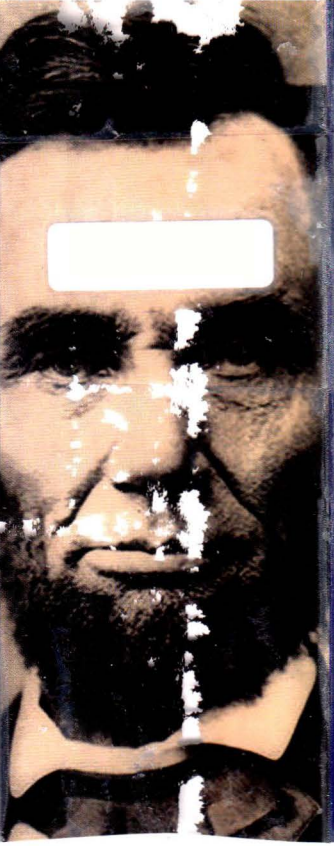

GAYRİ RESMİ
AMERİKAN TARİHİ
2

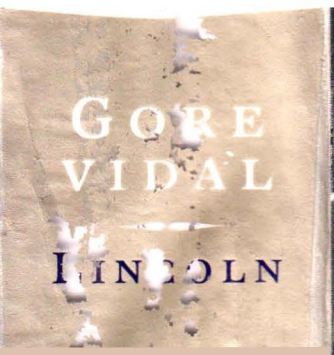
GORE VIDAL

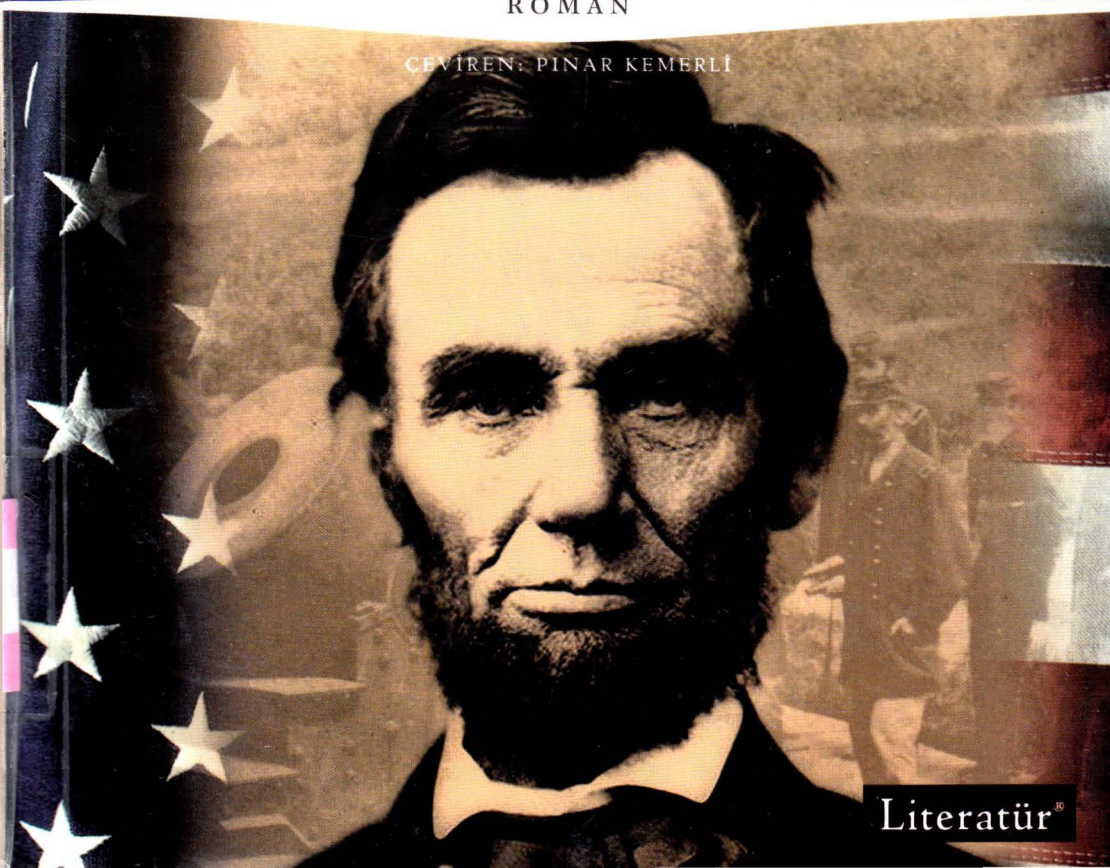
LINCOLN

Gore Vidal'in muhteşem tarihsel romanı ya da romanlaştırılmış tarihi.
GABRIEL GARCÍA MÁRQUEZ

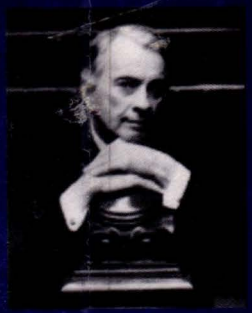
ROMAN

ÇEVİREN: PINAR KEMERLİ

Literatür

1927 yılında doğan ve ilk romanı Williwaw'ı on dokuz yaşındayken yazan Gore Vidal, 1948'de yayımlanan The City and the Pillar'la uluslararası bir başarı kazanmıştır. Çok verimli bir yazar olarak romanlar, oyunlar, kısa hikâyeler, denemeler kaleme almış; politik bir aktivist olarak da makaleler yazmış, eylemler yapmıştır.

Amerikan tarihini bir aile ve çevresinin yaşadıkları etrafında romanlaştıran Vidal'in yedi ciltlik Narratives of Empire [bizim Gayri Resmi Amerikan Tarihi adını verdiğimiz] dizisi büyük övgüler almıştır.

LINCOLN

ROMAN

Amerikan tarihini bir nehir orman dizisi halinde yeniden yazan ve yaşarken efsaneleşen Gore Vidal, bu ciltte Abraham Lincoln'ü ve onun ülkeyi gelmiş geçmiş en tehlikeli ve kanlı dönemlerden nasıl geçirdiğini anlatıyor.

Sevdikleri, rakipleri ve gelecekteki katili tarafından dikkatle gözlenen, üzerine titrenen bu saf taşra avukatı, korku, hırs ve acının kol gezdiği İç Savaş yılları Washington'ında günden güne uzak görüşlü, yılmaz, kararlı bir lider haline gelecektir.

Uçsuz bucaksız pamuk işletmelerinin, çiftliklerin Güney'iyle sanayileşmiş Kuzey, gözünü hırs bürümüş kapitalistlerle köle sahipleri boğaz boğaza savaşırken, politika ve askerlik bilgisinin doruklarına çıkmaksızın çözülemeyecek düğümler örülür. Özgürlüklerine susamış köleler ne olacak? Amerika ikiye, hatta üçe bölünsün mü? İşte bunun gibi hayati soruları yanıtlayacak ve gerekeni yapacak Lincoln'den başka biri olabilir miydi acaba?

Günümüz Amerika'sını anlamak için mutlaka okunması gereken büyük bir yazarın en temel yapıtlarından biridir *Lincoln*.

KİTAP 2006

LINCOLN

Gore Vidal

GAYRİ RESMİ AMERİKAN TARİHİ

2

LINCOLN

Gore Vidal

ÇEVİREN

PINAR KEMERLİ

LİTERATÜR YAYINLARI: 510
Tarihsel Romanlar Dizisi: 27
Gayri Resmi Amerikan Tarihi: 02

LINCOLN
Gore Vidal

Kitabın Özgün Adı:
Lincoln

Çeviren
Pınar Kemerli

Yayın Yönetmeni
Abdullah Yılmaz

Yayına Hazırlayan
Gökçe Çiçek Çetin

Dizi ve Kapak Tasarımı
Mithat Çınar

Baskı Öncesi Hazırlık
Emel Atik

Birinci Basım, Nisan 2007

Baskı ve Cilt:
Şefik Matbaası
Tel: (0212) 472 15 00

ISBN: 975-04-0344-4

© Copyright Gore Vidal 1984

© Copyright 2007, Literatür: Yayıncılık
Bu kitabın yayın hakları Akcalı Ajans Ltd. Şti. aracılığıyla
Literatür: Yayıncılık, Dağıtım, Pazarlama San. ve Tic. Ltd. Şti.'ne aittir.
Kitabın tamamı veya bir bölümü hiçbir biçimde çoğaltılamaz, dağıtılamaz,
yeniden elde edilmek üzere saklanamaz.

LİTERATÜR®
Yayıncılık, Dağıtım, Pazarlama Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.
İstiklal Caddesi, Meşelik Sokak, Dünya Han, No: 18-20 Kat: 5 Beyoğlu 34433 İstanbul
T 0(212) 292 4120
F 0(212) 245 5987
E literatur@literatur.com.tr
www literatur.com.tr

İmparatorluk Öyküleri

Mary McCarthy, "ciddi" kurgunun altından kalkamayacağı şeylerin, sanıyorum ki günbatımıyla başlayıp, gerçek siyasetin söz konusu olduğu bir Kabine toplantısıyla son bulan meşhur bir listesini çıkarmıştı bir zamanlar. İster bunaltıcı Toronto'da, ister capcanlı Baltimore'da olsun, önemli olan tek şey, orta sınıf evlilikleriydi artık. Canı hakikaten sıkılmış olanlar içinse, okuru, günün hakim kuramına bağlı olarak yeniden düzenlenmeye ya da öylece bırakılmaya hazır bir halde gelişigüzel kağıdın üzerine serpiştirilen romanın unsurlarıyla, kelimelerle baş başa bırakarak, Baltimore'un bile yapısöküme tabi tutulabileceği edebi kuram duruyor.

Gördüğünüz gibi, bir çemberin içine alıyorum konumu; çünkü, (*Gulliver'in Gezileri* ya da *Alice Harikalar Diyarında* gibi arı yaratıcılık örneklerinden sonra) genel cazibesi olan tek anlatı şeklinin tarih olduğunu düşünmüşümdür hep; ayrıca, çoğunlukla mitolojik kökleri yüzünden, haydi ciddi olarak bilimsel kelimelerle konuşalım, aslında genetik düzenlemeler olan kendi benliklerimize dair, hikâyedeki o meşhur tavuk gibi yolun karşı tarafına geçerken nasıl göründüğümüzü görebilelim diye yol ortasına kurulmuş herhangi bir aynadan çok daha fazla şey anlatıyor bize tarih. Kurgunun içine tarihi ya da tarihin içine kurguyu sokmak, en azından, Tolstoy'un zamanlarından beri pek gözde bir fikir değil. Sonuç olarak ortaya çıkacak şeyin ne kurgu ne de tarih olabileceğine inandırdılar bizi. Ancak yazarın geçen yaz sona eren kendi evliliğinin kağıda dökülmesinin, kutsal –hayır, *ciddi*– kurgunun malzemesinin ta kendisi, müşterek deneyimimiz olduğunda çoğu insan mutabık olacaktır. Aynı zamanda, pek çoğumuz için, birinin arkadaşı Brian'ın, East Anglia Üniversitesi'ndeki Barth Barthelme Burke ve Hare dersine, değişim programı öğrencisi Sonia'nın kaydını yaptırmasından kısa bir süre sonra nasıl ve neden Doris'i terk etmiş olduğuna ilişkin hikâyesi kadar bunaltıcı ve sıkıcı olacaktır bu. Ne

olursa olsun, bu türden budalaca bir kurgu bile, aynı zamanda tarihtir; çünkü, sıkıcı bir şekilde de olsa, yakın zamanda hakikaten yaşanmış olan bir şeyi anlatmaktadır bize. Fakat, diğer taraftan, bir romanı tarihsel bir süreç içinde kurgulamak kesin bir kuraldır. İkinci Dünya Savaşı tarihti ve bu son derece gerçek olan savaşın ayrıntılarından on binlerce roman türedi. Edebi kuramcıları bir yana bırakırsak, bir bağlamı olmayan pek az metin vardır.

Amerikan tarihine gelince; ülkenin başkentinde yaşayan siyasi bir ailede büyümek gibi tuhaf bir talihim oldu ve sözgelimi, İkinci Dünya Savaşı'yla sonuçlanan siyasi tarihi, hatta, gerçi kendimi bir tarihçiye dönüştürmemi gerektirdi bu, İngiltere'den ayrılışımızın altında yatan sebeplerden bazılarını ilk elden ya da ilgi çekici ikinci ya da üçüncü ellerden (benim ömrümle büyükbabamınkinin toplamından daha yaşlı değil Cumhuriyet) biliyordum. Önünde sonunda elimdeki bu malzemeyi kullanacağıma emindim. Ama nasıl?

Buhran, New Deal,* İkinci Dünya Savaşı ve Kore talihsizliği sırasında Washington, D. C.'de büyüyor olmak hakkında bir roman yazmaya 1996 yılında karar verdim. Franklin Roosevelt'in ilk dönemlerindeki muzaffer halinden, arkadaşım J. F. Kennedy'den başkası olmayan genç bir senatöre; Birleşik Devletler'in 1945-1950 yılları arasındaki dünya imparatorluğundan, ellilerin başlarındaki Ulusal Güvenlik Devleti'ne dönüştüğü yıllarda Washington, D. C.'de olmak hakkında bir roman. Bu romanda Roosevelt gibi gerçek karakterler kullanmış olsam da, hiçbir zaman onun aklının içine girmeye cüret etmedim; yalnızca, hayatları gerçek olaylar bağlamında yaşanmış olan diğer kurgulanmış karakterler tarafından gözlemlendi Roosevelt. Sevilen bir kitap oldu *Washington, D. C.*; özellikle de Capitol Hill'de. Fakat, Amerikalı bir eleştirmen, kitabın ciddi kurgudan daha çok, parlak ve basit bir MGM filmine yakın olduğunu düşünürken; işaret ettiğim, Watergate öncesi mutedil yozlaşmalara inanmakta güçlük çeken Britanyalı bir eleştirmen, "Amerikalı Suetonius"** ismini taktı bana; bizi yönetenlerin dünyasını yaratıyor değil, bildiriyor olduğumdan sevmemiştim bu

* New Deal (Yeni Anlaşma): Birleşik Devletler'de yapılan sosyal ve ekonomik reform programı. (ç.n.)

** Suetonius: MS 75-160 yılları arasında yaşamış, Romalı bir biyografi yazarı. On iki Roma imparatorunun hayatını anlattığı eseriyle bilinmektedir. (ç.n.)

tabiri. Ciddi romanların günbatımlarını ve Kabine toplantılarını içermediğini, ciddi insanlarınsa, kesinlikle kahyaları ve şoförleri olmadığı gibi, bu kişilerin başkanlarla kavga etmek şöyle dursun, onları tanımadıklarını bile daha o günlerde anlamıştı Amerikalı eleştirmen.

Memleketimin pek de matah olmayan folklorunun bir parçası da bizim sınıf sistemine sahip olmamamızdır; bir romancının sınıf sisteminden bahsetmesinin derin ve çoğunlukla da büsbütün akıldışı bir öfkeye yol açacağı anlamına gelir bu. Ne de olsa, ülkemizde gerçek bir demokrasinin (bir cumhuriyetin ya da katiyen bir oligarşinin değil) hüküm sürdüğünü ve akademik çalışmalarınızı ciddiye aldığınız takdirde, bizdeki meritokrasinin* herkese açık olduğunu öğretmek için para alıyor öğretmenlerimiz.

Kariyerimin oldukça ilerlemiş bir evresinde "otobiyografik" bir roman yazma girişimim, şimdiye dek çözüme kavuşturmuş olduğum tüm sorulardan daha fazla soru üretti beynimde. Daha önce hiç kendi hakkımda yazmamıştım ve duygusal olarak ya da başka türlü, tarihe olan ilgim dikkatimi kendi eğitimimden her zaman uzaklaştırmıştı. Ayrıca, ilk elden bildiğim kadarıyla, ülkemizin tarihinin yalnızca kötü öğretilmediğinin, aynı zamanda ciddi olarak çarpıtıldığının da farkındaydım.

Neden "gerçek" tarihi yazarken, bu tarihe ilişkin diğer görüş açılarını yansıtmak için hayal ürünü karakterler yerleştirmeyeyim ki içine? Aeschylus'tan Dante'ye, Shakespeare'e, Tolstoy'a, Scott'tan Flaubert'e ve daha bir sürü anlatıcıya kadar, çoğunlukla bu olmamış mıydı Batı edebiyatının başlıca uğraşı?

Bismarck, karmaşık makinelerin ve silahların idare edilebilmesi için en alt sınıfı eğitme kararını verdiğinde, bu kararın, içinde bir tehlikeyi de barındırdığını biliyordu entelektüeller. Eğer *onlar* da okuyabilselerdi, fikir sahibi olamazlar mıydı? Yanlış fikirler? Eğitim konusundaki tartışmalar bir ya da iki kuşak boyunca devam etti ve Mill'den Papaz Malthus'a kadar herkes karıştı bu tartışmalara. Bu arada, *onlar* okumayı öğrenmişlerdi. Fakat, ne okumalıydılar? Sarayın içinde gerçekten de dönmekte olan dolaplar çığrından çıkmıştı ve bundan sonra hiçbir zaman Kabine toplantıları düzenlenmeyecekti; diğer yandan, günbatımları güzeldi ve bu yüzden de

* meritokrasi: Rekabetçi bir eğitim sistemi içinde, meziyetleriyle öne çıkan kişilerden seçilen bir hükümet ve bu değerler doğrultusunda yönetilen bir toplum anlayışı. (ç.n.)

iyi, güzel ve doğru, bildiğimiz Ciddi Roman oluverdiler; en düşük sınıfları, uysal işçiler ve hevesli tüketiciler olarak yerli yerinde tutmak amacıyla tasarlanmış, uyarı niteliği taşıyan hikâyeler.

Mary McCarthy'nin bir nesil önce duyurduğu edebiyat konularındaki büyük temizlik uzunca zamandır süregitmekte. Geçen yüzyılın popüler romanı, aşağı yukarı, okuru aşırılığa, otoriteye, itaatsizliğe, cinsel sapkınlığa karşı uyaran dinsel bir risale özelliği taşıyor ve çoğunlukla da, talihin tutsakları olarak kendi çocukları yüzünden istemediği işleri yapmak zorunda kalacak işçiyi denetim altında tutmayı garanti eden bir kurum olan evlilikle sonlanıyordu. Bir yüzyıl önce modernizmin böylesine kuvvetle patlak vermesinde şaşılacak bir yan yok. Joyce, Mallarme ve Mann, hepsi kendi özel yollarıyla, dünyayı (halinden hoşnut) bir toplum kurbanının bakış açısıyla gözlemlemeyi reddettiler. İster gece için yepyeni bir dil hayal eden bir adam, ister bir çeşit parazit ya da bakteri olarak kendini şeytana teslim eden bir dâhi olsun, insanın iç dünyasını aydınlatmayı seçti modernizm.

Zannedersem, romanıma konu olarak kendi ülkemi seçmeye, bizlere, kıtanın yerli halkını ortadan kaldırdıktan sonra, birbirlerine ve huzursuz egemenliği altına giren diğer soylara çoğunlukla çılgınca olan tek tanrı inancını kabul ettirmeye çalışıp, içinde köleliği de barındırarak, neredeyse mutlu mesut yaşayıp gitmiş olan, teselli edici bir toplum düşüncesi vermek için para alan o okul öğretmenleri tarafından sevk edildim. Yine de, korunmaya değer bir Amerika ("istisnai" değilse bile) fikrinin var *olduğuna* inanıyordum; bu yüzden de, 1776 yılından geriye giderek, halihazırda hiçbir zayıf düşman bulunmadığı zamanlarda, bu sefer kendi halkıyla da olsa daima savaşan şimdiki ulusal güvenlik devletinin, eski cumhuriyetin yerini aldığı 1952 yılı ve dolaylarında gerçekleşen nihai defnine doğru izini sürmeye koyuldum bu düşüncenin.

1966 yılında *Washington, D. C.*'yi yazarken, bunların hiçbirini bilmediğimi söylememe gerek yok. En sonundan başlamış ve kişisel bilgimin, resmi yorumla çeliştiği durumlar haricinde, ülkem hakkında bana öğretilenlere ve anlatılanlara inanmaya meyletmiştim. *Washington, D. C.*'den sonraki kitabım, *Burr,* kronolojik olarak ilk sırada geliyordu; bu kitapta 1776 ve 1836 yılları arasındaki gelişmelere eğilmiş ve kitabın merkezine, ailemle bağlantısı bulunan, "Birleşik Devletler'in ilk beyefendisi" diye bilinen ve tüm çılgınlığıyla, dindar hipokratların hakim olduğu bir dünyaya salı-

verilmiş bir çeşit Lord Chesterfield olan şeytani başkan yardımcısının bizzat kendisini, Aaron Burr'ı yerleştirmiştim.

Gönüllü olarak kitap okuyan o küçük halk kesimi içinde Burr'ın sahip olduğu popülarite, okullardaki tarih öğretiminden son derece hoşnutsuz olan akıllı bir halk tabakasının da olduğuna dair ilk işaretti. Cumhuriyet'in hikâyesini onların gözüyle anlatma olanağı bulduğum bir aile de yaratmıştım bu kitapta. Burr'ın gayri meşru oğlu, Charles Schermerhorn Schuyler benim hayalimin ürünü olmasına karşın, gözüme hakikaten de çok gerçek görünüyor. Avrupa'da geçirilen uzun bir yaşamdan sonra, 1876'da, Birleşik Devletler'in yüzüncü yılı şerefine düzenlenen kutlamaları gözlemlemek için bir tarihçi-gazeteci olarak Amerika'ya geri dönüyor Schuyler; başkanlık seçimlerinin galibinin federal birlikler tarafından koltuğuna oturmaktan alıkonulduğu yıldı bu. Her şey ironikti ve kendini son derece evinde hissediyordu Charlie. Ayrıca dul kalmış olan kızı Emma'yı evlendirmeyi de aklına koymuştur; belli bir bedel ödese de başarıyor bunu. Emma'nın kızı Carolina Sanford'u ve üvey kardeşi Blaise'i takdim ediyor *Empire:* Fransa'da yetişmiş olan kardeşler, Birleşik Devletler'de saygınlık kazanma arzusuyla yanıp tutuşmaktalar. Blaise'in kahramanı, tarihin, popüler medyada neyi dile getiriyorsanız, o olduğunu keşfetmiş olan William Randolph Hearst. Bu şaibeli görüşün Blaise için belirli bir cazibesi olduğu aşikâr; fakat, Washington, D. C.'de batmakta olan bir gazeteyi satın alarak sansasyonel gazeteciliğe yelken açan Carolina oluyor.

Bu dönemin bilge eleştirmenleri, o yıllarda hiçbir kadının böyle bir şeyi yapamayacağını söylediler bana; ama, tabiki bir nesilden daha az bir süre sonra, bir aile dostumuz olan Eleanor Patterson, büyük bir başarıyla tam da bunu yaptı (Edith Wharton, *The Age of Innocence* kitabının konusunu, Eleanor'un Polonyalı bir kontla yaptığı talihsiz evlilikten almıştır).

Hollywood adlı kitabımda hem Hearst hem de Carolina, tüm dünyada düşlerin kaynağı olacak bundan sonraki en büyük şeyin filmler olacağına karar veriyorlar. Gazetesini Blaise'in devralmasına izin veriyor Carolina; sonra da, durmaksızın başkanlığa adaylığına koyan arkadaşı Hearst'ten daha büyük bir başarı göstererek film yapımcısı oluyor ve filmlerinde oyunculuk yapmaya da başlıyor. Bu arada, bu hayal ürünü insanların boy gösterdiği bağlam Birinci Dünya Savaşı, Cemiyeti Akvam, Woodrow Wilson, William

Jennings Bryan, Warren Harding ve silahlarını kuşanmış genç Franklin Roosevelt'in gerçek dünyasının tıpatıp aynısı. İlerlemiş yaşlarında tanımış olduğum bunca insanın gençliklerini, *Hollywood*'da kaleme almak tuhaf bir histi benim için.

Hikâyenin tüm parçalarını birbirine bağlamak için, şimdi tekrar yazdım *Washington, D. C.*'yi. *Lincoln* ise, içinde küçük bir rolle yer alan tek kişi Carolina'nın babası olduğundan, hikâyenin diğer parçalarından bir nevi ayrı tutulan bir roman oldu; ancak, İç Savaş'a değinmeden bizim için herhangi bir tarihten söz edemeyiz; bu yüzden de *Lincoln*'de anlatılan hikâye, içindeki gerçek ve hayal ürünü arasındaki gidiş gelişlere bir tını ekliyor.

Bu sözkonusu halının üzerindeki şeklin ne olduğuna karar vermek bana düşmez. Kişisel olarak, kusurları olan bir cumhuriyeti, 1898'de başlayan ve şimdi, ben bu satırları yazdığım sırada, militarize olmuş bir ekonomiyle görünürde sonu olmayan bir toplum olarak artık sağlam bir şekilde kurulmuş olan kana susamış bir imparatorluğa tercih ederim. Fakat, burada bir yargıç değil, esrarı peşimi hiçbir zaman bırakmamış olan bir ailenin ve bir ülkenin tarihinin kölesi olmuş bir anlatıcıyım; bu tarih beni içine öylesine hapsetti ki, şimdi yedinci ve son cildi olan *Altın Çağ* ile tamamlanan bu roman dizisine *İmparatorluk Öyküleri** adını verdim; dünyaya gelmiş olan herkes gibi bizim de tarihte yol alan bir ulus olduğumuzu ve cumhuriyetimizin bu yolculukta, her nasılsa yolunu kaybederek, sevilmeyen bir imparatorluğa dönüştüğünü ve böylesi varlıkların her zaman başına geldiği gibi, bizim imparatorluğumuzun da pek yakında çökmeye başlayacağını fark etmemizi sağlayan Vientnam'a dek, maceramızın sonunda hakikaten de altın gibi ışıl ışıl olabileceğini düşünedurduğumuzdan, tamamıyla ironik bir başlık da sayılmaz *Altın Çağ*.

Gore Vidal

* Gore Vidal, yedi ciltlik bu diziye *Narratives of Empire*, yani *İmparatorluk Öyküleri* adını vermiştir; ancak biz daha açıklayıcı olacağını düşünerek diziyi *Gayri Resmi Amerikan Tarihi* olarak adlandırdık. (Yayıncının Notu)

Bir

Elihu B. Washburne, altın cep saatinin kapağını kaldırdı. Örümceğe benzeyen akrep ve yelkovan, altıya beş kalayı gösteriyordu.

Sürücüye, "Burada bekle" dedi Washburne; sürücüyse, "Geri geleceğinizden nasıl emin olabilirim ki, efendim?" diye cevap verdi.

En iyi zamanlarında bile son derece dengesiz olurdu Kongre Üyesi Washburne ve cehennemin habercisi bir vaiz gibi kükreyebildiği apansız öfke patlamaları, memleketim diye benimsediği Illinois'de büyük takdir toplardı. Illinois halkına sorarsanız, buz gibi bir kış günü, saat sabah altıya beş kalayı gösterirken, tam olarak söylemek gerekirse, 1861 yılının 23 Şubat'ında, tamamen normal bir insan gibi davranabilecek tek militan içki karşıtının Washburne olduğunu söylerdi.

"Seni kara!" Washburne'ün boğazından fışkıran haykırış, o korkunç azametinin zirvesine yükselmek üzereydi ki, siyasetçinin her zamanki refakatçisi itidal meleği, devlet adamının feryadını boğazına tıkadı. Sessiz, soğuk bir buhar esintisine dönüşen feryat bir an Kongre Üyesi ile ön taraftaki yüksek koltuğunda oturmakta olan zenci sürücü arasında asılı kaldı.

Yatışmamış öfkesi yüzünden kalbi hızla atmakta olan Washburne, sürücüye birkaç madeni para uzattı. "Ben dönene kadar burada bekleyeceksin, duydun mu beni?"

"Duydum, efendim." Sürücünün soğuk bir edayla buruşturduğu siyah yüzündeki birkaç beyaz diş bir anlığına açığa çıkıp, yeniden kayboldu.

Washburne paltosunun düğmelerini ilikleyerek, artık parçalanma sürecindeki otuz dört Birleşik Devlet'in başkenti Washington City'nin pis tren istasyonuna giden görkemli caddedeki, aslında kaldırım olması gereken donmuş bir çamur kütlesine dikkatlice adımını attı. Yüzünü daha sıcak tutar umuduyla sakalını sıvazlayarak, iyice kabarttı.

Baltimore'dan gelen vagonlar tıkırtılar, gıcırtılar arasında peronda yavaşlarken istasyona girdi Washburne. Rayların kenarlarına aylak aylak dikilen zenci hamallar dizilmişti. Güney'in tütünü, işlenmemiş pamuğu ve gıda maddeleriyle değiş tokuş edilecek Ku-

zey malları yüklensin diye hazır bekleyen muazzam yük arabaları istasyondaki yerlerini çoktan almışlardı. Güneyliler, Washington City'nin Güney'in doğal başkenti olduğunu söylüyorlardı bugünlerde. Fakat azıcık aklı olanlar, çabucak sinirleniveren Batılı Washburne'ün huzurunda böyle bir şeyi telaffuz etmezlerdi.

Illinois'nin birinci bölge temsilcisi, lokomotifin hemen ötesindeki, kenarları, kendisinin değil de kimilerinin Fransa'nın kayıp veliahtı olduğunu iddia ettiği, şehrin önde giden gıda üreticilerinden Fransız Gautier'nin ismiyle süslenmiş, boş, yaldızlı bir vagonun önüne yerleşti.

Yolcuların uykulu gözlerle trenden inişlerini seyrederken, keşke yanımda en azından yarım düzine kadar Federal muhafız da getirseydim diye düşündü Washburne. Gece nöbeti henüz yeni bitmekte olduğundan, muhafızların, tesadüf eseri, istasyonda bir araya gelmelerini hiç kimse tuhaf karşılamazdı. Ama, Senato ve Temsilciler Meclisi'nce görevlendirilmiş karma komitenin diğer yarısını temsil eden, New York Senatörü William H. Seward, "Hayır, dikkatleri *hiçbir şekilde* misafirimiz üzerinde toplamak istemeyiz. Sizin ve benim orada bulunmamız yeterli olacaktır" demişti. Her daim gizemli biri olan Seward, sonradan istasyona gelmemeyi tercih etmiş olduğundan, dikkati ansızın tipi bozuk bir üçlüye kayan, tıknaz Elihu B. Washburne'ün şahsında, yalnızca Temsilciler Meclisi temsil ediliyordu şimdi. Washburne'ün solunda, tek eli paltosunun içindeki küçük tabancanın ana hatlarının seçilebildiği cebine iyice sokulmuş olan, ufak tefek, keskin bakışlı bir adam vardı. Sağındaysa, iki eli de ceplerinde olan –acaba iki tane mi silah taşıyordu?– irikıyım bir başkası. Tam ortadaysa, tıpkı bir hırsız gibi, iyice gözlerinin üzerine doğru kaydırılmış, geniş kenarlı, yumuşak bir şapka takan ve kısa bir palto giymiş olan, uzun, ince bir adam dikiliyordu; adamın paltosunun yakası kaldırılmış olduğundan, yakayla kasket arasında, çıkık bir burun ve bir trampet kadar gergin, sarımsı bir ciltle kaplı sivri elmacık kemikleri dışında hiçbir şey seçilemiyordu. Sol eliyleyse, kuşkusuz, kötü zanaatının aletlerini içeren, deri bir el çantasını sıkıca kavramıştı adam.

Adamların üçü de Washburne'le aynı hizada dizilince, "Beni kandıramazsın, Abe" dedi Kongre Üyesi.

Ufak tefek adam hışımla Washburne'e doğru döndü; paltosunun cebindeki elinin yarısı dışarıdaydı şimdi ve tabancanın namlusu meydana çıkmıştı. Fakat uzun boylu adam, "Her şey yolunda,

Bay Pinkerton. Bu bey, Kongre Üyesi Washburne. Kendisi karşılama komitemiz oluyor" dedi.

Günün ilerleyen saatlerinde Baltimore'da öldürüldüğü zannedilecek, Illinois'den hemşehrisi bir siyasetçi ve Birleşik Devletler'in seçilmiş ancak henüz görev yeminini etmemiş Başkan'ı olan, eski dostu Abraham Lincoln'ün elini hararetle sıktı Washburne.

"Bu bey ise, Ward Hill Lamon." Dili tutulmuş gibi, barbarların mücevherlerine benzeyen bir şeylerle kaplı, ışıl ışıl parlayan Lamon'ın eline bakakalan Washburne'ün elini sıkmak için sağ elini cebinden çıkarmış irikıyım adamı işaret etmişti Lincoln.

Lincoln gülmeye başladı. "Büyük şehre gelince pirinç muştalarını çıkarsan iyi olur, Hill."

"Asıl *bu* şehirde onları taksam iyi ederim." Ve Lamon'ın –Güney aksanıyla konuşuyordu Lamon– tam olarak da böyle yaptığı dikkatinden kaçmadı Washburne'ün. Bu arada, Pinkerton ileri doğru yürüyerek, yoldan geçenleri öylesine bir şüpheyle incelemeye koyulmuştu ki, kendisi dikkat çekmeye başlamıştı. Washburne'ün aklından geçenleri Lincoln dile getirdi. "Bay Pinkerton şu dedektif diye bilinen kişilerden ve dedektifler dikkat çekmemeye çalışırlarken her zaman epey şamata yaparlar."

Hiç kimsenin Lincoln'ü tanımamış olması Washburne'ü rahatlatmıştı. Ne var ki, Lincoln paltosunun yakasını aşağıya indirdiğinde ortaya çıkan yüzünün şeklini –ve ifadesini– bütünüyle değiştirmiş kısa ve parlak sakalı gördüğünde, kendisi de bir an için tereddüde düşmüştü zaten.

"Takma bir sakal mı bu?" Dikkatlice sakalı inceliyordu Washburne. Lincoln'ün, üzerinde "Abraham Lincoln, Seçilmiş Başkan. Washington City'ye Hoş Geldiniz" yazan çok büyük bir posterinin altında dikiliyorlardı şimdi. Lincoln'ün sakallı suratı bitkin fakat cana yakın görünürken, posterdeki tıraşlı ve temiz yüz sert, hatta haşin görünüşlüydü. Seçilmiş Başkan, Illinois eyaletinin güney bölgelerinden pazara gelmiş zengin bir çiftçiyi anımsatıyordu Washburne'e.

"Hayır, gerçek. Bir çeşit süs de diyebiliriz aslında. Springfield'dan gelen trende işe yarar bir şeyler yapmak zorundaydım." Sosis yapılacak domuz etiyle dolu bir leğen taşıyan, çok şişman iki siyah kadın vagonlara doğru aceleyle ilerlerken kenara sıçradı Lincoln. Derken, Pinkerton dışarıda onu takip etmeleri için diğerlerine işaret verdi.

İstasyonun kapısına doğru yol alırlarken, "Bir fayton kiraladım. Vali Seward'ın bizi burada karşılaması gerekiyordu aslında. Ama uyuyakalmış olmalı. Sizin için Willard's Hotel'de yer ayırttık. General Scott, orada sizin için bulmuş olduğumuz evden daha güvende olacağınızı düşünüyor" dedi Washburne.

Lincoln cevap vermedi. Acaba dinliyor muydu, diye merak etti Washburne. İstasyonun dışında karşılarına çıkan küçücük kalmış kış güneşi, parşömen grisi gökyüzünde Capitol'ün* kubbesinin yükseldiği nokta olması gerekirken, göğün kubbe falan görünmeyen kısmının sol tarafına damgalanmış küçük, solgun ve sarı bir mührü andırıyordu. Capitol'ün kubbesi yerine, Gautier'nin beyaz düğün pastalarını andıran, yuvarlak mermer temelden, darağacına benzeyen geniş bir vincin silueti yükseliyordu gökyüzüne.

"Görüyorum ki, eski kapağı kaldırmışlar." Pinkerton'ın, beklemekte olan faytona onu bindirmek için gösterdiği onca çabayı görmezlikten geldi Lincoln.

"Yenisini ne zaman takacaklarını Tanrı bilir" dedi Washburne. "Kubbeyi şu anda olduğu haliyle bırakmamız gerektiği doğrultusunda söylentiler var Kongre'de."

"Hayır." Aniden ürpermişti Lincoln. "Güney'in, kışları ne denli soğuk olduğunu" dedi sonra da, "her zaman unutuyorum."

Dördü de faytona bindi. Pinkerton, sürücünün yanına oturdu. Lamon, sırtını sürücünün oturduğu koltuğa verirken, Lincoln ve Washburne arka taraftaki koltuğu paylaştı. Lincoln'ün elindeki el çantasını bir an için bile bırakmadığını fark etti Washburne. Faytonda oturuyorken bile çantanın sapını öyle sıkı kavramıştı ki, parmaklarının muazzam boğumları bembeyaz kesilmişti.

"Kraliyet mücevherleri mi?" Çantayı işaret etmişti Washburne. Lincoln bir kahkaha attı ama çantanın sapını elinden bırakmadı. "İyi hal belgem. Yemin Töreni nutku. Göz kulak olması için oğlum Bob'a vermiştim ve o, nutku Harrisburg'de kaybetti. Varolan tek nüshayı!" Bu olayın hatırasıyla, gözle görünür şekilde yüzü buruştu Lincoln'ün. "Yazıyı bulabilmek için iki ton bagajı gözden geçirmemiz gerekti. O çocuğu öldürebilirdim. Her neyse; o günden beri hep yanımda taşıyorum bu çantayı."

* Capitol: Amerika Birleşik Devletler'inde Kongre'ye ev sahipliği yapan, resmi ve gösterişli büyük yapı. (ç.n.)

Washburne, "Neler söyleyeceğinizi her açıdan çok merak ediyoruz..." diyerek söze girdi.

Fakat Lincoln'ün ağzından laf almak öyle kolay değildi. "Yeni yapılanmaların devam etmekte olduğunu görüyorum." Pencereden Pennsylvania Avenue'nun, aralarına meyhanelerin ve dükkânların serpiştirildiği tuğladan, askeri barakalar gibi yan yana dizilmiş büyük otellerin göründüğü kuzey kısmına doğru bakıyordu Lincoln. 6. Street'in köşesine yakın bir yerdeydi Brown's Hotel.

"Kırklı yıllarda, bizim gibi Brown's da buradaydı."

Başını salladı Lincoln. "Bayan Lincoln ve ben Washington'daki ilk gecemizi orada geçirmiştik. Sonra da, olmaları gerektiği kadar popüler olmayan bizim iki oğlanla beraber bir pansiyona taşınmıştık. Ev sahibemizin adı Bayan Spriggs'ti."

Kirkwood House, 12. Street üzerindeydi ve nihayet, 14. Street ile Pennsylvania Avenue'nun köşesinde Willard's Hotel vardı. Herkesin, son derece sembolik olarak, Otel ve Başkan'ın evi arasındaki hatta yerleştirilmiş olduğunu düşündüğü Hazine binasının tam karşısında yükseliyordu ve şehrin hem siyasi hem sosyal yaşamının merkeziydi Willard's Hotel.

Sabah saat altı buçukta, şehir henüz doğru dürüst uyanmamıştı. Genellikle her otelin önüne dizilen kiralık at arabaları, henüz ortalarda görünmüyordu. Hareket halinde olanlar, otellere yiyecek getiren, evlerin ve tavernaların merdivenlerini temizleyen ve soğukta hızla hareket eden –köle ya da özgür– zencilerdi yalnızca.

Fayton, son derece kötü döşenmiş olduklarından, bulvarın donmuş saf çamurun yol açacağından bile daha fazla vahşi bir arazi gibi görünmesine sebep olan kaldırım taşları üzerinde hızla koştururken, "Görüyorum ki, caddeye kaldırım taşı döşemek gibi bir girişimde bulunmuşlar" dedi Lincoln. Ardından da, "Çok ciddi bir girişim de sayılmaz" diye ekledi.

Şehrin ilk planlamacıları, Pennsylvania Avenue'nun sonundaki Başkan'ın Evi'nin yapısal bir ahenk içinde Capitol'e bakması gerektiğini tasarlamışlardı. Fakat Hazine binası, Yürütme Köşkü'nün* manzarasının büyük bir kısmını kapatıyordu şimdi;

* Yürütme Köşkü: Washington D.C.'de Pennsylvania Avenue No: 1600'de yer alan, ABD başkanının resmi konutu. İlk tasarımlarının yapıldığı yıllarda kısaca "the palace" (saray) ve yapımını izleyen yıllarda "the presidents's palace" (başkanın sarayı) olarak anılan yapının ismi, sonraları "saray" sözcüğünün monarşik çağrışımları sebebiyle "execu-

Köşk'ün manzarasının geri kalan kısmı ise Lincoln'ün ilgisini çeken, geniş, camları olmayan, kırmızı tuğladan bir bina tarafından kapatılmıştı. "Bu yeni. Ne binası bu? Bir cezaevi mi?"

"Hayır. Başkan Buchanan'ın ahırı. Bu binayla çok gurur duyuyor. Aslında, dört sene içinde yapmış olduğu tek şey bu ahır."

Bu sırada, faytonun önüne, sabahın bu saatinde yalnızca yarısı dolu olan bir atlı tramvay çıktı; vagonun arka kısmındaki ocaktan fena halde duman yükseliyordu.

"Tramvaylar senin zamanından beri var" dedi Washburne. Eski dostunun dikkatini bir kez daha kaybetmiş olduğunun farkında olan Washburne, "Navy Yard'dan Georgetown'a kadar gidiyorlar artık. Altı mil ediyor bu" diye ekledi. Gözkapağı tuhaf olan sol göz –tıpkı bir kurbağanınki gibi– yarı kapanmıştı; gözün sahibinin ya derin düşüncelere dalmış ya da ölesiye yorgun olduğunun bir işaretiydi bu.

Willard's Hotel'in ana girişi, 14. Street ile Pennsylvania Avenue'nun birleştiği köşedeydi. Tuğla kaldırımdan, otelin kapısının her iki yanına doğru çıplak ağaçlar filizlenmişti; bulvarın daha aşağısındaki küçük Yunan tapınağıysa, kocaman otelin gölgesinde kaybolmuştu adeta.

"Eski Presbiteryen Kilise'yi hatırlıyorsun, değil mi?" Kendini bir şehir rehberi gibi hissetmeye başlıyordu Washburne. "Şimdi Willard's Hotel'in bir parçası o kilise. Bir konser salonu. Barış Konferansı orada yapılıyor." Buna göstereceği tepki ne olabilir diye Lincoln'ün suratını inceliyordu Washburne; ama hiçbir tepki okunmuyordu Lincoln'ün suratından.

Fayton, otelin ana kapısının önünde durdu. Üniformalı bir zenci, beylerin faytondan inmelerine yardım etti. "Bagajınız var mı, beyler?"

"Bir sonraki trenle geliyor" dedi Lincoln.

"Ama, beyler..." Pinkerton adamı bir kenara itti. Otelin içine doğru atılarak, "Bu taraftan" dedi.

Gülümseyerek, "Çok sıkı biri" diye takıldı Lincoln.

tice mansion" (yürütme köşkü) olarak değiştirilmiş; o dönem çevredeki kırmızı tuğla binalarla karşıtlık oluşturan ve daha sonra beyaza boyanan gri-beyaz kireçtaşı kaplamasından dolayı yapı, daha çok "beyaz saray" olarak bilinegelmiş ve Theodore Rooseveltin resmi yazışmalarını yaptığı antetli kağıdın tepesine "white house" yazdırmaya başladığı 1902 yılından itibaren de resmi olarak bu ismi taşımıştır. (ç.n.)

Lobide yarım düzine kadar siyahi kapıcı ayaküstü uyuklarken –personelle sanki kasti olarak hiyerarşik bir tezat oluşturan– teni olağandışı beyazlıkta bir müdür yardımcısı, mermerden tezgâhının üzerindeki mektup yığınını inceliyordu. Yüksek tavanlı bir lobisi vardı otelin ve içerisi kömür dumanı kokuyordu. Her birinin yanında pırıl pırıl tükürük hokkaları olan, koyu renkli kocaman koltuklar lobiye gelişigüzel yerleştirilmişti. Ayrıca at kılı kaplı sedirler dizilmişti duvar diplerine. Etrafları, alınması için bekledikleri bagajlarla çevrili birkaç mahzun konuk öylece dikiliyordu.

Pinkerton yumruğunu mermer tezgâha vurarak müdür yardımcısının dikkatini üzerine çekti. Yeryüzündeki emsallerinin en beyazı olan müdür yardımcısının suratı sinirden pembeleşti; Pinkerton adamın kulağına bir şeyler fısıldadığındaysa, öncekinden de beyaz bir hal aldı adamın yüzü. Müdür yardımcısı resepsiyon masasının arkasından telaşla öne çıktı; Washburne'ün elini sıktı ve gerginlikten çatlayan bir sesle, "Willard's Hotel'e hoş geldiniz, Bay Başkan" dedi.

Lincoln'ü işaret ederek, "Başkan bu beyefendi" dedi Washburne.

"*Henüz Yemin Etmemiş* Başkan" dedi Lincoln. "Kaderi kışkırtmayalım. Görevi devralmak için önümüzde hâlâ on gün var."

"Odalarınız henüz hazır değil, efendim." Bu kez de aklında Lincoln diye Washburne'ün yerini alan Lamon'a hitap etmişti müdür yardımcısı. "Görüyorsunuz ya, sizi öğleden sonraya kadar beklemiyorduk ve New York'tan Bay William Dodge –kendisi çok zengin bir tüccar ve kıymetli bir müşterimizdir– Suit Altı'da kalıyorlar ve saat henüz altıyı otuz dört geçiyor olduğundan daha uyanmadılar bile; kesinlikle eminim ki..."

Lincoln, Lamon'a dönerek, "Bu sorunu sen çöz" dedi. Tam bu sırada, yaşlıca beyaz bir kapıcı Washburne'ün yanına yaklaştı ve belirgin bir şiveyle, "Şey, Bay Washburne, görüyorum ki bize bir başkan getirmişsiniz, efendim" dedi.

Washburne, "Bu Mike" dedi Lincoln'e, "şehrin en kurnaz adamıdır."

"Öyle kurnazdır ki, efendim, sizi hemen Vali Seward'a götürecek." Bu sözün ardından, Seward'ın gözleri yarı kapalı, purosunu tüttürerek uzun bir masanın en ucunda yalnız başına oturmakta olduğu, otelin ana yemek salonuna götürüldü Lincoln ve Washburne. Seward'ın arkasında, çok büyük bir büfenin üzerine kurulanmış tabakları yerleştiren garsonlar vardı; onlar haricinde, muazzam büyüklükteki yemek odası bomboştu.

Lincoln'ü görür görmez ayağa fırladı Seward; ayağa kalktığında otururken göründüğünden fazla uzun olmayışı Washburne'ün gözünden kaçmamıştı. Bir zamanlar kızıl, şimdiyse ak saçlı, geniş burunlu, donuk bakışlı, genç Cumhuriyetçi Parti'nin yöneticiliği bir yana, uzun süre New York Eyaleti'nin de yöneticiliğini yapmış ve şayet Lincoln'ün yardımcıları Chicago Kurultayı'nda onun ekibinden daha etkili hareket etmemiş olsaydı bugünkü başkan da olabilecek olan William H. Seward, bir ömür puro ve enfiye bağımlılığıyla çeşnilenmiş boğuk sesiyle, "En az tahmin ettiğim kadar uzunsunuz, Bay Lincoln" diyerek elini sıkan rakibi, Yeni Başkan'dan yedi yaş daha büyüktü. Başını kaldırarak, ondan tam olarak otuz santim daha uzun olan Lincoln'e baktı Seward. "Kampanya süresince bir araya geldiğimiz tüm o iki dakikalar boyunca size hiç de doğru dürüst bakamamıştım."

"Ve siz de, Vali, en az portrelerinizdeki kadar yakışıklısınız." Lincoln bir çakı gibi eğilerek Seward'a selam verdi; ani ve komik bir tepki diye düşündü Washburne. Ayrıca altı yaşındaki Cumhuriyetçi Parti'yi, tam olarak Seward'ın önderlik ettiği bir hareket olmasa da, ara sıra Seward tarafından temsil edilen her-ne-pahasına-olursa-olsun-köleler-azat-edilsin diyen İlgacılarla,* şahsında başarılı bir demiryolu avukatı, siyasi bir fiyasko, on iki yıl önce Temsilciler Meclisi'nde geçirilen bir dönem, Senato'ya girmek için iki sene önce verilip, kaybedilen bir yarış ve şimdi de başkanlık gibi meziyetleri kendinde birleştiren Lincoln'ün temsil ettiği daha ılımlı kölelik-genişlemesin diyen Batılılar arasında ikiye bölme tehditleri savuran büyük rakiplerin bu ilk gerçek buluşmasına şahit olduğu için çok memnundu. Lincoln'ün eski dostu Washburne bile böylesine akıl almaz siyasi bir mucizenin hakikaten de gerçekleşmiş olduğuna inanmakta güçlük çekiyordu hâlâ. Fakat Lincoln'ün nasıl olup da adaylığı Vali Seward'ın elinden almayı başardığını çözebilmeyi beceremememek hususunda yalnız değildi Washburne; sonra da, iki yıl önce *onu* Senato yarışında kesin bir neticeyle alt etmiş Kuzeyli Demokrat aday, meşhur Stephen A. Douglas ve kendisinin alt etmeyi başardığı diğer iki aday, Güneyli Demokrat aday John C. Breckinridge ve Whig** John Bell konusunda da. Toplam

* İlgacı (Abolitionist): Siyahların köle olarak kullanılmasını yürürlükten kaldırmak isteyenler; kölelik karşıtları. (ç.n.)

** Whig: 1689'dan itibaren Büyük Britanya'daki Tory'lere muhalif olan parlementerlere ve siyasi partiye verilen ad. 19. yüzyılın ortalarından itibaren "Liberal" terimi, Whig teriminin yerini almaya başlamıştır. (ç.n.)

oyların yüzde kırkını bile alamamış olan Lincoln basbayağı bir azınlığın başkanıydı; ama yine de başkandı.

Kendisi sağa geçip, Washburne'ü de sola alarak, Lincoln'e masanın başına oturmasını işaret etti Seward. Garsonu çağırdığındaysa, kahkahayla karışık bir yanıt aldı. "Saat sekize kadar servis yapmıyoruz."

"Mike!" diye bağırdı Washburne. Yaşlı kapıcı, garsonların arasından ilerledi; birkaç dakika geçti ve şimdi onlar yılın ilk tirsibalığıyla kahvaltı ediyorlardı.

"Burada yemek yeme şansı bulabileceğiniz son sefer bu olacaktır sanırım." Balık yumurtasını yerken son derece teklifsiz davranıyordu Seward.

"Eminim, beni bekleyen bundan daha kötü mahrumiyetler de olacaktır." Lincoln bir elmayı dişledi. Washburne gibi ağzına içki sürmeyen biri olan Lincoln, arkadaşının aksine, genel olarak yemekten de pek hoşlanmazdı. Tıknaz ve al yüzlü Washburne birkaç yıldır, hiç değilse kabızlığına çare olsun diye, daha fazla yemesi için zorluyordu arkadaşını; Lincoln'ün çektiği kabızlık öylesine şiddetliydi ki, nadiren haftada bir defadan fazla tuvalete çıkabiliyor ve mavi kütle denen korkunç bir müshilden galonlarca içmek mecburiyetinde kalıyordu. Fazla zayıf olmasına karşın, yeterince sağlıklı görünüyor Lincoln, diye düşündü Washburne; ayrıca, dendiği gibi, öküz kadar da güçlüydü; kolunu uzatarak, ağır bir baltayı sapından tutup yerden kaldırabilirdi.

Misafirlerin etrafında büyülenmişçesine dolanan garsonlar konuşulanları duyamayacak bir mesafeye çekildiklerinde –ve Mike da nöbet tutmak için kapının önüne doğru hareket ettiğinde– Lincoln alçak bir sesle, "Bu işi, başkente tıpkı bir hırsız gibi gizlice girişimi hiç unutmayacağım" dedi Seward'a.

"Komplo gerçekti, sir." Seward hapşırdı ve sonra da sarı, ipek bir mendille burnunu sildi.

Bir süre için konuşamaz hale gelen liderin yerini Washburne doldurdu. Lincoln'e dönerek, "İçinde bulunduğunuz vagon Baltimore'dan geçerken –bildiğiniz gibi bu iki istasyon arasında atlarla çekiyorlar vagonları– vahşi bir çete sizi orada ve tam o sırada pusuya düşürmeyi planlıyordu."

"Ama, yeterli derecede muhafızla..."

Lincoln'ün sesini, elindeki yakılmamış puroyu sallayarak kesti Seward. "Komplonun haberini almamızla, sizin Baltimore'a varı-

şınız arasında zaman yoktu. Bu yüzden, şehre bu sabahki gibi gelmeniz ve Kongre'nin her iki meclisinin de temsilcisinin sizi gayri resmi olarak karşılaması yönünde ısrar etti General Scott." Alt Meclis'in oradaki tek temsilcisi olarak, ciddiyetle başını sallayan Washburne'e baktı Seward.

Sırtından bir çıtlama sesi gelene dek kollarını gerdi Lincoln. "Vurulmaya çok fazla itirazım olacağını söyleyemem doğrusu. Yolculuğun hiçbir zaman bitmeyeceğini zannettim diyorum size. Kayınpederimin de dediği gibi, şayet ortada iki kişi ve bir jambon yoksa" diye ilave etti Lincoln, "sonsuzluğa on iki gün süren bir tren yolculuğu kadar benzeyen hiçbir şey yoktur." Kıkırdayarak purosunu yaktı Seward.

"Basından takip ettiğimiz kadarıyla, yolculuğunuz bir zafer gibi görünüyordu" dedi Washburne.

"Hayatımda hiç bu kadar çok konuşma yapıp, bu denli az şey söylememiştim. Bu yüzden, bu açıdan hakikaten de kayda değer bir başarıydı diyebilirim."

Ağzındaki puro dumanını tavana doğru üfledi Seward. "İsyancılar Florida'dan Kuzey Carolina'ya kadar tüm Federal mülke el koymakla meşgulken, altı eyalet Birlik'ten* çoktan ayrılmış ve hatta, bundan daha da fazlası Birlik'ten çekilme tehditleri savuruyorken, sizin yol üstünde bir noktada, ülkeye büyük bir zarar verilmemiş olduğunu söylemiş olduğunuzu okumak beni rahatsız *etti*, sir."

"*Hiç kimseye* herhangi bir zarar verilmemiştir dedim ben." Pürüzsüz çıkıyordu Lincoln'ün sesi. "Şimdilik."

Bu son sözcük hem Seward'ın hem de Washburne'ün üzerinde etkisini göstermişti.

Başka bir yol takip etmeyi deneyerek, "Biliyorsunuz ki" dedi Seward, "benim sonuna-kadar-savaş diyen türden biri olduğum farz edilir."

"Sizin söylediğiniz, savaşın 'önüne geçilemez' olduğuydu." Lincoln'ün yüzünde bir tebessüm belirdi. "Adaylık yarışını bu sayede kazandım."

"Yaptığım en kahrolası, en aptalca konuşma!" Duraksadı Seward. "İçki ya da sigara içmediğinizi biliyorum. Küfüre de karşı mısınız?"

* **Birlik** (Union): Amerika'nın kuruluşu ve İç Savaş sırasında Kuzey Hükümeti'ne bağlı eyaletlerden oluşmuş birlik. (ç.n.)

"Hiç de değil! Aslına bakarsanız, bir keresinde Illinois'de bir gezideyken, bir yabancı bana viski ikram etti ve ben de, 'Hayır, içki içmiyorum' dedim; sonra bana çiğnemek için tütün ikram etti ve ben de, 'Hayır, ben tütün de çiğnemiyorum' dedim; ardından adam şöyle dedi: 'Hayatta şunu gördüm ki, kötü alışkanlığı az olan insanların, erdemleri de az oluyor.' "

Lincoln'ün bu hikâyeyi defalarca anlattığını duymuştu Washburne ve kullandığı kelimeler bir kez olsun değişmiyordu. Lincoln'ün küçük hikâyelerinde genellikle vurgulama ya da kaytarma amaçlı düzenli aralıklar olurdu. Ama uzun, birikerek çoğalan ve komik hikâyelerin de üstadıydı Lincoln; tura çıkan avukatların hikâye anlatmakta yarıştıkları zamanlarda, Illinois'nin dışındaki tavernalarda pek çok kez Lincoln'ü dinlemişliği vardı Washburne'ün. Hep Lincoln kazanırdı bu yarışmaları. Anlattığı ilk ayrıntıyla dinleyici grubunu bir kere güldürdükten sonra, sakin tenor sesiyle onları kahkahalarla tam olarak sarhoş etmek için gerekli tüm ciddiyetiyle konuşmaya devam eder; dinleyenlerin gülmekten nefesleri kesilene dek akla hayale gelmez, fazla fazla detaylar eklerdi hikâyelerine. Dikkatlice hazırlandığı zamanlarda, bir konuşmacı olarak da o derece etkileyiciydi Lincoln. Fakat şakacı olduğu zamanlar haricinde, dinleyiciyle doğal olarak rahat bir ilişki kurabilme yetisi yoktu. Konuşma yapacağı zamanlarda iyi hazırlanmış, yazılı bir metne ihtiyaç duyardı. Lincoln'ün yanındaki sandalyenin üzerinde duran deri el çantasının böylesi bir metni muhafaza ettiğini umuyordu Washburne.

Lincoln'ün günün ilerleyen saatlerinde Washington City'deki yeni evini ziyaret ederek, evden taşınmaya hazırlanan Eski Başkan Bay James Buchanan'la tanışmasını önerdi Seward ve onun için "Zararsız, yaşlı bir adam" dedi.

Buchanan'ın bu kadar kolay paçayı kurtarmasına gönlü razı değildi Washburne'ün. "Zararsız mı? Florida'daki isyancıların Pensacola ve Key West'teki Federal mülklere el koymalarına izin verdi. North Carolina'daki isyancıların Moultrie Kalesi'ni, *Federal* bir kaleyi işgal etmelerine de..."

"Bunlardan bütünüyle Bay Buchanan'ın sorumlu tutulabileceğini zannetmiyorum." Ilımlıydı Seward. "Ayrıca, bize bir sürü uyarı göndermişlerdi de. Şu an yanımızda bulunan arkadaşımız başkan seçildiği takdirde, Birlik'ten ayrılacaklarını söylemişlerdi. Arkadaşımız başkan seçildi; onlar da ayrıldılar."

"Mississipi, Alabama, Georgia, Louisiana ve... bahse girerim, Virginia'yla da birlikte!"

"Virginia'ya ne olmuş?" Lincoln birdenbire dikkat kesilmişti. "Bu zorlu kilidi açacak anahtar, Virginia."

Seward omuz silkti. "Şu, sözümona Barış Konferansı –Virginia'lıların sonuncusu– Eski Başkan Tyler'ın başkanlığında iki haftadır görüşmelere devam ediyor."

"Peki, nasıl bir havada geçiyor toplantılar?"

"Barış konferanslarının çoğunda olduğu gibi, kan gövdeyi götürüyor."

"Virginia giderse..." Sustu Lincoln.

"Savaş çıkar" dedi Washburne.

Seward hiçbir şey söylemeden, niyetini açık eden bir belirti görebilmek için dikkatlice süzdü Lincoln'ü. Lincoln ser verip sır vermiyordu. Derken, neredeyse gayri ihtiyari bir edayla, "Aslına bakarsanız, bir açıdan, o pamuk cumhuriyetlerinden ve onların kölelikle ilgili sorunlarından kurtulsak hiç de fena olmaz" dedi Seward.

"Şu 'önüne geçilemez' savaşınıza ne oldu?" Bunu söylerken Lincoln'ün dudaklarında beliren tebessümün bir nevi sahtelik taşıdığını düşündü Washburne; sonra da gençliğinde hiç tatmadığı ve dolayısıyla Washington City'de daha da tadına varılacak olan bir tabak kızarmış istiridyeye saldırdı.

"Eğer hata eden kız kardeşlerimizin –zavallı aptal hanımefendilerin– barış yapmasına izin verirsek, savaşın kolaylıkla *önüne geçilebilir*. Ardından, dikkatimizi Kanada'ya, Meksika'ya, Hint Adaları'na verebiliriz biz de."

"Siz, askeri merkezlerinin yarısını kendi içinde beslediği isyancılara daha yeni kaptırmış bir hükümet için bir imparatorluk hayal ediyorsunuz, Bay Seward."

Purosunun dumanıyla havada şirin bir şekil çizdi Seward. "Bırakın, sivrisinekler o cehennemi kaleleri işgal etsinler. Siz hiç Güney'i *gördünüz* mü?"

"Bir keresinde New Orleans'ta bulunmuştum" dedi Lincoln ve belirgin bir sertlikle, "ve" diye ekledi, "tüm dünyanın bildiği gibi, Kentucky doğumluyum."

"Bir *sınır* eyaleti" dedi Washburne.

"*Köle* bir sınır eyaleti" dedi Lincoln.

"New York Valisi'yken" –hülyalı konuşuyordu Seward– "elime geçen her fırsatta Kanada'ya giderdim. Ve biliyorsunuz ki –tüm

Kanadalılar içinde en iyileri olan– İngilizce konuşan o Kanadalılar Birlik'e katılmaya can atıyorlar."

Yediği ikinci elmanın çekirdeğini masanın üzerine bırakıp, sandalyesini masadan geriye çeken Lincoln, "Kanada'yı istila ettiğimiz iki olayda da –İhtilal'de ve sonra tekrar 1812'de– Birlik'in *dışında* kalmak için epey bir savaş vermiş olduklarını hatırlar gibiyim" dedi.

"Zamanın yanlış anlamaları." Pek havaiydi Seward. "Hepsi bu kadar. Şimdi farklılar."

Lincoln ayağa kalktı. "Kanada üzerine yürümeden önce, uğraşmak zorunda olduğumuz birkaç kendi yanlış anlama sorunumuz var. Ayrıca –sizin ve benim– kurmak zorunda olduğumuz bir kabine de sırada bekliyor."

"Bu gece akşam yemeğini benimle yer misiniz?" diye sordu Seward.

"Memnuniyetle. Şimdi biraz uyuyacağım. Dün gece kaldığım vagonda durmadan, tekrar tekrar 'Dixie'yi söyleyen bir sarhoş vardı."

"En sevdiğimiz şarkı değildir" dedi Washburne.

"Hayır, sir, değildir." Yaşlı Mike'ın nöbet tuttuğu kapıya doğru yürümeye başladı Lincoln. " 'Look away, look away. Dixie Land!'* " Şarkının nakaratını tekrarladı; sonra da kaşlarını çattı. "Uzağa bakacakmışım; *neye* bakayım?"

"Ya da *kimden* uzağa bakayım?" dedi Seward.

"Belli ki, benden. Ama bunu değiştireceğiz." Seward'a döndü Lincoln. "Siz hatırlamıyorsunuz ama Bay Seward, yıllar önce bir kere siz ve ben Boston'daki Tremont Temple'da buluşup konuşmuştuk..."

"1848 yılının Eylül ayında. Zachary Taylor için New England'da nabız yokluyordunuz; üzerinizde uzun keten gömleğiniz vardı. *Sizin* bunu unuttuğunuzu sanıyordum."

"Sizin üzerinizde de şu anki gibi sarı bir pantolon vardı. Sanırım bizim gibi siyasetçiler hiçbir zaman hiçbir şeyi unutmuyorlar. İyi sabahlar, beyler." Bunu söyledikten sonra ortadan kayboldu Lincoln.

* Dixie Land: Birleşik Devletler'in güneyi; Güney. Amerikan İç Savaşı öncesi beyazların köle sahibi olduğu Güney eyaletleri. "Dixie Land" Amerikan İç Savaşı'nda Güneylilerin marşı olmuştur. (ç.n.)

Washburne, Seward'a döndü. "Ne düşünüyorsunuz, Bay Seward?"

Seward kaşlarını çattı. "Bilemiyorum. Beni bağışlarsanız, şunu söylemeliyim ki, bozkır adamlarına pek alışkın değilim, Bay Washburne."

"Bağışlandınız. Ne de olsa, siz ve ben birbirimize alışkınız. Ama bildiğiniz gibi, Abe gerçekten Batılı değildir. Aslına bakarsanız, tam olarak diğer insanlar gibi değildir."

"Ne açıdan? Onun son derece tipik bir Batılı siyasetçi olduğunu düşünmüştüm ben; halktan biri, bir demiryolu makasçısı, bu türden biri."

Bir kahkaha attı Washburne. "Tüm bunlar kampanya için uydurulmuş şeylerdi."

"Demiryolu Makasçısı Dürüst Abe bir hile miydi demek istiyorsunuz?"

"Evet ve hayır. Eminim gençliğinde bir ya da iki kez demiryollarında makas değiştirmiştir. Ama her zaman bir siyasetçi ve avukattı Abe. Dürüst kısmı, elbette, doğru. Fakat geri kalan her şey eyaletteki oyları almak içindi."

"Ben de şimdi elimizde bir başka 'Tippecanoe' Harrison daha var diye düşünmüştüm."

"Hayır, Bay Seward, elimizde olan son derece karmaşık, ağzı sıkı bir adam. Onu hafife almayın."

Bu söylediği bir çeşit anlaşılmaz Batı şakası olabilir mi diye Washburne'ü süzdü Seward. Washburne'ün gayet ciddi olduğunu anladığındaysa, gazetecilerin, "Seward'ın sinsi, Cizvit tebessümü" dediği o gülümseyiş belirdi dudaklarında. "İçinde bulunduğumuz bu özel faaliyet alanını göz önüne alırsak, hiçbir zaman bunu yapacağımı sanmıyorum."

"Lincoln'ün Dışişleri Bakanı siz olacaksınız, öyle değil mi?"

Seward başını salladı. "Plan buydu. *Şayet,* tamamen aynı fikirde olursak."

"Sizin şartlarınız neler?"

"Kabine'nin geri kalan kısmı üzerinde hemfikir olmamız. Görüş açıları benzer kişilerden oluşan bir kabine görmek isterim. Bir Liberal'im ben. Bir ılımlıyım. Bay Lincoln de öyle. Partimizin liderlerinin çoğu öyle. Ama korkarım, Chase gibi toptan İlgacıları, Bates gibi Liberalleri ve Welles gibi Demokratları da Kabine'ye dahil etmek konusunda ısrar edecek Bay Lincoln."

"Bunda ne sorun var ki?" Saf rolünü oynuyordu Washburne. Aslında, Seward'ın çevirdiği oyunundan haberdardı; bu sözde Albany Planı, Seward ve baş-dalkavuğu, *The Albany Evening Journal*'ın sahibi Thurlow Weed tarafından sonbahar mevsimi boyunca gizlice kurulmuştu. Chase gibi başkanlık için yarışan isimleri Kabine dışında bırakmak istiyorlardı. Son derece büyük bir tutkuyla –bu tutkunun Anayasa'ya aykırılığı su götürmezdi– Lincoln'ü göstermelik bir başkana çevirmek istiyorlardı; ülkenin gerçek idaresi, partinin ulusal lideri ve en ünlü ismi Seward tarafından devralınacaktı. Böylece, Lincoln'ün iktidarsız hükümdarlığının baş kişisi olacaktı Seward.

Washburne ihtiyatla, "Tüm Birlik yanlısı tarafları –Demokratları ve İlgacıları olduğu kadar, Liberalleri ve ılımlıları da– bir araya getirmenin" dedi, "bir devlet adamına son derece yaraşan bir tavır olduğunu düşünüyorum ben. Hatta" –Seward'a gülümsedi Washburne– "Chase gibi bazıları kendisinin rakibi olsa bile. Ne de olsa, başlıca rakibi *sizi* Kabine'ye seçti Başkan."

"Eskiden rakibiydim." Ağıt yakar gibi bir tonda konuşmaya başlamıştı Seward. "Ama artık değilim. Bir gün başkan olabilmek için fazla yaşlıyım artık." Ciddi olduğunu göstermek için gülümsemesi, Seward'ın aslında ciddi olmadığına ikna etmişti Washburne'ü. "Fakat, Kabine'de Chase ve diğerlerinin olması, Başkan'ın baş edebileceğinden fazlasına yol açabilir. Her neyse; yakında göreceğiz, öyle değil mi?"

Kolunu cana yakın bir edayla Washburne'ün koluna geçirdi Seward. İki adam yemek salonunu terk ederken, salonun kapıları, sabah kahvaltısı için gelen günün ilk misafirlerini ağırlamak için sonuna dek açıldı; asık yüzlü anneler ve onların yakarışlar ve tokatlar eşliğinde kahvaltı büfesinin açıldığı masaya götürmeye çalıştığı, bağırıp ağlaşan bir sürü soluk yüzlü çocuk.

İki

David Herold'ın gözleri *Evening Star*'ın baş sayfasına sabitlendi ve sonra da, daha önce hiç yapmamış olduğu bir şeyi yaptı: Bildi bileli H Street ile 6. Street'in kesiştiği köşede gazete satmakta olan ihtiyar zenciden hakikaten de para verip bir gazete satın aldı David.

"O burada!" dedi yaşlı adam kıkır kıkır gülerek. "Bir tavuk hırsızı gibi şehre gizlice girmiş."

H Street'ten aşağıya doğru yürürken, *Star*'ın Seçilmiş Başkan'ın şehre gizlice gelişini anlattığı özel hikâyesini okudu David. Yazıda pek fazla bilgi verilmiyordu. Görünüşe göre, Bayan Lincoln, üç oğlu ve Seçilmiş Başkan'ın geri kalan ekibi, ilk başta planlandığı gibi öğleden sonra varacaklardı şehre. Ama henüz bilinmeyen sebepler yüzünden Bay Lincoln ve iki dedektif bir gece önceki vagonlarla gelmişlerdi ve sabah saat yedi civarında Willard's Hotel'in lobisinde görülmüşlerdi.

H Street üzerindeki 541 Numaralı, bir yanında içinde tahtadan bir kulübe ve birkaç miskin tavuk bulunan bir bahçesi olan, dar, kurşun rengi, dört katlı tuğla evin önünde durdu David. Evin ikinci katını sokağa bağlayan bir merdiven, zemin katını daimi olarak gölgede bırakıyordu. İkinci kattan, tam olarak akort edilmemiş bir piyanonun tuşlarına çarpan bir çift sağlam elin çaldığı müzik sokağa yayılıyordu.

"Hey, Annie!" diye seslendi David; sonra bir kez daha seslendi. Üst kattaki pencereden on sekiz yaşında bir kızın başı göründü.

"Çalışıyorum."

"Lincoln burada! Şehre bu sabah gizlice girmiş. Tıpkı" –yeni bir tabir bulabilmek için nafile çabaladı David– "yaşlı bir tavuk hırsızı gibi! *Star* yazıyor."

"Yukarı gel."

Tuğla merdivenleri hızla çıktı David, evin kapısını açtı ve bir tepsiyle yemek taşıyan, Annie'nin annesiyle yüz yüze geldi. "Ah, Bayan Surratt, benim..."

"Seni duydum, David. Bay Lincoln'ün şehirde olduğunu ise çoktan duydum." Kestane rengi saçları ve romantik hikâyeler okuyan David'in Juno'ya* benzettiği vücuduyla güzel bir kadındı Bayan

* Juno: Roma mitolojisinde Jupiter'in karısı; evlilik ve doğum tanrıçası. Orijinal metinde geçen "Junoesque" sözcüğü, Tanrıça Juno'ya benzetilen, görkemli bir güzelliği olan kadınlar için kullanılır. (ç n.)

Surratt. Bazı açılardan, Bayan Surratt'ın kızı Annie'den daha çok zevkine hitap ettiğini düşünürdü David; bu tuhaf tercih, kız kardeşlerinin yedisinin de iddia etmekten pek hoşlandığı gibi, sefil bir mahluk olduğuna ikna ediyordu onu.

"Bay Surratt nasıllar?" Yedi kız kardeşini düşünmek, davranışlarına dikkat etmesi gerektiğini hatırlatmıştı David'e.

"En iyisini umuyoruz. Ona bir şeyler yedirmeye çalışıyorum. Ama o yavaş yavaş yok oluyor." Yol verip, evin ön tarafındaki salona geçmesi için David'e işaret etti Bayan Surratt.

Çatlaklarla dolu kocaman deri ayakkabılarının artık son demlerini yaşadıklarının rahatsızca farkına varan David, çiçek desenli Brüksel halısının üzerinden geçti.

Tek eli tuşların üzerinde çalmaya hazır bir halde, salondaki piyanonun başında oturuyordu Annie; O Street'teki Jarman'ın müzik dükkânının camını süsleyen, Chickering piyanolarının bir reklamını taklit ederek poz veren Annie'nin tablosunu daha önce görmüş olan David, bir resim kadar güzel olduğunu düşündü onun.

Gazeteyi, Annie'nin poz veren ve sabit duran eline doğru uzatarak, "İşte gazete" dedi David. Sonra da, "Ben aldım" diye ekledi. Genellikle gazeteleri ya ödünç alır ya da çalardı. Annesinin –onu sekiz çocukla Navy Yard'a yakın bir evde tek başına bırakan bir devlet memurunun dul eşiydi Bayan Herold– tüm asilliğine rağmen, hepsi de Güneyli ya da kendi deyişleriyle Southron olan ve kendilerini her türden haylazlığa adamış bir grup vahşi Washington oğlanıyla büyümüştü David. Bugünlerde, şehri istila ederek Başkan'ın Yemin Töreni'ni altüst edeceklerine dair tehditler savuran gerçek sokak çocukları, Baltimore serserilerinden aşağı kalmazdı bu delikanlılar.

"Onu, Baltimore'dan gizlice geçmek zorunda bırakanlar o serserilerdir sanırım."

Gazeteyi, sanki bir sayfa zor nota okuyormuş gibi okudu Annie. Arka taraftaki salondan, kocasına biraz yemek yemesi için yalvaran Bayan Surratt'ın sesi duyuluyordu. Bay Surratt ise yalnızca öksürüyordu. O kadar çok öksürüyordu ki, artık hiç kimsenin öksürük sesinin ayırdına vardığı yoktu; Bay Surratt'ın kendisinin bile. Dünyanın gözünden ırak Bay Surratt, dünyanın bir parçası da değildi artık.

İsmini onların soyadlarından alan bir köy olan Surrattsville yakınlarındaki Maryland'de verimli bir bostanları vardı Surratt aile-

sinin. Bay Surratt'ın hasta –doğru kelimeyi kullanarak ifade etmek gerekirse, ölüm döşeğinde– olduğu şu günlerde çiftliğin ürünlerini Center Market'a taşıyan büyük yük arabasıyla şimdi Bayan Surratt uğraşıyor, Annie de bir Katolik okuluna devam ediyordu. Protestan olan David, Bay ve Bayan Surratt'ın neden mezhep değiştirdiğini hiçbir zaman öğrenememişti; ama her ikisi de yıllar önce Katolik olmuştu ve en küçük oğulları, on altı yaşındaki John, şimdi Maryland'deki St. Charles'ta rahiplik eğitimi alıyordu. En büyük oğulları Isaac ise mühendisti.

Surratt ve Herold ailesinin yaklaşık bir nesle dayanan tanışıklıkları vardı; Washington'ın bir Güney kenti –ki gerçekten de öyleydi– ve bir Maryland kenti olduğunu düşünüyorlardı; Washington'ın, kent üzerinde neredeyse Maryland kadar hak iddia eden, komşu eyalet Virginia'nın ağırbaşlı nüfusundan daha havai bir nüfusa sahip olduğu anlamına geliyordu bu. Maryland'den oyulmuş, Virginia ve Potomac River tarafından kuşatılan on mil karelik bir dikdörtgen şeklinde, olağandışı bir toprak parçasıydı Colombia bölgesi.

Gazeteyi elinden bırakarak, sallanan sandalyeye yayılmış David'e döndü Annie; pantolonunun siyah kumaşı öylesine parlaktı ki, cansız şubat güneşinin pantolonun kıvrımlarından yansıdığını morali bozularak fark etmişti David. Kendi bacaklarını, gördüklerinden hoşnut olmayan bir edayla süzdü; çok zayıf olduğunu biliyordu ve kısa bir süre önce vücudunun gelişimi de durmuştu; boyu, bir erkek için uygun olandan yalnızca iki üç santim kısaydı. Yine de onu beğeniyordu kızlar. Gerçi, neden beğenmesinlerdi ki? Yedi tane kız kardeşi vardı. Dünya üzerinde karşı cins hakkında bilmediği tek bir şey dahi yoktu. Keşke bir erkek kardeşi olsaydı...

"Bu ayakkabıları tamir ettirmen gerekiyor, David." Yüzünü buruşturdu Annie. Bu paramparça ayakkabıların kokusu hiç kuşkusuz etrafına rahatsızlık veriyordu.

Ayaklarını sallanan sandalyenin altına aldı David; Noel ve Paskalya arasında nadiren banyo yapardı. Aslına bakarsanız, Marble Alley'deki bazı genç hanımların hatırı olmasa, hiç banyo yapmaz, tıpkı diğer Vahşi Çocuklar gibi kokardı; nemli toprakla karışmış tütün dumanı gibi iç bayıltıcı. "Sanıyorum, Thompson's Drug Store'daki* o işi almak zorunda kalacağım."

* Drug Store: Eczane. Thompson'nın Eczanesi anlamına gelen Thompson's Drug Store ibaresi metinde olduğu gibi bırakılmıştır. (ç.n.)

"Kalfa olarak mı?"

Başını evet anlamında salladı David. Beyaz Saray yakınlarındaki, 15. Street ve Pennsylvanie Avenue'nun kesiştiği noktada bulunan Thompson's Drug Store'un sahibinin akrabasıydı David. Yıllardır Bay Thompson için tuhaf işler yapmaktaydı. Şimdi de, Bayan Herold'ın ısrarlarıyla bir kalfa olacak, Bayan Herold ve evli olmayan bütün kız kardeşlerinin Navy Yard'daki evin geçimini sağlamak için kazandıkları, Bayan Herold'ın "boğaz tokluğu" diye tabir etmekten hoşlandığı parayı kazanacaktı. Bayan Herold'ın kendisi de bir mobilya dükkânı işletiyordu.

Annie, "Artık zamanı gelmişti" diyerek gülümsedi David'e. Tanıdığı hoş kızlar arasında en çok Annie'yi severdi David; onu piyano çalarken dinlemeyi severdi; tanıdığı tüm kızlar içinde en çok onu sevme fikrini severdi. "Buraya gelmesi çılgınlık." Gazeteyi, sahiden de bir nota kağıdıymışçasına katlayarak, Özel Olarak Başkan Buchanan'ın Yeğeni İçin Yazılmış Bir Şarkı Olan, "Listen to the Mocking Bird"ün arkasına yerleştirdi Annie.

"Kimin?"

"Lincoln'ün. Onu öldürecekler."

Elinde dokunulmamış yemek tepsisiyle arka taraftaki salondan yanlarına gelen Bayan Surratt, "Kim öldürecek onu?" diye sordu.

"Herkes, anne. Etraftaki Vahşi Çocukların neler yaptıklarını biliyorsun."

Elindeki tepsiyi, üzerinde çarmıha gerilmiş İsa heykeli ve bir tespihle bunları çevreleyen çerçevelenmiş aile resimlerinin olduğu, yeşil kadifeyle kaplanmış yuvarlak masanın üzerine bıraktı Bayan Surratt.

"Onu Baltimore'da öldürmek için bir plan yapıldığını duydum" dedi Bayan Surratt. "Yani, dün değil, *evvelki gün* duymuştum bunu. Surrattsville'deki barda nasıl konuştuklarını bilirsiniz."

"Ve de nasıl içtiklerini!" Kabaydı Annie. "Ama Maryland artık her an Birlik'ten ayrılabilir ve Virginia da öyle; bundan sonra, Tanrı aşkına, ne için Washington'da bulunmak isteyecek ki Bay Lincoln? Demek istediğim, bir Güney kenti burası ve bu iki eyalet Birlik'in dışında olduğu sürece de, Konfederasyon'un ortasına salıverilmiş bir Güney kenti olacak."

"Başkanımız Bay David'in Washington'ı *kendi* başkenti yapmak istediği konuşuluyor Richmond'da." Masanın üzerindeki tespihi eline aldı Bayan Surratt; boncuklarla öylesine oynamaya başladı.

"Bay Lincoln'ün Yemin Töreni'nin burada gerçekleşmeyeceğini söylüyor Isaac..."

"Onu buradan ne kovabilir ki?" diye sordu David.

"...ya da şu dünyadaki herhangi başka bir yerden" diyerek David'in sorduğu soruyu tamamladı Bayan Surratt. Sonra da kendi kendine bir dua mırıldanmaya başladı ve garip bir dinin dışa yansıyan herhangi bir işareti karşısında daima utanç duyan David başka bir yöne doğru çevirdi başını.

Kendinden geçmişçesine, şöminenin üzerine asılmış İsa'nın Kanayan Kalbi'ne baktı David ve akşam yemeğini düşündü. "İstasyonda birkaç Kuzeyli asker gördüm." Tartışılan konuya katkıda bulundu David. "Ortaya öyle çok eyer yığmışlardı ki, karmaşayı aşıp vagonlara ulaşamıyordunuz."

"Keşke buradan gitseler de, bizi rahat bıraksalar." Üzgündü ve David'in gözüne güzel görünüyordu Bayan Surratt. Kendisinin kadın güzelliğinin uzmanı olduğunu düşünmek hoşuna giderdi David'in. Şehrin en çekici kadınlarının görülebileceği Sal Austin'in salonlarına on dört yaşından beri rahatça girip çıkabiliyordu. Sarah ismiyle vaftiz edilen Sal, annesinin eski bir arkadaşıydı ve Bayan Herold, Sal'in bu dünyadaki düşüşünün boyutu ve doğası karşısında dehşete kapılıyor olsa da, eski dostunun servetinin büyüklüğüne karşı son derece saygılıydı; Sal, Pennsylvania Avenue ve Missouri Avenue arasındaki malikânesinde, David'e her türlü işe bakacak bir personel olarak iş vermeyi teklif ettiğinde, bunda hiçbir kötü yan görmemişti Bayan Herold. "Çünkü doğru yoldan saptırılabilmek için fazla genç David." Kız kardeşler bunu çok komik buldular; David de öyle. Bir buçuk yıl boyunca, Vahşi Çocukların bihaber olduğu bir çeşit hazzı tattı David, hem de iki kere bihaber oldukları bir hazzı; çünkü henüz on dört yaşında olmasına rağmen, kıskançlık uyandırmak için kendi yoluna taş koyacak kadar aptal değildi David. Nerede çalıştığını kimseye söylemedi; ne zaman serserinin biri bilmişçesine Sal'den ve Alley'in karşı tarafındaki rakibi Julia'nın müessesinden bahsetse, sesini hiç çıkarmazdı David.

Kızlar da neredeyse onun kızlardan hoşlandığı kadar hoşlanıyorlardı David'den; ayrıca onun yıkanmasını da sağlıyorlardı; bu olağandışı faaliyeti, bunca cinsel imtiyaz karşısında ödenecek ufak bir bedel olarak görerek, kabul ediyordu David. Nihayet, talihli evini çekip çevirmek için tam gün çalışacak bir adam bulduğunda,

"Her ne zaman bizi ziyaret etmek istersen, Davie, hemen buraya gel" demişti Sal. Ve arada sırada, hâlâ orasını ziyaret ederdi David. "Annenin dünyasını düşünüyorum, Davie, gerçekten de düşünüyorum! Sekiz çocuk! Sana söylüyorum, Hıristiyan bir aziz o. Çünkü onun da bir yaşama sahip olmak gibi bir şansı vardı. Ama olmadı. Ne büyük bir kayıp!"

Eğer ergenlik çağındaki aklında hangi ahlaksızlığın açığa çıkmakta olduğunu bilseydi, Bayan Surratt'ın mahcup olacağını düşündü David. Ama iyi bir kadındı Bayan Surratt ve yalnızca cinayeti düşünüyordu. "Bugün ve gelecek hafta onların bir şeyler yapmaya kalkışacaklarından hiç kuşkum yok..."

"Kim 'onlar' Anne?"

"Ayrılıkçılar."

"Bizim gibi mi?" "Dixie"den birkaç nota çaldı Annie.

"Tanrı korusun, bizim gibi *değil!* Ama, Isaac her gün Long Bridge'in öbür tarafından, Richmond kadar uzaklardan silahlar ve cephanelerle gelen insanlar olduğunu söylüyor bana."

"Her gün talim yapan bir grup Vahşi Oğlan var" dedi David. "Kendilerine, Ulusal Gönüllü Askerler diyorlar."

"Yemin Töreni'ni gerçekten de engellemeyi deneyecekler midir sence?" Piyanonun kapağını kapattı Annie; bu kadar "Dixie" yeterdi.

Bayan Surratt başını salladı. "Evet. Bence deneyecekler ve başaracaklar da."

Vahşi Çocukları, içleri genel olarak Yankee, özel olarak da Bay Lincoln nefretiyle böylesine tutuşmuş bir halde hiç görmemiş olan David, "Ben de öyle düşünüyorum" dedi.

Arka salonda ölmekte olan adamın düzenli kuru öksürüğü dışında tam bir sessizliğin hâkim olduğu evde, bir an sessizce oturdular. Derken, Bayan Surratt, "Isaac, Richmond'a gitti, Annie. Ve sanırım, bir daha dönmemek üzere" dedi.

"Bir daha *asla* geri dönmeyecek mi demek istiyorsun?"

"Burası bir Güney şehri olana dek dönmeyecek; eğer öyle olursa."

"Ama Virginia hâlâ Birlik'te, Anne."

"Nisana kadar Virginia'nın da ayrılacağını söylüyor Isaac. Maryland'le beraber."

"Öyleyse, savaş çıkacak, öyle değil mi, Anne?"

"Bu Bay Lincoln'e bağlı" diye cevap verdi Bayan Surratt. "Ya da Yankee Başkan olarak onun yerini her kim alırsa, ona."

"Ve hepsi de, eğer özgür kalsalar kendileriyle ne yapacaklarını bilemeyecek olan bizim Güneyli siyahları özgür bırakmak isteyen Kuzey'deki o kaçık vaizler yüzünden!" Ayağa fırladı Annie. "Hadi David. Willard's Hotel'e gidelim. Vurulmadan önce şeytana şöyle iyice bir bakmak istiyorum."

Bayan Surratt eliyle bir uyarı işareti yaptı. "Yabancıların yanında bu şekilde konuşma."

"Aman Anne. Salak değilim ben."

Elindeki tespihi, çarmıha gerilmiş İsa heykelinin yanındaki yerine bırakırken istavroz çıkaran Bayan Surratt, "Şimdilik işgal altında bir kentiz" dedi.

Üç

Sabah saat on birde, Seward ve henüz kimsenin tanımadığı Lincoln, Willard's Hotel'den, ulusal hatiplerin yaygın Latinleşmiş İngilizce'sine henüz alışmamış az sayıda Amerikalı'nın Başkan'ın Evi ya da yalnızca Beyaz Saray olarak bildiği Yürütme Köşkü'ne geçti. Kapıda duran tek bir muhafız, buzla kaplanmış ve derin tekerlek izlerinin bulunduğu araç yolundan, yapının, sütunlarındaki boyaların soyulmakta olduğu sütunlu ana girişine doğru ilerleyen, gösterişsiz kıyafetler içindeki iki devlet adamına dönüp bakmadı bile; ön cephedeki pencerelerin camları üzerinde tozdan çizgiler oluşmuştu.

"Buraya son olarak geldiğimde, yıl 1848'di." Etrafı bir hayli merakla inceliyordu Lincoln.

"O zamanlar arkadaşınız Bay Polk ikamet ediyordu burada."

Başını salladı Lincoln. "Fakat bana karşı hiç de arkadaşça değildi; bilhassa onun Meksika Savaşı aleyhinde konuşmamdan sonra."

"Ah, insanın gençliğinde yaptığı önlenemez konuşmalar!" Yüzüne komik bir ifade verdi Seward. "İşiniz bitmeden önce, yapmış olduğunuz bu konuşma hakkında epey bir lakırdı duyacaksınız."

Yüzünü buruşturan Lincoln, "Biliyorum. Biliyorum" dedi. "Kelimeler kaderin tutsaklarıdır derler. Tek sorun, kaderin ne olacağını bir türlü önceden kestiremiyor olmamız."

Evin ön kapısında kısa boylu ve yaşlıca, İrlandalı bir teşrifatçı onları durdurdu. "Buraya hangi görevle geldiğinizi bildirin, beyler. Başkan burada *değil*. Kendisi Kabine'deler."

"Başkan'a" dedi Seward, "Bay Abraham Lincoln'ün kendilerini ziyaret etmeye geldiğini söyleyin."

Teşrifatçının yüzü kıpkırmızı kesildi. "Aman Tanrım, Old Abe'in* ta kendisi! Ah, bağışlayın beni, Ekselansları..."

"Beni ihtiyar biri yaptığın için *ben* bağışlayamam seni, Tanrı bağışlayabilir."

* Old Abe: "Old" kelimesi ihtiyar anlamına gelip, samimi ve arkadaşça bir ifade olarak da kullanılır. Abraham Lincoln için orijinal metin içindeki karakterler tarafından kullanılan "Old Abe" tabiri olduğu gibi bırakılmıştır. (ç.n.)

"Şey, efendim, *bana* İhtiyar Edward derler, efendim. Edward McManus. Başkan Taylor'ın zamanından beri burada kapıcıyım."

"Öyleyse, kapıyı aynen şimdi olduğu gibi güzel ellerinize emanet edeceğim."

Ağzındaki tek tük kalmış dişleri ve kara dişetlerini açığa çıkararak gülümsedi İhtiyar Edward. Onları küf kokulu giriş holünden, görkemli merdivenlerin başlangıcının hemen ilerisindeki Kırmızı Oda'ya götürdü. "Eğer burada beklerseniz, sir, hemen Başkan'ı alıp getireceğim."

Teşrifatçı aceleyle üst kata doğru seğirtirken, Lincoln ve Seward, adına yaraşır bir rengin hâkim olduğu ama bunun dışında pejmürde görünen Kırmızı Oda'yı inceledi. Bazı parçalarının kesilmiş olduğu damasko kumaştan kırmızı perdeye dokundu Lincoln.

"Ziyaretçiler hatıralardan hoşlanıyorlar" dedi Seward. "New York Valisi'yken, her konuk kabulünde, perdelerin her birinin yanına silahlı bir muhafız koyardım."

"İkinci kez seçildiniz mi peki?"

Bir kahkaha attı Seward. "Seçildim. Aslına bakarsanız."

Fakat tam bu sırada, Başkan James Buchanan telaşla –ya da serseme çeviren bir rüzgârla, diye düşünmüştü Seward– odaya daldı. Uzun boylu, kır saçlı biriydi Buchanan; çarpık bir boynu vardı ve sol yanağının sürekli sol omzuna yaslanmak üzereymiş gibi göründüğü anlamına geliyordu bu. Bir gözünün kendiliğinden kısık oluşu, yaşlı adamın, sanki söyledikleri ciddiye alınmamalıymış dercesine, sinsice size göz kırpıyormuş gibi görünmesine yol açıyordu.

"Bay Lincoln! Sizi yarına kadar beklemiyordum! Ve Bay Seward da burada. Bizim için ne büyük bir şeref. Yeğenim nerede?" Doğrudan doğruya kendisine yöneltilen bu soruya ciddiyetle, "Şerefim üzerine yemin ederim ki, yeğeninizin nerede olduğuna dair hiçbir fikrim yok, Bay Başkan" diye cevap verdi Lincoln.

"Elbette, olmaz. Onu hiç görmediniz. Ben de öyle. Demek istediğim, onun şu anda nerede olduğunu ben de *bilmiyorum.* Bayan Lincoln'e Köşk'ü gezdirmeyi dört gözle bekliyor da." Müzmin bekâr Buchanan'a, bir Washington fırlamasının onun hakkında "Tahtın *arkası* da iktidarsız" dediği rivayet olunan yeğeni Harriet Lane destek oluyordu.

"Yalnızca size saygılarımızı sunmak istedik, sir..." Kapıya doğru yönelmeye başlamıştı bile Lincoln. Fakat Buchanan kolundan sıkıca yakaladı onu.

"Kabine'yle tanışmalısınız. Özel bir toplantı yapıyoruz. Teksas bu sabah Birlik'ten ayrıldı. Resmi bilgiyi daha yeni aldık..."

Büyük salondaydılar artık. Yeni Başkan'ı bir an olsun görebilmek için dolanan –siyah ve beyaz– hizmetkârlar peydahlanmıştı.

"Ayrılıkçılara... ne cevap veriyorsunuz?" Lincoln'ün bu eyaletleri belirtmek için kullandığı kelime genelde "isyancılar" olmasına karşın, bu defa o, daha yumuşak olan bu kelimeyi kullanmayı seçmişti; çünkü Demokrat Buchanan, kendi Başkan Yardımcısı John C. Breckinridge tarafından temsil edilen, partisinin Güney kanadına daha yakındı.

"Umut edelim ki, bize *siz* ilham vereceksiniz." Elinde olmadan, bu alelade Pennsylvania siyasetçisinin, gerçek mevkisini başkan olarak değil, Amerika'nın İngiltere Elçisi olduğu dönem süresince bulmuş olduğunu düşünen Seward'a selam verdi Buchanan.

Üç adam ana merdivenlerden çıkarken Buchanan, "Ev göründüğünden epeyce daha küçük" dedi. "Aslında, bir hayli sıkışığız burada. Özel odalarımız şu yolun, ofisler de diğer tarafın sonunda ve bu iki yolu birbirine bağlayan bu koridor Styx River gibi benim için. Her gün, hepsi de karşılığında hiçbir şey vermeden kendilerine bir şeyler verilmesini bekleyen yığınla insanın arasından lanetlenmiş bir ruh gibi geçiyorum buradan."

Merdivenin en üst basamağına gelmişlerdi artık ve uğursuz, karanlık koridor tam önlerinde uzanıyordu. "Daha önce buraya hiç çıkmamıştım" dedi Lincoln.

"Bay Polk'la hiç özel bir işiniz olmamış mıydı?" Bir puro yakan Seward, ardından Başkan'a dönerek, "Müsaade eder miydiniz?" diye sordu.

"Elbette, sir." Sol tarafa doğru uzanan dört geniş kapıyı ve sağdaki iki kapıyı işaret etti Buchanan. "Bunlar yatak odaları. Banyo da burada. Musluklar çalışmıyor elbette. Aslında, hiçbir şey doğru dürüst çalışmıyor burada." Yalnızca, ikamet alanlarının sonundaki geniş bir pencereyle aydınlatılan tozlu koridor boyunca yürüttü onları Buchanan. Ofislere giden yolun ortasında, alt kattaki oval Mavi Oda'nın şeklini yansıtan bir oturma odasını gösterdi Başkan. At kılından kanepeler ve içleri boş kitap raflarından ibaret kasvetli mobilyalarla döşenmişti oda. Duvarlarda birkaç tablo vardı; fakat geçen yıllar ve kirle öylesine kararmışlardı ki, neyin ya da kimin tabloları olduğunu söylemek zordu doğrusu. "Yegâne özel salonumuz bu. Gene de, burada bile işinize burnunu sokar insanlar."

Başkan odayı gösterdikten sonra da, koridorun sonundaki, tahta bir parmaklığın ardında yer alan kapıya doğru götürdü konukları. Kapının mandalını açarken, "Hades işte buradan itibaren başlıyor" dedi Buchanan. Karşılarında boş bir masa, masanın arkasındaysa, Seward'a hep küçük bir kasabanın demiryolu istasyonunu hatırlatan, içine bankların dizilmiş olduğu bir bekleme odası vardı. "Diğer Edward'ın her zaman oturduğu yer işte burası; yalnızca şimdi burada değil. Neden burada olmadığı hakkında hiçbir fikrim yok. Bir beyaz değildir Edward ve son derece de saygıdeğer biridir. Bekleme odasına kimlerin gireceğine o karar verir. Sonra, şurada da sekretere ait, hemen hemen benimkisi kadar geniş bir ofis var; bu ofisin hemen ötesinde de, yeğenim Harriet'ın çamaşırları koyduğu küçük bir oda. Bu ofisleri görmek ister misiniz?"

"Hayır, sir." Lincoln'ün buradan bir an önce sıvışmak için can attığını görebiliyordu Seward. Fakat, Başkan'ın herkesin bildiği ama bazılarının benimsediği ismini kullanmak gerekirse, Old Buck aman vermiyordu. "Kabine tam burada toplanıyor işte; görebileceğiniz gibi, kâtibin ofisinin hemen ötesinde; şu köşedeki ve Tanrı'ya şükür, Başkan'ın birazcık daha geniş olan ofisine içeriden bir bağlantı var."

Kabine Odası'nın kapısını şimdi sonuna dek açmıştı Buchanan. Yeşil çuha kaplı masada oturan yarım düzine kadar kişi, Lincoln ve Seward, Başkan tarafından odaya alınınca ayağa kalktı. "Baylar, Seçilmiş Başkan."

Odadaki herkesle hızla el sıkıştı Lincoln. Metal çerçeveli gözlüğü ve şu anda Lincoln'ü hedef alan nahoş bir dudak büküşü olan iri, kel kafalı ve astımlı Başsavcı Edwin M. Stanton'ın elini sıkarken Lincoln'ün bir an için duraksadığı Seward'ın gözünden kaçmadı. Bir nevi alaycı bir edayla, "Baksanıza, Bay Stanton, tekrar karşılaşıyoruz" dedi Lincoln.

"Evet, öyle oluyor... *sir*."

Diğerlerine dönerek, "Beş yıl önce, Bay McCormick'in orağının, gerçekten onun orağı mı yoksa bir başkasının mı olduğunu tespit etmeye çalışan iki avukattık" dedi Lincoln.

"Hatırlıyorum... *sir*." İri göbeği hafifçe titreyerek dimdik duruyordu Stanton.

"Evet, Bay Stanton. Ben de hatırlıyorum."

Lincoln'ü şimdi de, Başkan'ın malikânesinin, en uzak kenarının şimdilerde açık bir lağım olan eski kanalla sınırlandığı ve onun ar-

dındaysa Potomac River'ın bulunduğu güney kısmına hâkim bir manzarası olan pencerenin önüne çekmişti Buchanan. "Yazları, sir, o kanaldan gelen koku kesinlikle dayanılmaz oluyor" dedi Buchanan. "Kanalı ıslah edin, diyorum onlara. Ya da doldurun gitsin. Doğal olarak, hiçbir şey yapmıyor Kongre. Fakat, Soldiers' Home'daki taştan küçük bir kulübeyi kullanmama izin veriyorlar. Yazları orada geçiriyorum ve şayet hummadan sakınmak istiyorsanız, size de orayı kullanmanızı tavsiye ederim."

Gözlerini, ortasından bir dikilitaşın temelinin yükseldiği beyaz mermer bloklar kümesine dikmişti Lincoln. "Washington'ın hatırasına diktikleri o anıtı hâlâ bitirmemişler mi?"

"Hayır, sir. Aslında, burada hiçbir şey bitirilmiyor! Capitol'e bir kubbe de yok. Sokak kaldırımları yok. Sokak lambaları yok. Tek bir şey haricinde, sir, hiçbir şey tamamlanana kadar yapılmıyor burada." Kafası şimdi omzuna yaslanmış ve bozuk gözü sanki dingin bir hazla tamamen kapanmış bir halde, pencereden dışarısını işaret etti yaşlı adam. "İşte" dedi. "Bakın!"

Kırmızı tuğladan çok büyük bir duvara baktı Lincoln. "Bay Jefferson'ın zamanından beri Yürütme Köşkü'nün ihtiyacı olan şey münasip bir ahırdı. Fakat, *ahşap* bir ahır değil, sir. Hayır, sir. Alev alacak ya da çürüyecek bir ahır değil. Hayır, sir. *Tuğla* bir ahır, sir. Zamanın kendisini bile alt etmek için inşa edilmiş bir ahır. Şu son dört yıl içinde, Başkan'ın Parkı dedikleri şu bataklıktan bu güzel ahırın yavaşça yükselişini görmenin bana ne denli büyük bir zevk verdiğini bilemezsiniz."

Savaş Bakanlığı'nın yolunda Başkan'ın Parkı'ndan geçerlerken Seward'a, "Ve Birlik'in parçalanışını izlemenin" dedi Lincoln.

Nihai mezar kitabesini telaffuz ederek, "İyi niyetli biri, Old Buck" dedi Seward. "Stanton'la aranızdaki şu mesele neydi?"

Kıkırdadı Lincoln. "Bir patent davasındaki şu büyük avukatlardan biriydi Stanton... Aslında, düşünecek olursak, bir nevi *sizin* alanınız. Ben de onun bu işten alnının akıyla çıkmasına yardımcı olmak için tutulan şu ücra bölge avukatıydım; çünkü duruşmanın yapılacağı farz edilen Chicago'da siyasi bağlantılarım vardı. Her neyse; duruşma Cincinnati'ye taşınınca, onun da açıkça belli ettiği gibi, bana gerçekten ihtiyaç kalmamıştı. Gerçek şu ki, benim işimi bitirdi."

"Ters bir adam Stanton" dedi Seward. "Ama ülkedeki en iyi avukat. Ve bizden biri."

Seward'ı göz ucuyla iyice bir süzdü Lincoln. "Ne açıdan? Bir Demokrat o. Douglas'ı destekledi; ya da insanlar öyle diyorlar. Duyduğuma göre, o bunu asla açıkça dile getirmiyormuş."

"Geçen hafta, Sumter Kalesi'nin mücadele etmeksizin elinden çıkmasına izin verdiği takdirde mahkeme önüne çıkarılmayı hak edeceğini söyledi Başkan'a."

Yalnızca, "Tamam, tamam" demekle yetindi Lincoln. Ufak, tuğladan yapılmış Savaş Bakanlığı'nın etrafı, bir çiftçinin, şöyle böyle nöbet tutan iki askerin memnuniyet dolu bakışları altında, ilerlemelerini sağlamak için elinden geleni yaptığı otuz tane gürültücü kaz tarafından çevrelenmişti.

"Roma'ya ya da Capitol kazlarına dair hiçbir gönderme yapmayacağım." Klasik anıştırmalar yapmaktan pek hoşlanırdı Seward. Tacitus'u bilir, Cicero'yu çok severdi.

"Lütfen yapmayın." Karşılarına çıkan bu umulmadık kırsal manzaraya belli bir hoşnutsuzlukla bakıyordu Lincoln.

"Aslında, General Scott karşı tarafta, 17. Street üzerinde, yepyeni bir Savaş Bakanlığı yaptırdı kendine. Şu ilerideki bina..." Yine tuğladan yapılmış, ikinci bir ufak binayı işaret etmişti Seward. "...nasıl yalnızca donanma için kullanılıyorsa, bu bina da yalnızca ordu için kullanılacak. Fakat, bakanlığın tümü 17. Street'ten idare edilecek." Etrafında hiçbir nöbetçi, hatta tek bir kaz bile olmayan büyük bir binanın yükseldiği, donmuş, çamurlu bir çayır olan 17. Street'te yan yana yürüdü iki adam. Bu bina Savaş Bakanlığı'ydı. Ana kapıya yaklaşırlarken, Lincoln'e Savaş Bakanı'nın kim olması gerektiğini sordu Seward.

Lincoln'ün cevabı zehir zemberekti. "Kesinlikle, en kalifiye kişi *olmayacak*. Sanırım, bu çoktan netliğe kavuştu, öyle değil mi?" Lincoln'ün olanca sakinliği ve iyi huyluluğu altında, aniden keskinleşen hakiki bir hırçınlık sezdi Seward. Bir azınlığın başkanı olarak, ancak belirli güçleri ve egemenlikleri yatıştırarak saltanat sürebilirdi Lincoln. İş yönetime geldiğindeyse... 23 Şubat 1861, Cumartesi günü, sabah saatlerinde, Seward'ın görüşü, şayet yalnızca Parçalanmış Devletler'in kalıntılarının kukla başkanı olarak görev süresini tamamlayabilirse, Lincoln'ün şanslı sayılacağı doğrultusundaydı. Asıl Birlik'ten artakalan bu kısmın sahip olduğu servet ve kabiliyet neredeyse bütünüyle Kuzey'de, özellikle de New York ve New England'da olduğundan, Batı'dan gelen deneyimsiz yabancının ülkenin zengin kesimlerinden birine, bilgili bir başbakana, yani parti-

nin lideri Seward'ın ta kendisine ihtiyacı olacaktı. Fakat, kendisini ve sözde Albany Planı'nı Lincoln'e dayatmak için hiç acelesi yoktu Seward'ın. Önümüzdeki dokuz gün içinde vuku bulacak çalkantılı hadiseler, Yeni Başkan'ın ona öylesine ihtiyaç duymasını sağlayacaktı ki, Lincoln'ün gözü kara bir şekilde girişebileceği Güney'le bir savaştan kaçınmak, Chase'i ve Demokratları Kabine dışında bırakmak ve köle eyaletlerin kaybını haydi haydi telafi edeceğine inandığı yeni Kuzey Amerika –ve hatta Güney Amerika ve Batı Hint Adaları, neden olmasındı ki?– imparatorluğunu yaratmaya başlayabilmek için kendi hâkimiyetini dayatabilecekti Seward. Bundan hiç şüphesi yoktu.

Bir zamanlar olduğu gibi bir İlgacı değildi artık Seward. Lincoln'ün, Meksika'ya savaş açtığı için Polk'a saldırmakta olduğu yıl, Cleveland'daki bir topluluğa, "Kölelik kaldırılmalı ve bunu siz ve ben yapmak zorundayız" dediği zamanlardan hem daha fazla hem de daha az hırslıydı şimdi Seward. Söz konusu sorun hususunda genel olarak uzlaşmacıydı artık; özel olaraksa, harikulade belirsizdi. Diğer taraftan, Lincoln ise, zamanında öylesine gururla Başkan Polk'un suratına savurmuş olduğu kelimelerle uğraşıyordu halen: "Bu doğrultuda bir eğilimi ve gücü olan" diye buyurmuştu Temsilci Lincoln Kongre'ye, "herhangi bir bölgedeki herhangi bir halkın ayaklanarak, varolan hükümeti sarsmaya hakkı vardır..." Her Güneyli gibi Seward da, bu sözde devrim hakkı konuşmasını ezbere biliyordu ve gün geçmiyordu ki, şimdi Savaş Bakanlığı'na ilk kez adım atmakta olan bu uzun boylu, hantal adamı iğnelemek için bu kelimeler kullanılmasındı.

Yetmiş dört yaşındaki General Scott, Birlik ordularının başkomutanıydı ve bir doksanı aşan boyuyla Yeni Başkan'dan daha uzundu. Efsanevi ağırlığına dair yapılan tahminlerse, nadiren yüz kırk kilonun altına düşerdi.

Seçilmiş Başkumandan'ı zemin kattaki ofisinde kabul etti General Scott; kolaylıkla merdiven çıkamayacak kadar şişman ve yaşlıydı. Gut hastalığından mustarip olmasına karşın, yemeği ve şarabı çok severdi; ihtişamı ve kendisini de. Geniş gerdanlı, kocaman kırmızı suratı alacalıydı; ince mor çizgiler bir örümcek ağı gibi örüyordu burnunu. Altın kordonlar ve heybetli apoletlerle parlayan, kendi tasarladığı şık üniformasını giyiyordu Scott. 1812 Savaşı'nın kahramanı olarak resmedildiği kendi tablosunun önünde, tıpkı pırıltılı bir dağ gibi dikiliyordu şimdi. Lincoln odaya girince,

ileri doğru paytak paytak yürümeye başladı General; Scott'ın 1847'de Meksika'yı fethedişini resmeden bir tablonun önünde el sıkıştılar.

"Ulus olarak ölüm kalım savaşı verdiğimiz bir dönemde göreve geldiniz, sir." Yaşlı adamın sesi hâlâ kalındı; fakat, bir hislenme anı yaşandığında, hakiki ya da göstermelik bir titreme eğilimi de vardı bu ses tonunun.

"Sizinle tanışmak büyük bir ayrıcalık, General." Scott'ın Chapultepec'i fethettiği tabloya bir göz atıp, başını başka yöne çevirdi Lincoln. Bu pek hayırlı bir başlangıç değil diye düşündü Seward. Meksika Savaşı'ndan nefret ediyordu Lincoln.

"Oturun, sir." Çok şişman bir adamın görece rahatça oturup kalkması için tasarlanmış bir tahta kuruldu Seward. "Size oy vermediğimi itiraf etmeliyim, sir."

"Bir Virginia'lı olduğunuz için mi?"

"Hayır, sir. Sadık bir Birlik insanıyım ben; Birlik'teki parçalanmanın daha da artmasını önlemek için burada olmanızın beni böylesine rahatlatmasının sebebi de bu. Sizin için oy kullanmadım; çünkü hiçbir zaman oy kullanmam ben."

"Sizin başkanlık için yarışan son Liberal aday, benimse Springfield'daki belki de sonuncu gerçek Liberal olduğum 1852'de, *ben* size oy vermiştim, General." Bunun doğru olup olmadığını merak etti Seward. Beraber geçirdikleri bu sabah boyunca, özel olarak kendi nazik sanatı olduğunu düşünme eyilimi gösterdiği bir çeşit samimiyetsizlik olan yağcılık konusunda Lincoln'ün de kabiliyetli olduğunu gereğince fark etmişti. Her halükârda, Scott'a kendi eseri gözüyle bakıyordu. Ne de olsa, adamı başkanlığa aday göstermek Seward'ın fikriydi ve feci bir seçim kampanyası boyunca Scott'ın yaptığı her konuşmayı Seward yazmıştı.

Bir siyasetçi tonu takınmış askeri komuta sesiyle, "Bir milyon üç yüz seksen altı bin beş yüz yetmiş sekiz oy almıştım. Franklin Pierce..." Bu ismi telaffuz ederken yaşlı adamın kırmızı suratı kararmıştı. "...benden iki yüz yirmi bin daha fazla oy almıştı. Ve şimdi bir iç savaşla karşı karşıyayız. Çünkü, sir, vaktiyle seçilen ben olsaydım, Güney'deki Federal kaleleri güçlendirirdim. Sumter Kalesi'nde hiçbir sorun yaşanmazdı; çünkü yakınlarındaki Moultrie Kalesi'ni zapt edilemez hale getirirdim ve Charleston da, olmasına hâlâ niyet edildiği gibi, bir Birleşik Devletler limanı olurdu" dedi General.

"Ne yapılması gerekiyor?" Bunu yumuşak bir sesle sormuştu Lincoln.

Scott bir yavere işaret verdi ve yaver de bir şövalenin üzerine Birlik'in bir haritasını açtı. Sonra, eline koltuğunun yakınlarında duran ince bir sopayı alarak, bir baştan bir başa, Güney'deki çeşitli askeri tesisleri işaret etti Scott. Kötü haberi doğrudan doğruya verdi General. Sumter Kalesi ve Pickens haricindeki diğer tüm Federal kaleler ya isyancıların elindeydi ya da pek yakında öyle olacaklardı. Bunun ardından, Scott'ın önceden kararlaştırmış oldukları planı takip etmesini bekliyordu Seward: Güney'e, "Dik başlı kız kardeşlerimiz, barış içinde olun" demeliydi Lincoln. Scott böyle bir şey söylememiş olmasına rağmen, hemen hemen hiç iyimser değildi. "Kayda değer bir donanmamız yok. Askeri gücümüzü kasten zayıflattı bu yönetim. Son Savaş Bakanı Bay Floyd bir ayrılıkçı ve bir vatan haini zaten. Açıksözlülüğümü mazur görürsünüz, değil mi, sir?"

"Elbette, General. Bu konuda ben de aynı sonuca vardım. Şayet savaş *çıkarsa*..." Duraksadı Lincoln. Seward sandalyesinin ucunda oturuyordu. Lincoln'ün gerçekten de bir planı olabileceği ve bu planın isyancı eyaletlere karşı askeri bir harekât içerebileceği daha önce hiç aklına gelmemişti. Akıllı insanların çoğu gibi Seward da, aynı gerçekler dizisi karşısında her akıllı insanın, kendisinin vermiş olduğu tepkiyi vereceğini düşünüyordu. Geçen son birkaç saat içinde, kaba Batılı tarzını değilse bile, zekâsını takdir etmeye başlamıştı Lincoln'ün; bir koltuğa yayılmış ve dizlerini çenesine doğru çekmiş bu soluk yüzlü adam, "Şayet savaş çıkarsa, bir ordu toplamak, bir donanma kurmak, gerekli olan tüm hazırlıkları yapmak ne kadar zamanımızı alır?" diye soruyordu şimdi.

"Altı ay, sir. Şu anda yoksun olduğumuz şey iyi subaylar. West Point'ten* mezun olan subaylarımızın en iyileri Güneyliler. Konfederasyon Başkan'ı Jefferson Davis'ten tutun da..."

Yaşlı adamın sözünü kesti Lincoln. "Konfederasyon diye bir şey ortada yokken, böyle bir ismi ne kullanıyor ne de kabul ediyorum, General. Anlaşıldı mı?"

* West Point: New York eyaletine bağlı West Point'teki Birleşik Devletler askeri akademisi; West Pointer ise, bu akademide yetişmiş subaylara verilen ad. (ç.n.)

Dimdik ve hiç kıpırdamadan oturuyordu Seward. Pekâlâ, bu Lincoln denen adam sert biriydi ya da öyle gibi duruyordu. Akıllı adamlar esnektiler; ya da buna inanmayı tercih ediyordu Seward.

"Evet, sir. Haklısınız, sir. Her neyse; Bay Davis'ten Albay Lee'ye kadar en iyi subaylarımızın hepsi de Güneyli."

"Birkaç tane daha Kuzeyliyi terfi ettirmeliydiniz belki de... ve de Batılıyı."

"Şey, sir..." Elindeki sopayla yaptığı belli belirsiz hareket, haritayı aklına getirdi Scott'ın. "Şayet Birlik'i yeniden güç kullanarak kurmak gerekirse diye, çoktan bir plan tasarladım ben." Lincoln'den bir tepki gelir mi diye bir an için durdu Scott; fakat, dikkatin ötesinde hiçbir tepki vermiyordu Lincoln.

Beklenilen işaret olmaksızın devam etti Scott. Eğer Virginia ve Maryland Birlik'ten ayrılırsa, başkenti Harrisburg ya da Philadelphia'ya taşımak zorunda kalacağız..." Yine durdu Scott. Lincoln hiçbir tepki vermedi; yüzü duvar gibiydi. Seward kesinlikle huzursuzlanmaya başlamıştı. Neydi bu adamın oynadığı oyun? Pokerden hoşlanan Seward, Lincoln'ün yalnızca blöf yaptığını düşündü. Elbette, bir blöf olduğunu umuyordu bu kayıtsızlığın.

Yine hiçbir işaret alamamış olan Scott, sopasıyla Güney'i böldü. "Doğrudan doğruya Virginia ve Maryland'e yapılacak bir saldırının başarılı olacağını düşünmüyorum. Güney eyaletleri içinde nüfusu en yoğun, en zengin ve savaşa en hazır olan eyalet Virginia. Virginia'ya olabildiğince zarar vermeliyiz; fakat sir, asıl umudumuz batıda diyorum ben. Anahtar, Mississippi River'dır. Nehri zapt edin. Mississippi'yi savaş dışı bırakın ve Tennessee ve Kentucky'nin hangi kısımları karşımıza dikilirse, onları da. Güney'i iki parçaya ayırın ve her bir parçası diğerinin yoksunluğuyla kendi kendine bitecektir."

Konuşmasına ara verdi Scott. Lincoln yavaşça doğruldu. "Sanırım, Virginia ve Maryland'i Birlik'te bir süre daha kalmaya ikna edersek daha iyi ederiz." Seward'ın ağzından işitilebilir bir ferahlama nefesi çıktı. Seçimlerden beri kendisi için yaratmakta olduğu Lincoln buydu işte: İhtiyatlı bir kararsız; aslına bakarsanız, Batılı bir Cizvit.

Lincoln ayağa kalkarken, yaverlerinden biri Scott'ı ayağa kaldırdı. "Bu arada, General, Sumter Kalesi'yle ilgili olarak ne yapacaksınız?"

"Mümkün olduğunca direneceğim."

"Peki, ya sonra?"

"Kaleyi boşaltacağım. Yoksa, Binbaşı Anderson ve bütün adamları öldürülür ya da tutsak edilir. Charleston Limanı'na hükmedecek bir deniz kuvvetimiz yok."

"Sizinle tanışmak bir şeref ti, General." Seward'a döndü Lincoln. "Eşim ve ailem şu an neredeyse şehre varmış olmalı."

"Siz orada olmasanız bile, Belediye Başkanı istasyonda olacak."

Kaşlarını çattı Lincoln. "Grubun geri kalanıyla beraber kalmalıydım."

"Gece treniyle gelmeniz" dedi Scott, "benim tavsiyemdi. Baltimore'daki adamlarımıza güveniyorum. Oradan asla canlı çıkamayacağınıza dair yeminler ettiler."

"Haklı bile olsanız, General, bana iyilik etmiş olduğunuzdan hâlâ emin değilim."

"İşi şansa bırakamazdık" dedi Seward.

General Scott başını salladı. "Willard's Hotel'de özel bir eve nazaran daha güvende olacağınızı söylediğinde Bay Seward'a katılmamın sebebi de buydu."

"Bu *sizin* fikriniz miydi?" Hayli eğleniyormuş gibi bir edayla Seward'a baktı Lincoln. "General Scott'ın fikri olduğunu sanıyordum."

Güvenlikle ilgili bir şeyler gevelerken yüzünün kızardığını fark edince hayrete düşmüştü Seward. Aslında, Lincoln'ün özel bir evden, Seward ve diğerlerinin istediklerinde o ve grubuyla görüşebilecekleri bir otele taşınması emrini Albany Planı dayatmıştı. Lincoln ve Seward, Savaş Bakanlığı'ndan ayrılırken onlara selam çaktı General.

Zayıf kış güneşi, kar bulutlarına benzeyen bulutların arkasında kaybolmuştu şimdi. Lincoln ve Seward, 17. Street'ten, günün bu saatinde her zamanki gibi kalabalık olan Pennsylvania Avenue'nun köşesine doğru sessizce yürüdü. Atlı tramvaylar çalan zillerinin çıkardığı çıngırak sesleriyle raylarında ilerlerken, yanlarından faytonlar ve tek atlı binek arabaları geçiyordu.

Trafiği izleyen Lincoln, "Hiç asker yok" dedi.

"Savaş yok... şimdilik."

Yakında yerleşeceği –hapsedileceği demek bu durumu daha iyi ifade eder diye düşündü Seward– Beyaz Saray'ın demir parmaklıklarının önünden geçen tuğla bir kaldırıma basan Lincoln, "Ne zor bir durumdayız" dedi. Amerika Birleşik Devletleri'nden geriye ka-

lan ülkenin on altıncı başkanı olarak kendisinin değil de, Lincoln'ün seçilmiş olduğuna kısacık bir an –aslına bakarsanız, son derece kısa bir an– memnun oldu Seward.

Dört

Bayan Lincoln, oğul Lincoln'lerin üçü, Bayan Lincoln'ün altı tane kadın akrabası, Lincoln'ün iki sekreteri, (yirmi dokuz yıl önce Bavaria'da doğmuş; çocukken Illinois'ye taşınmış; büyüyünce de bir Pittsfield gazetesinin editörlüğünü yapmaya başlamış olan) John George Nicolay ve kısmen, amcasının Springfield'ın en önde gelen avukatı ve Lincoln'ün eski bir iş ortağı olması, kısmen de, Hay'in, başkanlık kampanyası boyunca Lincoln'ün sekreterliğini yapmış olan Nicolay ile aynı okula gitmiş olması sayesinde, Illinois Barosu'na tam olarak iki hafta önce kabul edilmiş olan yirmi iki yaşındaki, Brown mezunu John Hay'in aksine, ortalarda gözükmeyen Bay Lincoln'ü görebilmek için hazır bulunan –Hay'in gözünden çoğunun renkli olduğu kaçmamıştı– insan kalabalığının arasından geçerken Willard's Hotel'in önündeki kaldırım vızıldayıp zonkluyor gibi durduğundan, kendini hâlâ vagonlardaymış gibi hissetti John Hay. Kampanya süresince Nicolay'a öylesine yararlı olmayı başarmıştı ki Hay, Seçilmiş Başkan'a, "Jonny'i bizimle beraber Washington'a götüremez miyiz?" demişti Nico; Lincoln bu soru karşısında homurdanarak, "Tüm Illinois'yi bizimle beraber Washington'a götüremeyiz" demiş olmasına rağmen, bir başkanlık sekreteri olarak bileğinin hakkıyla görevi aldı John Hay. Ufak tefek, sırım gibi ince ve yakışıklı John Hay, yaşamdaki ani yükselişinin tadını mümkün olduğunca çıkarmaya kararlıydı.

Brown'da okurken bir şair olmak istiyordu Hay; aslında basılmış şiirleri olan bir şairdi de. Fakat tam olarak bir kariyer ya da geçinme yolu sayılmazdı bu. Bir süre, minber cazip görünmüştü Hay'e; Tanrı'yla ilgili şu mesele haricinde. Hukuk onun için hiç de öyle büyük bir cazibe kaynağı olmamasına karşın, adı Hay olan genç bir adam için fazla bir seçenek yoktu ortada. Hayattaki iniş çıkışları, bilhassa da inişleri Springfield'da çok konuşulan, amcasının arkadaşı Bay Lincoln'le amcasının ofisinde çalıştığı dönemde tanışmıştı. Bay Lincoln'ün, ertelenmek zorunda kalınan düğün gününden hemen önce, iki hafta boyunca delirmiş olduğu sanılıyordu. Kongre'deki koltuğunu kaybettikten sonra çöküşe geçmiş ve yeni Liberal Başkan Zachary Taylor için yapmış olduğu kampanya çalışmalarına karşın, Bayan Lincoln'ün onun için ayarladığı Ore-

gon Bölgesi Sekreterliği'nin ötesinde hiçbir hükümet görevi önerilmemişti kendisine. Springfield'daki evine dönen Lincoln, çok zeki biri olan ve çok içki içen William Herndon'la avukatlık yapmış ve çoğu insanın dediğine göre, bir yandan demiryolu avukatı olarak yüklü bir para yaparken, bir yandan da kendisine duygusuzluğun pençesine düşme izni vermişti. Kölelik üzerindeki büyük tartışma başladığında, Lincoln kendini bulmuş ve Stephen Douglas'a meydan okuduktan sonra, yeni Cumhuriyetçi Parti'nin ve yeni siyasetin –bunlar her ne idiyseler– vücut bulmuş hali olarak görülmeye başlanmıştı. Bay Lincoln'ün ulusun hâkimiyetini eline nerede alacağından hiçbir zaman tam olarak emin olamamıştı Hay; ama, bu yer neresi olursa olsun, oraya kendisinin de gideceğini iyi biliyordu.

Willard's Hotel'in müdürü, yorgun ve moralinin pek de yerinde olmadığını Hay'in anlayabildiği Bayan Lincoln'ü, lobinin tam ortasında selamladı. Nicolay ve Hay'in bu önemli ailenin üyeleri için aralarında kullandıkları şifreli kelimeler vardı. Mary Todd Lincoln, ruh haline bağlı olarak, Madam veyahut Hellcat* olarak biliniyordu. Bay Lincoln'e ise Ancient** ya da Tycoon diye bilinen dehşet verici Japon büyükelçinin geçen sene Washington'a yaptıkları ilk ziyaretin şerefine, Tycoon deniyordu.

İncecik Nicolay, Hellcat'in yanında dikilmiş, uzun, sivri uçlu, gençliğe özgü sakalının altından sert sert gülümsüyordu. Hellcat'in ne dediğini duyamasa da, bir şikâyetin gereğince ifade edilmekte olduğunu tahmin etti Hay. Kendini birdenbire, sanki son on iki gün ve geceyi Springfield'dan gelen vagonlara tıkılmış bir halde, bagaj vagonunda iskambil oynayıp, arada sırada da, Lamon'ın her zaman yanında taşıdığı ve "sırf gerek olursa" diyerek, içinde bir sapan, bir çift pirinç parmak boğumluğu, bir av bıçağı ve bir de küçük tabanca bulunan büyük yan cebine soktuğu şişeden bir yudum alarak beraberce geçirmemişler gibi, onu görür görmez keyifle "Johnny!" diye haykıran, Lincoln'lerin en büyük oğlu, on yedi yaşındaki, Harvard'da birinci sınıfa devam eden Robert'ın yanında buldu.

* Hellcat: İngilizce'de "Cehennem Kedisi" anlamına gelen bu tabir, metinde olduğu gibi bırakılmıştır. (ç.n.)

** Ancient: Antik ya da çok yaşlı anlamındaki Ancient tabiri, metinde olduğu gibi bırakılmıştır. (ç.n.)

"Bence Nicolay'ın biraz yardıma ihtiyacı var" diyerek, Bayan Lincoln'ün genel olarak koyu olan suratının rengi, bir Hellcat fırtınasının ilk habercisi olan karanlık bir kızarıklığa dönüşmeye başlıyorken, kalabalığın arasından Bayan Lincoln'ün yanına doğru seğirtti Hay.

"Bayan Lincoln!" Tıpkı bir delikanlı gibi ışık saçıyordu Hay; fakat gençlik dolu yüzüyle başka türlü görünebilmek gibi bir şansı yoktu ki; çok kederlendiriyordu bu onu. Tuhaf adamlar, sık sık, "Oğlum" diye hitap ediyorlardı ona; yanakları sık sık okşanıyordu; eğer becerebilirse, en kısa zamanda bir bıyık bırakmak zorunda olduğunu biliyordu Hay. "Bagajlarınız odalarınıza taşındılar bile." Bir yalandı bu. Ama, Bayan Lincoln'ün bagajı ve onun güvenliği konusuna nasıl tutkuyla bağlı olduğunu biliyordu Hay.

"Ah, Johnny! İçimi ferahlattın!" Mary Todd Lincoln'ün gülümseyişi aniden çekici bir hal almış ve böylece Hay kazanmıştı. Hay'in koluna girdi Bayan Lincoln; otel müdürü ve muhafızları hatırı sayılır büyüklükteki bu grup için yolu açarlarken, otel lobisinden ana merdivenlere doğru süzüldüler.

Dışarıda daha büyüktü kalabalık. Annie ve David, şeytanın kendisini göremedikleri için hayal kırıklığına uğramışlardı. 13. Street'ten yukarı doğru yürürken, "Dediklerine göre, şimdi sakalı varmış; kimse onu tanıyamasın diye" dedi David.

"Ama insanlar sakalına bir kez alışsınlar, bir süre sonra onu tanımaya başlayacaklar." Ham tahtadan kazıklarla yapılmış bir çitin önünde durdu Annie. İki kazık arasındaki boşluktan, birkaç kişinin eski tüfeklerle talim yaptığı boş bir arazi parçasını görebiliyorlardı.

"Kim bunlar?" diye sordu David.

Aralarına yayılan nefesi beyaz bir kütle oluşturan Annie, "Ulusal Gönüllüler" diye fısıldadı. "Bir tanesi kardeşim Isaac'ın arkadaşı."

"Ne için talim yapıyorlar?"

"Yemin Töreni'nin yapılacağı gün için. Hadi. Gidelim. Beni görmelerini istemiyorum."

Sokağın sonuna doğru aceleyle koşturdu David ve Annie. "Tüm Birleşik Devletler ordusuna kafa tutmak için" dedi David, "deli olmaları lazım."

Willard's Hotel, Suit Altı'da, Ulusal Gönüllülerin hakikaten deli ama potansiyel olarak tehlikeli olduğuna herkes katılıyordu; kucağına tırmanmış iki küçük oğlu Willie ve Tad ile salondaki koca-

man bir koltuğa oturmuş olan suitin önde gelen sakini, sakallı Abraham Lincoln'ün çoktan almış olduğu istihbarat bu yöndeydi. Bu evcimen manzara karşısında tatlı bir edayla gülümsüyordu Hay. Hayatında hiçbir çocuktan bu ikisinden nefret ettiği kadar nefret etmemişti. Yedi yaşındaki Tad, damağındaki bir bozukluk yüzünden anlaşılamıyorken, insafsızca iyi konuşan ve zeki olan on yaşındaki Willie gereğinden fazla iyi anlaşılabiliyordu. Johnny Hay'i, bir nevi kalın kafalı oyun arkadaşı olarak gören Willie'nin her şeye bir cevabı vardı.

Çocuklar babalarına bağırıyor ve onu yumrukluyorlarken, Seward ve Lamon ellerinden geldiğince, güvenliği için yapılacak düzenlemeleri tartıştı Lincoln'le. Mary ise, dünyevi –öyle umuyordu Hay– bagajıyla ilgilenmek üzere yatak odasına çekilmişti.

Oldukça tedirgin görünen Nicolay, salon kapısının yanında duruyordu. Derken, Nicolay'ın neden böyle tedirgin olduğunu anladı Hay. Nicolay'ın arkasından, Massachusetts Senatörü Daniel Webster'ın varisi ve Senato'daki hatiplerin en büyüğü olan Charles Sumner'ın belirgin siması yükseliyordu. Öyle etkin bir hatipti ki Sumner, onun alev alev yansa da dinmeyen diliyle yaptığı üç saatlik bir konuşmanın ardından, tek bir arzuyla beslenen –yeryüzündeki köleleri özgür bırakmak ve onların efendilerini cezalandırmaktan daha yüce bir görev olmadığına duyulan inanç– o parlak alevin daha da fazlasını almak için yalvaran dinleyiciler olduğu biliniyordu.

Sumner'ı görür görmez, kucağında oturan oğullarını paldır küldür çiçekli halının üzerine bırakıp, tam bir çakı gibi ayağa fırladı Lincoln. Oğlanlar öfkeyle haykırmaya başladıklarında, Lincoln, "John, oğlanları annelerinin yanına götür" dedi.

Willie, "Anne!" diye bağırarak annesinin yatak odasına doğru koşarken, Tad'in elini kapan Hay, fare gibi vıyaklamalarına aldırmadan ayağa kaldırdı onu.

Senatör Sumner'ı Seçilmiş Başkan'a zarafetle tanıştırdı Seward. Dikkate değer derecede yakışıklı biri değildi Charles Sumner; ama çoğu modern devlet adamının aksine, sinekkaydı tıraş olmuştu. Amerika tarihindeki ilk sakallı başkanın Lincoln olacağı doğrultusunda şaşırtıcı derecede ilginç olmayan bir hikâyeyi çoktan wire-service'e* yollamıştı bile Hay. Hay'in Fransızca konuşan, Rhode Is-

* Wire-service: Abonelerine telgraf aracılığıyla haber ileten bir haber ajansı. (ç.n.)

land, Providence'lı ilham perisi Bayan Sarah Helen Whitman'ın söyleyeceği gibi, sakal saygıdeğer ya da *de rigueur* bir unsurdu bu günlerde. Edgar Allan Poe'yla olan kısacık nişanlılık döneminden beri, tıpkı bir kefen gibi, yalnızca beyazlar giyiyordu Bayan Whitman; ayrıca, bir zamanlar Poe'yu pençesine alan ve şiire âşık Brown lisans öğrencilerini büsbütün perişan etmiş türden ölümcül bir hastalığa yakalandığı izlenimini bırakmak için her tarafına eter serpiştirmeye de başlamıştı.

"Sizi nerede görsem tanırdım" dedi Lincoln. "Resimlerinizden."

"Henüz yeni edinmiş olduğunuz, Abraham'ınkine benzeyen diyebileceğimiz sakalınızla, ben sizi *tanıyamayabilirdim,* sir." Sumner'ın sesi, Amerikalı'dan daha çok İngiliz olan Boston Brahmin'i* bir sürü arkadaşınınki gibi geliyordu Hay'in kulağına. Madam'ı ve renkli bir hizmetçiyi bir dizi bagajı açarken bulmanın onu pek sevindirdiği yatak odasına süzülürken, yine de benzersiz derecede güzel bir ses diye düşündü Hay. Willie bitişikteki yatak odasına doğru ilerlerken, "Tad'i de yanında götür" diye seslendi Madam.

"Hayır" diye karşı çıktı buna Tad.

Hayli şımartılmış bir çocuk olan Tad'in bile anlayıp korkuya kapıldığı apansız bir ifade değişimiyle, "Evet!" diye haykırdı Hellcat. Kendine acıyarak sızlansa da, bu emre itaat etti çocuk. "Ah, Tanrım, hiç bitmeyecek mi bu iş?" Hay'e hayıflanıyordu Madam. "Vagonlar yüzünden deniz tutmuş gibi hissediyorum kendimi. Nefret ediyorum bu bagajlardan."

"Çok yakında Beyaz Saray'a yerleşmiş olacaksınız. Size yardım edebilir miyim?"

Mavi kadifeden bir elbiseyi havaya kaldırmıştı Madam; herhangi bir tarafında hasar belirtisi var mı diye dikkatle inceliyordu elbiseyi. Kendi kendine, "Güve kurbanıyım ben" dese de, sesi yüksek çıkmıştı Madam'ın; trenlerin içine hapsedildikleri günler boyunca Hay'in alışmış olduğu bir huyuydu bu. Canı istediğinde ya da becerebildiğinde (çünkü, Bayan Lincoln'ün değişken tavırlarının tasarlanmış mı yoksa kontrol edilemez mi olduğunu bir türlü anlayamıyordu Hay) yeryüzündeki herkesi cezbedebilirdi. Bayan Lincoln; bir Todd olduğundan ve vaktiyle kendisine Yargıç Stephen Douglas da dahil olmak üzere diğer tüm hırslı avukatların ge-

* Brahmin: Üst sınıftan kişiler. (ç.n.)

lip kur yapmış olduğu, Springfield'ın sosyal yaşantısının merkezi olan, kız kardeşinin tepelerdeki evinde yaşamış olduğundan, Lincoln'ün öyle pek de cezbedilmeye ihtiyacı olduğundan değil ya, Springfield'daki en hırslı genç avukatı da böyle büyülemiş olmalıydı: Kentucky eyaletindeki Lexington şehrinde daha bir çocukken, Parson Weem's Washington dışında Lincoln'ün açık açık övdüğü tek Amerikalı devlet adamı olan Henry Clay'i tanımıştı Madam.

Dolaba asması için elbiseyi hizmetçiye verdi Madam; sonra da, ani, neredeyse genç kızlara özgü bir gülümsemeyle Hay'e döndü. "Aramızda kalsın ama, Bay Hay, tüm usandırıcılığına rağmen, önceden tahmin edebileceğimden çok daha fazla dalga geçilecek şey var burada."

"Bunu ben de fark ettim, Bayan Lincoln."

Fakat birdenbire yok oldu Bayan Lincoln'ün yüzündeki tebessüm. Yan odadan gelen gür sesi o da işitmişti. "Bay Lincoln'ün yanındaki bey kim?"

"Senatör Sumner."

"Oh." Ürkeklik ve merak arasında kalmıştı Bayan Lincoln; yarı açık kapının yanına gidip, salonun içine bakarak çözdü bu sorununu. Alçak bir sesle, "En az dedikleri kadar yakışıklı" dedi; bu sefer, kendi kendine değil, apaçık Hay'e söylemişti bu sözü.

"Buraya geldiğinden beri durmaksızın konuşuyor."

"En azından, o sinsi İlgacı Bay Seward'ı defetmiş." Odaya geri döndü Mary.

"Muhakkak ki, sinsi biri değil Bay Seward."

"Kudurmuş bir İlgacı'ydı bir zamanlar. Fakat şimdi, yüzkarası tavırlarının bir kısmını değiştirdi elbet; ancak, haklı ya da haksız, Bay Sumner hiç değişmiyor. Umuyorum, Bay Lincoln'ün köleliğin kaldırılması taraftarı *olmadığını* hiçbir zaman unutmaz bu İlgacılar. O, köleliğin yeni kazanılan bölgelere doğru genişletilmesini istemiyor yalnızca. Hepsi bu; bu kadar!" Geçen on iki gün içinde, Bayan Lincoln'ün bunu söylediğini öylesine çok duymuştu ki Hay, artık kelimeleri takip etmeyi kesmişti bile. Gerçi, güç bir konumdaydı Bayan Lincoln. Çok fazla kölesi olan bir Kentucky ailesiydi Toddlar; daha da beteri, çoğu ayrılıkçıydı; Yeni Başkan bir yana, Bayan Lincoln için de büyük bir utanç kaynağıydı bu. "Bana Bayan Ann Spriggs'i bulun." Beklenmedik bir istekti bu.

"O da kim, Bayan Lincoln?"

"Capitol Hill'de bir pansiyonu olan ya da eskiden böyle bir pansiyonu sahip bir dul. Bay Lincoln Kongre'deyken, orada yaşardık. Söylediklerine göre hâlâ sağmış ve onu tekrar görmeyi çok istiyorum ve..." O genç kız gülümseyişi yeniden dönmüştü Bayan Lincoln'ün yüzüne "...*ve ona hava atmayı*!"

"İşte bunun için" dedi, Hellcat olmaktan bir anda sıyrılıp çıkan Madam'ın yeniden büyülediği Hay, "onu bulacağım, Bayan Lincoln."

Elini hafifçe sallayarak Hay'i azat etti Madam. Senatör'ün huzurundan dikkat çekmeden kurtulmayı umarak salona geri dönerken, Madam'ın çok asil bir First Lady olacağını düşündü Hay. Fakat, Hay'in odada belirmesi cümlesinin tam ortasında durdurmuştu Sumner'ı. "Sir?"

"Bu bey, sekreterimin sekreteri, Bay Sumner. John Hay."

"Ah, evet." El sıkıştılar. Böylesine ünlü bir adamı yakından görünce, belli bir huşuya kapılmıştı Hay. "Daha önce bir konuşmanızı dinlemiştim, sir" dedi. "İki yıl önce. Providence'ta. Brown'daydım o zamanlar."

"Hatırlıyorum o konuşmayı." Sumner ilgisini yitirmişti bile. Lincoln'e baktı Hay. Odada kalmalı mıydı? Tycoon çenesini kaldırdı; hayır anlamına geliyordu bu. "Kimin daha uzun olduğunu merak ediyorum; Bay Sumner mı ben mi; ama sırtlarımızı dönüp boy ölçüşmemizi teklif ettiğimde..."

"Vakit, ülkemizin düşmanlarının önünde" –kendisinin yerine başka birinin onun sözlerini söylemesine pabuç bırakacak göz yoktu Sumner'da– "birbirimize sırtımızı dönme değil, ellerimizi birleştirme vaktidir dedim."

"Evet, söylediğiniz *tam* da buydu." Hay'e dönerek, "Harfi harfine" diye ekledi Lincoln. Hafifçe eğilip selam vererek, son derece tatsız geçeceğini tahmin ettiği bir toplantı için iki devlet adamını yalnız bıraktı Hay. Seçimlerde Lincoln'ü desteklemişti Sumner; ama şimdi, Seward'ın Yeni Başkan üzerindeki nüfuzundan korkuyordu. Lincoln'ün Birlik'ten ayrılmış olan eyaletlerde köleliği kaldırmasını istiyordu Sumner. Fakat, Virginia ve Maryland ayrılmanın eşiğinde ve Kentucky de dahil, yarım düzine kadar sınır eyaleti de onları takip etmek üzereyken, bunu yapmak niyetinde değildi Lincoln. Springfield'dan gelen trende, Seçilmiş Başkan'a tezahürat yapan güçlü bir ayrılıkçı hareketin olduğu New York City hariç her yerde karşılaştıkları büyük kalabalıkları gözlerken, üze-

rine her yönden top ateşi açılmış olan kuşatma altındaki bir kale gibi görmeye başlamıştı Lincoln'ü Hay; kurtarılmayı bekleyen bir kale gibi... Fakat, bu kaleyi neyin kurtarabileceğini bilmiyordu Hay. Lincoln'ün aklında ne olduğunu hiç kimse bilmiyordu. Bilhassa da, Willard's Hotel'in barının arka kısımlarında toplanmış, bardağı on sentten kokteyller içen gürültücü genç adamlar.

Hanımefendilerin yaldızlı bir kubbenin altında çay içip, uzun, dumanlı barın alkol kokan muhabbetine katılan ya da bu dostluğu terk eden erkeklere –kıskançlıkla dolu olmadığı zamanlarda– kınamayla dolu bakışlar fırlatarak oturdukları, otelin ana salonunun hemen ötesindeki uzun barın çarpan kapısını iterek bara girdi Hay.

Kaymak suratlı –oğlanın sakalının çıkmayacağı belliydi– Robert Lincoln'ü, saçları çoktan dökülmeye başlamış olan kısa boylu, zeki bakışlı genç bir adamla konuşurken buldu Hay. "Senin Brown'dan mezun olduğun sene, o da Harvard'dan mezun olmuş" diyerek genç adamı Hay'e tanıştırdı Robert.

Bir şişe konyak sipariş eden Hay, "Zannedersem, bir bağlantı bu" dedi.

Merakla Hay'i inceliyordu Harvard Mezunu. "Siz Bay Lincoln'ün sekreterlerinden birisiniz, öyle değil mi?"

"Evet, sir."

"Johnny'nin çok genç olduğunu söylüyor herkes." Utangaçça gülümsedi Robert; gerçi utangaçtı zaten ve bir parça da ağırbaşlı. İki sene önce, babası tarafından evinden uzaklara, Harvard'a kayıt yaptırmak üzere Doğu'ya gönderilmişti. Fakat, o fevkalade üniversitede eğitim görmeye hazır olmadığından, hazırlık için New Hampshire'daki Phillips Exeter Academy'de bir yıl geçirmek zorunda kalmıştı. Kendisi nasıl mümkün olan en kötü eğitimi aldıysa, ki gerçekte hiç eğitim almamış olduğunu söylemek oluyordu bu, en büyük oğlunun da mümkün olan en iyi eğitimi almasını istediğini söylüyorlardı Bay Lincoln'ün. Douglas'la girdiği tartışma ve kaybedilen seçimlerden sonra, oğlunun Exeter'da neler yaptığını görmek için Doğu'ya seyahat etmeye karar vermişti Lincoln. New York's Cooper Institute'ta düzenlenen bir konferansta, Bay Lincoln'ün üçüncü konuşmacı olmaya ikna edilişi işte bu seyahat esnasında oldu. 27 Şubat 1860'ta da konuşmasını yaptı Lincoln. Toplantının başkanlığını *Evening Post*'un liberal editörü William Cullen Bryant yaparken, şehrin en güçlü editörü Horace Greeley seyirciler arasında oturuyordu. Ertesi gün, Lincoln'ü tüm ulus ta-

nıyordu artık. Kendine has o etkili konuşmasıyla, Güney'de köleliği kabul etmiş fakat başka yerlere doğru yaygınlaştırılmasına karşı çıkmıştı. Cumhuriyetçilerin büyük bir çoğunluğunu memnun ederken, haydi Güneyli Demokratları bir kenara bırakalım, Douglas'ın Kuzeyli Demokratları arasında büyük bir şüphe uyandırmıştı bu konuşma. Cooper Institute'taki zaferinden sonra, kuzeybatıda başka bir yerde daha konuştu Lincoln ve bu muzaffer yolculuk sırasında, Cumhuriyetçi Parti adaylığını güçlü Seward ve tutkulu kölelik karşıtı Ohiolu Salmon P. Chase'in elinden kaptı. "Bu yüzden, eğer sen Exeter'da olmasaydın, Bob, ne aday gösterilebilir ne de seçilebilirdim" demekten pek hoşlanırdı Lincoln. Robert buna inanıyormuş gibi görünürdü. Hay ise inanmıyordu. Lincoln'le olan yakın ilişkisinin başlangıcından itibaren –bir yıldan kısa bir süreydi bu; ama bir ömür gibi görünüyordu Hay'e– Tycoon'un sonsuz kurnazlığının zevkle farkına varmıştı Hay. Eğer yapabileceği herhangi bir şey varsa yapar, hiçbir şeyi şansa bırakmazdı Lincoln. Doğrudan doğruya, bir dinleyici kitlesine yapılan önceden hazırlanmış bir konuşmayla ya da dolaylı olarak, basını kendi çıkarları doğrultusunda nasıl kullanabileceğine dair esrarengiz zekâsı yoluyla kamuoyunu yönlendirmenin üstadıydı Lincoln. Ayrıca, fotoğrafçılığın önemini ve etkisini anlayabilen ilk siyasetçi de oydu; hiçbir fotoğrafçı tatmin olmadan yanından gönderilmezdi. Oldukça sert olan yüz hatlarını yumuşatmak ve kendisini, en azından dış görünüşü itibariyle, ulusun gerçek "Abraham Babası" haline dönüştürmek için sakal bile bırakmıştı. Tipik ileri görüşlülüğüyle, oğlunu okumak için New England'a göndermişti ki, zamanı geldiğinde, görünürde olağan babalık görevi dışında herhangi başka bir gaye olmaksızın Doğu'ya gidebilsin ve tahtı ele geçirebilsin.

"Hey, Johnny! Haşhaş Johnny Hay!" Sesin geldiği yöne doğru döndü Hay ve Brown'daki kardeşler birliğinin üyelerinden birinin, ismini hatırlayamasa da yüzünü tanıdı. Theta Delta Chi'nin kardeşlere has el sıkışmasıyla el sıkıştılar. Genç adam sarhoş olduğundan, onu, gazeteler pek yakında Lincoln ailesinin tümünü teker teker resimlemeyi bitirdiklerinde sona erecek olan anonimliğinin tadını sonuna kadar çıkarmakta olan Robert Lincoln'ün uzağında bir kenara çekti Hay. Ayrıca, kolejdeki takma ismini kimsenin öğrenmesini de istemiyordu.

"Şehirde ne işin var?"

Kardeşler birliğinden bu arkadaşının Güneyli olduğunu hatırladı Hay; ayrıca, delikanlı görevini bilmiyor olduğu için de memnundu. "Ah, Yemin Töreni için geldim." Sıradan davranıyordu Hay.

"Eğer öyle bir şey olursa!" Böylesine aptal bir suratla ne kadar becerebilirse o kadar esrarengiz bir edayla kaşlarını çattı sarhoş genç. "Bense, eğer savaşmak zorunda kalırsak savaşmak için eve, Charleston'a gidiyorum. Sanırım sen Yankee'lerin safındaydın; öyle değil mi?"

"Sanırım" dedi Hay.

"Pekâlâ..." Yakında-bir-isyancı-olacak bu adamın aklına kolaylıkla gelmiyordu kelimeler. Ama elinde bir yaprak kağıt bitti birden. "Sabah vapura biniyorum. Ama, biz kardeş olduğumuzdan, bunu sana bırakıyorum. Benim en büyük mirasım."

Titizce basılmış isimlerden ve adreslerden oluşan bir listeye baktı Hay; listedeki The Haystack –gözü ilk önce bu isme çarpmıştı Hay'in– The Blue Goose, The Devil's Own ve benzeri isimler acayip esrarengizdi. Her bir isim ya da unvandan hemen sonra bir rakam geliyordu. "Birden –ki bu en iyiyi ifade ediyor– bir hayli kötü demek olan beşe kadar not verildi her isme. Kardeşlerin üçü hazırladı bu listeyi. Bir aydan fazla bir zaman aldı. Şimdi hepsi Güney'e gittiler. Sanırım, dilediğin herkese bu listenin bir kopyasını verebilirsin. Ama, yalnızca Delt'lerin bu listeden yararlanmalarını tercih edeceklerini de söylediler. Hoşça kal, Johnny."

Ona verilen listenin, titizlikle derecelendirilmiş Washington genelevlerinin bir listesi olduğunu çözmek Hay'in birkaç gününü aldı. Kardeşler birliğinden dostuna ebediyen minnettar kalacaktı: Yirmi iki yaşındayken, bir Theta Delt'in bir diğerine verebileceği daha güzel bir hediye olamazdı. Providence'taki kardeşler birliği evinde de buna benzer bir liste bulunurdu ve "boş vakitler" diye nitelendirmekten hoşlandığı zamanları geçirmek için zaman zaman bu listeyi kullanmıştı Hay. Kardeşliğin en efsanevi boş vakitlerinden biri, Hay, idolü olan Edgar Allan Poe'yu taklit etmeye karar verdiğinde yaşanmıştı. Almak için afyon bulamamış; ancak eline biraz haşhaş geçmişti Hay'in; o ve kardeşler bu haşhaşı içmişler ve içenlere sonsuzluk gibi gelen o boş bir saat, Providence'ta hiç unutulmamıştı. O günden sonra, Haşhaş Johnny kalmıştı Hay'in adı.

Bir Lincoln destekçisi olan Massachusetts'li Charles Francis Adams'ın oğlu olduğu ortaya çıkan, kel genç Henry'nin ve Ro-

bert'ın yanına geri döndü Hay. "Senatörümüzü üst kata çıkarken gördüm" dedi Henry. "Bay Lincoln'ün yanına çıkmakta olduğunu tahmin ettim."

Başını salladı Hay. "Onları yalnız bıraktım. Bay Sumner bir söylev çekmek üzereydi sanırım."

İç çekti Henry. "Bugünlerde çıldırmış gibi..."

"Ee, bir keresinde kafasına sopayla vurmuşlardı, öyle değil mi? O deli Güneyli yapmıştı?" Robert bir içki daha sipariş etmeye yeltenmişti ki, eliyle bir uyarı işareti yaptı Hay; Robert da içkiden vazgeçti. Başkan'ın sekreteri olarak değil, oğlanların büyük ağabeyi olarak işe alındığı hissine kapıldığı zamanlar oluyordu Hay'in.

"Ah, iyileşti Bay Sumner. En azından, oldukça. Fakat, yatalak olduğu o üç yıl boyunca Tanrı'yla gereğinden fazla sohbet etmiş gibi görünüyor. Senato'ya geri döndüğünde, 'Siyasete değil, ahlaka bakarım ben' diye buyurmuştu."

"*Gerçekten* tüyler ürpertici bu" dedi Hay.

"Bence de" diyerek, ilk kez gülümsedi Henry. "İkisinin muhtemelen karşıt olduklarını düşünüyorum. Babam elbette katılmıyor bu görüşe. Ben *onun* sekreteriyim, bu arada. Biliyorsunuz, kendisi Kongre'de."

"Biliyorum. Biliyorum. Bay Lincoln Bay Adams hakkında çok iyi şeyler düşünüyor."

"Bu doğru" dedi Robert. "Aslında, dedi ki, belki onu."

"Robert!" Uyarı yüklü çıkmıştı Hay'in sesi.

"Tamam, Johnny."

"Bay Robert Lincoln..." diye söze girdi Hay.

Gülümseyişi, en iyi anlarında bile hakikaten de zayıf olan Henry, "Basının ona taktığı isimle hitap etmek gerekirse, Demiryolu Prensi. Oh, Harvard'da *buna* bayılacaklar" dedi.

"Bu konuşmanın sonunu asla duymayacağım." Somurtmuştu Robert. "En azından vagonların arkasında konuşma yaptıramayacaklar bana. Babam bunu nasıl yapıyor, hiç bilmiyorum."

Robert'a döndü Henry. "Babamın İngiltere elçiliği için düşünüldüğünü biliyorum. Şahsen, onun burada kalmasını tercih ederim."

"Ve Londra'dan vazgeçmesini mi?" Kendi gençlik hevesini ele vermişti Hay. Hay için edebiyat –Dickens, Thackeray ve *Adam Bede*'i her kim yazmışsa– ve tarih demekti Londra. Washington'sa değersiz siyaset demekti yalnızca.

"Londra'dan vazgeçmektense Lincoln'den vazgeçerim" diye cevap verdi Henry.

"Neden?" Hakikaten de meraklanmıştı Hay.

"Eğer o başarısız olursa, artık bir ülkemiz olmayacak. Ve ailem bu ülkenin her bir parçasını bizim yarattığımıza inandığından, kalıntılara neler olacağını görmeyi kesinlikle istiyorum."

Her ne kadar şu anda korkunç bir hızla parçalanmakta olan ülkeyi Lincoln'ün hâlâ bir şekilde bir arada tutabilmesi için duacı olsa da, aslında onun başarısız olacağını düşünen Hay, "Onun başarısız olacağını sanmıyorum" dedi.

"Öyleyse, yani, eğer başarılı olursa, her şey daha da ilginçleşecektir."

"Nasıl? Daha önce nasılsa, yine öyle olacak her şey."

"Hayır, öyle olmayacak. Öyle olamaz."

"Peki ne *olacak*?"

"Bunu hiç kimse bilmiyor. İşin heyecanı da burada ya."

Beş

Aynı günün akşamı saat tam altıda, Ohio Eski Valisi ve yeni seçilmiş senatör Salmon P. Chase, Barış Konferansı'ndan bir delegasyonla birlikte, Suit Altı'nın kapısının önünde dikiliyordu. Seçilmiş Başkan'ı, seçimlerden kısa süre sonra onu Springfield'e çağırmış olduğu zamandan beri görmüyordu Chase. O buluşmada, Chase'e Kabine'de bir görev teklif edinceye –belki de etmeyinceye– kadar birkaç kez lafı dolandırıp durmuştu Lincoln.

Lincoln'ün konforlu malikânesinin önünden geçen sokak boyunca yürüyorlardı; bu malikânenin, Birlik'in bir köşesinden diğerine duyurulmuş olan, Lincoln'ün doğduğu, efsanevi kütük kulübeden çok farklı olduğunu düşünmeden edemedi Chase. Nazik fakat çekingendi Lincoln. Ve Lincoln'ün güçlü olduğunu hiçbir zaman düşünmemiş olan Chase, yakında başkan olacak bu adamın tehlike arz edecek derecede yetersiz olduğuna ikna olmaya başlamıştı. Yoldan geçen bir hanımın karşısında otomatik olarak silindir şapkasını çıkaran Lincoln, "Doğal olarak, dengeli bir Kabine istiyorum" dedi. Lincoln'ün, şapkasının *içinde* karmaşık bir dosya sakladığının işte o zaman farkına vardı Chase. En azından her açıdan, kendini sunduğu kadar basit biriydi bu adam; aleladeliği sahiciydi. Diğer taraftan, Lincoln'ün görüşlerinden daha az emindi Chase. Aslında, bir fırsatçı olduğunu düşünüyordu Lincoln'ün. Yine de, Kongre'de üstün gelmiş olan kişi Lincoln ve yolun aşağısına doğru uysalca bu uzun boylu adamı takip etmekte olan da Ohio Valisi'ydi. "Kongre'de en çok oyu alan ikinci kişi olan Bay Seward'ın, Dışişleri Bakanlığı için partinin kendi tercihi olduğu aşikâr."

"Kendisi bu teklifi kabul ettiler mi?"

"Evet." Konuyu detaylıca anlatmaya gerek görmedi Lincoln. "Sizse, sir, en çok oyu alan üçüncü kişisiniz."

Heyecandan nefes nefese kalmış olan Chase durdu: Hazine Bakanlığı teklifi çok yakındaydı artık. Fakat, konuşmanın yönünü değiştirdi Lincoln. "Sizden sonra da Missouri'den Bates ve Pennsylvania'lı Cameron geliyor."

"Bay Simon Cameron çok yozlaşmış biridir, sir."

"Bunu duydum." Sesi sert çıkmıştı Lincoln'ün.

"Elbette, Pennsylvania'yı kontrol ediyor." Lincoln'ün sinirine dokunmuştu Chase.

Chase'in zayıf bir tebessüm olduğunu düşündüğü bir gülümsemeyle, "Ama, Dürüst Abe'im *ben*" diye cevap verdi Lincoln. Sonra da konuyu değiştirdi. "Kabine'de Güneyli birini de istiyorum. Gerçek bir Güneyli. Tercihen bir Virginia'lı. Seward seçenekleri dikkatlice gözden geçiriyor bugünlerde."

"Herhangi bir şans var mı?"

Bu sorunun ardından durdu Lincoln. Roma büstlerini andıran ve neredeyse kel bir başı olan, sinekkaydı tıraşlı ve tıknaz Chase'e doğru başını eğdi. "Size tuhaf bir teklif getirmeme izin verin, sir. Sizin Hazine Bakanı olmanızı isterim ama, bu görevi henüz size teklif edemem."

Öfkesini bastırdı Chase. Şimdiye kadar fevkalade bir kariyeri olmuştu ve şayet daha yararlı ve daha az ahlaklı olsaydı, Lincoln değil, kendisi Cumhuriyetçilerin başkan adayı olurdu. Ama pratik zekâsı ona, eğer kremayı elde edemiyorsan, süte razı ol derdi hep. Ama şimdi, o nefret ettiği bir fincan sütün bile payına düşmeyebileceğini ileri sürüyordu Lincoln. Chase hayal kırıklığını belli etmediğinden, arkadaşça bir edayla ayrıldı iki adam. Çok şükür, müşfik Ohio Meclisi, Salmon P. Chase'i Birleşik Devletler Senatosu'na göndermeye hayli istekliydi de, parçalanmakta olan cumhuriyette en azından biraz görev alma fırsatı bulacaktı.

Springfield'daki bu kısa görüşmenin ardından, şimdi Barış Konferansı delegelerini arkasına almış, Lincoln'ün kapısının önünde dikiliyordu Chase. Şeytanı görmek için Güneyliler bilhassa hevesliydiler. Alt kattaki lobinin saati dokuzu vurduğunda, Nicolay kapıyı açtı, Chase'e selam verdi ve Lincoln'ün şöminenin önünde yalnız başına dikilmekte olduğu salona geçmeleri için delegasyonu içeri buyur etti.

"Bay Chase!" Söz konusu işaretleri yorumlamayı beceremeyen Chase, Lincoln'ün el sıkışının, sesinden daha sıcak olduğunu düşündü. Cameron'ın Hazine'nin değil, Savaş Bakanlığı'nın başına geleceğini çoktan duymuştu; Lincoln'ün bu konu hakkında ikircikli düşünceleri olduğu zannediliyordu. Hazine, başkanlıktan sonra, Chase'in en çok istediği şeydi. Missouri'li Bates bu göreve uygun değildi ve hiçbir Güneyli de işe yaramazdı. Deli bir baba ve iki deli oğuldan ibaret Maryland'li Blair ailesi de Lincoln'ü ele geçirmeye çalışıyordu; ama Lincoln'ün yetersiz olduğundan şüphe duy-

masa da, son derecede kurnaz olduğundan emindi Chase. Albany Planı'na dair herhangi bir ayrıntıdan henüz haberdar değildi. Eğer olsaydı, ümitsizliğe kapılırdı Chase; çünkü Seward ve akıl hocası Thurlow Weed'den hakikaten korkuyordu.

Barış Konferansı Başkanı olan Eski Başkan Tyler'dan gelen bir mektubu Lincoln'e verdi Chase. "Size saygılarını gönderiyorlar, sir. Başka bir zaman sizi ziyaret etmeyi de umuyorlar."

"*Onu* ziyaret edeceğim, elbette." Baştan savmaydı Lincoln'ün nezaketi. Sanki ender rastlanan bir hayvanmışçasına onu izlemekte olan, yarım daire şeklinde dizilmiş delegelere döndü Lincoln. "Beyler, içinizden bazılarını şahsen tanıyorum. Hepinizin ismini ve şöhretini de biliyorum. Bu konferansın devam etmekte olduğuna memnunum ve Güney eyaletlerine, onlara karşı hiçbir kötü niyet beslemediğimizi tekrar tekrar temin etmek için elimden geleni yapacağım. Köleliğin Birlik'in yeni bölgelerine doğru genişlemesine mani olmak için seçildiğim doğru. Ama, şu an Güney'deki eyaletlerde varolan statükoyu herhangi bir zamanda değiştirmeye yönelik gücüm –ve arzum– yoktur."

Lincoln'ün köleliğe karşı herhangi bir seferberliğe önderlik edecek biri olmadığı Chase için aşikâr olmasına karşın, güçlü bir Kabine'den destek alan bir Lincoln... Tıpkı Seward'ın Lincoln'ün kabinesinde başbakan olacağını hayal etmesi gibi, Chase de, sözgelişi, Avusturyalı Metternich tarzında bir şansölye olarak görüyordu kendini.

Güneyli bir Kongre Üyesi, Lincoln'e meydan okudu. "Sizden önceki başkanların yapamadığı durumlarda, siz kanunları ayakta tutacak mısınız? Bize ve bizim mallarımıza karşı savaş tellallığı yapan Bay John Brown ve Papaz Garrison gibilerin sesini kısacak mısınız?"

"Bay Brown'u astık ve Garrison'ı hapse attık." Bunu söylerken sakindi Lincoln. "Bu oldukça makul ölçütte bir bastırma gibi görünüyor bana."

"Fakat, mülk kanunları" diye devam etti Kongre Üyesi.

Chase gözlerini yumdu; yarın akşam gelecek olan kızı Kate'i sabırsızlıkla bekliyordu. Tam üç kere dul kalmış, elli üç yaşındaki Salmon P. Chase'in tüm yaşamı, yirmi yaşındaki kızıydı şimdi; on üç yaşındaki kızı Nettie'nin, Chase'in güçlü babalık duyguları üzerinde büyük bir hak talep edecek zamanı olmamıştı henüz. Ama güzel ve yetenekli Kate, Chase Ohio Valisi olduğu zamanlarda evi-

nin hanımı gibi davranmıştı ve Washington'da da böyle yapacaktı. Her zamanki gibi yine borç içinde olmasına karşın, Kate'i memnun edebilmek için çok kısa bir süre önce şehirde geniş ve pahalı bir ev kiralamıştı. Tıpkı arkadaşı Sumner gibi, siyaset değil, ahlak ticareti yapıyordu Chase. Fakat ahlak iyi para getirmiyordu. O, ahlaki konularda ne kadar rahatsa, para meselelerinde de o kadar endişeliydi her zaman.

Gündüz düşünden Lincoln'ün sesi uyandırdı Chase'i. Güneylilerden birinin sorusuna cevap veriyordu Seçilmiş Başkan. "Bakın, aramızda yalnızca tek bir fark var: Siz köleliğin doğru bir şey olduğunu ve genişletilmesi gerektiğini düşünüyorsunuz. Bizse yanlış olduğunu ve kısıtlanması gerektiğini. Bu konuda, hiçbirimizin diğerine sinirlenmesi için haklı bir sebebi yok."

Bu bal da Güney ayısına yeterli gelmiyorsa, ne yetecekti, diye merak etti Chase.

"Öyleyse, şunu da açıklayın, sir" diye buyurdu başka bir Güneyli. "Neden seçilmenizden bu yana, altı eyalet."

Bir düzine kadar ses, " Yedi!" diye gürledi.

"Teksas'ı da sayarsak yedi eyalet; bugün resmi olarak Birlik'ten ayrıldılar?"

"Benim onlara değil, onların bana açıklaması gereken bir durum bu." Mevcut şartlar düşünülürse, şaşırtıcı derecede serinkanlıydı Lincoln. Gerçi, tecrübeli bir avukatın da öyle olması gerekiyordu. Bu Yeni Başkan hakkında herkesin gerçekten de bu denli az şey biliyor oluşu ne tuhaf diye düşündü Chase.

"Ama, size şunu da hatırlatmak isterim ki, South Carolina Valisi, şayet ben seçilirsem, o eyaletin Birlik'ten ayrılacağını, benim başkanlığa seçilmem *öncesinde* ilan etmişti. Ve ayrıldılar da. Sizin de bana hatırlattığınız gibi, başka eyaletler de South Carolina'yı takip etti. Şu günlerde, Federal Hükümet'e karşı isyan etmiş olan bu unsurlar" –Lincoln'ün eyaletler yerine, "unsurlar" kelimesini kullanışı Chase'in hoşuna gitmişti; olacağından değil ya, başka alternatiflerin de olabileceğini akla getirecek kadar hoş bir ayrımdı bu– "üç sahil muhafaza botuna, dört gümrük binasına, üç darphaneye, altı cephanelikle içlerindeki silahlara ve bir tersaneye..." Chase'in olduğu yöne doğru baktı Lincoln. Tüyler ürpertici bir an boyunca, acaba aklının içi görülüp okunuyor mu diye merak etti Chase. Fakat öylesine atılmış bir bakıştı Lincoln'ünkü. Ne zaman konuşsa, dinleyicisini baştan ayağa incelemeye dikkat ederdi Lincoln. Hül-

yalı gri gözlerini önce bir yana çevirir; sonra da, sanki ilgisini çeken birini keşfetmişçesine, başını yavaşça o kişiye doğru döndürür ve onun bakışlarını takip ederdi. "...el koydular; bunu doğru ifade eden kelimeyi telaffuz etmek gerekirse, çaldılar bunları; tekrar ediyorum, çaldılar. Tüm bunlar Birleşik Devletler halkının malıdır, nüfusun tek bir unsurunun değil."

Salondan sesler yükseldi. Federal Hükümet "çalınan" malları satmayı düşünür müydü? Çalınan şeyleri geri iade etmenin ve olan bitenin tümünü unutmanın daha iyi bir fikir olduğu kanısındaydı Lincoln. Kötünün cezalandırılması gerektiği ilahi görüşüne meyilli olan Chase, Lincoln'ün mümkün olan her türlü kaçış yolunu onlara açık bıraktığını düşündü. Göze gözdü Chase'in dini.

Charleston Limanı'nın girişinde Sumter Kalesi hakkındaki görüşleri sorulduğunda, kalenin komutanı Binbaşı Anderson'ın cesaretini övdü Lincoln. Hayır, Binbaşı için hiçbir talimat hazırlamamıştı; çünkü: "Henüz yemin edip resmen göreve başlamadım. General Scott geçen ay... Sumter Kalesi için takviye birlikler taşıyan ticari bir vapuru bölgeye yolladığında, South Carolina Valisi o gemiyi geri çevirmeyi başarınca, herkes gibi benim de ne denli etkilendiğimi söyleyeceğim."

Sumter Kalesi'ni takviye etmeyi deneyecek miydi Lincoln? Bu soruya cevap vermeyecekti. Bu arada, Virginia'nın ülkenin bölgeleri arasında barış yapmak için gösterdiği çabayı ciddiye alıyordu. Hem Virginia hem de eyaletin bir Birlik insanı olan valisi, Maryland'deki Birlik yanlısı unsurlarla iletişim içindeydi. Hayır, beş gün önce Amerika Konfedere Devletleri Başkan'ı olduğunda Jefferson Davis'in yaptığı konuşmayı okumamıştı. "Ama, Kongre'deki eski arkadaşım ve meslektaşım, Georgia'dan Bay Alexander Stephens'ın bir gazeteye verdiği röportajı daha yeni okudum."

"*Başkan Yardımcısı* Stephens'ı mı kastediyorsunuz?" diye sordu meydan okuyan bir ses.

Bu soruyu duymazlıktan geldi Lincoln. "Birlik'in kurucularından Thomas Jefferson'ın, kölelik ilkesinin yanlış olduğunu düşündüğünü itiraf ediyordu Bay Stephens. Ne var ki, bağlı olduğu unsurların bu görüşün tam tersinin doğru olduğu sonucuna vardığını söylüyordu Stephens; yani, siyah biri bir beyaza göre daha değersiz olduğundan, beyaz birinin kölesi olması gerektiğinin doğru ilke olduğu sonucuna. Bay Stephens'ın bana oldukça tuhaf görünen bu yepyeni ilkesi ve Virginia'lı Thomas Jefferson'ın eski moda

ilkesi arasında kalınca, *Birleşik* Devletler'in başındaki selefimi desteklemek zorunda olduğumu söylersem, eski dostum Bay Stephens'a herhangi bir saygısızlıkta bulunmuş olacağımı sanmıyorum."

Delegeler, her birine söylenecek bir çift lafı olan uzun boylu adamın önünden teker teker geçerlerken, Lincoln hangi yöne doğru ilerleyecek diye kendi kendine soruyordu Chase. Sıra Chase'e geldiğinde, "Springfield'da yaptığımız sohbetin devamını getirmeyi dört gözle bekliyorum" dedi Lincoln.

Her zaman olduğu gibi, verilecek birkaç ihtiyatsız cevap geldi Chase'in aklına. Ve yine her zaman olduğu gibi, hayranlık uyandırmadığı hiç görülmemiş olan bir özelliği, o alışılagelmiş ihtiyat aldı bu cevapların yerini. "Ben de öyle, sir. Virginia'lılar..." Birkaç tanesi yakınlarda olduğundan, Chase sesini alçalttı; Lincoln'se onu daha iyi duyabilmek için başını eğdi. Lincoln'ün kalın telli, gür saçının bir Kızılderili'ninki kadar siyah olduğunu, bir teline bile ak düşmediğini fark etti Chase. "...Sumter Kalesi'ni rahat bırakırsanız, Birlik'te kalacaklar."

"Bir kale için bir eyalet, öyle mi?" Gülümsedi Lincoln. "Kale sahibi için oldukça iyi bir anlaşma sanırım bu."

"Evet, sir" diyerek ilerledi Chase. Korktuğu fakat beklediği cevabı almıştı. Bir miktar tasarlanmış afra tafranın ardından, Güney'e teslim olacaktı Lincoln.

Lincoln yanına geldiğinde, yatakta uyanık halde uzanıyordu Mary. Barış delegasyonunun son üyesi, Lincoln'ün Mary'ye söylediği üzere, "dövüşmeye hazır bir halde" ayrılmıştı yanından.

"Yatağa gel. Ne kadar da yorgun görünüyorsun."

"*Sen* yorgun olmalısın, Molly." Soyunmaya başladı Lincoln.

"Yorgun olduğumu sanıyordum. Sonra yatağa girdim; uyumaya çalıştım ama başaramadım. Uyuyamayacak kadar yorgunum. Sanırım, uyuyamayacak kadar da heyecanlı."

Başucundaki gaz lambasını söndürdü Lincoln. Dört ayaklı karyolanın yanındaki lambadan mavi-beyaz bir pırıltı vuruyordu Mary'nin yüzüne.

Lincoln, "Old Club House hakkında ne düşünmüştün?" diye sordu Mary'ye. Üzerine çok kısa bir gecelik geçirmişti; gerçi dükkânlardan alınan erkek geceliklerinin hepsi çok kısa geliyordu Lincoln'e. Birkaç tane sipariş üzerine dikilen gecelik istiyordu Mary ya da kendisi sipariş üzerine diktirecekti onları. Ama ortalık-

ta uzun çıplak bacaklarla dolaşmaktan son derece hoşnuttu Lincoln; hiç onaylamayan bakışlarla, tıpkı bir leylek gibi derdi Mary.

"Old Club House mu? Ah, Vali Seward'ın Old Club House'u. Yerinde bir isim."

"Kısa bir süre öncesine kadar gerçek bir kulüp binasıydı o ev." Aynada sakalını inceledi Lincoln; aylakça, ikiye ayırdı sakalı.

"Biliyorum. Vurulduktan sonra ölmesi için zavallı Bay Key'i oraya götürmüşlerdi. O adama asla güvenemem. Asla!"

"Merhum Bay Key'e mi? Yoksa katili Bay Sickles'a mı?" Sakalını tekrar karıştırdı Lincoln.

"Vali Seward'a, Father. Onun hakkındaki düşüncelerimi biliyorsun."

"Ee, verdiği yemekte durumunun gayet iyi olduğu dikkatimi çekti."

"Oh, yemekler mükemmeldi! Vücudumda yeterli miktarda et var, öyle değil mi?" Suratını asarak, sağ kolunun üst kısmını sıktı Mary ve geceliğinin beyaz dantelinin kenarından fırlayan gergin şişkinliğe kederle baktı.

"Tüm bu yeterliliğinle, gözüme kâfi derecede güzel görünüyorsun."

"Ah, Father... General Scott gibi görünseydim de söylerdiniz bunu."

"Elbette söylerdim. Ama gerçek duygularım olmazdı." İçinde lazımlığın olduğu bitişikteki banyoya geçti Lincoln. Williard's Hotel'in rahatlığı ve modernliği üzerine bir şeyler söyledi Mary. Suitlerde oturaklara gerek yoktu. Beyaz Saray da böyle mi olacaktı?

"Father" diye seslendi, "atamalar hakkında başının etini mi yiyorum?"

"Evet" diye bir ses geldi banyodan.

"Ah, hiç de değil! Güneyli olduğum ve bu yüzden de köleliğe inanmam gerektiği için senin başının etini yediğimi o vampir basın söylüyor; hem de *ben* ailedeki tek İlgacı'yken ve sen de yalnızca ılımlı ve uysalken."

Üzerine Willard isminin W'sunun işlenmiş olduğu bir havluyla yüzünü kuruluyarak yatak odasına geri döndü Lincoln. "Sanırım, adı Watson ya da Wilcox olan herhangi biri gönül rahatlığıyla çalabilir bu havlulardan birini" dedi.

"Ya da Washington olan. Okuması için Bay Seward'a verdin mi konuşmanı?"

Başını salladı Lincoln. "Üzerine notlar alacağını söyledi."

"Sen onu dinleme."

"Herkesi *dinliyorum* ben. Aslına bakarsan, hoşlanıyorum Seward'dan."

"Çok akıllı olduğunu zannediyor."

"Haklı da öyle düşünmekte. *Gerçekten* de akıllı biri. Gerçi, benim için Simon Cameron'dan kurtulmayı becerecek kadar değil."

"Cameron'ı Kabine dışı bırakmaya karar verdiğini sanıyordum."

"Öyleydi de. Tereddüt ediyordum o zamanlar. Her neyse; onu Hazine dışında bıraktım." Yorganın altına girdi Lincoln. "Savaş Bakanlığı'na gelecek."

"Öyleyse, bir savaşa girmekten kaçınmanı öneririm."

"Niyetim de bu zaten, Molly."

"Hazine Bakanlığı'na kim gelecek?"

"Salmon P. Chase."

"O deli İlgacı ha! Başkan olmak istiyor o adam."

"Hepsi istiyor. Bu yüzden tümünü gözümün önüne yerleştiriyorum ya. Kabine'ye" diyerek iç çekti Lincoln.

"Sanırım haklısın, Father. Genellikle öylesin aslında. Önünde sonunda, her nasılsa haklı çıkıyorsun. Oh, Yürütme Köşkü'ne geçtiğimiz ilk birkaç hafta boyunca, Kuzen Lizzie bizimle kalacak. Döşemeciler ve o türden işler konusunda bir harikadır. Köşk'ün bir harabeye dönmesine göz yumulduğunu söylüyorlar. Tıpkı ülke gibi, dedim ben de; doğru olmasına rağmen, umarım vampir basın bu sözümü de *yazmaz*. Bay Buchanan bir felaketti ve Tanrı'ya şükür, onun yerini alacak olan kişi, harika biri olmasına karşın, Yargıç Douglas değil de, sensin. Ne tuhaf, onunla evlenebilirdim! Biliyorsun, herkes onunla evlenmem gerektiğini düşünüyordu. *Ben* bile onunla evlenmem *gerektiğini* düşünüyordum; ama sonra, evimizdeki bir baloda seninle tanıştım ve sen kendini takdim etmek için yanıma gelerek, 'mümkün olan en kötü şekilde' demiştin, benimle dans etmek istediğini söyledin; tam bu kelimeyi kullanmıştın. Böylece benimle dans ettin ve ben de o dansın gerçekten de olabilecek en kötü şekilde gerçekleştiğini anlattım herkese! Oh, Father!" Bu hatıranın canlılığıyla gülümseyen Mary, kocasına doğru döndüğünde, onun çoktan derin bir uykuya dalmış olduğunu gördü. Alışkanlık gereği, Lincoln'ün alnına dokundu Mary. Üç yaşındaki çocuğu Eddie'yi öldüren hummanın belirtilerini fark edebil-

mek için, ona yakın olan herkesin alnına dokunurdu Mary; fakat, bu dokunuşa kayıtsız kaldı Lincoln'ün yüzü. Ansızın derin bir nefes aldı Lincoln ve nefesi verirken de inledi.

Uyuyan kocasına bakarak, "Zavallı adam" dedi Mary; acaba kocasının rüyaları da, ona hiç anlatmadığı ama onca yıldır hep korku dolu olan kendi rüyaları kadar korkunç mudur diye merak etti.

Altı

Ertesi sabah, elinde şu malum deri el çantasıyla, Willard's Hotel'e vardı Vali Seward; tıka basa dolu lobiden güçbela geçerek önce kalabalık merdivelerden yukarı çıktı, sonra da kalabalık koridordan aşağıya doğru yürüyerek Suit Altı'ya vardı; Lincoln, gözlüğü burnunda, camın kenarına oturmuş, gazeteleri okurken, iki küçük oğlanın oynadığı odaya Lamon buyur etti Seward'ı.

"Hayranlarınızın oteli doldurmakta olduğunu görüyorum." El çantasını Lincoln'e uzattı Seward.

"Bahş etme keyfiyetinin elimde olduğu yüksek maaşlı mevkilerde ülkesine hizmet etmek için can atan ne kadar çok insan olduğunun daha önce hiç farkına varmamıştım." Tekrar eline alınca ona ne denli huzur verdiği apaçık belli olan el çantasını Seward'dan aldı Lincoln.

"Onlarla nasıl başa çıkıyorsunuz?"

"İki sekreterim, o zavallı çocuklar, hepsiyle görüşme yapıyorlar. Benden bir randevu almak isteyen herkes, sekreterlerimin olduğu Suit Bir'e gidip, tavsiye mektuplarını bırakıyor. Konu itimatnamelerden açılmışken, benimki hakkında ne düşünüyorsunuz?" Eliyle hafifçe, el çantasına vurdu Lincoln. Tam bu sırada, Willie de, Tad'in kafasına vurdu. Tad bir çığlık kopardı. Lincoln, Lamon'a döndü. "Oğlanları annelerinin yanına götür." Avaz avaz çınlayan direniş çığlıklarına aldırmadan, iki oğlanı da odanın dışına taşıdı iriyarı Lamon.

"Evet, sir, çok iyi savunulmuş bir dava." Bir puro yakarak zaman kazandı Seward. Ne konuşma metnini ne de yazarı anladığından hâlâ emin değildi.

"Yasal bir davadan fazlası değil mi, yani?" Lincoln'ün bir yazarın moral bozukluğunu sergilemesi Seward'ın hoşuna gitmişti.

"Elbette, daha fazlası. Güney'de köleliği kaldırmak için başkan seçilmemiş olduğunuzu ilk ve son olarak dile getirmişsiniz..."

"Konunun kapandığını bundan daha açık söyleyemem, öyle değil mi? Ama ben bunu ne kadar çok tekrarlarsam, Güneyliler de o kadar vahşileşiyor."

"Zamanla köleliği ortadan kaldırmak niyetinde olduğumuzu düşünüyorlar; bu yüzden de, Birlik'ten ayrılarak, önce onlar bizi ortadan kaldırmak niyetindeler."

"Ki böyle bir şeyi yapamazlar. Bu konuda gayet netim, öyle değil mi?" Başını salladı Seward ve frakının cebinden Lincoln'ün yemin nutku üzerine almış olduğu notları çıkardı. "Metnin bu bölümünü... ön savunmanızın ana parçası olarak görüyorum." Bunu söylerken gülümsedi Seward; Lincoln'ün yüzünde ise tebessümden eser yoktu.

Okumaya başladı Seward: " 'Evrensel hukuku ve Anayasa'yı göz önüne alarak, bu eyaletlerin oluşturduğu Birlik'in ebedi olduğuna inanıyorum. Daimilik, tüm ulusal hükümetlerin temel kanunlarında açıkça ifade edilmese de, ima edilir. Hiçbir gerçek hükümetin temel kanunlarında, kendi sonunu hazırlayan bir hüküm olmadığı gönül rahatlığıyla ileri sürülebilir.' "

"Evet, 'dava özetimin' özü bu."

"Ama, Birlik'in örgütlenmesini daha hafif bir mesele olarak algılıyor Güney eyaletleri. Bu Birlik'e kendi özgür iradeleriyle dahil oldukları gibi, yine öyle ayrılabilirler de."

"Ama, Anayasa'da onların Birlik'ten ayrılmalarına dair hiçbir hüküm düzenlenmemiş."

"Bu hakkın içkin olduğunu söylüyorlar."

"Böylesine hayret verici ve temel olan hiçbir şey, Anayasa'da ayrıntılarıyla ifade *edilmeden* bırakılmaz." Lincoln'ün sesi yavaş yavaş yükseldi. Bir zamanlar, konuşma yaptığı zamanlarda, Lincoln'ün sesinin tenor bir borazan gibi çıktığını okumuştu bir yerlerde Seward. Ansızın savaşın artık bir ihtimal haline geldiğinin ve onun gibi kişilerin kullanıldığı geleneksel görevlerin –özellikle, uzlaştırma ve uyum sağlama vazifesinin– nafile olduğunun ilk kez farkına varan Seward, tenor bir savaş borazanı gibi diye düşündü. Kendi tabiriyle ifade etmek gerekirse, savaşın kaçınılmaz olduğundan o kadar çok insan, öylesine uzun bir süredir bahsediyordu ki, savaşın şimdi hakikaten de çok yakında olabileceği gerçeği, dişlerinin arasında duran puronun lezzetinin kaçmasına yol açtı. Daha da beteri, bu mesele hakkında artık tamamıyla, profili kış güneşiyle gölgelenmiş, önünde oturan bu uzun boylu, zayıf figür karar verebilirdi pekâlâ. Her ne pahasına olursa olsun, Albany Planı başarıya ulaşmak zorundaydı.

Lincoln'ün kapasitesini görmeye başlamıştı Seward ve korkuyordu. Başını tekrar elinde tuttuğu notlarına çevirdi. "Yürüttüğünüz mantık güzel." Ardından, okumaya devam etti Seward: " 'Şayet bir azınlık... boyun eğmek yerine ayrılmaya yönelirse, sırası gel-

diğinde kendi bölünmelerine ve yıkımlarına da yol açacak bir örnek oluşturmuş olacaktır; çünkü, onların sayısına ulaşan başka bir azınlık, her ne zaman bir çoğunluk böylesi bir azınlık tarafından kontrol edilmek istemezse, onlardan ayrılacaktır.' Bu çok açık."

"Hepsi çok açık, Bay Seward. Zor kısmı da bu zaten. Fakat, yapısal olarak ayrılamayacağımızı söylediğimde, bunu açıkça belirtmek için elimden geleni yapıyorum. Bir karı kocanın boşanıp, malları paylaşması gibi bir şey değil bu."

Lincoln'ü onaylayarak, okumaya devam etti Seward: " 'Farz edin ki, savaşa girdiniz; sonsuza kadar savaşamazsınız. Ve her iki tarafta da pek çok kayıp ve hiçbirinde herhangi bir kazanım olmaksızın savaşmaya son verdiğinizde, görüşme koşullarına dair o eski, aynı sorular yine sizin üzerinize gelecektir.' Bu her şeyi açıklıyor, sanırım."

"Ama açıklamak, yapmak demek değildir."

"Doğru olanı söylemek, siyasette çok şey yapmak demektir." Bir kahkaha patlattı Seward; panik hali, bir sebepten dolayı yok olmuştu. "Bu konularda öyle fazla bir deneyimim olduğundan da değil ya."

Bunun üzerine Lincoln de kahkaha atınca, rahatladı Seward. "Kimin oldu ki?"

Sadede gelen Seward, "Beni korkutan, yazdığınız metnin sonu" dedi.

"Fazla mı sert?"

Başını evet anlamında sallayarak okudu Seward: " 'Mühim iç savaş sorunu, benim değil, sizin ellerinizde sevgili hoşnutsuz yurttaşlarım. Size saldıran hükümet olmayacak.' " Başını kaldırarak Lincoln'e baktı Seward. "Eğer mermiler atılacaksa, ki dua ediyorum böyle bir şey olmaz, bırakın da ilk ateşi onlar açsın." Okumaya devam etti Seward: " 'Saldırgan olmadığınız sürece savaş da olmayacak. *Sizin,* bu hükümeti yok etmek için, Tanrı huzurunda edilmiş bir yemininiz yok ama, *ben* onu *muhafaza etmek, korumak ve savunmak* için olabilecek en kutsal yemini edeceğim. O büyük soruyu sormak *bana* değil, *size* kalmış: Barış mı yoksa kılıç mı?' "

"İşte dava bu. *Benim* davam bu."

Puronun dumanını rahatça, derin derin içine çekti Seward. "Bir konuşmayı hiçbir zaman bir soru sorarak bitirmeyin."

Gülümsedi Lincoln. "Yanlış cevabı alacağınız korkusundan mı?"

Başını sallayarak Lincoln'ü onayladı Seward. "İnsanlar sapkındır. Sizin yerinizde olsam, biraz önce okuduklarımın hepsini konuşmadan çıkarırdım. Fazla tehditkâr bu sözler. O bölümün yerini alacak bir paragraf yazdım. Elinizdeki çantanın içinde."

Çantayı açarak içinden, bir muhabir ya da yazmanın olağan karmaşık stenografisi ya da kendi her zaman-anlaşılır-olmayan kaligrafisi üzerinde bir karışıklığa yol açmamak adına, elinde telgraf servislerine verilmek üzere tam kopyaları bulunması için bir matbaacının daktilosundan çıkartmış olduğu konuşmayı aldı Lincoln. Seward'ın yazmış olduğu süslü finali içinden okudu. Başını salladı. "Bunun bir kısmını kullanabilirim. Şayet yazdıklarınızı kendi kelimelerimle yeniden ifade etmeme aldırış etmezseniz."

"O paragraf sizindir, sir. Diğerini konuşmadan çıkaracak mısınız?"

"Anayasa'yı ayakta tutmak üzerine ettiğim yemine ilişkin kısmı çıkaramam. Tanrı'nın gözünde bana –ve Birlik'e– meşruiyet veren şey o."

"Sizin dindar biri olduğunuzu bilmiyordum, Bay Lincoln."

"Alışılmış herhangi bir manada, öyle değilim de zaten. Ama, kadere ve zorunluluğa inanıyorum. Bu Birlik'e inanıyorum. Sanırım, *benim* kaderim bu. Ve zorunluluğum."

"Anlayışlı bir insansınız siz" dedi Seward. "Bunu bilmiyordum." Ayağa kalktı Seward. "Tam bir Hıristiyan ve kiliseye düzenli giden biri olmadığınız doğrultusunda söylentiler olduğundan..."

"Korkarım, *uygunsuzluğuma* ve kilisedeki mutat devamsızlığıma dayanan söylentiler."

"Episcopal* kilise cemaatine dahil olan bendenizin, papazın ve cemaatin, sizin Yüce Efendimiz İsa ile barışık olduğunuzu görme imkânı bulacağı, St. John's Kilisesi'ne götüreceğim sizi; sonra, bu iyi haberi etrafa yayacaklardır onlar da."

Bir kahkaha attı Lincoln ve ayağa kalktı. Sonra da sandalyesinin yanında duran bir yığın gazeteyi fark etti. Kaşlarını çatarak, "*New York Times*'ı gördünüz mü?" diye sordu.

Lincoln'ün tepkisini kestirmek için elinden geleni yaparak, ilkesel olarak, görmediğini söyledi Seward. "Sir" diyerek konuşma-

* Episcopal: Piskoposluk yönetimi ilkesine dayanan bir kilise. Amerika'da Anglikan Kilisesi'nin halk arasındaki adı olarak da kullanılıyor. (ç.n.)

ya başladı Seward, "Baltimore'da kurulan komployа dair hiçbir şüphe yoktu..."

"Madem bir komplo kurulmuştu da, neden içinde olduğum zannedilen vagonlara yönelik herhangi bir saldırı olmadı?"

"Çünkü şehre çoktan girmiş olduğunuzu Baltimore'daki herkes biliyordu artık."

"Hayır, hiçbir zaman telafi edemeyeceğim bir hata yaptım. *Times*'a göre, bir İskoç şapkası ve pelerini giyerek girmişim şehre. Ne türden fesat bir akıl böylesi bir şeyi uydurabilir?"

"Gazetelerin tabiatı böyledir. Zannedersem, karikatüristin işini kolaylaştırmak istemiştir yazar."

"Kolaylaştırmış da. Şehrin bir ucundan diğerine, o şapka ve pelerinle sergileneceğim. Böyle yalanlar" dedi Lincoln kasvetle, "telgrafla yayılır hep."

"Topraklarımızın tehlikesi bu, sir. Bayan Lincoln bize katılacak mı?"

"Hayır, şehrin görülecek yerlerini gezmek için kuzenleriyle dışarıya çıkıyor. Çok ironik bu; çünkü ailemizde kiliseye giden kişi aslında odur."

"Öyleyse, ruhu kurtarılmış olduğundan, St. John's Kilisesi'ne gitmesine zaten gerek yok demektir."

Böylece, tetikteki Lamon tarafından korunan Seward ve Lincoln, içinde David Herold'ın da bulunduğu kalabalığın çoktan toplanmış olduğu –sabah ayinine henüz görev yeminini etmemiş olan Başkan'ın da katılacağı söylentisini kısa sürede yaymıştı papaz– Lafayette Square'e doğru yola koyuldu. Ona selam verenlere şapkasını çıkaran uzun boylu adamı, aralarından yavaşça geçerken izledi David. Bu yaşlı adamın şaşırtıcı derecede hoş ve sıcakkanlı göründüğünü düşündü. Şu anda bile Virginia eyaletindeki Alexandria'da, nehrin kıyısında atış talimi yapmakta olan iki Vahşi Oğlan tarafından, görev yeminini etmeden hemen önce vurulacak olması yazıktı bir bakıma.

Yedi

Henüz görev yeminini etmemiş Senatör ve başkanlığa özenen Salmon P. Chase, 6. Street ile E Street'in köşesinde, yıllığı on beş bin dolara, tuğladan, zarif bir konak kiralamıştı. Washington söz konusu olduğunda dahi evin yüksek olan kirasının yanı sıra, hizmetkârların, Kate'in gardırobunun ve Nettie'nin okulunun masraflarını da karşılamak zorundaydı... Kate'in muhteşem bir dereceyle beş yıl önce bitirmiş olduğu, Bayan Haines'in New York City'deki pahalı okuluna hâlâ borcu vardı Chase'in.

Şöminenin önünde dikilirken, kutular, bavullar ve sandıklar açılıp, içleri boşaltıldıktan sonra, Kate'in annesinin bir tablosunun asılacağı duvardaki noktaya dalarak, aklında belirli herhangi bir tarihsel benzerlik kurmaksızın, kendisini Kartaca harabeleri arasında dolanan Marius olarak düşündü Chase. Ohio'da sahip olduğu her şey gemilerle Washington'a getirilmişti. Öyle ya da böyle, sonuna kadar burada kalacağını düşünüyordu Chase.

Yeni işe alınan mulatto* uşak kapıda belirdi. "Bay Cooke ve Bay Cooke geldiler, Senatör."

"İçeri gönder onları." Odadaki, bitişik duran iki sandalyeyi ayrı köşelere çekti Chase. Valinin Columbus'taki evinde küçük görünen; fakat şimdi yeni evi olarak gördüğü "Sixth and E"ye hükmedercesine duran, at kılından kocaman kanepeyi kenara itti. Kate henüz aşağıya inmemişti; pazar gecesi geç saatte varmıştı Washington'a. Dinlenmeyi hak ediyor diye düşündü Chase. Çok çalışıyordu Kate ve babası için yapıyordu bunu.

Cooke Kardeşler odaya girdiler. Chase'in son derece yakın ilişkide bulunduğu bir gazete olan *Ohio State Journal*'ın editörlüğünü yapmıştı Henry D. Cooke. Henry'nin kardeşi Jay'inse yalnızca namını duymuştu Chase. Ve bu şöhret de, Jay'in Philadelphia'da yaşayan varlıklı biri olmasından ibaretti yalnızca. Meşhur dindarlardan, Episcopal bir piskopos olan amcası Philander Chase'in Ohio'daki okulunda eğitim görmüş Chase'in gözünde Jay Cooke'u

* Mulatto: Siyah ve Avrupalı karışımı; melez. (ç.n.)

ilginç biri kılan şeyse, Jay Cooke'un Episcopal kilisenin nüfuzlu bir üyesi olduğunun kendisine söylenmesiydi.

"Gördüğünüz üzere, hâlâ yerleşme telaşı içindeyiz." Jay Cooke gibi seçkin biriyle ilk karşılaşmasında, ne diye, içinde bir sürü "r" harfi geçen, son derece aptalca bir cümle kurduğuna hayret etti Chase. Chase'in peltekliği –mağduriyeti– içinde "r" harfi geçen cümleler kurduğunda fark ediliyordu yalnızca. Yıllar içinde, kullanmayı planladığı kelimeleri önceden kararlaştırmayı öğrenmişti. Böylece, o dehşet verici pelteklikten kaçınmayı becerebiliyordu. Bu hatasını telafi etmek için, ansızın ve sertçe gözlerini kısarak, sanki kendisi hâlâ Ohio Valisi, Cooke Kardeşler de ona bir şeyler için yalvarmaya gelmiş kimselermişçesine süzdü onları.

Ne zaten alışkın olduğu peltekliği, ne de yine alışkın olduğu, gözlerdeki kısılmayı fark etmiş gibi görünüyordu Henry. Gerçi, Chase'in aşırı derecede miyop olduğunu herkes biliyordu; hiçbir zaman gözüne uygun bir gözlük bulamamıştı. Karşısındaki, su gibi puslu olan yüzleri seçmeye çalışırken, gözünün önünde son derece rahatsız edici bir şekilde bir odaklanıp, bir flulaşan görüntüler karşısında takındığı o bakış, bu yüzdendi işte. Ama, Jay Cooke'un saygı dolu bakışını yakalamayı artık başarmış ve buna pek memnun olmuştu Chase. Hatalı bir şey söylememeye gayret ederek, "Keyfinize bakın lütfen" dedi.

Henry Yemin Töreni için şehre gelmişti. Jay'se yalnızca geçerken öyle bir uğramış ve Seçilmiş Senatör'e saygılarını iletmek istemişti. Lincoln hakkında bilgi almak istiyorlardı. Nasıl biriydi? Bu soru karşısında ihtiyatlı davrandı Chase. "Onu dün gece gördüm. Barış Konferansı'ndan gelen bir delegasyon onu ziyaret ediyordu. Onun ihtiyacımız olan o zorlu..." Cümle içinde geçen birkaç "r" harfini güçbela düzgün telaffuz etmeyi başarmış olan Chase hemen "zorlu" kelimesinden vazgeçerek, bu kelime yerine başka birini kullandı. "...*çetin* lider olduğunu söyleyemeyeceğim. Gerçi, kim öyle ki?"

Pabucuna yapışmış ve kurumuş çamuru aylak aylak kazırken, "Örneğin siz varsınız, Vali" dedi Henry D. Cooke. Kate'in odada olmayışına sevinmişti Chase. Az fakat iyi seçilmiş kelimelerle kendini tam olarak ifade etmekten hiçbir zaman çekinmezdi Kate. Bayan Haines hakikaten dört dörtlük yetiştirmişti onu. Başka insanların yanında, Chase'in bir İngiliz düşesinin olabileceğini düşündüğü gibi biriydi artık Kate. Ama Chase'in yanındayken, mükem-

mel kız çocuğu, rehber ve evet, bir bakıma, ölmüş üç karısının da olmayı başaramadığı eşti Kate. Hep kız çocukları olmuştu onun, karıları değil; bir keresinde, bir oda dolusu misafiri bu aykırı görüşüyle şaşkınlığa uğratmıştı Chase. İsteyerek yapmıştı bunu hem de.

Jay Cooke, Chase'e öyle kaliteli bir puro ikram etti ki, bunu reddedemedi Chase. "Finans çevrelerinde, sir, sizin Hazine Bakanı olacağınız yönünde bir söylenti dolaşıyor."

Buna yalnızca, "Aynı söylentiyi ben de duydum" diyerek karşılık verdi Chase.

"Bu göreve sizden daha çok yakışacak başka birini tanımıyorum." Bir puro yaktı Jay Cooke. "Ve Bay Cameron'a da çok yakın biriyim; aslına bakarsanız, komşuyuz kendisiyle. Ama bana Hazine yerine Savaş Bakanlığı'na getirildiği için ne denli hayal kırıklığına uğramış olduğunu söylediğinde, 'Size gösterilen takdiri yabana atmayın, Simon; siz doğuştan örgütleyicisiniz; ama, Maliye için kabiliyeti tartışmasız olan kişi Bay Chase'dir' dedim. O da benimle hemfikirdi."

"Öyle miydi?" Bu hikâyeye zerre kadar inanmamıştı Chase. Fakat, Jay Cooke'un, adı kötüye çıkmış biri olsa da, Pennsylvania'da büyük bir güç olan Cameron'la aralarındaki dostluğu bilmesini istediğini sezmişti. Bilge bir edayla başını salladı Chase. Yemek odasından, yere düşerek tuzla buz olan bir tabağın sesi geldi. Yalnızca tek bir tabağın kaybından ötürü değil de, şimdi yeni bir yemek takımı almak zorunda kalacağının bilinciyle yüzünü buruşturdu Chase. En az bir dört yüz dolar tutardı bu. Elbette, ödemeyi erteleyebilirdi; zira şehre yeni gelmiş senatörler, Washington mağazaları tarafından her zaman hoş karşılanırdı; ama yeni bir faytonun masraflarına eklenecek bir dört yüz dolar... Ansızın, kendisine duymamış olduğu bir soru sorulduğunun farkına vardı. "Affedersiniz." Misafirleriyle beraberken her zamanki gibi dikkatli olduğunu, ne var ki, devlet meselelerinin hiçbir zaman tamamıyla aklından çıkmadığını göstermek için gözlerini kıstı Chase.

"Dün Bay Lincoln" –uysal Henry D. sandalyenin ayağının yanı başında küçük, derli toplu, kurumuş bir çamur kümesi tertiplemişti artık– "size Hazine'yle ilgili herhangi bir şey söyledi mi diye sormuştum."

"Ah, konuyu açıyor. Fakat, bundan ötesi yok." Eski bir ilahiyi mırıldanmaya başladı Chase; böyle bir alışkanlığı olduğunun far-

kındaydı; fakat ne zaman mırıldandığının farkına varamıyordu. Kate'e bakılırsa, hiçbir zaman, tesadüfen bile olsa doğru tondan söyleyemiyordu bu ilahiyi Chase.

"Göz önünde bulundurulan başka kimse yok, öyle değil mi?" Bir an için yanlış insanı ziyaret ediyor olabilecek biri gibi göründü Jay Cooke.

Fazla müsamaha göstermeksizin, "Blair'ler var" diye cevap verdi Chase. Zamanında Andrew Jackson'a yakınlığıyla bilinen, zengin ve meşhur bir ihtiyardı Francis Preston Blair; Maryland, Silver Spring'de şatafat içinde yaşıyordu; ayrıca, en az kendisi kadar hırslı, iki yetişkin oğlu da vardı. Babaları nasıl ilk Batılı başkan olan Jackson'ı egemenliği altına almışsa, genç Blair'ler de ikinci Batılı başkanı ele geçirmeyi akıllarına koymuşlardı. Blair'in halk arasında bilinen ismini kullanmak gerekirse, İhtiyar Beyefendi, *Congressional Globe*'un editörlüğünü yaptığı zamanlardaki güce artık sahip değilse de, yine de Cumhuriyetçi Parti'nin kurucularından biriydi; Missouri'den Kongre Üyesi olan oğlu Frank ve Maryland'de güçlü bir avukat olan oğlu Montgomery'yle beraber, Chicago'da düzenlenen Cumhuriyetçi Kongre'nin üçüncü oylamasında, sınır eyaletlerini, oylarını Lincoln'e atmaya ikna etmişlerdi. Dolayısıyla, kendisinin yerine Lincoln'ü aday gösteren bu aileye karşı hiçbir sevgi beslemiyordu Chase. Ayrıca, Cumhuriyetçi bir kabinede, köleliğin geçerli olduğu hiçbir eyaletin (buna Maryland ve Missouri de dahildi) temsilcisinin görev almaması gerektiği gibi ahlaklı bir çizgiyi de benimsiyordu. Ama, Lincoln denge istiyordu; ayrıca, Washington'da, hatta her yerde, sahip olduğu tek tük arkadaşlarından biri olan İhtiyar Beyefendi'yi memnun etmek de. Eskiden, Lincoln'ün, etrafı tütün çiğneyen kafadarlarıyla sarılmış, girişken ve sürekli hikâyeler anlatan bir Batılı olduğunu düşünse de, büyük bir şaşkınlıkla, Lincoln'ün tek bir dostu bile olmadığını çoktan fark etmişti Chase. Onu en iyi tanıyan Lamon ve Washburn aileleri ona yalnızca riayet etmiyor, ayrıca, korkuyla karışık bir saygı da besliyorlardı. Bunun farkına Springfield'da varmıştı Chase. Elbette, o komik hikâyelerinden mide bulandırana kadar anlatmıştı Lincoln; ama bu hikâyelerin, insanları belli bir mesafede tutarken, ilgilerini kaybetmemelerini sağlayacak şekilde ayarlandığına da kanaat getirmişti. Çok sık soğuk biri olmakla itham edilen Salmon P. Chase, tüm o gayri ciddi cazibesine karşın, şubat ayındaki Ohio River'ın suyu kadar soğuk bulmuştu Seçilmiş Başkan'ı.

"Görev alacak kişinin Montgomery Blair olacağını duydum" dedi Jay Cooke. "Ama, Hazine Bakanlığı'nda değil."

"Başsavcı olarak mı?"

"Olabilir." Chase'e öyle merak dolu gözlerle bakıyordu ki Jay Cooke, neredeyse, müttefiklerine çoktan söylemeye başladığı şeyi söylemenin eşiğine gelmişti devlet adamı: "Senato'daki yerimi Kabine'de herhangi bir göreve tercih ederim." Fakat, Jay Cooke'un serveti göz önüne alındığında taktiksel bir hata olarak addedilebilecek bu açıklamaya Kate'in odaya girişi mani oldu.

"Beyler!" Hayranlık ve görev bilinciyle ayağa kalktı üç adam. Kate'in saçları koyu altın sarısıydı; Chase bir keresinde şairane bir eda takınarak balrengi diye tanımladığında, "Yapış yapış hissediyorum şimdi kendimi!" diye cevap vermişti Kate. Uzun kirpiklerin süslediği ela gözleri parlaktı; burnu kalkık, endamı kusursuzdu. Bir elinde satranç takımı taşıyordu. Her bir Cooke'la el sıkıştı Kate; babasını da öptü. "Bavulumun içinde buldum bu satranç takımını. Kaybolduğunu zannediyordum. Artık oynayabiliriz."

"*Siz* satranç oynuyor musunuz, Bayan Chase?" Çok etkilenmişti Jay Cooke ya da böyle bir izlenim bırakmayı tercih etmişti.

"Neden oynamayayım ki. Tığ işini öğrenmeyi de denedim. Ama gerçekten de erkek işi o; bu yüzden vazgeçtim. Satrançla daha mutluyum. Ve kumarla..."

"Tam gönlüme göre genç bir hanımefendi." Sevinçle ve kıskançlıkla, evet diye düşündü Chase; Jay Cooke, Kate'ten etkilenmişti. Kate'in çok iyi bir evlilik yapmasını yürekten istiyordu Chase ve onu hiç bırakmamasını. Bunun nasıl yapılabileceği, onun mahir aklı için bile çetrefilli bir sorundu.

Odaya gelişigüzel yerleştirilmiş olan mobilyaları işaret etti Kate. "Daha yeni şehre geldim. Bavulları boşaltacak vaktimiz olmadı. Kamp yapıyor gibiyiz."

"Bir dahaki sefere Philadelphia üzerinden gelecek olursanız, bizi ziyaret edersiniz umarım; karımı ve beni" diye ekledi Jay Cooke. "Şehir dışında hoş bir evimiz var. Adı The Cedars..."

"House!" dedi Henry. "Kardeşim Çar gibi yaşıyor!"

"Hayır, Pennsylvania'da yalnızca bir tane çar var ve o da Simon Cameron. Bense iki paralık bir baronum."

"Önümüzdeki birkaç hafta içinde New York'u ziyaret edeceğim ve Bayan Cooke ile... baronların sedirlerini görmekten büyük zevk duyarım. Ohio'dan getirilen hiçbir şeyin uymadığı bu ev için bir

hafta alışveriş yapmam gerekiyor. Şu kanepeye baksanıza!" Baktılar ve aşırı büyüklüğü karşısında beraberce inlediler. "Ayrıca, doğru dürüst bir fayton da edinmem gerek..."

Faytonun masrafını diğer her şeyin masrafına ekleyen Chase, "Kaydedildi, evet" dedi. Umutsuzca, "Bringing in the Sheaves"i mırıldanmaya değil, fısıldamaya başladı.

"Zavallı Babam!" Chase'i kel kafasından öptü Kate. "Bir şekilde hepsini ödeyeceğiz. New York'tayken, evlenecek zengin birini bulmaya çalışacağım..."

Yüzü hafif kızararak, "Ya da Philadelphia'da. Seçim yapmak için çok hoş bir aday yelpazemiz var" dedi Jay Cooke. "Soyağaçlarının da belirtildiği listeler gönderecektir size Bayan Cooke."

"O zaman tüm sorunlarımız çözülecektir."

İlahinin son kısımlarını tümüyle atlayan Chase, "Bir kulübede yaşamayı yeğlerim" dedi.

Cooke Kardeşler gitmek üzere ayağa kalktılar. Herkesin beklentisi yüksekti. Hazine Bakanlığı ataması kaçınılmaz görünüyordu. "Hazine Bakanlığı'na geldiğinizde, sir, dilediğiniz zaman ziyaretime gelin" dedi Jay Cooke. "Hükümetin, finans çevrelerinin parasına ihtiyacı olacak ve yardım edecek kişilere. Ben seve seve..."

"Bize listeler mi verirsiniz?" diye sordu Kate. "Soyağaçları?"

"Başka ne olabilir ki, Bayan Chase?"

Kate oturma odasında kalıp, mobilyaları yeniden düzenlemekle uğraşırken, Chase iki kardeşi kapıya kadar geçirdi.

Alçak bir sesle, "Sizi ben geçireceğim" dedi Chase. Kate okulu bitirdiğinden beri, hiç kimseyi kapıya kadar geçirmesine izin verilmiyordu; bu bir uşağın görevidir, diye uyarmıştı onu Kate. Chase kapıyı açtı; soğuk bir hava doldu girişe.

Chase'in elini olabilecek her türlü içtenlik belirtisiyle sıktı Jay Cooke. "Pazara bir fayton almaya geldiğinizde, elimde sizin beğenebileceğiniz türden bir tane olduğunu unutmayın."

"Ah, korkarım, sizin elinizde olanla, benim ödeyebilecek olduğum asla denk düşmez."

"Alın o faytonu, sir. Bir hediye olarak."

"Oh, hayır. Hayır. Teşekkür ederim, hayır." Önerilenin ne olduğunun farkına varabilecek kadar tecrübeli bir siyasetçiydi Chase. Dürüstlüğünü kaybederse, hiçbir şeyi kalmazdı elinde. Dürüst olduğu sürece fakirdi, bu doğru; ama başkan olma ihtimali olan biriydi de ayrıca. Cooke Kardeşler Chase'in evinden ayrıldılar. Otur-

ma odasına geri döndü Chase. Kate annesinin bir portresini konsola yaslamakla meşguldü.

"Şimdi burada olmaması ne yazık; senin büyüdüğünü, benim..."

Fakat, her ne kadar güzel ifade edilirse edilsin, Chase'in herhangi bir üzüntüye kapılmasına izin vermeye niyeti yoktu Kate'in. "Yalnızca, aramıza girerdi, baba. Bunu sen de biliyorsun."

Kate'in zehir zemberek bu sözlerine, hele ki bu açıksözlülüğüne hiç hazır değildi Chase. "Oh, Kate. Öyle bir kadın kesinlikle değildi."

Sıkılmış bir edayla, "Bir kadındı" dedi Kate. "Ve bu cinsten hoşlanmadığım gibi, güvenmiyorum da bu cinse."

"Her zaman istisnalar vardır." Kate'in elini öptü Chase ve bir tebessümle mükafatlandırıldı.

Yapmış olduğu saldırıyı telafi ederek, "Belki de adil değilim" dedi Kate. "Onu gerçekten hatırladığım söylenemez. Elinde tığ işiyle nasıl oturduğunu hatırlıyorum... ve hiçbir zaman örgü örmediğini."

"Sağlığı kötüydü." Bu cümleyi ne kadar çok kurmak zorunda kaldığını düşündü Chase. Yirmi yıldır kötü sağlık ve ölümle beraber yaşıyordu. Üç karısının ve dört çocuğunun cenazesine katılmıştı. Şimdi tek istediği Kate'ti; kızının tüm istediği de, o büyük ağacın zirvesine çıkarlarken sonuna kadar babasının yanında olmaktı. "Cooke Kardeşler benim atanacağımı düşünüyorlar. Ama ben aynı fikirde değilim."

"Oh, seni atamak zorunda!" Gürültüyle annesinin portresini elinden bıraktı Kate. "Herkes –tüm diğer rakipleri– Kabine'de. Niye sen de olmayasın?"

"Senato korkunç bir yer değil ki."

"Ama Hazine işin merkezi. Yüzlerce atama yapma şansın olacak; diğer Kabine bakanlarının sahip olduğundan çok daha fazla. Her şehir, kasaba ve köyde yüzlerce Hazine adamı var ve her biri 1864'te Chase'in başkan olmasını destekleyecek."

"Çok ileri görüşlüsün!" Kate'in, Hazine Bakanlığı'yla bağlantılı himayenin gücü hakkında bu denli çok şey bilmesine şaşırmıştı Chase. Elbette, kendisinin aklında olan tek şey de buydu. Bir yandan ülke maliyesini kesin bir dürüstlükle yönetirken, diğer yandan da kendisi için ulusal bir örgütlenme oluşturmak olacaktı onun ayrıcalığı.

"Sen Hazine Bakanı olduğun zaman *benim* üstleneceğim vazife konusunda da ileri görüşlüyüm..."

"Eğer olursam..."

"Olduğun zaman! Bayan Seward yatalak olduğundan, Dışişleri Bakanı'ndan sonra protokol sırasına göre ikinci gelen bakanın, ki bu sensin, eşi ya da evi çekip çeviren kadın her kimse o, Kabine'nin First Lady'si olacak; bu da ben oluyorum!"

"Farz et ki, geçkin bir kız kardeş ortaya çıkartıyor Bay Seward ve onu şehre getiriyor?"

"Bay Seward, Club House'da yaşayan, halinden hoşnut, bekâr bir adam. Puro, konyak ve kafadarlarını istiyor yalnızca."

"Sen şehre geleli yalnızca bir gün oldu ve şimdiden benden daha çok şey biliyorsun."

"İçimizden birinin böyle önemsiz detaylarla ilgilenmesi lazım ve bunu yapacak kişi de ben oluyorum. Şimdi Pennsylvania Avenue'daki Woodward's Hardware Store'a gidiyorum; sonra Gautier'nin dükkânına, ardından da Harper and Mitchell'a –ama şu an için çok fakir olduğumuzdan, kıyafetlere yalnızca *bakacağım*– ve sonra da uygun miktarda çiçek alabilmek için Jardin'in yerine gideceğim..."

"Hazine Bakanlığı'na sen geç. Orayı yönetebileceğin aşikâr. Ve Hazine'nin tüm muhtevasına ihtiyacın olacağı da."

Bir kahkaha patlattı Kate. "O kadar da kötü bir yönetici sayılmam. Kıt kanaat geçineceğiz. Yılda sekiz bin dolar alacaksın..."

"Bir bütçe hazırladım. Endişelenme." Kaşlarını çattı Kate. "Bay Cooke'un sana o faytonu *ödünç vermesini* sağlayabileceğini biliyorsun."

"Ödünç vermek, hediye etmeye eşdeğerdir."

"Hayır, değildir. Mal senin olmayacak."

"Ama uygunsuzluk *izlenimi* doğacak."

"Yalnızca ona iyilik yapmaya başlarsan doğar böyle bir izlenim. Ve o da Philadelphia'daki en zengin kişilerden biri olduğuna göre."

"Sen nereden biliyorsun bunu?"

"Columbus'tayken Henry Cooke'la siyaset dışı konular üzerine de sohbet ederdik. Bayan Haines'in okulundayken de Bay Cooke hakkında bir şeyler duymuştum. Orada Philadephia'dan gelen epey kız vardı. Her neyse; New York City'den dönerken The Cedars'ta duracağım. Ne olursa olsun, bir dahaki seçimlerde ona ihtiyacımız olacak."

Her zaman, güvenebileceği, dünya hakkında edindiği bilgiyi aktarabileceği bir oğlunun olmasını hayal etmişti Chase. Şimdiyse

bu muhteşem kız çocuğunda bir oğul da bulduğunun ve üstelik, ilişkilerinin iki eril iradenin doğuracağı sorunlardan da muaf olduğunun farkındaydı.

"Bayan Lincoln'ü gördün mü?" Oğul tekrar, şimdiden siyasi ve sosyal bir rakip olarak gördüğü bir kadını merak eden bir kız çocuğu olmuştu şimdi.

Hayır dercesine başını salladı Chase. "Dün gece ortalarda görünmedi."

"Duyduğuma göre, gelirken, Springfield'dan üvey kız kardeşlerini ve yarım düzine kadar kuzenini de getirmiş yanında." Yemek odasındaki terk edilmiş bir gardıropta asılı duran paltosunu almaya gitti Kate. "Washington'daki hanımefendilerin onu ziyaret etmeyi reddettiklerini de duydum."

"Başkan'ın eşi o. Ya da pek yakında öyle olacak. Nasıl ziyaret etmeyebilirler onu?"

"İsyancı olduklarından, neden olacak."

Kaşlarını çattı Chase. "Buranın en kuduruk ayrılıkçı şehir olduğunu düşünüyorum bazen ve burayı neden Güney'e devretmediğimizi de bilmiyorum."

"Ve başkenti neden Columbus'a taşımadığımızı da, öyle değil mi?" Şapkasını takarken tozlu aynadan babasına gülümsedi Kate.

"Harrisburg, Philadelphia, Trenton... her neresi olursa olsun ama, bu ıssız kırlar değil."

"Gördüğüm kadarıyla oldukça sevdim ben burasını. Hiçbir şeyin yapımı tamamlanmamış ama, manzara güzel. En muhteşem olan şey de, bir gün senin ve benim beraber yaşayacağımız o harika eski ev."

"Gerçekten böyle mi düşünüyorsun?" Özlem doluydu Chase.

"Evet, böyle düşünüyorum, baba. Bunun için yaşıyorum."

"Başkan'ın Köşkü için mi?"

"Başkan Chase için." Bu sözle babasının yanından ayrıldı Kate.

Kutu kutu kitabın yerde serili durduğu çalışma odasına geçti Chase. Artık yalnız olduğundan, "Rock of Ages"i bağıra çağıra okuyabilirdi ve Blackstone'un *Commentaries*'inin içinde bulunduğu kutuyu boşaltırken artık önünde yeni ufakların açılmakta olduğundan emindi.

Sekiz

Yemin Töreni'nin gerçekleşeceği 4 Mart sabahı, şafak sökerken uyandı David Herold. Bu kaçırılmayacak bir gün olduğundan, parçalanmaya yüz tutmuş ayakkabıları da dahil tüm elbiseleri üzerinde uyumuştu David. Mutfağın hemen yanında, bir çeşit kilerde duran ranzada uyuduğundan, diğerlerini rahatsız edeceğinden endişe duymasını gerektirecek gıcırtılı bir merdivenden inmek zorunda değildi. Her biri kendi kanından olan sekiz kadının derin nefes alıp verişleri ve huzursuz kıpırdanışları evin her yerinden duyulabiliyordu. Aynı zamanda oğul vazifesi de gören bir kız çocuğuna sahip olmaktan hoşnut olan Chase'in aksine, Capitol'e gidip Old Abe'in vurulmasını izlemek gibi işleri beraber yapabileceği bir erkek kardeşin özlemini hâlâ çekiyordu on dokuz yaşındaki David.

Sisli ama ılık bir sabahtı. Mevsimin ilk çiğdemlerini ve kardelenlerini veren donmuş çamur çözülmüştü. David'in evinin birkaç sokak ötesindeki Capitol'de henüz bir kalabalık toplanmamıştı; toplanacak gibi de gözükmüyordu. Ama her yerde askerler vardı. Kimileri mavi üniformaları, kimleri de ellerinde keskin nişancıların tüfekleriyle yeşiller içinde tertip almıştı. Sanki... Vahşi Çocukları arar gibi görünen askerleri hayretle seyreden David, sıradan bir seyirci olmanın tadını çıkarıyordu.

Capitol'ün doğu kanadına bakan basamakların üzerine kurulmuş küçük, tahta platforma doğru yürürken kimse David'i durdurmaya yeltenmedi. Muhtemelen Lincoln'ün yukarıdan bir yerden vurulmasına mani olmak için inşa edilmiş olan bir çatısı vardı platformun. Sonra da, meydanla Senato binasının girişi arasına bir çift uzun ve ahşap duvarın dikilmiş olduğunu hayretle fark ettiği Capitol'ün kuzey kesiminde dolaştı David. Faytonundan indikten sonra Capitol'e doğru ilerlerken, Lincoln'ün kalaslardan yapılmış iki duvar tarafından korunacağı anlamına geliyordu bu.

Son Yemin Töreni hâlâ capcanlıydı David'in hafızasında. O ve Vahşi Çocuklar, Başkan İhtiyar Buck'a tezahüratlar edip, İhtiyar Buck'ın faytonunun hemen önündeki bir geçit arabasının üzerinde o güzel hanımefendi Özgürlük Tanrıçası kılığında ayağa dikilirken şamata yapıp eğlenerek harika vakit geçirmişlerdi; Başkan'ın faytonunun arkasındaki ikinci bir geçit arabasının üzeri-

neyse içi denizcilerle dolu bir savaş gemisi yerleştirilmişti. Bugünse hiçbir ihtişam emaresi göze çarpmıyordu. Görünürde yalnızca birkaç bayrak vardı ve Yemin Töreni günü konuşmacının üzerine çıkacağı kürsünün geleneksel olarak süslendiği kırmızı, beyaz ve mavi flamalardan eser yoktu. Öte yandan, bir Yemin Töreni'nde bunca asker olduğunu daha önce hiç görmemişti David.

David, Pennsylvania Avenue'dan 15. Street'e doğru ilerlerken kent uyanmaya başlamıştı. Olağan zenci nüfusa, şehir dışından gelip otelleri doldurmuş binlerce insan eklenmişti. Saat erken olmasına karşın, Brown's Hotel'in önünde bir kalabalık toplanmıştı ve Willard's Hotel de, her zamanki gibi yoğun bir faaliyetin merkezi olmuştu. Başını kaldırıp Lincoln'ün süitinin camlarına baktı David. Başkan'ın kaldığı salon, otelin ana kapısının hemen üstündeydi ve odanın camına bir Amerika bayrağı iliştirilmişti.

"Merhaba, David!" Arkasını döndüğünde, kısa bir süre önce şehrin en popüler tiyatrolarından birinin yanına bir restoran açmış olan profesyonel müzisyen Scipione Grillo'nun yuvarlak, melek gibi yüzünü gördü.

"Hey, Skippy!" Bay Grillo'nun evrensel takma ismi buydu. "Bu kadar erken saatte ne işin var buralarda?"

"Center Market'a gidiyorum. Yiyecek alacağım. Bugün hem öğlen hem akşam doluyuz."

"Tiyatroda ne oynuyor?"

"Bakmadım. Ama ne oynarsa oynasın, bizim iyi bir seyirci kitlemiz oluyor." İzleyicilerin barda içtikleri içeceklere bakarak, oyunun nasıl bir oyun olduğunu her zaman anlayabildiğini iddia ederdi Skippy. Örneğin, iyi bir komedinin öncesinde ve sonrasında şarap ya da şampanya içerlerken; iyi trajedi, öncesinde şampanya, sonrasındaysa viski gerektirirdi. Fakat tiyatroda sahnelenen bir operaysa, çok az içki içen olur ya da hiç içki içilmezdi; çünkü Amerikalılar müzikten hiç anlamıyorlar derdi Skippy; yeme içme işi için müzikten vazgeçmesinin sebebi de buydu zaten.

Şehirdeki tüm tiyatro müdürlerini tanırdı David. Bu yüzden de, neredeyse her zaman bedava bir balkon bileti bulmayı beceriyordu. Eğer yanında Annie Surratt ya da bir başka kızı getirirse, yalnızca bir bilet parası ödemesi bekleniyordu. Bir gösteriden sonra hiç parası kalmadığı takdirdeyse, Ford's Theater'da ona bedava bir bira veriyordu Skippy. Karşılık olarak, Skippy için tuhaf işler yapardı David. Ayrıca, oyun dekorlarının yerleştirilip kaldırılmasına yar-

dım edecek ek bir işçiye ihtiyaç doğduğunda, diğer tiyatrolar için de çalışıyordu. Kendini tiyatro sevdasına kaptırmıştı David. Aslına bakarsanız, boyu biraz daha uzun ve dişleri de daha az kararmış olsaydı, bir aktör olurdu; ya da kim bilir, belki de bir tiyatro müdürü.

"Yemin Töreni'ni izleyecek misin, Skippy?"

"Nasıl izleyebilirim? Akşam yemeğini yapıyorum ben. Her neyse; yalnızca iki bando var zaten. Eğer üç olsaydı, ben de orada olurdum. Ama bu akşamki Birlik Balosu'nda keman çalacağım. Bay Scala bana ihtiyacı olduğunu söyledi. Dediğine göre, Askeri Bando yaylı çalgılarda zayıfmış."

"Öyleyse, hepsini göreceksin."

"Benim aradığım tek şey, doğru dürüst müzik. Ama şu yeni danslar!..." Grillo, Lafayette Square'den geçerken, Pennsylvania Avenue üzerinde, 5. Street yakınlarındaki Thompson's Drug Store'da arzı endam etti David. Dükkân henüz müşteriler için açık olmamasına karşın, "Mal sahibi William S. Thompson"ın çoktan reçeteleri hazırlayıp, temizliği yapan zenci kadını denetlemekle meşgul olduğunu biliyordu David.

Dükkânın kapısını açıp içeriye girince derin bir nefes aldı David. Başka hiçbir yanını değilse bile, kokusunu her zaman sevmişti eczanelerin. Son üç yıl içinde, önceleri sipariş teslim elemanı, sonraları da kalfa olarak çalışmıştı Bay Thompson'ın yanında. Şimdi de, ciddi olarak Bay Thompson'a hizmet etmek için giriyordu bu dükkâna. Bu düşünce çok rahatsız ediyordu onu; ama başka şansı yoktu.

"Günaydın, Bay Thompson. Benim, Davie." Duvarlarından birinin tümü binlerce küçük çekmecesi olan bir çeşit tahta gardıropla kaplı, arka duvara paralel duran ve içindekilerin, kenarlarındaki Gotik altın el yazmalarıyla Latince gösterildiği altı çok büyük porselen vazo ve iki takım teraziyi taşıyan çok iyi cilalanmış bir tezgâhın bulunduğu loş odaya adım atınca gözlerini kırpıştırdı David. Okuldaki son senesinde, bir doktorun yazdığı reçeteyi okumaya yetecek kadar Latince öğrenmişti; hayatı boyunca öğrenmiş olduğu şeyler içinde işine ufak da olsa bir yararı dokunan hemen hemen tek şey bu olmuştu. David okulu bıraktığında acıyla ağlamıştı Bayan Herold. Ama ailenin hiç parası olmadığından, başka bir seçenek de yoktu. Evde kalıyor, paraya ihtiyaç duyduğu zamanlarda çalışıyordu ve annesine ıstırap çektirecek şekillerde hayatın keyfini

çıkarıyordu David; fakat o zamanlar, Sal'in de her zaman söylediği gibi, bir azizeydi annesi ve azizeler ıstırap çekerlerdi.

Arka odadan çıkageldi Bay Thompson. İnce metal çerçeveli ama kalın camlı gözlük takan, şen bir adamdı. Bir biçimde David'in babasının akrabasıydı. Gerçi, şehrin yarısının akrabasıydı David; Annie, Surrattsville'den gelen Surratt ailesinin yüksek sınıftan olduğunu düşündüğünden, ki aslında değildiler, onlar için şehrin aşağı yarısı demekten pek hoşlanırdı; öte yandan, Bayan Herold'a göre, yalnızca biraz parası olan çiftlik insanlarıydı Surratt'lar.

"Evet, David, adam olmaya hazır mısın artık?" David'in herhangi bir iş söz konusu olduğunda gizlemeye hiç gerek görmediği ciddiyet yoksunluğu Bay Thompson'ı çok endişelendirmişti zamanında.

"Evet, efendim. Bir işe başlamaya, uslanmaya ve her şeye hazırım artık." Bunu mutlak bir samimiyetsizlikle söylemiş olmasına rağmen, sanki bir hapishane kapısı üzerine doğru kapanıyormuş gibi hissetti David. Daha on dokuz yaşındaydı; şimdiye dek ne heyecan verici bir yerde bulunmuş ne de heyecan verici bir şeyler yapmıştı; şimdi de, hayatının geri kalanında, Hazine binası tarafından gelindiğinde Pennsylvania Avenue'nun hemen karşısında, Willard's Hotel'den gelindiğindeyse hemen köşede yer alan bir dükkânda kalfa olmak üzere işe başlayacaktı; sokağın hemen üst tarafında, David Herold'ın, kölenin, haftanın geri kalanında kaçırmış olduğu onca şeye yetişmek için yalnızca bir pazar günü tatil yaparak, haftanın beş buçuk günü, günde dokuz saat, onlar için reçete doldurmakla meşgul olduğundan bihaber yüksek sınıf mensuplarının, kadınlarına kur yaptıkları, uzun barında içki içtikleri ve kağıt oyunları, zar ve siyasetle servet yaptıkları Willard's Hotel'in hemen köşesindeki bu dükkânda. Gözlerinin dolmaya başladığını hissetti David. Muhakkak ki, bir şey ya da biri onu son dakikada kurtaracaktı. Görmüş olduğu oyunlardaki genç adamlardan hiçbirinin sonu böyle olmamıştı.

"Tamam, Davie. Seni bugün işe başlatacağız. Her sabah saat yedide burada olacaksın. Sana dükkânın bir anahtarını vereceğim. Sonra, saat yedi on beşte, Elvira'yı içeri alacaksın..." Bu sırada, arka odadan Elvira belirdi. David'i görünce homurdandı Elvira ve David de aynı şekilde karşılık verdi. İnsani konuşma denen şeyden nasibini almamıştı Elvira.

"Acaba işe yarın başlayabilir miyim diye merak ediyordum, efendim? Görüyorsunuz ya, bu akşamki Birlik Balosu'nda garson

olarak yardımda bulunmam gerekiyor." Hızlı ve becerikli bir yalancıydı David. Yalan atmayı, kısmen, işlerini son derece dikkatlice incelediği aktörlerden ama çoğunlukla, kız kardeşlerinin âşıkları hakkındaki konuşmalarını dinleyerek öğrenmişti. Kızların, bu genç adamların arkalarından söyledikleriyle yüzlerine karşı söyledikleri arasında göz kamaştırıcı bir fark vardı. David ne zaman kız kardeşlerine bu konuda sataşsa, ona gülerler ve kendi işine bakmasını söylerlerdi ki, o da kendi işine bakmaktan büyük mutluluk duyuyordu.

"Şey, bugün *yarım gün* tatil zaten." Anlayışlıydı Bay Thompson. "Bu yüzden, öğlene kadar çalışıp, bana öğlende dükkânı kapamamda yardım eder ve törene yine de yetişebilirsin."

"Onunla çok da ilgilendiğimi söyleyemem."

"Hadi ama, Davie. Ne de olsa, başkan o."

"*Bizim* başkanımız Jefferson Davis."

Kaşlarını çatarak gülümsedi Bay Thompson. "Bu dükkânda ayrılıkçı hiçbir konuşma yapmayalım. Sindirim sistemime –ve işime– zarar veriyor bu."

"Ama siz Birlik'ten değilsiniz, Bay Thompson. Siz de bizim gibi Virginia'dansınız."

"Ta içimde ne olduğumu, Davie" –vakur bir edayla konuşmuyordu Bay Thompson– "kendime saklıyorum ve sayısız seçkin müşterimiz yüzünden senin de böyle yapmanı tavsiye ederim."

"Bay Davis sizin müşterilerinizden biri değil miydi?"

"Zavallı adam *en iyi* müşterilerimden biriydi. Gözünün durumu yüzünden onun kadar ıstırap çeken bir başkasını daha görmedim. Eğer o reçeteyi değiştirmezseniz, yaza kadar kör olacak dedim Dr. Hardinge'ye. Ama Doktor'a bir şey anlatmak ne mümkün! Ağrısını kesmek için, kimseye sormadan güzelavratotu verdim ona."

"Öyleyse, sizin de başkanınız *o*."

"Eğer Montgomery, Alabama'da çalışıyor olsaydım, evet, benim başkanım Bay Davis olurdu. Ama, burada –sevdiklerimin yanında– 15. Street ve Pennsylvania Avenue'daki bir dükkândayım ve Birleşik Devletler'in başkanları için resmi bir gayri resmi eczacıyım ve Bay Buchanan ve Bayan Lane'e –korkarım kemikleri hiçbir zaman eskisi gibi güçlenmeyecek– ben bakmış olduğumdan da, dün gözüme iliştikleri kadarıyla söylemek gerekirse, hastalıklı, hatta müthiş derecede hastalıklı olduklarını tahmin ettiğim büyük bir aile olan Lincoln ailesine de, sırf değişiklik olsun diye, yine ben

göz kulak olmak niyetindeyim." Aktörlerin hilelerinin aktörlere has olmadığının, yalnızca numara yaptıklarının bilincinin onlara has olduğunun farkında olan David, Bay Thompson'ın bunları söylerken gülümsediğinin farkında olmadığını düşündü.

"Böyle bir şansınız olmayabilir; Lincoln'ün bugün vurulacağı söyleniyor."

"Ah, Vahşi Çocuklar." Bay Thompson'ın, Ulusal Gönüllülerin kendini davaya adamış gençlerini hor görerek, ciddiye almayışı David'i hayal kırıklığına uğratmıştı. "Gün bitmeden hepsini delik deşik edecektir General Scott. Bu da bana şunu hatırlattı; General'in ödemleri için bir şurup hazırlayıp, hemen karşıdaki Savaş Bakanlığı'na götür; şu sokağın üst tarafındaki yeni bakanlığa. Reçete arka tarafta."

Tanıdık arka odaya girer girmez, tüm yaşamını arkasında bırakmış gibi hissetti kendini David. Ama başka ne yapabilirdi ki? General Scott'ın reçetesini karıştırırken, Bay Davis'in toplamakta olduğu zannedilen orduya katılmak için Güney'e, Montgomery'ye gitme fikriyle oyaladı kendini. Fakat ordu da yalnızca başka türden bir hapishane değil miydi? Fethedilecek bir dünya istiyordu David, ne kadar küçük bir dünya olduğu umurunda değildi; herhangi bir dünya olsundu yeter. Aylakça, acaba Annie'yi baştan çıkarabilir miyim diye düşündü: Bunu yapabileceğine karar verdi; ama eğer yaparsa, tüm hapishane kapıları içinde en büyük olanı üzerine kapanırdı: evlilik, çocuklar ve General Scott gibilere yapılacak reçetelerle dolu yıllar. Büyüdüğünde General Scott olmak için çok geçti artık; bunun için West Point'e gitmek gerekiyordu ya da ordu saflarında uzun süre hizmet vermek. Daha yakışıklı olsaydı bir aktör olabilirdi. Ne de olsa, replik ezberleyebiliyordu ve insanları söylediklerine inandırma konusunda, şehre gelen gezici tiyatro topluluğu oyuncularının çoğundan çok daha iyiydi. Ama nasıl başlayacaktı? General Scott'ın reçetesine yanlışlıkla bir damla ılık gözyaşı karıştı.

David Herold, tahammül sınırını zorlamayan bir kendine acıma duygusunun zevkini tadarken, John Hay, Suit Bir'de çoktan Nicolay'la beraber işe koyulmuştu bile. Kapakları açık iki geniş sandık yerde duruyor ve Hay de, odanın gardırobundaki, içleri başvurular, yazılı ve yeminli ifadeler, dilekçeler, sararmış gazete kupürleri ve coşkun dualarla dolu dosyaları sandıklara geçiriyordu. Son dosyayı inceleyen Hay, "Bizzat dokuz yüz on iki iş başvurusu aldık" dedi.

"Sanki dokuz bin gibi geliyor" diyen Nicolay, Hay'in taklit etmekten hoşlandığı hafif Alman aksanını hâlâ yitirmemişti. Bir masaya oturmuş, Başkan'a hangi başvuruların karşılanabilir göründüğünü bildiren bir rapor hazırlıyordu Nicolay.

"Bu daha ne kadar devam edecek?"

"Görevden ayrılana dek."

"Bu konuda hiçbir fikrim yoktu" diyen Hay'in, hakikaten de öncesinde hiçbir fikri olmamıştı bu duruma dair. "Birkaç kişinin çıkıp gelebileceğini ve Bay Lincoln'ün de onlara bir postane müdürlüğü işi vereceğini düşünmüştüm; hepsi bu kadar. Ama işimiz bitene kadar otuz milyon Amerikalının tümüyle uğraşmak zorunda kalacağız galiba."

"Daha az; on iki milyon kadarına Bay Davis iş bulmak zorunda." Uzaktan, haberci trampetlerin gürültüleri duyuluyordu.

"Bay Davis'in şehri ve Birlik'i terk ettiği birkaç hafta öncesine kadar, Bay Seward'ın onunla sıkı fıkı olduğunu biliyor muydun?"

Başını salladı Nicolay. "Tycoon o ikisinin olabildiğince çok konuşmasını istedi."

Kaşlarını çattı Hay. "Sence Kabine dışında kalma konusunda gerçekten ciddi mi Bay Seward?" Albany Planı açığa çıktığında, Lincoln'le aynı salondaydı Hay. Seward'ın dediklerini tekrar eden New York delegasyonu, Chase'in, Lincoln'ün aklında olan dört Demokrat ve üç Whig'in yerine tamamıyla Whig'lerden oluşması gereken Kabine'nin dışında bırakılması için ısrar etmişti. Lincoln, New Yorklulara, her ne kadar kendisinin de bir Whig olduğunu hatırlatıp sayının eşit olduğunu belirtmişse de, yine de uzlaşmaz bir tavır takınmışlardı. Tycoon'u, Seward'ın Chase'le beraber aynı kabinede görev almayacağı konusunda uyardıklarındaysa, bu uyarıya, çoktan hazırlamış olduğu ikinci bir listeyle, birinci kabine aday listesinden vazgeçmenin kendisini üzeceğini ifade ederek cevap vermişti Lincoln; şayet durum böyleyse, sevgili Whig Bay Dayton'ı Dışişleri Bakanı olarak atar, Bay Seward da bir elçi olarak, çok kısa bir süre önce fırtına gibi fethettiği bir şehir olan Londra'ya gidebilirdi.

Dehşete düşen New Yorklular Lincoln'ün yanından ayrılmış ve Albany Planı da geçici bir başarısızlığa uğramıştı.

Lincoln'ün kullandığı kelimeler kendisine iletildiğinde, Kabine'den çekildiğini açıklayan bir mektupla sonuçlanmıştı Seward'ın öfkesi. Lincoln, Seward'ın Kabine'den affını kabul etme-

meyi tercih etmiş ve Seward'dan olduğu yerde kalmasını rica eden kibar bir notla karşılık vermişti bu mektuba. Mektubu imzalarken, yarı Hay'e yarı kendine, "İlk numarayı Seward'ın çekmesine izin verme lüksüm yok" demişti Lincoln.

"Şahsen" dedi Nicolay, "Seward'ın Kabine dışı kalmasını tercih ederim. Ama..."

Salonun kapısı açıldı ve kapının girişi irikıyım Lamon'ın bedeniyle doldu. "Bay Lincoln sizi görmek istiyor, çocuklar." Hantal hantal yürüyerek gözden kayboldu Lamon.

"Lamon hükümette ne görev alacak?" diye sordu Hay.

"Colombia'dan sorumlu mareşal; bir koruma olmaya devam edebileceği anlamına geliyor bu."

"Umut edelim ki, pek çok sayıda korumadan biri olsun."

Şehir endişe verici haberlerle çalkalanıyordu. Başkan, Capitol'e doğru ilerlerken vurulacaktı. Başkan, Capitol'de vurulacaktı. Başkan, Yemin Töreni Balosu'nda kaçırılacak, Long Bridge üzerinden Virginia'ya götürülecek ve rehin tutulacaktı. Tüm söylentiler içinde, Hay'in gözüne bir olasılık gibi görünen de buydu. Aynı söylenti, Capitol'ün doğu kanadına bakan her pencerenin yanı sıra, Pennsylvania Avenue'nun her bir köşesine de keskin nişancılar yerleştiren General Scott'ı da harekete geçirmişti; dört bir yana salınan sivil polisler de cabasıydı.

Lincoln ise kayıtsız gibi görünüyordu. Son birkaç gündür, Birlik'ten ayrılıp ayrılmama konusunda karar vermek için Richmond'da bir kongre düzenlemiş olan Virginia'lılarla meşguldü aklı. Lincoln'ün, bir Virginia'lının ardından diğerine yalvar yakar olduğunu çok duymuştu Hay. Başkan'a milisleri devreye sokup, silahlı kuvvetlere gönüllü asker kabul etme yetkisi verecek olan Force Bill denen bir kanun tasarısı, Kongre'de kalan Güneylileri bilhassa huzursuz ediyordu bugünlerde. Şayet Virginia'yı tatmin edecekse, bu kanun tasarısını reddetmeye, gizlice –ve Hay'e kalırsa, ödlekçe– razı olmuştu Lincoln. Lincoln'ün talimatlarına göre hareket eden Washburne, cuma günü, Force Bill oylamaya sunulmadan hemen önce, Meclis'in tatile sokulmasını rica etti. Bu kararla birlikte, Otuz Altıncı Kongre'nin görev süresi dolmuş oluyordu. Bu yetmiyormuş gibi, Güneylilere fazladan bir jest olarak, Lincoln'ün partisi, köleliğin yasal olduğu eyaletlerde kölelik kurumuna asla ve hiçbir zaman müdahale edilmemesine dair bir yasayı destekledi. Bu uzlaşma belirtisiyle, Lincoln'ün Yemin Töreni'nin gerçekleşe-

ceği 4 Mart Pazartesi günü kapılarını kapattı Temsilciler Meclisi. Senato ise göreve devam etti.

Nicolay ve Hay, her iki tarafına da polislerin dizilmiş olduğu koridordan Suit Altı'ya doğru ilerledi. Lincoln güneşi arkasına almış, gözlüğü burnunda, pencere kenarındaki her zamanki yerinde oturuyordu. Bayan Lincoln, üç oğul ve Bayan Lincoln'ün yarım düzine kadar hanım akrabası odayı doldurmuştu.

Bay Lincoln'ü hiç bu kadar iyi görmemişti Hay. Üzerine gayet iyi oturan siyah bir takım elbise giymişti. Ama o huzursuz ve kemikli beden, dizleri ve dirsekleriyle itme ve dürtme eylemlerini bitirdikten sonra, bu takımın da Lincoln'ün tüm diğer takımları gibi görüneceğini biliyordu Hay. Şimdilik, gömleğinin ön kısmının beyazı kar gibi parlarken, sandalyesinin orada, çok mühim olan el çantasının yanında, iri, altından bir topuzu olan yeni bir baston duruyordu. Bayan Lincoln'ün pahalı zevkinin bugün üstün geldiğini görebiliyordu Hay.

"Baylar!" Sekreterlerini resmi bir edayla selamladı Lincoln. "Biraz sonra Mareşal aramıza katılacak. Bizi faytonlarımıza yerleştirip, bize yerlerimizi gösterecek ve yapacaklarımızı söyleyecek..." Pencerenin önünden tezahüratlar yükseldi. Sonra da trampetlerin temposu. Lincoln ayağa kalktı ve pencere aralığından dışarı baktı. "Eğer bu Başkan'ın ta kendisi değilse, çok benzeyen biri olduğunu söylemeliyim."

Mary pencereye koştu. "Bu Bay Buchanan! Seni almaya gelmiş."

"Bir bakıma." Gülümsedi Lincoln. "Şimdi Illinois" –Bayan Todd'un akrabalarından bazılarına başını salladı Lincoln– "ve Kentucky asaletine çok ihtiyacım olacak."

Lincoln bunu der demez, Mareşal kapının ağzında belirdi. Bir an için, Lamon'ın onun kapıdan geçmesine izin vermeyeceğinden korktu Hay. "Bay Lincoln, Başkan" diye hitap etti Mareşal.

Yüzü de saçları kadar beyaz olan yaşlı Buchanan odanın ortasına doğru ilerleyerek öne çıktı. Lincoln de ona doğru ilerledi. Hararetle el sıkıştılar. "Size Capitol'e kadar" dedi Başkan, "refakat etmek için buradayım, sir."

"Nezaketinizden dolayı minnettarım, Bay Başkan."

İki adam odayı beraberce terk etti. Kapıda, Lincoln'ün önden geçmesi için ona yol verdi Buchanan; fakat Lincoln hemen kenara çekildi ve iktidarı hâlâ süren Başkan kapıdan çıktı.

Kimin hangi faytona bineceğini açıkladı Mareşal. Bayan Lincoln'e, oğlanlara ve hanımefendilere tahsis edilmiş –her biri mavi

kaşkol ve beyaz rozet takan– özel protokol görevlileri olacaktı. Çok şükür, polisin kayda değer bir kalabalığı dışarıda tuttuğu lobiye inen Buchanan ve Lincoln'ü Hay ve Nicolay'ın takip etmesine izin verilmişti. Lincoln görüldüğü an bir tezahürat yükseldi kalabalıktan. "Bize başvuranlar!" dedi Hay, Nicolay'a.

Meşum bir edayla, "Dışarı çıkana dek bekle" dedi Nicolay.

Buchanan ve Lincoln, şimdi kol kola Willard's Hotel'in girişinde dikiliyordu. Ansızın patlayan tezahüratın –ve yuhalamanın– gürültüsü, Görevdeki Başkan ve Seçilmiş Başkan kapısı açık olan faytonlarına binmek üzere hareketlendiklerinde, "Hail to the Chief'i" çalmaya başlayan Askeri Bando'nun müziğiyle bastırıldı. Derken, telaşlı bir protokol görevlisi Hay ve Nicolay'ın iki ayağını bir pabuca sokup, içine çoktan Washburne ve Lamon'ın yerleşmiş olduğu bir atlı arabaya doğru iteledi onları.

Washburne'nün sinirlerinin gergin olduğunu fark etti Hay; Lamon'ın da kendinden hiç beklenmeyecek derecede rahat. Gerçi, arkadaşını ve sorumluluğunu Birleşik Devletler Ordusu'na devretmişti Lamon ve eğer Lincoln'ü bugün onlar da koruyamazlarsa kimse koruyamazdı. Faytonun camından, Pennsylvania Avenue'nun kuzey tarafındaki tuğla döşeli kaldırım boyunca dizilmiş seyrek kalabalığa bakıyordu Washburne. Kıyılarında kötü defneler gibi çelenkler halinde zehirli sarmaşıklar ve meşe ağaçlarının yetiştiği Potomac River'ın çamurlu sularında sona eren kanalın taşması sonucu bataklık bir araziye dönen Pennsylvania Avenue'nun güney tarafında, birkaç blok ev ve kırmızı tuğladan Gotik tarzda inşa edilmiş Smithsonian Institution'dan sonra ne kaldırım ne de başka bir şey görünüyordu.

"Tehlikeli bir kalabalık bu." Gözlerini camdan dışarı dikmişti Washburne. Kirkwood House'la aynı hizadaydılar artık. Önlerinde ilerleyen iki başkan için ne tezahürat yapmış ne de onları yuhalamışlardı şimdiye dek.

Keskin Virginia aksanı, Hay'e, söylediğiyle biraz bağdaşmaz görünen Lamon, "Bu şehirdeki herkes ayrılıkçı" dedi.

"Ve dövüşmek için kaşınıyor" diye ekledi Washburne.

"İlerideki süvarilere dikkat etsenize." Başkanları taşıyan faytonu kuşatmış olan iki sıra süvariyi işaret etti Lamon. Askerler atlarını öyle yakın tertipte sürüyorlardı ki, kaldırımda dikilen biri, faytonun içinde oturanları ancak bir an için görmeyi başarabilirdi.

"Atların ne kadar ürkek olduğunu fark ettiniz mi?" Lamon'ın yüzünde hoşnutluğunu ifade eden bir tebessüm belirdi. "Benim fikrimdi bu. Atların bir o yana, bir bu yana çekiştirilmelerini sağlarsanız, elinde silah olan birinin uygun bir görüş açısı yakalaması fevkalade güç olur."

David Herold'ın aklından da tıpatıp aynı düşünce geçiyordu. Koluna Annie'yi takmış, Woodward'ın dükkânının önünde dikiliyor ve tuhaf derecede sakin süregiden geçit törenini izliyordu. "Hiçbirini göremiyor insan" diye şikâyet etti David.

"Capitol'ün merdivenlerine geldiklerinde faytondan inince, ikisini de oldukça net görebileceğiz."

David, "Ve faytondan indikleri zaman" diye söze girmişti ki, sessiz olması için koluna bir çimdik attı Annie.

Dört beyaz atın çektiği, yalnızca bir tane geçit arabası vardı; Cumhuriyetçi Cemiyet'i temsil ediyordu bu. Geçit arabasının üzerinde, artık Birlik'e dahil olmasalar da, Birlik'teki her bir eyaleti temsil eden, beyazlara büyünmüş kızlar vardı. Kaldırımlardan adamakıllı alkış alıyordu bu kızlar, Birlik'in aksine.

Capitol'ün önündeki meydana varana dek, geçit arabasının yanından yürüdü David ve Annie. Öğle vaktinden beri, neredeyse on bin kişiyi bulan bir kalabalık bu meydanda toplanmaktaydı. Erkek çocukları ağaçların tepelerindeydiler. Bir fotoğrafçı, bir yandan onunla aynı manzarayı paylaşmak isteyen delikanlıları ve adamları yanından kovarken, bir yandan da fotoğraf makinesini üzerinde uygun bir yere yerleştirmek için uğraştığı tahtadan bir platform kurmuştu kendine.

David ve Annie insanları itip kakarak, tek bir sıra askerin kalabalığı gerisinde tuttuğu konuşmacı platformunun birkaç adım ötesine kısa süre sonra vardı. Platformun üstünde, Washington'ın seçkin kesiminden olanlar, teşrifatçılar tarafından merdivenlerin üzerindeki yerlerine yönlendiriliyorlardı. Gözlerini korku ve hayranlıkla, saf altın ve gümüşten yapılmış gibi duran üniformalar içindeki yabancılara dikmişti David; hanımefendilerse göz kamaştırıcı kürkler ve kadife pelerinler içindeydiler. Hava soğumaya başlamıştı.

"Aman Tanrım" diye fısıldadı Annie, "hiç bu kadar çok asker görmüş müydün!" Askerler hakikaten de her yerde ve yakınlardaki yüksek bir mevkide duran faytonda tek başına ihtişam içinde oturan başkomutanın gözetimi altındaydılar. Her ne olursa olsun,

bu başkanın görevinin başına geçeceğine dair büyük bir yemin etmişti Winfield Scott.

Annie ve David'in bulundukları yerden göremedikleri kuzey girişinden bir alkış yükselmişti. "Şimdi Senato'nun içine giriyorlar."

"Biliyorum" dedi Annie. "Aynı gazeteyi ben de okudum. Bay Thompson'ın yanında işe başladın mı?"

"Evet."

"Sevindim."

"Neden?"

"Herkes çalışmalı."

"Sen çalışmıyorsun."

"Hâlâ okuyorum ben. Ama mezun olunca müzik öğretmeni olacağım ve sonra da... ah, bak! Zouave'lar!"*

Lincoln ailesinin gözdelerinden, olağanüstü güzel, kıvırcık saçlı, yirmi üç yaşındaki eğitim subayları Elmer E. Ellsworth'un komutasındaki, ateş kırmızısı üniformalara bürünmüş bir bölük asker, karmaşık ve epey garip bir yakın tertip nizamla kalabalığın dikkatini dağıtmaya başladı. Bu manzara karşısında kendinden geçmişti David ve içi derin bir kıskançlıkla dolmuştu. Neden o da, o olağanüstü üniformayı giymiyordu? O olağanüstü numaraları yapmıyordu? Annie'nin ve kalabalığın içindeki her genç kızın hayranlıktan nefesini keserken, bir yandan da, her zamanki gibi ve tercihen doğaçlama bir şiddet için hazır bir şekilde kalabalığın içinde her yana yayılmış Vahşi Çocukları bile etkilemiyordu?

Senato Meclisi'nde bulunan John Hay'in içindeyse, Başkan Yardımcılığı için görev yeminini yeni etmiş Hannibal Hamlin'e karşı en ufak bir kıskançlık yoktu. Diğer taraftan, kalabalık balkonda bulunan koltuğundan göründüğü kadarıyla, Senato Meclisi'nin görüntüsünü epey sevmişti. Capitol'ün üzerine hiçbir zaman uygun bir kubbe konduramamış olabilirlerdi ama, her birinin kendi koltuğu, masası, enfiye kutusu ve pırıl pırıl bir tükürük hokkası olan, rengi atmış siyah kıyafetler içindeki vakur devlet adamlarına ev sahipliği yapan Senato'yu ve Temsilciler Meclisi'ni kırmızı renkle, altın ve bronzla süsleyip, bu yerlere mermer döşemeyi başarmıştı Kongre.

* Zouave: Amerikan İç Savaşı'nda Kuzey'in tarafında savaşan, Fransız Zouave'ların ismini ve kısmen de üniformalarını alan, birkaç gönüllü alaydan herhangi birine mensup olan asker. (ç.n.)

Güzel ve yerinde konuşuyordu Hannibal Hamlin. Ve bir an için, Yeni Başkan Yardımcısı'na gerçekten de bakarak, onu dinledi Hay; Hamlin öyle esmerdi ki, yüksek konuşma kürsüsünde yanında oturan selefi, Kentucky'li John C. Breckinridge'in bir keresinde, Bay Lincoln'ünkü gibi radikal bir hükümetin Başkan Yardımcısı'nın bir melez olmasının son derece uygun olduğunu söylediğine dair laflar edilmişti sağda solda. Fakat, melez ya da değil, Cumhuriyetçi Parti'nin kurulmasına yardım etmiş olan Maine'den, Demokrat bir eski senatördü Hamlin. Lincoln ve seçime beraber katıldığı kişi olan Hamlin, seçim öncesi tanışmamıştı. Hepsi de aynı karyolada büyütülmüş gibi duran Güneylilerin aksine, bu Kuzeyli devlet adamlarının birbirlerini ne kadar az tanıdıklarını öğrenmek her seferinde şaşırtıyordu Hay'i.

Seçimlerden sonra, Geleceğin Başkan Yardımcısı'nı Chicago'ya davet etmişti Lincoln. Eski Washington atasözünü geçersiz kılarcasına iyi anlaştılar: Alın size, aklında Başkan'ın sağlığından ötesi olmayan bir Başkan Yardımcısı. Lincoln'ü çiğ istiridyelerle tanıştırmıştı Hamlin ve Lincoln de, "Sanırım, bunlarla da ilgilenmek zorundayım" demişti. İki adam öylesine iyi anlaşmıştı ki, Hamlin'e, Kabine'ye yalnızca bir New England'lı almayı düşündüğünden, bu seçimi "sen yapabilirsin" demişti Lincoln. Hamlin'in tercihi de, Gideon Welles ismindeki bir Connecticut gazetesi editörü oldu. Hafif gönülsüzce, Welles'ı Donanma Bakanı yaptı Lincoln.

Başını kaldırarak başkanlık grubuna baktı Hay. Buchanan ve Lincoln yan yana, balkonun tam ortasında oturuyordu. Buchanan ne kadar beyazsa, Lincoln de bir o kadar karaydı. Old Abe hakkındaki onca söylentiden sonra, Lincoln'le tanışan herkes, elli iki yaşındaki bu adamın, şu an için, berberin sanatı ve Mary Todd'un sert fırça darbeleriyle zapt edilmiş gür ve karmakarışık, siyah saçlarında tek bir beyaz tel bile olmadığını şaşırarak görüyordu. Ama halkın gözü önünden çekilir çekilmez, uzun parmakları bu saman yığını içinde dolanmaya başlar ve bir çırpıda, inek yalamış gibi, zıt yönlere doğru fırlayan üç tutam saç, Lincoln'ün başının bir Kızılderili savaş başlığı gibi görünmesine yol açardı.

Şüphesiz –gizlice Silver Spring'deki Old Gentelman'a gönderilip, okunup, takdir edildikten sonra da geri gönderilmiş olan– konuşmasını düşünen Lincoln kaygılı görünüyordu. İhtiyar Bay Blair'e ne kadar yakındı Lincoln? Herhangi bir kimseye ne kadar yakındı? Lincoln'ün başkalarıyla ilişkilerine dair, hâlâ, muhtemelen

başkalarının bildiğinden de az şey biliyordu Hay. Ama Lincoln'ün, bir Güney şehrinde yaşıyor ve yarısından fazlası Güneyli olan bir hükümet ve rakiplerle dolu bir Kabine'yle çalışıyorken, mevcut krizi nasıl göğüsleyeceğini hakikaten merak ediyordu. Açıkçası, Lincoln de aynı derecede şaşkındı. Ruh halinin her daim göstergesi olan gözkapağı, garipsenecek kadar düşük sol gözünün üzerine yarı kapanarak, süregiden bir sohbetin tam ortasında Lincoln'ün öylece başka âlemlere daldığı ve artık konuştuğu kişinin yanında olmadığı zamanlar oluyordu. Fakat Hay'in, erkeklerin kullandığı kolonyaların ve hanımefendilerin süründüğü parfümlerin iyi yıkanmamış bedenlerin bayat kokusunu tam olarak gizleyemediği Meclis'te oturduğu köşeden görebildiği kadarıyla, Lincoln'ün sol gözü tetikteydi bugün. Burnu iyi koku alırdı Hay'in ve hijyen standartları da yüksekti.

Hamlin konuşmasını nihayet bitirdi. Kasvetli Breckinridge'in elini sıktı. Mareşal, Meclis'in doğu girişine dek onlara eşlik etmek üzere yanlarına doğru ilerlemeye başladığındaysa ayaklandı iki Başkan.

Yüksek Mahkeme'nin siyah cübbeli yargıçlarını Capitol'ün merdivenlerine dek takip etti Hay; merdivenlere vardığında temiz havayı şükranla teneffüs etti. Keskin bir rüzgâr çıkmış ve Hay ansızın, Lincoln'ün konuşmasının elinden uçup gitmesinden korkmaya başlamıştı. Eğer konuşma rüzgâra karışsaydı, metinde yazanları hatırlayabilir miydi Tycoon? Hayır. Konuşma Lincoln'ün savlarını öylesine titizlikle işliyordu ki, eğer tek bir kelime bile yanlış yerde kullanılırsa, yarım düzine eyalet daha Birlik'ten ayrılabilirdi.

Yargıçlardan birinin cübbesi yüzünde dalgalanırken, Capitol'ün merdivenlerinden indi Hay. Şehrin ileri gelenlerinden yarısı yerlerini çoktan almıştı. Diğer yarısıysa, Senato Meclisi'ni tıka basa doldurmuştu. Kongre, Yüksek Mahkeme ve geleceğin Kabine üyelerinin yanı sıra, yabancı elçiliklerin başkanları ve yüksek rütbeli ordu ve donanma subayları da, her biri yanına ailesini de alarak, tarihe iştirak etmek için bir araya gelmişti. Platformun hemen üst tarafında bulunan, Nicolay'ın yanındaki yerine geçti Hay.

Kalabalığı işaret ederek, "Albany'de bile meydanlara bundan iki kat daha fazla insan çekmişti Bay Lincoln" dedi Nicolay.

"Ee, New York Eyaleti ona oy verdi" diye karşılık verdi Hay, "bu insanlarsa vermediler. Burada... ne kadar? On bin kişi olmalı herhalde?"

"Tüfekleri görüyor musun?" Capitol Square'in karşı tarafındaki bir pansiyonu göstermişti Nicolay. Her pencerede tüfekli bir adam vardı.

"Hepsi de bize çevrilmiş" dedi Hay. Suikast düşüncesini her zaman çok heyecan verici bulurdu Hay. Ama şimdi, hepsi de onun bulunduğu yöne doğru çevrilmiş binlerce askeri tüfeğin karşısında, konuşmacı platformunun üstündeki sıradan bir bank üzerinde oturmakta olduğunun, mart rüzgârıyla hiçbir alakası olmayan bir ürpertiyle farkına vardı. Gizledikleri tabancaları ve bıçaklarıyla bir katliam yapmaya hazır halde bekleyen kim bilir kaç tane ipsiz sapsız da cabasıydı. Sanki kendini korumak istercesine, şapkasını gözlerinin üstüne indirdi.

Lincoln ve Buchanan'ın meydanda görünmesi, zayıf bir alkışla karşılandı. Ne David ne de Annie, uzun boylu, siyah saçlı bu adam alçak bir masanın ardındaki yerini alırken yırtınırcasına el çırpmıştı. Lincoln'ün beceriksizce hareketleri David'in gözünden kaçmamıştı. Lincoln'ün şapkasını çıkarıp, bu şapkayı, kullanmaya alışkın olmadığını her haliyle belli ettiği bastonunu tutan eline alışını, diğer eliyle de ceketinin iç cebinden konuşmasının yazılı olduğu kağıdı çıkarıp, daha sonra kağıdı, hem bastonu hem de şapkayı tutan eline geçirmek zorunda kalışını izlerken, onda aktörlükten eser olmadığını küçümsemeyle düşündü David. Delinin teki ve yaşlı bir adam olmasına karşın, Edwin Forrest, Lincoln'e nasıl hareket edileceğine dair ders verebilir diye aklından geçirdi; tabii ki nasıl ölüneceğine dair de...

Ağaçların tepesindeki adamlara baktı David; ama tanıdık bir yüz göremedi. Ulusal Gönüllüler, muhakkak ki, vazgeçmiş değillerdi.

Planladıklarını gerçekleştirmek için teşebbüste bulunacaklarına, cebindeki son kuruşa kadar bahse girerdi. Davulların hâkim olduğu müzikal uvertür başladığında tiyatroda hissettiği heyecanın aynısını hissetti David.

Şehrin tüm ileri gelenleri yerlerini aldıktan sonra, seçkin görünüşlü yaşlı bir adam ayağa kalkarak platformun önüne geldi ve bugünlerde her ne oyunda oynuyorsa, perde aralarında ortaya çıkıp, seyircilerin zevkten dört köşe olmuş bakışları arasında, muhteşem bir öfkeyle karısına saldırdığında Edwin Forrest'ın kollarını açtığı gibi kollarını açıp, David'in takdir ettiği bariton drama tonunun hâkim olduğu bir sesle takdim anonsunu yaptı: "Yurttaşlarım, size,

Birleşik Devletler'in Seçilmiş Başkan'ı Abraham Lincoln'ü takdim ediyorum!" Her kim idiyse, David'in içinden dahi bu yaşlı adamı alkışlamak gelmişti. Bu arada Lincoln, şapkası, bastonu ve konuşmasıyla ilgili sorunlar yaşamaktaydı. David'in seçimlerden yenik çıkan Demokrat Aday Stephen Douglas olduğunu fark ettiği kısa boylu, tıknaz bir adam ileri doğru eğilip, şapkayı Lincoln'ün elinden alana dek kısacık bir an, elindeki üç şeyi de ustalıkla tutmak için çabalayarak olduğu yerde kalakalmıştı Lincoln. Onu şapkadan kurtaran Douglas'a minnettar bir ifadeyle tebessüm etti Lincoln. Sonra da bastonu masanın üstüne bıraktı, gözlüğünü taktı, onun kadar uzun boylu birinin yanında süt sağarken kullanılan tabureler gibi duran masanın sağ tarafına geçti ve konuşmasını okumaya başladı.

"Baksana" dedi Annie, "elleri titriyor."

"Seninkiler titremez miydi?"

David'in kaburgasına bir dirsek attı Annie.

Sesi daha önce hiç böylesine çekingen, hatta titrek çıkmamış Tycoon adına sahne korkusu çekiyordu Hay. Yine de, bu yüksek sesin meydanın bir ucundan diğerine dek duyulabileceğini biliyordu. Açık havada toplanmış büyük kalabalıklara alışkındı Lincoln. "Birleşik Devletler vatandaşları." Lincoln'ün yüksek sesi titrek çıkmıştı. "Hükümetin kendisi kadar eski olan bir gelenek uyarınca, size kısaca hitap etmek ve Birleşik Devletler Anayasası tarafından emredilen Başkanlık Yemini'ni huzurunuzda okumak için burada bulunuyorum..." Anayasa'nın bahsi geçtiği anda Lincoln'ün sesindeki titremenin kaybolduğunu görünce rahatladı Hay. Birlik'le ilgili davasını ortaya koyarken kullandığı kendine has, o korkutucu yüksek ses perdesine doğru ilerliyordu şimdi Lincoln.

Senatörlerin arasında oturan Salmon P. Chase'se, böyle bir günde yemin eden kendisi olsaydı, yapacağı konuşmanın Lincoln'ünkünden ne denli farklı olacağını düşünüyordu elinde olmadan. Bir kere, Anayasa'daki, kölelerin yasal efendilerine iade edilmelerine dair o maddeyi *asla* okumazdı Chase. Lincoln ayrıntılara girerken, Chase'i bir ürperti almıştı. "Bu maddenin, firari köleler dediğimiz kölelerin iadesini istemek için tasarlanmış olduğu açıktır ve bunu kimse sorgulamıyor; kanun koyucunun maksadı yasanın ta kendisidir."

Arkasında dimdik oturmakta olan Sumner'a dönerek, "Utanç verici" diye homurdandı Chase. Dikkatle Lincoln'ü dinleyen Sumner onaylarcasına başını salladı.

"Kongre'nin tüm üyeleri, Anayasa'yı –en az herhangi bir maddesi kadar bu maddeyi de– destekleyeceklerine dair yemin ediyorlar."

Chase'e dönerek, "Yaptığı, Birlik'i yeniden bir araya getirmek için köleleri teslim etmek" dedi Sumner.

"Ahlaksızlık bu."

"Daha da beter" diye karşılık verdi Sumner. "Bu *imkânsız*."

Mary'ye bakılırsa, ömründe duymuş olduğu en güzel konuşmaydı bu. Daha önce Henry Clay'i ve Yargıç Douglas'ı dinlemişti; kendi içinde bölünen bir evin ayakta kalamayacağını açıklayan ve böylece, Senato'da bir koltuğu Douglas'a kaptırırken kendisi başkanlığı elde eden kendi kocasını da dinlemişti. Yeni takım elbisesinin Lincoln'e tam oturduğunu görmekten memnundu Mary ve basından okuduğu kadarıyla, Washington'ın aristokratik âdetlerine alışkın olmayan, görgüsüz bir Batılı olarak onu küçük gördükleri için şimdiye dek ziyaret etmeyi reddetmiş Washington hanımefendilerine yeni gardırobuyla hava atmayı da dört gözle bekliyordu. Sırf onu, dört bucakta Coterie diye bilinen, espritüel ve zarif misafirlerini ağırlarken izleyebilmek için olsa bile malikânesine davet edilmenin Illinois'li her hanımın hayali olduğu, Kentucky'nin büyük Todd ailesinden, daha evlenmeden önce bile Springfield'ın First Lady'si olan Mary Todd görgüsüz, ha!

Ateşlenen bir silahın keskin şaklama sesi duyuldu. Mary'nin nefesi kesildi. Lincoln konuşmasının tam ortasında durdu. Mary'nin tek düşünebildiği, Lincoln'ün vurulup vurulmadığıydı? Ama, sessiz olmasına rağmen, hâlâ dimdik yerinde dikiliyordu Lincoln. Kalabalığın içinden bir uğultu yükseldi. Lincoln iyi mi diye bakmak için ileri doğru uzandı Hay. Görünüşe göre, iyiydi; ama yüzü tebeşir gibi bembeyaz kesilmişti.

Parmak uçları üzerinde hafifçe yükselerek, silahın ateşlendiği sol tarafa doğru baktı David. "Kim ateş etti?" diye fısıldadı Annie. "Görebiliyor musun?"

"Sanıyorum, askerler." Altı asker bir ağaca doğru yöneldiklerinde, askerleri izliyordu David. Derken, askerlerden biri kalın bir dalı tuttu. Sersemlemiş görünen bir adam üstünü başını silkeliyordu. Dört bir yandan kahkahalar yükseldi.

Üzüntüyle, "Adamın tekinin ağırlığı yüzünden" dedi David, "bir dal kopmuş."

Annie da en az David kadar hayal kırıklığına uğramıştı.

Konuşmasına kaldığı yerden devam etti Lincoln. Nutkun final bölümüne geldiğinde, Lincoln'ün, kendi yazdığı konuşmanın hangi bölümlerini çıkarıp, onun yazdığı paragrafın hangi kısımlarını kullanmış olduğunu duyma hevesiyle öne doğru eğildi Seward.

"Saldırganlar sizler olmadığınız sürece hiçbir savaşa şahit olamazsınız. *Sizin,* bu hükümeti yok etmek için Tanrı huzurunda edilmiş hiçbir yemininiz yokken..." Kaşlarını çattı Seward: Sertti bu, çok sertti. "...*ben*, onu 'muhafaza etmek, korumak ve savunmak' için mümkün olan en kutsal yemini edeceğim."

Meydan okumayı bekledi Seward. "O büyük soruyu sormak *bana* değil, *size* kalmış: 'Barış mı yoksa kılıç mı?' " Lincoln'ün sorulabilecek bu en tehlikeli soruyu konuşmasından çıkarmış olduğunu fark edince, içini büyük bir ferahlık kapladı Seward'ın; bu sorunun yerine, parlak çiçekleri merhametsizce budanmış, Seward'ın metni döküldü Lincoln'ün dudaklarından. "Konuşmama son vermeye gönülsüzüm. Düşman değil, dostuz biz. Düşman olmamalıyız. Hırs, sevgi bağlarımızı gerdiyse bile, koparmamalı. Her bir savaş alanı ve yurtsever mezardan..."

Gözlerini kapatıp, içinden kendi özgün ifadesini okumaya başladı Seward: "Yükselen görkemli ahenk, tüm kalplerin içinden geçmeli ve tüm kalpler..." Kullanmayı ilk kez yıllar önce Utica'da denediği bu özel metin parçasını ne zaman hararetle tekrar etse, gözleri yaşlarla doluyordu Seward'ın. Ama Lincoln metnin dilini değiştirmişti. Trampet gibi sesin, metne yeni eklenmiş bölümde, "Her bir savaş alanı ve yurtsever mezardan, bu büyük ülkenin üzerinde atan her kalbe ve her yuvaya uzanan, belleğin esrarengiz çalgısının tellerine, ileride muhakkak *olacağı* üzere, tabiatımızın daha iyi melekleri tarafından yeniden dokunulduğunda, Birlik'in korosunun sesi daha da yükselecektir" diye gürlemesini hayli sinirle dinledi Seward.

Konuşmasını bitirdi Lincoln; gözlüğünü çıkardı; konuşmayı ceketinin cebine soktu. Lincoln'ü kibarca alkışlarken, bazı insanların dili güzel kullanma konusunda doğuştan bir kabiliyeti varken, bazılarının hiç de böyle bir yeteneği olmayışının ne kadar tuhaf olduğunu düşünmeden edemedi Seward. Onun fevkalade finalini tam bir arapsaçına çevirmişti Lincoln. Seward'ın hazırladığı konuşmalardan herhangi biri hemem hemen bir milyon kopya satabilecek durumda olduğundan, ansızın terk edilmiş, daha da beteri, basit ve değersiz bir erkek tarafından nikâh töreninde yüzüstü bı-

rakılmış, müthiş bir afet olduğu hissine kapıldı Seward. Fakat, zamanla üstün gelen Seward olacaktı. Albany Planı suya düşmüş olabilirdi ama, o planın özü hâlâ yerli yerinde olduğundan, Kabine'den çekilme mektubunu geri almıştı. Dışişleri Bakanı olacaktı; ayrıca, Başbakan.

Chase, Sumner'a döndü. "Ne demek istiyor?"

Sumner şaşkındı. "Güney'i geri alacak; köleleri ve hepsini. Birlik'i korumak için her şeyi yapacak."

"Tanrı'ya şükür, geri dönmeyecekler."

"Tanrı'ya şükür, kanlı bir savaş olmaksızın geri dönmeyecekler."

Meydandaki kalabalık tarafından yeterince iyi karşılanmıştı konuşma. Lincoln'ün yüzünün renginin geri geldiği Hay'in gözünden kaçmadı. Yeni Başkan küçük masanın önünde dikilmiş, çok yaşlı Başyargıç'ın ona görev yeminini ettirmesini bekliyordu.

Seksen üç yaşındaki Roger B. Taney, Birleşik Devletler Başyargıcı olarak, çeyrek asırdır yorumcusu olduğu Anayasa'dan birkaç yaş daha büyüktü. Mevcut durumun ironisinin son derece de farkındaydı Seward. Solgun ve titrek Başyargıç, zamanında almış olduğu, bir köleyi efendisine iade etme kararı esnasında, Kongre'nin herhangi bir bölgede köleliği yasaklama hakkına sahip olmadığını söylemiş olmasaydı, Abraham Lincoln başkan olmayacaktı şimdi. Başını kaldırıp bir kez olsun Lincoln'e bakmayan, yalnızca sağ elinde tuttuğu İncil'e bakan ufak tefek adama ciddi bir bakış yöneltti Lincoln. Duyulamayan bir sesle, Lincoln'e görev yeminini ettirdi Taney. Ardından, eli İncil'in üzerinde, yüzünü toplanmış kalabalığa dönen ve vereceği yanıtın basılı olduğu kağıt parçasını görmezden gelen Lincoln, Chase'in soğuk kanını bile ısıtan bir sesle şöyle dedi: "Ben Abraham Lincoln, Birleşik Devletler Başkanlığı görevini sadakatle yerine getireceğime ve elimden gelen en iyi şekilde..."

Rüzgâra açık meydandaki kalabalığa artık tüm yüzünü dönmüştü Lincoln; o ana kadar duyulmayan o meşhur savaş trampeti sesi, savaş ilanını ve bu ilanın sonsuza dek gerekçesi olmasını istediği şeyleri sıraladı: "...Birleşik Devletler'in Anayasası'nı muhafaza edeceğime, koruyacağıma ve... *savunacağıma* yemin ederim!"

Lincoln "savunma" kelimesini telaffuz ederken, sanki önceden düzenlenmişçesine, top atışına başladı topçu birliklerinin ilk bataryası; sonra ikinci batarya ve ardından da tüm toplar, bombardıman boyunca esas duruşta kalan Yeni Başkan'ı selamladılar.

"Aman Tanrım" dedi Hay, Nicolay'a, "savaş çıkacak!"

"Bunu bir süredir biliyorum ben" diye karşılık verdi Nicolay. "Esas soru, savaşın bize neler getireceği."

Dokuz

Başkan'ı bekleyen Hay, Yürütme Köşkü'nün önünde dikiliyordu. Mary, çocuklar ve akrabalar çoktan evi keşfe çıkmış, Nicolay da, Başkan'ın Ofisi'nin hemen karşısındaki, Hay'le paylaşacağı yatak odasına gitmişti. Hay sabahın erken saatlerinde odaya taşınmıştı bile. Eşyalarını odaya taşımasına İhtiyar Edward yardım etmiş ve sonra da bahşiş istemişti; Hay de bahşişini vermişti Edward'a. Hay'e Beyaz Saray'ın ilk kez, gerçekten de olduğu haliyle görünüşüydü bu; siyasetçiler için köhne bir otel. Ama, Nicolay'la paylaşacağı odanın güzel bir Lafayette Square manzarası vardı ve iki kişilik yatakları rahat görünüyordu. En azından, bir yatağı yalnızca iki kişi paylaşacaktı. Beş avukatın aynı yatakta yattığı Illinois turlarına denk gelen ilk günlerinden belirgin bir hoşnutsuzluk göstermeksizin bahsederdi Lincoln; diğerleri horlarken, tek bir mumun ışığı altında okuma fırsatı bulduğu, yatağın en dıştaki köşesini kapmak için o meşhur kurnazlığını kullanması da gerekmişti.

Beyaz Saray'ın kapısının dışında bir kalabalık toplanmıştı; muhafızlar fayton trafiğini düzenlemeye çalışıyorlardı. Çıkardığı işten gurur duyan General Scott'ın kendisi de, girişin en üst basamağında dikiliyordu. Buchanan ve Lincoln'ü taşıyan fayton takırtıyla giriş kapısından geçerken bir alkış koptu. İkisi de silindir şapkalarını kaldırarak selam verdi kalabalığa. Fayton evin önünde durunca, İhtiyar Edward arabadan inmeleri için önce Lincoln'e, sonra da selefine yardım etti.

Hay'in eşlik ettiği Lincoln ve Buchanan merdivenlerden çıkarken, Buchanan, "Eğer siz de bu eve, benim buradan ayrıldığım ve evime geri döndüğüm kadar mutlu olarak giriyorsanız, sevgili sir, bu ülkedeki en mutlu kişi sizsiniz" dedi Lincoln'e.

Bunun üzerine gülümsedi Lincoln. "Belki de, ikinci en mutlu kişi."

General Scott Yeni Başkan'a selam verdi. "Yürütme Köşkü'ne hoş geldiniz, sir."

"Teşekkürler, General. Ve tebrikler."

"Ne olursa olsun, bugün bir başkanımız olacağını söylemiştim. Ve bir başkanımız var artık. Benim görevim, sir, tamamlanmıştır."

Bunu söyledikten sonra tekrar selam vererek, metal şıkırtıları ve altından kordonların hışırtısıyla yanlarından ayrıldı General Scott.

Bu esnada, başı bir yana yatmış olan Buchanan, sol tarafındaki tuğladan ahıra dikmişti gözlerini. Scott gittikten sonra Lincoln'e döndü.

"Yeğenimin grubunuz için akşam yemeği hazırlattığını göreceksiniz, sir."

"Sizin ve yeğeninizin de bize katılmasını arzu ederim."

Hayli samimiyetle, "Sir" dedi Buchanan, "o eve bir daha asla ayak basmak istemiyorum."

"Gerçekten o kadar kötü mü?"

"Ah, ev idare eder. Elbette, biraz tamire ihtiyacı var. Hayır, sir. İtirazım, yerine getirmiş olduğum ve şimdi de sizin yerine getirmek zorunda olduğunuz göreve. Bay Lincoln..." Şimdi bir fısıltı kadar alçak çıkmaya başlamıştı Buchanan'ın sesi. "...Birleşik Devletler Başkanlığı, bir beyefendi için uygun bir görev değil."

"Sanırım, benim lehime bir durum bu." Bir şaka yapmaya çalışmıştı Lincoln; ama yaşlı adam ciddiydi.

"Ne demek istediğimi anlayacaksınız, sir. Ve şimdi elveda; Tanrı sizi ve sizinkileri kutsasın." On Beşinci Başkan faytonuna binip uzaklaşırken, fayton gözden kaybolana dek ona el salladı On Altıncı Başkan. Ardından da eve girdi.

Akşam yemeği son derece baştan savmaydı. Zemin kattaki sözde aile yemek salonunda, on yedi kişi yemeğe oturdu. Bayan Lane'in zevki, Lincoln'ün damak tadına hitap etse de, sert sığır eti kızartması yerine ıstakozlar, ördekler, yumuşak kabuklu yengeçler ve içinde havyarı da olan ve Potomac'tan çıkan tirsibalığının hayallerini kurmuş olan Mary'ye ya da diğer hanımefendilere uymuyordu; o, basit yemeklerden yanaydı.

Köşk'ün korkunçlukları üzerine uzun uzadıya konuştu Mary. "Üst kat tiksindirici. Sanki görüp görebileceğin en kötü pansiyon burası."

Tabağındaki tek haşlanmış patatesi yerken, "Bu kesinlikle imkânsız, Mother" dedi Lincoln. "Çünkü benim gördüğüm pansiyonlar..."

"Ne demek istediğimi biliyorsunuz, Father."

"Ah, bu doğru, Kuzen Lincoln!" Mary'nin yardımına her zaman Kuzen Lizzie koşardı. "Başkan'ın yatak odasında yalnızca tek bir

güzel mobilya var ve o da maundan, Fransız tarzı bir karyola; onun da tahta başlığı tam orta yerinden ikiye ayrılmış."

"Tam üstünde uyuyabileceğim bir şey" dedi Lincoln; fakat sözündeki kinayeyi bir tek Hay anladı. Hanımlarsa, yaptıkları tur boyunca bulup bulamadıklarının hikâyelerini sıralamakla meşguldüler.

"Doğru dürüst gaz lambası da yok!" Şimdi olayı bir drama dönüştürerek anlatıyordu Mary. "Tek bir tane bile! Şimdilik yalnızca mumlarımız var! Ve musluklar açılmasına rağmen, musluklardan çamur ve pas akıyor."

Hay'e, "Sizin odanız nasıl?" diye sordu Lincoln.

"Versailles gibi, sir."

"Hiç görmediğiniz Versailles gibi mi yani?"

"Evet, sir."

"Ben de görmedim. Orayı hiç görmediğimize göre, kraliyet ihtişamı içinde yaşadığımızı söyleyebiliriz."

Son tabaklar masadan kaldırılmadan önce ayaklandı Mary. "Haydi, balo için giyinmeliyiz; hepimiz. Fazla zamanımız yok." Hanımlar aceleyle yemek odasını terk ederken, Providence'ta kaldığı zamanlarda teknelere karşı aşırı bir düşkünlüğü olan Hay, hanımların elbiselerinin kasnaklarının, birbirlerine yakın seyreden gemiler gibi çarpıştıklarını düşündü.

Hay'e ve Nicolay'a onunla gelmeleri için işaret etti Lincoln. Üst kata doğru ilerlerken, "Bay Buchanan'ın cehennemine bir göz atalım" dedi.

Uzun, karanlık holden, başkanlık ofislerinin başlangıcını işaret eden tırabzana doğru yürüdü üç adam. Görevi, ana kapıdaki İhtiyar Edward tarafından yukarı yollanan ziyaretçileri gözlemek olan zenci Edward da dahi olmak üzere, kimseler yoktu görünürde. Kâtip masalarının ilkinin üzerindeki gazyağı lambası, uzun gölgeler düşürüyordu masanın üzerine. İlerideki bekleme odasıysa karanlık ve korkutucuydu.

Buchanan Kabinesi'nin toplanma yeri olan Kabul Odası'na girdi Lincoln. Odadaki masanın tam ortasında, Hay'in dramatik bir edayla, içinde son yıllarda pek çok hükümetin pek çok yanlış karar vermiş olduğunu düşündüğü bu odayı sanki periliymiş gibi gösteren bir lamba duruyordu. Jefferson'ın buradayken nerede çalıştığını merak etti Hay; fakat sonra, Britanyalılar bu evi 1814'te yakıp kül ettiklerinden, Jefferson'ın hayaletinin de yanınış olabileceğini hatırladı.

Lincoln masanın üstündeki lambayı aldı ve sonra da, Kabul Odası'yla Başkan'ın Ofisi arasındaki bağlantı kapısını açtı. Loş odada gördükleri ilk şey, beyaz mermerden şöminenin üzerinde asılı duran Andrew Jackson'ın bir tablosuydu. "Evet" dedi Lincoln doğallıkla, "sanırım, İhtiyar Andy'yi olduğu yerde bırakacağız."

"Jefferson'ın bir tablosuna ne dersiniz?" diye sordu Nicolay.

"Eğer Virginia Birlik'te kalırsa, bu odaya yalnızca Virginia'lıların portrelerini asacağım. Madison, Monroe, Mason... her birinin. Yoksa..." Akçaağaçtan, yıpranmış başkan koltuğuna oturdu Lincoln. Başkan'ın masası, sayısız gözü olan uzun bir mobilyaydı; odanın iki penceresinden birinin güzel bir Potomac manzarası vardı ve gerilerde de, şimdi güneş batarken solmakta olan Virginia'nın mavi tepeleri görünüyordu.

"General Washington'ın bir tablosuna ne dersiniz, sir?" Parmağını Jackson'ın resminin çerçevesinde gezdirdi Hay ve iki buçuk santim kadar toz topladı. "Yoksa fazla mı Virginialı kaçar Bay Washington?"

"Hayır, ülkemizin babası için en uygun yer. Yalnızca, onu buraya taşırsam, fazla hırslı görünebilirim." Farkında olmaksızın, Bayan Lincoln ile berberin bugün için büyük bir özenle yaptığı saçlarını karıştırdı Lincoln; sonra da arkasına yaslandı ve ayaklarını masanın üzerine uzatarak, kollarını gerdi. Etrafı süzerek, "Hiç de fena sayılmaz" bu dedi.

Gaz lambasının ışığı altında Lincoln'ün ne denli yorgun göründüğünü fark etti Hay; henüz yalnızca birkaç saattir başkandı. Nicolay da aynı şeyi fark etmiş olacak ki, "Sizce biraz dinlenmeniz gerekmez mi, sir? Balodan önce?" dedi.

"Görebildiğim kadarıyla, yapılması gereken bir iş kalmadı." Şimdi masanın çekmecelerine ve gözlerine bakıyordu Lincoln. "Buraları iyice temizlemiş Bay Buchanan."

"Bugün öğlene dek Capitol'deydi kendileri" dedi Nicolay, "son dakika atamaları yapmakla meşguldü."

"Zannedersem, bir beyefendi olmaktan ileri geliyor bu." Ansızın Hay'e sırıttı Lincoln ve Hay de, her zaman olduğu gibi, tütün içen ya da çiğneyen erkeklerin hâkim olduğu bu dünyada, her ikisini de yapmayan Lincoln'ün, kirli dişlerini gizlemek için her zaman sakınarak gülümseyen Madam'ın aksine bembeyaz dişleri olduğunu fark etti.

Lincoln ayağa kalktı ve dar bekleme odasına açılan kapıya doğru yürüdü. Sonra da bekleme odasından geçerek sekreterlerin yatak odasına girdi. Nicolay'a, "En az benimkisi kadar büyük bir mekânınız var" dedi.

"Ama Lafayette Square manzaramız yok..."

"Ya da Bay Jefferson'ın o tuhaf heykeli." Şimdi yatak odasının hemen ilerisindeki küçük odadaydı Lincoln. "Bayan Lane çamaşırlarını evine götürmüş, Johnny; böylece, senin de çalışmak için bir yerin olacak." Sanki iflas etmiş birinin son açık artırması için beklercesine, pek çok pejmürde mobilyanın saklandığı bodrumdaki bir masaya çoktan el koymuştu bile Hay. Birdenbire Nicolay'a döndü Lincoln. "Yarın ilk iş olarak, Bay Chase'in ismini, Hazine Bakanı olarak teyit edilmek üzere Senato'ya yollamanı istiyorum."

"Bunu kendisine haber verdiniz mi, sir?" Şaşırmıştı Nicolay.

"Şey, hayır; tam olarak değil. İma ettim elbet. Ama Cameron meselesi çözülene dek beklemek zorundaydım; sonra şu New England karışıklığı vardı... Şimdi, Bay Chase'in de aramıza katılmasıyla, her türün bir örneğine sahip olacağım Kabine'de. Bay Seward radikal toparlayıcım, Chase de radikal İlgacı'm olacak..."

"Farz edin ki, Bay Chase teklifinizi reddetti?" Nicolay kaygılıydı. "Herkese son derece öfkeli olduğunu söylüyor."

"Ah, reddetmeyecek. Ama" dedi Lincoln, Hay'e dönerek, "yarın benim adıma kendisini ziyarete git; o Romalı büstün –yoksa göğsün mü desek– içindeki, gözünü hırs bürümüş, korkunç canavarı teselli et. Tanrı erkeklere neden meme vermiş, biliyor musunuz?"

Bu soru hem Hay hem de Nicolay için yeniydi. Âdet olduğu üzere bir ağızdan "hayır" dediler; bu bir Lincoln hikâyesinin başlayacağına işaretti. "Elbette, bir erkeğin memelerinden daha manasız hiçbir şey yoktur; ama bu konuda sıkıştırılan bir vaiz, Tanrı'nın iyi zamanları ve gizemli âdetleri sayesinde, bir gün bir erkeğin çocuk doğurmasının mümkün olabileceğini ve şayet bu gerçekleşirse, bebeği doyurmak için hazır olunacağını söylemiş." Bu sözlerin ardından, Springfield'lı hanımların seslerinin, Hay'e Edwards malikânesinde toplanmış zevatın herhangi bir öğleden sonrasını hatırlattığı Beyaz Saray'ın ikamet alanlarına giden yolda onlara önderlik etti On Altıncı Başkan.

Birlik Balosu'na yalnız geldi Hay; çünkü oradan yalnız ayrılmak niyetindeydi. Bu gece bedensel zevklere bırakacaktı kendini;

kendini haklı çıkarmak istercesine, tıpkı Bay Poe gibi diye düşündü. Duyguların sesine kulak vermek için yaratılmıştı şairler. Kardeşlerden birinin ona vermiş olduğu isim listesi cebindeydi.

Sevimsiz City Hall'un arka tarafına, ahşap ve beyaz muslinden geçici olarak çatılmış bir yapıda düzenleniyordu balo. Hanımefendilerin fazlalıklarının komisyon odasına istif edildiği, erkeklerin paltolarının, pelerinlerinin ve şapkalarının ise mahkeme salonuna yığıldığı City Hall'un yanı sıra, balonun düzenlendiği yapının da her bir girişinde askerler nöbet tutuyordu.

İyi giyimli Kuzeylilerin ve Batılıların oluşturduğu bir kalabalığın arasından geçti Hay. Kulağı aksanlara karşı her zaman duyarlı olmuştu; toplulukta Güney'den hiç kimsenin bulunmadığını hemen fark etti. Tahmin edildiği üzere, eski Washington baloyu boykot ederken, Güneyli Kongre Üyeleri ya Birlik'ten ayrılmış olan eyaletlerdeki evlerine gitmişler ya da Yemin Töreni'ne katılmayı reddettikleri gibi, Yemin Töreni Balosu'na katılmayı da reddetmişlerdi. Gazetelerin Aladdin'in Sarayı adını taktığı mekân, gazyağıyla yanan avizelerle ışıl ışıldı. İlk odada, her yerde hazır ve nazır Gautier'nin nezaketinin eseri olan devasa bir büfe vardı; tam ortasında, eğrilmiş şekerden bir pelerini olan ve neredeyse gerçek boyutlarıyla ve tümü badem ezmesinden yaratılmış olarak betimlenmiş Barış Tanrıçası'na adanan bir şekerlemenin durduğu uzun masanın üstü her tür leziz yiyecekle donatılmıştı. Ne var ki, şehrin ileri gelenleri çekirgeler gibi yemeklerin üzerine çökmeden önce, kameriyenin ortasında dikilmekte olan Başkan ve Bayan Lincoln'ün önünde sıra olmak mecburiyetindeydiler.

Salona geldiğinde, Lincoln'ün beyaz deri eldivenlerini hâlâ çıkarmadığını fark etti Hay; Madam ise mavi elbisesinin içinde göz kamaştırıyordu. Özenle yapılmış saçında mavi bir tüy vardı; ayrıca, inci ve altın mücevherler takmıştı. Madam'ın arkasındaysa, birinin ayrılıkçı olduğu söylenen iki üvey kız kardeş, kuzen Lizzie, iki yeğen ve bir kız kardeşten oluşan, Springfield Coterie'sinin gözbebekleri duruyordu.

"O eldivenleri çıkarsa iyi edecek."

Sesin geldiği yere doğru dönen Hay, yanında Henry Adams'ın durduğunu gördü. "Eldivenlerden nefret eder" dedi Hay, "ama Dışişleri Bakanlığı eldiven takması yönünde ısrarcı."

"Ama el sıkarken eldivenleri çıkarmak zorunda. Cumhuriyetçi âdetimiz böyledir."

Sanki bu son derece Adamsvari eleştiriyi işitmişçesine, el sıkmayı kesti Lincoln ve sağ elindeki eldiveni çıkararak, dalgınlıkla, eldivenin yere düşmesine izin verdi.

Şimdi, sanki bir kuyudan su çekercesine el sıkıyordu Lincoln. Tycoon'un, gözlerinin önünden geçen erkek ve kadınlara nadiren baktığı, Hay'in gözünden kaçmadı. Bu hiç de onun tarzı değildi. Genellikle, her vatandaşa şahsına yönelik bir şeyler söylemeye çalışırdı; fakat bu gece değil.

El sıkma meselesini, iki eliyle koca bir demet çiçeği sıkıca tutarak çözmüştü Madam. Ne zaman biri ona takdim edilse, başını eğerek, kibarca gülümsüyordu; hepsi buydu işte. Lincoln'lerin yan yanayken komik bir çift olduklarını itiraf etmek zorundaydı Hay: Bay Lincoln ne kadar uzunsa, Bayan Lincoln de o kadar kısaydı. Bu sebepten yan yana dururken birlikte fotoğraflanmalarına hiç izin vermemişti Bayan Lincoln. Bu durumu açıklamak için, "Çünkü biz" derdi Lincoln, " 'Uzun'un ve 'Kısa'nın timsaliyiz."

"Bu sabah Willard's Hotel'de" dedi Hay, "bize, yapılması ve yapılmaması gerekenlere ilişkin beş sayfalık bir açıklama okudu Dışişleri Bakanlığı. Protokol kuralları çok fazla, öyle değil mi?"

"Demokrasi epey bir merasim gerektirir. Sizce, o bunu öğrenebilecek mi?"

"Belli ki, *siz* öğreneceğini düşünmüyorsunuz." Adams'ın sesindeki karamsar edayı yakalamıştı Hay.

"Dışarıdan biri için, tüm bunlar..." Altın madalyalarla dolu üniformasıyla gelen General Scott'la beraber şimdi tıka basa dolmuş olan odayı işaret etmişti Adams.

"Çok da dışarıdan sayılmaz aslında. Her neyse; çabuk öğrenir ve asla unutmaz. Ayrıca, eğer ona ne yapmak niyetinde olduğunu söyletebilirseniz, yapacağını söylediği şeyi yapar."

"Bay Hamlin olayında olduğu gibi mi?" Haylazdı Adams.

"O sözünü tuttu; Bay Hamlin'in New England Kabine görevlisini tayin etmesine izin verdi. Babanız... bu duruma bozuldu mu?"

"Babam asla bozulmaz. Öte yandan, asla memnun da olmaz."

"Umarım, Londra görevini alır."

Adams omuz silkti. "Willard's Hotel'deyken de söylediğim gibi, bulunmamız gereken yer burası. Londra bizim dede yadigârı görev yerimiz yalnızca."

"Başkanlık gibi mi?" Hay de haylazdı. Bu ufak tefek, genç adamın iki başkandan birinin torunu, birinin de torununun torunu olduğunun farkına varmak güçtü.

"Ah, beni bu konuda konuşturmayın! Eğer babam Londra'ya gitmezse, sanırım burada kalacağım, şey olarak..." Duraksadı Adams.

"Ne olarak?"

Adams içini çekti. "Sanırım... bir gazeteci olarak. Gerçekten bana uygun tek meslek bu. Dünyanın en büyük hayvanat bahçesini gözlemlemek istiyorum." Konudan uzaklaşmıştı Adams.

Barış Tanrıçası'nın kendisi de dahil, M. Gautier'nin ziyafet masası birkaç dakika içinde silinip süpürülürken, el sıkma faslı da son buldu. İki gazetecinin aldıkları notları karşılaştırmasına kulak misafiri oldu Hay. Gazetecilerden biri, "Old Abe'in sana söylediği şu herkesi güldüren şey neydi?" dedi.

"Ona, New York *Herald*'dan Bay Bennett'a herhangi bir mesajı var mı diye sorduğumda, 'Ona, Bay Weed'in, Seward'ın Chicago'dan aday gösterilmediğini artık bildiğini söyleyin' dedi." Gazeteciler bunun üzerine güldüler ve bulundukları yerden ayrıldılar.

Scala'nın Askeri Bandosu, "Hail to the Chief'i" çalarken ve Lincoln, karısının değil, Washington Valisi'nin kolunda balo salonuna girerken, girişe yakın bir yerde durdu Hay. Günün yorgunluğuna rağmen, Lincoln'ün halinden pek de şikâyetçi görünmediğini düşündü. Lincoln'ün ardından, ablak yüzü sağlıksız bir sarılıkla donuklaşmış Senatör Stephen Douglas'ın kolunda Mary girdi salona. Bu çiftleşmenin siyasi sembolizmi gereğince fark edildiğinde, salonda bir alkış koptu; Kuzeyli Demokrat Parti'nin Başkanı, çok eski rakibi, Yeni Cumhuriyetçi Başkan'la bir olmuştu artık.

Madam, Hay'in önünden geçerken, onun parlak ve yuvarlak yüzünde nadir rastlanan türden mutlak bir mutluluk ifadesi gördü Hay. Bir zamanlar evlenebileceği adamın kolundaydı ve Yeni Başkan'ın karısıydı. Kendini Bay Poe'dan öğrendiği o melodrama –ve melankoliye– bırakan Hay, böyle bir gece bir daha asla yaşanmayacak diye düşündü.

Lincoln odanın bir köşesine yerleşti ve sevecen gözlerle –en azından tek *bir* sevecen gözle; çünkü sol gözünün kapağı düşmeye başlamıştı– dans eden çiftleri izledi. Hay birkaç vals yaptı, bir kadril, bir polka ve hatta bir de çiftli danslardan birini yaptı; iyice de terledi. Saat on iki buçuğa gelmeden az önce Başkan'ın dikkat çek-

meden salondan ayrıldığını görünce, o da ayrıldı. Mahkeme salonunda, paltolarını ve şapkalarını arayan birkaç düzine, sinirden küplere binmiş adamın arasına katıldı. Yarım saat sonra, yalnızca şapkasını bulabilmiş olmanın bıkkınlığıyla, bu arama faaliyetinden vazgeçti Hay.

City Hall'dan, Pennsylvania Avenue'ya doğru yürüdü ve caddeyi boydan boya geçti Hay. Güneydeki Pennsylvania Avenue ile Missouri Avenue arasında, kısa bir mesafe boyunca, leş gibi kokan kanaldan pek de uzak olmayan Marble Alley uzanıyordu. Gece serindi ve vücudundaki ter buz kesmeye başladığında, paltosunu kaybetmiş olduğuna üzüldü; ama pek yakında tadacağı dünyevi zevkler, soğuğu katlanılabilir kılıyordu. Eğlenceden çıkanları evlerine götürmek için bekleyen faytonlar ve kiralık at arabalarıyla doluydu cadde. Karanlık barlarda söylenmekte olan Dixie'nin uğursuz sözleri de yayılmıştı etrafa; yan sokaklardaysa, vahşi bakışlı geç adamlar, sarhoş sarhoş sendeleyerek geziniyorlardı; ne kadar sarhoş olduklarını merak etmiyor değildi Hay. Gelecekte bir silah taşımaya karar verdi. Çok şükür, bu gece, yaklaşık elli kişiden oluşan Federal polis, City Hall ile Beyaz Saray arasındaki alana yayılmıştı; ayrıca, sevgili General Scott, şehrin yüz mil civarındaki her askeri, bu gecelik Washington'a yerleştirmişti. Long Bridge'ten Capitol'e; Capitol'den Beyaz Saray'a, her yerde askerler nöbet tutuyordu.

Bir gece önce, mekâna ismini veren Bayan Wolf tarafından işletilen hoş bir ev olan Wolf's Den'e gitmişti Hay. Son derece iyi bir kadındı Bay Wolf; ama çok gevezeydi. "Her seçkin kişi bana gelir" demişti. Hay rahatsızlık duymaya başlayana dek senatörlerin isimlerini vermişti ve Hay, cinsi münasebetler için kullandığı tabirle, vuruştuktan sonra, bir daha geri dönmemek niyetiyle ayrılmıştı bu evden. Adının Bayan Wolf'un pırıltılı listesine eklenmesini istememişti Hay. Bu arada, Willard's Hotel'in barında şöyle bir ağız aramış ve hepsinin içinde, ağzı sıkılığının yanı sıra, bekleme odalarının bolluğu, yatak odalarının rahatlığı, yiyecek ve içeceklerinin çeşitliliği ve nihayet, olağanüstü kız seçenekleri bakımından en çok övgü alan Sal Austin olmuştu. Pek bilgili bir delikanlı, "Kızlar frengi hastalığına yakalanmışlar mı diye haftada iki kere muayeneye gelen bir doktor bile var" demişti. Konyak kadehleri Sal Austin için kaldırılmıştı bunun üzerine.

Huzursuz domuzların bir çöp yığının yanında, iş başvurusu yapan insanlar gibi gruplar halinde uyumakta olduğu dar bir sokak-

ta, karanlıkta kalan bir evin kapısında dikiliyordu şimdi Hay. Derin bir nefes aldıktan sonra kapıyı tıklattı. Mulatto bir kâhya kapıyı gürültüyle açtı, tecrübeli bir gözle Hay'i tepeden tırnağa süzdükten sonra gülümsedi, selam verdi ve "Bu taraftan, efendim" dedi.

Yukarı çıkış ve inişleri nispeten sessiz kılan, kenarları altın kaplama kıskaçlarla tutturulmuş, kırmızı kadifeyle kaplı dar bir merdivenin bulunduğu, küçük bir girişi vardı evin. Girişin sol ve sağ tarafında, maun ve ceviz ağacından mobilyalarla incelikle döşenmiş salonlar uzanıyordu; sol taraftaki salonda kırmızı pelüşler, sağ taraftakindeyse mor renktekiler hâkimdi. İki odadan da görgülü erkek sesleri ve özenle yumuşatılmış kadın sesleri duyulabiliyordu. Kâhya, Hay'e merdivenlerin başında durmasını işaret ettikten sonra Kırmızı Salon'a geçti ve bir dakika içinde kırk yaşlarında, uzun boylu ve ciddi bir kadınla beraber geri döndü. Bir dul gibi siyahlara bürünmüştü kadın. Hiç makyaj yapmamış olmasına rağmen, son derece titizlikle yapılmış kestane rengi saçları parlaktı. Kibarca öne çıkarak, neredeyse sanki elinin ya da işaretparmağındaki elmas yüzüğün öpülmesini beklercesine, sağ kolunu uzattı kadın. Kadın nazik bir sesle, "Ben Bayan Austin" derken, Hay salakça sırıtarak kadının elini sıktı.

"Evet, biliyorum" dedi; aptallık apaçık üstüne yapışmıştı artık. "Demek istediğim, bana sizden bahsetmişlerdi. Arkadaşlarım."

"Elbette. Lütfen içeri gelin de, sohbet edelim." Bayan Austin onu Kırmızı Salon'a doğru yöneltiyordu ki, Hay geri çekildi. Bayan Austin şaşırmış görünüyordu; ama kadın meseleyi hemen kavrayınca Hay de derin bir nefes aldı. Hay sevindi. "Ofisime gelin." Küçük bir kapıdan, içinde dışarı açılan ikinci bir kapının bulunduğu geniş bir çalışma odasına geçilen, girişin arka kısmına çekti Hay'i.

Bir iş görüyorlarmış edasıyla, kapaklı çalışma masasının üstüne oturdu Sal ve Hay'in de yanına oturmasını işaret etti. "Bu ofisin avantajı –bazı ziyaretçiler için– şuradaki, arka bahçeye açılan kapı. Sonra" dedi üçüncü bir kapıyı işaret ederek Sal, "şu kapıdan, benim cumba adını verdiğim bir bölüme geçebilirsiniz. Mor Salon'un arka tarafındadır. Orada, Pers stilinde yapılmış, büyüleyici bir bölmenin kafesinden, kimseye görünmeden, salonun içinde neler olup bittiğini görebilirsiniz. İlginizi çeken birini görecek olursanız, Kâhya Chester, arkadaki merdivenlerden ulaşabileceğiniz ikinci kattaki yatak odalarından birinde o hanımefendiyle buluşmanızı ayarlayacaktır."

"Sizin en iyisi olduğunuz söylenmişti bana." Hay'in içi hayranlıkla dolmuştu.

"Öyleyim" dedi Sal. "Ama burada bile kazaların meydana geldiği görülmüştür. Bu yüzden, buraya geliş saatinizi bana bir gün önceden tam olarak haber verirseniz memnun olurum. Bu şekilde cumbanın boş olmasını sağlayabilirim. Böylesi özel bir olay esnasında iki... arkadaşın karşılaşmasından daha utanç verici bir şey olamaz." Masasının üzerindeki kristal bir sürahiyi kaldırarak, "Şeri alır mısınız?" diye sordu Sal. Hay evet anlamında başını salladı ve Sal hem kendisine hem de Hay'e birer bardak şeri koydu. Bardakları birbirlerine doğru kaldırırlarken, "Benim tamamıyla güvenli olan tarafta yer alabilmem için, sizin *hangisi* olduğunuzu bilmem gerek; Bay Nicolay mı yoksa Bay Hay mi?" diye sordu Sal.

Bardağındaki tüm şeriyi neredeyse bir yudumda içecekti Hay. "Nereden çıkardınız bunu şimdi..." diye gevelemeye başladı.

Bu tavır karşısında anaç davrandı Sal. "Bay Lincoln'ün –bu arada, ben Birlik yanlısıyım; ama sizi uyarmak zorundayım ki, kızların çoğu değildir– yanında iki genç adam getirdiğini hepimiz biliyoruz. Oğlunu da sayarsak, üç. Ama siz oğlu olmak için çok yaşlı, Bay Hay dışında herhangi biri olmak için de çok gençsiniz."

Hay başını salladı. İnanılmaz bir aptallık sergileyerek, "Tabii ya, Bay Nicolay nişanlı" dedi.

"Bu bilgiyi, sunulduğu gibi nezaketle kabul ediyorum; fakat ne demek istediğinizi tam olarak anlamadım."

O biçim kadınların dünyası için yaratılmış olmadığına artık ikna olmuştu Hay. "Ah, demek istediğim, Bay Nicolay'ın müstakbel eşi Yemin Töreni için Washington'a gelecekti ama, gelemedi. İşte bu yüzden, Bay Nicolay bu gece burada değil, onunla birlikte."

"Çok modern" dedi Sal. "Bunu onayladığımdan tam olarak emin değilim. Benim zamanımda, genç bir adam ve genç bir kadın düğün gecelerine dek iffetli kalırlardı. Bunun bizim neslimizin kıymetli bir geleneği olduğunu düşünmeye devam edeceğim."

Kendini aptal konumuna düşürdüğünün farkında olan Hay, kalan şerinin hepsini başına dikti. Ama Sal, "Ben yanlış anlamışım" diyerek bu rahatsız edici durumun da üstesinden gelmeyi becerdi. Ayağa kalktı. "Şimdi sizi cumbaya götüreceğim. Seçmek için yalnızca otuz dakikanız olacak; çünkü –korkarım, gerçekten nişanlı değil ama evli olan– bir başkası gelecek."

Providence'taki ilk seferini tekrar yaşıyormuş gibi hisseden Hay, "Çok naziksiniz" dedi.

Salonun geri kalan kısmı gibi parlak mor pelüşle döşenmiş cumbanın kapısını açtı Sal. Bölmenin iki tarafına divanlar yerleştirilmiş; üçüncü köşeyse, üzeri sıcak ve soğuk yiyecekler ve sayısız şişeyle donatılmış, sandal ağacından, oymalı bir büfeyle kaplanmıştı. "Pers işi bölmenin kafesinden" hakikaten de, salonda olup biten her şeyi görebiliyordu Hay.

"İstediğinizi gördüğünüzde" dedi Sal, "bu ipe asılın." Duvarın karşı tarafındaki, mor kadifeden yapılmış ipe bağlı bir zili işaret etmişti Sal. "Chester gelecek ve Cupid vazifesini görecektir."

Heyecanlanarak, "Daha sevimli bir Venüs bulamazdım" dedi Hay.

"Sanırım" dedi Sal, "mitolojik olarak Minerva'ya* daha yakınım ben." Gülümseyerek gözden kayboldu Sal.

Kendine bir kadeh konyak koydu Hay; bir Gine tavuğunun budunu kopardı; bir sandalyeye kuruldu ve pencere kafesinden salona bakmaya başladı.

Saksı bitkileriyle, her biri farklı derecelerde mahremiyet sağlayan dört ayrı oturma alanına bölünmüştü salon. Birlik Balosu'nda görmüş olduğu bir ya da iki erkeği tanıdı Hay; ama hiçbirinin ismini çıkartamadı. Süslü kelimelerle ifade edecek olursak, garson kızlar denen zarif giysili kadınlar, çoğunlukla, evin kurallarına ve sakinlerine aşina kulüp üyeleri gibi oturmuş olan müşterilerin kadehlerine şarap koyuyor, onlara kokteyl tepsileri ya da yalnızca burbon şişeleri taşıyorlardı. Kaçınılmaz olarak salona da kurulmuş olan büfeyle Chester ve iki yaşlıca siyah kadın ilgileniyordu. Birdenbire kendisi de çok acıkan Hay, insanlar Washington'da epey fazla yiyorlar diye düşündü. Geçen birkaç gündür Willard's Hotel'de ardı ardına yenen muazzam yemekler, şimdi yeniden kabarmaya başlayan iştahını kaçırmıştı.

İçinde arzu uyandıran herhangi bir kızı, düşünmek istediği şekliyle, kaderi olan kadını gördüğünde, kemikli hindiden yemeye başlamıştı Hay. Uzun boylu, ince belli, iri göğüslüydü; siyah saçlarını, siyah gözlerini ve sütlü kahve cildinin güzelliğini ortaya çıkaran, açık sarı, ipek bir elbise giymişti. Bir mulattoydu ve bu kesin

* Minerva: Roma mitolojisinde, Bilgelik Tanrıçası. (ç.n.)

olarak çizilmemiş olan renk çizgisini bile daha önce hiç aşmamıştı Hay. Chester için zili çaldı; kâhya gülümseyerek girdi odaya. "Marie-Jeanne çok hoş bir yaratıktır, küçük bey." Tüm mekân, yüzyılın erken dönemlerindeki New Orleans'a çevrilmiş gibi davranmanın, şehirlerin en Güneylisindeki bu salonların büyüsünü artırabileceğine ya Chester ya da Sal karar vermiş olmalıydı. Arka taraftaki merdivenleri üçer üçer atlayarak üst kata çıkarken, tam bir İlgacı olmadığına ve böylece, onların sözüne güvenerek, rol yapmanın tadını çıkarabildiğine memnundu Hay.

Marie-Jeanne, onlara tahsis edilen yatak odasında karşıladı Hay'i. Bardaklara şampanya dolduruyordu. "İyi akşamlar" dedi ve gülümsedi. Güzel dişleri vardı. "Biraz Widow alın."

"Merhaba... Marie-Jeanne?" Burada geçerli olan görgü kurallarından emin değildi Hay. Ama ipleri Marie-Jeanne eline aldı; Sal'in müşterileri ve çalışanlarınca Widow adıyla bilinen Veuve Clicquot ikram etti Hay'e.

"Fransız mısınız?" En acımasız valinin acımasız karısıyla edebileceğinden bile daha tuhaf sohbet ediyordu Hay.

"Şey, geçmişte, bir yerlerde, tam olarak söylemek gerekirse, Port-au-Prince'te, bir Fransız vardı. Şehre yeni mi geldiniz?"

Başını salladı Hay; Sal'in, sırrını sakladığına memnun olmuştu. Eğer kız kim olduğunu bilseydi, bu soruyu sormazdı. "Hazine'de çalışacağım. Bir kâtip olarak." Yeni bir kişilik yaratıp, bu kişiliği, "Ben Kuzey'de okuldayken, annem yaşamak için buraya geldi. Paris'te kalçasını kırana dek bir opera şarkıcısıydı. Şimdi, Georgetown'da, O Street'te, tekerlekli sandalyeye mahkûm. Şan dersleri veriyor..." gibi garip detaylarla süsleyerek, yabancılara yalan söylemekten hoşlanırdı Hay. İlham dolu bir arya olduğunu düşündüğü eserini takdim ettiği bu süre zarfında, kolunu Marie-Jeanne'a dolamış ve onu sırtüstü divana yatırmıştı Hay. O da, Hay'in neşe dolu şaşkın bakışları arasında, dudaklarında bir tebessümle Hay'i soymaya başlamıştı; genellikle, bir aslan gibi kükreyerek, üzerlerine saldırırdı böyle kızların; elbiselerini paramparça ederdi; ama şimdi, sakat annesine olan saygısından dolayı –cam bir gözü de olsa mıydı "anne"nin? Hayır, bu çok fazla olurdu– Marie-Jeanne onu soyarken pasif kalmıştı. Ardından, gaz lambasının ışığını, hasat zamanındaki gizemli ayın parlaklığı ayarına düşürerek, o da soyunmaya başladı. Vücudu, Hay'in Providence, Rhode Island'da, hatta Chicago'daki son kongrede tecrübe ettiklerinden bile muhteşemdi.

Hay hazdan bitap düşmüş, Marie-Jeanne sevecen ve gülümser bir halde, yan yana uzanmışlarken, bir şairin, tercihen günde birkaç kere yapması gerekenin tam da bu olduğunu düşündü Hay. Onun soluk kahverengi tenini okşadı ve acaba Poe'nun karşısına hiç böylesine güzel bir şey çıkmış mıdır diye merak etti. Aslında, şayet Poe'yu tanıyan kadın şair arkadaşının söylediği doğruysa, Annabel Lee'nin aşığı olmak için biraz yaşlıydı Marie-Jeanne.

Marie-Jeanne'ın aklından da aynı şeyin geçtiğini görünce hayrete düştü Hay. Elini Hay'in pürüzsüz göğsünde gezdirirken, "Sen benden gençsin" dedi Marie-Jeanne.

"Sahi mi?" Başını eğip kendine baktı Hay. Kendini bir süredir, gelişimi gayet güzel tamamlanmış, her uzvu mükemmel işleyen, yetişkin bir erkek olarak görüyordu. Acaba hâlâ fazla çocukça mı görünüyor diye şüpheye düşmüştü şimdi. Vücudunda daha fazla mı tüy olmalıydı ya da bıyık mı bırakmalıydı?

Marie-Jeanne onu hemen teselli etti; kara kollar ve bacaklar beyazlara dolandı. "Ben böylesini seviyorum" diye fısıldadı Hay'in kulağına. Hafif bir sandal ağacı kokusu geliyordu Marie-Jeanne'dan. Bunun doğal kokusu olup olmadığını merak etti Hay. İlle de bir çeşit egzotik ağaç ya da orman çiçeği gibi kokması gerekiyordu elbet. Ya da... Marie-Jeanne yeniden onu ele geçirdiğinden, düşünmeyi kesti Hay. Marie-Jeanne'ın, söylemiş olduğu şeyi gerçekten de kastetmiş olduğunu bilemezdi Hay; ne de, Marie-Jeanne'ın iki sene önce, buna çok benzer bir şeyi on yedi yaşındaki David Herold'ın kulağına da fısıldamış olduğunu.

On

Yemin Töreni Balosu'ndan bir gün sonra, Sixth and E'de moraller bozuktu. O sabah Senato'ya gitmemişti Chase. Bunun yerine, Kate ön salonda bir döşemeciyle uğraşırken, o da çalışma odasındaki kitapları düzenlemeye ve yeniden düzenlemeye devam etmişti. Odaya hizmetkârlar girip çıkıyordu. Böyle bir karışıklıktan, demişti kahvaltıda kasvetle Chase, hiçbir düzen doğamaz.

Charles Sumner'ın ziyaretlerine gelmesi Chase'in moralini düzeltmedi. Bu iki adam önemli konular üzerinde öylesine hemfikirdi ki, hiçbir zaman konuşacak ilginç bir şeyleri olmazdı; ya da daha doğrusu, ağzı iyi laf yapan Sumner hararetle konuşmaya asla son vermezken, Chase zaman zaman, bu büyük aktörün sonsuz tiratlarına tek bir replik ekleyebilirdi.

Sumner'ın yaldızlı düğmeleri olan mavi redingotu, düz siyahı tercih eden Chase'in gözünde biraz gülünç gösteriyordu onu. Redingotun üstündeki paltosunu uşağa verdi Sumner; herhangi bir sevgi belirtisi olmaksızın Kate'in elini öptü. Chase'i hafif kıskandırmıştı bu. Gerçi, Birleşik Devletler'i bildiği kadar bile öğrenememişti Avrupa'yı Sumner; Atlantik'in iki kıyısındaki en meşhur beylerin ve zarif hanımların arasına da karışmamıştı hiç. Bu meşhur adam, hobisi şöhretli kimselerin el yazılarını toplamak olan Chase'in son derece merakını uyandırıyordu. Sumner bir keresinde, Longfellow'dan gelmiş bir notu öylesine Chase'e okuduğunda, Chase tevazuyla, onu hiç ilgilendirmeyen mektubu olmasa bile, mektubun altındaki imzayı yırtıp alabilir mi diye sormadan edememişti Sumner'a. Bu istek Sumner'ı eğlendirmişti; cömert davranmıştı. Sonunda tüm mektubu almıştı Chase. Buna çok sevinmişti ama, öte yandan kendini de kötü hissetmişti. Piskopos Philander Chase'in sözleri kulaklarında çınlamış, ölçüsüz bir tutkunun kaçınılmaz sonu işte budur diye kendi kendine söylenmişti Chase; çünkü önemli kişilerin el yazılarına karşı ölçüsüz bir tutkunun esiri olmuştu. "Bana hatırlatın da" demişti Sumner –iki sene önce oluyordu bu– "size bir Tennyson mektubu vereyim." Vermiş olduğu bu sözü, Sumner'a iki kere nazikçe hatırlatmıştı Chase; fakat görünürde hiçbir el yazısı yoktu.

Senato'da geçirdiği on yılın ardından, bu kurumun en parlak siması olmayı başarmıştı Sumner; ancak bu on yılın üçü, bir sakat

olarak Washington'ın dışında geçmişti. Senato'daki sırasında otururken, Güneyli bir Kongre Üyesi bir sopayla Sumner'a saldırmıştı. Güçlü biri olan Sumner, sırayı çivili olduğu yerden çöküp, ayağa kalkmayı başarmıştı!

Sonra da bir beyin sarsıntısı geçirerek yere yıkılmıştı. Yıllar süren acı dolu tedavilerden sonra Senato'ya geri dönmüştü Sumner.

Chase'in çalışma odasına girince, yerlerine yeni yerleştirilmiş kitaplara baktı Sumner ve John Bright'ın konuşmalarından derlenmiş bir cildi eline aldı. "Britanya Parlementosu'ndaki en güzel konuşan kişi."

"Onu tanıyor muydunuz... şey, musunuz?"

Başını evet anlamında salladı Sumner; bir yığın kitabın, üzerinden yeni kaldırılmış olduğu bir sandalyenin tozunu sildi; dik bir şekilde sandalyeye otururken, büyük bir titizlikle redingotunu düzeltti ve, " 'Ölüm meleği kol geziyor dört bir yanımızda' " dedi.

Başıyla Sumner'ı onayladı Chase; Crimean Savaşı aleyhinde yapılan meşhur konuşmanın bir sonraki cümlesini ezberinden okudu: " 'Neredeyse kanat çırpışlarını duyabilirsiniz.' Ama o konuşmayı *duymuş* olamazsınız. Onu yalnızca altı yıl önce yapmıştı Bright."

"Tabii ki duymadın. Gördüğüm kadarıyla sizin de yaptığınız gibi, onun konuşmalarını okuyor ve öğreniyorum. Bay Bright'la Mısır Kanunları'nın yürürlükten kaldırıldığı zaman tanışmıştım. Her zaman bir Quaker* gibi giyinirdi. Zannedersem, hâlâ öyle giyiniyor. Ara sıra yazışıyoruz."

Deli gibi çarpıyordu Chase'in kalbi. "Sizde Bay Bright'ın... Ah, belki, üzerinde ismi yazan *küçücük* bir kağıt parçası olma ihtimali var mı? Gerçekten, tek bir kart yetecektir." Lincoln'den kendisine Kabine'de bir görev vermesini rica edemeyen Chase, bir el yazısı için Sumner'ın önünde diz çökmüştü.

"Elbette. Size bir tane bulacağım." Belli belirsiz, iki hanımefendinin portrelerine bakıyordu Sumner. Küçük şöminenin üzerine yan yana asılmıştı portreler.

* Quaker: Bir Protestan tarikatı ve üyeleri. 1648-50 yılları arasında George Fox tarafından kurulmuş, Tanrı tarafından buyrulmuş papazlık anlayışını, oturmuş ibadet şekillerini reddeden, basit bir yaşam tarzını, şiddet karşıtı ilkeleri, sade giyinmeyi ve yalın konuşma şeklini destekleyen dini bir birlik. (ç.n.)

"İlk eşim" dedi Chase. "Ve üçüncüsü. Kate'in annesi olan ikinci eşimin portresi ön salonda asılı." Kendine acımadan çok şaşkınlıkla, "Üç kere dul kaldım" diye ekledi Chase.

"Tıpkı benim üç katı bekâr kalışım gibi" dedi Sumner; Sumner'ın cevabı, kendi trajik kaderine karşı gösterilen biraz merhametsiz bir tepki gibi göründü Chase'e.

"Hiç niyetlenmediniz mi?" diye sordu Chase.

"Düşünmedim. Bilmiyorum. Ortak bir noktamız olmadığı sürece, bir kadını gerçekten fark etmiyorum, sanırım. Boston'lu bir hanımın bir keresinde bana ne dediğini anlatayım size." Neredeyse gülümseyecekti Sumner; hiç espri anlayışı olmadığından, gülümsemesinin ne anlama gelebileceğini hiç kimse bilmezdi. "Tanıdığım birine ilişkin, dedikodu mahiyetinde bir soru sordu bana; ben de, 'Korkarım, insanlara bu anlamda ilgi duymuyorum artık' diye cevap verdim; o da, 'Nasıl olur Senatör, Tanrı bile bu kadar ileri gitmemiştir' dedi."

Bir kahkaha patlattı Chase; Sumner da ona katıldı. Fakat, hanımefendinin zekâsını sahiden kavradığından değil, nezaketten diye düşündü Chase.

Çalışma odasındaki neredeyse her kitabın başlığını ve yazarını gözden geçirdiği bir duraksamanın ardından, "Sizi yeni evinize götürmeme izin vermelisiniz" dedi Sumner.

"Ah, bence bugün burada kalsam daha iyi olur; tıpkı Aşil gibi, kendi çadırımda." Konuyu hafife alırmış gibi görünmek istedi Chase; ama başarısız oldu.

"Mesele üzerinde hâlâ bir karara varılmış değil."

"Korkarım ki, karar verildi. Ama neden korkarım diyorum ki? Sizin Massachusetts'ten bir senatör oluşunuz gibi, Ohio senatörü olmak, herhangi bir Başkan'ın Kabinesi'nde olmaktan çok daha iyi bir şey."

"Öyle" dedi Sumner; sonra da incelikten hiç nasibini almamış bir şekilde, "fakat siz başkan olmayı yürekten istiyor olduğunuzdan ve ben istemediğimden, Hazine sizin için daha uygun bir yer" diye ekledi. "Ve" –incelikten yoksun olabilirdi Sumner ama terbiyeden yoksun değildi– "ülkenin iyiliği açısından, sizin orada olmanızı istiyorum."

Çay için gerekli olan her şeyin içinde bulunduğu bir tepsiyle Kate odaya girdi. Yardım etmek için ayağa kalktı Sumner. Eğer Sumner'ın kadınlardan nefret ettiğini bilmeseydi, bu asil kişinin

Kate'i ilginç bulduğunu düşünürdü Chase. Şayet Kate bir gün evlenirse, ona ne olacağına dair en ufak bir fikri olmamasına karşın –*dördüncü* bir Bayan Chase düşüncesi, kendisini Mavisakal* gibi hissetmesine yol açıyordu– onun gibi, sinekkaydı tıraşlı olduğu gözünden kaçmamış olan Charles Sumner'dan daha iyi bir koca düşünemiyordu Kate için. Lincoln sakal bıraktığından beri, siyasi suratlarda her türden tuhaf fazlalık bitmeye başlamıştı.

Kate çay koydu; Sumner da ona yardım etti. "Dün geceki balo-da sizi göremedim. Gerçekten bakındım, Bayan Kate."

"Gözleriniz nafile aranmış. Orada değildim. Baba?" diyerek, Chase'e çay ikram etti Kate; Chase de fincanı alarak, şekerle doldurdu.

"Muhakkak ki, gizli bir ayrılıkçı değilsiniz?"

"Hayır, Bay Sumner. Tam tersi. *Gerçek* bir İlgacı'yım ben." Yüzünde haylaz bir tebessüm belirdi Kate'in. "Devlet adamlarımızın pek çoğunun aksine."

Kaşlarını çatarak, "Oh" dedi Sumner. "Bunun başımıza indirilen sıkı bir darbe olduğunu söyleyebiliriz."

Sumner'ın yakın geçmişi göz önüne alındığında, başa indirilen darbelere yapılan göndermelerin münasip olmayabileceğini düşündü Chase; ama olağan şekliyle kendini bilir olamayacak kadar kendinin farkındaydı Sumner. "Bir hususta haklısınız, Bayan Kate. Bay Lincoln dün Anayasa'nın ruhunu değil, maddelerini alıntıladığında, birdenbire umutsuzluğa kapıldım. Fakat, tam olarak da zayıf biri olduğu için, onu daha da çok desteklemeliyiz."

"Onun köleliği destekleyişini desteklemek için mi?" Kate'in dili zehir zemberekti. Olağanüstü bir avukat olurdu diye düşündü Chase. Kate'in yasaları yorumlama konusunda onunkinden daha işlek bir zekâsı olduğu açıktı; fakat onun eğitiminin Chase'inkinden daha iyi olmasını Chase sağlamıştı. Kate'in, şayet ondan daha az zekiyseler, çok zeki insanlara bile acı çektirdiği bilinen Sumner'la, entelektüel açıdan onun dengi gibi konuşmasını dinlemek çok heyecanlandırıyordu Chase'i.

"Ona yol göstermek için. Başbakan Bay Seward'a karşılık vererek durumu dengelemek için..."

* Bluebeard: Sakalının rengi yüzünden bu isimle anılan popüler mitoloji kahramanı. Edebiyatta, öldürülen karılarının cansız bedenlerinin asılı olduğu küçük kulesine pek çok gönderme yapılmıştır. (ç.n.)

Başıyla Sumner'ı onayladı Chase. "Bu ülkenin hükümeti Seward şimdi."

"Ona Kabine'de karşılık verecek kimse yok" diye söze girdi Sumner.

Sumner'ın cümlesini, "Bay Chase haricinde" diyerek Kate tamamladı.

"Ama ben Kabine'de değilim" dedi Chase.

"Ama Seward orada" diye cevap verdi Kate.

Sumner durumdan hoşnut görünüyordu. "Bay Seward'ın, dikkatimizi kölelik sorunundan uzaklaştırmak için, tüm Avrupa ve bizim aramızda bir çeşit savaş çıkması hayalleri kurduğunu duydum. Benimle İspanya'nın Güney Amerika ve Fransa'nın Meksika üzerindeki etkileri hakkında son derece korkutucu bir edayla konuştu." Sumner inledi. "Monroe Doktrini'ne başvurmamız ve bu durumda, köleliği muhtemelen yarıküremizin güney yarısının tümüne genişletecek olan Güney eyaletlerinin de *yardımıyla*, onları Batı yarıküreden atmamız gerektiğini düşünüyor."

"Tanrı'ya şükür" dedi Chase, "Dışişleri Komitesi'nin başkanı sizsiniz."

"Seward'ın böylesine değişmesi ne tuhaf." Düşünceli görünüyordu Sumner. "Bir avukat olarak, siyah birini savunurken, şimdiye kadarki en iyi konuşmayı yapmıştı zamanında..."

"Freeman Davası." Başını sallıyordu Chase.

"Bana o konuşmanın İngilizce olarak yapılmış en iyi adli çaba olduğunu yazmıştı William Gladstone."

"Gladstone size sık sık *yazar* mı?" Elinde olmaksızın, zevkten titremişti Chase.

Uşak, çalışma odasına girerek, Kate'e bir şeyler mırıldandı. "Kim?" diye sordu Kate.

"Adının Bay John Hay olduğunu söylüyor..."

"Ah, baba!" Kate ayağa fırlamıştı. "Onu buraya getireceğim. Sen olduğun yerde kal. Her ikiniz de." Telaşla odadan çıktı Kate.

Sumner ciddiyetle başını salladı. "Bu beklediğimiz çağrı, Bay Chase."

"Bundan emin değilim."

Girişe geldiğinde, kendinden yalnızca bir ya da iki yaş büyük, yakışıklı, genç bir adamla karşılaşan Kate şaşkına dönmüştü. "Bayan Chase?"

"Evet, sir. Ve siz de Bay Hay olmalısınız? Başkan'ın sekreteri?"

Başını salladı Hay. "İki sekreterinden biri, Bayan Chase." Kate'in gençliğine hazırlıklı ama güzelliğine –ya da sabit bakışlarına– hazır değildi Hay. Sanki alnını açıp, neler bildiğini keşfetmek istercesine ona bakan Kate'in bakışlarında kadınsı hiçbir yan yoktu. Koyu altın sarısı saçlarına, ince beline ve ışıldayan cildine rağmen –dün gece şafaktan alacakaranlığa dek şiirlere konu olabilecek bir coşkuyla birlikte olduğu Marie-Jeanne'ın aksine diye düşündü Hay– yalnızca kurnaz bir başka siyasetçiydi Kate. Ah, nihayet, yaşamın tam ortasındaydı artık!

"Senatör Chase'i görebilir miyim?"

"Elbette." Ama yerinden kıpırdamadı Kate. Başını kaldırarak Hay'e baktı; ela gözler ela gözlerle buluştu. Hâlâ Marie-Jeanne'dan aldığı enerjinin etkisindeydi; ya da hımbıl erkekler ve nevrotik hanımlar arasında son günlerde pek moda olan elektro-şok makineleri sayesinde yaygın olarak kullanılmaya başlayan deyişle, onun tarafından elektriklenmişti Hay. Yeni elektrik yüklenmiş çekim gücünü, bu büsbütün büyüleyici olmasa da büyüleyici görünen kıza yöneltmemek için hiçbir sebep göremiyordu. Doğrudan doğruya Kate'in gözlerinin içine bakarken, kendini bırakarak bir gece öncesinin ruh haline geri döndü Hay. Ansızın, vücuduna sanki elektro-şok verilmişçesine hafif bir çığlık attı ve benzi soldu Kate'in. "Oh, içeri gelin. İçeri gelin." Bir bakışta bir kadın hakkında bilinebilecek her şeyi anlayan bir erkeğin önsezisiyle, Kate'in bir bakire olduğunda karar kıldı Hay.

Senatör Sumner'ı Senatör Chase'in çalışma odasında bulduğuna büsbütün şaşırmamıştı Hay. Genç adamın odaya girişiyle, iki devlet adamı da yavaş yavaş ayağa kalktı. Bu buluşmanın dışında olmayan ama bir parçası da olmayan Kate, kapının eşiğinde kaldı.

"Beyler." İkisinin de elini sıktı Hay.

Sumner'ın, "Brown'da okumuştunuz" demesi Hay'i şaşırtmıştı. Bu büyük adamın bunu hatırlayacağını düşünmemişti.

"Evet, sir. Orada konuşmanızı dinlemiştim."

Chase boğazını temizledi. Kariyerinin can alıcı noktasındaydı şimdi. Ara sıra sol elinde peydahlanan titremenin başladığının farkındaydı. İlk Napolyon gibi, o da elini ceketinin cebine soktu. "Bay Hay..." diye söze girdi.

"Bay Chase" diyerek onun sözünü kesti genç adam. "Hazine Bakanlığı görevi için onaylanması amacıyla, isminizi bu sabah Sena-

to'ya göndermiş olduğunu size haber vermem için beni buraya yollayan Başkan'ın arzusu üzerine burada bulunuyorum."

"Bravo!" Bunu derken ellerini çırpmıştı Sumner. Arkasında duran Kate'in derin bir nefes aldığını duydu Hay; kadınların nefes alıp verişleri konusunda bir uzmandı artık.

Chase çok solgundu. "Bir göreve aday gösterilen bir kimsenin o görevi isteyip istemediğini kendisine önceden sormanın âdetten olduğunu söylemelisiniz Başkan'a."

"Fakat sir" –bu tepkiye hazırlıklıydı Hay– "sizinle Springfield'da yapmış olduğu sohbetin ışığı altında, bu görevi kabul etmekten mutluluk duyacağınızı düşündü Başkan."

"Bu birkaç ay önceydi." Öfkeden kuduruyordu Chase ve nedeni hususunda hiçbir fikri de yoktu. Bu görevi çok istiyordu. Ama bu görevi Lincoln'ün elinden kabul etmeyi istemiyordu. Ahlaki ve entelektüel açıdan bu adamdan üstün olduğu gerçeğinin fazla bir önemi yoktu. Ne de olsa, bir dahaki seçimlerde onun yerini almayı bekliyordu. Ama kendinden aşağı biri tarafından böylesine *kullanılmak* –doğru kelime buydu işte!– son dakikaya dek böyle sallantıda bırakılmak; tüm bunlara katlanmak mümkün değildi. Kendi sesini çok uzaklardan geliyormuş gibi duyan Chase, "Artık" dediğini işitti, "bir Birleşik Devletler senatörü olarak yeminimi ettim ben. Ve Senatör Sumner gibi yüksek derecede ahlak ve onur sahibi insanlarla birlikte ülkeme hizmet vermeyi dört gözle bekliyorum..."

"Bay Chase." Meslektaşına uyarı dolu bir bakış fırlattı Sumner. "Springfield'dan Washington'a geldiğinden beri, bir o yana bir bu yana savrulmuş olabilir Bay Lincoln. Ama bana, Hazine için sizden daha uygun birini tanımadığını söylemiş olduğunu gayet iyi biliyorum..."

Bu arada Kate araya girdi. "Bay Hay, en yüce sadakatinin kime karşı olduğuna karar vermesi için babama bir ya da iki gün süre vermeli Başkan! Ohio halkına mı; yoksa tüm Birlik halkına mı."

Hay, Chase'e ve Sumner'a selam verdi; Kate de ardından, uşağın onu geçirmek için beklemekte olduğu evin girişine kadar eşlik etti Hay'e. "Başkan'a, bunun biraz beklenmedik olduğunu söyleyin."

"Bunu kendilerine ileteceğim." Aralarındaki elektriğin çekim gücünü yeniden hissetti Hay. Ama bu sefer yalnızca hissediyordu bunu. Kendisi hâlâ genç bir erkekti; ancak Kate, arzu uyandıran genç bir dişi olmaktan çıkmış ve önünde yöneteceği uzun menzil-

li bir başkanlık kampanyası bulunan, katı bir siyasi idareciye dönüşmüştü.

"Teşekkürler, Bay Hay. İyi günler, sir."

Hay gider gitmez, Kate aceleyle çalışma odasına geri döndü. Hay kadın bedenlerinin açık ve koyu renkleri üzerine düşüncelere dalmış, Beyaz Saray'a doğru giden bir at arabasına binerken, Kate de, Chase'in fikrini değiştirmekten çok, bu gururlu, inatçı adamın, umutsuzca arzu ettiği bu görevi, böylesine derinden nefret ettiği birinin elinden kabul etmesini sağlayacak bir yol bulmak için Sumner'ın yanına döndü.

Nicolay'a, "Bir ya da iki gün içinde kabul edecektir" dedi Hay. "Aman Tanrım, adamın kızının nasıl bakışları var öyle."

"Öyle diyorlar. Tebrikler, bu arada. İçişleri Bakanlığı'nın bir kâtibisin artık.

"Neyim?" Şok olmuştu Hay.

Nicolay bir kahkaha attı. "Kongre, Başkan'ın iki tane sekreteri olmasına izin vermeyecek; bu yüzden seni İçişleri'nin kadrosuna aldık. Yılda bin altı yüz dolar."

"Bir servet bu" dedi Hay ve bunda samimiydi.

Nicolay'ın, Senatör Sumner'a göre, dünyadaki en kötü atlı heykel parçası olan Andrew Jackson'ın şahlanmış at üzerindeki heykeline bakan ofisindeydiler; o kadar ki, Senatör, Lafayette Square ve Washington'a yeni gelen herkese, ne kadar yakınında olurlarsa olsunlar, heykele bir kez bile bakmayacaklarına dair ciddi ciddi yemin ettirirdi.

Hay'in ofisi Nicolay'ın geniş ofisinin yanında bir hücre kadardı ancak; ama iki ofisi birbirine bağlayan kapı açık olduğunda, kendini daha az hapsedilmiş gibi hissediyordu Hay; ayrıca, görevleri birbiriyle ilişkili olduğundan, biri sürekli diğerinin ofisine girip çıkıyordu. Faaliyetlerinin merkezi, bodrumdan getirilmiş olan kocaman bir yazı masasıydı. Bu masanın düzinelerce çekmecesinin içine, hükümet işleri için verilmiş olan on sekiz bin kadar başvuruyu dosyalayabilmek için ellerinden geleni yapıyorlardı. Her gün, pencerenin önündeki başka bir büyük masanın üzerine, içinde Güney'den gelen gazetelerinde bulunduğu, ülke basınının yayınları yerleştiriliyordu. Bunların içinden Başkan'ın ilgisine çekebilecek haberlerin, ki bunlar şaşırtıcı derecede az oluyordu, özetini çıkarmak Hay'in göreviydi.

Nicolay'ın ofisinin dışındaki bekleme odası, sabah saat dokuzdan gece saat altıya kadar dolu oluyordu. Tırabzanın gerisindeki

kâtip, bir şey talep etmek için gelenleri bekleme odasına geçirmeden önce, her birinin ismini kaydediyor, alt kattaki kapıcı İhtiyar Edward ise ana kapıya gelen herkesi bir elemeye tabii tutuyordu. Zır delileri, bir iş için delirenlerden ayırma konusunda genellikle ustaydı İhtiyar Edward. Bir görev almayı isteyenler, üst kattaki bekleme odasına giden merdivenlerden ancak İhtiyar Edward'dan geçtikten sonra çıkarlar ve bu süreçte, Başkan'ın ikametgâhından ofislere giden karanlık koridoru doldururlardı. Yarım düzine kadar muhtemel postane müdürü, o sabah Mary ve kadın akrabalarının sabahlıklarıyla oturmakta olduğu, Köşk'ün ikamet alanındaki oval oturma odasına daldığında, bir olay çıkarmıştı bile Mary.

"McManus, buna tahammül edemem; beni duyuyor musun!" Şaşkın muhtemel postane müdürlerini odadan çıkarırken, böyle bağırmıştı İhtiyar Edward'a Mary. İhtiyar Edward da, tüm gün çalışacak ve "Bulunduğunuz odaya, Madam, zorla girmeye çalışan biri olursa, öldürmek için ateş edecek" dediği bir muhafızla dönmüştü Mary'nin yanına.

Bunun üzerine Mary'nin neşesi yerine gelmişti. "Hanımefendiler sabahları yabancılar tarafından görülmek istemezler" demişti. İhtiyar Edward da onları anladığını söylemişti.

İhtiyar Edward odadan çıkıp, arkasından kapıyı çekince bir kahkaha patlattı Mary. Akrabaları da güldüler. Kadınların hiçbiri gün için doğru dürüst hazırlanmamıştı. Her biri, jüponlarını ve kocaman kasnaklı eteklerini bir kenara bırakmış, sabahlığıyla diğer hanımlara hava atmanın tadını çıkardığı halde, yabancı erkeklerin bu kadınsı sırlara göz değdirmesine izin yoktu.

Gül rengi, kaşmir bir sabahlık giyiyordu Mary; saçı da Dolley Madison gibi –ya da "Tıpkı bir Zouave" gibi demişti Kuzen Lizzie– kırmızı bir türbanla toplanmıştı.

Sabah kahvaltısından beri bir önceki gece gerçekleşen balonun analizini yapıyordu hanımlar. Mary'den uzun olsa da, onun kadar dolgun olmayan Mary'nin öz kız kardeşi Bayan Edwards, Washington hanımefendilerine karşı acımasızdı. Kuzen Lizzie'nin Martha Washington tarafından çöpe atılmış olduğuna yemin ettiği yamulmuş, gümüş bir semaverden kahve koyan Bayan Edwards, "Öyle kabalar ki" dedi.

Kaşlarını çatarak, "Orada olan birkaçı" dedi Mary; tüm sabah boyunca, sanki her an, ölümden bile daha çok korktuğu Baş Ağrısı'na tutulabilirmiş gibi hissetmişti. Ateşin kıskacı başını yakaladı-

ğında, ağrıdan gözleri görmez olur ve çoğunlukla da, sonunda yere kapaklanarak kusardı. Diğer sıradan baş ağrılarından ayırt etmek için, her zaman Baş Ağrısı diye düşündüğü bu ağrı birkaç yıl önce başlamıştı. Çoğu insanın onun numara yaptığını düşündüğünü biliyordu Mary; ama kocası bu insanlardan biri değildi. Davranışları ne denli korkunç olursa olsun, her fırsatta onun yanındaydı Lincoln. Böyle zamanlarda deli bir kadın gibi davrandığını biliyordu Mary; daha doğrusu ona anlatmışlardı bunu. Ama şimdi Baş Ağrısı yakınlardaysa bile, onu yere sermek için hazır değildi henüz; eğer gelirse de, etrafı, sorunun ne olduğunu anlayan kadınlarla, akrabaları ve arkadaşlarıyla çevriliydi.

Bu arada, Washington hanımefendilerinin davranışları, Springfield-Lexington grubu tarafından titizlikle tartışılmıştı. "Bizim, daha önce hiç ormandan dışarı çıkmamış, kütük kulübe yaşayan kadınlarından" dedi yeğenlerden biri, "olduğumuzu düşünüyor gibiler."

"Ee" dedi Lizzie, "bunun tüm sorumluluğunu Kuzen Lincoln üstlenebilir. O günlerde, Kentucky'nin o kesimlerinde sanki doğulabilecek başka yerler varmış gibi, kütükten bir kulübede doğmuş olduğuna dair tüm o saçmalıklar... Ama kampanya boyunca Kuzen Lincoln'ün Springfield'daki köşkünün tek bir resmi dahi görüldü mü basında?"

"Bay Lincoln'ün bunu uygun bulacağını zannetmiyorum" dedi Mary. Kocasıyla bu tartışmayı yapmış ve kaybetmişti. "Her neyse; buralı hanımlar, Springfield'lı ve şüphesiz, Lexington'lı hanımların hiç olmadığı kadar taşralı göründü bana. Hiçbir şey değilse bile, bizim terbiyemiz daha iyi. Beyefendilere her zaman 'Sir' diye hitap edişimi eleştiren, gazetedeki o hikâyeyi gördünüz mü? Bu hiç de taşraya özgü bir tavır değil."

"Fakat, biraz eski usul belki" dedi Lizzie.

"Kesinlikle Güneyli bir hitap şekli bu ve benim kulağıma da gayet iyi geliyor" diye konuya girdi Alabama'dan gelen üvey kız kardeş. "Her neyse; sevgili kardeşim Mary, biz bu civarlardaki yegâne seçkin ailelerden Blair'ler ve Breckinridge'lerle akrabayız; o bayağı, esnaf karılarının ömürleri boyunca iddia edebileceklerinden fazla bu!"

Ailelerinin böylesi kutlanmasını alkışladı hanımlar. "Ben daha bir çocukken, yakınlarda, Indiana da olan Bay Lincoln dışındaki *herkesin* Lexington'da olması" dedi Mary, "ne tuhaf. Malikânesi

Ashland'de olan Bay Clay oradaydı." Hatıraların etkisiyle gülümsedi Mary. "Batı'nın Harry'si; yeryüzündeki herkes böyle çağırırdı onu. Sanki o ülkemizin kralıymış gibi; ki öyleydi de. Ya da olmalıydı. Sonra, şimdi... şimdiye kadar Başkan Yardımcısı *olan*, o donuk bakışlı, ufak tefek oğlan, Breckinridge de oradaydı. Ve West Point'e gitmeden hemen önce, mezuniyet gününde, 'Dostluk' adında bir söylev veren çok soluk renkli, çok zarif, Transylvania University'de okuyan, yakışıklı, genç bir adam da hatırlıyorum."

Topluluktaki daha genç kadınların o adamın kim olduğu hususunda bir fikri olmadığını bilen Lizzie, "Kimdi o Tanrı aşkına?" diye sordu.

Tam da, bir hizmetçi oval oturma odasının bitişiğindeki yatak odasının kapısını açarak, "Bayan Lincoln, terzi geldi" dediği esnada, "Jefferson Davis" diye cevap verdi Mary.

İzin isteyerek, onu görünce hafif bir reverans yapan, iyi giyimli, mulatto bir kadınla karşılaştığı yatak odasına geçti Mary. "Ben Elizabeth Keckley, Bayan Lincoln. Size elbise dikecek birine ihtiyacınız olduğunu duydum ve hizmetinizdeyim. Referanslarım gayet iyidir." Çantasını açarak, Mary'ye birkaç mektup uzattı kadın. Mary mektupları aldı ama onları okumaya kalkışmadı. Dikkatle kadının yüzünü inceliyordu ve gördüğü şeyden hoşnut kalmıştı. Yüzünde güçlü bir kadının ifadesi vardı ve bu hiç de zencilere has değildi. Burnu geniş ve kıvrıktı; ağzıysa dümdüz. Orta yaşlı gibi duruyordu kadın.

"Şimdi, müsrif olmak gibi bir lükse sahip değilim" dedi Mary. "Bildiğiniz –ve herkesin de söylediği gibi– Uzak Batı'danız biz ve çok, çok fakiriz. Bunu biliyorsunuz, öyle değil mi?"

"Evet, Bayan Lincoln." Gülümsedi Keckley.

"Güzel. Birbirimizi anlamaya başladık. Şimdi, her Cuma gecesi bir davet vermek zorundayız. Bizden beklenen bu." Düşünmeksizin, yatağı düzeltmeye başladı Mary ve Keckley de ona yardım etti. Bugünlerde, Springfield'lı hanımlardan ikisi kalıyordu bu odada ve bir gece önce giymiş oldukları süslü giysiler karmakarışık bir halde her yere saçılmıştı. "Bir elbiseye ihtiyacım olacak..."

Yatağın düzeltilmesi işini büsbütün üstüne almış olan Keckley, "Bugünden itibaren yalnızca üç gün var" dedi.

"Geç haber verdiğimi biliyorum. Ama yalnızca iyi değil, hızlı da dikiş diktiğinizi duydum." Pencerenin önündeydi Mary. Elindeki mektuplara bir göz attı.

"Elinizde malzeme var mı?"

"Evet; model de var. Kumaş, gül rengi moire-antique... bir çeşit ipek." Tanıdık bir usta el bulmuştu Mary. "Bayan Jefferson Davis için çalışmışsın. Ne tuhaf! Daha yeni Bay Davis'ten bahsettim."

"Evet, Bayan Davis için çalıştım." Yatak yapılmıştı artık. "Bayan Davis'i çok severdim."

"Öyleyse, neden onunla beraber Güney'e gitmedin?"

"Şey... Bana baksanıza." Eliyle kendini işaret etmişti Keckley.

"*Sana* bakıyorum."

"Renkliyim ben."

"Ama özgürsün."

"Öyle olsa bile, asla köleci bir eyalette yaşayamam. Bir İlgacı'yım ben. Aslına bakarsanız, sizi uyarmalıyım, Bayan Lincoln, çok siyasi biriyimdir."

"Ben de öyle!" Sevinçliydi Mary. "Fakat ağzımdan çıkanlar hakkında çok dikkatli olmak zorundayım. Vampir basın üstüme yüklenmek için fırsat kolluyor." Washington'ın anısına dikilen tamamlanmamış anıtı gören pencerenin önünde yürümeye başlamıştı Mary. "Bu öyle komik ki. Benim Güney yanlısı ve kölelik taraftarı olduğumu ve gerçekte, gizli bir İlgacı olduğunu iddia ettikleri Bay Lincoln'ü etkilemeye çalıştığımı söylüyorlar. Aslında, mesele neredeyse bunun tam tersi. Kölelik hakkında, benden ve Lexington'daki ailemden duydukları dışında hiçbir şey bilmez Bay Lincoln. Evet, kölelerimiz... vardı ve hâlâ da var. Ama köle ticareti yapmadık ve bizim hayatımızı yönetenler onlardı; onlarınkini yöneten biz değil. Kâhya Nelson'dı. Olabilecek en güzel nane şerbetlerini yapardı; herkes böyle söylüyordu. Hepimizi büyüten de Mammy Sally'di ve aklınıza gelebilecek en esaslı şaplakları bize atan da oydu! Onu hâlâ görürüm..." Duraksadı Mary; sonra da kaşlarını çattı. "Main Street'te yaşardık. Hafızamdaki ilk anılardan biri, birbirine zincirlenmiş kölelerin, mahkeme binasının da yer aldığı Lexington'ın ana meydanının hemen köşesindeki açık artırma binasına yürütülmeleridir; meydanın diğer köşesindeyse, yaklaşık üç yüz santimetre yükseklikteki, kara akasya ağacından yapılmış ve üzerindeki kan yüzünden karardıkça kararmış kırbaç direği vardı. Oh, çığlıkları hâlâ duyabiliyorum." Gözlerini yumdu ve böylece her şey zihninde canlandı Mary'nin. "Evimizin duvarında, Mammy Sally'nin kaçak kölelere yemek vereceği anlamına gelen gizli bir işaret vardı. Onları görmemi, elbette, engellemeye çalışır-

dı Mammy Sally; ama nasıl olur da, görmezdim. Onlarla konuşurdum da. Yaralarını gördüm. Ailelerin nasıl parçalandığını duydum. Ah, bir de Yargıç Turner vardı!"

Pencereden sarkmıştı Mary; uzaktaki Potomac gümüşrengiydi. "Komşumuzdular. Bayan Turner Boston'dan geliyordu. İri, gösterişli, dişli bir kadındı. Tanıdığımız yedi köleyi öldüresiye dövmüştü. Altı yaşında bir oğlanı pencereden dışarı fırlatmış ve oğlanın kalçasını kırmıştı. Kentucky'de kayda değer bir siyasi güce sahip olan babam öfkeden deliye dönmüştü. Bu yüzden, bir jürinin Bayan Turner'ın akıl sağlığını araştırması konusunda ısrar etmişti. Fakat jüri toplanırken, karısını bir tımarhaneye yollamıştı Bay Turner. Böylece, jüri göreve başlamak için hazır olduğu sırada, Bayan Turner'ın aklının tamamıyla yerinde olduğunu söyleyerek, dışarı çıkmasına izin vermişti tımarhane. Canavarların çoğunda olduğu gibi, onun da aklı başındaydı şüphesiz. Yargıç Turner ölünce, kölelerini çocuklarına bıraktı. Ama vasiyetnamesine tek bir kölesinin bile karısına –adı Caroline'di– verilmemesini yazmıştı; çünkü şayet verilirlerse, onlara ölesiye işkence ederdi. Ama o, vasiyetnameyi değiştirerek, içlerinde parlak sarı tenli, hatta teni senden bile parlak, yakışıklı bir oğlanın ve Bayan Turner'ın faytoncusu olarak çalışan Richard adındaki bir delikanlının da bulunduğu köleleri aldı. Okuyup yazabiliyordu Richard ve şimdi kuşkusuz, özgürlüğünü kazanmış olurdu. On yedi yıl önce oldu tüm bunlar. Bir sabah, onu zincirleyerek kırbaçlamaya başladı Bayan Turner, ölesiye kırbaçlamaya. Öylesine acı çekiyordu ki Richard, zincirlerinin duvara tutturulduğu kancayı yerinden sökerek, canavarı boğazından yakaladı ve orada hemencecik boğdu."

Acımasızca, "Mutlu bir son" dedi Keckley.

"Bayan Turner için *adil* bir son ama, Richard için değil. Şaşırtıcı ama Bay Lincoln'ün kuzenlerinden biri olan şerif tarafından tutuklandı; cinayetle yargılandı ve asıldı."

"Bu dünyada hiç adalet yok."

"Bay Lincoln bu dünyadaki işini bitirdiğinde, biraz olacak."

Bunun üzerine gülümsedi Keckley. "İsa gibi gösterdiniz Bay Lincoln'ü."

"Öyle mi yaptım?" Bir kahkaha attı Mary. "Şayet İsa'ysa bile, Hıristiyan değil. Bay Lincoln Kongre'ye seçildiğinde, rakibi, onu durmaksızın bir kâfir olmakla suçlayan Methodist bir vaizdi. Kampanya süresince bir gece, vaiz bir kilisede zehir zemberek vaazla-

rından birini verirken, Bay Lincoln kiliseye girdi ve arka sıralardan birine oturdu. Vaiz, Bay Lincoln'ü tuzağa düşürmeye karar verdi. Bu yüzden, şöyle bağırdı: 'İçinizden Cennet'e gitmeyi bekleyenler ayağa kalksın!' Bay Lincoln kıpırdamadı bile. Derken, kilisedeki herkes onun orada olduğunu görsün diye, parmağını Bay Lincoln'e doğrulttu Vaiz. 'İçinizden Cehennem'e gitmeyi bekleyenler ayağa kalksın!' Bay Lincoln yine kıpırdamadı. Ve cemaate şöyle dedi Vaiz: 'Cennet'e gideceğini düşünen herkes ve Cehennem'e gideceğini düşünen herkes ayağa kalktı; ama Bay Lincoln kıpırdamadı bile. Öyleyse, *siz* nereye gideceğinizi düşünüyorsunuz, Bay Lincoln?' Bu soru karşısında ayağa kalktı Bay Lincoln ve 'Ben Kongre'ye gitmeyi umuyorum' diyerek kiliseden ayrıldı."

İki kadın gülüştü. Derken, "Kâhya kadından kumaşı iste. Ve unutma, her ne duyarsan duy, köleliğin sonsuza dek ortadan kaldırılmasını isteyen benim; köleliğin kötü bir şey olduğunu ve eğer yaygara kopmasını önlemek mümkünse, mesele etmeye değmeyecek bir konu olduğunu düşünen de Bay Lincoln" dedi Mary.

Belirgin bir şaşkınlıkla, "Sizi olduğunuz gibi yansıtmıyorlar" dedi Keckley.

"Bunu ne zaman yapmışlar ki? Ama, bu dünya yalnızca geçici bir gösteri, Bayan Keckley."

"Bana Lizzie deyin, hanımım."

"Lizzie."

On Bir

Evinin ön taraftaki salonunda, şöminenin önünde dikiliyordu Hazine Bakanı; bir yandan, alçak ama nahoş bir sesle, yuvasına geri dönmesini sağlaması için İsa'ya yalvarırken, diğer yandan, alev alev yanan kömür parçalarını izlemeye dalmıştı. Tam bastırılmış yakarışları haykırışlara dönüşecekti ki, bir çift kol omuzlarına dolandı. "Nihayet hazırsın!" dedi Chase.

"Nihayet!" diye karşılık verdi Kate. Gururlu baba, arkasına döndü ve Kate'i beyaz ve altın sarısı bir elbisenin içinde görünce daha da gururlandı. "Ee?" Kendi etrafında şöyle bir döndü Kate.

"Muhteşem; kime benzemişsin, biliyor musun..."

"İmparatoriçe Eugénie'ye. Bir keresinde onun portresini överken duymuştum seni; öylesine kıskandım ki, onu sönük bırakmak için bu elbiseyi diktirdim."

"Kesinlikle sönük kalmış!"

Uşak ön kapıyı, seyis de New York'taki Brewster's mağazasından alınmış, geniş, yeni ve üstü kapalı faytonun kapısını açtı. Gönülsüzce, faytonun dokuz yüz dolar değerinde olduğunu söylemişti Jay Cooke. Haşince, tutarın bir borç olarak gereğince kaydedilmesinde ısrar etmişti Chase. Kısacık bir an için, faytonu bir hediye olarak kabul etme fikri baştan çıkarmıştı onu; ama dürüstlük asla uzun süreliğine terk etmezdi Chase'i; olayların önemini kavramaktaki becerisi de cabasıydı.

Kötü Fransızca'sıyla, *Frank Leslie's Illustrated Newspaper*'ın, Kate'in Şubat ayında Beyaz Saray'da ilk boy gösterişi üzerine yazdığı bir yazıdan alıntı yaparak, "*La belle des belles*" diye şakıdı Chase. Bayan Lincoln'le ilk kez bu davette karşılaşmıştı Kate; kendinden daha yaşlı olan kadının kibarca, "Lütfen, bizi dilediğiniz zaman ziyaret edin, Bayan Chase" diye dile getirilen davetine, "*Siz de* istediğiniz zaman *beni* ziyaret edebilirsiniz, Bayan Lincoln" diye karşılık vermişti Kate. Sonradan, niyetinin Bayan Lincoln'e hakaret etmek olmadığına dair babasına yeminler etmişti; yine de, Kate'in terbiyesizliğiyle ilgili bu hikâyeyi anlatmaktan bıkıp usanmadı First Lady.

"Neden böylesine gizli bir toplantı bu?" Pencereden, bu saatte tüm ışıkları açık olan Brown's Hotel'in çirkin fakat görkemli ön cephesini izleyen Chase'e bakıyordu Kate.

"Buluşma gerçekleştikten sonra anlayacağım." Kate'e, bu akşam Kabine için verilecek akşam yemeğinden sonra Kabine'nin gizli bir oturum yapacağını söylemişti Chase. Bunu ona anlatmamalıydı ama, babasının aksine, Kate'in ağzı sıkılığın timsali olduğunu biliyordu Chase.

"Sumter Kalesi'yle ilgili olmalı."

"Ya da Virginia'yla. Sürekli yeni talepler getirmeye devam ediyorlar. Lincoln de bu taleplere razı olup duruyor."

Hiddetle, "Ben olsam, onları Birlik'ten atardım" dedi Kate.

Fayton, İhtiyar Edward'ın kapıda beklediği Beyaz Saray'ın girişine doğru ilerlerken, "Belki başka bir yolunu da bulabilirdin" dedi Chase.

Akşam yemeğine davetli olanların toplandığı Kırmızı Oda'ya alındı babayla kızı. Kate'in davetliler üzerinde bıraktığı etkiyi görünce zevkten dört köşe olmuştu Chase. Erkekler onu karşılamak için koşuşturdular; hanımlarsa, gözlerini Kate'in üzerindeki yeni elbiseye dikip, yelpazelerinin arkasından fısır fısır konuşuyorlardı. Ayarları doğru yapılmamış yepyeni gaz lambaları, tıpkı Kate'in görünüşünü tartışan hanımlar gibi tıslıyordu.

Odaya hükmeden, Washington'ın tablosunun altında durdu Chase ve ona, "Diğer hanımlar evlerine döndüler. Bence hepimiz gereğinden fazla kaldık burada. Sabahları kalkıp, yedimizi de sabahlıklarıyla üst kattaki oturma odasındaki sandalyelere yayılmış bir halde gören Kuzen Lincoln'ün her geçen gün daha da sert göründüğünü biliyorum" diyen, Bayan Lincoln'ün hoş kuzeniyle sohbet etti.

Gözü, şu anda Blair'lerin üçünü de büyülemekte olan Kate'in üzerinde olan Chase, "Beyaz Saray'ın ikamet alanlarını hiç görmedim" dedi. Vahşi İhtiyar Beyefendi'nin yüzü, ya çektiği ıstıraptan buruşmuştu ya da gülümsüyordu; tebessüm Blair'in yüzünde öylesine nadir beliriyordu ki, hiç kimse tam olarak teşhis edemezdi bunu. Kate'e, zenci lehçesiyle bir hikâye anlatmakta olan Genel Posta Hizmetleri Bakanı Montgomery Blair'in yüzü sevinçten ışıldarken, erkek kardeşi, Temsilciler Meclisi Üyesi Francis Blair, parmaklarını çıtlatıyordu. Büyülendikleri aşikâr olan üç zayıf, sırım gibi ve hırslı erkek tarafından böylesine çekici bulunmanın verdiği keyfi her haliyle sergiliyordu Kate.

Kate'in cazibesine henüz teslim *olmamış* biri, evin güneybatısındaki yatak odasında duran büyük aynanın önünde dikilmiş, gamzeli omuzları biraz daha ortaya çıksın diye, Lizzie'nin eserlerinden

biri olan elbisesini ayarlıyordu. Tam bu sırada arkasından sessizce yaklaşan Lincoln elbiseyi yukarı doğru çekti. Hiç de şaka yapıyormuş gibi görünmeyen Mary, "Father!" diyerek Lincoln'ün eline patlattı. "Modadan ne anlarsın ki sen?"

"Süslü bir kadın gibi görünüyorsun, Molly."

"Süslü ve *güzel* bir kadın gibi mi?" Cevap olarak Mary'nin başına bir öpücük kondurdu Lincoln.

Aynada yüz hatlarını inceleyen Mary, "Gençliğimde hiç de kibirli biri değilken, şimdi düşündüğüm tek şeyin görünüşüm olması ve daha genç görünmeyi böylesine arzu etmem ne tuhaf" dedi.

"Bana genç görünüyorsun. Değişmiyorsun."

"Ama bana hiç bakmıyorsun ki sen. Bu yüzden, nereden bileceksin?" Arkasını döndü Mary; parmak uçlarında yükselerek, kocasının kravatını düzeltti.

"Kimin yanına oturmalıyım?" diye sordu Lincoln.

"O korkunç Bayan Chase'in yanına değil. Sanırım, onun güzel olduğunu düşünüyorsun."

"Pek dikkat ettiğimi söyleyemem." Sırıttı Lincoln ve saçlarını karıştırmaya başladı; sonra bu konuyu bir kez daha düşündü.

"Gereğinden fazla güzel olan Bayan Douglas da olmaz. Blair'lerin karılarından biri de olmaz. Ayrıca..."

"Birinin yanına oturmak zorundayım."

Tatlı bir tebessümle, "Her zaman Kuzen Lizzie var" dedi Mary ve Lincoln'ün koluna girdi. Mavi beyaz gaz lambalarının alevlerinin çıkardığı tıslamaların eşliğinde, beraberce koridordan geçtiler. Lincoln sahte bir kibre bürünmüş bir halde, Mary de, New York *Herald*'ın geçenlerde onu gurur okşayıcı bir şekilde kendisiyle karşılaştırdığı Kraliçe Victoria kadar dik, birlikte merdivenlerden indiler. Merdivenlerin dibine vardıklarında, İhtiyar Edward önden giderek, Kırmızı Oda'nın kapısına kadar eşlik etti onlara ve "Başkan ve Bayan Lincoln!" diye haykırdı.

Kadın erkek herkes, Lincoln'ler salona girince ayağa kalktı. Bu olaya artık epey alışmıştı Mary. O yaklaşınca biri ayağa kalksa da kalkmasa da, her zaman ilgi odağı olacağını kabullenen Lincoln, bu âdetten dolayı mahcup oluyormuş gibi davranıyordu.

Yemek masasında, protokol gereği, en yüksek mevkiye sahip kadın olması itibariyle, Kate'in Başkan'ın sağına ve Bayan Douglas'ın da soluna oturması gerekiyordu. Senatör Douglas hasta olduğundan evde kalmıştı. Mary, en az hazzettiği iki siyasetçi olan Se-

ward ve Chase tarafından kuşatılmıştı. Köleliğin kaldırılmasını desteklese de, bir İlgacı değildi Mary; kocasının Teslis'ten bile gizemli bulduğu bir ayrımdı bu. Ama tam olarak ne yapılması gerektiğine dair, kendini de tatmin ederek, çoktan bir karara varmıştı Mary. Liberallerin çok sevdiği, kocasının ise hem bir konuşmacı hem de bir ahlakçı olarak samimiyetle övdüğünü işittiği yegâne siyasetçi Henry Clay'in komşusu olarak yetişmemiş miydi zaten? Halihazırda köle olan herkes köle olarak kalacak; ama kölelerin çocukları reşit olduklarında özgür olacaklardı. Tek bir kuşakta bu korkunç kurum sona erecek ve köle sahipleri de mallarından edildiklerine dair bir şikâyette bulunamayacaklardı.

Garson, Chase'e tatlı su kaplumbağası servisi yaparken, Chase'in yüzünden bir an için gerçekten iştahlı bir bakışın gelip geçtiğini gördü Mary. "Dünyanın bizim yaşadığımız kısmında, sir, hiç tatmadığımız bir lezzet bu" dedi Mary.

"Hayır, Ohio'da da yoktur. Fakat, muhakkak ki Kentucky, Lexington'da tatlı su kaplumbağası yeniyordu?"

"Benim aklımdan geçen yer Springfield'dı. Oh, evet. Her türlü oyunu biz de oynardık. O şehri bilir misiniz, sir?"

Başını salladı Chase. "Aslında, yıllar önce bir kez babanızla tanışmıştım. İlgacı olduğum dönemdi."

"Kuşkusuz, sona ermemiş olan bir dönem?"

Chase sakindi. "Başkan'ın arkasında, her açıdan tek parça olarak duruyor Kabine." Bu gece verilecek oylar hangi doğrultuda olacak diye merak etti Chase. "Lexington'da neredeyse bir iç savaş çıkmasına sebep olacak şu Fairbank Skandalı denen hadiseye karışmıştım. Yaklaşık yirmi yıl önceydi bu."

Birdenbire dikkat kesilmişti Mary. "Calvin Fairbank mı, sir? Elçi olan?"

"Bu doğru. İçinde yer aldığım Ohio'daki bir grupla birlikte köle satın alıp, sonra da onları azat edebilelim diye para toplamıştık. Bay Fairbank bizim için bir çeşit ajan olarak çalışıyordu."

"*Eliza*!" diye bir çığlık attı Mary. "Açık artırmayla köle satışı yapıldığı o gün, ben de orada, kasaba meydanındaydım."

"O gün orada bulunan hiç kimsenin neler olduğunu asla unutmadığını duymuştum."

"Öyleyse siz, sir, Bay Fairbank'ın arkasındaydınız?"

"Hakikaten de öyleydim. Eliza'nın durumunu öğrendiğimde, onu satın alması için Bay Fairbank'a para verdim."

"Bundan hiç haberim yoktu, sir." İlk defa, Chase'e hayranlığa yakın bir duyguyla baktı Mary. Eliza adındaki köle kız, zengin bir ailenin malıydı; iyi muamele görmüş ve iyi bir eğitim almıştı. Ailenin tüm üyeleri öldüğünde, mirasçı olan uzak akrabalar tarafından satışa çıkarılmıştı. Normal şartlar altında, can sıkıcı olsa da, bildik bir hikâye sayılırdı bu; ama on sekiz yaşında, her nasılsa altmış dörtte bir zenci kanı taşıyan, güzel ve beyaz bir genç kız olan Eliza'nın hikâyesi basında çok tartışılmıştı. Sayın Fairbank açık artırmada, ortalıkta bir genelev işlettiği söylentileri dolaşan, New Orleans'tan bir Fransız'a karşı fiyat artırmıştı. Meydan tıklım tıklımdı. Millerce uzaklardan insanlar gelmişti. İlgacılar şiddet kullanma tehdidinde bulunuyorlardı. Açık artırmayı bir hayli korkarak izlemişti Mary. Yanındaki uzun boylu açık artırmacıyla, titreyerek sahnede dikilen kızdan yalnızca birkaç yaş büyüktü. Fransız adamın hızı kesilmeye başladığında –bedel bin dolara kadar çıkmıştı– mezatçı, "Haydi ama, cimri beyefendiler! Bakın elimde ne var!" diye haykırmıştı. Bunu söyledikten sonra da, kızın bluzunu indirmişti. Kalabalıktan yükselen o dehşet verici nefes tutuşun sesi hâlâ kulaklarındaydı Mary'nin. Pek çok hanımefendi meydanı aceleyle terk etmişti. Ancak, önceleri, siyah bir kadın soyulduğunda hiç kimsenin dikkatini bile çekmezdi bu. Fiyat artırımı yeniden başladı; sonra tekrar kesildi. Bu sefer de kalçalarını göstermek için kızın eteğini kaldırdı mezatçı. Artık, kalabalığın bir kısmından öfkeli haykırışlar yükselmeye başlamıştı; diğer kısımsa yüksek sesle bağırıp, ıslık çalıyordu. Sonunda, bin dört yüz seksen beş dolara, Saygıdeğer Fairbank'e satılmıştı kız. Açık artırmacının, "Bin dört yüz seksen beş, satıyorum, satıyorum, sattım! Kahretsin, çok ucuza!" diye haykırışı hâlâ kulaklarındaydı Mary'nin.

Fairbank ağlayan genç kızı sahneden indirmeye gittiğinde, biri yüksek sesle, "Onunla ne yapacaksın şimdi?" diye bağırdı.

"Onu özgür bırakacağım" diye bağırdı Fairbank. Kasaba meydanında tam o sırada ve oracıkta neredeyse bir iç savaş çıkacak olduğunu fark etmişti Chase.

Masada Seward'la konuşma sırası Mary'ye geldiğinde, Kuzen Lizzie şayet ay yüzlü, ufak tefek, yaşlı bir kadın olarak resmedilmeye bir itirazı varsa, yanaklarını "tıpkı bir sincap gibi" yuvarlaklaştıran gülümseyişini değiştirmesi gerektiğini söylediğinden beri üzerinde çalışmakta olduğu hafif tebessümü yüzüne yerleştirdi Mary.

"Eşiniz nasıl, sir?"

"Halen kötü sıhhatinin sonuna kadar tadını çıkarmakta, Bayan Lincoln. New York, Auburn'deki evimizde."

"Keşke bana yardımcı olabilmek için burada olsaydı." Gayri ihtiyari olarak, her nasılsa Başkan'ın yüksek sesle kahkaha atmasını sağlayan Kate'e baktı Mary; ya Lincoln kadınlara karşı korkuyla karışık bir hayranlık duyduğundan ya da onları hiçbir zaman, ömrü boyunca dinleyicisi olmuş erkekler kadar ciddiye almadığından, kadınların yapmayı genellikle nadiren başarabildikleri bir şeydi bu.

"Siz kendi başınıza işlerin üstesinden gayet iyi geliyorsunuz, Bayan Lincoln. Yeni gaz lambalarını beğendim."

"Hâlâ o korkunç sesi çıkarıyorlar." Kaşlarını çattı Mary. "Gaz kaçırıyor olabileceklerini düşünmüyorsunuz, öyle değil mi?"

"Lambalar kurulalı ne kadar oluyor?"

"On gün."

"Eğer gaz kaçırıyor olsalardı, bu gece bu masanın başında Bay ve Bayan Hannibal Hamlin oturuyor olurdu."

"Gerçekten mi, Bay Seward!" Seward'ın ciddiyetten büsbütün yoksun oluşundan hoşlanmıyordu Mary. "Sumter Kalesi'nin tahkim edilmesine hâlâ karşı mısınız, sir?"

Masadaki ördeğe yandan bir bakış attı Seward. Bu geceki Kabine toplantısından haberdar mıydı Bayan Lincoln? Kendi kendine tavsiyelerde bulunma yeteneğinin, valilik günlerinde ona "Albany Sfenksi" unvanını kazandırdığı Seward'ın aksine, Yeni Başkan'ın sayısız kusurlarından bir tanesi de, tek bir sır bile tutamamasıydı.

Bu soruya cevap veren kişi Sfenks oldu. "Üç hafta önceki ilk Kabine toplantımızda, her birimizden, Sumter Kalesi'ndeki garnizonun tahkim edilmesinin gerekli olup olmadığı hususunda bir memorandum hazırlamamızı istedi Başkan ve sizin de bildiğiniz gibi, tahrik edici özelliği bulunan hiçbir şey yapmamaktı benim tavsiyem."

"Şimdi de böyle mi düşünüyorsunuz?" Yemekten sonra gizli bir Kabine toplantısı yapılacağını biliyordu Mary; ama Lincoln ona bundan daha fazlasını söylememiş olduğundan, hiç soru sormamıştı. O sabah Lamon'ın ona söylemiş olduğu şey her neyse Lincoln'ün bundan büyük rahatsızlık duymuş olduğunu biliyordu Mary. Lincoln'ün onu özel bir görevle South Caroline Valisi'ne yollamış olduğu Charleston'dan henüz yeni dönmüştü Lamon. Bu

geceki toplantının, eyaletteki Federal Hükümet'in kontrol ettiği son arazi parçası olan Sumter Kalesi ve oranın garnizonu hakkında olacağı aşikârdı.

"Şey, bu, duruma bağlı sanırım." Belirsiz konuşuyordu Seward. "Aslında, Bay Blair haricindeki tüm Kabine üyeleri, Sumter Kalesi'nden vazgeçilmesi yönünde oy kullandı."

"Bay Chase ise, eğer kaleden vazgeçmek barış anlamına geliyorsa, vazgeçme; savaş anlamına geliyorsa, vazgeçmeme taraftarıydı galiba."

"Bu konuları *gerçekten* de takip ediyorsunuz, öyle değil mi, Bayan Lincoln?" Mary'nin bu geceki toplantıdan haberdar olduğuna artık emindi Seward. "Bay Lamon'ın raporu ilginç olacak, sanırım." Mary'yi konuşturmaya çalışıyordu Seward. Tüm gün boyunca, Lamon'ın Başkan'a ne anlatmış olduğunu keşfetmeye çalışmıştı; ama herhangi biri bunu biliyorsa bile, ona anlatmazdı; genç Johnny Hay bile cevap vermekten kaçınmıştı.

"Bay Lamon'la konuşmadım. Başkan da bana hiçbir şey anlatmıyor." Bunu söyledikten sonra konuyu değiştirdi Mary.

Son servis de masadan kaldırıldıktan sonra, tıpkı Lincoln gibi ayağa kalktı Mary. Beyefendiler masada kalırken, hanımefendilerin kalkmasına müsaade eden Avrupa geleneğini ikisi de benimsememişti. Kısa süre önce, Britanya Elçiliği'nde verilen bir yemeğin ardından, "İçki içmeyen bir erkek için tam bir işkence" diye söylenmişti Lincoln. Fakat Elçi Lord Lyons'ın, onun gibi yemekten sonra beyefendilerle oturmaktan nefret eden ve ne zaman fırsat bulursa, herkesin evin hanımıyla beraber masadan ayrılması için ısrar eden egzotik Hazine Bakanı Benjamin Disraeli hakkında anlattığı hikâyeden hoşlanmıştı Lincoln. Bilhassa yenilip yutulması zor bir akşam yemeğinin ardından, evin hanımının masadan ayrılmak üzere harekete geçtiğini zanneden Disraeli ayağa fırlamış ve hanımefendinin, "Henüz değil, Sayın Bakan. Daha şampanya var" sözüyle karşılaşmıştı.

Sandalyesine çöken Disraeli'nin, "Nihayet" diye mırıldandığı duyulmuştu, "ılık bir şey."

Yirmi sekiz hanımefendi ve beyefendi, Hay, Nicolay ve Lamon'ın beklemekte olduğu oval Mavi Oda'ya geçti. Plan, Kabine üyelerinin teker teker Bayan Lincoln'e iyi geceler dilemesi, sonra üst kattaki Başkan'ın Ofisi'ne çıkması ve bir kereliğine protokolün dışına çıkarak, misafirlerin yanından ayrılacak son kişi olacak Başkan'ı orada beklemesiydi.

Lamon'ın Başkan'a vermiş olduğu haberin ne olduğuna dair ne Hay'in ne de Nicolay'ın herhangi bir fikri vardı; Lamon'ın da onlara, "Şans eseri oradan geçen eski bir dostum, önce onu ezip geçmeleri gerektiğini söyleyene dek, beni sokağın ortasında linç etmeye çalıştılar" demek dışında bir şey söyleyeceği yoktu. Kıkır kıkır gülmüştü Lamon. "Arkadaşım beni bir bara götürdü ve uzun uzun, kaçışımı kutladık."

Davetliler odaya yayılırlarken, Hay, Kate Chase'e selam verdi; Kate de göz alıcı bir gülümsemeyle karşılık verdi Hay'in selamına; sonra da, kadınlardan nefret etme ününü kaybetmenin eşiğinde olan Senatör Sumner'a döndü.

Son üye de iyi geceler diler dilemez, Hay ve Nicolay'ın da Kabine Odası'na gitmesi gerekiyordu. Bu arada, kendini çarpık duvarın karşısındaki sert bir sandalyede otururken buldu Hay ve önünde de, muhtemelen Hay'in arkalarında oturduğunun farkında olmayan Başkan ve İhtiyar Francis Blair dikiliyordu. Hay bu ikilinin konuşmalarını duymamak istiyordu ama bu istek o kadar da güçlü değildi.

"Bu oda ne kadar çok değişirse değişsin, her zaman bir o kadar aynı görünmesi tuhaf" diye bir gözlem yaptı İhtiyar Beyefendi. Hayati önemdeki bazı dişlerden yoksun olduğundan, konuşurken ağzından tükürükler saçardı İhtiyar Beyefendi; pek çok yaşlı insanın aksine, onun son derece farkında olduğu bir gerçekti bu ve çenesini kurulamak için, tek elinde her daim hazır bir mendil tutardı hep. "Pilavdan oluşan akşam yemeklerinden birinin ardından, o kapıdan yeniden General Jackson'ın çıkmasını bekliyorum hâlâ. Onun da benim gibi dişleriyle sorunu vardı; benim aksime, iştahıyla da."

"O kapıdan çıkıp gelse, benim için hiç sorun olmazdı bu ve tüm bu kahrolasıca işleri ona devredip, Springfield'a geri dönerdim." Lincoln'ün konuşma tarzı tuhaf olmasına karşın, son hafta içinde, sesinde yükselen bir endişe ve daha da beteri, bir kararsızlık sezmeye başlamıştı Hay.

"Ee, sir, General'in size söyleyeceği ilk şey, silahlarınıza sarılın olurdu." İhtiyar Blair dudaklarını sildi ve dumanlı gözler, başını endişeyle başka yöne çeviren Başkan'a dikildi. "Sorun *hangi* silahlara sarılmam gerektiği."

"Sumter Kalesi'ni sonuna kadar elinizde tutmalısınız."

"Sonun nasıl olacağını düşünüyorsunuz?"

"Sanırım, garnizona yardım göndereceksiniz; yanılıyor muyum?"

Bir an için İhtiyar Blair'e baktı Lincoln ve cevap vermedi.

Başını salladı İhtiyar Blair. "Aklınızdan geçeni anladım, sir. Bunu başka türlü söylememe izin verin. Garnizona tedarik göndermeye ya da bana kalırsa daha da iyisi, garnizonun sayısını artırmaya kalkışırsanız, isyancılar ateş açacaklar ve böylece, Birlik'i kuvvet kullanarak bir araya getirme hakkına sahip olacaksınız."

"O zaman kim başlatmış olacak bu savaşı? Federal mülke bir saldırıyı teşvik etmiş olan ben mi yoksa benim kışkırtmama karşılık vermiş olacak olan onlar mı?"

"Bay Başkan, neden ve nasıl kazandığına ya da saldırganın kendisi olup olmadığına dair hesap vermeye asla ihtiyacı yoktur kazananın." Hay ürperdi. İnce, yaşlı, Güneyli sesi dinlerken, haleflerine tavsiye veren Andrew Jackson'ın hayaletinin hakikaten Mavi Oda'da olduğunu hissetti; gaipten savaşı haber veren atalara ait bir sesti bu.

"Bay Blair, bir azınlık başkanıyım ben. İlk başkan değilim elbette; hâlâ Kanada ve Meksika sınırları arasındaki tek yasal başkan da benim. Ama, beni seçmiş olan azınlığı düşünmeliyim şimdi. Seward ve Chase geri çevrildiler; çünkü onları, doğru ya da yanlış, savaşa kaşınan İlgacılar olarak gördü halk. Bu yüzden, parti –ve ulus– köle sahibi Kentucky'den birine, sınır eyaletlerinden olan birine, karımın geldiği Kentucky, Lexington'lı Henry Clay'in sözde müridi olan birine, köleliğin genişlemesini desteklemeyecek olmasına rağmen, halihazırda gelişmiş olduğu hiçbir eyalette köleliği kaldırmaya gücü olmadığını da söylemiş olan birine, bana döndü. Yapacağımı söylemiş olduğum şeyi yapacağım; yoksa, barışı koruyacağım umuduyla bana oy vermiş olan o insanlara ne derim, Bay Blair?"

Başı bağlı Dolly Madison'ın portresiyle yüz yüze geldi. "Üç yıl önce Senato adaylığını kabul ettiğinizde söylemiş olduğunuz şeyi söyleyebilirsiniz onlara. 'Bu hükümetin, yarı köle, yarı özgür olarak, ilelebet ayakta kalabileceğine inanmıyorum.'"

Ansızın sinirli bir ifade belirdi Lincoln'ün yüzünde. Başkaları ondan alıntı yaptıklarında, Lincoln'ün bundan hakikaten de hiç hoşlanmadığını fark etmişti Hay; siyasetçilerin kendi kendilerinden alıntı yapma alışkanlığı onda da olduğundan, garipti aslında bu. "Vurgu, Bay Blair, 'daimi' kelimesindeydi. Elbette, ayakta kalamaz ve normal süreç içinde kalamayacaktır da."

"Normal süreç *nedir* öyleyse?"

"Bu konuda henüz bir öngörüm yok." Hafifçe gülümsedi Lincoln. "Ama, 'Meclis'in düşmesini beklemediğimi' söyledim o zaman."

"Sir, 'Birlik'in dağılmasını beklemiyorum' da demiştiniz. Ama Birlik dağıldı."

"Ben herhangi bir dağılma göremiyorum." Sesi sert ve temkinliydi Lincoln'ün. Onun daha önce hiç bu tonda konuştuğunu duymamıştı Hay. "Bazı unsurların, Federal otoriteye başkaldırmış oldukları doğru. Bu isyan sona ermek zorunda olduğundan, o unsurları kendi görüş açım yönünde ikna etmek zorundayım. Şu an ihtiyacımız olan tek şey sabır." Lincoln'ün sesi yumuşadı. "Her neyse; o pamuk cumhuriyetleri, asla bir fasulye tepeciği kadar etmezler."

"Eğer Virginia, benim Maryland'dim, sizin Kentucky'niz ve diğer sınır eyaletleri onlara katılırsa, edecekler. O eyaletlerin konfederasyonu oldukça büyük bir fasulye dağı oluşturacaktır."

"Ben de bu yüzden her gün Virginia'lılarla konuşuyorum ya."

"Herhangi bir gelişme kaydettiniz mi?"

"Elbette. İşin aslı, şu anda yeni bir mantık geliştirmekteler. Şöyle: Eğer Sumter Kalesi'ni yalnız bırakır, South Carolina ve diğer eyaletlerin Birlik *dışında* kalmalarına izin verirsem, o zaman Virginia *Birlik'te* kalacakmış. Dahice, değil mi?"

"Düşündükleri bir şey vardır." Dudaklarını kuruladı İhtiyar Beyefendi. "Savaş çıkacak, elbette. Tüm Güney bölgelerinde erkekler silahlanıyor. Burada, Washington'da da Birlik'i alt etmek için talim yapıyorlar." Lincoln'le kafa kafaya gelmek için döndü Blair. "Sir, Demokrat Parti'yi yok ettiğinizde, ülkenin tüm siyasi sisteminin sorumluluğunu üzerinize aldınız. Orijinal cumhuriyetten geriye bir tek siz kaldınız. Eğer hakkınızı savunmazsanız" –şehri, evi, Mavi Oda'yı ve bunların tümünü kapsayan fikrini ifade etmek üzere eliyle bir işaret yaptı Blair– "tüm bunlar mahvolacak."

Sanki fazlasıyla sıcak bir sobadan kaçınırcasına geri çekildi Lincoln. Buna ne cevap verecek diye merak etti Hay; bu şartlar altında ne cevap verebilirdi Başkan? Yemin Töreni'nde Lincoln'ün ettiği yemin hâlâ çınlıyordu Hay'in kulaklarında; "savunma" kelimesini üstüne basa basa haykıran o yüksek ses.

Kibarca, "Demokrat Parti'yi parçaladığımı söylerken" diye sordu Lincoln, "neyi kastettiniz?"

"O tartışmalarda Yargıç Douglas'ı yok ettiniz."

"Benim izlenimim ise, o tartışmaların ardından yapılan seçimler de onun beni alt ettiği yönünde."

"Siyasette karşı karşıya geldiğim en zeki kişisiniz, Bay Lincoln. Ah, pek çok açıdan, bilhassa da atamalarınız konusunda toy olmadığınızı söylemiyorum..."

"Atananlar da dahil olmak üzere, hiç kimse *herhangi* bir başkanın yaptığı atamalardan memnun olmaz. Söyleyin, Yargıç Douglas'ı nasıl yok ettim?"

"İki yıl önce Yargıç Douglas'ın Demokratların doğal lideri olarak başkan adayı olduğunu kabul ediyorsunuz, değil mi?"

"O zamanlar da bu kadarını söylemiştim." Başını salladı Lincoln ve sanki bundan sonra neyin geleceğini biliyor ve bundan hoşlanmıyormuş gibi çattı kaşlarını.

"Daha o zamanlarda Cumhuriyetçi Parti'nin başkan adayı olmayı düşündüğünüzü itiraf mı ediyorsunuz?"

"Zannedersem, aklımdaki buydu."

"Tartışmalarınızın devam ettiği süreçte, Freeport'ta ona şu malum soruyu sormamış olsaydınız, Güney'de çok popüler olan Yargıç Douglas, normal şartlar altında Demokrat Parti'yi bir arada tutar, Güney'i ve seçimleri kazanma yolunda emin adımlarla ilerlerdi."

İki kaşını da kaldırdı Lincoln. "Siz de, Freeport'ta Yargıç'a yönelttiğim o sorunun, Douglas'ın düştüğü kasti bir tuzak olduğunu düşünenlerden biri misiniz yoksa?"

"Evet, sir, öyleyim. Douglas'a, bir bölge halkı, bölge daha bir eyalet olmadan *önce,* köleliği yasal olarak dışlayabilir mi diye sorduğunuzda, Douglas'ın evet diye cevap vereceğini biliyordunuz; çünkü, o dönem Illinois'de popüler olan cevap buydu ve bu cevap sizi alt etmesinde ona yardımcı olacaktı. Ama, evet dediği anda, iki sene sonra Güney'i kaybedeceğini de biliyordunuz; ki, Demokrat Parti ikiye ayrılarak, sizin başkan, bir azınlık başkanı olmanıza olanak sağladığında Douglas kaybetti de."

"Sizce bu kadar ilerisi için planlar yapan biri miyim ben?" Mesafeliydi Lincoln'ün sesi. Dolly Madison'a bakma sırası şimdi ona gelmişti.

"Evet, sir, öyle düşünüyorum."

"Şu anda hiçbir planım yok, Bay Blair."

Tiz, yüksek bir sesle kahkaha attı Blair. "Öyleyse, planınız *bu*! Ve size başarılar."

Lincoln, Hay'e döndü. "Haydi, Johnny, dalgalanan o büyük kulaklarını da al ve gel. Üst katta yapacak bazı işlerin var."

Hay kıpkırmızı kesildi; İhtiyar Beyefendi'ye eğilerek selam verdi, Başkan ve Bayan Lincoln misafirlerine iyi geceler dilerken, aceleyle odadan çıktı. Nicolay'ın çoktan ofisinde olduğunu gördü.

"Tahminin nedir?" diye sordu Hay.

"Sumter Kalesi'nden vazgeçiyoruz" diye cevap verdi Nicolay.

"Biraz önce İhtiyar Blair'i duymalıydın. İhtiyar'ın suyunu ısıtacak galiba."

Kabine Odası'nda, yuvarlak bir gaz lambasının altındaki Lincoln'ün yüzü gölgelerle kaplıydı. Somurtkan görünüyor diye düşündü Hay; hatta, vefasızca, tıpkı bir maymun gibi diye geçirdi aklından: Muhalif basın Başkan'a Dürüst Maymun* demeye başlamıştı.

Yedi Kabine görevlisinden yalnızca altısı buradaydı. Başkan'ın görüşlerini kaydedeceği deftere, Savaş Bakanı Bay Cameron'ın yokluğunu usulune uygun bir şekilde kaydetti Hay. Nicolay, Hay'in karşısında oturuyordu. O da not tutuyordu; Başkan'ın ihtiyaç duyabileceği çeşitli belgelerden de o sorumluydu.

Seward'ı sağına, Chase'i de soluna alarak, masanın başına geçti Lincoln. Chase'in yanında –başka bir sınır eyaleti olan– Indiana'lı İçişleri Bakanı Caleb B. Smith oturuyordu; parti yöneticileri bu göreve onun getirilmesi yönünde Lincoln'e baskı yapmışlardı. Her zamanki gibi kaşlarını çatmıştı Smith ve olanlar onun boyunu aşıyordu. Onun karşısında, gür, gri sakalı, bukleleri ve beklenmedik deniz dalgalarını andıran kıvrımlarıyla bir başyapıt sayılabilecek ve tüm Washington'da görülebilecek en özenli perukla güzel bir uyum sergileyen, etkileyici Gideon Welles oturuyordu. Welles'ın yanında, Missouri'den gelen sakallı Başsavcı Edward Bates vardı; Kongre'de o da bir sınır eyaleti adayı olarak boy göstermişti; o da Lincoln'ün yükselişine sinirlenmişti; şimdi onun da tıpkı Lincoln gibi sakalı vardı ama onunki Lincoln'ünkinden daha uzun, daha gür ve daha başkanlara yaraşır bir sakaldı. Kabine'nin en yaşlı üyesiydi Bates. Bates'in karşısında Montgomery Blair oturuyordu; Blair'ler aslen Kentucky'li olmalarına karşın, İhtiyar Beyefendi, krallığı için Maryland'i gözetim altına alırken, iki oğlu, Montgomery

* İng.: Honest Ape; Lincoln'ün kısa adı olan Abe'den esinlenilmiş. (ç.n.)

ve Francis Junior ya da herkesin onu çağırdığı isimle söylemek gerekirse, Frank, şansını Missouri'de denemeyi seçmişti. Montgomery, vaktiyle, St. Louis Belediye Başkanı olarak görev yapmıştı. Frank ise eyaletten Kongre Üyesi'ydi. "Bileşik Kabine" –Lincoln adına– hayranlıkla karışık bir korkuyla dolduruyordu Hay'in içini. Tüm rakiplerini bir araya getirirken nasıl bir işe kalkıştığının farkındaysa şayet, hiçbir şeyi yoksa bile, bir aslanın cesareti vardı Başkan'da.

"Beyler, Bay Lamon Charleston'dan yeni döndü. Bana kalırsa söyleyeceklerine kulak vermeliyiz. Ward!" Lincoln sesini yükseltince, Başkan'ın Ofisi'nden çıkan Lamon odaya girdi. "Otur, lütfen." Lincoln'ün yanına bir sandalye çekti Lamon ve ilk olarak, asilere katılan Charleston'daki Birleşik Devletler Postane Müdürü'yle yaptığı görüşmeyi, ikinci olarak da, Sumter Kalesi'nde Binbaşı Anderson'la yaptığı, asiler tarafından ayarlanan görüşmeyi aktarmaya koyuldu. "Binbaşı kendisine verilecek emirleri bekliyor. İki haftalık yiyeceği var. Sonrasındaysa, teslim olmak zorunda kalacak. Ya da savaşmak." Bu söz üzerine hindi tüyleri gibi kümeler halinde kabarana dek saçlarını karıştıran Lincoln'e baktı Lamon. Sonra da anlatmaya devam etti. South Caroline Valisi, Başkan'a iletilmek üzere bir mesaj verdi bana; mesajın özü... 'özü' ne hoş değil mi?"

"Anasının gözü" diye Lincoln'ün söze girmesi Chase'i kızdırmıştı; hiç ciddi olamaz mıydı bu adam?"

"Eğer Sumter Kalesi'ne tedarik göndermeye kalkışırsak, savaş çıkacak."

"Teşekkürler, Ward."

Odadan ayrıldı Lamon. Lincoln gözlüğünü taktı ve eline bir yaprak kağıt aldı. "Bu toplantının nedeni General Scott'ın bana gönderdiği şu öneri: Hem Sumter Kalesi'nden hem de Florida'daki Pickens Kalesi'nden vazgeçersek iyi ederiz."

"Aman Tanrım!" Montgomery Blair'in sesi en az babasınınki kadar tiz diye düşündü Hay. "General Scott kimin tarafında?"

"Bizim tarafımızda. Ama bu konuda fazla derin düşünmüyor. Tüm nedenlerini sıralamış; bunlardan başlıcası, Sumter Kalesi'ni kurtarmak için yeterli sayıda gemiye ya da Charleston'ı kontrol altına almak için ihtiyaç duyacağımızı düşündüğü yirmi bin adama sahip olmayışımız. Ama, orada bulunan garnizona tedarik gönderip göndermeme sorunu hâlâ önümüzde. Bir deniz subayıyla ileti-

şim halindeyim... yani hem Bay Welles hem de ben.." Donanma Bakanı'na baktı Lincoln. "Bu Yüzbaşı Fox adındaki subaya, en geç 6 Nisan'da sefere çıkmaya hazır olacak bir donanma istediğimi söyledim. Kendisi planlarını çoktan bana bildirdi. Bu planların makul olduğunu düşünüyorum. Ayrıca, Yüzbaşı Fox kısa süre önce Charleston'daydı ve Binbaşı Anderson'la konuştu. Kaleye tedarik gönderebileceğimizden emin. Ama çabuk hareket etmek zorundayız. Şimdi, beyler, her birinizin, yarınki Kabine toplantısına kadar, ne yapılması gerektiğine ilişkin görüşlerinizi yazmanızı istiyorum. Fakat şimdi hepimiz burada olduğumuza ve artık General Scott'ın askeri tavsiyesini de bildiğinize göre, durum size ne düşündürüyor diye merak da ediyorum. Bay Seward."

Başkan'a olan saygısından dolayı, bir dakika boyunca, yanmayan purosunu çiğnedi Seward. General Scott'la çoktan özel olarak görüşmüştü. Ne yapılması gerektiğini biliyordu ama, yolunun üzerinde bu siyasi çırak vardı işte. Lincoln'den hoşlanıyordu ama bu adamın karakterinde korkaklık ve tereddüt dışında bir şeyin en ufak bir izine dahi rastlamamıştı hâlâ. "General Scott'ı ciddiye alıyorum, sir. Eğer Charleston'da bize zafer kazandıracak bir mücadele vermeye olanak sağlayacak gereçlere sahip değilsek, kaleden vazgeçmekten yanayım..."

Hay'in tercüme etmenin bir yolunu bulamadığı havlamaya benzer bir ses çıktı Blair'den. Bu yüzden şu kelimeleri geçirdi defetere Hay: "Blair: Havladı." Her zaman silinebilirlerdi. Seward bu sesi duymazdan geldi.

"Konfederasyon'un hiçbir ceza almaksızın salıverilmesine izin vermekten yana olduğum anlamına gelmiyor bu. Savaş için hazırlanmamız gerektiğine inanıyorum; ama topraklarımızı güneye, Meksika'ya doğru genişletme gayesini göz önüne alarak yapmalıyız bunu. Bu yüzden, sizin yerinizde olsam, düşüncelerimi Florida ve Teksas üzerinde yoğunlaştırırdım. Bu eyaletler kolaylıkla geri kazanılabilir ve bu da, Fransızları Meksika dışında tutarak, İspanyolları Küba'dan ve güneydeki diğer noktalardan çıkarabilecek bir konuma getirir bizi."

Yüzünde sülaleden gelen o dudak büküşle, "Peki, biz Fransa ve İspanya'yla savaşırken" diye sordu Blair, "burasıyla Teksas ve Florida arasındaki o eyaletler ne yapıyor olacaklar?"

"Bence, sir, Monroe Doktrini adına yapılan bir savaş, o eyaletleri bize bağlayacaktır."

Blair'in Seward'ın bu cevabına verdiği karşılık, boğulurmuş gibi bir ses çıkarmak oldu. "Boğulurmuş gibi bir ses" diye yazdı deftere Hay.

Seward, Chase'i serseme çevirmişti. "Bu konu üzerinde geçen sefer tartıştığımızda, evet ve hayır oyu kullanmıştım. Şimdiyse, nasıl bir risk söz konusu olursa olsun, Sumter Kalesi'ne tedarik gönderilmesini destekliyorum."

Diğerleri de söz aldıktan sonra oylamayı yaptı Lincoln: Seward, Smith ve Bates kalenin boşaltılmasını desteklerken, Chase, Blair ve Welles kaleye tedarik göndermekten yanaydı.

Lincoln'ün dirsekleri çenesinin altındaydı şimdi; incik kemikleri masanın köşesine dayanmıştı. "Görüyorsunuz, beyler, sizin aranızdaki bölünme de, benim aklımdakine çok benziyor."

Bu başkanlık görevindeki Hamlet'i umutsuzlukla dinledi Seward. Lincoln'ü aktif yürütme –bu durumda yürütememe– görevinden uzaklaştırmanın bir yolu olmalı diye kara kara düşünüyordu. Belki o ve Chase bir çeşit vekalet sistemi oluşturabilirlerdi...

Chase'in aklından da benzer şeyler geçiyordu. Başkan'ın, önünde duran görevi yerine getirme konusunda yetersiz olduğu aşikârdı. Yeryüzünde hiçbir büyük görevin onsuz üstesinden gelinemeyeceği ahlaki dayanaklardan yoksundu Başkan. Batılı, alelade bir siyasetçiden farklı değildi Lincoln. Fevkalade bir Illinois Valisi olurdu; ama ancak o kadar. Fakat burada, bir zamanlar Jackson ve Polk'un oturduğu bu odada yakışıksız –Chase'in aklına gelen en nazik kelime bu olmuştu– duruyordu Lincoln. Yemekte Kate ve Başkan'ın neye güldüklerini merak etti. Bayan Lincoln bundan hoşlanmamıştı; diğer taraftan, kendisinin Bayan Lincoln'le ilişkisinde belli bir yol katettiğini hissetmişti. Eliza'nın açık artırmasının olduğu gün onun da Lexington'da bulunması tuhaftı. Güney yok edilmek zorundaydı. Artık başka gerçek bir seçenek kalmamıştı. Başkan ne diyordu?

"Bay Welles, buradaki emri sizin için hazırladım." Welles'a bir kağıt uzattı Lincoln; Welles kağıdı aldı, okudu, gülümsedi ve başındaki kocaman, sahte, yele gibi saçlar Kabine masasını içine alacak dev bir dalgayı andırana dek başını salladı.

Ansızın huzursuzlanan Seward, "Emir nedir, sir?" diye sordu. Böylesine tehlikeli bir zamanda, yanlış bir şey yapan bir başkan, hiçbir harekette bulunmayan bir başkandan daha iyiydi.

"Yüzbaşı Fox'a, 6 Nisan'dan önce herhangi bir zamanda, Sumter Kalesi'ne gönderilecek tedarikler ve belki daha da fazlasıyla

birlikte New York Limanı'ndan yelken açmak için hazırlıklara girişmesi emrini verdim."

Purosunu tam ortasından ısırdı Seward ve iki parçayı da ayaklarının dibinde duran tükürük hokkasına attı. "Fakat Bay Başkan, bu konunun Kabine'yi ikiye böldüğünü ve sizin de, bizlerin düşünüp taşındıktan sonra sunacak olduğumuz fikirleri yazılı olarak almak istediğinizi sanıyordum; ayrıca, Yüzbaşı Fox'un hareket edişinin ertelenmesi gerektiğini ve..."

Tüm bunlara Lincoln'ün yerine Chase cevap verdi. "Bay Seward, eğer *hazırlıklar şimdi* yapılmazsa, hiçbir zaman yapılamayabilir. Bu doğru değil mi, Bay Lincoln?"

Lincoln başıyla onayladı Chase'i; bunu yaparken Lincoln'ün biraz dalgın olduğunu düşündü Hay. "Bugünden başlamak üzere, Yüzbaşı Fox'un donanmasının Charleston'a varacağı güne kadar geçecek olan sürede pek çok şey olabilir. Ama elimizde hiçbir seçenek olmaması yerine, birtakım seçenekler olması bizim için daha iyi."

"Yüzbaşı Fox'u tanıyorum" dedi Blair. "Fevkalade bir subaydır. Hemen hemen benim West Point'te bulunduğum günlerde, Annapolis'teki Naval Academy'ye gitmişti."

Temelde Jesuitler'e has doğası, işini tatbik ederken birinden hoşlanmaya ya da hoşlanmamaya müsaade ettiği kadarıyla, Blair'lerin hiçbirinden hoşlanmıyordu Seward. Ama Lincoln'ün karşısında maskesini düşürmek ve idare etme kabiliyetinden yoksun bir başkanlığın tehlikelerinden açık açık bahsetmek zorunda kalacağı zamanın yaklaştığını biliyordu Seward. Blair'in açıkça yapmış olduğu şeyin ne olduğunu çoktan kavramıştı; Yüzbaşı Fox'un limandan hareket edişinin kendi başına hiçbir anlamı yoktu. Sumter Kalesi Yüzbaşı Fox oraya varmadan çok önce sakince boşaltılacak ya da bir taş yığınına çevrilecekti; veyahut, hepsinden de iyisi, unutulacaktı.

"Gemiler için para toplama konusunda Yüzbaşı Fox bazı sorunlar yaşayabilir." Chase'e döndü Lincoln. "Kilerde bir şeyler aramak zorunda kalabilirsiniz."

"Bize bırakılan tam olarak dolu bir kiler sayılmaz." Başkan'ın gösterdiği ani faaliyet belirtisi onu öylesine memnun etmişti ki, durumun vahametini gözler önüne sermekten yana değildi Chase. Halbuki Hazine tam bir karmaşa içindeydi. Eğer savaş çıkacak olsa, askeri bir kurumu nasıl finanse edeceğine dair halen hiçbir fik-

ri yoktu Chase'in. Cooke Kardeşler vasıtasıyla banka dünyasının kodamanlarıyla tanışmaya başlamıştı. Onların usullerinin, en az Chase'inkilerin onlar için olduğu kadar kendine yabancı olduğunu görmüştü. Onların huzurunda ahlaklıymış gibi görünmeye bile çalışmıyordu insan.

Lincoln ayağa kalktı, kravatını çözdü ve esnedi. "Beyler, size iyi geceler diliyorum." Diğerleri de ayağa kalktı ve Başkan odadan çıkana dek ayakta kaldı. Derken, Chase'e döndü Seward. "Evlerimize yürüyerek dönelim mi?"

"Elbette. Faytonumuzu Kate aldı..."

Lafayette Square'e bakan Old Club House'un tümünü işgal etmişti Seward. Evin yakınlarındaki Saint John's Kilisesi'nin kulesinin sivri ucu, geceleri, gökyüzüne çakılmış kara, demirden bir çivi gibiydi. Kiliseyi işaret ederek, "Anında dua edebiliyorum" dedi Seward.

"Başkan'ı yeniden Saint John's Kilisesi'ne gitmeye ikna edebildiniz mi?"

"Hayır; ama bunun üzerinde çalışıyorum. Zannedersem, artık Presbiteryen Kilisesi'ne gidiyor." Nemli ve ağaçlık parkın içinden geçerlerken, Yürütme Köşkü'nün ışıkları bir bir sönüyordu; parkın kenarındaki sokağın tümünü aydınlatmak içinse tek bir sokak lambası konmuştu.

İki adam eve girdiğinde, Seward'ın pek çok köpek cinsinin kırması olan, iri ve yerinde duramayan dişi köpeği Midge karşıladı onları. Seward'ın oğlu Frederick'in alev alev yanan bir şöminenin başında oturduğu, alt kattaki çalışma odasına götürdü onları Midge; çalışmakta olan Frederick'in üzerinde sadece gömleği vardı. Genç adam Chase'e hoş geldiniz dedikten sonra izin istedi. Chase şöminenin yanındaki bir kanepeye otururken, Seward kendisine bir kadeh konyak koydu. "Sahra kadar susadım" dedi.

"Benim ne böyle bir alışkanlığım" dedi Chase, "ne de hararetim var."

Elindeki kadehi döndürerek, Chase'in tam karşısına oturdu Seward. "Siz ve ben Sumter Kalesi konusunda farklı düşünüyoruz; fakat yalnızca yöntem ve zamanlama açısından."

Kibarca, "Belki, köleliği kaldırma yönündeki acil gereksinim konusunda da aynı görüşte değiliz" dedi Chase.

"Bunun için savaşa gider miydiniz?"

"Eğer gerekiyorsa, evet."

"Bunun yerine, İspanya'yla savaşa girip, Küba'yı elde etmeyi tercih etmez miydiniz? Ve Fransızlarla savaşıp, Meksika'yı ele geçirmeyi?"

"Charleston'ı elde etmeyi tercih ederim."

"Ama böylece pamuk ülkelerini arkadan kuşatmış olurduk." İkna edici ve detaycıydı Seward. Chase dikkatle dinliyordu. Fikir çok ustacaydı. Bir taşla öldürmenin her daim hayalini kurduğu o meşhur iki kuşu nihayet kapana kıstırabilecekti.

Seward, imparatorluk tasarısını anlatmayı bitirdiğinde, "Diyelim ki" dedi Chase, "genel olarak bu fikre açığım. Ama, söz konusu ayrıntılar olduğunda..."

"Önümüzde bir kütük var, Bay Chase. Ya da bir tırabzan mı demeliyim?"

Başıyla onu onayladı Chase. "Bay Lincoln'ün iyi niyetli ama yetersiz biri olduğu benim gözümde aşikâr."

"Ve ikimizin bir araya gelip bu ülkeyi ondan daha iyi yönetebileceğimiz ve şayet savaş çıkarsa, savaşı ondan daha iyi sürdüreceğimiz de benim gözümde aşikâr."

"Katılıyorum." Seward'dan ve onun ahlaki ilkelerinden –ya da bu ilkelerden yoksunluğundan– hiçbir zaman hoşlanmamıştı Chase. Ama Seward devrin dört dörtlük siyasetçisiydi. Seward'ın kurnazlığı ve kendisinin yüksek ahlaki gayeleriyle hakikaten de başarılı bir hükümet yaratabilir ve eğer gerekirse, zafer getirecek bir savaş çıkarabilirlerdi. Bu kadarını Seward'a da anlattı Chase. "Ama" –aşikâr olanı ilave etti– "başkan seçilen *oydu*."

"O seçildiği için, nüfusumuzun yaklaşık üçte birini kaybettik ya da kaybedeceğiz. Yedi eyalet Birlik'ten ayrıldı. Diğerleri de ayrılacak. Onu seçen azınlık, ülkeyi böldü. Eğer savaş çıkarsa, böylesine olağanüstü bir durum, hükümeti idare etmek için bir çeşit birliğe başvurulmasını –elbette Bay Lincoln'ün de onayıyla– gerektirebilir."

"Başkan'ın elinde biz varız; *Birleşik* Kabine." Bir espri yapmaya, yaradılışı elverdiğince yaklaşmıştı Chase.

"Siz ve ben varız. Peki, biz Başkan'a sahip miyiz?" Purosundan çıkan dumanların arasında gözlerini kısmıştı Seward.

"Ne manada?" Neredeyse, Brutus'u dinleyen Cassius gibi hissetmeye başlamıştı kendini Chase. Ya da tam tersi miydi?

"Bay Chase, ona açık açık, sizin ya da benim, veyahut her ikimizin de yönetime doğrudan yön vermesine izin verilmesini teklif

edeceğim. Bundan sonra üçe üç oylamalar olmayacak. Komik hikâyeler olmayacak. Sürüncemede kalışlar da..."

"Başkanlık hakkından vazgeçmesini mi *isteyeceksiniz* ondan?"

"Elbette, hayır. Halihazırda olduğu şey, yani başkan olmaya devam edecek. Ama bu yönetimin motoru biz olacağız." Chase'in, bir nevi konsüllük görevini (ikisi de Roma terimleriyle düşünmeye yatkındı şu an) onunla birlikte üstlenmesine izin vererek sergilediği yüce gönüllülüğe kendi de şaşmıştı Seward. Fakat Chase'in dişli bir sima olduğunu ve kolay kolay yabana atılamayacağını biliyordu.

"Bu önerinize ne cevap vereceğini öğrenmek için sabırsızlanıyorum." Yeni fikirleri benimsemek konusunda her zaman yavaştı Chase. Ama bir kez sindirildi mi, artık etinden bir parça olurlardı. Bu tarafsız yorumla, hatırı sayılır irilikteki bedenini kanepeden kaldırdı Chase ve kiralık bir araba çağrılmasını rica etti. Aşkta olduğu gibi siyasette de, zıtlar birbirini çekerdi ve ortaya çıkan yanlış anlamalar, aşkta da olduğu gibi, acı ve bir o kadar da ölümcül olmaya meyilliydiler.

On İki

14 Nisan, Pazar günü, kapılarını öğleden sonra kapattı Thompson's Drug Store. Genellikle, eczane pazar günleri açık olmazdı; ama şehirde öyle bir heyecan yaşanıyordu ki, Thompson's Drug Store, Willard's Hotel'in barından sonra, şehrin en hoş dedikodu merkezlerinden biriyken, dükkânı kapatmaya gönlü razı olmamıştı Bay Thompson'ın. Yürütme Köşkü'nün kapıcısı Bay McManus, elinde, sinirlerini yatıştıracak afyon ruhunu özlemle bekleyen Bayan Lincoln için hazırlanacak bir reçete ve bundan daha da acili, Başkan'ın bağırsaklarını çalıştıracak mavi kütleden bir miktar daha almak için o sabah dükkâna gelmişti.

David arka odada ilacı hazırlarken, Bay Thompson ve dükkânın müdavimlerinden yarım düzine kadarı, Bay McManus'ı etraflı bir sorguya çekti.

"Sizce Başkan ne yapacak, sir?" Caddenin karşısındaki önemli evle ilişkisi olan herkese çok saygılı davranıyordu Bay Thompson.

"Sert bir misilleme; bundan emin olabilirsiniz. Ama bu misillemenin nasıl bir şekil alacağını söylememeliyim elbette." Her zaman, başkanlık makamının komisyon odalarında neler olup bittiğini bilirmiş havasını verirdi McManus; Bay Thompson da onun bir kahin olduğunu düşünürdü; gerçi, bu yaşlı İrlandalı'yla karşı karşıya geldiği birkaç seferde, bu adamın, gazetelerde de okunabilecek şeyler dışında hiçbir haber verdiğine şahit olmamıştı David.

"Binbaşı Anderson ve garnizona ne olacak?" diye sordu bir müşteri.

"İsyancıların, adi haydutlar gibi, fidye için onları ellerinde tuttukları doğrultusunda söylentiler var." Bundan emin değildi David; hemşerileri –South Carolinalıları böyle görüyordu David– ne kadar kusurları olursa olsun, haydut değil, onurlu insanlardı.

Özel raflarında duran patentli ilaçları boyutlarına göre düzenlerken, "Kahramancaydı" dedi Bay Thompson. Simetriye çok düşkündü. "Asilerin otuz dört saatlik bombardımanı. Alev alan bayrak. Alevler içindeki kale..."

"Eğer ölümüne savaşsaydılar, bütün bunlar çok daha kahramanca olacaktı" dedi apaçık Güneyli olan bir ses.

"Nereye kadar?" diye sordu McManus. "General Beauregard'ın Charleston Limanı'nda binlerce adamı var. Nereden mi biliyorum? Başkan'ın Ofisi'ndeki haritayı gördüm. Sanki bir resimmiş gibi, onu şövalenin üstünde tutuyor Başkan."

"Garnizona tedarik sağlamak için" diye lafa karıştı, önünde *Star*'ın bir sayısı olan Thompson, "neden zamanında oraya varamadı gemiler?"

"Vardılar, Bay Thompson; oraya tam bombardıman başladığında vardılar."

"Öyleyse, neden gidip... isyancıların ateşine karşılık vermediler?" diye sordu alaycı Güneyli ses.

Elinde iki paketle dükkâna girdi David. McManus'ın yüzü normalde olduğundan daha fazla kızarmaya başlamıştı. "Çünkü, gelgit onlara geçit vermedi. Limanın girişinde şu sahil kordonu var. Deniz yükselmeden limana giremiyorsunuz." David'in okumuş olduğu hiçbir gazetede bu *yazmıyordu.* Belki de, gerçekten de bir şeyler biliyordu McManus ve şayet öyleyse... Paketleri Bay McManus'a verdi David. "Teşekkürler. İyi günler, Bay Thompson; beyler."

Bay McManus dükkândan ayrıldı. Dükkânın düzenli müşterilerinden biri, "Bu kadar çok insanın, bir pazar günü Beyaz Saray'da toplandığını daha önce hiç görmemiştim" dedi. "Şehirdeki her büyük kurbağa ziyarete geldi."

Hissedilir bir kötü niyetle, "Sanırım, sokağın karşı tarafında da epey bir vıraklama duyulmuştur" dedi Güneyli. Dükkândakileri yatıştıracak bir ses çıkardı Bay Thompson. Siyasi olarak asla taraf olmamayı amaç edinmişti; haplarını, tozlarını ve toniklerini herkese satıyordu.

Bay Thompson ve David dükkânı kapatmaya koyulduklarında, o öğleden sonra nehrin diğer yakasına, Alexandria'ya gitmesi gerektiği nahoş haberini aldı David. "Bu acil mesajı, bizzat İhtiyar Bayan Alexander'dan aldım; biliyorsun, kasaba bu ailenin ismini taşıyor ve hanımın aşırı su toplayan organlarını rahatlatmak için ihtiyacı olan doğru ilacı bir tek ben hazırlayabiliyorum. İlaç tam şurada." İçinde arı nane esansı bulunan porselen kavanozun yanındaki bir paketi işaret etmişti Bay Thompson. "Adres paketin üstünde."

David, "Ama bugün pazar, Bay Thompson..." diye söze girdiyse de, cümlenin sonunu getiremedi. Alexandria'ya Long Bridge üzerinden, yürüyerek gidecekti. Hayır, bir at arabası kiralamak için para alamazdı. Gençti; Bay Thompson'ın tüm mallarının tomar halinde tek

bir koca hapa dönüştürülmesine bedeldi egzersiz; yürümekten ölesiye nefret ettiği için, 10. Street'ten 15. Street'e gitmek için bir saat boyunca at arabası beklediği bilinen mal sahibi söylüyordu bunları.

Durgun ve sıcak bir gündü. Başkan'ın Parkı'nda ilk beyaz leylaklar açmıştı. Beyaz Saray'ın kapısının önünden geçerken durdu David. Üstü açık ve kapalı faytonlar, Bay McManus'ın ayakta karşılayarak içeri buyur ettiği şişman, ciddi simaları evin girişinde bırakıyordu. Nihayet savaş başlamıştı. Hangi tarafta olacağını biliyor olmasına rağmen, bir orduda, herhangi birinin ordusunda görev yapma fikri keyif vermiyordu David'e. 4 Mart'ta Bay Lincoln'e suikast düzenlemede bariz başarısızlığa uğrayan Vahşi Çocukların arasına da katılmak istemiyordu: "Long Bridge'te şu muhafızlar vardı ve artık çok geç olana dek şehre girmemize izin vermediler" diye yakınmıştı içlerinden biri. Zaten, Vahşi Çocukların çoğu yeni Konfederasyon ordusuna katılmak için çoktan Güney'e gitmişti. Belki de bir çeşit casus olabilirdi. Thompson's Drug Store'daki yeri sağlamdı. Annie, Surrattsville'den döndükten sonra, ona danışacaktı. Isaac'ın ortadan kaybolduğunu biliyordu; Virginia'ya gittiğini söylüyordu insanlar. Ama ne Bayan Surratt ne de Annie, Isaac'ın ismini ağzına alıyordu. David'inkinin aksine, sıkı ağızlı bir aileydiler. Kader ve babasının yok yere ölümüyle, emanet ve mahkûm edildiği kadınlar –iyi kadınlar– evi aklına gelince, yüksek sesle inledi David.

İçinde ufak tefek, kalın enseli, koca kafalı birinin oturduğu fayton David'in yanından geçerek kapıdan girince, arkasını dönerek yavaş yavaş Long Bridge'e doğru yol almaya başladı David.

Kısa boylu adama yerlere kadar eğilerek selam verdi Bay McManus. "Senatör Douglas, Başkan sizi bekliyor, sir. Kırmızı Oda'da."

"Seni yeniden görmek ne güzel, İhtiyar Edward." Çınlayan bas ses her zamanki kadar sert olsa da, yüzü solgundu Douglas'ın. Sıkması için sahibinin Lincoln'e uzattığı el de soğuk ve güçsüzdü. "Evet, Bay Başkan" dedi Douglas, "işte buradasınız."

Douglas'ı Washington'ın portresinin altında duran bir sandalyeye yönlendiren Lincoln, "İşte *buradayız,* Yargıç" dedi. "Yalnızca ikimiz; tıpkı eski günlerdeki gibi."

"Her şey bir yana, Bay Lincoln, sizi ziyaret eden ben olduğum ve tersi olmadığı için bir anlamda memnunum."

Lincoln'ün yüzünde bitkin bir tebessüm belirdi. "Biliyorsunuz, Yargıç, içimde, tam olarak söylediğiniz şeyi kastettiğinize dair tuhaf bir his var."

"Ne yapabilirim?" Sandalyesinde çok dik oturuyordu Douglas ve olduğundan daha uzun boylu görünüyordu.

"Önce bir şey dinlemenizi istiyorum. Ardından konuşacağız." Cebinden bir belge çıkardı Lincoln. "Bir bildiri bu. Göze çarpan noktaları size okuyacağım. South Caroline, Georgia, Alabama, Florida, Mississippi ve Louisiana eyaletlerindeki o unsurları, kanunların uygulanmasına mani olduklarından dolayı kınayarak başlıyorum..."

Her daim zehir gibi bir avukat olan Douglas, "uygulama" kelimesini yakalamıştı. "Kanunları uygulamak için, kasten, yemininize başvuruyorsunuz. Haklı mıyım?"

"Evet, Yargıç. Benim siperim, kalkanım... ve kılıcım o yemin." Kılıç kelimesindeki "l" harfini üstüne basarak telaffuz etti Lincoln ve gülümsedi. "Bu kelimeyi nasıl da hep çocuklar gibi telaffuz ettiğimizi hatırlıyor musunuz? Çünkü kelimeyi yalnızca kitaplarda *görürdük*..." Elindeki metne baktı Lincoln. "Bu yüzden ben, Abraham Lincoln, Birleşik Devletler Başkanı..."

Sanki bir rüyadan henüz uyanmış, kendi yerinde rakibini bulmuş ve kendi hiçbir yerdeymişçesine süratle gözlerini kırpıştırdı Douglas. "...Anayasa ve kanunlar tarafından bana verilmiş olan yetkiye dayanarak..."

Başını sallayarak, "Yemin" diye mırıldandı Douglas. Lincoln'ün ne yapmakta olduğunu anlamaya başlamıştı; ayrıca bu dünyada hiç kimsenin öngöremediği, hatta hayal bile edemediği bir gaye için başlatılan, böylesine yüksek bir kraliyet ilerleyişinde saklı olan tehlikeleri de anlıyordu.

"...söz konusu askerleri bastırmak ve kanunların gereğince *uygulanmasını* sağlamak için, Birlik'in birkaç eyaletinin milislerine, yetmiş beş bin mevcudu toplamaları için çağrı yapmayı uygun gördüm ve bu çağrıyı burada yapıyorum." Başını bildiriden kaldırdı Lincoln. "Eee?"

"Tekrar *uygulanması*." Başını salladı Douglas ve rahatsız bir ifadeye bürünmüş, yuvarlak suratında bir tebessüm yaratmayı başardı. "Ama Hotspur gibi, öyle değil mi? Kimi isterseniz, ona çağrı yapabilirsiniz. Ama, gelecekler mi?"

"Onları Birlik'i muhafaza etmek, korumak ve savunmak için çağırdığımda, başka bir seçenekleri yok." Sanki mermere kendi mezar kitabesini işlercesine, bunu açıkça dile getirmişti Lincoln.

"Evet, gelecekler." Lincoln'ü onayladı Douglas. "Ama kolay olmayacak bu. Bence, yetmiş beş bin çok az. İki yüz bin erkek isteyin."

"Önce ihtiyacı kanıtlamak zorundayım." Elindeki kağıda bir göz attı Lincoln. "Bu askerlere, kalelerimizi ve bunun gibi şeyleri yeniden ele geçirmek için ihtiyaç duyulacağını söyleyerek devam ediyorum; elbette barış içinde." İç çekti Lincoln. "Ve sonra da, isyanın sözde hükümetlerine sesleniyorum ve şöyle diyorum: 'Adı geçen birleşmeleri meydana getiren kişilere, bugünden itibaren yirmi gün içinde dağılmalarını ve barış içinde şahsi ikametgâhlarına çekilmelerini emrediyorum.'" Kaldı ki, bu süre yarından, 15 Nisan 1861'den itibaren başlayacak. Ardından da, Kongre'yi 4 Temmuz'da toplantıya çağırıyorum. Ne düşünüyorsunuz?"

"Şey, kendinize 4 Temmuz'a kadar diktatörü oynama yetkisi vermişsiniz ve Kongre toplanmadan *önce*, isyanı bastırmak için yapılması gerektiğini düşündüğünüz *her şeyi* yapmanızı tavsiye ederim size."

"Bunu bu şekilde düşünmemiştim, Yargıç." Gülümsedi Lincoln ve saçlarını çekiştirmeye başlayarak, vahşi ve karakteristik düzensizliğine soktu onları. "İçinde kimlerin olduğunu bilene dek Kongre'yi burada istemediğim doğru; başka hangi eyaletlerin Birlik'ten ayrılmaya karar verdiğini görene dek de bilemeyeceğim bunu. Sanırım, 4 Temmuz'a kadar, en kötüsünü öğrenmiş olacağız."

Başıyla Lincoln'ü onayladı Douglas. "Muhakkak, Virginia gidecek. Ya Maryland?"

"Maryland'i güç kullanarak Birlik'te tutmaya hazırım."

"Bunu yapabilir misiniz?"

"Eğer yapmazsam, bu şehri kaybederiz. Ayrılma yönünde çalışan Kentucky Valisi'nin aksine, Maryland Valisi bizim tarafımızda. Çok şükür, dostumuz yaşlı Doktor Breckinridge –biliyorsunuz ya, John C.'nin amcası– Birlik'e sıkı sıkıya sarılıyor ve omuzlarında büyük bir yük var. Şimdiye kadarki ilk –ve tek– kahramanımız Binbaşı Anderson'ın da bir Kentucky'li olması yararımıza."

"Dün ne oldu? Binbaşı Anderson tutsak edildi mi?"

"Hayır. Yalnızca basındaki dostlarımızın uydurmasıydı bu. Onu ve adamlarını gemilerimizden birine yerleştiren, vaktiyle Birleşik Devletler Ordusu'nun mensuplarından olan Bay Beauregard'a teslim etti kaleyi. Şu anda buraya doğru yol almakta."

"Yapmayı planladığınız tek şey kaleye tedarik sağlamakken, neden Sumter Kalesi'ne ateş açtı Bay Beauregard?

"Bunu öğrenmek için, Bay Beauregard'a emri vermiş olan Bay Jefferson Davis'in aklına girmenin bir yolunu bulmalısınız. Bir

hafta önce, Savaş Bakanlığı'ndan bir kâtibi, Vali Pickens'a, kalemize tedarik yollamamıza engel olmadıkları takdirde, kalenin asker sayısına ya da silah gücüne hiçbir şekilde takviyede bulunmayacağımızı bildiren bir notu okuması için Charleston'a gönderdim. Kâtip notu Vali'de bırakmış; Vali de onu Bay Davis'e yollamış; bunun ardından Bay Davis, Anderson'a kaleyi boşaltması emrini vermiş ve Anderson da bu emre itaat etmeyi reddetmiş. Onu gerçekten tanıdığınızda, Bay Davis'in dünya üzerinde yaşamış en kahrolası salaklardan biri olduğunu bana her zaman söylerlerdi; buna inanıyorum da artık." Bildiriyi katladı Lincoln ve cebine koydu.

"Hiçbir zaman saldırgan tarafın *siz* olmayacağınızı söylemiştiniz ve sanırım, değilsiniz de." Silik bir tebessüm vardı Douglas'ın dudaklarında.

"Bu tebessüm neyi ifade ediyor, Yargıç?" Sol kaşını kaldırarak, Douglas'a tuhaf bir şüpheyi ima eden bir bakış attı Lincoln.

"Freeport'ta bana kazdığınız o derin mezardan sonra –ve Bay Davis'in aksine kahrolası bir salak da değilim ben– sizin... bir iş çevirmekte olduğunuzdan şüpheleniyorum."

"Ah, öyle değil, Yargıç. Öyle değil." Ayaklanmıştı Lincoln; saçlarını çekiştirip, odanın içinde dört dönüyordu. "Bu şeyin gitmesine izin verebilirdim; bu doğru. Bizim işimize yaramayacak ve muhtemelen, savaş çıkarsa onlara da pek bir fayda sağlamayacak olan bir kalenin kimin elinde olduğu neyi değiştirir ki?"

"Savaş kapıya dayandı, Bay Başkan."

Pencerenin önünde durdu Lincoln; yüzünü tekrar odaya döndürdü sonra. "Evet, dayandı."

"Yani, cumhuriyeti tekrar yaratmak için elinize fırsat geçti artık."

Çok şaşırmıştı Lincoln. "Bunu söylerken neyi kastediyorsunuz?"

"Tartışmalarımızın son serisi için hazırlanıyorken, etrafı altüst ederek, Springfield'daki Young Men's Lyceum'da yaptığınız eski bir konuşmanın bir kopyasını buldum."

"Tanrım, Yargıç, o konuşmayı yaptığımda henüz bir çocuktum."

"Yirmi sekiz yaşındaydınız; Büyük İskender'in olağanüstü faal olduğu bir yaşta. Konuşmanızda ona da değiniyordunuz. Ve Julius Sezar'a da. Ve yanılmıyorsam, Napolyon'a."

"Tiranlar olarak, evet; ama..."

"Tiranlar olarak, evet." İnsafsızdı Douglas. Bir bakıma, onu sonsuza dek bir kenara atmış adamdan aldığı intikamdı bu. "Cumhuriyetin kurucularının, varolan tüm şanı almış olduklarını söylüyordunuz ve onlardan sonra gelecek olanların, mevki sahibi olmaktan ötesini gerçekleştirmiş olamayacaklarını; bir 'aslan ailesini ya da kartal kabilesini' tatmin etmeye yetmezdi bu."

Gözlerini Douglas'a dikmişti Lincoln. Yüzünde hiçbir ifade yoktu; dikkat kesilmiş, donmuştu sanki ve bundan ötesi yoktu.

"Sizin aslanınız ve sizin kartalınız, atalarının ya da herhangi birinin ayak izlerini takip etme fikrine katlanamaz. Sizin büyük insanınız, 'üstünlük için yanıp tutuşuyor ve eğer mümkünse, köleleri azat etmek ya da özgür insanları esir etmek pahasına da olsa, ulaşacaktır bu üstünlüğe.' Belki işe yarar diye, o konuşmayı neredeyse hatmetmiştim."

Odanın uzak köşesindeki pencereyle arasında kalan figüre hafif bir selam veren Douglas'a bakmayı sürdürüyordu Lincoln. "Evet, o kartal sizsiniz; aslan sizsiniz. Anayasa'nın farkında olmadan size vermiş olduğu o harika yemin sayesinde, köleleri azat etme ya da hepimizi esir etme hakkına sahipsiniz. Kararınız hangisi olacak?"

Sanki rüya görüyormuşçasına, kafasını salladı Lincoln ve "Bildiriyi çoktan Associated Press'e verdim." Bunu söylerken takındığı tavır tabiiydi. "Yarın her gazetede yayımlanacak."

"Bana cevap vermeyecek misiniz?"

"Cevap verecek bir şey yok, Yargıç. Ama o konuşmayı George Washington'ın yoluna geri döneceğimiz ve onun ilkelerini asla çiğnemeyeceğimiz umuduyla bitirmiş olduğumu hatırlar gibiyim."

"Fakat, o ilkelerin yavaş yavaş yok olduğunu da söylemişsiniz. Ve artık başka bir şeylerin olması gerektiğini." Bir cevap bekledi Douglas; ama hiçbir cevap gelmedi Lincoln'den. "Başka her ne varsa, şimdi hepsine sahipsiniz."

"Evet." Başını sallayarak, yüzünü başka yöne çevirdi Lincoln ve sanki kendi kendisiyle konuşurmuş gibi, "Şimdi hepsine sahibim" dedi.

Bu arada kapıda Hay göründü. "Bay Seward buradalar, sir."

"Ona Kabine Odası'nda beklemesini söyle."

"Yardım etmek için ne yapabilirim?" diye tekrar etti Douglas.

"Bildiri'yi ve Birlik'i desteklediğinize dair bir demeç verin."

"Peki ya kartalı ve aslanı?"

"Sizin yerinizde olsam, zoolojik metaforlardan kaçınırdım" diyerek gülümsedi Lincoln.

"Hepimiz Cumhuriyetçi, hepimiz Demokratız diyeceğim. Kuruculari taklit etmekten gocunmuyorum *ben*."

"Ve benim bundan gocunduğumu düşünüyorsunuz?"

"Sizin herhangi bir başkan ya da siyasi lideri övdüğünüze hiç şahit olmadım; Henry Clay için bir ölüm ilanı vermeniz yönünde ricada bulunulduğu o tek bir sefer dışında."

"Her zaman övdüğüm biri var; ne zaman hatırlarsam." Washington'ın portresine işaret etmişti Lincoln.

"Hepsinin ilki. Dua edelim de, siz sonuncusu olmayasınız."

"Dua edelim de, yarım asırdır katlandıklarımızın sonuncusu ben olayım."

"James Buchanan olmak yeterli değil mi?"

"Oh, Yargıç! Böyle devam ederseniz, aslanın kükreyişini gerçekten de duyacaksınız!"

Kahkahalarla Kırmız Oda'yı terk etti iki adam. Giriş holünü geçerlerken, Doğu Odası'ndan çıkan Mary ve Lizzie onlara doğru yaklaştı.

"Mary Todd!" Kollarını sonuna dek açmıştı Douglas.

"Yargıç Douglas!" Düşünmeksizin, herkesin evlenmiş olabileceği erkek olduğunu düşündüğü adamı kucakladı Mary. Sonra da geri çekildi. "Oh, ben ne yaptım böyle, Father" diyerek Lincoln'e döndü.

"Eğer onlara şimdiye dek kaç çift beyaz eldiven kaybettiğimi söylemezsen, bu yakışıksız gösterini Dışişleri Bakanlığı'nda anlatmayacağım."

"Bu evi şereflendiriyorsunuz, Mary Todd." Gözlerini ayırmadan Mary'ye bakıyordu Douglas. Yüz yüze geldikleri her seferde olduğu gibi yine, aynı boyda olduklarını ve böylece göz göze bakabildiklerini fark etti Mary. Derken, Douglas, Lincoln'e döndü. "Benimle evlenmeye razı olsaydı, bugün sizin yerinize ben burada olurdum."

"Fakat Yargıç, gidip John C. Breckinridge'le evlendiğini düşünsenize? O zaman *o* burada olacaktı."

Gurur ve neşeyle bir kahkaha attı Mary. "Yeryüzünde, âşıklarından üçü de aynı yılda başkanlık için yarışan bir başka kadın daha olduğunu sanmıyorum."

"Ya da" dedi Douglas, "yaşı biraz daha büyük olsaydı, Transylvania College'da olduğu yıllarda Jefferson Davis'i tavlayabilir ve Güney'in kraliçesi de olabilirdi."

Kıkırdadı Lincoln. "Ya da biraz daha küçük olup, Montgomery Blair'le evlenebilirdi. O da Transylvania'daydı."

"Fazla ileri gidiyorsun ama, Father. Hiçbir zaman evlenmek için bir siyasetçi arıyor değildim ben; yalnızca parlak bir adam arıyordum. İkinizin de kur yaptığı biri olmanın onuru yeter de artar bile bana."

Hafifçe sallanarak, "Benim için bir zevkti" dedi Douglas.

"İyi misiniz?" Douglas'ı kolundan yakalamıştı Mary. Lincoln de atılarak diğer kolunu tuttu.

"Yatağınıza geri dönmelisiniz, Yargıç" dedi Lincoln. "Enerjinizi toplayın ve iyileşin. Yapacak işlerimiz var." Douglas'ın elini iki eliyle sıktı Lincoln.

"Biliyorum." Kapıya doğru yöneldi Douglas. İhtiyar Edward'a Douglas'a yardım etmesi için işaret etti Lincoln. "Mesajımı hemen yazıp, telgraf servisine vereceğim. Sizin bildirinizin yanında basılmasını sağlayacağım."

"Teşekkürler, Yargıç."

Douglas evden ayrılınca, Lincoln'e döndü Mary. "Father, o ölüyor."

Başıyla Mary'yi onayladı Lincoln. "Ben de bu izlenime kapıldım."

"Geçmişimiz bizi terk ediyor, öyle değil mi?"

"Sanırım, biz de bir çeşit hareket halindeyiz."

"Father!"

"*Bugün* demiyorum, Molly. Şimdi, yapacak işlerim var."

Kabine Odası'ndaki pencereden, Beyaz Saray'ın güney kısmındaki, nergisler, fulyalar ve hakikaten de büyüleyici yabani otlarla kaplı, bakımsız çimenliğe bakıyordu Seward. Nehrin diğer tarafındaki Virginia Tepeleri dumanlı bir maviydi; Hay odanın kapısını açarak, "Bay Seward, Başkan" dediği sırada, ağzındaki yakılmamış puroyu eline alarak, tıpkı iyi bir puro dumanı gibi diye düşündü Seward.

Tüyleri diken diken olmuş bir şekilde içeriye girdi Lincoln. Kabine masasında Seward'ın yanındaki yerini alırken, Lincoln'ün en az iki gündür tıraş olmadığını fark etti Seward. Ayrıca, Başkan'ın siyah ve sert favorilerinde birkaç kır saç olduğu da dikkatinden kaçmamıştı.

"Yargıç Douglas buradaydı. İki yüz bin adam istemem gerektiğini düşünüyor. Ama korkarım, çağrı yaptıklarımı toparlarken bile yeterince sorun yaşayacağız."

"Sizi kamu önünde de destekleyecek mi?"

Başını salladı Lincoln. "Yarın bir demeç verecek."

"Bilhassa sorun yaşayacağımız yer olan New York'ta büyük bir güce sahip Bay Douglas."

"Fakat, sizin şu New York Belediye Başkanı'nız..."

"Sir, o bey *benim* belediye başkanım değil."

"Bay Seward, New York eyaletinin tümünü sizin şahsi çiftliğiniz olarak görüyorum. Her neyse; Belediye Başkanı kısa bir süre önce, New York City'nin Birlik'ten ayrılmasını ve 'özgür bir şehir' diye nitelendirdiği bir konuma erişmesini arzu ettiğini belirten bir mesaj yolladı bana."

İçini çekti Seward. "Büyük bir aptal o. Ama sinsi biri ve pek çok New Yorklu da onun gibi hissediyor. Hepsi o göçmenler, bilhassa da İrlandalılar ve o Katolikler yüzünden. Şunu söylemek zorundayım ki, beni her zaman sevmişlerdir. Belki bana zararı dokunacak kadar." Ansızın bir tebessüm yayıldı Seward'ın yüzüne. "Bildiğiniz gibi, siyasi kariyerimi sona erdirdiler. Okullarına devlet parasından vermemiz gerektiğini düşünüyordum. Piskopos benim fevkalade biri olduğumu düşünürdü. Batı'ysa öyle düşünmedi. Belediye Başkanı'na ne cevap verdiniz?"

"Ön kapının, evi kendi kafasına göre düzenlemesine izin verecek halimin olmadığını söyledim."

Gülmeye başladı Seward. Sahiden hoşuna gitmişti bu espri; sahiden tedirgin de olmuştu. 1 Nisan'da, yönetimin karşısında duran sorunların ana taslağını çıkardığı uzun bir memorandum vermişti Lincoln'e ve bu süreçte, Lincoln'ü gücendireceğinden çekindiği ve Chase'e "evin gerçekleri" diye tarif ettiği belli şeyler hakkında ona bir nutuk çekmişti. Aradan neredeyse iki hafta geçmişti ve Lincoln bu memorandumun bahsini dahi açmamıştı henüz. Başka bir gün değil de, özellikle bugün buraya çağrılmasının nedeninin, bu gerçekleri tartışmak olduğunu tahmin ediyordu Seward. Haklıydı da.

Ellerini başının arkasına götürdü Lincoln ve uzun, kalın parmaklar birbirine kenetlendi. "Dikkatime sunmuş olduğunuz 1 Nisan tarihli düşüncelerinize yanıt vermek için kendime biraz zaman tanıdım."

Bu acaba, 1 Nisan şaka gününe yapılan sivri uçlu bir gönderme olabilir mi diye merak etti Seward; öyle olsa bile, hiç açık vermiyordu Lincoln. "Aynı gün size bir mektup yazdım; ama siz bu mek-

tubu okumadan önce konuşmalıyız diye düşündüm. İtham metnizde... İdare'nin görevdeki birinci ayı sonunda, Başkan ve Kabine olarak yedi ya da sekiz defa bir araya gelmiş ve beraberce, sizin de bir parçası olduğunuz pek çok karar vermiş olmamıza rağmen, herhangi bir dış ilişkiler ve yurtiçi politikamız olmadığını söylüyorsunuz. Örneğin bugün, asker toplanması için çağrı yaptım eyaletlere. İnanıyorum ki, doğru olanı yaptım:"

"Evet, sir. Doğal olarak, siz Sumter Kalesi'ne tedarik göndermeye karar vermeden ve elbette, isyancıların saldırıları öncesinde yazmıştım bunları."

Bir hayli saygısızca, Seward'ın sözünü kesti Lincoln. "Memorandumunuzdan iki temel noktayı alıyorum. Birincisi, büyük bir şaşırtmaca yaparak, Avrupa güçleriyle İspanya'ya savaş açmanın da bir parçası olduğu, bir kıta savaşı başlatmamız gerektiği. Söylemekten kaçındığınız şeyse, South Carolina'daki kendi kalelerimizden birini dahi doğru dürüst destekleyemezken, Santo Domingo ve Küba'daki İspanyol garnizonunu tam olarak *nasıl* devireceğimiz."

"Savaş halinde, doğal olarak, şu anda sizin de yaptığınız gibi, ordular toplanacak, gemiler inşa edilecek. Benim güvendiğim nokta, sir, şayet Fransa ve İspanya ile savaşa girersek, tüm Amerikalılar üzerinde etkisini gösterecek olan birleştirici ilke."

"Her zamanki gibi, görüşünüze saygı duyuyorum, Bay Seward." Ceketinin iç cebinden –ölümcül diye düşünmeye başlamıştı Seward– memorandumu çıkarırken ılımlı görünüyordu Lincoln. "Biz ve isyancılar arasındaki meseleyi, kölelik sorunundan birlik ve bölünme meselesine kaydırmamız gerektiği görüşünü ileri sürüyorsunuz. Yemin Töreni nutkumda yaptığım şeyin tam olarak da bu olduğu izlenimindeydim ben." Doğrudan doğruya Seward'ın gözlerinin içine baktı Lincoln. Gri gözler her zamanki gibi hülyalı olmasına karşın, sol gözkapağı her zamankinden de çok kapanmıştı.

Bunların bir avcının gözleri olduğunu aklından geçirdi Seward ve aldığı konumu değiştirdi. "Belki de, İlgacılara gereğinden fazla kulak verdiğinizi hissettim; sınır eyaletlerinde endişe yaratıyor bu."

"Görüşünüz benim için kıymetli, Bay Seward." Dışişleri Bakanı mendilini çıkarıp, o tuhaf derecede sakin ama büsbütün altüst edici bakıştan kaçabilmek için sigara içen birinin öksürüğüne tutulmuş gibi numara yapmaya yeltenene dek Seward'ınkine bakmayı sürdürdü Lincoln'ün gözleri. "Sanırım, Bay Chase, Bay Sumner ve

ülkedeki her sözde İlgacı, köle sahiplerinin hassasiyetlerini gereğinden fazla gözettiğimi söyleyecektir size. Fakat beni en çok kaygılandıran şey, ileri sürdüğünüz son görüş oldu, Bay Seward." Elindeki kağıda baktı Lincoln. "Hangi politikayı benimsersek benimseyelim, bu politikanın etkin bir şekilde uygulanmak zorunda olduğunu söylüyorsunuz."

"Bence, bu hususta hepimiz hemfikiriz, sir. Sürüklenme sona ermeli..."

"Sürüklenme..." Gözlerini camdan dışarı çevirdi Lincoln. "Bu kelimeyi kullanmanız ne tuhaf! Dün gece, bir nehrin üzerinde bir salda olduğumu gördüm rüyamda; nehir öylesine genişti ki, hiçbir kıyıyı göremiyordum; elimde sırık falan da yoktu ve sürükleniyordum." Yüzünü yeniden Seward'a döndü Lincoln. "Şu açık ki, Bay Seward, rüyalarımda beni ziyaret ediyordunuz. Şimdi çok şaşırtıcı bulduğum bu işte." Gözlüğünü takarak, okumaya başladı Lincoln. "'Başkan bunu ya kendisi yapıp, göreve devam ettiği müddetçe aktif olmak zorunda ya da bu görevi Kabine'sinin bir üyesine devretmeli.'" Bir dakika için, yüzündeki Jesuitler'e has tebessümü hâlâ koruyan Seward'a baktı gözlüğünün üstünden Lincoln. Sonra da okumaya devam etti. "'Bir politika benimsendikten sonra, konu üzerindeki tartışmalar sona ermeli ve herkes bu konuda mutabık olarak, o politikaya uymalı. Benim özel uzmanlık alanım değil bu. Fakat ne sorumluluk peşinde koşuyor ne de sorumluluk üstleniyorum.' Son derece olağandışı bir belge bu, Bay Seward. Son derece olağandışı." Kağıdı neredeyse buruşturarak, öylece yan cebine soktu Lincoln. "Kabine içinden güçlü bir lidere ihtiyacımız olduğunu ve o, diyelim ki Fransa sahillerine saldırmak için bir donanma oluşturduğunda, hepimizin ona uymak zorunda olduğunu söylüyorsunuz."

"Sir, bu türde bir liderliğin başka bir alternatifi olduğunu düşünmüyorum."

"Kabine'ye *danışmamamı* mı tercih ederdiniz? Kendimi herkesin görüşlerine açmıyor olmamı mı?"

"Bence, çok fazla tartışma, çok az eylem olabilir."

"Bu mümkün. Ama aceleyle büyük bir olaya atlamak benim tarzım değil; özellikle de, söz konusu edilecek bir ordumuzun, bir donanmamızın bulunmadığı ve elimizde neredeyse boş bir Hazine olduğu bir zamanda ufukta savaş görünüyorsa."

"Yine de, sağlam, kararlı bir eylem..."

Uzun parmaklarından birini masaya vurdu Lincoln; sanki bir kamçının şaklamasını duymuşçasına sesini kesti Seward. "Benim asker toplanması emrini vermemden daha sağlam, daha kararlı –ve korkarım ne de daha değiştirilemez– hiçbir şey yok. Partimizin benim yerime sizi aday göstermeyerek mühim bir hata yapmış olduğu görüşünü benimsediğinizi şimdi anlıyorum..."

"Sir, asla böyle bir şey söylemedim."

Gülümsedi Lincoln. "Eminim ki, başında olduğum yönetimin böyle bir şeyi asla *söyleyemeyecek* kadar sadık bir üyesisiniz. Ama, gidip şahsıma özel bir mektupta yazdınız bunu." Duraksadı Lincoln.

Tamamen avcunun içinde olduğunu zannettiği bir durumun kontrolünü, her nasılsa, kaybetmiş olduğu hissine kapıldı Seward. "Sir, en derin düşüncelerimi, size duyduğum güvenle –ve açıklıkla– dile getirdim."

"Bunun için size teşekkür ederim. Şimdi, bu görüş alışverişi sanki hiç olmamış gibi davranacağız."

Ayağa kalktı Seward. "Bu şartlar altında, sir, benim açımdan yapılacak en iyi şeyin istifa etmek olduğunu düşünüyorum."

"Ben öyle düşünmüyorum. Bu yüzden, olduğunuz yerde kalacaksınız. İki kişinin yapabileceğinden de fazla iş bekliyor bizi." Seward'ı Kabine Odası'nın kapısına doğru yönlendirdi Lincoln; Seward kapıyı açtı ve Başkan önden geçebilsin diye geri çekildi. Başını eğerek, bir an için Seward'a baktı Lincoln. "Bence, bu konuşmayı bir sır olarak saklarsak iyi ederiz. Yazdığınız memorandumdan başka kimin bilgisi var?"

"Bir tek, oğlum Frederick'in."

Lincoln başını salladı. "Nicolay ve Hay belgeyi gördü. Ama bir mezar kadar sessiz olacaklardır. Bay Chase'in" diye devam etti Lincoln, "bunların hiçbirini öğrenmesini istemeyiz, öyle değil mi?"

"Hayır, kesinlikle. Hayır, istemeyiz." Nicolay, Seward'ı Charleston'dan gelen en son haberleri öğrenmek için bekleme odasında toplanmış olan, alışılmamış Pazar günü kalabalığının arasından geçirmek için onlara doğru gelirken, o çok şey bilen insan sırıtışını takınmıştı Seward.

Başkan'ın Ofisi'nde ona katılması için Hay'e işaret etti Lincoln. Ziyaretçilerle çok vakit kaybettiği zamanlarda, Lincoln'ün işe devam etmesini sağlamak Hay'in kendi kendine benimsediği bir göreviydi. Lincoln'ün can sıkıcı ve görgüsüz insanların en küstahları karşısında dahi bitmek tükenmek bilmez bir sabırla hareket ediyor

olmasını hiçbir zaman anlayamamıştı Hay. Sanki kaybedilen zamanı açıklamak istercesine, "Çok az zamanımı aldılar" derdi Lincoln.

Başkan'ın Ofisi'ne girer girmez, akçaağaç tahtasından yapılmış sandalyesine çöktü Lincoln. Ziyaretçilere etrafı gezdirirken, "Görev koltuğu" derdi bu sandalye için. "General Scott'a, şuradaki küçük odaya bir telgraf makinesi koymasını istediğimi söyleyin." Hay'in ofis olarak kullandığı, dar, uzun, odaya benzer bölmeyi işaret etmişti Lincoln.

Ardından, Seward'ın memorandumunu uzattı Hay'e. "Ufak kasaya kilitle bunu. Bay Seward'ın buna bir daha hiç kimsenin göz değdirmesini isteyeceğini sanmıyorum." Kıkırdadı Lincoln. "Beni idare ettiğini zannediyor. Ee, böyle *düşünmesinde* herhangi kötü bir yan olduğunu sanmam."

"Sir, Senatör Hale'in şu arkadaşı sizi görmek için bekliyor. Liverpool Konsolosluğu'nu istemişti ve biz de Vera Cruz Konsolosluğu'nu verdik ona. Hiç mutlu değil."

"Onu içeri gönder."

Geleceğin konsolosu, genç irisi birine yaraşan göbeğini çevreleyen altın zincirler takmış, iyi giyimli bir New England'lıydı. "Bay Lincoln, sir. Bu bir şeref, sir."

Adamın elini sıktı Lincoln. "Oturun, dostum. Sizin için ne yapabilirim?"

"Şey, sir, ben Liverpool'a gitmeyi ummuştum ve her şeyin Bay Seward tarafından ayarlandığını söyledi Senatör Hay. Fakat sonra, orada böceklerin insanı diri diri yediğini duyduğum Vera Cruz'a gideceğimi söyleyen resmi mektubu aldım..."

"O talihsiz olay gerçekleşirse, bayım, geriye fevkalade güzel bir takım elbise ve bir saat kösteği bırakacaklarını söyleyebilirim yalnızca..."

Ansızın, nereden geldiği belli olmayan, tiz bir ses kapladı odayı. "Baba, hiç insanlardan sıkılmaz mısın sen?"

Geleceğin Konsolosu, sandalyesinde sıçradı. Ayağıyla nazikçe Tad'i dürterek, "Beyaz Saray'da bir hayaletimiz var" dedi Lincoln; son zamanlarda, babasının masasının altına gizlenmeyi âdet edinmişti oğlan. "Fakat zararsız olduğunu düşünüyoruz."

On Üç

Uzun köprünün yarısını geçtiğinde ter içinde kalan David, kravatını çözmek için durdu ve altında hızla akmakta olan, bahar yağmurlarıyla kabarmış ve bulanmış sarı renkli Potomac'a baktı. Her şey bir yana, bir pazar günü öğleden sonrasını ziyan etmek için, Alexandria'ya yürüyüp geri dönmekten daha iyi bir yol düşünemiyordu. Köprü üzerine yerleşmiş, gelip geçenleri, özellikle de şehre Virginia tarafından yaklaşan birkaç kişiyi inceleyen keskin bakışlı Birlik askerlerinin de farkındaydı. Ara sıra Güney'den gelen bir yük vagonu durduruluyor ve sanki bölünmenin esrarengiz parçalarını taşıyor olabilirmişçesine aranıyordu. Şehirden çıkış yapan, ağzına kadar ev eşyalarıyla –ve elbette, tavuk sandıklarıyla– dolu yük vagonlarının eşlik ettiği pek çok fayton görünüyordu. Bu trafiği durdurmak için hiçbir harekette bulunmuyordu Birlik askerleri. Bunların, bir zamanlar evleri olan ama şimdi düşman bir ulusun başkenti haline gelen bu şehirden kaçan ayrılıkçılar olduğunu biliyorlardı.

Köprünün altındaki nehre bakarak, balık tutmanın zevklerini düşünen David, bu ortamda her nasılsa büsbütün yanlış duran tanıdık bir ses, stakkato bir ses, kuru bir öksürük duydu. Başını kaldırdı ve bir ırgat ya da bir berduşa benzettiği birini gördü; sanki acı çekiyormuş gibi yavaşça hareket eden, yırtık pırtık elbiseler içinde, zayıf, yaşlı bir adamdı bu. H Street'in arka salonunda eriyip bitmekte olması gereken İhtiyar Bay Surratt'ı, yüz yüze gelene dek tanıyamadı David.

İlk başta, başını başka yöne çevirdi Bay Surratt; ama sonra, "Bay Surratt. Sizin hasta olduğunuzu sanıyordum, bayım" dedi David.

"Doğru düşünmüşsün, Davie." Bir an için köprünün tırabzanlarına yaslandı Bay Surratt. Öksürük sürekli değildi; aralıklarla geliyordu. Normal konuşabildiği aralar oluyordu.

"Arka salondan bir yere kıpırdamadığınızı sanıyordum."

"Şey, şimdi öyle olmadığını görüyorsun. Aslında, son zamanlarda, bu eski kıyafetleri giyerek, Virginia tarafında yaşayan eski dostlarımı görmeye gidiyorum."

"Bay Surratt, yardım etmek isterim."

"Yardım mı?"

"Evet, bayım. Sanırım, ne yaptığınızı biliyorum. Isaac'ın ne yaptığını da... Konfederasyon'a bilgi götürüyorsunuz. Yardım etmek istiyorum; her ne yapabilirsem."

David'e keskin bir bakış attı Bay Surratt. Yüzü hastalıktan solmuştu ama gözleri parlaktı. Eliyle bir işaret yaptı yaşlı adam. "Sanki birbirimizi tanımıyormuşuz gibi, birkaç adım önümden yürü. Diğer tarafa geçince konuşacağız."

Virginia tarafında hiç muhafız olmamasına rağmen, bir tavernanın kapısında Konfederasyon bayrağı dalgalanırken; hemen karşısındaki bir komşu da Birlik'in bayrağını sergiliyordu penceresinde.

Şehirden çıkan faytonlar ve yük vagonları, Richmond ve ötesine uzanacak güney yolculuklarına devam ediyorlardı durmaksızın. David'in takip ettiği Bay Surratt tavernaya girdi. Ana barın loş ışığı altında, viski içerek, David'in tahminince, ya vatan hainliğinden ya da tütün fiyatlarından bahseden çiftçiler oturuyordu; ansızın duygusallaşarak, her biri bu haşin adamları, kendi hısımlarını, gerçek müttefiklerini heyecanlandıracak konular diye düşündü David. Ona arka taraftaki odalardan birine gitmesi için işaret eden şişman adama bir zarf uzattı Bay Surratt. David de onu takip etti.

Aralarında bir viski şişesi ve birkaç tozlu bardak duran, uzun ahşap bir masaya oturdu Bay Surratt ve David.

"Sen iyi bir oğlansın, Davie" dedi Bay Surratt. "Bizim tarafımızdasın, biliyorum. Bunu karımdan ve Annie'den duyuyorum. Bize yardım da edebilirsin. Senin yapabileceğin bir iş var. Bizim gibi hisseden herkes için yapacak iş var. Şimdi senin yapabileceğin en iyi şey, Montgomery'ye giderek, orduya yazılmak. Söylediklerine göre, çoktan silahlanmış, yirmi bin adamı var Başkan Davis'in."

"Olduğum yerde daha çok işe yarayacağımı düşünmüyor musunuz, bayım? Şehirde, Thompson's Drug Store'da çalışarak."

"Thompson's Drug Store'da çalışarak mı?" Kendine bir bardak viski koydu Bay Surratt. "Beyaz Saray'ın hemen karşısındaki?"

"Evet, bayım. Lincoln'ler, Seward'lar, Blair'ler ve Welles'lar... hepsi de ilaçlarını bizden alıyorlar. İşin aslı, Bay Seward neredeyse kapı komşumuz; Bay Welles'sa ondan birkaç ev ileride oturuyor ve Blair'ler de..."

Bu sırada, tavernanın sahibi şişman adam aralarına katılmıştı. David'i göstererek, "Bu kim?" diye sordu.

"Davie Herold. İyi bir çocuktur. Bizim tarafımızda. Doğduğundan beri tanırım onu."

Şişman Adam üçüne de viski koydu. "Biraz önce bana verdiğin şeyden sonra, şerefe kadeh kaldırmalıyız bence." Bardağını kaldırdı. "Amerika Konfedere Devletleri'ne!"

Tıpkı Vahşi Çocukların yaptığı gibi, bir dikişte içti viskisini David.

"Senin o mesajın Richmond'a vardığında, ki yanılmıyorsam yaklaşık on dakika içinde olacak bu, Virginia Birlik'ten ayrılacak."

"Zamanı gelmişti." Çaba göstererek, yeni bir dizi öksürüğü bastırdı Bay Surratt. Bu hastalık her ne idiyse, onu tedavi edemese bile, öksürüğü azaltacak bir karışım biliyordu David. Viski şişesine doğru uzanırken, eğer Herold ailesinde birazcık para olsaydı, bir doktor olabilirdim diye düşündü; ya da belki bir avukat. Bay Surratt, David'e dönerek, "Kimler uğruyor?" diye sordu.

"Nereye kimler uğruyor?"

"Thompson's Drug Store'a." Bay Surratt Şişman Adam'a döndü. "15. Street'te, Beyaz Saray'ın çok yakınındaki Thompson's Drug Store'da kalfadır David. Lincoln'ler bu dükkânı kullanıyorlar; Kabine'nin pek çok üyesi de öyle." David'e dönerek, "O zaman, kimler geliyor dükkâna?"

"Şey, şu Bay McManus var. Yirmi yıldır Beyaz Saray'ın kapıcısı. Çok şey biliyormuş gibi davranıyor. Örneğin bu sabah, Başkan'ın Ofisi'ndeki şövalenin üzerinde, tıpkı bir resim gibi, Charleston Limanı'nın haritasının durduğunu söyledi. Sonra, Bay Hay var; Başkan'ın sekreteri. Genç, çok zarif görünüşlü biri. Fazla konuşmuyor. Sonra şu cildi bozuk kadın var; Lizzie Keckley. Bayan Lincoln'ün terzisi ve her gün Köşk'te epey bir zaman geçiriyor; ya da İhtiyar McManus öyle söylüyor. Onu sevmiyor ihtiyar; çünkü baş ağrısından epey mustarip olan Bayan Lincoln'le pek sıkı fıkı Lizzie..."

"Bay Lincoln neden rahatsızlık çekiyor?" diye sordu Şişman Adam.

"Uyumakta zorlanıyor. Bu yüzden onun için Thompson's Drug Store'un özel ilacını hazırlıyoruz; çoğunlukla afyondan oluşan bir ilaç. Ve bağırsakları da hiçbir zaman doğru dürüst çalışmıyor; bu yüzden de mavi kütleyle dolduruyoruz onu. Bunlar dışında bir sorunu yok. İki küçük oğlan daha yeni kızamık çıkardı; hafif atlattılar. Sonra, hemen hemen kapı komşusu olan Bay Seward var. O da baş ağrısından mustarip; ama onunki Bayan Lincoln'ünkünden farklı bir tür. Onun baş ağrısı içtiği o konyaklar yüzünden. Dolayısıyla, onun midesini de düzeltmek zorundayız. Bayan Gideon Wel-

les..." David, Thompson's Drug Store'un seçkin müşterilerini ve onların çeşitli hastalıklarını tarif ederken, Bay Surratt ve Şişman Adam bakıştı; Şişman Adam pek memnun görünüyordu.

David'in elindeki bilgiler tükendiğinde, Bay Surratt, "Davaya nasıl yardım edebileceğini soruyordu oğlan. Ben de olduğun yerde kal ve dinle dedim."

"Aynı fikirdeyim. Yalnızca kulaklarını dört açarak ve Köşk'tekileri, Bay Seward'ın evindekileri daha iyi tanıyarak, bizim için gerçekten çok yararlı olabilirsin, genç adam. Hükümetin gerçek patronu Bay Seward. Bazen öğrenmemiz gereken özel bir şey olabilir ve bunu Bay Surratt aracılığıyla sana ulaştırırız."

"Eğer ben artık burada olmazsam, Annie aracılığıyla." Bastırılan öksürük nöbetleri artık patlak vermişti; yaşlı adam yüzünü ellerine gömdü; omuzları acıyla inip kalkıyordu. Sorun her ne idiyse, verem olmadığına kanaat getirmişti David.

Şişman Adam'a döndü David. "Bir ulak olarak da size yararım dokunabilir, öyle değil mi?"

"Elimizde onlardan yeterince var. Ayrıca, Thompson's Drug Store'daki işini de kaybetmek istemezsin."

"Zannetmiyorum." Hayal kırıklığına uğramıştı David. Botlarının ökçelerine gizlenmiş şifreli mesajlarla düşmanın saflarında at koştururken hayal etmişti kendini.

Öksürükleri kesildiğinde, Bay Surratt titreyerek ayağa kalktı ve Şişman Adam'la vedalaştı. "Sana bir pazar günü Davie'yi yollayabilirim."

"Kendine iyi bak, John." Onları ön kapıya kadar geçirmedi Şişman Adam. Tavernanın dışına çıktıklarında, "Şimdi gidip ilaç teslim etmem gerek" dedi David.

"Bu iyi, Davie." Başını salladı Bay Surratt. "Virginia Birlik'ten ayrıldığında, ki arkadaşımın biraz önce telgrafa yazmasını sağladığım bilgi sayesinde yarın bile olabilir bu; Long Bridge'ten geçip, geri dönebilmek için muhtemelen bir pasaporta ihtiyacın olacak ve Thompson's Drug Store'da çalışan çocuğa kolayca bir tane vereceklerdir."

"Öyleyse, hâlâ bir ulak olabilirim?"

"Neden olmasın? Ama arkadaşımızın da dediği gibi, işini bırakma. Yardım edebileceğin yer, ülkene gerçekten yardım edebileceğin yer orası!"

Merakını daha fazla dizginleyemedi David. "Ona verdiğiniz bilgi neydi; telgrafa yazdığı şu bilgi? Yoksa gerçek bir sır mı bu?"

"Şu anda bir sır; ama yarın bir sır olmayacak. Old Abe'in, Virginia da dahil olmak üzere tüm eyaletlere, ona asker yollamaları çağrısında bulunduğu, yarın yayımlanacak bir bildiriyi ele geçirdik. Ona asker yollayacaklar elbet." Aynı anda hem kahkaha attı hem de öksürdü Bay Surratt. "Birlik'ten ayrılmak için tam da böyle bir şey bekliyorlardı işte. Maryland de öyle."

Konfederasyon'un gizli servisinin neredeyse bir parçası olmaktan büyük heyecan duymuştu David; yeniden, hayati önemde bir görevle, karanlık, aysız bir gecede at sürerken hayal etti kendini. Çok yorgun ve bayılmak üzereyken, Güney'in savaşı kazanmak için ihtiyaç duyduğu hayati, şimdiye dek ulaşılamamış bir bilgiyi Jefferson Davis'in kendisine veriyordu. Başı dik, Alexandria'ya doğru yürüdü ve neredeyse yükses sesle "Dixie"yi söyledi.

Ceviz ağacından yapılmış, çok büyük masasında oturuyordu Chase ve karşısındaki duvarda asılı duran ve sorunları kendisininkiyle kıyaslandığında önemsiz kalan ilk Hazine Bakanı Alexander Hamilton'ın portresini inceliyordu. Zor işlerden hoşlanan, çok titiz biriydi Chase. Yedi devlet bakanlığının her birinin yanı sıra, Gümrük İdaresi'nin, fenerlerin bakım ve idaresinin, askeri hastanelerin, Sahil Muhafaza'nın ve onun bakanlığına yüklenmiş başka bir düzine çeşitli faaliyetin daha maliyeleriyle ilgilenen, tam üç yüz seksen üç kâtibin çalıştığı, çok büyük Hazine binasından Birleşik Devletler'in maliyesine çekidüzen vermeye çalışmanın nasıl bir kabus olduğunu Chase kendisine anlattığında, büyük bir anlayış göstererek, zor işlerden hoşlanan biri olmasının talihli bir hadise olduğunu söylemişti Başkan.

Şu anda pencerenin önünde dikilmiş, puro içerek caddenin karşı tarafındaki Willard's Hotel'e bakan Jay Cooke'a, "Parayı" diye sordu Chase, "nereden bulacağız?"

Cooke, "Başka herhangi bir meslek sahibinin de yapacağı gibi, borç alın" diyerek yüzünü döndü. Cooke'un içtiği puronun külünün, selefinin daha yeni yaymış olduğu inci grisi kadife halının üstüne düşüşünü dehşetle izledi Chase; aynı zamanda, odadaki karaceviz ağacından yapılmış altı sandalye de, Chase'in gözüne son derece güzel görünen bir kumaşla kaplanmıştı. Ofis, Başkan'ın ya da başka herhangi bir Kabine görevlisinin ofisinden çok daha lüks ve güzeldi. Chase'i bilhassa tatmin edense, Adalet'in terazileri üzerin-

de duran, Hazine'nin şatafatlı mührünü sergileyen yaldızlı pencere kornişleriydi.

"Eğer beni mazur görürseniz, Bay Cooke, Amerika hükümetinin bankacıların ellerine teslim edilmesi fikrinden pek hoşlandığımı söyleyemeyeceğim."

"Bana bakmayın, Sayın Bakan. Bu türden nefret ediyorum. Bu yüzden, daha yeni kendi bankamı kurdum ya."

"Gelirlere doğrudan bir vergi koyarak para toplamayı tercih ederim."

"Hiçbir kongre böylesi bir vergiye izin vermedi."

"Hiçbir kongre böyle bir krizle karşı karşıya kalmamıştı. Burada, dünyanın geri kalanıyla bağlantımız tamamıyla kesilmiş bir haldeyiz. Telgraf hattı kesik. Demiryolları..." Durakladı Chase; söylemek üzere olduğu şeye inanmakta güçlük çekiyordu ama yine de söyledi: "Eğer isyancılar saldırırlarsa, şehri terk etmek zorunda kalacağız." Güzel ofisinde, hasretle etrafına bakındı Chase. "Ama hükümet *nerede* olursa olsun, son derece masraflı bir savaşı finanse etmek için hazırlıklara başlamalıyız."

"Onları yenmemiz ne kadar vaktimizi alır sizce?"

Kaşlarını çattı Chase. "Bu soruyu birkaç ay önce sorsaydınız, cevabım birkaç ay olurdu. Ama Bay Buchanan Güneyli arkadaşlarına karşı harekete geçmezdi. Artık Virginia da Birlik'ten ayrılmış olduğuna göre, Norfolk'taki donanmayı kaybettik. Daha da beteri, Harper's Ferry'deki cephaneliği de. Bu yüzden, benim tahminime göre, isyancıları yenmemiz yaklaşık bir yılımızı alacak ve bunun için yüz milyon dolar masraf edeceğiz."

"Çok kötümsersiniz, Bay Chase. Ama şayet haklıysanız, Federal senetleri piyasaya hemen sürmek için çok daha fazla nedeniniz var. Diyelim ki, beş yılı geri ödemesiz, yirmi yıllık senetler olsun bunlar ve yüzde sekiz de prim dağıtsın..."

Otomatik olarak, "Yüzde altı" dedi Chase.

"Yüzde yedi buçuğa çıkarın..."

"Ben bir mezatçı değilim. Yüzde kaç bilmem; ama ne kadar düşük olursa, ülke için o kadar iyi olur."

"Ne var ki, senetlerinizi alacak bankacılar açısından, ne kadar yüksek olursa o kadar iyi."

Arkasına yaslandı Chase ve ilham alabilmek için Alexander Hamilton'ın tablosuna baktı. Biraz ilham almış olacak ki, "Acaba halkın çoğunluğunu, hükümetlerinin senetlerini almaya ik-

na edebilir miyiz?" dedi. "Böyle bir durumda, bir senet sahibi kendini savaşın bir parçası olarak görecektir muhakkak ve kazanacağımız başarılar bu kişinin senetlerini daha değerli kılacaktır..."

"Fakat, Tanrı saklasın, yenilgilerimiz de o senetleri daha değersiz kılacak ve satılamaz hale getirecektir."

"Çok kötümsersiniz, Bay Cooke. "Ama şunu söylemek zorundayım ki, savaşımızın liderinin yönetimi altında, şimdiye dek" –Lincoln'ü Kabine dışında asla eleştirmeyeceğine dair yemin etmişti Chase; ama buna engel olamadığı zamanlar da oluyordu– "hiçbir şey yapmadık. Dün geceki akşam yemeğinde, savaştaki özgünlükleri açısından Birleşik Devletler'i övdü Britanya Elçisi. Savaşan pek çok ulus, dedi, düşmana zarar vermeye çalışır. Fakat siz yalnızca kendinize zarar veriyorsunuz. Herkes kahkahalarla güldü bu şakaya. Bense utandım. Çünkü, elbette, haklıydı elçi. Pazartesi günü yayımlanan bildiriden beri, tek yaptığımız Harper's Ferry'deki kendi cephaneliğimizi havaya uçurmak ve Norfolk'taki kendi donanmamızı ateşe vermek oldu."

"Onların isyancıların eline geçmesini önlemiş oldu bu. Bu arada, Kate eşimle beraber The Cedars'ta kalıyor."

Yeni konuya uyum sağlamak için sol gözünü kıstı Chase. "New York'taki Romalılara has satın alma sevdasından sonra, Philadelphia'da duracağından hiç haberim yoktu Kate'in." İç çekti Chase.

"Biliyorsunuz, size istediğiniz miktarda para ödünç vermekten mutluluk duyacağım."

"Hayır, hayır, Bay Cooke. Doğru bir hareket olarak algılanmaz bu. Bu arada, faytona ilişkin bir çeşit *yazılı* sözleşme yapmalıyız. O faytonu ancak ödünç alabilirim, biliyorsunuz."

"Biliyorum."

Ayağa kalkıp, pencereden dışarı baktı Chase. Tıkırtılarla bir at arabası geçiyordu. Willard's Hotel'in önündeki kaldırım boştu. "Geçen hafta, Willard's Hotel'de bin kadar misafir vardı. Şimdiyse, yalnızca kırk kişi kalıyor." Chase camdan bakadursun, Lafayette Square yönünde, ellerinde tüfekleri, başlarında kürk şapkaları, birkaç yüz erkek göründü. "Clay Taburu olmalı bu." Cooke da dışarı bakmak için Chase'in yanına geldi. Willard's Hotel'in önüne geldiklerinde, adamlardan birkaçı otelin önünde nöbete dururken, geri kalanı içeriye girdi.

"Bunlar da kim, Tanrı aşkına?" diye sordu Cooke.

"Çoğunluğu Kentucky'li. Sınır adamları. Bir grup, Başkan'ın Köşkü'nde kalıyor. Köşk'ün *içinde*. Doğu Odası'nda uyuyorlar. Düşünsenize! Pennsylvania delikanlıları Temsilciler Meclisi'nde kalıyor. Massachusetts'ten gelen alayı nereye yerleştirdiler, bilmiyorum."

"Baltimore'da ne kadar hırpalandılar?"

"Dört asker öldürüldü. Vahşiler'den oluşan bir çete otuzunu yaraladı. Oradan kurtulabildikleri için bile şanslı sayılırlar."

"Eğer Maryland Birlik'ten ayrılırsa..."

"Şehri terk ederiz." Masasına geri döndü Chase. Eline bir belge aldı. "Sonra, şu casuslar meselesi var." Gözlerini kısarak elindeki kağıda baktı. "Dört bin dört yüz yetmiş subaydan, iki bin yüz elli dördü isyancı eyaletlerden gelmiş."

"Güney biraz fazla temsil hakkı bulmuş gibi duruyor."

"Bilhassa da askeriyede. General Scott'a bakılırsa, en iyi subayımız Lee adındaki bir Virginia'lı."

"John Brown'u yakalayan adam mı?"

"Ta kendisi. İhtiyar Bay Blair, Lee'nin çok iyi bir dostu. Bay Blair, perşembe günü Albay Lee'ye ordumuzun kumandanlığını teklif ettiğinde, Birlik'ten ayrılmanın yanlış, köleliğinse daha da beter olduğuna inanmasına rağmen, memleketi olan eyaletin istilasının bir parçası olamayacağını söyledi Lee. Bu Güneylileri anlamıyorum ben; siz anlayabiliyor musunuz, Bay Cooke?"

"Hiç denediğimi söyleyemem."

Chase'in aklı işine geri dönmüştü artık. "Kişisel gelirlere vergi koymaya yelteneceğim."

"Böyle bir şey yaparsanız, hiçbir yerde tam anlamıyla sevilen biri olabileceğinizi zannetmiyorum."

"Oh, yüzde iki ya da üçlük bir vergi fark edilmez bile. Doğal olarak, bundan daha fazlasını koymak söz konusu bile olmayacak."

"Umarım, haklısınızdır. Ama unutmayın, 1864 yılında sizin seçilmenizi sağlamak zorundayız."

Sertçe, "Eğer artık çok geç değilse" dedi Chase. Maryland'in, önümüzdeki birkaç gün içinde Birlik'ten ayrılacağına emindi; yine de, finans camiasının sürekli güven tazeleme ihtiyacı içinde, nazik ve ürkek bir hayvan olduğu temeline dayanarak, gerçekte olduğundan daha neşeli ve kendinden emin görünmeye dikkat ediyordu. Kişisel olaraksa, tam bir panik halindeydi Chase. Maryland gider gitmez, hükümet şehri terk edecekti. Başkent isyancılara

kaptırılır kaptırılmaz, Lincoln'ü görevini kötüye kullanmakla suçlamak için muhtemelen başarıya ulaşacak bir hareket başlayacaktı. Lincoln gider gitmez, Seward gücü eline geçirecekti; özellikle de, başkent, Harrisburg'ün kuzeyindeki herhangi bir yere taşındığı takdirde. Seward başa geçerse, 1864'te yapılacak bir seçim, tartışmalı bir meseleye dönüşecekti. Kendi Anayasa'sınca, beklenmedik bir tiran –puro içen, ufak tefek, gülümseyen, sıkıcı bir New Yorklu– dışında hiç kimse saltanat süremesin diye, herkesin onun egemenliği altında olacak şekilde düzenlenmiş, hiçbir-zaman-tamolarak-istikrarlı-olmayan Kuzey Amerika cumhuriyetini sarıp sarmalayan kaosu durdurmak için hiçbir yol gelmiyordu Chase'in aklına.

Ama puro içen, ufak tefek, güler yüzlü ve sıkıcı New Yorklu, ertesi sabah oğluyla beraber neredeyse boş olan Saint John's Kilisesi'ni terk ederek, şimdi Altıncı Massachusetts Alayı'nın şık görünüşlü askerlerinin nöbet tuttuğu Beyaz Saray'ın kapısına doğru konuşmadan ilerlerken, hiç de tiranlık havasında değildi. Baba ve oğul içeriye girmeyi deneyince, durduruldu. Bir çavuş, "Kim içeriye girmeye çalışıyor?" diye sordu. Evin sütunlu girişinden, "Bay Seward" diye seslendi İhtiyar Edward.

Seward'lar araba yolundan Köşk'e doğru değil, rengi atmış, camdan seraların manzarayı tuhaf derecede çirkinleştirdiği sağ tarafa doğru yürürlerken, onları selamladı askerler. Camdan ek bölmesi olan Köşk'ün batı kanadının hemen ötesindeki Başkan'ın Parkı'nın korusunda, Savaş Bakanlığı ve Donanma Bakanlığı'nın binaları yan yana duruyordu; Köşk'ün doğu kanadının karşısındaysa, Dışişleri Bakanlığı'na ev sahipliği yapan ve gerçekten de, Hazine'nin saray gibi binasının gölgesinde kalan, küçük, kırmızı tuğladan yapılmış bina vardı.

Donanma Bakanlığı'nın önünde iki denizci nöbet tutuyordu. Baba ve oğul burada birbirlerinden ayrıldı; oğul Dışişleri Bakanlığı'na gitmek, baba da, son derece gizli olduğundan, casusların olup biten her şeyi rapor ettikleri Köşk'te değil, Gideon Welles'ın kurumunda düzenlenen bir toplantıya katılmak için.

Denizciler Seward'ı tanıdılar ve onların verdiği selama, purosunu sallayarak karşılık verdi Seward. Donanma Bakanı'nın küçük ofisinde, saçları çoktan tehlike işareti vermekte olan Başkan, masanın başındaki yerini çoktan almıştı. Chase dışında tüm Kabine bu-

radaydı. Başkan'ın sağ tarafında, kocaman, gutlu bacağı bir taburenin üzerine uzatılmış ve özel bir koltuktan taşan General Scott duruyordu. Hay ve Nicolay, John Paul Jones'un soluk bir portresinin altında oturuyorlardı.

Başkan'ın yanındaki yerini alırken, "Dün Kuzey'deki tüm telgraf dairelerine baskın yapıldığına dair bir söylenti dolaşıyordu ortalıkta" diye mırıldandı Seward.

"Evet" dedi Lincoln, "bu hafta duyduğum, gerçek payı olan ilk söylenti bu. Dün öğleden sonra saat üçte, ülkedeki her Birleşik Devletler mareşaline, gönderilmiş her telgrafın aslına ve son on iki ay içinde alınmış her telgrafın da bir kopyasına el koymaları emrini verdim."

Hafifçe ıslık çalmaya başladı Seward. "Bu, el koyuşun *yasal* dayanağı?..." Gözlerinden tekini komik bir edayla şaşılaştırdı.

"Anayasa'daki *daha geniş* yetkilere." "Daha geniş" tabirini, sanki tadını çıkarıyormuşçasına telaffuz etmişti Lincoln. "Her neyse; düşmanlarımızın kimler olduğu ve nerelerde bulunduklarına dair daha iyi bir fikrimiz olacak artık; özellikle de dünyanın bu kesiminde."

Bu arada içeriye Chase girdi; topluluğa selam verdi ve masadaki yerini aldı. Sonra Lincoln konuşmasına başladı. "Beyler, Bay Seward ve ben, şu anda elimizde olan hemen hemen yegâne bereketli şeyi, söylentileri tartışıyorduk. Yepyeni bir tanesini biraz önce öğrendim. General Scott." Kocaman koltuğunda oldukça dikkat kesilmiş olan ihtiyar figüre döndü Lincoln. "Richmond'daki gazeteler, size isyan ordusunda yüksek derecede bir komutanlık önerildiğini ve sizin de bu teklifi kabul ettiğinizi duyurdular."

Pek çok çenenin iliştirilmiş olduğu büyük kafasını kaldırdı General Scott. "Söylediğinizin ilk kısmı doğru. Sadakatimi Virginia'ya aktarmam teklif edildi. İkinci kısımsa doğru değil. Bu teklifi reddettim. Memleketim Virginia'nın topraklarının bundan böyle düşman bölgesi olduğunu da söyledim onlara."

Başını sallayarak Scott'ı onayladı Lincoln. "Ben de böyle düşünmüştüm. Albay Lee konusunda herhangi bir ilerleme kaydettiniz mi?"

"Hiçbir ilerleme kaydedemedim, sir. Kendisiyle konuştum. Ardından Bay Blair de konuştu. Nezaketin ve onurun timsaliydi Albay Lee. Bu sabah Richmond'dan bir mesaj aldım. Albay Lee isyan ordusunun bir kumandanı artık."

"Kölelikten tiksindiğini ve ayrılmayı vatan hainliği olarak algıladığını iddia ettiğine göre" dedi Lincoln, "ne çeşit bir kumandan olacağını görmek ilginç olacak."

Hüzünle, "Çok iyi savaşacaktır, sir" dedi General Scott. "Bu bir onur meselesi."

Notlarını tutan Hay, Lincoln'ün bunu anlamadığının aşikâr olduğunu düşünse de, "Anlıyorum" dedi Lincoln. "Şimdi, savaşı finanse etmeye başlamamız için gizli kalacağını umduğum bir toplantı yapılmasını istedim." Katlanmış bir kağıdı açarak önüne koydu Lincoln; sonra da Chase'e döndü. "Federal Hükümet'e karşı silahlı bir isyan olduğuna göre, Hazine'den iki milyon dolar çekmenizi istiyorum şimdi sizden; bu miktarın havale yapılarak gönderileceği kişiler..." Gözlüğünü taktı ve üç kişinin ismini okudu Lincoln. "Hepsi de New York City'de iskan etmekteler. Adreslerini size ayrıca vereceğim."

Başkan'ın söylediklerini doğru duymuş olduğuna inanamıyordu Chase. "Hiç tanımadığım bu üç beyefendiden herhangi bir teminat alınadan, bu havaleleri yapmak zorundayım, öyle mi?"

"Bu doğru, Bay Chase. Şahsen ben de tanımıyorum onları. Her neyse; çoktan varmış ve varmakta olan askerlerin ihtiyaçlarını karşılamak için ne gerekiyorsa almaları için bu beylere önceden yetki verdim. Hesapları düzenli aralıklarla size sunacaklar ve kendileri hiçbir karşılık almayacaklar."

"Ama bu son derece usulsüz, Bay Başkan..." diye söze girdi Chase.

"Zamana, tam da bu yüzden, son derece uyuyor ya, Bay Chase."

"Fakat böylesi bir harcamaya ancak Kongre izin verebilir."

"Kongre yaklaşık üç ay geri dönmeyecek. Şehri savunmak için o güne dek hiçbir şey yapmamamı mı tercih edersiniz?"

"Hayır, sir. Ama..."

"Beyler." Uzun parmaklı elini şöyle bir sallayarak, Chase'in sözünü kesti Lincoln. "Bu acil durum ödeneği konusunda oybirliği istiyorum."

Hazine'ye yapılan bu ani ve cüretkâr saldırıyı, Lincoln'ün alışılagelmiş müteredditi tarzına son derece ters bulan Seward, "Eminim ki, alacaksınız" dedi. Washington şehrini isyancılara kaptırma fikrinin, bu tuhaf aklı fevkalade meşgul ettiği aşikârdı.

Her Kabine üyesine, sırayla, ödeneği destekleyip desteklemediğini sordu Lincoln. Ve karardan memnun olmasa da, herhangi bir

alternatif göremeyen Chase de dahil olmak üzere, her biri desteklediğini söyledi. Oylar verildikten sonra, arkasına yaslandı Lincoln. "Şu an için ne trenlere ne de gemilere güvenileceğinden, bu ödeneklerin New York City'ye dolambaçlı bir yoldan ulaştırılmasını tasarladım. Buradaki askeri durumumuza gelince, onun da çok tehlikeli yanları var."

Lincoln'ün şimdi sergilemekte olduğu, bir gece öncesinde, gece yarısı, artık Lamon'ın kapısında sürekli nöbet tuttuğu Başkan'ın odasının önünden geçerken duyduğu, olabilecek en korkunç iç çekişler ve inlemelerle böylesi belirgin bir zıtlık içinde olan dinginlik havasından etkilenmişti Hay. Lamon'a, Başkan hasta mı diye sorduğunda, "Hayır, yalnızca rüya görüyor. Tanrı bilir nedir" diye cevap vermişti Lamon.

Ama şimdi uyanıktı Başkan. "General Scott, isyancıların nehrin alt kısmındaki Washington Kalesi'ni zapt etmeleri ne kadar zaman alır demiştiniz?"

"Bir şişe viskiyi devirmekten fazla sürmez demiştim, sir."

Gülümsedi Lincoln. "Bu imgeye vurulmuştum. Düşmanın şişesiyle vurulmayacağımızı umut edelim. Senato'da yerleşmiş olan Altıncı Massachusetts Alayı bizimle. Temsilciler Meclisi'nde de Pennsylvania'lılar var. Başkenti ve büyük bir saldırı durumunda da kamu binalarını savunmak için yeterli adama sahip olduğumuzu düşünüyor General Scott. Bu doğru mu, General?"

Lincoln'ün başkalarını, avukatlara has bir yolla belli yönlere çektiğini, her zamanki gibi yine fark etti Hay. Çok önemli meselelerde, her bir Kabine bakanının görüşlerini kağıda dökmesinde, kayıtlar için açıkça konuşmasında ya da bir evet veya hayır oyu vermesinde ısrar ederdi. Kimseyi, benzersiz derecede keskin ve isabetli kancasının dışında bırakacak göz yoktu onda; ya da bir keresinde sekreterlerine de belirtmiş olduğu şekilde ifade etmek gerekirse, "İşler kötü gidince, insanlar bana böyle olacağını daha önce söylediklerini belirtmekten hoşlanıyorlar. Elimde böyle bir şey söylememiş olduklarına dair –kendi kelimeleriyle ifade edilmiş– kanıtlarım olsun istiyorum."

General Scott bir an için gurultular çıkardıktan sonra konuşmaya başladı. "Düşman hakkında kesin olarak bildiğimiz şey şu. Vernon Dağı'nın dört mil aşağılarında, yaklaşık iki bin asker, nehri bu dar bölgeden kontrol altına alabilmek için Potomac üzerinde bir batarya inşa ediyor. Yaklaşık aynı sayıda adam nehrin her iki

yanına dağılmış ve Washington Kalesi'ne saldırmak için bekliyor. Bu sabah, özel vagonlar, şehre yapılacak genel bir saldırı için iki bin asker daha getirmek üzere Harper's Ferry'e gitti. Adamlarından on bin kadarını alana yerleştirebilir isyancılar. Şimdilik, elimizdeki askerlerle onları uzakta tutmayı başarabiliriz. Daha sonrası içinse, şu anda yolda olmaları gereken askerlerle Richmond'ı alabiliriz."

"Baltimore'dan geçerek." Gözlerini yumdu Lincoln. "Baltimore konusunda ne yapacağız? Maryland konusunda ne yapacağız?"

Kabine'nin en yüksek rütbeli üyesi olarak, çetenin, şehirde bir depodan diğerine ilerledikleri sırada, Altıncı Massachusetts Alayı'na karşı gerçekleştirdiği saldırıya duyduğu öfkeyi dile getirme zorunluluğu hissetti Seward. Kararlı bir edayla, "Sizin yerinizde olsam, şehre Federal bir garnizon yerleştirirdim" dedi Seward. "Ve düzeni böyle korurdum."

"Ben de öyle yapardım, Bay Seward." Ilımlıydı Lincoln. "Ama şu anda oraya yerleştirecek fazla bir asker yok elimizde. Bu arada, çete, yönetimi eline geçirdi ve genel olarak bize meyilli olan Vali Hicks, bölgesel hummaya direnemeyerek boyun eğme belirtileri göstermeye başladı."

"Bay Başkan, ne pahasına olursa olsun, Maryland'in Birlik'ten ayrılmasına mani olmak zorundayız." En az Seward kadar sertti Chase.

"Şey, elimde bir ordu ve donanma olsaydı, bunu kesinlikle yapardım. Fakat yok. Her ikisine de sahip *olacağım*. Ama şu anda sahip değilim."

Montgomery Blair sesini yükseltti. "Ben bir Maryland'liyim. Ve ayrılıkçıları sindirmeye yetecek kadar akıl olduğunu biliyorum o eyalette..."

Blair konuşmaya devam ederken, bir donanma subayı odaya girdi ve Lincoln'e bir not uzattı; sonra da Gideon Welles'a bir not uzattı ve odadan çıktı. Elindeki nota bir göz attı Lincoln ve devam etmesi için Blair'e işaret etti. "Ana sorun, kendilerine pek yaraşacak şekilde, Vahşiler diye tabir edilen Baltimore Çetesi. Kuzey'le tek kesintisiz demiryolu bağlantımız olan şehri istedikleri zaman avuçlarına alabilirler ve ayrıca, sanırım, şu anda şehirde bulunan ve nasıl olup da dünden önceki gün askerlerimize saldırılmasına göz yumduğunu açıklamaya hazır olan Belediye Başkanı Bay Brown'u da etkisiz hale getirmeyi başarabilirler. Mümkün olan en

kısa zamanda Baltimore'a bir garnizon yerleştirilmesi fikrini destekliyorum. Vali Hicks'in şu anda ayrılıkçı bir çoğunluğa sahip olan Eyalet Yasama Organı'nı toplamasına mani olmak için de elimden geleni yapacağım."

"Ne yapılması gerektiği konusunda aşağı yukarı hepimiz hemfikiriz. Bir muamma olansa, bunun nasıl yapılacağı." Masada oturan Donanma Bakanı'na baktı Lincoln. "Evet, Father Welles, size gelmiş olan o notta ne yazdığını bana söylerseniz, ben de size bana gelen notta yazılı olanları söyleyeceğim."

Şahane peruğuna çekidüzen vererek, "Sir, Washington'daki donanmanın komutanı istifasını yollamış. Potomac tarafındaki başlıca savunmamızı oluşturan topçu bataryasının başkumandanı gibi, o ve ekibinin çoğunluğunun Güney'e gideceğini bana bildirme nezaketini de göstermiş."

İrkilerek geri çekildi Lincoln. Dinginlik görüntüsü bozulmaya başlamıştı. "Üç gün önce o topçu kumandanı bana geldi ve Birlik'e olan bağlılığı üzerine yemin etti; ben de ona inandım ve onu görevinden almadım. Haberleriniz her ne kadar iyi olsa da, Father Neptune, bendeki haberler kat kat daha iyi. Beyler, Baltimore'daki arkadaşlarımız Northern Central Railway üzerindeki demir köprüyü yıkmışlar. Kuzey'den hiçbir tren gelmeyecek artık. Kara ulaşımımız tamamıyla kesildi."

Odadaki sessizlik, yalnızca General Scott'ın ağır ve düzensiz nefes alıp verişiyle bozuluyordu. Elinin tersiyle yüzünü ovuşturdu Lincoln; sanki tüm dünyayı bir kerede ve sonsuza dek ortadan kaldırmak için diye düşündü Hay. Derken ayaklandı Başkan.

Canı sıkkın bir halde, "Elimizden geldiğince, tüm bunları bir sır olarak saklamalıyız" diye ilave etti Lincoln. "Şu anki başlıca sorunlarımızdan biri güven meselesi. Hükümet daireleri asilerle dolu; artık evlerine geri dönmek için harekete geçtiler ve bunun için onlara müteşekkiriz. Ama burada kalma niyetinde olan türlü çeşit sempatizan var. Onlara karşı tetikte olmalıyız. Düşmanı evin içine sokmak için mümkün olan her şeyi yapacaklar."

Köşk'e geri dönerken ona eşlik etmeleri için Nicolay ve Hay'e işaret etti Lincoln. Üç adam cam seraların önünden geçerken, kazlardan oluşan bir kalabalık önlerini tıkadı. "Bu kazlar bir şeyin alameti bence" dedi Lincoln.

Nicolay, "Belki de..." diye söze girmişti ki, bir el hareketiyle onu susturdu Lincoln.

"Hiç yorum yapmasak belki daha iyi olur. Yeterince güç bir duruma düştük zaten."

Başkan'ı, Baltimore Belediye Başkanı Brown'un, şehrin önde gelenlerinin oluşturduğu bir delegasyonla kendisini Mavi Oda'da beklediği haberiyle karşıladı İhtiyar Edward. Bu arada, Kentucky'li gönüllü askerler Doğu Odası'ndaki şöminelerde akşam yemeklerini pişiriyor, bir yandan da hüzünlü şarkılar söylüyorlardı.

Hay ve not defteri tarafından takip edilen Lincoln, tek bir kelime etmeksizin Mavi Oda'ya geçti. Nicolay ikinci kata geri döndü. Lincoln'ün odaya girmesiyle, ufak tefek, kalın sesli biri olan Belediye Başkanı Brown, elini ciddiyetle iki yana açarak ileri çıktı. Yedi ya da sekiz Baltimore ileri geleninin üçü ayağa kalkmamıştı ve bunu gören Hay çok şaşırmıştı. Lincoln ve Brown el sıkışırken, "Beyler, Başkan" repliğini yüksek sesle haykırdı Hay.

Yerlerinden kalkmamış olan üç kişi gönülsüzce ayağa kalktı ve bazıları diğerlerinden daha da gönülsüzce olsa da, her biri Başkan'ın elini sıktı. Ellerini arkasında kavuşturup, dudaklarında, Hay'in artık bildiği üzere, sinirli olduğunun şaşmaz bir işareti olan nazik bir tebessümle ayakta kalırken, onlara oturabileceklerini işaret etti Lincoln; dünyanın geri kalanı bu tebessümün anlamından bihaberdi.

"Davetimi kabul etmiş olmanız beni memnun etti, Bay Brown. Ve arkadaşlarınızın da gelebilmiş olması. Doğal olarak, cuma günü askerlerimize yapılan saldırı beni çok üzdü. Bunun olmayacağını ummuştum..."

"Sir, bildiğiniz gibi..." Brown'un sesi odanın içinde gümbürdüyordu. "...halkımız arasında hassasiyetin çok yüksek olduğuna ve 15 Nisan'da verdiğiniz bildiriyi, doğal olarak Maryland'i de içinde bulunduran tüm Güney'e yapılmış bir savaş ilanı olarak algıladıkları konusunda sizi defalarca uyarmıştım."

"Bay Brown, Bay Brown!" Teskin ediciydi Lincoln. "Ben bilgili biri değilim. O bildiriyi yazarken olduğu gibi, aceleyle yazdığımda, tam olarak demek istediğim şeyi ifade edemeyebilirim." Neredeyse kahkahayı koy verecekti Hay. Sözlü ya da yazılı, her kelime ya da tabiri en ince ayrıntısına kadar anlayan biri varsa, o da Lincoln'ün ta kendisiydi. Ama kendince sebeplerden ötürü, bu adamların gazetelerden okudukları hödüğü oynuyordu şimdi Başkan.

"Her halükârda, Bay Lincoln, sizin yetmiş beş bin askere çağrı yaparken niyetiniz *tam olarak* her ne olursa olsun, bizim heyecanlı vatandaşlarımızın, Kuzeyli askerlerin şehrin yalnızca on dört mil uzağında, Cockeysville'de olduğunu duyduklarında ne hissetmiş olabileceklerini tahmin edersiniz."

"Bunu takdir ediyorum, Bay Brown ve eğer o sırada, onları geri çağırma şansım olsa, bunu yapardım da. Ama Güney'e savaş açmak için değil, her an gerçekleşebilecek bir saldırıya karşı şehri korumak için buraya doğru ilerlemekteydiler."

Bu bilgiyi alınca adamlardan birkaçının çok memnun olmuş göründüğünü fark etti Hay. Ama Lincoln bunu fark etmemiş gibi yaptı. Bunun yerine, neredeyse alçakgönüllülükle, Belediye Başkanı'nın düştüğü zor durumdan ötürü özür diledi ve askerlerin, gelecekte, şehre doğru ilerlerken Baltimore'un çevresinden dolaşacaklarına dair söz verdi.

"Bunu kağıda dökebilir misiniz, sir?" diye sordu Brown.

"Neden olmasın." Ona kağıt ve kalem vermesi için Hay'e işaret etti Lincoln. Sonra yuvarlak bir masaya oturdu ve yazmaya başladı. Gülümseyerek, "Şimdi size, askerlerin şehrin içinden geçmeyeceği sözünü verirsem, muhtemelen yarın, hiçbir askerin şehrin etrafından dolaşmaması isteğiyle yine burada olacaksınız" dedi.

"Vakti gelince, Maryland Yasama Organı buna karar verecektir, sir."

Lincoln imzasını attı ve kağıdı Belediye Başkanı'na uzattı. "Bu arada, demiryolu köprüsünün yıkıldığını duydum..."

"Evet, sir. Asker taşıyan hiçbir tren Washington'a Baltimore üzerinden gelmesin diye köprünün kullanılamaz hale getirilmesi konusunda Vali Hicks ve ben hemfikirdik. Cuma günü olanlardan sonra, Kuzeyli askerleri korumayı umut edemem; halkımızın..."

Konuyu hafife almaya yeltenerek, "Heyecanından" diye Brown'a yardımcı oldu Lincoln.

"Öfke kelimesi bu durumu daha iyi ifade eder, sir. Virginia'daki komşularıyla yakın bir ilişki içinde olan, köle sahibi bir eyaletiz biz."

"Siz bir sınır eyaletisiniz, evet." Böylece, delegasyon evden ayrılana dek ortamı yumuşatmak için elinden geleni yaptı Lincoln.

Doğu Odası'ndaki Kentucky'lilere kısa bir ziyarette bulunduktan sonra ofisine geçti Lincoln. Aklındaki her neyse, Tycoon'u hiç bu kadar düşüncelere dalmış görmemişti Hay. Savaş korkusundan

ötürü, bekleme odası boştu; ortalıkta görünen tek kişi, parmaklıklı bölmenin arkasındaki masasında oturan diğer Edward'dı. Ofisine girerken, "Johnny, bana Maryland'in haritasını getir" dedi Lincoln.

Haritaların tutulduğu Nicolay'ın ofisine gitti Hay. Başkan'ın imzalaması için mektuplar yazmakla meşguldü Nicolay. İdare'nin ilk günlerinde, imzaladığı her şeyi dikkatlice okuma konusunda ısrarcı davranıyordu Lincoln. Şimdiyse, altına imzasını attığı şeylerin çok az bir kısmını okuyordu. Söz konusu belgeleri yazanlar Nicolay ve Hay olduğu sürece, yazılanların hükümet politikasına uyacağına ikna olmuştu. Seward'ın çoktan Lincoln'ü istismar etmeye yeltendiğini söylemeye gerek yok; ama, bir kez iş üzerinde yakalandıktan sonra, bir daha buna yeltenmemişti.

Elinde haritayla Başkan'ın Ofisi'ne girdi Hay. Pencerenin önünde dikilmiş, bir teleskoptan, Alexandria üzerinde bir Konfederasyon bayrağının dalgalanmakta olduğu, Potomac'ın Virginia tarafına bakıyordu. "Biliyor musun, John, eğer ben Bay Beauregard ya da Bay Lee ya da orada bulunan her kimse o kişi olsam, tam şu anda saldırıya geçerdim."

"General Scott'a inanmıyor musunuz, sir? Onun şehri koruyabileceğine?"

"Hayır, inanmıyorum." Teleskopu yere indirdi Lincoln. "Fakat, şansımıza, biz savunma yapmak için ne kadar hazırlıksızsak, onlar da saldırıya geçmek için o kadar hazırlıksızlar. Haritayı şövalenin üzerine koy." Lincoln'ün parmağı Baltimore'un güneybatısındaki ve Annapolis'in kuzeybatısındaki bir noktaya dokundu. "Askerleri su yolundan Annapolis Kavşağı'na getirebiliriz. Bu şekilde, Baltimore'dan tamamıyla kaçınmak mümkün. Daha fazla zaman alacaktır ama..." Gözlerini haritaya dikmişti Lincoln.

"Maryland Birlik'ten ayrılırsa ne olur?"

"Onlara izin vermeyeceğiz. Hepsi bu."

"Eğer Vali Hicks Eyalet Yasama Organı'nı toplantıya çağırırsa, ayrılmadan yana oy kullanırlar."

"Vali Hicks bizim için kaleyi şimdiye dek korudu." Kaşlarını çattı Lincoln. "Ama o demiryolu köprülerini yıkmaya razı olduğunu duymanın, benim için bir çeşit şok olduğunu söylemeliyim. Böyle bir şey yaptıysa elbet. Bay Brown'a güvenmiyorum. Vali'ye bir telgraf yollayalım. Şöyle diyelim: Başkan..."

"Sir, telgraf hattı yok. Unuttunuz mu?"

Masasının üzerine oturdu Lincoln ve elinin tersiyle yüzünü ovuşturdu. Sol gözkapağının artık neredeyse kapanmış olduğu Hay'in dikkatini çekti. Bir kez daha pencereye ve onun için karşı konulmaz olan Virginia'nın mavi-yeşil tepelerine dönerek, "Pekâlâ" dedi Lincoln, "o asiler bu şehri 1 Mayıs'a kadar ele geçirecekle-rine yemin ettiler. Önümüzde dokuz gün var."

"Eğer gelirlerse, planınız nedir, sir?"

"Planım, Johnny, hiçbir planımın olmaması. Özellikle de, eğer elimde plan kuracak pek bir şey olmadığında." Duraksadı Lincoln. "Her yer ne kadar da sessiz" dedi.

Bir an için ikisi de öylece durdu. Doğu Odası'nda kamp kurmuş olan milisin heyecanlı sesleri dışında şehrin tüm olağan sesleri ke-silmişti. Hiç trafik gürültüsü yoktu. At arabaları işliyorsa bile, zil-leri çıkarılmıştı. Ülkenin başkentinde, Birleşik Devletler'in gerçek başkanının ofisinde olduğuna ve dünyanın dışarıda kalan kısmıy-la tüm bağlantılarının kesilmiş olduğuna inanmakta güçlük çeki-yordu Hay. Daha da beteri, Colombia bölgesi olarak bilinen on mil karelik dikdörtgenin her kenarında, düşman eyaletler saldırıya geçmek için hazırlanıyorlardı.

Birinin geldiğini haber vermek için içeri Nicolay girdi ve "Ge-neral Scott dışarıda, sir. Merdivenlerden yukarı çıkamıyor; siz aşa-ğıya gelebilir misiniz diye soruyor" diye bildirdi.

Faytonunun arka koltuğuna oturmuştu General Scott. Altın apoletleri güneşte parlıyordu; yüzü de... Tıpkı bir patlıcan gibi diye düşündü Hay.

"Sir, ayağa kalkamadığım için bağışlayın beni. Ama çok ağrım var."

"Önemi yok." Faytonun kapısına, bir başkandan ziyade, komşu-suyla bir pazar akşamı laflayan bir çiftçinin bir çite yaslanacağı gi-bi yaslandı Lincoln. "Şimdiki kötü haber nedir?"

"Habercilerimizden biri daha Maryland, Annapolis'ten döndü. Size haber vermek için hemen buraya geldim. General Benjamin Butler komutasındaki Sekizinci Massachusetts Alayı *Maryland* fe-ribotunda. Şehrin limanına demir atmış vaziyetteler."

Bir ıslık çaldı Lincoln. "Nasıl olup da bir feribota binebilmiş? Trenle ya da yürüyerek gelecekti Butler."

"Cuma günü Baltimore'da olanları öğrendiğinde, isyancıların demiryolunu keseceklerini tahmin etmiş General Butler; bu yüz-den, Havre de Grace'de bir feribota el koymuş ve Chesapeake üze-

rinden buraya gelmiş. Şimdi de, karaya Annapolis'ten ayak basmak niyetinde olduğunu söyledi Vali Hicks'e."

"General Butler'ın teşebbüsünün hoşuma gittiğini söylemek zorundayım." Lincoln'ün kalkmış kaşı, durumun tuhaflığını algılıyor olduğunu ele veriyordu. "Herkesin bildiği Butler ha! Seçimlerde Bay Breckinridge'i desteklemiş olan fanatik bir Demokrat."

Sert bir sesle, "Böyle şeyleri aklımda tutamıyorum, sir" dedi General Scott. "Bugüne kadar aldığımız istihbaratlar, kendisinin son derece becerikli bir komutan olduğu yönünde. Onun örnek oluşu sayesinde, Yedinci New York ve Birinci Rhode Island Alayları da Chesapeake üzerinden Annapolis'e yaklaşmaktalar."

"Kuzey'in benim hayalimin ürünü olmaya başladığını düşünüyordum artık. Rhode Island ve New York'un yalnızca isimlerden ibaret olduğunu." Sonunda bir bostan korkuluğunu andırana dek, çıtırtıyla uzun kollarını gerdi Lincoln. "Annapolis dışındaki demiryolunun durumu nedir?"

"Yirmi millik bir hat kırıldı."

"Sizce raylar onarılamayacak bir hasar görmüş müdür?"

"Eğer görmüşlerse, sir, çok şaşırırım. General Butler karaya çıkınca, ray hattını eski haline getirmeleri için asileri ikna etmeyi başaracaktır bence. Ama bu zaman alacak. Bu arada, askerlerin ana kuvvetinin, Annapolis'ten Washington'a doğru karadan ilerlemeleri gerektiğini haber verdim. Askerlerin geri kalanı Annapolis'te kalacak ve şu anda düşmanın elinde bulunan Naval Academy'yi tekrar ele geçirecek."

"Eğer General Butler askerlerini olay çıkmaksızın karaya çıkarabilse bile, Maryland'de bize karşı düşmanca duygular besleyen bir milis hâlâ var."

"O milisin General'in dengi olacağını zannetmiyorum, sir. Kendisi duruma son derece hâkim. Kendi askerleri tarafından tuğgeneralliğe yükseltildiğini duydum. Ardından da, Massachusetts'in Cumhuriyetçi valisi, Butler'ın bu rütbesini onaylamak zorunda kalmış."

Onaylamaktan ziyade şaşkınlıkla başını salladı Lincoln. "Naval Academy'nin işgal edildiğini mi söylediniz?"

"Evet, sir. Ama fazla askerleri yok ve valileri de, kendi asi unsurlarından korktuğundan daha çok korkuyor bizden."

"Hâlâ telgraf çekilemiyor, değil mi?"

"Kuzey'e çekilemiyor, sir. İşinize yarar mı bilmiyorum ama, Güneyle az da olsa iletişim kurabiliyoruz. Her neyse; şehre gelen ya da şehirden çıkan telgraf ve herhangi bir posta servisinin yokluğunda, dünyanın geri kalan kısmıyla tek iletişimimiz benim habercilerim."

"Sanırım, elimde kalan tek göz ve kulak sizsiniz, General. Butler'ın askerlerinin şehre ne zaman varacağını düşünüyorsunuz?"

"En geç salı günü, sir."

Bu cevabı verdikten sonra, Başkomutan, Başkumandan'ı selamladı ve fayton, sanki atlar Scott'ın kilolarıyla ilgili sorunlar yaşıyormuş gibi evin sütunlu girişinden ayrıldı. Bir an için, General Scott'ın ensesine bakakaldı Lincoln. Her zamanki gibi, Başkan'ın ne düşünmekte olduğunu merak etti Hay ve her zamanki gibi, en ufak bir fikri dahi yoktu. Köşk'e geri döndüler. Evin girişinde Willie ve Tad yollarını keserek, onları durdurdu; her biri de Kentucky'li bir gönüllü askerin sırtına binmişti. Başkan'ı görünce, uzun boylu iki genç adam iki küçük oğlanı yere indirdi.

"Nassınız, sir, Bay Başkan Lincoln" dedi bir tanesi.

Diğeriyse yalnızca başlığına dokunarak, kızarmakla yetindi.

Gönüllü askerlere, "Çocuklar" dedi Lincoln, "işinizin başına dönün. Ve siz iki çatlak" dedi oğullarına, "koruyucularımızı rahatsız etmeyi kesin."

Başını yukarıya doğru kaldırıp, dili tutulmuş delikanlıya doğru bakarak, "Bizimle olmaktan çok hoşlanıyorlar. Öyle değil mi, sir?" dedi Willie. Çocuğun sesinin annesininkine ne kadar benzediğini fark ederek, şaşırmıştı Hay; "sir" kelimesini, nezaket ifadesinden çok bir noktalama işareti gibi kullanışı bile benziyordu.

"Elbette, Willie" diye cevap verdi Kentucky'li asker. Bu sözle birlikte, Willie de, bu sahneye katkısı gürültülü ama anlaşılamaz olan Tad gibi, tekrar gönüllü askerin sırtına alınmıştı. Sevgili Başkan'ının sevgili oğlunun sesinin, Hay'in kulağına avazı çıktığı kadar bağıran bir kaz gibi geldiği zamanlar oluyordu. Gönüllü askerler dörtnala uzaklaştılar. Kapıya geldiklerinde, İhtiyar Edward, "Yine yemek pişiriyorlar. Doğu Odası'nda, sir" dedi Lincoln'e.

"Yemeği pişirmek için mobilyaları kullanmadıkları sürece..." Giriş holünde durdu Lincoln ve yüz Kentucky'linin kışlası olarak kullanılan Doğu Odası'nın açık kapısına doğru baktı. Büyükçe ve dört ayaklı bir şeyin kızartılmakta olduğu şömineyi duman kapla-

mıştı. Gönüllü askerlerin moralleri yerindeydi; biri banço çalarken, diğerleri şarkı söylüyordu.

Baltimore'luların artık boşaltmış olduğu ve şimdi de, Kuzen Lizzie'nin, bölünmüş ülkenin kuşatılmış First Lady'sine kur yapmak için hâlâ Beyaz Saray'a gelen birkaç kişiye verdiği isimle ifade etmek gerekirse, Mary'nin şurekasıyla dolu olan Mavi Oda'ya doğru onu takip etmesi için Hay'e işaret ederek, "Güzel kokuyor" dedi Lincoln.

Mary bir pencerenin önündeki koltukta otururken, Senatör Sumner ve Kuzen Lizzie, görünürde herhangi mühim bir sevda, hatta sevecenlik belirtisi bile göstermeksizin, iki kişilik bir kanepeyi paylaşıyordu. Başka bir iki kişilik kanepede iki erkek oturuyordu; bir tanesini görünüşünden ve şöhretinden tanıyordu Hay. Hay'in soğuk ve genç gözlerine yeterince hoş görünen, yakışıklı, atılgan –New York'un kırk iki yaşındaki eski Kongre Üyesi, yeni tuğgeneralden bahsederken bu iki sıfatı bir arada kullanma eğilimdeydi basın– Dan Sickles'tı bu. Gerçi, otuz yaşını aşmış herhangi biri, çoktan solucanlar için gözle görünür bir akşam yemeği sayılırdı Hay için ve görünüş açısından ciddiye alınmamalıydı. Yine de, bu ince belli, gözlerinin etrafında derin halkalar olan, bıyıklı ve ufak tefek subayın namı, yalnızca bir kadın avcısı olarak değil, bir beyefendi avcısı olarak da çıkmıştı; hem de hakiki bir beyefendi avcısı. İki yıl önce, Hay'in en hazzetmediği vatansever şarkının yazarı Francis Scott'ın oğlu, en az Sickles kadar yakışıklı ve atılgan olan Washington Savcısı Philip Barton Key, Kongre Üyesi Sickles'ın karısına, Sickles'ın tahammül edilemez bulduğu türden bir ilgi göstermişti. Bir gün, Bay Key Bayan Sickles'a kaldırımdan işaret ederken, Bay Sickles onu vurdu. Bay Key, Old Club House'a götürüldü ve o zamanlar Vali Seward'ın yemek odası olan odada son nefesini verdi; özellikle yemek masasında, Key'in ölürken çektiği korkunç ıstırapları canlandırmaktan hoşlanan Başkan için sonsuz bir cazibe kaynağıydı bu olay.

Hadiseyi takip eden duruşmayı, tüm ulus büyük bir zevkle izlemişti. Hiçbir şeyden şüphe etmeyen ve tamamıyla suçsuz olan müvekkilinin alnına boynuzların yerleştirildiğini ilk öğrendiğinde çektiği ıstırapları hikâye ederken jüriyi ağlatan ve yakında başsavcı olacak Edwin M. Stanton savunuyordu Sickles'ı. Jüri duygularının öylesine esiri olmuştu ki, onların, kendi icat ettiği, "geçici delilik" denen –sonradan ortaya çıktığı üzere, aşırı derecede bir deli-

likti bu; çünkü bir ya da iki günden daha uzun sürmüş olsaydı, Kongre'den istifa etmek mecburiyetinde kalabilirdi Bay Sickles– bir itirazı kabul etmesini sağladı Stanton. Seward'ın Hay'in önünde Lincoln'e söylemiş olduğu gibi, "Bay Stanton'ın o davada yapmış olduğu şeyi yapabilen herhangi bir avukat, muhtemelen her şeyi yapabilir." Mahkemede hiç böylesi bir mucizeye imza atamamış olduğunu kabul etmişti Lincoln.

Birbirlerine takdim edilirlerken, Hay'in elini çok erkekçe sıkmıştı Sickles. New York Valisi'yle, toplamış olduğu tugaya ilişkin sorunlar yaşıyordu Sickles. Şövalye diye bilinen, Sickles'ın eski dostu ve Madam'ın son gözdesi ve nedimi Henry Wikoff isminde bir beyefendi sayesinde, Başkan'ın araya girerek sorunu çözmesi gerekiyordu. Lincoln ve Sumner baş başa görüşürlerken, kısacık bir an için toplu, gri gözlü, gri saçlı ve şayet bir şans verilmiş olsaydı onlar da gri olabilirlermiş gibi görünen kahverengi bıyığı olan Şövalye'yle oturdu Hay.

"Londra'dayken Bay Sickles'ı –artık General demeliyim– tanırdım." Çekici bir gülümseme kapladı Wikoff'un yüzünü. Hay'in Sumner Boston Brahmini –ya da her ne idiyse artık– aksanı olduğunu düşündüğü bir aksanla konuşuyordu Wikoff. "Bay Sickles, ellili yıllarda elçiliğimizdeyken, birbirimizi çok sık görürdük. Sonra, elbette, o Kongre'deyken, eski dostum Başkan Buchanan'a yakındı."

Wikoff'un elinde, kısmen redingotunun altında gizlenmiş bir kitap olduğunu fark etti Hay. "O kitap nedir, sir?"

Wikoff kıpkırmızı kesildi. "Bayan Başkan için bir hediye. Bunun haddini bilmez birine yakışan bir hareket olduğunu mu düşünüyorsunuz? Ona kendi kitaplarımdan birini vermenin?"

Hay'e, kendi imzasını taşıyan, *The Adventures of a Roving Diplomatist* isimli ince bir kitap gösterdi Wikoff. Hay kitabı açtı; sayfalarını çevirdi; kibarca, "Pek çok ülke dolaştınız, sir. Unvanınız?..."

"Oh, iyi Amerikalıların unvanları olamaz, sir. Ama bana Şövalye diye hitap etmek Bay Buchanan'ın hoşuna giderdi; çünkü son derece Katolik olan Majesteleri'ne yapmış olduğum küçük bir hizmet karşılığında, İspanya Kraliçesi Isabella bu unvanla onurlandırmışlardı beni."

Atlantik'in diğer tarafındaki büyük dünyaya dair herhangi bir haber büyüleyiciydi Hay için. Ancient atamayı yapmaya fırsat bulur bulmaz, babasıyla birlikte İngiltere'ye gidecek olan Henry

Adams'ı kıskanıyordu. "İmparator Napolyon'u tanıyor musunuz?" Kitabın sayfalarını çevirirken, bu ismi birden fazla yerde görmüştü Hay.

"Oh, evet. Her zaman bir Bonapartçı oldum. İlk olarak, İmparator'un amcası, Joseph Bonapart'ı tanımıştım. Görüyorsunuz ya, Londra'daki Amerikan Elçiliği'ndeydim. Elbette, Bay Sickles orada hizmet vermeden yıllar önce, 1836'daydı bu. Bir ataşeydim; kendisine yararı dokunacağından daha fazla paraya sahip, maceraya eğilimli, şımarık bir genç adam olduğum anlamına geliyor bu. O zamandan beri, parasal olarak kaybetmeyi becerdiklerimi, Joseph için üstlendiğim, ilk imparatoriçenin mücevherlerinden bazılarını Fransa'dan kaçırmak olan özel görevimle başlayan maceralarımla telafi ettim. Bu görevim karşılığında gümüş bir fincan ve ailenin dostluğuyla ödüllendirildim. Ham Kalesi'nde hapis yattığı altı yıl boyunca, III. Napolyon'a sık sık dış dünyadan haber getirdim. İmparator olunca, mükafat olarak Légion d'honneur şövalyesi yaptı beni."

Wikoff'un anlattıklarından muazzam etkilenmiş olan Hay, "Çifte şövalye!" dedi. "Öyleyse, nedir sizi buraya getiren; bu..." Hay'in aklından geçen "sıkıcı" ya da buna benzer bir kelimeydi; fakat sonra, Birleşik Devletler her ne kadar sönük, heyecan verici olmaktan uzak ve Cumhuriyetçi olsa da, hâlâ bu ülkenin sade ve pek kudretli Devlet Başkanı'nın huzurunda olduklarını hatırladı. Bu yüzden, "bu sıkıcı yere" tabiri yerine, "Washington" sözcüğü döküldü dudaklarından.

"Macera aşkım yüzünden sanıyorum. Ve Bay Sickles'ın nazik daveti. Onu şans eseri, Bay Bennett'ın..."

"New York *Herald*'ın Bay Bennett'ı mı?"

"Ta kendisi. Eski dostumdur; Bay Bennett ve ben. Her neyse; Bay Sickles, 'Washington'a geri dönün ve savaşı izlemek için ön mevkilerde bir yer tutun' dedi. Ben de öyle yaptım. Şimdi Kirkwood'da, küçük dürbünümle pencereden dışarı bakarak, *la réforme* ve Lamartine'in işaretlerini arıyorum. Bay Lincoln" diye hemen ekledi Wikoff, "başka bir Louis Philippe olduğundan değil ya. Aslına bakarsanız, tam tersi."

"1848 yılında Paris'teydiniz, öyle mi?" Huşu içindeydi artık Hay.

"Oh, evet. Bizzat Lord Palmerston tarafından görevlendirilmiş, Britanya için çalışan gizli bir ajandım. Charles Schermerhorn Schuyler'in *The Barricades of 1848* adlı kitabında bana ayrılmış bir

bölüm bulacaksınız. Bildiğiniz gibi, harika bir tarih kitabıdır. Paris'te yaşayan Bay Schuyler... Ama tüm bunlar geçmişte kaldı. Şimdi..." Lincoln'ün onlara dönük sırtına doğru elini salladı Wikoff, "...bir macera bu."

"Sanırım, öyle." Ama Amerikan cumhuriyetinin uğradığı bunca korkunç olay içinde, coşkulu herhangi bir serüvenin izini bulamıyordu Hay. Bu arada aralarına Madam katıldı.

"Sizi durmaksızın uyardığım gibi, Şövalye, Fransa Sarayı değil burası." Önünde yerlere kadar eğilen Wikoff'a gülümsedi Madam.

"Cumhuriyetçi kraliçemizi" diye cevap verdi Wikoff, "iki Fransız imparatoriçesine bile değişmem."

"*Vous êtes tellement charmant, Chevalier. Mais, l'on dit, l'Impératrice Eugénie est si belle que tous les hommes...*"*

Madam'ın Fransızca'sının hem akıcı hem de makul derecede aksansız olmasına şaşırmıştı Hay. O da, daha bir çocukken Warsaw, Illinois'deki Almanlardan Almanca ve okulda da Fransızca öğrenmişti. Şövalye'nin Fransa ve İspanya saraylarıyla ilgili hikâyelerinin yanı sıra, bir Cenova hapishanesinde geçirmiş olduğu on beş ayın uzun ve garip öyküsü de en az Madam'ı büyülediği kadar büyülemişti onu da; hapishaneye bir Britanya hilesi yüzünden düştüğünden emindi Şövalye. Tıpkı Madam gibi, Avrupalı dünyayı yalnızca okuduğu kitaplardan biliyordu Hay; Wikoff ise, hiç değilse, yüksek dalkavukluk sanatına duyduğu süratle artan düşkünlük, şimdi de, Fransızca'sı herkesinkinden daha zarif olan ve Şövalye'den dahi daha fazla sayıda önemli Avrupalıyı tanıyan Senatör Sumner tarafından coşkuyla tatmin edilmekte olan Cumhuriyetçi Kraliçe'ye sunmaya giriştiği, bir kitap dolusu hikâye yaşamayı başarmıştı Avrupa'da. Fakat Sumner'ın, kraliyetle kurulan bunca münasebet ve fikir dünyasıyla girişilen böylesi az ilişkiyi tasvip etmediğini çabuk fark etmişti Hay. Şövalye, İmparatoriçe Eugénie ile ilgilenirken, Victor Hugo ve Lamartine'le ilgilenirdi Sumner. Artık zevkten mest olmuştu Mary; Sumner'ın değiş tokuşta galip gelmesine göz yumarak, Victor Hugo'dan bir hayli uzun alıntı yaptı.

* Fr.: Çok çekicisiniz şövalye. Fakat İmparatoriçe Eugénie'nin bütün erkeklerden daha güzel olduğu söyleniyor. (ç.n.)

Yanına gelerek, "Keşke tüm aileyi Kuzey'e göndermesi için Kuzen Lincoln'le konuşsanız" diyen gösterişsiz Kuzen Lizzie tarafından, salonun Fransız köşesinden kurtarıldığı için neredeyse rahatlamıştı Hay.

"Aile buradan ayrılmayacaktır, Bayan Grimsley. Madam'ı duydunuz... Bayan Lincoln'ü demek istedim." Kekelemeye başlamıştı Hay; takma isimler yalnızca Nicolay ve kendisi içindi. Çok şükür, Hay'in, Bayan Monroe'nün portresi altındaki, Fransızca gösterisinden bahsettiğini zannetmişti Kuzen Lizzie. "Oh, saatlerce Fransızca geveleyebilir Kuzen Mary. Mentelle ismindeki iki harika yaşlı tarafından işletilen, Lexington'daki Fransız Akademi'sine gitmişti. Sonra, onun zehir gibi olduğunu düşünen, ki öyledir, emekliye ayrılmış, yaşlı Episcopal piskopostan özel dersler almıştı." Bir uşak –Hay'in halihazırdaki sohbetle olduğu kadar çayla da iyi gideceğini düşündüğü– o günlerde revaçta olan Fransız keklerinden servis etti. Yemek yemeyi seven ve zaten şişman bir kadın olan Bayan Grimsley, Köşk'teki uzun süreli ziyareti boyunca fark edilir derece şişmanlamıştı. "Şunu söylemek zorundayım ki, Kuzen Mary bir aslanın cesaretine sahiptir ve eğer herhangi bir tehlike söz konusuysa buradan ayrılmayacaktır. Ama iki küçük oğlun var diyorum ona! Şayet asiler şehre saldırırlarsa, onlara ne olur?"

Asiler, Kuzey alayları önümüzdeki birkaç gün içinde şehre varmadan önce saldırmadıkları takdirde, şehrin güvenliğinden bir hayli emin olan Hay, "Bunun olmayacağını umuyoruz" dedi. Ama isyancıların generali şayet o olsaydı, en kısa zamanda –aslına bakarsanız, derhal– saldırıya geçeceği doğrultusundaki görüşünü bildirmiş olan Başkan'a katılıyordu da Hay; çünkü, General Scott'ın sergilediği resmi iyimserliğe rağmen, şehrin uzun bir müddet korunabilecek olan tek bölümü, Beyaz Saray ve onun hemen yanındaki, koridorlarına howitzer yerleştirilip, kilerlerinde de hububat depolanmış olan devasa Hazine binasıydı. Kuşatma hazırlıkları başlamıştı.

"Kuzen Lincoln'e bunu çıtlatırsanız size minnettar olurum. En azından, çocukları Kuzey'e yollayın."

"Nasıl?" Bayan Grimsley'yi korkutmaktan bir hayli hoşlanıyordu Hay.

"Şey, sanırım, trenle."

"Kuzey'e giden bir tren yok. Abluka yüzünden gemi de kalmadı elimizde."

Bayan Grimsley'yin ağzı gayri ihtiyari olarak seğirtti. Sonra bir kahkaha attı. "Güney'e giden yollar açık, öyle değil mi?"

"Oh, evet. Ablukaya rağmen, vapurlar bile işliyor hâlâ."

"Öyleyse, oğlanlar Lexington'a yollanabilir. Kentucky'nin Birlik'te kalacağı muhakkak."

"Bay Lincoln, Lexington'dan yalnızca iki oy aldı. Geri kalanlar Breckinridge'e oy verdi."

"Kuzen Mary ve ben, o iki kişinin kim olduğunu tahmin etmeye çalışıyoruz hâlâ. Birinin, Mary'nin büyük üvey kardeşi olduğunu *düşünüyoruz*... Oh, Ben Helm ziyarete gelmeye razı olmuştu." Hay'in boş bakışları, ailenin soyağacını gözünde canlandırmak için ilham vermişti Kuzen Lizzie'ye. "Little Sister'ın kocasıdır o; yani, Kuzen Mary'nin taptığı üvey kardeşi Emilie'nin. Her neyse; bir West Point mezunu olan Ben Hardin Helm'le evlendi Emilie; onların buraya gelmelerini ve Birlik ordusunda bir görev almayı kabul etmelerini sağlamak için elinden geleni yapıyordu Kuzen Mary. Her neyse; salı günü Willard's Hotel'e gelen Kentucky'li bir arkadaşımızdan, Helm ailesinin yolda olduğu haberini aldık!"

"Bir görev almayı kabul etmek için mi?" Madam'ın ayrılıkçı ailesi, özellikle de, hâlâ Güney'de, çoğunluğu Bayan Lincoln'ün üvey annesinin uyanık ana erkil düzeni altında Lexington'da yaşayan üç üvey erkek ve üç üvey kız kardeşi hakkında çok şey duymuştu Hay.

Gautier'nin şekerlemelerinden bir tane daha aldı Bayan Grimsley. "Evet, sanırım öyle. Kuzen Mary adına, böyle olması için duacıyım. Bir kere, Başkan için utanç verici bu." Sanki öyle olmadığını söylemesini istercesine Hay'e baktı Bayan Grimsley; ama böyle bir şey söylemedi Hay. Çenesi düzgünce işlerken konuşmaya devam etti Bayan Grimsley. "Ve ondan çok daha genç olan, kendi çocuklarıymış gibi gördüğü tüm o erkek ve kız kardeşlerinin onunla savaş halinde olduğunu görmek çok acı verici bir şey."

Dürüstçe, "Bundan daha trajik bir şey düşünemiyorum" dedi Hay.

"Little Sister ve Ben buraya varır varmaz işlerin daha iyiye gideceğinden kuşkum yok. Her neyse; ben de sonsuza dek burada kalamam. Kuzen Mary gelecek ay içinde, bu" dedi ve başını döndürerek, pejmürde olsa da, yağlı ellerin ve tükürülen tütünlerin bırakmış olduğu izlere rağmen apaçık Mavi Oda'ya baktı Bayan Grimsley, "kasvetli, eski ev için biraz alışveriş yapmaya New York'a gideceğine dair gözdağı veriyor." Derken, sesini alçalttı Bayan Grims-

ley. "Karşılığında bana bir servet bağışlasalar, yaşayamazdım burada! Şunu söylememe izin verin: Virginia şöyle dursun, Kentucky'de bile bundan daha iyi yerlerimiz var. Her neyse; New York'a bir gidelim de, Springfield'a giden trene binmeyi deneyeceğim." Odanın karşı tarafındaki, ışık saçarak hâlâ Fransızca konuşmakta olan Mary'ye baktı Bayan Grimsley. "Onun burada kalacak olması beni endişelendiriyor."

"Asiler yüzünden mi?"

"Oh, hayır. Bir Todd o. İstilacı bir orduyla pekâlâ başa çıkabilir. Mesele, şu görgüsüz, korkunç Washington hanımefendileri. Gerçi, Mary'nin üvey annesi Bayan Todd'un da dediği gibi, bir hanımefendi yaratabilmek yedi kuşak alır. Buradaki *kadınların* çoğu daha başlangıç çizgisinde."

Bu sevimli yarış benzetmesi üzerine gitmeden edemeyen Hay, "İleri fırlamaya hazır bir şekilde mi?" diye sordu.

Yedi kuşağı geride bırakmış olan Bayan Grimsley, Hay'in bu söz sanatına özgü sorusunun cevapsız kalmasını tercih etti. "Hiç merhameti olmayan –uydurma haber yaratma konusundaki sonsuz kabiliyetleri de cabası– saldırgan basından da çok çekiyor Kuzen Mary."

"Kuzey gazetelerini okumayı hemen hemen kesti Bay Lincoln. İçlerinde, hakkında yürütülen tahminler dışında hiçbir şey olmadığından, daha fazlasını öğrenmese de fark etmeyeceğini söylüyor."

"Keşke Kuzen Mary de Kuzen Lincoln kadar akıllıca davransa. Fakat kendisi ve Başkan hakkındaki en kötü şeyleri okuyor ve bunlar içine işliyor onun. Burada arkadaşlara ihtiyacı var. Coterie'yi hatırlayamayacak kadar gençsiniz siz..."

"Ama hepinizi tanıyorum artık."

"Ama hepimiz yaşlıyız artık. O zamanlarsa gençtik ve Kuzen Mary de her şeyin merkeziydi; en akıllı ve en etkileyici olanımız oydu; bunu Bay Nicolay dışında kimseye söylemeyin ama, çok iyi bir taklitçidir. Dün gece, kibirli bir genç hanımefendiyi öyle bir taklit etti ki, gülmekten kasıklarımız çatladı."

"Bayan Chase?" Ağzından bu ismin kaçmasına göz yummuştu Hay.

"*Ben* isim vermedim, Bay Hay."

Evin yenilenmesi, çocuklar ve Beyaz Saray'ın içini ve dışını yöneten köklü bürokrasi konusunda Bayan Lincoln'e yardım ederek,

günlerinin büyük bir kısmını Köşk'te geçiren Elizabeth Keckley'nin eşlik ettiği Willie ve Tad'in içeri girişiyle, gürültülü bir hal aldı Mavi Oda. Hem Hay hem de Nicolay, hayret verici faturalar çıkaran bahçıvanın muazzam bir tezgâh çevirdiğinden şüpheleniyordu; İhtiyar Edward, kâhya kadın ve baş-ahçı ise küçük çapta bir tezgâhın içindeydiler. Madam ayrıca sekreterinin maaşının, Bay Seward'ın bir arkadaşı olmasına rağmen, bizzat kendisinin seçmiş olduğu Kamu Binaları Sorumlusu tarafından ödenmesini rica etmişti.

Willie ve Tad herkese soytarılıklarıyla sıkıntı verirken ve anne babaları sevinç içinde onları izlerken, Başkan'a oradan ayrılıp ayrılamayacağını sordu Hay.

"Evet, Bay Hay. Evet." Dikkati dağıldığı zamanlarda ona hep Bay Hay derdi Lincoln; normal zamanlarda ise John diye çağırırdı onu. Sumner'ın ona ne anlatmış olduğunu merak etti Hay.

O gece geç saatlerde, Hay yatak odasındaki masasına oturmuş, Nicolay da ortak yataklarında horlarken, üzerinde paltosuyla terlikleri olan ve altına pantolununu giymemiş Lincoln kapının girişinde belirdi. Hay ayağa kalktı. Ama eliyle ona oturmasını işaret etti Lincoln. Derken, kendi de yatağın kenarına oturdu ve uzun, ince bacaklarını üst üste attı; "Bir günlük tutuyor musun?" diye sordu Hay'e.

Hay evet anlamında başını salladı ve sanki ayıp bir iş üzerinde yakalanmışçasına kıpkırmızı kesildi.

"Yazacak çok şey olmalı; benim için talihsizlik bu. Her neyse; yarın Kongre Kütüphanesi'ne gitmeni ve başkanın savaş zamanında sahip olduğu yetkilere dair neler bulabileceğine bir bakmanı istiyorum."

"Evet, sir."

"Çünkü" diyerek, içini çelti Ancient, "Bay Sumner, iç savaş durumunda, ki şu anki durumun böyle olduğu aşikâr, köleleri 'askeri bir gereklilik' uyarınca azat edebileceğimi düşünüyor."

"Bunu yapar mıydınız, sir?"

"Benim yerimde Bay Sumner olsa, yaparmış" diye cevap verdi Başkan.

On Dört

Son birkaç gün, Hay için şaşırtıcı derecede sakin geçmişti. Şehir boştu. At arabaları bir oraya bir buraya dolanıyordu. Kamu binalarının önlerinde, düşmanı ve Birlik'in muhakkak kaybedeceği bir savaşı ya da binlerce Birlik askeri yalnızca kırk mil kuzeyde, Maryland'de olmasına rağmen, hâlâ gelmemiş olan takviyeleri bekleyerek nöbet tutan askerler sessizdi.

General Scott'ın, Lincoln'e, Sekizinci Massachusetts Alayı'nı vaat ettiği gün olan salı günü de, tıpkı askersiz geçmiş pazartesi gibi gelip geçti. Salı günü öğleden sonra Hay, Bay Seward'ın kendisini görmek istediğini haber vermek için Başkan'ın Ofisi'ne girdiğinde, Lincoln'ü bir kez daha açık pencerenin önünde dikilirken buldu; Washington'ın anıtının tamamlanmamış gövdesini çevreleyen, birbirine karışmış bloklara giden, leş kokulu bataklıklara doğru bakıyordu Lincoln ve "Neden gelmiyorlar? Neden gelmiyorlar?" diye tekrarlayıp duruyordu.

Öksürdü Hay. Lincoln arkasına döndü; dudakları hâlâ kıpırdasa da, bir ses çıkmıyordu ağzından. "Bay Seward, sir. Maryland Valisi'nden bir mesaj getirmiş."

Seward ofise girerken, Hay dışarı çıktı ve Lincoln de sandalyesine geçerek, arkasına yaslandı. "Tek umudum, Bay Seward, mesajın telgrafla gelmiş olması."

"Hayır, sir." Yüzünü güneşe dönerek, Başkan'ın sol tarafına denk düşen sandalyeye oturdu Seward. "Telgraf hattı hâlâ kesik. Ama General Scott'ın ulakları da neredeyse telgraf kadar iyiler."

"Askerler nerede?"

"Görünüşe göre, tekrar ele geçirdikleri Naval Academy'den karaya çıkmışlar; *Constitution* adındaki o eski firkateyni de ele geçirmişler."

Sabırsızlanarak, "Tüm bunları duymak çok güzel" dedi Lincoln. "Ama General Butler *nerede* şimdi?"

"Vali Hicks'ten gelen bu mesajın üstü kapalı şekilde ima ettiklerini söyleyebilirim yalnızca." Elindeki çok defa katlanıp açılmış kağıt parçasına başvurdu Seward. "Öncelikle, kendisinin getirmiş olduğu, Britanya Elçisi'nden, bu konuda Maryland ve Birleşik Devletler arasında arabuluculuk yapmasını rica etmemiz önerisine verdiğim cevabı yanıtlıyor Vali."

Başını kaldırarak, yukarı baktı Seward. Lincoln başını sallıyordu. Yavaş yavaş, bu gizemli adamın aklını olmasa bile, ruh halini anlamaya başlıyordu Seward. Şu anki ruh hali şiddetli bir öfke haliydi. "Tüm bunlara inanmak mümkün değil!" Şimdi de, şöminenin üzerinde asılı duran Andrew Jackson portresiyle konuşuyordu Lincoln.

"En azından, Vali'nin dahice önerisini sizin adınıza geri çevirerek, ona, bir Amerikalının başka bir Amerikalıyla her ne anlaşmazlığı olursa olsun, yabancı bir monarşinin temsilcisinin hiç de uygun bir arabulucu olmadığını yazdığımda, Vali'nin canı iyice yanmıştır sanıyorum."

"Güzel. Peki ya General Butler?"

"Görünüşe göre, hem General Butler'ın Alayı hem de New York'un Yedinci Alayı olaysız karaya çıkmış."

Lincoln'ün yüzü aydınlandı. "Bu iki bin asker eder. Ve Rhode Island da hemen arkalarından geliyor. Ama" dedi ve başını Jackson'ın portresinden Seward'a çevirdi Lincoln, "tam olarak *nerede-ler* şimdi?"

"Bu sabah itibariyle, halen Annapolis'teydiler. Doğal olarak, Kuzey askerlerinin bölgedeki mevcudiyetine karşı çıkıyor Vali..."

"Kuzey!"

Başkan'ın sözünü kesti Seward; son zamanlarda yapmayı âdet edindiği bir şeydi bu. "General Butler sizin bu tepkiyi vereceğinizi önceden tahmin etti. Anladığım kadarıyla, son derece saygılı bir şekilde, Birlik askerlerinden bir daha asla Kuzey birlikleri diye bahsetmemesini söyledi Vali'ye. Buna bir hayli hırçınca değinmiş Vali."

İlk defa gülümsedi Lincoln. "Ben Butler'ın çok iyi bir aktör olduğunu söylüyorlar. Onu tanıyor musunuz?"

"Tanıyorum. Gördüğüm en iyi duruşma avukatı kesinlikle Butler'dır."

Başını salladı Lincoln. "Dramatik hileler yaparmış diyorlar. Adi suçlularla da arası iyiymiş; 'Ne kadar suçluysa o kadar iyi' dermiş." Kıkırdadı Lincoln. "Bir düşünsenize, işte size, Başkan'ı henüz kısa bir süre öncesine dek Illinois Central Railroad'un avukatlarından biri olan bir ülkenin başkentini kurtarmak için yol almakta olan ve Birlik'ten ayrılmaya çalışan bir eyalette askerlerine komuta eden bir duruşma avukatı."

"Kendimle övünmeyi göze alarak söylüyorum, sir, Dışişleri Bakanı'nın hâlâ New York Eyaleti'ndeki en iyi patent avukatı olarak görüldüğü bir ülkenin..."

Bir kahkaha patlattı Lincoln. "İşte biz, hemen hemen hukukçuların tümü, hükümeti yönetiyoruz ve bizim ince hukuk zekâlarımızla birlikte, tüm yaşamlarını hayvanları ve düellolarda birbirlerini öldürerek geçirmiş adamlar tarafından parçalanmakta olan Birlik'i bir arada tutmaya çalışıyor ordu. Eğer beni bağışlarsanız, General Jackson" dedi ve duvarda asılı duran resme doğru başını salladı Lincoln, "meşhur bir düellocu..."

"...ve *avukat*" diye ekledi Seward. "Her neyse; alanı boşanma davaları gibi gözüken Vali Hicks..."

Durumun gittikçe artan saçmalığına artık çaresizce gülüyordu Lincoln. Nihayet kahkaha tufanı sona erdiğinde, Lincoln'ün daha yeni tonik almış ya da en son çıkan patentli elektronik makinenin faydalı şoklarına maruz kalmış biri gibi göründüğünü düşündü Seward. Fakat, Lincoln'ün kahkahalara olan neredeyse fiziksel ihtiyacını çoktan anlamıştı Seward. "Vali Hicks işte böyle azarlandı. Annapolis'i işgal ettik. Şimdi ne var?"

"General Butler'ın askerlerinden bir kısmı orada kaldı. Vali'nin karşı çıktığı işte bu. Şehre ulaşan demiryolunu tamir ediyorlar. Kolay heyecanlanabilen diye tabir ettiği halkı yüzünden askerlerin bunu yapmamalarını arzu ediyor Vali. Demiryolunu onarıyor olmamızdan ötürü, Eyalet Yasama Organı üyelerinin Annapolis'e gelemediğini de söylüyor. Görünüşe göre, her zaman son sözü söyleyen kişi olan General Butler, demiryolunun onarımı tamamlanmadan önce askerlerimiz nasıl şehirden ayrılamıyorlarsa, yasama organı üyelerinin de şehre giremeyeceğini söylemiş. Hoş bir mantık yürütme şekli."

"Eyalet Meclisi ne zaman toplanacak?" Ansızın dikkat kesilen Lincoln sandalyesinde doğrulmuştu.

"Ayın yirmi altısında."

"Bugün yirmi üçü. Fazla zamanımız yok."

"Ne... yapmak için, sir?"

Lincoln ayağa kalktı. "Bunu söylemeye hazır değilim. Öyleyse, bu efsanevi askerleri ne zaman bekliyoruz?"

"Yarın ya da ertesi gün."

Askerlerin Washington'a ulaşmaları, ertesi günü, 25 Nisan, Perşembe gününü buldu. Demiryolu onarılmış olmasına rağmen, yalnızca hastaları, bagajları ve tek bir howitzer bataryasını taşımaya yetecek kadar vagon vardı. Askerlerin ana kuvveti, Çarşamba günü, yürüyerek ayrıldı Annapolis'ten ve herhangi bir olay çıkmaksızın, ertesi gün öğleden sonra vardı başkente.

Birlik'in hakikaten de vatansever ve Birlik'in bütünlüğünün korunması için savaşmaya hazır bir Kuzey kısmı olduğunu, çalan bandolar eşliğinde ve çekilmiş bayraklarıyla Pennsylvania Avenue'dan Beyaz Saray'a doğru yürüyerek, Massachusetts, New York ve Rhode Island Alayları kanıtladı Başkan'a.

Bu pırıltılı gösteriyi Köşk'ün ön kapısında, Başkan, Bayan Lincoln ve iki gürültücü oğlanın tam arkasında dikilerek izledi Hay. Şehir gizemli bir şekilde yeniden dolmuş gibi görünüyordu. Askerlere tezahüratta bulunmak için, o zamana dek ortalarda görünmeyen her tür insan Pennsylvania Avenue'nun iki yanına dizilmişti.

Ama David Herold bu insanlardan biri değildi. Bir elinde küçük bir Birlik bayrağı tutan; fakat müşterilerinin değişken bileşimine duyduğu saygıdan dolayı, bayrağı gerçekten de sallamayan Bay Thompson'ın yanında dikiliyordu o. Bugün için eczaneyi kapamıştı Bay Thompson; müşterilerinin tercihlerine bağlı olarak, kutlama ya da yas tutmak için.

"Muhakkak ki, pek çok New Yorklu var!" Sadakatsizce, Yankee'lerin koyu lacivert üniformalarının, David'in sahip olduğu, Birleşik Devletler ordusunun komutan yardımcısınca imzalanmış ve "Thompson's Drug Store'un teslim elemanı" olarak David'in statüsünü onaylayan askeri bir pasaportla girilebilen, yabancı bir şehir olan Alexandria'da görülmeye başlanan, gri Konfederasyon üniformalarından daha şık göründüğünü düşündü David.

Ayaklarını, askerlerin ayak sesleriyle uyumlu olarak yere vuruyordu Bay Thompson. Dalgın dalgın, "Bence, Davie" dedi, "ayaklar için daha fazla yara bandı siparişi vermeliyiz. Yara bandına büyük talep olacak, bana kalırsa. Gerçek bir talep!" Yaptığı bu küçük şakaya kendi kendine kıkırdadı Bay Thompson.

Kasvetle, "Üç bin kişi kadar olmalılar" dedi David. "Belki daha da fazla." Alexandria'da yer alan Konfederasyon garnizonundaki asker sayısının beş yüzden fazla olmadığını biliyordu. Uzaktan bakıldığında, etkileyici görünüyordu Yankee askerleri; tam teçhizatlı ve talimliydiler. Ama bölüklerden biri dikildiği kaldırımın çok yakınına geldiğinde, askerlerin boyunlarından damla damla akan teri görüp kokusunu alabilmiş; iyi tıraş edilmemiş yanakları ve her bir yüzü kaplayan gerginlik ve yorgunluk ifadesini fark edebilmişti David.

Birdenbire caddenin uzak bölümünden bir tezahürat yükseldi. Sarı tüylü, bir kenarı yukarı kaldırılmış bir şapka takmış, fevkala-

de görünen bir genç tarafından yönetilen bir süvari bölüğü yaklaşıyordu.

"Bu kim?" diye sordu David.

"Tam olarak bilmiyorum" diye cevap verdi Bay Thompon. "Ama güzel atları var; ki bu da zengin birinin bölüğü olduğu anlamına geliyor."

Chase'in ofisinin penceresinde, babasıyla Sumner arasında dikilmekte olan Kate de, "Bu kim?" diye sordu.

"Tanıdık geliyor." Başkentin imdadına yetişildiğini gördüğünde kapıldığı sevinçle, Âlemlerin Efendisi'nin gönderdiği aşikâr olan orduları izlerken mırıldandığı, en sevdiği, o eski, bölük pörçük ilahinin mısralarının yerini bir an için onların almasına göz yumarak, bu kelimeleri mırıldandı Chase.

Hazine'yle aynı hizaya geldiğinde, Willard's Hotel'in önündeki kalabalığın heyecanla tezahürat yaptığı genç adamı tanıyan Sumner oldu. "Vali William Sprague bu. Rhode Island'dan. Alayı kendisi topladı. Masraflarını da kendisi karşıladı."

"Onun ülkedeki en zengin kişilerden biri olduğunu söylüyorlar" dedi Kate.

"En vatanseverlerden biri olduğunu da gördüğüme" dedi Sumner, "memnun oldum."

Tüylü şapkasını kaldırarak, onların olduğu yöne doğru salladı Sprague. Kate de, el sallayarak karşılık verdi ona. "Sizce beni gördü mü?"

Bir kahkaha attı Chase ve o eski, bölük pörçük ilahiyi mırıldanmayı şimdilik bir kenara bıraktı. "Gözlüğü olmadan göremez." Kate'e dönerek, "Hatırladın mı?" diye sordu Chase.

"Oh, evet."

"Öyleyse, ikiniz de onu tanıyorsunuz?"

"Evet, Bay Sumner." Gözlerini büyülenmişçesine, altın apoletleri pencerelerinin tam altında parlamakta olan şık figüre dikmişti Kate. "Onu ben de tanımalıydım; çünkü onu Cleveland'da gördüğümüz zaman da üniformalıydı Vali. Ama kasketine tüy eklemiş ve gözlüğünü çıkarmış. Bu çok tehlikeli olabilir; çünkü hemen hemen kör sayılır; ya da öyle olduğunu söylüyor."

"Onu *tanıdığımı* söyleyemeyeceğim" dedi Sumner. "Ailesinin Providence'ta dokuma tezgâhları var. Güney'den gelen pamuğa bağımlılar; o yüzden, ablukamızdan fazla memnun olduklarını sanmıyorum."

"Şimdi Birlik'in yardımına koşması daha da büyük bir onur kaynağı desenize." Geçen Ekim'de, Chase'in Ohio Valisi olarak başkanlık ettiği böylesi birkaç olaydan sonuncusu olan, vatansever bir gösteride yer almak için Cleveland'a geldiğinde, bu genç adamdan özel olarak etkilenmemişti Chase. Fakat yalnızca gençliği yüzünden olsa bile, Sprague'yu ilgi çekici bulmuştu Kate; yirmi dokuz yaşında, kanunların gerektirdiğinden bir yaş daha gençken vali olmuştu Sprague ve görevinin başına geçmeden önce birkaç ay beklemek mecburiyetinde kalmıştı. Sprague'nun valiliğini satın almış olduğu söyleniyordu; bunu kesinlikle gıpta edilesi buluyordu Chase. Gerçi, para konusunda kaygılanmak zorunda olmayan herhangi bir kimse olağanüstü kutsanmış sayılırdı Chase'in gözünde.

Sprague'nun alayının asli komutanı, uzun boylu, ince, çok uzun favorileri olan ve henüz kırklarına basmamış görünen albayı işaret ederek, "Sprague'nun arkasındaki kim?" diye sordu Kate.

Kaşlarını çatarak, "Onunla tanıştım" dedi Chase. "Ordudan ayrılan bir West Point'li. Muhtemelen, General Scott için yeterince Güneyli değildi. Demiryollarından birinde çalışıyor ya da çalışıyordu. Chicago'da yaşıyor ya da yaşıyordu."

Ilık nisan güneşiyle parlayan, ışıl ışıl Rhode Island Süvari Birliği bataryası altlarından geçerken, üçü de bir an için, birbirinden farklı rahatlama duygusuyla onları seyre koyuldu. Derken, Sumner, Chase'e döndü. "Hâlâ Annapolis'te olan General Butler'dan bir ricam olacak, sir. Massachusetts'li adamlarımızın burada, Hazine'de kalmalarına izin verir misiniz?"

"Memnuniyetle, Bay Sumner. Şayet Kate, Rhode Island Alayı'nı misafir etmemizi tercih etmezse?"

"Oh, hayır, baba. General Butler'a sadığım ben."

"Açıkçası, onu tanımıyorsunuz." İçini çekti Sumner. "Aşağılık her yan bulunur Butler'da. Breckinridge için oy vermiş olan bir Demokrat o. Bir anti-İlgacı. Sinsi bir avukat. Ve..."

"O burada, Washington'da" diye bağırdı Kate. "Ya da en azından askerleri burada ki, bunun için müteşekkir olmalıyız."

Çeşitli komutanlar Mavi Oda'yı doldurduklarında, Başkan'ın kullandığı kelimeler de, "Hepimiz müteşekkiriz" olmuştu. İki yanı General Scott ve Gideon Welles tarafından kuşatılmış olan Lincoln, odanın ortasında dikiliyordu. Bu sahnenin tadını çıkaran Hay ve Nicolay duvara yaslanmıştı. Başkan'ın onlarla işi biter bitmez, savaşçıları karşılamak için hazır bekleyen, çoğunluğu Bayan

Lincoln'ün başı çektiği hanımlardan oluşan insanlarla dolmuştu giriş holü.

Kasketine tüy geçirmiş olan William Sprague'yu tanımayı başaran birkaç seyirciden biriydi Hay. Ufak tefek, otoriter figür, uzun boylu albayının eşliğinde Mavi Oda'ya girerken, Nicolay'ın kulağına, "Rhode Island'da Çocuk Vali diyorlar ona" diye fısıldadı.

"Brown'dayken onu tanır mıydın?"

Başını evet anlamında salladı Hay. "Onunla tanışmıştım. Hepsi bu kadar. Sprague ailesini zaten herkes tanır. A.&W. Sprague&Company. Aile şirketinin ismi bu. Dokuz tane pamuk imalathaneleri var. Onu ve kız kardeşlerini Providence'taki danslarda görürdüm. Sivil kıyafetler içindeyken bir fareye benziyordu Vali."

"Fare savaşa gitmiş" dedi Nicolay. Sprague, Başkan'ı görebilmek için gözlüğünü takarken, "Yüzünde hafiften, kemirgen bir hayvanı andıran bir şeyler görmeye başladım şimdi" diye ilave etti Nicolay.

Bölüğünün başını Başkan'a tanıtırken yüksek sesle, "Bu bey" dedi Sprague, "West Point, kırk yedililerden, şimdi *altımda* Birinci Rhode Island Alayı Kumandanı olan Albay Ambrose Burnside."

Albay'ın elini sıkarken cana yakın bir edayla, "West Point'li bir *Yankee* ile tanışma fırsatım pek olmuyor" dedi Başkan.

"Sir" dedi Burnside, "aslında Indiana'lıyım; aslen de..."

Yüzü sevinçle parlayan Lincoln, "Desenize iki olduk" dedi.

"Ancient'ın memleketi olan eyaletlerin sayısı bayraktaki yıldızlardan daha fazla." Keyiflenmişti Nicolay.

"En azından, Nico, önceden oralı olduğunu iddia ettiği Virginia'nın aksine Indiana'da gerçekten *yaşamış*."

Sorgulayıcı bakışlarla favorili albaya bakıyordu şimdi Lincoln. "Sizi tanıyorum, öyle değil mi, Albay?"

"Evet, efendim. Tanışmıştık. Yasal avukatımız olduğunuz dönemde Illinois Central'daydım."

"Bir demiryolu adamı daha!" diye haykırdı Lincoln. "Şimdi kendimi daha iyi hissediyorum."

Herkes birbirine takdim edildikten ve vatansever duygular paylaşıldıktan sonra hanımlar odaya yayıldı. Sprague'nun odadaki mıknatıs başı olduğu böylece açığa çıkmış oldu. Miyop genç adamın bir yandan gözlüğünü burnunun üstünde tutmaya çalışırken, diğer yandan da Napolyonvari tavırlarını muhafaza etmeye gayret göstermesini keyifle izledi Hay. Bayan Lincoln ve Bayan Grimsley

bir an için bile Sprague'nun yanından ayrılmazken, Tad genç adamın şapkasını deniyor, Willie de süvari kılıcına dokunuyordu.

Kirli bir mendille bitkin bir halde yüzünü silmekte olan bir Massachusetts subayına döndü Hay. "Zannedersem, uzun bir gün geçirdiniz."

"Oh, evet, öyle oldu." Has bir Yankee sesiyle konuşuyordu subay. "Bir süre bize ateş açacaklarını düşündük. Annapolis'teyken oldu bu. Ama İhtiyar Ben gitti ve Tanrı korkusunu asilerin yüreklerine işledi." Kıkırdadı subay. "Bizim oğlanların demiryolunu onlar için ne çabuk onardığını görünce de şaşkınlıktan küçük dillerini yutmuşlardı. İhtiyar Ben'in asayişi rahatça sağlayacağına eminim artık."

"O yerleşti mi?"

Başını salladı adam. "Yatağının başucunda iki tabancayla birlikte, Naval Academy'de. Vali ona gitmesini söylediğinde, bir sonraki –ve bir sonraki ve bir sonraki– gemi dolusu asker geldiğinde, onları karşılamak için birinin burada kalması gerektiğini söyledi İhtiyar Ben. Neredeyse korkudan öldürecekti Vali'yi."

"Çok ayrılıkçı konuşma oldu mu?"

"Hmım, evet. O insanlar çok konuşuyorlar, öyle değil mi? Ama biz etraftayken, konuşmak dışında fazla bir şey yaptıkları yok. Yine de, biz Annapolis'ten ayrılır ayrılmaz, onların da Birlik'ten ayrılacağını düşünüyorum."

"Öyleyse, orada kalmalıyız?"

"Evet, sir, orada kalmalıyız."

Giriş holündeki genel meydan savaşı içinde –Doğu Odası'ndaki karargâhlarından çıkan Kentucky'li gönüllü askerler de bu kargaşaya katılmışlardı artık– kendini ana girişte, elini sıkılması için lütfedercesine uzatan Çocuk Vali'nin ta kendisiyle yüz yüze buldu Hay. Yumuşak eli bir an için elinde tuttu Hay ve kendini, adeta Savaş Tanrısı'nın lütfuna ermiş gibi hissetti. Sonra sıktığı eli bıraktı. "Ben John Hay" dedi. "Brown'dayken Providence'ta tanışmıştık." Sprague'nun boyunun onunkinden kısa olduğu Hay'in gözünden kaçmamıştı; hatları belirgin olmayan solgun yüzü, parlak gri gözleri ve bir kızınki kadar mükemmel perçemleriyle, olduğundan bile genç görünüyordu.

Kahramanın kaba cevabı, "Sizi daha önce hiç görmedim" oldu.

Yanaklarının al al olmaya başladığını hissediyordu Hay. "Beni hatırlamanız için herhangi bir sebep yok" dedi Hay. Bir derece eşitlik sağlamak için teşebbüste bulunarak, "Yalnızca Başkan'ın özel

sekreteriyim" diye ilave etti. Ama ona hiç ilgi göstermedi Sprague. Gri gözler kapıya bakıyordu. "Bir kokteyl" dedi Çocuk Vali, "istiyorum. Nereden alabilirim?"

"Willard's Hotel'deki bardan."

Kapıya doğru yeltenen Sprague, "Haydi o zaman" dedi; Hay bu emre itaat etti mi diye dönüp arkasına bile bakmamıştı.

Merakla karışık bir saygıyla, Pennsylvania Square'den karşıya geçerek Willard's Hotel'e doğru ilerleyen Sprague'ya eşli etti Hay. Hazine binasının önünden geçerlerken, "Chase nerede?" diye sordu Sprague.

"Evdedir, sanırım."

"Onunla bir keresinde bir araya gelmiştim. Keldir."

"Bunu ben de fark ettim." Sprague'nun bir hayli dağınık sohbet tarzını eğlenceli bulmuştu Hay.

Suçlar gibi bir ses tonuyla, "Demek Brown'a gittiniz" dedi Sprague. "Ben on beş yaşında okulu bıraktım. Aile işine girdim. Bir muhasebeciydim. Seviyordum o işi."

Askerlerin şehre varışından beri sanki büyü yapılmışçasına dolup taşan Willard's Hotel'in lobisindeydiler şimdi. Çocuk Vali gereğince tanındı ve herkes tarafından selamlandı. Puro tezgâhının önünde durdu Sprague. Gözlerini barın yerini bilen Hay'den ayırmadan, görünürdeki herkesin elini ilgisizce sıkıyordu.

Bir manevra yaparak, sonunda Sprague'yu barın çarpan kapısından içeriye soktu Hay. Ama öncesinde, kubbeli resepsiyon odasındaki bir düzine kadar hanımefendi onu tebrik etme fırsatını kaçırmamıştı. Yedi kuşaktan prens gibi, ki öyleydi, tamamıyla hakkı olan övgüleri kabul etti Sprague. El sıkışma faslı barda artarak devam etti. Michigan'dan uzun boylu ve neşeli Senatör Zach. Chandler New Hampshire'dan yine uzun boylu fakat hırçın Senatör Hale, artık sarı tüylü kasketini başından çıkarmış olan, ufak tefek, görkemli figürün elini sıktı.

Uzun, kalabalık ve dumanlı barın en uzak köşesinde onlara bir masa buldu Hay. Hay için bir kadeh konyak, Sprague içinse bir cin kokteyli getirdi garson. Bir yudumda, buz gibi bardağın yarısını boşalttı Sprague; elinin tersiyle, aşağı sarkmış bıyığını kuruladı ve sonra da, öncesinden hayli parlak olan gözleriyle gülümsedi. Sprague'nun, bıyıklı, on iki yaşında bir oğlan gibi göründüğünü düşündü Hay. "O alay şimdiye dek tam yüz bin dolara mal oldu bana" dedi genç kahraman. "Kendi cebimden."

"Biliyorum. Başkan minnettar..."

"Öyle de olmalı. Savaşın ilk gönüllü askerinin bendeniz olduğunu biliyor muydunuz? Bunun icabına baktım. İlk kendi adımı yazdırdım. Başka kimin adı yazılacaktı? Ben Butler mı, ben mi?" Dikkatlice yudumladığı konyağın, üzerinde zamansız bir etkisi olabilir mi acaba diye merak etmeye başlıyordu Hay.

Sprague cinini bitirmiş ve bir tane daha söylemişti. "Şimdiye kadar tüm ilgiyi üzerine Ben Butler çekti. Ama bu alayın masraflarını *ben* karşıladım. Onlara ben talim yaptırdım. On beş yaşından beri Rhode Island Topçu Birliği gönüllü askerleriyle beraberim. Ayrıca bir valiyim de. Ben Butler ise yalnızca bir avukat ve bir Demokrat; *Güneyli* bir Demokrat. Birlikçi Aday Listesi adını verdiğimiz listeden seçildim ben. İsmi bulan da benim. Öyleyse, Butler mı, ben mi?"

"Ne için, sir?" Takma bıyıklı, on iki yaşındaki bir oğlana, "sir" diye hitap etmek tuhaf gelmişti Hay'e; uzun barı aydınlatan gazyağı lambalarının karpuzlarından süzülen göz kamaştırıcı ışığı yumuşatan mavi puro dumanının yarattığı bir yanılsama gibiydi bu. Sprague'nun ondan yalnızca sekiz yaş daha büyük değil, aynı zamanda Rhode Island Valisi –eyaletlerin içinde en küçüğüydü, doğru; ama ülkedeki en zengin vali de Sprague'ydu– bir mültimilyoner ve Hay'in çoğunlukla, yüz bin doların oldukça büyük bir servet olarak algılandığı Springfield ahalisinden oluşan deneyimlerine nazaran, nadir bulunan bir soydan da geliyor olduğunu kendine hatırlatıp duruyordu Hay.

Şu anda cin yüzünden parlak görünen, ipek gibi bıyığını düzeltirken, "Gönüllü askerlerin tümgenerali olmak için" diye cevap verdi Sprague. "New England için bir atama yapılacakmış. Biliyorum. Duydum. O halde, hangimiz görevi alacağız? Butler mı, ben mi?"

"Hiçbir fikrim yok, sir."

"Başkan ne diyor?"

"Bildiğim kadarıyla hiçbir şey. Terfilere Savaş Bakanlığı'nda, General Scott tarafından karar veriliyor."

"Tümgenerallerin kim olacağına Başkan karar veriyor, Bay Hay. Öyle olmak zorunda. Onlar siyasi figürlerdir. Burada nerede kız bulunur?"

Büyük bir yudum alarak konyağını bitirdi Hay. Sohbet tarzı Tad Lincoln'ünkünü andıran Sprague'yla başa çıkabilmek için daha ehil hissediyordu kendini şimdi. "Birkaç mükemmel ev var, sir."

Hevesli görünüyordu Sprague. "Nerede?"

Ona, Sal Austin'in müessesesini tarif etti Hay. Gizli cumba Sprague'ya cazip gelmişti. Ciddiyetle, "Tuhaf" dedi. "O yerlerde görülemezsiniz. Ama" diye ekledi amansız bir mantıkla, "oralara gitmeniz gerekir. Geçen hafta" diye devam etti, "Güney limanlarının ablukaya alındığını ilan ettiğinizde, pamuğun bir poundu on sentti."

"İlan eden biziz, sir. Siz de Birlik'tensiniz."

"Bu doğru. Siz o ablukayı başlattığınızda, pamuğun bir poundu on sentti. Şimdi, gerçek bir kıtlık olmamasına rağmen, pamuğun bir poundu yirmi sente çıktı. Bu işim için yıkıcı. Kate Chase'i tanıyor musunuz?"

"Evet, sir."

"Onunla Columbus'ta tanıştım. *Beyefendinin* gözlerini kısarak size nasıl baktığını fark ettiniz mi hiç?" Chase'in, gözlerini önce iyice açışını, sonra da kısışını taklit etti Sprague. Görüntü öylesine komikti ki, kahkahayı koyverdi Hay. "Bu kadar komik olan nedir?" diye sordu Sprague.

"Tıpkı Chase'e benzemeniz."

"Asıl *o adamın* tıpkı Chase'e benzemesi tuhaf olan. Bu meselelerde, Hazine Bakanı her çeşit yetkiye sahiptir."

"Hangi meselelerde?"

"Sal'in yerinde yiyecek bir şeyler bulunuyor mu?"

"Evet, sir."

"Haydi gidelim. Yalnız, önce alayımı yerine yerleştirmeliyim. Bizi Patent Office'e koydular. Neden bilmiyorum. Çadırlarımız var. Yepyeni. Toptancıdan, tanesi yirmi yedi dolara." Sarı tüylü kasketini, başında gösterişli bir açıya getirmekle uğraşan Çocuk Vali ayaktaydı şimdi. Savaşın ilk gönüllü askerini uzun barın dışına doğru uysalca takip ederken, kendini bir askeri birlik gibi hissetti Hay.

On Beş

Seward, General Scott'ın 1812 Savaşı'nı kazanırken resmedildiği tabloya dalmışken; Lincoln, General Scott'ın Meksika'yı fethini betimleyen tabloya bakıyordu. General Scott ise, Seward'a kalırsa, üniversiteye girmeyi başaramamış, Canova'nın bir öğrencisi tarafından beyaz mermerden yontulmuş kendi büstünü inceliyordu.

General Scott'ın ofisinden şehrin alışılmış tüm gürültüleri duyuluyordu; özellikle de Avenue'da bir aşağı bir yukarı ilerleyen at arabalarının çıkardığı sesler ve buna ilaveten, topluca yürüyen birliklerin rap rap sesleri, trampet seslerini bastıran davul sesleri, süvari sınıfı... Dört gün içinde tıka basa askerle dolmuştu boş ve kederli şehir; iş peşinde koşanlar da bir kez daha ortaya çıkmıştı. Kuzey'den gelen her tren, istasyona daha fazla asker getirirken, Savaş Bakanlığı'ndaki telgraf sistemi onarılmıştı; Başkan'a da, kısa aralıklarla, askerlere yapmış olduğu çağrının başarısı anlatılıyordu. Bugüne dek yetmiş beş binden fazla erkek savaşmak için kendini takdim etmiş ve çeşitli eyalet yasama kurulları, Washington'ın savunulması ve kısa süreceği fakat kanlı olacağında herkesin hemfikir olduğu bir savaşın başarıyla yürütülmesi için Hazine'ye, şimdilik milyonlarca dolar bağışta bulunmuştu.

Nihayet, kocaman, silindir gibi bacağını alçak bir masaya uzatmış, karşısındaki koltuğa yaslanmış olan çok yaşlı, benekli adamdan ziyade, şiddetle Chapultepec'e hücum eden tablodaki General Scott'la konuşmaya başladı Lincoln. "Eğer Maryland Meclisi planlandığı gibi bugün toplanırsa, bir ayrılma yasası için oy kullanacakları muhakkak."

"General Butler'ın huzurunda?" Lincoln'e karşı çıkarcasına başını salladı Seward. "Böyle bir şey yaptıkları takdirde, hepsini tutuklamakla tehdit etti onları General."

"Ne amaçla?" Gözlerini Chapultepec Tepeleri'nden Seward'a döndürdü Lincoln. "Herhangi bir eyaletin yasama organı dilediği zaman toplanma hakkına sahip."

"Mümkün olduğunu düşündüğümüz üzere, Birlik'ten çekilmeyi planlıyor olsalar dahi mi?" Şimdi davacı tarafın avukatlığını yapıyordu Seward.

Lincoln de savunmayı aldı. "Gerçekten toplanıp, böylesi bir yasayı geçirmeden önce ne yapacaklarını tahmin edemeyiz."

"Fakat, sir, ya gerçekten toplanıp, Birlik'ten ayrılırlarsa?"

"Daha zor bir duruma düşeceğimiz muhakkak. Ama bir de şu açıdan bakın, Bay Seward. Eğer Eyalet Yasama Organı'nın toplanmasını yasaklarsak, ki böyle bir şey yapmaya hakkımız yok..."

"Ama onlara engel olabiliriz, sir." Seward'ın zannettiği gibi uykuya dalmamıştı General Scott. Yaşlı adamın nefes alıp verişi derin bir uykuda olan birininkine benzerken, gözlerinin üstünde öyle çok yağ bağlamış halka oluşmuştu ki, açık olup olmadıklarını anlamak güçtü.

"Ha evet, onları dağıtabiliriz, General" dedi Lincoln. "Hepsini bir yere kilitleyebiliriz. Ama şayet böyle bir şey yaparsak, başka bir yerde başka bir eyaletin yasama organı toplanır ve tam olarak şu anda olduğumuz duruma geri döneriz. Eyaletin bir ucundan diğerine yasama kurullarını kapatıp duramayız." Şimdi, General Scott'ın 1812 Savaşı'nı kazanışını resmeden tabloyu inceliyordu Lincoln. "Bu sabah, General Butler kumandanlığındaki Annapolis Askeri Birimi'ni kurduk. Zannedersem, eyaletinin başkentini, güçlü bir garnizonu ve son derece aksi bir komutanı olan, *Federal* bir şehir haline getirmekle ne yapmış olduğumu anlıyor Vali Hicks."

"Vali Hicks bunu anlayabilir" dedi Seward, "ama ben anlamıyorum. Niyetiniz nedir?"

Sandalyesine çöktü Lincoln ve dizlerini öyle bir kavradı ki, artık çenesi rahatça dizlerine dayanabilirdi. Saçları her zamanki gibi, yanık saman yığının rüzgâr yedikten sonraki halini andırıyordu. "Bence, Vali işareti anlayacak ve Meclis'i öyle bir yönlendirecek ki, garnizonumuzdan çekindiğinden, tahrik edici hiçbir şey yapmayacak kurul."

"Bana bilgi veren kimseler" dedi General Scott, "Vali'nin, Eyalet Meclisi'ni tamamıyla Annapolis Department'tan çıkarmayı planladığını söylüyorlar."

Lincoln kaşlarını çattı. "Bu bizim için iyi olabilir. Bu bizim için kötü de olabilir."

"İyi *görünecektir*" dedi Seward. "Onlara baskı yapıyor gibi durmayız o zaman. Ama o saldırgan Baltimore'lu ayrılıkçılar çoğunlukta ve bir kez bizden kurtulurlarsa..." Şimdiden bir anıt gibi, zafer olmasa bile yiyecek anıtıymışçasına oturan General Scott'ı inceledi Seward.

"Bence, dünyanın gözü önünde belli bir riske girmek zorundayız." Lincoln'ün sakalı, yavrular uçmayı öğrendikten sonra boş kalan bir kuş yuvasını andırıyordu şimdi. "General Butler'a, Eyalet Meclisi'nin toplanmasına izin vermesi talimatını çoktan ilettim. Ama Federal Hükümet'e karşı silaha sarılan –ya da başkalarını silaha sarılmaya teşvik eden– herhangi birini tutuklaması için de emir verdim ona."

"Zannedersem, sizin 'içkin' yetkilerinize giriyor bu?" Lincoln'ün, Hazine'den iki milyon doların çekilmesi ya da Western Union'ın dosyalarının istimlak edilmesi gibi yolsuzluklara kılıf uydurmak için gösterdiği ciddi çabalar her zaman çok eğlendirirdi Seward'ı.

"*İçkin* bir yetki, Bay Seward, en azından açıkça telaffuz edilen bir yetki kadar geçerli bir yetkidir. Ama o özel yetkilerin her zamanki son derece ihtiyatlı yorumundan biraz sapmak zorunda kalacağımı anlıyorum şimdi." Lincoln, Seward'a öyle hülyalı bir samimiyetle baktı ki, anında dikkat kesildi Seward.

"Alışılmış olandan mümkün olduğunca uzağa saptığınızı düşünmüştüm, sir."

"Çiftçinin de dediği gibi, ileride her zaman başka bir parça tarla daha vardır." Koltuğunda muazzam dikkat kesilmiş olan General Scott'a döndü Lincoln. "Başkomutan olarak yetkilerinize dayanarak, Eyalet Yasama Organı'nı gözleme ve Meclis'ten bir ayrılma kanunu geçirildiği takdirde, bunun, Birleşik Devletler'e karşı silahlanmak için bir teşvik olarak yorumlanması ve halkı bize karşı silahlanmaya kışkırtan ya da Naval Academy'yi işgal ettiklerinde olduğu gibi, Federal mülklere el koymaya yeltenen o Eyalet Meclisi üyelerinin derhal tutuklanarak, hükümetin isteğine göre cezaevinde tutulmaları talimatlarını verin General Butler'a."

"Bu emri kendisine memnuniyetle ileteceğim, sir. Fakat yasal sonuçlar nelerdir? Demek istediğim, sir, hangi nedenle suçlanacak Meclis üyeleri?"

"Bu konuda fazla açık olmamız gerektiğini zannetmiyorum. Ne de olsa, olaya fazla açık bir anlam ithaf edersek, suç vatana ihanet olarak ifade edilmek zorunda; üstelik, böyle davalar bitmek bilmiyor ve suçlu olanların arasına kolaylıkla karışabilecek olan, aslında masum kişilere karşı da çok sert sonuçlar doğuruyor."

Bir şey söyleyemeyecek kadar sersemlemişti Seward. General Scott'a gelince, aldığı hukuk eğitimi yarım yüzyıl geride kalmış ol-

masına rağmen, vatana ihanet duruşmalarından iyi anlardı. "Vatan hainliğini ispat etmenin zorlukları konusunda haklısınız, sir. Albay Aaron Burr'ın yargılanması süresince ben de Richmond'da tanıklık etmiştim; Aaron Burr da..."

Bir nezaket gösterisinde dahi bulunmadan yaşlı adamın sözünü kesti Seward. "Bay Lincoln, insanları herhangi bir suçla itham etmeden tutuklayarak, belirsiz bir süre için cezaevinde tutmaya istekli misiniz?"

"Olay budur, Bay Seward." Olağanüstü sakin görünüyordu Lincoln.

"Ama hangi yetkiye dayanarak?" İki bin yıllık kanunlar, şu anda abanoz Alman krakerleri gibi bükülmüş halde, sandalyesinde oturmakta olan bu tuhaf, uyuşuk figür tarafından gelişigüzel silinivermiş gibi hissediyordu Seward.

"Başkumandan olarak, kendi yetkime dayanarak."

"Ama silahlı kuvvetlere, arzu ettikleri kişileri tutuklayıp, uygun yargı sürecinden geçirmeksizin hapsetme izni vermek gibi bir yetkiniz yok."

"Şu açık ki, bu hakka sahip olduğumu düşünüyorum; çünkü yapmak üzere olduğum şey bu." İki büklüm olmuş bedenini yavaş yavaş doğrulttu Lincoln. Sonra da General Scott'a, "Emri General Butler'a telgrafla bildirin" dedi.

"Peki, sir." Bir zile bastı Scott. Bir emir eri içeriye girdi ve General Scott'tan talimatları aldı; sonra da, hukukun ilk kuralı olan *habeas corpus*'u* ihlal edecek emirle beraber odadan ayrıldı.

Korkuyla karışık bir şaşkınlığa kapılan Seward, "Özgürlüklerimiz içinde en eski olanı" dedi, "gözaltına alınan bir kişinin hangi nedenle suçlandığını bilmesi ve makul bir süre içinde hâkim karşısına çıkarılması..."

"Bay Seward, tüm insani özelliklerimiz arasında en eski olanı, hayatta kalma güdüsüdür. Bu Birlik'in hayatta kalabilmesi için, *habeas corpus* hükmünü geçici olarak yürürlükten kaldırmayı gerekli gördüm; fakat yalnızca askeri bölgelerde."

Oldukça yükses bir sesle ıslık çaldı Seward; yıllardır yapmadığı bir şeydi bu. "Bunu şimdiye dek hiçbir başkan yapmamıştı."

* Lat.: Özellikle sanığın hapishanede tutulma nedeninin araştırılması için, sanığın, yargı sürecinden geçerek, hâkim ya da mahkeme önüne çıkarılmasını şart koşan kural, adil yargılanma hakkı. (ç.n.)

"Hiçbir Başkan benim durumumda kalmamıştı."

"Başkan Madison, Britanyalılar tarafından şehirden atılmıştı; sonra da Capitol'ü ve Köşk'ü ateşe vermişlerdi. Yine de, *habeas corpus*'u askıya almayı hayal dahi etmemişti Madison."

"Benzer zamanlar değil." Ayağa kalktı Lincoln. "Madison'ın karşı karşıya kaldığı, ülkenin yalnızca küçük bir kısmını etkileyen yabancı bir istilaydı. Ben, nüfusun üçte birinin geri kalan üçte ikiye cephe aldığı bir savaşla karşı karşıyayım."

Seward ayaklanırken, General Scott, "Ayağa kalkmazsam beni bağışlarsınız, değil mi, sir?" dedi.

"Bağışlandınız, General." Dalgın dalgın, yaşlı adamın apoletli omzunu sıvazladı Lincoln.

Scott'ın kahramanlık büstünün yanında dikiliyordu şimdi Seward; başını kaldırarak Lincoln'e baktı.

"Peki, halk bunu öğrendiğinde *siz* bağışlanacak mısınız, sir?"

"Şimdilik, bunu herkes duysun istemiyorum."

"Ama haber yayılacaktır."

"Bay Seward, şu an için önemi olan tek şey, Maryland'i Birlik'te tutmak ve bunu başarmak için yapmayacağım şey yok."

"Beni ikna ettiniz!" Bunu söylerken kıkırdamış olmasına karşın, eğleniyor olmaktan çok dehşete düşmüştü Seward. "Baltimore'daki o çabuk öfkelenen insanlar bunu öğrendiklerinde ne olacak?"

"Çetenin en kötülerinin listesi elimizde olduğuna göre, zannedersem, Ben Butler hepsini McHenry Kale'sine hapsedecektir."

"Eğer şehir halkı birliklerimize direnirse ne olur?"

"Baltimore'u yerle bir ederiz. Savaştayız, Bay Seward."

"Evet, sir." Geçmişte, deli bir başkanın idaresiyle ilgili ne gibi örnekler olduğunu düşündü Seward. Başka pek çok ilginç mesele gibi, bu soruyu da gereksiz yere belirsiz bırakmıştı Anayasa.

"Ayrılmadan önce, Bay Başkan söyler misiniz" dedi General Scott, "General Butler ve Vali Sprague'nun tayiniyle ilgili ne yapmalıyım? Her biri de gönüllü askerlerin tümgenerali olarak atanmayı bekliyor. Her biri de, Birlik'e sadık bir Demokrat olduğunu ve sizin böyle kişileri desteklediğinizi açıkça dile getirdi."

"Bu elbette doğru. Kuzeyli Demokratların desteğini kazanmaya çalışmak zorundayım. Butler'ı atayın. Vali Sprague'ya gelince..." İçini çekti Lincoln. Seward'a döndü. "Rhode Island öyle küçük bir eyalet ki."

"Ve Vali de, hakikaten, öyle küçük bir Demokrat ki."

General Scott'a döndü Lincoln. "Eğer Vali Sprague bana da yapmaya çalıştığı gibi sizi sıkboğaz ederse, ona bir tuğgenerallik önerin. Eğer teklifi kabul ederse, ki bundan şüpheliyim, Rhode Island'lıları komuta edebilir. Ama valilikten istifa etmesi gerekir."

"Evet, sir."

Lincoln ve Seward, 17. Street'e ayak basar basmaz, kulakları askeri bir bandonun çaldığı, "Columbia the Gem of the Ocean" şarkısıyla neredeyse sağır oldu.

Müzik kulağı keskin olan ya da öyle olduğunu düşünen –ve bunu her zaman dile de getiren– Seward, "Askeri Bando değil bu" dedi.

"Haklısınız. New York Yedinci Birliği'nin bandosu bu. Güney tarafındaki çimenlikte bir konser veriyorlar. Willie bunun iyi bir fikir olduğuna ikna etti beni."

Sokağı geçerlerken, şapkalar Başkan için kaldırıldı; Başkan da, kendi şapkasını kaldırıp, hafif bir tebessümle karşılık verdi selamlara.

"Willie'nin *habeas corpus* hakkındaki tavsiyesi neydi?"

"Böyle konularda, yaklaşımı –tıpkı benimki gibi– benzersiz derecede dolaysız olan Tad'e başvururum her zaman." Beyaz Saray'ın kapısının önünde, iş arayan biri Lincoln'ü durdurdu.

"Bay Başkan, sir, Dutchess Country, New York'tan, doğduğundan beri Cumhuriyetçi olan biriyim..."

"Fakat, sir, partimiz yalnızca yedi yaşında." Keyiflenmişti Lincoln.

"Kesinlikle, sir, doğduğumdan beri" diye tekrarladı adam ve bir tomar belgeyi Lincoln'ün neredeyse burnunun içine soktu. "Poughkeepsie Postane Müdürlüğü açık..."

Kibarca kenara çekildi Lincoln. "Böyle, sokağın ortasında iş yapacak değilim. Çalışma saatleri içinde gelin." Beyaz Saray'ın kapılarından içeriye süzüldü Lincoln; Seward da onu takip etti. Kapıdaki askerler zarifçe selam çaktılar. Seward'ın kısa bacakları Lincoln'ün uzun bacaklarına yetiştiğinde, "Kongre sizi suçladığında, Tad ne diyecek bu işe?" diye sordu Seward.

"Zannedersem, 'En azından, onu suçlayabilecekleri güzel bir yer olsun diye ülkenin Capitol'ünü kurtardı babam' diyecektir Tad."

Böylesi bir kaygısızlığa hazır değildi Seward; Lincoln'ün tavrını tarif edecek başka bir kelime yoktu. Fakat Lincoln ne zaman ka-

rarsız ve huzursuz görünse, bunun her zaman önemli bir kararın alınması öncesine denk düştüğünü de fark etmişti Seward; karar alındıktan sonra, bir sonraki kriz onu tekrar derin düşüncelere sevk edene dek, hayatta tek bir tasası yokmuş gibi davranırdı.

Evin sütunlu girişinde durdu Lincoln. "Şu demiryolu albayı Burnside'a dair büyük umutlarım var. Silahların doldurulmasıyla ilgili bir şey icat etmiş, birinci sınıf bir mühendis. Diğerlerinin aksine, eğitimli bir subay o." Birden durdu ve New Jersey alayından bir bölük Köşk'ün kapıları önünden geçerken onları izledi. Bölükten sorumlu subay, "Sağa bak!" diye bağırıp Başkan'ı selamladığında, şapkasını kaldırdı Lincoln.

"Ben Butler'ın aksine" diyerek, bir isim verdi Seward ve sonra bir tane daha, "ya da Vali Sprague'nun."

"Vali'nin savaşı çabucak kazanmak için bir planı var. Planı kağıda dökmesini söyledim kendisine."

Canı sıkkın bir halde, "Bu biraz zaman alacaktır" dedi Seward.

"Fikir de buydu zaten." Lincoln Köşk'e girerken, Seward sert çimenlerle kaplı alandan geçerek, Hazine'nin çok büyük ve taştan sarayına yakınlığı yüzünden, tuğladan bir tuvaleti andırdığını daha önce de düşünmüş olduğu Dışişleri Bakanlığı'na doğru ilerledi.

Daha yeni şahit olduğu şeyleri anlamakta güçlük çekiyordu Seward. İki avukat ve vakti zamanında baroya çağrılmış meslekten bir general, bir odada oturup, tüm bir halkın, uzunca bir kağıt parçasından telgraf teline, bir düzine ya da daha fazla kelime geçiren biri kadar kolaylıkla dokunulabilir olduğu test edildikten sonra ispatlanmış olan, yegâne dokunulmaz hakkını ellerinden almıştı. Altı hafta içinde, Kongre şehre geri dönecekti. Altı hafta içinde, Başkan'a yönelik, görevi kötüye kullanmaktan bir soruşturma açılacağından emindi Seward. Bu durumda, kendisinin hangi safta yer olacağını merak ediyordu. Ne de olsa, güçlü olan safın savunucusuydu *o*; ve Lincoln'ün daha yeni yapmış olduğu şeyden daha güçlü başka bir şeyin olmadığı da muhakkaktı. Ancak hiçbir kongre, ülkenin temel kanununun çiğnenmesine göz yummazdı. Hesap vermeye çağrılacaktı Lincoln. Ama bir savaş esnasında Başkan'ın suçlanmasını ve yargılanmasını kaldırabilir miydi ülke? Belki, istifa etmeye ikna edilebilirdi Lincoln.

Dışişleri Bakanı'nın ofisine girdiğinde gülümsüyordu Seward; bir John Jay portresinin altındaki masada, kısa kollu gömleğiyle oturan oğlu Frederick, yani Dışişleri Bakan Yardımcısı, ofisteydi.

İkisine ancak yetiyordu ofis; ama karşı taraftaki Chase, tikağacından yapılmış geniş, görkemli mobilyalar, kristal avizeler, yaldızlı kornişler ve kadife halılar arasında tek başına oturuyordu.

Lincoln özgür iradesiyle ya da başka türlü görevi bıraktığı takdirde, Hannibal Hamlin başkan olacaktı; Hamlin'in, savaşı yönetmek için Kabine'nin içinden gelen güçlü birine, yalnızca ulus ülkenin nasıl yönetildiğini çok iyi bilmekle kalmayan ama diğerlerinin yoksun olduğu bir ülküye de sahip olan birine duyulan gereksinimi anlayacak, alçakgönüllü biri olduğunu biliyordu Seward. Hayali ise basitti Seward'ın: Tüm batı yarımkürenin Birleşik Devletler'e ait olmasını istiyordu. Ancak Seward, şatafatla ve pratik olarak bir imparatorluk hayal ederken, Beyaz Saray'daki demiryolu avukatı, yarım düzine kadar ıvır zıvır eyaleti yeniden Birlik'e dahil etmeyi istiyordu yalnızca; Körfez eyaletlerini, tıpkı Cisalpine Gaul'un Roma hâkimiyetini kabul edişi gibi, Meksika Amerikan hâkimiyetine girer girmez, derhal Birlik'e geri dönecek olan pek çok önemsiz, üçüncü sınıf arazi parçası olarak görüyordu Seward. Bu imparatorluk hayalini Chase'in de paylaştığını hissettiği zamanlar olmuştu. Ama nadirdi bu zamanlar. Aslında, tek bir davanın, köleliğin kaldırılması davasının esiri olmuş biriydi Chase. Kişinin, zaten en başından beri deli ve yaşamını yönlendiren öfkeyi meşrulaştırmanın bir yolu olarak köleliğin kaldırılması davasına yönelmiş biri olmadığını farz edersek, bu davanın insanları delirtecek türden bir dava olduğu kanısındaydı Seward.

Londra, Paris ve St. Petersburg'den gelen bir aylık raporları masaya bırakarak, "Bu akşamı unutmayın, sir" dedi Frederick.

"Bu akşam mı?" Üzerinde, "Charles Francis Adams" etiketi olan bir dosyanın önüne yerleştirilmiş olduğu masasına oturdu Seward. Bay Adams'ın zor biri olduğunu düşünüyordu Seward; ama kabiliyetliydi. Üstelik, sekiz yıl Dışişleri Bakanlığı yapmış, sonra da başkan olmuş, Bay Adams'ın babasının masasında oturduğunun da pekâlâ farkındaydı. Sekiz yıl içinde kendisinin ya yetmiş yaşına gelip dayanmış ya da ölmüş olacağının da maalesef farkındaydı; fakat öte yandan, eğer Başkan Lincoln tekrar seçilme derdine düşmezse...

Babasına, Chase'lerin evinde, Vali IV. William Sprague şerefine verilecek bir resepsiyona katılma davetini kabul etmiş olduğunu hatırlattı Frederick. Bir of çekti Seward.

William Sprague, bir kanepeye oturmuş, onu dikkatle dinleyen Kate'e, isminin önündeki "IV" sayısını açıklarken, boş bir gecesi olan David'in arkadaşı Scipione'nin yönettiği dört kemanın müziği eşliğinde dans eden, kasnaklı eteklerini giymiş ve mücevherlerini takmış kadınlarla üniformalı ve redingotlu erkekler dönüp duruyordu etraflarında. "II. William öldükten sonraysa, amcam III. William oldu." Doğrudan doğruya Kate'in gözlerinin içine bakıyordu Sprague; Kate de ona gülümsüyordu.

"Sonra da" dedi sözü alan Kate, "babanız ölünce, siz IV. William oldunuz."

"*Hayır*" dedi Sprague sertçe. "Babam ölmedi. Ayrıca III. William da o değildi. Amcamdı."

"Ama eğer o ölmediyse... eğer *onlar* ölmediyse, siz nasıl IV. William olabilirsiniz?" Kate'in yüzündeki göz kamaştırıcı gülümseme hiç değişmemiş ama ruhu yara almıştı. Sohbet etmesi zor biriydi Çocuk Vali.

"Oh, babam öldü, tamam. Ama diğer insanların öldüğü gibi değil. O öldürüldü. Bir gece eve dönerken, karanlıkta vuruldu. Kolundan vuruldu. Katil, sonra da, dipçikle ölene dek dövdü babamı ve kaçtı."

"Bunun yapan kimdi sizce?" Nihayet, Kate'in merakı uyanmıştı.

"Gordon adında bir adamı astılar. Ama bence, cinayeti işleyen o değildi. Bence, bir başkası yaptı. Babam katilin darbeleriyle öldü."

"Bir çocuk için nasıl... nasıl da korkunç bir şey olmalı bu."

"Evet. Bir gün bunu kimin yaptığını bulacağım. Cleveland'daki karşılaşmamızı hatırlıyor musunuz?" Gözlüğünü çıkardı Sprague ve her zamanki gibi yakışıklı ve genç görünmeye başladı yine. Sal Austin'in yerinde, geçit töreninde, cadde boyunca kortejin önünde yürürken izlemiş oldukları Çocuk Vali'nin Marble Alley'de olduğu söylentisi yayılınca, kızların hepsi sürü halinde onun etrafına toplanmış ve Sprague da, Sal ve Chester onu içkiden kaskatı kesilmiş bir halde yatağa götürene dek kızlar tarafından baş tacı edilebilmek için kimliğini gizlemekten vazgeçmişti.

Kalabalık salondan geçerken, Sprague'nun ne kadar fazla içki içebildiğinin ve bunun ne kadar azının yüzünden belli olduğunun hayret verici olduğunu düşündü Hay. Bir sabah sonrasında, Hay, Patent Office'e kadar Sprague'ya eşlik ederken, Sprague'nun bir kez olsun bahsini açmamış olduğu gece gezintilerinden sonra hâlâ kendine gelememişti Hay.

O sabah ilerleyen saatlerde, Çocuk Vali, Başkan'ın bir saatinden fazlasını almayacak bir zafer tasarısıyla birlikte Köşk'te belirdiğinde, onunla Nico ilgilenmişti. İyi günündeydi Ancient; Çocuk Vali daha ne olduğunu bile anlayamadan ofise girip çıkmış; ancak savaşın ilk gönüllü askeri ve elbette, bir gazete kahramanı olarak Sprague'nun hakkı olduğunda ısrar ettiği tümgenerallik için herhangi bir söz vermemişti. Ama Beyaz Saray'dan ayrılmadan önce, her biri genç devlet adamı ve komutanı öven Kuzey gazetelerinden kesilmiş birkaç gazete kupürünü Nico'ya sunmuştu Sprague. Tüylü kasketini başına geçirip, bekleme odasında toplanmış iş arayanların arasından geçerken, "Her ne olursa olsun, hazırım" demişti.

Tavrı, her zaman olduğu üzere, samimiyet ve mesafe arasında tutturulmuş hoş bir dengeyle açıklanabilecek olan Bay Chase'e saygılarını sundu Hay. İki yanı New Hampshire'lı Senatör Hale ve bir Britanya Elçisi'nin kötü bir kopyası gibi görünen, ufak tefek, toplu, kolay göze çarpmayan, bekâr Britanya Elçisi Lord Lyons tarafından kuşatılmış Chase, arka salondaki şöminenin önünde yerini almıştı.

Her biri de, her ne kadar genç olsa da, Hay'in, Hazine Bakanı'nın dahi olmadığı bir şekilde gücün merkezinde bulunduğunun farkında olan, kendinden büyük bu üç kişi tarafından saygıyla selamlandı Hay. Maryland'deki durumdan bahsettiler ve Hay de onlara son haberleri verebilme imkânı buldu. Vali Hicks, yasama organının ertesi gün Annapolis'te değil, Frederick City'de toplanması için çağrıda bulunmuştu. "Bu, General Butler'ın askeri bölgesi dışında."

Senatör Hale kaşlarını çattı. "O kahrolası ayrılma kararnamesini Eyalet Meclisi'nden geçirebilecekleri anlamına geliyor bu."

"Başkan bunun tam tersini düşünüyor, sir." Saygılıydı Hay. "Vali Hicks'in bizim tarafımızda olduğunu ama asi unsurları yatıştırmak için böyle görünmemesi gerektiğini düşünüyor Başkan."

Hale'in tepkisi, "Yatıştırmak mı? Asın onları!" oldu. Koyu Cumhuriyetçiler içinde en koyusu olmasına rağmen, denizcilikten sorumlu Senato Komitesi'nin başkanıydı Hale ve yönetim için çok önemli biriydi.

Hay, fevkalade diplomatikti. "Ama, sir, vaktiyle deniz kuvvetlerinde kırbaçlanma cezasını kaldırmış olan *siz,* şimdi devlet adamlarını asmaktan hoşlanacak mısınız?"

"Vatan hainlerini, evet. Daima!"

Bir hayli şaşkınlıkla, "Amerikan Deniz Kuvvetleri'nde kırbaçlanmaya son veren" diye sordu Lord Lyons, "hakikaten de siz miydiniz?"

"Evet, sir. 1847'de, sir."

"Ve sizler neden doğru dürüst bir donanmanız olmadığını merak ediyorsunuz, öyle mi!" Havlamayı andıran bir sesle güldü Lord Lyons. "Kırbaç cezası Britanya donanmasının belkemiğidir."

Britanyalılardan hoşlanmadığı herkesçe bilinen Hale, "Kuyruksokumudur" dedi.

Chase araya girdi. "Her ulusun kendine has tuhaf âdetleri ve merakları vardır." Ortamı yumuşatmaya çalışıyordu. "Sizde kırbaçlama var, Lord Lyons..."

"Ve sizde de kölelik var, Bay Chase." Kurnazca devirdiği çamlarla tanınırdı Lord Lyons ve bu adamın kendine güvenini dayanılmaz bulurdu Hay.

"*Bizde* kölelik yok, sir" dedi Chase. "*Diğerlerinde* var. Ama o köleleri azat etmek için savaşa girmeye razıyız biz; başka hiçbir ulusun yapmadığı bir şey bu."

Lord Lyons başka bir çam daha devirmeye fırsat bulamadan, başkanlık ailesinin tek temsilcisi, Bayan Grimsley, kolunda, bu takdire şayan numuneyi görür görmez gözlerinin içi gülen senatörün kızı olduğu ortaya çıkan, en azından büyüklüğü açısından dikkate değer bir New England mamulü, iriyarı genç bir kadınla, Bessie Hale'le yanlarında belirdi.

"En az anlatıldığı kadar yakışıklı Bay Hay'le tanışmayı her zaman çok arzu ediyordum!" Kadının kalın, boğum boğum eline doğru eğilirken kendi bir genç kız gibi kızaran Hay, Bessie'nin hiç de utangaç olmadığını düşündü.

"Bay Nicolay artık nişanlı olduğundan, Köşk'teki tek uygun bekâr, Bay Hay." Usta bir şekilde çöpçatanlık yapıyordu Bayan Grimsley. Genelde iyi huylu biri olarak görünmesine karşın, bugün hiç de öyle iyi huylu biri gibi hissetmiyordu kendini Chase. Sixth and E'ye çekidüzen verildiğinden beri Kate'in düzenlediği ilk davete Lincoln'lerin de katılması gerekirdi. Bayan Lincoln'ün Kate'in gençliğini, güzelliğini, cazibesini kıskandığı muhakkaktı (kıskanmaması doğal olmazdı); yine de, bölünmüşlüğüyle adı çıkan bir yönetimde, uyum sağlamak için, kişisel duygularının üstesinden gelebilmeleri gerekirdi Başkan ve eşinin.

Odanın karşı tarafındaki bölmelerden birine, Savaş Bakanı Simon Cameron'a baktı Chase. Uzun boylu, kır saçlı ve zayıf biriydi

Cameron. Yüzü asildi; karakteriyse değil. Daha da beteri, konu hayati önemi olan Savaş Bakanlığı'nın idaresine geldiğinde, beceriksiz çıkmıştı Cameron. Tüm askeri idareyi, bunağın teki olan General Scott'a ve donanmayla ilgili meseleler hakkında pek az şey bilen, gazete sahibi Gideon Welles'a bırakmıştı. Bu arada, Cameron'ın rasgele sözleşme yapılmasına izin vermesi, Savaş Bakanlığı'nın harcamalarını kontrol altına almak için elinden geleni yapan Chase için büyük bir endişe nedeniydi; ama Chase'in elinden gelenin en iyisi bile, Başkan'ın yardımı olmaksızın asla yeterince iyi olamazdı ve Lincoln'ün Savaş Bakanı'yla ilgili hiçbir yanılsaması olmamasına rağmen, gelecek gibi görünmüyordu bu yardım. Aslında, atamayı yapmadan önce, biraz da sızlanarak, bir zamanlar Cameron'ın müttefiki olan, Pennsylvania'lı Kongre Üyesi, aksi Thaddeus Stevens'a danışmıştı Lincoln. "Cameron'ın çalacağını düşünüyor olamazsınız, değil mi?" diye sormuştu.

Stevens'ın bu soruya verdiği cevap şehirde ağızdan ağıza dolaşmıştı bir süre. "Hayır, onun kızgın bir ocağı çalacağını zannetmiyorum." Pennsylvania'lı arkadaşının dedikleri onun da kulağına geldiğinde, bir özür talep etmişti Cameron; Stevens da derhal şu cevabı vermişti: "Pekâlâ, o zaman. Kızgın bir ocağı çalmayacağınızı zannetmiyorum." Siyasi sebepler yüzünden, bu şaibeli atamayı yapmak mecburiyetinde kalmıştı Lincoln.

Yanında Çocuk Vali'yle, Chase'e yaklaştı Kate. Güzel bir çift oluyorlar diye düşündü Chase; bir an için, *Evening Star*'ın yüz milyon dolar olarak tahmin ettiği, Sprague servetini düşünmeden edemedi. Genç bir erkek kardeş ve bir kuzen, A. & W. Sprague Company'nin yönetimini Sprague'yla paylaşıyor olsa da, içlerinde en büyük ve en deneyimli kişi olarak Sprague hükmediyordu şirkete. Aslına bakarsanız, her zaman doğru olmasa da, her daim aydınlatıcı olan *Evening Star*'a bakılırsa, Amerika'nın nüfuz sahibi şahsiyetlerini tanışmaya değilse bile okunmaya değer simalar yapan o renkli hobilerin tümünden yoksun biriydi ama, mali açıdan tam bir dahiydi Sprague. Bir savaşçıya dönüşmeden önce, sık sık bir muhasebeci ya da bir ilahiyat öğrencisiyle karıştırılırdı cemiyet toplantılarında. Şimdiyse, gazete okuyabilen her Amerikalının hayal gücünü esir etmişti Sprague. Bir vali, bir kahraman ve her şeyden önemlisi, bir bekârdı. Okuduğu her hikâyede, bu tek cumle, onları sahici yaşlar dökecek kadar kamaştırana dek parlamıştı Chase'in gözlerinin önünde. Kate'i asla kaybedemezdi; ancak, bu

miyop olsa bile son derece şık olan tek bir pakete sarmalanmış kemik torbası –Sprague'ya bakıp tatlı bir edayla gülümserken, onu tarif edecek başka bir kelime yok diye düşünüyordu Chase– genç adam, Kate için hayal ettiği her şeye sahipti.

"Bir hafta önce..." Sanki gaipten gelen bir sesi işitir gibi duymuştu bu kelimeyi Chase. "...bir poundu on sentti pamuğun."

"Affedersiniz." Gülümsemeye devam ediyordu Chase.

Kate araya girerek, "Vali Sprague'nun ablukayla ilgili kaygıları var" dedi.

Sorunu kavrayamayarak, "Bizim de öyle" dedi Chase. "Asilerin elindeki limanları kapayacak gemilerimiz yok. Avrupalılarla düzenli olarak iş yapıyorlar. Ama gemilerimizin sayısını artırıyoruz, öyle değil mi, Senatör Hale?"

"Oh, evet. Altı ay içinde onları aç bırakacağız. Fakat o zamana dek sizin imalathaneleriniz için hiç asi pamuğu olmayacak, Vali." Çok sevinçli görünüyordu Hale.

Sprague ise sertti. "Seçim zamanı geldiğinde, Rhode Island'daki yirmi bin işsiz insan bizim pek işimize gelmeyecek."

"Oh, iş hiçbir zaman o noktaya varmayacak." Sprague'yu yatıştırmak istiyordu Chase. Her şey göz önüne alındığında, çirkin, küçük bir adam değildi Sprague. Koyu bir varak, şeffaf, nadir bulunan bir mücevherin güzelliğini nasıl gözler önüne seriyorsa diye şairane bir düşünceye kapıldı Chase, Sprague'nun kahverengi saçları ve çamur rengi gözleri de Kate'in altın sarısı güzelliğini öyle ortaya çıkarıyordu. Fakat sadece, "Mevcut işlenmemiş pamuk stoğunuz tükendiğinde, ordumuz Richmond'daki öncü kıtada umuyorum sizinle beraber olacak, sir" demekle yetindi Chase. Tahmin ettiği gibi işe yaramıştı bu.

"Bay Lincoln'e başvurdum. Bir tümgeneral olmam gerektiğini söyledim. Şayet bana Ben Butler'dan düşük bir mevki teklif edilirse, Rhode Island bundan hoşlanmayacaktır. Görüyorsunuz ya, Massachusetts'li avukatlar bizim gözümüzde pek de değerli değildir."

"Peki ya New Hampshire'lı avukatlar?" diye sordu Senatör Hale.

Tam Hay ve Bessie yanlarına yaklaştığı sırada, Senatör'e arkasını dönmek oldu Sprague'nun bu soruya verdiği cevap.

"İşte bir New Hampshire'lının *kızı*" dedi Hay, "Bayan Bessie Hale."

"Oh, bir yaprak gibi titriyorum!" Bessie'nin tıpkı New Hampshire'ın Beyaz Dağlar'ı gibi muazzam görünen gögüslerine gözünü dikmiş Sprague'ya bakarken, Bessie'nin yüzünün hakikaten de kızardığı Hay'in gözünden kaçmamıştı.

"Memnun oldum." Sprague geri çekilmek için yeltendi; fakat elini hâlâ tutan Bessie onu kendine doğru çekti. Bessie'nin kahramanlar ve kahramanlıklara dair söyleyecek çok sözü olduğundan, Kate'le beraber sessizce, büfedeki ana yemeğin kremalı istiridye olduğu yemek odasına süzülme fırsatını değerlendirdi Hay.

"Vali Sprague hakkında ne düşünüyorsunuz, Bayan Chase?" Bu soruyu haylaz bir edayla sormuştu Hay.

"Oh, yalnızca *düşünüyorum*! Ve sonra, bir süre daha düşünüyorum." Hay'e bakarak gülümsedi Kate. Kendisine onunla ilgili gündüz düşlerine dalma izni vermemesi gerektiğinin farkında olan Hay, Kate'in dişlerinin bile mükemmel olduğunu fark etti. "Babasının bir cinayete kurban gittiğini biliyor muydunuz?"

"Onunla ilgili her gazete hikâyesini okuma fırsatı bulamadım." Sanki Sprague'yu kıskanıyormuş gibi davrandığını fark etti Hay; aslında kıskanmıyordu. Sal Austin'in yardımıyla giydirmek mecburiyetinde kaldığınız bir adamı kıskanmak güçtü doğrusu.

"Bana daha yeni anlattı. O daha çocukken olmuş. Üzerinde çok büyük bir etki bırakmış."

"Siz de öyle." Cüretkârdı Hay; neden olmasındı ki?

Doğrudan –ve altüst edici bir şekilde– Hay'in gözlerinin içine baktı Kate. "Bizi mi gözlüyordunuz?" Sözünü sakınmamıştı Kate ve bilerek yapmıştı bunu.

"Bu odalarda, böylesine... *efsanevi* bir çifti fark etmemek güç."

"*Efsanevi*? Öyleyse, bir efsanenin karakterlerini andırıyoruz biz, öyle mi? Ama *hangi* karakterler? Ve *hangi* efsane?"

Süratle düşünmeye başladı Hay; Pyramus ve Thisbe'den Zeus ve Ganymede'ye kadar (en uygunsuzu da bu son olandı) tüm klasik çiftler aklından geçmişti. İnanılması güç ama, karar kıldığı çift, "Venüs ve Mars" oldu. "Başka kimler olabilir ki?"

Kate karşılık verme fırsatı bulamadan, Kongre Üyesi Washburne yanlarına gelerek saygılarını sundu; sonra da, "Illinois'den daha yeni döndüm. Savaşa katkı olarak yirmi bin dolar topladık Chicago'da" diyerek Hay'i selamladı.

"Cincinnati'de" dedi Kate, "iki yüz bin dolardan daha fazla para toplamışlar."

"Babanızın eyaletinden de bu beklenirdi zaten." Kibardı Washburne. "Ona kişisel bir hediyedir bu." Hay'e dönerek, "Umarım, Başkan bana biraz zaman ayırabilir yarın" dedi Washburne.

"Ne zaman arzu ederseniz, sir." Washburne, eğilerek Kate'e selam verdikten sonra, üzerinde tatlı su kaplumbağasının pişmekte olduğu kocaman bir yemek kabını kuşatma altına aldı.

"Geçen hafta itibariyle, yalnızca bağış olarak, yirmi milyon dolara yakın para topladı babam." Bununla gurur duyuyordu Kate.

Hay ise şakacıydı. "Başkan'ın Bay Chase'i Hazine Bakanı yapmasının olağanüstü akıllıca olduğunu itiraf etmelisiniz."

"Oh, bunu hiç inkâr etmedim ki! Şöminenin yanı başındaki, duvara yaslanmış olan şu iri adam kim? Kendi evim de dahil olmak üzere, her yerde görüyorum onu. Fakat kimseyle tek çift laf dahi etmiyor. Sanki bir mobilya parçasıymışçasına, öylece dikiliyor."

Hakikaten de şöminenin yanına yerleştirilmiş bir mobilya parçası gibi duran, sağlam yapılı genç adamı tanıdı Hay. "Şayet bir adı varsa, bunu bilen tek kişi Bay Sumner. Bay Sumner'ın koruması bu bey. Her yere onunla birlikte gidiyor. Bay Sumner kadar anlaşılmaz birinin ayrılıkçılarla dolu bir şehirde yalnız başına dolaşması fikrinden hazzetmeyen, Senatör'ün Boston'lı hayranlarından biri tarafından karşılanıyor masrafları."

"Nihayet, misafirlerimin kimler olduğunu biliyorum artık." Bunu söylerken Hay'e doğru dönmüştü Kate; leylak kokuyordu. "Bayan Lincoln'ün üvey kız kardeşiyle kocasının Köşk'te kaldığı doğru mu?"

"Bunu nereden duydunuz?"

"Gerekiyorsa duvar kağıdına bürünebilir casuslarım."

"Evet, bu doğru. Duvar kağıdınız şu anda, Lexington, Kentucky'den Bay ve Bayan Ben Hardin Helm'e tepeden bakmakta."

"İki ayrılıkçı."

"Henüz ne Bay ne de Bayan Helm ayrılmış değiller; Kentucky de Birlik'e karşı sadakatini koruyor."

"Güçbela. Duydum ki –duvar kağıdımdan değil, gazetelerden– Bayan Lincoln'ün öz erkek kardeşi, üç üvey erkek kardeşi ve üç üvey eniştesi ayrılıkçıymış ve hepsi de –erkekler elbet– Konfederasyon ordusuna yazılmış."

"Şayet Bay Helm bir asi olmuşsa, bu Bay Lincoln için yeni bir haber. Aslında..." diyen Hay gereğinden çok daha fazlasını söylemekte olduğunun farkındaydı ama, Kate'i etkilemeyi çok istiyor-

du... Sprague yüzünden miydi acaba bu? "...binbaşı rütbesiyle Birleşik Devletler Ordusu Mutemedi olarak atanmak üzere olan bir West Point mezunu Bay Helm."

"Öyle mi?" Sonra Hay'in koluna girdi Kate; yemek odasında ve arka salonda, birlikte muzaffer bir tur attılar. Fransız Elçisi Mercier ve Prusya Elçisi Gerold'ı selamlarlarken, Fransız ve Alman'ın iltifatları ve coşkusu arasında, sevimli bir kötü niyetle, "Bayan Lincoln'ün gerçek politikası nedir?" diye sorma fırsatı buldu Kate.

Gerçeğe yakın olduğunu düşünmeye başladığı bir cevapla karşılık verdi bu soruya Hay. "Ailedeki gerçek İlgacı o ve kendi ailesinden utanıyor."

"Bir Güneyli?" Koyu bir Güneyli aksanı takındı Kate. "Akrabalarından utanıyor? Oh, asla!"

"Oh, evet!" diye karşılık verdi Hay.

Üvey kardeşi Mary'den on sekiz yaş küçük olan Emilie Helm, "Oh, evet!" dedi. Beyaz Saray'ın serasındaki bir dizi gardenyanın yanında durmuş, birbirlerine bakıyorlardı.

Böylesi bir azim beklememişti Mary. "Onunla Richmond'a bile gidecektin demek?" diye sordu Mary.

"Ben onun karısıyım, Sister Mary."

"Oh, Little Sister, hepinizin içinde... *hepimizin* içinde, senin sadık kalacağını düşünmüştüm ben de."

Bir elinde tuttuğu makasa sarıldı Emilie ve bembeyaz, tamamıyla açmış çiçeklerle bezeli gardenyaları biçmeye başladı. Çiçeklerin kokusunu hem büyüleyici hem de yıkıcı buluyordu Mary. Baş-bahçıvanın ona vermiş olduğu kamıştan örülmüş sepete gardenyaları titizce yerleştirdi Emilie. Gözlerini çiçeklerden ayırmadan, "Kocamın gittiği yere gitmek zorundayım" dedi. "Ne de olsa, *senin* yaptığın da buydu ve Lexington'daki kimse seni bunun için eleştirmiyor."

"Beni eleştirmedikleri tek konu bu olmalı öyleyse." Todd'ların, ailenin kendi sınıfından olmayan birine verdiği isimle söylemek gerekirse, avamdan biriyle yaptığı evliliğe gösterdiği tepkiye hâlâ içerliyordu Mary. "Bay Lincoln, Ben'e orduda bir görev teklif edecek. Bunu kabul edecek mi Ben?"

"Bunu Ben'e sormanız gerekecek." Ona her zaman üvey kız kardeşten ziyade hiç doğurmamış olduğu kızı gözüyle bakmış olan Mary'ye arkasını döndü Emilie. "Hardin'ler öyle politik bir aile ki. Ben'in babası, vali..."

"Oh, Emilie, hepimiz politiğiz! Ama Kentucky, South Caroline değil. Sınır insanlarıyız biz."

"Biz gerçekten de Güneyliyiz, Sister Mary. Bunu biliyorsun."

"*Senin* annen bir Virginia'lıydı; bu doğru." Mary'nin üvey annesinin en ufak bahsi dahi, dehşetli Baş Ağrısı'nı değilse bile, yeterince kötü olan sıradan bir baş ağrısını tetiklemeye muktedirdi. "Haydi, buradan çıkalım, Little Sister; sıcaktan bunaldım."

Sıra sıra egzotik çiçeğin, toprakla dolu taş teknelerde büyüdüğü uzun, camla kaplı seranın sıcak, şekerimsi kokan havasından dışarı attılar kendilerini. Köşk'teki yaşam fazla telaşlı hale geldiğinde ya da rüzgâr güneyden estiğinde ve kanaldan yükselen pis hava evin her biri odasına dolarken, sivrisinekler ve kara sinekler Köşk'ün uzun ve perdesiz pencerelerinden içeriye doluşunca Mary'nin sığınağıydı burası. Kriz yüzünden Soldiers' Home'daki taştan kulübenin görece serinliğini tercih etmemişti Başkan. Kriz yüzünden Kuzey'e gitmeyi reddetmişti Mary. Fakat şehir şimdi bir istila karşısında güvende olduğuna göre, Köşk için alışveriş yapmak için yakında bir New York City ziyaretinin düzenlenebileceğinde karar kılmıştı.

Seranın kapısında, Baş-Bahçıvan Bay Watt, hanımefendilerin önünde saygıyla eğildi. Zarif bir adamdı Bay Watt ve Mary ondan hoşlanıyordu. Yıllardır Beyaz Saray'da çalışıyordu ve yıllar içinde kapağı Köşk'e atmış olan hizmetkârlar, bahçıvanlar ve yalnızca beleşçi kimseler ordusuna yeni eleman alma ve ordudan eleman çıkarma konusundan iyi anlıyordu.

"Bayan Lincoln... planımız hakkında Bay Wood'la konuştum. Bir sorun olmayacağını düşünüyor."

"Bu iyi, sir." Springfield'dan Washington'a gerçekleştirdikleri yolculukları sırasında, hükümetin onlara refakat etmesi için tahsis ettiği William S. Wood adlı birinin Kamu Binaları Sorumlusu yapılmasını ve böylece, Başkan'ın Evi'nden sorumlu olmasını sağlamıştı Mary. Bay Wood, Bay Seward'ın bir arkadaşı olmasına rağmen –asla bir tavsiye olmazdı bu– Başkan'ın Evi'nin dünyada olmasa bile, ülkedeki en ihtişamlı konuta çevrilmesi için kurduğu gizli planın uygulanmasında ona güvenebileceğini düşünmüştü Mary. Dünyanın fazla bir kısmını görmemişti Mary; ama öğretmenleri Mentel'ler, XVI. Louis ve Marie Antoinette'in Sarayı'nda bulunmuşlardı ve artık çocukluk hatıralarının en az Batı'nın Harry'si kadar önemli bir parçası olan Versailles ve Tuileries hikâ-

yeleriyle büyümüştü. Avrupa'nın pek çok sarayına takdim edilmiş ve saraylardaki her örtüyü, her süsü en ince ayrıntılarına kadar hatırlayan, mükemmel zevke sahip biri olan Şövalye Wikoff'un arkadaşlığından da büyük zevk alıyordu.

Saat daha beş bile olmamasına karşın, üst kattaki oturma odasında Tad ve Willie'yle oynuyordu Lincoln. Çocuklar annelerini ve teyzelerini karşılamak için koşturmaya yeltenince, sandalyesine oturdu. "Koridorun sonundaki o öğüten değirmenden uzakta, tatil yapıyorum."

"Keşke daha fazla yapabilseydin." Daha yeni kesilmiş çiçeklerle dolu sepeti işaret etti Mary. "Little Sister çiçeklerden bir aranjman yapacak bize."

"Çiçekler solmadan önce başlasam iyi olacak." Nanda adında tatlı bir keçi alındığı haberiyle ona eşlik eden iki yeğenini de yanına alarak odadan çıktı Emilie. Mary bir kanepeye oturdu, aklı karışıktı; tuhaf ve dengesiz hissediyordu kendini.

"Ne diyor?" diye sordu Lincoln.

Başını serin kıl yastığa yasladı Mary. "O nereye giderse, Emilie de onunla gidecek. *O* ne diyor?"

"Hiçbir şey. Teklifi bu sabah yaptım ona."

"Ve Ben hiçbir şey söylemedi mi?"

Başını hayır anlamında salladı Lincoln.

"O çocukla ben konuşsam iyi olacak..."

"Konuşmasan daha iyi. Bir karar vermesine izin ver." Gülümsedi Lincoln. "Her neyse; iyi haberlerimiz var."

"Bay Davis öldü!"

"O kadar da iyi değil; ya da duruma göre, o kadar da kötü değil. Hayır, Ben Butler, Baltimore şehrini işgal etti ve her şey göz önüne alındığında, Birlik'ten ayrılmanın o kadar da iyi bir fikir olmadığını düşünüyor şimdi Eyalet Yasama Organı üyeleri; bu yüzden, ondan rica etmiş olduğum dört alayı bize yollayacağını söylüyor Vali."

"Father!" Kocasına sevinçle baktı Mary; ama, onun hemen arkasındaki yıpranmış yeşil perdelere bakarken o kadar da sevinçli değildi. "Maryland'i kaybedeceğimize yemin edebilirdim; şayet yemin etmek hanımefendilere yaraşır bir hareket olsaydı..."

"*First* Lady'lere yaraşır" diye bir öneride bulundu Lincoln.

"First Lady'lere yaraşır bir hareket olsaydı. Şimdi eyaleti bize bağlı tutmayı başardın. Sen, yalnızca sen yaptın bunu. Bay Seward

dişlerini gıcırdatıyor olmalı." Kaşlarını çattı Mary. "Peki ya, Kentucky?"

"Eyaleti kılpayı elimizde tutacağız."

"Benim o çılgın erkek kardeşlerimin ve eniştelerimin Güney'e gitmek zorunda kalacakları anlamına geliyor bu." Bir grup sinek, Mary'nin başına üşüştü; onları yelpazesiyle hızla savuşturdu. "O erkeklerin içine hangi şeytan girdi bilmiyorum."

"Bizim içimize girenin aynısı, zannedersem." İyice sandalyesine çöktü Lincoln. "Tüm kölelerini azat ederek, onları fakirleştireceğime kendilerini ikna ettiler; halbuki, benim tek istediğim..." Kimsenin duymaya can atmayacağı bir konuyu tekrar etmekten bunalmışçasına konuşmayı kesti Lincoln. "North Caroline haftaya gidecek. Artık kesin bu."

"On... eyalet eder bu?"

Başını salladı Lincoln. "Ve yapabileceğim pek bir şey olmamasına rağmen, bir şeyler yapmadığım takdirde Tennessee de ayrılacak."

"Richmond'a saldırabilirsin!" Koltukta iyice doğruldu Mary. "Eğer Richmond'ı ele geçirebilirsen, Virginia yeniden bize geçer ve isyanın kati surette sonu olur bu."

Bir kahkaha patlattı Lincoln. "Katılıyorum, Mother. Yalnızca, böylesi büyük bir girişime hazır değilim. Ama, görünürde daha küçük bir planım var."

"Ne?"

"Eğer sana anlatırsam, bunu başkalarına söylersin."

"Eğer bana anlatırsan, *sen* bunu başkalarına söylemiş olursun."

"Bu doğru. Öyleyse, ben bir sır tutamıyorsam, sen niye tutabilesin ki? Her neyse; Frank Blair sayesinde Missouri'ye sıkı tutunuyoruz ve St. Louis'deki savaş şiddetli olmasına karşın, diğer birkaçı da..."

Henry Clay'e olan benzerliği ömrü boyunca dile getirilmiş olan, uzun boylu, leyleğe benzeyen kocası Ben Helm'le birlikte odaya geri döndü Emilie. Emilie'nin hazırladığı çiçeklerle dolu vazo Mary tarafından gereğince övülürken, Lincoln, Helm'e dönerek, "General Scott'la konuştunuz mu?" diye sordu.

"Hayır. Konuşmadım. Bunun yerine etrafta dolaşmaya çıktım." Helm'in yumuşak, Güneyli sesi, Lincoln'ün de paylaştığı bir Kentucky özelliği gibi duran soğuk, gri, avcı gözlerine hiç de yakışmıyordu; gerçi, Lincoln'ün avcı gözleri çoğunlukla maskelenirdi;

Lincoln'ün bedenen mevcut ama ruhen topluluktan ayrılmış olduğu o durumlarda, Lincoln'ün gözlerinin dumanlı olduğunu düşünürdü Mary.

Çiçekleri Oval Oda'daki bir konsolun üzerine yerleştirirken Emilie'ye yardım etmek için ayaklandı Mary; odanın merkezindeki dik bir sandalyede, "Görülecek tüm şeyleri gördükten sonra, şehirde sahip olduğumuz hemen hemen en geniş manzara olan Winfield Scott'a da bir göz atmaya gidersiniz eminim" diyen Lincoln'ün tam karşısında oturuyordu Ben Helm.

Oturmakta olduğu kanepeye geri dönen Mary, "Kendisi Thomas Jefferson'ı tanıyordu" dedi, "ama onun güvenilir biri olduğunu düşünmüyordu. Bay Madison'ı tercih ediyordu ve sonra da, Bay Jackson'ı; şimdiyse... Bay Lincoln'ü!"

"Söz konusu ben olduğumda, Mother, yalnızca kibar davrandığından şüpheleniyorum. Ama savaş başkanlarına bir düşkünlüğü olduğu doğru. Çok şükür, henüz gerçek bir savaş başkanı değilim ben." Şu anda Helm'in gözlerini inceleyip, bir şeyler anlamaya çalışan gri gözler de bir avcının gözleriydi. Gayri ihtiyari bir ürperti geldi Mary'ye. İki avcı birbirini süzüyorsa, sonunda kadınlar ağlardı.

"Bu mesele üzerine düşündüm, Brother Lincoln." Helm'in sesi yumuşaktı. "Buraya gelmeden önce tekrar tekrar düşündüm bunu. Ama size şunu söylemek zorundayım ki, buraya yalnızca Emilie'nin hatırına geldim; çünkü o bunu yapmamı ve Sister Mary'yi bir kez daha görmeyi istiyordu..."

"Bir kez daha mı!" Mary'nin haykırışı odada çınladı. Ancak, konuşmuş olduğunun dahi farkında değildi; yalnızca, sert bir darbe almış olduğunun farkındaydı.

Emilie kolunu Mary'nin omzuna doladı. "Oh, Sister, bunun zor olduğunu biliyorum."

Başını kaldırarak Emilie'ye baktı Mary; ama, artık gözlerine dolmuş olan yaşlar yüzünden göremedi onu.

Lincoln ayaklandı ve odanın içinde volta atmaya başladı. "Siz ve ben" dedi Lincoln, "beraberce mantıklı bir karara varabiliriz diye umuyordum, Ben. Çünkü mesele şu anda evde çözüme kavuşturulmakta ve Kentucky'nin Birlik'te kalacağı yeryüzündeki her şey kadar kesin artık."

"Sanırım, bunun icabına baktınız, Brother Lincoln." Ben'in nazik sesinde, Mary'nin irkilmesine, Emilie'ninse ona daha da sıkı sarılmasına yol açan tehditkâr bir ton vardı.

"*Ben* hiçbir şeyin icabına bakmam. Olaylar benim icabıma bakar. Bundan böyle üzerimde oyunlar oynanmasına izin vermeyeceğim. Önünüzde müthiş bir kariyer var. Büyükbabanız gibi, bir Kentucky Valisi olacaksınız ve belki daha da fazlası. Kim bilir? Şu anda ispatlanmakta olduğu üzere, tüm günahlarım için burada olacağımı kim hayal edebilirdi ki?"

"Oh, Ben!" dedi Mary. "Bu yerde öylesine tek başımızayız ki. Father'ın sana ihtiyacı var. Benim Little Sister'a ihtiyacım var. Arkadaşsız kaldık ve bu asi şehirde çok fazla düşmanımız var..." Sustu Mary; yasak kelimeyi söylemişti bir kere; bunu hatırlatamazdı.

"Onlar bize göre asi değil, Sister Mary" dedi Emilie. "Tıpkı bizim gibi, barış içinde Birlik'ten ayrılmalarına izin verilmesini istiyorlar yalnızca."

"Gidecek bir yeri olmayanların gitmesine izin veremeyiz; çünkü olmaları gerektiği yerdeler ve olmaları gereken şeyler; sonsuza dek bu Birlik'in parçaları onlar." Doğrudan Emilie'yle konuşuyordu Lincoln. "Barışa gelince, yalnızca bizim olanı savunuyoruz biz."

"Brother Lincoln, bizim hayatlarımız sizin hayatlarınız değil ve bizim mülkümüz sizin mülkünüz değil; eğer yeni bir ülkemiz olsun istiyorsak, bizi kim durdurabilir ki?"

Söyleyecek başka bir şeyi olmadığını göstermek için avuçlarını açtı Lincoln. Gözlerinden akmaya başlayan yaşlar yüzünden artık odayı göremiyordu Mary. Ama omuzlarında Emilie'nin kolunu hissedebiliyordu hâlâ. Boş yere, Emilie'ye baktı. "Burada benimle kalmayacak mısın?"

"Kocamla gitmek zorundayım."

"Bana Konfederasyon ordusunda bir görev teklif ettiler, Brother Lincoln." Lexington'a her zaman yağmur getiren güney rüzgârı gibi yumuşak ve amansızdı Ben Helm'in sesi.

"O görevi kabul edeceksiniz." Lincoln'ün sesinde gerçekten soru sorarmış gibi bir ton yoktu artık.

"Evet, Brother. Niyetim bu."

"Kalbimi kırmış olacaksın" dedi Mary ve bu sözüyle gençliği de bir daha geri gelmemek üzere uçup gitmiş oldu.

On Altı

Annie Surratt kapıda belirdiğinde, Bay Thompson'a dükkânı kapamasında yardım ediyordu David. Bu Annie'nin onu görmek için Thompson's Drug Store'a ilk gelişi olduğundan, onu içeri buyur etti David; ama başını sallayarak bu teklifi reddetti Annie. Heyecanlı görünüyordu ve kıpkırmızı olmuştu. "Sorun annen, Davie. Hastalandı."

Her işe bakan kadının hiçbir şey yapmadığı, dükkânın arka tarafından çıkagelen Bay Thompson, "Bayan Herold'ın nesi var?" diye sordu. "Oh, siz misiniz, Bayan Surratt. Babanız nasıl?" Şehirdeki hemen herkesi tanıyordu Bay Thompson ve hastalıklarını da biliyordu.

"O da hasta. Yatağından hiç çıkmıyor. Davie, annen düştü. Doktor şu anda yanında. Neresinin kırıldığından emin değiller. Ama seni görmek istiyor."

"Hangi doktor?" diye sordu, bu meslek hakkında değişmez bir yargısı olan Bay Thompson.

"Bilmiyorum, Bay Thompson. Beni sokakta görüp, 'Davie'yi alıp getir. Annem onu çağırıyor' diyen Davie'nin kız kardeşiydi. Ben de doğru buraya geldim."

David, Bay Thompson'a baktı; Bay Thompson da anlayışla başını sallayarak, "Bugünlük işimiz bitti. Şimdi git. Eğer annenin özel bir ilaca ihtiyacı olursa, bana haber ver. Onun için özel indirim yapacağım." Bunun, Bay Thompson'ın yaptığı her bir satıştan elde ettiği yüzde yüz elli kârdan yüzde beş indirim yapılacağı anlamına geldiğini biliyordu David. Eğer meslek böylesine kasvetli ve sınırlayıcı olmasaydı, bir eczacı olarak dükkân açmanın çok da kötü bir fikir olmadığının farkındaydı David. Sıcak havalar için diktirdiği keten ceketini giydi ve Annie'nin arkasından aceleyle dükkândan çıktı.

15. Street'te bir topçu bataryası, sokağın aşağılarına doğru yavaş yavaş ilerlerken, muhafızlar yayaları kaldırımda tuttuklarından, on dakika beklemek zorunda kaldılar. David'in tahmin ettiği gibi, annesinin hiçbir şeyi yoktu. "Seni görmek isteyen babam. Acil bir durum dedi."

"O nasıl?"

"Oh, aynı. hâlâ zaman zaman nehrin karşı tarafına geçiyor ama bu daha da fazla tüketiyor onu. Sanırım, senin diğer yakaya geçmeni istiyor."

Bay Surratt'ın istediği tam da buydu. Yaşlı adamın yatağının yanındaki çürük bir sandalyede oturuyordu David. Her zamanki halinden daha solgundu Bay Surratt; öksürük de, her zamanki gibi, kendi gizemli sırasına göre bir gelip bir gidiyordu. İlaç ve çürümüş et kokuyordu oda. Bay Surratt'ın yatağının dayalı olduğu duvarda Bakire Meryem'in mavi bir resmi asılıydı; resmin altında da irice bir haç vardı. Surratt'ların evinde hep olduğu üzere, bir insanın nasıl olup da gerçek dinden çıkıp, İrlanda işi şu anlamsız ayinlere kapılabileceğini merak etti David. "Aslında benim gitmem gerek, Davie; ama bunu yapamam. Çok az zamanımız var; benim için fazla az. Güçlü değilim. Bu yüzden, elinden geldiğince hızlı hareket etmek zorundasın. Akşam karanlığı çökmeden Long Bridge'i geçmiş ol; tavernadaki arkadaşımızla bağlantıya geç."

"Ona ne vereceğim?"

"Ona sözlü bir mesajdan başka hiçbir şey vermeyeceksin."

"Öyleyse, ne... söyleyeceğim?"

"Lucifer, sabahın oğlu ve Şeytan."

"Bu çok kolay. Ne anlama geliyor, peki?"

"O anlayacaktır. Senin bilmemen daha iyi. Şimdi yola çık; elinden geldiğince çabuk."

"Peki, efendim."

Annie, ön salondaki piyanonun başındaydı; ama piyano çalmıyordu. Endişeyle David'e baktı. "Diğer tarafa gidiyorsun?"

Başını sallayarak onu onayladı David; kendini, yalnızca tamamıyla büyümüş değil, işlerin tasarlanışında çok büyük bir rolü de varmış gibi hissetti ansızın. Ayrıca, kısa süre önce bıyık bırakmaya da başlamıştı. Koyu renk ve ipeksi bıyığına dokundu. "Ne düşünüyorsun?"

"Bence, bir şeyler olmak üzere. Bence Yankee askerleri."

"Bıyığım hakkında demek istemiştim."

"Oh, iyi görünüyor. Daha... büyük göstermiş seni."

"Bu iyi mi?"

"Evet. Bu iyi. Nehre kadar seninle yürüyeceğim."

Kolunda güzel bir kız olan, keten ceket giymiş her bıyıklı genç adam gibi, Annie'yle kol kola, tozlu sokaklarda ilerledi David. Tozdan boğulmadığın takdirde, çamura saplandığın bir şehirdi Was-

hington. Bugün bir hayli sıcak geçmişti; ama şimdi serin, tozlu bir rüzgâr David'in şakaklarındaki ter damlalarını kurutuyordu.

Her yerde askerler vardı. Bir nevi endişeyle, genç âşıklar ya da David'in, mayıs sonlarında Potomac Heights'ın üstündeki menekşe rengi gökyüzünde beliren akşam yıldızlarının henüz belirginleşmediği bir akşamüstü genç âşıkların görünmesi gerektiğini düşündüğü gibi görünmeye çalıştı David ve Annie.

Başkan'ın Parkı'ndaki askerler geceyi açık havada geçiriyorlardı. Sıra sıra çadır kurulmuştu ve karavana kazanlarının altındaki ocaklar yakılmıştı. Bir grup asker hüzünlü şarkılar söylüyordu. Bir inek sağılmaktaydı. Bir ağaçta asılı duran aynada, bir asker tıraş oluyordu. Kanalın karşısındaki en yakın köprüye giden Ohio Avenue'ya döndüklerinde, bir gün Washington'ın anıtı olacak yapının temelindeki beyaz taş parçalarının arasında kamp kurmuş, daha da fazla sayıda askeri görebildiler. Yakınlarda, durgun ve pis kanalda yayın balığı tutmak için oturmuş, yaşlıca, siyah bir adam görülüyordu. Koku çürümüş balık kokusu kadar berbattı.

"Şehirde elli bin Yankee olmalı" dedi Annie. "Surrattsville'den döndüğümden beri hepsini, hemen hemen hepsini kendi gözlerimle görmüş olmasaydım, buna asla inanmazdım. Capitol'de yerlerde uyuyorlar. Patent Office'deler. Sonra..."

"Nehrin diğer yakasında, her biri de şehri almaya hazır elli bin *adamımız* olduğunu söylüyorlar."

"Onların hiçbirini *görmedim* ben. Yalnızca bunun söylendiğini duydum. Ama bunları görüyorum." David'in koluna sıkıca sarıldı Annie. Neredeyse gür bir bıyığı olan, on dokuz yaşındaki kaç erkek, Yankee başkentinin sonunu belirleyecek bir göreve girişmiş olabilirdi ki? Bu şeytani mesajın, Washington'a yapılacak, uzun süredir beklenen ve çok arzulanan saldırıyla bir ilgisi olduğundan emindi David. Yankee oğlanlar ne kadar korkutucu görünürlerse görünsünler, yalnızca dövüşmek için yaşayan Vahşi Çocuklarla boy ölçüşemezlerdi. Aklına Güneyli cesareti gelmiş olan David, "Isaac nerede?" diye sordu.

"Tam olarak bilmiyorum. Ama Richmond artık tüm Konfederasyon'un başkenti olduğuna göre, o da orada olacaktır; hemen bitişiğimizde."

"Umarım kapıyı tekmeleyip açmaya yardım eder!" Vahşi'ydi David; derken, içini çekti. "Oh, Richmond'a gidebilmek ve Başkan Davis için çalışmak ya da böyle bir şeyler yapabilmek için neler

vermezdim." Aslında, Washington'dan yalnızca yüz mil uzaklıktaki Richmond'da bir kere bulunmuştu David; Washington'la ya da bazı açılardan, ona diğer her iki şehirden de daha çok hitap eden Baltimore'la karşılaştırıldığında, sıkıcı bir şehir gibi gelmişti Richmond ona.

"Babam bulunduğun yerde kalmanın ve gözünün Beyaz Saray'da olup bitenlerde olmasının daha iyi olacağını söylüyor."

"Fazla bir şey öğrenemiyorum. Ama ortada bir şeyler dönüyorsa, kaybolmanın bir yolunu bulduklarını fark ettim. Şimdi düşünüyorum da, dün de ansızın yok oluvermişlerdi."

"Yok oluyorlar derken ne demek istiyorsun?"

"Şey, etraf çok sessizleşiyor. Ve Bay Lincoln gizlice, karşıdaki Savaş Bakanlığı'na geçiyor; diğer herkes de ortada hiçbir şey yokmuş gibi davranıyor; sonra da bir şey oluyor. Başkan'ın bir günden fazla zamandır ortalıkta görünmediğine yemin edebilirim; bu yüzden, bir şeyler olacak."

"Thompson's Drug Store'da ne duyuyorsun?"

"Bayan Lincoln'ün Köşk'e bir şeyler almak için New York City'ye gittiğini duydum ve Başkan'ın şu kamu binalarından sorumlu Bay Wood denen adama, Bayan Lincoln dükkânlarda çok fazla para harcamış olduğundan, ona yeterince göz kulak olamadığını söylediğini..."

"Bunların hepsini gazetelerde ben de gördüm. Başka ne duydun?"

"Başkan'ın sinirden kudurduğunu duydum; çünkü Bayan Lincoln'ün ve Bay Wood'un New York City'deki Metropolitan Hotel'de bir aşk macerası yaşadığını düşünüyormuş."

Ansızın durdu Annie. Arkasındaki Smithsonian Institution'ın koyu kırmızı gotik hayaleti, şimdi gümüşi olmuş güneş ışınlarının altında siyaha dönmekteydi. "Bayan Lincoln? *Onun* yaşındaki bir kadın gayri meşru bir ilişkiye mi giriyor?"

"İnsanların söylediği bu."

"Onun deli olduğunu duymuştum." Başını salladı Annie. "Şu senin arkadaşın Bayan Austin gibi bir profesyonel olmadığı takdirde, onun yaşındaki bir kadının –kaç yaşındadır ki? Kırk beş mi?– böyle aşna fişne ettiğini hiç duymamıştım."

"Şey, bazen yaparlar, Annie." Kadınların bunu yaptıklarını birinci elden bilen David'in, bunu Annie'ye söylemeye niyeti yoktu. Navy Yard'ın arkasında bir bakkal dükkânı olan, güzel, şişman ve

kırk beşin üstünde bir dul vardı. Vahşi Çocuklardan birini, çocuk Güney'e gidene dek dükkânında tutmuştu. Şimdi de David'e, onunla oynaştığı ve dulluğunun kederini giderdiği takdirde, onun da ara sıra gelecek bir jambonun sahibi olabileceğini açıkça belli etmişti kadın. Annie'nin kadınlar hakkında pek fazla şey bilmediğine kanaat getirdi David. Gerçi, rahibeler tarafından eğitilmiş, iyi bir genç kızdı o.

"Her neyse; Bayan Lincoln döndü artık ve Bay Wood da hâlâ ortalarda dolaşıyor; üstelik, Köşk'ten para çalıp, iş ayarlayarak ve parkta gizlice yetiştirdiği sebze meyvelerle Center Market'ı doldurarak her sene bir servet yapan Köşk'ün baş-bahçıvanı Bay Watt'la da pek sıkı fıkı." Konuşurken, buna bilhassa dikkat etmeksizin ne çok Köşk dedikodusu öğrenmiş olduğuna kendi de şaşmıştı David. Ama Köşk'ün daimi personelinin yaptıkları, hepsi de İhtiyar Edward'la iyi geçinmek ve ara sıra ona bahşiş vermek zorunda olan şehir esnafı için elbette büyük, hatta hayati merak kaynağıydı. Sonra, evin kadın kâhyası ve dikkate alınacak bir güç olan Bayan Cuthbert vardı; ayrıca, sırf her İdare'yi cezp etme kabiliyetiyle servetini ona katlayan Bay Watt'un aksine, Köşk'ün oyunlarına yabancı olan ve diğer çalışanlardan uzak dursa da, Bayan Lincoln'e yakın şu mulatto Bayan Keckley.

Long Bridge'e geldiklerinde, Annie, David'i yanağından öptü ve kulağına, "Sevgiliymişiz gibi davranıyorum" diye fısıldadı.

"Değil miyiz?" Burnunu Annie'nin kulağına sürttü David; hafif bir çığlık attı Annie, kıkırdadı ve kaçıp gitti.

Köprünün Washington tarafındaki ucuna, kısa süre önce dikilmiş olan, küçük nöbetçi kulübesine yaklaştı David. Annie'yle yapmış olduğu gösterinin çavuş tarafından izlenmiş olduğunu biliyordu; daha önce hiç görmediği bu çavuşa geçiş iznini uzatırken, bir kuzunun masumiyetini duyumsadı içinde.

"Thompson's Drug Store" diyerek kartın üzerindeyazanı okudu adam. "İlaç dağıtmak için biraz geç bir saat değil mi?"

"Hayır, sir. En azından, dediklerine göre hızla kötüleşen Bayan Alexander için değil..."

"Devam et."

Köprüyü geçerken, şahane bir günbatımına doğru yürüyordu David. Gözleri kamaşmış olmasına rağmen, Virginia tarafından gelen, çiftlik ürünleriyle dolu tek tük yük vagonları dışında hemen hemen hiç taşıt yokken, Washington tarafında, onun gibi yalnız

başına yürüyen birkaç kişi olduğunu ama ortalarda hiç fayton görünmediğini seçebiliyordu. Konfederasyon'a gitmek için Birlik'ten ayrılanlar çoktan yapmışlardı bunu. Köprünün ortasına geldiğinde durdu ve aşağıya, günbatımında doğuya doğru uzanan yamacında yükselen Capitol'ün de göründüğü gibi, kan kırmızısı duran Greenleaf's Point'e baktı. Maryland Avenue'nun Long Bridge'le kesiştiği noktada, tuhaf madeni bir pırıltının göze çarptığını işte o zaman fark etti David.

"Yürümeye devam et" diye bir ses duydu. Başını kaldırdı. Devriye gezen bir Birlik piyadesi Virginia tarafından Washington tarafına doğru ilerliyordu. Onunla konuşansa bir onbaşıydı.

"Peki, sir" dedi David ve köprünün bataklık güney ayağında görmüş olduğu şeyin en az bir alay piyade ve parlayan ışıkların da, güneşi yansıtan parlak süngüler olduğunun farkına varan David yürümeye devam etti.

Virginia tarafına geçince, kendisinden birkaç yaş büyük, iri kemikli biri olan Konfederasyon Çavuşu, David'i tanıdı. "Tavernaya mı, Davie?" Ona göz kırpmıştı Çavuş.

"Gerçeği duymak istersen, biraz boğazım kurudu da."

"Sonra görüşürüz, öyleyse" dedi Çavuş. "Görevi devrettiğimde."

Doğruca tavernaya yöneldi David. Ana barın yarısı boştu. Karışıklık çıkmadan önce küf, bira ve kereste talaşı kokan bu oda, başkente doğru ilerlemeden önce Dixie'de son bir içki içen, Güney'den gelen susamış yolcularla ve yörenin çiftçileriyle dolu olurdu; ama şimdi, ayakları rengi atmış, pirinç parmaklıkta, hepsi de barda dikilen gri üniformalı askerler ve birkaç seyyar satıcı kılıklı adam vardı yalnızca.

Bir bira söyledi David; ağzına bir turşu attı ve barmene, "Bay Mayberry burada mı?" diye sordu.

"Hayır, Davie. Alexandria'ya gitti."

"Ne zaman döner?"

"Her an, sanırım."

Gece yarısına dek bekledi David. Konfederasyon çavuşları ve arkadaşlarıyla içki içerek, onların hikâyelerini paylaştı. Zaman zaman, geceyi güne çeviren bembeyaz bir dolunayın altında ferahlamak için dışarı çıkıyordu. Askerlerin gelip giderken birbirlerine parolalar fısıldadıkları köprünün Virginia ucunda sükûnet hâkimken, güneyde, yakınlardaki Alexandria'dan yükselen ışıklar kara gökyüzünde bir kor gibi parlıyordu.

İçmiş olduğu tüm o biraların etkisini gece yarısı hissetmeye başladı David; barmeni bir kenara çekti. "Belki onu aramaya çıkmalıyım."

"Nereye bakman gerektiğini bilmiyorum. Saatler önce dönmüş olmalıydı." Barmenin huzursuz olduğu aşikârdı. Alçak bir sesle, "Bazı söylentiler var" dedi.

"Bu yüzden mesajımı ona ulaştırmak zorundayım ya."

"Bunu nasıl yapabileceğini sahiden bilmiyorum, Davie."

İçmiş olduğu biralara rağmen, görevini ciddiye alıyordu David. Alexandria'ya kadar olan altı mili yürüdü; kasabaya varınca doğruca, çatısında Konfederasyon bayrağının dalgalandığı küçük bir otel olan Marshall House'a gitti. Yalnızca görünüşünden tanıdığı, Anderson ismindeki otel sahibini barda buldu. Yerel işadamlarına benzeyen bir grup adamla, bir masada oturuyordu Anderson. Bardan otel sahibiyle görüşmek istediğini belirten bir işaret gönderdi David; Anderson, David'in yanına geldi.

"Seni tanıyorum, öyle değil mi?"

"Evet, efendim. Ben David Herold. Thompson's Drug Store. İş için buraya geldiğimde, burayı Bay Mayberry'le ziyaret ediyoruz bazen."

"Seni oradan tanıyorum işte. Viski" dedi barmene Anderson. "Seni son gördüğümden beri bıyık bırakmışsın."

"Evet, efendim." Viskiyi bir dikişte içti David. "Bay Mayberry'yi bulmak zorundayım, efendim. Ona verilecek önemli bir mesajım var."

Anderson kaşlarını çattı. "Erken saatlerde gördüm onu. Her şeyin yolunda olduğunu –şimdilik– söylemek için uğradı. Acelesi varmış gibi geldi. Sana ben yardım edebilir miyim?"

"Sanmıyorum."

"Aferin sana. Kimseye güvenme. İstediğin kadar iç. İstersen burada bekle." Masasına geri döndü Anderson. İçki yüzünden uykusu gelmişti artık David'in. Ayrıca, saat sabah beşten beri de ayaktaydı. Uzanabileceği bir yer var mı diye barmene sordu ve otelin arka tarafındaki bir kulübeyi gösterdiler ona; kulübede çıplak bir karyolaya uzanıp uyudu David.

Gök gürültüsü ansızın üzerinde bittiğinde, nehrin kıyısında bir fırtınaya yakalandığını görüyordu rüyasında. Silah sesleriyle uyanınca, kendini karyoladan toprakla kaplı zemine attı David; sonra da, kulübeden dışarı fırlayarak ayın battığını, neredeyse güneşin

doğmak üzere olduğunu ve sokakların insanlarla dolduğunu gördü; bazıları hâlâ gecelikleriyleydiler; diğerleriyse yarı giyinik. Herkes Long Bridge'e doğru koşturuyordu.

"Neler oluyor?" Huysuzluk edercesine herkesin aksi yönüne doğru ilerleyen yaşlı bir adamı durdurmayı başarmıştı David.

"Yankee'ler köprüyü geçtiler. Alexandria'ya saldırıyorlar!"

Güneş doğunca, bir gece önce görmüş olduğu süngüleri yeniden gördü David; yalnız, şimdi kan kırmızısı değil, gümüş parlaklığındaydılar. Konfederasyon garnizonuna Alexandria'yı boşaltmaları için bir saat verilmişti ve bunu yapmışlardı da; şu anda Richmond'a doğru ilerliyorlardı. David olanları izlerken, çoğunluğu New York Yedinci Alayı'ndan askerlerden oluşan Birlik taburlarıyla doldu Alexandria.

Kızgın ya da korkmuş olmaktan ziyade şaşkın olan kasaba halkı, askerlere bakmakla yetiniyordu. Gerçi, onları ayaklarının altında çiğneyerek öldürmekle tehdit eden atlara doğru dehşetle çığlık atan domuzlar dışında hiç kimse, Amerikan askerleri bir Amerikan kasabasını işgal ettiğinde nasıl davranılacağını biliyor sayılmazdı.

David'in yanından bir grup Yankee subayı geçti. Moralleri yerindeydi. İçlerinden biri, tüm Washington'ı –ve David'i– alayının olağanüstü disipliniyle büyüleyen, Zouave'ların yirmi dört yaşındaki albayı Ellsworth'tu; Ellsworth'un alayının, kısa süre önce Willard's Hotel'in bitişiğinde bir yangın çıktığında ve içlerinden –sivil hayatta New York itfaiyecisi olan– bir grup, yanan binadan başlayarak bir insan zinciri oluşturup, kovalarca suyu elden ele geçirerek, aralarında David'in de bulunduğu bin kadar seyircinin çılgınca alkışları arasında yangını söndürdüğünde sergilediği gösteri de cabasıydı.

Şu anda Albay Ellsworth olmayı, hiçbir zaman istemediği kadar çok istiyordu David. Marshall House'a çekilmiş Konfederasyon bayrağını gördüğünde, bir kaplan, hiddetli bir kaplan gibi ileri atıldı genç adam. David'in bir yarda yakınındaydı Ellsworth. Sertçe, "Bununla ben ilgilenirim" dedi. "Çavuş!" Hemen yanındaki askere dönmüştü Ellsworth. "Bana bir bölük asker getir." Adam selam çaktı ve hızla Ellsworth'un yanından ayrıldı. "Binbaşı!" Bu sefer de yakınlardaki bir subaya seslenmişti Ellsworth. "Telgraf dairesini işgal edin."

"Baş üstüne, efendim."

"Yüzbaşı!" Zarafetle başka bir subaya dönmüştü Ellsworth. "Bir bölük alın ve demiryolu istasyonunu işgal edin."

"Baş üstüne, Albay."

Bugün Konfederasyon için felaketlerle dolu bir gün olmasına rağmen, öylesine serinkanlı, öylesine net, öylesine kahraman ve olağanüstü bir genç adam olabilmek için bir kolunu verirdi David.

Arkasında birkaç subay ve askerle otele daldı Ellsworth. Bir dakika sonra, otelin çatısındaydı. Ellsworth bir Bowie bıçağıyla bayrağı kestiğinde, aşağıdaki sokakta birikmiş Alexandria'lıların nefesi kesildi. Bir an için, mutlak bir zaferle bayrağı başının üzerinde salladı Ellsworth. Kendini orada hayal ettiğinde mükemmel bir coşkunun ne olabileceğini anlıyordu David. Derken, çatıdaki kapak şeklinde bir kapıdan geçerek, gözden kayboldu Ellsworth. Bir dakika sonra otelin içinde patlayan çifte namlulu bir av tüfeğinin sesi duyuldu; ardından ikinci bir patlama sesi geldi ve bir feryat. Ansızın, kalbin son kasılmalarına karşılık olarak, göğsünden minyatür bir çeşme gibi atardamardan gelen kanın fışkırdığı, solgun yüzünü ve siyah buklelerini al bir zarla kapladığı Ellsworth'un apaçık ölü bedenini kollarında tutan bir onbaşı göründü Marshall House'un kapısında. Bu manzara karşısında bir kadın çığlık attı. David, Long Bridge'e doğru koşmaya başladı.

David, ona olanları anlattığında inledi Bay Surratt. "Eğer Mayberry mesajımı almış olsaydı, kasabayı kurtarabilirdik." Uzun ve sapsarı elindeki haçı sıkıca kavramış olan yaşlı adam, yastıklara dayanmış bir halde uzanıyordu.

"Tüm o Yankee'ler karşısında, bunu yapamazdık, efendim. Gazeteler on üç bin asker olduğunu söylüyor. Alexandria'da bizim yalnızca beş yüz adamımız vardı." Bir gece önceki içki arkadaşına ne olduğunu merak etti David. Eğer Albay Ellsworth kadar yakışıklı ve yiğit biri bile vurulup öldürülebiliyorsa, bir kere savaş başladıktan sonra, Konfederasyon ordusundan zavallı bir oğlanın ya da herhangi birinin ne gibi bir şansı olabilirdi ki? Daha önce birinin vurulduğunu hiç görmemişti David. Vurulan kişi yaşamını yitirirken, fışkıran kanın kendi başına bir yaşamı varmış gibi görünüşünü bir türlü unutamıyordu.

"Uyarılabilirlerdi. Beauregard'ın askerlerini kasabaya getirebilirlerdi. En azından, bir gösteri yapabilirlerdi."

"Mesajın anlamı neydi?"

"Lucifer, Alexandria demekti. Yirmi dört saat içinde saldırıya uğrayacağı anlamına geliyordu bu. Sabahın oğlu, Hampton Roads'tu. Ben Butler'ın pusu kurduğu Norfolk ve Richmond'a saldırılabilecek bir uzaklıkta olan Monroe Kalesi'nin hemen karşısındadır burası. Sanırım, Hampton ve Newport News'a çoktan saldırmıştır Butler. Plan buydu. Şeytansa, seher vakti kaybettiğimiz Georgetown'un hemen karşısındaki Potomac Heights'tı. Georgetown'un kaybedilişi, demiryolu ulaşımımızın kesildiği anlamına geliyor. Oh, bu Tanrı'nın belası Kuzeyli beyaz zenciler!" Bir öksürük krizi yaşlı adamın öfkesini kısa kesti.

Kalabalık, genel olarak neşe dolu sokaklardan Thompson's Drug Store'a doğru ilerlerken, mesajın neden birkaç gün önceden gönderilmemiş olduğunu merak etti David. Gerçi, Bay Surratt'ın sırlarını Savaş Bakanlığı'nın içinden nasıl sızdırdığını bilmiyordu David. Onları hiç değilse alabiliyor olması ve şehirde bu haberleri nehrin diğer kıyısına götürecek binlerce David bulunması, bu bütünüyle kötü günde üzerinde durulabilecek birkaç iyi şeyden biriydi.

O gün ve bir ertesi gün, Başkan'ın Evi'nde de aynı oranda kötü geçmişti. İkinci gün, Albay Ellsworth'un cansız bedeni, Doğu Odası'nda yatıyordu ve uzun bir sıra oluşturmuş insanlar, temizlenmiş, mermer gibi beyaz yüze ve siyah buklelere bakmak için oradaydı. Keckley, Willie ve Tad'le dikiliyordu; iki çocuğun elinden tuttu ve yarım saat boyunca, ağlayan Zouave'lar ölmüş liderlerinin önünden sırayla geçerken, bu manzarayı izlemelerine izin verdi. Derken, Kuzen Lizzie göründü; Mary ve Şövalye Wikoff'un çay içerek oturuyor oldukları üst kattaki oturma odasına çıkardı oğlanları. Pencereden, Marshall House'un çatısındaki Birlik bayrağı açıkça görülebiliyordu. Ellsworth'un uğruna öldüğü Konfederasyon bayrağı katlanmış, oval oturma odasındaki bir masanın üzerinde duruyordu. Ellsworth'un kanıyla sırılsıklam olmuş bu bayrak, cenaze töreninde, Mary'nin dehşetli bakışları arasında, savaşın ilk kahramanının hatırası olarak Mary'ye takdim edilmişti. Doğu Odası'ndan ayrılır ayrılmaz, bayrağı Lizzie'ye vermişti Mary ve üst kata kaçarken istifrağ etmemeye çalışmıştı.

Ellsworth'u, kocasının sevdiği kadar sevmezdi Mary; ama tüm aileye yakın birinin ansızın öldüğü ve şu anda Doğu Odası'nda yatmakta olduğu gerçeği bile, genellikle Baş Ağrısı'nın habercisi olan o eski panik duygusuna kapılmasına yetip de artıyordu bile. Keyif-

sizce sohbet ediyordu. Çok şükür, Şövalye kolay sohbet edilen biriydi ve onu dinlemek çok zevkliydi.

"Albay Ellsworth, Bay Lincoln'ün hukuk bürosunda çalışıyordu." İçindeki şeytanla yarışan Mary, süratle konuşuyordu. "Hukuka hiç kabiliyeti yoktu; Bay Lincoln bile görüyordu bunu. Ama doğuştan bir askerdi ve ellerini kullanma, silah kullanma ve asker yetiştirme konusunda bir harikaydı."

"Zannedersem, Bay Lincoln'ü çok etkilemiştir bu olay?" Kırışmış ancak hâlâ güzel görünen yüzünde bir merhamet ifadesi beliren Wikoff çayını yudumladı.

"Tanrım, evet! Ölen oğlumuz Eddie dışında, hiçbir ölümün onu böylesine sarstığını görmemiştim. İnsan böyle şeylere hiç alışamıyor. Tuhaf, öyle değil mi? Özellikle de, bir ailenin ya da kasabanın üzerinden bir rüzgâr gibi esip geçerek, en iyilerini yanında götürebilen kolera ve her tür diğer hastalığın görüldüğü Batı'da." Gözlerinin hemen arkasında baş gösteren uğursuz ağrıyı hissedebiliyordu Mary. Bunun yalnızca sıradan bir baş ağrısı olması için dua etti; hasta olacak zamanı yoktu şimdi. Bardağına biraz daha çay dolduran Mary, bu ağrıyla başa çıkabileceğine karar verdi.

Yanında Willie ve Tad'le birlikte Kuzen Lizzie içeriye girdi. "Askerler ağlıyorlardı" dedi Tad hayretle. "Bunu asla yapmazlar sanıyordum."

"Albaylarının ölümü yüzünden" dedi Mary. "Şimdiki gibi çok üzgün olduklarında ağlarlar."

"Ama *ben* ağladığımda askerlerin öyle ağlamadıklarını söylüyorsun hep." Tad'in aklı şimdiden yasal bir düzlemde çalışıyordu.

"Arkadaşının bir savaşta vurulup öldürülmesi gibi" diyerek haşince atıldı Willie, "önemli bir şey olduğu için ağlamıyorsun sen. İstediğini yapmadıkları için ağlıyorsun."

"Düştüğüm zaman ağlıyorum." Sayısız ağlama durumlarını birer birer saymaya başladı Tad.

Ama Willie onun sözünü kesti. "Ellsworth'a şimdi ne olacak, anne?"

"Onu evine yollayacaklar elbette ve kilise bahçesine gömecekler." Ağrı gözlerinin arkasından başının iç taraflarındaki bir yere doğru yayılmaya başlamıştı.

"Ve hepsi bu mu?" Üzgün görünüyordu Willie; gün geçtikçe olağanüstü yakışıklı bir oğlana dönüşüyor diye düşündü Mary; Willie'nin iri, menekşe rengi gözleri, tıpatıp annesinin gözleriydi.

Mary'ye göre biraz fazla keyifli bir edayla, "Sonunda herkes için mukadder tek şey bu" dedi Kuzen Lizzie. Cenazeleri çok severdi Lizzie ve her çeşit *memento mori*'yi.

"Nasıl olur da, dünden önceki gün bu zamanlarda, şuradaki arka bahçede bizimle oyun oynuyorken" dedi Park'ı işaret ederek Willie, "şimdi buz gibi, bembeyaz bir kutunun içinde yatar?"

"Tanrı'nın dileği bu" dedi Kuzen Lizzie.

Bayılacak gibi hissetmeye başlayan Mary, "Evet" dedi. " 'Doğmak için bir zaman vardır...'" Bu bildik sözün sonunu getiremedi Mary; çünkü başındaki ağrı odayı tutuşturuyordu. Sandalyelerden ve masalardan korkunç kara bulutlar yükseliyordu. Ama buna boyun eğemezdi; bu sefer olmazdı. Gözlerini Willie'ye dikti; alevden bir harenin tam ortasında, solgun ve durgun bir halde dikiliyormuş gibi görünüyordu. Güçlükle, "Eddie'yi hatırlamıyorsun" diye söze girdi Mary.

Odadan dışarı doğru koşarken neşeyle, "Herkes ölür" dedi Tad.

"Bu doğru, öyle değil mi?" Willie öfkeli bir yüz ifadesiyle arkasını döndü. "Ne zaman öleceğimizi" dedi, "hiç bilmiyoruz; bu haksızlık, öyle değil mi, anne? Çünkü ne plan yapabilirsin ne de başka bir şey. Ellsworth evlenecekti..."

Mary'yi gözlerini yummak zorunda biraktı ağrı; çığlık atmak ve yere yığılmak zorunda da. Fakat yeniden gözlerini açabilmeyi başardığında, ağrı katlanılabilir olmuştu ve yatağındaydı artık. Elini tutan Lincoln, yanında oturuyordu. Başında bekleyen Keckley, yatağın diğer ucunda oturuyordu.

"Oh, Father" dedi Mary. "Her zaman..."

"Konuşma, Mother. Kötü bir nöbet geçirdin. Ama artık geçmiş gibi duruyor."

"Ne zamandır buradayım?"

Lincoln Mary'ye cevap vermeyince, "İki gündür, Bayan Lincoln" dedi Keckley.

"Tanrım, hayır! Her zaman..." diye tekrar etti Mary. "Oğlanlar iyi mi? Tam Willie'yle konuşuyordum ki..."

Gülümsedi Lincoln. "Şimdi şiir yazmaya başladı Willie. Ellsworth'a çok güzel bir kaside yazdı. Sana sonra vereceğim onu."

Birdenbire, yakınlardan gelen, şarkı söyleyen, yüksek ve tiz bir ses duydu Mary: "Old Abe Lincoln bir demiryolu makasçısı ve Konfederasyon'u da kesecek makası!"

Lincoln kıkırdadı. "Tad'in sesi bugün bir harika. Seni rahatsız etmiyor, değil mi?"

"Oh, hayır!"

Gülümsemeyi de başardı Mary. "Bence, sana bir demiryolu makasçısı denmesi biraz saygısızca."

"Ee, Mother, 'Old Abe Lincoln, Illinois Central Railroad Avukatı'ydı' diye şarkı söylemek epey güç olurdu. Vezin kurallarına uymuyor. Her neyse; eğer mecbur kalırsam, hâlâ ray değiştirebilirim." Sıra dışı bir ısrarla, yine aynı dizeleri söylemeye koyuldu Tad. Korkuyla Keckley'ye döndü Mary. "Ne yaptım? Neler söyledim?"

"Bilinciniz çoğunlukla yerinde değildi. Yerinde olduğu zamanlardaysa sayıklıyordunuz." Bir bardak suya bir tutam toz attı Keckley.

"Umarım kapılar kapalıydı ve hiç kimse duymadı."

İçmesi için ilacı Mary'ye verdi Keckley. "Endişelenmeyin. Kimse bir şey duymadı. Sizi hemen yatağa getirdim ve bu odaya Bay Lincoln ve benim haricimde kimse adım atmadı."

Şimdiden uykusu gelen Mary, "Gerçekten de cehennem denen bir yerin olduğunu düşünüyorum bazen" dedi, "ama ölmeden *önce* yaşamak zorundayız orada, öldükten sonra değil."

Birdenbire, yıllardır hatırında olmayan bir tekerleme geldi aklına Mary'nin. "Hepimizi büyüten Mammy Sally, alakargaların her Cuma gecesi cehenneme indiklerini ve Şeytan'a, hafta boyunca kimin kötü davrandığını haber verdiklerini söylerdi. Bu yüzden, ne zaman bir alakarga görsek, şu tekerlemeyi söylerdik: 'Nasılsınız, Bay Karga, bir ispiyoncusunuz siz. Her gün casusu oynuyor ve sonra da hikâyelerinizi... cehenneme!...'" "Cehennem" kelimesini telaffuz eder etmez deliksiz bir uykuya daldı Mary.

On Yedi

Siyaha çalan ceviz ağacından yapılma, geniş masanın ardında dikiliyordu Salmon P. Chase. Önünde yarım daire şeklinde, ülkenin önde gelen bir düzine bankacısı oturuyordu. Ülke maliyesinin durumu üzerine Kongre'ye sunacağı raporu hazırlamakta olan Hazine Bakanı'yla bir müzakere için Jay Cooke çağırmıştı onları Washington'a. New York's Bank of Commerce'in başkanı ve veznedarı Messrs oradaydı. Kibar, dikkatli ve gizemli Stevens ve Vail yan yana oturmuştu; Albany Exchange Bank ve American Exchange Bank'ın görevlilerinin yanı sıra, Morris Ketchum ve William Henry Aspinwall gibi muhtelif bağımsız bankacılar da hazır bulunuyordu.

İlk başta, ülkenin mali durumunun gayet iyi olduğu izlenimini veren bir güven tonlamasıyla konuşmaya başladı Chase. Ama bu adamlar durumu daha iyi biliyorlardı ve önünde sonunda, şimdiye dek hiçbir yerde herhangi bir muharebe yapılmamış olmasına rağmen, hükümete günlük bir milyon dolara mal olacağının sinyallerini vermekte olan bir askeri kurumu finanse etmek için Chase'e yardım etmek zorunda kalacaklardı. Alexandria'nın zapt edilmesi yalnızca bir yaşama, Albay Ellsworth'un yaşamına mal olmuşken, Hampton Roads ve Newport News'un ele geçirilmesi kansız geçmiş fakat pahalıya patlamıştı. Yalnızca bir ordu ve bir donanma sahibi olmanın dahi masraflarını vurgulamak için elinden geleni yaptı Chase.

Bankacıların tutarı çoktan bildiğinin farkında olan Chase, "Çeşitli eyalet yasama organlarından, belediyelerden ve özel kişilerden toplanan gönüllü yardımlarla" dedi, "yirmi üç milyon dolar geçti elimize. Başkan'ın, üç yıl hizmet verecek kırk iki bin gönüllü asker çağrısı yaptığı 3 Mayıs'taki ikinci bildirisinden itibaren, askeri çabalarımız hissedilir derecede arttı." Üzerinde Hazine mührünün, *onun* mührünün durduğu yaldızlı pencere kornişlerine büyük keyifle baktı Chase. "Bildiğiniz gibi, beyler, bu yönetim göreve geldiğinde, boş bir kiler bulduk. 1857'de yaşanan panik, Hazine fazlasını açığa çevirirken, o günlerde, hâlâ Kongre'de olan Kuzeyli arkadaşlarımız yeni tüketim vergileri koymamıza mani olmayı başardılar. Genel piyasada dalgalandırılan az sayıdaki borç senedi, fahiş

kâr oranlarıyla dalgalanmaya bırakıldı." Bu para adamlarının şu an ofisinde böylesine ağırbaşlı bir edayla oturmalarına sebep olan "fahiş kâr oranları" tabirini telaffuz ederken onların yüzlerini inceledi Chase. Kısa vadeli oldukları ve yüzde yirmi kâr payı ödedikleri takdirde, hükümet senetlerini seve seve alacaklardı. Yüzde yedinin üzerine çıkmamaya karar vermişti Chase. Yoğun bir pazarlık süreci yaşanacağı aşikârdı; duruşma zamanlarında her zaman yaptığı gibi, St. Paul'ün Efeslilere yazdığı mektubu düşündü.

"Bir dahaki bütçemizin dörtte üçünü borç alma yoluyla finanse etmemiz gerekecek." Ağırbaşlı ifade takınmış suratların her biri, hafifçe bir kurdun suratını hatırlatmaya başlarken, Bank of Commerce'in başkanı köpekdişlerini çıkarmıştı; bu büyük işadamının yarık üstdudağının yırtıcı bir hırlamayla çekilişini büyülenmişçesine izledi Chase. "Gümrük vergisi oranlarının yükseltilmesini isteyeceğim. Bireysel gelirlere bir çeşit düşük vergi koymayı da arzu ediyorum." Bunu duyduklarında öne doğru eğildi kurtlar. Belirgin, alçak bir hırlama duydu Chase. "Amerikalıların böyle bir vergiye her zaman direnmiş olduklarını biliyorum; ama gelirleri artırmak için, bunun dışında doğrudan bir yöntem düşünemiyorum artık."

"Bay Chase" dedi, kurtların en ılımlısı olan Bay Aspinwall, "bir Amerikalının gelirine dilediğiniz zaman vergi koyabilirsiniz ama, bunu ödeyecek midir ki?"

"Muhakkak ki, vatanseverlik her vatandaşı..."

Bay Ketchum bir kahkaha attı. "Bu vergilerin toplandığından emin olmak için öyle çok memura ihtiyacınız olacaktır ki, yeni gelirlerin tümü onların masraflarını karşılar ancak."

Her eyalette görev yapacak, her biri de ona minnettar bin yeni vergi tahsildarı fikrinden etkilenen Chase, "Ben o kadar da kötümser değilim" dedi. Böylesi bir zamanda kendi siyasi kariyerini düşünmenin alçaklık olduğunu biliyordu; fakat, eğer ulusal refah kendi meşru siyasi çıkarlarıyla çakışıyorsa, her ikisine de aynı şevkle hizmet vermekten öte bir tercihi kalmıyordu. Her zamanki gibi, St. Paul onu teselli etti.

Bankacılar onu, tercihen kendi banknotları yoluyla, yeni para bastırmanın gerekliliği konusunda sorgulamaya başlayınca, Ohio Valisi olarak Yemin Töreni'nde attığı nutku hatırladı Chase. "O zaman da söylemiş olduğum gibi, banknotların yalnızca ticareti kolaylaştırmak için kullanılması gereğini kabul etmekle birlikte,

en iyi nakit, madeni para basılması olacaktır. İlkesel olarak, bu görüşüme sadığım. Ama, uygulamada..." Şimdi açık denizdeydi Chase; bankacılar da denizdeydi ama, Chase'in aksine, onlar ufukta kara yerine altın parçası görüyorlardı. Gönülsüzce, onlara teslim oldu Chase. Ancak şu konuda tutarlıydı. Her zaman merkezi bir bankacılık sistemine karşı olmuştu. Bank of the United States'i parçalayan General Jackson'a tapmıştı ve banka çokluğunu demokrasinin simgesi ve özü olarak görmüştü. Fakat şimdi –her sandalyenin yanı başında, göze çarpacak şekilde yerleştirilmiş, pırıl pırıl bir tükürük hokkası olmasına rağmen, tütün suyu yüzünden kararmaya başlamış, inci grisi halı dışında– tamamıyla tatmin edici bu ofiste oturmuşken, Federal Hükümet'in bu... kurtlar (onlara daha çok yakışan başka bir kelime düşünemiyordu Chase) tarafından finanse edilmesinin, halkın çıkarlarına en uygun yöntem olduğundan hiç mi hiç, bir zamanlar olduğu kadar bile, emin değildi Chase. Şimdiye dek hiçbir alternatif ortaya çıkmamıştı. Onlarla imzalanacak bir anlaşmaya, kasvetle şekil verdi. İlk olarak, daimi borç fikrinin Amerika'nın doğumunun yadigârı olmadığını ve olağanlaştırılmaması gerektiğini elinden geldiğince iyi ifade ettikten sonra, şunu kabul etti ki, savaş savaştı. Ama kısa vadeli borçlardan yüksek kâr elde etme peşindeydi bankacılar; Jay Cooke ve onun "5-20'lerine", yani geri ödemelerine ancak beş yıl sonra başlanabilecek olan, yirmi yıllık senetler şeklinde düşündükleri formüle razı oldu Chase. Kâr oranını yüzde sekizin altında tutabilmesine rağmen, bankacılar, belirli hükümet emisyonlarını saymaca değerinin hatırı sayılır derecede altında satmaya mecbur bırakarak, başka yollarla köşeye sıkıştırmayı başarmışlardı Chase'i. Kurnazlıkla alt edildiği hissine kapılmıştı Chase; durumun kontrolünü nasıl eline geçirebileceğine dair hiçbir fikri yoktu. Ama işi bitmeden önce, beyaz dişli, iyi beslenmiş kurtlar teker teker elini sıkıp iyi günler dilerlerken, kararlılıkla, Birleşik Devletler'in banka sistemini yeniden yaratacağını düşündü Chase; ya da süreç içinde yok olacaktı.

Son bankacı da ayrıldıktan sonra, özel sekreteri, Vali Sprague'nun bekleme odasında olduğunu haber verdi. Chase'in keyfi anında yerine geldi; genç adamı candan bir edayla karşılayarak, iki ucuna oturunca hem samimi hem de resmi olabilecekleri bir kanepeye doğru yönlendirdi onu.

"Yeni bir gözlüğü" diye sordu Sprague, "nereden alabilirim?"

Chase'in ziyaretçileri genellikle milyonlarca dolarlardan ya da karmaşık vergi oranlarından bahsettiklerinden, bir an için ne diyeceğini bilemedi Chase; ama sonra toparlandı. "Ben Franklin'in dükkânına gidiyorum" dedi. "Sokağın hemen alt tarafında. Sekreterimde adresi var. Beni böylesine... kendiliğinden ziyaret etmek için fırsat bulmanıza çok sevindim."

"Oh, alaya göz kulak olmak için Burnside var. Başkan'la konuşamazsınız, öyle değil mi?"

"Sizin atanmanız hakkında mı? Şey olarak..."

"Tümgeneral olarak, evet. Butler kendi atamasını çoktan yaptırdı."

"Bunun benim yetki alanım içinde olduğundan tam olarak emin değilim..."

"*Habeas corpus* nedir?" diye sordu, Rhode Island Valisi.

Onuruna vermiş oldukları davette, bu genç adamla sohbet etmeyi pek de kolay bulmamıştı Chase. Şimdiyse, konu sürekli değişip durduğundan şaşkına dönmekteydi. Bir sohbete konuyu netleştirerek başlamaktan hoşlanırdı Chase; konunun lehinde ve aleyhindeki görüşleri sorguladıktan sonra da, resmi bir edayla mantıklı bir sonuca ulaşırdı. Bir konudan diğerine atlayan Sprague'yla bunu yapmak mümkün değildi. Sorunun Sprague'nun aldığı kötü eğitim olmadığı artık aşikârdı Chase'in gözünde; tek kelimeyle, hiç eğitim almamıştı Sprague. Ancak zekiydi; kendi zekâsının bir maliyecininkinden ziyade bir piskoposunkine uyduğunu biliyor olan Chase, Sprague'nun zekâsının tam bir işadamı zekâsı olduğunu düşündü.

Doyurucu bir arya olacağı şimdiden belli olan bu konu üzerindeki konuşmasını tamamlamasına izin verilecek mi diye merak ederek, "*Habeas corpus*" diye söze girdi Chase, "Latince'de, 'senin bir bedenin var' anlamına gelen bir tabirdir. Kavramın kökleri on üçüncü yüzyıla dayansa da, İngiliz Habeas Corpus Yasası'nın onların ülkelerinde, dolayısıyla bizim ülkemizde kabul edilmesi 1679 yılını bulmuştur." Zamanında, bu özel imtihana iki kere girmek zorunda kalmıştı Chase. "Yasaya göre, tutuklanmış olan herhangi bir kimse, yargılanmak üzere mahkemeye çıkarılmak *zorundadır*. Ne İngiltere'de ne de Birleşik Devletler'de uygun yasal gerekçeler olmaksızın kimse alıkoyulamaz." Sprague kanepenin yan tarafında duran yarı dolu tükürük hokkasını, halının sedef rengi ihtişamının hâlâ el değmemiş olduğu kanepenin önüne geçirirken, onu

endişeyle izledi Chase. "Genel olarak tüm özgür toplumların, özel olarak da bizim toplumumuzun temelidir bu yasa." Açıklamasını bitirmişti Chase; konuşurken sözü hiç kesilmemişti; yüzünde ılık bir kızarıklığın baş gösterdiğini hissetti. *Demek* eğitilebilirdi çocuk.

Gözlüğünü bağlı olduğu ipten tutarak çeviren Sprague, "Artık değil" dedi. "Kıyamet kopacak. Başkan'ın Evi'ndeydim. Onu göremedim. Kimse göremedi. Başyargıç peşinde. Bay Lincoln gidip ihtiyarın arkadaşlarından –ya da bir şeyinden– birini tutuklamış."

Başını salladı Chase. "Baltimore'dan Bay Merryman diye birini."

"Bu doğru. McHenry Kalesi'ne kapatmışlar onu ve Başyargıç, kalenin sorumlusu olan generale sanığın mahkeme önüne çıkarılmasını söylediğinde, Başyargıç'a, Bay Lincoln'ün emri uyarınca cehenneme kadar yolu olduğunu söylemiş general."

"General Cadwalder'ın Başyargıç'a yollamış olduğu mesajın *tam olarak* bu olmadığına eminim, sir" diye söze girdi Chase.

"Her ne idiyse, İhtiyar gidip Anayasa'yı Bay Lincoln'ün kafasına fırlatmış. Yasaları çiğnediği için Bay Lincoln'ün hapse atılması gerektiğini söylüyorlar. Providence'a doğru yola çıkmadan önce, pazar günü Bayan Chase'e benimle at binmeye gelir mi diye sormama müsaade eder misiniz?"

"Ne yapabilir misiniz diye?..." Bir tavşanı neredeyse inine dek kovalamıştı Chase; şimdiyse, onu ürkütüp kaçırıyordu Sprague.

"Kızınızı pazar günü gezintiye davet edebilir miyim? At gezintisi?" Chase kendine söyleneni sanki olağanüstü zor anlayan biriymiş gibi, bunu ayrıntılarıyla açıklamıştı Sprague. "Pazartesi günü Providence'a giden trene binmek zorundayım. Ama savaş için zamanında geri döneceğim."

"Elbette, sir. Eğer bu Kate'i memnun edecekse, hiç kuşkusuz beni de edecektir. Başyargıç'ın Bay Lincoln'ü *tutuklama* niyetinde olduğunu mu söylemiştiniz?"

"Buna benzer bir şey. Şimdi pamuktan bahsedelim."

Beyaz Saray'da pamuktan hiç bahsedilmiyordu. Fakat, *habeas corpus*'tan bir hayli bahsediliyordu. Dirseğinin dibinde Başsavcı Bates, Kabine masasının başında oturuyordu Lincoln. Bekleme odası her zamanki gibi insanlarla doluydu. Aslında, birkaç dakika önce Lincoln ve Bates kalabalık koridordan aşağı doğru ilerlerlerken, muhtelif, "Bir dakika, efendim, lütfen! Yalnızca bir dakika!" haykırışlarına nezaketle karşılık vermek mecburiyetinde kalan Baş-

kan'a bir düzine mektup ve dilekçe uzatılmıştı. Bates'e dönerek, "Yangın çıkmış bir pansiyonun sahibi gibi hissediyorum bazen. Arka odalar yanıyorken, ön odaları kiralamakla meşgulüm" diye mırıldanmıştı Lincoln.

Ama şimdi, Kabine Odası'nın görece sessizliğinde de, Başyargıç Taney'den gelen, yaşlı adamın titrek eliyle yazılmış ve daha yeni ellerine ulaşmış bir mektup şeklinde baş gösteren hafif bir yangının olduğunu düşündü Hay. "İhtiyar Taney'in Baltimore'da yaşıyor olması" dedi Bates, "ve böylece onu hemen ortaya sürebilmeleri, biraz talihsizlik oldu."

"En başından Bay Taney'in Maryland'li oluşu biraz şanssızlık" dedi Lincoln. "Ancak Jackson'ın onu başyargıç yapmış olması" diye ilave etti, "daha da beter bir şanssızlık. Ama yapacak bir şeyimiz yok. Neyse, bana gönderilen bu nazik mesaj nedir?" Açılmamış mektubu Bates'e doğru itti Lincoln.

"General Cadwalder'a" dedi mesaja bir göz atarak Bates, "Bay Merryman'ı mahkeme önüne çıkarması için verdiği emre itaat edilmediğini söylüyor Başyargıç. Şimdi de, Anayasa'yı korumak için –Yemin Töreni'nizde bizzat kendisine– yemin ettiğinizi, kanunlara ve Başyargıç'a itaat edilmesini sağlamak zorunda olduğunuzu hatırlatıyor size."

"Peki şimdi ne yapmam gerekiyor?"

"Bay Merryman'ı derhal mahkemeye çıkarmalısınız."

"Ya bunu yapmazsam?"

"Birleşik Devletler Yüksek Mahkemesi'ne itaatsizlik etmiş ve yasaları ihlal etmiş olacaksınız... ve başka şeyler."

"Beni tutuklamak istemiyor, öyle değil mi?"

"Bana kalırsa, sir, bunu çok istiyor; ama buna hakkı olmasına rağmen kudreti olmadığını söylüyor."

"Bence, öncelikle, o sabah şans eseri İncil'i elinde tutan kişi o olduğundan, kendisine yemin ediyormuş gibi *görünmüş* olmama rağmen, aslında Anayasa'yı savunacağıma dair tüm ülkeye yemin etmiş olduğuma ikna etmeliyiz Bay Taney'i. Bunu yazdın mı, Johnny?"

"Yazıyorum, sir." Çok hızlı yazıyordu Hay.

"Bence" dedi Blair, "doğal yetkilerinize başvurmalı ve ona..."

"Hayır, hayır." Sandalyesiyle geriye doğru kaykılmıştı Lincoln; bu yüzden tehlikeli bir biçimde iki arka ayağı üzerinde sallanıyordu sandalye. Dikkate değer derecede uzun boylu olan Başkan'ın gü-

nün birinde yere çakılacağını düşündü Hay. Bir sebepten dolayı, bir kere sandalyeye oturduktan sonra, sandalyenin dört ayağı üzerinde durmasına bir türlü izin veremiyordu Lincoln. "Bay Taney sorununu ondan bahsetmeyerek çözeceğiz."

Şaşkınlığını, Eski Ahit'ten fırlamış gibi görünen sakallı başını olumsuzluk belirtmek için sallayarak gösterdi Bates. "Başyargıcı nasıl *görmezlikten gelebilirsiniz*?"

"Oh, kolaylıkla. Yapacağım, temmuzda geri döndüklerinde davamı Kongre'ye sunmak. Nicolay, Anayasa nerede?"

"Bilmiyorum, sir. Zannedersem, Capitol'de bir yerde tutuyorlar. Nerede olduğunu..."

"Hayır, bir kopyası nerede, onu kastetmiştim."

"Bilmiyorum." Başını sallayan Hay'e doğru baktı Nicolay. Komik bir edayla Bates'e döndü Lincoln. "Başkan'ın Evi'nde Anayasa'nın bir kopyası olmadığını kimseye söylemeyin."

"İnsanlar bunu çoktan tahmin ettiler." Aksiydi Bates.

"Nicolay, bir yerden bir kopya buluyorsunuz. Takip edeceğim yol şu." Gözlerini yumdu Lincoln. Tycoon ne zaman sesli düşünmeye başlasa hep büyüleniyordu Hay. Bir konunun etrafında dolandıkça dolanır ve sonra da, tıpkı bir kartal gibi tam on ikiden vururdu. "Milislerin toplanması çağrısından sonra, bizim için, yani kamu güvenliği için bir tehdit oluşturduğundan şüphelendiği her bireyi tutuklayabileceğini ya da gözaltına alabileceğini söyledim yetkili komutana; yani, ona bunu söylemeyi görev bildim. Tutuklamayı ya da gözaltına almayı, benim *sözlü* ricam üzerine yapacaktı." Bates'e yandan bir bakış attı Lincoln. "Yazılı hiçbir emir yok."

"Bu akıllıcaymış, sir."

Yeniden gözlerini yumdu Lincoln. "Bu yetkiyi tutumlu kullandı general. Bugüne dek kaç tutuklama oldu, Nicolay?"

"Baltimore Polis Müdürü de dahil olmak üzere, yaklaşık kırk, sir."

"Eğer bir polis müdürü, örnek bir davranış sergilemezse, kendisi örnek olur. Günün özdeyişi bu. Şimdi yüksek mevkide olan biri –adını anmayacağız– kanunları uygulayacağıma dair içtenlikle yemin etmiş olduğumu hatırlatıyor bana. O yemin esnasında..." –Lincoln bu olağan tabire bir kez olsun başvurmamış olmasına karşın, otomatik olarak, "Tanrı huzurunda" kelimelerini kağıda geçirdi Hay– "...zarar görmesine engel olacağıma dair yemin ettiğim *tüm* kanunlara, Birlik'teki eyaletlerin üçte birinde direnil-

mekte ve bu kanunların hepsi çiğnenmekteydi. O zaman, bu söz konusu kanun haricindeki tüm diğer kanunların uygulanmamasına göz mü yumulmalı? Dahası, eğer sırf, bu tek bir yasayı hiçe saymamayı seçtiğim için hükümetin devrilmesine izin verseydim –şimdi bile izin versem– yeminime büsbütün ihanet etmiş olurdum, bana kalırsa." Lincoln'ün zekice yürüttüğü bu ters mantığın berraklığının tadını çıkarıyordu Hay. "Hiçbir yasayı çiğnemedim ben..."

"Sir" diyerek Lincoln'ün sözünü kesti Bates, "siz yalnızca yasaları çiğnemekle kalmadınız, bir Yüksek Mahkeme emrini göz ardı etmeyi de seçtiniz."

Gözlerini açtı Lincoln ve bir an için düşünceli bir şekilde Bates'e baktı; sonra Hay'e doğru dönerek, "Son cümleyi şöyle değiştir: '*Bana kalırsa,* hiçbir yasayı çiğnemedim.' Bu daha iyi mi, Bay Bates?"

"Muhtemelen değil. Ne de olsa, oldum olası, eski kafalı bir Whig'im ben. Ama dilinizdeki keskin ton hafifledi."

Başını sallayarak Bates'i onayladı Lincoln ve yeniden gözlerini yumdu. Başkan'ın aklında, ulusa okuduğu cümlelerin ateşten kelimelerle üzerinde belirdiği muazzam büyüklükte bir tür kitabe olduğunda karar kıldı Hay. "Anayasa... Kelimelerin tam olarak nasıl sıralanacağını sonra ayarlayacağız. Şimdi kendi sözcüklerimle açıklıyorum... *habeas corpus*'un yalnızca isyan ve istila durumlarında yürürlülükten kaldırılabileceğini hükme bağlar. Ben bir isyanla karşı karşıya olduğumuza karar verdim ve *habeas corpus* kuralını, bazı özel durumlarda, geçiçi bir süre için askıya aldım. Bunu yapma yetkisinin bana değil, Kongre'ye verildiğinde diretiliyor. Ama Anayasa bu yetkiyi hangimizin kullanacağı... *uygulayacağı* konusunda sessiz kalıyor. İsyan Washington şehri için tehlike yarattığında Kongre toplantı halinde olmadığından, şehri korumak için elimden geldiğince süratli hareket ettim." Sandalyesinin havadaki iki ayağını gürültüyle yere oturttu Lincoln. Bates'e doğru döndü. "Sonra da, Kongre'den yapmış olduğum şeyi onaylamasını rica edeceğim; iyi bir çoğunluğa sahip olduğumuzdan bunu yapacaklar da; Başyargıç'ın şu an savaş halinde olduğumuza inanmasını umut edelim."

"İyi iş, sir" dedi Bates.

"Öyle umalım" dedi Lincoln. "Zaman zaman doğaçlama yapıyorum. Missouri'den herhangi bir haber var mı?"

"Muhtemelen sizin bilmediğiniz bir şey yok, Bay Lincoln. Frank Blair'den, St. Louis'de durumun hâlâ karışık olduğunu bildiren bir mektup aldım. Ama karışıklığı bizzat kendisi kontrol altına alacak. Askermiş gibi davranmaktan hoşlandığını söylüyor."

"Kongre'ye geri dönecek mi?"

"Yalnızca ona ihtiyaç duyduğunuz takdirde. Hem Kongre'deki koltuğunu hem de ordu görevini elinde tutmaya çalışacak. Bilirsiniz, savaşmayı çok sever Frank."

Lincoln gülümsedi. "Biliyorum. Blair'lerin hepsi seviyor." Nicolay ve Hay'e doğru döndü Lincoln. "Kentucky'de eski bir söz vardır; eğer Blair'ler bir savaşa girerlerse, bir cenaze için girerler." Ayaklandı Lincoln. "Pekâlâ, Johnny, bunu Kongre'ye, mesajıma eklenecek şekilde yazabilirsin. Nico, sen de halkı üzerime salabilirsin."

Diğer üç kişinin üzerinden yükseldi Lincoln. "Şayet bu ülke bir gün parçalanırsa" dedi, "bunun hükümette bir iş isteyen, çalışmadan yaşamak isteyen insanlar yüzünden olacağını düşünüyorum sık sık; ne korkunç bir hata..."

Pencereden, keçi Nanda'nın üzerine binmiş Willie ve Tad'in sert bakışları altında talim yapmakta olan New Jersey Piyade Bölüğü'ne baktı Lincoln. "...Benim de büsbütün masum olmadığım korkunç bir hata bu. Bir zamanlar, yirmi yıl önce, Bogotá'da Amerikan konsolosu olmaktı hayalim. Tanrı'ya şükür, tayinimi yaptırmayı başaramadım."

"Sanırım, hepimiz Tanrı'ya şükran borçluyuz" dedi Bates.

"Bu kadar erken konuşmayın." Parmaklarını dudaklarına götürdü Lincoln. Sonra, onu takip eden Nicolay'la birlikte ofisine gitti.

Bates'i, bugün de orduda bir görev isteyen bıyıklı adamlarla dolu koridordan geçirdi Hay. Beyaz Saray'ın ikamet alanlarına açılan bölümün başında Madam'la ve Bayan Grimsley'yle karşılaştılar.

"Bay Bates, sir!" Sevinçle haykırdı Bayan Lincoln. Hay'in merhametsiz gözlerine biraz solgun göründü Madam. Ama en azından, artık deli değildi. Baş Ağrısı'na yakalandığında Madam'ın gerçekten hasta mı; yoksa Tycoon'a istediğini yaptırmak için numara mı yapıyor olduğunu sık sık tartışırdı Hay ve Nicolay. Son zamanlarda, Başkan'ın her iki sekreterinin de korktuğu gibi, yine atamalara burnunu sokmaya başlamıştı Madam. Başkan'ın, karısının siyasi faaliyetleri hakkında ne düşündüğünü her iki sekreteri de bilmiyordu.

Başsavcı'yı Madam'a emanet eden Hay, Anayasa'nın bir kopyasını aramaya başlamak üzere kendi ofisine doğru yöneldi.

On Sekiz

29 Haziran sabahında, mükemmel bir modern savaşçı olarak gördüğü, gönüllü askerlerin tuğgenerali ve Potomac Ordusu Komutanı Irvin McDowell'ı ofisinde kabul etti Chase. Kırk iki yaşındaki McDowell'ın uygarlık derecesi askeri standartların öylesine ötesindeydi ki, bu güçlü kuvvetli adamı Sixth and E.'deki piyanonun başında Kate'in yanına oturmuş, ona bir Mozart sonatı öğretirken, dünyanın en uygar insanlarının yaşadığı Paris'te eğitim görmüş olduğundan, Kate'in kusursuz Fransızca'sından dahi daha iyi olan Fransızca'sıyla Roma mimarisi veyahut Capability Brown'ın manzarası üzerine ya da sadece, ürettiği zarif eserlerden biri olan ve Chase tarafından da güçlükle ama sadakatle okunmuş, *Revue des deux mondes*'dan konuşurken gördüğünde, McDowell'ın bekâr olmadığı gerçeği ara sıra kapıldığı anlık bir üzüntüye düşürüyordu Chase'i.

West Point'in ordudan hiç ayrılmamış, Güneyli olmayan birkaç mezunundan biriydi McDowell. Meksika Savaşı'nda gösterdiği kahramanlıklardan dolayı savaş meydanlarında yüzbaşılığa yükseltilmişti; ama yıllar içinde, Scott yalnızca Güneyli yüzbaşıları terfi ettirmeye meyilli olduğundan, tuğgeneral rütbesiyle ortalıktan kaybolmuştu McDowell. Şimdi kendine gelmişti. Potomac'ın karşısında, asilerin kumandanı Robert E. Lee'nin memleketi Arlington House'da karargâh kurmuştu.

McDowell'ın Virginia'nın derhal istila edilerek fethedilmesi yönünde hazırladığı planları ilk kez sunacağı Beyaz Saray'a Chase ve McDowell'ın beraberce gitmesine bir gece öncesinde karar kılınmıştı.

"General Scott şimdi bizimle hemfikir mi?" Siyah, parlak yüzeyi, Hazine temsilcisi olmak için yapılan binlerce iş başvurusunu temsil eden bir beyaz kağıtla kaplı olan masasında oturuyordu Chase.

"Oh, General Scott nadiren biriyle hemfikir olur. Terfime hâlâ içerliyor." Bundan en ufak bir rahatsızlık bile duymuyor gibi görünüyordu McDowell. Bu adamın her şeye ve herkese karşı sakin ve rahat olmasına büyük bir hayranlık duyuyordu Chase. General Scott'ın gözdesi, Alexandria ve Potomac Heights Fatihi General

Mansfield ondan daha üst bir göreve atandığından beri ne denli zor zamanlar geçirdiğini de biliyordu McDowell'ın; ayrıca, arkadaşı olan kumandanların kıskançlığına maruz kalmayı da istemediğinden, tümgeneralliği de reddetmişti McDowell. Orduyu, her gün haykırılmasa da, basında, özellikle de Horace Greeley'nin New York *Tribune*'ünde her gün okunan, "Hedef Richmond!" feryadına hazırlama vazifesine giriştiği rütbe, korgenerallikti şimdi.

"Onları üç taraftan da iyice kuşattığımızı düşünüyorum." Yalnızca ve yalnızca barışçı denebilecek kariyerinde, şimdiye dek hiç kullanılmayan askeri bir yeteneği olduğunu her zaman hissetmişti Chase. Yine de, o hep haritaları sevmişti. "Monroe Kalesi'nde General Butler var. Sahile o göz kulak oluyor. Aslında, askeri yönetimin yürürlükte olduğu Maryland'de de General Banks var. Bay Lincoln'ün..." Takip ettiği konudan bir başka yöne sürüklenmişti Chase. "...*habeas corpus*'u yürürlükten kaldırmaya ve tüm o polis şeflerini tutuklamaya yetecek kadar cüreti olduğunu hiç düşünmemiştim."

"Bir şeyi yapmaya karar verirse yapar. Ya da" dedi McDowell, "bana öyle görünüyor."

"Sorun, onu harekete geçirmek ve bu harekete doğru bir yön vermek oluyor hep. Batı'daki General McClellan hakkında neler biliyorsunuz?"

"Onu Meksika'dan tanıyorum, elbette. Benden sekiz yaş daha genç. Askeri akademiden kırk altıda mezun oldu ve General Scott'la beraber doğrudan Meksika'ya gitti. O savaştan ikimiz de yüzbaşı olarak çıktık."

McDowell'ın, kendisi yirmi sekizinde yüzbaşı olmuşken, McClellan'ın yirmisinde yüzbaşı oluşundan sükûnetle söz edişine hayranlık duyuyordu Chase. "Bir süre, akademide mühendislik yapmayı düşündü. Onu pek az görürdüm. Sonra da ordudan ayrıldı..."

"Illinois Central Railroad'un baş-mühendisi olmak için." Bunu gür bir sesle telaffuz etmişti Chase. Bu arada, masasının üzerindeki tüm başvuruları derli toplu bir askeri yığına çevirdi. "Sanırım, Bay Lincoln onu tanıyor."

McDowell gülümsedi. "Ve bana sorarsanız, McClellan, Douglas'ın adamıydı."

"Ne büyük bir kayıp, ne büyük!" Alçak bir sesle mırıldandı Chase. Stephen Douglas'ın üç hafta önce Chicago'da ölmesi başkenti

yasa boğmuştu. Tüm bayraklar yarıya indirilmişti. Bunu tam olarak tasvip etmemişti Chase; ama Küçük Dev'in Birlik'in hizmetinde öldüğü gerçeğini o bile takdir etmişti. Hakikaten de, sınır eyaletlerinde konuşmalar yapıp, Demokrat arkadaşlarına bir zamanlar rakibi olan Lincoln'ün çevresinde toplanmalarını emrederek, kendini ölüme sürüklemişti Douglas. "McClellan'ı tanıyor sayılmam" dedi Chase. "Gençliğine rağmen onu *tümgeneral* yapan Ohio Valisi halefimdi..."

"Julius Sezar'ın bize açıklamaktan büyük zevk duyacağı gibi, bir general için otuz beş yaş fazla sayılır. Muhakkak ki, kırk iki yaşında olan bendeniz çok yaşlıyım..."

"Ya *yetmiş beş* yaşındaki General Scott?"

"Oh, yalnızca eski zamanların anısına dikilmiş bir anıt o. Her neyse; McClellan mükemmel bir subaydır. Batı Virginia'yı Konfederasyon'un geri kalanından ayırmayı başardı."

"Yöre sakinlerinin büyük yardımıyla. Onların ayrı bir eyalet olarak örgütlenmek istediklerini biliyorsunuz. Liderlerine mantıklı olanı yapmalarını ve Ohio'ya bağlanmalarını tavsiye ettim. Fakat inatçılar." Ayağa kalktı Chase. "Yürüyelim mi?"

"Elbette, Bay Chase. Yaverlerim çoktan Köşk'e gittiler bile. Bu yüzden, hiçbir ayak bağım yok."

Her biri de, hükümetin belli bir bakanlığıyla iletişim halinde olan altı kâtibin masa başında oldukları uzun bekleme odasından geçerlerken, McDowell hiç beklenmedik bir şekilde, "Bay Seward'ın askeri politikası nedir?" diye sordu.

"Benimki gibi olması için duacıyım" diye cevap verdi Chase. "Yani hiçbir şey. Sizin ellerinizdeyiz, sir."

Fakat çeşit çeşit karanlık askeri planı vardı Seward'ın ve her biri bir dış güçle savaşı içerdiğinden, bugün hiç olmadıkları kadar karanlıktı bu planlar. Ama şimdi, üzerinde okunmamış bir yığın raporun kümelendiği masasında oturuyorken, İngiltere'yle, çıkarmanın tek bir sözüne bağlı olduğu bir savaşa pekâlâ girebileceğinin rahatsız edici derecede farkındaydı Seward. Ve ana planının katiyen bir parçası değildi böylesi bir savaş. Londra'daki Charles Francis Adams'tan gelen son rapor uğursuzdu. Büyük Britanya Elçiliği'ne Bay Adams'ın atanmış olması, Seward'ın kendi tercihiydi. Lincoln, Adams hakkında şaşırtıcı derecede isteksiz olmasına karşın, "Bana pek az şey danıştığınıza göre" diyerek, Seward'a boyun eğmişti. Görünüşe göre, Konfedere Eyaletler'i tanıması için doku-

ma imalatçıları ve eski moda emperyalistlerden oluşan bir birliğin yoğun baskısı altındaydı Majesteleri'nin Hükümeti. Londra *Times*, şu anda düpedüz ölmekte olan Birlik'in doğumuna hakikaten de şahit olmuş; hâlâ yaşayan insanların olduğuna değinerek, Amerikan eyaletlerinin birliğinin ne kısa ömürlü olduğu üzerine, kederden ziyade sevinçle yorum yapmaya başlamıştı bile.

Bay John Bigelow'un Bakan'ı görmek için beklediğini haber vermek için Frederick girdi içeriye. Purosunu söndürdü Seward. "Burasıyla sen ilgilen oğlum" dedi ve ofisten ayrıldı.

Kırklı yaşlarının ortalarında, genç görünümlü, zeki biriydi John Bigelow. Paris başkonsolosu olmak için editörlükten istifa ettiği New York *Evening Post*'un yarısı onun, yarısı da William Cullen Bryant'ındı. Seward ve Bigelow eski dost ve siyasi müttefiktiler. Başkan'ın evine giden tozlu ve çakıl taşlı patikadan aşağıya doğru ilerlerlerken, biraz tedirgin olduğunu itiraf etti Bigelow. "Bay Lincoln'le daha önce hiç tanışmadım" dedi.

"Isırmaz." İşi hafife alıyordu Seward. "Dışişlerle de hiç ilgisi yoktur. Bu yüzden, fazla talimat alacağını söyleyemeyiz. Bay Bryant nasıl?"

"Son zamanlarda bir hayli yaşlanmış görünüyor."

"Bu yüzyılın büyük çoğunluğunda bir hayli yaşlı göründüğünü söyleyebilirim. Başkan'ın, Bay Bryant'ın şiirlerini siyasetinden daha çok sevdiğini söylemeliyim sana. Bu yüzden, başmakaleleri atla ve 'Thanatopsis'ten' alıntılar yap."

"O şiirini bilmiyorum!" Sahte bir ümitsizlikle inledi Bigelow.

"Bay Lincoln kesin biliyordur. Kendileri gözü kapalı şiir alıntısı yapabilir."

Ama ne şiire ne de Fransa'ya ayrılacak zaman vardı Başkan'ın Ofisi'nde. Hay ve Nicolay, genellikle Başkan'ın masasındaki kağıt gözlerinden bir belge almayı ya da gözlere bir belge sokmayı içeren esrarengiz vazifelerle Başkan'ın Ofisi'ne durmadan girip çıkarken, Lincoln masasının köşesine oturmuş, her tarafı işaretlenmiş bir tomar haritayı inceliyordu. Dalgın dalgın, bir sandalyeyi işaret ederek, "Siz şuraya oturun, Bay Bigelow" dedi Lincoln. Şimdiye dek bir kez olsun başını kaldırıp ziyaretçilerine bakmamıştı.

Başkan'ın dikkatini çekmeye çalıştı Seward. "Bay Bigelow, *Evening Post*'tan daha yeni istifa etti..."

"İyi bir gazete." Nihayet başını kaldırdı Lincoln ve Seward'ın, Başkan'ın gülümsediği kişiye karşı en ufak bir ilgisi dahi olmadığı

anlamına geldiğini artık biliyor olduğu, o bembeyaz dişlerini açığa çıkaran kocaman tebessümüyle ona baktı Lincoln. "Bay Bigelow, Bay Seward'ın herkese söylediği gibi size de dışişleri hakkında hiçbir şey bilmediğimi söylediğine eminim."

"Oh, hayır, sir..." diyerek endişeyle söze girdi Bigelow.

"Şey, eğer size söylemediyse, bir dışişleri görevine atadığım ve bunu söylememiş olduğu ilk kişisiniz. Her neyse; bu meseleler hakkında fazla bir şey *bilmem*; bu yüzden, görevinizi size ve Bay Seward'a bırakıyorum. Tek *söyleyeceğim*, İmparator Napolyon'un Meksika'ya herhangi bir Fransız çıkartmasına hoş gözle bakmadığımızı unutmasına asla izin verilmemesi gerektiği. Asilere karşı sempati göstermediği sürece, herhangi bir şey yapma niyetinde değiliz şimdilik. Şimdilik kelimesini vurgulayın lütfen. Bay Monroe'nun ve Bay Adams'ın söylediklerini alıntılayın. Onu tarafsız tutun. Anlaşıldı mı?"

"Evet, Bay Başkan."

"Kabine sizi bekliyor, sir" diye bildirmek için Hay girdi içeriye.

Bigelow'un sıkıca elini sıktı Lincoln. "İyi şanslar, sir." Bigelow daha ne olup bittiğini anlayamadan, Lincoln ve Seward, Kabine Odası'na girmişti bile. Bekleme odasına adımını attığında, bir askeri yaverle konuşmakta olan General McDowell'ı Başkan'ın Ofisi'nin dış kapısının önünde dikilirken gördü Bigelow. General eski arkadaşı Bigelow'u gördüğünde, "Kadromda senin için bir yer hâlâ var" dedi.

"Eğer komuta alanın Paris'e kadar genişletilirse." Her biri diğerini yeni tayin edildiği görevinden ötürü tebrik ettikten sonra, yaverinin takibindeki McDowell, Başkan'ın Ofisi'ne girdi.

Başkan'ın yakınlarındaki tahtına kurulmuş General Scott haricindeki herkes oturuyordu. Savaş Bakanı Bay Cameron, Başkan'ın kısa süre önce sormuş olduğu soruya yanıt veriyordu. "Ordumuzda, erden generale çeşitli düzeylerde, tam olarak üç yüz on bin adamımız var; bu da bizi dünyanın hemen hemen en büyük askeri kurumu yapıyor."

"Aynı zamanda da en az eğitimlisi" diye söylendi General Scott. "Çoğunluğu tamamen disiplinsiz ve hiç eğitimi olmayan gönüllü askerler, Bay Başkan ve onlardan böyle bir zamanda doğru dürüst bir ordu oluşturacak pek az kalifiye subay var."

"Sizin görüşünüz de bu doğrultuda mı, General McDowell?" McDowell'a dönmüştü Lincoln.

"General Scott haklı elbette" diye cevap verdi McDowell. Hamisinin böylesine açıksözlü olmasından memnundu Chase.

"Mevcut eğitimli erkeklerin gerçek sayısı, Bay Cameron'ın verdiği rakamın ancak üçte biri kadar. Ve bu yüz bin askerin içinden de yalnızca elli bini bu şehirde. Bu şehir korunmak zorunda olunduğundan, bir Virginia istilası için bu adamların otuz otuz beş bininden fazlası kullanılamaz."

Lincoln, McDowell'a döndü. "Sizce bu sayı yeterli mi?"

Scott ve McDowell arasına yerleştirilmiş olan Başkan'ın rahatsız göründüğünü düşündü Seward. Diğer taraftan Chase ise, Lincoln'ün, apaçık günün adamı olan McDowell yanında tamamen rahat olduğunu düşünüyordu. "Evet, sir. Önümüzdeki iki hafta içinde, otuz otuz beş bin adamı alana yerleştirebilirim. Bu arada, sir, bu kıtanın üzerinde, şimdiye dek toplanmış en büyük askeri güç olacak bu."

"Asiler ne kadar asker ortaya çıkarabilirler?" Gözlerini, karşıdaki duvarda asılı duran, büyük Virginia haritasına dikmişti Lincoln.

"Bundan emin değiliz, sir. Ama, bizden az olacaklar." Şu anda haritanın başında dikiliyordu McDowell. General Scott'ın gözleri kapanmıştı. "General Beauregard şurada, Manassas'ta. Yaklaşık yirmi beş bin askere talim yaptırmakta olduğu biliniyor. Winchester'dan Harper's Ferry'ye dek olan şu hat üzerindeyse" General Johnston, on bin adamla Shenandoah Valley'i koruyor."

"Öyleyse, onların ordusu da, hemen hemen bizimki büyüklüğünde." Kaşlarını çattı Lincoln.

Başını sallayarak Lincoln'ü onayladı McDowell. "Ama, *şayet* biz yeterince hızlı olabilirsek, bir araya gelmek için zaman bulamayacak şekilde iki parçaya ayrılmış durumda onların ordusu. Ne de olsa, Manassas buradan yalnızca otuz mil uzaklıkta."

"General Scott." Gözlerini açan yaşlı adama doğru döndü Lincoln.

"Benim görüşlerimi biliyorsunuz, Bay Başkan. Ben olsam, sonbahara dek harekete geçmezdim. Adamlar hazır değiller, sir."

"Bazıları... eve gitmek için gereğinden fazla hazır." İçini çekti Lincoln. "Üç aylığına askere yazılanların süresi dolmak üzere. Elimizdeki adamları temmuz sonuna kadar kullanmazsak, bir ordumuz olmayacak ve yeniden en baştan başlamak zorunda kalacağız."

"Sir, o adamlar savaşamayacak kadar deneyimsizler."

"Asiler de bir o kadar deneyimsiz. Öyleyse, eşit şekilde deneyimsiziz."

"Onlar kendi topraklarında bekliyor, sir" dedi Scott. "Mississippi River'ı Memphis'ten New Orleans'a dek zapt ederek, Konfederasyon'u ikiye bölmeyi gerektiren planımı size çoktan sundum. Onları büyük anakonda yılanı gibi sıkıştırırsak, her bir yarı kendi kendine yok olacak."

"Sonuçta, haklı olduğunuzu düşünüyorum, General." Gönül alıcıydı Lincoln. "Ama... diğer yılanın başına bir darbe indirmek için nadir bir şans geçti elimize. General Horace Greeley sayesinde, Kuzey'deki her dudaktan, 'Hedef Richmond' cümlesi dökülüyor. En azından, her gün onun dudaklarında bu feryat ve söylediklerine göre, herkes *Tribune* okuyormuş." Gülümseyen Hay'e bir göz attı Lincoln. Ürkütücü derece kötü tavsiyeleriyle, herkesin önünde olduğu gibi, yüz yüzeyken de Başkan'ı bombardımana tutmaktan bıkıp usanmayan ateşli ve budala New York editörünü pek çok kez yatıştırmak mecburiyetinde kalmıştı Hay. Lincoln-Douglas tartışmaları zamanında, Cumhuriyetçi Greeley, Lincoln'ü desteklemiş ama, Lincoln'ü ümitsizliğe düşürerek, apaçık Demokrat Douglas'ı tercih etmişti. Ancak, Cooper Institute konuşmasına gazetesinde çok yer ayırarak, Lincoln'ün bir gecede ünlü olmasına imkân veren de Greeley'ydi. Fakat, bir delege olarak Chicago'dayken, Seward'la bozuşunca Bates'e oy veren yine Greeley olmuştu. Gerçi bir süre, Güney eyaletlerinin Birlik'ten ayrılmalarına izin verilmesini istemişti Greeley. Bu arada, Lincoln'e verdiği, yayımlanmış ve özel tavsiyeler öylesine kapsamlıydı ki, Başkan'ın masasının bir gözü bütünüyle Greeley'ye ayrılmıştı. Ne de olsa, *Tribune*'ün haftalık baskısını yarım milyon insan okuyordu; özellikle de Orta Batı'da.

Normal şartlar altında, Greeley'nin Richmond'a acele bir ilerleyişi destekliyor oluşu, Lincoln'ü, neredeyse muhakkak, Mississippi River'ın batısına sevk ederdi. Fakat, hemen hemen başka hiç kimsenin bilmediğini biliyordu Hay: Lincoln'ün, Greeley'nin kaleme aldığı son patlamanın bir satırından etkilenmiş olduğunu. Konfederasyon Kongresi, Richmond'da, ilk olarak 20 Temmuz'da toplanacaktı. Eğer Lincoln böylesi bir toplantıya engel olabilirse, isyan hatırı sayılır derecede kısaltılırdı ve Chase'in savaş senetleri nominal değerinin üzerinde satılırdı; böylece, Seward'ın, Güney'i tanıyacaklarına dair gözdağı veren o Avrupa güçleriyle kurduğu nahoş ilişkileri daha hoş bir hal alırdı.

Kabine masasının üzerine kendi Virginia haritasını serdi McDowell. O, stratejisini açıklarken –General Scott hariç– herkes

ayağa kalkıp, haritanın üzerine eğildi. "Beauregard, yirmi binden fazla adamla şurada, Manassas'ta. Tüm Güney demiryolu sisteminin kuzey bağlantısı olan bu demiryolu hattını koruyor. Şu anda iki istasyon arasında konumlanmış durumda. Bize daha yakın olan istasyon, Fairfax Courthouse'da. Bize en uzak olansa Manassas'ta; şu istasyon, diğer iki hat, Manassas Gap Railroad ve The Orange & Alexandria hattı arasındaki kavşak noktası aynı zamanda. Yaklaşık otuz bin askerle üç koldan Fairfax'a ilerlememizi öneriyorum. Fairfax'ta askerlerimiz birleşecek. Sonra da, düşmanla çarpışacağımız Germantown ve Centerville'e ilerleyeceğiz."

Takdirkâr bir edayla başını salladı Chase. Eğer başkomutan olsaydı, onun vereceği türden kısa ve öz bir brifingti bu. Bir bakıma, Hazine'de her gün yapmak mecburiyetinde olduğu işle, McDowell'ın şu an yapmakta olduğu şey arasında büyük bir fark yoktu. Her biri de insanları komuta ediyordu; her biri, kaynakları temsil eden birçok rakam kümesini birbirine ekleyip çıkarıyordu. Son olarak da, Butler, Banks ve Frémont siyasetçiydiler ve üçü içinden hiçbirine karşı özel bir sevgi beslemiyor olmasına rağmen, şu anki en meşhur Birlik generallerinin onlar oluşu büyük bir gurur veriyordu Chase'e.

Diğer taraftan, McDowell söz konusu olduğunda kendini sahiden güvende hissediyordu Chase. Karşınızda duran, Fransız tarzında eğitilmiş, mükemmel bir askerdi. Seward'a baktı Chase. Daima düzenbaz entrikalar çevirir gibi duruyordu; yalnızca gündüz düşlerine dalmıştı belki de. Yanmayan bir puroyu dalgın dalgın çiğniyordu Seward; McDowell'ın konuşması boyunca hep yanlış zamanlarda başını sallamıştı; her seferde koca kulaklarından birini, bir-siyasetçinin-en-kıymetli uzvunun yerinde olduğunu ve muhakkak gayet iyi çalıştığını temin edercesine çekiştirmişti.

Lincoln ve Seward arasındaki ilişkinin oldukça değiştiğinin farkındaydı Chase. Hükümdar'a karşı daha saygılıydı Başbakan. Kabine'de Lincoln'ün sözünü daha az kesiyordu; maalesef, sanki bu açığı telafi etmek istercesine, meslektaşlarının sözünü daha fazla kesmeye başlamıştı. Hem Gideon Welles hem de Blair, Seward'ı açıktan açığa küçümserken, Seward ve arkadaşı Thurlow Weed'in Kuzey'in politikasını vicdansızca etkilediklerinin gayet iyi farkındaydı Chase. Asla Seward'ın bir hayranı olamazsa da, onun müttefiki olmaya büsbütün gönüllüydü. Siyasette, sıradan yaşamda olduğundan daha süratli geçiyordu yıllar. 1864 yılı kapıdaydı. Chase,

Seward'ın kendisini bir başkan adayı olarak ileri sürmeyeceğinden oldukça emin olduğundan, parti yalnızca tek bir geçerli başkan adayıyla kalmıştı: Salmon P. Chase. Bu yüzden, hoşunuza gitsin ya da gitmesin, potansiyel müttefiktiler Chase ve Seward; ayrıca, idareyi onunla paylaşmaya istekli olduğunu Seward'a açıkça belli etmişti de Chase. Fakat bu konunun bahsini bir daha hiç açmamıştı Seward. Fikirden caymış mıydı? Yoksa, sembolik –durumu bundan daha iyi tanımlayan bir kelime bulmalıydı Chase– Başkan'a karşı yeni bir *modus operandi* üzerinde mi çalışıyordu? Seward'ın aklından neler geçtiğini merak ediyordu Chase.

Chase bunları düşüne dursun, Seward'ın aklında büyük bir anın hayalinden eser bile yoktu. McDowell'ın, yaptıklarının farkında olduğunu umuyordu. Winfield Scott'ı kendi siyasi çıkarları için bir kereden de fazla kullanmış olmasına rağmen, sırf savaş hakkında hiçbir şey bilmediğinden ve Chase'in aksine, kendini beklemekte olan bir Bonapart olarak da görmediğinden, yaşlı adama bir asker olarak saygı duyuyordu Seward. Scott'ın savaş hakkındaki bilgisinin, siyasete dair kanıtlanabilir cehaletine eşit olduğu fikrindeydi. Her halükârda, Seward'ın yaşlı adamı kullanması, Scott'ın, bir dış savaşla karşı karşıya kalındığı takdirde Birlik'ten ayrılmış olan eyaletlerin ağıla geri döneceklerine inanmış ve hâlâ da inanıyor olan Seward'ın tümüyle teşvik ettiği, Sumter Kalesi'nin terk edilmesi önerisinin reddiyle son bulmuştu. Ama Lincoln bu politikayı bozmuştu. Lincoln'ün nasıl olup da inisiyatifi onun elinden almış olduğundan hâlâ emin değildi Seward; ama yapmıştı işte. Şimdi, Yeni Kongre'nin haftaya toplanmasını beklemek zorundaydı Seward. Üyeliğin üçte biri Birlik'ten ayrılmış olan eyaletlere ait olduğundan, büyük bir Cumhuriyetçi çoğunluğu bulunan bir Kuzey Kongresi olacaktı bu. Maalesef, Seward ve Weed'in ortaklığı New York delegasyonundan fazlasını idare edemeyecekti. Daha da beteri, Temsilciler Meclisi ve Senato'nun güçlü kurullarına, Sumner gibi çetin ceviz İlgacılar hâkimdi. Bu güçlü başkanların ihtiyatlı Lincoln'e karşı pek az saygısı olmasına karşın, Seward'dan gerçekten de nefret ediyorlardı. Hepsi de Chase'i destekliyordu. Masanın karşı tarafına doğru baktı Seward ve beraber oynadıkları bu siyasi satranç oyununda, genelde Chase'in yeni bir hamleye girişmekte olduğunun habercisi olan o tuhaf, miyoplara özgü keskin bakışıyla kendisine bakmakta olduğunu gördü Chase'in. Nezaketle gülümsedi Seward. Göz-

lemlerken gözlemlenmiş olmasının ona hayli sıkıntı verdiğini belli ederek, gözlerini haritaya düşürdü Chase.

McDowell açıklamasını bitirmişti; yaveri haritayı katladı. Lincoln odada gözlerini gezdirdi. "Hepimiz... tatmin olduk mu?" diye sordu. Uyuyor gibi görünen General Scott haricinde herkes ciddi ve savaşçı görünüyordu. Hiç kimse tek söz etmedi. "Pekâlâ, General McDowell." General'in elini sıktı Lincoln. "Her şey size kalıyor artık."

Sonra Lincoln kendi ofisine doğru gözden kaybolurken, Hay de sekreter odasındaki Nicolay'ın yanına gitti; Lincoln'ün Kongre'ye ilk mesajı Nicolay'ın masasının üzerinde yayılmış duruyordu. Konuşmasını çoktan yazıp bitirmiş ve birkaç kere de temize çekmişti Tycoon. Belirli kısımlar ilgili Kabine üyelerine gösterilmişti. Bates *habeas corpus* üzerine olan kısma yardım etmiş; Chase de yalnızca Hazine'ye olan akını değil, savaşı finanse edeceğini umdukları çeşitli senet meselelerini doğrulamıştı. Seward, dışişleri üzerine birkaç süslü paragrafla katkıda bulunmuş ve Lincoln'ün o şahane çiçeklerin en güzellerini budaması onu çileden çıkarmıştı yine.

Sayfaları sanki onunmuşçasına düzenleyen Nicolay, "Her şey göz önüne alındığında, asil bir belge" dedi.

"Nasıl verilecek?" Meraklanmıştı Hay.

"Ne nasıl verilecek?"

"Ancient, Capitol'e inip kapıyı çalacak ve sonra da metni Kongre'ye mi okuyacak; nasıl yani?"

Nicolay kaşlarını çattı. "Bilmiyorum. Edward'a sor."

Her zamanki gibi, eğiticiydi Edward. Kurallara oldukça bağlı biri olarak, Yürütme Köşkü'nün dahili işleyişini Cennet'in işleyişine benzer görürdü Edward; bir o kadar da değişmez. "Bay Jefferson öyle kötü bir hatipti ki, mesajlarını yazar ve kâtiplerinden birinin okuması için Kongre'ye yollardı. Ondan sonraki tüm başkanlar da aynısını yaptı."

"İyi de, mesajı onlara nasıl ulaştırıyoruz tam olarak?"

İlhamla dolmuştu Hay. "Onları Postaneler Genel Müdürü Bay Blair'e veririz..."

Bu önemli konularda şaka yapılmasından pek hoşlanmayan Edward, "Siz" dedi, "Bay Nicolay, Temsilciler Meclisi'nin kapısında kendinizi göstereceksiniz. Sonra, Parlamento'nun güvenlik görevlisi size yaklaşacak ve siz de, 'Birleşik Devletler Başkanı'ndan bir haberim var' diyeceksiniz. Parlamento'nun güvenlik görevlisi siz-

den mesajı alırken, Senato'nun toplantıya çağrılabilmesi ve mesajın Senato Yazmanı Bay Forney tarafından Kongre'ye okunabilmesi için, Meclis Başkanı oturumu yarıda kesecek."

"Bu son derece tatmin edici" dedi Hay.

Bekleme odasının yöneticisi olarak görev yerine geri dönerken, "Sağ olun, Bay Hay" dedi Edward.

"Kimi Meclis Başkanı seçeceklerini merak ediyorum." Mesajın yazılı olduğu kağıtları parşömenden bir zarfın içine yerleştiriyordu şimdi Nicolay.

"Tycoon, Frank Blair'in seçilebileceğini düşünüyor; ama bu durumda 'Albay'lıktan vazgeçmesi gerekecek ki, bunu muhtemelen yapmayacaktır Blair." Bir yıl önce, Springfield muhabiri olarak görev yaptığı Frank Blair'in *Missouri Democrat*'ı için çalışmıştı Hay. Blair, Chicago Kongresi'nde Bates'in adamı olmasına rağmen, aile süratle Lincoln'e doğru yön değiştirmişti ve Hay de, Missouri'nin Lincoln'ün adaylığından haberdar edildiğinden emin olabilmek için üstüne düşeni yapmıştı. Tüm Blair'lerin içinde, Frank en cazip, hatta en romantik olanıydı. Erkek kardeşlerinden birinin evlenmek istediği aynı Maryland'li kıza âşık olunca, soruna bulduğu çözüm tipik olmuştu Frank'in: Derhal batıdaki Missouri bölgesine taşınmış ve burada üçüncü bir erkek kardeşin, Montgomery'nin yardımıyla eyaleti aşağı yukarı kendisi yaratmıştı. Diğer erkek kardeş de Frank'i taklit ederek denize açıldı ve böylece Blair'lerin tümünden mahrum kalan genç kız tarih sahnesinden silinmiş oldu.

Nicolay ve Hay'i artık düşman olarak kabul eden Madam'ı idare etmek gibi zor bir görevi olan, kısa süre önce ekibe katılan ve Stodd olarak bilinen William O. Stoddard'la ister istemez paylaştığı kendi küçük ofisine çekildi Hay. Yirmi beş yaşındaki Stodd, fark edilir derecede kaygılı bir ifadeye sahip, sevimli bir gençti. 1859 yılında *Central Illinois Gazette*'ye başkanlık-için-Lincoln içerikli bir başmakale yazmıştı; bu heyecan verici belgeyi, yüzlerce başka gazeteye yollamıştı ardından ve çoğu da yayımlamıştı makaleyi. Siyasi kariyerindeki zayıf bir noktada, Tycoon'un Stodd'u bu başmakaleyi yazmaya ikna ettiğini düşünmüştü Hay hep; ama Nicolay, bu işi ayarlayanın Lincoln'ün iş ortağı Billy Herndon olduğu görüşüne daha meyilliydi. Aklı manşetler şeklinde çalışan, bir gazete okuma bağımlısıydı Herndon. Lincoln'den ciddi bir aday olarak söz edilmesinden yıllar önce, Lincoln'ün adaylığını gazetelere önermekle meşgul olmuştu.

"Madam'ın keyfi yerinde mi?" Stodd'a takılmaktan hoşlanıyordu Hay.

"Ağustosta Long Branch'a gidiyoruz."

"Orası neresi?"

"New Jersey'de sanıyorum. Deniz kenarında bir yer."

"Değerli çocuklar da geliyorlar mı?"

"Evet."

"Yalnızca bizimle ve savaşla baş başa kalınca ne kadar da sessiz görünecek Beyaz Saray."

"Başkan'ın New York mağazalarından gelen tüm faturaları görüp görmediğine bağlı bu." Ciddiydi Stodd. New York basını, "Bayan Başkan'ın bahar mevsimi harcama çılgınlığını" anlatmanın tadını çıkarmıştı. Rakipleri Hay ve Nicolay'a hiçbir detay vermemesine rağmen, endişeli olduğu aşikârdı Stodd'un; ayrıca, vekaleten atanan Kamu Binalarından Sorumlu Müdür, Madam'ın Beyaz Saray'ın nasıl olması gerektiğine dair görüşünün ihtişamını tedirgin edici bulduğunu söylemişti Hay'e. Patlamak üzere olan, hem kişisel hem umumi, ödenmemiş faturalar fırtınasından şimdilik bihaber görünüyordu Tycoon. Gerçi ortalıkta başka fırtınalar da vardı. Kongre şehirdeydi.

On Dokuz

Hedef Richmond, ileri!

Gümüş takımlarıyla yapılan çay servisinin ardından, "Keşke" dedi Mary, "savaşı idare etmeyi Bay Lincoln'e bıraksa Bay Greeley."

Halefinin Başkan Yardımcılığı'nı yapmakta olduğu Birleşik Devletler'den bir hayli daha birleşik olan Birleşik Devletler'in Eski Başkan Yardımcısı John C. Breckinridge, "Ben de aynı şeyi arzu ederdim, Kuzen Mary" dedi. Yeni seçilmiş olan Kentucky senatörüydü şimdi Breckinridge. "Bay Lincoln'ün mutlak hâkimiyetiyle, bu ayın sonunda bu odada bardaklara çay dolduracak olan kişi Bayan Davis olacak." Breckinridge'in mavi gözleri iyi niyet belirtisi olması amaçlanan bir ışıkla parlıyorsa da, ince dudaklarından eksik olmayan tebessümün etkisini silemiyordu bu parlaklık.

"Oh, Kuzen John!" Dudaklarındaki, kendi küçük hakiki Kraliçe Victoria tebessümü olarak gördüğü tebessümü koruyordu Mary. Her ne pahasına olursa olsun, vahşi kuzenini büyülemek zorundaydı. "Benimle nasıl da dalga geçiyorsunuz, sir! Şeker?" İki parça şeker istediğini belirtti Breckinridge. Mavi Oda'da oturuyorlardı. Her zamanki gibi, pusuya yatmış lordu oynuyordu Şövalye Wikoff. Her zamanki gibi, kadınlardan daha fazla erkek vardı Mary'nin davetinde. Lincoln'leri adam yerine koymamaya pek hevesli olan Washington hanımefendilerinin kendileri adam yerine konmuyordu şimdi ve onlar Sumner'ın yanı sıra, Senato'dan Fessenden ve Trumbull, Temsilciler Meclisi'nden de Thaddeus Stevens, Frank Blair ve Elihu B. Washburne gibi devlet adamlarının neredeyse daima hazır bulunduğu, Mary'nin sosyal toplantılarının pırıltısından mahrum bırakılıyorlardı.

Breckinridge'in Senato'ya geri dönüşü sansasyon yaratmıştı. Lincoln, Kentucky'yi Birlik'te –kendisinin de ciddiyetle belirttiği üzere, her iki eliyle de– tutmayı sürdürüyorsa da, yeni senatör Breckinridge'in ayrılmayı desteklediğinden şüpheleniyordu. "Başkan Davis'le birkaç keyifli görüşme yaptım bile, Kuzen Mary."

Breckinridge'in geniş, yuvarlak yüzünün, mavi duvarın karşısında gece yarısı dolunayını andırdığına kanaat getirmişti Mary. Ona büyük bir tatlılıkla cevap verdi: "Adı David olan bir başkan tanımıyorum, Kuzen John."

"Oh, fakat, böyle bir başkan var." Onaylayan bir bakışla, duvarları yeni kaplanmış ve yaldızlanmış Oval Ofis'e baktı Breckinridge. "Tüm bu masraflara girdiğiniz için size borçlu olacak. Ya da en azından Bayan Davis öyle olacak. Tüm Güney'de bugünlerde ne diyorlar, biliyor musunuz? 'Hedef Washington, ileri!'"

"Eğer bir isyancı bu odaya kadar ulaşırsa, Kuzen John, karşısında beni bulacak! Elimde bir tüfekle, sir."

"Peki ya bu asker Ben Helm olursa? Ya da sizin kendi erkek kardeşlerinizden biri?"

"Bir vatan hainі olduğu için" dedi sertçe Mary, "onu vurur ve öldürürdüm."

"Şey, ne de olsa bir Todd'sunuz."

"Bay Davis'e *siz* ne zaman katılacaksınız, sir?" Kraliçe Victoria gülümsemesinin yitip gitmesine izin vermişti Mary.

"Ben bir Birlik insanıyım. Bunu biliyorsunuz. Kendi tarzımda elbet. Kongre'nin bu döneminin nasıl geçeceğini de merak ediyorum ayrıca."

"Tamamıyla Başkan'ı destekleyecekler."

Odanın diğer köşesinde oturan Elihu B. Washburne bundan o kadar da emin değildi. "İstediği yüz milyon doların yalnızca yarısını alacak Başkan."

"Fakat" diye sordu İngiliz gazeteci, "istediği dört yüz bin adamı alabilecek mi?" Şişman, al yanaklı Londra *Times* Muhabiri William Howard Russell'dan hoşlanmamaya hazırlıklıydı Washburne; ama Crimea'dan Hindistan'a pek çok savaşın bu bir hayli huysuz vakanüvisinin, yazıda olmasa da yaşamda, sıkı içici ve açıksözlü olmasına karşın son derece hoş biri olduğu ortaya çıkmıştı. Başını evet dercesine salladı Washburne. "Gönüllü yeni askerler konusunda başarılıyız..."

"Ama şu üç aylık çocuklar konusunda o kadar da değil. Daha biraz önce, Willard's Hotel'den çıkarken bir tanesi yanıma geldi ve viski almak için birkaç peni dilendi benden."

İngiltere'nin en büyük savaş gözlemcisine yönelen genç ve ince uzun yüzbaşı, "Ona parayı verdiniz mi?" diye sordu.

"Elbette hayır!" Yüzünün rengi Washington tuğlalarının rengine dönene dek güldü Russell. "Sizin kazanmanızı istemiyorum. Ama adamlarınızı daha iyi eğitmek zorundasınız. Ayaktakımı onlar. Güneyliler gibi değiller. Size şunu söylememe izin verin: *Onlardan* etkilenmiştim."

"Son zamanlarda Güney'de bulundunuz mu?" Şaşırmıştı Washburne.

"Daha yeni döndüm. Her yere gittim. Herkesi gördüm. Bay Davis hoş bir adam. Ama hastalıklı görünüyor. Şaşılacak bir yan yok. O iklimde! O sivrisineklerin içinde! Yine de, savaş için yanıp tutuşuyorlar. Onlar gibi bir halk görmedim."

Washburne'ün, General McDowell'ın William Sanford adındaki zengin New Yorklu yaveri olduğunu şimdi çıkarttığı genç yüzbaşı, "Biz de öyleyiz, sir" dedi.

"Hayır, Yüzbaşı, siz öyle değilsiniz. Sorun da bu ya. O Güneylilerin her biri istilacılara karşı, ki onlara göre sizler oluyorsunuz bunlar, kendi ülkesi için savaşıyor. Kuzey elbette daha kalabalık, daha zengin. Peki ama askerlerinizi nereden buluyorsunuz? Çoğu Avrupa göçmeni. Çoğu, ülkeye daha yeni gelmiş Almanlar ve İrlandalılar. Onlar hakikaten de yabancı, sir ve sizin onlara ödediğiniz peniler dışında uğruna savaşacakları hiçbir şeyleri yok."

Bu, Washburne'ün kişisel görüşünün tam olarak aynısı olduğundan, bir Amerikalı devlet adamına yaraşacak şekilde, gayretle itiraz etmek mecburiyetindeydi Russell'a.

Russell nazikti ama ikna olmamıştı. "Ülkenin dilini dahi bilmeyen, bu topraklara yeni gelmiş biri şöyle dursun, hiçbir fabrika işçisinin de savaşamayacağı bir şekilde, kendi toprakları için savaşacaklardır çiftçiler ve avcılar. Charleston'da ne duydum, biliyor musunuz?" Hatırasıyla kıkırdadı Russell. "Bir grup oldukça ciddi kişi, eğer onlara hükümdar olarak kraliyetten bir prens ya da prenses yollarsak, imparatorluğumuza yeniden katılacaklarını söyledi bana."

"İsyancıların böylesi espri anlayışına sahip olduklarından hiç haberim yoktu." Ama ilk defa duyduğu bir şeydi bu ve Güney'in yalnızca Birleşik Devletler'e değil, büyük Cumhuriyetçi ilkenin ta kendisine de ihanetini, kendi çıkarları için kullanmaları mümkün olabilir mi acaba diye merak etti Washburne.

"Görebildiğim kadarıyla, hiç espri anlayışları yok. Sizin gibi ciddiler."

Başkan'ın Mavi Oda'ya girişiyle içeride bir hareketlenme oldu. Lincoln dalgın bir edayla sağ elinde bir dosya tutuyordu; Bayan Lincoln'ün misafirlerini selamlarken dosyayı sol eline geçirdi. Nihayet, bir konsolun üzerine bıraktı dosyayı. "Başkan biraz..." Duraksadı Russell.

İngiliz beyefendisinin, Londra *Times*'ın düşmanca sütunlarında nahoş görünebilecek bir nitelendirme sıfatı bulmasına göz yummaya niyeti olmayan Washburne, "Yorgun görünüyor" dedi.

"Bu da doğru" dedi Russell gülümseyerek.

"Babam" dedi genç Yüzbaşı Sanford, "Bay Lincoln'ün ülkenin en iyi demiryolu avukatı olduğunu söylerdi bana."

"Bunu bir iltifat olarak mı söylerdi?" Büsbütün sırıtıyordu Russell.

"Elbette öyle." Bunu vurgulayarak söylemişti Washburne. "Ve babanız haklı da. O da bir demiryolu insanı mı?"

"Hayır, sir. Dokuma tezgâhlarımız var. Lowell, Massachusetts'te. Fayanslar ve kiremitler. Kot pantalon ve pamuk. Ama bu iş bittiğinde" dedi genç adam, belli belirsiz, onun için muhtemelen barış içindeki bir ülkeyi temsil eden klasik harabelerin resmedildiği bir tabloyu işaret ederek, "demiryolu işine gireceğiz."

Gözlerini, Sumner tarafından vaaz çekilmekte olan Başkan'dan ayırmaksızın, "Avukatınız olarak Bay Lincoln'ü de aranıza alarak mı?" diye sordu Russell.

"Eminim, tüm bunları artık geride bıraktı Bay Lincoln" dedi genç adam üzüntüyle.

Bayan Lincoln, Şövalye Wikoff'un kolunda odanın içinde tur atmaya başlamıştı. Russell'ı görünce durdu ve Washburne'ü gerçekten memnun edecek bir edayla gülümsedi. "Bay Russell, sir! Dönmüşsünüz. Çiçekleri aldınız mı?"

Dudaklarının, Washburne'ün bu iğrenç Avrupai muamelenin daima gerektirdiğini zannetmiş olduğu üzere, Bayan Lincoln'ün elinin tersine dokunuşunu değil, kendi başparmağının üzerine değdirilmesini içeren zarif bir hareketle öptü Bayan Lincoln'ün elini Russell. "Size uzun bir mektup yazdım bile. Ev sahibimin bir daire olduğunu iddia ettiği, mobilyalarla döşenmiş o iki kıyafet sandığına girer girmez gördüğüm ilk şeydi çiçekleriniz."

"Willard's Hotel'den ayrıldınız mı?" Eski bir dost olduğundan, elini öpmeyen Washburne'e uzattı elini Bayan Lincoln; ardından da, önünde yerlere kadar eğilen ve heyecanlı görünen Yüzbaşı Sanford'a.

Bayan Lincoln'ün çeşitli muteber şahsiyetlere Beyaz Saray'ın seralarından çiçek göndermeye başladığını duymuştu Washburne. *Times*'tan Bay Russell'ın bu şerefe nail olduğunu görmek bir hayli şaşırtmıştı onu. Bir kere, Seward'ın çok iyi bir arkadaşıydı Russell. Ayrıca *Times,* başmakaleler açısından gittikçe daha da isyan yanlı-

sı bir tutum sergiliyordu. Ama, Başkan ünlü muhabire cana yakın davranma zahmetine girmiyordu ve görünüşte uyumsuz olan bu karı kocanın, siyasi bir ekip olarak çok güzel işler çıkardığı zamanların olduğunu biliyordu Washburne.

Russell'la ilk tanıştığında, "*Times* güçlü bir gazete" demişti Lincoln ve hayrete düşmüş gibi bir ifade takınmıştı. "Bir ihtimal, Mississippi River dışında, yeryüzünde böylesi güçlü başka bir şey aklıma gelmiyor."

"İsyancıların" diye sordu Şövalye Wikoff, "Britanya Krallığı'na yeniden katılmak istedikleri doğru mu?"

"Pek çoğunun bana söylediği bu" diye cevap verdi Russell.

"Zavallı Kraliçe Victoria." Mary sakindi. "Onun başına kalmalarını istemezdim."

"Niye ki" diye gürledi Russell. "Onları da, tıpkı İrlandalıları idare ettiğimiz gibi idare ederiz!" Bunun üzerine herkes kahkahalara boğulurken, Bayan Lincoln oda içindeki turuna devam etti ve nihayet, Illinois Senatörü Trumbull'un yanında dikildiği bir konsolun önünde durdu. Her zamanki gibi Trumbull'u gördüğüne memnun olmuştu Mary; ama Trumbull onu gördüğüne acaba hiç memnun oluyor mu diye sık sık merak da ediyordu. O ve Yargıç Douglas hakkındaki onca asılsız iddiaya karşın, gençliğinde sevmiş olduğu tek adam, bir zamanlar yakın arkadaş olmalarına rağmen, kendini karısı Julia'dan nefret etmekten alıkoyamadığı, yakışıklı ve zarif Lyman Trumbull'du. Trumbull'la, hepsinin arkadaş oldukları Coterie günlerinden bahsettiler. Ona doğru bakıp gülümserken, kendi kendine, "Başka bir çağdı" dediğini duydu Mary.

Başkan'ın Parkı'nın görülebildiği pencerenin yanında dikilen Başkan ve Sumner'a katıldı Washburne. Tamamlanmamış dikilitaşın etrafındaki alan, geçenlerde, ordu için bir mezbahaya çevrilmişti. Burada, Beyaz Saray'ın tam önünde, her gün sığırlar ve büyük domuzlar kesiliyor, sonra da kancalara asılıyordu. Sonuç olarak, beyaz mermer kütleleri kana bulanmıştı şimdi ve rüzgâr güneyden estiği zamanlarda, pis kanalın kokusuyla karışan kan kokusu dayanılmaz oluyordu.

Başkan'ın ağzından, Richmond'a yapılacak saldırının zamanını almaya çalışıyordu Sumner. "New York *Herald,* isyancıların, sözde Kongre'leri toplanmadan önce bir saldırı beklediklerini söylüyor; fakat bizim *Daily Morning Chronicle,* bir 4 Temmuz saldırısı tahmin ediyor."

"Öyle mi?" Boş gözlerle pencereden dışarı bakıyordu Lincoln. En azından bir kongre komitesine McDowell'ın planı gösterilmiş olduğundan, Sumner'ın Başkan'ı neden bu denli sıkboğaz ettiğini merak ediyordu Washburne. Elbette, hiçbir tarih verilmemişti. Ama, McDowell'ın Konfederasyon Kongresi'nin toplanmasına engel olmaya yetecek zaman içinde hazır olamayacağına dair söylentiler vardı. Bir 4 Temmuz saldırısı, muhakkak ki, söz konusu bile değildi.

"Basının" dedi Sumner, "hiç de güvenilir olmadığını fark ettim."

Lincoln pencereden odaya doğru döndü; birdenbire sırıttı. "Oh, evet, öyleler. Yalan söylüyorlar. Ve sonra yeniden yalan söylüyorlar. Bu yüzden, yeniden yalan söylemeden duramazlar."*

Kahkaha atarken, hiç espri anlayışı olmayan Sumner'ın gülümsemeyi hatırladığını fark edince memnun oldu Washburne. Derken, aralarına Breckinridge katıldı. Ona karşı cana yakındı Lincoln. "Evet, sir, doğduğum eyaletten yepyeni bir senatör görmek beni daima memnun ediyor."

"Sizi, doğal olarak, Kuzen Mary'nin eşi olarak görmek de beni hep memnun ediyor, sir."

"Doğal olarak. Her neyse; Kongre'nin bu dönemindeki varlığınızın... söylevlerin tonunu yükselteceği kesin." Lincoln nazikti. "Siz de öyle düşünmüyor musunuz, Bay Sumner?"

"Çay" dedi zamanının en güzel konuşan adamı, "hazımsızlık çekenler için mucizeler yaratır." Gümüş semavere doğru yönelerek, oradan hızla uzaklaştı Sumner.

"Eyaletimizi... temsil etmek için elimden geleni yapacağım, sir." "Eyaletimiz" kelimesini hakikaten de son derece dramatik telaffuz etmişti Breckinridge.

Ama bu dramı görmezlikten gelmeyi yeğledi Lincoln. "Eminim, edeceksinizdir. Ve 'Kongre'ye Mesaj'ıma nasıl tepki vereceğinizi görmek için de sabırsızlanıyorum; Mesaj..." Sanki belge birinin içinde olabilirmiş gibi iki elini de kaldırdı Lincoln; sonra da endişeyle ceketinin cebini yokladı. "Nereye koydum ki onu?"

* İngilizce orijinali "They lie. And then they re-lie. So they are nothing if not re-he-able." Burada güvenmek anlamına gelen "to rely" fiilinden türeyen güvenilir anlamındaki "reliable" sözcüğünden hareketle, yalan söylemek anlamındaki "to be" fiiliyle bir sözcük oyunu yapılıyor. (ç.n.)

Bayan Lincoln'ün biraz önce önünde dikilmekte olduğu ama şimdi orada olmadığı konsola yöneldi Washburne. "Şuraya bırakmıştınız. Şu masanın üstüne. Sizi gördüm."

"Peki şimdi nerede?"

Ansızın, Şövalye Wikoff, Başkan'ın yanında bitti. Dosyayı Lincoln'e uzattı. "Bunu sizin için muhafaza etmenin akıllıca olacağını düşündüm, Ekselansları."

"Akıllılık etmişsiniz, Bay Wikoff. Ben de dikkatsizlik." Dosyayı kolunun altına sıkıştırdı Lincoln. Wikoff'a döndü. "Arkadaşınız Bay Bennett'tan haber var mı?"

Lincoln'ün bir yıldan fazla süredir, ülke gazetelerinin en güçlüsü ve Avrupa başkentlerinde en çok okunanı New York *Herald*'ın yayımcısı James Gordon Bennett'ın desteğini kazanmak için elinden geleni yaptığını biliyordu Washburne. Bennett'ın benzersiz derecede kaba ve iğrenç biri olduğu konusunda herkes hemfikirdi. Artık ne kadar politik olabilirse, Güney yanlısı bir Demokrat olduğu biliniyordu. Lincoln'ün, Bennett'ın desteğini kazanma çabalarına başladığı evvelki yaz, onu Bennett'ın işe yaramaz biri olduğu konusunda uyarmıştı Washburne. Ama Lincoln inat ediyordu. "Bu vahşi kedinin boynuna bir şekilde tasmayı geçirmem lazım" demişti. İlk girişimi tam bir başarısızlıkla sonuçlanmıştı. Seçimlerde Demokrat Parti'yi desteklemişti Bennett. Sonraları, bir insanın güç ve para konusunda dünyada arzu edebileceği her şeye sahip olan ama aslında umurunda olmaması gereken; fakat umursadığı tek bir şeyden, parlak sosyetede bir mevkiden yoksun bu yayımcıyla gizli görüşmeler düzenler olmuştu Thurlow Weed.

Lincoln'ün, Bennett'a Fransa Büyükelçiliği'ni teklif etmeye hazır oluşu, Washburne'ün midesini kaldırıyordu. "Birlik'in Avrupa'da iyi tanınması için ödenecek küçük bir bedel bu, Brother Washburne." Bennett, onu seven birkaç kişinin bildiği ismini kullanmak gerekirse, Şeytani Majesteleri, yemi henüz yememişti. Şövalye Wikoff, Bennett'ın şahsi Beyaz Saray Büyükelçisi olduğundan –ve Şövalye'ye, hem Şeytani Majesteleri hem de Cumhuriyetçi Ekselansları eşit derecede âşık olduğundan– savaş halindeki bu güçler arasında sık sık arabuluculuk etme fırsatı buluyordu. Şimdi de böyle yaptı. "Yatını devletin hizmetine sunmak istiyor Bay Bennett."

"Hoş bir hareket bu." Geçici iktidarın ve kısa ömürlü basının pek de beklenmedik olmayan bir *agon içinde* buluşmuş oldukları o

an, çekilmeyi uygun gördü Breckinridge. "Bay Chase'in buna çok memnun olacağından eminim."

"Bay Bennett, her geçen gün Ekselansları'nın daha da hayranı oluyor..." diye söze girdi Wikoff.

"Öyleyse, bu hükümeti ihtiyatla gazetesinin dışında tutuşuna hayranım kendisinin."

"Bence bu tutumu değişecek. Biliyorsunuz, Bay Bennett'ın bir oğlu var; size ve Birlik'e sadık, genç James Gordon Bennett. O savaşmak isteyecektir."

"Onu durdurmayacağım, Bay Wikoff. Bu bir söz."

"Donanmada bir yüzbaşı olarak savaşmak isteyecektir, Bay Lincoln."

Bir siyasetçi olarak tüm kariyerini bu türden ticari işler yaparak geçirmiş olmasına karşın, Şeytani Majeteleri'nin büyükelçisinin bu cüretkârlığı karşısında şaşakalmıştı Washburne. Bir donanma yüzbaşılığı karşılığında bir yat hiç de fahiş değildi. Ama asıl mesele bu değildi. Yat ve terfi birbirini dengelese bile, Bennett hâlâ yönetimi desteklemeye hiçbir şekilde kendini vermiş olmayacaktı. Lincoln'ün bu raundu da kaybedeceği aşikârdı.

Başını salladı Başkan. "Genç adamı bana yollamasını söyleyin Bay Bennett'a. Ve yatı da Bay Chase'e yollamasını. Ama bunun tersini *yapmasın*. Şimdi işlerime geri dönmeliyim." Washburne'ün kolunu sıvazladı Lincoln ve Wikoff'un önü sıra, kapıya doğru ilerledi.

Lincoln'le Breckinridge el sıkışırlarken, dalgın bir edayla, Lincoln'ün koluna sıkıştırılmış dosyaya baktı Washburne. Sonra, aynı dalgınlıkla, yine Bayan Lincoln'le ilgilenmeye başlayan Wikoff'a baktı. Derken, dalgınlıktan biraz sıyrılarak, Lincoln'ün, içeriğini yalnızca kendisinin ve sekreterlerinin bildiği Kongre'ye Mesaj'ını Wikoff'un neden konsolun üzerinden almış olabileceğini merak etti.

Yirmi

Eczanenin karanlık arka odasını bir kereliğine canlı ve hareketli ön odaya tercih etmişti David Herold. Sıcaklık şaşırtıcı derecede katlanılmazdı bugün; sanki temmuz değil de, bir ağustos günüydü. Arka taraftaki penceresiz odada da en az ön odadaki kadar terliyor olmasına rağmen, en azından, Lafayette Square'in yeşilliğini, bir gölcüğün yüzeyinin kurbağanın ansızın sıçramasından sonraki hali gibi titrek bir ışıkla aydınlatan bronz kadar parlak güneş ışınlarından kurtulmuştu David. Gevşetilmiş kravatı, yakası açılmış ve ter içinde kalmış kısa kollu gömleğiyle ilaç hazırlarken, serin gölcükleri, kurbağaları, hızlı akan nehirleri ve karanlık ormanları düşünerek geçirmişti tüm sabahı.

Bay Thompson'ın, "David!" diye seslenişini hoş karşılamadı. Ama, yüzünü bir havluyla silerek, ön taraftaki patronunun yanına gitti. Pencerelerden içeri sızan yakıcı güneş ışınları gözlerini yaşlarla doldurdu. İçinde hiç su kaldı mı diye merak ediyordu. Bir bira için neler vermezdi şimdi. Ne ilginçtir ki, Bay Thompson hiç terlemezdi. Vücudundaki suyu tutabiliyordu. En sıcak günlerde bile –bugün onlardan biriydi– solgun yüzü hafifçe pembeleşirdi yalnızca; hepsi bu. Serinkanlılıkla, keten ceketini giyiyordu Bay Thompson. "David, bunu" dedi Bay Thompson, David'e bir paket uzatarak, "Bayan Greenhow'un evine götür."

"Sokağın hemen alt tarafındaki mi?" Bir blok ötedeki 16. Street'e teslimat yapmak için karanlık ininden dışarı çağrılmış olmasına sinirlenmişti David. "Kızı nerede?"

"Kızı nerede bilmiyorum ve kızının nerede olduğu umurumda da değil." Genellikle sakin ve kuru olan Bay Thompson'a işte böyle tesir ediyordu sıcak. "Ne var ki, senin bu kinini hemen teslim etmen gerekiyor. Kadın sıtma ateşine tutulmuş."

Hâlâ kısa kollu gömleğiyle olan David, tek bir söz etmeksizin paketi aldı ve cayır cayır yanan öğle güneşi altında sokağa adım attı. Sokak bomboştu; at arabaları hiç işlemiyor gibi görünüyordu. Günün ilerleyen saatlerinde, askerler yeniden harekete geçecekti elbet. Her gün istasyondan caddeye doğru yürüyorlardı. Üzerlerine oturmayan ve Güney ikliminde insanı olağanüstü sıcak tutacak gibi görünen mavi üniformalar içinde, binlerce genç adamdılar;

uzun süredir beklenen "Richmond Yürüyüşü" ise herhangi bir gün başlayabilirdi artık. Yankee'lerin çok ilerleyebileceklerini düşünmüyordu Bay Surratt; kendisinin de ne kadar ilerleyebileceği meçhuldü ya. Aslında, bundan sonra çıkıp çıkacağı tek yolculuğun, dünyayı büsbütün terk etmek için olacağı herkes için aşikârdı. Long Bridge'in karşı tarafına hiç geçmiyordu artık Bay Surratt. Ara sıra, belli görevler vererek, David'i yolluyordu karşı tarafa. Ama bu görevlerden hiçbiri büyük bir fayda sağlamamıştı henüz; en azından David'e.

Bayan Greenhow, St. John's Kilisesi'nin karşı tarafında ve zaman zaman, Bayan Greenhow'un iffetli, dul evine girip çıktığı görülmüş olan Dışişleri Bakanı'nın evine yakın bir yerde yaşıyordu.

Kırklı yaşlarında, esmer ve güzel bir Güneyli kadındı Rose Greenhow; eski Washington ahalisinin ileri gelenleriyle bağlantıları vardı. Dolley Madison'ın büyük yeğenlerinden biriydi; Bayan Stephen Douglas'ın da teyzesiydi. Kısa süre önce ölen kızı için yas tutuyor olması gerekiyorken, Thompson's Drug Store'da toplananlar tarafından onunla bir ilişkisi olduğundan şüphe edilen Vali Seward'ın da aralarında olduğu tek tük misafirlerini hâlâ kabul ediyordu Bayan Greenhow. Başkan Buchanan ve yeğeninin yanı sıra, Jefferson Davis'lere de yakın olmuştu. Washington'ın sayısız ayrılıkçı hanımefendisi arasında, Lincoln yönetimiyle iyi geçinmek için çaba gösteren ve Cumhuriyetçi hükümdarları evine kabul eden tek o olmuştu.

Evin kapısını Bayan Greenhow'un hizmetçisinin açması David'i şaşırtmıştı. Birdenbire sinirlenen David, paketi siyah kadının eline tutuşturdu. "Buyrun" dedi. "Thompson's Drug Store'dan. Benim gitmem gerekiyor."

Ön salondan gelen yumuşak fakat berrak bir ses, "İçeri gelin" dedi. "Lütfen."

Bayan Greenhow'un bir kanepede uzanmakta olduğu ön salona girdi David. Yüksek tavanlı oda serindi; çünkü güneş ışınları kepenkler tarafından etrafa yayılırken, ön ve arka salonların arasına gerilmiş kırmızı bir tül odanın içindeki ışığı gül rengine çeviriyordu; evin sahibi Rose* da cabasıydı. Gül ağacından yapılmış büyük bir piyano odanın duvarlarından birine dayanmıştı ve David'i, ona

* İng.: Gül. (ç.n.)

uzandığı kanepenin yanındaki bir sandalyeye oturmasını işaret eden bu ince, esmer ve hoş kadının huzurunda, kendi terli halinin hiç olmadığı kadar farkına vardıran bir gül kokusu vardı havada; tıpkı hastasının yanındaki bir doktor gibi diye düşündü David.

David'in kaybettiği –ve kaybetmekte olduğu– onca suyun apaçık farkında olan Bayan Greenhow, "Biraz limonata size iyi gelecektir" dedi. "Theresa! Limonata." Sesini hafifçe yükseltmiş, sonra da yeniden alçaltmıştı.

Yerinden hareket etmeksizin, "Gitmem gerekiyor, hanımefendi" dedi David.

"Bir dakika kalın. Sizi böylesi bir günde dışarı çıkarttığım için üzgünüm. Ama sizinle tanışmak istedim."

Kulaklarına inanamıyordu David. Bu muhteşem hanımefendi, kabul etmek gerekir ki güzel ve yeni bir bıyığı fakat tavsiye edilebilecek bunun haricinde hiçbir şeyi olmayan bir kalfayla neden tanışmak istesindi ki? Navy Yard'daki dulun hayali düştü David'in aklına ve bir hayli utançla uçup gitti. Eğer Bayan Greenhow bir erkeğin refakatini arzu ediyor olsaydı, ona yardımcı olmaya can atacak binlerce asil Federal subay vardı şehirde. Ev sahibesinin güdülerinin altında yatanları düşünmeye öyle dalmıştı ki David, Bayan Greenhow'un şaşırtıcı ifadesine sözlü olarak cevap vermeyi başaramadı. Üzerindeki beyaz dantelin altındaki göğsünün dolgunluğunu fark ederek, yalnızca ona bakmakla yetindi; dantel öyle inceydi ki, bir an için Bayan Greenhow'un göğüslerini görebileceğini düşündü... Odadaki sessizlik kulaklarında uğuldarken, Bayan Greenhow'a baktığı sırada aynı zamanda kıpkırmızı kesildiğinin de farkındaydı David.

Fakat, David'in utancını umursamadı Bayan Greenhow. "Sizinle tanışmak istedim" dedi, "çünkü Bay Surratt sizden övgüyle bahsetmişti ve siz de neredeyse kapı komşum olan dükkânda çalışıyor olduğunuzdan, bu zor zamanlarda arkadaş olmalıyız dedim kendi kendime; siz ve ben." David'e bakarak gülümsedi Bayan Greenhow. Kırk yaşında olsa da, hâlâ genç bir havası vardı. Kamelya beyazı cildinde tek bir çizgi bile yoktu. O söz konusu olduğunda, mükafat olarak tek bir jambon dahi istemeyeceğine karar verdi David.

Çaba göstererek kendine çekidüzen verdi David. "Bay Surratt'ı tanıdığınızı hiç bilmiyordum." Kurduğu cümlenin tam ortasında tıpkı genç bir oğlan gibi sesi çatlamıştı David'in. Aptalın teki gibi hissediyordu kendini. Gürültüyle boğazını temizledi; dik oturdu.

"Tüm o Yankee'lerle görüşüyor olmanıza rağmen, sizin de bizden biri olduğunuzu hep duymuşumdur."

Bir kahkaha attı Bayan Greenhow. "Oh, bugünlerde herkesle görüşüyorum. Ne de olsa, arkadaşlarımın çoğu Güney'e gitti. Bu yüzden, eğer Yankee... arkadaşlarımla görüşmeseydim... hiç kimseyle görüşmüyor olurdum. Elbette, hâlâ kızım için yas tutuyor sayılırım. Bu yüzden, Bay Seward gibi eski dostlarım dışında pek de fazla kimseyle görüşüyorum sayılmaz..."

Başını salladı David. "Bay Seward'ın buraya geldiğini görmüştüm."

"*Gözleriniz* çok keskin." Siyah kadın onlara limonata getirdi. Yeniden yalnız kalana dek havadan bahsetti Bayan Greenhow.

"Bay Herold, sanıyorum siz bana yardım edebilirsiniz."

"*Size* mi, Bayan Greenhow?" İncelikten yoksun, büyük bir yudumla bir bardak limonatayı bitirdi David.

"Tam olarak bana değil, Bay Herold. Konfederasyon'a. Yankee arkadaşlarımdan zaman zaman aldığım bilgileri Richmond'a iletiyorum."

Hem şaşkınlığa hem de hayranlığa kapılmıştı David. "Size bilgi mi *veriyorlar*?"

Bayan Greenhow başını salladı. "Farkında olmadan, bizim işimize yarayacak bir şeyleri ara sıra ağızlarından kaçırırlar. Sonra, bazen, vestiyerime bırakılmış olan çantalar, ben misafirlerime çay koyarken... incelenir. Örneğin, General McDowell'ın takip edeceği hattı gösteren bir haritam var; daha doğrusu vardı. Virginia'ya geçeceği günü ve saati de biliyorum ayrıca."

Büsbütün heyecanlanmıştı David. "Tüm bu bilgileri diğer tarafa nasıl geçiriyorsunuz?"

"Harita çoktan General Beauregard'ın elinde. Ama o özel haberci..." Duraksadı Bayan Greenhow ve limonatasından bir yudum aldı.

"General Beauregard'a *benim* mi gitmemi istiyorsunuz?" David'in uzun zamandır hayalini kurmakta olduğu andı bu. Baykuşların dadandığı Virginia ormanlarında yol alırken, gecenin kömründe at sürecekti. Sonra... Ama, bunu yapmayacaktı. Onunla ilgili başka planları vardı Bayan Greenhow'un.

"Korkarım, güvendiğim ama gerçekten tanımadığım birine bırakamayacağım kadar önemli bir görev bu."

"Bay Surratt için Long Bridge'i defalarca geçtim, hanımefendi. Ayrıca askeri bir geçiş iznim de var ve..."

"Belki başka bir zaman. Hazır bekleyen bir habercim var. Bu arada, benim düzenli olarak gözlendiğimi bilmelisiniz."

"Sizin mi? Bay Seward ve Senatör Wilson'ın bir arkadaşının ve..."

"Bu *yüzden* gözleniyorum ya. Çünkü tüm o insanlar hâlâ benim evime gelip gidiyorlar. Görüşlerim iyi biliniyor. Ama eylemlerim değil. Öyle umuyorum. Chicago'lu Bay Pinkerton diye biri var. Dedektif denilen biri ve gözlerini benim gibi tehlikeli hanımların üzerinden ayırmayan birkaç ajan vermiş ona Savaş Bakanlığı. Bu yüzden, kimi gördüğüm ve nereye gittiğim konusunda dikkatli olmak zorundayım. Çok şükür, Thompson's Drug Store'un kalfası teslimat yapmak için her zaman buraya gelebilir. Hiç kuşku uyandırmadan, ülkemize daima hizmet edebilir."

"Güney'e gidip, Konfederasyon ordusuna katılmayı düşündüğümü ona söylediğimde, Bay Surratt da aynısını söylemişti." Düpedüz yalan atmaktan hoşlandığı zamanlar oluyordu David'in.

"Cesur her genç adamın yapmak isteyeceği besbelli budur. Ama, bizim için şu anda yapabilecekleriniz çok daha değerli. İnanın bana." Uzun, beyaz elini dekoltesine daldırdı Bayan Greenhow ve bir şeker küpünden daha büyük olmayan bir kağıt parçası çıkardı. Kağıt parçasını David'e uzattı; kağıtta yazanı okuması mı, okumaması mı gerekir bilemedi David ve bu yüzden de okudu. Altı anlamsız kelime yazılıydı kağıtta.

"Bu bir şifre" dedi Bayan Greenhow. "Rahmetli kocam şifreler icat etmekten hoşlanırdı. Aslında, Dışişleri Bakanlığı'nda tercümandı. Bu işi ondan öğrendim. Bunu Georgetown'da bir genç hanıma vereceksiniz." Kanepeden kalktı Bayan Greenhow ve uzunca bir kağıt parçasına birkaç kelime yazdığı yazı masasına geçti. "Sizi benim yolladığımı söyleyin. Sizi bekliyor olacak. Ne yapılması gerektiğini bilir." Bayan Greenhow şimdi David'e öyle yakın duruyordu ki, ondan yayılan gülsuyu kokusunu duyabiliyordu David; Bayan Greenhow'un onun kokusunu almıyor olduğunu umut etti. "Bu, hanımefendinin adı ve adresi. Chain Bridge yakınlarında bir evde kalıyor. Bu akşam saat altı buçukta sizi bekleyecek."

Kağıdı alırken, Bayan Greenhow'la aynı boyda olduğunu fark etti David. Limonatayla normal sıvı bileşimine geri döndürülen David, şehveti içinde hissetti. Bayan Greehow'un da böyle hissettiğinden emindi. Surratt'ların ön salonunun duvarında asılı duran Madonna'nınki gibi ışıldayan bir tebessümle gülümsedi David'e;

sonra, David'in elini kendi ipek gibi yumuşak eline aldı Bayan Greenhow ve kulağına, "Genç hanım mesajı sağ salim aldıktan sonra, yarın öğle vakti bu evin önünden geçin. Pencerede olacağım. Bu şekilde bileceğim" diye fısıldadığı ön kapıya kadar geçirdi onu.

"İçeri gelemez miyim?" Bunu ağlamaklı bir ses tonuyla söylemişti David.

"Birbirimizi çok sık görmemek zorundayız. Benim" diyerek, gülümsedi Bayan Greenhow, "ya da kızım Küçük Rosa'nın sağlığında... bir sorun olmadığı müddetçe; bu gibi durumlarda, her türlü ilaca ihtiyacımız olacaktır." David'in elini sıktı Bayan Greenhow; fakat daha David onun elini sıkamadan, her nasılsa, onu ön kapının dışına çıkartmıştı bile.

Sıcak, David'in nefesini kesti. Parlak ışık gözlerini kapamasına sebep oldu. Gözkapaklarının ardında ateşböcekleri kıvranıyordu sanki. Sonra gözlerini açtı; civarda görevde olan bir dedektif var mı diye etrafına bakındı. Ama, atını St. John Kilisesi'nin gölgesine çekmiş çaresiz bir süvariden başka kimse yoktu görünürde. Askerlerin sürekli hareketi yüzünden, şehirdeki her sokağın köşesinde, trafiği düzenleyip, şayet askerler geçmekteyse, bir kenara çekilmeleri için faytonları zorlayarak nöbet tutan bir süvari duruyordu. 15. Street'e doğru seğirtirken, silahlanmış bir ordugâh burası diye düşündü David. Revaçtaki Bayan Greenhow gibi –kendisi gibi– görünmez düşmanlarla dolu silahlanmış bir ordugâh. Gerçek bir savaştı bu ve onlar da gerçek casuslardı. Oh, yaşamdı bu; gerçek yaşamdı.

Onu ve Kate'i taşıyan fayton, General McDowell'ın, bir zamanlar General Washington'ın ailesinin çayırları ve bahçeleri, şimdiyse –daha doğrusu, birkaç ay öncesine kadar– Robert E. Lee'nin malikânesi olan alanın her yerine kamp kurmuş bir ordu olan Potomac Ordusu'nu komuta ettiği Arlington House'un ana girişine doğru ilerlerken, hakikaten de bir savaş bu diye düşündü Chase.

"Hava serin" dedi Kate, "ya da en azından daha serin." General'in yaverinin yardımıyla faytondan inerken, şemsiyesini kaldırdı Kate.

Yaşlı, bulanık gözlü bir zenci karşıladı onları. "General Washington'ın akrabaları olan Eustis'leri görmeye geldiği zamanlarda buradaydım. Altmış yıl boyunca Eustis'lerin yanında çalıştım." İnce sesiyle bu aynı kelimeleri öyle çok ziyaretçiye, öyle çok söylemiş-

ti ki, onun için artık tüm anlamını yitirmişti bu sözcükler. Ama dişlerinin çoğu hâlâ ağzındaydı ve anlaşılır konuşuyordu. "Generali pek çok kez gördüm. Bana Josephus derdi; adım budur." Ansızın durdu yaşlı adam; sonra sırıttı, yere doğru eğildi ve elini uzattı.

"Birkaç sent yeter" dedi yaver. "Kulakları pek duymaz" diye de ilave etti. Adamın avcuna bir madeni para bıraktı Chase. Sonra da, sütunlu girişin merdivenlerini tırmanmaya başladılar; merdivenlerin tepesine vardıklarında durdular ve güneydoğuya, bir kubbenin yükselmesi amaçlanan o yuvarlak boşluktan çirkin bir vincin gökyüzüne doğru yükseldiği Capitol'e doğru baktılar. Sıcak dalgaları içinde dans eder gibi görünüyordu şehir.

"General hâlâ akşam yemeğinde. Ona katılır mıydınız? Ne zaman burada olacağınızdan emin olamadığından, yalnız başladı."

"Sorun değil, Yüzbaşı?..."

"Sanford, sir."

"Kızım, Bayan Chase."

Huşu içinde Kate'e baktı Sanford; ya da Chase'e huşu gibi gelmişti Sanford'ın gözlerindeki eda. Franklin'in dükkânından aldığı yeni gözlüğün, görüş açısının merkezini silikleştirirken, çevreyi fazla net göstermek gibi bir marifeti vardı. Her şey bir yana, bir iki metre dibe inene dek her şeyin bulanık ve belirsiz olduğu su altında yüzmekten pek farkı olmayan sadık miyobunu tercih ederdi Chase; yeterince dibe indikten sonra her şey netleşirdi ne de olsa. Adının mesafeliye çıkmış olmasının, açıkça göremiyor olmasına bağlı olduğunu biliyordu Chase.

Ama şimdi, Köşk'ün hemen yanına kurulmuş dört çadırdan ibaret olan Potomac Ordusu'nun kumanda merkezini seçebiliyordu Chase. Mesaj taşıyan yaverler bir çadırdan diğerine koşturuyorlardı. Askerler alçak taraçalarda talim yapıyorlardı. Yakındaki bir nalbanthanede atlar nallanıyordu. Bir bütün karpuzu yemekte olan General, yalnız başına uzunca bir masanın başına oturmuştu.

Chase'ler yaklaşırlarken General McDowell ayağa kalktı. Ağzını sildi. Kate'in önünde eğilip, Fransızca konuşarak selamladı onu. Eğilerek Chase'e selam verirken de, "Benimle akşam yemeğine katılmalısınız. Gördüğünüz gibi, düzensiz saatlerde yemek yiyoruz..."

Chase'ler çoktan akşam yemeklerini yemişlerdi; ama ne olur ne olmaz diye saklanan ikinci bir karpuzdan birer dilim almayı kabul ettiler. Bir insanın, muhtemelen mükellef bir akşam yemeğinin ardından, koca bir karpuzu yemesinin mümkün olamayacağını

zannederdi Chase. Kocaman bir meşe ağacının gölgesindeki bir masada otururlarken, General kendi başına bir karpuzu yedi, yaverlerini kabul etti, onlara emirler verdi ve misafirleriyle ilgilendi.

Adamların talim yapmakta olduğu, aşağıdaki, maviyle karışmış yeşilliğe baktı Chase; onun gözüne çamurlu bir deredeki ufak bir balık sürüsünden pek de farklı görünmüyordu bu askerler. "Adamlarınız formda görünüyor" demeye cesaret etti.

"Oh, yeterince formdalar. Yine de, erkek olmak için yeterince formda olsalar da" dedi McDowell, sehpanın üzerindeki karpuz çekirdeklerini sağ elinin işaretparmağıyla maharetle ayağının dibindeki çimlerin üzerine savururken, "asker olmak için formda değiller. Londra *Times*'ın o muhabirini gördüm biraz önce; adı neydi? Şu ünlü olan?"

"Bay Russell" dedi Kate. "Onun hakkında ne düşünüyorsunuz?"

"Önemli olan onun benim hakkımda ne düşündüğü." Yüzbaşı Sanford'ın önüne koyduğu bir emri imzaladı McDowell. "Geçen on iki yılın tüm büyük savaşlarında bulundu. Yaptıklarımı incelemesi beni tedirgin ediyor. Benim otuz bin kişilik bir orduyu meydanlarda kumanda edecek ilk Amerikalı subay olduğumun farkında mısınız, Bayan Chase?"

"Fakat, muhakkak ki, üç bin ya da otuz bin..." diye söze girdi Chase.

"Aynı şey *değil*" dedi McDowell kasvetle. "Sözde, Meksika Savaşı'mız çok küçük bir meseleydi. Bir çeşit Kızılderili çarpışmasıydı. Kıdemli subaylarımın hiç modern meydan savaşı deneyimi olmamasının nedeni de bu ya. Benim de yok. Alaylarınız toplu manevrayı dahi gerçekleştiremiyorlar." McDowell, Russell'ı öyle ustalıkla taklit etmişti ki, yüksek sesle güldü Kate. Chase de, yükselen paniğine rağmen gülümsedi. *Birlik ordusu yenilebilir miydi*? Bu düşünce daha önce hiç ciddi olarak aklına gelmemişti. Ama Birlik ordusu başarısız olduğu takdirde, 5-20 senetlerini nominal değerlerinin üzerinde satmayı asla beceremezdi.

"Bay Russell haklı, sir. Adamlar hazır olmaya yakın dahi değiller. Oh, evet, bana isyancıların da tecrübesiz olduğunu söylüyor Başkan. Ama onlar kendi evlerinde, kendi topraklarında. Onlara saldırmak zorunda olan bizleriz. Bizimle Kızılderililer gibi dövüşebilir ve çok iyi de yapabilirler bunu. Bu savaş Crimea Savaşı'ymışçasına, *modern* bir savaşmışçasına savaşmak zorundayız onlarla. Daha da beteri..." McDowell sesini alçalttığından, fısıldayışını du-

yabilmek için öne doğru eğildi Kate ve Chase, "*...elimde Virginia'nın doğru düzgün bir haritası yok.*"

Bunun üzerine hiçbir şey söylemedi Chase. Kate şemsiyesini açtı; sonra yeniden kapattı. Üçü de McDowell'ın yediği karpuzdan arta kalanları inceliyorken, kısa bir sessizlik oldu. Nihayet, "Geçen gün bize planınızı sunarken kendinizden emin görünüyordunuz" dedi Chase.

"Oh, Bay Chase, *benim* planım değildi o. Ayrıntılara bakmıştım elbet. Tüm sorumluluğu üzerime alıyorum. Ordunun komutanı benim. Ama sonbahara dek beklememiz konusunda her zaman General Scott'a katılmışımdır."

"Eğer o sizin planınız değilse, kimindi, General?"

Tabağında birikmiş karpuz kabuğu dağını ileri itti McDowell. Böylesine çok yiyen bir adamın nasıl olup da böyle ince kalabildiğine hayret etti Chase. "Plan, sir, Başkan'ındı."

Hayrete düşmüştü Chase. "Fakat, kesinlikle sizin olduğunu söylemişti..."

"Hayır, sir. Bunu asla söylemedi. Ama en başından beri, üç aylıkların süresi dolmadan onları kullanmamız gerektiğini söylüyordu. Bu devrenin büyük bir çoğunluğu için süre 20 Temmuz'da doluyor. Basın konusunda da duyarlı Başkan. Horace Greeley'nin tüm o 'Hedef Richmond' şamatası." McDowell'ın çenesi kasıldı. "Asıl *onu* Richmond'a göndermek istiyorum ben. Daima yanılıyor o adam."

"Köleliğin kaldırılması konusunda haklı." Kimin ne yapmış olduğunu aklında hâlâ tam olarak netleştirememişti Chase. "Sizi bunu yapmaya ikna eden Bay Lincoln'dü?"

"Hayır, sir. İşler bu şekilde halledilmez. Başkan, General Scott'a, ülkenin bekleyemeyeceğini söylemiş. Bu yüzden, General Scott bir yandan Virginia istilası için bir plan yaparken, diğer yandan da bölgeyi sekiz haftalık bir zaman içinde alabilsinler diye, otuz bin adama talim yaptırmamı söyledi bana."

"Bunu yapmaya hakkı var mı?" Sertti Kate.

"Kimin buna hakkı var mı?" Bir eşekarısına doğru mendilini salladı Chase.

"Bay Lincoln'ün. Ne de olsa, en hafifinden söylemek gerekirse, asker değil o..."

Kasvetle, "Başkumandan o" dedi Chase.

"*Her* hakka sahip" dedi McDowell. "Her sorumluluk da onda. Onu kıskanmıyorum. Öğrenecek elbet. Ama o zamana dek, zanne-

dersem, hepimiz daha önce bilmediğimiz pek çok şeyi öğrenmiş olacağız. Şu anda, askeri oynayan bir siyasetçi o ve kendileri de askeri oynayan fakat bu tür savaşlar hakkında hiçbir şey bilmeyen gerçek adamları var etrafında."

"Ama *siz* Paris'te eğitim gördünüz..." diye söze başladı Kate.

"Strateji eğitimi gördüm, Bayan Kate. Savaş değil."

Bu sözler ağzından çıkmıştı ki, güneş ışığında gereğinden fazla parlayan kasketindeki sarı tüyü ve boynundaki bir şeritten sarkan gözlüğüyle, Rhode Island'ın Çocuk Valisi, uzun adımlar atarak onlara doğru gelmeye başladı.

"General McDowell!" Ayağa kalkmış olan General'e selam çaktı Sprague. "Richmond'a doğru ilerlediğinizi duydum. Ben de sizinle gelmek istiyorum." Tanıyamadığı Chase'e doğru döndü Sprague. En az benim kadar kör, diye düşündü Chase. "Sir, ben Vali Sprague. Rhode Island Valisi."

"Sir, ben Vali Chase. Eski Ohio Valisi. Kızım Kate..."

Gözlüğünü burnuna yerleştirip, askeri şeften baş-muhasebeciye dönüşen Sprague, "Oh" dedi. "Oh, sizsiniz. *Ve* siz" dedi, Kate'e dönerek.

Kate gülümsedi. "Karşımızda da *sizin* olduğunuz anlamına geliyor olmalı bu!" diye haykırdı Kate.

Yeniden McDowell'a dönerek, "Evet" dedi Sprague. "Providence'tan doğruca Beyaz Saray'a gittim. Atamam ne oldu bilmiyorum. Ama, siz gittiğiniz zaman sizinle gelebileceğimi söylediler."

"Bundan şeref duyarız, Vali. Büyük şeref duyarız. Kendi Rhode Island alayınızla gidebilirsiniz."

"Başka kiminle gidecektim ki? Yola ne zaman çıkıyorsunuz?"

Araya Chase girdi. "Bu hâlâ bir devlet sırrı, Vali."

"O dediklerinizi, genellikle, New York *Herald*'da okuyorum." McDowell'ın yanına oturdu Sprague ve ince dallardan örülmüş bir sepetin içinde duran çileklerden birkaç tane ağzına attı. Kate'in bu potansiyel eş hakkında ne düşündüğünü merak ederek, çilek suyunun Sprague'nun dudaklarına genç kızlara yaraşır bir pembelik verdiğini düşündü Chase. Sprague'nun Providence'a dönüşünden kısa bir süre önce ormanda çıktıkları at gezintisinden sonra, ona Sprague'dan hiç bahsetmemişti Kate. Birbirlerine mektup vermiş oldukları izlenimine kapılmıştı Chase; ama bu konuda soru sormak onun tarzı değildi. Kate ona anlatmaya hazır olduğunda anlatırdı.

Eşekarıları ve normal arılar, geri kalan meyveleri yemesinde Çocuk Vali'ye yardım ederlerken, gazetelerin bazen nasıl olup da bilmemeleri –ve muhakkak ki, yayımlamamaları– gereken her tür sırrı bildiklerini tartıştılar; halbuki, diğer zamanlarda, gerçeklerle hiç ilgilenmezlerdi. "Okurun önyargılarına uygun görünen ne varsa, yayımlanan da o olacaktır" dedi Chase.

McDowell onunla hemfikirdi. "Ordu mensubu olan bizlerin şimdi karşı karşıya kaldığı durumu bir düşünün. Telgraf sayesinde, süregiden bir savaş olsa bile, sırlarımızı tüm dünyaya ifşa edebilir gazeteciler."

"Eminim, Başkan buna bir son verecektir" dedi Chase.

"Sizce, hem Bay Greeley *hem de* Bay Bennett'la başa çıkabilecek kadar güçlü mü?" Başını bu mümkün değilmişçesine salladı Kate. "İkisinden de ödü kopuyor."

Gözlerini Kate'in üzerinden ayırmadan, "Ben olsam" dedi Sprague, "ikisini de vururdum."

"Ben de öyle, Bay Sprague" dedi Kate. "Bakın –bu konuda– hemfikiriz."

Sevecenlikle gülümsedi Chase. Yüzbaşı Sanford, General McDowell'a bir yığın kağıt getirdi. Ayaklanmıştı General. "Şimdi bir strateji yaratmak zorundayım" dedi.

"Yardım edebilir miyim?" Hevesli bir savaşçı gibi görünüyordu Sprague.

"Vakti gelince, Vali." Yemiş olduğu kocaman karpuzun kabuklarına üzüntüyle baktı McDowell. "Müthiş güzel bir karpuzdu; bunu söylemeliyim." Sonra misafirlerine selam verdi ve sert çimenlerin üzerinden geçerek, dört küçük çadırdan ikincisine doğru ilerledi. Şimdiye dek toplanmış olan en büyük Amerikan ordusunun, Potomac Ordusu'nun karargâhının orada, ayaklarının dibinde olduğunu düşünmek, korkuyla karışık bir heyecana salıyordu Chase'i. Fakat sonra, önlerinden geçen ve onun sivil gözüyle bile beceriksiz duran bir bölük süvari dikkatini dağıttı. Bölükten sorumlu teğmen, emirlerini adamlara Almanca haykıran, kırmızı suratlı bir vahşiydi.

Gözlerini kırptı Kate. "Bizim Alman bir ordumuz mu var, Baba?"

"Öyle görünüyor."

Gözlüğünü çıkardı Sprague ve terleyen adamlara doğru baktı. "Adımları birbirine uymuyor" dedi. "Talime ihtiyaçları var. Ve şu

tüfeklere baksanıza! Çoğunun temizlenmeye ihtiyacı var. Bir ordu değil bu."

Arkadaşı Sumner'ın, hemen düşeceğine dair kehanette bulunduğu Richmond ileri harekâtına bu denli yaklaştıkları bir günde, bu düşüncenin iki kere dile getirilmiş olmasından hoşlanmamıştı Chase.

"Şey" dedi Chase, ayağa kalkarken, "Hesse'liler İhtilal'de çok iyi savaşmışlardı."

Yeşil ve sarıdan oluşan görkemli şemsiyesini açarken, "Kaybeden" dedi Kate, "Britanyalılar için."

"Hesse'liler Alman mı?" Dimdik ayaktaydı Sprague.

"*Son derece* Almanlar" diye cevap verdi Kate. "Bana kolunuzu verin, Vali. Ve bizi faytonumuza kadar geçirin."

Önünde yavaşça ilerleyerek genç çifti takip etti Chase; Arlington Heights'ın serinliğinin tadını çıkarıyordu. Etrafındaki muazzam askeri gösteriden de etkilenmişti ayrıca; daha doğrusu, gösterinin görebildiği kadarıydı Chase'i etkileyen, ki bu da çoğunlukla bir renk cümbüşü oluyordu; çimenlerin sönük, ormanınsa koyu yeşiline karışmış beyaz, gri ve kahverengi çadırlar. Her çeşit tabur talimdeydi. Atlar nallanıp tımar ediliyor, ardından da beslenip, sulanıyorlardı. Pirincin ayna gibi parlaklığına erişene dek cilalanıyordu toplar. Derin bir nefes aldı Chase. Ordunun ekşi kokularına alışmaya başlamıştı artık; hem insan hem de at teri, eyer cilası, gazyağı, yanmış barut... nahoş olmadığı gibi heyecan verici dahi denebilecek, Savaş Tanrısı Mars'a adanmış bir çeşit parfümle karışmıştı hepsi de. Ama bu pagan tanrısını düşünmek, Hıristiyan sağduyusuna geri döndürdü Chase'i. Suçluluk duygusuyla, Hıristiyan aşkını düşündü ve kendi kendine, Yuhanna'nın Yeni Ahit'teki İlk Mektubu'nun son dizesini mırıldandı. Bunu yaparken de, acaba General McDowell, Richmond harekâtına başlayacağı güne çoktan karar vermiş midir diye merak etti.

Doğal olarak, günü çoktan belirlemişti General McDowell ve askerlerin hazır olmaması yüzünden iki kere ertelemişti bile hareket tarihini. Hareket gününün tarihi, saati ve takip edilecek güzergâh David Herold'ın elindeki kağıt parçasının üzerine şifreyle kaydedilmişti şimdi.

Bay Thompson, David'in işten erken ayrılmasını istemese de, sıcağın yarattığı bitkinlik üzerine yapılan söylentiler, her eczacının göğsünde yatan Aesculapius'u harekete geçirmişti. Birkaç ilaç iç-

mek, birtakım tuzları yutmak ve doğruca eve gitmek mecburiyetinde kalmıştı David. Fakat, eve değil de, 15. Street'ten Georgetown'a giden tramvaya bindi David.

Sönen güneş ışınlarının altında, beyazdan çok kurşuni görünen Beyaz Saray'ın ardında kalan gökyüzü menekşe rengiydi. Savaş Bakanlığı'nın önünde, derin bir tartışmaya dalmış bir subay topluluğu kaldırımın üzerinde dikiliyordu. *Onlar* bile savaşın nihayet başlamak üzere olduğunu biliyor gibiydiler.

Eski Georgetown'un kırmızı tuğlalı evlerinin ansızın sona erdiği hattın sonunda tramvaydan indi David. Herkesin nefret ettiği kanalla paralel bir çizgide ilerleyen, Upper River Road diye bilinen yoldaydı şimdi. River Road'un kendisi, kanalla nehir kıyısı arasındaydı. Çok şükür, burada şehrin merkezinde olduğu kadar kirli değildi kanal.

Yolun kenarında, boyanmamış barakalar diziliydi. Burada siyahlar yaşıyordu; çocukları her yana yayılmış, toz toprak içinde oyun oynuyorlardı. Bugün çamaşır günü olduğundan, sönen güneş ışınları altındaki bayraklar gibi görünen kıyafetler asılmıştı ağaçlar arasına gerilmiş iplere. Tam gittiği yer olan küçük, ahşap iskeletli evi gördüğü sırada –"Arka bahçesinde öylesine büyük ve büsbütün romantik üç tane söğüt ağacı var ki" demişti Bayan Greenhow, "onları fark etmemen imkânsız"– ortaya ansızın bir süvari bölüğü çıktı ve onların yolundan çekilebilmek için bir ahududu çalılığının içine sıçramak zorunda kaldı David. Kalbi hızla çarpa dursun, süvariler ilerdeki Chain Bridge'i saklayan dönemeci dönene dek sessizce küfürler savurdu. Sonra ayağa kalktı ve kendine çekidüzen verdi; belli belirsiz ışıkta, kadife pantolonun üzerindeki kan gibi ahududu lekelerini görünce bir kez daha ve bu sefer yüksek sesle küfür etti.

Bettie Duvall, David'den daha büyük değildi; incecik genç kız, David'i, tek bir lambanın aydınlattığı, yarı döşenmiş ya da yarı döşenmemiş gibi duran ahşap iskeletli evin salonuna buyur ederken, üzüntüyle, Bettie Duvall'ın da tıpkı kendisi gibi güzel de olmadığını düşündü David. Aslında salonun yarı döşenmemiş olduğunu öğrendi bu arada. "Burası teyzemin evi" dedi genç kız. "O hâlâ burada. Şu anda üst katta. Ama ailenin geri kalanı –amcam ve herkes– Güney'e gitti."

"Siz de gidecek misiniz, Bayan?"

"Oh, evet."

"Ne zaman?"

Gülümsedi Bettie Duvall. "Bir saat içinde." Şu anda gür, siyah saçlarının bir tutamının içine saklanmış olan Bayan Greenhow'un mesajını çoktan almıştı Bettie. "Sizin sayenizde. Rose Greenhow sayesinde. Bay Lincoln sayesinde. Saat sekizde Chain Bridge'i geçmem gerekiyor."

"Virginia'da mı kalacaksınız?" Onunla gitmeyi teklif etmeli mi; yoksa etmemeli mi, bilemedi David. Kızın herhangi bir yerinde hafif bir kıvrımın izi dahi olsaydı, bu konuda ısrarcı olurdu. Maalesef, son derece zeki, hatta güzel bir karga gibi görünüyordu Bettie; ve kargalar David'e hitap etmiyordu.

"Hayır, geri döneceğim. İşe yarayabileceğim müddetçe Washington'da kalacağım." Şehrin ismini, gerçek vatandaşlarının telaffuz ettiği gibi telaffuz etmişti: Washnone.

Kendini bir kahraman gibi hissederek, "Tıpkı benim gibi" dedi David. Ilık bir rüzgâr perdelerden birini kımıldattı; hanımeli kokusundan neredeyse boğulacaktı David.

"Tıpkı sizin gibi, Bay Herold. Şansım yaver giderse, gece yarısından önce Fairfax'ta olurum."

"General Beauregard?"

Cevap olarak yalnızca gülümsemekle yetindi Bettie Duvall.

"Virginia'ya tarafına nasıl geçiyorsunuz?" Meraklanmıştı David. "Demek istediğim, Thompson's Drug Store'da çalıştığım için bu askeri geçiş iznini aldım ben; ama siz..."

"Masum bir çiftlik kızının hiçbir zaman geçiş iznine ihtiyacı olmaz. Masum bir çiftlik kızı... gibi giyiniyorum ve diğer taraftan Washington'a yiyecek getiren, tanıdığım ve gerçekten çiftçi olan iki ailenin arasına katılıyorum; sonra da, salatalıklar ve kavunlar arasında onlarla yolculuk ediyorum."

"Sizi onlar mı Fairfax'a götürüyor?"

Bir kahkaha attı Bettie Duvall ve hayır anlamında sallamaya başladı başını. Derken, saç örgülerinin arasında saklı olan şeyin önemini hatırlamış olacak ki, başını sallamaktan vazgeçerek, "Bana bir at, bir posta atı veriyorlar ve tüm gece at sürüyorum. Bir keresinde, hiç durmaksızın iki gün bir gece at sürmüştüm. Her kavşakta yeni bir at vermişlerdi bana."

Böylesine heyecan verici bir şey hakikaten de gerçek olabilir mi diye merak etti David. Ama binlerce sineğin tek bir lambanın ışığına hücum ederek kendilerini yakmakta olduğu o hanımeli kokan odada, bu düşüncenin derinlerine dalmasına fırsat verilmedi.

"Gitmek zorundayım, Bay Herold. Size teşekkür ederim. Konfederasyon size teşekkür eder. Bu gece benim için dua edin."

"Savaş ne zaman başlayacak sizce?" Kapıda bir an için durmuştu David.

Saç örgüsüne dokundu genç kız. Gülümsedi. "Büyük silahlar Centerville ve Manassas'ta patladığında başlamış olduğunu anlayacaksınız. Silah seslerini Thompson's Drug Store'dan bile duyacaksınız; çünkü, o tepelerin arasında bir top patladığında, öyle zannediyorum ki, tüm dünyaya yayılacaktır sesi!"

Birbiri ardına çarpan kapıların sesi, ahşap oymalı yatağında yatan Mary Todd Lincoln'ü uyandırdı. Bir an için, uyur uyanık bir halde, Köşk'te kapıları çarpanın kim olduğunu ve bir pazar sabahı böylesi gürültü çıkarmalarına nasıl izin verildiğini merak etti. Derken, büsbütün uyandı Mary ve rüyasında çarpan kapıların aslında nehrin karşı tarafındaki top atışları olduğunun farkına vardı; gerçek savaş nihayet başlamıştı.

"Father!" diye seslendi Mary. Fakat, Lincoln'ün bugünlerde uyuduğu nadir zamanlarda çoğunlukla tercih ettiği, Mary'nin yatak odasının bitişiğindeki küçük yatak odasından karşılık gelmedi. Ama Keckley onu duymuştu. Yatak odasına girdi ve perdeleri açtı. İçeri dolan güneş ışığından sabahın erken saatleri olduğunu anlayabilmişti Mary. Saat on birde Presbiteryen Kilisesi'ne gitmeleri gerekiyordu.

"Başladı mı, Lizzie?"

"Evet, hanımım. Saat altı buçukta ilk top atışlarını duyduk. Bay Lincoln çoktan Savaş Bakanlığı'na gitti. Ama bu durumda bile sizinle kiliseye geleceğini söylüyor."

Keckley, Mary'nin sabahlığını giymesine yardım ederken, Lizzie Grimsley'yin, kapı aralığından odaya baktığı görüldü. Lizzie de sabahlığının içindeydi; ya da hanımların kendi aralarında kullandığı tabirle ifade edersek, çıplaktı.

"Mary, tüm o gürültüyü duydun mu?"

"Nasıl duymam? Öyle yakından geliyor ki."

"Umarım, yakında değillerdir" dedi, şişman ve solgun Lizzie. "Ben acıktım."

"Beyaz Saray'ı zapt etseler bile, bizi vurmadan önce kahvaltımızı etmemize müsaade ederler." Heyecan içindeydi Mary ve keşke olmasaydım diye geçiriyordu içinden. Ciddi bir şeydi savaş. Erkek-

ler öleceklerdi; hatta, o zavallı çocuğun, Ellsworth'un öldüğü gibi öleceklerdi. Ama, aşina oldukları dünyanın sona ermekte olduğu fikri anlaşılmaz bir şekilde memnun ediyordu onu. Gerçekleşmek üzere olan şey, bundan önce olmuş olan hiçbir şeye benzemeyecekti. Bundan emindi Mary. Bay Lincoln'ün hâkimiyetinin baki kalacağına da emindi; ki bu, yeni dünyanın eskisinden daha iyi olacağı anlamına geliyordu. Gençken değişimden korkardı; ama değişim fikrini kucaklıyordu şimdi. Yaşlılık bu mu diye merak etti Mary.

İlk top sesiyle, yatağından yere yuvarlandı Hay; yüzünü yıkadı ama tıraş olmadı; uzaktan gelen ve neredeyse yataktaki Nicolay'ın horlamaları kadar yüksek top sesleri altında süratle giyindi. Birinci Sekreter'in uyumaya devam etmesine izin verdi Hay. Bu konularda, çoğunlukla rekabet halindeydiler. Ne de olsa, tarihti bu; boş olduğu ortaya çıkan Başkan'ın Ofisi'ne girdiği sırada, buna benzer hiçbir şeyin, ülkenin şöyle dursun, her ikimizin de bir daha başına geleceği yok diye düşündü Hay. Başkan'ın Ofisi'nin bitişiğindeki Telgraf Odası, biri sanki geçici olarak ileticinin yanından ayrılmış gibi duruyordu. Sonra, genç bir subayın, Edward'ın masasına oturmuş, İncil okumakta olduğunu gördüğü bekleme odasına gitti Hay. Hay'i görünce esas duruşa geçti subay. "Sir, Başkan Savaş Bakanlığı'nda."

"Haberler nedir?"

"General McDowell, Manassas'a doğru ilerliyor. Centerville'den. Tek bildiğimiz bu, sir."

Ferah sabah ayazında, Beyaz Saray'dan, bir düzine faytonun çoktan önüne çekilmiş ve iki bölük piyadenin nöbet tutmakta olduğu Savaş Bakanlığı'na doğru koşturdu Hay. Nefes nefese, nöbetçi subayın selamına gelişigüzel karşılık verdi ve binaya daldı. Başkan'ı General Scott'ın ofisinde buldu. Holün sonundaki telgraf ileticisi takırdarken, yaverler bir odadan diğerine koşturuyorlardı.

Hay'e dalgınca selam verdi Lincoln. Scott ise görmezlikten geldi onu. Virginia haritasının yanında bir piramit gibi dikiliyordu General. Gümüşrengi sakalının koyu kırmızı yanaklarında mika tabakaları gibi parladığını fark etti Hay. General de tıraş olmamıştı. "O civarlarda Bull Run olarak bilinen bir nehrin ya da çayın şu tarafında General Beauregard. General McDowell, daha yeni, şuradaki, Beauregard'ın sol tarafındaki bir mevziye doğru harekete geçti."

"Daha yeni mi harekete geçti?" Failin ölüm cezasına çarptırılabileceği bir ağır ceza davasındaki savcı kadar dikkatliydi Lincoln.

"Evet, sir. Bu sabah saat iki buçukta hareket etmiş olması gerekiyordu. Fakat hareket ertelendi ve şimdi de..."

"Bu ikinci erteleme." Bacaklarını sandalyenin ayağına dolamaya başlamıştı Lincoln. "Centerville'e çarşamba günü varmış olması gerekiyordu. Bunun yerine, Fairfax'ta durdu. Şimdiden iki gün kaybetti. Johnston'ın adamlarının Harper's Ferry'den yola çıkıp, Manassas'taki Beauregard'a katılmaya zaman buldukları anlamına geliyor bu."

"Zaman, sir. Fakat, fırsat değil. General Patterson'ın Harper's Ferry'de olduğunu unutmayın. Fevkalade bir komutandır. Johnston'ı oraya sıkıştırdı. Şimdi düşmanla yüz yüze olduğumuz yer, şurası..." Bir yaver, General Scott'a bir mesaj uzattı. Mesaja bir göz attı Scott; sonra da mesajı, gözlerine iyice yaklaştıran Lincoln'e verdi. Ancient içini çekti. "Savaşmayacak olan iki bin adam mı eder bu?"

"Evet, sir. Dördüncü Pennsylvania Alayı ve Sekizinci New York Alayı Topçu Sınıfı Bataryası... Üç aylık askerlik süreleri dün gece yarısı sona erdi ve bu cesur vatandaş-askerler tam savaş başlamak üzereyken eve dönüyorlar şimdi."

"McDowell'ın o iki kıymetli günü" diye mırıldandı Lincoln, "kaybetmemesi için bu yüzden dua ediyordum. Neyse, suç benim. En başında, üç yıllık askerlik demeliydim.

"Bilemezdiniz ki, sir."

"Benim görevim *daima* bilmektir; özellikle de bilmediğim zamanlarda." Bacaklarını sandalyeden çözdü Lincoln. O bunu yaparken, ikinci bir mesaj geldi.

Mesajı okurken Scott'ın yüzünde beliren tebessümün, hasat zamanındaki bir yarımayı andırdığını düşündü sersemlemiş olan Hay. Sıtma nöbetinin onu yeniden ve tüm günlerin içinde tam da bugün ziyaret etmemesi için dua etti. "Sudley Ford'dan başarıyla düşmanın sol yanına geçiyoruz. Asiler geri çekiliyorlar. Saldırabilecek bir durumdayız şimdi. Plan arzu edildiği gibi ilerliyor, sir."

"Tayin edilen günde olmasa da." Hay'e ona eşlik etmesini işaret etti Lincoln ve İhtiyar General'i haritasının başında, yaverlerine bugünün karmaşık harekâtıyla Chapultepec'te kendi takip etmiş olduğu strateji arasındaki benzerlikleri anlatırken bırakarak odadan çıktılar.

Yüz kadar erkek ona selam çakarken, gözlerini yoldan ayırmaksızın ve başıyla boynunu, Hay'in artık bildiği gibi, daima endişeli olduğuna işaret eden bir şekilde hafif öne doğru çıkartarak, şapkasını kaldırdı Başkan. Ancient'ı bir kitap gibi okumayı becerememesine rağmen, en azından, çok karıştırılmış olan sayfaları hafızasına kaydetmişti Hay.

Yolda hiç durdurulmadan Beyaz Saray'a geçtiler. En yılmaz iş arayanlar dahi hâlâ yataklarındaydılar. Başkan'ın Park'ına girdiklerinde, "Dün gece evlerine gitmeye karar veren o adamları orduda tutabilmeniz için hiçbir yol yok mu?" diye sordu Hay.

"Elbette orduda tutabilirim onları. Dilersem otuz yıllık bir savaşta dövüşmeye bile mecbur edebilirim. Ama eğer bunu yaparsam, bir daha asla gönüllü askerlerim olmaz, öyle değil mi?"

"Evet, sir."

Yürürken yere bakıyordu Lincoln. "Diğer taraftan, eğer General McDowell o orduyu hayli süratle Richmond'a ulaştıramazsa, yapmak mecburiyetinde olacağımız üzere erkekleri askere almak zorunda kalırsak, sorunlar yaşayacağız."

"Ne kadar erkeğe ihtiyacımız olacak?"

"Üç yüz bin diyor General Scott. Yaşı on sekizle kırk beş arasında her Amerikalı erkeğin, yerel şerife adını kaydettirmek zorunda olacağı anlamına geliyor bu. Sonra, tüm isimler kağıt parçalarına yazılacak ve kör bir adam –gerçek bir kör mevcut değilse de, gözleri bağlı olan biri– isimleri çekmeye başlayacak."

Bu konu hakkındaki Kabine tartışmalarını takip etmişti Hay. Askere gitmeyi reddeden o erkeklere ne yapılması gerektiği üzerine çok spekülasyon yapılmıştı. Uzun bir cezaevi dönemini askeri göreve tercih eden bireylerle yerel yetkililerin baş edebileceğine karar verilmişti. Ama, farz edin ki, demişti Bay Bates, büyük sayıda erkek askerliği reddetti? Bu sorunun birkaç çözüm yolu vardı ve Hay'in içlerinde en kötüsü olduğunu düşündüğü yöntemi seçmeye hazırdı Tycoon. "Kendisi hizmet vermek istemeyen herhangi bir erkeğin, onun yerine askere gitmek isteyen ya da en azından gidecek olan bir başkasına belirli bir miktar para ödemesine izin vermeye meyilliyim..."

"Father!" Her biri de, "Baba, Baba, Baba" diye haykıran küçük meleklerin tiz seslerinin eşlik ettiği, Cennet'ten gelen bir ses gibi çıkmıştı Madam'ın sesi.

Lincoln ve Hay yukarı doğru baktı. Beyaz Saray'ın çatısında Madam, Willie, Tad ve Lizzie Grimsley dikiliyordu. "Yukarı gel, baba

ve savaşı gör!" diye bağırdı Tad. Ne anlama geldiği anlaşılmaz bir edayla el salladı Lincoln ve Beyaz Saray'a girdi.

Bir teleskopu iki eliyle kavradı Mary ve gerilerde, düzensiz aralıklarla da olsa, silah seslerinin halen duyulmakta olduğu yeşil, alçak tepelere doğru çevirdi teleskopu. Solgun ve sisli sabahın ufkunda, soluk mavi bir tarlada yetişen taze pamuklara benzeyen duman bulutlarını seçebiliyordu Mary. Zaman zaman, alevlerden çıkan pırıltılar gökyüzünü aydınlatıyordu; fırtınasız bir gök gürültüsüne eşlik eden, fırtınasız şimşekler gibi.

"Ben de bakayım!" Teleskopa elini atmıştı Tad. Ona sert bir tokat attı Mary. Tad uludu.

"Hak ettin." Her zamanki gibi, ahlakçı kesildi Willie. " 'Lütfen, de."

"Kapa çeneni" dedi Tad ve kardeşine bir tekme attı.

"Kesin şunu!" Her birini de bir kolundan yakalayıp, onları ayırdı Lizzie Grimsley. "Tek bir tırabzan ya da benzeri bir şey yok burada ve siz tepişiyorsunuz. Oh, Mary! Sanırım, başım dönüyor."

Teleskopu Lizzie'ye verdi Mary. Karşıdaki, üzerindeki sayısız çatlak son yağmurdan kalan pis sularla dolu olan siyah, katran kaplı çatıya bakıp, "Kesinlikle çok yüksekteyiz" diyerek Lizzie Grimsley'ye katıldı Mary. Dingin ve budalaca bir cesaretle, "*Benim* hiç yükseklik korkum yok" dedi.

"Şey, ben de şimşekten, yıldırımdan korkmam." Teleskopu Virginia'ya doğrulttu Lizzie.

"Ben korkarım." Ürperdi Mary. Bir gün –ya da daha da beteri, bir gece– yıldırım çarpmasıyla öleceğini çocukluğundan beri biliyordu Mary. Büyük bir evin bodrumunda, dört direkli bir karyolanın altında, kuştüyü yorganlara sarılı dahi olsa, onu bulacaktı yıldırım. Öte yandan, toplardan, silah seslerinden ya da asilerden hiç korkmazdı.

Başkan çatıda belirdi. "Mother, kahvaltıya gel."

"Haberler nedir?" Tad'in bir ağaçmışçasına babasının üzerine tırmanmasına engel olmaya çalıştı Mary ama bunu başaramadı. Tad muzaffer bir edayla babasının omuzlarındaki yerini alırken, Lincoln'ün üzerindeki siyah, resmi Pazar elbisesinin üzerinde yeni bir dizi buruşuk oluştu.

"Saldırıya başladık. Tek duyduğum bu."

Teleskopu Lincoln'e verdi Lizzie. Usta bir el hareketiyle teleskopu gözlerine götürdü Lincoln ve dikkatlice soldan sağa çevirdi. Te-

leskopu yere bırakırken, "Henüz hiçbir şey söyleyemeyiz" dedi. Bir kulağını kabartarak, kaşlarını çattı. "Koruma ateşini kestik. Neden endişeleniyorum?"

"Askerlerin içinde tanıdıklarımız var mı?" diye sordu Willie. "Bilirsin ya, zavallı Ellsworth gibi."

Lincoln ve Mary bakıştı. Nihayet, "Onları tanıdığımızı söyleyemem" diye cevap verdi Lincoln. "Elbette, General McDowell orada. Hepimiz onu tanıyoruz. Ve..."

Sakallı ve saçlarına ak düşmüş o şişman erkek ırkıyla, on yaşındaki çocuklarla oyun oynamayı ve gülmeyi hâlâ seven, saçlarına hiç kır düşmemiş, taze yüzlü, ince belli diğerleri arasındaki farkı daha on yaşındayken kavramış olan Willie, "Oğlanları kastetmiştim" dedi.

"Hayır." Sertti Mary. "Onlardan hiçbirini tanımıyoruz."

"Peki ya Güneyli oğlanlar? Kentucky'den olanlar?" Israrlıydı Willie.

"Haydi, kahvaltıya." Kolunu Willie'nin omzuna doladı Mary; aynı boydaydılar artık.

"Öldürülen Ellsworth hakkında yazdığına benzer bir şiir daha yazmak istiyor Willie!" Babasının omuzlarının tepesinden kahkahayla gürledi Tad.

"Aşağıya inene dek bekle sen" dedi Willie.

"Hepimiz aşağıya inelim" dedi Lincoln. "Ve kiliseye gitmek için hazırlanalım. Bu, haftanın en sevdiğim günü; tıpkı mahkûmun..."

"Hikâyeyi biliyoruz, Father." Beyaz Saray'ın çatısında tek sıra halinde, açıldığında ortaya çıkan dik merdivenlerin evin içine doğru indiği kapak şeklindeki kapıya doğru ilerlerlerken Lizzie'nin bayılmak üzere olduğunu fark eden Mary, Lincoln'ün koluna girdi. "Haftanın en sevdiğin gününden söz açılmışken, Lizzie'yle Papaz Dr. James Smith'ten bahsediyorduk biraz önce..."

"Oh, hayır!" diyerek inledi Lincoln.

"Oh, evet!" Merdivenlerden inmeye ilk başlayan Mary oldu. "Springfield'da en sevdiğimiz papaz o."

"Öyleyse, onu burada tutmalıyız."

"Ama, Father, o bir İskoçyalı."

"Daha iyi ya. Savurganlık, bu dünyanın beyhudeliği ve toprak spekülasyonlarına karşı vaaz verecektir." Mary'nin başı çatının altındaydı şimdi. Ama sesi çok anlaşılır geliyordu. "İskoçya'daki Dundee'ye gitmeli. Konsolosumuz olarak."

Ayağıyla basamağı ararken kapının koluna tutunmuş olan Lizzie, beti benzi atmış bir halde, "Evet, Lincoln Enişte" dedi. "Mükemmel bir seçim o."

"Böyle bir günde, Kuzen Lizzie, beni, yani başkanını, bir konsolosluk için köşeye mi sıkıştırıyorsun?"

"Bu ilk defa olmuyor." Çok uzaklardan gelmişti Mary'nin sesi. "Ama bizi hep geçiştiriyorsun."

Lizzie içerdeydi şimdi. Onu Willie takip etti. Sonra da, omuzlarında Tad'le Lincoln. "Siz bayanlar, öncelikle Bay Smith için bir iyi davranış sertifikası almak zorundasınız. Çünkü benim tek bildiğim, Papaz Smith'in içki ve sigara içtiği, küfür ettiği ve sefih biri olduğu."

Babası merdivenlerden inerken, "Sefih ne demek?" diye sordu Tad.

"Özgürlüğü, bizim gibi, her şey için değil, yalnızca bir tek şey için isteyen adamdır sefih."

Top ateşi durmuştu. Duman haleleri, kenarlarında yağmur bulutlarının kümelenmeye başladığı engin yaz göğünün pusuna tamamen karışmıştı artık.

Hay ve Nicolay, idari ofislerin sessizliğinden, postaya cevap vermek ve Başkan'ın imzasıyla gazetelere mektup yazmak için faydalandılar. Sıtma nöbetinin ön işaretlerinin baş göstermiş olduğunun farkındaydı Hay; doğal olmayacak derecede kuru olan gözlerde ağırlık; karaciğer çevresinde ağırlık; tüm iskelette, sanki kemikler etten kurtulmak istermişçesine bir ağırlık. Şehirdeki, ömürleri boyunca sıtma nöbetinden çeken çoğu Güneyli'nin aksine, bu hastalıklı iklime doğuştan alışkın görünen yerlilerin haricindeki herkes, er ya da geç, Potomac hummasına tutulmuştu; Ancient değil ama Madam'ın da tutulmuş olduğu gibi.

Hay ya da Nicolay hummadan yatağa düştüğünde, ortak yatakları sağlıklı olana bırakılırken, hastalıklı olan, bu müsibet süresini doldurana dek çarşaflara ve battaniyelere sarılı halde, titreyip terleyerek, karantinaya çekilip, bir ranzada uyumak mecburiyetinde kalıyordu.

Kendiliğinden titremeye başlamış olan kolunu tutarak, "Sevgili eski çılgınlığım geri döndü" dedi Hay.

Gözlerini cevap yazılacak dağ gibi mektuplardan ayırmaksızın ve fazla anlayış göstermeden, "Sizi ranzaya alalım" dedi Nicolay. "Çocuk Vali şehre geri döndü."

"Savaş kazanıldı." Yakasını gevşetti Hay ve daha iyi hissetti. "Onunla ne yapılacak?"

"Bir gözlemci olarak Virginia'ya gitmesine izin verdi McDowell. Niye önemi olan her şey pazar günü oluyor buralarda?"

"Tanrı'nın dileği bu, sanırım." Uzun bir makası eline aldı Hay ve bir Richmond gazetesinden, muhtemelen dün gerçekleşmiş olan Konfederasyon Kongresi'nin toplanmasıyla ilgili bir hikâyeyi kesmeye başladı. "Bir pazar günü savaşmanın günahkârlığı hakkında vaizlerden de çok laf işiteceğimizi zannediyorum ayrıca."

"Eğer kazanırsak, kim takar?"

"Eğer kaybedersek, kimin umurunda?"

Hay, hummanın ilk evresinde olmasına rağmen, bütün gün ve gece, işini yapmaya devam etti. General'in onları 1812 Savaşı'nın resmedildiği bir tablonun altına yerleştirilmiş olan bir yatakta karşıladığı General Scott'ın ofisine giderken Başkan'a eşlik etti. Ayağa kalkamadığı için özür diledi General. Yediği muazzam akşam yemeklerinden birinin etkisini uyuyarak geçiştirmeye çalıştığı aşikârdı. General'in özrüne bir el hareketiyle son verdi Lincoln. Uzaktan uzağa gelen top gümbürtüleri şehrin her yerinden açık seçik duyuluyordu; son "haberler" tartışılmakta olduğundan Willard's Hotel'in barı tıka basa dolmuşken, Hazine'nin önünde, Bay Chase'in ağzından tatlı dille –sanki tatlı dil gerekirmiş gibi– kehanet dolu bir ifade alabilmeyi uman bir kalabalık toplanmıştı. Çabuk öfkelenen askerlerin, kapılarının önünde nöbet tuttuğu ve askeri bir geçiş izni olmayan kimseyi içeri salmadığı Beyaz Saray'ın önüyse neredeyse bomboştu. Köşk'ü hiç böylesine sakin görmemişti Hay.

"Silahlar bize yaklaşıyor sanki, General" dedi Lincoln ve sanki, savaş sokakta cereyan ediyormuş gibi tuhaf bir edayla pencereyi işaret etti. Savaş değilse de, savaşın gürültüsü sokaktaydı.

Scott bir an kulak kabarttı, sonra da başını salladı. "Rüzgâr bize oyun oynuyor, sir. Her neyse; toplarımız yerlerindeler; tıpkı onlarınkilerin de olduğu gibi. Herhangi bir topun yerinin artık değiştirilebileceğini düşünemiyorum bile; ya da, değiştirilse de yeniden kurulabileceğini."

Şapkasının içinden birkaç telgraf çıkardı Lincoln. "Fairfax Court House'dan gelen bu son rapor, asilerin geri çekilmiş olduğunu söylüyor."

"Bundan daha da iyi, sir. Saat üçte geri çekilmişlerdi."

"*Ama,* takviye edilmeleri mümkün." Sol kaşı kalktı Lincoln'ün. "Nasıl?" Lincoln'ün, melankolik olsa da sakin, otoriter havasını muhafaza etmek için çaba gösterdiğinin farkındaydı Hay.

"Böyle bir şey yaparak ne kastedebileceklerini bilmiyorum, sir. Takviye nereden gelecek? General Johnston'ın, Harper's Ferry yakınlarında on üç alayı var. Eğer harèket etmiş olsaydı, bundan haberimiz olurdu. Asla korkmayın, sir. Gün bizim günümüzdür." Ağzını kocaman açarak esnedi İhtiyar ve hemen bahş edilen genel bir af diledi. Ardından da, uykuya geri dönmesine müsaade edildi.

Hay'den ziyade kendine, "Jefferson Davis, demiryoluyla Manassas'a doğru ilerliyor" dedi Lincoln.

"Bunu nereden biliyorsunuz, sir?" Kendi dişlerinin çıkardığı tıkırtıları artık kendisi duyabiliyordu Hay; Başkan'ın bunu duymadığını umdu.

"Bizim de casuslarımız var."

"Dün Kongre'leri toplandı mı?"

Kesin bir cevap verdi Lincoln. "Richmond'da bir *toplantı* oldu. Zannedersem, hemen her toplantı kendine kongre ismini verebilir; insanlar, bu durumda asiler oluyorlar, istedikleri zaman bir araya gelebilirler."

Saat beşte, yatağına gitmesi için Hay'e ısrar etti Nicolay; ama isyanın belirleyici –hatta son– günü olabilecek bugünün tek bir dakikasını dahi kaçırmak istemiyordu Hay. Her şeyin yolunda olduğuna dair temin edilen Başkan ve Madam, akşamüstü serinliğinde bir fayton gezintisine çıktı. McDowell'dan kesin bir haber gelmemiş olmasına rağmen, silahların daha seyrek aralıklarla ateşlendiklerini fark etmişti Hay. Başının hafiflediğini ve gerçekdışı olduğunu hissetmeye başlayan Hay, acaba mermileri bitmiş olabilir mi, diye meraklandı. Fakat, Seward saat altıda bir hayalet gibi Nicolay'ın ofisinin kapısında belirdiğinde gerçek anlaşıldı. Seward'ın normalde pembe olan benzi solmuş ve tüy gibi kır saçları en az Lincoln'ünkü kadar darmadağın olmuştu. Her zamankinden de güçlü bir puro dumanı ve akşam yemeği sonrası şarabı kokusu sinmişti üzerine. Nicolay ve Hay ayağa fırladı.

"Başkan nerede?" Tuhaf bir hareket yaptı Seward; sanki düşmemek için ellerinin tersini kapının pervazına bastırdı; gerçi, Başbakan'ın bol pantolonlar içindeki kısa bacakları her zaman yere çökmek üzereymişler gibi görünüyordu Hay'e. Lincoln'lerin saat beşte fayton gezintisine çıkmış olduklarını söyledi Nicolay.

"Son haberlerin hiçbirini aldı mı, aldınız mı?"

"Sabahtan beri duyduğumuzdan fazlasını değil. Asiler geri çekildiler. Kazanıyoruz..." dedi Nicolay.

"Kimseye bir şey söylemeyin." Sert bir fısıltı halinde çıkmıştı Seward'ın sesi. "Muharebe kaybedildi. Haber daha yeni telgrafla geldi. McDowell tüm kuvvetleriyle geri çekiliyor ve General Scott'ı daha biraz önce, başkenti kurtarmak için elinden geleni yapmaya davet etti."

"Aman Tanrım!" Sanki nefes almaya çalışıyormuşçasına ağzını oynatarak, olduğu yerde kalakaldı Nicolay. Tüm bunlar, genellikle gece yarısı yaklaşana dek başlamayan delirme nöbetlerinin bir parçası olabilir mi diye merak etti Hay.

Takip eden birkaç saat, hummanın etkisiyle gördüğü bir rüyadaymışçasına hareket etti Hay; hakikaten öyleydi de. Ancak, ne olduğunu biliyordu ve yapması gerekeni yaptı. Dışişleri Bakanı'nın verdiği yetkiyle, Kabine'nin her üyesine derhal Köşk'e gelmeleri için haber yolladı. Fakat sonunda, Kabine ve Başkan bir saat sonra Köşk'te değil, General Scott'ın meskeninde buluştu.

McDowell'ın haberi kendisine iletildiğinde külrengi olmuştu Lincoln'ün yüzü. Ama hiçbir şey söylememişti ve Hay kötü haberi Madam Beyaz Saray'a girene dek kendisine bildirmemiş olduğu için müteşekkir görünmüştü. Muhafızlar olsun ya da olmasın, Köşk'ün kapısında kayda değer bir kalabalık toplanmaya başlamıştı artık. Haber yayılıyordu. Ayrıca, uzun zamandır geliyorum diyen yağmur hafif hafif atmaya başlamıştı.

Üniformasını giymiş ve tıraş olmuş Scott, Virginia haritasının hemen yanındaki koltuğuna kurulmuştu. Odaya haberci oğlanlar gibi generaller girip çıkarken, Bay Cameron, sanki tamiri için kiminle sözleşme yapılacağını ve ne kadar komisyon ücreti talep edileceğini merak edercesine, çatlamış tavana dikmişti gözlerini.

Etrafındaki her şeyi, adeta çakan şimşekler içinde görüyordu şimdi Hay. Kabine üyeleri odayı tıka basa doldurmuştu. Benzi atmış olan Chase, "Şehri boşaltmak zorunda kalacağız" dedi. Kimsenin onu dinlediği yoktu. Söylediğini daha yüksek sesle tekrar etti. Herkesin gözü, sanki haritada bazı sırlar gizliymişçesine sertçe haritaya bakan Lincoln'deydi.

Sersemlemişti Seward ve tüm hantallığına karşın narin görünüyordu. "Buna inanamıyorum. Eğer haberi gönderen McDowell'ın ta kendisi olmasaydı, inanmazdım. Sir, saat üçte asiler kaçıyorlardı."

Sanki bir jüriye, özel bir önemi olmayan küçük bir delil sunuyormuşçasına, neredeyse gelişigüzel, "Ama sonra takviye edildiler" dedi Lincoln. "General Beauregard'ın arazide on iki alayı vardı bu sabah. Öğleden sonra, yirmi beş alayı oldu. Bu nasıl oldu dersiniz?"

Hay'in beyninde çakan şimşekler, bir an için Scott'ın buruş buruş yüzünü aydınlattı; iş üzerinde olan solucanları gördü o yüzde; pek yakında toprağın da tanıyacağı heybetli kurukafayı seçti gözleri. "Harper's Ferry'de olan asi General Johnston" diye hırladı Scott, "dün gece bir ara Beauregard'la görüştü."

Scott'a doğru döndü Lincoln. "Bizim generalimiz General Patterson onlara neden engel olmadı? Ya da en azından, Johnston'ın yerinden ayrılmış olduğunu niye haber vermedi?"

Bu soruyu cevapsız bıraktı Scott. Ama, savaşçı ve askeri bir zekâsı olan Blair ansızın, Chase'in tiksintiyle ürpermesine yol açan ve Lincoln'ün de, Scott artık orada değilmişçesine komutayı eline almasına ilham veren bir küfürle gürledi.

"Bu akşam şehrin içinde ve çevresinde tetikte olmaları için hiçbir askerin görevinin başından ayrılmamasını istiyoruz. Long Bridge, Chain Bridge ve Aqueduct'ın köşe bucak her yeri, yoğun koruma altında olacak."

"Evet, sir" dedi Scott.

Toplantıda, Komutan Yardımcısı'nın, Savaş Bakanı'nın kardeşinin öldürülenler arasında olduğunu bildirdiğini duymuştu Hay. Kısacık bir an için tavanı incelemeyi kesen ve sanki biri yüzüne kar fırlatmış gibi görünen bu yolsuzluk abidesine karşı belli bir merhamet duydu Hay. Elini, Cameron'ın omzuna koydu Lincoln ve hiçbir şey söylemedi.

Bundan sonra gelen haberler sesli okundu. İlk başta, geri çekilmeyi ve Centerville'de direnmeyi umut etmişti McDowell; sonra da, Fairfax Court House'da direnmeyi... Ardından da, askerlerin yeniden bir araya gelmeyeceklerini ve Potomac'a doğru kaçmakta olduklarını rapor etmişti. İsyancıların bu avantajı kullanarak, şehri zapt edip etmeyecekleri konusunda hiçbir fikri yoktu.

Washington'ın savunması için emirler verilirken, Scott'ın Tycoon'a, "Sir, Amerika'daki en büyük korkak benim. Görevden alınmayı hak ediyorum; çünkü ordunun savaşacak durumda olmadığı bir zamanda ayağa kalkarak, bu kampanyaya sonuna kadar karşı çıkmadım" dediğini duyduğunda dahi kendini olağanüstü bir şekilde iyi hissediyordu Hay.

Sol kaşı kalkık, Scott'a doğru döndü Lincoln; bunun çoğunlukla diğerleri için bir tehlike işareti olduğunu biliyordu Hay. "Sizi dövüşmeye benim zorladığımı mı ima ediyorsunuz, General?"

"Hizmet ettiğim hiçbir başkan bana karşı sizin kadar nazik olmadı" diye cevap verdi yaşlı adam; bunun bir cevap olmadığını biliyordu Hay.

O yağmurlu gecede hiç kimseye uyku yoktu. Ofisindeki bir kanepeye uzandı Lincoln ve akın akın ziyaretçi kabul etti. İçlerinde, hepsi de hedefi Richmod olan orduyu alkışlamaya can atan diplomatların ve sosyetik hanımefendilerin de bulunduğu bir toplulukla beraber muharebeyi izlemeye gitmişti birkaç senatör. Piknik yaparak yenecek öğle yemekleri Gautier's tarafından hazırlanmıştı ve yüzlerce fayton köprülerin üzerinden Virginia tarafına geçerken etrafa yayılmış hava pek şendi o sabah. Şimdiyse, şenlik ateşini seyre gidenler, bir panik havası içinde şehre geri dönüyorlardı.

Hay'in ismini hatırlayamadığı bir Kongre Üyesi, "Her şeyi gördüm! Onlardan çok daha üstünüz. Buna hiç şüphe yok, Bay Başkan. Yenildiler" diye bildirmişti.

Kaba, alaycı bir tonla, "Öyleyse" demişti Lincoln, "onları yendikten sonra, eve kadar tüm yolu koşarak geldi askerlerimiz, öyle mi?"

Senatörlerden Wade, Chandler, Grimes ve Trumbull rapor vermeye geldi. Kıyafetleri toz içindeydi; yüzleri de toz ve terden kararmıştı. Onları dinledi Lincoln; dinledi, dinledi. Bir noktada, "Lanet olsun" dedi ve bunun Ancient'ı küfrederken gördüğü ilk sefer olduğunu fark etti Hay.

Bu arada, Nicolay yatağa gitmesi için ısrar ediyordu Hay'e; ama gitmeyecekti; henüz değil. Uzlaştı Hay. "Willard's Hotel'e gidip, yiyecek bir şeyler var mı diye bakacağım." Sıtma nöbetinin ilk safhalarında aç olurdu ve muazzam miktarda yiyip içebilirdi. Sonraları ise, yemeğin görüntüsü bile midesini kaldırırdı.

Pennsylvania Avenue'yu geçerken, böylesine geç ve yağmurlu olmasına rağmen, tüm caddenin insanlarla dolu olduğunu görünce hayrete düştü Hay. Willard's Hotel'in kapısında bir Zouave –Ellsworth'un sözde ateş toplarından biri– etrafına toplanmış bir grubu muharebeyi anlatışıyla büyülerken, caddenin alt ve üst kısımlarında, rapor vermek üzere Savaş Bakanlığı'na doğru at süren Birlik subayları vardı; kampa doğru ilerleyen ilk süvari de görüle-

biliyordu artık. Piyadeler ancak birkaç saat sonra ortaya çıkmaya başlayacaklardı.

Puro tezgâhının önünde, Thurlow Weed, Hay'e selam verdi. "Haberler nedir?"

"Hiç iyi haber yok, sir."

"Biraz önce Burnside'ı gördüm. Kimseye tek kelime etmeden odasına çıktı."

"Ve yanında askerleri olmaksızın?" Her daim üçkağıtçının teki olan Thurlow Weed'e karşı üzüntüsünü belli etmemesi gerektiğini biliyordu Hay; ama şimdi, saf sağduyululuğu geride bırakmıştı.

"Biraz yeşil görünüyorsunuz" dedi, büyük siyasetçi ve gazete editörü.

"Sıtma ateşi yokluyor, sir. Geçecektir."

"Çoğu şey geçer." Başkan'ın yanından henüz yeni ayrılmış Senatör Wade'e elini uzattı Weed. Kalabalığı yararak, ilk yemek odasına doğru ilerledi Hay. Oda kapalıydı; pazar olduğundan değil sadece, en iyi yiyeceklerin tümü de zarif seyirciler için Manassas'a gönderilmiş olduğundan. Hay'in arkadaşı Şef Garson George Washington görünürde yoktu. Sonunda, midesini tıka basa jambonla doldurup, konyak içtiği süre boyunca gözlerini bardak bardak cin içen Çocuk Vali'nin sıska ve kirli yüzünden ayırmadığı kalabalık bara gitmek zorunda kalmıştı Hay. Erkekler sırtlarına abanarak barmene içki siparişi veriyorlardı. Puro dumanı ağırdı. Saatin kaç olduğunu merak etti Hay. Her nasılsa tüm geceyi kaybetmiş olduğu hissine kapılmıştı.

Sprague'nun daimi nakaratı, "Topçu sınıfı bataryasının yönetimini ele geçirdim" idi. "Bakın!" Kirden kararmış tüniğinin kolunu çekiştirdi Sprague. Sol dirseğinin yakınlarında, biri diğerinin üstünde iki kurşun deliği vardı.

"Yaralandınız mı?"

"Çizdi geçti. Bir delik daha var..." Loş ışıkta, üçüncü askeri hatırasını aradı Sprague; ama bulamadı. "Saffı kırk dakika boyunca tuttuk. Yalnızca biz. Yalnızca Rhode Island. Ben öndeydim. Alkışladılar beni. Bin iki yüz adamın hepsi de. Sonra altımdaki atım vuruldu. Eyeri onların önünde değiştirdim. Tutunmaya devam ettik. Ama kimse gelmedi. Geri dönmemiz emredildi. Burnside onları geri getirdi. Bataryanın komutasını o zaman üstlendim işte. Johnston'ın ordusu da o zaman ortaya çıktı. Oraya nasıl ulaştıklarını Tanrı bilir. Askerlerimiz, benimkiler değil onlarınkiler, koşarak

kaçmaya o zaman başladılar işte. İlk kaçanlar Zouave'lardı. Sapına kadar ödlekler. Derken, hepsi koşmaya başladı; koştular ve koştular. Ordu falan yok artık."

Sprague'yu sanki bir rüyadaymışçasına dinledi Hay ve sonra da, hâlâ rüya görerek, Willard's Hotel'den ayrıldı. Dışarı çıktığında hakikaten de sabah olduğunu ve şayet ayakta uyumadı ve rüyasında Willard's Hotel'in barında Sprague'yla konuşuyor olduğunu görmediyse, tüm geceyi hiç uyumadan geçirmiş olduğunu anladı.

Sekreterin ofisinde bir grup gazeteciyle konuşuyordu Nicolay. Kapıda Hay'i görünce izin istedi. "Yatağa git" diye mırıldandı. Hay'in eline dokundu. "Yanıyorsun sen."

"Gideceğim. Gideceğim. Neler oluyor?" Tam bu sırada ofisin kapısı açıldı ve yanında Cameron'la Lincoln göründü. Bilincini artık güçbela koruyabilen Hay, Başkan'ın çok yorgun göründüğünü düşündü. Lincoln'ün, sanki Potomac'ın diğer tarafından gelirmişçesine çıkan bir sesle, "Bay Cameron, General McDowell'ı çağırtın" dediğini duydu.

Koridordaki olağan kalabalığın içinden, yalpalayarak yatak odasına doğru yürüdü Hay; kendini karantinaya alındığı ranzaya attı ve hummanın onu ele geçirmesine izin verdi. Bilincini büsbütün yitirmeden önce Lincoln'ün, "General McDowell'ı çağırtın" dememiş olduğunun farkına vardı Hay. "General McClellan'ı çağırtın" demişti Lincoln. En başa geri dönmüşlerdi şimdi.

Yirmi Bir

1861 Noel'inde, Hazine Bakanı Salmon P. Chase, Sixth and E.'deki rahat ama büsbütün göz kamaştırıcı evin yemek odasına girdiğinde, bal kaymak, çeşitli kekler, iki çeşit Virginia sosisi ve Kate'in değil, Chase'in düşkün olduğu bir asi yemeği olan hominy grits'ten* oluşan muazzam bir kahvaltı sofrasına kurulmuş, sabah kıyafetinin içinde hem rahat hem de çok güzel görünen kızı Kate tarafından karşılandı.

Sandalyesinden kalkıp babasını kucakladı Kate. Bir an için, parfümler Şeytan tarafından damıtılırken limon minesi Tanrı'nın mis kokulu ağaçlarından birinin yaprağı olduğundan, limon minesinden başka hiçbir koku sürmemiş olan karısını hatırlatan limon minesi kokusuyla sarmalandı Chase. "Mutlu Noeller, baba!"

"Mutlu Noeller, sevgili Kate! Nettie nerede?"

"Tembel çocuk; hâlâ uyuyor." Kahvesini içti Kate ve keskin gözlerle, yeni aldıkları mulatto uşağın servis yapışını gözledi.

Yemeğini hızlı yememeye çalıştı Chase; ama yine de, aceleyle yedi önündekileri. Redingotuna ya da Kate'in tabiriyle togasına** şimdi dahi zor sığıyordu. Kekler mükemmel pişirilmişti; ne az pişmiş ne fazla kararmışlardı. Yeni tarifleri deneyip eskileri geliştirerek, aşçıyla her hafta saatler geçiriyordu Kate. Evde bir general gibiydi. Kate eğer bir erkek olsaydı, ne işle uğraşırdı diye sık sık merak ederdi Chase. Onun gözünde, her iki cinsin de en iyi özelliklerini son derece doğal bir biçimde kendinde toplamış gibi görünüyordu. Bir önceki gece her zamanki gibi geçmişti. Noel arifesini ikisi yalnız kutladıklarından, ertesi günün ayrıntılı mönüsüyle ilgilenilmişti. Ayrıca, Chase'in kendini ustası farz ettiği ve bir erkek oyunu olan satrançta üst üste dört kere yenmişti onu Kate.

"Bay Lincoln dinden neden bu denli uzak? Kabine toplantılarını pazar günü yapması yeterince kötü zaten. Ama şimdi, yalnızca bir tek Noel günü var!" Elbette Chase'e takılıyordu Kate; Kate'in

* Kabaca öğütülmüş ya da öğütülmemiş mısır tanelerinden yapılan bir çeşit bisküvi. (ç.n.)

** Eski Roma'da giyilen bol ve dökümlü giysi. (ç.n.)

kendisinin de onun derin dini inancından yoksun olduğunu biliyordu Chase. Ama eğer Kate bu inançtan yoksunsa, onun esaslı ve elbette pahalı, seçkin bir New York okulunu "bitirmesini" sağlamış olduğu için Chase'in suçu sayılırdı bu. Yine de, Kate'in bir gün isteyerek ve neşeyle Kurtarıcı'sına sığınacağından emindi Chase.

"Beyaz Saray'ın iş aramaya gelenlerle dolu olmadığı birkaç ender günden biri pazar. Başkan'a sabah ilk ulaşabilen olmak için koridorda uyuyanları saymazsak elbet."

"Ben olsam onları dışarı attırırdım." Kâhyadan, porselen bir çanağın içindeki, hafif kaynatılmış yumurtayı aldı Kate; günün ilk yemeğinde tek aşırılığıydı bu.

"Ben de öyle yapardım açıkçası." İçine fazla miktarda kara ve kırmızıbiber katılmış, sosisli böreği yemeye başladı Chase. "Ama Bay Lincoln hayır diyemiyor..."

"Dediği zamanlar haricinde." Zehir zemberekti Kate.

"Şey, evet. Genelde *etkisiz şekilde* katı ya da katı bir şekilde etkisiz."

"İngilizlere hayır mı diyecek?"

"Bundan emin değilim."

"Sen ne önerirdin ya da *önereceksin*?"

"Bizim için ne kadar acı ve utanç verici olacaksa da, mahkûmları teslim etmeyi." Kasım ayının başlarında, Amerikan gemisi *San Jacinto* bir Britanya posta gemisi olan *Trent*'i Küba sahilleri açıklarında durdurarak, hükümet temsilcisi olarak İngiltere'ye gitmekte olan iki Konfederasyon yetkilisini yakaladığından beri, her iki ülkenin kamuoyu da alevlenmişti. Hem Britanya hem de Birleşik Devletler'deki unsurlar savaşmaya hevesliydi.

Şu anda ortada bir açmaz vardı ve bu durumda kendini evinde hissediyordu Seward. Geçenlerde, Londra *Times*'tan Russell'ın yanında, konyaktan sarhoş bir halde, "Dünyayı aleve vereceğiz!" diye haykırmıştı. Seward'ın üslubuna artık alışmış olan Chase dışındaki herkes dehşete kapılmıştı. Bir kriz zamanında ne kadar kana susamış görünürse, durumu atlatacak güvenli bir yol bulma konusunda o kadar çalışkan olurdu Seward. Chase'in gördüğü kadarıyla, bir yandan Birlik'i bir araya getirmek için dünya çapında bir savaş çıkarırken, diğer yandan da daha büyük bir Amerikan cumhuriyeti için yeni egzotik bölgeler ele geçirmek olan esas planından vazgeçeli çok olmuştu.

Karakteristik olarak, kriz konusunda hiçbir önemli yardım sunmamıştı Başkan. Seward'ın, mesele hakkında şaşırtıcı derecede

uzlaştırıcı olan Lord Lyons'la uygun gördüğü gibi uğraşmasına izin vermişti. Kuşkusuz, Londra'daki Birtanya Dışişleri'nin farkında olmadığı bir şeyin son derece farkındaydı Lyons: Birleşik Devletler yeryüzündeki en büyük askeri güçtü şimdi. Yalnızca Wahington'ın içinde ve çevresinde, iki yüz bine yakın iyi eğitimli asker vardı. Genç komutanları General McClellan'ın takdire şayan örgütleme dehası sayesinde, üç aylık değil, üç yıllık gönüllü askerlerden oluşan iki yüz bin asker. Birlik Donanması'ysa, henüz büyük bir önem teşkil etmemesine rağmen, büyüyecek –ve büyüyecek– ve büyüyecekti. Elinde olmadan bu emsalsiz askeri kurumun masraflarını düşünmeye başlayınca, bir tutam kırmızıbiber yuttu Chase ve biber boğazını yakmaya başladı; öksürdü Chase ve gözlerinden yaş geldi. Kate, babasının sırtına vurdu.

"Sorun nedir?"

Bir an için acı biber, sesini de alıp götürdü Chase'in; ardından içtiği çaysa geri verdi ona sesini. "Parayı düşünüyordum."

"Oh, zavallı Babam!" Yeniden yumurtasını yemeye koyuldu Kate. "Faturalarımız...."

"Bizimkileri değil. Hükümetinkileri. Bu savaş günde bir buçuk milyon dolara patlıyor bize. Bankacılar... Bankacılar!" Sanki donakalmışçasına duraksadı Chase. Sonunu göremediği bir kabus gibiydi savaşı finanse etmek. Ağustos ayında, yüzde 7.30 faiz ödeyerek, üç yıllık Hazine bonoları karşılığında, üç taksitle ödenecek, yüz elli milyon dolar değerinde altın ve gümüş madeni para borç almıştı bankalardan. İlk taksitin ardından bankacılar şikâyet etmeye başlamışlardı; bunun üzerine, hükümet kendi kağıt paralarını piyasaya sürebilsin diye Kongre'den ulusal bir bankacılık sistemi kurmasını istemişti Chase; bankacı kurumları olduğu kadar, onu da sinirlendiren bir öneriydi bu. Şimdiyse, kalan taksitleri ödememekle tehdit ediyordu bankalar. Tüm bunların içinde tek tesellisi Jay Cooke'tu. "Savaşın orospu çocuklarıyla!" demişti; Temple'daki sarraflar hakkındaki kendi görüşüne kabaca olsa da çok yakın olduğundan, Cooke'un bu küfrünü mazur görmüştü Chase.

Kate konuyu değiştirdi. Kendisininki şöyle dursun, ülke maliyesini düşünmeye bir an için dahi dalarsa, babasının kahvaltı sofrasından kalkmayı asla başaramayacağını biliyordu Kate. Son dedikodudan bahsetmeye başladı. Başkan'ın yıllık mesajı Kongre'ye 3 Aralık'a dek ulaşmamış olmasına rağmen, bunun birkaç gün önce-

sinde gazeteler mesajın bazı bölümlerini yayımlamışlardı. Lincoln ve İdare için bilhassa üzücü olmuştu bu; çünkü, asıl güne kadar hiç kimsenin bilmemesi gereken bir şeyi haber vermeyi başarmıştı basın. *Trent* Meselesi'nden hiç bahsetmeyecekti Lincoln. Britanya Elçiliği'ne bir sinyal olmuş olurdu bu ve ülkeyi, özellikle de New York *Herald*'ın sayfalarını kaplamış olan savaş ruhuna rağmen, meselelerin çığırından çıkmasını istemiyordu yönetim.

"*Herald*'a konuşmanın bir kopyasını verenin Bayan Lincoln olduğunu söylüyor şimdi herkes."

"Kimmiş bu herkes?" Bu dedikoduyu duymamıştı Chase.

"Konuştuğum herkes. Tüm şehir yani. Ne de olsa, gerçekte bir ayrılıkçı değil mi Bayan Lincoln? Konfederasyon ordusundaki tüm o erkek kardeşleriyle."

Bayan Lincoln'ü kocasını sevdiğinden daha fazla sevmiyordu Chase. Ama doğuştan sağgörülü biriydi o. Bayan Lincoln'ün Lexington'daki Eliza'nın İlgacılar tarafından satın alımıyla ilgili konuşmasını da hatırlamıştı ayrıca. Böyle konularda adil olmalıydı insan. "Bana kalırsa" dedi Chase, "ikisi arasında, Güney'e en karşı olan Bayan Lincoln."

"Fakat, muhakkak ki, herkesin inanmasını isteyeceği şey bu."

"Öyleyse, fevkalade bir aktris."

"Çoğu kadın öyledir, baba."

"Ben bunu bilemem, Kate." Sık sık fark ettiği gibi, Kate'in çenesini hafifçe kaldırarak gülümsediğinde ne kadar da bir oğlana benzediğini yeniden fark etti Chase. Oğluydu onun Kate; kızıydı ve Chase de her ikisinin mesut babasıydı.

Derken, yine babasına gülen güzel bir kız oldu Kate. "Üç kere evlendin ve bir kere bile kadınların ne kadar oyuncu olduklarını fark etmedin demek; hem de her zaman!"

"Belki benim eşlerim olağandışıydılar." Gözlerini kırpıştırdı Chase. Doğrudan Kate'in sol kulağına baktığında, pembe bir bulanıklılığın ötesinde sol kulağı göremiyordu ama, gözleri, burnu ve ağzı görebiliyordu Chase. Gayri ihtiyari ürperdi Chase. Kör olmaktan hayatta her şeyden korktuğundan daha fazla korkuyordu ve yavaş yavaş körleştiğinin bir hayli farkındaydı.

Chase'in ürperişi Kate'in gözünden kaçmadı. "Üşüdün mü? Cereyan mı var?"

"Hayır. Hayır. Çok zaman önce bu dünyadan ayrılmış eşlerimden söz açılmışken, Vali Sprague'dan ne haber?"

"O da aynı şekilde, bu dünyadan olmasa bile Washington'dan ayrıldı. Geçen hafta ondan bir not aldım. Hâlâ bir general olmaya uğraşıyor. Bu konudaki inadına hayranlık duyduğumu söylemeliyim. Ve cesaretine. Bolivar Heights Muharebesi'ndeki tavrı neden göz ardı edildi, hiç bilemiyorum; ama öyle oldu."

Kasvetle, "Muharebeyi kaybettik" dedi Chase. "İşte bu yüzden göz ardı edildi. Görünüşe göre, daima kaybediyoruz."

"Herhangi bir şey yaptığımız nadir zamanlarda oluyor bu. General McClellan toplantıda olacak mı?"

"Bilmiyorum. Ona hâlâ inancım var. Elbette, McDowell değil o. Ama orduda mucizeler yarattı. Şu an fevkalade eğitimliler ve ona sadıklar."

"Birlik öyle olmasa da." Yumurtasını bitirmişti Kate; mısır ekmeğini ufalamış ama bir parçasını dahi yememişti. Washington hanımları arasında neredeyse bir tek Kate şişmanlamaktan korkuyordu. Zayıf olan küçük bir grup dışında, herkes tuhaf olduğunu düşünüyordu onun.

"İnanıyorum ki, bir komutanın başlıca görevi ordusunu kendisine sadık kılmak ve sonra da..."

"O kelimeyi kullanma! Altı aydır hiçbir şey yapmıyor General McClellan."

"Bir planı var. Bence, müthiş bir plan. Bir tek bana açtı bu sırrı." McClellan'ın yönetim içinde yegâne sırdaşı olarak Hazine Bakanı'nı seçmekte gösterdiği bilgeliğe epey şaşırmıştı Chase. Gerçi, başka kim vardı ki seçilecek? Başkan'ın bir boşboğaz olarak adı çıkmıştı. Seward pervasız; Cameron ümitsizdi.

"Öyle bile olsa, göreve hâlâ General McDowell'ın devam ediyor olmasını arzu ederdim."

"McDowell'lar yılbaşında bize geliyorlar. Yüzbaşı Sanford'la beraber." Gülümsedi Chase ve doğrudan Kate'in burnuna baktı; burnun mükemmel bir kabuğa benzeyen tüm o detayları arasından Kate'in kulağını gördü. Gerçekten de Franklin'in dükkânına tekrar gitmeli ve neye ihtiyacı olduğunu bulana dek yeni gözlük camlarını denemeliydi. Aksi takdirde, yanında ona bakacak yalnızca tek bir sadık kızla, Colonus'taki yaşlı ve kör Oedipus gibi olacaktı. William Sanford etraftaki genç adamların en çekicisi olmasa da, Kate'e âşıktı ve Lowell, Massachusetts'ten yontulmamış bir tip olan babası da, en az Sprague'lar kadar zengindi.

"Oh, Yüzbaşı Sanford!" Bir kahkaha patlattı Kate. "Tek kelimeyle alık işte. İşten nefret ediyor. Babasından nefret ediyor. Müziği seviyor ve savaş bittiğinde Paris'e gitmek, kırmızı bir kadife ceket giymek ve beste yapmak istiyor."

"Paris? Müzik? *Kırmızı* kadife?" Genç bir Amerikalı söz konusu olduğunda, bunların hanginden en az hoşlandığına karar vermeye çalıştı Chase. Ama o sırada Nettie odaya daldı ve kollarını Chase'in boynuna dolayıp Mutlu Noeller diledi ona. Ardından, aynısını Kate'e de yaptı ve hediyelerini açmak için izin istedi.

Seward'ların evinde, daha erkeksi ve daha az şen bir olaydı kahvaltı. Seward masanın bir ucunda otururken, Dışişleri Bakan Yardımcısı olan oğlu Frederick diğer uçta oturuyordu. Başı hafifçe zonkluyordu Seward'ın. Bir önceki geceyi, aralarında Temsilciler Meclisi'ne bağlı Ways and Means Committee'nin başkanı, altmış dokuz yaşındaki, Pennsylvania'lı müzmin bekâr Thaddeus Stevens'ın yanı sıra, yeni ve potansiyel olarak tehlikeli Joint Congressional Committee on the Conduct of the War'un bir üyesinin de bulunduğu, tercihen coğrafyaya ya da ölüme bağlı olarak bekâr kalmış olan, yüksek mevkiden kişilere yemek vermiş olduğu yuvasında, son derece neşeyle geçirmişti Seward. Stevens kesinlikle Washington'daki en nüktedan kişiydi; ayrıca, şehrin en bilgili şahıslarından biriydi de. Başkanlığını son derece huysuz Ben Wade'in yaptığı ve içinde Zach. Chandler ve Lyman Trumbull gibi sert kişilerin de olduğu komitenin çoğunluğu gibi kendini davaya adamış bir İlgacı'ydı.

Sabah kahvesini yudumlarken, bir önceki gecenin tam olarak nasıl sona erdiğini hatırlamaya çalıştı Seward. Stevens elbette ayıktı; yıllar önce, meyhane dostlarından birinin ölümünün ardından alkollü içeceklere tövbe etmişti. Ama içki içmemeye geç yaşlarda başlayan pek çoğunun aksine, ne diğerlerini kınıyordu Stevens ne de meslekleri gereği içmeyip hep ayık olanların müşterek kusuru olan sıkıcılığa düşüyordu.

Noel arifesi gecesinde yaşananları gözden geçirdi Seward. Yumru ayaklı Stevens topallayarak Seward'ın oturma odasına girdiğinde, halının kıvrımına takılıp tökezlemişti. Seward onu kolundan yakaladığında, çekingen bir edayla ona teşekkür etmişti Stevens. "Rahmetli Lord Byron'a ürkütücü derecede benzerliğime" diye mırıldanmıştı, "en ufak bir gönderme dahi yapmayarak gösterdiğiniz nezakete daima büyük hayranlık beslemişimdir." Bu, topluluğun

öyle hoşuna gitmişti ki, gecenin ilk bölümü Thaddeus Stevens hikâyeleri anlatılarak geçmişti; bu arada, hikâyelerin isim kaynağı arada sırada çok iyi bir yorum ekleyerek, ince dudaklarıyla yüzüne bir tebessüm kondurmuştu. Biri Stevens'ın kadın bir hayranının, bir oturum öncesinde Stevens'ı nasıl Capitol'deki ofisinde sıkıştırarak, saçının bir buklesi için yalvardığını anlattığında, Stevens dahi kahkahalara boğulmuştu. Nazik bir hareketle kestane rengi, koca peruğunu çıkarmış ve "Lütfen, Madam, size en cazip gelen bukleyi seçiniz" demişti Stevens.

Kendi arzusu hilafına gözlerinin arkasına yerleşmiş hafif ama sürekli ağrıya rağmen gülümsedi Seward. "Ne oldu, baba?" Yalnızca bir oğul ve yardımcı değildi Frederick; Auburn, New York'taki hasta annesinin vekiliydi de. Frederick'in şansına, şu anda Sixth and E.'de orucunu bozmakta olan meslektaşının aksine, bir kız çocuğuna hiç ihtiyacı yoktu Seward'ın.

"Stevens'ın dün geceki halini düşünüyordum. Müthiş eğlenceliydi."

Gülümsedi Frederick. "Geçen yaz, New York Kongre Üyeleri'nden birisi o konuşurken sıraların arasında bir aşağı bir yukarı dolanıyorken, ben de Meclis'teydim; sonunda Bay Stevens, 'Bu konuşma için mil başına yol parası toplamayı mı umuyorsunuz?' diye sordu da, adam durdu."

Bir kahkaha attı Seward ve biraz daha iyi hissetti kendini. Sabah kahvelerinden sonuncusuna eşlik etmesi için günün ilk purosunu yaktı. Günün en iyi kısmı şimdi başlamıştı işte. Eski günlerden konuşmayı seçti. "Biliyor musun, Horace Greeley bir keresinde, Kongre Üyeleri'ne Washington'dan evlerine giderlerken ödenen mil başına harcırah konusunda sahtekârlık yaparken yakalamıştı Dürüst Abe'i."

"Hile mi?" Oğlunun büyük bir Seward tarafgiri olduğunu bilse de, genç adamın, aynı zamanda, yaygın Lincoln efsanesinin büyüsü altında olduğunu da biliyordu Seward. Bu yanar döner ve ürkek olsa da sağduyulu siyasetçiyi, Chicago Kongresi öncesinde ve kongre boyunca Lincoln ve arkadaşlarının öylesi dikkatle inşa etmiş oldukları ulusal ikondan ayırmakta Sweard bile zorlanıyordu: Bir yemlikte, daha doğrusu, ahşap bir kulübede doğmuş olan, Demiryolu-Makasçısı Dürüst Abe... Telgraf ve eski tarz fotoğraf basımının modernize edilmesi sayesinde, ülkenin bilincinde silinmez bir imge bırakmayı başarmışlardı Lincoln'ün idarecileri. Lincoln'ün,

Springfield'dan Washington'a gelirken trende bıraktığı o meşhur sakal bile birtakım hesaplara dayanıyordu; Lincoln'ün vaktiyle samimiyetsizce dahi olsa, son derece tatlılıkla söylediği gibi, sakal seven küçük bir kızdan gelen mektup yüzünden değil. Aslında, sakalın Lincoln'e itibar katabileceğini düşünmüş olan bir grup etkili New Yorklu Cumhuriyetçi'den gelmişti o mektup; komik ve pek de komik olmayan hikâyelerin anlatıcısı tuhaf Batılı'nın tehlike arz edecek derecede yoksun olduğunu görmüş oldukları bir şeydi itibar.

Kendi sinekkaydı tıraşlı yanaklarını okşadı Seward. *O* asla değişmeyecekti; ama o hiçbir zaman itibardan yoksu olmamıştı ki zaten. Greeley'nin meşhur ithamını anlattı oğluna. "Kırk sekiz yılında, birkaç aylığına Temsilciler Meclisi'ne atanmıştı Greeley. Söz konusu Greeley olduğundan, doğal olarak, bela aramaya gelmişti oraya ve ilk olarak, Kongre Üyeleri'nin çoğunun harcırahlarında yolsuzluk yapmakta olduklarını tespit etti. Bu yüzden, biraz araştırma yaptı fazilet havarisi ve kimin yolculuk için ne kadar harcırah istediğini kuruşu kuruşuna yayımladı ve hükümetten, hak ettiğinin neredeyse iki katını isteyen Temsilciler Meclisi Üyesi Lincoln'ün durumu da ortaya çıktı."

"Lincoln buna ne cevap verdi?"

Mavi dumanı üfledi Seward ve dumanla beraber, baş ağrısından geriye kalanlar da çıkıp gitti ağzından. "Greeley'nin mil hesabını en kısa yol üzerinden yaptığını söyledi; hemen hemen hiç kimsenin kullanmadığı Washington'dan Springfield'a uzanan posta yoluna karşı, onun takip etmiş olduğu Great Lakes rotası. Kanunların yalnızca 'genellikle yolculuk edilen' yolu takip etmeyi gerektirdiğini de hatırlattı Greeley'ye; kendisi de bu yolu kullanmıştı. Zehir gibi bir avukattır Bay Lincoln. Ama bir Andrew Jackson, hatta kampanyada bana karşı kullanmak için ahşap kulübesini ödünç aldığı, 'Tippecanoe' Harrison değil henüz." Duraksadı Seward; nabzının şakaklarını kuvvetle dövdüğünü hissedebiliyordu. Kampanyayı bir an için olsa dahi tekrar yaşamamalıydı. "Tanıdığım en bilge aptal Greeley."

"Bay Lincoln'ün onu da hapse attırmayacağını umalım."

"Tam tersi olması daha olası. Başkan ondan korkuyor. Bennett da öyle. Neden, bilemiyorum."

"En azından" dedi Frederick, "New York *Daily News* meselesini halletti." Bu kışkırtıcı Demokrat gazetenin hükümetin posta siste-

mini kullanması ağustos ayında yasaklanmıştı. Editör –New York City'nin ayrılıkçı düşünceleri olan belediye başkanının erkek kardeşlerinden biriydi– gazeteyi demiryolu ekspresiyle taşımayı denedi sonra; ama Bay Pinkerton'ın gizli servisi bu eyleme süratle son verdi. Sonuç olarak, yayınlarını geçici bir süre için kesmek zorunda kaldı *Daily News.* Başka yerlerde, gazeteler yalnızca kapatılmıyor, editörleri de hapse atılıyorlardı. Seward tüm bu işlerde Başkan'ı desteklemekle kalmamış, kaygılı olsa da neşelenmiş Başkan'a da işaret etmiş olduğu gibi, "doğal yetkileri" şimdiye dek hiç tamamıyla incelenmemiş Dışişleri Bakanı sıfatıyla, yetkisi dahilindeki tutuklamaların pek çoğu için emirleri de bizzat kendisi vermişti.

Seward'ın stratejisi, editörleri belirsiz bir süre için cezaevlerinde tutmaktı; sonra da, onları herhangi bir suçla itham etmeksizin, artık günah işlememe sözü aldıktan sonra gitmelerine izin verecekti. Kongre, başkanlığın talebi uyarınca, Birinci Madde* ve *habeas corpus*'u tüm pratik gayeler uğruna geçici olarak yürürlükten kaldırmış olduğuna göre, savaş zamanı yetkileri adı altında yapamayacağı şey yoktu yönetimin.

"Şimdi *Herald*'a ne yapacak peki?" diye sordu Frederick.

Saatine bakarak, "Hiçbir şey" diye cevap verdi Seward. Beş dakika içinde, Kabine'nin acil olarak toplanacağı Köşk'e doğru yola koyulmak zorundaydı. "Bennett çok büyük onun için ve çok akıllı."

"Ben onun savunmasız olduğunu düşünürdüm. Başkan'ın Kongre konuşmasını çalmak ya da ödünç almak, kanunlara aykırı olmalı."

"Katılıyorum." Arzuyla günün ilk purosunu söndürdü Seward. Sonraki purolar da güzel olacaktı; ama ilki gibi değil. "Gizli belgeler hususunda, *Herald*'dan birinin –ya da bunu yapan her kimse– konuşmanın bir kopyasına ulaşabileceği kadar dikkatsiz olduğunu itiraf etmek son derece utanç verici olmalı bir Başkan için. Şeytani Majesteleri güvende." Ayaklandı Seward. Frederick de ayağa kalktı. "*Trent* dosyası sende mi?"

Başını evet anlamında salladı Frederick. "*Herald,* kopyayı nasıl ele geçirdi *sence*?"

Bu konu hakkında hakikaten de çok düşünmüş olan Seward, "Bence" diye yanıt verdi, "Bayan Lincoln konuşmanın bir kopyası-

* First Amendment: Anayasa'nın, fikir özgürlüğüne ilişkin birinci maddesi. (ç.n.)

nı arkadaşı Şövalye Wikoff'a verdi ve Wikoff da arkadaşı Bay Bennett'a."

"Fakat bunu neden yapsın ki Bayan Lincoln?"

Omuz silkti Seward. "Boğazına kadar borç içinde."

Çok şaşırmıştı Frederick. "Konuşmanın kopyasını Bennett'a sattı mı demek istiyorsun?"

"Hiçbir şey *demek istemiyorum*, oğlum. Ama buna benzer bir şeyin gerçekleşmiş olduğundan şüpheleniyorum. Bu işin sonunu henüz duymadık."

Seward'lar baba oğul Lafayette Square'e adım attıklarında, o ve bir grup isyancı hanımefendinin ağustos ayından beri tutuklu olduğu evinin penceresinden gülümseyen Rose Greenhow onlara selam verdi. Bay Pinkerton'a onu tutuklaması için emir verenin Seward olduğunu bilen Rose, pencerede durup Seward'ı utandırmaktan pek hoşlanıyordu.

Şapkasını kaldırdı Seward ve tutuklu hanımefendiye zarif bir reverans yaptı. "Öylesi açık davranarak" dedi oğluna Seward, "ne büyük salaklık etti şu kadın. Şahsen, casuslarımın büsbütün gizli oldukları kadar güzel de olmalarını tercih ederim."

Baba ve oğul caddeden geçerek, kasımın sonunda ansızın birikip o zamandan beri de hiç erimemiş olan kar yığınlarından çok daha beyaz, neredeyse buzlu gökyüzü kadar beyaz olan Başkan'ın Evi'ne doğru ilerledi.

Romantik bir ruh hali içinde, rahmetli kocasını geçmiş günlerden tanıdığı Rose Greenhow'u düşündü Seward. Şimdi bir düzine çok kızgın Güneyli hanımefendinin Rose'la birlikte kilit altına alınmış olduğu o gül rengi ışıklarla aydınlatılan, gül kokulu salonlarda Rose Greenhow'u ziyaret etmekten hoşlanıyordu Seward.

"Bayan Greenhow'un gerçekten de bir Konfederasyon casusu olduğunu mu düşünüyorsun?" Babasının aklından geçenleri okumakta nadiren zorlanırdı Frederick.

"Oh, evet. Ama beni uzun süre kandırdı. Görüyorsun ya, bir casus olduğu konusunda öylesine açıktı ki, öyle olmadığını düşünmüştüm. İnsanların, istisnasız, her zaman tam da göründükleri gibi oldukları doğrultusundaki ilk kişisel kuralımı ihlal ettim."

Sırıttı Frederick. "Öyleyse, Bay Lincoln nedir?"

"Başkan" diye derhal cevap verdi Seward, "Ve oldukça da sinsi." Köşk'ün kapısında askerler onları selamlarlarken, içinde düşünceli bir Chase taşıyan fayton yanlarından geçti.

Beyaz Saray'ın ikamet alanlarındaysa, Keckley'nin Tad'i giydirmesine yardım ediyordu Mary. Genellikle, bu işi yapmak için tek kişi yeterliydi. Ama oğlan genelde olduğundan daha heyecanlıysa, iki kişiye ihtiyaç duyuluyordu. Mary'nin kendisine düşünme izni vermediği sebeplerden ötürü iki oğlan için ihtişamlı oturma odasının bir köşesine bir dizi özel öğretmen, karatahta ve okul kitapları yerleştirilmiş olmasına karşın, sekiz yaşındaki Tad hâlâ kendi kendine giyinemiyor, okuyamıyor, yazamıyordu. Willie yaşına göre olağanüstü gelişmişken, Tad olağanüstü geri kalmıştı. Mary doktorlara danışmıştı; ama hiçbir yardımları dokunmamıştı. Konuşma kusuruna ve aşırı enerjisine Latince isimler vermişlerdi; ama onun kadar zeki bir çocuğun giyinmek ya da okumayı öğrenmek gibi basit işlerde neden böylesi sorun yaşıyor olabileceğini açıklayamamışlardı. Tıpkı Bay Lincoln'ün de anladığı gibi, Tad'in her kelimesini elbette anlıyordu Mary; ama Kuzen Lizzie'nin de ona bir hayli merhametsizce söylemiş olduğu gibi, başkalarına bir tür kuş ciyaklaması gibi geliyordu Tad'in konuşması. Sevgili babası için kullandığı, "Poppa dear" –Tad söz konusu olduğunda, ikinci sırada olduğunu biliyordu Mary. Tıpkı Willie söz konusu olduğunda birinci olduğu gibi– tabiri, "Pappy-day" gibi duyuluyordu. Ancak tüm kusurlarına rağmen, son derece düzenli ve yaratıcıydı Tad. Beyaz Saray'ın çatısında, giriş ücreti olarak beş sent kestiği sirkler düzenlerdi; paraları kendine saklardı. Askerlere talim yaptırırdı. Babasını taklit etmeyi, işi onun altın çerçeveli gözlüğünü takmaya vardıracak kadar severdi Tad; bir keresinde, tüm bir günü bu gözlüğü aramakla geçiren ve sonunda Tad'i çatıda, etrafı çocuklarla sarılmış, gözünde Başkan'ın gözlüğü, başında da şapkasıyla savaş şarkıları söylerken bulmuş olan John Hay'i çok öfkelendirirdi bu.

"Doğru dur!" Bağırmıştı Keckley; bu sakin kadının sesini yükselttiğine pek nadir şahit olan Tad, Keckley'nin başka hangi sesleri çıkarabileceğini merak ederek kıpırdanmayı kesti. Mary de Tad'in kolunu bıraktı.

Sanki iki kadına ardı arkası kesilmeyen sorunlar yaratmakta olan kendisi değilmiş gibi, sıcakkanlılıkla, "Bugün ne yiyeceğiz?" diye sordu Tad.

"Eğer böyle davranmaya devam edersen, sen hiçbir şey yemeyeceksin." Üstü oyuncak askerler ve toplarla kaplı bir masanın üzerinde asılı duran tozlu bir aynada sabahlığına çekidüzen verdi Mary.

"Ne gibi mesela?" Bir kuzu gibi masumdu Tad.

"Bekle de gör. Teşekkürler, Lizzie." Mary odadan ayrılırken, saçları darmadağın, her cebine kağıtlar doldurulmuş olan Lincoln yatak odasından dışarı çıktı. "Sen Tad'den bile betersin." Lincoln'ün klapasını çekiştirdi Mary; karısı saçlarını düzeltebilsin diye başını Mary'nin hizasına eğmesini işaret eden bir sinyaldi bu Lincoln'e.

"Tadpole şimdi ne yapıyor?"

"Onu giydirmemize izin vermiyor." Lincoln'ün kravatını yeniden bağladı Mary; siyah redingotunu düzeltmeyi denediyse de başaramadı. Koridorun idari ofislerin olduğu ucundan Nicolay belirdi.

"Kabine'nin tüm üyeleri buradalar, sir."

"Pekâlâ." Dalgınca aşağıya doğru eğilerek, Mary'nin başını öptü Lincoln. Sonra da Nicolay'ı takip ederek koridorun alt kısımlarına doğru ilerledi. Lincoln'ün ofisine doğru yavaş, temkinli ve düztaban adımlarla, başını ileriye uzatmış ve yüz ifadesi yoğunlaşmış, darağacına yaklaşan bir adam gibi yürüdüğü zamanlar olduğunu fark etti Mary. Böyle zamanlarda, buraya hiç gelmemiş olmalarını yürekten arzu ediyordu. Onun Konfederasyon'a karşı sempati beslediğine dair süregiden dedikodular yeterince kötüydü zaten; şimdi de, Başkan'ın Mesajı'nı *Herald*'a satmakla suçlanıyordu. Bu türden şeylerin beklenilir olduğunu fark edebilecek kadar siyasetçiydi Mary. Ayrıca, tıpkı Tad'in kusurları olduğu gibi, onun da kusurları vardı; örneğin para harcamak gibi. Beyaz Saray'ı yenilemek için Kongre'nin ayırdığı bütçeyi aşmıştı; daha da beteri, tam olarak ne kadar borcu olduğuna dair hiçbir fikri yoktu; çünkü ne zaman ona rakamlardan bahsedilse, Baş Ağrısı'ndan pek de farkı olmayan bir çeşit çığlık yükseliyordu başından. Kamu Binaları Sorumlusu Binbaşı French bile, onun müttefiki olmasına rağmen, paniğin başlamasına yol açmadan dolarlardan bahsedemiyordu Mary'ye. Bu arada, New York City'ye yapılan ziyaretler her geçen gün daha da coşkulu bir hal almıştı. Alexander T. Stewart gibi önemli büyük mağaza sahipleri ona hizmet ediyorlardı; dilediği kadar çok şey alabilirdi Mary. Bir yıl boyunca kredisi sonsuz gibi görünmüştü; ama şimdi, yılın sonunda, "Bayan Lincoln" ismiyle ona gönderilen faturalar eline ulaşmaya başlamıştı. Fakat, tıpkı toplamaları duyamadığı gibi, bu mektupları da okuyamıyordu Mary. Rakamlar kağıdın üstünde öylece bulanıklaşıveriyorlardı. Kimseye söylememeleri tembihiyle, kişisel faturalarını Stoddard'a,

Beyaz Saray faturalarınıysa Binbaşı French'e veriyordu. Paraya muhtaçtı Mary; ama ne kadar paraya muhtaç olduğunu bilmiyordu. Utançtan kocasına söylemeyi de reddediyordu bunu.

Oval oturma odasında, Noel hediyelerini düzenlemeye koyuldu Mary. Lizzie Grimsley, Springfield'a geri dönmüş olduğundan, her ne kadar iyi biri de olsa, fazla önemi olmayan Keckley'den başka konuşacak hiç kimsesi kalmamıştı. Odanın yeni ipek perdeleri az da olsa keyfini yerine getirdi; Beyaz Saray'ın tamamlanmasını kutlamak için şubat ayında vermeyi planladığı balo düşüncesi de neşelendiriyordu onu. Başka hiçbir şey değilse bile, gelecek nesiller, ne de olsa ulusun yegâne emsalsiz sarayı olan bu yapıya katmış oldukları için ona minnettar olacaklardı. Şömine rafının üzerine bir çelenk çobanpüskülü yerleştirirken, Şövalye Wikoff'un Başkan'ın Kongre'ye Mesaj'ını nasıl olup da çalmayı başardığını merak ediyordu Mary.

Köşk'ün diğer ucunda, Seward, James Gordon Bennett'ı tutuklamaya ilişkin bir ya da iki şaka yapmış ve Lincoln de, not alan Hay'e kalırsa, şevkle olmasa da bu şakalara gülmüş olmasına rağmen, Wikoff konusu Kabine toplantısı süresince açılmamıştı. Madam'ın *Herald*'dan para almış olduğuna şahsen ikna olmuştu Hay; ama Nicolay, Madam'ın yalnızca Wikoff'un Mesaj'ı görmesine izin verdiğini düşünüyordu. İki durumda da, Hay ve Nicolay suçlu olanın Wikoff olduğunda hemfikirdi. Ama ona ne yapılabilirdi ki? Şövalye'nin bir Beyaz Saray müdavimi olarak isim yapmış olması nedeniyle, ona karşı yapılan herhangi bir hareket tahtın kendisine de gölge düşürürdü.

Başkan sandalyesinde sallandı ve doğrudan asıl meseleye girdi. "Sanırım, kısa zaman önce Bay Seward'a bir görev, kendime de bir diğer görev verdiğimi bilmesi gerek Kabine'nin. Yakaladığımız o isyancıları neden İngiltere'ye teslim etmemiz gerektiğine dair tüm sebepleri yazacaktı ve ben de onları neden elimizde tutmamız gerektiğini. Bay Seward görevini tamamladı ve ben kendi görevimi yapmaya hiç başlamadım; çünkü, sanırım hepimizin hemfikir olduğu üzere..." dedi Lincoln ve dolgun dudakları meleklere has bir yarım tebessüm şeklini almış olan Seward'a doğru baktı. "...yalnızca tek bir savaşla başa çıkabilecek durumda olduğumuz bir zamanda, İngiltere'yle bir savaş riskini göze almamızı gerektirecek acil bir sebep bulamadım. Bu yüzden, bu konuda Bay Seward üstün geldi."

Tycoon'un dünya çapında bir savaşın avukatı olan Seward'ı, yavaş yavaş, İngiltere'yle barışın elçisi rolüne sokmasına hayran kalmıştı Hay.

Seward'ın kendisi de Lincoln'ün ne yapmakta olduğunun farkındaydı farkında olmasına ama, Lincoln'ün bilmediği bir şeyi biliyordu o; kendini dünyaya, yalnızca basının değil, kendi hatırı sayılır İrlandalı Katolik seçmenlerinin de yaptığı tüm ağız kalabalığına rağmen, barışı sağlamış kişi olarak göstermeyi çok daha tercih ettiği bir zamanda, tek bir an için dahi, İngiltere'yle bir savaş istememiş olduğunu. Derken, iki güç arasındaki sorunun arabulucuların kararıyla halledilmesini ve bu arada, asi hükümet temsilcilerinin bir hayli gösterişle ifade ettiği üzere, *neşe içinde* geri gönderilmesini önerdiği, bir devlet adamına yaraşır yazısını yüksek sesle okumaya koyuldu Seward.

Seward'ın okuması bittiğinde, yorum yapması için Kabine'nin ikinci en yüksek rütbeli üyesi Chase'e işaret verdi Lincoln. Her şey göz önüne alındığında, Seward'ın bu olaya yaklaşımı Chase'in içine su serpmişti. Olay hakkında kendi detaylı analizini sunduktan sonra, "Dışişleri Bakanı'nın vardığı sonuca" dedi Chase, "destek veriyorum. O asilerden vazgeçmek benim için sinir bozucu ve küçük düşürücü olmasına rağmen, asilere haklı cezalar vermek uğruna" diye eklemek zorunda hissetmişti Chase, "tarafsızlara karşı... teknik bir hata dahi işlemeyeceğimizi göstermek zorundayız dünyaya." "Karşı" kelimesini telaffuz ederken, kelime ilk aklına geldiğinde korktuğu gibi dilinin sürçmemiş olmasının verdiği sevinçle, ne de güzel söyledim diye düşündü Chase.

Bu konuyu fazla tartışmadı Kabine. Kimsenin hoşuna gitmiyordu bu iş. Meseleyi, hepsi adına, Lincoln özetledi: "Sözümüzden dönmek, beraberinde sorunlar getirecek olan bir çözüm yolu. İngiltere'den korkuyormuş gibi görüneceğiz, ki korkuyoruz da; ama yalnızca bu özel ve güç dakikada. Her neyse; bu küçük zaferlerinin kısa ömürlü olacağını tahmin ediyorum; çünkü bu savaş sona erdiğinde, onlarınkinden daha üstün bir donanmaya sahip olacağız ve dünya da farklı bir yer olacak. Ama takip etmeye mecbur olduğumuz bu yolun bana büyük bir zevk verdiğini de söyleyemem elbet." Her zamanki gibi, müteahhitlerden ve komisyonculardan ibaret olan kendi dünyasında kaybolmuş, dimdik önüne bakmakta olan Cameron'a döndü Lincoln. "Bay Cameron, isyancıları yeni yıldan önce serbest bırakarak İngiltere'ye yollamanızı istiyorum."

Kabine Odası'na uzun bir sessizlik hâkim oldu. Herkes utanç içindeydi; fakat Savaş Bakanı'nın Başkan'ı duymamış olduğu aşikârdı. Derken, tüm gözlerin üzerinde olduğunun farkına vardı Cameron. "Özür dilerim" dedi kibarca, "bir şey kaçırmış olmalıyım."

Emrini tekrar etti Lincoln. Cameron başını sallayarak, boyun eğdi Başkan'a. "Pekâlâ, istediğiniz buysa." Sanki bir Harrisburg Yasama Organı üyesi bir anlaşmayı sonuca bağlıyormuş gibi konuşmuştu Lincoln. Seward içini çekti. İdare'nin başlangıcında, onun yarattığı biriydi Cameron. Aslında, unvan olarak olmasa da, Savaş Bakanlığı görevini Chase'le nöbetleşerek Seward üstleniyordu; sürekli yapacak başka işleri olan Cameron'a azıcık dahi sıkıntı vermeyen bir durumdu bu. Ama işlere ilişkin bu mutlu mesut durum sona ermekteydi şimdi. Geçenlerde, General Scott'ın ofisinde yapılan bir toplantı sırasında, Cameron'a dönmüştü Lincoln. "New York şehri civarında" diye sormuştu, "kaç askerimiz var?"

"Şey, pek emin değilim." Hiç de şaşırmamıştı Cameron. "Sanıyorum, bir yerlerde bir liste olacaktı."

Sonra, henüz büyük bir muharebe kazanmamış olmasına rağmen, ulusal basında Genç Napolyon diye bilinen Potomac Ordusu komutanına döndü Başkan. "General McClellan?"

"Tam rakamlar elimin altında değil, Ekselansları. Size Potomac Ordusu'nun sayısını verebilirim elbet. Ama geri kalanının değil."

Bir hayli şaşkınlıkla General Scott'a döndü Lincoln. "Siz başkomutansınız..."

"Evet, sir, ben başkomutanım..." Yaşlı adamın kanlanmış, donuk gözleri General McClellan'a dikilmişti. "Ama bana hiçbir bilgi verilmiyor."

Bu noktada, yalnızca yardımcı olmak değil, bir hadise çıkmasını da önlemek isteyen Seward, tek bir vuruşla, Savaş Bakanlığı üzerindeki kendi gücünü ortadan kaldırdı. "Rakamlar burada." Sonra da, her zaman yanında taşıdığı küçük defteri onlara gösterdi. İstatistikleri okurken tam yarıya geldiğinde, ne büyük bir hata yapmış olduğunun çok geç farkına vardı Seward. Lincoln'ün yüzü tunçla kaplanmış gibi dururken, yakışıklı McClellan'ın dar alnı şimdi öyle kalın çizgilerle buruşmuştu ki, kalın, düz kaşlarla parlak, kumral saçları arasında görülecek hemen hiç alın kalmamıştı ortada. Olandan etkilenmemiş tek kişi Cameron'dı.

Seward okumayı bitirdiğinde, hiç kimsenin yardımını almaksızın ayağa kalktı Winfield Scott. "Olağanüstü bir durum bu" diye

gürledi. "Birleşik Devletler ordularının komutanıyım ama, kuvvetlerimiz hakkında herhangi bir rapor ya da beyanat almaya muvaffak olamadım. Ama işte karşınızda Dışişleri Bakanı, kendisine büyük saygı duyduğum bir sivil." Rahat ancak son derece de saygılı görünmek için elinden gelenin en iyisini yapmaya çalışan Seward'a baktı yaşlı adam; Scott için başkanlık adaylığını yaratan o değil miydi? Tüm konuşmalarını yazan? Onu *yöneten*? "Ama asker *değil* o ve müthiş yetenekli olmasına rağmen, askeri konulara aşina da değil. Yine de, benden saklanan gerçeklere sahip bu sivil." Çok eski, gizemli bir savaş makinesi gibi, kurnaz gözleri şimdi de bir avizeye odaklanmış Cameron'ın yüzüne bakmak için döndü Scott. Terlemeye başladığını fark etti Seward. Lincoln'e bir göz attı ve onun, o genellikle yerinde duramayan bedeninin, sandalyesinde görülmemiş derecede hareketsiz olduğunu fark etti. Bu arada, ders anlatmak için tahtaya kaldırılmak üzere olan hazırlıksız bir öğrenci gibi yavaşça sandalyesinde doğrulmaya başlayan Başkan'a doğru sallana sallana ilerliyordu koca makine. "Görevlerimi yerine getirmek için gerekli olan belgelere ulaşayım diye, Bay Başkan, Dışişleri Bakanı'na mı başvurmam gerekiyor?"

"General, bu tür bilgileri yalnızca ilgimi çektiği için topluyorum. Hangi alayların gelmiş, hangilerinin gitmiş olduğunu bilmek istiyorum..." diye ortaya atılan Seward'a baktı Lincoln.

Seward'ın sözünü kesti Scott. "İşiniz güç." Yaşlı adamın onu hor görmesi utandırıcıydı. "Ama tüm bunları önceden bilmiyordum ben. Eğer siz *bu yolla* kesin bilgilere ulaşabiliyorsanız, ben ulaşamasam da isyancılar da ulaşabilir demek." Başkan da dahil olmak üzere, devletin tüm görevlilerinin içinde yalnızca Seward'ın, gücün dizginlerini ellerinde toplamayı başarmış ve söylemeye gerek yok, buna *mecbur da kalmış* olduğu gibi hiç de mantıksız olmayan gerekçesiyle, ona tam rakamları vermiş olanın McClellan olduğunu Scott'ın en başından beri biliyor olması gerektiğini işte ancak o zaman anlamıştı Seward. Ama o dizginler kopmuştu şimdi.

Scott'ın ulusa yaptığı son kötülük, Seward'ın kazanan takım olduğundan şüphe duymuyor olduğu Seward ve McClellan birliğini bozması olmuştu. Elini tıpkı Napolyon gibi tüniğinin içine sokan McClellan'a döndü yaşlı adam; zaten Genç Napolyon değil miydi McClellan? Fakat sonra, cumhuriyet savaşlarının gerçek bir kahramanının huzurunda elini dışarı çıkarmayı uygun gördü McClellan. "Buraya benim tavsiyemle çağrıldınız" dedi Scott. "Zaman,

dikkat ve faaliyet gerektiriyor. Ben faal değilim ve bir daha da asla olamayacağım. Buraya benim yerimi almak için değil, bana yardım etmek için gelmenizi önerdiğimde, dostluğuma ve güvenime sahiptiniz." Duraksadı General Scott; sonra mırıldanarak, "Hâlâ güvenime sahipsiniz" dedi. Bu sözle beraber odayı terk etti İhtiyar. Bu beklenmedik bir şeydi; çünkü onun protokol anlayışı Başkan'dan önce odadan ayrılmayı hoş görmezdi.

3 Kasım sabahı, saat dört buçukta, Baltimore İstasyonu'ndan Avrupa'ya doğru hareket ederek, Washington'ı terk etti General Winfield Scott. Potomac Ordusu'nun komutanı olmanın yanı sıra, başkomutandı da artık McClellan. "Hepsiyle başa çıkabilirim" demişti Başkan'a.

Eski yardakçısı Cameron'a bakarken, artık her şeyin değişmiş olduğunu düşündü Seward. Hükümetin doğal lideri olarak artık Seward'a başvurmuyordu McClellan; gerçi, gençliğe has kibri öylesine üst noktadaydı ki, kimseye başvurmuyordu. Bu arada, Chase ve Kongre'deki radikal görüşlü Cumhuriyetçilerle beklenmedik bir ittifak kurmuştu Cameron. Birlik ordusu tarafından azat edilmiş eski köleleri orduya alma fikrini ortaya atmıştı. Eylül ayında Missouri'de sıkı yönetim ilan etmekle kalmayarak, azat edilecek köleler de dahil olmak üzere ayrılıkçıların tüm mallarına el koyacağını duyurduğunda, General Frémont'a öfkelendiği kadar öfkelenmişti Cameron'a Lincoln. İlgacıları zevkten dört köşe ederken, Lincoln'ün Seward'a kederle, "Büyük bir ulusal fikir için, Birlik için verilen bir savaş bu ve şimdi zencileri bu savaşın içine çekmeye çalışıyor Frémont!" diye yakınmasına yol açmıştı bu. Kararnameyi geri çekti Lincoln; Frémont'u görevden aldı ve böylece Kongre'deki radikal Cumhuriyetçilerin nefretini üzerine çekmiş oldu.

Lincoln ayağa kalktı. Kabine toplantısı sona ermişti. Başkan'a hoşça kal derken, Cameron yakasına yapışmadan odadan çıkabilmeyi umuyordu Chase. "Sizi yılbaşı gecesi aramızda göreceğiz, öyle değil mi?" Sıcakkanlıydı Başkan. "İki güzel kızınız da orada olacak mı?" Dudaklarında belli belirsiz bir tebessüm, başını öne eğerek Chase'e baktı Lincoln. İsa'nın mucizevi doğumunun bu yıldönümünde, içi Hıristiyan merhametiyle dolup taşarken, Lincoln'ün daima nezaketin ve hoşgörünün ta kendisi olduğunu düşündü Chase.

"Oh, evet, sir! Genç hanımlar sizi ve tıpkı benim gibi, Bayan Lincoln'ü görmeyi dört gözle bekliyorlar." Bu cümledeki her "r"

harfini mahvetmeyi başarmıştı Chase; ama umurunda değildi. Lincoln'ün karşısında hiçbir zaman tam olarak rahat olamasa da, beraber olduklarında hiçbir baskı hissetmezdi. Ayrıca, Lincoln'ün, siyasetin yüksek âlemlerinde bir ömürlük tecrübesi olan bilgili bir kişi olarak ona duyduğu derin saygının da farkındaydı Chase. "Bu arada, bankacıların bir sonraki borçlanmada *nakit* ödeme konusunda bizi hayal kırıklığına uğratacaklarından şüpheleniyorum ve bana kalırsa, hükümet banknotlarımızın piyasaya sürülmesi işini ciddi olarak planlamalıyız..."

"Bay Chase!" Komik bir edayla yüzünü buruşturdu Lincoln. "Tüm günlerin içinde bari bugün, yalnızca beş şey üzerine kara kara düşünmeme müsaade edin, altı değil. Merhametli olunuz."

Başını eğdi Chase. "Bugün için parolamız, 'Potomac'ta her şey sakin.'" McClellan ordunun komutasını eline aldığından beri, her gazetenin günlük raporu bu olmuştu.

İç çekti Lincoln. "Hepimizin bildiği gibi, müthiş bir mühendis General McClellan; ama, özel yeteneğinin *sabit* makine aksamı üzerinde olduğunu düşünüyorum bazen."

Gülümsedi Chase ve iyi günler diledi. McDowell'ın ilk ve daimi destekçisiydi o. Ama Bull Run Muharebesi'nden sonra, vaktiyle, Birlik'te şimdilerde West Virginia diye bilinen birkaç Virginia bölgesinin idaresini üstlenmiş olan, otuz dört yaşındaki McClellan almıştı McDowell'ın yerini. McDowell gibi Avrupa'da eğitilmiş ama onun aksine Kırım Savaşı'na katılmış olan mükemmel modern asker olarak görülüyordu McClellan. Sonra, baş-mühendis ve Illinois Central Railroad'un Başkan Yardımcısı olmak için orduyu bırakmıştı; Senato'ya girmesi için Lincoln yerine demiryolunun avukatı Douglas'ı desteklemişti. Bir Demokrat'tı McClellan ve Lincoln bundan hoşlanıyordu; ama Chase değil. Sadık İlgacı Cumhuriyetçiler pahasına, Birlik yanlısı Demokratları şımartmaya meyilliydi Lincoln. Göreve –şan ve şerefe– geri çağrıldığında, daha yeni Ohio & Mississippi Railroad'un Başkanı yapılmıştı McClellan.

Washington'da ve ülkede –hatta Chase'in gözünde bile– fırtına estirmişti McClellan. Genç, biraz kısa ve kalın da olsa yakışıklıydı ve kendine müthiş bir güveni vardı; elinde olmadan kibirle kasılıyordu Chase. Ama korkak bir erkek yığınını birkaç ay içinde dehşet saçan modern bir orduya çevirdiği de bir gerçekti. *Times*'tan Bay Russell dahi, ordunun talimini onaylardı şimdi. Yüz bin erkekten oluşan, iyi talimli bir orduyu geçit töreni yaparken izlemenin ne

denli huşu verici olabileceğini daha önce hiç fark etmemişti Chase. Ama General McClellan orduyu, ordu da onu öylesine seviyordu ki, Birlik ordusunun Başkan'ın eski bir Illinois dostu olan eski Senatör Edward D. Baker'ı savaş meydanında ölü olarak arkasında bırakarak kaybetmiş olduğu, Virginia yakınlarındaki Bull's Bluff'taki bir arbedenin dışında herhangi bir askeri çarpışma olmamıştı henüz. Lincoln'ün haberleri duyduğunda kontrolsüzce ağladığı söyleniyordu. Bunu olası görmüyordu Chase. Tüm cazibesine ve kurnazlığına rağmen, Lincoln'ün özünde, hiç kimse ya da belki gücün elinden alınması haricinde hiçbir şey için ağlamayacak, beklenmedik derecede katı biri olduğu görüşündeydi Chase.

Chase üst kattaki koridora çıktığında, Cameron onun koluna girdi ve onu diğerlerinden uzaklaştırdı. "Vali!" Kısık, fısıldarcasına ve bir komplo üzerindeymişçesine çıkıyordu Cameron'ın sesi. "Tüm generaller bizim yanımızda. Başka bir komutanlık görevi alması kesin olan Frémont var; bu konu üzerinde çalışıyorum. Hunter bizimle. Azat ettiğimiz her kara deriliyi –demek istediğim, zenciyi– onlara el *koyabilsin* diye *Federal mal* ilan eden Ben Butler yanımızda. Kaçak mal diyor onlara..."

"Biliyorum. Biliyorum." Zaten biliyor olduğu şeylerin kendisine anlatılmasından nefret ediyordu Chase ve her günün büyük bir kısmı, kibarca başkalarının ona işini anlatmasını dinleyerek, böyle geçiyordu maalesef.

"Zannedersem, geçen ay Kuzey'de yaptığım turun ne denli başarılı olduğunu duymuşsunuzdur. 'Köleleri azat edin!' dedim. 'Köleleri silahlandırın!' dedim. Dinleyiciler buna bayıldılar." Beklenmedik, güçlü bir kavrayışla, görkemli merdivenlerde Chase'i kolundan yakalayıp durdurdu Cameron ve sonra da, Chase sanki yaşlıca bir hanımefendiymiş gibi, merdivenlerden inmesine yardım etti onun.

"Benim arzum elbette bu" dedi Chase. "Ama, şimdi sizin haricinizde, Kabine'de yalnızım." Kendisinin ve bu Amerikan siyasi yozlaşmasının vücut bulmuş hali olan kişinin böylesine samimi konuşmakta olmasına güçbela inanabiliyordu Chase. Merdivenlerin dibinde İhtiyar Edward onları karşıladığında, bu bir rüya olmalı diye düşündü. Chase'in kulağına, "Sumner, Committee on the Conduct of the War'un tümü, büyük generaller bizimle" diye fısıldadı Cameron.

"Evet, evet" dedi Chase. "Yılbaşı günü sizi burada göreceğim, sanırım."

Chase'i, burunlarından duman çıkan atların çektiği, yüksek tabakadan kimseleri almak için bekleyen faytonların sıraya girmiş olduğu sütunlu girişe doğru geçirirken, "Havalar çok soğuyor, sir" dedi İhtiyar Edward.

Özlemle, "Sonbahar ne güzeldi" diye karşılık verdi Chase. Doğruydu bu. Öylesi güzel ve kuru hava görülmemişti. Orduyu doğruca Richmond'a yollamak için böylesi uygun hava şartları görülmemişti. Genç Napolyon tarafından çok tuhaf bir şekilde kaybedilen böylesine ender bir fırsat da...

Chase faytonuyla Beyaz Saray'dan uzaklaşırken, Şövalye Wikoff, Bettie Duvall'ın 17. Street'teki salonuna buyur ediliyordu. Her türlü inancın önemli temsilcilerinin toplanmakta olduğu o evlerde, mümkün olan en tesadüfi yollarla, zaman zaman buluşmuştu Şövalye ve Bayan Duvall. Şövalye'nin tanıma fırsatına çoktan erişmiş olduğu dul Bayan Greenhow tarafından tanıştırılmışlardı. Bayan Duvall'ın görünüşünü gösterişsiz, tavırlarınıysa büyük oranda cüretkâr ayrılıkçı ifadeleri dolayısıyla çok güzel bulmuştu Şövalye. Bayan Greenhow'un ağustos ayında ev hapsine alınışından beri, Bayan Duvall'ı daha da iyi tanıma fırsatı olmuştu ve o, Şövalye'yi ne kadar büyülüyorsa, Şövalye de Bayan Duvall'ı o kadar büyülüyordu. Gerçi, ikisi de aynı işin içindeydiler bir bakıma.

Şövalye'yi hayli fazla eşyayla döşenmiş ve fazla ısıtılmış salonuna aldı Bayan Duvall. Teyzesi ortalarda gözükmüyordu. Gerçi, hiçbir zaman gözükmüyordu ya. Bayan Duvall dilediği gibi gelip gidiyordu. Kendine ait parası olduğu söyleniyordu. Konfederasyon ordusunda bir sevgilisi olduğu da.

"Bu bir şeref, Şövalye."

"Eve... *diğer* eve" dedi Şövalye, salonun buzla kaplı penceresinden görülebilen Köşk'ün köşesini işaret ederek, "doğru ilerliyordum."

Çay getirilmesini söyledi Bayan Duvall. Sonra da, kömürlerin yandığı şöminenin önüne oturdular. "Gelmeye cesaret etmenize memnun oldum. Bay Pinkerton'ın adamları sabah akşam izliyorlar beni. Her an Greenhow Kalesi'ne yollanmayı bekliyorum."

Ciddiydi Wikoff. "Serbest olarak yaşamınızı sürdürmeniz için duacıyım, Bayan Duvall."

"Bu çok cömert bir dua, Şövalye. Sizin gizli bir ayrılıkçı olduğunuz anlamına mı geliyor bu?"

"*Pas moi.*" Fakat sonra, patroniçesi Cumhuriyetçi Kraliçe'nin aksine, ismi Duvall olmasına rağmen, Bayan Duvall'ın Fransızca

konuşmadığını hatırladı Wikoff. Wikoff'un Bayan Lincoln'e taktığı isim ülke çapında öyle tutulmuştu ki, hem dost hem de düşman basın bu tabiri kullanıyordu şimdi; Başkan'ı dehşete düşürürken, Bayan Lincoln'ün çok hoşuna gidiyordu bu. Çok şükür, bu ismin yaratıcısının Wikoff olduğundan hiçbiri şüphelenmiyordu. Wikoff'un yazdığı mektupların hiçbirini imzalamamasına en başından karar vermişti Bennett; böylece, Bayan Lincoln'ün *kavalyesi* olmaya devam etmekle kalmaz, Bay Bennett'ın Köşk'teki adamı olarak hizmet vermeyi de sürdürebilirdi.

"Ben yalnızca" dedi Wikoff, "Lincoln'lerin bir arkadaşıyım. Özellikle Bayan Lincoln'e hayranım. Bayan Greenhow'a... fırsatı olduğu zamanlarda Köşk'e gitmemesinin ne büyük bir kayıp olduğunu hep söylemişimdir. Bayan Lincoln'le pek çok ortak nokta bulabilirdi."

Bayan Duvall alaycıydı. "Eğer gazetelerin Bayan Lincoln'ün anayurdumuza olan sadakatine ilişkin yazdıkları doğruysa, o zaman elbette, kalplerimizin birlikte attığından bir şüphem yok. Fakat, şayet durum buysa, Rose ve benim ondan uzak durmak ve onu tehlikeye atmamak için çok daha fazla sebebimiz var demektir. Açıksözlü görüşlerimle ünlü olduğumun farkındasınızdır, sir."

Sanki onu kutsarmışçasına elini kaldırdı Wikoff. "Bayan Duvall, dürüstlüğünüz ve cesaretiniz çok taktir topluyor. Başkan'ın bizzat kendisi de sizin, böyle bir zamanda isyancılarla, Konfederasyon'la adeta bir iletişim aracı olarak bulunmaz bir nimet olduğunuzu düşünüyorsa, buna şaşırmam."

Çayın demlenip demlenmediğini anlamak için çaydanlığa baktı Bayan Duvall. "Beni kullanmaya –ki yardımcı olabilirsem memnun olurum– bu kadar hevesliyse, Bay Pinkerton'ın gizli servisinden, pencerelerden içeriyi dikizlemeyi ve evde kimse olmadığında masamı karıştırmayı kesmesini rica ederse, buna minnettar olacağımı söyleyin ona. Biz casuslar delilleri *asla* ortada bırakmayız."

"*Bunu* kendisine nasıl açıklayacağımı pek bilmiyorum ama, fırsat bulursam elimden gelenin en iyisini yapacağım." Biraz rahatsızdı Wikoff. Evin gözlendiğinin farkında değildi. Fakat, James Gordon Bennett'ın büyükelçisi her türlü şüpheden uzak olmalıydı. "Aslına bakarsanız, gizli servis konusunda konuşulması gereken kişi General McClellan. Görünüşe göre, bir zamanlar General'in eski işvereni Illinois Central için çalışıyordu Bay Pinkerton. Her

neyse; gizli servis şimdi doğrudan Genç Napolyon'umuza rapor veriyor, Yürütme Köşkü'ne değil."

"Adamları kime rapor veriyor olurlarsa olsunlar, şu anda bizi izliyorlar; özellikle de bugün."

"Neden bugün?"

"Çünkü, daha yeni büyük bir zafer kazandık." Çaydanlığa sıcak su ekledi Bayan Duvall. "Bay Lincoln boyun eğdi. Hükümet temsilcilerimizin Londra'ya gitmelerine izin verecek. Eğer hakikaten cesur olsaydım, bunu kutlamak için size şampanya ikram ederdim şimdi. Ama, Greenhow Kalesi'ne henüz gitmek istemiyorum. Bu yüzden, bunun yerine çay –ve özgürlük– içeceğiz. Bu arada, *sizin* buraya beni tuzağa düşürmek için gelmiş bir casus olmadığınızı nereden bileceğim?"

Kendi gururunu hiçe saydığını gösteren bir hareket yaptı Wikoff. "Gerçekte bir yabancıyım ben. Bay Pinkerton'ın güvenebileceği biri olduğum söylenemez. Ayrıca, daha biraz önce, bize şampanya koyarak, kendinizi tehlikeye atmaya teşvik *etmedim* sizi."

"Bu doğru." Bayan Duvall bardaklara çay doldurdu ve Şövalye de derdini dile getirdi. "Richmond'a" dedi Wikoff, "gitmek istiyorum."

Sert bir ses çıkartarak, fincanın tabağını sedef kakmalı masaya koydu Bayan Duvall. "Neden?"

"New York *Herald* için bir çeşit... barış mektubu yazmak istiyorum."

"Barış mektubu nedir?"

"Barış mektubu işte. Bildiğiniz gibi, Bay Bennett savaşa karşı. Ayrıca, Güney'e eğilim gösteriyor."

"Ama çok da fazla değil. Ne de olsa, ilkeleri yüzünden hapse girmesi gerekiyor daha. Bay Lincoln kaç gazeteyi kapattı?" İnce dudakları gerilip, kemikli, sivri burnu her zamankinden de çok bir karganın gagasını andırdığında, onu bir kuşa oldukça benzeten tebessümü dudaklarından silinmemişti Bayan Duvall'ın.

"Belki, bir düzine. Fakat basın organlarının kapatılması ve editörlerin tutuklanması işlerini halleden Başkan'dan çok Bay Seward ve generaller, bana kalırsa. Belki yanılıyorum ama, Bay Lincoln'ün zamanının büyük kısmını Bay Seward'ın siyasi düşmanlarını hapishaneden *çıkarmaya* ayırdığı izlenimine kapıldım. Fakat, bu bir savaş, Bayan Duvall."

"Generallerinizin savaşmaya cesaret edemedikleri bir savaş."

"Öyleyse, *nasıl oldu da* sizden şüphelenilebildi, Şövalye?" Kendi başparmağını değil, hakikaten de Bayan Duvall'ın uzattığı eli öptü Şövalye.

"Her sarayda, Bayan Duvall, gözdeler vardır ve bu sarayda da benim onlardan biri olduğum düşünülüyor. Ayrıca, her sarayda dedikoducular da olur. Umuyorum ki, bir dedikoducu *değilim* ben; Cumhuriyetçi Kraliçe'mizin zekâsını övdüğüm zamanlar dışında. Son olarak da, her sarayda gözde olanı kıskananlar bulunur ve bu yüzden... sevgili hanımefendi, dünyayı biliyorsunuz siz."

"Sizi tanıdıktan sonra, inanıyorum ki, daha da iyi, Şövalye." Wikoff'a şakacıktan harika bir reverans yaptı Bayan Duvall. Kısık bir sesle, "Bir hafta içinde tekrar gelin" dedi. "Size Richmond'dan gelen bir cevap ileteceğim."

Çok şükür, ne Seward'ın ne de Lincoln'ün, yakınlardaki 17. Street'te nasıl bir komplonun kurulmakta olduğuna dair en ufak bir sezgisi yoktu. Başkan bir kanepeye yayılıp, kollarını bacaklarının altına almışken –bacakları öyle uzundu ki, ayakları yine de yere değiyordu– Seward, ciddiyetle, New York Valisi olduğu günlerde –mutlu günlerde, diye düşünüyordu şimdi– kullanmış olduğu kocaman masada oturuyordu. John Hay ve Frederick Seward, Seward'ın şen bir edayla ifade ettiği gibi, "Oynamak için" bitişikteki odaya gönderilmişlerdi.

"Vali, söyleyin bana, İngiltere Karliçesi'ne ne yazacağım?"

Bu soruya hazırlıklıydı Seward. Britanya hükümetinin *Trent* Meselesi'ne verdiği tepkiyi Amerikalılar için daha makul kılmakla meşgulken ölmüş olan eşi Prens Albert için, Kraliçe Victoria'ya bir başsağlığı mektubu taslağı hazırlamıştı Seward. Mektubu, piskaposlara has, yüksek sesiyle okudu Seward. Lincoln'ün hoşnut görünmesine memnun olmuştu. "Mektubu yarın gönderin Vali ve ben de bir kopyasını çıkartacağım."

"Oradaki insanların içinde en iyi olanıydı Prens Albert ve bir siyasetçi dahi değildi. Zannedersem, basının *Trent* Meselesi'ne getirdiğimiz, devlet adamlarına yaraşır çözüm üzerine yaptığı yorumları görmüşsünüzdür bugün?" Lincoln'ün –Bay Greeley ve Bay Bennett dışında– gazetelere en az iddia ettiği kadar kayıtsız olmasına hiçbir zaman inanamamıştı Seward.

"Birkaçına baktım. Benim için çocuklar okuyor gazeteleri. Görünüşe göre, Güney gazeteleri coşkuluyken, Bay Bennett ve Bay

Greeley üzülmüş ve bezmişler." Başının arkasına bir yastık yerleştirdi Başkan. Lincoln, Old Club House'da evinde olduğu kadar rahat olabilsin diye, hazırda bir çift terlik bulundurup bulundurmama konusunda daima tereddüt ederdi Seward. Muhakkak ki, hem burada hem de Savaş Bakanlığı'nda kendini evindeymiş gibi hissetmeyi severdi Başkan. Lincoln, Chase'in salonunda da bacaklarını uzatıyor mu diye merak etti Seward. Bundan şüphe etse de, aklından geçen düşünceleri çoğunlukla aklından geçmekte oldukları anda dile getirirmiş gibi konuşan bu tuhaf derecede kendini bilmez adam söz konusu olduğunda hiçbir şeyden emin olamazdı insan; bununla birlikte, Lincoln'ün kastettiği şey dışında herhangi bir şeyi asla söylemediği izlenimine de sahipti Seward.

Gözleri yarı kapalı, hülyalı bir edayla, "Savaş sanatı üzerinde çalışıyordum" dedi Başkan. "Okumalarımda sözü edildiğini gördüğüm kitapları alması için, hemen hemen her gün Kongre Kütüphanesi'ne gönderiyorum John'u. Bildiğiniz gibi, savaş siyasetten o kadar da farklı olmadığından, bu konuda hünerli olabileceğimi düşündüğüm zamanlar oluyor..."

"Savaş siyasetin başka araçlarla sürdürülmesidir" diye bir alıntı yaptı Seward; ya da bir alıntıyı başka sözcüklerle ifade etti; bu cümlenin tam olarak nasıl olduğundan hiç emin olamamıştı. Son zamanlarda kendisinin okuduğu, İngiliz gazetelerinde çokça karşısına çıkan bir cümleydi bu.

Başını salladı Lincoln. Her heceyi kasten ve dikkatle telaffuz ederek, "Clausewitz" dedi. "Ya da kendine ne isim veriyorsa artık; John benim için tercüme etti onu. John'un Almanca'sı mükemmel. Her neyse; bu konuda neden ona başvurmayalım ki; belki bir yardımı dokunur. McClellan'a saygı duyuyorum; strateji konusunda gizli bir deham olup olmadığını bilmiyorum ama; varsa bile, bir orduyu onun yaptığı gibi eğitip donatma işinde eline su dökemezdim. Fakat, tıpkı bizim avukat olmamız gibi, Genç Napolyon'umuz da esasında bir mühendis. Mühendislerin faydaları vardır ama, çok büyük ve karmaşık bir savaşta mücadele etmek bunlardan biri mi diye merak ediyorum."

Dumanlı odun ateşine doğru dumandan halkalar üfledi Seward. "Bence bunu yapabilir McClellan."

"Ben de yapabileceğini düşünüyorum. Eğer düşünmeseydim..." Uzun bacaklarını öyle gerdi ki Lincoln, kanepenin üstünde yüz seksen derece açı yapıyorlardı şimdi. Bacaklarını uzatırken birkaç

çıtlama sesi çıktı. Başkan'da da onun hastalıklarından en azından birinin olduğunu görmek Seward'ı memnun etmişti: kireçlenme. "Ama eline verdiğimiz harika –ve fevkalade pahalı– orduyu kullanma konusunda gösterdiği gönülsüzlük zaman zaman hayrete düşürüyor beni."

"Yapacak çok işi olması mümkün. Ne de olsa, kendisininkinin yanı sıra Scott'ın işini de yapmak zorunda şimdi. Her insan için çok bu."

"Komik bir şekilde" dedi Lincoln, "her zaman General Scott'ın haklı olduğunu düşündüm. Bu savaş yalnızca Batı'da kazanılabilir. Richmond'ı aldığımızı varsayalım; ne olacak elimizde? Virginia'nın bir bölümü. Ne var ki, isyancıları ikiye ayırırsanız, bir ülkeleri kalmaz. Virginia'yı domuzlarından ve haşlanmış mısırdan koparmış olursunuz. Anahtar, Mississippi. İşte bu yüzden, Lexington'dan Knoxville'e kadar bir demiryolu inşa etmemizi istiyorum."

"Kongre'nin size izin vereceğini sanmam."

"Öyleyse, onları ikna etmenin bir yolunu bulmalıyız. Ya da kendimiz yapmalıyız bunu; bilirsiniz ya, bizim..."

"*Sizin* içkin yetkileriniz altında."

Seward'ı onaylayarak başını salladı Lincoln. "East Tennessee, Birlik yanlısı; isyancıların bu bölgeyi zor kullanarak ellerinde tuttukları anlamına geliyor bu. Senatör Johnson, bizden gelecek en ufak bir yardımla, oradaki halkın her bir isyancıyı eyaletten atacağına yemin ediyor."

"Ama ordunun büyük kısmını tam burada, Potomac'ta tutuyor McClellan. General Halleck'in de şartları uygun değil."

"Biliyorsunuz, General Scott'ın bana söylediği son resmi söz, 'Halleck'i başkomutan yapın' olmuştu. Ama bu görevi McClellan istedi ve aldı. Ve Halleck de, Batı'da, Frémont'un yerini alacak kişi gibi göründü."

"Ki o da orada hiçbir şey yapmıyor."

"En azından gidip, bölgesindeki tüm köleleri azat etmiyor." Lincoln başını salladı. "Bay Frémont kadar kurnaz, hesapçı bir aptalı ömrümde tanımadım."

"Ama ülkedeki her İlgacı'nın gönlünü fethettiğini de itiraf etmelisiniz; bu da, Committee on the Conduct of War arasında popüler olduğu anlamına geliyor."

"Diğer taraftan, Vali, ben söz konusu olduğumda pek de öyle değil." Ilımlıydı Lincoln. "Eğer onun yaptıklarına karşı durmasay-

dık, Kentucky, East Tennessee ve Missouri'yi kaybetmiş olacaktık..." Lincoln'ün aklı bambaşka bir yere kaymıştı. Lincoln'ün aklının nasıl çalıştığına dair ilk meraklanışı değildi bu Seward'ın. "Biliyorsunuz, Frémont'a emri iptal etmesi emrini verdiğimde, karısını bana yolladı." Bunu elbette biliyordu Seward; herkes biliyordu. Ama hikâyenin Lincoln cephesini duymak için sabırsızlandığından, hiçbir şey söylemedi. "Fakat şunu bilmeyebilirsiniz" dedi ve gözlerini yumdu Lincoln. "Illinois Yasama Organı için ilk kez seçimlere katıldığımda, aşağı yukarı, kadınlara oy hakkı verilmesi fikriyle öne çıkmıştım; bunun o zamanlarda ve dünyanın o bölgesinde savunulacak en gözde görüş olduğu söylenemez."

"Tanrı'ya şükür, dünyanın hiçbir yerinde en gözde *konu* hâlâ bu değil."

"Neyse, Bayan Frémont gece geç saatte –Batı'dan gelen trenden iner inmez doğrudan– beni görmeye geliyor ve doğrudan yüzüme karşı, Frémont'lar ve onların radikal arkadaşlarınca önderlik edilecek hükümete karşı bir isyanla tehdit ediyor beni. Bu yüzden ben de onu, bana kalırsa olabilecek en hoş şekilde, 'Tam bir kadın siyasetçi' diye nitelendirdim ve o da ıslak bir tavuktan bile daha fazla çıldırdı ve gidip benim *onu* tehdit etmiş *olduğumu* söyledi herkese!" İç çekti Lincoln. "Kadınlara oy hakkı verilmesinin, insanlığa dair her sorunun çözümü olmaması mümkün mü?"

İki adam da sessiz kaldı. Noel ilahileri söyleyen zencilerin sesleri geliyordu sokaktan. Cebinde madeni para aradı Seward. İsa'nın doğumunu kutlayarak evden eve dolaşan sayısız şarkıcı grubuna bir dolardan fazla para vermemesini söylemişti –Başkan'ın beyaz eldivenler ve tüyler diye isimlendirdiği– protokolden sorumlu resmi sekreteri.

"General McClellan'a son okumalarımın meyvesini sundum. Manassas'ta hem cepheden hem de kanatlardan yapılacak bir taarruzda ordumuzu nasıl kullanacağıyla ilgili bir plan bile tasarladım onun için; ama..." Konuşmayı kesti Lincoln.

"Bu ay sona ermeden önce uygulamaya koyacağı daha iyi bir planı olduğunu söyledi size."

"Aynen öyle!" Bacaklarını yere doğru sallandırdı Lincoln. "Bu daha iyi planın ne olduğunu anlattı mı bari size?"

Olumsuzluk belirterek başını salladı Seward. "Hayır. Orduda kaç askerimiz olduğunu yalnızca benim biliyor gibi durduğum o talihsiz günden beri hiçbir sırrını açıklamadı bana."

"Evet, son derece talihsiz bir gündü o gün. Bize General Scott'ı kaybettirdi."

"Her zamanki gibi, yalnızca yardımcı olmak istemiştim. Bana öyle geliyor ki..." Seward'ın gözleri ansızın yaşlarla doldu; beklenmedik, buz gibi bir cereyan kendi purosunun dumanını gözlerine kaçırmıştı. "Bay Chase'e güveniyor."

"Belki de." Kabine içindeki rekabetler konusunda her zaman tarafsızdı Lincoln.

"Bay Cameron da Bay Chase için beni terk etti."

"Ferahlamış olmalısınız, Vali." Sanki aklından Cameron'a dair tüm düşünceleri silmek istercesine, bir elinin tersiyle derin yuvalarındaki küçük, gri gözlerini ovuşturdu Lincoln. "Cameron'ın atamasını hayatımda yaptığım ya da yapmak zorunda kaldığım en... utanç verici şey olarak görüyorum."

"Ama adaylığı böyle kapmamış mıydınız?" Sesini en sıradan tonda tutuyordu Seward.

"Hayır" diye cevap verdi Lincoln, "adaylığı böyle almadım; ama herkes öyle diyor ve önemli olan da bu. Aslında, Cameron'la ittifakımız konusunda tüm şeref Yargıç Davis'e aittir. Tıpkı benim de, bir parçası olmadığım bir antlaşmayı kabul etmek hususunda tüm suçu üstlenmek zorunda olduğum gibi. Her neyse; onu derhal Savaş Bakanlığı'ndan almalıyız. Ne istiyor?"

"Hazine'nin anahtarını."

"Tüm kilitleri değiştirir değiştirmez alabilir. Başka?"

"Onun ağzını arayacağım. Bana kalırsa, onu uzaklarda bir yere göndermelisiniz..."

"Onu Fransa Elçisi mi yapayım?"

"Hayır. Bunun için doğru anahtar o değil. Benim aklımdaki yer, belki de... Rusya."

Apansız, bir kahkahayla gürledi Lincoln. "Bu mükemmel, Vali! Cameron Rusya'da! Oh, hakikaten de parlak bir fikir bu. Oradaki tüm karın içinde, Çar'a ıslanmış mallar satmaya çalışırken o beyaz, düzenbaz yüzünü görebiliyorum onun. Bu sizin bakanlığınızın işi. Onun için yolu açın."

"Fazla şiddetle karşı çıkmayan Baron Stoeckl'la görüştüm bile bu meseleyi. Eğer Bay Chase'i bunun tamamıyla *onun* fikri olduğu konusunda ikna edebilirseniz, geri kalanı kolay olacak."

Öne doğru eğildi Lincoln ve geniş, gümüş bir çanaktan bir elma aldı. Seward'a fazla hitap etmeyen doğal bir yiyecekti elma; ama Lin-

coln her çeşit meyvenin müptelası olduğundan, Başkan'ın ziyaretleri için çanağı meyvelerle dolu tutardı Seward. Her zamanki gibi, elmanın ekvatorunu başparmağı ve işaretparmağıyla kuşattı Lincoln ve sonra, şüphesiz, Rusya'ya gönderilecek yeni elçinin şerefine, elmanın Kuzey Kutbu'ndan bir ısırık aldı. Elmayı bir at gibi yavaş yavaş ve sistemli olarak çiğnerken, konuşmaya devam etti: "Bu sabahki Kabine toplantısından sonra, Father Bates beni bir kenara çekti ve kendi iyiliğim için, çok fazla düzensiz olduğumu söyledi. Söylediklerimi not edecek ve sonra, yapılmasını istediğim şeylerin yapıldığını görmek için konuyu takip edecek, ardından da, beni gelişmelerden haberdar edecek askeri yaverlerim olması gerektiğini düşünüyor."

"Hiç kimsenin bütünüyle haksız olduğunu zannetmiyorum." Kabine bakanları içinde, Blair ve Welles'tan sonra en çok Bates'ten hoşlanmazdı Seward. "Bay Bates'in benim için ne dediğini biliyor musunuz?" Seward hayretle başını salladı. "*İlkesiz* bir yalancı. Halbuki siyasetteki en ilkeli kişilerden biriyimdir ben."

Kıkırdadı Lincoln. Yöresel farklılıkları hesaba katmazsak, Seward'ın espri anlayışı her açıdan Lincoln'ünküne benziyordu. "Ve siz akıllı biri olduğunuza göre, Vali, hiçbir zaman gerçekten yalan söylemezsiniz. Akıllı insanlar asla yalan söylemeye mecbur kalmazlar." Elmanın çekirdeğini elinden bıraktı Lincoln; parmaklarını başının arkasında birbirine kenetledi ve sırtını gerdi. "Uşağı olan beyaz bir adamla tüm dünyayı dolaşan Kentucky, Lexington'lı şu zengin adamı hatırlatıyor bu bana. Zengin adam korkunç bir yalancıydı ve bunu biliyordu; uşak ve tabii ki Lexington'daki herkes de. Bu yüzden, bir keresinde uzun bir yolculuğun ardından Avrupa'dan eve döndüklerinde, zengin adam uşağına, 'Bu gece akşam yemeğinde yanıma oturmanı istiyorum ve çok yalan atmaya başlarsam masanın altından ayağınla ayağımı dürtmeni' der. Akşam yemeğe giderler ve zengin adam, Mısır piramitlerinden birini anlatmaya başlar; 'Çoğu altından yapılmış' diye tarif eder. Bu yüzden, masanın altından adamın ayakkabısına hafifçe basar uşak. 'Peki, yüksekliği ne kadar?' diye sorar biri. 'Oh, bir buçuk mil kadar' diye cevap verir zengin adam. Uşağın ayağı, bunun üzerine, adamın ayağına sertçe inince, bir başkasının piramidin ne kadar geniş olduğu sorusuna, 'Oh, bir ayak kadar' diye cevap verir adamımız."

Kahkahaların Lincoln'ü canlandırdığı aşikârdı. Ayrıca, kendisi de New York'un batı yakasına has hikâyelerin çok iyi bir anlatıcısı olan Seward'a bir meydan okuma yoluydu bu. Gülmekten karınla-

rı ağrıyana, nefessiz kalana ve Seward ayağa kalkıp, salonun kapısını açarak, "İçeri gelin, çocuklar!" diyene dek birbirlerine hikâyeler anlattılar. Ve çocuklar da kendilerine söyleneni yaptılar.

Lincoln'ün kahkahalarını işitince memnun olmuştu Hay. Son zamanlarda, gülünecek fazla şey olmamıştı. Seward'a dair her ne kadar kuşkusu olursa olsun –ki çok vardı– Başkan'a doğuştan gelen kasvetini ekleyen Chase'in aksine, bu ufak tefek, zeki adamın Başkan'ın aklını dağıtabildiğini biliyordu Hay.

Seward'a, "Sir, sizin için bir sone yazdım" dedi Hay.

"Ama, John, Sevgililer Günü'ne daha altı hafta var."

"Ama İngiltere'yle savaş bugün önlenmişti; sonenin konusu da bu zaten."

Tycoon ve Seward, Hay'in sonesini okuması için ısrar ettiklerinden, çınlayan bir sesle şiiri okudu Hay ve büyük alkış aldı. Şiiri cebine sokan Seward, "Güvende olması için alacağım bunu" dedi. "Sevgili Johnny bir gün ünlü bir şair olursa, buna şaşmam."

Sonra şampanya getirilmesini söyledi Seward. "Ne de olsa, Noel." Seward, Başkan'a bir bardak şampanya ikram ettiğinde, Hay'in şaşkın bakışları altında bardağı kabul etti Lincoln ve Seward, Birlik için kadeh kaldırmalarını teklif ettiğinde, Lincoln şampanyasını bir dikişte bitirdi. Bardağı bırakarak, "İnanıyorum ki" dedi, "beni tüm yıl idare edecektir bu şampanya..."

"Bugünden altı gün sonra sona erecek olan bir yıl. Benim için bir sonsuzluk. *Hiç* içki içmediniz mi, Bay Başkan?"

Önce saçlarını, sonra da paltosunu düzeltti Lincoln. "Vali, kırk yıl önceki Kentucky ormanlarının bir ürünüyüm ben. O zamanlar, oradaki kadar çok içki içilen bir başka yer daha olduğunu zannetmiyorum dünyada; erkekler, kadınlar, hatta çocuklar bile içerdi." Titreyen şömine ışığında, ansızın kasvetli göründü Lincoln. "Tüm diğer oğlanlar gibi, elbette, ben de viskiyi denedim. Ama bu dünyada sahip olduğum tek şeye, 'akıl'a yaptığı etkiye katlanamadım. Biliyorsunuz, bir yıldan fazla değildir okula gittiğim süre ve o bir yıllık eğitim de, bizim bulduğumuz tabirle söylemek gerekirse, 'bölük pörçük'tü; bir ay burada, bir hafta şurada. Her neyse; içkinin arkadaşlarımın çoğuna ne yaptığını görünce, hayır dedim, bana göre değil bu. Bu yüzden, yılda bir kez nazikçe bana ikram edilen bir bardak şampanya dışında, genellikle, bir Afrika çölü kadar kuruyumdur. Fakat, bu perhiz için büyük bir övgüyü hak etmiyorum; çünkü hakikaten de nefret ediyorum içkiden."

"Duydun mu, oğlum?" Dalgacı bir öfkeyle Frederick'e döndü Seward. "Keşke sen de Başkan'ının yaptığını yapabilsen!"

Kendine ve Hay'e şampanya koyan Frederick, "Bana her konuda babamı taklit etmem öğretildi, sir."

Seward, "Yılandan dahi keskin dili..." diye söze girmişti ki, durdu ve Lincoln'e dönerek merakla, "Hiçbir zaman içki içmemeye yemin etmediniz, öyle değil mi?" diye sordu.

Bir kahkaha patlattı Lincoln. "Hayır. Yemin etmek adetim değildir ve bu tür konularda asla başkalarına akıl vermem."

"Bunu duyduğuma sevindim." Başbakan'ın morali nadir görülecek derecede yerindeydi ve Seward, Ancient'ı bir süreliğine dertlerinden uzaklaştırmayı başardığı için memnundu Hay. Lincoln, nihayet, gitme vakti geldiğini söylediğinde, baba oğul Seward'lar kapıya kadar geçirdiler onları. Lincoln ve Hay, Beyaz Saray'a geri dönerken, Lincoln'ü tanımayan bir grup zenci şarkıcının arasından geçti; tanınmaması Lincoln'ün çok hoşuna gitmişti. Ciddiyetle, Hay'in cebindeki tüm madeni paraları onlara vermeye koyuldu Lincoln. Tycoon'un bir kez olsun yanında para taşıdığını görmemişti Hay.

Yirmi İki

Boxing Day'i* kutlamak Kate'in fikriydi. Noel zaten yeterince kötü olduğundan, üstüne bir de ertesi günü kutlamanın sapkınca göründüğü gibi mantıklı bir gerekçeyle, daha önce Washington'da hiç kimsenin yapmayı düşünmemiş olduğu bir şeydi bu. Ama Britanyalılar tarafından böylesi coşkuyla kutlanan bu tatilin, onların Amerikalı kuzenlerince de eşit derecede coşkuyla kutlanması gerektiğine karar vermişti Kate; özellikle de, *Trent* Meselesi artık çözülmüş olduğundan.

Lord Lyons, Kate'e katılıyordu. "Tüm tatiller içinde en güzeli" dedi. Davette kendisine yalnızca su servisi yapılan ev sahibine son derece nahoş gelen uyarıcılarla dolu punç kasesi önünde, Senato üyelerinin büyük çoğunluğu gibi duran bir kalabalığın, ülkedeki generallerin çoğuyla kaynaşmakta olduğu ikinci salona doğru dikkatle bakarak, "En azından, benim memleketimde" diye ekledi Lord Lyons.

"İsyancılardan vazgeçişimizi İngiltere'ye tamamıyla teslimiyet olarak algılamayacaksınız, öyle değil mi?" Elçi'nin koluna girdi Kate ve onu pek hoşlanmadığı Fransız elçinin yanından uzaklaştırarak, hoşlandığı General McDowell'ın yanına doğru götürdü.

Bir İngiliz diplomat için şaşırtıcı derecede diplomatik olabiliyordu Lyons. "Her iki taraf da akla teslim oldu."

"Öyleyse, hiç kin beslemiyorsunuz?"

"Oh, İngiltere'de hiç kin tutmayız biz. Bilirsiniz, asla yapmayız bunu."

"Hiç bilmiyordum!"

"Şey, *şimdi* biliyorsunuz işte, Bayan Kate. Hepimizin olağanüstü iyi bir tutum sergilediğini düşünüyorum. Aslına bakarsanız, hem burada hem de evde kamuoyunun nabzını yoklayarak, Bay Seward ve ben bilhassa harika iş çıkardık." Kaşlarını çattı Lyons. "Ama en büyük müttefikimiz Prens Albert'tı." Kraliçe Victoria'nın kocası on iki gün önce ölmüştü. Britanya Elçiliği yastaydı. "Bu çok üzücü" dedi Lyons.

* Boxing Day: İngiltere ve Galler'de resmi tatil olan Noel'in ertesi günü; 26 Aralık. (ç.n.)

"*Prens*'in ölümü üzücü" diye cevap verdi Kate, "ama yine de, mutlu son oldu." Derken, arkasına döndü Kate ve ona doğru gülümseyen John Hay'i gördü. Hay'e göre, şehirdeki en etkileyici kız Kate'ti; onun türünde kızlar arasında elbette. Sal Austin'in yerinde gölgede kalacağı aşikârdı; Hay'in düşünmekten pek hoşlandığı bir fikir değildi bu. "Oh, Bay Hay!" Kate'in dişleri ufak ama düzgündü ve makul derecede beyazdı. "Başkan da gelecekler mi?"

"Sanmıyorum. Hâlâ *Trent* Meselesi'ni atlatmakla meşgul."

"Günü kurtaranın kendisi –ve Bay Seward– olduğunu düşünüyor Lord Lyons."

"Gün kurtarılmış olduğu sürece, bırakın öyle düşünsünler. Hiç tiyatroya gider misiniz?" Hamlesini yapmıştı Hay.

"Elbette, giderim. Mümkün olduğunca sık. Demek istediğiniz, sizinle gider miyim?"

"Gelir misiniz?"

"Gelir miyim?" Hafifçe iç çekti Kate. Derken, gözleri salonun kapısında, ansızın dikkat kesildi. "Genç Napolyon geliyor!" Göz alıcı üniformaları içindeki yarım düzine askeri yaverin eşliğinde General McClellan ve karısı salona girdiğinde, odaya apansız bir sessizlik çöktü. Fransız prenslerin aralarında olmadığı Hay'in gözünden kaçmadı. Genellikle, savaş sanatını ilk elden, bir ustadan öğrenebilmek için McClellan'ın yanında hazır bulunurdu prensler. Üç tane prens vardı: yasal Fransa Kralı (yerel olarak Kont Parry olarak bilinen) Paris Kontu, kardeşi (Yüzbaşı Chatters olarak bilinen) Chartres Dükü ve amcaları (insanların nadiren tanıdığı) Joinville Prensi. Prenslerin bu gece başka bir yerde olmaları, prenslerin tahtlarını gasp etmiş olan kişinin, İmparator III. Napolyon'un temsilcisi, Fransız Elçisi M. Mercier'yi rahatlatmıştı.

Karısının ve yaverlerin yanından uzaklaştı McClellan ve ihtişamı içinde yapayalnız, ön salonun merkezine doğru yürüdü ve Chase'in elini sıktı. Kate reverans yaparak ona selam verdi. Bu manzarayı keyifsiz izledi Hay. Hem o hem de Nicolay, Genç Napolyon'un bir sahtekâr olduğu sonucuna varmıştı. Ama bu görüşlerini birine söylemeye hiçbiri cesaret edemiyordu; özellikle de, çoğu zaman içinde şimşekler çakan gözleri şimdi sanki Austerlitz Meydanı'ymışçasına odaya hâkim olan bu ufak tefek, kaslı, genç adamın büyüsü altındaymış gibi görünen Tycoon'a.

Akıl almaz bir zafer kazanmışçasına, "İşte, buradayım" dedi McClellan.

Hay'in kalbini ısıtan ince bir kinayeyle, "Şüphesiz, öyle" dedi Kate.

Chase'in, "Kendinizi kamptan koparabilmenize sevindim" demesi, Hay'i eğlendirmişti. Seward'ın yaşadığı Old Club House'un fazla uzağında olmayan H Street'teki küçük bir evde yaşıyordu McClellan. Genellikle gazetecilerin ve Demokrat siyasetçilerin eşliğinde (şimdiden, 64 seçimlerinin Demokrat başkan adayı olarak geçiyordu adı) sürekli bir kamptan diğerine gitmesine karşın, bırakın düşmanla karşı karşıya gelmeyi, kampta zaman dahi geçirmiyordu Little Mac; askerlerin komutanlarına verdikleri sevgi dolu isimdi bu. Punç kasesinin yanına geri dönerken, Potomac'ta her şey sakin diye düşündü Hay.

Gururla, General'in tanımadığı seçkin kimseleri McClellan'a takdim etti Chase. General'in tavırları mükemmeldi. Gerçi, kendisi de dahil olmak üzere herkesin söylediği gibi, iyi yetiştirilmiş, zengin bir Philadelphia ailesinin varisiydi McClellan. Dünyayı biliyordu. Porseleni de biliyordu. Büfeden bir tabak alıp, arkasına bakarak, "Nadir bir Meissen" dedi Kate'e.

Buna memnun olan Kate, "Onunla gurur duyuyorum" dedi. "Bir porselen uzmanı da olduğunuzu bilmiyordum."

"*Az buçuk* bilirim, Bayan Chase." Kate'e bakarak hafifçe gülümsedi McClellan. "Daha fazla öğrenmek isterim. Bir gün..." İnsanı kederlendirecek kadar tarih kokuyordu McClellan.

Kahramanın gruba törensel dahil edilişi başarıyla tamamlandıktan sonra, McClellan'ı bir kenara çekti Chase. "Bence" dedi alçak bir sesle, "Başkan'a planınızı anlatmalısınız."

"Ve böylece planımı Tad'e anlatmasını mı sağlamalıyım? Ve isyancıların plan hakkında her şeyi *Herald*'da okumalarını? Hayır, teşekkürler, sir. Hükümetin sır verebileceğim ve tavsiyelerine değer verdiğim tek üyesi sizsiniz, Bay Chase." Uzun boylu Chase'e doğrudan başını kaldırarak bakmak zorunda kalmamak için, bir adım geri çekildi kısa boylu General. Yine de, Chase hâlâ başını eğerek bakıyordu ona ve General'in parlak saçlarındaki ayrım yerinin ne denli beyaz ve düzgün olduğunu şaşırarak fark etmişti. Sağ gözünü kısarak, artık daimi olan bir sis perdesi arasından bir dizi yakışıklı yüz hattını net olarak seçebildi. Gaz lambalarının göz kamaştırıcı ışığı altında McClellan'ın yüzünün biraz yağlı göründüğünü ve yüzün elmas tozuyla kaplı gibi durduğunu da fark etmişti Chase; iyice bir düşündükten sonra, bu tozun ter olması gerektiğine kanaat getirdi.

"Bana bu denli güvendiğiniz için şeref duydum, General. Bu güvene ihanet etmeyeceğim. Ama sizden Manassas'a karşı hareket etmenizi istedi Başkan..."

"Ekselansları hiçbir şey bilmiyorlar... strateji hakkında *hiçbir şey*. Birkaç miadını doldurmuş kitap okuyor ve sonra da bana ahkam kesiyorlar." Ansızın diline hâkim oldu McClellan. "Ekselansları pek çok konuda fevkaladeler ama, savaşmayı biz askerlere bırakmalılar."

"Onun yapmaya çalıştığı da bu." Çekingendi Chase.

"Karadan Richmond'a gitmek manasız. Manassas'a geri dönmek de manasız. Ama içinde elbette sürpriz barındıran benim planımın başarısızlıkla sonuçlanması mümkün değil." McClellan neredeyse fısıltıyla konuşuyordu şimdi; çok şükür, Chase'in kulakları keskindi. "Nehirden gidiyoruz. Yarımada'da, diyelim ki Urbana'da karargâh kuruyoruz. Sonra, *doğudan* Richmond'a doğru ilerliyoruz ve Richmond bizimdir."

"Planınızı desteklediğimi biliyorsunuz..."

"Biliyorum. Ve bunu unutmayacağım, Bay Chase."

"Pekâlâ, evet. Teşekkürler. Çok naziksiniz. Evet." McClellan'ın Napolyonvari tarzıyla hâlâ başa çıkamıyordu Chase.

Ama Hay, Genç Napolyon'la haydi haydi başa çıkabilirdi ve böyle yapma fikri öfkeyle baştan çıkarıyordu onu. Gecenin ilerleyen saatlerinde, McClellan'ın, "Birlik'i kurtarmamın tek yolu bir diktatör olmak ve tam zafer anında ölmek olsaydı, bunu yapardım" diye buyurduğunu işittiğinde, bu fırsatı ele geçirdi de Hay.

Birkaç hanımefendi bu duyguyu alkışladıysa da, Senatör Ben Wade, Committee on the Conduct of the War'un başkanına yaraşacağı üzere, kuşkulu göründü. "Size şimdiye dek diktatörlük önermiş değiliz, General."

Alnını bir mendille sildi McClellan. "Elbette önermediniz, Senatör. Yalnızca, gazetelerin yazdıklarına farazi bir cevap veriyordum. Bu fikri *onlar* ileri sürdü, ben değil." Yarım ağız konuşan ve herhangi birinin herhangi bir ifadesine verdiği olağan tepki, kuşkulu bir tebessüm olan, sinekkaydı tıraşlı, keskin bakışlı, ufak tefek biriydi Ohio'lu Wade. Nicolay ve Hay'in, Lincoln'ü zayıf ve dünyanın herhangi ve her bir yerinde köleliğe karşı verilen kutsal savaşta genel olarak kararsız bulan radikal Cumhuriyetçi unsurlardan bahsederken daima kullandıkları tabirle ifade etmek gerekirse, Senato'nun önde giden Jakoben'iydi Wade. "Yakında oturumla-

ra başlayacağız, General" dedi Wade; Senatör'ün bunu söylerken, sazan balığınınkini andıran dudaklarını, böylesi dudaklar ne kadar büzülebilirse o kadar iyi büzdüğünü düşündü Hay; bugünlerde teşbihlerin mantığı büyülüyordu onu; yeniden şiir yazmaya başlamıştı. "Bu yıl hiç zafer kazanılmaksızın sona ermiş olduğundan, bir dahaki sene için planlarınızı duymayı sabırsızlıkla bekliyoruz."

"Hiç zafer kazanılmaksızın mı?" Diğerlerine döndü McClellan. "Senatör Wade fazla alçakgönüllü. Bull Run'da, son derece iyi... eğitimli ordumuz geri çekiliyorken, Senatör Wade ve Senatör Chandler –iki sivil gözlemci– silahlarını çekerek, bozgunu durdurdular."

"Bu kadar cesur olduğunuzdan hiç haberim yoktu, Bay Wade." Her zamanki gibi, ironiden yoksundu Sumner. Her zamanki gibi, ne söylüyorsa onu kastediyordu. Tekrar McClellan'a döndü. "Fakat, General, senatörlerimiz ne kadar cesur olurlarsa olsunlar, bozgunu uzun süre durduramazlar."

Hiddetle gülümsedi Wade. "Elimizden geleni yaptık; demek ki o gün fazla bir şey gelmedi elimizden. Askerler hazır değildiler."

"Elbette değildiler, Senatör. Bu yüzden göreve çağrıldım ya. Onları hazır kılmak için." Genç Napolyon'un gerçekten terliyor olduğu bir anda, McClellan'ın serinkanlılığına hayran kalmıştı Hay. Ya sinirlerine hâkim olamıyordu; gerçi, şimdiye kadarki en büyük zaferlerinin gerçekleştiği bu bildik arenada –Washington salonlarında– pek de olası değildi bu; ya da Potomac hummasına tutulmuştu. Wade'e arkasını dönen McClellan, Hay'le yüz yüze geldi; Little Mac'e, o çok özel dağlı sırıtışlarından birini fırlattı Hay. "İyi akşamlar, General."

"Bay... uh, Hay." Takviye aramak için etrafına bakındı McClellan ama elde hiç kimse yoktu.

"Rahatsızlandığınız geçen gece için üzgünüz."

"Geçen gece mi?" Hay'in neden bahsettiğinden bihabermiş gibi davranıyordu McClellan. "Rahatsızlanmak mı?"

"Hatırlamıyor musunuz? Başkan, Bay Seward ve ben H Street'teki evinize geldik ve kapıcı bir düğüne gittiğinizi söyledi. Bu yüzden, bir saat salonunuzda bekledik. Sonra eve geldiniz ve tam olarak Başkan'ın yanından geçerek, üst kata çıktınız. Bu yüzden, bir yarım saat daha bekledik ve sonra, Başkan hâlâ beklemekte olduğunu haber vermek için kapıcıyı size yolladı ve siz de yatmış olduğunuz haberini gönderdiniz bize." Gösterdiği cesaretten ötürü

çok memnundu Hay. Lincoln meselenin tümü konusunda ılımlı olmasına karşın, Başkan'a yapılan hakaret karşısında öfkeden küplere binmişti Hay.

"Zannedersem, biraz yanlış anlama oldu." Hay'e ters ters bakıyordu Genç Napolyon. "Bekleyenin Ekselansları olduğunu fark etmemiştim. Hiç uyarmadan, bana öyle sık geliyor ki." Artık sedef rengine dönmüş yüzünü yeniden sildi McClellan.

"Bir daha böyle yapacağını zannetmiyorum." Lord Lyons'ın daima nazik ama baştan sona üstünlük taslayan bir edayla Başkan'a selam verişi gibi, eğilip McClellan'a selam verdi Hay. Fakat o ve McClellan'ın arasına giren Fransız prenslerin salona varışıyla bozuldu bu selamın etkisi. Şimdi Paris Kontu'nun geniş kıçına doğru eğilmekte olduğunun farkına varan Hay doğruldu ve arkasını döndü. Ona ikircimli, belli belirsiz bir tebessümle baktı McClellan. Chase'in görüyormuş gibi yaptığından daha azını gördüğünü bildiğinden, o ve Nicolay'ın Başkan'ın tek gerçek rakibi olarak gördükleri Bay Chase'e her seferinde kibarca kendini tanıtırdı Hay.

"Sizi elbette gördüm, Bay Hay." Hay'i, Romalılara has sert suratı bir tebessüm yaratabilmek için hafifçe gevşeyen Thaddeus Stevens'a takdim etmek için kendine doğru çekti Chase. "Başkan'ın ve Bayan Lincoln'ün gelememiş olmalarına üzüldüm."

Her zamanki gibi, klasik bir havadaki Gideon Welles'ın, yalancı saç tellerinden oluşan ve fazla romantik bir deniz manzarasını andıran peruğundan çok daha ciddi görünen Stevens'ın peruğunu inceleyerek, "Başkan istiharate çekildi ve Bayan Lincoln'ün de akrabaları Köşk'teler" dedi Hay.

"Korkarım" dedi Chase, "Köşk'ten bu kadar uzak bir ev kiralayarak bir hata yaptım. Bay Lincoln buraya hiç uğramıyor." Chase olabileceği kadar komikti, ki buna pek de komiklik denemezdi. "Diğer taraftan, Bay Blair, Bay Welles ve Bay Stanton sokağın hemen karşısındalar..."

Şu anda odanın tam ortasındaki bir avizenin altında, sağ elini Napolyon gibi gömleğinin cebine sokmuş, yüzü terden çizgi çizgi, poz vermekte olan General'in para kazanmak için dövüşecekmişçesine endamlı durduğunu gözleyen Stevens, "General McClellan da" diye ekledi.

"Evet, General de."

Bu sırada, benzi atmış Cameron yanlarında bitti. Daimi düşmanına, "Oh, Bay Stevens" dedi alçak bir sesle.

Tam olarak aynı fısıldarcasına çıkan ses tonuyla, "Oh, Bay Cameron" diye tekrar etti Stevens. Hay'in aklına kızgın soba hikâyesi geldi ve her zamanki gibi, siyasetçilerin birbirlerinden böylesine kolaylıkla ne kadar çok küfür yiyebildiklerine şaştı.

"İşler artık gerçekten de ilerliyor, öyle değil mi?" Hay'i göz ardı ederek, Chase'e söylemişti bunu Cameron.

Gizemli bir edayla, "*Bazı* işler, evet" diye yanıt verdi Chase.

"Hangi işler?" Saf ayaklarına yatıyordu Cameron.

"Oh, savaş." Hay'e ölçülü bir tarafsızlık gibi gelen bir edayla Stevens'a baktı Cameron.

"Öyleyse, komitemizin huzuruna çıkmalı ve bize tüm bunları anlatmalısınız. Görüyorsunuz ya, büyük stratejiden çok uzak olduğumuzdan, asla bir şey bilmeyiz ve çok vatansever olduğumuz için, gizliyi saklıyı araştırmak aklımızdan bile geçmez." Köleleri azat etmek için Birlik'i memnuniyetle yok edebilecek kadar radikal olmasına rağmen, Stevens'ın entelektüel zarafeti Hay'e cazip geliyordu. Committee on the Conduct of the War'un iki üyesinin şu anda acil oturum öneriyor gibi görünmelerini uğursuz bir işaret olarak algıladı Hay.

Bu Chase'in gözünden de kaçmamıştı. "Büyük plan şekillenene dek beklemelisiniz, Bay Stevens."

"Ben genç bir adam değilim, Bay Chase. Ama zencilerin özgür bırakıldığını görebilecek kadar uzun yaşamak isterdim."

"Oh, bize karşı çok katısınız, Bay Stevens." Sanki hepsi dostmuş gibi davranıyordu Cameron. "Bay Chase ve ben tam olarak aynıyız. Zencileri azat etmenin ve silahlandırmanın gerekliliği üzerine Kongre'ye sunduğum raporu okumuşsunuzdur? Demek istediğim, köleleri."

"Geç kalmış bir sohbet hiç konuşmamaktan iyidir. Öyle değil mi, Bay Chase? Ya da İncil'in de söylediği gibi, 'Bana inanan her kim ise...'"

Stevens'ın alaycı tonu Cameron'ın hoşuna gitmemişti. "Hıristiyanlığa dönmüş olduğunuzu bilmiyordum, Bay Stevens. Bayan Stevens'ın işi mi bu?"

Sinirli sinirli boğazını temizledi Chase. Stevens'ın özgür düşünceli biri olduğunu herkes biliyordu ve aynı zamanda, Stevens'ın arkasından, yirmi yıldır beraber yaşamakta olduğu mulatto kadına da "Bayan Stevens" diyordu. Chase tam konuyu değiştirecekti ki, Stevens'ın müthiş cevabı geldi: "Sözünü ettiğiniz rahmetli annem, Bay Cameron, kendini dinine adamış bir Baptist olduğundan ve ol-

duğum ya da olmayı umabileceğin her şey, onun sunduğu örnek ve benim uğruma yapmış olduğu fedakarlıklar sayesinde gerçekleştiğinden, tüm kutsal kitapları okumuşumdur ve On Emir'e de tüm kalbimle bağlıyımdır; bu da çok tuhaf bir insan yapıyor olmalı beni, özellikle de Sekizinci Emir'i bağlayıcı bulmayanların gözünde."

Bunların hepsini duymazlıktan geldi Cameron. "General McDowell bana işaret ediyor" dedi ve aralarından ayrıldı.

"Son üyemize karşı daha nazik olmalısınız." Stevens'ın şatafatlı hakaretinden hem çok hoşlanmış hem de telaşlanmıştı Chase.

"Oh, nezaket!..." Hay'e doğru döndü Stevens. "Siz nazik misinizdir, sir?"

"Hayır, sir" diye cevap verdi Hay. "Olduğumu sanmıyorum."

Üçü arasındaki tek inançlı Hıristiyan olan Chase, "Fakat, muhakkak ki" dedi, "olmak için *çabalıyorsunuz*."

"Şey, hayır, sir, çabaladığımı da sanmıyorum. En azından fazla değil." Siyasi nedenlerle korktuğu kadar hayranı da olduğu Thaddeus Stevens'ın üslubuna yakalanmıştı Hay.

"Görüyor musunuz, Bay Chase? Karşınızda dürüst bir genç adam var. Bana benziyor. Sahip olduğumuz nezaket genel anlamda bir şey. Bir gün bir devlet adamı olacaksınız, Bay Hay. Buna hiç şüphe yok. Bu arada, dürüst olun ve Beyaz Saray'daki casusun kim olduğunu söyleyin bize?"

"Bilmiyorum. Beyaz Saray'da bir casus olduğunu bilmiyorum." Bu merhametsiz saldırıya hazırlıklı değildi Hay.

"Eğer New York *Herald* devlet belgelerini çalabiliyorsa, nefis Bayan Greenhow gibi iyi bir Konfederasyon casusunun neleri eline geçirebileceğini düşünün bir."

"Bayan Greenhow, Bayan Lincoln'ün Beyaz Saray'ına adımını atmadı." Cesaretlendi Hay. "Ama her gün binlerce insanın oraya geldiği doğru ve onları kim durdurabilir ki?"

"Bay Lincoln'ün yerinde olsaydım" dedi Chase, "ben durdururdum. Çok fazla insanı görüyor. Zamanını boşa harcıyor. Kendini yoruyor."

"Bunun için" dedi Stevens, "bir başkana ihtiyacımız var ya zaten. Yine de, ufak bir kasanız olmalı, Bay Hay. Asma kilidi ve bir anahtarı olan."

"Var, sir. Fakat, nasıl olduysa..."

"Nasıl olduysa, bazı şeyler kayıplara karışıyor. Vakti geldiğinde tüm bunları ele alacağız. Bu arada, Ways and Means Committee

Başkanı olarak yetkime dayanarak, Bayan Lincoln'ün evin yenilenmesi için kendisine ayrılan bütçeyi aştığı konusunda uyarmalıyım sizi."

"Oh, öyle mi?" Saf numarasına yatmıştı Hay.

"Oh, öyle mi?" Hay'in ses tonuyla dalga geçti Stevens. "Evet, aştı. Bu konuyu da incelememiz gerekecek."

Chase, McClellan'lara ve Fransız prenslere iyi geceler dilemeye gittiğinde ve Stevens da, Hay'in onları bir çift timsah gibi sırıtırken görebildiği uzaklıkta bir köşede dikilen Wade'e katıldığında, her şey göz önüne alındığında, kasvetli bir kış diye düşündü Hay. Saatine baktı. Harvey's Oyster Bar'da, Robert Lincoln'le buluşacaktı; sonra Eames'lara uğrayacaklardı; ardından da, Rusya Elçisi Baron Stoeckl'ın evinde bir balo vardı. Başkan'ın bakir oğlunu Marble Alley'in hazlarına işte orada terk edecekti Hay. Poe çapında bir şair olmayabilirdi ama, en azından, bir şairin duyulara dayanan yaşamını sonuna dek sürdürebilirdi. Kate'le evlenebilir miydi? Kate'e iyi geceler dilerken bunu merak etti Hay. Muhtemelen evlenebileceğine kanaat getirdi; ama, evlenmeli miydi? Henüz yapmadığı öyle çok şey vardı ki. Beklemek zorundaydı zavallı kız. Bugünden itibaren yılbaşına dek hazların kucağına bırakabilirdi kendini. Başkan yumuşak bir ruh hali içindeydi ve mevcut kriz atlatılmıştı.

Öte yandan, Bay Thompson çalışanlarına karşı asla yumuşak davranmazdı. Resmi tatil olan yılbaşı gecesi ve ertesi güne dek, David'in bir saat dahi izin almasına izin vermeyecekti. "Aslına bakarsan, açık olmamız gereken tek bir gün varsa, o da erkeklerin çoğunun umutsuzca ihtiyaç duyacağı tek bir şeyi sağlayabileceğimiz, yeni yılın ilk gününün öğleden sonrasıdır."

Zarif hanımefendilerin sarhoş bir halde faytonlara binip faytonlardan indiğini bir kereden fazla fark etmiş olan David, "Kadınların da" dedi. Hiç kimsenin onu da davet etmeyi düşünmemiş olmasına rağmen, şehrin sürekli bir parti havasına girmesinden hoşlanıyordu David.

Fakat, yılbaşı gecesi Surratt'larla akşam yemeğine davet edilmişti David ve gece yarısı, Annie on dokuzuncu doğum gününü kutlayacak ve gelecek altı ay boyunca David'le aynı yaşta olacaktı. Yazdan beri çok az görebilmişti Annie'yi. Surrattsville'de olmadığı zamanlarda, müzik dersleri veriyordu. Aynı zamanda, yaşlı Surratt iyice güçsüz düştüğünden, onların evlerine gidebilmek için daha

az nedeni oluyordu David'in. Kendi evine gitmek içinse, uyumak dışında hiçbir nedeni yoktu. Savaş sayesinde, birkaç kız kardeşi içinde evli olmayanlar –çoğunluğu– etrafları iki yüz bin horozla çevrili yarım düzine dişi tavuk gibi daimi bir telaş içindeydiler. Bayan Herold çılgınlığa meyilli bir ruh hali içindeydi şimdi. Kızlarının tehlike altındaki bekâretleri dışında hiçbir şey düşünemez olmuştu; ne tamamen genç ne de gözde olanlar bile ah vah edip, sergilediği bir umutsuzluğa düşürüyordu onu. Navy Yard'daki ev, askeri bir kamp gibiydi şimdi. Ne zaman bir kız çocuğu ya da ailenin tek horozu, eğri döşeme tahtalarının gıcırtıları arasında geç saatte eve dönse, üst kattan gelen tiz karşılama, "Kim o?" oluyordu.

Gündüz vakti subayların ziyarete gelmeleri teşvik ediliyordu. Erlerinse her zaman cesareti kırılıyordu. Herold ailesinin kız çocuklarına, pek yakında öldürülebilecek olan erkeklerle evliliği onaylayan; ertesi günse acımasız bir dünyada bebekleriyle yapayalnız kalan dulların düşüncesiyle ağlayan değerli annelerinden çok daha iyi anladıkları tehlikeler üzerine bitmez tükenmez dersler veriliyordu her gün. Sırf evden uzakta olabilmek için, iki ay boyunca Navy Yard'ın Jambon-Hanım'ıyla yaşamıştı David. Odalarını kiralayan başarılı bir bakkal olduğundan, kadının güçlü arzuları olabileceğinden şüphe etmemişti Bayan Herold; aslında, çok az tanıdığı Jambon-Hanım'ın David'i iyi yönde etkileyebileceğini düşünmüştü son derece masum Bayan Herold. Fakat, David nihayet jambondan sıkılıp, kraliçe arıların kovanı olarak gördüğü evine geri döndüğünde, evde yeniden bir erkek bulunduğu için memnun olmuştu Bayan Herold ve David'in şansına, jambon ve et suyunun ağırlıkta olduğu mükellef bir akşam yemeği hazırlamıştı oğluna hemen.

Bay Thompson'a mutlu yıllar diledi David. Sonra da, Scipio'nun barına bir uğrayıp Surratt'ların evine doğru yola koyuldu. Çoğu şimdiden sarhoş olmuş askerlerle doluydu sokaklar. Bugünlerde, eski dostları gerçek Washington'lıları nadiren görüyordu David. Hepsi de şehri terk etmiş değildi. Daha çok, şehir öylesine dolmuştu ki, yerliler on binlerce yabancının arasında kaybolup gitmişlerdi; David'in-zevkine-göre-büsbütün-fazla-gürbüz olan, soluk mavi üniformaları içindeki oğlanlar da cabasıydı.

Her zamanki gibi kalabalıktı Scipio'nun barı. Gerçi, şehirdeki her bar kalabalıktı ya. Şimdiye dek, askerleri barların dışında ve kışlaların içinde tutma çabaları başarısızlıkla sonuçlanmıştı.

Kasanın yakınlarında, başının üzerinden konuşarak, talaş kaplı yere çiğnedikleri tütünü tüküren iki Birlik onbaşısı arasında sıkışık bir yer buldu kendine David.

"Mutlu yıllar, Davie." David'e bir bira uzattı Scipio. "Gördüğün gibi, hiç zamanım olmuyor bugünlerde. Keman çalmak için bile zaman bulamıyorum artık."

Kederle bara baktı David. Bir sene öncesine kadar, konuşacak en az yarım düzine kadar Vahşi Çocuk olurdu burada; tiyatrolardan gelen aktörleri ve en iyisi de, aktrisleri saymıyordu bile. Ama şimdi, bardaki her yeri askerler kaplamıştı; tıpkı şimdi iki onbaşının David'i bardan uzaklaştırdığı ve onu, kalabalığı iteleyerek, yol üzerinde sakalsız bir gencin ağzından fışkıran kusmuklardan güçbela kurtulmaya mecbur bıraktıkları gibi. Yemek odasına bir göz attı David. En azından burada hiç asker yoktu. Yuvarlak mermer masalarda, Washington'lı tiyatro izleyicileri çoğunluktaydı hâlâ ve aktörler de vardı. Meşhur yetenek Emily Glendenning'i tanıdı David. Köşedeki bir masada ıstakoz yiyordu. Sahnede, David'den daha yaşlı görünmezdi Emily Glendenning. Ama pek çok aktris gibi, yakından bakıldığında çok daha yaşlı duruyordu. Şu anda, bir ıstakozun kıskacını kırıyor ve David'i ismen tanımakla kalmayıp, mümkün olduğu zamanlarda ona çeşitli işler de veren, otuz yaşlarında hoş biri olan, bitişikteki tiyatronun sahibi John T. Ford'u ilgiyle dinliyormuş gibi yapıyordu.

David onu görmeyen Skippy'ye iyi geceler dileyerek el sallarken, kendi şehrinde bir yabancı gibi hissetti kendini. Belki de güneye, Richmond'a gidip, orduya katılabilirdi.

Ama Bay Surratt hayır dedi bu fikre. Yatağında yastıklardan destek alarak oturan yaşlı adam bir deri bir kemik kalmıştı; Yankee'lerin bir vatan haini olduğuna karar verdiği herhangi birini bekleyen kaderin her zaman farkında olan David, Bay Surratt'ın boynundaki şeritlerin bir cellattın ipine benzediğini düşündü.

Bay Surratt'ın yatağının yanı başındaki sandalyeye oturdu David ve kısmen ön salondan gelen kömür kokusu, kısmen de ölüm kokusuyla kaplı odanın havasını fazla derin teneffüs etmemeye çalıştı. Thompson's Drug Store'un kuryesi olarak profesyonel kabiliyetine dayanarak, ölen insanların halleri, kokuları ve sesleri hakkında bilmediği pek az şey vardı David'in. Ön salonda, Annie piyanoda çok hüzünlü bir İskoç şarkısı çalarken, kimi yüksek, kimi alçak şarkı söyleyen sesler piyanonun ezgisine katılıyorlardı zaman zaman.

"Yakında buralardan ayrılmış olacağım." David'in ona karşı çıkma zahmetine katlanmaması ihtiyar adamı öyle sevindirmişti ki. "Ama ilk olarak, bana olduğun yerden ayrılmayacağına dair söz vermeni istiyorum." Bay Surratt'ın, her şekilde gidiyor olduğuna göre, David'in Thompson's Drug Store'da kalışını şimdi ne diye kendi gidişinin koşulu yapmakta olduğunu anlayamıyordu David. Ama, "Eğer bu bize yardım edecekse, elbette orada kalacağım" dedi ihtiyar adama.

"Oh, bize yardım edecek. Endişelenme." Bay Surratt nefes almaya çalışırken, bir duraklama oldu. Artık öksürmüyordu. Gerçekten de, artık her an nefesini ve yaşamını kaybedebilirdi. "Bu akşam biri geliyor. Adı Henderson. Center Market'tan. Yıllardır orada. Tavuk çiftliği var. Sana ne yapman gerektiğini anlatacak." Örtünün altına uzandı yaşlı adam ve bir tespih çıkardı; sonra da uzun, sarı, boğumlu parmakları arasına aldı tespihi. "Henderson benim yerimi alacak."

Gözlerini yumdu Bay Surratt. Dua ettiğini tahmin etti David. Diğer odadaki şarkı bitmişti; bazıları diğerlerinden daha önce İskoçya'ya varmışlardı. Epey bir gülüşme oldu. Bay Surratt gözlerini açtı. "Bayan Greenhow bizim için gerçek bir kayıp oldu."

"Önümüzdeki hafta Old Capitol'e taşıyorlarmış onu; ya da Bayan Duvall öyle diyor."

"*O* iyi biri." Başını salladı Bay Surratt. "Bay Pinkerton hakkımızdaki her şeyi bildiğini sanıyor ama, biz onların bizim hakkımızda herhangi bir zaman bilebileceğinden daha fazla şey biliyoruz o ve General McClellan hakkında. Davie..."

"Evet, efendim?"

"Şu anda, her şeyden önce yapmamız gereken bir şey var. O da şu. Onları yanlış bilgilerle beslemek." Kıkırdadı Bay Surratt. "Yapmamız gereken bu!"

David şaşırmıştı. "Hangi konudaki yanlış bilgiler?"

"Ordumuzun büyüklüğü. Richmond'dan gelen bir yığın şifreli mesajın Pinkerton'ın eline geçmesini sağlayacak Henderson. Mesajların hepsi askerlerin hareketlerinden bahsediyor ve hepsi rakam veriyor; her rakam da yanlış. Ordumuzun büyüklüğü onlarınkine yakın bile değilken, Little Mac'in ordumuzun onun ordusunun iki katı olduğunu düşünmesini böyle sağladık."

"Ama bizim de Yankee'ler kadar adamımız var, öyle değil mi?" Bütün gazetelerin yazmış olduğu buydu.

Altçenesi düşmüş bir kafatasının gülümsemesine benziyordu Bay Surratt'ın gülümseyişi. "Onlarınkinin ancak yarısı kadar adamımız var ve neredeyse hiç silahımız yok."

"Bilmiyordum."

"Beni de duymamış ol. Ama, bundan sonraki oyunumuz bu. Richmond'dan gelen bir emir bu. Bull Run'dan sonra zaten kandırılmak isteyen aptal Yankee'leri kandır. Kendinden daha küçük bir ordu tarafından bozguna uğratıldığını itiraf etmek zor olsa gerek. Bu yüzden, bunu unutma. Rakamları iki katına çıkarıyoruz."

"Evet, efendim."

"John eve döndü. Yardım edecektir. Yalnızca bunun nasıl olacağını bilmiyorum." Tespihin boncukları Bay Surratt'ın uzun parmakları arasında daha hızlı kaymaya başladı.

On sekiz yaşındaki genç John Surratt aynı Jefferson Davis gibi görünüyordu. "Yalnızca" dedi David, "o küçük sakaldan yok sende."

Sesi kalın ve terbiyeli çıkan, ayrıca ondan iki kat yaşlı birine aitmiş gibi duran John, "Çıkarmak için elimden geleni yapıyorum" dedi. Çoğunluğu Surrattsville'den otuz kadar akraba ve arkadaşın 1861 yılının başarılı sonunu kutlayışını izleyerek, Bayan Surratt'ın yemek odası sandalyelerinde yan yana oturdu iki genç adam. Annie dans müzikleri çaldı ve Bayan Surratt erkek kardeşi Zadoc Jenkins'le bir İskoçya dansı yaptı; John da, Howard County, Maryland'de bir Katolik okulu olan St. Charles'ı gelecek Haziran ayında bitireceğini anlattı David'e. "Oraya papazlığa adım atmaya kararlı olarak gitmiştim ama, şimdi savaşta olduğumuzdan, doğru tarafta savaşarak Tanrı'ya daha yararlı olacağımı düşünüyorum."

"Bu kadar eğitim almak güzel olmalı." David bu korunmuş çocuğun dünya hakkında bildiklerinden on kat fazlasını biliyor olmasına rağmen, onun yanındayken, sözgelişi, Annie'nin yanındayken hiç hissetmediği gibi hödük hissediyordu kendini. Gerçi, Annie bir kızdı.

"Oh, zannedersem, bir amaca hizmet ediyor. Olağan zamanlar geçiriyor olsaydık, bir papaz olurdum, sanırım; ya da öyle olacağımı sanıyordum. Yeteneğim vardı; daha doğrusu, olduğunu düşünüyordum. Kolejin rektörü Peder Jenkins de öyle düşünüyordu; akrabamız değil."

"Peki, şimdi savaşacak mısın?"

John kaşlarını çattı. "Önemli olan faydalı olmak, öyle değil mi?"

"Sanırım. Elimden geleni yapıyorum ben." Kendinden memnundu David; bundan önce hiç bu kadar yararlı ve vatansever konuşmamıştı; gerçi, o zamanlar gösteriş yapacak fazla şansı da yoktu. Bay Thompson, Bayan Greenhow ve Bayan Duvall karşısında buna cesaret edemezdi ve İhtiyar Bay Surratt ona emirleri veren kişi ve Annie de Annie olduğundan yapamazdı bunu.

"Herhangi birimizin yapabileceği tek şey bu. Babam senin bizim için bütün bir süvari alayı değerinde olduğunu söylüyor."

"Öyle mi diyor?" Yüzü al al oldu David'in ve biraz daha punç içti. Surrattsville'in genel dükkân sahipleri ve taverna işletmecileri olarak –Roman Katolik olmaları da cabasıydı– Bayan Herold gibi içkiden uzak durmazlardı Surratt'lar. Meyve punç'ının içinde çavdar viskisi vardı. Kasabanın postanesini de Surratt'lar işletiyorlardı. "Temmuzda postane müdürü olarak yönetimi devralmayı bekliyorum."

"Bu benim hoşuma giderdi; yani bir postane müdürü olmak." John kadar genç bir postane müdürü olduğunu daha önce hiç duymamıştı David.

"Yankee safları arasında at sürmek nasıl bir şey?" Sesini alçaltmıştı John. David'e insanı delip geçiyormuş gibi gelen gözlerle ona bakıyordu John. Kendi gözlerinin de kara korlar gibi parladığını bilecek kadar roman okumuştu David.

"Yalnızca aptalmış gibi davranıyorsun, hepsi bu. Bilirsin işte, budala bir çiftlik oğlanı gibi. O zaman üzerini aramıyorlar bile. Ah, birkaç kez korkutan şeyler oldu; dur da sana anlatayım." İnsanı delip geçen bakışların sönük bir ışıkla parlamaya başladığını görüp bundan memnun olarak, John'a birkaç şey anlattı David.

Derken, annesi piyanonun başına geçince, David'i dansa kaldırdı Annie. Kulağına, "Neredeyse gece yarısı oluyor" diye fısıldadı. "Yeni yıl."

"Ve şimdi sen de, benim gibi on dokuz yaşındasın."

"Ah, hatırlatma!"

Gece yarısı, Annie'yle ilişkisi olan herkes –David'in yanı sıra odanın yarısı– Annie'yi öptü. Bayan Surratt, punç bardağını havaya kaldırarak, "Zafere içelim" dedi.

Zafere içtiler. Derken, gecenin geri kalanı boyunca zafere içmeye devam etti David. Ancak, sarhoş olmadan önce, Center Market'tan gelen Bay Henderson'la konuşmayı başardı; kolay bir konuşma olmadı bu.

Gagaya benzeyen bir burnu ve parlayan gözleri olan, ufak tefek, toparlak ve kır saçlı biriydi Bay Henderson. Center Market'taki pek çok çiftçi gibi, sattığı şeylere benziyordu. Haftada bir kez jambonları ve sosisleriyle Virginia'dan gelen Domuz-Hanımefendi'nin korkusuyla büyümüştü David; ağzında diş olmamasına rağmen, zararsız olmadığı da aşikârdı bu kadının; tıpkı her korkunç dişi domuz gibi, o da bir çocuğu yiyebilirmiş gibi duruyordu. Bayan Herold onunla her seferinde, saatlerce Berryville'deki ortak tanıdıkları hakkında konuşmasına rağmen, yaşlı kadının söylediklerinden hiçbir zaman tek bir kelime bile anlamazdı David. Kulağına, homurdanan bir domuzun uğursuz sesleri gibi gelirdi kadının ağzından dökülenler.

Bay Henderson konuşmuyordu; gıdaklıyordu. "Anneni tanırım, Davie. Yıllar önce benden kümes hayvanları alırdı. Güneybatıdaki köşede tezgâh açan bendim. Sonraları bir pilicin yaşı üzerinde anlaşamadık. Elli bir senesinde olmuştu bunlar. Şimdi Mayberry'den alışveriş ediyor. Güneydoğudaki köşede duran tezgâh. Ona karşı hiçbir kırgınlığım yok."

"Umarım yoktur, Bay Henderson."

"Hiçbir kırgınlığım yok" diye tekrar etti şişman tavuk. "Bay Surratt'la da çalışıyorum."

"Biliyorum. Bana anlattı. Biraz önce."

"Korkarım, İhtiyar John'un hayatı sona ermek üzere. Umarım, tüm bu malların..." dedi ve elini sallayarak, İsa'nın kalbinin bir tablosunu, masanın üstünde duran ve üzerinde çarmıha gerilmiş İsa olan haçı ve tespihi işaret etti Henderson. "...yardımı dokunur. Bir Baptist'tim ben. Bu yüzden, tüm bunlar yalnızca..." Gülerken hakikaten de gıdakladı Henderson. "...Papa'nın *burnudur* benim gözümde."

Bir görev bilinciyle güldü David. Sonra, "Benden ne yapmamı isteyeceksiniz?"

"Thompson's Drug Store'da kalmanı. Gözünü ve kulağını dört açmanı. Şimdi H Street'te olduklarına göre, McClellan'lar dükkâna uğruyorlar mı hiç?"

"General'i hiç görmedim. Ama karısı bir gün geldi. Buyurgan bir kadın ama çirkin değil. Genellikle bir asker yollarlar. Yeni doğmuş bir bebekleri var; bu yüzden, her tür şeyi alıyorlar."

"Teslimatlardan birini kendin yapmaya çalış. Evdeki insanlarla tanışmaya bak. Belgeleri öylece ortada bırakan Bay Seward konu-

sunda yaptığın gibi." Geçen yaz, Seward'ın masasında Potomac Ordusu'na bağlı her alayın mevcudunu listeleyen bir memorandum olduğunu fark eden David değil –serbest olduğu günlerde Seward'ların evine girip çıkan– Bayan Greenhow'du. "Köşk'ün içine girememen çok yazık."

"Ama girebilirim ve girdim de. İki üç kere gittim oraya" dedi David. "Ama orası öyle büyük ki, nereye gitmen gerektiğini bilmen gerek; bu yer de, sanırım, Başkan ve diğerlerinin çalıştığı ve başında çoğu zaman muhafızların beklediği, üst kattaki hole koydukları o komik, ahşap çitin arka tarafı oluyor."

"Ama *her zaman* muhafız olmuyor." Gök gürültüsünün ya da tilkinin sesini dinleyen bir tavuk gibi, başını bir yana doğru kabarttı Tavuk Henderson. "Orada da bizden insanlar var. Ama yeterli değil. Şey, sen araştırmaya devam et. Çok hoş bir genç hanım olsa da, Bayan Duvall'dan uzak dur."

"Onu tutuklamayı mı planlıyorlar?"

"Evet. Ona Güney'e gitmesini söyledim. Ama gitmeyeceğini söylüyor. Umarım gider. Neyse, mutlu yıllar, Davie. Benim gitmem gerek. Umarım hâlâ yağmur yağmıyordur."

Yağmur durmuştu; Bay Thompson'ın meşhur ertesi-sabah ağrı kesicisi ve kuvvet verici ilacının kendi hazırladığı versiyonundan koca bir bardak içtikten sonra bile ağrımaya devam eden başına rağmen, David'in vatanperver nedenlerle Beyaz Saray'ın önüne neredeyse kamp kurduğu, yeni yılın bu ilk sabahında da, neredeyse hiç yağmadı yağmur. Muhafızlar ana kapıdan geçmek isteyen herkese izin veriyorlardı. Aslında, Başkan'ın elini sıkmak isteyen insanların oluşturduğu uzun sıraya katılabilirdi David; ama sütunlu girişe çıkan merdivenlerin başında dikilmeyi ve davetli misafirlerin faytonlarından inip, Bay McManus ya da uşaklardan birinin koluna girerek, donmuş çamur tabakasının üzerinden geçip merdivenlere ulaşmasını izlemeyi tercih etti.

David bir casus gibi davranmak için elinden gelenin en iyisini yaparken, bir ordu bandosu Köşk'ün önünde belirdi ve Başkan'a serenat yapmaya başladı. Bando, "Hail Colombia!" adlı marşı çalmaya başlayınca, Beyaz Saray'ın görkemli kapısı ardına kadar açıldı ve Father Abraham'ın ta kendisi ortaya çıktı. Birbirine karışan tezahüratlar, buz gibi soğuk havayı buharla doldurdu. Lincoln şapkasını kaldırdı ve gülümsedi. Kapının solundaki ve sağındaki nöbetçi askerler çabucak hazır ola geçtiler. Lincoln girişin köşesine doğru

hareket edince, Bay McManus'ın hararetli yönlendirişiyle Başkan'ın her iki yanına doğru geri çekildi kalabalık. Ama David öyle bir yer kapmıştı ki, olabildiğince öne doğru eğilse, her zamankinden de zayıf göründüğünü ve yüzünün de bir hayli sarardığını düşündüğü Başkan'a dokunabilirdi. Yine de, Lincoln'ün hoş görünümlü bir erkek olduğunu düşünüyordu David.

Bando, "Hail to the Chief"i çalmayı bitirmişti şimdi. Lafayette Square'in uzak köşesindeki St. John's Kilisesi'nden dahi duyulabilen bir sesle konuşmaya başladı Lincoln. "Yeni yılın başlangıcında hepinizi burada görmekten mutluluk duyuyorum; bizi bu büyük sorunun çözümüne götüreceğinden emin olduğum bir yıl bu."

Kalabalıktan bir alkış yükseldi. Lincoln şapkasını çıkardı, başıyla bir selam verdi, sonra da içeriye girmek için hareketlendi. Tam bu anda, "The Star-Spangled Banner" marşını çalmaya başladı bando ve Başkan da, başında şapkası olmaksızın, çamurlu çimenlikteki bandoya doğru bakarak, öylece ayakta dikilmek mecburiyetinde kaldı. Birdenbire, Beyaz Saray'ın kapısında, Başkan'ın hemen arkasında, eliyle katlanmış bir bayrağı kavramış, küçük bir oğlan çocuğu belirdi. Meşhur Tad'i tanıdı David; McManus da tanımıştı Tad'i. Ama yakalanıp durdurulmadan önce, büyük bir Konfederasyon bayrağını açıp, neşeyle sallamaya başlamıştı bile Tad. Çimenliğe toplanmış kalabalıktan kahkahalar yükselmeye başladı. Şaşıran Başkan arkasını döndü; öne doğru eğilip, çocuğu ve bayrağı kollarının arasına aldı ve seyircilerin tezahüratları arasında, debelenen başının belasını kollarının arasında tutarak Beyaz Saray'a doğru yürümeye başladı. Bay McManus arkalarından kapıyı kapattı.

Beyaz Saray'ın araç çıkışından aşağıya doğru yürürken, Hazine Bakanı'nın faytonu neredeyse ezecekti David'i. Yine de, çok güzel –ve müthiş temiz– görünen meşhur Kate'i, göz ucuyla da olsa, görmeyi başarmıştı. Yanında ondan daha genç bir kız vardı ve kız kurusuna benzeyen bir kadın. Alelade bir defter tutmaya karar verdi David. Ama önce, nasıl şifreli yazı yazılacağını öğrenmesi gerekirdi.

Kızları Kate ve Nettie ile, eski arkadaşı, Cincinnati'den Susan Walker'ı kalabalık Doğu Odası'na doğru yönlendirdi Chase; Lincoln ayakta herkesin elini sıkarken, Bayan Lincoln de bir köşeye geçmiş, hiç kimsenin elini sıkmadan –yalnızca başını sallamakla

yetindiği Kate ve dünyayı daimi denizaltı bulanıklığındaki gözleriyle görmekte olan Chase için ifadesinin büsbütün görünmez olduğunun farkında olmayarak, dudaklarını büzdüğü Chase dışındaki– herkese gülümseyip başıyla selam veriyordu.

Chase'in elini sıktı Lincoln; sonra da kısık bir sesle, "Genç Napolyon'umuzu gördünüz mü?" diye sordu.

"Hayır, sir. Onu ziyaret ettim. Ama onu görmeme izin vermediler."

"Ben de aynı deneyimi yaşadım."

"Hastalığının tifo olduğunu duydum. En azından bir ay boyunca yatağından çıkamayacaktır."

"Ben de aynısını duydum." Kaşlarını çattı Lincoln. "Diğerleri onu görmüşler."

"Kim?"

Ne var ki, bu soruya cevap olarak, onaylamadığını belirten bir ifadeyle başını sallamakla yetindi Lincoln ve sıradaki ziyaretçiye, Seward'ın içki arkadaşlarından biri olduğunu Chase'in bildiği, Hansen Republic of Bremen Elçisi Baron Schleiden'a döndü Lincoln. Doğu Odası'nın yeniden yapımı neredeyse tamamlanmıştı. Babasına kocaman kadife bir halıyla kaplı, odanın en pahalı özel bölümü olduğunu düşündüğü yeri işaret etti Kate. "Güllerle donatılmış, deniz yeşili" dedi.

"Evet, yeşili görüyorum. Güller konusunda da sana güvenmekle yetineceğim."

Diplomasi sınıfı, odanın içinde turlarını atarken, yüzünde bir pırıltıyla onlara selam verip, "Mutlu yıllar" dileyen Kate, "Zannedersem, halıyı almayı böyle başardı" dedi. "İki bin beş yüz dolara mal olduğunu söylüyorlar."

"Sixth and E'nin genç hanımıyla aşık atmaya mı çalışıyor dersin?"

"Baba! Ben tutumluyum. Bayan Lincoln değil."

"Biliyorum. Bay Stevens'ın dediğine göre, Kongre'nin ona ayırdığı bütçenin o kadar üstüne çıkmış ki, Başkan borçları kendi cebinden ödemek zorunda kalacakmış. Bundan hoşlanmayacaktır Bay Lincoln. Tutumlu biridir o."

"Senin gibi."

"Ah, ben borca mahkûmum."

"Vali Sprague'yla evlenip, borçları ödeyeyim mi?"

"Hayır, bırak ikimiz de fakir kalalım."

Chase gülümseyerek, "*Pax est perpetua*!"* dediği sırada, öpmesi için elini Lord Lyons'a uzatırken babasının kulağına, "Borçlular hapishanesinde" diye fısıldadı Kate.

"Oh, umalım da öyle olsun, Bay Chase. Öyle umalım. Hepimiz iyi iş çıkardık."

"Özellikle de siz ve Bay Seward" dedi Chase.

"Onu andığımızı duymuş Bay Seward." Ufak tefek, çapkın şahıs ansızın Chase'in dibinde bitmişti; sağ eliyle Kate'in, sol eliyle Chase'in elini sıkarken, bir yandan da, "Öfkeyle hareket edenlerin savaşa girmelerini engelleyerek, sizin ve benim yaptığımız iyi işten bahsediyordum" diyen Lord Lyons'a bakıyordu Seward.

Havai bir tavırla, "Yalnızca gazete safsatası" dedi. "Elli dokuz yılının yazında büyük Avrupa turuna çıktığımda, hükümetinizi tanıma fırsatı bulmuş olmam da işe yaradı; herkes beni nasıl da sıcak karşılamıştı. Görüyorsunuz ya" dedi Kate'e Seward, "bir sonraki Başkan'ın *ben* olacağımı düşünmüşlerdi."

"Bu tam da sizin düşünmüş olduğunuz şeydi, öyle değil mi?" diye sordu Kate.

"Şey, şöyle diyelim; eğer böyle *düşünmeseydim*, bu sırrı asla ifşa etmezdim. Her neyse; kahkaha attığı zaman üst dişetinin bir inçten biraz fazlası açığa çıkan Kraliçe Victoria'ya kadar hepsiyle tanışmıştım."

"Sir, *casus belli*** bu." Sertti Lyons.

"Sir, New York'un batısında, Tanrı'nın özel lütfunun dışa dönük ve görünür işaretidir dişetinin görünmesi."

"Savaş önlendi. Dünyayı ateşe henüz vermeyeceğiz." Seward'ın söylemiş olduğu şeyleri Seward'a tekrarlamaya bayılırdı Lyons. "Ama size şunu hatırlatmalıyım, hepimiz Prens Albert için yas tutuyoruz."

Lyons'a döndü Kate. "Basın, Kraliçe'nin kederden çıldırdığını söylüyor bize."

"Sizin basınınız size her türlü şeyi söyleyebilir, Bayan Chase." Her zamanki gibi sakindi Lyons. "Kraliçe delirmedi. Ama derin bir yas içinde. Prens'in bakanlıkla *Trent* Meselesi'ni görüşürken ölmüş olması ne tuhaf, öyle değil mi, Bay Seward."

* Lat.: Barış, huzur daim olsun. (ç.n.)

** Lat.: Savaş nedeni, gerekçesi. (ç.n.)

Kibarca, "Zannedersem, hepimiz borçluyuz ona" dedi Seward. "Ama, sizin güçsüz hükümdarlarınızın tam olarak ne kadar güçlü olduklarını anlamayı bir türlü beceremedim."

"Dışişleri Bakanı'nın bir başkanlık sisteminde tam olarak ne kadar gücü olduğunu kavramaya çalışırken" diye karşılık verdi Lyons, "biz de aynı dertten mustaribiz."

"*Touché*!" Haykırdı Kate. Sonra da gazeteci Russell hakkındaki haberleri sordu Lyons'a. Bu esnada, görmeyi en çok istediği kişiyi göz ucuyla yakalayan Seward, yanlarından usulca uzaklaştı.

Kısa boylu, tıknaz Edwin M. Stanton, Doğu Odası'nın görkemli yeni damasko perdeleriyle krallara yaraşır bir şekilde çerçevelenmiş olarak, yalnız başına dikiliyordu. Stanton'ın moda olan siyah kadife klapalı siyah redingotunun düğmeleri, yine siyah kadife klapalı ama o kadar da moda olmayan siyah yeleğini gözle görülür kılacak şekilde açık bırakılmıştı. Seward'a, annesini öldürmüş, Auburn, New Yorklu banka müdürünü hatırlatırdı Stanton hep. Ufak, çakıl taşı gibi gözlük camlarının ardından odayı izliyordu Stanton; alışılagelmiş dudak büzüşü, tombul çenesine en az bir Mısır firavununun dekoratif sakalı kadar rasgele tutturulmuş gibi duran sert, gri bıyığıyla tuhaf derecede uyum içindeydi. Stanton'ın, evinin salonundaki şömine rafında ilk karısının –yoksa kızı mıydı?– küllerini sakladığı söylenirdi ve ikinci karısının her gün bu kasvetli kutunun tozunu almak zorunda kaldığı.

Sakınarak birbirlerini selamladı iki adam. Stanton'ın hafta başında, özel yasal danışman olarak Savaş Bakanı'na istifasını vermeye niyetlenmiş olduğunu biliyordu Seward ve onu bekleyen zengin bir hukuk ortağının olduğu New York'a gitmeyi planladığını. Ama Cameron'ın yakında gideceği ve onun yerini Stanton'ın alabileceği dedikodusu yayılınca, New York'a taşınmayı ertelemişti Stanton. Şu anda sinir bozucu bir belirsizlik içindeydi. Cameron tarafından halen bırakılmamış olan görevi henüz ona teklif etmemişti Başkan. Seward, Chase'in Stanton'ı Savaş Bakanlığı'na getirtmek için elinden geleni yapıyor olduğunu bilmesine rağmen, Stanton'ın kendi tercihi olduğunu Chase'in bilmediği gerçeğinden epey hoşlanıyordu Seward. Tıpkı Lincoln gibi, yüksek mevkilerde Birlik yanlısı Demokratların olmasını istiyordu Seward. Chase'in aksine, hiçbir yerde İlgacılar olsun istemiyordu. Bu hararetli konuda, Stanton'ın fevkalade erdemli ikiyüzlülüğüne hayranlık duyuyordu Seward. Chase ve radikal Cumhuriyetçiler gibi, Stanton'ın

pek tekrarlanan Beyaz Saray'daki Lincoln tarifiyle ifade etmek gerekirse, bir ılımlı "orijinal goril" durmadan sövüp sayan bir İlgacı'ydı Stanton. Lincoln ve Seward'la beraber olduğu zamanlardaysa, Birlik'in savunucusu olur ve radikal hevesleri yererdi Stanton. Üstelik, hemen hemen hiç kimsenin bilmediği bir şeyi biliyordu Seward. Cameron adına, azat edilmiş zencilerin silahlandırılması için Kongre'ye sunulmuş o ölümcül tavsiyeyi yazmış olan kişi değildi yalnızca Stanton; Cameron'ı Savaş Bakanlığı'ndaki yerini Committee on the Conduct of the War'u memnun ederek koruyabileceğine ikna etmiş olan da oydu. Iagovari bir hünerle amirini felakete sürüklemişti Stanton. Şimdiyse, kendi geleceğinden şüpheli ve oldukça kasvetli bir edayla Doğu Odası'nda dikiliyordu Iago.

Astımını kahramanca kontrol altına alarak, "Sizi" dedi Stanton, "*Trent* Meselesi hakkında kutlamalıyım. Olayı... toparlayışınız ustacaydı."

"Uluslararası kanunları pek az biliyorum." Alçakgönüllülük ediyormuş gibi yapıyordu Seward. "Ve arabulucular yardımıyla sorun çözümleme hakkında hemen hemen hiçbir şey bilmiyorum."

"Ama siyaset hakkında her şeyi biliyorsunuz, sir."

"Şey, birkaç şey bildiğim muhakkak." Seward'ın bildiği ve Stanton'ın onun bildiğini bilmiyor olduğu şeylerden biri de, Stanton'ın İngiltere'ye boyun eğdiği için yönetime kızgın olduğuydu. Tuhaflığı, dürüstlüğü ve sinir bozuculuğu –bunu tanımlayacak başka bir kelime yoktu– öyle bir raddedeydi ki, özel olarak saldırmaktan asla vazgeçemeyeceği bir Kabine'ye pek yakında katılacak olan bu garip fakat zeki Ohio'lu avukata neredeyse içtenlikle gülümsedi Seward. Stanton'ın atanmasını onaylamayan bir senatör, "Stanton ikiyüzlü" demişti Seward'a; bu yoruma getirdiği kendi klasik karşılığından hayli memnun kalmıştı Seward: "Savaş Tanrısı Janus da öyleydi." Son derece tedirgin olan, yakın gelecekteki meslektaşına, her daim azıcık da olsa, işkence etmekten de geri durmuyordu Seward. "Dün Beyaz Saray'da eski dostunuz Joseph Holt'u gördüm."

Stanton'ın yüzündeki acı dolu ifade muazzam bir haz vermişti Seward'a; böylece, karşılıklı hesaplarını görmeye başladılar. Kentucky'li Holt, Buchanan'ın Kabinesi'nde Stanton'la beraber görev yapmıştı. Stanton gibi Holt da Birlik yanlısı bir Demokrat'tı; ayrıca, ikinci yüzü daima radikallere gülümseyen Stanton'ın aksine, bir anti-İlgacı'ydı Holt. "Başkan, Holt'tan çok size meyilli elbette.

Ama üzerinde büyük baskılar var. Büyük baskılar." Kaşlarını çattı Seward.

Stanton da kaşlarını çattı. "Bay Holt çok yetenekli elbette. Ve insanların söylediği kadar da nefret etmiyor siyahlardan."

Stanton'ın zayıf ama hazırcevap olduğunu düşündü Seward. "Bay Chase tüm bu meselelerde size kefil oluyor elbette. Her ikiniz de Ohio'dansınız."

"Ama Pennsylvania'ya taşındım ben."

"Tıpkı Bay Cameron gibi, evet. Eğer görevden ayrılırsa, Bay Cameron'ın tercihi de sizsiniz."

"Bunu bilmiyordum."

Stanton'ın dürüst ve açık bir şekilde yalan söyleyişini takdir etti Seward; sahiden büyük bir avukatın nişanesiydi bu ve Seward'ınkinden pek de farklı olmayan profesyonel bir ustalık sergiliyordu. Bunun dışında, pek az ortak noktaları vardı. Değişken, kibirli ve engel olunamaz şekilde ikiyüzlüydü Stanton; yine de, konu para olduğunda namusluydu. Leş kargaları gibi Hazine'de ziyafet çeken Cameron ve arkadaşlarının ardından hayli önem kazanmış bir konuydu bu. Tutkulu bir işçiydi de Stanton; tembel Cameron'la yine mükemmel bir tezat oluşturuyordu bu yönü de.

Kesin bir dille, "Bay Blair, Senatör Wade'i destekliyor" dedi Seward.

"Onun Joint Committee'den ayrılmasını sağlamak için mi?" diyerek taşı gediğine koydu Stanton.

"Tenkitçilerinizin ve rakiplerinizin size karşı değil, sizin için çalışmalarını sağlamak daha iyidir bazen."

"Eminim ki" dedi Stanton, üstdudağı kıvrılarak, "bu alışılmadık sistemin bir mirasçısı Bay Lincoln."

"Ah, öyle! Öyle! Ama her şey söylendikten ve yapıldıktan sonra, en yetenekli kişinin atanması gerektiğini bildiği zamanlar da oluyor." Eleştirmenlerinin "Seward'ın Seçmene Selamı" diye tabir etmekten hoşlandıkları bu huyunu biraz abartmakta olduğunun farkındaydı Seward; ama kendine hâkim olamıyordu. "General McClellan'la aranız nasıl?"

"Çok yakınız" diye yanıt verdi Stanton. "Aslında, daha geçen gün *Trent* Meselesi'nde yasal görüşümü almak için bana geldi."

Öfkesini saklamak için bir kahkaha patlattı Seward. "Ben de burada, onun günün yirmi dört saati, orduyu Richmond'a saldırmak

için hazırlamakla meşgul olduğunu düşünüyordum. Bunun yerine, ulusun kanunlarıyla ilgileniyormuş General."

Kıpkırmızı kesildi Stanton. "Başkomutan olarak, görevi gereği ilgilenmeyi uygun gördüğü bir konuydu yalnızca."

Konunun kapanmasına göz yumdu Seward. "Onun yetenekli olduğunu düşünüyorsunuz, değil mi?" diye sordu.

Başını sallayarak Seward'ı onayladı Stanton. "Halleck'e tercih edilebilir olduğu muhakkak. General Scott'ın... mirası."

"Evet." Yansızdı Seward. Derken, arkadaşı Baron Schleiden yanlarına yaklaştı ve *Trent* Meselesi'nin çözümüyle ilgili iltifatlara boğdu Seward'ı. Bir düzine sözlü çelengin sonuncusunu da kabul ettikten sonra Stanton'a döndü Seward ve Stanton'ın çoktan yanlarından ayrılmış olduğunu gördü.

"Bir sonraki" diye sordu Schleiden, "Savaş Bakanı mı... *mıydı* o bey?"

"Şayet bu sorunun cevabını kesin olarak bilmiyor olsaydım, size memnuniyetle söylerdim Baron." Schleiden'ın koluna girdi Seward. "Sonra evime uğrayın da, üç el vist oynayalım; Baltık Denizi'ni ateşe verecek ve Kuzey'in Venedik'i olan memleketiniz Bremen'i küle çevirecek haberler vereceğim size."

Geçerken, yerlere dek eğilerek Bayan Lincoln'e selam veren cana yakın Baron, "Aslına bakarsanız, daha çok Kuzey'in Leghorn'udur Bremen" dedi.

Seward'la arkadaşlığı yüzünden güvenmediği Baron Schleiden'a başıyla zarif bir selam verdi Mary ve Başkan'ın ona olan yersiz güveni yüzünden tatlı bir ifadeyle gülümsedi Seward'a. Derken, dehşete kapılarak, Şövalye Wikoff'un odaya girdiğini gördü. Bir an için kapının eşiğinde dikildi Wikoff. Selamına karşılık vermeyen Mary'ye selam verdi; sonra da, Mary'nin gönlüne su serperek, uzaklaştı.

"Ona gelmemesini söylemiştim." Bir tuğgeneral olarak, üniforması içinde göz kamaştırıcı görünen Dan Sickles bu sessiz iletişimin tümünü görmüştü.

"Beyefendi keşke tavsiyenize uysaymış." Dudaklarına özenle bir tebessüm yerleştirdi Mary. Birbirleriyle alçak sesle konuşurlarken, gözleri Sickles da değil, ona selam verip, reverans yaparak yanından geçen ünlü simalardaydı Mary'nin. "Neden hâlâ Washington'da kalıyor ki?" diye sordu Mary.

"Bay Bennett'ın emirleri."

"Neden *buraya* geliyor?"

"Göze girmek için, sanırım. Onun savunma avukatı olmamı istedi benden."

"*Savunma mı*!" Mary'nin dudaklarındaki tebessüm uçup gitti. Sickles'a döndü. "Bir duruşma mı olacak?"

Sickles başını salladı. "Keşke olsaydı. Her ikiniz de daha güvende olurdunuz."

"Her... *ikimiz de* mi? Sir!" Öfke ve korku arasında sıkışıp kalmıştı Mary.

"Özür dilerim, Bayan Lincoln. Demek istediğim tek şey, isminiz her şekilde bu konunun içine çekileceğinden, yasal bir mahkemede olayları daha kolay kontrol edebileceğimizdi."

"Yargılanacağı... ya da ifade ettiğiniz şekliyle, *bizim* yargılanacağımız yer bir mahkeme değilse, neresi, sir?"

"Temsilciler Meclisi'nin Judiciary Committee'sinin huzurunda yargılanacaksınız."

"Aman Tanrım!" İki elinde tuttuğu sera çiçeklerinin saplarını burdu Mary.

"Kurul üyelerinin hepsi eski meslektaşlarım olduğundan, onun avukatlığını yapmamı istiyor Şövalye."

"Fakat sir, hangi kanıtlara dayanıyorlar? Yalnızca vampir basının dedikoduları..."

"Üzgünüm, Bayan Lincoln. Bildiğinizi sanıyordum. Dün arkadaşımız Wikoff'un *Herald*'da yollamış olduğu telgrafın bir kopyasını ele geçirdi Komite. İçinde, Başkan'ın Mesajı'nın harfi harfine doğru olan bazı bölümleri vardı. Mesaj Kongre'ye gitmeden dört gün önce yollanmış telgraf."

Eğer bayılırsa, bunun ne gibi sonuçlar doğurabileceğini düşündü Mary ve tüm bunlar geçene dek baygın kalırsa ya da bundan daha da iyisi, ölürse. Wikoff skandalı ve Beyaz Saray için harcamakta olduğu paraya dair daimi kargaşa arasında, uygun bir kurtuluş olurdu ölüm. Sahip olduğu serinkanlılığın sakladığı her bir parçasını bir araya toplayarak, "Savunmanız" diye sordu, "ne olacak?"

"Bilmiyorum." Düşünceli bir edayla Mary'ye baktı Sickles. "Sizce ne olmalı?"

"Doğru olan" dedi Mary, "neyse o, zannedersem. Ona Mesaj'ı verenin kim olduğunu söylüyor mu Şövalye?" Kendi serinkanlılık gösterisinden hoşnuttu Mary.

"Hayır" diye cevap verdi Sickles. Sonra da uğursuzca, "Madam" diye ekledi.

"*Ben* olduğumu mu söyleyecek?"

"*Söylememeli*." Doğrudan Mary'nin gözlerine bakıyordu Sickles.

"Size katılıyorum, sir. Böyle bir şeyi asla söylememeli. Bunu... sağlayabilir misiniz, General?"

"Sanırım, Madam. Savaştayız."

"Evet." Katıydı Mary. "Ve düşmanı rahatlatmamalı ve saflarımızda herhangi bir bölünme olduğunu göstermemeliyiz."

Gülümseyerek onlara doğru yaklaştı Başkan. "Gel, Mother" dedi. "Deniz Kuvvetleri Bandosu bize serenat yapmak istiyor. Sizi gördüğüme sevindim, General."

"Bay Başkan!" Topuklarını yere vurdu Sickles. Onun sadık olduğuna kanaat getirdi Mary ve bu özel Kongre'nin bir komitesiyle eğer biri başa çıkabilecekse, onların gözde eski meslektaşları olacaktı bu.

Kapıya doğru ilerlerken, çekici olmayan bir adamın kulağına bir şeyler fısıldamak için durdu Lincoln. "Kimdi o?" diye sordu Mary. Ama şimdi, ona önünde eğilerek selam verseler de, asil tabiatlarına yaraşacağı üzere çok da fazla eğilmeyen Fransız prensler tarafından dikkati dağıtılmıştı Lincoln'ün; Mary ise, Cumhuriyetçi Kraliçe'liğine yaraşacağı üzere, yalnızca başını eğerek selamladı prensleri. Dalgın bir edayla, bir prense ait olan omzu sıvazladı Lincoln. Kapıya doğru yürümeye devam ettiklerinde, "Karısının beyefendi arkadaşını vurup öldürdüğünde Dan Sickles'ı savunan Bay Stanton'dı konuştuğum kişi. Paçayı cinayetten sıyırma konusunda ikisinden hangisi daha iyidir söylemek zor."

Dan Sickles'ı desteklemenin akıllılığını duymak Mary'yi rahatlatmış ve Lafayette Square'deki meşhur vurulmayı ona hatırlatanın, kocası olması da hayli eğlendirmişti. Aslında, katil Dan Sickles, Başkan'ın karısını suçlanmaktan korumak zorundaydı şimdi... Savaş zamanında bir devlet belgesini gazetecilere vermenin cezası ne olacaktı acaba?

Başkan ve First Lady gaz lambalarıyla aydınlatılan sütunlu girişe çıktıklarında, bir an için, uzun süredir korktuğu kelimenin aklında su yüzüne çıkmasına izin verdi Mary: Vatana İhanet.

Yirmi Üç

Gözlerini, bakışlarına dikkatle karşılık veren Dan Sickles'a dikti Seward. Karşılıklı içtikleri puroların dumanıyla maviye dönmüştü Dışişleri Bakanı'nın küçük ofisi. Chase'in ofisinin ne kadar şahane ve ne kadar havadar olduğunu ilk kez düşünmüyordu Seward; ve duruma bakılırsa, son kez de değildi. İki ofis arasındaki farkın, Washington Irving'in "her şeye kadir" diye tanımladığı doların, Başkan'ınki de dahil olmak üzere hükümetin tüm diğer bakanlıkları üzerindeki ağırlığının simgesi olduğu aşikârdı. Dışişleri Bakanı, Kabine'nin en yüksek mevkiye sahip görevlisi olmasına rağmen, *Trent* Meselesi gibi bir kriz patlak vermediği sürece, görevleri önemsenmeye değmezdi. Çok şükür, Başkan'ın candan uyumuyla, basına sansür uygulamak gibi hassas bir görevin yanı sıra, bundan daha da hassas olan, çeşitli askeri komutanların tavsiyeleriyle kimlerin ortalıkta dolaşmaması gerektiğini tespit etme görevini de üzerine almıştı şimdi Seward. Baltimore ve Washington Belediye Başkanları, Seward'ın emriyle hapse atılmışlardı ve Seward'ın ya da Başkan'ın içinin onları salıverme arzusuyla dolacağı zamana dek, yargılanmadan cezaevinde tutulacaklardı. Bir avukat ve aynı zamanda, Magna Karta'da ve bunu takip eden tüm hukuki gelişmelerde son derece kesin olarak ifade edilen, kişilerin ve mülkiyetin o ihlal edilemez korunmasını bir yana bırakın, Anayasa'yı ve İnsan Hakları Beyannamesi'ni ayakta tutacağına yemin etmiş bir devlet memuru olarak, o eski özgürlükleri Birlik adına teker teker ayaklar altına almaktan bir hayli hoşlandığını fark etmişti Seward. Birleşik Devletler'de şimdiye dek hiç kimse, Lincoln'ün sözsüz onayıyla Seward'ın şu anda kullanmakta olduğu gibi bir güç kullanmış değildi. Gizli servis resmi olarak silahlı kuvvetlerin idaresinde olmasına karşın, Seward'a veriliyordu düzenli raporlar; onun emriyle mektuplar açılıyor, telgraflara el konuyor ve insanlar tutuklanıyordu.

"Keşke telgrafı *Herald*'da yollamamış olsaydı." Yaşamın "keşke"lerinin, mahkûm edilmiş kişinin avukatının değil, ta kendisinin geleneksel tesellisi olduğunu elbette biliyordu Seward. Buna rağmen, Bayan Lincoln'ün bulaştığı büyük bir skandal, *de facto* başkanının kendisi olduğunu düşünmekten hâlâ hoşlandığı yöne-

time indirilen bir darbe olacaktı; dünyanın, Seward'ın bu hükümetin başkan vekili olduğunu düşündüğü muhakkaktı.

Olağan avukat tepkisini verdi Sickles. " 'Keşke'yi unutun, Vali. Wikoff telgrafı gönderdi. Ve Komite'nin elinde de bir kopyası var."

"Hangi yetkiye dayanarak?" Birdenbire, Birleşik Devletler mareşallerinin Capitol'e gelerek Komite Üyeleri'ni tutuklama görüntüsü canlandı Seward'ın gözünde. Sonra, Kral I. Charles'ı hatırladı ve bu fikrin akıl kârı olmadığını gördü.

Bu soruyu duymazdan geldi Sickles. "Kopya ellerinde. Bu da yeterli. Ve kötü bir ruh hali içindeler. Ve çoğunluğu da radikal. Ve Lincoln'ün çok zayıf olduğunu düşünüyorlar. Ve sizin de çok güçlü olduğunuzu. Ve McClellan'ın çok yavaş olduğu kanısındalar; çok hasta olması da cabası..."

Dalgın bir edayla, "Bu sabah ayağa kalktı ve öğle yemeğinde çorba içti" dedi Seward ve sonra da, "tümüyle haksız da sayılmaz Komite" diye ilave etti.

"Yani, onların Bayan Lincoln'ü sorguya çağırmalarına izin mi vereceğiz?"

Eyaletleri New York'ta daima Seward-Weed örgütüne sadık kalmış Sickles'a baktı Seward. Burası Washington'dı; bu savaştı. "Hayır" diye cevap verdi Seward, "Bayan Lincoln'ü çağırmalarına izin vermeyeceğiz."

"Nasıl durduracağız onları?"

"Bayan Lincoln resmi bir hükümet görevlisi olmadığından, onların yetki alanına girmediğini söyleyeceğiz onlara. Ondan bilgi istedikleri müddetçe, sizin ve benim tertip edeceğimiz yazılı bir ifadeyi memnuniyetle onlara sunacaktır Bayan Lincoln."

Bıyığının sağ tarafını, sonunda bir tirbuşona benzeyene dek kıvırdı Sickles. Hasretle şarabı düşündü Seward. "Peki, ya bu onları tatmin etmezse?" diye sordu Sickles.

Ellerini iki yana açtı Seward. "Tatmin etmek zorunda. Hepsi bu."

Gülümsemeden, "Anlıyorum" dedi Sickles. "Kongre'yi eve göndereceksiniz."

"Hayır. Hayır. İşin buraya varmaması için duacıyım. Ama Başkan'ın içkin yetkileri öyle..."

"...öyle çok sizin onları nasıl yorumlamayı seçtiğinize bağlı ki." Fazla şen olmayan bir kahkaha attı Sickles.

"Bu işin anahtarı" dedi Seward, "Madam değil, onun Şövalye'si. Wikoff ne diyecek?"

"Özel olarak Meclis Başkanı'na söylemiş olduğundan fazlasını değil: Kati bir gizlilik yükümlülüğü altında olduğunu söyleyecek."

"Size ne söylüyor, Dan? Bu aramızda kalacak."

Omuz silkti Sickles. "Bir şey söylemiyor. Ama olay çok açık. Ona Mesaj'ın bir kopyasını veren kişi Bayan Lincoln'dü."

"Neden?"

Ayağa kalktı Sickles ve tabanında serili yıpranmış Brüksel halısının, Sickles'ın kabul etmiş olduğu dava gibi deliklerle dolu olduğu küçük odayı arşınlamaya başladı. Nihayet, "Bayan Lincoln borç içinde yüzüyor" dedi.

"Sizce Bennett ona para mı ödüyor, Wikoff aracılığıyla?"

"Bilmiyorum." Yüzünü Seward'a döndü Sickles. "Bilmek istemiyorum. Ama..." Metal bir kül tablasında purosunu söndürmek için durakladı Sickles. "Wikoff'u çağırtayım mı? Onunla konuşmak ister misiniz?"

"Hayır, hayır, Dan. Bu gözyaşı vadisinde onunla hiç konuşmak istemiyorum. Her neyse; bir saat önce tutuklandı. Old Capitol Cezaevi'nde."

"Aman Tanrım! Bunun olmasına nasıl izin verirsiniz?"

"Nasıl vermem? Kongre'yi durduracak halim yok. En azından şu noktada. Bayan Lincoln size ne dedi?"

"Çok şaşırdı ve bir nevi kendimi sorumlu hissediyorum. Ne de olsa, Henry Wikoff benim arkadaşımdı; hâlâ arkadaşım. Bu yüzden, bir general üniforması içinde onu savunma utancını yaşamaya istekliyim ya; bu yüzden, Tanrı..."

Dindar bir edayla, "Yardımcınız olsun" diye Sickles'ın cümlesini tamamladı Seward. Masasındaki bir çekmeceyi açtı ve üzerinde "Bayan Lincoln" yazan bir dosyayı çıkardı. Dosyayı açtı. "Zannedersem, hanımefendinin Beyaz Saray için yaptığı masraflara dair oldukça net bir fikrim var. Hem ödenmiş hem de henüz ödenmemiş tüm faturaların bir kopyasını bana veriyor Binbaşı French. Bay Carryl isminde biri tarafından takdim edilen ve Kongre'nin Beyaz Saray'ın yenilenmesi için tahsis ettiği tüm meblağdan büyük, ödenmemiş bir fatura yer alıyor burada. On bin dolar tutan bir halı ve iki bin beş yüz dolar tutan bir başka halı daha var. 'Orijinal bahar yatak yorganları' denen bir şeyler var. Duvar kağıtlarıysa..."

"Fakat tüm bunlar, ulusun malı olan Beyaz Saray'a ait. Hiçbiri şahsen Bayan Lincoln'e ait değil." Adeta, savunması için prova yapar gibiydi Sickles.

"New York'ta kendisi için yaptığı harcamaları kapsayan bir dosya daha var." Çekmeceyi altüst ederek, bu dosyayı aramaya koyuldu Seward.

"Ama, Federal Hükümet'in parasıyla *karşılanmamış* masraflar."

Gülümsedi Seward. "Hayır. Hiç karşılanmamışlar. Korkarım, zavallı kadının para harcamak gibi bir takıntısı var. Tıpkı kumar oynamak gibi bir çılgınlık bu."

"Bunu bilemem, Vali." Görüşme boyunca ilk kez gülümsedi Sickles. İki adam Old Club House'da Baron Schleiden ve Baron Stoeckl ile bir poker partisi için randevulaştılar. "Old Capitol'deki müvekkilimi görmeye gitmeliyim şimdi. İçeri nasıl girerim?"

Bir not karaladı Seward. "Tek ihtiyacınız olan" dedi havai bir edayla, "benin tek bir sözüm." Kağıt parçasını Sickles'a verdi Seward. "Biliyorsunuz, Dan, arkadaşınız er ya da geç Komite'ye doğruyu söylemek zorunda kalacak."

"Hayır, Vali. Onlara doğruyu söylemek zorunda dahi kalmayacak. Ama onlara bir şey söylemek zorunda kalacak."

Onaylayıcı bir tavırla başını salladı Seward. "Aferin size. Eminim ki, Başkan'ın Mesajı'nı eline geçirerek, başka birine iletebilecek türlü türlü insan Köşk'te gizli gizli dolaşıyordur."

"Benim düşündüğüm de buydu" dedi Sickles. Kapıya gelince durdu. "Bay Lincoln bunların ne kadarını biliyor?"

Seward kaşlarını çattı. "Madam ona anlatmadıysa, ki anlatması pek olası değil, *hepimizin* bildiği, Wikoff'un suçlandığı gerçeğinden fazlasını bildiğini sanmam." Duraksadı Seward, sonra da, "Öyle değil mi, Dan?" diye sordu.

"Evet, Vali. Tüm bildiğimiz bu. Şey, Şövalye'yi görmeliyim. Sonra da, Meclis'teki eski meslektaşlarım üzerinde nazik marifetlerimi tatbik etmeliyim."

"Siz bunu yapın, Dan. Bu arada, Köşk'te serbestçe dolaşan bir casus... ikinci bir casus olduğunu da unutmayalım. Kim olabilir merak ediyorum? Hizmetkârlardan biri mi?"

"Yoksa, bahçıvanlardan biri mi?"

Sanki bir orduyu savaşa götürüyormuş gibi, başı dik, odanın dışına doğru yürüyen Sickles'a hoşça kal diyerek el sallarken, "Fevkalade" dedi Seward.

Üst üste üç gün boyunca öğle yemeğinde ailesine katılamamıştı Başkan ve bu yüzden, yemek için istediği ekmek ve petek balını Lincoln'e bizzat kendisi götürdü Mary. Oval oturma odasından, boş olan Başkan'ın Kabul Odası'na açılan yan kapılardan gizlice geçerek, koridorda toplanmış kalabalığı atlattı; sonra da, kocasını pencerelerin arasındaki yazı masasında, ayaklarını bir sandalyeye uzatmış otururken bulduğu Başkan'ın oturma odasına geçti. Nicolay bir yığın kitapla beraber Başkan'ın yanı başındaydı.

"Molly!" Yüzü yorgundu Lincoln'ün; gözleri de. "İçeri gel. Akşam yemeği için üzgünüm. Ama yemeğe ayıracak zaman yok.

"Bunu yiyeceksiniz, Father." Tabağı masaya bıraktı Mary. Mümkün olduğunca dik oturdu Lincoln.

"Kitapları bırakın, Bay Nicolay ve aç kalabalığı, önümüzdeki beş on dakika boyunca" dedi ve Mary'ye baktı Lincoln, "buraya yaklaştırmayın."

"Evet, sir." Odadan çıktı Nicolay. Dalgın bir edayla bir parça ekmeğe bal sürdü Lincoln. Bir deste kağıdı eline aldı Mary. "*Askeri Deha Üzerine*" diye okudu. "Bence bunu okuyan kişi sen değil, General McClellan olmalı."

"Hâlâ yatakta olduğundan, kendiminkinin yanı sıra bu dükkâna da ben bakmalıyım. Gerçeği istersen, onun ordusunu ödünç alarak, Virginia'ya bir çıkartma yapmayı düşünüyordum."

"Keşke yapsan. Çünkü, kendi haline bırakılırsa, şu anda yapmakla meşgul olduğu gibi Başkanlık için yarışmak haricinde hiçbir şey yapmayacaktır McClellan."

"Şey, bana kalırsa, şu anda uğraşmakta olduğu, tifo ateşi aslında. Ama şunu da itiraf etmek zorundayım ki, ben onu görmek için içeriye giremezken, pek çok Demokrat girebiliyor." Okumakta olduğu kitabı eline aldı Lincoln. "Şunu dinle: 'Bir belirsizlik âlemidir savaş; savaşın dayandığı etmenlerin dörtte üçü, irili ufaklı belirsizlik sisiyle sarmalanmıştır. Gerçeğin kokusunu almak için duyarlı ve titiz bir muhakeme yeteneği gerekmektedir; usta bir zekâ... ve bu zayıf ışık bizi her nereye götürürse, onu takip etme cesareti.'"

"Tanrı biliyor, senin cesaretin var; muhakeme yeteneğin de" dedi Mary.

Ekmeği ve balı yavaş yavaş yemeye koyuldu Lincoln. "O belirsizlik sisi de var bende; ayrıca beni görmeyecek olan bir generalim de."

"McClellan *seni* görmeyecek mi?" Başkomutan'ın Başkan'ı hiçe saymış olmasına hâlâ sinirliydi Mary.

Lincoln başını salladı. "Ne zaman evine uğrasam, McClellan'ın uyuduğunu söylüyorlar bana. Zannedersem, onu çok sinirlendiriyorum."

"Başkasıyla değiştir onu!"

"Kimle?" Kahverengi sırlı bir fincandan su içti Lincoln.

"Kim olursa!"

"Herhangi birini bu göreve atayamam. Sorun bu. Elimde *birinin* olması gerek." Yandan bir bakış attı Mary'ye Lincoln. "Sorun nedir, Mother?"

"Şövalye Wikoff tutuklandı." Elinden gelen en iyi şekilde yalan söylediği para meseleleri haricinde, doğrudan konuya girmek, Mary'nin kocasına genel davranış biçimiydi.

"Biliyorum. Ona Mesaj'ı verenin sen olduğunu Komite'ye söyleyecek mi?" Sakin ve tasasızdı Lincoln'ün sesi; bu yüzden Mary'ye çok daha fazla sıkıntı veriyordu bu.

"Eğer söylerse, yalan söylüyor olacak!" Yanaklarının al al olmaya başladığını hissediyordu Mary.

"İnsanlar yalan söylerler, Mother." Masasına damlamış balı mendiliyle sildi Lincoln.

"Wikoff'un arkadaşım olduğunu sanmıştım." Kederliydi Mary.

"Eminim, öyleydi. Eminim öyle. Ama aynı zamanda, Bay Bennett'ın Beyaz Saray'daki adamı da. Burada hiçbir zaman çok dikkatli olamayız."

"Biliyorum. Biliyorum. Üzgünüm."

"Üzülme. Korkarım, bu konularda ben de en az senin kadar dikkatsizim. Yapısal olarak sır tutmayı beceremeyen biri gibi görünüyorum. Her neyse; Bay Wikoff'un sana zarar vermek istediğini sanmam."

"*Bana* zarar verilemez, Father. Ben önemli değilim. Ama sana zarar verilebilir."

Gülümsedi Lincoln. "Şey, eğer canını sıkan buysa, her şekilde evin her bir yerinde bırakmaya meyilli olduğum mesajlarımı kimin çalmakta olduğu sorusu yüzünden bir dakikalık uykumu dahi kaçırmayacağım. Ama bundan daha önemli olan" dedi ve eline bir deste kağıt aldı Lincoln, "durmadan gelip duran bu faturalar. Kongre'nin, bu Tanrı'nın cezası eve ıvır zıvır almak için bize verdiği meblağdan yaklaşık yedi bin dolar *daha fazla* para harcamış olduğunu söylüyor Binbaşı French!"

"Ama Father, ev yıkılmak üzereydi. Elli yıldır bu ev için hiçbir harcama yapılmamıştı; bu yüzden, ben..."

"Diğer başkanların yarım yüzyıldır harcamamış oldukları paraları bir kerede harcamaya çalışıyorsun? Mother, ben askerlere yeterli sayıda battaniye temin etmek için para alamazken, sen bir halıya on bin dolar harcıyorsun. Bir halıya! Bizim oralarda bu paraya güzel bir ev dahi alabilirsin; ya da on bin battaniye, ya da..."

"Father, biliyorum, ben... ben..." Ama aklına hiçbir kelime gelmedi Mary'nin. "Duracağım. Durdum bile. Göreceksin. En kötüsü bitti. Yemin ederim bitti."

Başını salladı Lincoln; solgun görünüyor diye düşündü Mary. Şimdi bin pişman olduğundan, satın aldığı her bir şeyin gerekliliğinin yanı sıra, sayısız tasarruf yolunu kullandığını da açıklamaya koyuldu. Bu arada, Lincoln masasının yanındaki zilin ipini çekti ve ofise Hay girdi. Mary'ye döndü Lincoln. "Springfield'dan sürpriz bir konuğumuz var."

"Ben gitsem daha iyi olacak."

"Hayır, bir dakika kal da Billy'ye merhaba de."

"Billy mi?" Kapının eşiğinde, Lincoln'ün hukuki ortağı, Mary'nin gerçek hasmı, William Herndon duruyordu. Uzun boylu, kır saçlı ve görgüsüz Herndon, Lincoln'den dokuz yaş küçüktü ve Mary'yle aynı yaştaydı. Tartışmasız çok zeki –ve Lincoln'den çok daha iyi eğitim görmüş– olmasına rağmen, en hafifinden söylemek gerekirse, eksantrik biriydi. Bir kere, genellikle çok içerdi. Ayrıca, siyasette radikaldi; ateşli bir İlgacı'ydı. Springfield "güruhu" –sıradan halka böyle denirdi– Herndon'ın, Lincoln'le onlar arasındaki son doğrudan bağlantı olduğunu söylerlerdi sık sık; Mary'nin kesmeyi çok istediği bir bağlantıydı bu. Evlenince, Sangamon bölgesinden bir Whig Meclis Üyesi olarak, özünde temsilcisi olmuş olduğu türden insanlarla, yani "güruh"la birlikte, Herndon'ı da arkasında bırakarak, yalnızca Springfield ve Illinois'nin değil, Lexington ve Kentucky'nin de yönetici sınıfına yükselmişti Lincoln.

"Vay... Vay!" Herndon, malikânesindeki değişiklik karşısında şaşkınlık göstererek, eski ortağına baktı. Herndon'a doğru yürüdü Lincoln ve elini iki elinin arasına alarak sıktı.

"İçeri gel, Billy." Hınzır bir edayla Mary'ye gülümsedi Lincoln. "Mother, işte Billy; vaizin dediği gibi, yaşam kadar büyük ve iki kere..."

"Görüyorum. Günaydın, Billy. Demek istediğim, Herndon. Bay Herndon. Sir." Düşmanının ismini her farklı söyleyişinde tavrı daha da soğuklaştı Mary'nin.

"Bayan Lincoln." Sakalının Lincoln'ün sakalının abartılı bir kopyası olduğu Mary'nin gözünden kaçmayan Herndon, onun için çok küçük bir lokmaydı. Şüphesiz, iş için iyiydi bu. Springfield'daki ofisinin ön cephesinde hâlâ, on sekiz yıllık, "Lincoln ve Herndon" tabelasını tutuyordu Herndon ve Lincoln'ün buna izin vermesi Mary'yi sinirlendirirdi; çünkü Lincoln, "Bir gün geri döneceğiz ve yine hukukla uğraşmak isteyeceğim" derdi ve sırf Mary'ye takılmak için söylenen bir söz de değildi bu.

Mary yazı masasını yanında Rectitude'ün heykeli gibi dikilmiş dururken, Lincoln ve Herndon şöminenin önüne oturdular. Resmiydi Mary. "Geçen yaz karınızın ölümünü duydum; başınız sağ olsun, sir."

"Zor bir ölüm oldu, Bayan Lincoln. Zor bir ölüm. Gerçi ince hastalık söz konusu olduğunda hep öyle oluyor. Kırmızı gül yaprakları gibi, parça parça dökülüyor ciğerler."

Mary ürperirken, "Ne hoş bir betimleme" dedi Lincoln. "Şimdi nasıl idare ediyorsun, Billy?" diye sordu Lincoln. "Büyütecek kaç çocuğun vardı? Beş mi? Hayır, altı çocuğun var."

"Şey, kolay değil, Lincoln. Yani, Bay Başkan. Demek istediğim..."

"Majesteleri hitabı, Mother için de, benim için de gayet uygun." Ateşin yanına bir sandalye çekti Lincoln. Bir yandan, bu görkemli yeni yaşantılarında, ne kadar kısa süre için olursa olsun, Herndon'ın mevcudiyetine içerliyordu Mary; fakat diğer taraftan da, Lincoln'ü gözlerinin önünde tüketen ve Mary'nin bile varlığından şimdiye dek haberdar olmadığı içindeki bir enerji kaynağını kullanarak yaşamakta olan nazik bir yaratık gibi görünen, evlenmiş olduğu bu sinirli, melankolik, II. Richard tarzındaki erkek şöyle dursun, hiçbir erkeğin katlanamayacağı kadar büyük bir yük olduğunu Mary'nin daha yeni anlamaya başladığı bu beladan kocasını bir an için dahi uzaklaştırabilen herhangi bir kimseye minnettar olması gerekirdi. Bir nevi yumuşadı Mary. "Küçük çocuklara bakacak uygun bir kadınınız var mı?"

Başını salladı Herndon. "O açıdan bakıldığında idare ediyorum. Ama bir eşin olmadan baba olmak çok zor. Aslına bakarsanız, bir bakıma da bu yüzden buradayım."

Lincoln hayır dercesine başını salladı. "Bence yanlış yere gelmişsin, Billy. Bir kadının koca bulması için çok uygun bir yer Was-

hington; ama bir erkeğin bir kadın bulabilmesi için korkunç bir yer, yani başka birinin olmayan bir kadın."

Yüzüne bir tebessüm oturtarak, "Bu şehirde, erkeklerin sayısı kadınlarınkinden on kat daha fazla" dedi Mary. Onun için pek çok fedakarlık yapmış olan –ve kederle, yapmaya da devam etmek mecburiyetinde kalacak olduğunu düşündüğü– kocası için yapmayacağı fedakarlık yoktu Mary'nin.

"Oh, hanımefendiyi buldum, teşekkürler. Petersburg'de yaşayan Binbaşı Miles'ı hatırlar mısınız?"

Hatırladığını belirtmek için başını salladı Lincoln. "Öldüğünü duymamıştım."

Aileyi hatırlamaya çalışarak, "Geride bir dul mu bıraktı?" diye sordu Mary.

"Hayır, hayır. Kendisi sağ. Daha kötü talih. Evlenmek istediğim, Bay Miles'ın kızı Anna."

Lincoln kaşlarını çattı. "O..."

"...birkaç yıl Kongre Üyesi Harris ve karısıyla beraber burada yaşamış, çok güzel bir kız. Olağanüstü güzel ve yaşından çok daha bilge."

"Öyle bilge ki, sizin gibi altı çocuğu olan yaşlı bir adamla evlenmeye hevesli?"

Ortağının attığı yeme uzandı Herndon. "Şey, en azından, ödenecek ipotekler yok."

"O çocuktan yirmi yaş daha büyük olmalısın." Miles'ların kızıyla hakikaten de tanışmıştı Mary; güzel olduğu kadar kibirli de bulmuştu onu. Onunla evlenmek Billy'ye müstehaktı.

Lincoln'e gülünç bir bakış atarak, "*On sekiz yaş*, Bay Lincoln" dedi Herndon. "Her neyse; en kısa zamanda onun yerini alacak birini bulmam Mary'nin son arzusuydu."

"Fakat, böylesi genç bir eş mi?" Bu fırsatı kaçıramazdı Mary.

"Benim Mary'm böyle ayrıntıların insanı olmadı asla. Yalnız, bir engel var." Lincoln'e döndü Herndon. "Mensupları olduğumuz bu iki büyük ailenin birbirine bağlanması konusunda benim olduğum kadar hevesli değil Binbaşı Miles."

"İleri görüşlü olmadığı aşikâr." Billy'nin sorunlarının Lincoln'ü büyülediğini görebiliyordu Mary. "Bu yüzden, onu ikna etmeliyiz. Ama, nasıl?"

"Anna... Omuzlarında hakikaten de iyi bir kafa taşıyor o kız..."

"Ve olağanüstü güzel de bir kafa" diye ekledi Mary.

"O da doğru. Her neyse; Anna'nın büyük kız kardeşi iyi bir Cumhuriyetçi ve bize oy vermiş Chatterton isminde biriyle evli..."

"Ama şimdi geçici olarak işsiz?" Ümitle dolu gözlerle Herndon'a baktı Lincoln; Herndon başını salladı. "Bu yüzden, eğer sadık bir Cumhuriyetçi olan Bay Chatterton'a..."

"...fakat, benim gibi bir radikal değil..."

"Daha çok, benim gibi bir ılımlı mı?"

"Tam olarak öyle, Lincoln. Yani, Majesteleri."

"Bu yüzden, şayet Bay Chatterton Federal bir göreve atanırsa, Anna kız kardeşine, kız kardeşi de babalarına, bu Federal göreve karşılık olarak, Anna'nın senin eşin olmasını salık verecek."

"Aşağı yukarı böyle."

Dizlerini döverek, kahkahalara boğuldu Lincoln. "Billy, beni neşelendirmediğin bir zaman olsun."

"Fakat, Father, hükümet işi isteyenlerden bıkıp usandığını sanıyordum."

"Usandım. Ama bu farklı. Tam Billy'nin işi bu." Yeleğinin cebinden bir kart çekti Lincoln ve bir not karaladı. "İşte, Billy. İçişleri Bakanı Bay Smith'e ver bunu. Orada boş bir yer hep bulunur." Mary'ye döndü Lincoln. "Bir düşünsene, Mother, Eros'u oynayabiliyoruz..."

"Hükümetin parasıyla mı?" Pek kısa süre önce onun "ıvır zıvırları" yüzünden bozulan dengeyi bir şekilde düzeltmesi gerektiğini hissetmişti Mary.

"Bay Chatterton'ın atamalarını yaptığım diğer kişilerden daha kötü olmadığından –daha kötü *olamayacağından*– eminim. Ayrıca, Billy'nin evlenmesini mümkün kılıyoruz ve bu, hayatım boyunca verdiğim en kutsal armağan... Kutsal?" Konuşmayı kesti ve kaşlarını çattı Lincoln. "Ama, yaptığım şey, günahların en büyüğü değil mi? Billy, sen bu işlerden anlarsın. *Simony** mi bu yaptığım?"

"Bu kelimenin anlamına epeydir bakmadım. Papalarla ilgili bir şeydi, öyle değil mi? Kutsal arınma ya da benzer bir şeyi satmakla ilgiliydi."

Masanın üstündeki artık ekmekleri ve balı toparlarken, "*Kulağa* korkunç geliyor" dedi Mary.

* Simony: Kilise memuriyetlerini para karşılığında alıp satma. (ç.n.)

"Ee, ben Papa değilim. Biraz simony bize zarar vermez, sanırım." Herndon gibi Lincoln de ayaklandı.

Mary eğilerek, Herndon'a selam verdi. "Sizi bu hafta akşam yemeğine alamayacağımız için üzgünüm, sir."

"Fakat, Mother..." diye söze girdi Lincoln.

"Önemli değil" dedi Herndon. "Yalnızca birkaç gün için buradayım; biraz *simony* günahı işleyip, sonra da doğruca eve döneceğim."

"Yarın yine gel ve işlerin nasıl gittiğini anlat bana." Lincoln Herndon'ı ana kapıya kadar geçirirken, odayı Kabine Odası'nın kapısından terk etti Mary. William Herndon'ın bir dakika için dahi olsa Beyaz Saray'da belirmesi kötüye alametmiş gibi gelmişti ona.

Pazar gecesi geç saatlerde Seward'ın çalışma odasında otururken, daha önce onu görmeye gelmiş Cameron'ın, şimdi de uşak, Savaş Bakanı'nın geldiğini haber verdiğinde ona şüpheyle bakan Seward'ı görmeye gelmiş olmasını, tesadüfiliği şüphe götürür olsa da, iyiye alamet olarak kabul etti Chase.

Masumca, "Burada sizinle olacağımı söyledim ona" dedi Chase. "Şüphesiz, ikimizi de bir arada görmek istiyor."

Nefes nefese kalmış olan Cameron odaya daldığında, normalde olduğundan daha solgun görünüyordu. "Willard's Hotel'den buraya kadar yürüdüm" dedi. Her şey göz önüne alındığında, bir orman kralı gibi av arayabileceği Willard's Hotel'in barlarını, salonlarını, berberlerini tercih ederek, Washington'da bir ev tutmamakla Cameron'ın akıllılık etmiş olduğunu düşündü Chase.

"Oturun, Bay Cameron, oturun." Kristal bir bardağı konyakla doldurdu Seward ve hiç yorum yapmaksızın bardağı kabul etti Cameron.

"Gördüğünüz gibi, doğru buraya geldim..." diye söze girdi Chase.

Ama onun sözünü kesti Cameron. "Willard's Hotel'e geri dönünce biraz yemek yedim. Sonra, lobiden geçerken, Beyaz Saray'ın teşrifatçılarından biri bana bunu verdi." Elindeki kağıdı gösterdi Cameron. "Bana Rusya Elçiliği'ni önermeye tenezzül etmiş Başkan. Adaylığımı yarın Kongre'ye göndermek istiyor."

"Ama henüz bakanlıktan istifa etmediniz, öyle değil mi?" Cameron'ın şu anda elinde tutmakta olduğu bir hayli kısa ve sert

mektubu Seward'ın ta kendisi yazmıştı. Bu mektubun, uzun süredir arzulanan istifayı getireceği konusunda Seward'a katılmıştı Lincoln.

"Hayır, istifamı vermedim." Konyağı su gibi içti Cameron. Chase gözlerini kaçırdı. "Ayrıca, görevde kalmaya da son derece hevesliyim. Ama, ancak Savaş Bakanlığı'nın gerçek başkanı olduğum takdirde."

"Bu zor olabilir..." dedi Chase. "General McClellan ayaklanmaya başladı..."

"...yavaş yavaş" diye araya girdi Seward.

"...yavaş yavaş" diye tekrarladı Chase, "hasta yatağından çıkmaya başladı. Bu akşam da mutabık olduğumuz gibi, o bakanlıkta kalamazsınız, Bay Cameron. Bugünlerde İngiltere'yle pek çok sorun yaşıyor olduğumuzdan –daha doğrusu, *yaşamış* olduğumuz sorunları Bay Seward sayesinde daha yeni atlatmış olduğumuzdan– St. Petersburg bizim için hayati önemi olan bir yer. Çar şu anda Birlik yanlısı ve onun böyle kalmasını sağlayabilecek yegâne devlet adamı sizsiniz."

"Doğru." Ciddi görünüyordu Seward; çok hafif ama gerçekten çok hafif sarhoş da olduğu Chase'in gözünden kaçmamıştı. "Bildiğiniz gibi, Rusya'dan askeri yardım almak gibi bir şansımız dahi var." Özgürce uyduruyordu Seward. Biraz sakinleşti Cameron; derken, ansızın ilham gelen Seward, "Bence, yarın Başkan'a gitmeli ve sizin yerinizi Pennsylvania'lı bir arkadaşınızın alması koşuluyla kabul etmelisiniz bu yüksek görevi" dedi.

"Stanton mı?"

Başını sallayarak Cameron'ı onayladı Seward. Büsbütün ahlaklı olmayan meslektaşının kabiliyetine hayranlık duymak mecburiyetinde kaldığı zamanlar oluyordu Seward'ın. Cameron'ın yönetime cephe almaması Lincoln için –ve Seward için– çok mühimdi. Hizmet vermiş olduğu başkanlara düşman kesilmelerle dolu bir mazisi vardı Cameron'ın. Kendisinin hiçbir önemi olmamasına rağmen, şu anda Pennsylvania eyaletinin politikasını kontrolü altında tutuyor olduğu gerçeği, zorlu bir düşman yapıyordu onu. Büyülenmiş bir şekilde, New York'un efendisinin bir kobra yılanının maharetiyle Pennsylvania'nın efendisini hipnotize edişini izledi Chase. "Holt ve Stanton arasındaki ayrımı siz –ve yalnızca siz– yapabilirsiniz. Stanton seçilince, hâlâ Kabine'de gibi olacaksınız; çünkü, Stanton da bir Pennsylvania'lı artık ve sizin güçlü seçim bölgenizin bir parçası."

Stanton'ın asıl olarak Ohio'dan gelen bir Demokrat olduğu gerçeği hiçbir şey değiştirmiyor gibi duruyordu. Başını ılımlı bir edayla sallamaya başlamıştı Cameron. "Beni dinleyeceğini mi düşünüyorsunuz?"

"Sizi dinlemek mi!" Kollarını teatral bir edayla iki yana açtı Seward ve kor gibi parlayan ateşin önünde yavaşça sallanmaya başladı. "Ona ne derseniz, öyle yapacaktır. Size bir tavsiye vermeme izin verirseniz, yaklaşık bir hafta öncesinin tarihi atılmış bir istifa mektubu iletin ona. Başkan da size aynı şekilde, geçmiş tarihli bir alındı belgesi verecektir ve Bay Nicolay da, St. Petersburg'e..." –bu şehrin isminin her bir hecesini, açık bir dini tonlamayla zenginleştiriyordu Seward– "...tayininizi Başkan'ın yanı sıra sizin de planlamış olduğunuzu göstermek için, mektubunuzu telgraf servisine gönderebilir."

Oldukça tatsız bir ses tonuyla, "Bu" dedi Cameron, "sıkıntıdan kurtarır beni."

"Sıkıntıdan bahsetmişken" dedi ve şömine rafındaki saate göz attı Seward, "General Butler'ın artık her an ziyaretime gelmesini bekliyorum. Monroe Kalesi'nden henüz döndü."

"Ablukayı yarıp mı geldi?" diye sordu Chase. Konfederasyon donanmasının Potomac River'ı kapamayı başarabilmiş olması, daha yalnızca iki hafta önce İngiltere'yle deniz üstünde savaşma tehditleri savurmakta olan bir ulus için büyük bir utanç kaynağı olmuştu. Bugünlerde, isyancıların ablukası yüzünden her türlü Kuzey mamulünden pek az bulunuyordu şehirde; yakıt da cabasıydı.

"Sanırım, kara üzerinden geldi." Cameron'ın elini sertçe sıkıyordu Seward. "Yarın ilk iş, Başkan'ı görün. Eğer benim de bulunmamı isterseniz, gelip yardımcı olacağım."

"Çok naziksiniz, Bay Seward." Kaşlarını çattı Cameron. "Butler'ı olabildiğince çabuk yollayın gitsin. Siyasi generallerimiz içinde hemen hemen en kötüsü o."

Oldukça sinirli bir edayla bir kahkaha attı Chase. "Ona gitme emrini hemen vermesi için Bay Seward'ı yalnız bırakalım, haydi." Cameron'a doğru döndü Chase. "Faytonum burada. Sizi otelinize bırakayım."

Kısa fayton gezintisi boyunca, yatıştırılmak için hevesli görünen Cameron'ı yatıştırmak için elinden geleni yaptı Chase. Pennsylvania Çarı Willard's Hotel'e girerken, kendisinin de Pennsylvania örgütünün desteğine ihtiyaç duyabileceği bir zama-

nın gelebileceğini düşündü Chase. Genel olarak, meselenin hassaslığı –ve önemi– göz önüne alındığında, çok başarılı hareket etmiş olduğuna kanaat getirdi Chase.

Çok önemli olmamakla birlikte, oldukça hassas bir meselede, kendisinden beklendiği üzere iyi davranmamakta kararlıydı John Hay. Ona, "Bay Herndon ile ilgilenmesini" söylemişti Başkan ve Hay de ilgilenmişti. General McDowell'ın, aralarında Hay'in Londra *Times*'tan Bay Russell'la beraber olduğu günlerden birinde tanışmış olduğu bir Britanya asilzadesinin de bulunduğu yarım düzine yabancı gözlemciyle yemekte olduğu Wormley'nin yerinde mükellef bir akşam yemeği yemişlerdi. Yediği çok miktarda yemeğe uygun olarak bol miktarda su içmişti General McDowell. Bu arada, konuğu olduğu generalin kınayıcı bakışlarına rağmen, şişe üstüne şişe Bordo şarabı içen uzun boylu, zayıf asilzadeyle aşık atabilmek için ellerinden geleni yapıyordu diğer misafirler. Bay Herndon bu seyahatinde hiç içki içmediğini söyledi; ama bu lokantanın özel nane viskilerinden belki bir tane alabilirdi şimdi; Wormley'nin kış günü naneyi nereden bulduğu, Washington'ın belki de tek iyi saklanan sırrıydı. İki ana yemeğin koyu bir tatlı su kaplumbağası çorbası ve Herndon'ın daha önce hiç tatmadığı türden, kızarmış bir ördek olduğu yemek boyunca yalnızca bir kadeh şarap içti Hay.

Başkentin önemli gurmelerinden birkaçını tanıma fırsatına erişmiş olan Hay, "Kasım ayının onu, en bol oldukları zamandır" dedi. "En iyi ördekler, yabani kerevizin yetiştiği Maryland bataklıklarından; ette kereviz tadı olması da bu yüzden." Herndon'ın naneli içkideki viski tadını, ördek etindeki kereviz tadından daha iyi almaya yatkın olduğunu biliyordu Hay. Fakat, ona emredilmiş olduğu gibi, "Bay Herndon ile ilgilenecekti."

Springfield'daki günlerde Herndon'ı hiç tanımazdı Hay. Ana meydandaki ofisine girip çıkarken sokakta ya da mahkeme salonunda sık görürdü Herndon'ı. Lincoln'ün, eyalet Capitol'ünde bir ofisi olan, henüz yeminini etmemiş Başkan olduğu zamanlarda, bilhassa faal olmuştu Herndon. Sonraları, Lincoln'ün yanında yalnızca o varken Yemin Töreni nutku üzerinde çalışabileceği gizli bir yer bulmuştu yan sokakların birinde. Şimdi yeni bir ortağı vardı Herndon'ın. "Benim tüm o yıllar boyunca Lincoln için yapmış olduklarımı, umuyorum, şimdi benim için yapacak, zeki bir genç adam."

"Sizin yaptığınız tam olarak neydi, Bay Herndon?"

"Davalar üzerinde çalışan bendim. Lincoln mahkeme salonlarını ve gezici görevleri tercih ederdi ve elbette, siyaset her zaman birinci sıradaydı onun için."

"Her zaman mı?"

"Onu tanıdığım ilk günden beri her zaman ve zannedersem, bunun çok öncesinde de. Sahip olduğu o hırsı, durmaksızın tıkır tıkır işleyen küçük bir makineye benzetiyorum..."

Bu benzetmeden hoşlanan Hay, tuhaf bir teşbih diye düşündü. Gerçi, dili çok kendine has bir kullanış şekli vardı Herndon'ın. "Lincoln'ün İçişleri Bakanı Bay Caleb V. Smith'i pek gözümün tuttuğunu söyleyemem." Herndon'ın bu gece konuyu üçüncü açışı oluyordu bu. Lincoln'ün yazdığı kartı İçişleri Bakanlığı'na götürmüş, Smith ve o derhal siyaset üzerine bir tartışmaya tutuşmuştu. "Ben sapına kadar bir radikalim ve o çıkarcı, tıpkı Kabine'nin çoğunluğu gibi bir muhafazakâr. Her neyse; aramızda mükemmel bir uyum olmadığını görünce, çenemi kapadım. Ama artık çok geçti. Arkadaşım için bir mevki istediğimde, Bay Smith her birinin kapısında duraksayarak, 'Başka bir kâtip için yer var mı?' diye sorduğu bir ofisten diğerine götürdü beni; cevap, elbette, her zaman hayırdı."

"Başkan'ı yarın göreceksiniz, öyle değil mi?"

"Oh, evet, oraya geri döneceğim. Sanırım, yemeğe davet edildim. En azından, Lincoln davet etti. Bayan Lincoln değil. Zavallı Lincoln; başında o kadınla. Ona nasıl tahammül ediyor, bilemiyorum. Bana öyle geliyor ki, sefil bir evlilik oldu bu."

Springfield'daki herkes gibi, Lincoln'ün ortağının ve karısının geçinemediklerini Hay de biliyordu. Bayan Lincoln'ün dans edişiyle ilgili olarak, "Bir yılan kadar zarif" yorumunu yapmış olduğu günden beri, Bayan Lincoln'ün Springfield davetlerine elbette asla çağrılmamıştı Herndon; bu sürüngen imgesi, şair Hay'e çok cazip gelirken, Hellcat'i son derece sinirlendirmişti.

McDowell'ın masasından –Hay'in ismini hatırlayamadığı– İngiltere asilzadesi, Hay'e her zaman çok kibar davranan ve ona, fazla şakayla karışık olmaksızın "genç sahip" diye hitap eden, mulatto Wormley'nin bizzat kendisi aracılığıyla bir şişe şarap yolladı onlara.

Hay ve Herndon karşı masadaki asilzadeye kadeh kaldırdı; General McDowell'ın su bardağını havaya kaldırışının fiyakalı oldu-

ğunu düşündü Hay. "Karım olmayı kabul ettiği takdirde, gelecekteki karıma." Yavaş ve kendinden emin bir halde, tek bir yudumda, dolu şarap kadehini boşalttı Herndon. "Karım olmaya razı olur olmaz, içki içmeyi bırakacağıma söz verdim. Şunu söylemek zorundayım ki, bu geceye dek General McDowell'a büyük saygı duyuyordum. İçki kullanmadığına dair en ufak bir fikrim yoktu. Bana kalırsa, bir general için kötü bir huy bu."

"İçkiden öyle sakınır ki, bir keresinde attan düşüp baygınlık geçirdiğinde, ona konyak içirmeye çalışan doktor, kenetlenmiş dişlerinin arasından geçiremedi içkiyi."

"Ben olsam, böyle bir doktora çok daha yüce gönüllülükle davranırdım." Hay'e kötü bir puro ikram etti Herndon; Hay ise geri çevirdi bu ikramı. Purosunu yaktı Herndon. "Lincoln gibi ağırkanlı tiplerin alkole *ihtiyaçları olduğunu* düşünmüşümdür hep; ama, zavallı adam alkolün tadından hiç hazzetmiyor. Eğer etseydi, eminim, öyle delirmezdi."

"Delirmek mi? Başkan mı?" Bunu ilk kez duyuyordu Hay.

Özel üniformalı bir zenci, ördekten arta kalanları masadan kaldırırken, Herndon başını salladı. "Lincoln'ün şirketi Logan and Lincoln'e katılmamdan bir sene öncesiydi; kırk iki senesi. Derken, Logan kırk dörtte şirketten ayrıldı ve ben de o günden sonra Lincoln'ün ortağı oldum. Her neyse; kırk birde, deliriverdiğinde Eyalet Meclisi'ndeydi Lincoln ve Bayan Todd'la evlenmeye kararlıydı. Eski dostu Joshua Speed'e bakılırsa, bir kaçık kadar da çılgındı. Kendini öldürmeye kalkışmıştı. Yatağına götürüldüğünde, yemek yemeyi reddetmişti. *Sangamo Journal*'a yolladığı, 'İntihar' adında bir şiir yazmıştı; yayımlanmıştı da şiir. Derken, muhtemelen onu delirten şeyi düşünerek, Bayan Todd'la düğününü iptal etmişti."

"Yani, Bayan Lincoln'le evlenmek istemedi mi demek istiyorsunuz?" Bu konuda ikna edilmeye ihtiyacı yoktu Hay'in. Aklı başında olup da, Bayan Lincoln'le evlenecek birini hayal dahi edemiyordu; fakat, eğer Bay Herndon'ın söyledikleri doğruysa, Lincoln'ün onu reddedecek aklı yalnızca aklını kaçırdığında olmuştu ve sonra da, aklı başına geri dönmüş ve bir buçuk yıl sonra da Bayan Lincoln'le evlenmek gibi kötü bir karar vermişti.

"Peki... delirmesine gerçekten yol açan şey neydi?"

Hayır diyerek başını salladı Herndon. "Bunu söyleyemem. Çünkü elimde hiç veri yok. Her zaman, Lincoln'ün başka bir kadını sevdiğine dair bir dedikodu dolaşmıştır ortalıkta. Ama bana hiç

böyle bir şeyden bahsetmedi. Bu yüzden, yalnızca varsayımlarda bulunabilirim. Bence, beraber geçirdikleri yaşam cehennem gibi ve bu yaşamı tarif edecek başka bir kelime yok; bu, Bayan Lincoln'ün, Lincoln'ün onu değil, başka birini sevmiş olduğu –hâlâ sevdiği– gerçeğini bilmesinden ileri geliyor."

"Öyleyse, neden evlendiler?"

"Diğer kadına sahip olamazdı." Kendine biraz daha şarap koydu Herndon. "Ya da böyle diyorlar. Ama, büyük Todd ailesinden Mary Todd'a sahip olabilirdi. Lincoln'ü pek umursadıklarından değil ya, yine de, Mary Todd'un ailesinden gelecek biraz yardımla, hakikaten de yaptığı gibi, yükselebilirdi dünyada. Ama, görüyorsunuz ya, delilik nöbetlerinden biri haricinde, onu sürekli ve yavaş yavaş çıldırtan bu tutku her zaman içindeydi."

"Nöbetlerinden mi? Delirdiği başka zamanlar da mı oldu?" Bazen bir hayli melankolik görünse de, aklı son derece başında olan, yakından, çok yakından gördüğü Tycoon'un, yeryüzünde yaşamış en aklı başında adam haricinde başka bir şey olmuş olabileceğine inanamıyordu Hay. Gerçi, Lincoln'ün gençliğini ya da tanıdığı Ancient dışında herhangi biri olabileceğini hayal dahi edemiyordu. "Gördüğüm en kötü hali, Senato yarışını Douglas'a kaptırdığında çöktüğü zamandı. Ama otuz beş senesinde, Menard'da, o bölgedeki insanların delilikten ya da cinnetten anladıkları kadarıyla, Lincoln'ün delirdiği bir zamandan hâlâ bahsedilir. İncil'e, Teslis'e, Bakire Meryem'e ve geri kalanına inanmayışıyla ilgili olan, *Infidelity** ismindeki o küçük kitabı yazdığı zamanlardı bunlar. Her neyse; bir dükkânı olan Bay Hill adındaki bir arkadaşı –bir kış günü, New Salem'de oluyordu bunlar– ona kitabın tek kopyasını –umarım, tek kopyaydı– bir sobada yaktırdı."

"Başkan bir ateist, öyle mi?" Presbiteryen Kilisesi'ne yaptığı Pazar ziyaretleri son derece törenselken, Lincoln'ün hemen hemen hiç Hıristiyanlık'tan bahsetmediğinin her zaman farkında olmuştu Hay; ancak, Seward'ın teşviki dahi olmaksızın, Tanrı ve Yaradan kelimeleri Lincoln'ün konuşmalarında geçer dururdu.

"Hayır, bu tabirin ifade ettiğinden anladığım kadarıyla, bir ateist değil o. Tıpkı Jefferson ve cumhuriyetin kurucularının çoğu gibi, bir Yaradancı. Bence, kendine has bir dini var onun; en büyük

* İng.: İmansızlık, kâfirlik. (ç.n.)

ve en asil türden bir din. Hükmünü herkese geçiren bir tanrıya inanıyor. Ama dindar bir Hıristiyan'ın gözünde, yine de, bir kâfir sayılacaktır, sanırım."

Şaraptan hayli uykusu gelmiş bir halde, Herndon'la Pennsylvania Avenue'daki oteline, Brown's Hotel'e kadar yürüdü Hay. Gecenin erken saatlerinde yağan yağmur durmuştu; açık bir havaydı ve şayet şarap onları sıcak tutmuyor olsaydı, soğuk da olurdu. Aslında, Herndon'ın kanı öyle ısınmıştı ki, Hay daha ne olup bittiğini anlayamadan, Marble Alley'in kara sulu çamurları içinde, Sal Austin'in zilini çalıyordu iki adam.

Girişte Hay'i samimiyetle karşıladı Sal ve Herndon'a da eğilerek selam verdi; Sal'in selamına karşılık olarak, önünde zarifçe eğildi Herndon. "Kırmızı Salon bu gece uygun." Orada tanıdığı hiç kimse olmadığından ve gecenin ilerleyen saatlerinde onu tanıyor olabilecek biri geldiği takdirde, Sal bu kişiyi Mor Salon'a alacağından, sol taraftaki salona geçmenin Hay için güvenli olduğu anlamına geliyordu bu. Artık, yönetimdeki ve Kongre'deki herkesi tanıyordu Sal; takma isimleri ve kılık değiştirmiş kişileri koruma konusunda da dikkatliydi. Yine de, görülebilecek tek yanı, tatmin edici mevcudiyeti herhangi birinin onu bir daha oğlum diye çağırmasına karşı mutlak bir sigorta vazifesi gören uzun, ipek gibi bıyığı olsun diye, yumuşak kumaştan şapkasını kaşlarına dek indirdi ve ceketinin yakasını kaldırdı Hay.

Seramik bir saksıdan yükselen ufak bir palmiye ağacının arkasında, Hay ve Herndon yerlerini aldı. Herndon, kendisine ek olarak bir âşık için de yer kalan iki kişilik bir kanepeye otururken, Hay dik bir sandalyeye geçti; şu andaki seçimi olan, Cleveland'dan Penelope adındaki kız, onu bir yarım saat daha kabul edemeyecekti. Bu arada, Herndon'a gülümseyerek, Hay'e göz kırpan güzel yaratıklar süzülerek yanlarından geçiyordu. Herndon'ın ricasıyla, kızıl saçlı ve süt gibi beyaz tenli, uzun, ince bir kız onlara viski getirdi. "Umarım... arkadaşımızın yanında içki içtiğimden bahsetmeyeceksiniz." Kendisine bir bardak viski koydu Herndon.

"Sizi götürdüğüm yerin neresi olduğundan ona bahsetmemeniz şartıyla." İçki içmiyor olduğu görüntüsünü vermenin, Herndon için ahlaksız şehvet düşkünlüğünün açığa çıkmasından daha önemli olması Hay'i eğlendirmişti.

"Oh, arkadaşımızın buna fazla şaşıracağını sanmam." Ordu ve donanma subaylarının, müessesenin genç hanımlarıyla görgü ku-

rallarına uygun biçimde eşleştiği zarif odaya göz gezdirdi Herndon. Arada bir kendini kaptırıp keman çalan kızlardan birinin eşliğinde siyah piyanistin müziği dışında, nadiren yüksek ses çıkardı Sal'in salonlarında. "Bizim zamanımızda" dedi Herndon, "Springfield'da, buraya benzer bir yer yoktu; şimdi bile benzeri yok buranın."

Seçim kampanyası süresince o şehri dolaşmış olan Hay, "Chicago var" dedi.

"Evet, Chicago'da var. Ama oraya çok gitmem. Şu genç, kızıl saçlı garsondan hoşlandım" dedi Herndon.

"Ona... söyleyeyim mi?" Kendini Herndon'a pezevenklik ediyor gibi hissetti Hay.

"Biraz sonra." Ayaklarını bir tabureye uzattı Herndon. "Tarife ne kadar?"

"Ne kadar kaldığına bağlı. Genellikle on beş dolar. Sal bazen özel bir fiyat çıkarır." Aslında, Hay'in daima, "oda ve yemek" olarak isimlendirdiği servis için ondan yalnızca beş dolar alırdı Sal; Hay de, gönlünden ne kadar koparsa, o kadar para verirdi kıza. Viskisinden bir yudum aldı Herndon ve salona girip çıkanları izledi. "Joshua Speed'i tanıyorsunuz, değil mi?"

Hay başını evet anlamında salladı. Lincoln'ün bir zamanlar Springfield'da yaşayıp, avukatlık yapmış bir arkadaşıydı Speed. Eğer Lincoln gibi içine kapanık birinin yakın bir arkadaşı olduğu söylenebilirse, Tycoon'un birkaç yakın arkadaşından biri olarak bilinirdi.

"Speed, Lincoln'ün şöyle bir hikâyesini anlatmıştı bana bin sekiz yüz otuz dokuz ya da kırk yıllarında: Speed'in, Springfield'da güzel bir metresi varmış ve kendisi de birazcık nasibini alma arzusuyla Speed'e, 'Speed, nerede bulabilirim, biliyor musun?' diye sormuş Lincoln ve Speed de, 'Evet, biliyorum ve eğer bir dakika beklersen, seni bir notla oraya yollarım. Elinde bir not olmadan gidersen ya da ben seninle gelmezsem, bir şey yapamazsın' diye cevap vermiş. Böylece, notu yazmış Speed ve Lincoln de notu alıp..."

Tedirginlikle boğazını temizledi Hay ve "Belki de, sir, beyefendinin... uh, adını söylememelisiniz" diye mırıldandı.

"Ne?" Kulakları pek iyi duymuyordu Herndon'ın; sonra, Hay'i anladı ve başını salladı. "Ne demek istediğinizi anlıyorum. Sesim duyuluyor, öyle değil mi? Her neyse; Lincoln... Yani *o*, kısa bir 'Memnun oldum' ve benzeri girişten sonra notu kıza uzatmış. Me-

seleyi anlatmış Lincoln ve kız da, bir hayli itiraz ettikten sonra onu tatmin etmeye razı olmuş. İşler yolunda gitmiş. Lincoln ve kız soyunup yatağa girmişler."

Rüya görmekte olduğunu düşünmeye başlamıştı Hay. Loş, aydınlatılmış salona göz gezdirdi. Çok şükür, kulak misafiri olabilecek kimse yoktu etrafta. Nico ve o, ara sıra, Ancient'ın evliliğinden önce nasıl bir yaşam sürdüğü üzerine tahminler yürütürlerdi. Ama Herndon'ın tabiriyle söylersek, ellerinde hiç veri olmadığından, her zaman hakikaten de çok yaşlı bir erkek ve siyasi birleşmelerin aksine tensel birleşmelerle hiç ilgilenmeyen biri olarak düşünmüşlerdi Lincoln'ü.

"Daha başlamadan önce kıza, 'Ne kadar ücret alıyorsun?' diye sormuş Lincoln. 'Beş dolar, Bay Lincoln.' Bay Lincoln, 'Yalnızca üç dolarım var' demiş. 'Şey' diye karşılık vermiş kız, 'iki dolar için size güveneceğim, Bay Lincoln.' Lincoln bir dakika kadar düşündükten sonra, 'Veresiye yapmak istemiyorum. Fakir biriyim ve bundan sonra kazanacağım bir doların nereden geleceğini bilmiyorum ve sizi dolandırmaya gönlüm el vermez' demiş. Kızın söylediği cesaretlendirici birkaç kelimenin ardından yataktan çıkmış, pantolonun düğmelerini iliklemiş ve kıza üç doları uzatmış Lincoln; kız da, 'Bay Lincoln, hayatımda gördüğüm en vicdanlı erkeksiniz' diyerek parayı geri çevirmiş. Böylece, yoluna devam etmiş Lincoln ve Speed'e, ne olduğunu hiçbir zaman anlatmamış; fakat, hikâyeyi kız anlatmış Speed'e ve Speed de sonra bana anlattı." Kıkırdadı Herndon. "Bu tam ona göre bir hareket; vicdanı sayesinde, *istediğini* hiç para ödemeden ele geçirir o."

Halsizce, "Hiçbir fikrim yoktu" dedi Hay.

"Bir zamanlar gençti. Tıpkı sizin gibi." Kaşlarını çattı Herndon. "Ama sonra o kadınla evlendi ve o günden sonra da, bir köpek gibi sadık kaldı ona zavallı adam. Konu kadınlara gelince, tutkuların adamıydı; hâlâ da öyledir ama, kendini çok iyi kontrol ediyor. Kadınların saygısını, tanıdığım başka hiçbir erkeğin yapamadığı kadar iyi kazandığını hep söylemişimdir. Kendilerini nasıl da onun kollarına atarlardı. Zannedersem, hâlâ atıyorlar..."

Sal onlara yaklaşırken, "Bunu bilemem" dedi Hay.

"Dr. Prettyman'ı görmek istemiştiniz, değil mi?" diye sordu Sal. "Buradalar."

Hay ona teşekkür etti ve izin istedi. Kızların sağlık raporlarını gözden geçiren Dr. Prettyman, Sal'in ofisinde oturuyordu; zührevi

hastalık var mı yok mu diye haftada bir kez kızları kontrol ederdi doktor. Bu ne işe yarar diye sık sık merak ederdi Hay; ama Prettyman'ın şehrin en iyi doktoru olduğu düşünülürdü. Askerler geldiğinden beri, şehirde zührevi hastalık salgını vardı. Haftanın ilk günlerinde, Hay'de tuhaf bir belirti baş göstermişti; bunu Dr. Prettyman'a gösterdi Hay; Doktor da, Center Market'taki bir kasabın tüm sürati ve özgüveniyle muayene etti onu. Nihayet, Hay'in gönlüne su serperek, "Endişelenecek bir şey değil" dedi. "Hafif bir zorlanma yaşamışsınız. Hepsi bu. Venüs'e hizmet ederken kendinizi fazla zorlamamaya çalışın." Düğmelerini ilikledi Hay ve her yerde bulunabilen türden bir merhem önerildi yumuşatıcı olarak.

Kırmızı Salon'a geri döndüğünde, Herndon'ı uyuklamasa da, gözleri kapalı buldu Hay. "Doktor'u gördünüz mü?"

Pek çok sağır insan gibi, birinin duymasını istemediği bir şeyi her zaman duyabilirdi Herndon. "Evet" diye cevap verdi Hay. "Ama hiçbir sorun yok. Kızları kontrol etmek için düzenli olarak buraya gelir Doktor. Burasını bu yüzden diğerlerine tercih ediyorum. Burada güvende hissedebilirsiniz kendinizi; en azından, kısmen."

Başıyla Hay'i onayladı Herndon. "Bu tip konularda ancak bu kadar güvende hissedilebilir zaten. Ordu ve tüm bu kargaşa sayesinde, burada çok frengi vakası görüldüğünü söylüyorlar. Lincoln'ün de bu hastalığa yakalandığı otuzlu yıllarda, Tanrı biliyor, Illinois'de de çok frengi vakası görülüyordu."

"Bay Herndon!" Viski şişesine uzandı Hay ve kendine bir bardak dolusu viski koydu.

"Elbette, o zamanlar yalnızca bir çocuktu. Sizin yaşınızda olmalıydı. Evet. Bin sekiz yüz otuz beş senesiydi. Beardstown'a gitmiş ve şeytani bir şehvet seline kapılmışken, bir kızla ilişkiye girmiş ve hastalığı kapmıştı Bay Lincoln. Bunu Lincoln anlattı bana. Sonra, otuz yedi civarında Springfield'a taşındı ve Speed'in yanına yerleşti; çok yakınlaştılar. Hastalık, zannedersem, bu zamanlarda yakaladı onu ve doktorlara güvenmekten kaçınarak, Cincinnati'deki Doktor Drake'e bir not yazdı; sorununu öğrenmesini istemediği Speed'e, notun son kısımlarını göstermedi. Mektubun Lincoln'ün delilik nöbetleriyle ilgili olduğunu düşündü Speed. Fakat, Doktor Drake'e yazılmış olan not, kısmen hastalığıyla ilgiliydi, delilik nöbetleriyle değil.

"Zannedersem, tedavi edilmiştir?"

"Şey, bu konuda hiçbir zaman emin olamazsın. Ama, dört yıl sonra evlenmeye kararlıydı ve eğer iyileştiğine inanmasaydı, asla evlenmeyi düşünmezdi. Elbette, delilik nöbeti düğünün iptal edilmesine neden oldu. Fakat sonra, nihayet evlendi." Artık sarhoş olmuştu Herndon. Ama, Hay'in tanıdığı pek çok sarhoşun aksine, kelimeleri karıştırmıyor ve eksik anlatıma normalden daha fazla başvurmak haricinde, düşüncelerinin akışını da kaybetmiyordu. "Lincoln çocuklarının kusurlarına karşı tamamen kördür, bilirsiniz."

"Biliyorum" dedi Hay. Yazın yakalandığı sıtmanın tedavisinin bir parçası olarak, Madam, Hay'in sevdiği Robert ve diğer ikisiyle beraber deniz kenarına, New Jersey'ye gönderilmişti Lincoln...

"Kim bilir kaç kere o veletlerin boyunlarını burmak geçti içimden..."

"Keşke" diye karşılık verdi Hay. Viski onun da başına vurmuştu şimdi.

"Ama küçük Eddie öldü –daha üç yaşındaydı– ve Tad adını verdikleri, o damağı bozuk gelişmiş çocuk da tepelerine çıkıyor şimdi." Kaşlarını çattı Herndon. "Bazen merak ediyorum da..." diye söze girmişti ki, sustu Herndon. Kızıl saçlı garson kız yanlarına gelmişti. Sallanarak ayağa kalktı Herndon ve kıza kolunu uzattı.

Herndon salondan ayrılırken, kendisinin de çok sarhoş olması gerektiği ya da belki uyuyor ve rüya görüyor olduğu hissine kapıldı Hay. Ama şayet rüya görmediyse, ne yapıp edip, Bay Herndon'ı selametle Springfield'da evlendirmek –ve ayık tutmak– için müşterek bir çabaya girilmek zorundaydı.

Farklı sebeplerle de olsa, Mary'nin fikri de tamamıyla Hay'inkiyle aynıydı. Bir azizin nezaketini ve iyiliğini sergileyerek, Bay Herndon'ı ailenin yemek odasına akşam yemeğine davet etmişti. Diğer misafir, Kongre Üyesi Washburne'dü. Lincoln'ün keyfi yerindeydi; Springfield'daki ilk günleriyle ilgili hikâyeler anlatıyordu. Herndon ise Lincoln kadar keyifli değildi. Herndon'ın gözlerinin kan çanağı gibi olduğunu ve ellerinin titrediğini fark etmişti Mary. Lincoln, Herndon'a John Hay'le geçirdiği geceyi sorduğunda, "Wormley'nin yerinde tıka basa yedik. General McDowell da oradaydı ve tüm gece su içti; kasvet verici bir manzaraydı" diye karşılık verdi.

"Umarım, sen de onu taklit etmişsindir, Billy." Herndon'a yandan, haylaz bir bakış attı Lincoln. "Kasvetli zamanlar olur."

"Her halükârda, yakında onu taklit ediyor *olacağım*" dedi Herndon. "Evlenir evlenmez, Good Templars'a katılıyorum."

"O da ne?" diye sordu Lincoln.

"İşlerimizi yoluna koyduğumuza göre, şimdi 'şeytan' alkolle ölümüne savaşacak o şövalyelere katılacağım ben de."

Mümkün olan en tatlı edayla, "Bay Herndon'ın arkadaşı için bir iş buldunuz mu?" diye sordu Mary.

Başını evet anlamında salladı Lincoln. "Ulusal görevden azat edilmek için can atan, Bay Buchanan'ın atamış olduğu kimselerden birini bulduğumuz Indian Department'a götürdüm Billy'yi; bu yüzden, Bay Chatterton, Cherokee Kızılderilileri için çalışan bir temsilci şimdi ve Billy de, pek yakında bir Good Templar olacak."

"Eminim, çok geç olmamıştır" dedi Mary; der demez de, Herndon'ı çok gücendirmiş olduğunun –çok geç– farkına vardı; daha da beteri, şimdi Washburne'e dönmüş, Kongre'den haberleri sormakta olan kocasını da utandırmıştı.

"Biz sizden haber bekliyoruz" diye cevap verdi Washburne. "Ordu ne zaman harekete geçiyor?"

Sandalyesine iyice çöktü Lincoln ve garson ona, içinde Washburne'ün iştahını kabartan, fırında pişmiş domuz filetosunun olduğu, kocaman, gümüş bir tabak sununca, başını sallayarak reddetti. "Ordunun en geç şubat ayı sonunda Virginia'da olması gerektiğini belirten bir emir yayımlamaya hazırlanıyorum. Ama McClellan o zaman hâlâ hasta yatağında olursa..." Rostosunu yemeye koyulmuş Washburne'e dalgın bir edayla baktı Lincoln.

"Şimdi *sizin* başkomutan olduğunuzu sanıyordum." Kontrolsüz bir açgözlülük sergilediği izlenimi uyandırmamak için, domuz eti dilimlerini özenle tabağının bir kenarına yığmıştı Washburne.

"Oh, öyleyim." İçini çekti Lincoln. "Orduyu belki de başarıyla harekete geçirebileceğimi de düşünüyorum. Ama sonra, yalnızca bir siyasetçi olduğumu ve asla harekete geçmek için hazır olmayan generalleri dinlemek zorunda olduğumu hatırlıyorum. İnsanlar sabırsız. Chase'in hiç parası yok. McClellan tifoya yakalandı. Batı'da, Buell ve Halleck uyum içinde hareket etmeyi beceremiyor gibi duruyor." Uzun uzadıya, pahalı generallerinin işi ağırdan almalarından yakındı Lincoln ve Washburne de onu dinledi ve yemekteki son ikramı, elmalı turtayı yemeye devam etti.

Ağzı doluyken, "Başka... daha ucuza mal olan generalleriniz de var" dedi Washburne.

Başını sallayarak Washburne'ü onayladı Lincoln. "Son iki gecemi McDowell ve Franklin'le buluşup, eğer isyancılar Potomac Ordusu'na saldırırlarsa ne yapacağımıza karar vermeye çalışarak geçirdim; orduyu kimin komuta etmesi gerektiğine karar vermeye çalışarak."

"Bay Stanton ne tavsiye ediyor?"

"O, kurulumuzun bir parçası değil henüz. Savaş Bakanlığı'nın masraflarını incelemek çok zamanını alıyor." Yüzünü buruşturdu Lincoln. Garson masadaki son tabakları da kaldırdı.

"Augeus Ahırları."*

"Kesinlikle. Maalesef, yeni Herkül'ümüz astımlı..."

Bir hayalet gibi görünen Nicolay, odanın kapısında belirdi. "Sir... misafirleriniz geldiler. Kabul Odası'ndalar."

"Siz yatağınızda olmalısınız, Bay Nicolay." Peçetesini masaya bırakarak, ayağa kalktı Lincoln.

"Şimdi yatmaya gidiyorum, sir." Beti benzi atmış bir halde, "Çok fena üşütmüşüm" diye ilave etti Nicolay.

Düşmanına biraz merhamet göstererek, "Zavallı Bay Nicolay" dedi Mary. "Her neyse; şimdi niye tam gün çalışan iki sekreter olduğunu anlıyorum; Bay Lincoln'ün ofiste çalışan en azından bir sekreteri olsun diye."

Büyük bir memnuniyetle, "Bay Stoddard" dedi Nicolay, "biraz önce *yatağına* çekildi. Potomac hummasına tutulduğunu düşünüyoruz." Bunu söyledikten sonra odayı terk etti Nicolay.

Mary ayaklandı. "Oh, zavallı Bay Stoddard! Gidip ona bakmalıyım." Herkes ayaklanmıştı.

"Kendi sağlığına dikkat et, Mother. Hastalıklı bir yer burası." Lincoln gitmek için arkasını döndüğünde, onu bir kenara çekti Herndon. İki ortağın neyi tartıştıklarını ne Mary ne de Washburne duyabiliyordu ama, kocasının yüzünde beliren o haylaz, hafif tebessümü hemen yakalamıştı Mary. Sonra, dehşete kapılarak kocasının, cebinden, yeni paraya derhal bulunan takma isimle söylemek gerekirse, birkaç yeşil papel çıkarıp, Herndon'a verdiğini gördü.

* Augeus Stables: Yunan mitolojisinde, Elis Kralı Augeus'un 3000 öküzünün 30 yıl hiç temizlenmeden kirlettiği ve sonunda Herkül tarafından tek bir günde temizlenen ahırlar. (ç.n.)

Zarif olduğu kadar gerçek bir sürüngen gibi hızla, iki adama doğru süzüldü Mary. "O ne için, Father?"

"Şey, Molly, çok miktarda basacağımız yeni paraların bir kısmını Billy'ye gösteriyordum yalnızca. Şimdi, hepinizin gördüğü gibi, bir dolarlık banknotların üzerinde Bay Chase'in yüzü, iki dolarlık banknotlarda da benimki bulunuyor; yani, önerilen bu. İki dolarların az bulunur cinsten bir görünümü var, öyle değil mi?"

"Benim durumumda az bulunduğu kesin" dedi Herndon. Sonra Mary'ye doğru döndü. "Yirmi beş dolara ihtiyacım vardı. Majesteleri nazikçe bu meblağı bana verdi; ben de, bir sonraki vizitemizin geliriyle bu parayı kendisine geri ödeyeceğim. Bildiğiniz gibi, bize hayli yüklü miktarda borçlu olanlar hâlâ var."

Mary, "Anlıyorum" diye söze girmişti ki, kocası cümlesini tamamlamasına izin vermedi.

"Biliyorsun" dedi Lincoln, "Bay Chase'e, daha fazla kullanıldığı aşikâr olan bir dolarlık banknotlara benim yerime niye kendi resmini koyduğunu sordum; o da 'Siz Başkan olduğunuzdan, değeri daha büyük olan banknotta yer almalısınız; ben de daha değersiz olanda' diye cevap verdi bana."

Lincoln, Herndon ve Washburne kahkaha krizine tutuldu. Mary ise gülmedi. Herndon'a borç para verilmesi fikrinden hoşlanmamakla kalmamış, Chase'in suratının kağıt para üzerinde böylesine dikkat çekici şekilde sergilenmesine de derinden içerlemişti. Bir dolarlık kağıt parayı görünce, "Başkanlığa oynuyor!" diye çığlık atmıştı. Bir kereliğine, onunla aynı fikirdeydi Lincoln; ama bunun müthiş komik olduğunu da düşünüyordu: "Paranın üzerinde başkanlığa oynamak!"

Herndon'a şimdi de, Birleşik Devletler Haznedarı Bay F. E. Spinner'ın karmaşık imzasını gösteriyordu Lincoln. "Ona sahip olduğumuz için şanslıyız; çünkü onun imzasını dünyadaki hiç kimse taklit edemez. Tüm o kıvrımlar ve taksim işaretleriyle, hakikaten de göz kamaştırıcı bir imza bu."

"Her bir banknotun üzerine bu imzayı atmıyor" dedi Herndon. "Metal bir levha aracılığıyla kağıda basılıyor bu imza."

Lincoln kaşlarını çattı. "Ne demek istiyorsun?"

"Metal bir levhaya kazınmış imzası. Anlayamıyor musun? Tanrı biliyor, beraber çalıştığımız günlerde bir sürü matbaa dolaşmıştık seninle."

Lincoln'ün beti benzi attı. "Dünyanın en büyük salağıyım ben" dedi. "Paranın basılmasını Bay Chase'in emrettiğini ve Bay Spin-

ner'ın da sonra imzasını atarak parayı yasallaştırdığını sanıyordum."

"Şey, zaten *gerçekten* de bu yöntem takip ediliyor" dedi Washburne, "yalnızca, imza metal levhalarda."

"Ve arzu ettikleri kadar para basabilirler, öyle mi?" Kafasını sallıyordu Lincoln. "Bay Chase ve benim konuşmamız gerek. Korumalar olmalı. Farz edin ki, bir hırsız Hazine'ye girdi ve..." Konuşmayı kesti Lincoln. Washburne'ün elini sıkarak, ona iyi geceler diledi; sonra Herndon'ın koluna girip, "Güney girişinde seni bekleyen bir fayton var; seni kapıya kadar geçireceğim" dedi.

"Bayan Lincoln" diyerek, Mary'ye selam verdi Herndon.

"Bay Herndon" diyerek, başını eğdi Mary. Böylece ayrıldılar.

Güney girişine geldiklerinde, soğuk, nemli rüzgârın altında titreyerek, bir an için durdu Lincoln. Herndon'ı istasyona götürecek faytonun kapısını bir onbaşı açık tutuyordu. Bulutlu ve karanlık bir geceydi; ufukta görülen yegâne ışık, Beyaz Saray'ın bahçelerindeki kamp ateşlerinin ışığıydı.

Herndon'ın elini sıkarken, "Terbiyeni takın, Billy" dedi Lincoln.

"Sen de sağlığına dikkat et, Lincoln. Çok zayıfsın ve burası da *hakikaten* hastalıklı bir yer."

"Evet, Billy. Hakikaten de hastalıklı bir yer. Hoşça kal."

"Hoşça kal."

Böylece vedalaştı ortaklar.

Başkan'ın Ofisi'nde Chase masanın bir ucuna geçmiş, General McDowell ve General Franklin de diğer tarafına oturmuştu. Levazımcı General Meigs, Başkan'ın sandalyesinin yanına konmuş sandalyede oturuyordu. Bundan önceki iki toplantıda bulunan Seward, özür dileyerek, bu gece gelemeyeceğini bildirmişti. Lincoln'ün aralarına katılmasını beklerlerken, artık hepsinin, Franklin'in güneydeki su yolları üzerinden Richmond'ın doğusuna doğru ilerleme planı –McClellan'ın gizli Urbana planının bir taklidiydi bu– yerine, McDowell'ın ordunun Manassas'ın karşı tarafına doğru hareket etmesi görüşüne meyilli olduklarını söyledi Meigs, Chase'e. Meigs, McDowell'ın planını açıklarken, kendini erkeklerin temel tuhaflıkları ve sapkınlıkları karşısında hayrete düşmekten alamadı Chase. Eğer McDowell'ın Manassas'ta uğradığı gibi bir yenilgiye uğrayan o olmuş olsaydı, yeryüzündeki hiçbir güç o ta-

lihsiz yere geri döndüremezdi onu. Fakat, muhtemelen Bull Run'daki o rezil yenilgiyi telafi etmenin tek yolunun, aynı yerde kazanılacak anlı şanlı bir zafer olacağını hissetmişti McDowell. Asıl yenilgiden sonra büyük bir nezaketle, "Size hâlâ güvenim var, General" diyen Lincoln'e muhakkak ki serinkanlılıkla tepki vermişti McDowell. Lincoln'e, "Güvenmemenizi gerektirecek bir sebep görmüyorum" demişti karşılık olarak. Öte yandan, Chase'in güvenini kaybetmişti McDowell; ama Lincoln değil de onun arkadaşı Chase olmuştu bu kişi ve öyle de kalmıştı.

Odaya yalnız başına girdi Başkan. Herkes ayağa kalktı. Onlara oturmalarını işaret etti. Kendisiyse her zaman oturduğu sandalyeye değil, Başkan'ın hiçbir sekreterinin yanında olmayışına oldukça şaşırmış Chase'in yanına oturdu. "Bay Seward bize katılamayacak" dedi Lincoln. "Ama, her an burada olabilecek başka bir ziyaretçimiz var." Ardından Chase'e doğru dönerek, alçak bir sesle, "Bizim yeşil papellerin *her birinin* Haznedar tarafından imzalanmadığından hiç haberim yoktu" dedi.

Başkan'ın naifliği Chase'i sersemletmişti. "Fakat, her birini nasıl imzalayabilir ki? Çeşitli değerlerdeki on milyon adet kağıt parayı imzalaması bir yıldan uzun sürer; özellikle de Haznedar'ımızın o imzasıyla."

"Biliyorum. Biliyorum." Dikkati dağılmıştı Lincoln'ün. "Anlamamıştım. Ama bu korkutuyor beni. Demek istediğim, *herhangi* biri Darphane'ye girip, para basmaya başlayabilir."

Çenesi kenetlenmişti Chase'in. "Sir, tek başına hükümetin bir gün nakden ödeyeceği sözüne dayanarak para basmanın Anayasa'ya aykırı olduğu konusunda en başından uyarmıştım sizi."

"O kutsal belge, size o zaman da işaret ettiğim üzere, söz konusu meselede sessiz kalıyor." Zehir zemberekti Lincoln'ün sözleri. "Ayrıca, para meselelerinde girişimci kanat, Kongre'dir ve onlar da tıpkı sizin gibi, böylesi bir basımı istediler."

"Bu gerekliliği kabul ettim; çünkü bu savaşı finanse etmenin başka bir yolunu göremiyordum." Odadaki diğer kişilerin onların ne konuştuklarını duyamamaları için dua ediyordu Chase; çünkü iki dolarlık kağıt paraların üzerinde resmi olan Başkan'ın yeşil papellerin aslında neyi temsil ettiklerine dair en ufak bir fikri olmadığı söylentisi yayılırsa, Birleşik Devletler'in zaten nazik para birimi yerle bir olurdu. Fakat, olağan büyük entrikalar dünyasında bir araya gelmişti generaller. "Ama, para makinemizi dahili bir gelir

sistemine ve ulusal bankacılık kanununa bağlamamız konusunda ısrar etmiştim ve de..."

"Çok titiz davrandınız" diyerek, Chase'in sözünü kesti Lincoln. "Ben öyle yapmadım. Ama, Hazine'nin matbaacılarının güvenliğini temin etmek zorundayız."

"Sir, eğer bana ve Bay Spinner'a inancınız varsa..."

"Sonuna kadar inancım var. Tıpkı halkın da olduğu gibi. Ama..."

"Aması yok, sir; yetki devretmek zorundayız." Seward'ın aksine, Başkan'ın sözünü nadiren keserdi Chase. Ama şimdi sinirliydi. "Dürüst matbaacılar; parayı sayacak dürüst kâtipleri ve ülke geneline dağıtacak dürüst taşıyıcıları işe atayabilecek kabiliyette olduğumuza güvenmelisiniz."

Kapının eşiğinde John Hay belirdi. "General McClellan" dedi. Chase ve solgun Genç Napolyon'un şu anda dikilmekte olduğu kapının eşiğine gelen Başkan gibi, McDowell, Hunter ve Meigs de huzursuzlukla ayağa kalktı. Kolunu neredeyse şefkatle, ufak tefek adamın omuzlarına koydu Lincoln ve odaya doğru çekti onu. Hay gözden kayboldu. Toplantı kayıtlara geçirilmeyecekti.

Başkan'ı –ve diğer herkesi– kaşlarını çatarak selamlayan McClellan'da Başkan'ın şefkatinden eser olmadığı aşikârdı. Oturur oturmaz, "Siz hastayken, savaşı nasıl idare edeceğim konusunda bana tavsiyeler vermeleri için bu beyefendileri çağırdım. Virginia'ya doğru bir ileri harekât için öneri niteliğinde planlar hazırlamalarını da rica ettim onlardan; benim emrimle böyle bir plan yaptı General McDowell" dedi Lincoln.

McClellan'ın McDowell'a şüpheyle ters ters baktığı Chase'in gözünden kaçmamıştı; "Hastalığınız süresince, sir, Potomac Ordusu'nun unsurlarının Manassas'a doğru harekete geçmesini teklif ettim..." diyen McDowell da aynı şüpheyle bakıyordu McClellan'a.

"Önceden reddetmiş olduğum bir stratejiydi bu; hâlâ da reddediyorum." McClellan'ın sesinin her zamanki kadar güçlü çıktığına kanaat getirdi Chase ve boş yere, McClellan'ın hakikaten tifoya yakalanıp yakalanmadığını merak etti. Bu kadar süratle iyileşmesi hiç de doğal değildi.

Napolyon'u taklit ederek, kollarını göğsünde kavuşturmuş oturan McClellan'a dönerek, beklenti dolu gözlerle ona baktı Lincoln; sonra başı öne düştü ve düşüncelere daldı. Uzun bir sessizlik oldu.

Nihayet, Chase, "Gerçekten de iyileşmiş mi?" diye fısıldadı Lincoln'ün kulağına.

"Öyle söylüyor." Masanın bir ucunda, Meigs, McClellan'ın kulağına bir şeyler fısıldıyor; McClellan da yalnızca başını sallamakla yetiniyordu. Meigs yeniden konuşmaya başladı ve McClellan'ın, "Hayır. Tek bir sır bile tutamaz o" dediğini duydu Chase.

İyi gören gözünün ucuyla Lincoln'e baktı Chase. Lincoln, McClellan'ı duymuş muydu? Evet, Başkan onu duymuş, göndermeyi anlamış ve bundan hoşlanmamıştı.

Chase boğazını temizledi. Oda sessizliğe gömüldü; fısıltılar kesildi. Chase konuşmaya başladı: "General McClellan, görevlerinize kaldığınız yerden devam edebilecek duruma geldiğinizi gördüğümüze sevindik. *Bizim* hareket planımızdan hoşlanmadığınıza göre, bize planınızı anlatmanızı öneriyorum size."

General McDowell'ın, göbeğini sanki yatıştırılması gereken delişmen bir atmışçasına okşadığı ve Başkan'ın da sol elinin parmaklarını masaya vurduğu bir dakikalık bir sessizlik oldu.

McClellan'ın tavırlarını esrarengiz bulmuştu Chase. Hastalığı boyunca, birkaç vesileyle General'le iletişime geçmişti Chase. Virginia Ordusu'nun yanı sıra diğer tüm orduların komutasının tek bir kişide olmaması gerektiğini, cesaret edebildiğince açık bir dille söylemişti Chase. Şahsen, başkomutan olarak McClellan'ı ve belki ordunun muharebeleri için de McDowell'ı tercih ederdi Chase. Ama akıl verilebilecek biri değildi McClellan; hem tembel hem de kılı kırk yaran bir Başkan tarafından her ne kadar şiddetle tahrik ediliyor olsa da, McClellan'ın Başkan'a karşı terbiyesizliği affedilemezdi. Lincoln'ün çoğunlukla son derece sinir bozucu ve kararsız biri olduğu görüşündeydi Chase; eğer o, arkadaşı olan bir siyasetçi Başkan'ı çıldırtıcı buluyorsa, asker biri böylesi bir komutan hakkında neler düşünürdü kim bilir.

McClellan'ın, şu anda göstermeye giriştiği üzere, fazla iyi şeyler düşünmediği aşikârdı. "Bay Chase, planlarımı bu grupla tartışmamak için geçerli sebeplerim var." McClellan'ın vahşi gözleri, göbeğini okşamaya devam etmekte olan McDowell'ın üzerindeydi şimdi.

McClellan'ın kendisine anlatmış olduğu Urbana planından neden Başkan'a bahsetmediğini merak ediyordu Chase. Vakti geldiğinde, Başkan'ın ve Kabine'nin bunu bilmesi gerekiyordu. Lincoln'ün sır tutamamasına gelince, McClellan'ın kendisinin de tam

olarak sfenks olduğu söylenemezdi. Daha geçenlerde bankacılardan öğrenmiş olduğu son derece makul konuşma havasına girmişti şimdi Chase. Hem güven dolu hem de tarafsız bir konuşma şekliydi bu. Chase'in ateşli Protestan ruhunu hiçbir şekilde yansıtmayan bir düşünceydi de aynı zamanda. Ama, Tanrı'nın işi görülmek zorundaydı ve eğer bu, ıslak malları satan Jay Cooke gibi görünmek anlamına geliyorsa, öyle olsundu. "General, gerekçeleriniz ne olursa olsun, bize alternatif sunmadan reddettiğiniz bir plan tasarladık. Muhakkak..."

Doğruldu McClellan. Lincoln'e döndü. "Başkumandanım olarak, siz Ekselansları bana stratejimi ifşa etmemi *emrederseniz,* bunu yapacağım."

"Hayır, hayır. Bunu yapmayacağım elbette."

"Teşekkürler, sir." Hızlı davranmıştı McClellan. "Ancak, East Tennessee'nin özgür bırakılmasının gerekliliği üzerine yaptığımız son konuşmayla ilişkili olarak, General Buell'a bir ileri harekât hazırlığı yapması için emir verdiğimi tekrar etmek isterim."

Lincoln başını salladı. "İtiraf etmeliyim ki, bu bir şeydir." Derken, ayaklandı Lincoln ve Chase'e göre tatmin edicilikten son derece uzak toplantı sona erdi.

Yanında McDowell'la ikinci katın loş koridorundan aşağıya doğru yürürken, onlara bir yol gösterilmesi için dua etti Chase. Bir önceki gün, kilisede, kendini günah işlemeye fazla meyilli bulduğundan, ekmek ve şarap ayinine katılmamıştı Chase. Şimdi, keşke ayine katılıp teselli bulsaydım diye geçiriyordu içinden.

Boş merdivenlerden aşağıya inerlerken, "Çok münasebetsizce" dedi McDowell. Giriş holündeki gaz lambalarının ışığı kısılmıştı ve kapıdaki sandalyesinde horul horul uyuyordu İhtiyar Edward.

"Keşke" dedi Chase, "Bay Stanton da burada olsaydı."

"Onlar anlaşabiliyorlar mı, yani Bay Stanton ve Başkomutan?"

Başını evet anlamında salladı Chase. "McClellan'a sadık olduğunu söylüyor Stanton."

"Sadık mı? Komutanların başkalarının, özellikle de üstlerinin gönüllerinde uyandırmak istedikleri türden bir duygudur bu."

"Korkarım, Başkan'ın McClellan'a olan sadakati şiddetle sınanmakta."

"Bay Chase!" Merdivenin başına gelince durdu McDowell. Holde duyulan tek ses, sandalyesinde horlayan İhtiyar Edward'ın sesiy-

di. Chase'in kulağına doğru eğilerek, fısıldadı McDowell. "Bence –aramızda kalsın– McClellan salağın teki."

Karşısındakinin, kendi en gizli korkusunu böylesi açıklıkla dile getirdiğini duyunca çok şaşırmıştı Chase. "Dilerim, yanılıyorsunuzdur."

"Oh, ben de çok dua ediyorum, Bay Chase. Ve bunu bir sır olarak yalnızca size söylüyorum. Ne de olsa, benim bunu söylemem, aslında haklı olarak ülke için endişeleniyorken, meslektaşım olan bir subayı kıskanıyormuşum izlenimini uyandırır."

Başını sallayarak McDowell'ı onayladı Chase. "Ben de aynı şekilde hissediyorum." Ne var ki, konuyu daha fazla da uzatmadı. Kaderin Birlik'i sonsuza dek parçalamak ve köleliğin kaldırılmasını, belki de bir nesil ertelemek için seçmiş olduğu Başkan'a en ufak bir inancı dahi kalmadığını General McDowell'a sır olarak verecek hali yoktu.

Yirmi Dört

David, Beyaz Saray'a girdiğinde, sandalyesinden kımıldamadı İhtiyar Edward. "Üst kata çık. Soldan ikinci oda" dedi kapıcı.

"Evet, Bay McManus." Giriş holünü cüret edebildiğince yavaş geçti David. Köşk'te daha önce hiç bu kadar faaliyet görmemişti. Atletleri içindeki adamlar, kapıların üzerine çiçekten çelenkler yerleştiriyorlardı. İhtişamlı yemek odasına sehpalar kuruluyordu. Bir ordu garson, gümüşleri ve tabak takımlarını çıkarıyordu sandıklardan. David merdivenleri tırmanırken, bir düzine donanma subayı aşağı iniyordu.

İkinci katın koridoru kalabalıktı ve koridorun uzak köşesinde, bekleme odasına doğru bakan John Hay'i görebiliyordu David. Diğer sekreter hasta olduğu için yatağındaydı. Köşk'ün sakinlerinin sağlığı Thompson's Drug Store'da çok tartışılıyordu. Şu anda, iki çocuk da hastaydı ve onların ilaçları David'e emanet edilmişti.

Oğlanlardan büyük olanı Willie'nin yattığı odada Keckley karşıladı David'i. Bayan Lincoln yatağın yanında oturuyordu. David odaya girdiğinde başını kaldırıp bakmadı Bayan Lincoln; alçak sesle, solgun ama yeterince canlı görünen çocukla konuşmaya devam etti.

"Teşekkürler." David'den paketi aldı Keckley.

En sevdiği oyunlardan biri olan *Cleopatra*'daki gibi, son derece asilce yatağın kenarlarından sarkan kumaş halkalarına hayran kalarak, "Size getirebileceğim başka bir şey var mı?" diye sordu David.

"Hayır. Hepsi bu." Önlüğünün cebine elini atıp, David'e bir madeni para verdi Keckley. Merdivenlerden aşağıya inerken, merdivenlerden yukarı çıkmakta olan Baş-Bahçıvan John Watt'un yanından geçti.

"Günaydın, Bay Watt."

"Günaydın, David." Konfederasyon'a karşı ılımlı, cana yakın biriydi Watt. Kendi özel çiftliği olarak gördüğü Beyaz Saray'ın arazilerini kurnazca idare ettiği ve bu sayede Washington'ın en zengin kişilerinden biri olduğu söylenirdi. Ürünleri, içlerinde Willard's Hotel ve Wormley'nin yerinin de bulunduğu yarım düzine lokanta ve otele satmak için Watt'un yaptığı anlaşmaları tüm Washington biliyordu. Yıllar içinde, ondan kurtulmak için çok çaba sarf

edilmiş, hepsi de başarısızlıkla sonuçlanmıştı. David'in gözünde bir kahramandı Watt.

Mary içinse bir teselliydi Watt. Üst kattaki Oval Oda'ya kabul etti onu. "Oğlanlar nasıl, hanımefendi?" Watt'un, Willie ve Tad'i sahiden sevdiğini biliyordu Mary; saatlerce oynardı onlarla; at binmeyi ve atış yapmayı öğretirdi onlara.

"Yüksek ateş." Kaşlarını çattı Mary. "Buna şaşırmadım. Bu ev öyle soğuk ki. Sanırım, daha iyiler, sir. Oh, keşke bu daveti iptal edebilseydim!" Tamamıyla yeniden döşenmiş ve tamir edilmiş Yürütme Köşkü'nde vereceği ilk davetin değiştirilemez olmasına hakikaten de üzülüyordu Mary. Harcamış olduğu parayı dünyanın gözünde haklı çıkarmak için tasarlanmıştı bu gece. Muhakkak ki, Köşk, tarihinde hiçbir zaman böylesine göz kamaştırıcı dekore edilmemişti. Bunu Mary sağlamıştı. Genellikle çok takdir toplayan bir yenilik de yapmıştı; gelip Başkan'ı görmeyi tercih eden herhangi bir kimseye odaların kapılarını açmak yerine, ülkedeki en parlak şahsiyetlerden beş yüzünü Beyaz Saray'a davet etmişti. Washington'da her yerde bulunan Gautier'nin hizmetinden de kaçınmış, New York'un en iyi şefi ve yiyecek hazırlayıcısı M. Maillard'ı çağırtmıştı. Ama şimdi, oğlanların her ikisi de hastaydı ve Şövalye Wikoff da Old Capitol Hapishanesi'nin bodrum katında kilitliydi; üstelik paraya ihtiyacı vardı.

Her zamanki gibi, anlayışlıydı Watt. "Başkan Buchanan'nın zamanında, diğer ihtiyaçlar için... kalıcı fonları kullanırdık sık sık."

"Biliyorum." Katıydı Mary. "Birazını almak için Bay Hay'e danıştım. "Hayır" dedi. Başkan'ın sekreterlerinden biri ve Mary arasında bir olay çıkmadığı gün olmuyor gibiydi artık. Stoddard yardımcı olmaya çalışıyordu ama, Nicolay ve Hay'in dengi değildi o.

"Her zaman Bay Hay, öyle değil mi, hanımefendi?" Acımasız görünüyordu Watt ve bıyığının kenarlarını çiğniyordu. "Binbaşı French'le bize karşı ittifak kurdu."

Bu cümledeki "biz" tabirini bütünüyle onaylamamıştı Mary. Ne var ki, Köşk'teki tek müttefikinin Watt olduğu kesinlikle doğruydu. Belirli aralıklarla hem ondan hem de Köşk'ten maaş alanların listesine kayıtlı karısından kurtulmak için çaba gösteriliyordu. Şimdiye kadar, ortak düşmanlarını bozguna uğratmayı başarmıştı Mary. Şimdi karşı saldırıya geçmek istiyordu Watt. "Ne de olsa, neden yalnızca bir oğlan çocuğuna, size, Beyaz Saray'ın fonlarıyla ne yapıp ne yapamayacağınızı söylemesine izin veresiniz ki? Zaman-

lar değişirken, eski ödeneklerin ifade ediliş tarzı değişmediğinden, neredeyse hiçbir zaman kullanılmaları gereken işler için kullanılmayan fonlar."

"Bay Hay'in, fonları atların yemleri için çaldığını düşünmüşümdür hep." Bu fikri Mary'nin aklına sokan Watt olmasına rağmen, o zamandan beri kendine mal etmişti bu düşünceyi Mary. "Yemleri getiren kişiye parasını doğrudan ödemesi gerekirken, bunu hiç yapmadığını biliyorum. Onu açıktan suçlayacağım!"

"Sizin yerinizde olsam, bunu yapmazdım, hanımefendi." Watt ihtiyatlıydı. "En azından, şimdilik; onu biraz daha kendi haline bırakmalıyız." Ayağa kalktı Watt. "Hızla ve kolaylıkla para bulmanın bir yolu, kâhyalardan birini işten atmaktır ve sonra da, onun her ay gelecek olan maaşını bizzat siz alabilirsiniz."

Bu planın basitliği karşısında hayrete düşmüştü Mary. "Bunu *ben* yapabilir miyim?"

"Bayan Harriet Lane, buranın hanımı olduğu sürece yapmıştı bunu."

Ufukta ışığın belirmeye başladığını görebiliyordu Mary. "Bu konuyla ilgileneceğim, Bay Watt. Teşekkürler, sir." Küçük çantasından bir mektup çıkardı Mary. "Geçen sonbahar New York City'de tanıştığımız Bay Waterman'ı hatırlıyorsunuzdur?"

Başını salladı Watt. "Çok zengin biri olduğunu söylüyorlar. Size ve Başkan'a da çok sadık."

"Bunun ona ulaşmasını sağlayın." Watt'a mektubu verdi Mary. "Beyaz Saray'dan gönderilmesini istemiyorum."

"Bunu Bay Waterman'a kuryeyle gönderirim, hanımefendi."

"Teşekkürler, Bay Watt." Gülümsedi Mary. İnsanın en azından bir arkadaşının olması güzeldi. Ama, Watt'un aklında bir şey vardı. "Old Capitol Hapishanesi'ne gittim" dedi.

"O nasıl?"

"Onu gerçekten de zincirlemişler. Dolap gibi bir odada..."

"Hep Bay Seward'ın başının altından çıkıyor bunlar! Tanrım, alçağın teki o adam!"

"Evet, hanımefendi, öyle. Beş gün sonra, Judiciary Committee'nin önüne çıkacak Bay Wikoff. Başkan'ın Mesajı'nın bir kopyasını nasıl ele geçirdiğini soracaklar ona."

Watt'un başının çevresinde, ateşten, belli belirsiz bir hale görmeye başlamıştı Mary. Baş Ağrısı olabilir miydi bu? "Onlara cevap vermeyecek, öyle değil mi?"

"Bilmiyorum, Bayan Lincoln. Ama bence Başkan'la konuşmalısınız."

Güneş tutulmasında güneşin aldığı gibi alev aldı ateşten hale. "Bunu yapamam, sir."

Fakat Seward, Lincoln'le konuşabilirdi ve konuştu da. Ayaklarını yazı masasına uzatmış, sol elinde, sağ elinin parmaklarına bulaşmış mürekkebi silmek için kullandığı bir mendil, dikkatle Seward'ı dinledi Lincoln. Tüm sabahı, askeri yetki belgelerini imzalamakla geçirmişti; mürekkebe direnen tuhaf derecede yağlı bir kağıt yüzünden daha da tatsızlaşan bitmek tükenmek bilmeyen bir işti bu.

Sanki kendi ofisiymişçesine arşınlıyordu odayı Seward. "Her neyse; Dan, Komite'yi öyle hiddetlendirdi ki, Kongre'yi hor gördüğü için şimdi *ona* karşı suçlama getirmekle tehdit ediyorlar onu ve Old Capitol'e atmakla."

"Öyle görünüyor ki, Bay Sickles muhtemel tüm savunma avukatları içinde en iyisi değilmiş." Düşünceli bir edayla Seward'a baktı Lincoln. "Neden onu seçtiniz?"

"Bay Wikoff onu seçti." Hazırcevaptı Seward. "Ama Dan'e güveniyorum. Sadık biridir o. Akıllıdır. Kongre'de seviliyor..."

"Öyle seviliyor ki, onu hapse atmak üzereler, öyle mi? Ve bunun bizi nasıl etkileyeceğini düşünün bir de! Bir tuğgeneral, eski bir Kongre Üyesi tutuklanıyor!" Mendilini yere fırlattı Lincoln. "Wikoff ne zaman tanıklık edecek?"

"10 Şubat'ta."

"Ne söyleyecek?"

"Çoktan söylemiş olduğunu; gizlilik yemini ettiğini."

İç çekti Lincoln. "Bu işe yaramayacak, Bay Seward. Bu hiç işe yaramayacak."

"Öyleyse, birinin adını mı vermeli?"

Lincoln başını salladı. "Komite'yle, meselenin peşini bırakmalarını sağlayacak bir anlaşmaya varamadığımız takdirde, bence vermek zorunda kalacak."

Bugünlerde, içkin yetkilerin herhangi bir uygulanışının öncesinde gelen o hafif şehvetli ürpertiyi hissetti Seward. "İnanıyorum ki, onlara yalnızca soruşturmayı durdurmalarını emredebilirsiniz ve onlar da size itaat etmek zorunda kalırlar."

"Zannedersem, bunu yapabilirim. Ama o zaman işin sonunu asla öğrenemeyiz. Bu durumda, Komite'nin başkanına yaklaşmanın bir yolunu bulmak zorundayız."

Yalnızca ateşli bir İlgacı ve Cumhuriyetçi olmak için değil, başta Başkan olmak üzere tüm ılımlıların yeminli bir düşmanı da olmak için Demokrat Parti'den ayrılmış, Pennsylvania'lı siyasetçi John Hickman'ın karakterini, kayda değer ve övücü olmayan tüm detaylarıyla tartıştı Seward ve Lincoln. Seward'ın Thaddeus Stevens'ı meseleye karıştırmayı denemesine karar verildi. Bu arada, Wikoff'tan gerçeği öğrenebilmek için her türlü çaba gösterilmeliydi. "Çünkü" dedi Lincoln, "Mesaj'ı çaldığı aşikâr. Şimdi, bu bir suç olduğuna göre, Mesaj ona başka biri tarafından verilmiş gibi davranıyor; bu da bir suç değil. Fakat sessiz kalarak, Mesaj'ı ona verenin Bayan Lincoln olduğunu ima ediyor; bu da Bayan Lincoln'ü suçlu durumuna sokar. Ama Mesaj'ı Wikoff'a o vermedi. Bundan eminim. Bu yüzden, ya hırsızlık yaptığını itiraf etmek zorunda kalacak –ben de dikkatsizlik ettiğimi– ya da bize ona Mesaj'ı gerçekten verenin kim olduğunu söylemek zorunda."

"Sanırım, benim bir fikrim var" dedi Seward.

"Güzel. Ama bana söylemeyin. Sır tutmak için yaratılmamışım ben."

Gülümsedi Seward. Aslında, büyük bir girişimde hangi yolu izlemeyi planladığını kendine saklaması söz konusu olduğunda, Lincoln kadar sıkı ağızlı başka birini daha tanımamıştı Seward. Diğer taraftan, başkalarının sırları konusunda bir hayli özgür olmaya meyilliydi Lincoln. Kapıya geldiğinde durdu Seward. "Oğlanlar nasıl?"

"Yüksek ateş devam ediyor. Özellikle Willie çok halsiz." Sanki bu, o günlerin karanlığını bir şekilde açıklıyormuş gibi, "Buranın kışından nefret ediyorum" diye ilave etti.

"Hoşça kalın" dedi ve her zamanki yardım dilenen insanlar yığınından kaçınıp, Kabine Odası'na açılan kapıyı kullanarak odadan çıktı Seward. Suçlu tarafın Bayan Lincoln olduğundan oldukça emindi. Bu karmaşık durumdan çıkmanın ilginç bir yolu olduğundan da emindi Seward; öyle bir yol ki, tek bir taşla birkaç kuş düşebilirdi ayaklarının dibine.

Wikoff'u düşünmeye bir son vermişti Mary. Watt'un hünerlerine güveniyordu. Bundan daha da önemlisi, Mary'nin Keckley'yle sarf ettiği iki saatlik emeğin sonucunu nihayet görebildiği tek bir boy aynasına odaklanmıştı şimdi tüm dünya. Siyah Chantilly danteliyle süslenmiş, beyaz, saten bir elbise yansıtıyordu ayna. Elbise-

nin upuzun bir kuyruğu vardı. Fransa imparatoriçesi taklit edilerek, omuzlar ve kollar çıplak bırakılmıştı ve en şaşırtıcı olanıysa, kendini, bir kereliğine, yeterli olandan daha etli görmüyordu Mary. Siyah beyaz Mersin ağacı çiçeklerinden bir taçla süslemişti başını. Şüpheye yer bırakmaksızın, Cumhuriyetçi Kraliçe'ydi Mary.

"Çok güzel" dedi, aynaya arkasındaki bir gölge gibi yansıyan Keckley; şimdi daha uzun ve daha ince bir gölge daha eklenmişti Keckley'nin gölgesine.

"Kedimizin uzun bir kuyruğu var bu gece." Hâlâ kısa kollu gömleği üzerinde olan kocasını karşılamak için gülümseyerek arkasını döndü Mary. Elbisenin uzun kuyruğunu eline alıp, bir ıslık çaldı Lincoln.

"Son moda bu, Father."

Mary'nin dekolteli elbisesine baktı ve onaylamadığını belirterek başını salladı Lincoln. "Kuyruğun büyük kısmı boynunda, daha azı da yerlerde olsa memnun olurdum."

"Ben sana generaller konusunda tavsiye veriyor muyum?"

"Hem de her gün..."

"Pekâlâ öyleyse, eğer yapıyorsam, beni hiç dinlemiyorsun demektir; bu yüzden, ben de senin sözünü dinlemeyeceğim."

"Zannedersem, adil bir alışveriş oldu bu." Kuyruğu yere bıraktı Lincoln. "Müzisyenlere dans edilmeyeceğini söyledim."

Başını salladı Mary. "Sanırım, Willie daha iyi. Biraz önce yanındaydım. Tad üşüdüğünü söylüyor."

"Doktor ne diyor?" Keckley'nin yardımıyla ceketini giymeye koyuldu Lincoln.

"Her şey yolunda diyor. Ama bu ateşlenmenin yeni bir türe işaret ettiğini, hastalığın diğerlerine benzemediğini de söylüyor. Keşke" dedi, aynadaki yansımasına sanki başka birinin görüntüsüymüşçesine bakan Mary, "tüm bunları ertelemenin bir yolu olsaydı da, ben de oğlanlarla ilgilenebilseydim."

"*Ben* buradayım, Bayan Lincoln." Kapıyı açık tutuyordu Keckley. "Tüm gece onların yanında olacağım. Bu yüzden, siz aşağıya inin ve o ayrılıkçı hanımefendilere bayrağı gösterin; çünkü siz tam olarak o bayraksınız ve tabii, Bay Lincoln de."

"Hayır, Bayan Lincoln bayrak. Ben yalnızca gönderim." Mary'nin elbisesini işaret etti Lincoln. "Bu arada, bayrak neden siyah beyaz bu gece?"

"Prens Albert için yarı yasta olmamız gerektiğini söylüyor Bay Seward. Bizim gibi hükümdarlar arasında böyle yapılırmış."

Bir kahkaha patlattı Lincoln. "Şey, sanırım bu durumda, bir nevi geçici olarak harap olmuş hükümdarlar *oluyoruz* biz."

"Kendi adına konuş, Father. Harap olmuşmuş!" Mary'nin inci kolyesini arkasından tutturdu Keckley. Sol eliyle elbisesinin kuyruğunu kaydırırken, sağ eliyle kocasının koluna giren Mary, kapıya doğru yöneldi. "Sanırım, zamanı geldi, Father."

Merdivenlerin başında belirdiklerinde, Askeri Bando, trampetleriyle tempo tuttu. "Hail to the Chief" eşliğinde merdivenlerden indiler.

Mary'nin hayalini kurmuş olduğu gibi göz kamaştırıcıydı Doğu Odası. Gazyağıyla yanan kristal avizelerin altında, altın ve gümüşten kordonları ışıldayan diplomasi sınıfı girişin sağ tarafına doğru dizilmişken, askerler, siyasetçiler ve tüm mücevherlerini takmış olan, kabarık etekli hanımefendiler sol taraftaki yerlerini almışlardı. Mary'nin keskin gözü, Bayan Crittenden'ın tıpkı Doğu dinlerine mahsus bir put gibi, elmaslarla yüklü olduğunu yakaladı; Bayan Chase ise son moda renkte, ipekten bir elbise giymiş ve hiç mücevher takmamıştı.

Başkan ve Bayan Lincoln odadaki ihtişamlı turlarını attıkları sırada, onlar yanlarından geçerken hanımefendilerin çoğu reverans yaptı ve tüm diplomatlar da yerlere kadar eğildi. Tatmin olmuş bir şekilde, *hükümdarız* biz, diye düşündü Mary ve hiç de o kadar harap düşmüş değiliz.

Odanın ortasına geldiklerinde durdular. Başkan'ın sol tarafında, askeri bir yaver ve Dışişleri Bakanlığı'ndan protokol başkanı, misafirleri anons etmek için hazır bekliyordu. Bir kereliğine, davetlilerin hepsini tanıyordu Mary ya da en azından isimlerini biliyordu. Saygılarını ilk sunanlar Fransız prensler oldu; sonra da, kıdem sırasına göre diplomatlar taifesi geçti önlerinden.

Ansızın, sırım gibi, bıyıklı bir genç adam Başkan'ın eline yapışarak, "Bay Başkan bilmiyorum, beni hatırlar mısınız? Oğlunuz, Robert'ım ben."

Gözlerini kırptı Lincoln; yüzünde belli belirsiz bir tebessüm belirdi ve eldivenli sol elini kaldırıp, oğlanın yanağına hafifçe vurdu. "Bu kadar yeter" dedi. Yan odadaki Askeri Bando bir polka çalıyordu ama, o gece kimse dans ederek eşlik edemiyordu müziğe.

Selamına hafif bir reveransla karşılık veren Mary'nin önünde eğildi Robert. Harvard'da okuduğu süre zarfında, Robert'ın nasıl

da büyümüş olduğunu fark etti Mary. Kendine güveni yerinde, iradesi kuvvetli ve biraz da utangaç biriydi; bir Lincoln'den çok bir Todd'du. Orduya katılmak istiyordu Robert. Şimdiye dek onu bundan başarıyla men etmiş olmasına rağmen, bir gün Lincoln'ün oğlanın istediğini yapmasına izin vereceği korkusuyla yaşıyordu Mary. Son günlerde, Demiryolu Prensi'nin nihai askeri durumu hakkında tahminlerde bulunmaya başlamıştı gazeteler. Robert, Harvard'dan mezun olmadan savaşın bitmesi için dua ediyordu Mary.

Saat on bir buçukta davetliler giriş holüne geçince, Maillard'ın şekerleme sanatındaki şaheserlerini ortaya çıkarmak için yemek odasının kapılarını açmak üzere iki kâhya öne çıktı. Maalesef, kapılar kilitliydi ve anahtar da bulunamıyordu.

Kilitli kapıların önünde, Başkan ve General McClellan arasında dikilirken buldu kendini Mary. Kötü idareden zevk aldığı aşikâr olan McClellan, "Madam Başkan, gecikiyoruz" dedi.

"Ah, ama çok yakında ilerleyeceğiz, sir." Genç Napolyon'a gülümsedi Mary. "Örnek olmayı her zaman sevmişizdir" diye ilave etti Mary.

Arkalarından bir ses, geçenlerde yayımlanmış bir gazete başmakalesinde geçen kelimeleri haykırdı, "'Cepheye doğru ilerleyiş, yalnızca komutanların ahmaklığı yüzünden geciktirilir!'" Büyük bir kahkaha koptu davetliler arasında ve Genç Napolyon da dikkatle katıldı gülüşmelere. Başını eğip, McClellan'a baktı Lincoln ve "Umarım, General, Başkumandan'ı kastetmiyorlardır" dedi.

"Neyi kastettiklerini bilmiyorlar, Ekselansları."

Bir anahtar bulundu ve kapılar açıldı. Yemek odasının merkezinde, kozhelvadan su perileriyle desteklenen ve charlotte russe akıtan, şekerlemeden yapılmış arılarla dolu, yine şekerlemeden arı kovanlarıyla çevrelenmiş bir çeşme yaratmıştı Maillard. Diğer yerlerde geyik eti, sülünler, ördekler ve vahşi hindi etleri sergileniyorken, devasa bir Japon kasesinin içi on galon şampanya punç'ıyla doluydu.

Punç kasesinin hemen arkasına, Seward ve iki diplomat dostu Schleiden ve Stoeckl yerleşmişti ve aslında hâlâ taşralı ve dindar olan cumhuriyet idaresinin başlıca figürlerinin pek çoğunun yokluğunu göze çarpan bir şekilde telafi ediyorlardı. Derken, yanlarına Dan Sickles yaklaştı ve Wikoff hakkında bilgi almak için onu bir kenara çekti Seward.

"Çok rahatsız. Bu yüzden, sırf Old Capitol'den kurtulmak için her şeyi söyleyebilir." Bıyığını burdu Sickles. "Benim eski hücreme geçmek için izin istedi. Ama reddedildi."

"Hickman'ı gördün mü?"

Yüzünü buruşturdu Sickles. "Olası görünmüyor. Beni Kongre'yi hakir görmekten suçlamakla tehdit ediyor... *beni*! John Watt'u tanıyor musunuz?"

Bu soru karşısında şaşırmış göründü Seward. "Baş-bahçıvan?"

Sickles başını sallayarak Seward'ı onayladı. "Onun hakkında Binbaşı French'le konuşuyordum. Görünüşe göre, Başkan Pierce'ın günlerinden beri Beyaz Saray'ı soymaktaymış. Yıllar önce, French ondan kurtulmaya çalışmış; ama kendini ele verecek şeylerin üstünü her zaman kapatır Watt. Madam'a oldukça yakın çalışıyormuş şimdi."

"Anlıyorum." Birdenbire pek çok şeyi aynı anda anlamaya başlamıştı Seward ve önündeki manzara hakikaten de uğursuzdu. "Binbaşı French'in elinde herhangi bir... delil var mı?"

"Evet." Seward'ın önyargılı bakış açısıyla incelendiğinde, New England'lı şirret bir kadın olan Bayan Gideon Welles'ın dehşetli bakışları arasında, kristal bardağını punç kasesine daldırdı Sickles. "John Watt'u hapishaneye göndermeye yetecek hem bir sürü hem de büyük delilleri var."

"Her ikisini de severim, Dan. Bilhassa bir aradalarsa. *Kesin* deliller mi bunlar?"

"Kesin, Vali."

"Şimdi, Bay Lincoln?..." Odanın diğer tarafına baktı Seward. Sumner, Trumbull ve Fransız prenslere eşlik ediyordu Bayan Lincoln.

"Hayır, Bayan Lincoln işin içinde değil. En azından, Binbaşı French'in bana gösterdiklerinde. Diğer taraftan, New York'a giderken Watt'u da yanında götürdüğünde, Watt'un Bayan Lincoln'e para toplama konusunda yardım ettiği söyleniyor..."

"Bu yalnızca 'söyleniyor' Dan." Kesin bir dille konuşmuştu Seward. New York'ta onun da bilgi kaynakları vardı. Bayan Lincoln işadamlarından bir kereden fazla para dilenmişti. Yönetimin bilinen düşmanlarından en az birine de siyasi yardım sözü vermişti. Birleşik Devletler'in gayri resmi baş-sansürcüsü olarak Seward, bulunduğu ayrıcalıklı konum gereği, Bayan Lincoln'ün mektuplarının epey bir kısmını okumuştu. Fakat bilgiyi tüm siyasi gücün kay-

nağı olarak gördüğünden, bunların herhangi birini Sickles'la tartışmak aklından dahi geçmiyordu. "Sizce, Bay Watt'u hapse atabilir miyiz?"

"Uzun bir süre için atabiliriz. Ve en iyisi de, Vali, *yasal olarak*." Son kelimeyi yüzünde bir sırıtışla ilave etmişti Sickles.

"Ses tonunuzu beğenmedim, Dan. Vatansever olmadığınız anlarda, Birlik'in tehlike altında olduğu mevcut durum dolayısıyla, masum insanları kötü niyetten ve hatta çılgınca bir kapris yüzünden hapse tıktığımdan şüphelenme ihtimaliniz olduğu izlenimine kapıldım."

"Vali, böyle bir imada asla bulunmam."

"Öyle bile olsa, bunu hissediyorum, Dan. Havada dolaşıyor bu. Konuşulmamış bir şey. Gerçi, bildiğiniz gibi, olağanüstü duyarlı biriyimdir. Eleştiri kamçıları altında kıvranıyorum..."

"...tıpkı sizi kamçıladıkları için hapse attığınız editörler gibi..."

"...*pro bono publico*."* Kendinden hoşnuttu Seward. Bu ikilemden çıkmanın bir yolunu da bulmaya başlıyordu. "Şövalye Wikoff'a Başkan'ın Mesajı'nı veren Bay Watt'tu."

"Neden?" Çapraz sorgulamaya başlamıştı Sickles.

"Çünkü *Herald*'dan para alıyordu Bay Watt..."

"Bir suç teşkil eder bu."

"Doğru. Delilleri biraz değiştireceğim. *Arkadaşlık* hatırına, Şövalye'ye..."

"Başkan'ın malını hiç kimseye *veremez*. Hırsızlık olur bu."

Seward başıyla Sickles'ı onayladı. "Görebildiğiniz üzere, yıllardır çapraz sorgu yapmadım. Pekâlâ, öyleyse, Mesaj'ın bir kopyasını öylece masanın üzerinde dururken gördü Bay Watt; zaten kim görmüyor ki? Mükemmel bir hafızası olduğundan, kutsal metinleri tek bir bakışta gözünün önüne getirebildiğinden, Mesaj'ın belirli bölümlerini ezberledi ve Şövalye'yle olan dostluğu ve Başkan'a karşı vefasızlığı yüzünden, bu bölümleri ezberinden Wikoff'a okudu ve Wikoff da onları kağıda geçirip, *Herald*'da yolladı."

Bardağındaki içkiyi tek ve uzun bir yudumda bitirdi Sickles. "Bence, Vali, müvekkilin söylediği hiçbir şeye şaşırmayan bir duruşma avukatı olarak, eski parlak günlerinize geri döndürdüm sizi."

* Lat.: Kamu yararı için. (y.h.)

"Evet" diye karşılık verdi Seward düşünceli bir halde. "Ama Bay Watt henüz müvekkilimiz değil."

"Eğer Binbaşı French'in ona karşı suçlamalar getirmek niyetinde olduğunu ve benim de, Wikoff'a Mesaj'ın belli kısımlarını aktardığını itiraf etmesi *karşılığında*, Watt'a yöneltilen bu suçlamaları düşürebileceğimi bilirse, olacaktır."

"Binbaşı French'i onu suçlamaktan ne alıkoyabilir ki?" diye sordu Seward.

"Bayan Lincoln. Başkan. Binbaşı French'in adaletin yerine geldiğini görmektense, Bay Watt'un buradan gittiğini görmeye çok daha hevesli olduğunu zannediyorum."

Sickles'ın omzunu sıvazladı Seward. "İğne deliğinden geçtiniz."

"Zengin adam gibi mi? Yoksa bir deve gibi mi?"

"Her seferinde geçer deve. Ama Tanrı'nın merhameti öyle sonsuz ki, zengin adam bile kurtuluşa erebilir."

Yemek süresince iki kere, çocuklara bakmak için üst kata çıktı Mary. Uyumakta olan Willie'nin yanında otururken buldu Keckley'yi; ağır ama normal nefes alıyordu Willie. Oğlanın yüzüne dokundu Mary; hâlâ ateşi vardı.

"Nöbet gelmiş olmalıydı" dedi.

Keckley'nin sözleri teskin ediciydi. "Hiçbir zaman aynı olmaz; özellikle de, doktorun yeni bir tür olduğunu söylediği bu çeşit hummada." Lincoln de onlara katıldı.

"Hiç fark yok" dedi Mary.

Lincoln'ün kocaman eli nazikçe Willie'nin suratına dokundu; hemen hemen çocuğun yüzünün tümünü kaplamıştı Lincoln'ün eli. "Daha kötü değil" dedi Lincoln. "Bu da bir şeydir."

Mary, "Doktoru çağırın..." diye söze girmişti ki, Keckley başını salladı. "Bırakın bu gece gelmesin. Bırakın çocuklar uyusunlar. Siz ikiniz işinize geri dönün."

Lincoln gülümsedi. "Şey, en azından sen aşağıda yaptığımız şeyin ne olduğunu biliyorsun. Müziğe ve tüm diğer şeylere rağmen, bu evde hiçbir zaman parti ya da eğlence olmuyor. Yalnızca iş."

Davet etmiş olduğu kişilerden sekseninin davete katılmayı reddettiğini kocasının bilip bilmediğini merak etti Mary; çünkü, savaş zamanında kutlama yapmanın havai bir hareket olduğunu düşünüyorlardı ya da Ben Wade gibi sahiden de şeytani biri olanlar, Beyaz Saray'a geri gönderdiği davetiyenin üzerine şöyle bir not düşüyordu: "Başkan ve Bayan Lincoln ülkede bir iç savaş yaşandığı-

nın farkındalar mı? Eğer değillerse, Bay ve Bayan Wade bunun farkında ve bu yüzden de, ziyafete ve danslara katılmayı reddediyorlar."

Ziyafete rağmen devam etti İç Savaş ve on iki gün sonra, John Hay, Başkan'la beraber Bakan Stanton'ın Savaş Bakanlığı'ndaki ofisinde oturmuş, endişeyle raporları bekliyordu. Görünüşe göre, Lincoln'ün East Tennessee'nin önemi konusundaki ısrarı McClellan'ı cesaretlendirmişti. Buell'ın ordusu Kentucky'deki Mill Springs'te bir çatışmayı kazanırken, Lincoln'ün ümitsizlik içinde ifade ettiği gibi, Halleck'in ordusunun daimi olarak Missouri'ye yerleştirilmiş olan belli bölümleri de şimdi yeniden harekete geçmişti. Bir Illinois tuğgenerali olan Ulysses S. Grant, Tennessee River üzerindeki Henry Kalesi'ni zapt etmişti. Şimdiyse, on iki mil uzaklıktaki Cumberland River'da, Donelson Kalesi'ni kuşatma altına alıyordu. Eğer Donelson düşerse, Nashville ve Tennessee'nin doğusu yeniden Birlik'in bir parçası olacaktı.

Grant'ın 14 Şubat'ta Donelson Kalesi'ne yaptığı ilk saldırı geri püskürtüldü. Şubat'ın 16'sında, Lincoln, Stanton ve Hay, Tennessee haritasını çalışıyorlarken, St. Louis'deki Halleck'ten bir telgraf geldi: Konfederasyon Generali Buckner'la anlaşmaya varmayı reddetmişti Grant. "Kayıtsız şartsız acil teslimiyet dışında hiçbir koşul kabul edilemez" demişti asilere Grant. "Derhal herkes işinin başına dönsün."

Bu mesaj hırıltılarla nefes alan Stanton tarafından yüksek sesle okunduğunda, Lincoln hayretler içinde, "Bu *bizim* generallerimizden biri olabilir mi?" dedi.

"Evet, sir. Ve bunları söyleyebilecek kadar da çılgın." Sanki tüm havayı dışarı çıkarmak ya da tümünü içinde tutmak istercesine nefesini tutmuştu Stanton. Hangisi olduğundan hiçbir zaman emin olamazdı Hay. "Buell yardımına da gidemez. Yollar geçit vermiyor; her yer çamurla kaplı. Şimdi de Donaldson Kalesi'ne karşı duruyor..."

Haritadaki noktaya dikkatle bakarak, "Donelson" dedi Lincoln."

Fakat ertesi gün, yine aynı odada, Birlik'in savaştaki ilk gerçek zaferine tanık oldu Hay. General Grant'ın General Halleck'e gönderdiği mesaj, hırıltısı aniden kesilen Stanton tarafından yüksek sesle okundu: "'Donelson Kalesi'ni ve on iki ila on beş bin arasında esiri ele geçirdik.'" Stanton, Lincoln'e dönerek, "Kabul Odası'ndaki insanlara bunu haber verecek misiniz, sir?" diye sordu.

"Hayır, Bay Stanton. Bu zevki size bırakıyorum. Bunu hak ettiniz."

Elli kadar ordu subayı ve gazete yazarının toplandığı bekleme odasının kapısını açan böylece Stanton oldu. Stanton onlara Grant'ın telgrafını okuduğunda bir alkış koptu. Ardından, General Grant için üç defa doğru dürüst bir "hurra" çekilmesini önerdi Stanton ve Savaş Bakanlığı'nın her yeri bu seslerle inledi. İki farenin, bekleme odasından, nispeten sessiz olan Bakan'ın ofisine doğru kaçıştığını gördü Hay.

Bir dakika sonra, McClellan ve göz kamaştıran yabancı yaveri bekleme odasına daldı. McClellan'a adamakıllı tezahürat yapılması Hay'i hayrete düşürmüştü. Derken, dingin bir alçakgönüllükle, odada bulunanlara hitap etti Genç Napolyon. Washington *Star*'dan bir yazarın, McClellan'ın her kelimesini not ettiğini gördü Hay. McClellan da aynı şeyi fark etmişti; kasten yavaş yavaş konuşuyordu. "Bir dakika içinde, Savaş Bakanı'nın ofisinde Başkan Lincoln'e katılacağım. Sizin çoktan bildiğiniz şeyi kendisine bildireceğim. Bir haftadan biraz fazla bir süre içinde, beş kesin zafer kazandı Birlik." Bu söz üzerine tezahüratlar daha da artmıştı ve düşüncelere dalmış olan Paris Kontu burnunu karıştırdı. "Telgrafın mucizesi sayesinde, ülkenin beş ayrı yerindeki her bir komutana onun emirlerini şahsen verme fırsatını buldum. Modern savaş artık rüştünü ispat etti. Bir gün büyük bir generalin beş ya da *elli* farklı cephede bir savaşı idare edebileceğini ve beş ya da elli zaferi, aynen meydanlardaki komutanlarla yüz yüzeymişçesine tasarlayabileceğini tahmin edemezdi İskender, Sezar ya da... Napolyon." McClellan'ın başı bir an için öne düştü; genç alnı kaşlarının çatılmasıyla buruştu; hakikaten de Genç Napolyon'u andırıyordu; yüzünü ekşiterek, Üçüncü Napolyon'u diye düşündü Hay. "East Tennessee bizim bugün. Yarınsa... Virginia bizim olacak ve barış!" Coşkulu alkışlar ve tezahüratlar arasında, yalnız başına, Stanton'ın ofisine girdi McClellan. Hay onun ardından kapıyı kapattı.

Lincoln neşeli görünüyordu; şaşkındı da. "Halleck'i ateşlediğiniz için sizi tebrik etmeliyim, General. St. Louis'de donup katılaşmış olduğunu sanıyordum onun."

"Şunu söylememe izin verin ki, kolay değildi, Ekselansları." Her zamanki gibi, acaba McClellan bu unvanın Başkan'ı ne kadar da sinirlendirdiğini biliyor mu diye merak etti Hay; eğer biliyorsa, ki

bilmemesi mümkün değildi, yüzüne karşı onunla alay etmek dışında niye bu unvanı kullanmakta ısrar ediyordu ki?

McClellan, Batı stratejisini açıklayarak odayı arşınlarken, Stanton hırıltılar çıkarıp, burnundan soluyordu; nihayet araya girdi. "General, kendinize çok pay çıkarabilirsiniz elbette. Ama General Grant kaleyi gerçekten zapt etmeden altı saat *önce,* basına Donelson Kalesi'nin düştüğünü bildirdiniz."

"Ufak bir yanlış anlama, Bay Stanton; daha fazlası değil." McClellan'la Stanton arasındaki dostluk ya da herkesin bir dostluk olduğuna inanmaya yönlendirildiği ilişki bitiyor mu diye merak etti Hay. Son günlerde, McClellan'ın yavaşlığına Lincoln'den daha fazla sinirlenmeye başlamıştı Stanton. Elbette, Stanton'ın normal haliydi kızgınlık. Ama Hay'in tanıdığı herkesten daha çok çalışırdı Stanton. Kişisel ilişkilerinde nasıl büsbütün hainse, iş ilişkilerinde de aynı şiddette dürüst olduğu söylenirdi. McClellan'la kurulan arkadaşlık artık amacına ulaşmış ve Stanton Savaş Bakanı yapılmış olduğuna göre, ikisi arasında bir bölünme yaşanmak üzere olabilir miydi acaba diye merak etti Hay. Özellikle de, McClellan'ın savaşı, Stanton'ın şiddetle talep ettiği ve Lincoln'ün de hasretle arzu ettiği türden bir gayretle yönetmeyi başaramadığı göz önüne alınırsa.

Batı'da vekilleri aracılığıyla gösterilen kendi kahramanlıklarını daha da fazla övdükten sonra, Virginia için uygulanacak, artık üzerinde mutabakat sağlanmış stratejiden bahsetti McClellan. Nihayet, McClellan, Başkan'a güvenmeye başlayıp, Richmond'ın nehir yolu üzerinden alınması için hazırladığı planları ona gösterdikten sonra, teşebbüsü veto etmişti Lincoln. Manassas'ı zapt etmenin çok daha iyi ve güvenli olcağını söylemişti; Potomac Ordusu Chesapeake Bay'in alt kısımlarına doğru kaydırıldığı takdirde isyancıların insafına kalacak olan Washington'ın savunmasını elden bırakmazken, Konfederasyon'un kuzeyinin ve güneyinin yanı sıra, doğusuyla batısı arasındaki iletişim ağlarının kesilmesinin önemini vurgulamıştı Başkan. Ama daha iyi olan kendi muhakemesine rağmen, yavaş yavaş McClellan'a boyun eğmişti.

"Şimdi, Ekselansları, hareket etmeye hazırız. Tek ihtiyacımız, orduyu güneye taşıyacak gemileri bize verme emriniz." McClellan'ın sağ eli, karşı konulamaz bir biçimde tüniğinin içine doğru kaydı. Sonra, bacaklarını iki yana açarak, şu anda duvara yaslanmış ve sallanarak, önce kürek kemiklerinden birini özenle yassılaştırıp, sonra diğerine geçen Başkan'a dikti gözlerini; Başkan'ın bu duru-

şu, fiziksel rahatsızlığın yanı sıra, derin düşüncelere de dalmış olduğunun işaretiydi Hay için.

"Bu emirle ilgileneceğim elbette. Ve şimdi, Batı'da kazanılan bu zaferlerle birlikte, ölüm... yani zafer çemberini süratle kapatabilecek durumda olmalıyız..." Sesi kısılmıştı Lincoln'ün. Tycoon'un düşüncelerinin akışını kaybettiğini daha önce neredeyse hiç görmemişti Hay. Ama geçen son birkaç günde, Willie ve Tad'in hastalıkları, Wikoff ve Kongre meselesi ve McClellan'la yaşanan sürekli gerginlik yüzünden, dikkati olağanüstü dağınıktı Lincoln'ün.

Lincoln'ü merakla süzerek, "Halleck Batı'da daha fazla adam istiyor" dedi Stanton. "Kendi emri altında birleştirilmiş bir komuta da istiyor."

"Adamları ona veremeyiz" diye söze girdi McClellan süratle. "Savaşın nihai çarpışması olacakmış gibi görünen bir karşılaşma arifesinde kesinlikle olamaz bu. Batı'da birleştirilmiş bir komuta meselesine gelince..."

Stanton'ın masasında duran şapkasını eline alarak, "Şimdi bu konuyla ilgileneceğim" dedi Lincoln. Stanton'a döndü. "Çocuğunuz nasıl?"

Stanton'ın gözleri yaşlarla doldu; sonsuz ayrıntıların haşin ustası değildi artık. "Korkuyoruz. İlk gün aşıya iyi tepki verdi. Ama şimdi vücudunun her yerinde korkunç döküntüler var."

"Kaç yaşında oğlunuz?"

"Altı aylık. James adıyla vaftiz edildi."

"O yaşta şaşırtıcı derecede güçlü olabiliyorlar."

"Biz de bunun için dua ediyoruz. Ya sizinkiler?"

"Bilmiyorum." Kasvetle McClellan'a doğru döndü Lincoln. "Gemileriniz hakkında birkaç gün içinde yeniden konuşacağız."

"Evet, Ekselansları."

Gözlerini yerden ayırmadan kapıdan çıkan Lincoln için kapıyı tuttu Hay. Onun tarafından görülmek isteyenleri görmemek için kullandığı bir taktikti bazen bu; ama bugün görünmez olmak istiyor gibi duruyordu Ancient; hatta yok olmak ister gibiydi.

Beyaz Saray'ın kapısında, İhtiyar Edward, "Bay Başkan, Bayan Lincoln sizi görmek istiyor. Oğlanın yanında."

"Doktor burada mı?"

İhtiyar Edward duraksadı. Sonra başını salladı. "Evet, sir. Aslında, burada."

Yaşının yarısında bir erkek gibi, koşarak merdivenleri çıktı Lincoln. Hay, "Onu endişelendirmememi söylemişti Madam. Ama Başkan, doktoru sorunca..." diyen İhtiyar Edward'a doğru döndü.

"Oğlan nasıl?"

"Ah, Bay Hay, ölüyor o! Evdeyken bunu hissedemiyor musunuz? Tıpkı soğuk bir rüzgâr gibi."

Willie'nin elini tutmuş, yatağın başucunca oturuyordu Mary. Keckley ise, sanki sırası geldiğinde Mary'nin elini tutmaya hazır bir edayla onun arkasında dikiliyordu. Willie'ye ilacını içirmeye çalışıyordu doktor; ama çocuğun ağzı sımsıkı kapalıydı. Bilinci yerindeydi; ama konuşmaya çabalamaktan bitap düşmüş görünüyordu. Lincoln yanlarına yaklaşırken, Willie gülümsemeye çalıştı. Bu yaşam belirtisinden faydalanarak, bir kaşık dolusu ilacı Willie'nin dudaklarının arasından geçirdi doktor.

"Görüyor musun, Father, ne kadar iyiye gidiyor?" Gözyaşlarını öyle uzun zamandır tutuyordu ki Mary, acaba bedeninin bir kısmı birazdan boğulabilir mi diye merak etmeye başlamıştı.

"Görüyorum. Görüyorum." Yatağa oturup, hafifçe oğlanın saçlarını karıştırdı Lincoln. "Haftaya, geçit töreni için aşağıda olacaksın. General McClellan yalnızca senin için bir teftiş yapacak. Yüz bin asker olacak diyor. Dünyada şimdiye kadar yapılmış neredeyse en büyük geçit töreni."

Willie başını salladı; ilacı yutabilmek için güçlükle yutkundu; gözlerini yumdu. Yatağın diğer ucundaki Mary'ye baktı Lincoln. Mary başını diğer tarafa çevirdi. Eddie onları terk ettiğinde gençti Mary. Daha fazla oğlan doğurabilecek durumdaydı ve doğurdu da. Ama artık genç değildi ve hayatında Willie'ye benzeyen hiç kimse olmayacaktı bir daha; çünkü, tüm çocukları arasında ona en yakın olanıydı Willie; yaşlandığında, dul kaldığında ve ondan başka kimsesi kalmadığında, ölüm döşeğinde, *onun* başucunda olacağını zihninde canlandırdığı çocuğuydu Willie. Daha yeni çekilmiş eski usul bir fotoğraf gibi açık ve net kendi imgesini görebiliyordu şimdi Mary; kendini yaşlı, dul kalmış ve ümitsiz görebiliyordu; tabii ki çok yalnız da.

Kollarını sanki Willie'nin gitmesine izin verircesine iki yana açmış doktora döndü Lincoln. Derken, kapının eşiğinde Nicolay belirdi ve eliyle Lincoln'e işaret etti; bunun üzerine odadan çıktı Lincoln. Willie'yle yalnız kalmayı tercih ediyordu Mary. Kederinin büyüklüğü, kendi ömrünün son günlerinde olacağı kadar emsalsiz ve paylaşılmazdı.

Seward, Başkan'dan özür diledi. "Böyle bir zamanda..." Başını salladı.

"Böyle bir zamanda, böyle bir zamanda..." Şöminede yanan kömürlere daldı Lincoln. "Ölüyor olduğuna inanamıyorum."

"Daha ölmedi."

"Hayır." Lincoln'ün iç çekişi bir iniltiye yakındı. Başkan'ı hiç böylesi farklı görmemişti Seward. Fakat sonra, çaba göstererek eski haline döndü Lincoln ya da kendinin iyi bir kopyasına. "Hadi, şu meseleye dönelim. Bay Hickman'la konuştunuz, değil mi?"

"Evet, sir. Hepimiz onunla konuştuk. Bir süredir Watt'un ifadesini inceliyor ve ona inanmıyor."

"İfadeyi nasıl çürütebilir?" Şömine rafının üzerindeki, Jackson'ın tablosunu düzeltti Lincoln.

"Çürütebileceğini sanmam. Ama duruşmalar düzenlemeye niyetli olduğunu söyledi bana. Wikoff tekrar tekrar sorgulanacak ve John Watt da öyle; onun ilgilendiğim en mutlu şahit olduğunu söyleyemeyeceğim. Komite'nin başka tanıklar da çağıracağını söylüyor Hickman."

"Anlıyorum." Yüzü ansızın sertleşen Lincoln arkasına döndü. "Bayan Lincoln'ü çağıracak."

"Evet."

"Siz ve ben, Vali, Bay Hickman'a bir ziyarette bulunacağız."

"Ama şu an Capitol'de..."

"Yani? Hükümdarın Avam Kamarası'na ayak basamadığı İngiltere değil burası. Capitol'e dilediğim gibi girip çıkabilirim."

Seward telaşa kapılmıştı. "Bu akıllıca mı olur, sir? Ya basın sizin Komite'nin önüne çıkmış olduğunuzu öğrenirse; hem de?..."

"Bu riski göze alacağız."

Stanton'ın ısrarıyla, Başkan'ın faytonuna daima bir süvari bölüğü eşlik ediyordu artık. Fayton ve refaketçileri Pennsylvania Square'den gürültüyle geçerken, "Bir geçit töreninde gibi hissediyorum kendimi" dedi Lincoln.

"Nasıl hissediyorsunuz?" diye sordu Seward.

"...bir geçit töreninde gibi" diye bağırdı Lincoln. "Mother ve ben gezintiye çıktığımızda, tüm bu gürültü yüzünden konuşamıyoruz bile."

Capitol'de, onları Meclis Başkanı için ayrılmış, çok geniş, yaldızlı bir salona buyur eden, şaşkın bir Parlemento güvenlik görevlisi tarafından karşılandılar. Bir dakika sonra, Bay Hickman da

aralarına katıldı. Gülümseyen, sert biriydi Hickman. Lincoln'ün elini sıkarken, "Bu bizim için bir şeref, sir" dedi.

Büsbütün kibar olmayan bir müessesede olduğunu vurgulamak istercesine purosunu yakarak, "Hakikaten de öyle" dedi Seward.

"Kongre'ye Mesaj'ımı Bay Wikoff'a iletenin kendisi olduğunu itiraf eden Bay Watt'un ifadesini kabul etmediğinizi duydum" dedi Lincoln.

"Şöyle kısaca ve tek bir kez göz attığı ya da bize öyle yaptığını söylediği bir şeyi böylesine iyi hatırlayabilmesini pek inandırıcı bulmuyorum, sir."

"Gençliğimde" dedi Seward, "otuz yasa metnini yarım saat içinde ezberleyebiliyordum ben."

"Ama siz, Bay Seward, çağımızın en büyük avukatlarından birisiniz. Bir bahçıvan parçası değilsiniz."

"Aslında, kanunlara bir çeşit bahçe gibi yaklaşmak mümkündür" diye karşılık verdi Seward. "Her bir tohumu ne zaman ve nereye ektiğinizi hatırlamanız gerekir..."

Lincoln elini kaldırdı ve Seward konuşmayı kesti. "Bu hikâyeyi kabul ediyorum, Bay Hickman. Söz konusu Mesaj benim olduğuna göre, bu durumda davacı da benim, siz değil."

"Bir bakıma, sir, bu doğru. Ama savaş zamanlarındayız; hepimiz daima tetikte olmalıyız; siz Pennsylvania Avenue'daki köşenizde, biz de kendi yerimizde."

Seward konuşmak için ağzını açmıştı ki, öksürmeyi tercih etti. Konuşan Lincoln oldu: "Kongre, Bay Hickman, Yürütme'nin resmi hareketlerini sorgulamak için her hakka sahiptir; fakat bu olayı resmi bir sorun olarak görmüyorum ben. Bir şikâyette bulunmayı seçersem, bunu sivil bir mahkeme aracılığıyla yapardım; tıpkı eğer soyulsaydınız sizin de yapacağınız gibi, ki ben soyulmuş değilim."

"Doğal olarak, sir, biz farklı bir görüşü savunuyoruz burada. Eğer Beyaz Saray'da Konfederasyon casusları dolaşıyorsa, onları bulmadığımız takdirde, muhakkak ki, görevlerimizi ihmal etmiş oluruz."

"Bay Hickman!" Sinirlenmeye başlamıştı Seward. "Gizli servis hem orduların başkomutanına hem de Dışişleri Bakanı'na rapor veriyor. Kongre, muhakkak ki, kendini General McClellan ve benim üstümde tutup, tutuklama yetkisi bile olmaksızın, kendi başına casus avına çıkmayacak, öyle değil mi?"

Gülümsemeye devam ediyordu Hickman. "Bay Seward, Anayasa bizi, bir bakıma, *gerçekten de* sizin üzerinizde tutuyor. Bizi topluca Başkan'la aynı seviyede tuttuğuysa muhakkak. Elbette, biz sizin gibi kendi dedektiflerimizi tutamıyoruz –tutmuyoruz– ama, şüpheli şahsiyetleri sorgulayabilir ve dilersek, onları hapse de atabiliriz."

"Bay Hickman!" Lincoln'ün sesi yumuşaktı; ama yüzündeki ifade mesafeli, soğuk ve Seward'ın şimdi tecrübeli olan gözünde tüyler ürperticiydi. "Judiciary Committee'nin tüm Cumhuriyetçi üyelerini buraya çağırtmanızı istiyorum sizden. Onlarla konuşacağım."

Hickman'ın yüzündeki tebessüm yavaş yavaş kaybolmaya başladı. "Fakat, Kurul bugün oturum yapmıyor ve kimlerin burada, Capitol'de, kimlerin Parlemento binasında bulunduğunu, kimlerin eve gitmiş olduğunu bilmiyorum..."

"Parlemento güvenlik görevlisine, bulabildiği kadar Cumhuriyetçi Kurul Üyesi'ni buraya getirmesini söyleyin."

"Fakat, Bay Başkan..."

"Şimdi" dedi Lincoln.

Hickman odadan ayrıldı. Lincoln, Seward'a baktı ve ansızın gülümsedi. "Biliyor musunuz, Vali, otuz dokuz yılında gezici görevde olduğum zamanları hatırlatıyor tüm bunlar bana..." Lincoln hikâyesini anlatırken, Judiciary Committee'nin üyeleri toplanmaya başladılar. Kurul toplandığı zaman, hikâyeyi kahkahalar eşliğinde bitirebilmek için, Lincoln'ün hikâyesini marifetli bir şekilde uzatışını hayranlıkla izledi Seward.

Başkan'ın etrafını kuşatan yarım düzine kadar temsilciyi, Gulliver'i bağlamak üzere olan Lilliput'lulara benzetti Seward. İlk ipi Hickman attı. "Beyler, bir başkanın buraya gelerek, bir kurulu görmeyi rica etmesi oldukça kuraldışı elbette. Ama..." Tebessüm yine dudaklarındaydı Hickman'ın. "...kuraldışı zamanlar da oluyor."

"Öyle, Bay Hickman." Cana yakınlığın ta kendisiydi Lincoln. "Beyler, umuyorum, hepimiz vatanseveriz. Ayrıca, hepimiz Cumhuriyetçi'yiz de. İkisi aynı şey olmak zorunda değil ama, sanki öyleymişler gibi davranmak zorundayız." Bir üyeden sinirli bir kahkaha yükseldi; diğerleriyse tam bir sessizlik içindeydi. "İyi de olsa, kötü de, Kongre'de sahip olduğu çoğunluk kayda değer olan Cumhuriyetçi Parti'nin şu andaki başkanı benim. Benim bu pozisyonu gasp ettiğimi ve Bay Seward'ın partinin asıl başkanı olduğunu dü-

şünenler bulunduğunu biliyorum; ama işin böyle olmadığını size ilk söyleyecek kişi Bay Seward'ın ta kendisidir. Ya da ilk söyleyen o olsa iyi eder." Bu sözüyle herkese sahici kahkahalar attırdı Lincoln ve kendisi açısından bunda gülünecek hiçbir yan olmadığı kanısında olan Seward'ın kahkahaları hepsinden de yüksek çıktı.

"Evet, Cumhuriyetçi Parti'nin lideri –ve Başkan olarak– size John Watt'un hikâyesine inandığımı ve sizin de buna inanmanızı istediğimi söylemek için burada bulunuyorum. Yoksa, daha ancak bugün kazanmaya başladığımız bir savaşın ortasında, Donelson Kalesi düştü..."

Hickman dışında herkes aynı anda alkışlamaya başladı.

"...her dedikoducu, bozguncu ve gizli ayrılıkçının gazetelerde sansasyon haberler çıkarmak için kurulunuzu kullanmasına izin vermeye devam ettiğiniz sürece, beni kişisel olarak derinden utandıracaksınız. Yepyeni siyasi partimize zarar vereceksiniz. Kasım ayındaki seçimlerde, bu Meclis'te sahip olduğumuz çoğunluğu riske atacaksınız. Son olarak da, Güney'deki isyancılara büyük rahatlık sağlamış olacaksınız. Evet, size ne *yapabileceğinizi* söylüyorum. Ama bunu yapmayacağınızı biliyorum; çünkü –Cumhuriyetçiler ve Birlikçiler olarak– doğru şeyi yapacağınıza dair size güvenebileceğimi biliyorum."

Aslında, düşmanca bir grup üzerinde Lincoln'ün beklenmedik hâkimiyetine hayran kalmıştı Seward. Hepsi de kendilerine Cumhuriyetçi diyebilirlerdi ama, Hickman gibi Jakoben İlgacı olmuş eski bir Demokrat'ı ya da kendisi gibi eski bir Liberal ılımlıyı –ve ona gelince, Başkan'ı da– tanımlamak için fazla belirsiz bir kelimeydi bu.

Nihayet, "Watt'un hikâyesinin doğru olduğunu güvence ediyor musunuz, sir?" diye sordu Hickman.

"Ah, Bay Hickman, gözümün görmediği, kulağımın duymadığı hiçbir şeye dair güvence vermem bu dünyada; o zaman dahi, en keskin göz bile sizi yanıltabilir. Watt'un ifadesinin doğru olduğunu *düşünüyorum*. Ne bundan daha ilginç ne de bazılarının hoşlanacağı raddede dramatik bir başka hikâyenin olabileceğini de inanmıyorum."

Hickman'ın öfkeden köpürdüğünü görebiliyordu Seward; ama yapabileceği bir şey kalmamıştı artık. Lincoln'ün, Kurul Üyeleri'ne dokuz ay içinde seçime girecek olduklarını hatırlatması, işi özenle görmüştü. Partilerinin liderine ölümcül şekilde zarar vermek,

meşgul Demokratların öyle işine yarayacaktı ki, odada bulunanların bir kısmı ansızın kamu hayatı dışında bırakılabilirdi. "Nezaketiniz... ve dürüstlüğünüz için" diye yanıt verdi Hickman, "teşekkür ederim, Bay Başkan."

Şimdi, her Kongre Üyesi'nin elini sıkıyordu Lincoln. "Sizi böyle ziyaret etmeme izin verdiğiniz için teşekkürler, Bay Komisyon Başkanı. Ya da vaizden bir alıntı yapmak gerekirse..."

Mary koridorun aşağısındaki Willie'nin yatak odasına doğru aceleyle ilerlerken, sanki bir hayalet gibi hiçlikten ortaya çıkmışçasına ansızın önünde belirdi Watt. Mary şaşkınlıkla çığlık attı ve biraz da korkuyla. Solgun ve katıydı Watt.

"Bayan Lincoln" diye konuşmaya başladı.

"Bay Watt, Köşk'ün bu tarafında hiç kimsenin olmaması gerekiyor. Oğlum çok hasta..."

"Biliyorum. Üzgünüm. Bana söyleneni yaptım. Beni yapmaya zorladıkları şeyi yaptım."

"Üzgünüm, Bay Watt. Şu anda konuşamam." Koridorun uzak köşesinde, merakla onu izlemekte olan Nicolay'ı gördü Mary.

"Karım işinden ayrıldı. Ben baş-bahçıvanlıktan istifa ettim. Orduda bir görev verilecekti güya; ama bugün olmayacağını söylediler. Ayın sonunda ismim maaş listesinden silinecek. Şimdi elimden geleni..."

"Bay Watt, daima dostunuz olacağım; ayrıca New York City'de müşterek dostlarımız da var. Her zaman hayalini kurmuş olduğunuz, 14. Street'teki şu sera müsait..." Hızlı hızlı konuşuyordu Mary ve tam da yerinde. Bu konuşmanın provasını daha önce yapmıştı. Desteği için ona minnettar olduğunu söyledi Watt'a ve ona borcunu ödeyeceğini. Mary konuşmasını bitirdiğinde, Watt eğilerek ona selam verdi.

Denese de gülümsemeyi başaramadı Mary. Oyun arkadaşlarından birinin ciddi bir ifadeyle büyük yatağın kenarında oturuyor olduğu, Willie'nin odasına geçti sonra da. Willie'nin gözleri kapalıydı.

"Konuştu mu?"

Çocuk hayır anlamında kafasını salladı. "Ama bazen beni tanıyor. Birazcık elimi sıkıyor."

Varlığı, ayık olduğu nadir dakikalarda Willie'yi rahatlatan oğlanın yanındaki bir sandalyeye oturdu Mary.

Artık bir rüya gördüğünü hissediyordu Mary ve uzun bir süredir de bu rüyayı görmekte olduğunu. Yakında uyanacak ve her şeyin yolunda olduğunu görecekti. Yine Springfield'da yaşıyor olacaklardı; kahvaltı sofrasında, Lincoln'ün başkan seçilmiş, Birlik'in dağılmış ve Willie'nin ölmüş –hayır, ölüyor– hayır, hâlâ hayatta olduğunu gördüğü kabusunu anlatacaktı. O sabah, artık yapılacak hiçbir şey kalmadığını söylemişti doktor. Ama kabuslarda her şey böyle yürürdü zaten; ayrıca rüyalar ve önemleri konusunda uzmandı Mary. Rüyaların tersi çıkardı; bunu biliyordu. Willie'nin ölmesi, Willie'nin iyileşeceği anlamına geliyordu.

Sonunda, Savaş Bakanlığı'ndaki Başkan'ı Köşk'e getirmesi gerektiğini Hay'e söyleyen Keckley oldu. Köşk'ün ikamet alanlarından feryatlar yükselmeye başladığında, bekleme odasındaki herkesin dışarı çıkmasını emretti Nicolay ve İhtiyar Edward'ın davetsiz misafirleri uzaklaştırmak için merdivenlerin tepesinde nöbet tutmasını.

Telaşla Savaş Bakanlığı'na doğru koştu Hay ve Lincoln'ü Stanton'ın ofisinde buldu. Nashville, Birlik'in bir parçası olmak üzere olduğundan, tüm sabahı East Tennessee'yi Birlik'e yeniden kabul eden bir demeç üzerinde çalışarak geçirmişti Lincoln. Ama Hay'i kapının eşiğinde görür görmez, elindeki kağıtlar yere düştü. Hayli sinir bozucu bir şekilde Lincoln'e baktı Stanton; sonra Hay'e baktı ve anladı. Astımı yüzünden nefesi kesilmeye başladı Stanton'ın. Gözlerini konuşamayan Hay'den ayırmayarak, ayağa kalktı Lincoln. Anladığını belirtircesine başını salladı; Ancient'a oğlunun öldüğünü söylemek zorunda kalmadığı için rahatlamıştı Hay.

Köşk'ü bir sessizlik kaplamıştı. Bayan Lincoln'ün şimdiye dek uyuşturulmuş olduğunu tahmin etti Hay. Ne çığlık ne de hıçkırık; onu bir kez daha sarmış o doymak bilmez karanlığa, yeraltının ta kendisine yönelik ürkünç bir ağıta benzeyen feryatlarına, muhakkak ki, hiç kimse daha fazla katlanamazdı.

Kapının eşiğinde dikilip, Lincoln'ün, kefene sarılı küçük oğlunun yattığı yatağa doğru ilerleyişini izledi Hay. Çarşafı Willie'nin üzerinden yavaşça çekti Lincoln. Oğlanın gözleri kapatılmıştı; saçları taranmıştı. İşaretparmağıyla nazikçe oğlunun alnına dokundu Lincoln. Lincoln'ün oturabileceğini düşünerek, ona doğru bir sandalye itti Keckley. Sandalyeye doğru alçalırken, Lincoln'ün daha önce hiç böylesine nemlenmemiş gibi duran, kalın derili yanakla-

rından gözyaşlarının süzülmeye başladığını gördü Hay. "Acı" diye fısıldadı Lincoln. "Onu kaybetmek acı."

Derken, odaya Robert girdi. Bir an için aklı karışan Lincoln, başını kaldırıp Robert'a baktı. "Doktor, anneme morfin verdi. Uyuyor." Yeniden Willie'ye baktı Lincoln. Robert, babasının yanına gitmeye yeltendi ama sonra vazgeçti. Odayı terk etti.

Tuhaf derecede berrak bir ses tonuyla ölü çocuğa seslendi Lincoln. "Seni öyle sevdik ki."

Gözyaşları içinde, odadan dışarı çıktı Hay ve dışarıda Robert'la çarpıştı; telaşla, "Teyzemi mümkün olduğunca çabuk buraya getirtmeliyiz" dedi Robert. "Ona telgraf çekebilir misin?"

Hay burnunu sildi ve gözlerini kurulamak için bir mazaret olarak kullandı bu hareketini. "Elbette. Hangi teyzen?"

"Elizabeth Edwards. Annemle en iyi anlaşan odur. Bugün yola çıkmasını söylemelisin ona. Çünkü eğer çıkmazsa..."

"Eğer çıkmazsa ne olacak?"

"Eğer çıkmazsa, annem delirecek."

Yirmi Beş

Chase, taze kahveden almak için elindeki kupayı öne doğru uzattığı sırada, gemi aniden yan yattı ve kahve Chase'in üzerine doğru yönelirken, kupayı değil de onun korunaksız yüzünü hedef alıyormuş gibi geldi Chase'e. Çok şükür, geminin ikinci bir sarsıntısı, fışkıran kahvenin Chase'in yanaklarına gelmesine engel oldu; yine de, kahve güverteye dökülürken, Hazine'nin kotrasının pruvasına çarparak çağlayan suların sesiyle dahi tamamıyla bastırılamayan bir şapırtı çıkardığında, kahvenin sıcaklığını hissedebiliyordu Chase.

Masanın karşı tarafındaki, tek eliyle masanın köşesine tutunurken, diğer eliyle de, şu anda masa boyunca gezinen ve içindekileri, taraf tutmaksızın Stanton ile General Viele'in tabakları arasında bölüştüren, kendi tabağına doğrultulmuş bir çatal tutan Başkan'a baktı Chase. Çımacı tüm kahvenin teneke kabı terk ettiğinden emin olunca, kabı masanın üzerine bıraktı; bu arada dalgalar yeniden geminin pruvasına çarptığı için, kap da Başkan'ın tabağının izlediği istikameti takip ederek, Lincoln'ün göğsüne çarptı.

Düşünceli bir edayla, "Zaten" dedi Başkan, "o kadar da aç olduğumu zannetmiyorum."

Miami'nin komutanı özür diledi. "Özür dilerim, sir. Bu kadar dalgalı olmamalıydı. Ama Chesapeake söz konusu olduğunda, hiçbir zaman emin olamazsınız."

Nefes nefese, "Monroe Kalesi'ne varmamız ne kadar zaman alır?" diye sordu Stanton.

"Bu gece saat sekizde orada oluruz, sir."

Stanton gözlerini yumdu. Benzi atmış Lincoln gülümsedi. Chase dinç ve tetikte hissediyordu kendini. Gerçi, onun gemisiydi bu: Birleşik Devletler Hazinesi'nin kotrasıydı; Başkan ve Savaş Bakanı kotranın şeref misafirleriydi.

Chase, kaptana döndü. "Eminim, aşçınızın bizim için hazırladığı bu leziz yemeğin hakkını verme imkânı *bulacağız*" dedi kibarca; sonra, ikinci bir çımacının telaş içinde, geminin mutfağından üstünde buharı tüten bir çorba kasesiyle çıkageldiğini gördü. "Fakat, vazgeçmemizi tavsiye..."

Büyük bir dalga pruvaya çarptı ve çorbadan vazgeçildi. Çok şükür, yüzü tebeşir rengine dönmüş Başkan'ın üzerine dökülmemiş-

ti çorba. "Sanırım" dedi Lincoln, "bir süreliğine uzanacağım." Kaptanın yardımıyla salonu yalpalayarak geçerek, içine bir döşeğin serilmiş olduğu uzun bir kamaraya girdi Lincoln. Döşeğe uzanarak, gözlerini yumdu. Stanton da sendeleyerek ayağa kalktı ve çıkıntıya doğru savurdu kendini; bu uçuşun ortasında Stanton'ı yakalayan çıkıntı, onu ikinci bir kamaraya bıraktı; Stanton da, yuvarlak gözlüğünün ardındaki kan çanağına dönmüş gözlerini yumup, yavaş yavaş nefes almaya çalışarak, öylece yattı orada.

Rahatı yerinde görünen Viele'e neşe içinde, "Görünüşe göre bir tek biz kaldık, General" dedi Chase. Ellerinden geldiğince iyi bir şekilde yemeklerini yediler. Bu arada, tabaklar ve çatal bıçak takımı kendi uğursuz özgürlüklerini ilan etmişlerdi. "Bir ruh çağırma seansı gibi" diye buyurdu Chase. Son günlerde, ölülerle sohbet etmek Washington'da pek moda olmuştu ve şehir medyumdan geçilmiyordu. Bayan Lincoln'ün bilhassa rağbet gören bir medyumu Beyaz Saray'a çağırmış olduğu söylentisi dolaşıyordu etrafta; dediklerine göre, Willie'yle konuşabilmişti; matem süresince tek canlı –hatta söylentilere inanılabilirse, tek aklı başında– olduğu zamanın bu konuşma anı olduğu da söyleniyordu.

Willie'nin üç ay önce düzenlenen cenaze töreninden beri derin bir yas içindeydi Beyaz Saray; cenazenin olduğu gün öyle korkunç bir fırtına vardı ki, doğanın tüm unsurlarının korkunç –yani *daha da* korkunç– bir trajediyi haber vermek için el ele verdikleri bir Shakespeare oyunu gelmişti Chase'in aklına.

Savannah'ın hemen dışındaki Pulaski Kalesi'nin bir önceki ay ele geçirilişini tartışmaya koyuldu General Viele ve Chase de, tek arzusunun, ülkenin dört bir yanında kazanılan sayısız Federal zaferden ilham alarak, McClellan'ın da harekete geçmesi olduğunu dile getirdi. General Ben Butler New Orleans'ı işgal etmişti. General John Pope, Mississippi River üzerindeki, biraz aşağılayıcı ama On Numaralı Ada olarak bilinen, hayati önem taşıyan bir adayı zapt etmişti. General Grant, Tennessee River üzerindeki Shiloh Church'te isyancılar tarafından gafil avlanınca büyük kayıplar –yaklaşık on üç bin asker– vermişti. Hayatta kalmayı güçbela başarmıştı Grant. Sonradan, Birleşik Devletler Askeri Akademisi'nin eski bir komutanı tarafından adi bir kumarbaz ve ayyaş olmakla suçlanmıştı Grant. Bu suçlamayı göz ardı etmişti Lincoln.

Fakat, McClellan'ın Kongre'deki radikaller tarafından suçlanışını göz ardı etmesi mümkün değildi Lincoln'ün ve Kuzey'de yeni-

den canlanmakta olan Demokrat Parti tarafından kendisinin ve Stanton'ın suçlanışını. McClellan ve Potomac Ordusu'na, nihayet, harekete geçme emrini verdiğinde, kendisi savaş meydanlarındayken tüm diğer orduları komuta edemeyeceği gerekçesiyle, McClellan'ı başkomutanlıktan alma fırsatını değerlendirmişti Lincoln. Kumandanlığının kaybını, Chase'in tahmin ettiğinden daha sakin kabullenmişti McClellan. Batı'nın komutası Halleck'e verilmiş ve radikalleri memnun etmek için, Frémont diriltilerek, Dağ Birliği denen bir şeyin idaresi de ona verilmişti.

17 Mart-5 Nisan 1862 tarihleri arasında, yüz binden fazla Federal asker Potomac River'dan hareket edip, York River ve James River arasındaki, sağ ucuna Monroe Kalesi'nin hâkim olduğu ve tam ortasında da Bağımsızlık Savaşı'nın nihayet –Fransız donanması tarafından– kazanılmış olduğu o tarihi köyün, Yorktown'ın bulunduğu, çamurlu, uzun ve dar bir toprak parçasından ibaret olan sözde Yorktown Yarımadası'na ulaştılar. Yorktown'daki Britanya istihkâmlarının kalıntıları isyancı birlikler tarafından işgal edilmişti şimdi.

Konfederasyon ordusu sürpriz bir hareket yapıp, Rappahannock River boyunca yeniden gruplaşmak için Manassas ve Centerville'i terk ederek, McClellan'ın Urbana yakınlarındaki herhangi bir bölgeden başarılı bir karaya çıkış gerçekleştirmesini imkânsız kılınca, McClellan'ın "Urbana Planı'ndan" vazgeçilmişti. Bunun üzerine, önce Yorktown'a, sonra Richmond'ın yaklaşık yirmi beş mil güneydoğusunda kalan Westpoint'e ve nihayet, Richmond'ın kendisine karşı yapacağı harekâtların merkezi olarak Monroe Kalesi'ni kullanacağını bildirmişti McClellan. Tuğamiral Goldsborough'un komutası altındaki donanmayla birlikte yürütülecek bir harekâtla, isyana kesin olarak son verecekti artık McClellan.

Maalesef, modern denizcilik bilimi McClellan'ın planını altüst etti. Ellerine geçmesin diye savaşın başında batırılmış, kırk silahlık bir Birlik firkateynini su üstüne çıkarmayı başarmıştı Konfederasyon donanması. Firkateynin omurgası sonradan metal plakalarla kaplanmış; pruvasına da dökme demirden toplar yerleştirilmişti. 9 Mart sabahında –adı *Merrimack* olarak değiştirilen– bu firkateyn, Norfolk'un hemen ilersindeki Hampton Roads'ta iki Birlik gemisini batırmış ve *Minnesota*'nın karaya oturmasına yol açmıştı. Stanton'ı daha önce hiç böylesi cesareti kırılmış görmemişti Chase.

"Her Birlik limanındaki her Birlik gemisini batıracaklar!" Bu korkunç yeni silah karşısında tetikte olmaları için Kuzey limanla-

rına haber salmıştı sonra da Stanton. Dramatik bir ses tonuyla, "Bu tek bir geminin" dedi Stanton, "Washington şehrini yok etmeyi başarabileceğine hiç şüphe yok." Fakat Welles'ın da bıkıp usanmadan onlara hatırlatmakta olduğu gibi, *Merrimack*'e eşit derecede radikal bir tasarım olan bir Birlik gemisi imdatlarına yetişmek için yola koyulmuştu. Bu altı düz, metal geminin, içi toplarla dolu, döner bir tareti vardı. 9 Mart akşamında, *Merrimack*'le (geminin yeniden isimlendirilmiş olduğunu Birlik basını fark etmemişti), *Merrimack*, Norfolk Limanı'nın güvenli sularına geri çekilene dek sonuçsuz kalan bir muharebede çarpıştı *Monitor*. Yine de, *Merrimack*'in hâlâ var olduğu gerçeği, her çeşit donanma harekâtını genelde olduğundan daha da tehlikeli kılıyordu.

Şimdi Yorktown'ı kuşatma altına almıştı McClellan. Aralık ayı boyunca, düşman kalelerini yıkmak için özenle hazırlanmış bataryalar oluşturmuştu. Sırf McClellan'ın mühendislerinin masrafları bile, pek çok uykusuz gece geçirtmişti Chase'e. McClellan yalnızca doksan üç bin adamı olduğunu iddia etse de, yüz elli altı bin adamı olduğuna inanıyordu Chase. Ama her ne kadar adamı olursa olsun, düşman ordunun sayısının onun ordusunun mevcudundan daima üstün olduğundan emindi McClellan. Daha iki gün önce, Konfederasyon ordusu Yorktown'ı terk ettiği gün bitmiş olan ayrıntılı kuşatma hazırlıkları da bu yüzdendi; Lincoln'ün McClellan'ı ziyaret etme vakti geldiğine karar vermesi de o zaman oldu zaten. Şimdiye dek yalnızca iki tane Konfederasyon kalesini almıştı Potomac Ordusu: Manassas ve Yorktown. Ve her biri de, aslında düşman tarafından verilmişti. Daha da beteri, Manassas'taki korku yaratan o meşhur tahkimatın, topa benzemesi için siyaha boyanmış kütükler olduğu ortaya çıkmıştı.

Chase ve General Viele, geminin küpeştesine sıkıca tutunup, geminin önünde köpüren dalgaları izlediler yan yana; rüzgâr arkadan esiyordu şimdi. Hayli uzmanca bir tavırla, "Mükemmel hız yapıyoruz" dedi Chase; *onun* kotrasıydı bu.

"Bir yaz fırtınası." Ufukta geri çekilen kara bulutları işaret etti Viele. "Havanın kapanmasıyla açması bir oluyor."

Batan güneşe doğru bakıp, yaşlı, tuzlanmış tek gözünü şaşılaştırarak, "Karaya çıktığımızda" dedi Chase, "hava hâlâ aydınlık olacak."

Miami, Monroe Kalesi'nin önlerine zifiri karanlıkta demir attı. Çok şükür, güneş batarken, Chesapeake'in suları cam gibi durgun-

laşmıştı; tatmin olan Chase, elle çizilmiş bir okyanusun üzerindeki elle çizilmiş bir gemiye benzediğini düşündü kotranın.

Başkan'ın morali iyiydi şimdi. Stanton'ın gözleri canını sıkıyor olmasına rağmen, kotradan, onları Tuğamiral Goldsborough'un amiral gemisi *Minnesota*'ya götürecek bir römorköre geçirilirlerken dahi neşeliydi.

Denizin üzerinde ışıl ışıl parıldayan kocaman ahşap kaleye süzülerek yanaştı römorkör. *Merrimack* için baştan çıkarıcı bir hedef diye düşünmeden edemedi Chase.

Geminin bordası, katran ve yanmış barut kokan bir dağ eteği gibi gelmişti Chase'e. Yukarıdaki geminin güvertesinden, akıl almaz kırılganlıkta bir merdiven salındı aşağı doğru. Bir gemici öne çıkıp, merdivenin altını tuttu. Beklenti dolu gözlerle Lincoln'e baktı. "İlk siz çıkacaksınız, değil mi, efendim?"

Stanton'ın amirane sesi gecenin sessizliğinde çınladı. "Doğal olarak, askeri görgü kuralları ilk olarak Başkan'ın çıkmasını gerektiriyor. Sonra Hazine Bakanı. Sonra Savaş Bakanı. Ve diğerleri de, rütbelerine göre, grubu takip edecektir."

Geminin bordasına vuran, yol gösterici, paralel iki ipi doğrulturken, "Teoride" dedi Lincoln, "şayet merdiven, çıkanları *taşımazsa,* geride kalan devlet görevlilerinin her biri bir kademe yükselecektir." Bu alaycı sözle birlikte, büyük ayaklarından birini tahta merdivenin bir basamağına koydu Lincoln; saygısızca, Lincoln'ün tıpkı Original Ape gibi merdivenden hızla çıktığını düşündü Chase. Sonra, en yakınındaki basamağa dikkatle ayağını attı Chase ve yavaşça kendini yukarı çekti. Ilık mayıs akşamı bir kefen gibi sarıyordu onu. Şayet aşağıdaki karanlık denize bakacak olursa, düşüp boğulacağını biliyordu. Bu yüzden, sonuna dek yalnızca yukarıya, gökyüzünde parıldayan yıldızlara baktı; güvertedeki bir gemicinin, muhtemelen Chase'in yolunu aydınlatmak için tuttuğu ama aynı zamanda da Chase'i kör etmekte olan bir gazyağı lambası da cabasıydı. Tehlikeli yolculuk nihayet sona erdi ve merdivenleri sallanarak çıkarken, yardım etmeleri için içler açısı bir şekilde onlara haykıran Savaş Bakanı'nın nefes alıp vermelerinin ve iniltilerinin tadını çıkarmayı başardı Chase.

Stanton'ın, "Eski okuldandır, ki o okul artık olmadığından, ona yeni hiçbir şey öğretemeyeceğiniz anlamına gelir bu" diye tabir etmekten hoşlandığı, kendine güvenen kıdemli bir subaydı Tuğamiral Goldsborough. Devlet erkanını, koyu renkte tahtalarla döşen-

miş, iç kısmı gaz lambalarıyla aydınlatılan, alçak tavanlı subay salonuna götürdü Tuğamiral. Bir zamanlar Tuğamiral'in karısıyla evlenmeyi düşünmüş olan Chase'e karşı bilhassa ilgiliydi Tuğamiral. Gençliğini geçirdiği Washington'da, kariyerine Aaron Burr'ın vatana ihanet davasındaki savcılardan biri olarak başlamış, ünlü bir avukat olan Başsavcı William Wirt'ü tanıma fırsatını yakalamıştı Chase. Wirt'ün beş kızı Chase'i büyülemişti. Ama vazife –ve zorunluluklar– evliliği onlar için imkânsız kılmıştı. Yine de, Bayan Goldsborough ve Tuğamiral'in arkadaşlığı Chase'e hâlâ zevk veriyordu.

Old Abe'i seyretmekten sahici bir keyif aldıkları görülen birkaç donanma subayının elini sıktı Lincoln. Lincoln'ün askeri kuvvetlerde süregiden popülaritesi Chase'in henüz çözememiş olduğu bir sırdı. Ordunun kendisini sevmesi için kuvvetle –ve başarıyla– çalışan McClellan'ın ya da ondan korkmaları için en az McClellan kadar çok –ve başarıyla– çalışan Stanton'ın aksine, Lincoln'ün orduyla herhangi bir ilişki kurmuş olmasından kaynaklanmıyordu bu. Fakat, anlaşılmaz ve nazik Başkan, her nasılsa, askerlerin hayal gücünü, yüzü bir dolarlık banknotların üzerinde bulunan Salmon Portland Chase'in yakalayamadığı bir şekilde ele geçirmişti. Gerçi, İlgacı bir siyasetçi değildi Lincoln. Lincoln gibi, askerler de Birlik için savaşıyorlarken, Chase köleliğin kaldırılması ve İsa aşkına savaşıyordu. Ne tuhafdır ki, Stanton da son zamanlarda Chase'in yoluna girmişti. En azından, kiliseye gitmeye başlamıştı ve İncil'i okumaya; ayrıca, Kutsal Kitap'ın güzel noktaları üzerine Chase'i uzun uzadıya sorguya çekmeye. Gerçi, Stanton'ın küçük oğlu korkunç bir şekilde ölüyordu; yine de ruhu kurtarılabilirdi.

"Tüm isyan ordusunun bile Richmond'ı kurtarabileceğini sanmıyorum, sir." Subay salonundaki masasının üzerine yarımadanın birkaç haritasını sermişti Tuğamiral Goldsborough ve ziyaretçiler de onları ilgilendiren çeşitli noktalara göz atıyorlardı. "General McClellan şu anda burada, Yorktown'da. General'in öncü kuvvetleri Williamsburg'e geçti ve oradan da –şuradaki– York River'ın iletişim hattı olarak kullanarak, Richmond'a."

Parmağını, kıvrıla kıvrıla ilerleterek, yarımadayı ikiye ayıran bir çizgi olan Chickahominy River üzerine koydu Lincoln. Nehrin güneyi, Richmond'dı. Kuzeyiyse, Yorktown. "Zannedersem, General McClellan, Williamsburg'de karargâhını kurunca, orduyu nehrin güney yakasında tutacaktır. Bana iyi bir hareket gibi görünüyor

bu; çünkü orduyu Chickahominy River'ın kuzeyine koyduğu takdirde, er ya da geç nehri geçmek zorunda kalacak. O ve Richmond arasında bulunan isyan ordusunun tümü göz önüne alındığında yapılması güç bir iş bu."

"Bu boyutta bilgi verecek kadar güvenmiyor bana General" dedi Tuğamiral. "Bu sabah, West Point'te –nehrin kuzeyi oluyor– dört tümen indirmiş olduğunu biliyorum; fakat. General McDowell'ın kuvvetleri General McClellan'la West Point'te buluşmak için Manassas'tan Fredericksburg'e hücum edene dek General McClellan'ın bu pozisyonu koruyacağını sanıyorum. Takviyeye ihtiyacı var."

"Takviyeye mi?" Şaşırmış gibi konuştu Lincoln. "Önümüzde duran görev için General McClellan'ın yeterli sayıda askere sahip olmadığına inanamam."

Derken, Stanton, Tuğamiral'e dönerek, soru yağmuruna tuttu onu. *Monitor* neden ilk çarpışmalarında *Merrimack*'i batırmamıştı? *Monitor, Merrimack*'i ne diye, hiç olmazsa, Norfolk Limanı'nın girişine dek takip etmemişti? Yeni gelmiş olan *Vanderbilt* –şimdi yoğun şekilde demirle kaplanmış olan, namlı Tuğamiral'in eski gemisi– neden genel çarpışmaya dahil edilmemişti? Tuğamiral yükselen bir öfkeyle işin içindeki çeşitli lojistik ve taktiksel güçlükleri Stanton'a açıklarken, ona karşı çıkıldığından öfkesi yükselişini kesmeyen Stanton, *Merrimack*'i her ne pahasına olursa olsun ve her şekilde yok etmenin önemi üzerine Tuğamiral'e nutuk çekti. Birlik'e karşı hakiki bir tehlikeyi temsil ediyordu bu gemi.

İki adam haritayı aralarında çekiştirirlerken, Lincoln en yakınındaki lomboza yürüdü ve yapıldığı burunda yükselen, dikdörtgen şeklindeki Monroe Kalesi'ne baktı. Chase de ona katıldı. Birlik'in Güney'de gösterdiği çabaların sağlam bir teminatı olan bu efsanevi kaleyi daha önce hiçbiri görmemişti. Beyaz, ufak bir ayın süslediği açık, simsiyah gökyüzünü işaret ederek, "Yarın hava açık olacak" dedi Lincoln.

Tuğamiral ve Lincoln'ün Stanton'dan bahsederken kullanmaya başlamış olduğu isimle ifade etmek gerekirse, Mars'ın ve Tuğamiral'in sesleri arka planda yankılanırken, "Keşke deniz kuvvetlerinin ikilemini daha iyi anlayabilseydim" dedi Chase. Stanton'ın sesinin şimdi olağanüstü hoş olduğunu fark etti Chase; daima, hakikaten de büyük bir öfkeye kapılmakta olduğunun işaretiydi bu. "Anla, anlanıyorum."

"Ben de öyle" diye karşılık verdi Lincoln. "Ama bu gemileri yarın hareket halinde görmek istiyorum. *Merrimack*'i devreye sokmayı deneyeceğiz; *Monitor* ve *Vanderbilt* onu batıramaz ya da karaya oturtamaz mı göreceğiz. Bu şey bizim için çok yeni; döner taretli, demirle kaplı gemiler; tıpkı bir tabağın üzerindeki teneke kutular gibi."

"Londra *Times*, ahşap deniz filolarının sonunu haber veriyor artık."

"Bu durumda, bir kereste deposuna yatırım yapmamızı tavsiye ederim. *Times* genellikle yanlış anlar bu işleri."

Subay salonunun kapısında bir hareketlenme oldu; Monroe Kalesi'nden General John E. Wool içeriye girdi. 1812 Savaşı'nda Winfield Scott'la beraber görev yapmış, sert, zayıf, yaşlı bir adamdı. Yavaşça ama titizlikle Başkan'a selam verdi; sonra da personelini tanıştırdı.

McClellan'dan Stanton'a yollanmış birkaç telgrafı da yanında getirmişti General Wool; yaşlı adam, Başkan ve Chase'i bir kenara çekerken, Stanton telgrafları kendisine ileten generale teşekkür edip, onları okumak için odanın bir köşesine çekildi. Havayla ilgili birkaç kibar ama anlamlı söz edildi. "Her sene bu aylarda yağmur yağar ama bu defa görülmedik derecede şiddetli oldu; Yorktown'ın tüm giriş çıkış yollarını kütükten inşa etmek mecburiyetinde kaldık." Ciddiyetle başını salladı Lincoln; kütük bir yolun, tekerlekli araçların geçebilmesi için yeterli çekiş gücü sağlamak adına, yol ortasındaki çamurun içine tahta parçalarının ya da ağaç dallarının yerleştirildiği bir yol olduğunu daha geçenlerde öğrenmişti. Zahmetli ve masraflı bir işlemdi bu. Doğal olarak, mühendisliğe dair herhangi bir görevden nasıl keyif alıyorsa, kütük yollardan da öyle keyif alıyordu McClellan. Yüzünü ekşiterek, doğu kıyısını batıya bağlayacak demiryolu işine dönmeli yeniden diye düşündü Chase; binlerce girişimcinin daimi arzusuydu bu; ayrıca Lincoln'ün de sık sık dile getirdiği bir arzusuydu. Fakat girişimcilere Federal paradan vermediği sürece, New York'tan California'ya uzanan bir demiryolunun süslediği gündüz düşlerini Lincoln'e çok görmeyecekti Chase.

"Askerler ne durumdalar?" diye sordu Lincoln.

Yaşlı adam kaşlarını çattı. "Nisanda buraya vardıklarında, şimdiye dek görmüş olduğum en iyi ordulardan birini oluşturuyorlardı. Ama sonra, Yorktown'ın onların canına okuması için birkaç hafta yetti."

"Ne anlamda, sir?" diye sordu Chase.

"Humma, sir. Ordunun yarısı hasta." Lincoln'e döndü Wool. "Atlar nasıl samanla besleniyorsa, onları da öyle kininle besliyoruz. Bu bataklıkların havası son derece zehirli."

"Öyleyse, ordu eski ordu değil. Ve humma bizi yeniyor." Lincoln'ün oğlunun ölümünden sonra, Başkan'ın –ilk kez– Potomac hummasından yatağa düşmüş olduğunu hatırladı Chase; aynı şey Stanton'ın başına da gelmişti. Washington'ın hummalarından muaf yegâne Kabine üyesi, Chase gibi duruyordu. Gerçi, Senato'da bir dönem görev yapmıştı o ve şehrin iklimine neredeyse yerlileri kadar alışkındı.

"Durum o kadar da kötü değil, sir. Ama olması gerektiği kadar çabuk yürümüyor ilerleyiş."

"Söyleyin bana, General, tüm bu ay boyunca, Yorktown'da ne kadar isyancı vardı?"

Wool bir hayli utanmış görünmesine rağmen, onun için en ufak bir üzüntü dahi hissetmedi Chase. General'in şu anda verdiği cevabı en başından beri tahmin ediyordu: "En çok oldukları zamanda bile, on binden fazla değillerdi. Tüm siperlerimiz, yollarımız ve top bataryalarımız tamam olana dek beklediler ve sonra da, şehri terk ettiler."

"Yani onlardan sayıca on kat üstündük" dedi Lincoln ve Genç Napolyon süratli ve hiç tarzı olmayan bir faaliyet ateşine kapılarak Richmond'ı zapt edip, savaşa bir son vermediği takdirde, McClellan'ın kariyerinin bitmiş olduğunu artık biliyordu Chase.

"Taktik olarak on katından az, sir. Ama dört kat üstün olduğumuz muhakkak."

"Yani, cepheyi yarıp geçebilirdik?"

Cevap olarak evet dercesine başını sallamakla yetindi Wool. Elinde buruşturulmuş telgraflarla Stanton katıldı aralarına. "McDowell takviye askerlerle ona destek sağlamadığı için üzgün General McClellan."

"Tanıdık geliyor bu" dedi Lincoln. "West Point'e iyice yerleşmiş mi?"

"Bu sabah itibariyle, evet. Daha sonrasında gönderilmiş bir telgraf yok. Söylesenize, General Wool, Rihmond'dan herhangi bir haber var mı?"

"Evet, sir. Şehirde panik yaşanıyor. Konfederasyon... Yani asilerin kongresi, oturumuna son verdi. Tüm devlet dosyaları –ve Hazi-

ne'nin altınları– demiryolu vagonlarına yüklendi. Başkentlerini kaybedeceklerini düşünüyorlar."

Yumuşak bir ses tonuyla, "Çok yakınız" dedi Lincoln. "Öyle yakınız ki."

Ertesi gün, sona bir an önce ulaşmak için elinden gelenin en iyisini yaptı Başkan. General Wool ve Tuğamiral Goldsborough ile Monroe Kalesi'nin surlarında dikilip, yüzünü doğrudan güneye, James River'ın karşı tarafındaki, sisli havada solgun, sarı-yeşil bir burun olarak görünen Sewell's Point'e döndü. Burnun sağ tarafında, *Merrimack*'in beklemede olduğu Norfolk Limanı'nın girişi vardı. Birlik gemileri burna yakın bir hatta dizilmişlerdi şimdi. Döner tareti limanın ağzını hedef almış olan –ve Chase'in gözüne çok tuhaf görünen– *Monitor* yakınlarda bekliyordu. Şüpheye yer vermeksizin kendini ele veren devasa cüssesiyle göğe doğru uzanmış duran Başkan, şapkasını çıkardığında Chase'in içi rahatladı. "*Merrimack*'i bugün batırmayı başarabilirsek" dedi Lincoln, "iyi olacak."

Huzursuzluğu aşikâr olan Tuğamiral, "Evet, sir" diye karşılık verdi. "Ama bunun mümkün olduğundan emin değiliz..."

Kısa ve sert bir şekilde konuya girdi Stanton. "İki demir zırhlı gemiye karşı bir gemi. Ahşap gemilerimiz de cabası..."

Bu sözün ardından, Birlik gemileri Sewell's Point üzerine ateş açınca korkunç bir gümbürtü koptu. Bombardımanlar arasındaki aralıklar boyunca, General Wool'un ağzından Norfolk'taki garnizonun gücüne dair bilgi almaya çalıştı Lincoln. Bunu kimsenin kesin olarak bilmediğini, ne var ki, isyancılar Yorktown'ı terk ettiklerinde, garnizonun da Norfolk'u terk ettiğine dair bir söylenti çıktığını itiraf etti General Wool.

"Ama bundan emin değilsiniz?"

"Hayır, sir."

"Öyleyse" dedi Başkan, "bunu öğrenmek için elimizden geleni yapmamızı ve eğer ortada büyük bir garnizon yoksa, şehri işgal etmemizi öneriyorum."

"Doğal olarak sir, istihbaratımız..."

Uzun surların uzak köşesindeki askerlerden bir feryat koptu. Alçak, parlak ve uğursuz *Merrimack* ortaya çıkmıştı.

Garip bir şekilde demirle kaplanmış olan, pruvalı bu gemiyle ilgili hakikaten doğaüstü bir şeyler varmış gibi, "*Canavar*!" dedi Stanton. Birlik'in ahşap gemileri menzil alanı dışına çıkmaya başladığında, *Monitor* hantal bir kavis yaparak *Merrimack*'e doğru dö-

nerken, önce doğrudan *Monitor*'a doğru hareket eden ama sonra aniden sancağa dönüp, Sewell's Point'e doğru gözden kaybolan Canavar'a nişan alabilmek için çevrildi *Monitor*'un döner tareti.

"Aklımdaki muharebe bu *değildi*." Belirgin bir hayal kırıklığıyla konuşuyordu Lincoln. Wool'a döndü. "Norfolk bölgesinin iyi bir haritasını istiyorum."

"Korkarım, sir, öyle bir şey yok."

"Size bir dümenci haritası bulabiliriz, sir" dedi Goldsborough. "Bu alan için olanları hatasız... nispeten hatasız."

Wool'a doğru döndü Lincoln. "Tatbikatı gördüğüme göre, mevcut tüm askerlerle birlikte elimizden geldiğince süratle Norfolk'a ilerlemeliyiz. Sürat gerekli; çünkü *Merrimack* bizi durdurmadan, kaçmadan ya da her neyse, Navy Yard'ı işgal etmek zorundayız."

Sabah güneşi, parıldayan suların –ve meşhur Hampton Roads– üzerinden yüzüne vurduğunda, yaşlı General'in her zaman olduğundan da yaşlı göründüğünü düşündü Chase.

"Altı alayı ileri sürebilirim, sir. Burada Camp Hamilton'dalar ve Hampton kasabasına yakınlar."

Derken, taburları teftiş etmek istediğini söyledi Lincoln ve bir düzine emir eri, Başkan'ın onları teftiş etmeye geldiğini haber vermek için, aceleyle, kaleyi çevreleyen kamplara gönderildi.

Chase, Stanton ve Viele geri çekilen asiler tarafından ateşe verilmiş olan Hampton kasabasının kalıntıları arasında, Lincoln'ün peşi sıra at sürdüler. Lincoln teftiş için sıraya dizilmiş bir alaya yaklaştığında, Chase ve Stanton bir kenarda durup beklerken, General Wool ve alayın komutanının eşlik ettiği Başkan, koyu, kirli, mavi üniformaları içindeki asker sıraları arasından atıyla geçecekti. İlk alaya geldiklerinde –Hampton'ın dışındaki çamurlu bir araziye dizilmişti alay– Başkan'ın beceriksiz, çekingen ve askeri bir edadan inanılmaz derecede uzak göründüğünü düşündü Chase. Fakat sonra, sanki kendisi de aynı sonuca varmış gibi, silindir şapkasını çıkardı Başkan; adamlar Başkan'ın tanıdık, zayıf ve sakallı yüzünü iyice görür görmez, aynı anda her bir ağızdan, "Old Abe" haykırışları yükseldi; bu manzara karşısında hem duygulanmış hem de telaşlanmıştı Chase. Eğer Lincoln bir dahaki seçimlerde silahlı kuvvetlerin oyunu garantilerse, bu, seçilme ihtimali olduğu anlamına gelirdi; eğer seçilme ihtimali olursa, Chase değil, o aday gösterilirdi parti tarafından. Kasvetle, daha önce görmediği bir Lincoln'ü izledi Chase; tezahürat eden, üniformalı dizi dizi

adam arasından atını süren, gülümseyen ve neredeyse genç bir savaş tanrısı gibiydi.

Fakat Chase şan ve şerefi o gece tattı. *Miami*'nin güvertesinde Chase'le birlikte Norfolk bölgesinin haritasını inceledi Lincoln ve Stanton. General Wool karaya Sewell's Point yakınlarından çıkılmasını önerdi; fakat Chase, şehre yakın ve korunaklı görünen bir yer buldu haritada. "Muhakkak" dedi Chase, "burası daha elverişli ve şayet ateş açılırsa, askerler ateşe daha az maruz kalır burada."

Norfolk boşaltılıyor olduğu halde, Navy Yard'ı korumak için Elizabeth River'ın diğer yakasında kaç askerin kaldığını kimsenin bilmediğini nihayet öğrendi General Wool. Sonra, onun tercih ettiği karaya çıkış yerinden Norfolk'a kadar olan mesafeyi –sol gözünün iki buçuk, üç santim önünde tuttuğu– harita üzerinde ciddiyetle ölçtü Chase. "Dokuz milden daha az" dedi. "Ve iyi bir yol var gibi görünüyor."

General Wool olağanüstü yaşlı –ve üstün– görünmeye devam ediyordu. "İç yollar söz konusu olduğunda, bu dümenci haritalarına güven olmaz."

"Bu durumda" diye buyurdu Chase; gençleşmiş iriyarı bedeninde yüz neslin Hıristiyan savaşçılarının vahşi kanı akıyordu şimdi, "kıyıya *şimdi* çıkalım ve karaya çıkılacak bölgenin ana özelliklerini gözlerimizle görelim."

General Wool itiraz edecek vakit bulamadan, "En azından geminin filikalarından birini kıyıya gönderip, Bay Chase'in karaya çıkmamızı önerdiği yerde keşif yapılmaması için hiçbir neden göremiyorum" dedi Lincoln.

Sahilden yaklaşık beş yüz yarda açıktaydı şimdi *Miami*. Ay gökyüzünde parlıyordu ve eğer Chase, Franklin'in dükkânından almış olduğu yeni ve genelde olduğundan daha da yetersiz gözlüğüyle herhangi bir şey görebiliyor olsaydı, kıyı şeridinin durumunu tek başına tespit edebilirdi. Konuşulduğu üzere, kıyıya bir filika gönderildi. Derken, Lincoln ve Stanton güvertede –*benim* güvertem diye düşünmekteydi Chase– Chase'in yanında dikiliyorken, filika birdenbire geri döndü.

Üç devlet adamının içinde, uzaktaki nesneleri görebilen tek kişi olan Lincoln, "Sanırım, bir düşman ileri karakolu gördüler" dedi. En iyi zamanlarında bile, neredeyse en az Chase kadar kördü Stanton. En kötü zamanlarında ise, şimdi olduğu gibi göz yanmasından mustaripti. Muhtemelen, yavaş yavaş körleştiğini Chase'e

bir sır olarak çoktan vermişti Stanton. Chase, Kutsal Kitap'tan bir alıntı yaparak cevap vermişti ona; Stanton'ın bunun üzerine rahatlamış olduğundan emindi Chase.

Filika güvertenin altındaydı şimdi. Bir subay yukarı doğru bağırdı: "Bir düşman devriyesine rastladık, sir."

"Gemiye çıkın" dedi Wool.

Ay ışığının altında pul pul görünen suyun üzerinden, sürüklenmiş ağaç dallarının vurduğu kumsalın arka tarafındaki karmakarışık, koyu ve alçak ağaçlara doğru dikkatle bakarak, "O kadar acele etmeyin" dedi Lincoln. "Biri beyaz bir bayrak sallıyor gibi duruyor. Ayrıca, suya inen renkli insanlar var. Şayet halüsinasyon görmüyorsam elbette."

Bir teleskopu kıyıya doğru çevirdi General Viele. "Başkan haklı. Bir karşılama komitemiz var. Renkliler sanırım ve görebildiğim kadarıyla hepsi de kadın."

"Öyleyse, kıyıya çıkalım" dedi Lincoln. "Ay ışığında iyi karşılanırız."

Stanton'ın hırıltıları yeniden baş gösterdi; sonra da kesildi. "Bir tuzak olabilir bu" diye uyardı. Ama Chase'in arka çıktığı Lincoln, Stanton ve Wool'u bastırdı; böylece, üç devlet adamı römorköre binip, kıyıya doğru ilerledi. Lincoln'ün de dikkat çektiği gibi, "Ne de olsa, sularda bir gece yarısı gezintisine çıkmış üç ağırbaşlı, yaşlı avukata hiç kimse ateş açamaz."

"Dahası" dedi Chase, "kimse bizim kim olduğumuzu bilemez."

Durumun hakikaten de böyle olduğu ortaya çıktı. Kadınlar üç avukata hiç ilgi göstermediler ama, General Wool ve General Viele'e karşı pek ilgiliydiler ve Birlik'i desteklediklerine dair onları temin ettiler; köleliğin –kendi bulundukları halin– kaldırılması da cabasıydı. Ancak, General Wool kadınlara onları karşıdaki Monroe Kalesi'ne ve özgürlüklerine götürmeyi teklif ettiğinde, evde kalmayı ve vakti geldiğinde azat edilmeyi tercih ettiklerini söylediler. Yorktown düştükten hemen sonraki gün, asilerin garnizonunun şehri terk etmeye başladığı söylentisini teyit ettiler. Ama Gümrük binasında hâlâ bir müfreze birliği vardı ve *Merrimack*'in demir atmış olduğu Navy Yard'da askerlerin olup olmadığını kimse bilmiyordu.

Lincoln ve Chase kumsalda bir aşağı bir yukarı yürürken, Stanton suların sürüklemiş olduğu ağaç dallarından birinin üzerine oturarak, bir cep şişesindeki kolonyasını sakalına sürdü. Nihayet,

"Burası" dedi Lincoln, "haritadaki en iyi yerlerden biri gibi görünüyor, Bay Chase."

"Haritada burayı keşfettiğimde, ben de böyle düşünmüştüm." Bu keşfin her zaman onun keşfi olarak hatırlanmasını istiyordu Chase.

"Evet, iyi seçim yaptınız. Yarın ilk iş" dedi Lincoln sesini alçaltarak, "çok yaşlı olan Wool'un komutası altında askerleri kıyıya yollayacağız. Hâlâ görevde olması hayrete düşürüyor beni."

"Ben de General'le birlikte karaya çıkmak isterim." Norfolk'a giden yolun uzandığından oldukça emin olduğu yöne doğru bakıp, bir kartalın gözünü andırması umuduyla gözünü kıstı Chase.

"Elbette, General Chase. Ben de sizinle gelmek isterdim; fakat, Bay Stanton beni ev hapsiyle tehdit etmeye başladı bile."

Ay ışığında simsiyah görünen yanındaki uzun, ince, silindir şapkalı figürü biraz net görebilmek için, yeterli gören tek gözünü kısarak, "Ee, sir, siz göze çarpan bir hedefsiniz" dedi Chase. Başkan'ı başkasıyla karıştırmak mümkün değildi; kibar fakat cahil köle kadınlar dışında elbette.

Ertesi sabah Chase yeniden kıyıya ayak bastığında, General Viele ve bir emir eri onu bekliyordu. "Bir at mı istersiniz, Bay Chase? Yoksa bir fayton mu?"

"Bir at, General." Kendisini hiç böylesine canlı hissetmemişti Chase; elbette, tüm gece heyecandan uyuyamamıştı. Hazine'den istifa ederek, Ohio askerlerinden sorumlu tümgeneral olma teklifini kabul etmek için çok mu geç diye merak etmişti. Savaş meydanlarında kazanılmış bir iki zafer ve bir dolarlık kağıt paraları süsleyen yüzüyle, o nazik ve mütevazı adamın Chase'in önüne çıkmayı isteyeceğini bile farz etsek, adaylığı Lincoln'den alabilirdi. Bu serin mayıs sabahında, yanında General Viele ve arkalarında da bir manga süvariyle Norfolk'a doğru at sürerken, Lincoln'e karşı sahici bir sevgi duyduğunu hissetti Chase. Renkli halk, yol boyunca dizilmişti. Birlik ordusu için tezahüratlar yapılıyordu; ara sıra da evde yapılmış bir Birlik bayrağı sallanıyordu. Nadiren göze çarpan beyazların yüzlerinde ise öfke dolu bir sessizlik okunuyordu; üzerinde resimlerinin basılı olduğu yeşil papellerinin, diğer eyaletler kadar isyankâr eyaletleri de kapsayan Birleşik Devletler'in her yanında itinayla kullanıldığından, bu âlemin en ünlü ikinci yüzüyle, baştan çıkarıcı olması bir yana, ne geniş de bir hedef sunduğunun ansızın farkına vardı Chase. Bir keskin nişancı tarafından vurulsa,

ne çıkardı; Hıristiyan bir savaşçıya daha çok yaraşacak başka bir son düşünemiyordu Chase.

"General Wool dört alayla birlikte önden gitti" dedi Viele.

"Altı alay olacağını sanıyordum." Bilgi veren kimselerin doğru söylemiş olup olmadıklarını merak etmeye başlamıştı Chase. Norfolk'ta hâlâ *büyük* bir garnizon olabilir miydi ki? Bu bir tuzak olabilir miydi?

"Diğer iki alayın neden gönderilmediğini bilmiyorum." Wool hakkında pek iyi şeyler düşünmüyordu Viele. Norfolk'un dış mahallelerine gelince, haritada ayrılmaz bir bütün gibi görünen köprünün daha yeni yıkılmış olduğunu gördüklerinde, Chase de, Viele gibi düşünmeye başlamıştı. Daha da beteri, ileriden silah sesleri de duyulmaya başlamıştı. Mümkün olduğunda soğukkanlılıkla, "İsyancılar hâlâ buradalar" dedi Chase.

"Öyle görünüyor." Dizginlerini çekip, atını durdurdu Viele. Chase de aynısını yaptı. Süvariler, her birinin yanında bir yelpaze gibi sıraya girmişlerdi. Baharın geldiği düz kırların üzerinde, nehrin kıyısında durdurulmuştu Birlik kuvvetleri. Kasabanın doğusundaki ağaçlık, alçak bir tepede yerli yerinde duruyordu isyancıların topları; toprak tabyaların kurulmuş olduğu ve şu anda süngülerin parladığı, yakıp kül edilmiş köprünün ilerisinde de toplar vardı.

"Yanlış yola sevk edildik." Kel başına vuran güneşin sıcaklığını hissediyordu Chase. Tam bu sırada, isyancıların toprak tabyalarının bulunduğu yönden iki Birlik generali yaklaştı. Chase'e danışmak için saygıyla durdular.

Generallerden biri, ilerideki yapılarda bulunan isyancıların sayısının az olduğunu düşündüğünü söyledi; ama en az yirmi bir büyük silah saymıştı; bu yüzden, en iyisi geri dönmeli ve siperleri yandan kuşatmayı denemeliydiler. Diğer general, tam bir saldırıdan yanaydı. Geri dönmelerinin daha doğru olacağına karar verdi Chase.

Yolda, bir alayın başındaki General Wool'la karşılaştı Chase. General, artık tozlu olan yolda Chase'le fikir alışverişine girince, McClellan'ın pek çok kez yaptığını gördüğü gibi, kollarını göğsünde kavuşturarak General'i dinledi Chase. Günü kurtaracak bir yenilik düşünmeye çalıştı; fakat aklına hiçbir şey gelmediğinden, General Wool'un, General Viele'i, ilave bir tugay getirmesi için Newport News'a gönderme planını ciddi bir edayla onayladı. Bu

arada, Birlik alaylarına yeni görevler verilmişti; ancak hepsi, Chase'in gönülsüzce bağlanmış olduğu General Wool'un komutası altındaydı şimdi.

Yeni organize olmuş Birlik ordusu Norfolk'a doğru geri döndüğünde, toprak tabyaların ardından alevler ve dumanlar yükseliyordu. Bir dakika sonra, Birlik'e ait bir manga süvari alayı ortaya çıkıp, isyancıların toprak tabyaları boşalttıklarını ve kışlaları ateşe verdiklerini bildirdi. Birlik süvari alayı siperleri çoktan yarmıştı.

"Norfolk bizimdir." Wool'la yan yana, terk edilmiş kaleye doğru atlarını sürerlerken, hayli tatmin olmuş bir edayla konuştu Chase. Kışlalar –çoğunlukla asker barakalarından ibarettiler– şimdiden kül olmuştu ve batıdan esen serin bir rüzgâr yoğun dumanı dağıtmıştı. Büyük silahların hâlâ yerli yerinde durduğu tahkimatların arasından at sürdü askerler; ıslıklar çalıp naralar atarak zaferlerini kutladılar.

Uzaktaki sarp yamaca kurulu olan Norfolk kasabasında, şimdi onlara doğru gelmekte olan ve sivillerden oluşan bir delegasyon dışında tüm yaşam durmuş görünüyordu. Şu an Başkumandan'ın vekili olduğunun farkında olan Chase, atında dimdik duruyordu. Uzun bir karaağacın altında duran kapalı bir faytondan şişman, ak saçlı bir adam indi ve General Wool'un karşısında şapkasını çıkardı. "Sir, Norfolk Belediye Başkanı olarak, şehrimizi barış içinde size teslim etmek için burada bulunuyorum. Müsaade ederseniz, benimle birlikte buraya gelmiş olan kentimizin Meclis üyelerini size takdim etmek ve şehrimizin anahtarını size sunmak istiyorum."

Başını sallayan ve Belediye Başkanı'na, "Başkan'ın adına, anahtarı ben teslim alacağım" diyen ve "Ben, Bakan Chase'im" diye de ilave eden Chase'e baktı Wool.

"Sizi, arada sırada gördüğümüz yeşil papellerden tanımam gerekirdi, sir."

Kibarca gülümseyerek, atından indi Chase. Her bir eklemi kaskatıydı. Konuşkan bir Güneyli beyefendi olan Belediye Başkanı, büyük bir ağacın altında şehrin ileri gelenlerini Chase'e ve Wool'a takdim etti. Şu noktanın altını çizmeyi de ihmal etmedi Belediye Başkanı: "Şahsen, şehri kurtarmak için savaşmaktan yanaydım ben; ama Richmond'daki hükümet başka türlü olmasına karar verdi ve bu yüzden, kendimizi merhametinize bırakıp, Birleşik Devletler'in çok eski kanunları uyarınca, mülk ve kişilere saygı göstereceğinizi ummak zorundayız."

Kısa ve süslü bir konuşma yapmasına karşın, iyi seçilmiş ve hatta merhametli kelimelerle bezeli konuşması esnasında, Wool'un iki kez saatine bakmış olmasına oldukça şaşırmıştı Chase. Sonra da, şehrin vatandaşlarının kalplerini olmasa da, şehrin kapılarını açan büyük, paslı bir anahtarı kabul etti Chase. Ardından, hep beraber City Hall'a gitmelerini önerdi Belediye Başkanı. Şu anda bulundukları yere gelirlerken kullanmış olduğu güzel faytonu Chase ve Wool'a teslim etti. Bir hayli kasvetle, "Bu sabaha dek" dedi "*bizim* komutanımız tarafından kullanılıyordu."

Faytona biner binmez, "Navy Yard'ın ne durumda olduğunu öğrenmeliyiz. Bence, *Merrimack* kaçarken bizi oyalamak istiyorlar" dedi Wool.

"Nereye kaçarken? Birlik donanması Sewell's Point açıklarında bekliyor. *Monitor* hazır. Hayır, General, *Merrimack* kaçamayacak. Bundan eminim."

City Hall'da, yaşlıca erkekler ve kasnaklı etekleri içindeki, gözleri alev alev yanan kadınlardan oluşan küçük, amansız bir kalabalığa ikinci bir konuşma daha yapmaya yeltendi Belediye Başkanı; ama kibarca onun konuşmasını kesti Chase. Sonra, General Viele'i Norfolk'un askeri valiliğine atadı ve Birlik bayrağının, Yunan mimarisinden izler taşıyan, son derece ihtişamlı ve güzel bir bina olan Gümrük binasının gönderine çekilmesini emretti. Bu arada, Navy Yard'ın hâlâ isyancı askerlerin işgali altında olduğunu tespit etmişti General Wool. Belediye Başkanı'nın ofisindeki Chase ve Viele'e katıldığında, "Yard'a doğru yarın harekete geçeceğiz" dedi.

"Başkan çok yavaş davrandığımızı düşünüyor" dedi Viele. "Newport News'ta tugayı toparlarken, Monroe Kalesi'ne onu görmeye gitmem için beni çağırttı. Suyun o tarafına geri dönüp, ne yaptığımızı bilmek istiyordu. Tugayı almak için geri döndüğümü söyledim ona. Tüm mevcut alayların neden ilk seferde gönderilmemiş olduğunu öğrenmek istedi." Kaşlarını çatan fakat yanıt vermeyen Wool'a doğru baktı Viele. "Bunu bilmediğimi söyledim ona; sonra şapkasını çıkardı ve yere fırlattı. Korkunç bir öfkeye kapıldı, beyler!"

"Başkan mı?" Şaşkına dönmüştü Chase. Lincoln'ün kontrolünü kaybettiğini hiç görmemişti; gerçeği söylemek gerekirse, daima soğukkanlı ve hatta uyuşuktu Başkan.

"Evet, sir. Her neyse; mevcut tüm askerleri Norfolk'a yollayan bir emir yazdı."

"Norfolk'un bugün itibariyle bizim olduğunu öğrendiğinde" dedi yaşlı General, "memnun olacak. Ve Navy Yard'ın da yarın bizim olacağını. Şimdi, Bay Chase, Norfolk'u General Viele'in yetenekli ellerine bırakarak, faytondan faydalanıp *Miami*'ye geri dönmemizi öneriyorum."

Chase kendini Monroe Kalesi'nin askeri komutanının –Başkan onu dışarı çıkartmadığı zamanlarda– yaşadığı evin salonunda bulduğunda ay batmaya başlamıştı. Salonda üniformalı, tanıdık birinin olduğunu gördü Chase; bir grup donanma subayını büyülemekle meşgul olan Vali Sprague. Vali, Chase'i görür görmez ayağa fırladı. "Bay Chase, sir. Sizi görmek çok güzel. Başkan, odasına çekildi. Artık körleşmiş olan Bay Stanton da öyle. McClellan'la beraber, topçuların komutan yardımcılığını yapıyorum. Williamsburg'deydim. Onları topa tuttuk. Şimdi McClellan harekete geçiyor. Fakat takviye alması gerek..."

Çocuk Vali'nin her telden çalan cümlelerine kibarca son vermenin bir yolunu düşünemeyen Chase, Sprague'nun Williamsburg için yapılan savaşa dair korkunç tasvirleri arasında subaylardan birine doğru dönerek, "Başkan'a General Wool'la birlikte burada olduğumu söyleyin. Norfolk düştü."

Bunun Sprague'yu susturmuş olması Chase'e büyük keyif verdi; yanlarına gelen Başkan'a olanları anlatınca, Başkan'ın sevinçle sırtını sıvazlaması daha da artırdı Chase'in keyfini. Başkan'ın keyfini yalnızca Navy Yard'ın hâlâ Konfederasyon'un elinde ve *Merrimack*'in de hâlâ ortalıkta dolaşıyor oluşu bozuyordu biraz. Yanmanın yol açtığı gözyaşlarıyla gözleri buğulanmış bir halde yanlarına katılan Stanton'a, "Fakat, zannedersem, her şeye sahip olamayız" dedi Lincoln. Sonra Wool'a döndü Lincoln. "Yarın Navy Yard'ı almak için ortak bir çaba göstermelisiniz. Bunda başarısızlığa uğrarsanız, *Merrimack*'i kontrol altında ve Hampton Roads'un dışında tutun. Şimdi, beyler..." dedi ve Chase ile Stanton'a doğru döndü Lincoln. "...Washington'dan fazla uzak kaldık."

Ansızın, "Bu hızla, sir" diyerek söze girdi Sprague, "hafta sona ermeden savaşı bitirebilirsiniz belki de."

Bir kahkaha attı Lincoln. "Zorlamaya pek niyetli olmadığım acemi şansı diye bir şey vardır, Vali. General McClellan, Richmond'ın yalnızca yirmi mil uzağında olduğuna göre, işleri doğru dürüst bitirmesine izin vereceğim." Stanton'a döndü Lincoln. "Bizim için bir geminiz var mı?"

"Evet, sir. *Baltimore* sabah saat yedide yola çıkmaya hazır."

"Biz de hazır olacağız." Bu sözle birlikte odasına çekildi Lincoln; Chase de, halinden pek memnun, ona General Wool tarafından tayin edilen odaya çıkarak, öyle iyi ve ağır bir uyku çekti ki, gece meydana gelen patlamayı duymadı. Sabah kahvaltısına indiğinde, isyancıların Navy Yard'ı ateşe vermiş olduklarını ve *Merrimack*'i havaya uçurduklarını öğrendi.

Chase iki gün sonra, sabah kahvaltısında, "Başkan'ın sayesinde, bir hafta içinde" dedi Kate'e, "Norfolk'u ele geçirdik, *Merrimack*'i yok ettik ve Virginia sahilini güvence altına aldık."

"Bunların hepsi senin sayende oldu, baba. Karaya çıkılacak noktayı sen seçtin. Şehrin anahtarını sen kabul ettin..."

Chase başını sallayarak Kate'i onaylayıp, bir miktar sosisi midesine indirirken, "Tanrı Bizim Kudretli Kalemizdir" isimli şarkının birkaç dizesini mırıldandı. Yeniden evde olmak güzeldi.

"Vali Sprague başka neler dedi?" Kate'in o sabah yıkanmış saçları, egzotik bir Venedik türbanına benzeyen bir havluya sarılıydı şimdi.

"Aydınlatıcı olmaktan ziyade gevezeydi. Williamsburg Muharebesi'nde –zannedersem, çarpışması denmeli– General Hooker tarafından resmi olarak takdir edildi. Sanırım, şu anda Providence'a geri dönmüştür."

"Ona doğru dürüst bir komutanlık vermemeleri yazık."

Kate'in, kabul etmeli ki, kendi son derece tuhaf tarzıyla, Kate'e apaçık tapan bu küçük milyonerden hakikaten hoşlanıp hoşlanmadığını bir kez daha merak etti Chase. "Korkarım, modern bir generalin başlıca gerekliliklerinden yoksun Vali Sprague."

"West Point'te okumamış olmasını mı kastediyorsun?"

"En iyi generallerimiz gibi hukukla uğraşmıyor oluşunu kastediyorum."

Kate kahkahalara tutuldu. "Bir general olmak için sağduyudan başka hiçbir şeye ihtiyaç olmadığını düşünüyorum bazen." Babasına çay koyması için uşağa işaret ederken, "Ve şans" diye ekledi Kate.

"Eğer gerçek bir komutanlık almazsa, yaşamak için buraya geleceğini söyledi Vali."

"Tüm pamuk imalathaneleri oradayken, burada ne yapacak?"

"Rhode Island Meclisi'ni o kontrol ediyor." Çay fincanını şekerle doldurdu Chase. "Onu Senato'ya seçmelerini sağlayacak. Görev

döneminin bir dahaki Mart ayında başlayacağı anlamına geliyor bu."

"*Senatör* Sprague." Düşünceli bir edayla babasına baktı Kate. "Burada faydalı olur, öyle değil mi?"

"Oh, evet. Ben Wade ve arkadaşlarından alacağı tüm yardıma ihtiyacı var yönetimin..."

"Ben daha ilerisini düşünüyordum, baba; 1864'ü..."

Chase başını salladı. "Evet, Kate. Zaman başka bir başkanı gerektirirse, Senatör Sprague faydalı olacaktır." Kate'e baktı ve yüzündeki ifadeden, vakti geldiğinde ve tamamıyla onun hatırına, Kate'in IV. William Sprague'yla evleneceğini anladı Chase.

Yirmi Altı

Old Club House'un arka verandasında, gözlerini kapamış, kulaklarını yalnızca, iri güllerin havayı kokularıyla kapladığı çiçeklerle bezeli arka bahçede cıvıldaşan kuşların sesine açmış, bir hamakta uzanıyordu Seward. Kongre üç gün önce dağılmıştı ve Seward da, savaş için gösterilen çabanın yavaşlığından ve dünyanın her yerinde köleliğin aşağılık bir şekilde devam edişinden şimdi büsbütün onu sorumlu tutan Blöfçü Ben Wade ve tüm diğer Jakobenlerin hedefi olmaktan kurtulmuş, özgür biri gibi hissediyordu yeniden kendini.

Hamakta bir ileri bir geri sallanırken, arzuyla, Kongre oturum halindeyken Capitol'ü kuşatması için bir müfreze birliğini Capitol'e yollamayı düşledi Seward. Kitlesel bir tutuklama olacaktı. İki meclisin toplanmış üyelerine –birbirlerine zincirlenseler miydi ki?– bizzat o hitap edecekti. Detayları ileriki bir gündüz düşüne bıraktı. Ama şimdilik Meclis Başkanı'nın kürsüsüne o kurulmuştu ve balkondaki askerlerin üstlerine çevirmiş olduğu silahların altında dikilen, korkudan ödleri patlamış Kongre Üyeleri onu izlerken bir puro tüttürüyordu. Doğal olarak, onlara güzel bir dille hitap edecekti; bir ya da iki şaka dahi yapabilirdi. Sonra, savaş zamanında nasıl hiçbir devletin böylesi büyük, yönetilmesi güç ve çoğunlukla da tehlikeli derecede vatanseverlikten nasibini almamış bir zümreyi taşıma lüksüne sahip olmadığını açıklayacaktı onlara. Bu yüzden, hakiki bir kederle hükümetin yasama organını dağıtıyordu. Üyelerin çoğunluğunun evlerine dönmelerine izin verilecekti. Maalesef, vatana ihanet türünden faaliyetlere giriştikleri için yargılanmak mecburiyetinde kalacak bir grup üye vardı. Senatör Wade'e askeri bir mahkeme önünde kendini savunması için her türlü fırsat, elbette verilecekti. Fakat, şayet o ve diğer Jakobenler suçlu bulunurlarsa, elbette –Capitol'ün önünde– asılacaklardı. Uşak, "Bay Chase sizi görmeye geldi, efendim" diye haber verdiğinde, darağaçlarının Capitol'ün sağ ucuna mı yoksa sol ucuna mı yerleştirilmesi gerektiğine karar vermeye çalışıyordu Seward.

Gözlerini açtı Seward ve gözlerinin önünde, böylesi sıcak bir günde beyaz keten takımı içinde nispeten serin kalabilen Chase duruyordu. "Kımıldayamadığım için beni bağışlayın" dedi Seward.

"Bağışlandınız." Bir sandalye çekerek, hamağın ayak kısmına oturdu Chase; sigarasını onun için yaksın diye uşağa işaret ederken, Chase'in tıpkı bir hekim gibi göründüğünü düşündü Seward. "Artık Kongre dağılmış ve endişelenmemizi gerektirecek, bir tek, savaş kalmış olduğundan, sükûnet ve dinginliğin tadını çıkarıyordum."

Başıyla Seward'ı onayladı Chase. "Eski meslektaşlarımız çok zaman alıyorlar. Ben Wade'in ülkenin cehenneme doğru sürüklendiğini ilan ettiğini duydum."

"Tek dileğim oraya önce Wade'in varması" diye karşılık verdi Seward.

"İşler doruk noktasına ulaşıyor, Bay Seward." Gözlerini, kısa bacakları ve iri burnuyla, tüneğinden düşmüş bir papağana çok benzeyen hamaktaki figüre dikti Chase.

"McClellan konusunda mı demek istiyorsunuz?" Chase'in ne demek istediğini iyi biliyordu Seward: Kölelerin azat edilmesi son derece önem taşıyan bir meseleydi şimdi. Fakat, *kimin* köleleri? Sorun buydu. Bu arada, İngiltere ve Fransa hiç olmadıkları kadar isyan taraftarıydı; her iki ulus da, Lincoln yönetiminin, siyah adamın kaderine karşı kayıtsız olduğu görüşünü savunuyordu ama, hiçbirinin siyah adamın kaderiyle ilgilendiği yoktu. Güney'i destekliyorlardı; çünkü onların asıl derdi genç Amerikan imparatorluğunun parçalanıp dağılışını görmekti.

Radikal Cumhuriyetçiler Cumhuriyetçi Parti'yi ve Lincoln yönetimini terk etmekle tehdit ediyorlardı şimdi onları. Kongre'deki Jakoben delifişeklerin bazıları –evet, onları birbirine zincirletecekti Seward ve idamlar da Capitol'ün kuzey kanadında gerçekleşecekti– Lincoln'ün şeytani ılımlılık dehası olan Seward'ın derhal istifa etmesi ve Joint Committee'nin Chase'le birlikte köleleri azat etmesi, McClellan'ı işten atması ve savaşı beraberce devam ettirmesi konusunda ısrar ediyorlardı. Chase'in bu sinsi entrikalara ne boyutta bulaşmış olduğundan bir türlü büsbütün emin olamıyordu Seward. Radikallerden herhangi biri, o veya Başkan hakkında her ne söylerse söylesin, Chase'in onlara katılmaya meyilli olduğunu biliyordu ama.

"O da sorunun bir parçası olmasına rağmen, aklımdaki McClellan değildi." Genç Napolyon'dan nefret etmeye başlamıştı Chase. Norfolk'u bizzat kendisi Birlik'in ellerine teslim ettiğinden beri, askeri kuvvetlere duyduğu tüm saygıyla karışık korkuyu kaybet-

mişti Chase. Gereken tek şey, biraz organizasyon kabiliyeti, bir nebze sağduyu ve cesaretti. McClellan'da bunlardan yalnızca ilki vardı. Diğer hepsiyse Chase'de vardı; sivil liderlerin çoğunda da vardı bunlar. Lincoln dahi, askeri bir harekâtı yönetmek için Richmond'a altı mil yaklaşıp, sonra da, ordusunun mevcudunun isyancıların ordusundan en az beş kat fazla olmasına ve isyancıların komutanı Joe Johnston, sözde Peninsula harekâtının birkaç gerçek muharebesinden biri olan Seven Pines'ta ağır bir yara almış olmasına rağmen, şehri almayı başaramamış McClellan'dan daha donanımlıydı. Johnston'ın yerine, Blair'lerin arkadaşı Robert E. Lee getirilmişti.

Haziran ve temmuz ayları boyunca, daha fazla asker istemeye devam etmişti McClellan. Lee'nin Birlik ordusuyla çarpışmaya hazır iki yüz bin adamı olduğunu iddia etmişti. Aslında, Lee'nin ordusunun seksen beş bin adama yakın olduğunu öğrenmişti Chase. Ümitsizlik içinde, gizlice Washington'dan ayrılmış ve Winfield Scott'la görüşmek için Hudson River üzerinden West Point'teki askeri akademiye gitmişti. Bu görüşmeden iki sonuç çıkmıştı: Halleck, yakında başkomutan olarak şehre gelecekti ve General John Pope –o da Batı ordusundandı– başkenti korumak ve yakınlardaki Shenandoah Valley'de dilediği gibi dolaşan, tehlikeli "Stonewall" Jackson'ı şehirden uzak tutmak için yeni kurulmuş olan Virginia Ordusu'nun komutanlığına getirilmişti. Nihayet, Pope'un batıdan, McClellan'ın da doğudan Richmond'a yaklaşmasıyla, düşmesi kesin gibiydi artık şehrin.

McClellan'ın birlikleri hâlâ Chickahominy River tarafından ikiye bölünmüş vaziyetteydi; yağmur yağıyordu ve akarsular yükselmişti. Derken, herkes McClellan tek bir saldırıyla Richmond'ı alabilirmiş gibi davranıyorken, Lee, McClellan'a saldırdı ve sahip olduğu azıcık cesareti de kaybetti McClellan. Başkan'ı ve Stanton'ı suçladıktan sonra, James River'a doğru geri çekildi Genç Napolyon ve Harrison's Landing'de yeni bir karargâh kurdu.

Konfederasyon Hükümeti, ordusuna asker almakta olduğundan, Kuzeyli valilerle buluşması ve onlardan, daha fazla askeri göreve çağırması için Başkan'a ricada bulunmalarını istemesi için Seward'ı gizlice New York City'ye yolladı Lincoln. Artık Birlik ordusuna yazılmak için genel bir coşku kalmadığından, Kongre dağılmadan bir gün önce, yaşları 18-40 arasındaki erkekler askeri görevden sorumlu tutulabilirlerdi.

Fakat, Seward'ın evine McClellan hakkında tartışmaya gelmemişti Chase. McClellan'ın işe yaramaz olduğuna karar vermişti ve Lincoln'ün onu yakında başka biriyle değiştireceğini biliyordu. Joint Committee'nin üzerinde harika bir izlenim bırakmış ve sıkı bir İlgacı olan John Pope'a mutlak inancı vardı Chase'in. Yazgısı önceden belirlenmiş olan sonuna varacaktı savaş. "Ama Bay Seward, kölelik konusunda daha fazla sessiz kalamayız."

Seward'ın bir papağınınkine benzeyen parlak, tek bir gözünün tüm ilgisine mahzar oldu Chase; Chase'in, boylu boyunca uzanmış yatan Dışişleri Bakanı'nın her iki gözünü de aynı anda görmesini imkânsız kılıyordu Seward'ın burnu.

"Sessiz mi? Bay Chase, başka hiçbir şeyden bahsetmiyoruz. Başkan bile bir İlgacı gibi konuşmaya başladı. Sınır eyaletlerinden gelen o Kongre Üyeleri'yle konuşmaya çalışmanın hiçbir faydası olmayacağını söyledim ona. Ama konuşması gerektiğini düşündü Başkan. Bu yüzden, zencilerinin her birinin başına üç yüz dolar vereceğini söyledi onlara geçen hafta ve onlar da hayır dediler."

"*Hepsi* hayır demedi." Böylesi güç bir işi halletmek için uyguladığı yöntemde Lincoln'ü her zamankinden de beceriksiz bulmuştu Chase. Bu Kongre Üyeleri'nin vatanseverliğine seslenmişti Lincoln; hepsi de, aşağı yukarı isteyerek Birlik'in tarafında olduklarından bir işe yaramamıştı bu. Sonra da, eyaletlerinin sınırları içinde köleliği devam ettirdikleri sürece, isyankâr eyaletlerin daima sınır eyaletlerinin de bir gün onlara katılacağını düşünecekleri, buna karşın, kölelik kaldırılır ve köle sahiplerine tazminat ödenirse, isyankâr eyaletlerin savaşmaya daha fazla devam etmeyecekleri gibi tuhaf bir görüş ortaya atmıştı Lincoln. Mantık ilmini uygulamak için gösterdiği pek çok çaba gibi, Lincoln'ün bu denemesi de, onun konuşmasını dinleyen sınır eyaletlerinden çoğu kişi gibi Chase'e de itici gelmişti. "Fakat, zannedersem, bir Kentucky'li olduğunu unutmak güç Başkan için ve Bayan Lincoln'ün erkek kardeşlerinin hepsi bize karşı savaşıyor."

Hamağı Chase'in başını döndüren bir yarım daire şeklinde sallayarak, "Bence, kayınbiraderlerinin üstüne çıkmakta tuhaf derecede kabiliyetli Başkan" dedi Seward.

"Keşke bu meselede herkesin üstüne çıksaydı."

"Siz olsanız, Birlik içindeki tüm köleleri özgür mü bırakırdınız?"

"Evet, Bay Seward, öyle yapardım."

Eğleniyordu Seward. "Ve isyan halindeki eyaletlerdeki köleleri de?"

"Her isyancı eyalete boyun eğdiriliyorken, ordu komutanlarına serbest bıraktırırdım köleleri."

"Başkan yerine ordu komutanlarına, öyle mi?"

Akıllı bir yaklaşımla, "Bana kalırsa" dedi Chase, "elverişli yöntem budur."

"Anlıyorum." Chase'in, köleliğin kaldırılması konusundaki tüm tutkusuna rağmen, böylesi asil bir eylemin şerefinin birazının bile Başkan'a mal edilmesini istemediğini görmüştü Seward. Diğer taraftan, Lincoln'ün herhangi bir suçu üstlenmesine karşı çıkmazdı Chase.

"Bence, Bay Seward, bu konuda Başkan'ı yönlendirmek bize düşüyor. Kendi rızasıyla harekete geçmeyecek..."

"Sizi şaşırtabilir, Bay Chase."

Beklenti dolu bakışlarla Seward'a baktı Chase. "Nasıl bir şekil alabilir bu sürpriz?"

"Bana kalırsa, Bay Lincoln bu konu üzerinde çok düşünüyor; bu da bir hamle yapmak üzere olduğu anlamına geliyor."

"Siz onunla sırlarını paylaşıyorsunuz, elbette." Kibardı Chase; ama bundan daha fazlası değildi. Seward'ın dilediğince davranmasına izin verildiği takdirde, sonbahardaki kongre seçimlerinin sonuna dek hiçbir şey yapılamayacağını biliyordu. Chase gitmek için ayağa kalktığında, şaşırtıcı derecede gençlere özgü bir sıçrayışla hamağından kalktı Seward.

Chase'i evin içine doğru götürürken, "Keşke başımızda bir Cromwell olsaydı!" diye haykırdı Seward.

Seward'ın buna benzer konuşmalar yaptığını daha önce de sık sık duymuş olan Chase, "Siz mi?" diye sordu.

"Ya da siz. Hatta, Lincoln bile."

"*Onun* çetrefilli... meselelerin altından kalkabileceğini sanmıyorum."

"Siz yapabilir miydiniz, Bay Chase."

Alnındaki teri sildi Chase. Evin içi arka verandadan bile daha sıcaktı.

"Bir savaşta liderliği tek bir kişiye vermek baştan çıkarıcı bir fikir. Fakat, savaş biter bitmez derhal öldürülmeli elbette."

Neşeyle, "Ben bundan kaçınırdım" dedi Seward.

Aklında Shakespeare değil de, Kutsal Kitap ve akan kanıyla insanlığı kurtarmak için çarmıha gerilen İsa, "*Sen de mi Brutus*?" dedi Chase. İlahi, yaşanmaya değer bir kader olurdu *bu*.

Hazine Bakanı, Seward'ın evinden çıktığında, Nicolay'ın ofisinin penceresindeydi Hay. "Entrika çeviriyorlar" dedi Nicolay'a. "Chase ve Seward bir şeyler planlıyor."

"Hayatta kalabiliriz." Nicolay ayağa kalkmıştı. Minnesota'nın serin, vahşi kırlarına doğru yola çıkmak üzereydi. Kongre Üyeleri evlerine dağıldıktan sonra, sekreterlerin işlerinin yarısı gizemli bir şekilde sona ermişti. Chase faytonuyla uzaklaşırken, onu izledi Hay. Derken, yaz günlerinin açık hava eğlencesi son model tramvay, krem ve beyazdan oluşan tüm ihtişamıyla Beyaz Saray'ın altından geçti ve iyi giyimli birkaç beyefendi ve hanımefendi, her neredeyse Başkan'a el salladı. Hay de onlara el salladı.

Kısmen kendine, kısmen de çok meşgul olan Nicolay'a, "Sanırım" dedi Hay, "Bayan Kate'e bir ziyarette bulunacağım."

"Çocuk Vali şehirde, değil mi?"

"Hayır. Sanırım, Corinth'te. Savaşı batıda nasıl bitireceğini Halleck'e açıklaması için ona müsaade etmesini rica etti Tycoon'dan.

"Halleck oraya ne zaman gidecek?" Nicolay'ın heybesi kağıtlarla dolmuştu şimdi.

"Ayın yirmi üçünde diyor. Erteleyip duruyor. Eğer ben Başkomutan'ın yerinde olsaydım, koşa koşa gelirdim." Nicolay'ın masasına oturdu Hay. "Bayan Kate, bu yaz her zamankinden de hoş."

"Öyleyse, dikkatli ol. Entrika çeviriyor *o*."

Lincoln ofise girdi. "Evet, Bay Nicolay. Görüyorum ki, bugün gidiyorsunuz."

"Evet, sir."

"Umarım, Bayan Therena Bates'i görebilirsiniz."

"Chippewa'lar ve Cheyenne'lerden fırsat bulabilirsem, göreceğim, sir."

"Evet." Lincoln kaşlarını çattı. "Tam size göre biçilmiş bir işiniz olacak. Sanki yapacak yeterince işimiz yokmuş gibi, bir de Kızılderili savaşı çıktı başımıza. Şef Hole-in-the-Day'e saygılarımı iletin."

"İleteceğim, sir."

Lincoln'ün başka bir âleme sürüklendiğinin farkında olan Hay, "Ona kafa derini sun" diye ilave etti. Dalgınca, üzerine gazetelerin yığılmış olduğu masaya doğru yürüdü Lincoln. Eline New York

Tribune'ü alarak, "Horace Greeley'den bir haftadır haber almamış olmam" dedi Lincoln, "hayra alamet değil."

"Belki de" dedi Hay, "hastadır."

Başmakalenin olduğu sayfaya bir göz atarak, "Oh, *o* haberi duymuş olurduk" diye cevap verdi Lincoln. " 'Büyük bir adam hızla yok oluyor' yazarlardı. Geçen haftaki İstimlak Yasası'nı destekliyor ama, yeterince ileri gitmediğini söylüyor yasanın. Vatan hainliğinden suçlu bulunan herhangi bir kimsenin kölelerinin özgür olduğunu söylemekten daha ne kadar ileri gidebilir Kongre?"

Lincoln'ün gazetelerle ilgili sorular sorduğu zamanlarda, ikisinden de editörün yerine konuşmalarını beklemediğini hem Nicolay hem de Hay biliyordu. Bunun ardından, James Gordon Bennett'a birkaç keskin soru yöneltti Lincoln; sonra da, *Herald*'ı yere fırlattı. "Bu insanların yazdıklarını okumamalıyım" dedi; sonra da, "Her neyse; Demiryolu Kanun Tasarımız popüler olmuş gibi duruyor."

"Fakat, *New York Times*" dedi Nicolay, "tarihteki en pahalı savaşın ortasında, nasıl olup da, bir sahilden diğerine uzanan bir demiryolu hattının masraflarını karşılayabileceğinizi merak ediyor."

"Yalnızca Batı Iowa'dan San Francisco'ya uzanan..." Bir an için özlem dolu gözüktü Lincoln. "Biliyorsunuz, bir gün o trene binmeyi gerçekten umuyorum. Pasifik Okyanusu'nu görmeyi çok istiyorum. Son arzum bu." Nicolay'a doğru döndü Lincoln. "General McClellan'ın bana yazmış olduğu mektubun, hani şu bana Harrison's Landing'de verdiğinin bir kopyası var mı sizde?"

"Evet, sir."

Masasının üzerindeki ufak kasaya dokundu Nicolay. "Burada saklı tutuyorum onu."

Ancient, Hay'e dönerek, "Sen de onu kasada kilitli tut, John" dedi; sonra Nicolay'a iyi yolculuklar dileyip, Tad'in anında bir trampeti gümbürdetmeye başladığı kendi ofisine geri döndü. "Oğlum!" Başkan'ın koridordan gelen yumuşak sesini duydular. "Daha az ses çıkarmayı başaramaz mısın?"

"Bayan Edwards evine döndüğünden beri vahşileşti bu çocuk." Hay'in çocukların nasıl yetiştirilmesi gerektiğine dair kendi fikirleri vardı ve onun standartlarını yakalamayı büsbütün başaramıyordu Lincoln'ler. Tad her yerde görülüyor, duyuluyor ve ayak altında oluyordu.

"Bayan Edwards'ın daha uzun süre kalmasını umuyordum" dedi Nicolay.

"O bile Hellcat'i idare edemiyor."

"Rezalet hiç durmuyor." Çantasını kapadı Nicolay. "Seni kıskanmıyorum, Johnny."

"Sence Bayan Lincoln deli mi?" Aralarında durmaksızın yinelenen bir diyalogdu bu.

"Muhakkak ki, diğer insanlar gibi değil. İçinde iki kişi var..."

"Hem Hell hem de Cat o. Üstelik bir de Hellcat var. Etti sana *üç* kişi." Willie'nin ölümünden beri, Bayan Lincoln'e karşı sıcakkanlı davranmak ve ona yardımcı olabilmek için pek çok zahmete girmişti Hay; ama hiçbir şey, Madam'ın her zamanki gibi acil para talepleriyle birleşen şüphelerini dindirmiyordu. Watt, Başkan'ın Kongre'ye Mesaj'ından hayli büyük olan bir bulutun altında, gizemli bir şekilde Beyaz Saray'da çalışmaya devam ettiğinden, nezaketi her geçen ayla birlikte daha da fazla sınanan nazik Binbaşı French'e her geçen gün daha da fazla yönelmişti Madam. Bu arada, olabilecek en derin yastaydı. Askeri Bando'nun yaz gecelerinde Başkan'ın Parkı'nda çalmasına artık izin verilmezken, Willie'nin ölmüş olduğu yatak odasının yanı sıra, çocuğun yıkanıp hazırlandığı alt kattaki Yeşil Oda da, Madam için girilmeyecek yerlerdendi artık. Kendi acısına sabırla katlanmıştı Başkan; gerçi, Hay'e, oğlunun ölüm döşeğinden ayrılır ayrılmaz Ancient'ın gözyaşları içinde ofisine geldiğini ve sanki olanlara inanamıyormuşçasına, "Nicolay, oğlum gitti. Gerçekten gitti. Gitti" diye tekrar ettiğini söylemişti Nico. Ama burada bitmişti. Bundan sonra, Hay'in bildiği kadarıyla, acısını kimseyle paylaşmamıştı Lincoln.

Elinde çantasıyla kapıdaydı Nicolay. "Zaman zaman seni düşüneceğim, Johnny. Güzel Kate'e karşı dikkatli ol."

"Medusa gibi mi?"

"Gelen sürprizden hoşlanacaksın. Keşke ben de burada olsam."

"Sürpriz mi?" Genellikle Nicolay'ın bildiği her şeyi bilirdi Hay. Fakat son günlerde, Ancient'la Nicolay'ın Başkan'ın Ofisi'nde sık sık yalnız kaldıklarını ve o ne zaman içeri girse, ansızın sustuklarını fark etmişti Hay.

"Göreceksin. Şimdi gitmek zorundayım. Kasanın anahtarı sende. Diğer her şey de düzenli." Hay'in elini sertçe sıktı Nicolay ve odadan ayrıldı. On dakika sonra, Nicolay'ın kasanın anahtarını ona vermeyi unutmuş olduğunu fark etti Hay. Aceleyle aşağı kata koşturdu ama, Nicolay'ın faytonu çoktan istasyondan ayrılmıştı.

Sürpriz, 22 Temmuz'daki Kabine toplantısında gerçekleşti. İlk başta toplantıya dahil olmayacağından korkmuştu Hay; ama son dakikada, diğerlerinin söylediklerine ilişkin notları istediğini söylemişti Başkan.

Oda aydınlık ve hava sıcaktı. Açık pencerelerden vızıldaşan sinekler girip çıkıyordu. Lincoln kravatını gevşetmişti ve boğumlu esmer boynu, Büyük Şef Hole-in-the-Day'e de ait olabilirmiş gibi duruyordu. Blair haricindeki tüm Kabine üyeleri toplantıdaydı. Biraz iş görüldükten sonra cebinden bir belge çıkardı Lincoln ve gözlüğünü taktı. Ama elindeki sayfalara bakmak yerine, tavandan sarkan gaz lambası armatürlerine bakıyordu. "Takip etmekte olduğumuz –askeri ve siyasi– tatbikat planlarında ne yapacağımızı bilemediğimiz bir noktaya geldiğimizi düşünüyorum. Kasım ayında zor bir seçimle karşı karşıya kalacağız. Pennsylvania, Ohio ve Indiana'yı kaybetme ihtimalimiz var. Bu arada, Fransız dostlarımız sınırın diğer tarafındaki Meksika'da ortalığı karıştırmakla ve Britanyalı dostlarımız da, üzerinde mutabakata varmış olduğumuz tarafsızlık anlaşmasını çiğneyerek, isyancıların, tersanelerini kullanmalarına müsaade etmekle meşguller. Bir yıl içinde, kamu borcunun doksan milyon dolardan yarım milyar dolara çıktığını söylüyor Bay Chase. Şahsen, her iki meblağı da gözümde canlandıramıyorum. Ama savaş meydanlarında ve dünya siyasi arenasında zafer kazanmadan, daha fazla bu şekilde devam edemeyeceğimizi biliyorum."

Elindeki kağıtlara bir göz attı Lincoln. Ancient'ın ne yapmak üzere olduğunu dünyada tahmin edemiyordu Hay. Fakat Seward biliyordu meseleyi; Başkan'la ciddi ciddi tartışmıştı. Chase şüpheleniyordu ve şu anda son derece huzursuzdu. Bir bakıma –Lincoln'ün kaleminin tek bir vuruşuyla– bizzat kendisi Lincoln'ün üzerindeki ahlaki üstünlüğünü kaybedebilirdi. "Bildiğiniz gibi, eğer ülkenin dört bir köşesindeki *bütün* köleleri azat ederek Birlik'i koruyabileceksem, bunu yapacağımı bir kereden fazla dile getirmişimdir. Eğer kölelerin *hiçbirini* azat etmeyerek Birlik'i koruyabilirsem, bunu yaparım. Eğer Birlik'i, kölelerin *bazılarını*, diğerlerini değil, azat ederek koruyabileceksem, bunu da yaparım. İlk seçeneği gerçekleştirebilecek siyasi gücüm yok. İkinciyi yapmaya ne isteğim ne de ihtiyacım var. Bu yüzden, askeri bir gereklilik olarak, üçüncüsünü yapacağım şimdi."

Odadaki sessizlik, sineklerin vızıltılarıyla daha da derinleşiyordu; iri, mavimsi sinekler silahlardan fırlamış mermiler gibi geçi-

yorlardı Hay'in gözünün önünden. Nihayet, dizginleri ele geçirmişti Ancient. Chase'in yüzü bembeyazdı; altüst olmuştu. Seward ise pencereden dışarılara doğru dalmış, başka, daha güzel bir dünyada gibiydi. Stanton kaşlarını çatmıştı. Peruğunun altında soğuk terler döküyordu Welles. Bates kederli görünüyordu. Smith ise kayıtsız. "Bir bildiri hazırladığımı söylemeliyim sizlere; adı *Emancipation Proclamation.** Vakti geldiğinde, yayımlayacağım bu bildiriyi. Ve bir kanun olacak bu. Burada fikrinizi sormuyorum sizlere; fakat, yazdıklarımı size okuduktan sonra, elbette yorumlarınızı dile getirebilirsiniz."

Ardından fevkalade ustaca yazılmış bir belgeyi okumaya koyuldu Lincoln. Kongre'den, köleliğin kaldırılmasını destekleyen unsurlara mali yardım sağlamanın bir yolunu bulmasını isteyeceğine dair söz veriyordu Birlik dahilindeki köle sahibi eyaletlere. Birlik'e karşı ayaklanmış eyaletlere gelince, ifade şöyleydi: "Birleşik Devletler ordusu ve donanmasının başkumandanı olarak, kutlu 1863 yılının, Ocak ayının ilk gününden itibaren, Birleşik Devletler'in anayasal nizamını pratik olarak tanımayan, bu nizama boyun eğmeyen ve onu savunmayan herhangi bir eyalet ya da eyaletlerde köle olarak tutulan kişilerin o günden itibaren ve ebediyen özgür olacağını emir ve ilan ediyorum." Elindeki sayfaları masanın üzerine bıraktı Başkan; gözlüğünü çıkardı ve burnunu ovuşturdu.

Bu sırada, geç kaldığı için özür dileyerek Blair girdi odaya. Sessizce, onun bildirinin taslağını okumuş olduğunu işaret etti Lincoln; okumuş okumasına ama, sevinçle karşılayarak değil diye düşündü Hay.

Protokolün gerektirdiği üzere Seward'a değil, Chase'e doğru döndü Lincoln. "Şu anda efendilerinden kurtulmuş isyankâr eyaletlerdeki zenciler hakkında ne yapılması gerektiği sorusuna ilişkin aklımda olan birkaç askeri emri dün hep beraber tartıştık, Bay Chase; zannedersem, işçi olarak ya da buna benzer görevlerle tarafımızdan işe alınabilecekleri hususunda hemen hemen hemfikiriz. Sizin haricinizde herkes, zencileri tropikal bir bölgede oluşturulacak bir koloniye yerleştirme planını destekledi."

* Birleşik Devletler sınırları içinde, isyan halindeki eyaletlerdeki kölelerin özgürlüğünü ilan eden bildiri; azatlık, kurtuluş bildirisi ya da ilanı. (ç.n.)

"Evet, sir." Chase boğazını temizledi ve ansızın sinirli olduğunun farkına vardı; ama nedenini bilmiyordu. "Üç milyon zenciyi bu kıtadan taşıyıp, Orta Amerika veyahut Atlantik üzerinden Afrika'ya göndermemiz fikrinden hiçbir zaman hoşlanmadım. Hiçbir şey değilse bile, taşıma masrafı bir engel."

"Israrınız üzerine bu sorunu tartışmayı ileriki bir tarihe bıraktım. Öte yandan, eski kölelerin silahlandırılması hususunda bazılarınızla görüş ayrılığı içindeyim. Böylesi bir eylemin sınır eyaletlerinde son derece tahrik edici bir etkisi olacağını ve isyancıları da herhangi bir konuda fazla etkilemeyeceğini düşünüyorum."

"Bu konuda, sir, aynı fikirde değiliz." Yardım için Seward'a baktı Chase; ama Seward'ın yardım edeceği yoktu. Bu konuda onunla aynı fikirde olan Stanton'a baktı; fakat Stanton sessiz kalmayı tercih etti. "Bize okumuş olduğunuz bildiriye gelince, bu zenciler onların yargılama yetkileri kapsamında olduğundan, köleleri azat etme –ve silahlandırma– görevini çeşitli generallere bırakmanızı tercih ederim. Fakat buna karşı olduğunuzdan, bunun yerine, bildiriye tam destek veriyorum."

Chase'i onaylayarak başını salladı Başkan. "Teşekkür ederim, Bay Chase." Sonra Montgomery Blair'e döndü. "Dünkü toplantıyı kaçırdınız ama, toplantının ana fikrini biliyorsunuz ve bildiriyi de önceden okudunuz."

"Evet, sir." Blair'in doğuştan sert olan yüzü, gözlerinin cilalanmış gri mermerler gibi parlamasına yol açan parlak güneş ışınlarının etkisiyle daha da vahşileşmişti. "Sanırım, benim görüşlerimi biliyorsunuz. Savaşın *sonunda* tüm kölelerin özgür bırakılmasını istiyorum ve sonra da, her bir zencinin gemilerle Afrika'ya ya da Granada'ya veyahut onlar için her nerede bir ülke bulabilirsek oraya gönderilmesini arzu ediyorum. Halk, Bay Chase..." diyerek parlak bakışlarını, uysal Roma büstünü andıran Hazine Bakanı'na çevirdi Blair ve devam etti: "...zencileri hiç getirilmemiş olmaları gereken bu kıtadan taşımak için gerekli olan parayı bulacaktır; bu savaş da, onları ilk başta buraya getirmiş olduğumuz için Tanrı'nın bize verdiği cezadır."

"Ne güzel söylediniz, Bay Blair." Pek yavandı Lincoln. "Benim görüşüm de bir hayli bu doğrultuda; fakat, tartıştığımız sorun bildiri. Bildiri hakkında ne düşünüyorsunuz?"

"Benim görüşüm, sir, eğer bu bildiriyi yayımlarsanız, Kasım seçimlerini kaybedeceğimiz ve sizin de Demokrat bir kongreyle karşı karşıya kalacağınız yönünde."

Blair'in açıksözlülüğü karşısında afallamıştı Lincoln. Ama o daha bir şey diyemeden, Seward lafa karıştı. "Başkan'ın her şekilde yayımlamak niyetinde olduğu bildiriyi sonuna dek destekliyorum ve bu bildirinin bize zarardan çok fayda sağlayacağını düşünüyorum; bilhassa da, Avrupa güçleriyle olan ilişkilerimizde. Fakat, Bay Başkan, savaşı *kazanmadığımız* aşikâr olduğundan –ve bu süreçte iflas ediyor olduğumuzdan– bildirinin yayımlanmasını, askeri başarılarla desteklenen bir ülkeye sunulabileceği güne dek ertelemenizi saygılarımla öneririm. Yoksa, bu kadar çok aksiliğin ışığı altında, geri çekilirken attığımız son bir feryat etkisi bırakacaktır bildiri."

Lincoln kollarını gerdi; bunun, daima, karşı karşıya geldiği bir sorunun en güç kısmını atlatmış olduğuna işaret ettiğini biliyordu Hay. "Bu çok akıllıca bir tavsiye, Vali ve ben de bu önerinize uyacağım." Sayfaları Hay'e verdi Lincoln. "Bay Hay, bunları ufak kasaya kilitleyin." Kendini hafiften rahatsız hissetti Hay. Anahtar *neredeydi*? "Bir zaferi kutlayabilecek durumda olduğum güne dek tüm bunları bir sır olarak saklayacağız. General McClellan'dan" dedi ve Stanton'a döndü Tycoon, "ne haberler var?"

"Büyük Amerikan Kaplumbağası yerinde duruyor."

Bıkmış bir edayla, "İstikrarlı biri" dedi Başkan. "Yakında, başkomutan olarak General Halleck'i burada bulacağız. West Point'te, Old Brains* diye biliniyor ve kendisi, ne âlâ ki, yeniden General Scott'ın tercihi. General Halleck'in yazdığı *Elements of Military Art and Science* adlı kitabı da okuyorum bir süredir; son derece önemli bir kitap, son derece önemli."

Herkesin aklındaki savaşan general fikrine uyan General Pope'a kaydı sohbet. Chase, Pope'la pek sıkı fıkı olmuştu; onun İlgacılar üzerinde mükemmel bir etki bıraktığı Capitol'ün çevresinde ateşli General'e refakat bile etmişti. Pope'un babası, mahkemelerinde Lincoln'ün de avukatlık etmiş olduğu bir Illinois Bölge Yargıcı'ydı. Fakat Pope'u terfi ettirmek için hiçbir şey yapmamıştı Lincoln. Batı'da Halleck'in altında, kendi başına başarılı olmuştu Pope. Lincoln West Point'te Scott'ın yanındayken, Stanton, Pope'u Washington'a çağırmış ve Virginia Ordusu adıyla bilinecek yeni bir ordunun komutanlığını teklif etmişti ona; McDowell, Frémont

* Old Brains: İngilizce'de Eski/Yaşlı Beyinler/Kafalar anlamına geliyor. (ç.n.)

ve Banks de aynı orduda, Pope'un altında görev yapacaktı. Pope komutanlığı kabul etmişti. Muazzam bir sakalı ve ihtişamlı bir görünüşü olan bir adamdı. Maalesef, görür görmez McClellan'dan hoşlanmamıştı Pope ve McClellan da bu hislere karşılık verdi. Sonuç olarak, Virginia ve Potomac Orduları iki rakip tarafından komuta ediliyordu artık. Şimdiye dek, komutanlarının sinir bozucu yanlarını görmezden gelmeyi seçmişti Lincoln. Ona bakarsanız, McClellan'ın Harrison's Landing'de Lincoln'e vermiş olduğu mektubu okuduktan sonra, Ancient'ın bir aziz olduğu sonucuna varmıştı Hay. Richmond'ı almayı beceremeyen McClellan, Başkan'a, Birlik'i korumak için sürdürülen asil savaşın Güneyli insanlar ve onların köleleri de içeren mallarına karşı yapılmaması gerektiği anlamına gelen, siyasi tavsiyelerle dolu bir mektup sunma cüretinde bulunmuştu. Bu belgenin, McClellan'ın 1864'te başkanlığa yarışacağı platformun ilk ayağını oluşturmak için yazılmış olduğu Hay'in gözünde aşikârdı. Diğerleri de aynı yorumu yaptıklarında, bilgece bir gülümseme takınmaktan öte bir yorum yapmayan Lincoln için de açıktı bu.

Lincoln'ün isyankâr eyaletlerdeki köleleri azat etme planına böylesi yürekten katıldığı için *kendini* bir aziz olarak görüyordu Chase. Kabul etmeli ki, başka da bir şansı yoktu; çünkü bu konuda, hiç tarzı olmadığı biçimde kararlı davranmıştı Başkan. Kabine'yi, onlara ne yapmak niyetinde olduğunu söylemek için toplamıştı Lincoln. Arkasında, ipleri elinde tutan Seward'ın olduğu belliydi; Chase ikiye bir kalmıştı. Seward'ın bu yönetimin beyni olduğundan hiç bu denli emin olmamıştı Chase; böylesi programsız ve hiçbir izleği bulunmayan bir hükümetin artık ne kadar beyni olabilirse. Onun büyük stratejiler yaratmasına müsaade edilmediğine göre, en azından –bu vicdansız siyasetçiler tarafından elbette nadiren kulak verilen– vicdanın sesi olmaya devam edebilirdi.

Sohbet dağılmaya başladığında, kendi konularından birini ortaya attı Chase. "Nakit para meselesinde..."

Uzun uzun iç çekti Lincoln ve Stanton dışındaki herkes gülümsedi.

Genel olarak itibari paranın, özel olarak da sözde yeşil papellerin nazik doğasından anlayan Chase, Başkan'ın ulusal maliye fikriyle dahi başa çıkamamasının, hiçbir şeyin değilse bile, yetersizliğinin bir işareti olduğunu düşündü. "Nakit para meselesinde" dedi Lincoln, "her zaman fazla nakit paramız olduğunu, ki bunun da,

çok az paramız olduğu anlamına geldiğini biliyorum. Burada olsaydı, eski ortağım Billy Herndon'ın söyleyeceği gibi, son derece metafizik bir durum bu."

Hay'in gözünde, Herndon'ın Sal Austin'in yerindeki görüntüsü belirdi ansızın ve yaşlı adamın, kur yapmakta olduğu genç kızla evlenip evlenmediğini merak etti; şayet evlendiyse, acaba söz vermiş olduğu üzere viskiyi bırakmış mıdır Herndon diye düşündü. Tycoon'un hatırına, bırakmış olduğunu umuyordu Hay.

Kibar olduğunu umduğu bir tebessümle, "Metafiziğe gönderme yapmak değildi niyetim" dedi Chase. "Madeni paralarımız için bulduğum tabirin kağıt paraların üzerine de basılması yönündeki şahsi arzumu Kabine'nin önüne yeniden getirmek istememiştim. 'In God We Trust*' tabirini kastediyorum, elbette."

Meselelerde daimi muhalif olan Bates, "Muhakkak ki" dedi, "Kilise ve devletin anayasal ayrımı, yasadışı değilse bile, son derece yakışıksız kılıyor böylesi bir tabiri."

Ayağa kalkarak, "Ee" dedi Lincoln, "yeşil papele İncil'e ait bir etiket koyacaksanız, Peter ve John'unkini öneririm: 'Ne gümüşüm ne altınım var; ama neyim varsa sana sunuyorum.'" Bu söz üzerine kopan kahkahalarla birlikte ofisine çekildi Başkan ve Tanrı'dan korkan her Birlikçi için büyük önem taşıyan bir konuda Başkan'dan, bir kez daha, doğrudan bir cevap almayı beceremediğinin farkına vardı Chase.

Kolunu Chase'in omzuna attı Seward; Chase'in derinden nefret ettiği fakat ülkesi için pek çok başka şey gibi katlandığı bir hareketti bu. "Olduğunu zannedebileceğiniz özgür bir düşünür değil Başkan."

"Hiçbir şey zannetmiyorum." Yanındaki ufak tefek adamdan yayılan, bayat puronun dumanının kokusunu alabiliyordu Chase; Seward'ın nefesi Porto şarabı içtiğini de ele veriyordu.

İki adam kalabalık koridordan aşağıya doğru ilerlerken, rahatça, "Kölelerin azat edilmesi arzunuza kavuştunuz" dedi Seward. Her adımda, bir ricası olan ya da iyi dileklerini iletmek isteyen biri, Chase'i veya Seward'ı ya da her ikisini birden durduruyordu. Seward'ın cevapları neşeli ve yuvarlak; Chase'inkilerse ciddi ve belirsizdi.

* İng.: Tanrı'ya inanıyoruz, güveniyoruz. (ç.n.)

"*Benim* değil bu arzu. Sınır eyaletleri meselesi hâlâ var. *Ben* olsam, her yerdeki tüm köleleri azat ederdim."

"Öyleyse, *sizin* Hazine Bakanı'nıza acıyorum; çünkü bundan böyle dünyanın hiçbir yerinde başka bir Hazine senedi satamayacak."

Seward'a, soğuk olduğunu umduğu bir bakış attı Chase; fakat muhakkak ki, baktığı yeri görme yetisini neredeyse tamamen yitirmiş bir gözün attığı bir bakıştı bu. Diğer yandan, bu göz çevrede olan her şeyi gayet iyi seçebiliyordu.

Ön salonda, kısa bir zaman önce yazı geçirmek için evlerine taşınmış olan Ohio'lu genç generalin yanında duran, ışık saçan Kate'i görüyordu bu göz. Chase odaya girince, General ayağa fırladı. Uzun boylu, mavi gözlüydü General; altın sarısı, dalgalı, gür saçlarının yanı sıra, en az saçları kadar sarı bir sakalı da vardı. Kate, General'in en azından sakalını yaldızla boyamış olduğunu ileri sürdüğünde, numune ya da bir anı olarak veya her ikisi için de uygun olduğunu söylediği bir buklesini kesmişti sakalının General. Ohio, Hiram'daki genç karısı Lucretia'ya çelik kadar değilse de, altın kadar sadık olması gerektiği gerekçesiyle bu emaneti reddetmişti Kate. Keşke, diye defalarca düşünmüştü Chase, William Sprague'da James A. Garfield'ın cazibesinin ve bilgisinin yarısı olsaydı; ya da başka türlü söylemek gerekirse, General Garfield'da, Sprague'nun servetinin onda biri olsaydı; otuz yaşında ve bekâr Garfield, hakikaten de uygun bir damat olurdu. Fakat, hiçbir şey olması gerektiği gibi olmaz bir türlü. Evliydi Garfield ve fakirdi.

Kate limonata servisi yapmaya başladı ve Kabine'de ne olduğunu sordu babasına; babasının, kölelerin azat edilişini ilan eden gizli bildiriye dair bilgileri içermeyen toplantı raporunu dikkatle dinledi.

Chase limonatayı ağzına diktiği esnada, nihayet, "Bugün misafir kabul ediyorum" dedi Kate. "Artık Kongre dağılmış olduğundan, şehirde kalan herkese evde olacağımı söyledim."

"Şey, ordu burada kaldı" diye karşılık verdi Chase.

"Kötü şans" dedi Garfield. "Nihayet bir şeyler olmaya başladı ve ben burada, şehirde bekliyorum."

"Savaş için değilse de, bizim için iyi bu" dedi Kate.

"Fazla beklemeyeceksiniz" dedi Chase. Altın kordonlu ve altın düğmeli keten bir kıyafet –Kate'in son icadıydı bu– içindeki uşak, çay standının üzerine kekleri yerleştirirken, konuşmayı kesti. Uşak onları duyamayacak bir mesafede durduğundaysa, "Sanırım, sizin

için Florida komutanlığını aldım. Fakat bu bir sır" diye mırıldandı Chase.

"En çok istediğim buydu!" Garfield'ın genç yüzü canlanmıştı. General Garfield'a Apollo diyordu hanımlar. "Batıdaki birlikler Richmond'ın *alt taraflarında* doğu birliklerine katıldığında belli olacak savaşın kaderi."

"Ama önce General Halleck'in şehre varmasını beklemeliyiz. Son kararı o verecek. Stanton onu seviyor ve Başkan da ondan hoşlanacağını *düşünüyor*."

"Ah, birinci sınıf bir generaldir Old Brains. Doğuştan saha komutanı değilse de, bir başkomutandır. Batı'da kazandığımız tüm muharebeleri Grant kazandı aslında..."

"...ve Pope" dedi Chase.

"En son hevesin" diye araya girdi Kate.

Kibarca, "Pope da" dedi Garfield. "Ama ikinci günde, o kanlı günde, Shiloh'ta, Grant'ın yanındaydım. Nasıl defalarca vurulduğunu gördüm..."

Ürpertiyle, "...nasıl defalarca öldürdüğünü" dedi Kate.

"Evet" dedi Garfield, "savaşta yaptığımız budur."

Kate'in misafirleri gelmeye başladı; güneş görkemle batmaya başladığında eve teşrif eden John Hay'i göremeden, çalışma odasına çekildi Chase.

Yaz boyunca, Kate'i birkaç kez görmüştü Hay. İkisinde başkalarıyla birlikte olmak üzere, üç kere tiyatroya gitmişlerdi. Fakat son seferde yalnızca ikisi bir operete gitmiş, ardından da Wormley'nin lokantasında bir akşam yemeği yemişlerdi. Kate'i, kişi olarak son derece çekici buluyordu Hay. Eğer Herndon'a inanırsak, Tycoon'u anımsatan, Kate'in o asla entrika çevirmekten vazgeçmeyen kurnaz siyasi aklını daha az çekici buluyordu; şüphesiz, kendi ilerleyişi konusunda sürekli tetikte olan babasının aklını da anımsatıyordu Kate'in aklı. Yine de, Kate'in ona sık sık başka hiçbir hanımefendinin sormayacağı, yalnızca bir siyasetçinin sorabileceği türden, doğrudan bir soru yöneltmesini seviyordu Hay.

Batan güneşin safran rengi ışıklarının her ikisini de altın rengine çevirdiğinin farkında olan Hay, Kate'in yanında oturuyordu şimdi. Ön salonda, düğmeleri yeni iliklenmiş garson, mumları yakıyordu. "Pazar günü at binmeye gitmeliyiz" dedi Hay; şu anda iffetlice kendi sağ dirseğini kavramış olan sol elinin üzerinde, Kate'in kolunun sıcaklığını hissedebiliyordu Hay.

"Ah, Atalanta nallanıyor öyleyse; zavallı hayvan!" Hay'e baktı Kate ve genellikle sarıya çalan ela gözleri, günün son ışıkları altında, İspanyolların eski altın paraları gibiydi. "Fakat hafta boyunca, eğer Kuzey'e gitmemişsem..." Garfield'a, onlara katılması için işaret etmek üzere kolunu kaldırdığında, Kate'in yumuşak teni bir an için Hay'in parmaklarına dokundu ve vücuduna elektrik şoku verilmiş gibi hissetti Hay.

Zaten her zaman altın gibi parlayan Garfield, batan güneşin ışığında pirinç bir heykel gibi görünüyordu. Garfield'ı çok değil, yeterince cana yakın buldu Hay; gerçi, biraz kıskanmıştı da onu. Ondan yaşlı –en az otuz yaşında vardı– ve evliydi elbette Garfield. Ama eski bir Eyalet Meclisi üyesi olan Garfield, sivrilmiş bir generaldi şimdi ve onun göz kamaştıran huzurunda, kendini çok küçük hissediyordu Başkan'ın ikinci sekreteri. Daha da beteri, genel bir çekiciliği olması bir yana, iyi bir espri anlayışı da vardı adamın. Hay'i şaşırtarak, "Amcanızı tanırım" dedi Garfield. "Hepimizin eskiden yaşadığı yer olan Columbus'ta gördüm en son onu." Kate'in, ona doğru dönen Garfield'a sanki ona âşıkmış gibi gülümsediğini düşündü Hay; bunun aslında âşık olmadığının bir işareti olduğunu artık biliyordu Hay. Yalnızca babasını seviyordu Kate Chase; belki bir de kendisini.

"Bazılarımız diğerlerinden daha mutlu yaşadı orada" dedi Kate. Sonra Hay'e döndü. "Eğer Atalanta zamanında nallanırsa, öğleden sonra at binmeye gidebiliriz."

"Her zaman emrinizdeyim" diye cevap verdi Hay.

"Öyle olmayan tek erkeksiniz." Cana yakındı Garfield. "Gece geç saatlere kadar Beyaz Saray'da çalışıyorsunuz. Gece yarısı –ve sonrasında– ışığınızın yanık olduğunu gördüğüm oldu."

Yalnızca ara sıra hissettiği bir bıkkınlık etkisi vererek, "Kargaşa hiç dinmiyor" dedi Hay.

Bir fesatlık peşinde olduğu anlamına geldiğini Hay'in artık öğrenmiş olduğu, kaygılı bir edayla kaşlarını çatan Kate, "Bayan Lincoln nasıl?" diye sordu.

"Şu anda Soldiers' Home'da; oğluyla beraber."

"Hâlâ derin bir yasta olduğunu söylüyorlar." Sahiden üzgün görünüyordu Garfield.

"Çocukla konuşuyor." Kate'in kaşları hâlâ çatıktı. "Biliyorum. Medyum Bayan Laury'yle tanıştım. Görünüşe göre, oğlan diğer tarafta mutluymuş."

Kate'in bu söylediğine, Yunanca bir şeyler söyleyerek karşılık verdi Garfield. Sesi melodik, aksanı hatasızdı. Gerçi, siyasete girmeden önce Yunan ve Latin Edebiyatı profesörüydü Garfield.

"Bu nedir?" diye sordu Kate; eğitimi Hay'in zannettiği kadar da "dört dörtlük" değildi demek.

"Ölüler diyarındaki Aşil'in sözleri" diye cevap verdi Hay. "Yaşayanların arasında bir serf olmayı, tüm ölülerin kralı olmaya yeğleyeceğini anlatıyor Odysseus'a."

"Buna uyan ne müthiş numuneler tanıyorum ben!" Büyülenmişti Kate; bu yüzden büyüleyiciydi de. Fakat, altın sarısı akşamüstü ışığı kaybolmuştu. Mumlar yanıyordu artık. Arka bahçede parlayan ateşböcekleri görülüyordu pencerelerden. William Sanford, kendini Kate'e takdim etti; buna karşılık olarak gülümseyerek, "Yunanca konuşuyorduk, Yüzbaşı Sanford" dedi Kate.

"Şey" dedi zengin genç adam, "ben Fransız kalırım bu konuda."

"Ah, üç numune!" diye haykırdı Kate; sonra da ayağa fırladı. "General Pope geldi!" Zamane kahramanı hakikaten de Kate'in salonundaydı; ama onu görmek için değil. Hiç kuşkusuz, yoğun ve aklı meşgul biri olan Pope, misafirlere topluca selam verdikten sonra Chase'in çalışma odasına doğru kayboldu. Kapı ardından kapanınca, "Kilidin anahtarı burada" dedi Garfield. Bir siyasetçinin özeniyle, "En iyi generalimiz o; en azından Batı'da" diye de ekledi.

Sahiden meraklanarak, "Grant'tan da iyi mi?" diye sordu Hay. Hangi grup generalin daha kötü olduğuna bir türlü karar veremiyordu; kariyerlerini demiryolu işinde para yaparak harcamış olan West Point'liler mi; yoksa şöhret peşinde koşan, at sırtındaki siyasetçiler mi. Grant bir West Point'li olmasına rağmen, etkileyici bir şekilde başarısızlığa uğradığı eyer işine girmişti.

"General olarak genel itibariyle daha iyidir Pope. Ama savaş meydanlarında en iyisi Grant'tır. Onun hiç yumuşamıyor olmasını onaylamadığınızı biliyorum, Bayan Kate; ama işler böyle yürüyor. Shiloh'ta her iki taraf da, modern savaşın yapıldığı herhangi bir günde daha önce hiç olmadığı kadar çok kayıp verdi. İsyancılar avantajlı olduğu halde, Grant geri çekilmeyi reddettiği için böyle oldu."

Chase'in çalışma odasında, bunun tam tersini söylemekteydi Pope. "Grant ümitsiz biri. Sarhoş olmadığı zamanlarda bir çeşit uyuşukluk içinde. Shiloh'ta düşman tarafından gafil avlandı. Ha-

zırlıklı değildi. Güçbela sağ kaldı. General falan değil o. Fakat diğer yandan, McClellan ondan da beter."

Chase başıyla Pope'u onayladı. "McClellan'ın Güney'e herhangi bir şekilde zarar vermeye hiç niyeti olmadığı sonucuna –ve bu yalnızca ikimizin arasında kalsın– vardım, General. Eğer mümkünse, Demokrat aday olarak oylarını alabilmek için, altmış dört senesine kadar onları Birlik'e yeniden dahil etmek istiyor."

Kalın, kırmızı parmaklarıyla, gür, siyah sakalını düzeltti Pope. "Haklıysanız, buna şaşırmam. Tuhaf davranmış olduğu muhakkak. Richmond'ın altı mil yakınında olup, şehri almamayı düşünsenize. Onun savaşmak istediğini hiç zannetmiyorum ve –korkaklık bir yana– sizin sunduğunuz sebep şimdiye dek duyduklarım arasında en iyisi. Fakat *ben* savaşmak niyetindeyim. Kaçış hatları ve bu türden diğer konularda endişelenmemelerini söyledim askerlere. Size söz veriyorum, *onların* yalnızca sırtlarını göreceğiz, dedim." Çalışma odasını uzun adımlarla arşınlıyordu Pope ve nihayet, onda kendine güven hissetti Chase; ya da en azından McDowell'dan beri ilk kez. Güney'i savunacak olan general, bir kez daha, kendini davaya adamış bir İlgacı'ydı ve onun tarafgiri olduğu için Tanrı'ya şükretti.

Lincoln'ün köleliğin kaldırılması konusunda tam olarak nerede durduğunu bilmek istiyordu Pope. "Virginia Ordusu'nu Virginia'ya doğru ilerletirken, binlerce siyahı miras olarak alacağım. Onlarla ne yapacağım peki?"

Bir an için, kimseye anlatmayacağına dair yemin etmiş olduğu şeyi –*Emancipation Proclamation*'ı– ona anlatmak hususunda tahrik oldu Chase. Ama bu zayıf an çabuk geçti. Çok alçak bir sesle, "Sizin yerinizde olsam" dedi Chase, "zaferlerin ardından –ve McClellan'ın yardımı olsun ya da olmasın, Richmond'ı almanızı bekliyorum sizden– kendi inisiyatifimi kullanarak köleleri serbest bırakırdım *ben*. Eğer mümkünse, onları ordunuza katın; hatta dilerseniz, silahlandırın bile. *Ben* olsam böyle yapardım elbette. Bunu itiraf ediyorum. Bay Seward'ın yapacağı şey değil bu."

"Yani Başkan'ın, öyle değil mi?"

"Başkan'ın yapacağı şey değil demek oluyor." Chase başını salladı. Pope'un içine tohumları atmıştı artık Chase. Tohumların kök salıp gelişmesi için dua etti. Lincoln'ün yayımladığı *Emancipation Proclamation*, Pope'un köleleri cesurca serbest bırakışının yasamaya dair sonradan düşünülmüş bir tezahürü olacaktı o zaman.

"Sizi anlıyorum, Bay Chase."

"Bence, birbirimizi ve Tanrı'nın bize yapmamızı emrettiği şeyi anlıyoruz biz. Düşman bir şehri fethetmenin –Norfolk'ta yaptığım gibi– ve her tarafımda, zincirlerini kırmam için bana yalvaran siyah köleleri görmenin ne demek olduğunu, kendi mütevazı deneyimimden biliyorum. Ama o gün buna yetkim yoktu. Sizin olacak. Savaş meydanlarında kazanacağınız zaferler, emirleriniz olacak."

"Sizi hayal kırıklığına uğratmayacağım, Bay Chase." Pope'un elini her iki elinin içinde aldı Chase. Kendilerini Tanrı'nın işine adamış birer müttefikti onlar.

Chase ve Pope bu ciddi andı içerken, William Sanford ön salonda Kate'e evlenme teklif ediyordu. "Yılın ilk günü orduyu bırakmayı planlıyorum. Fransa'ya gidebiliriz. Savaş öncesinden beri gözümün olduğu bir ev var orada. Paris yakınlarında, St. Cloud'da. Harika bir yaşamımız olabilir. Ben müzikle uğraşırım. Siz de, eğer dilerseniz, sarayda otursunuz."

Mum ışığının altında parladı Kate'in gözleri. "Bunu bana sormanız büyük bir incelik, Bay Sanford. Şeref duydum. Duygulandım. Eğer savaş olmasaydı ve babam halka ait meselelerle bu denli ilgilenmeseydi, düşünün, dünyada bundan daha mutlu bir yaşam olur muydu?"

"Vali Sprague, öyle değil mi?" Sanford kaşlarını çattı; gülrengi dudaklarını büzmüştü.

Bir kereliğine, mutlak bir dürüstlükle, "Ah, hiç kimse değil, sizi temin ederim; babam ve ben yalnızca" dedi Kate. Derken, General Pope sessizce odanın içinden geçerek karanlık sokağa ve kaderine doğru süzüldü.

Şimdi Kate'in yanında Hay vardı. Sanford'ın onunla yapmış olduğu sohbete dair iyi bir fikri vardı Hay'in. Washington'daki genç ekip, Sanford'ın Kate'e tutkusunun farkındaydı. Kimileri Kate'in onunla evlenmesi gerektiğini düşünüyordu; böylece bir daha asla kendisi ya da babası için para konusunda endişelenmezdi. Diğerleriyse, Sprague ve *onun* parasını tercih etmesi ve babasının yanında kalması gerektiği fikrindeydiler. İkisi arasına girecek para ve para kazanma konusunda en ufak bir yeteneği olmamasına rağmen, Kate'in *onun* için çok iyi bir eş olacağını düşünüyordu Hay. "Yeni komutanınızı nasıl buldunuz, Bay Sanford?" Bu soruyu Sanford'a sormuştu Hay; ama dalgın dalgın Garfield'a bakan Kate'teydi gözleri.

Hâlâ McDowell'ın ekibinde olan Sanford, "General McDowell ondan hoşlanıyor" dedi. "Fakat General Frémont, kendi rütbesinin onunkinden daha yüksek olduğu bir subayın altında görev yapmaz. Bu yüzden, görevi bıraktı Frémont."

Yaptığı patavatsızlığın farkında olan Hay, "Bu biraz da şansımıza olmuş" dedi; ne de olsa, başkanlık için Cumhuriyetçilerin birinci adayı olan ve dolayısıyla rütbesi bir bakıma ikinci aday Lincoln'ün de üstünde olan, kesinlikle yetersiz fakat son derece popüler Frémont'u hoşnut tutmak için yetkisi dahilinde her şeyi yapmıştı Başkan.

"General McDowell da böyle düşünüyor." Her zaman olduğundan da güzel ve dokunulmaz –fakat dokunmaz değil; çünkü elinin tersinde hâlâ, Kate'in kolunun yumuşak tenini hissedebiliyordu Hay– görünen Kate'e bakmaya devam ediyordu Sanford.

"Plan nedir?" diye sordu Kate. "Yoksa bir sır mı bu?"

Hay'e bir göz atarak, "Çok az şey biliyoruz" diye cevap verdi Sanford. "Virginia Ordusu muhtemelen Potomac Ordusu'na katılacak ve beraberce Richmond'ı işgal edecekler."

"Eminim ki" dedi Kate, "böyle *olmayacak*. Bilerek ya da apaçık beceriksizlikten, başka bir şey bu planın yerini alacak ve düşman da şimdiden her şeyi biliyor."

Yirmi Yedi

Ara sıra casus –David'e göre, bu ara sıraların arasında çok fazla aralık oluyordu– ve her daim Birlik düşmanı David Herold, tıka basa dolu Central Market'a doğru ilerliyordu. İlk serin sonbahar rüzgârı çıkmış; ilk domuzlar kesilmişti. Domuz eti satan hanımların her biri de, ne kapalı ne de açık olan pazarın büyük çatısı altındaki tezgâhlarında pek meşguldüler. Pazaryerinin üstünü kaplayan yapı, tuğladan yarım duvarlar üzerine oturtulmuş, geçmeli kalaslardan oluşuyordu. Yalnızca Washington kadınları için değil, hanımların pek çoğu için de bir merkezdi pazar. Şehrin çevresindeki çiftliklerde yetiştirilen ürünlerin yanı sıra, depolarda korunmuş, taze ya da canlı her tür balığı bulup almak için herkes buraya gelirdi. Chesapeake'ten fıçılar dolusu istiridye gelmişken, David'in, Birlik'in başkentinin sonsuza dek kaybettiğini düşündüğü Rappahannock'tan gelmiş tek bir istiridye bile yoktu; Konfederasyon'un son günlerde kazandığı zaferlerin Yankee'leri dünyanın en güzel istiridyelerinden mahrum bırakmış olmasına gayet memnundu David.

Parlak gözlü ve gaga burunlu birkaç Henderson kadınının, canlı tavukların boyunlarını burup, ardından da olağanüstü bir sürat ve marifetle kafalarını koparark, bağırsaklarını temizledikleri Bay Henderson'ın tezgâhından ölü ya da diri tavuklar taşıyordu; tüm bunları yaparken, karınları doymuş yamyamlar gibi gülümsemeyi hiç ihmal etmiyordu kadınlar. Kasnaklı elbiseleri içindeki, kocaman şapkalı hanımefendiler, başları eşarplarla bağlı siyah kadınların yanında dikiliyorlardı. Hepsini kız kardeşlere çeviriyordu Center Market. Bin kadar kadın ve erkeğin büyük miktarda yiyecek sattığı bu pazarda, pazarcı ve müşteri dışında hiçbir statüye yer yoktu. Kasaba halkının bir kısmını uzun yıllardır tanırdı David'in annesi. Fairfax'tan yaşlı bir kadın yalnızca David'in annesine değil, büyükannesine ve büyük büyükannesine de meyve satmıştı. Sonuç olarak, Herold ailesinin evinin kilerinde fıçılarca çürük elma bulunmuştu hep.

"Zannedersem, annen için kaynatacak bir tavuk arıyorsun." Her görüşmelerine aynı girizgahla başlardı Bay Henderson ve tam olarak da aynı kelimeleri kullanarak. Sonra da, bir dizi kafası koparıl-

mış tavuğun bulunduğu tezgâhın arka tarafında ona katılması için David'e işaret ederdi; o ve David alçak sesle –gerçi, eylül ayında, parlak bir pazartesi sabahı pazarda haykırıştan daha alçak bir sesin duyulabileceğinden değil ya– konuşurlarken, okşayıp dururdu tavukları.

Parlak gözlerini, pazardaki tüm kümes hayvanlarından üstün olan Henderson piliçlerini mıncıklayıp duran karısının etrafında toplanmış kadın kalabalığından ayırmaksızın, "Harper's Ferry'yi geri aldık" dedi Bay Henderson.

"General Lee'nin Philadelphia'ya doğru ilerlediğini söylüyorlar." Son dedikoduları tekrarlıyordu David. "Ve onu bir tek McClellan durdurabilirmiş, ki bu da onu durduracak kimsenin olmadığı anlamına geliyor."

"Şehirden ayrılmış mı?"

Başını evet anlamında salladı David. "Ayrılalı bir hafta oluyor bugün. Evine birkaç ilaç götürdüm geçen hafta ve alt katın tüm zeminini kaplayıp, merdivenlerden üst kata uzanan tüm o telgraf telleri yüzünden neredeyse düşüp boynumu kıracaktım. Yola çıkmaya hazırlanıyordu McClellan. Eve girip çıkan tüm o yaverlere sarf ettiği sözlerden anladım bunu; düştüğü zor durum yüzünden Old Abe ve Pope'u suçluyordu."

"*General* Pope'u, Davie" dedi Bay Henderson. "Bu işe Katolikleri karıştırmanın şimdilik bir manası yok. Hele içlerinde John Surratt gibi birkaç iyi insan varken. Tanrı cesur ruhuna rahmet eylesin." Yaşlı adamın bir önceki ay düzenlenen cenaze törenine hem David hem de Bay Henderson katılmıştı. Yankee'lerin, General Pope'un komutası altında Pennsylvania'ya doğru ilerleken, şu anda yol üzerindeki Maryland'i işgal etmekte olan Lee ve Jackson tarafından Bull Run'da ikinci kez yenilgiye uğratıldığı bilgisiyle mesut ölmüştü ihtiyar.

"Ee, her tür saçmalıktan patlayacak hale gelene dek Bay Pinkerton'ı yanlış bilgilerle doldurarak, Richmond'ın kurtarılmasına yardımcı olduk sen ve ben. Şimdi General Lee, Philadelphia'da örgütlenebilirse, savaş sona erecek ve biz kazanmış olacağız."

Bunu duyduğuna hem memnun olmuş hem de canı sıkılmıştı David'in. Henüz kahramanca bir rol almış değildi savaşta. Kulaklarını dört açmıştı. Thompson's Drug Store'un ilaçlarını dağıtmaya devam etmiş ve bu süreçte, savaşta hayati öneme sahip olduklarına inanmayı arzu ettiği birkaç emrin kopyasını çalmayı başar-

mıştı; fakat –şu anda ortadan kaybolmuş olan– Bettie Duvall'ın General Beauregard'da ulaştırmak için tüm gece boyunca at sürmüş olduğu türden gerçek bir sırla karşılaşmamıştı aslında henüz. Ama Bay Henderson'ın da dediği gibi, Richmond'daki hükümetin işine neyin yarayacağını asla bilemezdiniz. Bu yüzden, önüne çıkan her şeyi Bay Henderson'a veriyordu David ve bunların karşılığında nazik kelimeler ve ara sıra da parayla mükafatlandırılıyordu. Bugünlerde, yine, Navy Yard'daki dulla yaşıyordu David. Ama jambondan ölesiye nefret etmeye başlamıştı. Görünüşte bir pazar günü öğleden sonra onunla sohbet etmek üzere; ama aslında evinin salonlarının ve yataklarının müdavimlerini keşfetmek için, birkaç kez Sal Austin'i ziyaret etmişti. Ama ağzı sıkıydı Sal'in. Çok şükür, kızların ağzı sıkı değildi ve Sal'in evinin düzenli bir müşterisi olan John Hay'in bugünlerde, Başkan'ın sekreterinden epey hoşlandığını itiraf eden güzel, yarı Kızılderili, Azadia adında bir kıza âşık olduğunu –şayet doğru tabir bu olursa– öğrenmişti David. David ve Azadia yan yana uzanmış, yarı kapalı kepenklerden odaya sızan yaz güneşinin ışınlarını izlerken ve çalan kilise çanlarını dinlerken, "Okullu bir oğlan çocuğuyla ya da seninle yatmak gibi" diye eklemişti Azadia. Sal'in evinin hazlarının ona özel bir fiyatla, doğru dürüst tadını çıkarabildiği tek gün, pazar sabahıydı.

David onu sorgularken –bunu son derece kurnazca yaptığını düşünmüştü David– geveze davranmıştı Azadia. Maalesef, Hay, Azadia'yayla konuştuğu zamanlarda gevezelik yapmamıştı. Ama Başkan'ın Stanton'a, Pope'un Bull Run'da kendi başının çaresine bakabileceğini söylemiş ve sonra da, Pope'un ordusunun yok edilmesine göz yummuş olan McClellan'a olan öfkesini anlatmıştı Azadia'ya Hay. Pek yakında savaşta büyük bir değişikliğin olacağını da söylemişti Hay. David, Hay'in bu sözünü Bay Henderson'a tekrarladığında, hakikaten de gıdaklayarak tepki vermişti tavukadam. Nihayet, "Değişiklik şu" dedi Bay Henderson, "gidip, savaşı kazandık!"

Ama şimdi gıdaklamıyordu Bay Henderson. "Bu işin sonunun ne olacağı önümüzdeki birkaç hafta içinde belli olacak. Savaş Bakanlığı içinde birkaç iyi adamımız var. Ama, duyduğuma göre oldukça hastalıklı biri olan Bay Stanton'a yakın hiç kimsemiz yok..."

"Astım, göz yanması, kronik safrakesesi hastalıkları." Washington'ın her bir seçkin simasının her hastalığını teşhis edebilirdi David. Bir tek Old Abe'in, kabızlık ve oğlunun ölümünden sonra ya-

kalandığı tek bir hafif humma saldırısı dışındaki her şeye bağışıklığı varmış gibi görünüyordu. Öte yandan, kilo kaybetmeye başlamıştı Başkan ve saçları da gittikçe ağarıyordu. Ama bunun Lincoln'ün içini yiyip kemiren hayati bir hastalıktan çok, kaybedilen bir savaşın sonucu olduğuna kanaat getirmişti David. "Elimden geleni yapacağım" dedi David. "Tek sorun Stanton'ların Thompson's Drug Store'dan hiç alışveriş etmemeleri. Neden, bilmiyorum."

"Stanton'ların doktoru kimmiş öğren. Bay Thompson'ın Stanton'la ilgilenmesini sağla. Stanton malikânesine girip çıkabilmeni istiyorum."

"Bunu deneyeceğim." Yahnilik tavukların arasında vedalaştı David ve Bay Henderson. Annie'yi yalnız bulacağını bildiği Surratt'ların evine doğru yürümeye başladı sonra da.

Salonda yere oturmuş, mobilyaları cilalıyordu Annie. David içeri girdiğinde bir çığlık attı. "Kapıyı çalsana, Davie!" dedi Annie. "Ödümü kopardın. Hele sokaklar vahşi askerler ve onlardan da vahşi zencilerle doluyken..."

"Öyleyse kapını kitle. Surrattsville'de neler oluyor?"

Elindeki bezi yere bıraktı Annie ve annesinin sallanan sandalyesine oturdu; buram buram cinsellik kokan Bayan Surratt'ı andırıyordu biraz. "Ayın ilk günü postane müdürlüğü görevini devralacak John. Gerçekten de meşgul olmadığı zamanlarda onu oyalayacaktır bu iş. Biliyorsun, sürekli Richmond'a gidip geliyor."

"Biliyorum." Kasvetliydi David. "Ben bu şansı hiç yakalayamıyorum ama, John yakalıyor."

"O olduğu yerde, sen de kendi yerindesin; ki bizim için bunun değeri büyük. Her neyse; Güney'deydi John; North Carolina'dan gelen General Burnside'ı beklemekte oldukları Monroe Kalesi'ne kadar ilerledi; akıllardaki soru ise Burnside'ın ordusunun *nereye* gidecek olduğuydu. Eğer civarda kalacak olurlarsa, o ve McClellan, Richmond'a saldıracaklar demekti. Ama, Rappahannock'a doğru ilerledikleri takdirde, McClellan'ın Washington'a geri dönme emri aldığı ve Richmond'ın güvende olacağı anlamına geliyordu bu; Lee de, böylece, kuzeye doğru ilerleme imkânı bulmuş olacaktı. John iki mavna kaptanının konuşmasına kulak misafiri oldu; Burnside'ın adamlarını Rappahannock'a götürme emri almış olduklarından bahsediyorlardı kaptanlar. Böylece, bu haberle birlikte elinden geldiğince süratle Richmond'a doğru at sürdü John."

"Şimdi de postaneye geri döndü."

"Şimdilik. Annemin çiftlikte çok işi var. Artık babam da olmadığından, kiracı alarak biraz para kazanabilelim diye bu evi düzenliyorum ben de."

Bunları konuşurlarken David, Annie'ye öyle yaklaşmıştı ki, Annie'nin elbiselerine püskürtmekten hoşlandığı leylak suyunun kokusunu alabiliyordu; ovarak mobilyalara yedirdiği limon yağının kokusu da cabasıydı. David onu öpmeye yeltenince, bir kahkaha attı Annie; David'le cebelleşti; onu öptü. Sonra da ya onu yalnız bırakmasını ya da temizliğe yardım etmesini söyledi David'e.

Surratt'ların evinden ayrılırken erkekleri ve kadınları yöneten tuhaf kanunlara hayret etti David. Azadia, o her ne zaman dilerse, ne isterse yapması için tamamıyla onunken, Annie evlilik olmadan asla onun olmayacaktı; jambon hanıma gelince... şey, David onundu. Diğer taraftan, eğer John Hay olsaydı, şayet gazetelerin söyledikleri doğruysa, Kate Chase de dahil olmak üzere her şey onun olurdu.

Ne var ki, David'in aklından bunların geçtiği sırada, kimse John Hay'in, John Hay de kimsenin değildi. Stanton'ın ofisinde, gri, silindir şapkasını sanki bir daha hiç kimseyi görmek istemiyormuşçasına gözlerinin üzerine çeken Tycoon'un, ayaklarını bir kolçağına, başınıysa diğer kolçağına dayayıp, boylu boyunca uzandığı uzun kanepenin karşısındaki sandalyede oturuyordu Hay. Stanton ise, geniş çenesi sımsıkı kapalı, kanlı gözlerini kırpıştırarak masasında oturuyordu. Büyük Maryland haritasının başında General Halleck duruyordu. Hay'in Nicolay'a dillendirdiği kaba gözlem, Old Brains'in, isminin ifade ettiğinden ötesi olmadığıydı; ülke şöyle dursun, sahibine bile bir yararı dokunmayacak kadar eskimiş bir beyindi onunkisi. Başkomutan olarak görevi devralmıştı Halleck. Beraberce Richmond'ı kuşatma altına almaları için, Pope ve Virginia Ordusu'nu, McClellan ve Potomac Ordusu'yla buluşmaya yollamıştı Halleck. Fakat Richmond'ı kuşatmak yerine, Bull Run'da yenilgiye uğramıştı Pope ve McClellan da Washington'a geri çağrılmıştı. Kriz durumunda ümitsiz bir görüntü vermişti Halleck; Lincoln'ün de ondan aşağı kalır yanı olmamıştı.

İlk kez, tüm meziyetlerine rağmen Ancient'ın bir savaş lideri için uygun bir mizaca sahip olup olmadığını merak etmeye başlamıştı Hay. Veya, başka türlü ifade etmek gerekirse, isyancılar yarım düzine birinci sınıf general çıkarmışken, şimdi muhtemelen Batı'ya saplanıp kalmış olan Grant haricinde hiç general yarata-

mamıştı Birlik. Güney'in askeri üstünlüğü, daha akıllı bir siyasi sisteme dayanıyor olabilir miydi? Kuzey'in başkanının, generallerine ya çok fazla ya da çok kısıtlı özgürlük tanıdığı muhakkakken, McClellan'ı, Richmond'ın yirmi beş mil doğusundaki mevkiinden geri çekme kararı yalnızca keyfi değil, aptalcaydı da. Richmond'ın tehdit altında olmadığı bu durumda, Birlik'i istila etmek için özgürdü artık Lee; şu anda yapmakta olduğu da tam olarak buydu.

Henry W. Halleck haritaya arkasını dönerek, mahzun bir edayla Lincoln'e baktı. Eşsiz derecede donuk iki iri gözün yerleştirildiği gri, şişkin bir yüzü olan, göbekli biriydi Halleck. Afyon bağımlısı olduğuna dair bir söylenti dolaşıyordu ortalıkta; gece yarılarına dek, afyon dolu pipolar içtiği. Fakat, ince telli, kır saçların, şüphesiz o kubbenin ardında saklanan amansız beynin dehşetiyle geriye doğru çekilmeleri yüzünden daha da açığa çıkan Halleck'in kubbe gibi alnından gözlerini ayırmaksızın, General'in eski beyninin etkileyici irilikte bir mekânda saklandığını düşündü Hay. "Demek ki, ordular şu anda şu noktada dinlenmekteler. Lee, Antietam Creek'in bu yanındayken, McClellan diğer yanında. McClellan tarafından mutlak bir zafer olarak tanımlandı dünkü muharebe. Bugün Lee'nin işini bitirmeli ve bu da Lee'nin istilasının sonu olacaktır. Çünkü düşman bölgesini istila eden, bir yenilgiye maruz kalan ve yolu kesilen bir ordu..." diyen Halleck'in sesine karışan profesyonel ifade, bir metronomun bırakacağı etkiyi bırakıyordu Hay'in üzerinde. "...Fabius Cunctator'un Hannibal'ı püskürtmesinden de hatırlayabileceğiniz üzere, tam bir teslimiyetin habercisidir daima."

Şapkasının altından, "Daha dün gibi hatırlıyorum" dedi Başkan.

"Bu 'mutlak zafer'den şüphe duyuyorum" dedi Stanton. "Söz konusu McClellan olduğunda, asla emin olamaz insan."

"Şey, McClellan'ın Sharpsburg'deki şu tepeleri kontrol altında tuttuğunu biliyoruz." Uzun, kirli işaretparmağıyla haritaya dokundu Halleck. "Dünkü savaştan sonra Lee'nin geri çekildiğini de biliyoruz. Bu yüzden, McClellan, Başkan'ın emirlerine uyup, Lee'nin ordusunu yok edecek mi; yoksa Lee emniyetle Virginia'ya doğru geri çekilecek mi, bugün belli olacak."

Şapkasını çıkardı Başkan. Bacaklarını yere doğru sallandırarak doğruldu. "Şimdiye dek, oldukça memnunum gelişmelerden. Bildiğiniz gibi, McClellan'ı yeniden kullanmayı hiç istemedim ama, uygun olan diğer general komutayı almayı reddetti."

Potomac Ordusu'ndan gelen bir yığın telgrafa göz atarak, "Burnside Sharpsburg'de saldırıya geçmekte yavaş davrandı" dedi Stanton.

"General McClellan böyle olduğunu söylüyor bize." Halleck'in McClellan'a duyduğu nefretin soyut bir saflığı vardı. Halleck'e göre, karatahtadan silinivermesi gereken yanlış bir teoremdi McClellan. Ama bu ufak tefek adama karşı hoşgörülü davranmıştı Lincoln ve şimdi de gayet memnundu ondan. "Bana kalırsa, şu anki tehlike" dedi Halleck, "isyancıların ordusunun Washington'a olan yakınlığıdır. Stonewall Jackson, Harper's Ferry'yi elinde tutuyor. Ordumuz ve bu şehir arasında o var. Eğer Lee, Jackson'la birleşirse, McClellan buraya ulaşamadan Washington'ı kuşatma altına alabilirler."

Lincoln kaşlarını çattı. "Little Mac'in daimi bir yavaşlık vakası olduğuna hiç şüphe yok. Antietam üzerine kaç asker yerleştirdi?"

"Doksan bine yakın askerle başladı. Kayıplara dair bu sabahki ilk tahmin, on beş bin asker..."

"Aman Tanrım!" Gözlerini yumdu Lincoln. "Shiloh'tan daha beter."

"Savaşın en kanlı çarpışması bu oldu" dedi Halleck, "ya da tüm modern savaşların. İsyancılar da neredeyse bu kadar çok kayıp verdi; ya da bize söylenen bu."

"Onların daha az askeri, daha az olanağı var." Stanton'ın en başından beri savunduğu tezdi bu.

"Bedelin bu olduğuna dair" dedi Lincoln, "hiçbir fikrim yoktu." Başkan gündüz düşlerine dalmış gibi görünürken, odayı bir sessizlik kapladı. Ancient'ın gündüz düşlerinin neye benzediğini sık sık merak ederdi Hay. Çoğunlukla, görünürde hiçbir sebep olmaksızın öylece dalıverir ve ruhen orada olmazdı artık; sonra, en az dünyadan ayrılmış olduğu kadar apansız bir şekilde geri döner, tamamen işiyle meşgul olurdu yine. Bu sefer, rakamlardı Lincoln'ün işi. "İsyan ordusunun büyüklüğünü hesaplamaya çalışıp duruyorum. Şu anda –beni olmasa da– kendini, hepsi de harekete geçmeye hazır, bir milyon adamları olduğuna ikna etmiş durumda McClellan. Lee'nin Antietam'daki ordusunun kendi ordusunun iki katı olduğunu söyledi. Buna inanmıyorum; bilhassa da, eğer General Halleck isyancıların ordusunun çoğunluğunun hâlâ buranın güneyinde olduğu konusunda haklıysa, ki bundan da pek emin değilim. Manassas'taki toplara benzemeleri için boyanmış o kulübeler hâlâ aklımda. Bence, sayıca onlardan iki, belki üç kat üstünüz."

"Raporlarımızı Bay Pinkerton'ın Gizli Servisi'nden alıyoruz" diye karşılık verdi Stanton.

"Peki, *o* nereden alıyor bu rakamları?" diye sordu Lincoln.

"Casuslar, gözlemci balonlar, tümdengelim yöntemi." Halleck, Pinkerton'ın raporlarını iyice incelemeye koyulduğunda, Halleck'in Başkan'ın dikkatini bir kez daha kaybetmiş olduğunu gördü Hay. Ama Potomac Ordusu'ndan gelen son haber, Tycoon'un iyice dik oturmasına yol açtı. "'Lee'nin ordusu Virginia'ya içlerine doğru geri çekiliyor.'" Haberi doğrudan telgraftan okumuştu Stanton. "'Maryland kurtarıldı.'"

"Aferin onlara" dedi Lincoln. Halleck ve Stanton bakıştı; bu bakışmayı yakalamıştı Hay. Onların gözünde, bir zafer kazanmış olsa dahi, Genç Napolyon'un yaptığı hiçbir şey iyi yapılmış olamazdı. Yine de, tatbikatın gayesi başarıyla sonuçlandırılmıştı: Lee'nin Birlik'i istilası sona erdirilmişti. Tycoon ayaklandı. "Beklemekte olduğumuz zaferi kazandığımıza göre, kölelerin serbest bırakılması yönündeki bildirimi yayımlayabilirim."

Birkaç haftadır, bir grup zenci liderin Başkan'la buluşmasını ayarlamaya çalışıyordu Hay. Bir toplantı fikri uzun süredir Lincoln'ün aklındaydı. Birkaç renkli insan tanımıştı. Birtakım konular hakkında onların görüşlerini duymak istiyordu. Şimdi, Başkan'ın Ofisi'ndeki masanın başına oturmuş, onunkine eşdeğer bir merakla kendisine bakmakta olan, iyi giyimli, renkli erkeklere bakıyordu Lincoln. Hay not tutuyordu.

Bildirisini önümüzdeki birkaç gün içinde yayımlamak niyetinde olduğu sırrını zenci liderlere vererek konuşmaya başladı Tycoon. Bildirinin içeriğini açıklamayınca, grubun lideri E. M. Thomas, "Birlik'teki sınır eyaletlerinde köleliğin uygulanmaya devam edeceği anlamına geliyor bu, yanılıyor muyum, sir?" diye söz aldı.

"Bu doğru."

"Öyleyse" dedi şişmanca biri, "gerçekte, onların sahiplerini Birlik'ten ayrıldıkları için cezalandırmanın bir yolu olarak, Konfederasyon'daki köleleri özgür bırakıyorsunuz."

"Şey, bu işin bir parçası, evet. Aslında, Birlik'te köleliği kaldırma yetkisine sahip değilim. Bir savaş zamanı yasası olarak, yalnızca isyancı eyaletlerde yapabilirim bunu. Savaş biter bitmez, hâlâ bu koltukta oturuyor olursam, önermekten mutluluk duyacağım,

Anayasa'da yapılacak bir değişikliğin sonucu olarak, köleliğin kaldırılacağını umuyorum."

Şişman adam kıkırdadı. "Şey, sir, açlıktan ölen biri için yarım dilim ekmek, yine de, yemek sayılır."

Formalite icabı gülümsedi Lincoln ve alışkanlıktan, "Ya da Baptist vaizin dediği gibi..." diye söze girmişti ki, kendini tuttu. "Beyler, tavsiyelerinizi ve yardımınızı istiyorum. Orta Amerika'daki New Granada'nın kolonileştirilmesi için bana bir miktar para verdi Kongre. Tarım alanı bereketli ve kömür madenleri var; ayrıca bölge boş. Dilerseniz, halkınızla doldurulabilir."

Sevinç dolu bir tepki almayı beklercesine duraksadı Lincoln; ama böylesi bir tepki gelmedi. Siyah, bej ve sarı suratların hepsinin de kaskatı olduğu, Hay'in gözünden kaçmadı. Diğerlerinin insani tepkilerine, hiçbir şey kadar değilse, mükemmel işleyen bir barometre kadar duyarlıydı Lincoln. Sandalyesinde arkasına yaslanmış ve sanki yüksek sesle düşünüyormuşçasına konuşmaya başlamıştı şimdi; meselenin savunusunu kendisine çoktan yapmış olduğunun bir işaretiydi bu. "Irkınıza mensup insanların neden kolonileştirilmesi gerektiğini sorabilirsiniz bana. Neden bu ülkeyi terk etmek zorunda olsunlar? Üzerinde doğru dürüst düşünülmesi gereken ilk soru bu belki de. Siz ve biz farklı ırklarız. Neredeyse başka hiçbir iki ırkın arasında olmadığı kadar engin farklılıklar var aramızda. Doğru ya da yanlış, bunu tartışmaya gerek görmüyorum." Duraksadı Lincoln. Zenci erkeklerden biri bir tartışma başlatmaya hazır görünüyordu; fakat sonra, tekrar düşünüp bundan vazgeçti adam.

Başkan konuşmaya devam etti. "Bana kalırsa, bu fiziksel farklılık her iki tarafın da aleyhine. Irkınız çok ıstırap çekiyor; büyük oranda bizim aramızda yaşıyor oldukları için; bizim ırkımızsa aramızdaki varlığınızdan ıstırap çekiyor. Tek kelimeyle, her iki taraf da acı çekiyor." Tycoon'un güçlü mantığının güç toplamaya başladığına bir kez daha şahit oluyordu Hay; ama, odadaki yüzlerden, Lincoln mantığından başka bir şeye daha ihtiyaç duyulacağını da görebiliyordu Hay. "Şayet bu itiraf edilirse, neden ayrılmamız gerektiğini dair, en azından bir sebep sunuyor bizlere. Zannedersem, özgür kişilersiniz siz."

"Evet, sir" dedi E. M. Thomas. Başkan'ın mantığının, bu noktada, neden cevabını zaten bildiği bir soruyu sorma gerekliliği duyduğunu merak etti Hay.

"Belki uzun süredir özgürsünüz; belki tüm yaşamınız boyunca özgür oldunuz. Yine de, ırkınız, fikrimce, daha önce hiçbir halkın maruz kalmamış olduğu, mümkün olan en büyük haksızlığın altında ıstırap çekmekte. Ama köle olmaktan kurtulduğunuzda bile, beyaz ırkla eşit düzeye getirilmekten çok uzak olacaksınız." Dumanlı bakışlarını, New York'tan gelmiş bir elçi olan şişman adama çevirdi Lincoln. "İnsanların gayesi, özgür olduklarında eşitliğin en iyi şekilde tadını çıkarmaktır ama, bu geniş kıtada, ırkınızdan gelen tek bir erkek dahi, bizim ırkımızdan olan tek bir erkeğe denk tutulmamıştır."

Ateşli zenci lider Frederick Douglass'ın buna ne cevap vereceğini merak ediyordu Hay. Tartışmayı kapatan Ancient da bunu merak etmişti belki. "Nerede en iyi muameleyi görürseniz oraya gidiniz; ama yasak hâlâ üzerinizde olacaktır. Bunu tartışmaya açmayı değil, uğraşmak zorunda olduğumuz bir gerçek olarak ortaya sunmayı öneriyorum. İsteseydim bile bunu değiştiremezdim." Lincoln acaba bunu değiştirmek *ister miydi* diye merak etti Hay. Kölelikten, köleler üzerinde olduğu kadar efendiler üzerinde de bıraktığı vahşi etki yüzünden sahiden nefret ediyor olsa da, renkli ırkın beyaz ırktan aşağı olduğu inancı sarsılmamıştı Lincoln'ün. Bu konuda Lincoln'e katılıyordu Hay; ama Hay'in inancı sarsılmaz değildi. Bir beyaz adamın sahip olduğu avantajlar ona da verilseydi, bir zencinin muhtemelen her açıdan bir beyaz kadar yetenekli olacağından uzun süredir şüphelenmekteydi Hay. Lincoln'ün ırklar arasında herhangi bir doğal eşitliği kabul etmeyi daima güç bulmuş olmasının, kendisinin de hiçbir avantaja sahip olmaksınız doğan ve sonra da dünyanın zirvesine yükselen bir erkek olarak yaşadığı kendi deneyiminden kaynaklandığını düşünüyordu Hay. Dış etkenlerin ilerlemelerine engel olduğunu hisseden kimselere fazla sempati duymazdı Lincoln.

Nicolay, Hay'e katılmıyordu; ona kalırsa, Lincoln'ün *eski* görüşüydü bu; şimdiyse böyle düşünmüyordu. Bu konu üzerinde sık sık tartışırdı iki sekreter. Lincoln'ün kendisi olayı aydınlatacak en ufak bir yorum bile yapmazdı. Zencilerin özgür bırakılmasını istiyordu ve Kuzey Amerika'dan gitmelerini. Şimdi de, apaçık düşmanca bir tavrı olan jüriye sunmaya koyulmuştu davasını. Kölelik kurumunun beyaz ırka yaptığı kötülüklerden bahsetti Lincoln: "Şu anki durumumuza bakın –ülke savaşta– beyaz erkekler birbirlerinin boğazını kesiyorlar –işin nerelere varacağını hiçbiri bilmi-

yor– ve sonra da, doğru olduğunu hepimizin bildiği şeyi gözden geçirin. Ama her iki taraftaki çoğu insanın umurunda bile olmamanıza karşın, ırkınız için bizim aramızda bir savaş olamaz. Yine de, tekrar ediyorum, kölelik kurumu ve zemininde de renkli ırk olmaksızın var olamazdı bu savaş. Ayrılmamız, bu yüzden, her iki taraf için de daha iyi." Lincoln konuşmayı kesti; gözlerini yumdu. Beynindeki, üzerinde tamamlanmış metinlerinin yazılı olduğu mermerden duvara bakıyor gibi görünüyordu.

New York Elçisi, "Bay Başkan, tüm yaşamları boyunca köle olmuş insanlara bin mil ötede bir ülke sunmak başka şey, bizim gibi insanlara, pılı pırtıyı toplayıp, her ne kadar bereketli toprakları ve kömür madenleri olursa olsun, vahşi arazilere gitmelerini önermek başka şey. Ne de olsa, bizim de ülkemiz burası. Aramızdaki ailelerden bazıları ülkenin kuruluş aşamasından beri buradalar; bu yüzden, Tanrı aşkına, neden Kongre'nin size vermiş olduğu vahşi arazilere yerleşmek için evlerimizi terk etmemiz gereksin?"

Elçi'nin sözünü sakınmazlığının Lincoln'ü afallattığı aşikârdı. Ama bu meydan okuyuşa karşılık verdi. "Daha önce de söylemiş olduğum gibi, yardım istemek dışında sizi buraya neden çağırmış olabilirim ki? Çoğunuzun gitmeyi hiç arzu etmediğinin oldukça farkındayım. Ama sizler gibi akıllı, eğitimli insanlar gitmezlerse, eski köleler kendilerini düzenlemeyi nasıl başaracaklar? Kendilerini ayakta tutmayı nasıl becerecekler?"

Başkan'ın söz sanatına özgü bu sorusunu, gerçek bir soru olarak aldı E. M. Thomas. "Bay Başkan, üç yüz yıldır kendilerini *ve* beyaz efendilerini ayakta tutma konusunda gayet iyi bir iş çıkardılar; bu yüzden, şayet beyaz nüfusu lüks içinde yaşatma mecburiyetleri olmazsa, kendilerine güzelce bakabileceklerini farz edebiliriz, sanırım."

Çenesini, nadiren yaptığı biçimde kasmıştı Lincoln; ara sıra onu kışkırtanlara yönelen korkunç fırtınadan çok daha korkunç bir fırtınanın habercisiydi bu ifade. Olağan ılımlılığıyla, "Bunu sertçe ifade etmek değil niyetim" dedi Lincoln, "ama bana kalırsa, biraz bencilce davranıyorsunuz şimdi. Sizden daha şanssız olanlara yardım etmek için bir şeyler yapmanız gerekir. Yapmaya kalkıştığımız bu işin başlangıcında, elimizde sistematik olarak zulmedilmiş o insanların değil, beyaz adam gibi düşünebilme kabiliyetine sahip birilerinin olması, fazlasıyla önemli." Bej yüzlü kişilerden birinin, "beyaz adam gibi düşünebilme" tabirini duyunca gülümse-

diğini fark etmişti Hay; renkliden çok beyaz olduğundan mıydı ki bu?

"Sizden" dedi Lincoln, "fazla şey istemiyorum. Eşleri ve çocuklarıyla, tabiri caizse, 'kendi yağıyla kavrulan' aklı başında yüz kadar erkek bulabilir miyim? Elli erkek olabilir mi? Eğer yirmi beş sağlıklı erkekle, onların eşlerinden ve çocuklarından oluşan bir topluluk bulabilirsem –bence, aile ilişkisinde iyi şeylerdir bunlar– başarılı bir başlangıç yapabilirim. Bunun yapılıp yapılamayacağını bana söylemenizi istiyorum sizden. Sizi görme arzumun başlıca sebebi bu."

E. M. Thomas kibardı. "Köle kardeşlerimizin Linkum Amca dedikleri zatınızla tanışma fırsatı verdiğiniz için teşekkür ediyorum."

Lincoln bir kahkaha attı. "Güney'de 1861'den beri, doğan her renkli bebeğe Abe adını verdiklerini duydum."

"Doğru duymuşsunuz" diye karşılık verdi Thomas. "Ve oğullarımıza yalnızca Güney'de verilmiyor Abraham adı. Tanrı'nın görevini yerine getirmek için siz seçildiniz; size şöyle bir bakıp, kaderin sillesini yemiş bir adam görünce, bir bakıma garip geliyor bana bu."

Ansızın çok durgunlaşan Lincoln'e baktı Hay; mermer duvardaki yazıların içinde kayıp mı olmuştu Lincoln? Derken, diğerleri gibi Lincoln de ayağa kalktı. İyi huyluydu. Thomas'ın elini sıkarken, "Bu konuyu iyice düşünün" dedi. "Üzülerek söylüyorum ama, hiç acelemiz yok. Fakat hazırlıklı olmalıyız."

Renkli erkeklerin sonuncusu da odadan çıktıktan sonra, kendisi için uygun bir vekil olan Hay'e, "Kendisine karşı böylesi bir nefretin olduğu bu ülkede neden yaşamak istesin ki renkli bir insan?" dedi Lincoln.

"Belki, kölelik tarihe karıştıktan sonra nefretin de biteceğini düşünüyorlardır."

Lincoln başını salladı. "Bin yılın dahi yok edemeyeceği kadar derin duygular vardır."

Fakat Chase bu konuda Lincoln'e katılmıyordu ve pazartesi günü Beyaz Saray'da yapılan toplantıda, son derece kibarca, koloni-leştirme projesine itirazını dile getirdi: "Belki, Orta Amerika'da ayak basacak sağlam bir yer kazanmanın bir yolu olarak görülmesi haricinde." En az Chase kadar kibarca, bu konudaki görüş ayrılıklarının altını çizdi Lincoln. Ama Başkan kararını vermişti ve

devletin tüm yüksek düzey görevlilerini, *Emancipation Proclamation*'ı artık yayımlayacağını söylemek için bir araya getirmişti. Toplantıda bulunanlar arasında bir tek Blair itiraz etti. Bildirinin sınır eyaletlerinde ve orduda yol açacağı etkinin kötü olacağını düşünüyordu Blair. Yeniden, iki ay için kongre seçimleri yapılacağını hatırlattı herkese.

Sandalyelerindeki Kabine bakanları ve muhtelif siyasi şeflerin üzerinden yükselerek ayağa kalkmıştı şimdi Başkan. "Bildiğiniz gibi, isyan ordusu Frederick'teyken, ordu Maryland'den çıkarılır çıkarılmaz ve Pennsylvania artık bir istila tehdidiyle karşı karşıya kalmadığında, bir *Emnacipation Procalamation*, yani isyancı eyaletlerdeki köleleri özgürleştiren bir bildiri yayımlayamaya karar vermiştim. Doğal olarak, şu anda daha iyi bir durumda olmamızı dilerdim. Ordunun isyancılara karşı faaliyetleri, benim arzu edeceğim biçimde gelişmedi."

Chase ve Stanton bakıştı. Stanton daha o sabah, McClellan'ın zamanında harekete geçemeyişinin Lee'ye, Konfederasyon'un düşman bölgesine cezai bir akından ibaret olarak nitelendirdiği çatışmadan neredeyse galip ayrılarak, Virginia'ya çekilme fırsatı verdiğini söylemişti Chase'e.

Odadakilerin, onun, dile getirmiş de olduğu üzere, değiştirmek niyetinde olmadığı bu bildiriye ne kadar karşı olduklarını sezmeye başlamıştı Başkan. "Başka pek çok kişinin, diğer konularda olduğu gibi bu meselede de benim yapabildiğimden daha iyisini yapabileceğini biliyorum." Chase'e bakarak gülümsedi Lincoln. Chase mütevazı bir edayla gözlerini yere indirdi. "Ve eğer onlardan herhangi birinin halkın güvenine benden daha çok sahip olduklarına ikna olsaydım ve o kişinin benim yerimi almasını sağlayacak herhangi bir anayasal yol bilseydim, bu kişi benim görevimi alırdı. Görevimi memnuniyetle kendisine bırakırdım." Köşeli yüzü ve kartal gagası gibi görünen burnuyla karşısında oturan Seward'a bir göz attı Chase. "Ne kurnaz küçük bir adam bu!" diye düşündü Chase. Aslında başkan olan Seward'dı; fakat etkisini Licnoln'ün üstünde nasıl kullandığı, çözülmesi gereken bir sırdı hâlâ.

Ansızın çok şaşırtıcı bir itirafta bulundu Lincoln. "Kısa süre önce yaşanan gelişmeler yüzünden, halkın güvenine artık eskisi kadar mazhar olmadığımın gayet farkındayım. Diğer taraftan, her şey göz önüne alındığında, bir başka kişinin bu güvene benden daha çok mazhar olduğunu da sanmıyorum." Yeniden ve neredeyse

sorgulayıcı bir ifadeyle, kanın beynine sıçradığını hisseden Chase'in üzerindeydi Lincoln'ün gri gözleri. "Her halükârda, yerime başkasının geçebilmesini sağlayabileceğim hiçbir yol yok. Burada olan benim. Elimden gelenin en iyisini yapmak ve takip etmem gerektiğini hissettiğim bu yolda ilerlemeye devam etmenin tüm sorumluluğuna katlanmak zorundayım."

"Bu sözün ardından, bize bildiriyi okudu Başkan." Ofisinin penceresi önünde dikilmiş, sonbahar yağmurlarının yayaların yanı sıra, daha da uğursuzca, Pennsylvania Avenue boyunca kortej oluşturmuş, Antietam'da yaralanan askerleri hastaneye taşıyan Sanitary Commission'ın fayton-ambulanslarını ıslatışını içten bir keyifle izliyordu Chase. Kayıplar, tahmin edildiğinden de fazlaydı. Paranın yanında kan kaybına da ağlıyordu şimdi Birlik.

Hamilton'ın bir portresinin altındaki kanepede oturuyordu Henry D. Cooke. Henry D.'nin varlığını daima rahatlatıcı bulurdu Chase. Cooke, eyaletin valisi Chase'in umduğundan hayli büyük bir gayretle Lincoln'ün desteklendiği *Ohio State Journal*'ın editörü olmadan önce dahi iyi arkadaştılar. Ama tüm bunlar geçmişte kalmıştı şimdi. Aralarında Hazine Bakanı'nın ta kendisinin de olduğu pek çok seçkin mudisi bulunan, son derece başarılı bir banka olan Jay Cooke and Company'nin Washington şubesi başkanıydı Henry D. Cooke. Jay Cooke, Chase'e birkaç kişisel borç vermiş olmasına karşın, Chase'in, sonunda, Kate'e bir hediye olarak kabul ettiği üstü kapalı fayton dışında, tüm borçlarını son derece titizlikle ödemişti Chase. Kurnaz bir yatırımcıydı Jay Cooke ve Chase, Jay Cooke'un yatırımlarını dilediği gibi şekillendirmesine müsaade etmişti. Bir önceki yıl Chase'e, şimdi büyülü bir şekilde on beş bin dolara yükselmiş olan, on üç bin doları borç vermişti Jay Cooke. Chase'in yıllık maaşının yaklaşık iki katıydı on beş bin dolar. Jay Cooke olmadan, ne Chase ne de Birlik finansal olarak ayakta kalabilirdi. Savaş senetlerini, Hazine'nin kanını emmekle meşgul olan bankacılara değil, sıradan vatandaşlara satma fikrini hayata geçiren Jay Cooke olmuştu. Jay Cooke'un art arda hazine bonosu satma kabiliyeti, öylesine gamsızca yaratmış oldukları kağıt paraların nazikliğini gayet iyi bilen Chase için şaşkınlık kaynağıydı. Ama Jay Cooke'un reklam konusundaki kabiliyeti senetleri cazip kılmıştı; savaşın maliyeti böyle karşılanmıştı işte. Bu arada, maliye dehası ve şimdi ciddi ciddi istifa etmekten bahseden, Hazine'nin başı arasındaki bağlantı noktası olarak başkentte kalmıştı Henry D. "Bu yöne-

timde daha fazla nasıl görev yapabilirim, bilemiyorum." Yüzünü, pencereden izlediği yağmurdan, gaz lambalarının ışığıyla aydınlatılan ofisinin içine çevirdi Chase. "Başkan sahip olduğu tüm popülariteyi kaybediyor. McClellan ve diğer tüm beceriksiz generalleri tutması için Başkan'ı teşvik ediyor Seward; çünkü hepsi Başkan gibi ılımlılar ve sınır eyaletlerine hoş görünüyorlar. Ordunuzu düşman generallerinin komuta ettiği bir savaşta olduğunuzu düşünsenize! Lincoln'ün yapmakta olduğu tam da bu işte!"

Konuya teskin edici yaklaştı Henry D. "McClellan daha fazla devam edemez. Kardeşim Jay, savaş senetlerini hayret verici meblağlara satıyor ve Kasım seçimlerinde iyi bir iş çıkaracağız."

"Hayır." Cumhuriyetçilerin kayıplarını çoktan hesaplamıştı Chase. "Temsilciler Meclisi'nde kırktan fazla sandalye kaybedeceğiz ve *ben* ne yapabilirim ki? Şimdiden başka insanların gafları ve siyasi hatalarından sorumlu tutulmaktayım bile. Bence, artık istifa etmeliyim."

Kuvvetle başını sallayarak hayır dedi Henry D. "Siz olmasaydınız, ne halde olurdu bu yönetim?"

"Ben *varken* ne halde bir baksanıza?" Masasına oturdu Chase. "Evet, şimdiye dek savaşı finanse edebildim. Ama zaferler kazanmadan savaş senetleri satmaya nasıl devam edebiliriz? Antietam bir zafermiş gibi davranmamız piyasayı kandırmadı. Hayır, gitmek zorundayım."

"Nereye?"

"Senato'ya geri dönmeliyim. Şimdi istifa edersem, bir dahaki seçimde geri dönmüş olabilirim."

"Sizin yerinizde olsam, bunu yapmazdım, Bay Chase." Henry D. kesin konuşmuştu. "Ülkedeki en güçlü ikinci kişisiniz..."

"Vali Seward'dan sonra." Üzüntüsünü dizginleyememişti Chase. "Ama gerçek bir İlgacı'yım ben, bir... bize verdikleri isimle... radikalim. Ne olduğumdan utanmıyorum. Fakat, değer verdiğim her şeye karşı kayıtsız kalan bir yönetimin içinde olmaktan utanıyorum. Başkan'ın bildirisinden daha küçük düşürücü herhangi başka bir belge oldu mu hiç tarihte? Ve azat edilmiş köleleri gemilere bindirip, mümkün olduğunca uzağa göndermekten daha yanlış bir politika?"

Bunları söylerken masasının üzerinde duran kağıtların yerlerini değiştirip duruyordu Chase. Ansızın, yeni hazinesini açığa çıkardı ve yüzüne parlaklık geldi. Bir not kağıdının üstünde Britan-

ya Kraliyet Arması; Başkan ve Bayan Abraham Lincoln'e gönderilmiş bir mektubun üst köşesinde de, "Windsor Kalesi" yazısı duruyordu işte. Kraliçe Victoria kendi el yazısıyla, kızı Prenses Alice ile Hesse Grandükü'nün yeğeninin temmuz ayında gerçekleşecek evliliğini haber veriyordu Lincoln'lere. Sevgiyle, açık imzaya dikti gözlerini Chase: "Victoria R."

"Bay Lincoln bana bunu verdi." Mektubu kaldırdı Chase. "Şunu söylemek zorundayım ki, tüm zayıflıklarına ve siyasi eksikliklerine rağmen, bir insan olarak nezaket ve özgünlüğün ta kendisi Başkan. Kraliçe'nin kendi el yazısıyla yazdığı bir mektubu bulmak çok ender rastlanacak bir durumdur. Başkan mektubu alabileceğimi söylediğinde çok duygulandım. Kraliçe'nin mektubunu Gladstone'unkinin yanına asacağım; her ikisinin de hoşuna gitmeyecektir bu."

Henry D. Chase'in Kabine'yi bırakma fikrine yeniden karşı çıktı. "Eğer giderseniz, bu, kardeşim Jay'e muhakkak büyük bir darbe olacaktır."

Bankacısının itirazının önemini gereğince idrak etti Chase. "Ancak, Senato'da iki yıl geçirdikten sonra, başkanlık için Cumhuriyetçi Parti adaylığını ele geçirme şansım olacak yine de."

"Bu mümkün, Bay Chase. Ama ben sizin yerinizde olsam, bir dolarlık banknotların üzerinde duran yüzümle, elimde bohçam, olduğum yerde kalırdım." Bu dikkate değer ifadenin dile getirilişinin ardından ayrıldı Chase ve Henry D.

Bu olasılık ne denli baştan çıkarıcı olursa olsun, aslında ciddi olarak istifa etmek niyetinde değildi Chase. Mevcut durumunun üstün olduğunun farkındaydı; öte yandan, Lincoln ve Seward'la özdeşleştirilip, adaylığı kazansa bile, bu sefer de genel seçimlerde Demokrat aday tarafından yenilgiye uğratılma riskini taşıyordu. Faytonunu çağırttı Chase.

Kararsız ve şikâyetçi bir ruh hali içinde, evde mi diye öğrenmesi için faytoncusunu Bayan Douglas'ın evine yolladı. Kapıyı açan hizmetçi kadın, Bayan Douglas'ın evde olmadığını ifade ederek başını salladı. Faytoncu, arabasının yanına döndü. "Bayan Douglas evde değiller. Hizmetçi onu görmek isteyenin kim olduğunu bilmek istiyor. Cebinden bir dolarlık bir kağıt para çıkartıp, parayı ortadan yırttı Chase. Üzerinde onun resmi olan bölümü faytoncuya verdi. "Hizmetçiye kartımı ver."

Fayton sarsıntılarla, yeni demiryolu raylarına yer açmak için sökülmüş F. Street'ten geçerken, yeniden evlenmenin iyi bir fikir

olup olmadığını düşündü Chase. Kate onun yanında olduğu sürece, manasızdı bu. Onlar –ikisi– mutlu bir çifttiler. Fakat muhtemelen Sprague'yla evlenecekti Kate ve evden taşınacaktı. Chase'e ne olacaktı o zaman? Little Giant'ın dul eşi Adéle Douglas, Washington hanımefendileri içinde en güzeliydi ve çok da cana yakındı. Harika bir First Lady olurdu; aslına bakarsanız, eğer Demokrat Parti 1860 yılında ikiye bölünmüş olmasaydı, şimdi öyle olacaktı zaten ve Stephen Douglas da hâlâ sağ olacaktı. Dünyada istediklerine ulaşmış olan erkeklerin, Chicago'da vaktinden önce zatürreeden nadiren öldükleri görüşündeydi Chase.

Sixth and E.'de, Philadelphia'dan daha yeni dönmüş kızı Kate ve kısa süre önce Providence'tan dönmüş Sprague tarafından karşılandı Chase. "Bay Hoyt'la konuştunuz mu, Bay Chase?" Muhtemel damadından gördüğü karşılama bu olmuştu Hazine Bakanı'nın.

"Sizi yeniden görmek güzel, Vali." Genç adamın elini sıkarken sakindi Chase. "Zannedersem, bu şerefi Katie'ye borçluyuz?"

"Ah, Vali'nin saldırıları karşısında ayakta durmaya çalışıyorum. Pamuk fiyatlarındaki iniş çıkışlar hakkında, hayatta aklıma gelmeyecek kadar çok şey biliyorum artık."

"Ah, bu kötü. Bay Hoyt bugün sizi göreceğini söylemişti." Gözlüğünün ardından suçlarcasına Chase'e bakıyordu Sprague.

"Bay Hoyt her kim ise, korkarım, beni görmeye gelmedi. Ya da beni gördüyse de, benimle konuşmadı. İsyancı köleleri özgür bırakmakla meşguldük tüm gün." Sallanan sandalyesine oturdu Chase. Ruh hali sandalyenin düzenli ve hoş sallantısıyla uyum sağlamaya başlayana dek bir ileri bir geri sallandı. Hoyt denen kişinin kim olduğunu hatırlamaya çalıştı; isim tanıdık geliyordu; çağrıştırdığı anlamsa nahoş.

"Zannedersem, sizi görmek için içeri girememiş olmalı." Sprague kaşlarını çattı. "Olay şu. Harris Hoyt, Teksas'tan. Ama iyi bir Birlik adamıdır. Johnny Hay'den, onu herkese tavsiye eden bir mektup almış. Şunu söylememe izin verin ki, iyi biridir Hoyt."

Ama iyi biri değildi Bay Hoyt. Başkan tarafından tavsiye edildiğini iddia eden uzun boylu bir Güneyli'yle gerçekleşmiş, son derece kötü bir buluşmasını hatırladı birden Chase. New England imalathanelerine Teksas pamuğu satmak için izin istemişti adam. Bu, Birlik donanmasının isyancı eyaletleri abluka altına almasıyla, şimdi çok sıkı uygulanmakta olan bir kanunla açıkça yasaklandığından, Chase yapabileceği hiçbir şey olmadığını söylemişti adama. Bunun

üzerine heyecanlanmıştı adam; Chase'in vermiş olduğu cevabı, içlerinden biri Vali Sprague olan ortaklarına bildireceğini söylemişti Chase'e. Şaşkın ve sert bir tavırla, Hoyt'u ofisinden kovmuştu Chase: "Bu beylerin beni kontrol etmediğini anlamanızı isterim."

Sandalyesinde sallanmayı kesti Chase. "Evet, Vali, Bay Hoyt'u hatırlıyorum sahiden de. Bana karşı takındığı tavrın biraz... saldırganca olduğunu düşünmüştüm."

"Ah, bir Güneyli o. Nasıl olduklarını bilirsiniz. Ama sadık bir Birlik adamıdır. Galveston'daki pamukların rıhtımlara yığılmış olduğunu söylüyor. Balya balya pamuk. O pamuğa ihtiyacımız var, Bay Chase. Gerçek şu ki, eğer o pamuğa sahip olamazsak, Rhode Island'ın, New England'ın her yanındaki imalathaneler kapanacak ve işsiz kalan işçilerin hepsi de gidip Demokratlara oy verecek."

Sprague'nun herhangi bir çeşit mantıkçı olduğunu nadiren düşünürdü Chase; ama bu acı siyasi analize katılmak mecburiyetindeydi. Bu konu Kabine'yi bölmüştü. Birlik'in yararına olacağı durumlarda, sorumluluk sahibi şahıslara ticaret izni verilmesi gerektiğini düşünüyordu Chase. Başkan da aynı görüşe meyilliydi. Fakat, Gideon Welles amansız bir tutum takınmıştı. Düşmanla hiç ticaret yapılmamalıydı; bilhassa da, çok büyümüş olan donanma, isyancı eyaletleri artık ciddi olarak izole etmeye başlıyorken. "Evet" demişti Welles, "bu New England'da, bize zarar verecek; Güney'dekileriyse öldürecek. Şimdi herhangi bir istisna yapmak yalnızca savaşı uzatmaya yarar." Stanton, Welles'ın tarafını tutmuştu. Seward bu konuyu düşünmemişti bile. Chase çoğunluğun galip gelmesine göz yummuştu ama, salona girişi kasvetli, korkunç bir geceden sonra güneşin doğuşunu andıran General Garfield'ın ortaya çıkışına dek, onu dehşetli istatistiklerle ateş altında tutmayı kesmeyen Çocuk Vali tarafından işkence görmek pahasına.

İki genç adam daha önce tanışmamıştı. Kate her birine diğerinden bahsetmişti. Sprague'nun dikkati dağılmıştı. Garfield her zamanki gibi ışık saçıyordu. "Akıl hastanesine, General Hooker'ı görmeye gittim yine."

Bu düşünceyle canlanan Sprague, "O da mı deli?" diye sordu. "Williamsburg'de benim komutanımdı."

Garfield bir kahkaha attı. "Akıllı görünüyor. Antietam'da yağından yaralandı ve iyileştirmek için akıl hastanesine kapattılar birkaç subayı. Antietam'da savaş meydanında bir üç saat daha kalmış olsaydı, zaferimizin kesin olacağından emin General Hooker."

"Kendine çok güvenen, kuvvetli biri" dedi Kate. "Ondan oldukça hoşlanıyorum. Babam ve ben dün onu görmeye gittik." Sprague'ya doğru döndü Kate. "Yarımada'dan geri çekilme emri geldiğinde McClellan'la beraber olduğunu söyledi General ve McClellan'dan emre itaat etmemesini ve onun Richmond'ı almasına müsaade etmesini istediğini. McClellan ikna olmuş; ama sonra, tam General Hooker şehre saldırmak için nihayet hazır olduğu sırada, Yarımada'yı terk etmesini emretmiş ona. Hooker öfkeden deliye dönmüş; çünkü tıpkı babamın Norfolk'u aldığı gibi, o da Richmond'ı işgal edebileceğini biliyormuş."

Üzerine yine o askeri eda sinmiş Chase, "Geçen hafta..." dedi, "donanmayı James River'a çıkarmak için gönüllü olmama müsaade etmesini rica ettim Bay Welles'tan. Bu fikrimde erdem olduğunu düşündü."

"Ben olduğunu *biliyorum*" dedi Garfield. "Komutayı almak için kişiliğiniz ve Tanrı biliyor ki, zekânız var. Ne de olsa, geri kalanlarımız neyiz ki? Ben bir üniversite rektörüyüm, bir klasik diller profesörü..."

Ondan hoşlandığı izlenimini verecek tüm belirtilerle, "Ve bir siyasetçi" dedi Kate.

"Ben de sıfırı tüketmek üzere olan bir işadamıyım." Sprague ayağa kalkmıştı. Onlardan izin istedi. "Willard's Hotel'deki şu adamları görmek zorundayım."

İyi huylulukla, "Burada kalmak isterseniz, her zaman olduğu gibi" dedi Chase, "bizi sevindirirsiniz."

"Elbette" dedi Sprague ve yanlarından ayrıldı.

"Sağı solu belli olmayan bir genç adam." Garfield'a gülümsemişti Chase. "Ama iyi niyetli."

"Öyle mi düşünüyorsun, baba?" Kate kaşlarını çatmıştı. "Şu ticaret izinleri konusunu uzattıkça uzatıyor."

"Onun yerinde olan" dedi Garfield, "kim yapmazdı ki bunu? Tüm o boş imalathanelerle?"

Kate yeni demlenmiş çayı servis etmeye başladığı sırada, "Eastern Florida meselesine gelince" diye söze girdi Chase, "valisinin Bay Thayer, sizin de generali –*tüm*generali– olacağınız bir Florida yönetim bölgesi yaratmaya istekli şimdi Başkan."

"Sizin işiniz bu!" Sevinçten uçuyordu Garfield. "Size nasıl teşekkür edebilirim?"

"Vazifenizi görün. Bu yeterli." Bir Romalı gibiydi Chase.

Kate ise pratik. "Sonra da Florida'yı yeniden Birlik'e dahil edebilir ve eyaletin senatörü olarak buraya geri dönebilirsiniz." Garfield'a bir fincan çay uzattı Kate. "Virginia'nın en batıdaki illeriyle başa çıkmak için uygulayacakları yöntem bu. Şu yeni eyaletin adı ne olacaktı, baba?"

"Konuyu son tartıştığımızda, yeni eyalete West Virginia adı verilmesinde karar kılınmıştı."

"Ne sıkıcı!" Bol şekerli çayını babasına uzattı Kate. "Tüm o Kuzey ve Güney isimleri yeterince kötüydü zaten. Buradaki sokaklar gibi: A ve B ve C ve D. Ve 1. ve 2. ve 3..."

"Ah, fakat ya caddeler, Bayan Kate!" Kenarlarına dantel işlenmiş bir peçeteyle altın sarısı sakalını kuruladı Garfield. "Pennsylvania ve Massachusetts ve Rhode Island..."

"Tuhaf bir hayal gücü yoksunluğu hâkim bu yere. En azından doğduğumuz yerlerde Elm, Oak ve Pine* gibi sokak isimleri vardı. Washington neden bu kadar sıkıcı, baba?"

"Sıkıcı mı? Bu şehri her ikimizin de olağanüstü ilginç bulduğunu düşünüyordum; hatta bazı zamanlarda fazla ilginç." *Revue des deux mondes*'un son sayısını eline aldı Chase. Fransızların da yılmaz zekâlarıyla dadanmış oldukları ruh çağırmaya merak salmıştı Chase.

"Ah, ilginç olan *bizim* hayatlarımız. Burada niye hiç gizem ya da aşk ve hatta fazla tarih anlayışı bile olmadığıydı demek istediğim. Yalnızca Sixth and E.'nin köşesi... ve Patent Office!"

"Hâlâ yeni bir şehir Washington" dedi Garfield. "Hâlâ yeni bir ülke burası."

"Lafayette Square'e yakışacak bir şeyler yaratmak için, muhakkak ki, yeterli bir süre 'bir yüzyıl' ve *o bey* de daha dün öldü sayılır. Burada bir" dedi Kate düşünceli bir edayla, "katedral olsun isterdim, ciddi bir Gotik katedral..."

"Dileğiniz yerine gelecek!" Çok canlıydı Garfield. Bu takdire şayan genç adamın, ne diye böylesi genç bir yaşta evlenmiş olduğunu merak ediyordu Chase.

"Şehirdeki tepelerden birinin üzerine yapılacak" dedi Kate, "ve katedrale giden yolun adı da Chase Avenue olacak."

* İng.: Sırasıyla Karaağaç, Meşe, Çam. (ç.n.)

"Ah, hadi ama Kate! Adımın bir caddeye konmasını falan istemiyorum doğrusu." Aslında isminin bir şehre verilmesini istiyordu Chase. Ne de olsa, son derece yozlaşmış Senatör Dayton'ın bile isminin verilmiş olduğu ve halihazırda gelişmekte olan bir şehir vardı. Chase, Ohio kulağa hoş geliyordu doğrusu. Fakat fazla mı mütevazıydı ne? Önümüzdeki birkaç yıl içinde en azından bir düzine yeni şehir kurulması kesin gibiydi. Eğer Başkan olursa, ismi bir eyalete verilemez miydi hem? Bilhassa, özel lütfunu şu anda eyalet olmayı arzu eden bölgelerden birine bahş ederse? Fakat, şayet adı eyaletlerden birine verilirse, Lincoln ya da Seward isminde bir tane de olmaz mıydı? Biri West Virginia'nın adının Lincoln olmasını hakikaten de önermişti bile. Bu öneriyi bertaraf etmekte gecikmemesine karşın, bir an için, korku nedir anlamıştı Chase.

Kate ve Garfield neşeyle, şehre operalar, saraylar ve kütüphaneler ekliyor ve seçkin insanların isimlerini veriyordu bu mekânlara. Pembe mermerden binaya (Venedik'in dükasının sarayını taklit ederek), Cotton Exchange, Sprague Hall adını verme fikri Kate'in aklına gelmişti.

Yakında senatör kocası –ve uçsuz bucaksız bir servet kaynağı– olacak adam hakkında Kate'in gerçekte ne düşündüğünü merak etti Chase.

Fakat, uçsuz bucaksız servetin kaynağı olan ablukanın onu pek yakında iflasa sürükleyeceğine ikna etmişti kendini. Willard's Hotel'deki uzun barda beraberce cin içip, odanın karşı köşesinde oturan Zach. Chandler'ın yalnız başına, yavaşça ve sessizce sarhoş oluşunu izlerlerken, Sprague'nun endişelerini hafifletmek için hiçbir şey yapmadı Harris Hoyt.

"Söylesenize, ne kadar katı Bay Chase?" diye sordu Hoyt.

"Olabileceği kadar katı. Bu General Garfield da kim, Tanrı aşkına?" Bıyığının önce bir ucunun, ardından da diğer ucunun cin bardağına girmesine göz yumdu Sprague. Her iki uç da büsbütün sırılsıklam olunca, kenarlarını çiğnedi ve ilginç bir şekilde yüz tüyleriyle süzülmüş cinini içti.

"Bir Birlik generalini diğerinden ayıramıyorum. Düşmana destek ve rahatlık vermeksizin, Birlik'i rahatlatarak yapılabilecekken, Güney'den pamuk getirmenin ne kadar önemli olduğunun altını çizdiniz mi?"

"Hem de on kere. Tüm bunlar üzerine bir konuşma yapmalıyım."

"Ben olsam yapmazdım." Telaşlanmıştı Hoyt.

"Birlik-rahatlatma planımız üzerine bir konuşmayı kastetmiyorum. Delinin teki değilim ben, Hoyt. Birlik'in yararına, *sınırlı* ticaretin gerekliliği üzerine bir konuşma."

"Şey, hâlâ Rhode Island Valisi'siniz. Providence'a geri dönün ve kirişleri çınlatın sesinizle."

"Yapamam." Üzüntüyle başını salladı Sprague. "Vuruldu o."

"Kim vuruldu?"

"Fred Ives. *Post* için yazıyordu. Geçen hafta Sharpsburg'de vuruldu."

Hoyt hayrete düşmüştü. "Peki, bunun sizin bir konuşma yapmanızla ne ilgisi var?"

"Konuşmalarımı benim için Ives yazar. Konuşma yapmamla ilgisi bu işte. Dergilerde çıkan Bull Run'la ilgili tüm o şeyleri benim yazdığımı düşünmüyordunuz, öyle değil mi? Fred'di onları yazan. Fred'i çok severim. Hep sevdim. Her zaman da seveceğim." Gözlüğünün arkasından tek bir damla alkolik gözyaşı döküldü Sprague'nun. "Dinleyin, kuzenim Byron'la konuştum. İşi yürüten o sayılır. Çok riskli olduğunu düşünüyor."

Hoyt omuz silkti. "Elbette, riskli. Ama yapabileceğiniz başka bir şey olduğunu sanmıyorum. Ona kalırsa, benim yapabileceğim de fazla bir şey yok. Anlaşma gayet basit. Oradaki isyancılar için Galveston'a silah ve cephane götürüyorum ve onlar da dilediğim kadar pamuk ipliği makinesi kurmama izin veriyorlar. Ardından da, pamuğu size ulaştırmama yardım edecekler."

"Ablukanın içinden geçirerek mi?"

"Ablukanın içinden geçirerek." Işıl ışıl bir korsan tebessümü belirdi Hoyt'un dudaklarında. "Ne de olsa, işin ucunda benim boynum var."

"Onun önemi yok." Tam isabet ettirmişti Sprague. "Ama işin ucunda benim param var."

"Sizin yararınıza bir değiş tokuş bu. Sizden tek istediğim yüz bin dolar..."

"O alaya harcadığım kadar para." Özlem dolu çıkmıştı Sprague'nun sesi.

"Evet, sir. O parayla, tam burada, şehirde, yok pahasına bir sürü Konfederasyon parası satın alabilirim. Bir gemi tesisatçısı ve mühendis olan şuradaki arkadaşım Charles L. Prescott da gerekli olan gemileri satın alacak..."

"Neredeki arkadaşınız?"

"Barın alt kısmında. Şu kızıl saçlı adamı gördünüz mü? Senatör Chandler'ın yanında yalnız başına içen. İşte o Prescott."

"Zach. Chandler ayyaştır." Daha fazla cin sipariş etti Sprague; sonra da ceketinin koluyla bıyığını kuruladı. "Pekâlâ, Hoyt. Parayı Byron ve benden alacaksınız. Ama çabuk başlamak zorundasınız."

Onlara katılması için eliyle Prescott'a işaret etti Hoyt. New York'ta çoktan bir uskuna bulmuştu Prescott. "Güzel bir gemi, Vali. Adı *Snow Drift*. Tüm... eşyalarımızı New York'tan yükleyip, İspanyollara ait ve tarafsız olan Havana'ya, oradan da Galveston'a gidebiliriz."

"Ablukanın içinden geçerek" dedi Sprague.

"Ablukanın içinden geçerek." Tehlikenin kokusunu alınca heyecanlanmışçasına gülümsedi Hoyt.

"Öyle fazla bir yer yok ablukaya alınmış" dedi Prescott. "İçeri yalnızca yüz gemi soktu Yankee'ler ve üç bin milden fazla Konfederasyon sahili açık. Pek çok kez ablukanın içinden gizlice geçtim. Aslına bakarsanız, şu anda düşman ülkede bulunmam da bu yolla oldu."

"*Düşman* ülke mi?" Kızıl saçlı adama buz gibi bir bakış fırlattı Sprague." Hoyt, çabuk davrandı. "Prescott da Teksas'lı. Ama iyi bir Birlik adamıdır."

"Evet." Bar taburesinden kalkmakta güçlük çeken Zach. Chandler'a bakıyordu Sprague. Renkli garsonlardan biri ona doğru koşturdu ve koluna girdi. Orduya asker alınmaya başlandığından beri, Willard's Hotel'de fazla beyaz garson kalmamıştı artık. "Yarın New York'a gidiyoruz" diye buyurdu Sprague. "Byron bizi orada bekliyor. Sizi bankaya götüreceğim. Şu uskunayı da görmek istiyorum." Gözlüğünü düzgün burnunun kemerine yerleştirdi Sprague. "Eğer yakalanırsanız, adınızı bile duymadım."

"Umarım, bu olmadan önce, gelecekteki kayınpederiniz bize ticaret izni vermiş olur."

"Ne isterseniz onu umabilirsiniz, Hoyt." Ayağa kalktı Sprague. "Trene öğle vakti bineceğiz. İsyancılara gemiyle silah taşımanızın ne demek olduğunu biliyorsunuz, değil mi?"

Masum bir ifade takındı Hoyt. "Bildiğim, bir pamuk imalathanesi kurabilmek için resmi belge almamın karşılığında benden ödememi istedikleri bedelin bu olduğu."

Her zamankinden bile donuk bir edayla, "Her neyse" dedi Sprague. "Savaş zamanında düşmana silah taşımak vatana ihanettir. Yakalarlarsa, bunun için vururlar sizi."

"Biz Teksas'lı*yız*, Vali. Teknik olarak, kendi halkımıza silah ulaştırmaya çalışan vatanseverler diyebiliriz kendimize. Bu yüzden, bizim açımızdan işler, sizin gibi bir Birlik adamı, bir vali, bir general ve geleceğin senatörü için olduğundan farklı elbette, sir. Demek istediğim, sir, şayet ortada işlenen bir vatana ihanet suçu varsa..."

"Sizi tanımam. Yakalanırsanız, bu böyle olacak." Barı terk etti Sprague. Zach. Chandler, Sprague'nun yüzüne baktı; fakat gelecekteki meslektaşını tanımadı; açıkçası, hiç de fena olmadı bu.

Yirmi Sekiz

Maun bir masada oturuyordu Mary. Georgetown'dan etine dolgun Bayan Laury'nin bedenine bürünmüş Roma İmparatoru Constantine oturuyordu karşısında. Bayan Laury'nin ölüler âleminden yakın bir dostuydu Constantine ve başka bir meşguliyeti olmadığı zamanlarda, varolduğu aydınlık dünyayla ölümlülerin hüküm sürdüğü acı ve karanlıklar diyarı arasında mesaj alışverişi konusunda fevkalade yardımseverdi. Kalın sesi Bayan Laury'nin flüt sesini andıran olağan ses tonundan büsbütün farklı olan Constantine, "Willie'yi daha bu sabah gördüm" dedi. "Midillisinin nasıl olduğunu ve Tad'in ona binmeyi öğrenip öğrenmediğini bilmek istiyor."

"Ah, evet! Tad'in yardıma ihtiyacı var elbet. Ama midillinin iyi olduğunu ve Tad'in, düşmesine engel olması için Bay Watt'u da yanına alarak, her gün ona bindiğini söyleyin Willie'ye. Küçük Eddie'yi gördü mü diye sordunuz mu Willie'ye?"

Bayan Laury-Constantine ciddiyetle başını sallayarak, evet diye cevap verdi Mary'nin sorusuna. Masanın üzerinde duran tek bir mumun ışığı altında, olur da kestane rengine boyanmış saçlarıyla yaşlıca bir kadın olacağı tutarsa, o Roma İmparatoru nasıl görünürse öyle görünüyordu Bayan Laury. "İlk başta birbirlerini tanımadılar. Nasıl tanıyabilirlerdi ki? Ama sonunda her şey açığa çıkar aydınlıklar dünyasında; iki oğlan ansızın tanıdı birbirini ve öyle heyecanlandılar, öyle sevindiler ki... Ah!" Bayan Laury-Constantine'in sesi daha da alçak bir perdeye inmişti. "Tehlike var."

"Ne tehlikesi?" Ürpermişti Mary. "Kime karşı tehlike?"

"Başkan'a. Üzerinde kara bulutlar dolaşıyor. Koyu bir karanlık. Tehlike."

İki kadın Soldiers' Home'un hemen yanındaki taştan evin küçük salonunda oturuyorken, yalnız başına Soldiers' Home'a doğru at sürmekteydi Lincoln. Parlak ay ışığının altında, mükemmel bir hedefti; 7. Street'inse terk edilmiş bir kasaba sokağından farkı yoktu gecenin bu saatinde. At –atın adı da Old Abe'di– söğüt ağaçlarından oluşan bir korunun yanından hızla geçerken, ay ışığıyla aydınlanan ağaç dallarını ansızın kıpırdattı rüzgâr. Tehditkâr gölgelerin dansı başladı. At şahlandı. Lincoln ürken atı yatıştırmak için öne doğru eğilince, bir el silah sesi duyuldu. Lincoln'ün şapkası ba-

şından uçmuştu. Refleks olarak atının üzerine iyice uzandı ve hızla koşması için mahmuzladı atı. İkinci bir atış olmadı.

Taştan kulübeye vardıklarında hem at hem de Lincoln nefes nefeseydi. Görevli çavuş, Lincoln'ün atından inmesine yardım etti. Biraz kınayıcı bir edayla, "Zorlu bir biniş olmuş, sir" dedi adam; atın böğründen buhar yükseliyordu ay ışığının altında.

"Evet. Sakinleşsin diye, Old Abe'i biraz yürütseniz iyi olur." Kulübeye girdi Başkan.

"Father!" Salonun kapısında karşıladı onu Mary. "Şapkan nerede?"

"Kaybettim sanırım. Bayan Laury mi bu hanım?"

"Evet. İçeri gel. Otur. Konuş onunla. Gerçi, benim konuşmakta *olduğum* kişi İmparator Constantine'di. Nihayet Eddie'yle buluşan Willie'nin yanındaymış."

"Eski ahbaplara iyi gelmiş olmalı bu." Masaya oturdu Lincoln.

"Ah!" Mary kaşlarını çattı. "Seni ilgilendiren bir çeşit tehlikenin olduğunu söylüyor İmparator. Üzerinde kara bulutlar varmış. Bu doğru, öyle değil mi, Constantine?"

Bayan Laury-Constantine ciddiyetle başını sallayarak Mary'yi onayladı. "Canınızı almak için bir komplo kurulmuş, Bay Başkan."

"Eminim birkaç tane böyle komplo vardır, İmparator. Her gün gazetelerde bir şeyler okuyorum bu komplolar hakkında. Halk böyle sansasyonları seviyor. Gerçi, bu işler nasıldır bilirsiniz; ya da sizin zamanınızda nasılsa."

"Father! Dalga geçme. İmparator'un birkaç iyi tavsiyesi de var. Öyle değil mi, sir?"

Sert bir ses tonuyla konuştu Bayan Laury-Constantine. "Savaşmayı reddeden bir generali değiştirmelisiniz. Başkan olacak bir Kabine Üyesi'ni değiştirmelisiniz. İri burunlu, ufak tefek bir adama karşı dikkatli olmalısınız..."

"Şey, Bay Chase küçük burunlu şişman bir adam; öyleyse bu tarifler onu dışarıda bırakıyor..." diye söze girdi Lincoln.

Fakat, sinirli bir edayla onu susturdu Mary. "Seward bu. Başka kim olabilir? Ve bu şeylerle dalga geçme. İmparator Constantine Bay Sumner'ın harika bir Dışişleri Bakanı olacağını düşünüyor; ben de öyle."

"Peki ya Bayan Laury?"

"Bayan Laury trans halinde; Constantine ile bizim aramızda konuşulanlardan hiçbirini hatırlamayacak."

Elinde Başkan'ın şapkasıyla Ward Lamon kapıda belirdi. "Bay Başkan, şapkanızı buldum."

"Ah, güzel. İzninizle, İmparator." Giriş holündeki Lamon'ın yanına geçti Lincoln. "At şahlanınca yolda uçtu şapka."

Sertçe, "Hayır, sir" dedi Lamon. "Şapka düşmedi." Şapkayı kaldırdı Lamon. Şapkanın kenarının üç parmak üstünde, bir kurşun soldan sağa doğru ilerlemişti. "Bu kurşun kıl payı ıskalamış sizi."

Alçak bir sesle, "Şapkayı kaldır, Ward" dedi Lincoln. "Kimseye gösterme. Kimseye bir şey söyleme."

"Tek bir şartla, sir. Bir daha burada ya da başka herhangi bir yerde asla muhafızlarınız olmadan ata binmezseniz."

Kasvetle başını sallayarak tamam dedi Lincoln. "Buna mecbur kalacağımı şimdi anlıyorum."

"Pinkerton size karşı en az üç komplo kurulduğunu söylüyor."

"Pinkerton üç diyorsa, bir buçuk anlamına gelir bu. Düşmanın sayısını alışkanlıktan ikiye katlıyor." İşaretparmağını kurşunun açtığı deliğin üzerinde gezdirdi Lincoln. "Kurşunun büyüklüğüne bakılırsa, yeni tüfeklerimizden birinden çıkmış. Sorun benim öldürülmem değil, Ward. Bu olursa olur ve bunu engellemenin hiçbir yolu yok. Bu konuda bir kaderciyim. Fazla önemsemediğim ama sürekli hazır beklediğim bir komplo var; o da, isyancılar tarafından kaçırılıp, fidye için tutsak edilmek."

"Her zaman muhafızlarla dolaşmanız daha da gerekli ya öyleyse; özellikle de, halk gideceğiniz yerin neresi olduğunu biliyorsa."

Başını sallayarak Lamon'ı onayladı Lincoln. "Katılıyorum. Eğer hükümetin benim için fidye ödemesini engelleyebilecek olsaydım, bunu yapardım. Ama böylesi durumlarda nasıl duyguların ortaya çıktığını biliyorum. Ben ne istersem isteyeyim, parayı verirler."

"İsyancılar sizin için ne kadar para isterler sizce?"

Gülümsedi Lincoln. "Ne kadar değil, Ward. Kaç tane. Adamlarını geri istiyorlar. Tutuklu olarak tuttuklarımızı. Er ya da geç, ellerindeki asker sayısı bitecek. Bizim başımıza asla gelmeyecek bir şey bu; ve bu yolla kazanacağız savaşı. Elden düşme bir başkanı yüz bin askerle değiştirmek; Jeff Davis ya da Richmond'da böyle şeylere her kim karar veriyorsa onun için baştan çıkarıcı bir fikir olacaktır." Şapkayı Lamon'a geri verdi Lincoln. "Old Abe'in –benim değil, atın– bize doğrultulmuş bir tüfek olduğunu hissetmesi ne tuhaf. Eğer tüfek bize doğrulmuşken şahlanmasaydı..."

Başkumandan olarak, bu sefer başka bir atın sırtında, dramatik bir vadiye kurulmuş ve bundan daha az dramatik olmayan Potomac Ordusu'nun çadırlarıyla kuşatılmış Harper's Ferry'ye doğru at sürüyordu Başkan. Çadırların arasına gerilmiş iplerde askerlerin yıkanmış çamaşırları asılıydı. Nalbandın sesi bir an için olsun kesilmiyordu. Bir asker elinde bançosu, Juanita adlı bir kadına yazılmış, kederli bir şarkı söylüyordu.

Öğle vakti ekim güneşi yakıcı, hava açıktı; kuş sürüleri berrak, mavi gökyüzünde daireler çizerek güneye doğru ilerliyorlardı; yanında at süren Washburne'e döndüğünde Lincoln'ün gereğince fark ettiği bir yöndü bu: "Umalım ki, güneye doğru hareket eden bu kuşlardan ilham alsın Genç Napolyon."

Washburne bir kahkaha patlattı. "Little Mac'i harekete geçirmeyi becerecek büyüklükteki tek kuş sizsiniz."

Lincoln ona, Antietam River'ın üst taraflarındaki orduyu ziyaret etmek ister mi diye sorduğunda, sevinçten havalara uçmuştu Washburne. Stanton ve Bayan Lincoln dışında hiç kimse, Başkan'ın şehri terk etmiş olduğunu bilmiyordu. Çoğunluğu Batı komutanlığından olan bir düzine kadar subayın eşliğinde, vagonlarla Harper's Ferry'ye seyahat ederlerken, "Birdenbire aklıma esti" demişti Lincoln belli belirsiz. McClellan'ın ne yapmakta ve ne yapmamakta olduğuna dair onların profesyonel izlenimlerini almak istemişti Lincoln. Şimdiye dek, Birlik'e iyi haberler veren bir tek Batı olmuştu ve Washburne'ün seçmenlerinden Ulysses S. Grant, Lincoln'ün en sevdiği generaldi şimdi. Grant'ı Lincoln'e tarif ederken, nezaketin ta kendisiydi Washburne. Gerçi, bir düzine yılını başarısız olarak geçirmiş birinin olağanüstü askeri başarısını kendine açıklayamamıştı Washburne. Acaba iki tane Grant olabilir mi diye merak ettiği oluyordu bazen. Biri, Galena'dayken tanımış olduğu, ara sıra ancak sıkı içen, biraz pasaklı, ufak tefek bir adamdı; diğeriyse, Donelson Kalesi ve Shiloh kahramanıydı.

McClellan'ı şaşırtmayı ummuştu Lincoln; fakat Başkan'ın oraya yaklaşmakta olduğuna dair gereğince uyarılmıştı Küçük General ve şimdi, her biri yaverlerden oluşan bir sıranın merkezinde olan iki adam, parlak renkli yaprakların atların toynakları üzerlerinden geçince yamulduğu, anızlarla kaplı bir mısır tarlasının üzerinde birbirlerine doğru sürüyorlardı atlarını.

Lincoln'ün önünde iriyarı Ward Lamon at sürerken, sağ tarafında da ufak tefek Dedektif Pinkerton vardı. İki grup, tarlanın or-

tasında buluştuğunda, Washburne, Başkan'ın sol tarafındaki yerini korumuştu. McClellan ve subayları zarafetle Başkan'ı selamladılar; Başkan da bir an için şapkasını kaldırdı ve sonra yeniden başına taktı.

McClellan'ı birkaç aydır görmemişti Washburne. Ufak tefek adam eskisine oranla biraz tombullaşmıştı ve gözleri de, anlaşılır bir şekilde, endişe doluydu. Başkan'ın sağ tarafında, Pinkerton'ın yerini aldı McClellan.

"Potomac Ordusu'na hoş geldiniz, Ekselansları." Her zamanki gibi kesin ve buyurgandı sesi. "Sharpsburg'deki savaş meydanını görmek isteyeceksinizdir elbette."

"Evet; sanırım, bu hoşuma gider." Lincoln cana yakın olmasına karşın, meydana doğru at sürerlerken pek az konuştu iki adam. Washburne neler söylediklerine kulak misafiri olmaya çalıştı ama başaramadı. Bir noktada, McClellan meşhur zaferini anlatıyormuş gibi gelmişti ona ve Başkan da onu dinliyormuş gibi.

McClellan'ın çadırının önüne kurulan masalarda akşam yemeği servisi yapılırken, Maryland Heights'ın üzerinden görkemle batıyordu güneş. Lincoln için tek başına kalacağı ayrı bir çadır sağlanmıştı ama, geceyi tabancası hazırda, Başkan'la geçirmek için ısrar etmişti Lamon. Lincoln'ün kaldığı çadırın yanında, Batı ordusundan gelen üç albayla beraber misafir ediliyordu Washburne. Washburne'ün Grant'la ilgili sorularına doğrudan cevaplar verildi. Evet, arada sırada içki içiyordu. Ama işler ne zaman çığırından çıksa, Bayan Grant çağrılıyor ve tüm içki içme faslı sona eriyordu.

Yıldızların altında akşam yemeklerini yediler ve Washburne, Lincoln'ün yememeyi tercih ettiği tüm sülünü sildi süpürdü. Her zamanki gibi, ekonomik yiyordu Başkan; bir dilim ekmek ve bir parça yanmış sığır eti; hepsi buydu. Lincoln'ün çok zayıf ve çok güçsüz olduğunu düşünüyordu Washburne. Ancak, çamurlu bir dereden geçerlerken ona yardım etmek için Lincoln'ün kolunu tuttuğunda, Başkan'ın kolundaki kasların çelik şeritler gibi olduğunu fark etmişti.

Yemek boyunca konuşmanın çoğunu McClellan yaptı. "Lee'nin peşine düşecek atlara –şu anda– sahip değilim. Ama en geç bir hafta içinde sahip olacağım." Gözünün ucuyla Lincoln'ü süzdü McClellan. Lincoln bir yanıt vermedi. "Sorun her zaman rakamlar oldu. Ordum nadiren Lee'nin ordusu kadar büyüktü. Sanırım, Bay Pinkerton da buna katılacaktır."

Masanın uzak köşesinde oturan Pinkerton başıyla McClellan'ı onayladı. "Bu doğru, General. Ayrıca, Güney'de pek çok kişi askere alınıyor şimdi. Her gün Richmond'dan raporlar alıyoruz. Neredeyse tüm erkek nüfusu silahlanmış durumda."

"Sorunu görüyorsunuz, Ekselansları."

"Birtakım sorunlar görüyorum, General." Yakınlardaki bir evden alınmış, tahta benzeyen sandalyesinde arkasına yaslandı Lincoln. Ordunun, Birlik'e sadık ya da isyancı, herkesten ne isterse almayı şimdilerde âdet edinmiş olduğunu biliyordu Washburne. Olağanüstü lezzetli, kaynatılmış sincabını yemeye koyulurken, savaşın insan karakteri için iyi bir şey olmadığını düşündü Washburne. Hiçbir şey değilse bile, iyi yaşıyordu McClellan.

Fakat Lincoln'ün aklındaki bambaşka bir şeydi. "Buraya saplanıp kaldığımız ve bu ordu zamanında harekete geçmediği takdirde, Lee'nin işinin bitirilemeyeceğine dair bir kanı hâkim ülkeye..." Yetersiz insan gücü ve tedarikle ilgili olağan şikâyetlere bir son vermek için elini kaldırdı Lincoln. "Biliyorum ki... *ordunuz* için şuna buna ihtiyacınız var." Ordunuz kelimesinin telaffuz edilişinde, sinirli ya da çileden çıkmış olduğu zamanlarda Lincoln'ün tipik alışkanlığı olan iyelik ekinin üzerindeki hafif iğneleme belirgindi. "Ama şu dakikada, elinizde Lee'nin sahip olduğundan daha çok erkek var yola çıkmak için. Mükemmel bir hava da mevcut. Ekim ayının daha ikinci günündeyiz. Lee'yi vadiden atmak ve Richmond'a geri püskürtmek için en azından dört, belki de altı haftanız var."

"Hazır olduğum zaman tam da bunu yapacağım, sir. Zannedersem, Lee ve ben Winchester'da karşılaşacağız ve süratli tek bir saldırıyla sona erecek savaş." McClellan'ın söylediklerini dinlemeyi kesmişti Washburne ve Lincoln'ün de aynısını yapmış olduğunu hissediyordu.

Bir sonraki sabah, şafak sökerken, bir karyolanın üzerinde kıyafetleriyle uyuya kalmış Washburne'ü bizzat kendisi uyandırdı Lincoln. Kampın çevresinde bir yürüyüş yaparken ona katılması için Washburne'e işaret etti. McClellan hâlâ yatağında olmasına karşın, özel askerleri kaldırılmışlardı. Bazıları tıraş oluyordu; ama çoğunun böylesi bir derdi yoktu. Lincoln askerlerin arasından geçerken, pek çoğu Başkan'ın elini sıktı. Sonra, kampa tepeden bakan alçak bir tepenin üstüne doğru sürükledi Washburne'ü Lincoln. Güneş ışınları kırmızı toprağa vururken, hayalet gibi bir sis yükseliyordu

yerden. "Tüm bunlar ne, biliyor musunuz?" Gözün görebildiğince uzanan sıra sıra çadırları işaret etmişti Lincoln.

"Potomac Ordusu, elbette."

"Hayır, sevgili Washburne. General McClellan'ın muhafızları bunlar."

"Öyleyse, McClellan işe yaramaz?"

Başını evet anlamında salladı Lincoln. "Bizim gayelerimiz söz konusu olduğunda, işe yaramaz. İyi yanları da olan biri. Fevkalade bir örgütleyici. Fakat, savaşamaz."

"Ya da *savaşmayacak*?" McClellan'ın siyasi gerekçelerle Güney'i ezmek istemediği fikrindeydi Washburne.

Lincoln'ün aklı da aynı görüş doğrultusunda çalışıyordu. "Beş hafta içinde ülke seçime gidiyor" dedi. "Eğer McClellan seçimlerden önce harekete geçmezse ve eğer zaferler kazanamazsak..." Konuşmayı kesti Lincoln.

Sözü Washburne tamamladı. "Kongre'nin üzerindeki kontrolümüzü kaybedeceğiz. Ve kıyamet kopacak. McClellan'ın asıl istediğinin, Demokratlar karşısında bizim yenilgiye uğramamız olduğunu mu düşünüyorsunuz?"

"Onun aklını okuyamam. Bilmiyorum. Onun kötü niyetli olduğundan *şüphe* ettiğim zamanlar olduğunu itiraf ediyorum. Ama elimde hiçbir kanıt yok. Sonra, onun yanında olduğumda, onu belki de hafife almış olduğumu düşünüyorum."

Tepede Lamon belirdi. Suçlarcasına, "İşte buradasınız, sir" dedi. "Benden kaçtınız."

"Eğer burada, ordunun tam ortasında güvende değilsem, tüm güvenlik hevesinden vazgeçmeliyiz."

Tepeden inmeye başladıklarında, McClellan'ın çadırının önünde teçhizatlarını kuran bir fotoğrafçı ve onun asistanlarını gördü Washburne. "Sanırım, Little Mac'le beraber bir resminiz çekilecek" dedi Washburne ve Lincoln bunun üzerine komik bir inilti çıkarınca kahkahayı bastı. "Vaktiyle, hiçbir fotoğrafçının fotoğrafınızı çekmeden Springfield'dan geçmesine izin vermemiş olduğunuzdan, size verilen bir ceza bu, Bay Başkan. Resminin çekilmesinden bu denli hoşlanan başka birini tanımadım."

"Haksızlık ediyorsun, Brother Washburne. Bana benzeyen hiç kimse kendini beğenmiş olamaz."

"Öyleyse, ülkenin dört bir yanındaki tüm o resimlerinizle, bir çeşit günah çıkarıyor olmalısınız."

Kıkırdadı Lincoln. "Bir devlet adamının yanı sıra bir siyasetçi olduğum da doğru ve sırf hakikaten de normal olduğumuzu, yani boynuzlarımız ve kuyruğumuz olmadığını görmeleri için fotoğraflarımıza bakmasını isteriz halkın."

Fakat, o günün ilerleyen saatlerinde, camdaki fotoğrafın verdiği güven duygusunun aksine, bir grup erkeği, ülkelerindeki şeytan olmadığına bizzat etiyle buduyla ikna etmek mecburiyetinde kaldı Lincoln. Frederick kasabasında, Başkan'ın teftiş etmesi için bir ordu birliği toparlamıştı McClellan. Askerlerin, Başkan'ı aralarında görmekten memnun görünmelerini iyiye alamet olarak algıladı Washburne ve Başkan'ın, McClellan'ın "ordum" diye dile getirilen sürekli göndermelerini fazla ciddiye aldığını hissetti. Şayet McClellan sadakat uyandırıyorsa, görevinin bir parçasıydı bu. Sürekli tekrarlanan askeri darbe söylentilerine gelince, Burnside, duyduklarını Stanton'a aktaran bir arkadaşına, McClellan'a yakın olan yaverlerin Washington'daki siyasi soruna askeri bir çözümün gerekliliğinden sık sık bahsettiklerini anlatmış olmasına karşın, bu söylentilere hiçbir zaman fazla itimat etmemişti Washburne. Görünüşe göre, Kongre Üyeleri'ni evlerine geri göndermek, Başkan'ı ve Kabine'yi hapse atmak doğrultusunda hararetli tartışmalar olmuştu ve sonra da, McClellan'ın idaresi altında Güney'le barış yapılacaktı. Diktatör bir McClellan fikrinde oldukça yenilik bulmuştu Lincoln. "Tek bir muharebe bile kazanamadan bir hükümeti deviren ilk general olacak en azından. Elbette, eğer birkaç büyük zafer kazanabilseydi, hepimizi şehir dışına atması için ona yardım da edebilirdim."

Bir çiftlik evinin harabelerinin yakınlarında bir platform kurulmuştu ve Başkan askerlerin selamını burada kabul etti. Yeniden askeri düzene girdiklerinde, onlara zarif ve kısa bir konuşma yaptı Lincoln; doğaçlama yapmak her zaman zorlandığı bir şeydi. Başkan'ın yanında oturan Washburne, konuşurken Lincoln'ün ellerinin titrediğini fark etti. Ama tenor bir trampet kadar berrak ve güçlüydü sesi; her bir hece sanki taşa oyuluyormuşçasına berrak telaffuz ediliyordu. Lincoln'ün en iyi konuşmaları, kendi yazdığı ve üzerinde tekrar tekrar çalıştıklarıydı; tek bir paragrafın üzerinde haftalarca uğraşırdı bazen. "Aklım hızlı çalışmıyor" derdi Washburne'e. Elbette, Douglas'la olan tartışmaları süresince yaptığı konuşmaları hazırlarken hiç acele etmemişti. O konuşmaları çoğunlukla ezbere bilirdi; her bir görüş üzerinde, muhakkak ki, en ince

ayrıntısına kadar düşünmüştü. Böyle zamanlarda, Washburne'e bir demiryolu makasçısı gibi görünürdü Lincoln. Sistemli ve ritmik olarak konunun tahtası üzerinde çalışan bir baltaydı mantığı. Birçok kez, "Ama bitmesini istemediğim bir konuşma olmaz hiç" demişti Washburne'e. "Ayrıca, dizlerime gelen bir masanın başında dikilip, doğrudan gözlerimi kamaştıran bir mumun ışığı altında ve hiçbir zaman pek yardımı dokunmayan bir gözlüğün arkasından bir konuşmayı okumaya çalışmak, benim boyumdaki biri için bir ıstırap." Komik bir edayla başını sallardı Lincoln. "Küçük Dev'in benden daha iyi bir hatip olması bir rastlantı değildi. Halka çok daha yakın bir vücut yapısı vardı; yazdığı metinler de cabası"

Fakat şimdi, parlak ekim güneşinin altında kolayca dökülüyordu Lincoln'ün dudaklarından kelimeler. Askerlerin cesaretine ve Frederick kasabası halkının sadakatine duyduğu saygıyı dile getirdi; kasaba halkının çoğunluğunun Konfederasyon ordusunu misafir etmekten büyük sevinç duyduğu düşünüldüğünde bunun biraz samimiyetsizce olduğu fikrine kapıldı Washburne. Bir seçim yaklaşmakta olduğundan, bulunduğu konumda ciddi bir konuşma yapmanın doğru olmayacağına dikkat çekti Lincoln. Ama orduyla ve Frederick halkıyla, "bu şerefli davaya sadakatlerinden dolayı" ne denli gurur duyduğunu söylemek mecburiyetinde hissetmişti kendini; "...ve başka türlü davranmış olanlara karşı kalbimde hiçbir kötü niyet beslemeksizin söylüyorum bunu."

Askerlerden yükselen "hurra", "yaşasın" tezahüratları ardından, Başkan ve ekibi bir sonraki birliği ziyaret etmek için oradan ayrıldılar. Washburne, konuşma bittiği için rahatlamış olan Lincoln'ün yanında sürüyordu yine atını. "Ne de olsa, seçim propagandası yapıyormuş gibi görünmek istemem."

"Ama yapıyorsunuz. Şu anda hepimiz yapıyoruz."

Lincoln kaşlarını çattı. "Fazla seçeneğimiz yok. Kampanyayı bizim için McClellan'ın yapacağını ummuştum. Bugün ve seçim günü arasındaki süre içinde Lee'ye karşı harekete geçeceğini ummuştum. Ama geçmeyecek."

"Geçeceğini söyledi."

"Geçmeyecek. Geri döndüğümde, resmi olarak, Potomac'ı geçmesini ve düşmanla savaşmasını emredeceğim ona."

"Peki, bu emre uymadığında ne yapacaksınız?"

"Askerlerin oy kullanmalarına izin veriyor muyuz?" Dönem boyunca bu meseleyi tartışmıştı Kongre. Cumhuriyetçi askerlerin

oy kullanması için hevesliydi Cumhuriyetçiler ve Demokratlar da Demokrat askerlerin oy kullanması için. Ne var ki, pek çok eyalet, askerlerin savaş meydanlarında oy kullanmasına izin vermeyi reddederken, en hafifinden söylemek gerekirse, askerleri oy kullanmaları için evlerine götürmenin lojistiği de karmaşıktı.

"Ne yapabiliriz, bilmiyorum." Sahiden de aklı karışmıştı Lincoln'ün. "Yapılacak tek adil şey, tüm askerleri evlerine yollamak olur. Ama savaşa ne olur o zaman? Oylarını bizim için kullanacaklarını bildiğimiz askerleri mi eve yollasak?" Hayır dercesine başını salladı Lincoln; sonra gülümseyerek, "Eski bir Demokrat olmasına rağmen, Bay Stanton'ın davamız için bir dinamo olduğunu söyleyeceğim" diye ekledi. "Seçimden bir hafta önce o, Seward ve generallerin hapse atmış olduğu hemen herkesi salıverecek."

"Demokratlara oy atmaları için tam zamanında mı?"

"Horace Greeley'yi hizaya sokmak için tam zamanında. Korkarım, basında ve anketlerde bir güzel şamar yiyeceğim; ama sınır eyaletleri konusunda endişelenmememizi söylüyor Stanton. Dediğine göre, o eyaletlerdeki ordu, ihtiyacımız olan oyları almamız için ne yapılması gerekiyorsa yapacakmış."

"Tüm Demokratları vurarak mı?"

Kıkırdadı Lincoln. "Buna benzer bir şey. Çok azimli biri Stanton." Atının dizginlerini çekti Başkan. Verendasında ranzalarda yatan bir düzine yaralı erkeğin olduğu, geniş bir çiftlik evinin karşısındaydılar şimdi. Ona eşlik eden albaya doğru döndü Lincoln. "Bu nedir, Albay?"

"Konfederasyon esirleri, sir. Sharpsburg'de yaralandılar. Kendi yaralılarımızı gönderir göndermez, onları da gemilerle Washington'a yollayacağız."

"Sanırım, bu oğlanlara bir göz atmak istiyorum" dedi Lincoln. "Ve onların da bana bir göz atmak istediklerinden eminim."

"Hayır, sir!" Kararlıydı Lamon.

"Evet, Ward." Lincoln ondan da kararlıydı. "Bay Washburne ve ben, iki zararsız Illinois siyasetçisi, şu Güneyli oğlanları ziyaret ederken, sen Bay Pinkerton'la beraber dışarıda dikileceksin."

Lamon pek de gizlemeden lanet okudu Başkan'a; ama ona emredileni de yaptı. Merdivenlerden çıkıp, her iki yanına karyolalar dizilmiş, geniş tek bir odadan ibaret eve girerlerken Lincoln ve Washburne'e eşlik etti Albay. Kiminin kolları, kiminin bacakları, kiminin de hem kolu hem bacağı kopmuş, en azından yüz kadar

delikanlı yatıyordu karyolalarda. Bazıları ölüyor, diğerleriyse topallayarak etrafta dolanabiliyordu. Çürüyen et kokusu baş döndürücüydü; nefes almamaya çalıştı Washburne. Fakat Lincoln, aralarında bir yabancının olduğunun artık farkına varmış genç adamlar dışındaki her şeyi unutmuştu. Mırıldanarak yapılan konuşmalar kesilmişti şimdi ve odada duyulan tek ses, kendinden geçmiş olanların iniltileriydi.

Albay, esas duruşa geçmeleri için askerlere komut verecekti ki, bir el hareketiyle onu durdurdu Başkan. Derken, dudaklarında hülyalı bir tebessümle, bir sağa bir sola bakarak, oda boyunca yürüdü. Odanın sonuna geldiğinde arkasını dönerek, yaralı adamlara baktı; sonra yavaşça şapkasını çıkardı. Hâlâ görebilen tüm gözler onu görüyor ve tanıyordu artık.

Lincoln konuşmaya başladığında, trampet gibi o meşhur sesi yumuşamış, hatta samimileşmişti. "Ben Abraham Lincoln." Topluca bir inilti yükseldi yaralılardan; hayret dolu, tedirginlik dolu... Başka ne vardı ki bu iç çekişte? Buna benzer bir sesi daha önce hiç duymamıştı Washburne. "İnandığınız şey için cesaretle savaşmış olduğunuzu biliyorum; bu yüzden ve böylesine şerefle aldığınız yaralardan ötürü saygı duyuyorum size. Size karşı hiçbir kızgınlık yok kalbimde ve sizin içinizde de bana karşı olmadığını umuyorum. Bu yüzden buradayım. Bu yüzden, aranızdaki her kişinin elini dostça sıkmaya hevesliyim."

Aynı iç çekiş, yükselen bir rüzgâr gibi yeniden döküldü yaralıların ağızlarından ve hâlâ kimse konuşmuyordu. Derken, koltuk değnekleriyle bir adam Başkan'a yaklaştı ve tam bir sessizlik içinde elini sıktı Lincoln'ün. Diğerleri de teker teker ileri çıktı ve her biri Lincoln'ün elini sıktı; her birine, yalnızca elini sıkan kişinin duyabileceği bir şeyler mırıldandı Lincoln.

Sonunda, Lincoln, hareket edemeyenlerle konuşmak için arada bir duraksayarak yatakların arasından ilerlerken, tıpkı Washburne gibi, yaralıların yarısı da gözyaşlarına boğulmuştu.

Kapının yanındaki son yatakta yatan genç bir subay, Başkan'a sırtını döndü; Lincoln adamın omzuna dokunup, "Oğlum, sonunda hepimiz aynı olacağız" diye mırıldandı. Bu sözle evden çıktı Başkan.

Tycoon'un Madam'ı, alışveriş fırsatının yanı sıra sağlığı için de, seçim haftasını Tad, Keckley ve ismi artık maaş bordrosunda olma-

masına rağmen hâlâ Köşk'te çalışan John Watt'la beraber, New York City, Metropolitan Hotel'de geçirmesi gerektiğine nezaketle ikna edişine hayran kalmıştı Hay. Madam bu seyahatin Willie için tuttuğu yası zedeleyip zedelemeyeceğini merak edince, fiziksel olarak her nerede olursa olsun, yasın devam edeceğini söylemişti Ancient; zaten, Antietam ve Frederick'teyken *kendi* yas kurdelesini çıkarmamıştı Başkan.

Washington'dan ayrılacağı gün, her zamankinden daha bitkin görünen Stoddard aracılığıyla Hay'i yanına çağırttı Madam. "Neyle ilgili?" diye sordu Hay; fakat, biliyorduysa bile, Hay'in şüphelerini dağıtmaya niyeti yoktu Stoddard'ın; görüşlerini açığa vuran biri değildi o.

Fakat Madam fikirlerini açığa vuran biriydi. Madam ona planını açıkladığı sırada üst kattaki Oval Oda'da son derece saygıyla dikiliyorken, Madam'ın düşüncelerini fazla açığa vurduğunu düşündü Hay. "Köşk'ü olması gerektiği gibi tutmaya çalışırken yaşadığımız sorunları biliyorsunuz." Kulağına bu doğrultuda söylentilerin geldiğini kabul etti Hay. Ama onu dinlemiyordu Madam. Konu ne zaman para olsa, sanki kendisi de medyumlarından biriymiş ve o anda ağzından, uzun süre önce ölmüş, para hırsı iblisinin kelimeleri dökülüyormuşçasına hızlı konuşmaya meyilliydi Madam. "Bugün uşaklardan biri –James Trimble– bu ayın başında yanımızdan ayrılacağını söyledi Bay Watt'a. İsminin Köşk'ün maaş bordrosunda kalmaması ve maaşının eskisi gibi alınmaması için hiçbir sebep göremiyorum."

Şu anda Madam'ın ağzından konuşmakta olan kişinin ölü bir iblis değil, adı Watt olan canlı bir iblis olduğunun farkına vardı Hay. "Ama artık burada olmayan biri adına nasıl para alınabilir?" Gözlerini kırpıştırdı Hay; bunun masumiyetten olmasını umuyordu.

"Washington'ın zamanından beri yapılıyor bu." Madam'ın genel olarak Amerikan tarihi ve özel olarak da, ilk sakini Washington değil, John Adams olan Köşk hakkındaki cehaletine her zaman şaşırırdı Hay. "Bay Buchanan'ın yönetimi boyunca muhakkak yapılıyordu bu; Bay Pierce zamanında da..."

Ve John Watt'u çalıştırma talihsizliğine uğramış diğer başkanlar zamanında da diye düşündü Hay. "Bu konuyu araştırmak zorundayım elbette, Bayan Lincoln."

"Ama ben bugün şehirden ayrılıyorum ve Bay Watt da öyle. Uşak Trimble'ın artık burada çalışmadığı gerçeği Hazine'ye *bildi-*

rilmemeli. Yoksa..." Tatlı bir mantığın ta kendisiydi artık Madam. "...maaşın Köşk'e ulaştırılmasına son verirler."

"Teoride, kimin Trimble'ın parasını almaya devam edeceğini düşünüyorsunuz?"

"Ben alacağım elbette. Ne de olsa, Köşk *benim* sorumluluğum altında. Para ulus için, Bay Hay; benim için değil."

"Bu Kongre'ye nasıl görünecektir, merak ediyorum."

"Bu neden Kongre'ye herhangi bir şekilde görünsün ki, Bay Hay?" Madam'ın Hellcat'e dönüşümü başlıyordu işte. Daha hızlı nefes almaya başlamıştı. Sönük bir tuğla kırmızısına dönmüştü yanakları. Gözleri irileşmiş, fal taşı gibi açılmış ve cam gibi parlak olmuştu. Aniden –kendinden?– kaçmaya çalışan bir kuş gibi odanın içinde bir ileri bir geri yürümeye başladı. "Ne de olsa, Bay Hay, tam olarak alışılmadık bir durum değil bu."

"Eski yönetimleri bilmiyorum, tabii..."

"Benim demek istediğim, sir, *bu* yönetimdi. Bizzat siz, en yanlış bahanelerle buradasınız. Kongre iki sekreterine maaş ödemesi için Başkan'a para vermediğinden, Başkan Kongre'nin izin vermediği buradaki göreviniz karşılığında size ücret vermek için, zannedersem *siz* yasadışı olarak tabir edersiniz bunu, İçişleri Bakanlığı'nda bir kâtiplik verdi size. Benim Köşk'ün masraflarının karşılanmasına yardımcı olmak için Bay Trimble'ın maaşını kullanmamla, Bay Lincoln'ün sizin burada çalışmanız için İçişleri Bakanlığı'nın parasını kullanması arasında en ufak fark göremiyorum."

Böylesine aldatıcı bir mantık yürütme karşısında hayrete düşmüştü Hay. "Bir fark var" diye söze girdi.

"Hiçbir fark yok!" Hay'in sözünü tamamladı Hellcat. "Hiçbir fark yok, sir. İkisi de aynı şey. Paranın asıl kullanım şekli değiştirilse de, ödeneklerin ifade şekli her zaman aynı kalıyor." Bu ezbere tekrarlanan cümlede, mükemmel hükümet yozlaşmasının bildik yankısını duyabiliyordu Hay. "Selefim Bayan Lane'in yaptığı gibi, geleneksel olarak First Lady'nin harcadığı kırtasiye fonunu kullanmamıza izin vermezsiniz. Başkan'ın İçişleri Bakanlığı'nın maaşını kullandığı şekilde uşağın maaşını kullanmaktan başka seçenek bırakmıyorsunuz bana..."

Tam bu sırada Köşk'teki her zil çalmaya başladı. Kulaklarını tıkayarak, "Aman Tanrım!" diye haykırdı Hellcat. "Nedir bu?"

Beyaz Saray'ın her yerinde aynı soru soruluyordu. Ofisinin kapısında, üzerinde kısa kollu gömleğiyle dikilen Başkan bile, "Nedir

bu?" dedi Edward'a; ne Edward ne de Nicolay biliyordu bu sorunun cevabını. Ama Hay bir şeyden şüpheleniyordu. Dik merdivenlerden hızla, Köşk'ün tüm zillerinin kontrol edildiği tavan arasına çıktı Hay ve tahmin etmiş olduğu gibi, elektrik telleri ve şerit tabakalarını karıştırmakta olan Tad'i buldu orada. Her nasılsa, her bir zili aynı anda çaldırmayı başarmıştı çocuk. Cüret edebildiğince ciddi bir şekilde Tad'i sarstı Hay ve yardım çağırdı. Beyaz Saray bakım elemanlarından biri, birbirine girmiş tellerle uğraşmaya başladığında, "Gerçekten de çok kolay" dedi Tad. "Tabii, nasıl çalıştığını bilmeniz lazım; ben bunu biliyorum ama şu Johnny bilmiyor."

First Lady, First Velet, Elizabeth Keckley ve John Watt'u istasyona götüren faytonun doğrudan Pennsylvania Avenue'ya dönüşünü izleyen Başkan'ın iki sekreteri hiç de hüzünlü değildi.

"Seçim için onu buradan uzaklaştırmak dahice bir hareket." Bir tomar düşmanca başmakaleyi karnına yakın taşıyordu Nicolay.

"Ya da başka herhangi bir şey için. Tahmin et, ne istedi?" Yanlış tahminlerde bulundu Nicolay. Hay olanları ona anlattı. Bir ıslık çaldı Nicolay. Olayı özetleyerek, "Bu işin arkasında Watt var" dedi Hay.

"Ondan gerçekten de kurtulmak zorundayız; o..."

"Bizden kurtulmadan önce" dedi Hay.

"O Tycoon'u utandırmadan önce." Hoşa gitmeyen başmakaleleri, onlarla karşılaştırıldığında sayıca çok az kalan hoşa giden başmakaleler yığınının yanına koydu Nicolay. "Sorun, Watt'un Hellcat'i kurtarmak için yalan söylemiş olması; sadık biri Madam. Duyduğuma göre, New York City'de kendine bir sera alabilmiş."

"Belki kendi arzusuyla emekliye ayrılır." Fakat bunu söylerken bile, işlerin hiç de böyle gelişeceğini sanmıyordu Hay. "Ona bir ordu görevi bulmalıyız."

"Korkarım, ancak Stanton'ın cesedini çiğnersek..."

Yeni tamir edilmiş ofislerindeki zil çaldı; Hay, Başkan'ın Ofisi'ne girdi. Kasvetle, askeri mahkeme belgelerini okuyordu Ancient. Şimdi yılda otuz bin kadar geliyordu bu belgelerden Başkan'a; o ve iki sekreterinin, acaba Er Ezra Smith görev başında gerçekten uyumuş muydu ve bu yüzden de vurularak öldürülmeli miydi gibi konuları incelemekten başka hiçbir iş yapmadıkları günler oluyordu. Genel olarak, merhamet göstermeye meyilliydi Lincoln; özellikle de, "bacak-davaları" diye isimlendirdiği, üzerlerine ateş açı-

lınca kaçmış askerler söz konusu olduğunda. Bir keresinde, "Mantıklı bir tepki bu" diye fikrini dile getirmişti Lincoln. "Ve benim vereceğim tepkiye de çok yakın. Sanırım, ahlaki cesaretim yüksek ama, biraz ötede bir batarya silahla karşı karşıya kaldığımda, altında saklanmak için güzel bir ağaç da bulabilirim." Stanton herkesi vurmaktan yanaydı; Lincoln ise, hafifletici bir sebebin olabileceği her durumda kişiyi bağışlamaktan. "Bir korkağı alıp idam mangasının önüne koyarsanız, onu korkudan öldürürsünüz zaten." Başkan şakalarını yapmaya devam etse de –bu şakaların bazen bir tik gibi olduğunu düşünüyordu Hay– şimdiki gibi Tanrı'yı oynamak ve kim yaşayıp, kim ölecek diye karar vermek mecburiyetinde olduğu o günlerde, saçları daha da beyazlaşıyor ve Lincoln daha da kederleniyordu. En başından beri, korkaklarla sertçe ve halka açık bir şekilde başa çıkılmadığı takdirde, ortada ordu falan kalmayacağı konusunda ısrar ediyordu askeri çevreler. Bu yüzden, bu belirli günün sonunda ölecek yüz adam olabilirdi; çünkü Başkumandan onları bağışlamamayı tercih etmişti.

"İşte, John." Hay'e bir yığın emir verdi Lincoln. "Bunlar bağışladıklarımı. Diğerleri..." Bir of çekti Lincoln ve omurları çıtlayana dek gerindi. Hay, Watt konusunu açmak istiyordu ama, Ancient'ın benzinin ne denli atık olduğunu gördükten sonra bundan vazgeçti. Bu meseleyi Nicolay ve o beraberce halletmek zorunda kalacaklardı. "Otur John; Springfield ve Cincinnati'den bahset bana."

Bu iki şehrin yanı sıra, memleketi Warsaw, Illinois'yi de ziyaret ettiği iki haftalık bir geziden yeni dönmüştü Hay. "Hiçbir yerde McClellan hakkında tek bir iyi söz bile duyulmuyor; Demokratlardan dahi, sir."

"Ya benim hakkımda? Söylenen tek bir iyi kelime var mı; ya da belki iki?"

"Her zamanki konuşmalar devam ediyor, sir. Bay Seward ve General McClellan'ın hükümeti yönettiğini ve onlardan bir kurtulsanız, savaşı kazanacağımızı düşünen insanlar var hâlâ."

Dalgın bir edayla, Hay'i onaylarcasına başını salladı Lincoln. Ona bilmediği bir şey söyleyebilmek isterdi Hay; ama nadiren oluyordu böyle şeyler. Yabancılara, tıpkı bir dava avukatının çapraz sorgusu gibi, görünüşte öylesine sorulmuş gibi duran ama aslında hiç de boş olmayan ve Lincoln'ün binlerce konu üzerinde süregiden eğitiminin bir parçası olan sorular sormak gibi bir alışkanlığı vardı Lincoln'ün. Yabancılarla görüşmelerine, "kamuoyu banyola-

rı" derdi Lincoln. Son günlerde, neredeyse boğulacaktı bu banyoların içinde. Herkes ona tavsiye veriyordu. "Evdeki seçimler nasıl gidecek?"

"Kolay olmayacak, sir. En iyi Cumhuriyetçilerin hepsi orduda yken, en akıllı Demokratlar eyaleti kazanmak için çalışıyorlar."

Lincoln başıyla onu onayladı. "Ve ben de yüksek mevkilere çok fazla Demokrat getirmekle eleştiriliyorum. Onların sayılarını ikiye çıkarmalıydım ve suçlanma mı da öyle." Gerçekçi bir edayla, "Zannedersem, Illinois'yi kaybedeceğiz" diye ilave etti Lincoln. "Billy Herndon'ı gördün mü?"

"Evet, sir." Hay gülümsedi. "Yazın güzel Bayan Anna Miles'la evlenmiş. Bayan Miles'ın bir Demokrat ve kölelik yanlısı olduğunu söyledi bana; ama ustaca tartışmalarla onun görüşlerini tamamen değiştirmiş Bay Herndon."

"Zavallı Billy. Gerçi" diye eğlenceli bir edayla ekledi Lincoln, "zavallı Bayan Anna. Billy ve tüm o çocuklarla başında yeterince iş var."

"Çocuklar ona 'anne' demeyi reddediyorlar."

"Şey, büyük olanlarıyla aynı yaşta neredeyse. Billy iyi bir Templar mı şimdi?"

"Evet, sir. Şeytani romu ağzına koymayacağına yemin etmiş ve içkiye karşı vaazlar veriyor."

"Bu iyiye işaret. Yaşamı, kendine bu denli... ayak bağı yapmasa, onun Amerika'nın Voltaire'i olabileceğini düşünmüşümdür hep."

"Bir Voltaire'e gerçekten de ihtiyacımız var mı ki, sir?" Bir taşralı kadar cahil ayağına yatmıştı Hay.

"Bir seçimden hemen önce bir siyasetçiye asla böyle bir soru sormamalısın, John."

Seçim günü yağmur yağıyordu. Lincoln, sonuçları Stanton'ın ofisinde alırken, Hay yakınlardaki bir kâtip masasına oturmuş, telgrafları ayırarak, eyaletlere göre düzenliyordu. Gözleri kapalı, bir kanepeye uzanmıştı Lincoln. Kısa kollu gömleği içindeki Stanton hırıltılar çıkarıp inliyor ve tehditkâr bir tavırla Tanrı'ya yakarıyordu. Küçük oğlu James'in ölümünden beri Tanrı ve Stanton sürekli iletişim halindeydi. Washburne bir sallanan sandalyeye oturmuş, oyları takip ediyordu. Düzenli aralıklarla yandaki Telgraf Odası'ndan askeri yaverler giriyorlardı içeri. Eğer mesajlar önemliyse, Stanton yüksek sesle okuyordu onları ve sonra Hay de diğerleriyle beraber dosyalıyordu.

New York eyaletinin kaybedilmesi Lincoln için sürpriz olmamıştı; ama bir dostunu, siyasetçi-general Wadsworth'u valilik için yarışmaya ikna etmiş Stanton için büyük bir üzüntü kaynağıydı bu. Şimdiyse, Wadsworth alt edilmiş ve Demokrat Horatio Seymour vali seçilmişti. "Trajik bu!" diye haykırdı Stanton.

Uzandığı kanepesinden, "Ve tüm klasik trajediler gibi, bekleniyordu" dedi Lincoln. "Evlerinden uzakta, oy kullanamayan ve çoğunluğu da Cumhuriyetçi yüz bin New Yorklu erkek var orduda."

"Yazık!" diye bağırdı Washburne; Cumhuriyetçilerin New York'ta uğradığı mağlubiyetin boyutlarına şaşırmıştı.

Dudaklarında belirmeye başlayan bir tebessümle, "Büsbütün de yazık değil" dedi Lincoln. "O sadık New Yorklu Cumhuriyetçileri, çoğunluğu ele geçirmemizi sağlayacakları sınır eyaletlerine yerleştirdi Bay Stanton."

Masasına sert bir yumruk indirdi Stanton. "Çoğunluğu ele geçireceğiz de! Sırf Delaware'de, seçim bölgelerini denetleyecek üç bin adamım var."

"Ya Tennessee'de?" Jupiter rolüne bürünmüş Lincoln Mars'a takılmaktan pek hoşlanıyordu.

"Ah, General Grant emirlerinizi noktasına virgülüne kadar takip edecek. '*Uygun olduğu kadarıyla* hukuki yöntemleri takip etmesini' söylediniz General'e."

"Böyle mi dedim?" Şaşırmış gibi yapıyordu Lincoln.

Cumhuriyetçi Parti'nin Tennessee'yi silip süpürmesinin önemini şimdi fark etmiş olan Washburne, "Umarım, bundan daha da sert bir dille ifade etmişsinizdir" dedi. "Kölelik taraftarı unsurların doğru oyları kullanmalarını sağlamak için süngüleri göstermek gibisi yoktur."

"Şey, yalnızca askeri valimiz Andy Johnson gibi iyi karakterli ve Birlik'e sadık insanları seçmemiz gerektiğini söyleyen bir mesaj gönderdim General Grant'a."

"Johnson ve Grant... Tennessee için çok içkili bir seçim olacak." Bu yorumu yapmadan edememişti Washburne.

"Ee" dedi Lincoln, "eyaletlerinin arzularına karşı çıkan Breckinridge gibiler Güney'e tüyerlerken, Birlik'te kaldığı için takdir etmeliyiz yaşlı Andy'yi. Bize neden böylesi sadık bilmiyorum; ama öyle işte ve ben de Andy'ye müteşekkirim."

Gelip giden mesajlar arasında McClellan'ı tartıştılar. McClellan'ın Harrison's Landing'de Lincoln'e vermiş olduğu siyasi tavsi-

yenin içeriğini merak ediyordu Washburne. Fakat Lincoln cevap olarak yalnızca gülümsemekle yetindi. "Tüm bunları bir kenara bıraktım."

"Fakat" diye sordu Washburne, "*size* tavsiyeler veren bu başarısız General hakkında ne düşündünüz?"

"Hiçbir şey" diye cevap verdi Lincoln. Fakat sonra yüzü aydınlandı. Bir hikâyenin yaklaşmakta olduğunu görüyordu. "Şunu söyleyebilirim: Çifte atarak ayağını üzengiye vuran atına, 'Eğer sen bineceksen, ben ineceğim' diyen adamı düşündürdü bu bana."

Gece ilerleyip, ülkenin değişik bölgelerinden gelen haberler gittikçe daha da kötüleştikçe, en sevdiği Shakespeare oyunundan, *Macbeth*'ten bahsetmeye başladı Lincoln. "Öyle fazla oyun gördüğümden değil ya; üstelik bu oyunun beğendiğim bir yorumunu hiç görmemiş olmama rağmen."

Pennsylvania'nın kaybedildiği haber verildiğinde, *Macbeth*'in beşinci perdesinden alıntılar yapıyordu Lincoln. Derken, sanki bu ona umutlu bir çağrışım yapıyormuşçasına Batı'dan bahsetti. "Eğer bir şey için hatırlanıyorsam ve şayet bu savaşı kaybedersek, umarım, büsbütün unutulurum."

"Biz... kazanacağız!..." Ciddi bir astım nöbetinin ortasında can çekişiyordu şimdi Stanton; ama odada bulunanlar bu nöbetlere çok alışık olduklarından, hiçbiri en ufak bir ilgi dahi göstermedi ona.

"Ben de kazanacağımızı *düşünüyorum*, Mars" dedi Lincoln. "Yalnızca henüz gerçekleşmedi. Fakat, diyelim ki kaybettik; sadece iki şeyden dolayı, ölümümden sonra elbette, gurur duyacağım: Kıta... n bir ucundan diğerine uzanan demiryolu..."

"Jay Cooke and Company, henüz var olmayan ancak kendilerinin Northern Pacific Railway adını verdikleri demiryolu için hisse satmaya hazır" dedi Washburne; elbette kendisi bu hisselerden almaya dünden hazırdı.

"Önemli olan, şu veya bu şekilde, tüm Birlik'i... bütünlük içinde bağlayacak bir demiryolunun olması. Böyle bir demiryolu olmazsa, modern anlamıyla bir ulusumuz da olmaz..." Kanepede doğruldu Başkan. "Jay Cooke'la ilgili söylediğin neydi Brother Washburne?"

"Union Pacific'le rekabet ederek, demiryolu işine girmek istediği doğrultusunda söylentiler var."

"Şey, ne kadar kalabalık olursa o kadar iyi. Demiryolu hisselerini de hükümet senetlerini sattığı gibi satabilirse, demiryolumuza oldukça çabuk kavuşuruz."

Bu sırada, elinde bir yığın telgrafla bir ulak girdi odaya; Stanton telgrafları okuyabilecek bir durumda değildi şimdi. Onları hızla okuyan Hay'e verdi telgrafları; sonra da, kendini getirdiği haber yüzünden öldürülecek bir haberci gibi hissederek, şunu bildirdi: "Son raporlara göre, Ohio ve Indiana'yı kaybettik. Wisconsin bölünmüş durumda. New Jersey, Demokrat olarak duruyor."

Pencerelere vuran yağmur ve güçbela nefes alan Stanton'ın sesinden başka çıt çıkmıyordu odada. Ancient'ın daha önce hiç bu kadar üzgün göründüğünü ya da hiç bu kadar kendinden emin konuştuğunu görmemişti Hay. Haberi ve haberciyi göz ardı ederek, kararlı bir edayla, "Gurur duyabileceğimiz diğer şeyse" dedi Lincoln, "Çiftlik Arazisi Yasası. En azından yüz altmış dönümlük bereketli bir araziyi, toprağı en az beş yıl boyunca ekmesi dışında hiçbir şart aranmaksızın bir kişiye vermek gibi bir hareketi bundan önce hiçbir ulus yapmamıştı. Avrupa'dan buraya gelecek beş, on, yirmi milyon iyi çiftçi kazanacak ve tüm Batı'yı dolduracağız."

Uzun, şen bir geceden kalmış gibi duran kırmızı suratıyla Seward aralarına katıldığında şafak sökmek üzereydi. Sonuçları telgraf servisinden takip etmişti. "Bay Başkan, Kongre için ara seçimler söz konusu olduğunda, büyük bir zafer değil bu. Ama her şey kaybedilmiş değil."

"Kabul etmelisiniz ki, Vali, her şey değilse bile, çok şey kaybedildi." Artık ayaklanmış, huzursuzca odayı arşınlıyordu Lincoln. Washburne'ün gözleri kapalıydı. Kongre için, kesin olmasa bile geçici seçim sonuçlarını kestirmeye çalışıyordu Hay. Masasının ardındaki Stanton ölmüş gibi görünüyordu artık.

"Sonucu çıkardım, Bay Başkan. Senato'yu kuşkuya yer bırakmayacak bir biçimde kontrol ediyoruz. Ve Temsilciler Meclisi'ni de on sekiz oy farkla kontrol edeceğiz."

"Demokratların" dedi Lincoln, "kırk dört koltuktan yetmiş beş koltuğa çıktıkları anlamına geliyor bu."

"Ama –kaybedeceğimizi düşündüğüm– Michigan, Kansas, Iowa ve Minnesota, Oregon ve California sayesinde çoğunluğu hâlâ elimizde tutuyoruz."

Başını sallayarak Hay'i olumsuzladı Lincoln. "İlave koltukları bize verdiler ama, Bay Stanton ve New England sayesinde Kongre'yi yönetenler sınır eyaletleri. Fakat..." Sağ yumruğunu sol eline geçirdi Lincoln. "Ah, bu çok zor! New York ve diğer büyük eyaletleri kaybettik; çünkü en iyi adamlarımız şehirden uzakta, savaşta-

lar; ayrıca, basın bize karşı sıradan insanı kışkırtmak için elinden geleni ardına koymuyor."

Seward, kurum kurum kurularak, "Yoksa biz de vatana ihanet suçlamalarını bastırmasını bilirdik" dedi. Seward'ın o yürek hoplatan keyifli nutuklarından birini atmasını tercih ederdi Hay.

Ama Lincoln onun sözünü kesti. "Ne yapmamız gerekiyorsa yaptık ve umuyorum ki, adil davranmışızdır. Birlik içinde *habeas corpus*'u geçici olarak yürürlükten kaldırdım ve ocak ayının ilk günü, isyankâr eyaletlerdeki köleleri özgür bırakacağım. Ancak, yeterince ileri gitmediğimi söylüyorlar bana. Ah, bu çok zor!" Mavi suratlı lazarene türü bir yaşama geri dönmüş Stanton'a doğru çevirdi başını Lincoln. "Bay Stanton, yarın, General McClellan'ı Potomac Ordusu komutanlığından alacaksınız."

Normal bir ses tonuyla, "Memnuniyetle, sir ve gönül rahatlığıyla" dedi Stanton.

"Harika bir haber bu" dedi Washburne.

"Halkın, onun kellesini isteyen radikallere boyun eğdiğimi düşünmesinden korktuğumdan, seçimlerden önce yapamazdım bunu."

Ansızın huzursuzlanmıştı Seward. Jesuit'lere has bir ses tonu takınarak, "Aynı şekilde" dedi, "ılımlıların desteğini kaybetmekten korktuğunuzdan, General McClellan'ı seçimlerden *önce* görevden almaya cesaret edemediğinizi söyleyenler de olacaktır; sınır eyaletlerinde yaşayan kölelik –ve McClellan– âşıklarının desteği de cabası."

"Her ne yaparsam yapayım, Vali, çoğunluk tarafından yanlış anlaşılacak." Hay'e, ağır bir yükten nihayet kurtulmuş gibi görünüyordu şimdi Tycoon. "Her halükârda, McClellan'a mümkün olan her şansı verdim. Gerçeği isterseniz, kendimle küçük bir bahse tutuştum. Eğer McClellan, Richmond'a doğru ilerlerken, ki geçen iki hafta içinde kolaylıkla yapılabilirdi bunu, Lee'nin yolunu kesmezse, bilmediğim bir nedenle, düşmanla meşgul olmak niyetinde olmadığını anlayacaktım. Her zamanki gibi, hiçbir şey yapmadı McClellan. Ve artık işi bitti."

Görevden alma emrini yazmıştı bile Stanton. Emrin ulak tarafından mümkün olduğunca süratle McClellan'a götürülmesini sağlamak için odadan bizzat kendi çıktı.

"McClellan'ın yerini kim alacak?" diye sordu Washburne.

Başkan'ın aylardır generallerle konuştuğunun, West Point'teki Winfield Scott'la gizlice haberleştiğinin ve Halleck'e sivri uçlu so-

rular sorduğunun bilincinde olan Hay, Lincoln'e baktı. Lincoln'ün askeri meselelerdeki ürkütücü talihsizliğiyle, bir başkâtipten ötesi değildi artık Old Brains. Pope'un Bull Run'daki yenilgisinden sonra pes edivermişti Halleck. Bir kez daha, savaş başladığından beri başına gelen tek iyi şey olan Stanton tarafından kuvvetle desteklenen, kendi kendisinin başkomutanı olmuştu Lincoln. Fakat, Hay'in Nico'ya da söylemiş olduğu gibi, iki kurnaz avukat bir İskender etmezdi ve her ikisi de, Lincoln'ün siyasi kabiliyetinin ve güçlü karakterinin, generallerle uğraşırken işine yaramadığı konusunda hemfikirdiler. Hangi komutanların yetenekli, hangilerinin de olmadığını anlayabilecek deneyimi yoktu işte. McClellan'a tahammül etmişti; çünkü talim yaptırma konusunda iyiydi ve doğuştan bir mühendisti Little Mac. Onu görevde tutmayı gerektiren acil siyasi gerekçeler de vardı; şu anda Hay'in masasının üzerinde duran telgraf yığınının altında kaybolmuş gerekçeler.

Lincoln, McDowell'a güveniyordu; ama acemi bir orduyla savaşa girmeye mecbur da bırakmıştı onu. Pope'u, Pope'un kendi hakkındaki yüce değerlendirmelerine dayanarak kabul etmişti; ayrıca, Chase'e ve radikallere hoş da görünüyordu Pope. Şimdiyse, Ambrose E. Burnside ve Joseph Hooker arasında bir seçim yapmak zorundaydı Ancient. İki general de birbirinden hoşlanmıyor ve birbirine güvenmiyordu. Bunun, savaşta Birlik'in başına gelen en kötü felaketle sonuçlanan McClellan-Pope rekabetini çok anımsattığını düşündü Hay.

Başka hiçbir şey değilse bile, kulaklarının kenarındaki favorilerle birleşen vahşi, çok taklit edilen bir bıyığı olan, fevkalade görünüşlü biriydi Burnside. Bu olağanüstü yüz kılı gösterisi, dört bir yanda, "burnside"lar diye biliniyordu artık ve çok taklit ediliyordu. Rhode Island alaylarından ilkini yönetmek için Vali Sprague'nun tercihi olmuştu Burnside. Sonraları, North Carolina'da üstün hizmet vermişti. Geçen yaz, McClellan'ın yerini ona teklif etmişti Lincoln ve kısmen o zamanlar McClellan'la iyi geçiniyor olduğundan, kısmen de bir ordunun tamamını yönetecek yeterliliği olduğunu düşünmediğinden bu teklifi geri çevirmişti Burnside. Daha kırk yaşında değildi; kronik ishalden mustaripti. Ama muharip bir general olarak görüyordu kendini Burnside ve Lincoln de böylesi askerlere yakın duruyordu.

Joseph Hooker kırklı yaşlarını sürüyordu ve kariyeri de, siyasi olmayan generaller için artık olağan kabul edilen seyri takip etmiş-

ti. West Point'ten mezun olmuş, Meksika Savaşı'nda savaşmış ve nefret ettiği Halleck'in de yapmış olduğu gibi, ordudan istifa ederek batıya, California'ya gitmişti. Cüretkâr, hatta gözü kara, hoşsohbet biri olmasının yanı sıra, sıkı bir içici olmasıyla da ünlüydü Hooker. Chase'e yakın biriydi; Hay'in gözünde her zaman kötüye işaretti bu. Chase'in generallerin gönlünü hoş tutması, şehirdeki skandallardan biriydi. Ne zaman bir general hakikaten de savaşın gerektirdiği lider olabilirmiş gibi görünse, Chase ona yakınlaşır ve arkadaşı olurdu. Şayet general, Chase'in gözünde siyasi açıdan da doğru biriyse, Ben Wade'i ve Joint Committee'deki diğer Jakobenleri etkilemeye çalışırdı Hazine Bakanı. Tüm bunların, kazanan generallerin 1864 seçimlerinde Chase'in yanında boy göstermesini sağlamak için yapıldığını biliyordu Hay ve muhtemelen, Lincoln de biliyordu.

Ekim ayı içinde, Chase'in himayesi altındaki kişilerden biri olan William S. Rosecrans'a Cumberland bölgesinin komutası verilmişti. Önceleri, Grant'ın komutası altında, Corinth ve Iuka Muharebeleri'nde orta derecede iyi iş çıkarmıştı Rosecrans. Hay'in, Birleşik Devletler ordularının gizli efendisinin Salmon P. Chase olduğunu düşündüğü zamanlar oluyordu; kendi adına Chase de, ulusun gerçek efendisinin Seward olduğuna inandığı izlenimini veriyordu. Siyasi çevrelerde, Lincoln'ün hakkı Lincoln'e verilmiyordu çoğunlukla; Hay'e kalırsa, şimdilik muhtemelen iyi de bir şeydi bu. Varsın Birlik'in uzun askeri yenilgi serilerinin suçunu Chase ve Seward üstlensindi. Er ya da geç, Tycoon kendini gösterecekti. Savaş kazanılacaktı. Lincoln yeniden seçilecekti ve Hay de bir şair olacaktı; ya da bunun gibi bir şey.

Washburne'ün sorusuna cevap verirken, Maryland haritasının başında dikiliyordu Başkan. "McClellan'ın yerini alması için Burnside'ı seçtim. Bildiğiniz gibi, muharip bir general o. Ona inancım var." Fakat, Washburne'e şaşırtıcı derece keyifsiz gelmişti Lincoln'ün sesi.

Köşk'e geçerlerken, Cumhuriyetçi Parti'nin zaferi için küçük bir kalabalık Başkan'a tezahüratta bulundu. Derken, Demokrat Kuzey basınınca "Lincoln'ün köpeği" olarak bilinen, Washington'ın günlük *Chronicle* gazetesinin editörü de olan Senato Sekreteri John Forney'yle konuşmak için durdu Lincoln. Üzüntüyle, "Kongre'de bizim için zor bir yıl olacak" dedi Forney.

"Bizim için olağan durum bu gibi görünüyor" diye karşılık verdi Başkan. Telgrafları iyice kavrayarak, esnememek için çaba gösterdi Hay.

"New York'u kaybedince ne hissettiniz?" diye sordu Forney. Başkan'ı sorgulayan son gazeteciden beri, şüphesiz Hay'in duymuş olduğu en ahmakça soruydu bu.

Fakat Lincoln durumu iyi toparladı. "Sevgilisine doğru koşarken ayak parmağını inciten, Kentucky'deki o çocuk gibi hissettim biraz. Ağlamak için çok büyük olduğunu söylemişti oğlan; canının sa gülemeyecek kadar acıdığını." Sokaktaki herkes bunu duyunca kahkahayı patlattı ve onlara iyi geceler diledi Lincoln.

Köşk'e girerlerken, "Bu cevabı hazırlamış mıydınız, sir?" diye sordu Hay.

"Neyi hazırlamış mıydım, John?" Öne doğru eğilmiş, ana merdivenlerden tırmanırken, her bir basamağı inceliyordu Lincoln.

"Bay Forney'ye söylediğinizi."

"Ah?" Uykudan daha yeni uyanmış biri gibi Hay'i süzdü Lincoln. "Ona *ne* dedim?"

"Ayak parmağını inciten o oğlan gibi hissettiğinizi söylediniz..."

"Ağlamak için çok büyük olup, gülemeyecek kadar da çok canı yanan" diyerek Hay'in cümlesinin devamını getirdi Lincoln. Sonra bir tebessüm yayıldı yüzüne. "Kimi zaman bu söylediklerimin farkında bile olmuyorum. *Söyleyemeyeceğin* çok şey olduğunda, hazırda duran bir hikâyen olması her zaman iyi bir fikirdir. Artık alışkanlık gereği yapıyorum bunu." İçini çekti Lincoln. "Benim durumumda, türlü türlü hikâye bilmek iyidir; çünkü gidişat neredeyse dile getirilemeyecek bir hal aldı artık ve öyle de acımasız ki..."

Yirmi Dokuz

Seward için Bay ve Bayan Charles Eames'ın oturma odalarından daha hoş ve iç açıcı bir başka oturma odası yoktu başkentte. Gençlik yıllarında, çok zaman önce ortadan kaybolmuş Demokrat bir gazete olan Washington *Union*'ın yayımcısıydı Bay Eames. Eames'ların kendileri de, Bay Eames'ın Venezuela'da Amerikan Elçisi olduğu dört yıl boyunca ortadan kaybolmuşlardı. Buchanan yönetiminin altın çağının ayrılıkçı son günlerinde Washington'a geri dönmüşlerdi; Bay Eames'ın cazibesi ve Bayan Eames'ın New York zekâsı sayesinde, Washington'ın Avrupai tek salonunu idare ediyorlardı şimdi. Chase'lerin evinde olmak çok daha ihtişamlı bir deneyimdi ama, Chase'lerin evi, belli ki bir sonraki başkanın zarif komuta karargâhıydı; ayrıca, Sixth and E'nin davetliler listesi, Seward'ın eğlenceli yaklaşımıyla, onu eğlendiremeyecek kadar ince elenip sık dokunmuştu. Ama bir kişi ancak eğlenceliyse ya da akıllıysa veyahut William Seward örneğinde olduğu gibi hem eğlenceli hem de akıllıysa, davet edilirdi Eames'lara.

Seward oturma odasına adım atınca Bayan Eames ona sevinçle gülümseyerek, hafif bir reverans yaptı. "*Monsieur le Premier*" diye mırıldandı saygıyla.

"Lütfen doğrulun, sevgili bayan. Parmak uçlarımdan güç fışkırırken beni görmenin sizin için ne heyecan verici olduğunu biliyorum. Ama bu doğal huşuyla savaşınız." Rahatlıkla Bayan Eames'ın koluna girdi Seward ve odayı gözden geçirdi. Gelmiş olan yirmi kadar davetliyi görünce, halinden memnun bir edayla, "Tek bir üniforma bile yok" diye belirtti Seward. "Size söylememe izin verin ki, gönül ferahlatıcı bu."

"Tanıdığım askerlerin hepsi, Vali, yalnızca savaşmak için yaşıyorlar. Ya savaş meydanlarındadırlar ya da huzur içinde ve kahramanca, toprağın altında."

"Hakikaten de böyle *herhangi* bir erkek tanıyor musunuz?"

"Evet. Ve hepsi de Demokrat siyasetçiler. Ve işte kraliçeleri."

Demokrat Parti'nin son liderinin dul eşi Bayan Stephen Douglas katıldı aralarına. Güneylilere has olsa da, Bayan Douglas'ın cazibesinden çok etkilenmişti Seward. Geçen aylarda, şayet Kate Chase, Vali Sprague'yla evlenirse, Chase'in kendisinin de dul Do-

uglas'la evleneceğine dair öyle çok söylenti dolanmıştı ki ortalıkta, durum gerçekten böyle mi diye sormakta bir beis görmedi Seward.

"Ah, sanmıyorum!" Seward, pek çok gazete yazarını klasik –Seward'ın gereğince fark ettiği üzere çoğunlukla da hatalı– anıştırmalar yapmaya sevk eden yüksek, kıvrımlı alınlı ve düz, mükemmel burunlu meşhur profilini daha iyi izleyebilsin diye başını hafifçe yana çevirdi Bayan Douglas. Baron ve Barones Gerolt ve onların şişman fakat güzel kızları Carlota'yı karşılamak için yanlarından ayrıldı Bayan Eames.

Nazikçe kızarmaya başlayan profilin tadını çıkararak, "Bence, harika bir çift olurdunuz" dedi Seward.

"Bay Chase'e büyük saygı duyuyorum" dedi Bayan Douglas.

"Ve olası üvey kızınız Bayan Kate muhteşem, değil mi?" Hayatta kaygısız haylazlıklar yapmaktan daha çok sevdiği başka bir şey yoktu Seward'ın.

"Ah, uygun kelime *bu* mudur?" Şimdi Bayan Douglas, yüzünü tamamıyla Seward'a dönmüş, kocaman gülümsüyordu. Bayan Douglas'ın dişlerinin bir Yunan tanrıçasınınki kadar düzgün olmadığını fark etti Seward. Gerçi, Bayan Douglas'ın mermer yemesi gerekmiyordu. Yumuşak sesiyle, "Muhteşem" diye tekrar etti Bayan Douglas. "Şey, evet, ihtişam *istiyor*."

"Bunu arzuluyor mu yoksa böyle bir eksikliği mi var demek istediniz? Bu eski kelimelerimizin öyle çok anlamları var ki."

"Ve siz de tüm anlamlarını biliyorsunuz." Ne var ki, Bayan Douglas'ın tehlikelerle dolu Kate konusuna çekilmeye niyeti yoktu. "Dışarıda olduğum bir gün beni ziyaret etti Bay Chase. Evde olmadığımdan, kart niyetine, bir dolarlık kağıt paranın, kendi resminin bulunduğu kısmını bıraktı bana."

"Ne zarafet!" Hantal, İncil'den alıntılar yapan, ilahiler söyleyen, (kendisi ve başkanlık konusunda) saplantılı Chase'in kağıt dolarları yırtarak, kartvizit olarak güzel hanımefendilere bırakması fikri çok eğlendirmişti Seward'ı. Birleşik Devletler'in Otuz Yedinci Kongresi'nin 1 Aralık 1862'deki üçüncü ve son döneminin başlangıcından beri gülecek fazla fırsat bulamamış Başkan'a anlatmak zorundaydı bunu. Son on günde, Cumhuriyetçi Parti'nin seçimlerde uğradığı yenilginin tüm ağırlığı hissedilmişti. Sonuç olarak, radikaller Seward'ın kellesini istiyorlardı şimdi ve Chase de, fazla gizlemeden onları teşvik ediyordu. Seward'ın başbakanlığı bittiğinde, Kongre'nin takdiriyle ve güçsüz –ve şimdi daha da güçsüzleşmiş olan–

Lincoln'ün boyun eğmesi neticesinde Chase alacaktı onun yerini. Seward'ın her zaman değişken olan düşünceleri, Adéle Douglas'a gülümsüyorken bile, gerçekten de karamsarlaşmaya başlamıştı; ama Chase'e verdiği cevabı anlatarak Seward'ın moralini düzeltti Bayan Douglas. "Olağandışı kartvizitini, beyefendilerden para kabul etmediğimi bildiren bir notla beraber geri yolladım Bay Chase'e."

İçten bir kahkaha patlattı Seward. Onu güldürebildiği için memnun olan Bayan Douglas, "Siz hükümetin gözü ve kulağı –gardiyanlığınızı saymıyorum bile– olduğunuza göre, zavallı teyzem Bayan Greenhow ne durumda?" diye sordu.

"Onu ve birtakım başka bayan casusları kısa bir süre önce değiş tokuş ettik..."

"Biliyorum. Bunun için size minnettarım. Ama size bunu bir mektupla dile getirmedim; böylesinin daha iyi olacağını düşündüm. Evet, onu Richmond'a gönderdiğinizi biliyorum. Ama sonra ne oldu ona?"

"*Siz* bilmiyor musunuz?" Bayan Douglas yalan atmıyor olabilir mi diye merak etti Seward. Kendisi gibi birkaç yüz dışarıdan gelmiş siyasetçinin dışında, isyanın gerçek merkezinin Washington olduğunu hissettiği zamanlar oluyordu.

"Eğer bilseydim, Bay Seward, size sormazdım." Ağırbaşlı bir cevap olmuştu bu.

"Casuslarıma bakılırsa –ve kelimenin gerçek anlamıyla casusturlar– Bayan Greenhow şu anda Paris'te yaşıyor; imparatoriçeye yaranmaya çalışıyor ve Fransızların Konfederasyon'u tanımaları, şayet bunu başaramazsa da, Fransa'daki Bay Mercier ve benim aramda bir anlaşmazlık sebebi olan Meksika'yı ilhak etmelerini sağlamak için entrikalar çeviriyor."

"Teyzem öyle... ateşli ki." Başını bunu onaylamadığını belirtircesine salladı Bayan Douglas. Sonra da, Baron, dostu Seward'ı selamlarken, Bayan Douglas da Barones Gerolt'ı kucakladı.

Ağır aksanlı İngilizce'siyle "Evet, Vali" dedi Baron, "savaşın yeni yılın ilk gününden önce o veya bu şekilde bitmiş olacağını yazdım bugün hükümetime."

"Bir şekilde, Baron, evet; ama niye diğer şekilde olsun ki?" Bir hizmetçinin ona getirdiği çay fincanını aldı Seward.

"Benden tarafsız konuşmamı bekliyor Berlin."

"Keşke Londra da, Lord Lyons'tan aynısını isteseydi. Şunu söyleyebilirim ki, Britanya Elçiliği'ne isyancı elçilik denmeli. Sanırım,

haklı olabilirsiniz" diye ekledi Seward alçak bir sesle. "Virginia'daki nihai karşılaşma için hazırlanır gibi görünüyoruz. Lee ve ordusu Fredericksburg'de; ya da gazetelerden böyle okuyorum."

Bir kahkaha attı Gerolt. "Kabine'mizin yeni başkanının sizin editörleri tutuklama yönteminize büyük hayranlık duyduğunu ama onun aynısını Prusya'da yapmaya cesaret edemediğini çünkü dediğine göre, sizin aksinize onun konuşma özgürlüğüne sadık olduğunu duydum ben de *bizim* gazetelerimizden."

"Bay Bismarck'ın espri anlayışı hoş."

"Şahsen biz de öyle düşünüyoruz. Ayrıca, aramızda kalsın, süregiden savaşınız da büyülüyor onu."

"Haftanın herhangi bir günü gelip, dönerken savaşı da yanında götürebilir, sevgili Baron. Hepsi onun olsun."

"Teklifinizi kendisine ileteceğim. Bu arada, son kitabınızı ona yolladım."

Kısa bir zaman önce, Dışişleri Bakanı olarak yaptığı konuşmalardan ve yazışmalardan oluşan bir cilt kitap yayımlamıştı Seward. Hâlâ görevdeyken ve ülke savaş halindeyken, böyle bir şey yaptığı için eleştiri yağmuruna tutulmuştu. Sumner tarafından dahi, İlgacı davaya karşı ciddiyetsizlik, alaycılık ve kayıtsızlıkla suçlanmıştı.

John Hay eğilerek Seward'a selam verdi. "Başbakan" dedi Hay.

"Genç adam." Kendisine gösterilen bu hürmeti uzun, solgun elini sallayarak takdir etti Seward.

"Baron." Prusyalı Elçi'yle el sıkıştı Hay; Baron da sevecenlikle gülümsedi ona. "Bayan Carlota, sizin rızanızı aldığım takdirde benimle tiyatroya geleceğini söyleme inceliğini gösterdi."

"Berlin'e telgraf çekeceğim."

Hay ve Gerolt dostane bir sohbete dalmışken, her zamanki sorgulayıcı edasıyla odayı incelemekte olan Seward'ı izledi Hay. Seward'ın, onu görevden almak için kurulmuş komplonun ne kadarını bildiğini merak etti Hay. Ne denli becerikli ve akıllı olursa olsun, ona karşı olan tayfanın elebaşlarının yerleşmiş olduğu Senato'da görev yapan eski meslektaşlarıyla arası gittikçe açılmıştı bu ufak tefek adamın.

McClellan'ın görevden alınmasından kısa bir süre sonra, senatörler Wade, Hale ve Fessenden onu tebrik etmek için Başkan'a bir ziyarette bulunmuştu. Buluşma yeterince iyi geçmişti; ama Seward'ın köleliğin kaldırılması meselesini ağırdan aldığına dair birkaç sivri uçlu gönderme yapılmıştı. Bu yorumları, konu değiş-

tirme yoluyla görmezden gelmeyi seçmişti Lincoln. Şimdiyse, Capitol'de bir şeyler karıştırılıyordu. Ben Wade'in, Seward gönderilmeden ve onun yerine, tüm ulusu yönetmek için bir diktatör olarak –gerçek bir Cumhuriyetçi– bir korgeneral getirilmediği sürece savaşın asla kazanılamayacağını söylediği zikrediliyordu. Bu hükümdarın kim olması gerektiğini söylememişti Wade. Ama, Joint Committee On the Conduct of the War'un senatör üyeleri için daima sihirli bir figürdü Chase.

Bayan Eames, Prusyalı Elçi'yi yanlarından alıp götürdü. Seward, Hay'e doğru döndü. "Yaşlanmanın ne işe yaradığını merak ediyorum bazen. İnsanlar ve hayat hakkında bir şeyler öğreniyorsunuz; ama hiçbir zaman artık bu öğrendiklerinizi kullanmak için çok geç olmadan önce değil." Teatral bir edayla iç geçirdi Seward. Sonbaharda, sözümona yoluna çıkan son insani budalalığa –askeri kıskançlığa– önsöz olarak, hemen hemen aynı kelimeleri kullanmıştı Seward, Hay'le konuşurken. Pope'u kıskanan McClellan'ın, Pope'un Bull Run'da alevler içinde kalmasına göz yumması karşısında dehşete düşmüştü Seward. Şimdi kendisi bundan çok da farklı olmayan bir başka rotada ilerliyordu. "Hırsın bir insana neler edebileceğini daha yeni anlamaya başladım."

"Bay Chase'i mi kastediyorsunuz, sir?"

"Johnny!" Hay'in bu söylediği karşısında şaşkına dönmüş numarası yaptı Seward. "Bir meslektaşım hakkında asla kötü konuşmam ben ya da herhangi biri hakkında. Yalnızca, arada sırada Senatör Sumner'ı çileden çıkaran tuhaf özdeyişler ve gözlemlerle süslenmiş, bilgece genellemelerle konuşmaktır âdetim. Ama, Bay Chase'in Capitol'ün müdavimi olduğunu düşünüyorum gerçekten. Doğrusunu isterseniz –pahalı olsa da çok zevkli– yeniden dekorasyon süreci boyunca, Hazine'nin parasının nasıl harcandığını gözlemleme hususunda gösterdiği arzuyu anlayabiliyorum. Artık, rotunda üzerine gerçekten de daimi bir kubbe yerleştirebilirlermiş gibi görünüyor; bu yüzden, mekân üzerinde sahiplik taslamasını, hatta kubbenin Bay Chase'in asil başını andıracağı kesin olduğundan, bir çeşit akrabalık hissiyatına kapılmasını da anlıyorum; ancak, yönetimden nefret eden Jakobenlerle ne diye bir araya geliyor? Ve dün neden Meclis Başkanı'nın odasında, altın çerçeveli bir aynada kendini izleyip –yalnız olduğunu düşünerek– aynadaki yansımasına ciddi bir kurumla, 'Bay Başkan Chase?' derken görüldü?"

Bu imgeyi kafasında canlandırınca kahkahalara boğuldu Hay. Seward haylazca sırıttı. Konu hakkında niyet ettiği her şeyi söylemişti Seward; ama Hay'e bir sinyal de göndermişti. Hay'in, New York gazeteleri için, takma isimlerle sık sık Washington hikâyeleri yazdığını bilen birkaç kişiden biriydi Seward. İlk başta kepazelik gibi algılanan ama daha sonra Başkan'a kurnazca fayda sağladığı ortaya çıkan, yönetime dair dahili bilgiydi Hay'in uzmanlık alanı. Hay'in yazıları genellikle Lincoln'e karşı şiddetli nefretiyle ünlü bir gazete olan *World*'de yayımlanıyordu. Gazetenin editörünün Başkan'ın sekreterinin ta kendisi tarafından kullanılmakta olduğundan bir an olsun şüphe etmediğini bilmek Hay'e büyük bir keyif veriyordu. Bu arada, her türlü gazeteciye, eski gazeteleri için yönetimin lehine hikâyeler yazabilsinler diye ülkenin çeşitli bölgelerinde askeri ve sivil görevler verilmesini sağlamıştı Hay ve Nicolay.

Beyaz Saray'daki ilk yılında, yazdığı hikâyeleri Ancient'tan gizlemenin iyi bir fikir olacağını düşünmüştü Hay. Ama hem Thurlow Weed hem de Seward bunu biliyor olduğundan –*World* ve *Journal*'la anlaşmaları yapmış olan kişi Weed'di– boşboğazlık ederek, durumu Başkan'a anlatmıştı Weed; Lincoln de bundan rahatsız olmuştu. "Bu doğru mu?" diye sormuştu Hay'e.

"O gazetelerdeki eleştirmenlerimize" diye cevap vermişti Hay, "cevap vermemize hiç müsaade edilmemesi doğru mu, sir?"

Konunun böylece kapanmasına göz yumdu Lincoln ve Hay de gizli gazetecilik kariyerine devam etti. Seward'dan, St. James'in Sarayı'ndaki Amerika Elçisi'nin oğlu Henry Adams'ın da aynı şeyi yapmakta olduğunu öğrenmek Hay'i eğlendirmişti ve bu iki genç adamın yaptıklarını yalnızca Seward biliyordu. Gerçi, dünya üzerinde bilinmeye değer her şeyi bir tek Seward'ın bildiği fikrindeydi Hay. "*World*'ün okurları konuya ilgi gösterecek mi merak ediyorum. Eminim ki, Editör Bay Marble..."

"Manton Marble ne korkunç biri!" Bunu dedikten sonra, Ignatius Loyola'nın ta kendisi gibi esrarengiz bir edayla, Meksika konusunda M. Mercier'ye eziyet çektirmek için odanın karşı tarafına geçti Seward. Hay ise talimatlarını almıştı. Seward'a ve sonuçta Başkan'a cephe almış Chase'i teşhir edecekti.

Bay Eames, şöminenin yanında Hay'e katıldı. Izgaradaki kömür tıslayarak yanıyordu. Salon ılıktı; ama artık sürekli üşüyordu Hay. Ev sahibi, Nicolay'ın Hay'in şahsen okumasına izin verdiği Baş-

kan'ın Kongre'ye Mesaj'ı konusunda ona iltifat ederken, sırtını ateşe vermişti Hay.

"Mesaj'ın bazı bölümlerini şiirsel dahi buldum" dedi Eames. "Oldukça şiirsel"

"Hatta Shakespearevari?"

Eames gülümsedi. "Bu belki biraz abartılı olabilir. Ama son bölümler biraz andırıyordu." Partisinin Kasım ayındaki seçimlerde gösterdiği başarısızlıktan sonra Kongre'ye verdiği ilk mesajdı bu ve bu mesaj üzerinde haftalarca uğraşmıştı Tycoon. Mesaj'ın sonu güzel olmuştu. "Yurttaşlarım, tarihten kaçamayız. Bu Kongre'nin ve bu yönetimin parçaları olan bizler, kendimize rağmen hatırlanacağız. Kişisel herhangi bir önem ya da önemsizlik hiçbirimizi bu yargıdan kurtaramaz. İçinden geçtiğimiz bu ateşten sınav, sonsuza kadar, şerefli ya da şerefsiz insanlar olarak yansıtacak bizi."

Fakat, Mesaj'ın ana teması olan, kölelerin hükümet tarafından satın alınması ve başka bir yerde kolonileştirilmesine karşı pek çok itiraz getirilmişti. Hay, Lincoln'ün kolonileştirme konusunda hayli saplantılı olduğunu düşünürken; Bay Eames, Lincoln'ün bizzat savaşın doğası hakkında bir çeşit yanılsama içinde bulunduğunu ileri sürdü. "Aslında, eski bir Demokrat editörüm ben ve bu yüzden, yarı Güneyli bir gözle görüyorum olanları. Ama Başkan, köle sahiplerinin zararları telafi edildiği takdirde isyanın sona ereceğini düşünüyorsa, savaşın ne hakkında olduğunu tamamen yanlış anlamış demektir."

"Ne hakkında peki savaş?" Bu sorunun cevabını sık sık merak ediyordu Hay. Şimdiye dek duyduğu hiçbir açıklama büsbütün makul görünmemişti ona. Humma gibiydi savaş; hiç sebepsiz başlar ve hiç sebepsiz biterdi.

"İlk başlarda Bay Lincoln'ün bunu herkesten daha iyi anladığını düşünüyordum. Birlik'in asla parçalanamaz olduğu ilkesiydi neden."

"Ama Başkan göreve başlamadan önce dağılmıştı Birlik."

"Bu yüzden, Birlik'i yeniden birleştirmek için savaşı başlattı. Tüm savaş bununla ilgili işte. Ama şimdi, kölelik kısmına geçmiş gibi görünüyor ve benim mütevazı fikrimi sorarsanız, burada yanılıyor Bay Lincoln. Bugünden 1900 yılına kadar geçecek otuz sekiz sene içinde, hükümetin senet satarak köle sahiplerine borcunu ödeyebileceğini söylüyor bize. Evet, belki bunu yapabilir hükümet. Fakat, hükümet ona köleleri için para ödemeye niyetli diye her-

hangi bir Güneylinin silahını bırakacağını düşündüren nedir Bay Lincoln'e? Güney kölelik için savaşmıyor, Bay Hay. Bağımsızlık için savaşıyor. Sahip oldukları tüm köleleri satın alabilirsiniz ve onlar da verdiğiniz parayı alacaklardır. Ama zor kullanılmadığı sürece, yeniden Birlik'e dahil olmayacaklar."

"Sizce bu kadar ileri bir noktaya vardı mı işler?" Birlik'in bir destekçisinin Güney'in davasını böylesine güvenle –ve makulce– ortaya koyduğunu daha önce hiç duymamıştı Hay.

"Ah, Bay Hay, neye mal olduğuna bir baksanıza! Akıtılmış kanları düşünün ve daha akıtılacak olanı; sonra da, bir insan yalnızca kölelerini elinde tutabilme hakkı için böylesi korkunç bir savaşta çarpışır mı diye sorun kendinize. Hayır, ülkesinin bağımsızlığını korumak için savaştığını söyleyecektir bu kişi ve bu söylediğinde ciddidir de."

Sulu kar tanelerinin çevrelerinde oluşturduğu girdabın içinde, John Surratt ve David, Pennsylvania Avenue'da ilerlerken söylediklerinde muhakkak ki ciddiydi John Surratt. Bir önceki gün Rappahannock'ta ne olduğunu anlatıyordu John. "Doğrudan buraya gelmem gerekiyordu. Fakat sonra kıyamet koptu; cumartesi günü o korkunç sisin içinde başladı her şey ve Yankee'lerin nehrin diğer yakasına geri çekildikleri güne kadar sürdü. Bizim kaybettiğimizin üç katı adam kaybettiler. Biliyorum. Toplarımızın durduğu Marye's Hill yakınlarında savaşın çoğunu gördüm. Burnside'a bir tuzak kurduk; o da bu tuzağa düştü."

Şu an ambulans faytonlarıyla dolu olan caddenin ilerisindeki Sullivan's Saloon'a girdi iki genç adam. Barın sahibi, İrlanda'da doğmuş olmasına rağmen, kendini tamamen Konfederasyon'a adamıştı. Fakat, Sullivan'ın söylediği hemen her şey bir şaka gibi ortaya atıldığından, Pinkerton'ın adamları Sullivan'a hiç musallat olmazken, genellikle Konfederasyon ordularının muazzam büyüklüğüyle ilgili olmak üzere, etrafa yanlış bilgiler yayarak, gizli servisin başına her türlü belayı açmıştı Sullivan.

Barın arka kısmında, Franklin sobasının yakınlarında bir yere oturdu David ve John. Islak botlar, dökülen biralar ve tütün çiğneyenlerin tükürükleri sonucu çamura dönmüş zemine talaş saçılmıştı. Öğle vakti olmasına rağmen, alçak tavandan sarkan gaz lambaları sevimli bir tıslamayla yanıyor ve bedava öğle yemeği, Konfederasyon'a patronu kadar sadık, mulatto bir garson tarafından

dağıtılıyordu şimdi. David kaynamış bir yumurtayı yemeye koyulurken, Sullivan'ın bizzat kendisi iki kupa bira getirdi onlara. Ürünlerini Center Market'a getirenlere benzeyen kasaba halkıyla doluydu barın ön kısımları; kasabalıların çoğunluğu bunu yapıyordu zaten. Ama viski içip, alçak sesle birbirleriyle konuşan Gece Süvarileri de* vardı.

John ve David'in yanına oturdu Sullivan; John'un Birlik ordusunun Fredericksburg'de aldığı yenilgiyi anlatışını büyülenerek dinledi. "Şimdi ne olacak?" John hayranlıkla karışık hafif bir korku yansıtsa da, sevinçli hikâyesini anlatmaya bir dakika ara verince, bu soruyu sormuştu Sullivan.

John omuz silkti. "Sanırım, General Burnside ilkbahara kadar orada çamura yapışık kalacak. Ya da buraya geri çekilecek." Hayretle başını salladı John. "Bir sene önce neredeyse Richmond'daydılar ve şimdi Richmond'ın altmış mil uzağındaki Rappahannock'u bile geçemiyorlar."

Arkadaşlarının her zaman söylediği şeyi tekrar ederek, "Şansımıza, savaşamıyorlar" dedi.

"Ah, savaşabiliyorlar" diye karşılık verdi John. "Sırf göğüs hizasındaki siperlere yerleştirilmiş topların ateşiyle parça parça olmak için nasıl dalga dalga o tepeyi tırmandıklarını hayal dahi edemezsin. Tek bir iyi generalleri bile yok; şanslı olduğumuz konu bu. Bizim gibi Gece Süvarileri de yok" diye fısıltıyla ekledi John. "Pinkerton'ı öyle çok yanlış bilgiyle doldurduk ki, hakikaten de, General Lee'nin bir milyon adamı olduğunu ve Lincoln'ü kaçırmayı planladığımızı düşünüyor şimdi."

"Neden kaçırmıyoruz ki?" diye sordu David.

"Bunun hiçbir anlamı yok. Kazanıyoruz. Lee yaza kadar Philadelphia'da olacak. Bu gerçekleşince, savaş biter."

Sullivan başıyla John'u onayladı. Elindeki eski bez parçasıyla, dalgınca masanın sert tahtasını temizledi. "Vahşi Çocuklardan biri, geçen Ağustos ayında, 7. Street'te, Old Abe'e bir el ateş etti ve Albay o çocuğun yaptığı şeyi öğrenince öfkeden deliye döndü." David'in bildiği ama henüz görmediği biriydi bu isimsiz Albay. Rich-

* Night-rider: Gece atla yapılan yolculuk ya da bu yolculuğu yapan kişi anlamına gelen bir deyim. Konfederasyon güçlerine haber götüren kişilerin, savaş meydanlarına ya da Richmond'a yaptıkları, at üstündeki gece yolculuklarını tanımlamak için kullanılmaktadır. (ç.n.)

mond ve Washington'daki Konfederasyon ajanları arasındaki bağlantıydı Albay. Bazen Sullivan'ın ta kendisinin bu Albay olabileceğini düşünüyordu David; şu muhakkak ki, sık sık Albay'ın sözlerini tekrarlıyor ve onu tanıyormuş gibi görünüyordu.

"Neden öfkeden delirdi ki?" diye sordu John. "Bizim zencilerimizi azat edeceğini düşünen adamı vurmak erdemli bir eylem olur."

"Erdemli olabilir ama, bu savaşın idaresi Başkan Lincoln'de olduğu sürece, biz şimdiden kazanmış sayılırız dedi Albay."

John bir kahkaha patlattı. "Şey, bu konuda haklı. Ama onu öldürmenin zamanı gelirse, Davie'nin yapmasına izin vereceğiz bunu."

"Ben mi? Nasıl?"

"İlacına zehir koyarak. Böyle işte. Daha kolay olamazdı."

"Ama Bay Thompson benim yaptığımı anlar." Aslında Başkan'ı ya da Thompson's Drug Store'a sıklıkla uğrayan herhangi başka birini zehirlemenin ne kadar kolay olacağını sık sık düşünüyordu David. Aslına bakarsanız, Bay Thompson ile onun arasında bir sır olarak kalan, ilaç bölümündeki dikkatsizliklere bağlı birkaç vakitsiz ölüm gerçekleşmişti. Çok şükür, Bay Thompson'ın bu tıbbi mesleğe dair söylemekten pek hoşlandığı gibi, onlarınki "hataları örtbas etme izni olan tek meslek"ti.

"Her neyse; şimdilik" dedi Sullivan, "Bay Lincoln, Güney'in başlıca silahı. Onun üzerine titremeliyiz."

Güney'in Hazinesi, gecenin büyük bir bölümünde uyanıktı. Ofisindeki kanepeye uzanmış ve bir dizi ziyaretçi kabul etmişti. Gece yarısına doğru Pennsylvania'dan Vali Curtin odada belirdiğinde, Hay de Başkan'ın Ofisi'ndeydi. Fredericksburg'den doğrudan Washington'a gelmişti Curtin. Onu karşılamak için ayağa kalktı Lincoln. Ancient'ı hiç böylesine yaşlı, kırılgan ve endişeli görmemişti Hay.

Heyecanlı Curtin odayı arşınlarken, Lincoln şöminenin önünde yarı dikilir, yarı yaslanır bir pozisyon aldı. Bu pozisyonda Lincoln'ün başının ve Andrew Jackson'ın portresinin yan yana durduklarını fark etti Hay; birbirlerine benziyorlardı şimdi; Old Abe her yanıyla en az Old Hickory kadar yaşlıydı.

"Gözlerimin önünde adamlarımızın parçalandığını gördüm. Yine de, ilerlemeye devam ediyorlardı. Ömrümde böylesi bir cesaret görmemiştim. Ya da böylesi bir katliam."

"Biliyorum. Biliyorum." Bitkinlikten gözlerini ovuşturdu Lincoln. "Şimdiye dek kayıplar nedir?"

Cebinden bir kağıt çıkardı Curtin. "Bunu General Burnside'ın yardımcısı verdi bana. Büyük tümenlerin her biri için tahmini kayıplar bunlar. General Sumner'ın tümeni. Yaklaşık beş yüz kişi ölmüş. Yaklaşık beş bin yaralı..."

"Aman Tanrım! Yalnızca *tek bir* tümen mi bu?" Arkasındaki sönmüş ateşin rengine dönmüştü şimdi Lincoln'ün yüzü.

"Sekiz yüz kadar kişi kayıp." Okumaya devam etti Curtin: "General Hooker'ın tümeni. Üç yüzden fazla ölü var. Ve üç bin yaralı. Ve sekiz yüz kayıp."

"Bu çok fazla, Vali. Hem de çok fazla. Ülke bu kayıplara dayanamaz. Ben dayanamam. Ah, delilikti bu!" Yumruğunu şömine rafına geçirdi Lincoln. "Saldırmak için." Tekrar vurdu rafa Lincoln. "Kışın." Ve tekrar vurdu. "Bir nehrin üzerinden. Tüm isyan ordusu yerleşmiş ve bekliyorken. Bu bir tuzaktı." Şöminenin yanından uzaklaştı Lincoln. "Şimdi her şeyi anlıyorum. O zaman anlamamıştım. Burnside ısrar etti. Anlıyor musunuz? Böylece, Halleck, Stanton ve ben razı olduk. Muharip bir generale rıza göstermek zorundasınız..."

"Burnside savaşıyor, sir; ama düşünmüyor. Adam yetersiz. Daha da beteri, büyük bir orduyu komuta edecek kabiliyeti olmadığını da biliyor. Bana kendisi söyledi; sizden onu göreve atamamanızı istemiş."

Sanki içinden geçerek kaçabileceği, şimdiye dek görülmemiş bir kapı ararcasına odada dolanıyordu şimdi Lincoln. Herndon'ın Lincoln'ün delirdiği zamanla ilgili anlattığı hikâyeyi hatırladı Hay. Bir tekrar mı olacaktı ki?

Lincoln yolunu kör bir adam gibi bulurcasına duvara dokunarak, çılgına dönmüş gibi duvar boyunca yürürken, Curtin ölü, yaralı ve kayıplara ilişkin raporu okumaya devam etti. Eliyle "hayır" anlamına gelen bir işaret yaparak, Curtin'in dikkatini çekmeye çalıştı Hay. Ama Curtin onu görmezlikten geldi. O da delirmenin eşiğinde gibi görünüyordu. "Ve nihayet, sir, bu yenilgi ölü, yaralı ve kayıp olarak kabaca on beş bin adama mal oldu bize. Pennsylvania alaylarımızdan birinde yaralıları gördüm. On beş yaşında, mideleri dışarı fırlamış, gencecik delikanlılar gördüm. Ve..."

"*Siz* mi gördünüz, sir?" Kabul Odası'nın kapısını gümbürtüyle açıp kapadı Lincoln. "*Benim* gördüklerimi düşünün bir de! Tüm bu

Ne var ki, birlikte yatak odalarına girer girmez, Lincoln hayır dercesine başını sallayarak, "Bu gece uyumasam daha iyi olacak" dedi.

"Aptallaşma! Gözlerini zor açık tutuyorsun; öyle yorgunsun ki."

"Doğru. Ama uyumaya cesaret edemiyorum."

"O kadar kötü mü rüyaların?"

"Evet, Mother. Çok kötüler."

Ama sonunda uyudu Lincoln ve eğer gerekirse onu rahatlatmak için tüm gece ayakta kalan Mary oldu. Rüyaların dehşetini biliyordu.

Büzülmüş dudaklarla gazetedeki makaleyi okudu Chase. Sonra da Ben Wade'e geri verdi gazeteyi. "Korkarım, tüm iyi vasıflarına rağmen saygınlıktan yoksun biri Başkan."

"Saygınlık!" Sandalyesinin yanı başındaki pirinçten tükürük hokkasına fırlattı gazeteyi Wade. "Fredericksburg için böylesine trajik bir günde, kendi durumunu bir domuzun kuyruğuna sarılmış bir oğlanınkiyle karşılaştırmayı düşünsenize. Ona domuzu bırakması için yardım etmekten yanayım ben. Senato da öyle. Cumhuriyetçi Parti grup toplantımızı daha yeni yaptık."

"Nasıl bir sonuç çıktı toplantı sonunda?" Sanki bu sorunun cevabını bilmiyormuş gibi davranıyordu Chase.

"Grubumuz üstün geldi. Ilımlılar hem Stanton'ın hem de Seward'ın gitmesini istiyorlar. Ama biz Seward'ın gitmesinin şimdilik yeterli olacağını söyledik. Seward gidince, Kabine yeniden düzenlenebilir."

"Seward benim zevkime göre fazla siyasetçi." Masasının üzerindeki kağıtları, tutanak defteri en başa gelecek şekilde düzgün, tek bir sıra halinde düzenledi Chase. "Başkan'ın üzerinde bana tehlikeli görünen bir gizli geçit etkisi var Seward'ın. Sürekli... şakalaşıyorlar."

"Ah, Vali şamatacının teki" dedi Wade. "Ama biz İlgacılarla dalga geçerek Londra'daki Adams'a yazdığı o mektubu gibi, Başkan'a ya da Kabine'ye danışmaksızın kendi başına yaptığı tüm o işler kadar rahatsız etmiyor şakaları beni. Sonra gidip, o Tanrı'nın cezası aptal kitabında yayımlıyor bir de o mektubu. Sumner mektubu Lincoln'e gösterince, o mektubu daha önce hiç görmediğini ve kendi politikasını yansıtmadığını söylemiş Başkan. İşte *bu* ciddi."

"Seward bildiğini okuyor. Gerçi, diğer Kabine bakanlarının çoğu da aynısını yapıyor ya. Toplantılarımız maskaralık. Gerçek karar, Old Club House'da konyak masasının başında, Lincoln ile Seward arasında alınıyor. Geri kalanlarımıza nadiren danışılıyor. En kötüsü de" dedi Chase sadede gelerek, "Seward'ın Lincoln'ün efendisi olması değil, bana kalırsa. Ne de olsa, o işlevi birinin görmesi gerek ve Seward da partimizin lideri. Hayır, sorun bundan çok daha ciddi Bay Wade; Vali Seward bu savaşa inanmıyor. İşte bu yüzden, birbiri ardına mağlubiyetlere uğruyoruz. Güney eyaletlerinin, o veya bu şekilde, Birlik'e geri döneceklerini düşündü hep. Şimdi Meksika meselesinde Fransa'yla bir savaş ihtimali olduğundan, bir dış savaş için iç savaşımızdan vazgeçmeye yeltenecek."

Başını sallayarak Seward'ı onayladı Wade. "Benim görüşüm de bu doğrultuda Bay Chase ve büyük bir gizlilik içinde buluşuyor olmamızın sebebi de buydu. Bu gece Bay Lincoln'e sunacağımız şartlarımızı hazırladık artık." Kendinden son derece memnun görünüyordu Ben Wade. "Bu şartların Bay Seward'ı çok şaşırtacağından eminim."

Ne var ki, şaşkınlığı evinde atlatmıştı bile Seward. New York Senatörü Preston King, partinin grup toplantısı devam ederken toplantıyı terk etmiş ve haberleri vermek üzere doğrudan eski dostu Seward'ın evine gitmişti. Seward derhal harekete geçmişti. "Başkan'ı mahcup etmelerine izin vermeyeceğim" demiş ve küçük bir kağıt parçasına şunları yazmıştı: "Sir, bu vesileyle Dışişleri Bakanlığı görevinden istifa ediyor ve istifamın hemen kabul edilmesini rica ediyorum." Sonra, yan odadaki oğluna seslenmişti Seward. "Fred!"

"Evet, sir?" Frederick Seward belirdi kapıda.

"İstifa ediyoruz; ikimiz de. İstifanı yaz ve Senatör King'e ver."

Kendine söyleneni yaptı genç adam; her yönüyle en az babası kadar soğukkanlıydı. Sonra King, Beyaz Saray'a geçti ve Mesaj'ı Başkan'a verdi. Başkan'a olanları açıkladı. Lincoln kibarca King'e teşekkür etti. Ama King gidince, Tycoon'un hakikaten de çok Tycoonvari davranmak üzere olduğunu görebiliyordu Hay. "Beni dışarıda bırakmak istiyorlar" dedi Lincoln. "Ben de onların gönlünü yapmaya yarı hevesliyim."

"Yarı hevesli mi, sir?"

Hay'e sanki o gün onu ilk defa görüyormuşçasına baktı Lincoln. "Bundan biraz daha az. Senatörleri bu gece saat yedide göreceğim. Yarın sabah için de bir Kabine toplantısı çağrısı yap."

"Tamam, sir."

Seward, Başkan'ı bekliyordu. Aslına bakarsanız, çalışma odasının penceresi önünde oturmuş, Lafayette Square'in soğuk, çamurlu, geniş alanına bakarak, uzun ve omuzları çökmüş figürün, onu korumak için daimi olarak tahsis edilmiş ve "Bucktails" diye bilinen 150. Pennsylvania Alayı'nın K Bölüğü'nden iki askerin eşliğinde Köşk'ten Old Club House'a geçmesini bekliyordu. Tam meydandaki gaz lambaları yakılmaya başladığı sırada ortaya çıktı Başkan.

Kapıyı kendi açtı Seward ve Lincoln'ü çalışma odasına buyur etti. Başkan silindir şapkasını çıkardı ve odanın köşesini süsleyen bir sütunun üzerinde duran mermer Pericles büstünün başına yerleştirdi. "Dostlarımız Hill'de epey meşgullermiş." Kristal bir sürahiden kendine bir bardak su koydu Lincoln ve Seward'ın sayısız canlandırıcı içkiyle dolu şişelerinin durduğu büfeden bir elma aldı. Derken, şöminenin yanına oturdu Başkan ve Lincoln'ün son ay içinde bir on yıl kadar yaşlanmış olduğunu fark eden Seward'a doğrulttu bakışlarını; bu uğursuz on yıla şimdi ilave birkaç yıl daha eklenmek üzere olduğu aşikârdı.

"Biliyorsunuz" dedi Seward, "buna inanmak herkes için güç olabilir ama, eve, Auburn'e ve özel yaşamıma geri dönmek için sabırsızlanıyorum. Burada yaptığımız hiç de haz verici değil benim için."

"Bu sizin için çok iyi, Vali. Fakat, Sterne'in öyküsündeki sığırcık gibiyim ben: 'Dışarı çıkamıyorum.'"

"Ne yapacaksınız?"

"Henüz emin değilim. Doğal olarak, dinleyeceğim senatörleri. Savaşta kazanılacak zafer ile bizim aramızda yalnızca sizin dikildiğinize inanan Thaddeus Stevens'la bir görüşme yapma zevkine eriştim bile."

Seward hakiki bir hayretle başını salladı. "Ne denli devrimci olduğunu bir yana bırakalım, herkesin malumu da olan şu 'Anayasa'dan daha yüce bir kanun olduğu' ve Anayasa'mız köleliğe izin veriyor olsa bile, o daha yüce kanunun vermediği görüşünün yaratıcısı benim. Şimdiyse, soruna kayıtsız ve gizliden gizliye de isyan yanlısı olarak görüyorlar beni Jakobenlerimiz."

"Bay Seward, insanların aşikâr bir gerçeği kavramadaki yetersizliği, siyasi yaşamın sabit bir parçasıdır. Zamanımın çoğunu herkes için aşikâr olması gereken şeyleri açıklayarak geçiriyor gibiyim. Benim gözümde şimdi aşikâr olan, sizin Senato için özel bir

ilgi konusu olmadığınız. Ama ben öyleyim. Beni görevimden almayı arzuluyorlar ve bunu nasıl yapacaklarını bilmiyorlar. Bu yüzden, size saldırıyorlar."

"Ben gittim bile. Bu yüzden, bu gece size beni hükümetten atmanızı söylediklerinde, her daim meşhur o engin ruhu ve ince karakteriyle, Vali'nin, Birlik'in eskisi gibi bir araya gelmesi için ettiği duaların göklere yükselmekte olduğu New York'taki atalarından kalan arazilere çekildiğini söyleyebilirsiniz."

Kahkahayı patlattı Lincoln. "Hitabet kabiliyetinizden hiçbir şey kaybetmiyorsunuz."

"Doğru" dedi Seward sertçe, "ve tıpkı Cicero gibi, hâlâ Senato'da görünme ve o Cataline'leri* gecenin karanlığına kovalama hakkımın olmasını dilerdim."

"Bence, buna gerek kalmayacak." Tam bundan daha fazlasını söyleyecekti ki, vazgeçti Lincoln.

Şimdi yoğun bir merak içindeydi Seward. "Senatörlere ne diyeceksiniz?"

"Önce uzun süre onları dinleyeceğim. Özellikle de Bay Chase'in sesini duymak için kulak kesileceğim."

"Oldukça duyacaksınız da. O ve Ben Wade baş komplocular."

"Biliyorum. Bay Chase'in başkanlık konusunda hafif çıldırmış olduğunu düşünüyorum bazen. Evet..." Ayaklarını odun kovasının üzerine koydu Lincoln. Başkan'ın kocaman, siyah ayakkabıları, bebekler için yapılmış tabutları düşündürürdü Seward'a hep.

"Yeniden seçilmemin ihtimal dahilinde olmadığını düşünüyorum. Birbiri üzerine felaketler yaşadık ve –oldukça haklı olarak– bunlardan ben sorumlu tutuluyorum."

"Ama süratli değişir böyle şeyler. Bir ya da iki zafer ve yeniden bir kahraman oluverirsiniz." Ama Lincoln'ün meseleyi değerlendirişine içten içe katılıyordu Seward. Siyasi bir güç olarak, Başkan'ın işi bitmişti ve ateşi hiçbir şey yeniden tutuşturamazdı. Burnside'ın Virginia çamurları içindeki yıkılışı, bu yönetimin sonu olmuştu. Ödlek Senato'nun şimdi Başkan'a emir vermeye cüret etmesi, tüm gerçek otoritenin uçup gitmiş olduğunun bir işaretiydi.

"McClellan'ın Demokrat aday olacağı kesin gibi görünüyor; zannedersem, eğer aday olursa, başkan da o olacaktır. Ve eğer o baş-

* Cataline: Ünlü vatan haini. (ç.n.)

kan olursa, tüm bu kanlı ve pahalı teşebbüs boşa gitmiş olacak; çünkü Güney'le hızlı ve utanç verici bir barış yapacaktır McClellan ve kölelik de bir süre daha devam edecektir."

Başını sallayarak Başkan'ı onayladı Seward. "Ney York City'de, tam şu anda, Demokrat Parti başkan adayının o olması için uğraşıyor yöneticiler. Eğer McClellan kazanırsa, ki *ben* bundan şüpheliyim, sizin tahmin ettiğiniz gibi davranacaktır."

"Durum 64 yılında da bugünkü kadar kötü olursa, partimiz tarafından aday gösterilmek için uğraşmam bile. Bu da, adaylığın Bay Chase'e gideceği anlamına geliyor..."

"Tanrı korusun!"

"Deneyimlerim Tanrı'nın bir hayli güvenilmez olduğunu gösterdi" diye karşılık verdi Lincoln. "Şey, Chase'den daha beter kişiler de var. Ama ülke Bay Chase'in kölelik konusundaki aşırı görüşlerini asla kabul etmeyeceğinden, McClellan onu alt edecektir."

Sürahilerden birine doğru sürüklenmişti Seward. Siyasi entrika onu öylesine uyarıyordu ki, kırmızı şarabın yatıştırıcı özelliklerine aş eriyordu.

Lincoln gözlerini odun ateşine dikmişken, Seward onu yakından izledi. Bir savaş lideri olarak her ne kusuru olursa olsun, usta bir siyasetçiydi Başkan. Şarabını yudumlarken, bir başkasını anlamanın zaman istediğini düşündü Seward. Ama şimdi duyacağı şeye hazır değildi. "Bana Horatio Seymour'dan bahsedin."

"Şey, New York'ta oldukça esaslı bir yenilgiye uğrattı bizimkileri. Bir Demokrat olmasına rağmen, Thurlow Weed, Seymour'ı sever. Onun iyi bir vali olacağını düşünüyor Weed. Ve elbette, güçlü bir Birlik insanıdır. Neden sordunuz?"

Gözlerini hâlâ şömineden ayırmamıştı Lincoln. "Altmış dört yılında, başkanlık için Bay Seymour'ı desteklemek var aklımda."

Seward, şarap kadehini büfeye öyle sert bıraktı ki, kristal bardak neredeyse kırılacaktı. "Bir Demokrat'ı mı?"

"Eğer partimiz savaşı kazanmayı başaramazsa, seçimi Demokrat Parti kazanacak. McClellan bir başkan olarak, en az general olduğu zamanki kadar feci olacağından, Demokratların açıkça, gizlice ya da her nasılsa destekleyebileceğimiz güçlü bir Birlik insanını aday göstermelerini sağlamalıyız."

"Bu konuyu iyice düşündünüz mü?"

"Neredeyse Kasım ayından bu yana düşünüyorum."

"Bundan, başka kimseye bahsettiniz mi?"

Başını evet anlamında salladı Lincoln. "Kati bir gizlilik içinde Stanton'la konuştum. Ne de olsa, o da bir Demokrat. McClellan'dan benim hoşlandığımdan bile daha az hoşlanıyor. O Seymour'a yardımcı olmak için Savaş Bakanlığı'nı kullanırken, ben son dakikaya kadar zamanımın dolmasını bekleyebilir ve sonra da Seymour'ı destekleyebilirim."

"Beni hayrete düşürüyorsunuz, sir."

"Ee, Vali, son derece hayret verici zamanlardan geçiyoruz. Her neyse; bu konuyu Weed'le tartışın ve başka kimseye söylemeyin." Ayağa kalktı Lincoln. "Şimdi, birilerini dinlemek üzere hazırlanmalıyım." Seward'ın omzunu sıvazladı Lincoln. "Asil davrandınız, Vali. Bu iş henüz sona ermedi."

"Başkanlık için Seymour'ı destekleyeceğinizden bahsetmeye başladığınızda, benim size vereceğim tavsiye de tam olarak buydu, sir."

"İleriye bakmalıyız, öyle değil mi? Halk bunu yapmamız için iş veriyor bize." Duraksadı Lincoln; sonra bir tebessüm belirdi dudaklarında. "Doğal olarak, Bay Seymour'ın New York'un asker kotasını doldurmasını bekleyeceğim."

"*Her şeyin bir bedeli var, ha*?" Lincoln'ün üstün siyasi zekâsı Seward'ın hoşuna gitmişti.

Sitemkâr bir edayla, "Vali... " diye mırıldandı Lincoln ve Old Club House'dan ayrıldı. Lincoln'ü hiç, dokuz senatör ona yönetimin hataları konusunda vaaz çekerken olduğu kadar boynu bükük görmemişti Hay. Yönetimin dış siyaset politikasını değerlendirirken Sumner bile sertti; bir de, Lincoln'ün Seward'ın Londra'daki Amerikan Elçisi'ne gönderdiği mektupları göz ardı edişi vardı elbette. Daha da beteri, bir savaşın ortasında, İlgacılar hakkında kötü niyetli tespitlerin ve yetmezmiş gibi, bundan daha da beter görüşlerin orijinal metinde yazılı olup, sonradan çıkarılan bölümleri göstermek için kullanılmış yıldız işaretleriyle dolu diplomatik yazışmalarını bir kitap halinde yayımlamayı uygun görmüştü Seward.

Yumuşak başlılıkla, böyle mektupların tümünün Seward tarafından kendisine okunduğunu ama Sumner'ın, Seward'ın Kongre'ye karşı kullandığı saygısız ifadeler olarak nitelendirdiği ifadelerin kullanılmış olduğu mektupları şu anda hatırlayamadığını söyledi Ancient. Seward'ın yazışmalarını yayımlamasının tatsız olduğuna katılıyordu Lincoln. Aslında, Seward'ın söz konusu ifade-

lerin çoğunu Lincoln'e hakikaten de göstermiş olduğundan oldukça emindi Hay ve Lincoln'ün de bu konularda Seward'la hemfikir olduğundan. Diğer taraftan, Seward'ın ona her bir mektubu okuduğunu söylemekle pek samimi davranmamıştı Ancient. Epey bir zamandır, en önemliler dışındaki tüm yabancı yazışmaları Seward'ın ellerine bırakmıştı. Yönetimin göreve geldiği ilk zamanlarda, ona gelmiş olan ve onun adına yollanan her mektubu okumak konusunda ısrarcıydı Lincoln. Şimdiyse, ofisine girip çıkan muazzam kağıt akışını çoğunlukla göz ardı ediyordu.

Üç saat sonunda Başkan ayağa kalktı; toplantı sona ermişti. Ben Wade'den kongrenin memorandumunu aldı. "Bunu elbette çok dikkatli inceleyeceğim. Ve yarın bir ara iletişime geçeceğiz." Nispeten şen ifadelerle odadan çıktı senatörler. Ardından, memorandumu Hay'e verdi Lincoln. "Bunu kasaya koy, John."

"Bunu çok dikkatli incelemeyecek miydiniz, sir?"

"Ah, kalbime kazılı orada yazanlar!" Lincoln'ün yüzünde beliren anlık tebessüm, Hay'i Tycoon'un bir karşı saldırı hazırlamakta olduğuna ikna etmeye yetmişti. Toplantıyı anlatırken Hay'in Nicolay'a da söylemiş olduğu gibi, "Machiavelli'nin yapılmamasına dair daima uyarılarda bulunduğu bir hata yaptılar. Bir prense saldırırsan, onu öldürmek zorundasın."

Hay'den daha endişeli olan Nicolay, "Öyle bile olsa, merak ediyorum" dedi, "bu sorundan nasıl kurtulacak."

Wade haricindeki senatörler, ertesi akşam saat yedi buçukta Başkan'ın davetiyle Beyaz Saray'a geri döndüler. Bu arada, Seward hariç, Kabine de toplanmıştı. Öğleden sonra ilerleyen saatlerde, senatörlerin memorandumu kasadan çıkarılmıştı ve Tycoon hakikaten de bir süre incelemişti memorandumu. Lincoln kendi kendine kağıtta yazan kelimeleri değil, onlara vereceği cevapları dile getirirken, dudaklarının oynadığını görebiliyordu Hay.

Hay'in Başkan'ın Ofisi'ne aldığı Senato delegasyonuna yaşlı ve ılımlı Senatör Collamer başkanlık ediyordu. Nicolay'ın kapısında muhafız olarak dikildiği Kabine, bitişikteki Kabul Odası'ndaydı. O günün erken saatlerinde, gücünün sınırına gelmiş gibi görünüyordu Lincoln ve bir arkadaşına, hayatında hiçbir olaydan bu Senato ültimatomundan duyduğu kadar üzüntü duymadığını söylediğine kulak misafiri olmuştu Hay. Ama şimdi, sakin görünüyordu Lincoln ve senatörlere hoş geldiniz derken yüce bir nezaket sergiliyordu. Ofisin içine çoktan ilave sandalyeler yerleştirmişti Edward.

Kendisi şöminenin önünde ayakta kalırken, senatörleri oturmaya davet etti Tycoon. Sağ omzunun üstünden, kaşlarını çatmış, ona bakıyordu Andrew Jackson. Maine'den gelen sıska ve haşin Fessenden'ın odadaki ilave sandalyeleri saymakta olduğu Hay'in gözünden kaçmadı; sandalyelerin sayısının onu şaşırttığı aşikârdı.

"Beyler, dün geceden beri düşünmek için çok şey verdiniz bana." Şömine rafında duran memorandumu eline aldı Tycoon. "Bana öyle geliyor ki –Vali Seward ve hakkımdaki eleştirilerinizin aksine– iddialarınızın özü şimdi okuyacağım şu bölüm." Gözlüğünü takarak okumaya başladı Lincoln: " 'Hükümetimizin teorisi ve bu teorinin başlıca ve değişmez yorumu, Başkan'a siyasi teoriler ve genel politika konusunda onunla hemfikir olan bir Bakanlar Kurulu'nun yardımcı olması ve tüm mühim kamu yasalarının ve atamaların Başkan ve Bakanlar Kurulu'nun birleşmiş bilgileri ve müzakereleri sonucu hayata geçmesi gerektiğidir. Bizler ve halkımız, yokluğunda hiçbir yönetimin başarılı olamayacağı bu en aşikâr ve gerekli koşulun şu anda hükümetimizde var olmadığına inanıyoruz...' "

Okumaya ara verdi Lincoln ve sanki kendine ait bir görüşü eklemek istercesine bir dakika boyunca odayı süzdü. Fakat sonra, dudaklarında belli belirsiz bir tebessümle okumaya devam etti. " '...ve bu yüzden, önemli ve temel tüm açılardan ve bilhassa da, kamu meselelerindeki mevcut kriz göz önüne alınarak, hükümet üyeleri içinde, ülkenin niyet ve eylem bütünlüğüne hizmet edecek seçimler ve değişiklikler yapılması gereklidir.' " Elindeki sayfaları tekrar şömine rafına koydu Lincoln ve gözlüğünü çıkardı. "Anayasa'nın hiçbir maddesinde, Başkan'ı Kabine'sinin sözünü dinlemeye, hatta bir Kabine'si olmamasını tercih ettiği takdirde, böyle bir kurulu kurmaya dahi mecbur bırakmadığı savını sunabilirim elbette önünüze. Doğal olarak, devletin büyük bakanlıkları onları işletecek devlet memurlarını gerektiriyor ve bu memurlar, görevini yerine getirmekte ona yardımcı olmaları için yalnızca başkan tarafından seçiliyorlar. Fakat, başkanın kulak asmak zorunda olduğu yüksek bir kuruldan gelen devlet memurları anlayışı, Anayasa'mıza ve uygulamalarımıza tamamen yabancı bir düşünce."

Fessenden boğazını temizledi.

"Evet, Senatör Fessenden?" Sıcakkanlılığın ta kendisiydi Lincoln.

"Kabine'nin doğası, diğer pek çok şey gibi, ayrıntılı olarak açıklanmıyor Anayasa'da; ama eğer size hatırlatmama izin verirseniz,

Başkan John Quincy Adams *kendi* Kabine'sini idare ederken, her önemli öneriyi daima oylamaya sunardı."

"Şüphesiz, Bay Adams'ın yöntemi buydu. Fakat başka hiçbir başkan, onun isteğine göre görev yapan bir grup erkekten fazlası olarak görmemiştir Kabine'yi. Kimi zaman onların tavsiyelerini ister, kimi zaman da istemez. Ne zaman ki..."

"Fakat, sir!" Hay'i sinirlendirerek yeniden araya girdi Fessenden; gerçi, görünürde Lincoln'ü sinirlendirmemişti bu. "Memorandumumuzda bugünlerin olağanüstü zamanlar olduğu görüşünü savunuyoruz. Korkunç bir savaşın ortasındayız. Her yerde bütünlüğe sahip olmak zorundayız."

"Size katılıyorum, Senatör. Aslında, siz beylerin bu gece burada olma sebebiniz, zamanın ne denli ciddi olduğunun kanıtıdır. Olağan zamanlarda, Kabine'yi yeniden kurması ve sonra da o Kabine'nin kararlarına itaat etmesi emirleriyle bir başkana gitseydiniz, size kapıyı gösterirlerdi; Anayasa'nın bir kopyasını elinize tutuşturmaları da cabası. Aslında, yalnızca yürütmeyi ilgilendiren ve yasama organını hiç mi hiç alakadar etmeyen bir konuda burada benimle hiçbir işiniz yok." Yüzündeki nazik tebessümü bozmuyordu Tycoon. Senatörler sandalyelerinde dik oturuyorlardı. "Ama bir kriz içindeyiz. Yardım etme isteğiyle, iyi niyetle bana geldiğinize inanıyorum ve ben de böyle karşılık vereceğim bu girişime." Fessenden'a döndü Lincoln. "Sizin şahsen Britanya parlamenter sistemini bizim sistemimize tercih ettiğinizi biliyorum ve Kabine üyelerinin Kongre'ye katılarak, sizin sorularınıza cevap vermelerini dilediğinizi. İşleri yürütmek için bizimkinden daha iyi bir yöntem olabilir bu ama, öncelikle yeni bir anayasal kongre düzenlemeden yapamayız bunu; bu da şu anda tamamıyla elverişli bir yöntem değil."

"Fakat, sir!" diyen Fessenden kararlıydı. "Böylesi bir aşırılığa başvurmaksızın, tavsiyelerinize göre kurulacak birleşik bir kabine imkânsız bir şey değil."

"Söyleyeceğim gibi, bir gerçeklik bu." Ciddiydi Lincoln. "Başbakan'ım Vali Seward tarafından kontrol edildiğim doğrultusunda çok fazla söylenti olduğunun farkındayım; başlıca meselelerde Kabine'ye nadiren danıştığım ve bunun gibi başka konular hakkında. Ricalarınızı yerine getirmeye karar verdim, Senatör Fessenden. Hükümetimizin bakanları için Britanya Parlamentosu tarzında bir sorgulama dönemi olmasını istiyordunuz. Bu isteğinizi şim-

di yerine getireceğim. Bay Seward haricindeki tüm Kabine üyelerinden burada sizinle oturmalarını rica ettim; ben sizleri dinlerken –ve öğrenirken– siz dilediğinizce onları sorgulayabilirsiniz." Zilin ipini çekti Lincoln. Sonra, Fessenden'a döndü. "Komitenizin bu Anayasa-ötesi toplantıya karşı çıkmayacağından eminim."

Fessenden'ın konuşamayacak kadar şaşkın olduğunu görebiliyordu Hay. Omuz silken Collamer'a baktı Fessenden. Sonra da, başını sallayarak Lincoln'ü onayladı. Bu arada, Nicolay, Kabul Odası'nın kapısını açmış ve diğer bakanların takip ettiği Chase odaya girmişti. Şimdi son derece huzursuzdu senatörler. Bu karşı karşıya gelişten sabahtan beri haberdardı Kabine. Chase bunu önlemek için mümkün olan her şeyi yapmışken, yasalara harfi harfine uyan Bates derinden sinirlenmişti bu duruma.

Herkes oturduktan sonra, ılımlı bir konuşma yaptı Lincoln. Kabine'nin yeterince sık toplanmadığı söyleniyordu; onun ve Bay Seward'ın görüşlerine ters düşen görüşlerin bastırıldığı da. Ayrıca, Kabine içinde gerçek bir birliğin hiçbir zaman aranmamış olduğu iddia ediliyordu. "Halbuki, haftada iki defa bir araya geldiğimizden ve her şeyi tartıştığımızdan ötürü, bizim gerçek bir birlik olduğumuz yönündeydi benim izlenimim. Bu Kabine'yi seçme nedenim birbirimize her konuda katılmıyor oluşumuz. Senatörlerin bazılarının beni, her biri de buradaki senatörler gibi düşünen kişilerden oluşan bir Kabine atamaya zorladıklarını biliyorum. Fakat, bana akıllıca bir hareket gibi gelmiyor bu. Bir başkan her tür savı duymalıdır. Ilımlı çoğunluğun yanı sıra, radikal azınlığı da dinlemek zorundadır." Kaşlarını çatmış, gözlerini yere dikmiş Fessenden'a bakarken sanki uyku akıyordu Lincoln'ün gözlerinden. Sonra, kaldığı yerden konuşmaya devam etti. "Bu yüzden, gelin –Başkan ve Kabine– nasıl çalıştığımızı açıkça gösterelim senatörlere."

Blair saldırıya geçti. Bu kavgacı kabilenin yatkın olduğu tüm o keskin küçümsemeyle, senatörlerin böylesi konuları soruşturmaya dahi hakları olup olmadığını sorguladı. Yasama ve yürütme daima birbirinden ayrı olmuştu. Şayet başkan koltuğunda oturan, eski dostu Başkan Jackson olmuş olsaydı, muhakkak ki, şimdi sokağı boylamıştı senatörler. Fakat, şu anda başkanlık koltuğunda oturan kişi daha nazik biri olduğundan, her nasıl dedikodular duymuş olurlarsa olsunlar –bunu söylerken doğrudan, sanki içinden yükselen kutsal bir ilahiye dikkat kesilebilmek için gözlerini yummuş olan Chase'e baktı Blair– Kabine'nin her üyesinin dilediğini dile

getirmeye çağrıldığı konusunda senatörleri temin etti Blair. "Şahsen, Vali Seward'la hemen hemen her konuda çatışıyoruz; ama onun savaşın idaresinde kararlı olmadığını söylemek düpedüz bir yalandır!"

Senatörler arasında öfke ve heyecan baş göstermişti. Chase'in dudaklarında meleklere has bir tebessüm belirmişti şimdi. Bu kubbe altında şimdi Chase'i, Tanrı'nın yeryüzündeki pek çok savaşını verdiği için öven, cennetten inmiş tek bir koro değil, en azından bir tane de baş-melek olduğunu düşündü Hay.

"Her halükârda, beyler" diyen Blair, şimdi de ters ters Fessenden'a bakıyordu. "Bu ülkede *çoğul* yürütme olamaz. Bir tane başkan ve bir tane başkumandan var ve o da halk tarafından seçildi; şayet yasal görevini uygulamasına karşı çıkarsanız, kendinizi tehlikeye atarak yapmış olursunuz bunu."

Fessenden, Blair'in bu görüşüne başlı başına karşı olmasına rağmen, Hay'i şaşırtarak, Lincoln'ün yaptığı hemen hiçbir şeyi onaylamayan ve sürekli şikâyet eden bir muhafazakâr olan İhtiyar Bates'e karşı hiçbir karşı saldırıya geçmedi. Ama odada bir Anayasa avukatına en yakın olan kişi Bates'ti ve Fessenden'ın Blair'in önüne sürdüğü her iddia ve her örnek geri tepti; toplantıya olağan belagatını kuşanıp da gelmiş olan fakat şimdi sessiz kalmayı tercih eden Sumner'ı bilhassa utandırmıştı bu. "Her şey göz önüne alındığında" diye sözü toparladı Bates, "bu komite bu konulara burnunu sokmasa daha iyi eder."

Nihayet, Tycoon *coup de grâce*'e hazırdı. Adeta cellat baltasını kaldırdı. "Bana kalırsa, Komite'nin arzusunu yerine getirmek için, Kabine'nin kendisine getirilen başlıca suçlamaya cevap vermesi gerekir; benim onlara danışmadığım ithamına." Tycoon'un, cennetin müziği şimdi yalnızca hatıralarında kalmış ve gözleri fal taşı gibi açılmış Chase'e doğru dönüşünün sevimli olduğunu düşündü Hay. "Bay Chase, Kabine'nin en yüksek rütbeli üyesi olarak, senatörlere işlerimizi nasıl gördüğümüzü anlatmanız yararlı olabilir, sanırım."

Odaya tam bir sessizlik hâkimdi. Seward'ın, önemli meselelerin ayrıntılarıyla tartışılmasına izin veremeyecek kadar güçsüz ve baştan savma bir başkan üzerindeki kötü etkisini açığa çıkararak, radikal Cumhuriyetçileri en çok kızıştıran kişinin Chase olduğunu odadaki herkes biliyordu. Lincoln'ün şimdi de Chase için bu karmaşık tuzağı hazırlamış olduğunu düşündü Hay. Ve

Chase her ne söylemiş ya da yapmış olursa olsun, tuzağa düşmüştü artık. Eğer özel olarak senatörlere anlatmakta olduğu şeyleri şimdi Kabine'nin önünde senatörlere dile getirseydi, Kabine üyeleri ona yalnızca yalancı demezler, Başkan'a ve yönetime karşı bir ihanet içinde olduğunu da söylerlerdi. Şayet Kabine'nin önünde, senatörlere özel olarak söylemiş olduğu şeyleri inkâr etseydi, onun başkan olmasını isteyen o radikal Cumhuriyetçilerin desteğini ve saygısını kaybederdi. Su katılmamış siyasi hüner varsa şayet, Lincoln'ün bu tuzağından daha özenle tasarlanmış hiçbir şey görmemişti ömründe Hay. O ya da bu şekilde, tek bir gözü pek karşılaşmayla rakibini silahsızlandırmıştı Tycoon.

Ama Chase'in, kayıplarını elinden gelen en iyi şekilde azaltarak, durumu asaletle idare ettiğini de kabul etmek zorundaydı Hay. "Bu gece, buraya gelirken, bir Senato komitesi önünde böyle suçlanacağımı hiç düşünmemiştim."

Sinir bozucu bir tavırla, "Biz böyle bir şey yapmıyoruz" dedi Fessenden. "Bizim tarafımızdan suçlanmıyorsunuz. Buraya Başkan'la buluşmak için geldik. Bu alışılmadık..." Bates'e doğru döndü Fessenden ve açık bir şekilde şunu tekrar etti diyen "...bazılarının söyleyeceği gibi, Anayasa'ya aykırı toplantı bizim için bir sürpriz oldu. Başkan'ın işi bu."

"Bu doğru" dedi Lincoln. "Hepimizin böyle bir araya gelmesinin, Anayasa'yı biraz eğip büküyor olsa da, şüpheleri gidermenin tek yolu olacağını düşündüm" diyen Lincoln'ün hülyalı bakışları, geniş ağzının sert edasıyla büsbütün çelişiyordu. "Şimdi, Bay Chase, örneğin sizin bakanlığınızla ilgili olarak, tavsiyelerinize başvurmaksızın kendi başıma karar aldığım herhangi önemli bir sorun olduğunu düşünüyor musunuz? Veyahut, bir başkasının karar vermesine izin verdiğim?"

"Hayır, sir. Hazine söz konusu olduğunda, her zaman desteğinizi aldım. Yalnızca..." Chase harekete geçmeye başlıyordu; ama Lincoln araya girdi.

"Gallatin'den beri başa geçen en yetenekli Hazine Bakanı'nın" dedi Başkan, "keyfi başkanlık kaprislerine maruz kalmadığını öğrenmenin Komite'yi rahatlattığına eminim."

"Doğal olarak, diğer konularda, bize yeterli derecede danışılmadığını hissediyorum bazen..."

"Örneğin?" diye sordu Blair.

"Yani, tartışmalarımızda ayrıntılar konusunda *titiz* değiliz."

"Hepimizin uzun uzadıya tartışmadığı tek bir önlem paketi hatırlayabiliyor musunuz, Bay Chase?" Lincoln'ün ses tonu öyle uzlaşmacıydı ki, eğer Tycoon'u daha iyi tanımıyor olsaydı, onun savcı değil, savunma avukatı olduğunu düşünebilirdi Hay.

İşte şimdi kekelemeye başlamıştı Chase. "Olayların akışı içinde kimi zaman yoksun olduğumuz bir tür titizlikten söz ediyorum, sir; yani *her* konuda, istediğim ölçüde yoklanmıyor Kabine üyeleri her zaman."

Ağzı açık Chase'i izleyen Fessenden'a baktı Hay. Sanki insana dair her türlü kibir ve budalalık işaretini kendi saf ve asil bakışlarında gizlemek istercesine tek eliyle gözlerini kapamış Sumner'a baktı; yaşlı, bıkkın ve olanlara hiç de şaşırmamış görünen Collamer'a baktı; Chase'e çok sinirlenmiş Trumbull'a baktı.

Lincoln, kendini asacağı ipin geri kalanını Chase'in eline verir vermez konuyu değiştirdi ve Chase yeniden gözlerini yumdu; kuşkusuz dualar ederek diye düşündü Hay.

"Sanırım, siz beylerin Kabine'nin nasıl çalıştığına dair daha net bir fikri vardır şimdi. Belki arzu ettiğiniz gibi tek parça bir birim değil Kabine ama, tarafımdan –ya da Bay Seward tarafından– keyfi kararların verildiği bir yer de değil asla."

"Bir başkanın" dedi Fessenden, "Kabine'sine danışmak zorunda olmadığı yönündeki görüşünüzü kabul ediyorum. Ama sir, şu anda olduğu gibi, savaş zamanlarında daha fazla istişare olmasını istirham ediyorum sizden."

"Farklı kurul üyeleriyle" dedi Trumbull.

"Belki de atamamı istediğiniz ideal bir Kabine'niz vardır?" Bu kadar uzun süre ayakta durmaktan yorulduğu aşikâr olan Lincoln, sandalyesine oturdu.

"Biz Bay Seward'ın gitmesi gerektiğine inanıyoruz" diye cevap verdi Wade.

"*Hepiniz*, öyle mi?" "Biz" zamirinin kullanılmasına şaşırmış gibi yapmıştı Lincoln. "Öyleyse, biz de –başkanlığa hitaben biz anlamıyla kullanıyorum bu zamiri– Bay Seward istifa etmeli mi yoksa etmemeli mi görmek için, burada bulunan senatörler ve Kabine üyeleri arasında bir oylama yapmalıyız belki de. Bay Sumner, siz ne yönde oy kullanırsınız?"

Her türlü kamuoyu yoklamasından kaçınmak konusunda süratliydi Fessenden. "Kabine'nin bir üyesinin faziletlerini ve kusur-

larını iş arkadaşlarının huzurunda tartışmamızın uygun olacağını zannetmiyorum."

"Ne var ki, birkaç saattir yapmakta olduğumuz şey bu" diye karşılık verdi Lincoln.

Fessenden'ın ani taktiksel itirazını minnetle ele aldı Chase. "Senatör Fessenden'a katılıyorum, Bay Başkan. Ve siz terkibini daha... rahat tartışabilesiniz diye Kabine'nin çekilmesine müsaade edilmesini öneriyorum." Şahaneydi Chase. Gayri resmi bir edayla başını sallayarak bu öneriyi kabul etti Lincoln ve Kabine üyeleri odayı terk ettiler. Sözde daimi entrikacı olan Savaş Bakanı'nın hiçbir şey söylememiş olduğunu hayretle fark etmişti Hay.

Chase'in Başkan'ın sorgulaması altındaki çöküşü, yönetime yapılan mevcut saldırıyı sona erdirmişti. Senatörler Seward'ın gitmesi gerektiği konusunda hâlâ hemfikir olmalarına rağmen, ona karşı öne sürülen iddia şimdi hakikaten de belirsiz görünüyordu. Vatanperver kaygıları ve önemli tavsiyeleri için senatörlere teşekkür ederek, toplantıyı sona erdirdi Lincoln.

Saat sabah birdi şimdi ve yorgunluk belirtileri gösteriyordu Ancient. Lincoln'ün, bir zamanlar haklarında bir kitap okumuş olduğu o boğa güreşçileri gibi olduğunu düşündü Hay. Ya da belki daha da isabetli olarak, kurnazlıkla hem matadoru hem de pikadoru alt etmiş bir boğa gibiydi.

Senatörler odadan çıkarlarken, Trumbull'un Tycoon'un kulağına öfkeyle, "Chase bizimle farklı bir tondan çalıyordu daha önce!" diye homurdandığını duyabilecek kadar Lincoln'e yakın duruyordu Hay. Bunun üzerine Lincoln gülümsedi ve hiçbir şey söylemedi.

Diğerleri odayı terk ettikten sonra, en arkada Fessenden kalmıştı. Kapının yanındaki küçük masasına doğru gözden kayboldu Hay. "Bay Başkan, Seward'ın görevden alınması konusunda görüşümü sormuştunuz. Size hiçbir zaman gerçekten cevap vermedim; çünkü Bay Seward'ın çoktan istifa etmiş olduğu yönünde söylentiler var; ve şayet ettiyse, bu meselenin sonu olur bu."

"Bay Seward'ın istifa etmiş olduğunu dün gece size söylediğimi sanıyordum" dedi Lincoln. "Gerçek şu ki, istifası cebimde. Ama bunu halka açıklamadım *ve* kabul de etmedim."

"Öyleyse, Bay Başkan, asıl soru, Bay Seward'dan istifasını geri çekmesini rica edip etmeyeceğiniz."

"Doğru" dedi Başkan ve genelde huzursuz olan bedeni şimdi hiç kıpırtısız oturuyordu sandalyesinde.

"Bu konudaki görüşlerimizi duydunuz. Seward gitme ricasında bulunduğuna göre, onu tutmak size kalmış. Siz onu bu göreve atamadan çok önce benim güvenimi kaybetmişti Seward ve şayet onu atamadan önce bana danışmış olsaydınız, size onu bu göreve atamamanız doğrultusunda tavsiyede bulunurdum."

"Şey" dedi Lincoln, düşünceli bir edayla, "size danışma fırsatım olmadı."

"Bunun farkındayım, sir. Ama Bay Trumbull aracılığıyla fikrimi –fikrimizi– öğrendiniz. Kabine'nizi kurmadan önce bizimle görüş alışverişinde bulunacağınızı düşünmüştük; ama siz böyle yapmadınız. Şimdi, bu konuyu, Bay Seward'ın istifasını kabul edip etmemeniz gerektiğini senatör arkadaşlarıma danışmamı ister misiniz?"

"Hayır" dedi Başkan. "İstemem." Ufak tefek New Englandlı'nın üzerinde bir kule gibi yükselene dek sandalyesinden kalktı Lincoln. "İyi ilişkilerim olsun istiyorum. İşte bu yüzden, şimdiye dek hiçbir başkanın yapmamış olduğu bir şeyi yaptım bu gece ve umuyorum, bundan sonra hiçbir başkan böyle bir şey yapmak mecburiyetinde kalmaz. Bizi olduğumuz gibi görebilmeniz için yürütmenin içine girmenize izin verdim. Ama iyi niyet ve açıklık göstermek için en fazla bu kadarını yapabilirim."

"Parti grubunun çoğunluğunun, savaşı tek bir iradeyle yürütecek yeni üyelerden oluşmuş bir Kabine'nin başında Bay Chase'i görmek istediğinin farkındasınızdır, sir."

Başını eğerek Fessenden'a baktı Lincoln. Sol gözü yorgunluktan düşmeye başlamıştı ama sesi çok sert ve çok berraktı. "Siz ve arkadaşlarınızın istediği bu olabilir, Bay Fessenden. Ama elde edeceğiniz bu olmayacak" dedi ve ansızın, içinde en ufak bir içtenlik barındırmayan bir tebessüm yayıldı Lincoln'ün yüzüne; bu tebessümün, dişlerini gösteren bir kurdu anımsattığını düşündü Hay. "Çünkü burada efendi benim. İyi geceler, Bay Fessenden." Senatörün elini sıktı Lincoln.

Sarsılmış Fessenden öne doğru eğilerek selam verdi ve "İyi geceler, Bay Başkan" dedi. Fessenden odadan çıkınca, kesilmiş bir ağaç gibi kanepeye yığıldı Lincoln. "Keşke ölseydim dediğim zamanlar oluyor" diyerek iç geçirdi. "Bu da öyle bir zaman."

"Unutulmayacak bir zafer oldu, sir." Çok neşelenmişti Hay. "Bay Chase'in dili tutuldu."

"Ne var ki, bu unutulmaz zaferler, galip geleni kuvvetle tüketir ve henüz masumluğumu ispat etmiş de değilim. Yarın... 'Ve yarın

ve yarın...'" Ancient en sevdiği Shakespeare dizesini ezberinden okurken, Bay Chase ve komplocu dostlarını daha başka sürprizlerin de beklediğini anlamıştı Hay.

Chase'e gelince, çalışma odasında yalnız başınaydı; Kraliçe Victoria'nın el yazmasının asılı olduğu duvara sırtını vermiş, Kabine'den istifa mektubunu kaleme alıyordu. Senatör müttefiklerinin önünde Lincoln tarafından maskaraya çevrilmişti. Üstelik, Stanton'dan Seward'ın çoktan istifa etmiş olduğunu ve Stanton'ın da hiçbir şey için değilse bile, *pro forma* aynı şeyi yapabileceğini öğrenmişti de. Şayet Kabine, muhtemelen Chase'in başkanlığında tekrar kurulacak olursa, tüm üyelerin kendi özgür iradeleriyle Kabine'den ayrılmak zorunda oldukları açıktı. Gösterişli bir şekilde imzasını atarken, Lincoln'ün onu nasıl da sözünden caymaya ve kendisiyle çelişmeye zorladığını düşününce, korkuyla sindi ve buna engel olamadı Chase. Aslında, işin gerçeği senatörlere anlatmış olduğu gibiydi. Onlara katiyen daima danışılıyor değildi ve Kabine toplantıları da işi tutarsızlığa vardıracak kadar gayri resmiydi çoğunlukla. Ama Chase'in, son derece güvenilmez Stanton dışında hiçbiri tarafından sevilmediği meslektaşlarının önünde bunu söylemeye cesaret edemeyeceğini biliyordu Lincoln. Chase her ne derse desin, diğerleri inkâr edeceklerdi. Mektubu mühürlerken, şakakları zonkluyordu.

Lincoln'ün ofisinde Stanton ve Welles'a katılması için başkanlıktan gelen bir çağrıya uyduğu zaman da zonkluyordu Chase'in şakakları. Ateşli şömineye bakan bir kanepede Stanton'ın yanına oturdu Chase. Welles da diğer yandaki kanepede oturuyordu. Üç adam beceriksizce sohbet etmeye çalıştı. Stanton, Seward'ı görmeye gitmişti. "Kendinden memnun görünüyor. *Herald*'ın, Fredericksburg'de olanlardan sonra gidecek ikinci kişinin ben olduğunu söyleyen bir nüshası vardı elinde. Görünüşe göre, eğer ben McClellan'a karşı düşmanlık beslemeseymişim, savaş uzun zaman önce kazanılmış olacakmış. Görünüşe göre, Burnside'ı desteklemeyi reddediyormuşum; çünkü bir Demokrat'mışım..." Chase'in midesini bulandıran bu kendine acıyan tarzla konuşmaya devam etti Stanton. Bir Edwin M. Stanton siyasi figürü, mevcut krizin muhtemelen en önemsiz yönüyken, Chase'in başarısızlığa uğraması, köleliğin kaldırılması gibi eşsiz bir ahlaki sorunla ayrılmaz bir şekilde alakalıydı. Her zamanki gibi, onu onaylamaz görünen Wel-

les'a göz atıp yüzünü ekşiterek, Stanton ile onun arasında büyük bir fark olduğunu düşündü Chase.

Nicolay, Başkan'ın Ofise girişini anons etti. Odadakiler ayağa kalktı. O sabah, saat birde olduğundan daha fazla dinlenmiş görünmüyordu Lincoln. Şöminenin yanına bir sandalye çekti. "Evet, Bay Chase, hepimiz için çetin bir sınav oldu dün gece."

"*Benim* için muhakkak ki öyleydi." Öfkesini belli etmemeye yeminliydi Chase ve derhal bozdu bu yemini. "Dünyanın gözleri önünde öyle sorgulanmayı beklemiyordum."

"Hiç de dünyanın gözleri önünde sayılmaz" dedi Welles.

"İdare ettiğimiz dünya, dün gece söylenen her bir kelimeyi öğrenecek. Herhangi birimizin" diye ilave etti Chase, "utanmasını gerektirecek bir şey söylenmiş olduğundan değil ya. Her zamanki gibi, yüreğimden geçenleri söyledim."

"Halbuki, Senatör Fessenden bana bir çeşit komplo gibi gelen bir şeylere dayanarak konuştu" dedi Lincoln. "Beni en çok rahatsız eden de bu oldu. Eğer bana Seward'ın gitmesine izin vermem için baskı yaparlarsa, Seward'ı ve partimizin benim gibi ılımlı çoğunluğunu kaybederim o zaman. Eğer Seward'ı Kabine'de tutar ve sizin gitmenize izin verirsem, Bay Chase, partinin aynı zamanda en zeki üyeleri de olan radikal unsurlarını kaybederim. Kabine'de bu iki unsuru da bulundurmam gerek. Ayrıca, her ikinizden ve benim için sağladığınız dengeden de çok memnunum."

"Sizin dengenizi mükemmelleştireceğim, sir." Koltuğunda dimdik oturuyordu Chase; yanındaki Stanton'ın endişeli hırıltılarının farkındaydı. "İstifamı hazırladım."

Chase'i hayrete düşürerek, ayağa fırladı Başkan. Tek bir şaşkınlık, üzüntü ya da iltifat kelimesi eklemeksizin, "Nerede istifanız?" diye sordu Lincoln.

"Burada yanımda." Cebindeki zarfı yavaşça çıkardı Chase.

Zarfı neredeyse zorla Chase'in elinden kaptı Lincoln. "Bana verin onu!" Sonra, S. P. Chase tarafından imzalanan iki cümlelik kibar ve ağırbaşlı istifa mektubunu yüksek sesle okudu Lincoln. "Gordian düğümünü bir güzel bozuyor bu!"

Stanton bunun üzerine güçbela solumaya ve konuşmaya başladı. "Bay Başkan, bir önceki gün size söylemiş olduğum gibi, ben de kendi istifamı sunmaya hazırım..."

"Saçmalık bu, Mars. Sizin istifanızı istemiyorum. İşinize geri dönün ve Burnside'ı bulun bana." Elindeki mektubu salladı Lin-

coln. "Tek istediğim bu. Tek ihtiyacım olan da bu. İkinci balkabağını da heybesine atan çiftçinin dediği gibi, şimdi mükemmel bir dengeye sahibim."

Anladığı tek şey, Başkan tarafından bir kez daha alt edildiği gerçeği olan Chase, "Anlamıyorum" dedi.

"Hem siz hem de Seward istifa etti. Bu yüzden, Kabine ne bir yöne, ne de diğerine fazla dayanmıyor. Her çiftçi, heybesinin tam da böyle olmasını ister. *Ben* de tam böyle olmasını isterim."

Romalılara özgü asalete uygun olduğunu umduğu bir edayla ayağa kalktı Chase. "Bu üzücü zamanlarda size hizmet etmiş olmak bir onurdu, Bay Başkan ve..."

Bu sırada, Chase'i hayretler içinde bırakarak, onun asil ve zarif istifa mektubunu ateşe teslim etti Lincoln. Sonra, şömine rafından bir başka kağıt daha alarak, onu da yaktı. Dört adam mektupların köşelerinin kırmızı ve sarı alevler içinde kıvrılmalarını izlerken, "Her ikiniz de bir savaşın askerlerisiniz. Bense başkumandanım. Her ikinize de ihtiyacım var. Beni terk mi edeceksiniz?" dedi Lincoln.

Chase güçbela konuşabilmesine rağmen, zorla, onu böylesine bozguna uğratmış Başkan'ı sevindiren bir yanıt çıkartabilmeyi başardı boğazından.

Otuz

"Rappahannock'u haritada işaretlediğim yerden geçmeyi arzu ediyorum, sir." Arkasına henüz tamamlanmamış Washington anıtını almış, kollarını kavuşturmuş, bir meydan okuyuş anıtı gibi dikiliyordu Burnside.

Lincoln önce haritaya, sonra da Burnside'a baktı. "Şimdi mi harekete geçeceksiniz?"

"En kısa zamanda. Fakat tek bir şey beni durduruyor."

"Hava mı?" Pencereden ince ince, bir zamanlar Beyaz Saray'ın çayırları olan çamur denizine düşen, mevsimsiz denebilecek derecede ılık yağmura baktı Lincoln. 1863 yılının Ocak ayının ilk günüydü. Mary'nin yasının resmi sonunu işaret edecek olan, uzun günün sonundaki davet için çoktan giyinmişti Başkan.

"Havadan hoşnudum, sir. Hayır, sorun subaylarım; bilhassa da General Hooker. Onların desteğine sahip değilim. Hooker sorun çıkarıyor. Burada, Washington'da bir diktatöre ihtiyaç duyulduğundan bahsediyor ve savaş meydanlarında da bir başka diktatöre."

"Şey, en azından yeni bir arzu bu. Muhtemel diktatörlerimizden çoğu yalnızca tek bir diktatörü onaylıyor." Haritayı önünden itti Lincoln. "Bay Stanton ve General Halleck birkaç dakika içinde bize katılacaklar. Nehri bu havada yeniden geçmekle ilgili belirli endişelerim var..."

"Eğer bu endişeler size haklı çıkarılabilir görünüyorsa, sir, bence, hiçbir zaman istemediğim bu komutanlık görevinden almalısınız beni." Son derece heyecanlı olan Burnside kollarını kavuşturup çözüyor ve kocaman bıyığını çekiştirip duruyordu.

"İşin henüz bu noktaya varmadığına eminim, General." Yumuşak başlıydı Lincoln.

Ama Burnside öyle değildi. "Kaybetmiş olduğumu yeniden ele geçiremeyeceğim aşikâr; komutanlarımın saygısını. Görevden çekilmemi öneriyorum. Ülkenin güvenini kaybetmiş olduklarından, Stanton ve Halleck'in de görevlerinden çekilmelerini öneriyorum. Tüm bunları size yazdığım bir mektupta dile getirdim." Burnside bunu der demez, Stanton ve Halleck'i içeri aldı Edward.

Burnside doğrudan doğruya Stanton'a bakarak, "Sir, Başkan'a bir mektup yazdım" dedi. Tüniğinden mektubu çıkardı Burnside.

"Potomac Ordusu'nun komutanlığından alınmayı rica ettiğim bir mektup bu. Yalnızca ülkenin güvenini değil, ordudaki subayların güvenini de kaybetmiş olduğunuzdan, hem sizin hem de General Halleck'in görevlerinizden alınmanız gerektiğini düşündüğümü de Başkan'a açıkça ifade ettim, sir." Mektubu Lincoln'e verdi Burnside.

Sükûnetini koruyordu Stanton; bundan dolayı ayrı bir gurur da duyuyordu. "Üstünüz olarak, bunu yüklenmiş olmamıza rağmen, Fredericksburg'deki yenilginizin hangi samimi yolla bizim sorumluluğumuz olabileceğini anlayamıyorum, General. Ülkede, Başkan da dahil olmak üzere hepimizin görevden çekildiğini görmekten mutluluk duyacak kişilerin olduğu doğru; ama bu insanların çoğunluğu oluşturduğundan şüpheliyim. Eğer çoğunluktaysalar, vakti gelince hepimiz görevden uzaklaştırılırız."

Tüm bu konuşmalar esnasında, dikkatle Burnside'ın mektubunu okuyordu Lincoln. Bu arada, giderek daha duygusallaşıyordu General. "Tıpkı siz ve General McClellan arasındaki düşmanlığın General McClellan'ın görevden alınmasına yol açması gibi, siz ve General Halleck arasındaki uzlaşmazlıkların da, en azından birinizin diğerinin gitmesini istemesine yeteceğini düşünüyorum, Bay Stanton."

Bu söz üzerine, başını mektuptan kaldırdı Lincoln. "McClellan'ı ben görevden aldım, Bay Stanton değil."

"Fakat sir, McClellan, Bay Stanton tarafından sürekli el altından çökertilmeye çalışılıyordu. Ordudaki herkes biliyor bunu. General Halleck'e gelince; General'in, California'da, New Almaden Cıva Maden'in yöneticisi olduğu dönemde, General Halleck'in yalancı tanık olduğunu iddia eden Bay Stanton'la çalışmayı kolay bulduğunu zannetmediğimi söyleyebilirim yalnızca."

"General Burnside" diyen Stanton'ın sesi hoş bir biçimde alçak ve kontrollüydü. "Antik –ve gizli– şirketler tarihi bilginiz esrarengiz. Fakat bizim gerçekleştirmeye çalıştığımız, modern askeri tarih. Bu görevi elden bırakmayın ve General Halleck'le benim aramdaki ilişkilerle de ilgilenmeyin."

"Sir, insanlarla kurduğunuz kişisel ilişkilerin yaptığınız her şeyi şekillendirdiği ve hiçbir generalin, arkasını sizden koruduğundan emin olmaksızın orduda görev alamayacağı bir gerçek."

"Beyler." Mektubu katlayarak, Burnside'a geri verdi Lincoln. "Böylesi hiddetle ve anlaşılabilir bir üzüntü sonucu yazılmış bu

mektubu kabul etmeyeceğim. Bunların hiçbiri olmamış gibi hareket edelim."

"Ama oldu, sir!" Hiddetliydi Burnside.

"Öyleyse, hiçbir şey olmamış gibi davranmamız için çok daha fazla sebebimiz var demektir. Her neyse; çok işime yarayan üç kişiyi kaybetmeye hiç niyetim yok; ulus da cabası." Ayağa kalktı ve masanın üzerine Virginia haritasını açtı Lincoln. "Beyler, en kısa zamanda Fredericksburg yakınlarından Rappahannock'u geçmek istiyor General Burnside." Stanton ve Halleck haritaya baktı. Burnside ise odada asılı duran aynadaki yansımasına baktı ve muazzam bıyığının kenarlarını çekiştirdi. "Yılın bu vaktindeki hava koşulları endişelendiriyor beni. Ama kararı size bırakacağım, General Halleck."

"Konuyu gözden geçirmeliyim, sir." Hiç olmadığı kadar kederliydi Halleck.

"Elbette. Hemen verilecek bir karar değil bu. Umarım, davete kalırsınız, General Burnside."

Ne var ki, orduya geri dönmeyi tercih etti Burnside. Ayrılırken son sözleri, "Düşüncelerimi biliyorsunuz, sir" oldu.

"Gerçekten de biliyorum" dedi Lincoln. Burnside odayı terk edince, Lincoln, Halleck'e döndü. "Ne düşünüyorsunuz?"

Dikkatle ve kederle, "Nehri geçme kararının" dedi Halleck, "benim kararım *olmamasını* tercih edeceğimi düşünüyorum."

Lincoln kaşlarını çattı. "General Halleck, sizi buraya çağırdım ve benim için bu tür kararlar alabilesiniz diye başkomutan yaptım."

Halleck'in sulu gözleri Başkan'a odaklanmıştı. "Sir, eğer performansımdan hoşnut değilseniz..."

"Yeter! Yeter!" Haritaya arkasını döndü Lincoln. "İstifalardan bıktım usandım. Haydi, beyler! Bayan Lincoln'ün davetine gidelim."

Seward ve oğlu, Lincoln'ün o gün bir ara imzalayacağı *Emancipation Proclamation*'ı düzenleyerek hazırlandılar davete.

Dışişleri Bakanı olarak belgeyi çoktan imzalamıştı Seward; Lincoln'ün Tanrı'yı bir kez daha asıl taslağın dışında bırakmış olmasına rağmen, bildirinin hoş bir metin olduğu fikrindeydi Seward. Ama Tanrı'yı işin içine sokan Seward değil, Chase olmuştu bu sefer. Bildirinin son paragrafını Chase hazırlamıştı: "Teminatını Anayasa'dan alan bir adalet hamlesi, ülke koşullarının gerektirdi-

ği bir görev olduğuna içtenlikle inanılan bu yasayı insanlığın sağduyusuna ve Yüce Tanrı'nın himayesine emanet ediyorum." Chase'in yazdığı paragraftaki "Anayasa" kelimesinin önüne sinsice, "askeri zorunluluk üzerine" tabirini eklemişti Lincoln. İlgacılarla arasında bir bağlantı kurulmasına hâlâ hazır değildi. Başkan'ın, Birlikçi olan Louisiana Kongre Üyesi'ne iyilik olarak, Louisiana'nın birtakım mahallerinin yanı sıra, Birlik taraftarı unsurların, onu köleliğin korunması gerektiğine ikna etmiş oldukları Norfolk ve civarındaki yedi Virginia beldesini de bildirinin gereğinden muaf tutarak da kanıtlamış olduğu üzere, askeri bir eylemden ötesi değildi kölelerin azat edilmesi.

Lincoln'ün her zamanki gibi yine mantıksız davrandığını düşünmüştü Seward; ama konuyu sorun haline getirmedi. Öte yandan, Chase, Lincoln'ün Louisiana'lı arkadaşının Temsilciler Meclisi'ndeki yerini almasına Kongre tarafından izin verileceğinin dahi hiçbir şekilde kesin olmadığını söylemişti uğursuzca. Chase'in bu yorumu hayli sinirlendirmişti Lincoln'ü ve Kongre'den emir almayacağını söylemişti. Sonuç olarak, tüm sınır eyaletlerinin yanı sıra, Louisiana ve Virginia'nın sözü geçen bölgelerinde, Birlik kontrolü altında devam ediyordu kölelik.

Tutarsızlığı yüzünden bu belgeden nefret ediyordu İlgacılar. Onları eğer kendi ülkenizde özgür bırakmayacaksanız, başka bir ülkede köleleri azat etmenin ne anlamı vardı ki? Ilımlıların çoğunun canı sıkkındı; çünkü Birlik'in dört bir yanındaki zenci nüfus arasında kargaşa çıkmasından korkuyorlardı. Yine de, bu belgenin varlığının, hiç olmamasından daha fazla yarar sağlayacağını düşünüyordu Seward. Ne de olsa, Avrupa güçlerini iyi yönde etkilemek için, Lincoln tarafından olduğu kadar, kendisi tarafından da dikkatlice tasarlanmıştı bildiri.

"Fred, Büyük Birleşik Devletler mührünü getir bana." Artık redingotunu giymişti Seward. Baba ve oğul –ve küçük deri kutusundaki Büyük Mühür– caddeyi geçerek, faytonların hâlâ büyük bir hızla gidip gelmekte olduğu Beyaz Saray'a yöneldi.

Gök şimdi aydınlıktı ve bir bahar günü gibi ılıktı hava. İhtiyar Edward, madalyalarını takmış diplomatlar ve mücevherlerle donanmış hanımefendilerle dolu ana hole aldı onları. "Başkan onu üst kattaki ofisinde beklemenizi rica ediyor." Sıcakkanlı bir edayla sağa ve sola doğru eğilerek selam vere vere, üst kata çıktı Seward ve oğlu. Başkan'ın Ofisi'nde Hay'i buldular. Bir dakika sonra, Lincoln

ve Nicolay ofise girdi. Başkan beyaz eldivenlerini çıkardı ve kocaman sağ elini kaldırarak, esefle, "Üç saattir el sıkıyorum ve zehirlenmiş bir encik gibi şişti elim" dedi.

Fred, Büyük Mühür'ü kutusundan çıkardığı sırada, Seward masanın üzerindeki belgeyi düzenliyor, Hay de mühür için kullanılacak kırmızı mum, minyatür bir tavada eriyebilsin diye gazyağı brülörünü yakıyorken, "Parmaklarınızı gevşetin, sir. Çalmanız için bir piyanomuzun olmaması ne yazık. Demokrasi içinde uzun zaman geçirdikten sonra, kasları oynatan parmak egzersizleri yapmak bir keyiftir benim için" dedi Seward.

Elindeki kalemi birkaç kez havaya doğru salladı Lincoln. Kalemi sayfanın üzerinde tutup, "Şimdi" dedi, "gazetelerde kopyası basıldığı zaman herkes bu imzaya bakacak ve ellerimin, kollarımın ağrıdığını bilmeksizin, 'Sinirli miydi yoksa kararsız mı?' diyecek. Bu yüzden işte böyle yavaşça ve dikkatle yazmalıyım." Bu sözün ardından, siyah, koyu bir mürekkeple adını yazdı. Sonucu görünce kaşlarını çattı. "Biraz ürkek görünüyor" dedi Lincoln.

"Şahane oldu, sir" dedi Seward. "Şimdi mührü getir, Fred." Gereğince ve biraz da düzensizce, parşömenin üzerine damladı kırmızı mum; mühür basılmıştı.

"Artık ölümsüzsünüz, sir" dedi Nicolay.

Neşeyle, "En azından, New York *Tribune*'ün bir baskısı için ölümsüzsünüz" dedi Seward.

"Bakalım Londra *Times* ne diyecek." Hay'e döndü Lincoln. "Bildiriyi yayımlayacağımı ilan ettiğim şu *Times* kupürü sende mi, John?"

Masanın kağıt gözlerinden birindeki gazete kupürünü buldu Hay ve yüksek sesle okudu: "'Gelecek kuşakların bizlerin henüz idrak edemediği bir şekilde tanıyacağı bir isim mi Lincoln ve önünde sonunda, canavarlar kataloğu, toplu katiller ve kendi cinslerinin kasapları arasında mı sınıflandırılacak?'"

Seward kıkırdadı. "Ah, müşfik kuzenlerimizin şeytani bir tarzları var."

"*Times*'ın gelecek kuşaklara açılan bir penceresi olduğu aşikâr. Devam et, John."

Hay okumaya devam etti: "'*Emancipation Proclamation*, çoğunluğu budala ve beceriksiz pek çok kral, imparator, halife ve dükayla paylaşacak olduğu, isminin önüne getirilecek o özel ekten, Son Lincoln olmaktan mahrum bırakmayacaktır Bay Lincoln'ü.'"

Kıkırdadı Lincoln. "Son Amerikan Başkan'ı olacağımı mı; yoksa yalnızca adı Lincoln olan son Amerikan Başkanı'nın ben olacağımı mı kastediyorlar, bilmiyorum."

"İçeri gelebilir miyim?" Bunu soran, kapının eşiğinde dikilen Robert'tı.

"Görünür varisim!" Neşeyle haykırmıştı Lincoln. "Hem de hiçbir eki yok."

"Demiryolu Prensi'ni selamlasın herkes!" diye haykırdı Seward ve hep beraber, şaşkına dönmüş Robert'ı selamladılar; sonra da kendini Hay'in ellerine bıraktı Robert ve Washington'ın yeni yıl partilerinde tur attılar beraberce.

Açık evlerin en özenle hazırlanmışlarından biri de, genç adamları ciddi bir nezaketle karşılayan Bay Stanton'ınkiydi; beyaz suratlı, hiç gülümsemeyen karısı da aynı ciddiyetle ve nezaketle karşılamıştı onları. Gözleriyle Stanton'ın ilk eşinin küllerinin saklandığı kabı aradı Hay; ama böylesi bereketli toprağı taşımaya uygun görünen hiçbir kap göremedi ortalıkta. Salonun bir köşesinde, Hay'in yanında dikildi Robert ve insanlar gelip giderken –Başkan'ı ziyaret etmiş olan grubun hemen hemen aynıydı misafirler– Hay'e yakın durdu. "Harvard'dan ayrılmak istiyorum ve orduya yazılmak. Ama konuyu her açışımda, annem..." Başladığı cümleyi bitirmedi Robert.

"Tahmin edebiliyorum" dedi Hay; edebiliyordu da. Hellcat hiçbir zaman, yasının son haftalarında olduğu kadar çekilmez olmamıştı. Çok şükür, hastaneleri ziyaret etmekten sahiden de hoşlanıyor gibi görünüyordu Madam; böylece, Keckley ve Stoddard'ın eşliğinde, Beyaz Saray'ın seralarından toplanmış meyve ve çiçekleri dağıtarak saatlerce Köşk'ten uzaklaştırılabiliyor ve Beyaz Saray'ın ikamet alanlarında barışın hüküm sürmesine izin veriyordu. Noel boyunca, Bayan Caleb Smith'in Washington'a vedası şerefine hastanede yatan her erkeğe fevkalade bir akşam yemeği verme kararı yüzünden bilhassa meşgul tutulmuştu Madam: Bir yargıç olmak için Kabine'den ayrılmıştı Bay Smith. İçişleri Bakanı Smith'in yerine, Indiana'dan gelen başka bir önemsiz kimse, asistanı John Usher geçmişti.

Colombia bölgesinde yirmiden fazla hastane olduğundan, hükümet görevlilerinin eşlerinin tümü garson olarak sıkı çalışmışlardı; Madam da bunun dışında kalmamıştı. Fakat, bu görevini yerine getirmediği zamanlarda, Köşk'te fırtınalı sahneler yaşanıyordu. Uşağın maaşını cebine indirmesine izin vermediği için Hay'i

asla affetmemişti Madam. Resmi maaş bordrosunda adı geçmiyor olmasına rağmen, Watt'u da görevde tutmuştu. Nicolay ve Hay, Watt'u orduya teslim etmek için komplo kurmaktaydılar ama, şimdiye dek tuzaklarından kurtulmayı başarmıştı Watt. Halen, New York City, 14. Street'teki seranın sahibiydi Watt; Madam için gizli kapaklı işler de görüyordu.

Renkli bir adam, bir tepside iki tabak getirdi. "Bayan Stanton hamur işlerini denemenizi rica etti" dedi adam.

Genç adamlar kurabiyelerin tadına bakarlarken, siyah paltosu elçinin altın kordonlarının ve kuş tüylerinin güzelliğini ortaya çıkaran zayıf bir gencin eşliğinde Lord Lyons girdi salona. Ağzı doluyken, "Son zamanlarda nasıldı annem?" diye sordu Robert. Yanlarından geçen bir tepsiden iki bardak punç aldı Hay.

"Şey, yaralıları ziyaret ederek kendini avutuyor." Robert'la konuşurken, konu Madam olduğunda her zaman ihtiyatlıydı Hay.

"Willie'yle konuştuğunu duydum."

"Oldukça sık; ayrıca kendi iki üvey erkek kardeşiyle de konuşuyor. Biri Shiloh'ta öldürülmüştü..."

"Sam'di o. Aleck de, Baton Rouge'da öldürüldü. 'Küçük Aleck' derdi annem ona. Sanki ilk oğlu ben değilmişim gibi, Küçük Aleck'in onun ilk oğlu gibi olduğunu söylerdi bana." Aksiydi Robert. Robert, geçimsiz annesi için acıma dışında herhangi bir duygu, sevgi mesela, besliyor mu acaba diye merak etti Hay. "Annem gibi son derece duygusal bir kadının, babamla sürdüğü gibi bir yaşam sürmesi kolay değil."

"Bunun onun için harika olduğunu düşünmüşümdür ben hep ve istediği her şeyi elde ettiğini. Ayrıca, Bay Lincoln annene karşı –annenleyken– olağanüstü iyi."

"Şey, zannedersem, ona karşı açık babam."

"Sana karşı öyle değil mi?" Hakikaten de meraklanmıştı Hay. Ancient'ın merhum Willie'ye ve her daim mevcut olan Tad'e olan tutkusu herkesin üzerinde kayda değer bir bıkkınlık yaratıyordu. Ama Robert başka bir meseleydi. Babası nadiren anardı Robert'ı ve Robert da nadiren evde olurdu.

"Babam herkes gibi bana karşı da sıcakkanlı. Ama bana kalırsa, benden hoşlanmıyor."

Hay şaşakalmıştı. "Bu mümkün değil."

"Ah, her şey mümkündür, Johnny. Geçmişinden nefret eder babam. Avam olduğu zamanlardan nefret ediyor. Halkın gözüne gir-

mek için bunu kullanmasına rağmen, tüm o demiryolu makasçısı saçmalığından nefret ediyor. Kendi olamadığı şey olmamı istedi benim. Doğu'da ve Harvard'da olmamı istedi ve Orta Batı aksanıyla konuşmamı. Biliyorsun, Exeter'da beni görmeye geldiğinde, 'Sayın Bayy Başkan' diye başlayınca konuşmasına gülmüşlerdi."

"Ama sonra da alkışlamışlardı onu." Lincoln'ün New England turundaki başarısı bir efsaneydi artık.

"Ah, evet. Herhangi bir dinleyici grubunun gönlünü fethedebilir. Ama bir hödük gibi görünmekten hoşlanmıyor." Bardağındaki punç'ı bitirdi Robert; üzgün görünüyordu. "Gerçek anlamda yalnızca o turda konuştuğumuzu biliyorsundur; yani iki erkeğin konuşabileceği şekilde konuşmaktan bahsediyorum. Her zaman hayalini kurmuş olduğu dünyanın benim olacağını söylemişti bana; ama benim muhtemelen onun geçirmiş olduğu kadar iyi zaman geçiremeyeceğimi..."

"İyi zaman mı!" Ancient'ın korkudan, kederden ve yorgunluktan neredeyse aklını kaçırmak üzere olduğu Fredericksburg yenilgisinden sonraki halini düşünmüştü Hay. "Onun bu yerde geçirdiği günlerin nasıl olduğunu biliyor musun?"

"O zamanlar buna niyetliydi. Daha genç olduğu zamanlarda. Gezideyken. Bana her zaman hayal ettiği şeyi anlatmaya başlamıştı... Ne var ki, hayalinin ne olduğunu hiçbir zaman öğrenemedim; çünkü okuldan birkaç çocuk bize katıldı ve elbette, babamın, rolünü yerine getirmesi gerekiyordu; bu yüzden, bançosu olan var mı diye sordu ve birinin vardı; o da enstrümanı alıp, komik şarkılar çalmaya başladı. O günden sonra bir daha gerçek anlamda hiç konuşmadık."

Durum gerçekten bu mu diye meraklanarak, "Seninle gurur duyuyor" dedi Hay.

Robert da bunu merak ediyordu. "Hiç belli etmiyor. Cambridge, Massachusetts'ten önemsiz bir siyasetçi gibi davranıyor bana. Gerçi, her zaman öyle soğuk olmuştur."

"Bana karşı öyle değil."

"Sen onun kollarından birisin, Johnny. Kimse kendi koluna soğuk davranmaz. Ama ben yeryüzündeki vekiliyim onun ve onun sayesinde, şimdi büsbütün farklıyız birbirimizden."

Bu melankolik ifadenin ardından, saçlarına gerçek çiçekler takılmış ve bembeyaz giyinmiş Kate'in Robert için büyük bir oyun sahnelediği Chase'lerin evine doğru yola çıktı iki adam; Robert,

Kate'in gösterisine keyifle karşılık verirken, Hay, "Sorun, Halleck. Her zaman Halleck'ti. California'da beraber olduğumuz için biliyorum; bana sorarsanız, hep Halleck'ti sorun. O beni çökertmeye çalışırken burada, Washington'da savaş meydanının sorumluluğunu nasıl alabilirim üzerime?" açıklamasını yapan ve o gün için şehirde olan General "Muharip Joe" Hooker'a kulak vermişti.

Meşhur Muharip General'in hafif alkolün etkisinde olduğuna kanaat getirdi Hay. Ama salondaki hanımlar kahramanlarının karşısında kendilerinden geçmişlerdi ve Ben Wade bile her türlü saygı belirtisiyle dinliyordu General'i.

Salonun diğer ucunda, bir yandan gözünü hayli gergin bir halde General'inden ayırmazken, bir yandan da kibarca Bayan Douglas'a kur yapıyordu Chase. Hooker'ın o gün sosyal turlarını atmış olduğunun farkındaydı Chase. Eski bir Washington âdeti gereği, önemli devlet görevlilerinin her biri ziyaretçiler için evlerindeydi yılbaşı günü. Savaş zamanında sadeliğin savunucusuna yaraşacağı üzere, Chase misafirlerine yiyecek ve içecek ikram etmezken ve Temsilciler Meclisi Başkanı akıllıca davranıp yalnızca kahve servisi yaparken, diğer evler uzmanlık alanı olarak alkollü punç'ları ve eggnog'u* belirlemişti. Hooker'ın kendisinin fazla önemsenmesine müsaade ettiği aşikârdı. Çok şükür, Chase'in General'inin Burnside'ın yerini alması yalnızca bir zaman meselesiydi. Hooker bir süre önce gizli olarak ve herhangi bir zorlama olmaksızın başkanlık için Chase'i destekleyeceğine söz verdiğinde, ikisinin kazanan bir takım olduğuna karar vermişti Chase. Yalnızca General'inin biraz daha az konuşkan ve ağzı daha sıkı olmasını dilerdi. Sürekli olarak üstlerini eleştiriyordu Hooker; kötü bir alışkanlıktı bu. Bir daha yalnız kaldıklarında Hooker'a bu konuyu açmaya karar verdi Chase.

Kate'le konuşmakta olan kısa bıyıklı, genç adamı işaret ederek, "Bu delikanlı, Bay Lincoln'ün oğlu mu?" diye sordu Bayan Douglas.

"Gerçekten de öyle. Çok büyümüş. Bazı eleştiriler var elbet."

"Orduda olmaması konusunda mı? Eğer *ben* Bayan Lincoln olsaydım, sonsuza dek ordudan uzak tutardım onu."

* eggnog: İçine yumurta, şeker ve baharat eklenerek hazırlanan, alkollü bir içki. (ç.n.)

"Fakat sizin ayrılıkçı eğilimleriniz var, Bayan Douglas." Washington'da onun yaşındaki kadınlar arasında en güzelinin Adèle Douglas olduğunu düşündü Chase; bunu ilk kez aklından geçirmiyordu. Onlar da kazanan bir takım olabilirlerdi. Ne var ki, Kate hayır demişti. Diğer taraftan, Kate onun evinden taşınırsa, evlenmek zorunda kalmayacak mıydı Chase? Alçıdan bir kalıbı Cincinnati'nin başlıca otellerinden birinin lobisinde duruyor olmasına rağmen, ona asla bakmaması için uyarılmış olmasından dolayı, gençliğinde aklından hiç çıkmayan Medici Venüs'ünün omuzlarına benzediğini fark etti Bayan Douglas'ın omuzlarının.

Thaddeus Stevens aralarına katıldı ve bir Cicero devri başlattı. "Ee, Bay Chase, zannedersem siz ve Bay Lincoln, azat edemediğiniz o kölelerin tümünün azat edilmesi ve azat edebildiklerinizin köleliğinin süregidişini kutlayarak keyifli bir gün geçirdiniz."

"*Ben* kutlama yapmıyordum, sir. O Virginia illerinin hariç tutulmasına çok şaşırdım. Çünkü" dedi ve muhteşem Bayan Douglas'a döndü Chase, "Birlik için Norfolk'u yeniden ele geçirdiğimde, Norfolk'un zencilerine, tam Custom's House'un önünde, hepsinin özgür olacağına dair söz vermiştim. Şimdi, hiçbir şey değişmedi elbette."

"Başkan gerçekten de bir çeşit sahtekâr" dedi Stevens.

Paylayıcı bir edayla, "Bunu çok sert ifade ediyorsunuz, Bay Stevens" dedi Chase.

"Ama bence iyi ifade etti Bay Stevens" dedi Bayan Douglas. "Gerçek İlgacılar için –ben muhakkak ki bir İlgacı değilim– kutlanacak bir şey göremiyorum ortada."

Ne var ki, Kuzey'de, 12. Street'teki zenci kampının tam ortasında şenlik ateşleri yakılmıştı ve ilahiler söyleniyordu. Ateşin ışığı altında olduklarından daha da yetersiz görünen köhne kulübelere ve kırılgan çadırlara bakıyordu David ve John Surratt. Bu renkli insanların çoğu Konfedere Eyaletler'dendiler ve kendilerini azat etmişlerdi. Askeri edebi kelamı kullanmak gerekirse, teknik olarak "kaçak mal"dılar. Şehirde yaşayan on bin kişinin binden fazlası şehrin kıyısında, burada yaşıyordu.

David ve John silahlıydı. Fakat yalnızca nefsi müdafaa için; çünkü durum, tıpkı John'un ifade ettiği gibiydi: "Yankee'ler hepsini öldürmeyi planladıklarından, *biz* bu zencilere hiçbir şey yapmak zorunda kalmayacağız." Washington yerlilerinin çoğunluğu gibi, Bir-

lik askerlerinin zencilere olan nefreti David'i hayretler içinde bırakmıştı. Güneyliler genellikle iyi geçinirlerdi zencilerle. Ne de olsa, zencilerle büyümüşlerdi ve evlerini çekip çevirenlerden hoşlanırlar, hatta onları severlerdi. Ne var ki, Yankee'ler siyah olmanın düşüncesinden dahi nefret ediyor gibi görünüyorlardı; Yankee'lerin hafiften deli olan tarafta yer almaya yatkın olduklarının kanıtıydı bu David için. Ne de olsa, savaşın güya bu meseleyle ilgili olması gerekmiyor muydu? Kuzey'in az ücret alsalar da sözde özgür emekçileriyle kıyaslandığında, kölelik kurumunun Güney'e avantaj sağladığı hakkında? Ancak, o siyahların askerler tarafından dövülmediği, hatta öldürülmediği tek bir gün bile geçmiyordu. Soldiers' Rest'teki, nekahet döneminde olan hastalar bu açıdan en gaddarlarıydı; muhtemelen canları en çok sıkılanlar onlar olduğundan.

O ve David, şimdi "Jesus Christ Has Made Me Free" isimli şarkıyı söylemekte olan zencilerin yanından ayrılırken, "Bu savaşı kaybetmek gibi bir şansımız yok" dedi John.

"Neden olmasın ki? Pek kaybetme ihtimalimiz olduğundan değil ya."

"Şunlara bir baksana; şu maymunlara! Ve Old Abe sayesinde, şimdi oldukları gibi, tam burada, bu şehirde hepsinin de özgür olduğunu düşünsene bir. Tanrım, Davie! Güney'in yarısında, zencilerin sayısının bizden ne kadar fazla olduğunun farkında değil misin?"

"Ama eğer gerçekten özgür olurlarsa, hepsi Kuzey'e gider."

Başını hayır anlamında salladı John. "Yankee'ler çok akıllı. Eyaletlerinin yakınında hiçbir yerde kalmalarına izin vermeyecekler onların. Hayır, bizler onlarla yaşamak zorunda kalacağız ve efendiler *onlar* olacak o zaman. Bay Lincoln fazla ileri gitti" dedi John. Ansızın kirli caddeden aşağı doğru eşkin giden vahşi atlar gelmeye başladı. Kendilerini kurtarmak için bir çifçinin evinin verandasına atladı John ve David.

Alçak sesle, "Neden" dedi John, "Başkan'ı zehirlemiyorsun?"

"Ama daha biraz önce bizim tarafımızdaki en iyi şeyin o olduğunu söylüyordun."

"Fikrimi değiştirmeye başladım!"

"Albay ne diyor?" Hem David hem de John, sanki tanıyormuş gibi bahsediyordu Albay'dan.

"Hayır diyor. En azından şimdilik." Kaşlarını çattı John. "O da değişecektir."

"Şey, o fikrini değiştirirse, ben de gider Old Abe'i öldürürüm." Daha önce söylemiş olduğu bir başka şeyin onu böylesine heyecanlandırdığını hatırlamıyordu David.

Bu arada, yakınlardaki Thompson's Drug Store'dan gelen baki tehditten bihaber olan Lincoln, müphem Albay'ı memnun etmeye devam etti. Grant'ın isyancıların Vicksburg'deki kalesine yaptığı saldırı başarısızlıkla sonuçlandı ve Memphis yakınlarındaki üssüne geri döndü Grant. Donanma, nehri bu noktada geçilmez kılan Konfederasyon bataryalarının etrafından dolanabilsin diye, yarımada boyunca, Vicksburg'den nehrin karşı tarafına uzanan bir kanal kazmayı planlıyordu. Bu arada, Grant'ın rakipleri –özellikle de siyasi generaller– onu ayyaşlıkla suçlamaya devam ediyordu.

Ocak ayının sonunda Washburne'ü yanına çağırttı Lincoln. Başkan'ın moralinin şaşırtıcı derecede iyi olduğunu gördü Washburne ve bunu Başkan'a söyledi de. "Şey, şayet öyleysem, bunun mantıklı bir sebebi yok, Brother Washburne. Belki gerçekten de aklımı kaçırmışımdır. Derler ki, eğer hakikaten delirirsen, bunun asla farkında olmazmışsın."

Washburne boğazını temizledi ve böylesine kişisel duyarlılığı olan bir konuyu açan Lincoln'ün aklına şaştı.

"Her neyse; Brother Washburne, sanırım Memphis'e gidip, General Grant'la olan tanışıklığınızı tazelemenin ve sonra da, bana onun işleri nasıl yürüttüğüne ve bunu ayık mı yoksa sarhoş mu yaptığına dair bir fikir vermenizin zamanı geldi. Eğer işini sarhoş yapıyorsa, bütün generallerime fıçılarca viski dağıtacağım. Şayet ayıksa, içim ferahlayacak."

"Dönem biter bitmez derhal gideceğim."

"Kongre." Pencereden, Pennsylvania Alayı'nın uzun süredir ortadan kaybolmuş çimenlerin üzerine kurulmuş çadırlarına baktı Lincoln. "Duyduğuma göre bankalardan vergi almak istiyormuşsunuz..."

"Sizin şu yeşil papellerin hepsini onlar ellerinde tutuyorlar. Hiç değilse, onlara vergi koymalıyız."

"Yedi yüz yirmi milyon dolar borcumuz var." Hayretle başını salladı Lincoln. "Böylesi bir meblağı aklım almıyor. Ama Chase bundan etkilenmiyor." Sonra da, Temsilciler Meclisi'nde kısa zaman önce yenilgiye uğramış Ohio Temsilcisi Clement L. Vallandigham tarafından yapılan bir konuşmanın ayrıntıları hakkında

Washburne'ü sorguladı Lincoln. İlk seçildiğinde, bir Douglas Demokrat'ıydı Vallandigham. Ama savaşın başlangıcından beri, Copperheads* diye bilinen, Meclis'teki savaş karşıtı Demokratların lideriydi. Lincoln'ün savaş önlemlerinin yasadışı ve Anayasa'ya aykırı olduğunu düşünüyor ve bu yüzden de bunların Güney eyaletlerinin kusurlarından çok daha kötü olduklarına inanıyordu.

Bu ateşli, genç düşmana karşı gönülsüz bir hayranlık besleyen Washburne, "Öfkeli bir konuşmaydı" dedi. "George Washington'ın da bir isyankâr olduğunu, ayrıca hepimizin zalim ve zorba bir hükümete isyan edenlerin soyundan geldiğimizi söyledi."

Lincoln kıkırdadı. "Tarihin, o eyaletlerin isyana giriştiği merhametsiz ve zorba büyük James Buchanan'dan nasıl bahsedeceğini görmek ilginç olacak. Başka ne harikalar sundu Vallandigham?"

"Özgür ve köle emekçiler arasında olduğundan çok, yaşama dair iki tutuma ilişkin bir savaşmış bu; Güneyliler ve Yankee'ler, İngiltere'deki Cavalier'ler** ve Roundhead'ler*** gibi doğuştan muhaliflermiş."

Başını sallayarak bunu onayladığını belirtti Lincoln. "Büsbütün katılmıyor değilim buna."

"Eğer New England kölelikten bu kadar hoşlanmıyorsa, *onların* da Birlik'ten ayrılmaları gerektiğini de söyledi Vallandigham."

"Ne komik adam." Çakısıyla bir kurşun kalemi yontuyordu Lincoln.

"Yeni bir noktaya parmak bastı. Eğer Güney bağımsızlığını gerçekten sürdürebilirse, tüm Kuzeybatı'nın onlarla beraber olacağını ve beraberce büyük bir ulus meydana getireceklerini söyledi."

"Bu düşüncenin herhangi bir temeli var mıdır, şüpheliyim." Kurşun kalemden kucağına saçılan talaşları temizledi Lincoln ve çakısını bir kenara bıraktı. "Şunu söylemekten memnuniyet duyuyorum ki, Vallandigham'ın Kongre'deki son dönemi bu."

"Ah, ondan başka inciler de duyacağız" dedi Washburne.

Kapıda Nicolay belirdi. "General Hooker geldi, sir."

* Copperheads: İngilizce'de "Bakır Kafalar" anlamına gelmektedir. (ç.n.)

** Cavaliers: 17. yüzyılda İngiltere'de gerçekleşen iç savaşta I. Charles'ı destekleyenler. (ç.n.)

*** Roundheads: 17. yüzyılda İngiltere'de gerçekleşen iç savaşta Parlemento'nun tarafını tutanlar. (ç.n.)

"İçeri gönder onu." Lincoln ayağa kalktı. "Kongre'ye ara verildiğinde benim için Memphis'e gidin ve durumu tetkik edin."

"Elbette, sir." Washburne ayrılırken, gözleri parıldayan ve yanakları al al olmuş Hooker ofise girdi ve şık bir şekilde Başkan'a selam çaktı.

"General Burnside size emirleri bildirdi mi?"

"Evet, sir. Ama Potomac Ordusu komutanlığını kabul etmeden önce sizinle konuşmak istedim."

"Bu akıllıca bir davranış." Pencerenin eşiğine oturdu Lincoln; çelik grisi gökyüzü arkasında kalmıştı.

"General Burnside'a büyük saygı besliyordum... besliyorum..."

"Hepimiz saygı duyuyoruz ona. Büyük bir gerilim içindeydi. Dün buradayken, ordudan istifa etmek istedi General. Ama bunu yapmasına izin veremezdim. Ohio'ya yolluyorum onu."

"Doğal olarak, onunla aramızda belirli anlaşmazlıklar oldu." Lincoln'ün onu oturtmuş olduğu sandalyeyi şimdi terk etmişti Hooker ve sandalyeden pencere eşiğine, pencere eşiğinden sandalyeye gidip gelmeye başlamıştı; bu kısa yolculukların her biriyle daha da vahşileşiyordu Hooker. "Neredeyse ordunun mahvolmasına yol açtığı bu son çılgınlığı, şu çamur yürüyüşü denen hareketi için onu eleştirdiğimde, General Burnside'ın, *ben* başta olmak üzere birtakım yüksek rütbeli subayları görevden uzaklaştırdığı bir emri kaleme almış olduğunu size söylediler mi, bilmiyorum!"

"Bunu duydum. General kendinde değildi elbet. Savaş Bakanlığı... ya da benim dışımda hiç kimse sizi görevinizden alamaz."

"Biri, zaten yapmayı düşündüğüm gibi, emre direnebileceğimi önerdiğinde, General Burnside'ın beni astırabileceğini söylediğini de duydunuz mu?"

Üzüntüyle başını salladı Lincoln. "Bu da bana haber verildi. Bunun üzerine onu çağırttım, görevinden aldım ve ordunun yeni komutanı olarak size rapor vermesini söyledim ona."

"Bana kalırsa, General Burnside deli, sir."

"Fakat ona karşı büyük bir saygı da duyuyorsunuz, öyle değil mi? Tıpkı benim de duyduğum gibi." Lincoln'ün hafif alaycı ses tonu, askeri bir edayla kendi içine gömülen Hooker'a işlemedi.

"Çok şükür, artık gitti. General Burnside'ın yerini alacağım ama bir şartım var."

"Ah?" Biraz şaşırmış görünüyordu Lincoln. "Peki, nedir bu tek şart?"

"General Halleck görevi bırakmak *zorunda,* sir."

"Neden görevi bırakmak *zorunda* General Halleck?"

"Çünkü ben savaş alanına gider gitmez, bana zarar vermek için her şeyi yapacaktır Halleck. California'dayken düşmandık biz..."

"Ortada karışık bir durum olduğu aşikâr" dedi Lincoln. Ama Hooker'ın Başkan'ı dinlediği yoktu; pencereden sandalyeye geri çekilişini sürdürmek konusunda ısrarcıydı.

"McClellan'a zarar verdi Halleck ve Burnside'a da zarar verdi. Kendimi Halleck'in beni sırtımdan bıçaklayabileceği bir konuma getirmeyi reddediyorum." Arkasını dönerek, doğrudan Lincoln'ün karşısına geçti Hooker; saldırıya açık sırtı kapıya bakıyordu şimdi.

"Kendisine karşı tarafınızdan kişisel bir düşmanlık beslendiği için General Halleck'i görevden alacak değilim, General. Ama savaş alanından doğrudan bana rapor vermenizi ayarlayacağım; General Halleck aracılığıyla değil. Bu şekilde, dediğiniz gibi, sırtınızdan bıçaklayamaz sizi. Bu sizin için tatmin edici oldu mu, sir?"

"Evet, sir, tatmin edici bu. Potomac Ordusu komutanlığını kabul ediyorum."

"Teşekkür ederim." Pencerenin eşiğinden kalktı Lincoln ve yazı masasına giderek, Hooker'a uzattığı bir mektup çıkardı. "Boş bir zamanınızda bunu okuyun, General. Tatmin edicilik konusunu tartıştığımıza göre, sizi yeterli derecede tatmin edici bulmadığım zamanlar olduğunu söylemek zorundayım. Bu zamanların bir listesini çıkardım. Birkaç konudaki görüşlerimi de yazdım size."

Hooker'ın kırmızı suratı karardı. "Ben tatmin edici değil miyim? Hangi açıdan, sir?"

Sakince, "Çok fazla konuşuyorsunuz" dedi Başkan. "Evet, ben de çok fazla konuşuyorum, bunu biliyorum; ama asla önemli şeyler anlatmam ben. Yalnızca hikâyeler anlatıp, gürültü çıkarırım; fikirlerimi de kendime saklarım. Sizin ne hoşlandığım ne de bir daha duymak istediğim bazı yorumlarınızı mektuba kaydettim."

"Hayretler içindeyim! Şerefim üzerine yemin ederim ki, sizin bunu düşünebilmiş olmanıza çok öfkelendim... Size ne söylendi?"

"Meslektaşınız olan generallere yaptığınız daimi saldırılar gözden kaçmadı. General Burnside'ın sizi ordudan alma konusundaki yanlış girişimi bunun delilidir. McClellan'a karşı da böyleydiniz. Şimdi komutan sizsiniz ve eski tutumunuzun kendinize yönelebileceğinden endişeleniyorum. Çitinizi onarmalısınız ya da çiftçinin de dediği gibi..."

Bir Lincoln hikâyesi dinlemeye hazır değildi Hooker. "Kimsenin yüzüne karşı söyleyemeyeceğim bir şeyi, arkasından söylemedim."

"Öyleyse, görevimden nasıl zorla alınmam gerektiğini ve hükümetin de nasıl sizin gibi askeri bir diktatöre devredileceğini yüzüme karşı söylemenizi duymaktan keyif alacağım." Konuşurken yumuşak başlılıkla gülümsüyordu Lincoln.

Hooker kekelemeye başladı. "Böyle bir şey söylemedim ben. En azından bu şekilde değil. *Kendim* hakkında bir şey demediğim muhakkak. Ya da sizin yerinizi alacak başka bir generali ismiyle telaffuz etmediğim. *Sizin* daha güçlü, daha çok bir diktatör gibi olmanız gerektiğini söylemişimdir belki. Ama asla..."

Lincoln elini kaldırdı. Hooker sessizliğe büründü. "Yalnızca başarılı olan generaller diktatör olabilirler. Tarihin birkaç mutlak kanunundan biri de bu gibi görünüyor. Şimdi sizden istediğim, askeri başarı; ben de sonucunda gelebilecek olan diktatörlüğü göze alacağım."

"İstediğiniz askeri başarıyı elde edeceksiniz, sir. Bu bir sözdür. Diktatörlüğe gelince..."

Sıcakkanlı bir edayla, "Bunu fazla düşünmeyin" dedi Başkan ve sonra Stanton'ı görmeye yolladı Hooker'ı. General gider gitmez, Seward'ın pencerenin önünde dikilmiş, Washington'ın anıtının temelinde kesilmekte olan domuzları izlediği Kabul Odası'na girdi Lincoln."

"Evet, Vali, o Hooker."

"Potomac Ordusu'nu mu verdiniz ona?"

Başını evet anlamında salladı Lincoln. "Bence, muharip bir general o. Karakterinden fazla hoşlanmıyorum. McClellan ve Burnside'a karşı entrikalar çevirdi ve şimdi de Halleck'in peşinde..."

"Kibirli ve hain kişilerin siyasetçiler olduğunu sanıyordum" dedi Seward bir sandalyeye otururken. "Fakat askerlerle kıyaslandığında melek sayılırız bizler."

"Bugün kendimi pek de melek gibi hissettiğimi söyleyemeyeceğim, Vali." Kapıya yaslandı Lincoln ve yaşının getirdiği ağrıları ve acıları dindirmek için sertçe tahtaya bastırdı sırtını.

Hakikaten de Lincoln'ün her zamankinden daha az bitkin göründüğünü düşünen Seward, "Bir melek gibi canlı görünüyorsunuz" dedi. "Bu atamayı Kabine'nize danışmaksızın yapmış olduğunuzun farkındasınızdır elbette." Hınzırdı Seward.

"Hepinize danıştım elbette ve bir oylama yaptık; ayrıca, her zaman yaptığım gibi, çoğunluğun kararına uydum." En az Seward kadar hınzırdı Lincoln.

"Şey, şunu söyleyebilirim ki" dedi Seward, "Chase şikâyet ederek Ben Wade'e gitmeyecek. Hooker, Chase'in adamı."

"Anlıyorum. Anlıyorum." Lincoln gözlerini yumdu ve bir tebessüm yayıldı suratına. "Bay Chase'in başkanlık hırsının, bir dolap beygirinin boynundaki atsineği gibi olduğunu söylemek zorundayım; işi konusunda canlı tutuyor bu hırs onu."

Fakat, başkanlık tutkularının yoğunluğu –seçime yalnızca bir buçuk yıl kalmıştı– artmakta olmasına rağmen, bir başka tutkusuna yönelik bir dikkat dağılmasının kurbanıydı Chase. Hazine kâtiplerinden biriydi bu; yazmış olduğu, köleliğin kaldırılmasını destekleyen *Harrington* isimli romanı Chase'i pek memnun etmiş, edebi kişiliği kuvvetli, William O'Connor adlı bir delikanlıydı. Bir önceki gün, kâtiplik için Chase'e birini önerdi O'Connor; nedendir bilinmez, bu adamın büyük bir şair olduğuna inanıyordu. "Size Ralph Waldo Emerson'dan bir takdim ve tavsiye mektubuyla geliyor, sir." Bu mektubun hatırına, namlı Walt Whitman'ı görmeyi kabul etti Chase.

Soğuk bir günde, sabah vakti, Chase ofisindeki, içinde kömürler yanan şöminenin önünde dikilmiş, ellerini ısıtırken, bir nevi Güneyli çiftçiler tarzında teatral giysilere bürünmüş, irikıyım, gri sakallı, pembe suratlı ve mavi gözlü şair O'Connor tarafından odaya alındı; tanıştırma faslını tamamladıktan sonra, nazikçe odadan çıktı O'Connor.

Gözlerini Walt Whitman'a dikmişti Chase; Whitman da Chase'e bakıyordu. Birkaç sene önce, Whitman'ın o kötü şiir kitabındaki ahlaksızlığı Columbus'ta çok tartışılmıştı. Emerson'ın, cinselliğe yaptığı vurgunun korkunçluğu kadar şiir yazma yeteneğinden büsbütün yoksun bir şairi desteklemesi, muhteşem Emerson'ın artık bunağın teki olduğuna dair son günlerde sıkça tekrarlanan söylentiyi doğruluyordu. Yine de, diye düşündü Chase, bunak ya da değil, hâlâ imza atabiliyordu Emerson.

"Bay Emerson sizden büyük bir hayranlıkla bahseder bana." Boğuktu şairin sesi; aksanıysa yaygın New York aksanıydı.

"Anladığım kadarıyla bana bir mektup yazmış Bay Emerson" dedi Chase. Biraz gülünç bir şekilde, "Kendi el yazısıyla" diye ekleyen kendi sesini işitmişti.

"Oh, evet! Beni Vali Seward ve senatörler Sumner ve King'e de tavsiye etti. Senatörlerle görüştüm. Bay King geçen gün Capitol'ü gezdirdi bana. İnsanın en hercai rüyasında dahi o kadar fazla mermer ve porselen, altın ve tuç, o kadar çok tanrı ve tanrıça tablosu olamaz..."

"Yeni dekorasyonun Protestan bir cumhuriyet için fazla süslü ve pagan olduğunu düşünmüşümdür." Acaba Whitman Emerson'ın mektubunu yanında getirdi mi diye merak ediyordu Chase.

Başıyla Chase'i onayladı Whitman. "Ben biraz şaşırdım. Gerçi, Cumhuriyet genç değil artık ve bu yüzden de, Capitol'ün iç kısımları, kuşkusuz sizin de bildiğiniz, Taylor'ın Broadway'deki barının içi kadar şatafatlı diye düşündüm."

İstençdışı bir ürpertinin vücudunu kapladığını hissetti Chase. Bu adamın bir hayvan olduğu aşikârdı. "Ben içki içmem, sir. Hiç kimsenin barına adım atmışlığım yoktur. Bay Emerson'ın mektubuna gelince..."

"Taylor'ın yerine ben de nadiren giderim. Şairler hesapları ödeyemez. Her neyse; Bay Sumner bana çok nazik davrandı ve sizinle konuşacağını söyledi. Beyaz Saray'da da bulundum ve Bay Lincoln'le tanışmamış olsam da, kendisi de bir şair olan genç sekreteri –ne yakışıklı ve mert bir delikanlı– John Hay'le konuştum; büyüleyici bir şair Bay Hay. *Leaves of Grass*'ın* elindeki kopyasını imzalamamı rica etti benden."

John Hay'in genelevlerde bulunduğuna dair hikâyeler duymuştu Chase. Kate'in zamparalığı aşikâr bu genç adamla yalnızca öylesine flört etmekle kaldığına memnundu Chase.

Şimdi de maaş mutemedinin ofisinde kopyacı olarak çalıştığı yarım günlük işini anlatıyordu Whitman. "Günde yalnızca bir ya da iki saat. Sonra hastane turlarını yapıyorum. Gücümün yettiğince hediyeler götürüyorum yaralılara. Onlar için mektuplar yazıyorum. Onları rahatlatıyorum. Kendi kardeşim George da, Fredericksburg'de yaralandı. Buraya onu görmek için geldim. Şehre geldiğim ilk gün bütün param çalındı; ama sonra Bay O'Connor'a rastladım ve şimdi de, onun pansiyonunda kalıyorum..."

"Bayan Whitman sizinle mi?"

* *Leaves of Grass*: Amerikalı şair Walt Whitman'ın ünlü şiir kitabının ismi "leaves of grass" Türkçe'de "çimen yaprakları" anlamına gelmektedir. (ç.n.)

"Hayır, annem Brooklyn'de yaşıyor. Sağlığı iyi değil. Bu yüzden, bir iş bulmam önemli. Bay Emerson, bir gazeteci olarak çalışmaya devam etmem gerektiğini düşünüyor; ama gazetelerde harcıâlem yazılar bana göre değil."

"Hükümete hizmet olarak *ne* sunabileceğinizden bahsediyor mu Bay Emerson mektubunda?" Bu yaklaşımın son derece kurnazca olduğunu düşündü Chase.

"Şey, işte mektup burada" dedi Whitman. Chase'e mektubu verdi. Zarfın üzerinde "Saygıdeğer S. P. Chase" yazılıydı. Zarfın içindeyse, 10 Ocak tarihli, Walt Whitman'ı her çeşit hükümet görevi için şiddetle destekleyen ve Chase'in heyecan içinde gördüğü üzere, her-zaman-arzu-edilip-hiç-sahip-olunmamış olan, "R. W. Emerson'ın" imzaladığı mektup duruyordu.

Mektubu cebine koyarken, "Bay Emerson ve sizi, sir, büyük dikkatle göz önüne alacağım" dedi Chase; cebindeki mektup kutsal bir emanet gibi, tüm varlığını aydınlatıyordu sanki.

"Size gerçekten de minnettar olurum. Tıpkı Bay Emerson'ın da olacağı gibi elbette." Kapının önünde Whitman'ın elini sıktı Chase ve onu geçirdi. Sonra da, mektubu masasının tam ortasına yerleştirdi ve uzun uzun, hangi çeşit çerçevenin mektubu en iyi şekilde ortaya çıkaracağını düşündü.

Bu mesut hayalin tam ortasında O'Connor odaya girdi. "Evet, Bay Bakan..."

"Ne?" Başını kaldırdı Chase. Sonra söz konusu işi hatırladı. "Muhtemelen kendisi hakkında yazdıklarına dayanarak, Bay Whitman'ın kesinlikle adı kötüye çıkmış biri olduğu görüşünde olduğumu size söylemek zorundayım, Bay O'Connor."

"Oh, sir, fevkalade özgün birisidir o... ve büyük bir şairdir."

"Sizin Bay Whitman hakkındaki şahsi bilginize boyun eğiyorum, Bay O'Connor. Ama, şayet insanın bir hanımefendinin, hatta çevresinden kolay etkilenen genç bir erkeğin dahi okumasına müsaade edemeyeceği sayfaların –ya da Bay Whitman'ın onlara vereceği isimle söylemek gerekirse, yaprakların– yazarını barındırdığım duyulursa, basın bize neler yapar burada? Sizin *Harrington*'ınızın tek bir sayfası dahi, Whitman'ın, pek münasipçe, *Leaves of grass* adı verilen kitabının tüm yapraklarından çok daha iyidir. Her neyse; şimdiye dek Emerson'ın kendi el yazısıyla kaleme aldığı hiçbir şey yoktu elimde ve bu mektubu kendime saklamaktan memnuniyet duyacağım."

Derken, özel sekreteri Jay Cooke'u odaya aldı. "Teşekkürler, Bay O'Connor" dedi Chase. "Bay Seward'ın, bir zamanlar seçmeni olan birine bakanlığında bir yer bulabileceğinden eminim."

Kapı O'Connor'ın ardından kapanınca, "Bay Başkan!" dedi Jay Cooke.

"Ah, tanrıları kızdırmayınız! Ummaktan ötesi için çok erken henüz."

Otuz Bir

Mary Todd Lincoln'ün, isyan ordusunun eski askerlerinden, Kentucky, Lexington'lı Onbaşı Stone'u ikinci ziyaret edişiydi bu. Stone'un çocukluğunu bilirdi Mary. Küçük Aleck'le aynı yaştaydılar. Stone'un, Patent Office'in ana salonundaki sıralardan birinin sonunda duran karyolasının yanındaki sandalyede oturuyordu Mary. Karyolanın yanındaki, patenti daha önce alınmış, camla kaplı, karmaşık bir mekanizma, meraklı bakışlardan bir nevi koruyordu onları.

Kızıl saçlı ve yumuşak sesliydi Onbaşı Stone; "Muharip Joe" Hooker'ın komutası altındaki Birlik ordusunun, ondan daha iyi savaşan General Lee tarafından yenilgiye uğratılarak, Rappahannock'un karşı kıyısına geri püskürtüldüğü Virginia'daki Chancellorsville'de her iki bacağını da kaybetmişti.

"Stonewall Jackson'ı böyle kaybetmemiz bizi zor durumda bırakacak." Kazara kendi keskin nişancılarından biri tarafından öldürülmüştü General Jackson.

"General Jackson'ı tanır mıydın?" Sera güllerinden oluşan küçük çiçek demetini, Stone'un karyolasının yanı başındaki kupaya yerleştirdi Mary. İçine yalnızca güllerin kokusunu çekmeye çabaladı; hiç boşaltılmamışlar gibi görünen lazımlıklardan yükselen kokuyu değil.

"Ah, onu görmüştüm. Ama hiç konuşmadım onunla. Garip bir adamdı; çok dindardı." Mary'ye Aleck'i hatırlatan bir gülümseyiş belirdi Onbaşı Stone'un yüzünde. Onbaşı'nın gülümseyişine bir tebessümle karşılık verdi Mary ve gözyaşlarını tutmaya çalıştı. "Buradaki çocuklardan biri onun yanındaymış ve dediğine göre, Tanrı baş-meleklerinden birini 'Stonewall'u Cennet'e götürmesi için yeryüzüne yolladığında, hiçbir yerde bulamamışlar onu. Bu yüzden, Cennet'e geri dönmüşler ve bir de bakmışlar ki, General Jackson çoktan Cennet'e varmış bile. Baş-melekleri atlatmış Jackson."

Dalgınca, "Askerlerimiz iyi savaşıyorlar, öyle değil mi?" diye sordu Mary.

"Konfederasyon ordusunu mu kastediyorsunuz, hanımım?" Başını kaldırıp, bir hayli şaşkınlıkla Mary'ye bakmıştı Onbaşı Stone.

"Biz Kentucky'lileri... kastediyorum" diye cevap verdi Mary. "Demek istediğim yalnızca buydu. Ama Birlik'e sadık olduğumdan bunu söylememem gerekirdi."

"Evde, sizin gizliden gizliye bizim tarafımızda olduğunuzu söylüyorlar."

"Hayır, değilim. Ama başımıza gelenler büyük üzüntü veriyor bana. İki erkek kardeşimi kaybettim. Daha fazlasını da kaybedebilirim."

"İki erkek kardeşimi, iki amcamı ve şimdi de... iki bacağımı kaybettim ben."

"Trajik bu."

"Yapmakta olduğum şeyin ne olduğunu ve nasıl sona erebileceğini biliyordum. Phoenix Hotel'deydim..."

"Bay Breckinridge'in devamlı kaldığı Phoenix Hotel'de." Kuzen John'un nerede olduğunu merak etti Mary. Shiloh'ta savaşmıştı; şimdiyse bir generaldi. Küçük Emilie'nin kocası Ben Helm, Kuzen John'un altında görev yapıyordu. Son zamanlarda, hiçbirinden haber alamamıştı.

"...tarihin 19 Eylül 1861 ve bir Perşembe akşamı olduğunu hatırlıyorum. İlk Yankee askerleri Lexington'a varmışlardı. Otelin önünden geçerlerken bizim öfkeli çocuklardan biri bir pencereden üzerlerine ateş açtı. Hayır, ben değildim, Bayan Lincoln. Ama işte o zaman gidip, John Hunt Morgan'a katıldım..."

"...Lexington Tüfekleri, hatırlıyorum. Zannedersem, Bay Morgan da bizim akrabamız."

"Hepimiz akrabayız; ki sorun da budur belki. Her neyse; Yüzbaşı Morgan'ın komutasındaki biz elli Lexington'lı oğlan Versailles Pike'tan Green River'a doğru ilerledik ve o günden beri savaşıyoruz; Lexington da o günden beri Yankee'lerin askeri yönetiminde; sizin üvey anneniz bile Yankee'ler hakkında ne düşündüğünü açıkça dile getirmeye cesaret edemez."

Sertçe, "Bundan şüpheliyim" dedi Mary; en hafifinden söylemek gerekirse, çok azimli bir kadın olan, babasının ikinci karısından hiç hoşlanmazdı Mary. "Oğlu Sam –üvey kardeşim– Shiloh'ta öldürüldüğünde, bazı Yankee sempatizanlarının, siz Lexington'lı delikanlıların isyan ordusuna katılmanıza yol açtığı için John Morgan'ı suçluyor olduklarını ve Bayan Todd'un da büyük bir topluluğa, 'Keşke on binlerce John Morgan olsaydı' dediğini duydum."

"Ee, bir Todd o" dedi Onbaşı Stone ve kahkahayı patlattı.

"Evet, zannedersem, öyle artık. Hepimiz John Morgan'ı tanırız."

Keckley onlara doğru geldi. Mary ayağa kalktı. "İyileştiğinde, eve gönderilmeni sağlamaya çalışacağım."

"Tanrı sizi korusun, Bayan Lincoln."

Sanitary Commission'dan bir başhemşire, Mary ve Keckley'nin yanına geldi. Şimdi çok karmakarışık, koca bir hastane olan Patent Office'in çeşitli koridorlarından geçirdi onları. Yerlerinden hareket ettirilemeyen icatlar hâlâ her zaman durdukları yerlerde, daimi sergi halinde duruyorlardı; yaralı askerlerin gelip geçici ve her daim değişebilir bedenleriyle çevrelenmişlerdi şimdi. Çiçek ve meyve dağıtarak, bir onunla bir bununla konuştu Mary.

Başhemşirenin şikâyetlerinin ardı arkası kesilmiyordu. Chancellorsville'deki yenilgiden sonra yaralılarla dolmuştu hastane. "Aralık ayındaki Fredericksburg yenilgisinin tüm sistemimizi mahvedeceğini sanmıştım. Ama bu seferki ondan da beter. Durmaksızın yaralılar geliyor." New England'dan, şişman bir kadındı başhemşire. "Burada başka odamız kalmadı. Şehirdeki her bir otelin bir ya da iki katını almaya çalışıyoruz ama, siyasetçiler bizimle mücadele ediyorlar."

Acıyla, "Ah, keşke *onlar* burada olsaydı" dedi Mary "Ve bu çocuklar da evlerinde ve sapasağlam kalsaydılar."

"Hislerime tercüman oldunuz, Bayan Başkan. Ama –beni bağışlarsanız– ülkedeki tüm genç adamları kaybetmeden Başkan'ın bu savaşı sona erdirmesini diliyorum."

"Güney'de de pekâlâ tüm delikanlıları kaybedebiliriz" dedi Mary. Eğer doğru tabir buysa, General Washington tarafından icat edilmiş, kocaman, demir bir sabanın önünde durdular. "Kuzey'de olduğundan daha az erkek var Güney'de."

"Gördüğünüz gibi, onları bir araya koyduk. Tutukluları birbirinden ayrı tutmamız gerekiyor aslında. Ama yapamıyoruz. Sayıları çok fazla şimdi. Böyle sürekli yenilgiye uğruyorken, bu daha ne kadar devam edecek, merak ediyorum."

"Kocam önce bir general bulmak zorunda. Maalesef, en iyi generallerin hepsi diğer tarafta." Gülümsedi Mary. "Bunu söylememem gerekir. Herhalde, New York *World*'de vatan hainliği yaptığımı okuyacağım; ne var ki, vampir basına olan ilgimi kaybettim."

Mary'yi kapıya doğru götürürken, "Keşke onlar da size olan ilgilerini kaybetselerdi, hanımım" dedi Keckley.

Yeni bir general arayışı başlamak üzereydi. Mary, Patent Office'teyken, General Hooker Beyaz Saray'da Başkan'la beraberdi. Lincoln bir kez daha pencere eşiğine tünedi ve "Muharip Joe" bir kez daha odanın içinde ileri geri yürümeye başladı. Fakat, bu yürüyüş önceki görüşmelerindekilerden büsbütün farklıydı. Hooker şimdi savunmaya geçmiş ve huzursuzken, Lincoln işi bitmiş gibi görünüyordu.

Tavırlarında hiç kesinlik göstergesi olmaksızın, "Eminim ki" diye söze girdi Hooker. Bir Konfederasyon topçu mermisi, Hooker'ın dikilmekte olduğu verandanın direğine çarpıp, direk de onun üzerine düşünce bayılmıştı Hooker ve saatlerce baygın yatmıştı. Kendine gelir gelmez, içki içmeyi bırakmıştı ve herkesin dediğine göre, içki olmazsa, ortada "Muharip Joe" Hooker değil, Amerika'nın Londra'daki elçisinin asker oğluna bakılırsa, karargâhı bir genelev gazinosuna benzeyen, Hooker adında bir başka beceriksiz Birlik generali olurdu yalnızca. Aslında, Hooker ve yakın kurmayları bedensel zevklere öyle düşkündüler ki, Washington'ın fahişeler ordusu, Hooker'ın kızları ya da yalnızca Hookers* olarak biliniyordu artık.

"Eminim ki" dedi Hooker, "Rappahannock'u yeniden geçebilir ve Lee hâlâ toparlanıyorken, Richmond'a saldırabilirim."

"Bu planınızda sizi takip ederim elbette" dedi Lincoln. "Ama şimdilik olduğunuz yerde kalır ve biz büyük bir plan hazırlayana dek düşmanı buradan uzak tutarsanız, daha mutlu olurum. Bu arada, sizi savaş meydanlarında iki kere görmüş oldum. Çeşitli komutanlarla konuştum ve olmasından korktuğum şey gerçekleşmeye başladı. Tıpkı Burnside'ın komutanlarının –ki siz de bu komutanlardan biriydiniz– desteğini kaybetmiş olduğu gibi, şimdi de siz komutanlarınızın desteğini kaybediyorsunuz."

Odayı arşınlamayı kesti Hooker. Solgun gözleri Başkan'ın üzerine dikilmişti; yırtıcı, savaşçı bir hayvandan çok, korkmuş bir tavşanın gözleriydi bunlar. "Aleyhimde kim konuştu sizinle?"

"Bunu size söyleyemem. Ama şimdi oldukça yaygın böylesi konuşmalar."

"Yerime başka birini getirmek ister misiniz?"

* Hooker: Argoda fahişe anlamına gelmektedir. (ç.n.)

Başını hayır anlamında salladı Lincoln ve kayarcasına kalktı pencere eşiğinden. "Yalnızca bir kez ateş almadığı için elimdeki silahı kaldırıp atmak gibi alışkanlığım yoktur. Fakat şimdilik önüme çıkan her hedefe ateş açmamaktan memnunum."

"Bence, sir, yalnızca Potomac Ordusu içindeki rakiplerime değil, ordunun *tüm* yüksek rütbeli generallerine danışmalısınız." Yeniden savaşçı benliğine bürünmüştü Hooker. "Bana büyük saygı duyulduğunu göreceksiniz."

"Ordunun komutası hâlâ sizde olduğuna göre, benim de size büyük saygı duyduğum aşikâr." Zili çaldı Lincoln. "Haberleşeceğiz, General."

Esmer bir John Hay odaya girdi. Hasta kardeşi Charles'ı görmeye gittiği South Carolina'dan daha yeni dönmüştü Hay ve Başkan için askeri ve siyasi durumu incelemiş olduğu Florida'da da bulunmuştu. Başkan'ın onayıyla, Birlik'e daha yeni, yeniden bağlanmış olan East Florida'lılar yeniden seçim yapar yapmaz, kendine muhtemel bir kongre koltuğu aramaya koyulmuştu Hay. Kongre'ye sadık Cumhuriyetçi temsilciler gönderebilsinler diye, Güney eyaletlerini ya da Güney eyaletlerinin Federallerin elinde bulunan bölümlerini, Birleşik Devletler'e yeniden dahil etmeye hevesliydi Lincoln. Öfke dolu fakat sessiz yerliler arasında hiç kimse bulunamazsa, birkaç John Hay'in çeşitli yörelere gönderilmesi ve gereğince seçilmesi gerekecekti o zaman. Birlik'e geri dönen eyaletleri ya da eyalet parçalarını düzene sokmak, acil bir görev haline gelmişti son zamanlarda; çünkü radikal Cumhuriyetçiler isyanda olan eyaletlerin Birlik'in dışında olduklarını ve düşman ulusun fethedilmiş illeri gibi muamele görmeleri gerektiğini savunuyorlardı.

Ne var ki, Lincoln'ün çizgi değiştirmeye hiç niyeti yoktu. Birlik kesinlikle bölünemezdi. Hiçbir eyalet Birlik'ten ayrılamazdı; bu yüzden, hiçbir eyalet Birlik'ten *ayrılmış* değildi. Belli isyankâr unsurlar merkezi hükümete savaş açmayı uygun görmüşlerdi ama, o unsurlar bastırıldığında, her şey eskisi gibi olacak ve aynen geçmişte yapıyor oldukları gibi, Kongre'ye temsilcilerini göndereceklerdi Güney eyaletleri. Thaddeus Stevens şimdi açıktan açığa meydan okuyordu bu politikaya; gelecekte Tycoon'u bekleyen fırtınaları görebiliyordu Hay.

Hooker gidince, General'in çıkmış olduğu kapıya baktı Lincoln. Sonra, "Biliyorsun, John, diyorlar ki, eğer Chancellorsville'de üzerine düşen direk Hooker'ı öldürmüş olsaydı, savaş kısalırdı." Gü-

lümsedi Lincoln. "Doğal olarak, *ben* asla böylesine kırıcı bir söz etmedim."

"Doğal olarak, sir. Onun yerine başkasını getirecek misiniz?"

Başını hayır anlamında salladı Lincoln. "Bunun hiçbir yararı yok... şu anda."

Savaş Bakanlığı'ndan gelen son rapor dosyasını Başkan'a verdi Hay. Neredeyse aniden yüzü aydınlandı Lincoln'ün. "Şunu dinle. Grant, Vicksburg'ün aşağısında bir yerde şimdi. Güçlerini güneyindeki General Banks'ın ordusuyla birleştirmesi için, Grant'a bir emir yoll..mış Halleck. Aslında, benim fikrimdi bu, Halleck'in değil. Ama diğerlerine şeref vermekten hoşlanıyorum. Bunu öyle seviyorlar ki. Grant şimdi, orduları bir araya getirmenin Vicksburg harekâtını erteleyeceğini söylüyor Halleck'e ve diyor ki, 'Zaman kaybedemem.' Burada bir yerlerde çıkarılacak bir ders var" dedi Lincoln, elindeki dosyayı bırakarak. "Generalleri seçip, onları burada, ön bahçemde topladığım zaman, hiçbir şey yolunda gitmiyor. Ama fazla bir şey yapmadığım Batı'da alev almış bir ev gibi tıkırında gidiyor işler. Buradan alınacak dersi uzun uzadıya düşüneceğim."

Aynı ders üzerinde başkalarının da uzun uzun düşündüğünü öğrendi Hay. Başkan'ın yanından ayrıldıktan birkaç dakika sonra Chase'in evine varmıştı General Hooker. Görünüşe göre, Köşk'ten çıkınca doğrudan siyasi akıl hocasının evinde almıştı soluğu. "Kate'in Bay Sprague'yla nişanını tebrik etmeye yetecek kadar kaldı. Sonra bir saat için Bay Chase'in çalışma odasına geçti ve biraz önce de evden ayrıldı." Bayan Eames'ın zeki gözleri hiçbir şeyi kaçırmıyordu; ne gördüğünü anlıyordu da. Bayan Eames ve Hay, her türlü Mayıs çiçeğinin yığılmış olduğu küçük bir bölmede dikiliyordu. Kate'in her zamankinden biraz daha zayıf olduğu Hay'in gözünden kaçmamıştı ve her zamankinden daha solgun göründüğü. Senatör Sprague gibi o da, kibarca bir grubun yanından ayrılıp diğerinin yanına geçiyordu. Ayrı ayrı geziniyorlardı.

Chase'in başkanlık için yürüttüğü kampanyanın açık seçik merkezinde olan Cooke Kardeşler'in de aralarında olduğu finans camiasının yanı sıra, Washington'ın tüm seçkinleri Chase'lerin salonundaydılar şimdi. Lincoln de, Hazine Bakanı'nın adaylığı ele geçirmeye çalışmakta olduğunun herkes kadar farkında olduğundan, Tycoon'un Chase'e gösterdiği, Eyüp Peygamber'in Tanrı'ya gösterdiği sabrın bile üstünde olan sabra saygı duyduğu zamanlar oluyordu

Hay'in. Öte yandan, Lincoln'ün, göz önünde olsun diye, düşmanlarını yakınında tutmaktan her zaman hoşlandığını da biliyordu Hay. Ama böylece düşmanlarının da *onu* gözlerinin önünde ayırmama imkânı buldukları gerçeğine aldırmıyor muydu Lincoln?

"Bence birbirlerine yakışıyorlar" dedi Bayan Eames. "Her bakımdan."

Bayan Eames'a baktı Hay ve dudaklarındaki nazik, alaycı tebessümü gördü. Tedbirli davranarak, "Birbirlerini *tamamlıyorlar*" dedi Hay. "Bayan Chase'in güzelliği ve Bay Sprague'nun parası."

"Kate'in babası ve... Sprague'nun parası."

"Başlıca unsur para gibi görünüyor" diye karşılık verdi Hay.

"Ee, bir evlilik bu. Ve" diye ekledi Bayan Eames, "burası da Washington."

Sprague için yakıcı bir meseleydi para. Yemek odasındaki büfede dikilmiş, "Dostumuz Harris Hoyt'tan bir mektup aldım" diyen, Teksas'tan eski bir Kongre Üyesi'ni dinliyordu.

Boş gözlerle adama baktı Sprague. "Dostumuz... kim?"

"Onunla bir yerlerde tanışmış olmalısınız, Senatör; çünkü, New Orleans'taki General Butler'a vermesi için bir tavsiye mektubu vermişsiniz ona."

"Valiyken pek çok tavsiye mektubu verdim. Dostlarımın dostlarına. Pamuk işi mi?"

"Bu doğru, sir."

"Şimdi nerede bu beyefendi?"

"Bana Havana'dan bir gemi satın aldığını söyledi. Galveston'a gidiyormuş ama, Yankee'ler ondan önce varmışlar oraya. Bu yüzden, Meksika'daki Matamoros'tan karaya çıkmış ve oradan da, bana bu mektubu yazdığı yer olan Houston'a geçmiş. Şimdi bir pamuk imalathanesi olduğunu ve para kazandığını söylüyor."

Sprague'nun suratı asılmıştı. "Keşke bende de o pamuğun birazı olsaydı."

"Muhtemel kayınpederiniz size bir Hazine izni verebilir muhakkak."

"Verebilir. Ama vermeyecek."

Başkan'ın mart ayında yayımladığı bildiriden sonra, düşmanla hiçbir ticari ilişki kurulamayacağını yeniden belirtmişti Chase. Chase ve Sprague, Chase'in çalışma odasına çekilmişti.

"Pamuk bizim işimize, paranın onların işine yarayacağından daha fazla yarayacaktır." İçi şarap dolu bir sürahi buldu Sprague ve

kendine bir kadeh şarap koydu. Sprague'nun çoğunlukla gereğinden fazla içki içtiğinin farkındaydı Chase; ama genç adamın babasız geçen uzun gençliğine ve takip eden bekârlık dönemine bağlıyordu bunu. "Bunu satın alacağım" dedi Sprague.

"Neyi... satın alacaksınız?" Kendisine Piskopos Chase'den miras kalmış olan sürahiye endişeyle baktı Chase.

"Buradaki evi. Sixth and E.'yi. Kate'le bu meseleyi konuştuk. Sizden ayrılmak istemiyor. Bu durumda ayrılmayacak da."

Sevinçten sersemlemişti Chase. Nihayet, "Haydi ama" dedi. "Evliliğinizin en başından kayınpederinizin yanına taşınamazsınız."

"Taşınmıyoruz. Siz bizim yanımıza taşınıyorsunuz. Yani olduğunuz yerde kalıyorsunuz. Değişen tek şey şu: Artık kira ödemek zorunda değilsiniz. Evin sahibiyle güzel bir anlaşma yaptım."

"Sevgili oğlum..." Sahiden duygulanmıştı Chase. Yirmi üç yıldır bu evliliğin korkusuyla yaşıyordu. Nihayet, bu işin ya şimdi olacağını ya da asla olmayacağını anladığında, Beyaz Saray'a daha yakın olan ve en azından Başkan'ı etkilemek için Seward'la yarışmayı deneyebileceği küçük bir yere taşınma fikrine alıştırmaya çalışmıştı kendini. Şimdi her şey çok daha iyiydi; çünkü hiçbir şey değişmeyecekti.

Sprague, felsefi bir tondan çalmaya başladı. "Kusurlarım olduğunu bildiğinizi zannediyorum. Tanrı biliyor ki, Katie bunları biliyor. Bu geçen iki sene içinde sorunlar yaşadık. Annem, Katie'nin benim için fazla iyi olduğunu düşünüyor. Gerçi, benim için herkesin fazla iyi olduğunu düşünür annem."

Tüm New England'daki en ürkütücü aile reisi olan Fanny Sprague'yla Providence'ta tanışmıştı Chase. Fanny'nin oğlu William'ı hor görüşü tüyler ürperticiydi. Gerçi, Fanny'nin Kate'e olan hayranlığı Chase'in gözünde dengeyi biraz da olsa düzeltmişti. "Anneniz bir ebeveyn için çok... ısrarcı."

"Tam bir baş belasıdır. Her neyse; tüm *kusurlarım* içkiden kaynaklanıyor. Hayatımda yanlış yapmış olabileceğim her şey içki yüzünden. Heyecanlı ve tuhaf bir yaşamım oldu. Bunu biliyorum. Ama şimdi Katie'yle derdime bir deva buldum. Sağlığım yerindeyken ve iyi bir karaktere sahipken, gelecek için hiç tahmin etmediğim kadar çok umudum var şimdi."

Sprague monologunu ve sürahideki şarabı aynı anda bitirdiğinde, sahici gözyaşları birikmişti Chase'in gözlerinde. "İkinizin kesinlikle mutlu olacağını biliyorum. Zayıflıklarınızı mertçe itiraf

etmeniz hoşuma gitti. Hepimizin olduğu gibi, Kate'in de zayıf yanları var. Ondan kusursuzluk beklemeyin. Babasına olan olağandışı bağlılığıyla, olağandışı bir yaşam sürdü Kate ve babasından başka hiç kimseye bağlanmadı... daha önce yani. Uyuyan Güzel'dir o. Siz de Prens'isiniz. Fakat, ayıldıktan sonra sıra... kahvaltıya gelecek ve sıradan bir yaşamla birbiriyle çatışan arzulara. Kendinizi anladığınız gibi onu da anlayın; böylece her ikiniz de mutlu olursunuz." Yerinde kullandığı Uyuyan Güzel benzetmesinden pek memnun kalmıştı Chase. Ne de olsa, bir bakıma doğruydu bu. Onu bencilce esir eden babasından başka kimseyi sevmemiş, hatta sevdiğini bile zannetmemişti Kate. Şimdi merhametle onun gitmesine izin vermişti Chase. Kendisine gelince, hâlâ Adèle Douglas'la evlenebilirdi. Beyaz Saray'da bir ev sahibesine ihtiyacı olacaktı. Kate evliliğe, anneliğe ve er geç onunkinden farklı bir yaşama alıştığında, bir arkadaşa da ihtiyacı olacaktı Chase'in.

Çalışma odasına Jay Cooke girdi. Sprague'yu görünce, "Özür dilerim, Bay Chase" dedi. "Yalnız olduğunuzu düşünmüştüm."

"Hayır, hayır, Bay Cooke. İçeri gelin."

Kaşlarını çatarak, "Katie pek iyi görünmüyor bence" dedi Sprague. "Kilo kaybetti. Sanırım, Kuzey'e götüreceğim onu."

"Bayan McDowell hepimizi New York, Troy'a davet etti" diye karşılık verdi Chase.

Odadan çıkarken, "Sıkıcı bir yer orası" dedi Sprague.

Kraliçe Victoria'nın kendi eliyle yazdığı mektubun çerçevesini düzeltirken, "Şaşırtıcı derecede *düşünceli* bir genç adam" dedi Chase. Başlangıçta, Emerson'ın el yazmasını, Longfellow ve Tennyson'ın el yazmalarının arasına koymayı planlamıştı Chase; fakat sonra, şahsından çok Hazine Bakanı'na yazılmış değerli bir mektubu elinde tutmak konusunda tereddüde kapıldı ve bu yüzden, kırık bir kalple, Hazine'nin arşivine teslim etti Emerson'ın mektubunu; tıpkı şimdi de Jay Cooke'a, üzerinde Hazine Bakanı'nın değil, ulusun hatırına her türlü şüpheden uzak olması zorunlu bir kişi olan S. P. Chase'in adı bulunan bir çek verdiği gibi. "Bu kâr payı, Bay Cooke, benim gerçekte sahip olmadığım bir depodan geliyor. Bu yüzden, bu çeki kabul edemem."

"Geçmişte yapmış olduğunuz gibi..." Takdim edilen çeki aldı Jay Cooke. "...yeni bir bankacınız mı var?"

"Hayır, hayır, Bay Cooke. İlişkimiz devam ediyor. Her zamanki gibi sizin bankanızla çalışacağım. Devlet gemisinin mali açıdan su

üstünde kalmasını sağlamak için de, her zamanki gibi, size güveneceğim. Fakat şimdi, dürüstlük çok önemli."

Ciddiyetle başını salladı Cooke. "Önümüzdeki seneki kampanyanız için para toplamayı keseyim mi?"

Biraz huzursuzlanarak, "Bu işle meşgul olduğunuzun farkında değildim" dedi Chase. Kampanyanın detaylarını Jay Cooke'la hiç tartışmamıştı aslında.

"Ah, bir grubumuz sürekli bununla uğraşıyor. Sizin seçilmenizi istiyoruz ve bu iş pahalıya mal oluyor bugünlerde."

"Doğal olarak, bu gaye için toplanan herhangi bir meblağı kişisel bir mesele olarak değil, bir kamu meselesi olarak algılayacağım."

"Güzel." Çeki katlayarak, cebine koydu Cooke. "Para bana ait değil. Bu yüzden, bir kenara koyacağım bunu. Bu arada, olağan ihtiyaçlarınızın Senatör Sprague tarafından karşılanacağını tahmin ediyorum."

Yanaklarının al al olmaya başladığını hissediyordu Chase. "Olağan ihtiyaçlarımı kendim karşılayacağım. Ohio'daki son çiftliğimi daha yeni sattım. Senatör Sprague bu evi satın alıyor olduğundan, kira ödemekten kurtulacağım; kayda değer bir harcamaydı bu. Fakat, Bay Sprague'nun nezaketinin sınırı budur."

Saygıyla, "Yirmi beş milyon değerinde Bay Sprague" dedi Jay Cooke.

"Öyle mi? Bu konu açılmadı aramızda; en azından, bu kadar açık olarak. Haydi, misafirlere katılalım."

Bir önceki Kasım ayında yeniden seçilememiş olan, New York'tan, yakışıklı, genç bir Kongre Üyesi tarafından sorgulanmaktaydı şimdi Hay. Sorgulamasının ağırlığı, "Gerçekte nasıl biridir Bayan Chase?" sorusundaydı. Ama Hay'in aklına hiçbir ilginç cevap gelmiyordu bu soruya verilecek. "Sanırım, şu anda üzgün." İki adam da, şu anda bir semaverden çay servisi yapmakta olan Kate'e baktı.

"Sprague gibi bir salakla evlenecek kişi ben olsaydım" dedi Roscoe Conkling, "bundan hoşlanacağımı sanmıyorum. Bayan Chase'i iyi tanır mısınız, Bay Hay?"

Başını hayır anlamında salladı Hay. "Her ikimiz de Washington'a geldiğimizden beri sık görüştüm onunla. Ama gerçekte nasıl biri olduğu hakkında hâlâ hiçbir fikrim yok."

"Beni büyülüyor" dedi Conkling.

"Çok geç kaldınız, Sayın Kongre Üyesi."

"Öyle görünüyor. Meclis'te sevgili babasının banka projesine karşı açılan savaşı benim yönetmemin bir yardımı olacağını sanmam."

"Bay Chase'in sevgili bir baba olduğu muhakkak."

"Bir filin hafızasına sahip olan bir baba." Conkling, Hay'in yanından uzaklaşırken, Conkling'in, Fredericksburg'den beri Lincoln'ü suçlayıp, görevden almayı amaçlayan, Kongre içindeki gizli bir tayfanın üyesi olduğu doğrultusundaki söylentilerin doğru olup olmadığını merak etti Hay. Bu komplodan Hay'e, yalnızca bir kez ve son derece dolaylı bir şekilde bahsetmişti Ancient. "Bir seneliğine Hamlin'i başkan yapacaklar; peki ya sonra?" Midesi kalkmış bir halde Rusya'dan daha geçenlerde dönmüş olan Simon Cameron'ın da bu işin içinde olduğunu düşünüyordu Nicolay. Ama şimdiye dek hiçbir aleni eyleme geçilmemişti ve şimdi de, herkesi bir hayli rahatlatarak, Aralık ayına dek dağılmıştı Otuz Sekizinci Kongre. Şu anda, tarifsiz Horace Greeley, ülkeyi yalnızca General Rosecrans'ın başkanlığının kurtarabileceğini anlatıyordu herkese.

Hoşça kal demek için Chase'in yanına gitti Hay. Chase ve Lincoln arasındaki ilişki bozuldukça, devlet adamı ile Başkan'ın genç sekreteri arasındaki sıcak görüntü artıyordu. Bastonuna kuvvetle yaslanmakta olan Thaddeus Stevens'la tartışıyordu Chase. "Ah, Bay Hay! Bay Stevens para konusunda yine işkence ediyor bana."

"Bay Chase, paranızda hiçbir sorun yok. Güzel bir yeşil rengi var ve siz, sir, kamu yaşamındaki en yakışıklı adam olmanın yanı sıra en dürüstüsünüz de. Aslında, dolar işaretinin altından bana bakan olağanüstü genç çehrenizi her gördüğümde, kendimi güvende hissediyorum. Fakat sonra, Hazine'nin, senetlerin üzerinde yazılı değeri altınla –kıymetli altınla– geri ödeyeceğine dair tefecilere verdiği son sözü, Kongre'deki arkadaşlarınızın benim paramparça bedenimin üzerinden atlayarak geçirdikleri Ulusal Banka Kanunu'nu okuyunca ürperiyorum; çünkü, borçlu borcunu daha kolay ödeyebilsin diye yaygara çıkaran zavallı tefecileri gereğinden fazla kayırdınız. Haklı olduğumu söyleyin, Bay Hay?"

Pek çok kişinin fesat yuvasının lideri olduğundan şüphelendiği Bay Stevens'a, "Ben her zaman sizin haklı olduğunuzu *söylüyorum*, Bay Stevens" dedi Hay.

"Akıllı bir genç. Yüz dolarlık altın almak sizin yüz yetmiş dolarınıza mal olduğundan, bu yüzden de endişelendiğimi söyleyebili-

rim, Bay Chase; ve saçımı başımı yolmaya meylettiğimi." Nazikçe kestane rengi peruğuna dokundu Stevens.

"İsyan bastırılana dek savaş devam etmek zorunda, sir; bu yüzden, kahvaltı etmek bin dolara patlayana dek para basmaya devam edeceğiz."

"İsyan konusunda söylediğinize katılıyorum."

Kate'e kapıda iyi geceler diledi Hay. Bir an için yalnız kaldılar. Yaptığına kendisi de şaşırarak, "Mutlu musunuz?" diye sordu Hay.

"Mutlu olmam gerektiğini sanmıyorum." Hay'in münasebetsiz sorusuna verilen şaşırtıcı cevap bu olmuştu. Fakat sonra, Hay'e ansızın o meşhur haylaz tebessümünü bahş etti Kate. "Ama Babam mutlu ve benim tek istediğim bu."

Aklına, herkesin zannettiğinin aksine Chase'i idare edenin Kate değil, Kate'i idare edenin Chase olduğu geldiğinde, E Street'i yarılamıştı Hay; başkanlık tutkusuyla, Sprague'nun parasına sahip olabilmek için, sevgisiz bir evliliğe itmişti kızını.

Otuz İki

Beyaz Saray'ın ön tarafındaki çimenlikte bir inek beslemek Mary'nin sayısız tasarruf önleminden biriydi. Ama, 1863 yılının yazında, görünüşte sağlığı ve iştahı yerinde olmasına rağmen süt vermeyi kesti inek; Mary ve Watt, ineğin çimenlikteki, çitle çevrili köşesinde sık sık bir araya gelerek, hayvanın durumunu tartışıyordu.

Sıcak bir haziran sabahı, K Bölüğü araba yolunda talim yapar, Mary, Watt ve sütçü de ineği seyrederken, İhtiyar Bay ve Bayan Blair ile oğulları Montgomery'yi taşıyan bir fayton belirdi saraya giden yolda. Bay Blair, Bayan Lincoln'ü görünce, faytonun durmasını emretti. Blair ailesi First Lady'yi selamladı ve kır saçlı, dinç bir kadın olan Bayan Blair, dramatik bir ses tonuyla, "Silver Spring'den kaçtık!" diye bildirmek için faytondan aşağı atladı.

"Aman Tanrım, ne oldu?" diye sordu Mary.

Sert bir ifadeyle, "İsyancılar bölgede" dedi İhtiyar Beyefendi. "Kimileri, Washington'a doğru ilerleyeceklerini söylüyor..."

"Bu yüzden kaçtık biz de!" Kendisinin kaçarken hayal edilmesi fikrinden hoşlanıyor gibi duruyordu Bayan Blair. "Yeni av atımı da şehre getirmek istedim; ama Bay Blair bunu onaylamadı. Bu yüzden, isyancılardan biri Maryland'deki en iyi av atına sahip olabilir artık."

"Başkan Köşk'te mi?" diye sordu Montgomery Blair.

Mary başını evet anlamında salladı. "Gidip haberleri ona iletin. Ben de hemen geliyorum."

Başkan'ın yanında kahvaltıdan beri Washburne vardı; Lincoln'ün çeşitli siyasi şahsiyetlere gönderdiği birkaç mesajla birlikte Illinois'ye doğru yola çıkmak üzereydi Washburne. Başkan'ı bir daha görüp göremeyeceğini merak etti Washburne. Son altı ay içinde bir hayalet kadar zayıflamıştı eski dostu. Benzi atmış ve tek elinde titreme başlamıştı Lincoln'ün. Sol gözkapağı artık neredeyse her zaman tuhaf bir göz kırpışı gibi yarı kapalıydı. "Uyuyamıyorum artık" dedi Lincoln. "General Lee benim için uykuyu öldürdü."

"Afyon alın. Bir şeyler alın."

Hayır dercesine başını salladı Lincoln. "Uyuduğumda ve rüya görmediğimde dahi, ki bu nadiren oluyor, yorgun uyanıyorum. İçimde bir şeyler bir daha asla dinlenemeyecek. Ne tuhaf..." Jack-

son'ın portresine bakıyordu Lincoln. "Beni iyi tanırsınız. Hayatımın çoğunda burada olmayı nasıl da istediğimi bilirsiniz. Başkan olmak istiyordum. Sanırım, doğuştan iliğime işlemişti bu arzu. Çoktan kurulmuş fakat çok şeye ihtiyacı olan bir ülkeyi düzene sokabilmek için burada olmayı istiyordum."

"Henry Clay'in 'dahili düzeltmeleri' mi?" Lincoln'ün üzerinde Clay haricinde en ufak bir etkisi olmuş bir başka siyasetçi henüz bulamamıştı Washburne ve Clay'in etkisi de hakikaten ufak olmuştu.

"Batı'nın Harry'si, sonunda ve özellikle de şimdiki gibi bir zamanda buraya ulaşamamış olduğu için Tanrı'nın sevgili kuluymuş. Bir ülkenin bir parçasının, önünde bir yangın, bir savaş çıkmış başkanıyım ve arkada da bir yangın var; Kongre ve Copperheads. Çok istediğim şey başıma bela oldu şimdi."

Niyet ettiğinden daha az anlayış göstererek, "Ee, bunu istemiştiniz" dedi Washburne

"Evet, istemiştim ve sonuna kadar da isteyeceğim." Masasının üzerinden bir kağıt aldı Lincoln. "Bana gönderilen bir dilekçe. Bay Vallandigham'ın geri dönmesine izin vermek zorunda olduğum ve sürgünün Amerika'ya özgü bir tavır olmadığı söyleniyor bana."

Ohio Bölgesi Komutanı General Burnside tarafından tutuklanmıştı Eski Kongre Üyesi. Vatana ihanete teşvikle suçlanmıştı Vallandigham. Washburne tüm bu meselenin Cumhuriyetçi Parti için çok utanç verici olduğunu düşünmüş olmasına rağmen, şu beyanatı vererek, Vallandigham'ın tutuklanmasını desteklemişti Lincoln. "Askerlikten kaçan saf bir genci vururken, onu askerlikten kaçmaya ikna eden kurnaz bir provokatörün saçının tek bir teline dokunmamam mı gerekiyor?" Ardından da Vallandigham'ın Güney'e gönderilmesi emrini vermişti Lincoln.

"Vallandigham'dan çok şey duyacağız daha" dedi Washburne.

"Şüphesiz" diye karşılık verdi Lincoln. "Diğer taraftan, sürgün Amerika'ya aykırı olsa da, savaş zamanlarında böylesi davaların olağan çözümü olan idam mangasından daha iyidir muhtemelen."

Blair'lerin, oturma odasında olduğunu Hay haber verdi; Washburne ve Lincoln mültecileri selamlamaya gitti.

Lincoln'ün İhtiyar Beyefendi'ye gösterdiği sonsuz sabra hayret ediyordu Washburne. Blair'e her zaman boyun eğiyordu Lincoln; şüphesiz, karşısında duran kişinin Andrew Jackson'ın yaşayan son arkadaşı ve bu büyük adamın haleflerine de tavsiyelerde bulunma-

ya her daim hazır olan akıl hocası olduğu gerçeğinin etkisiyle yapıyordu bunu Lincoln.

"General Lee'nin her an şehre saldırmak niyetinde olduğu benim için aşikâr" dedi yaşlı adam. "Bundan daha iyi bir zaman olabilir mi ki? Hooker, Manassas'ta. Lee ise vadide..."

"Durum tam olarak bu değil, Bay Blair" dedi Lincoln. "Eğer her şey yolunda gidiyorsa, Hooker şu anda Edward's Ferry'den Potomac River'ı geçmekte ve Frederick şehrine doğru istikamet tutturmuş durumda. Böylece, bizimle şu anda Chambersburg'e doğru ilerleyen isyacılar arasında Potomac Ordusu."

"Chambersburg!" Hayretler içindeydi Bay Blair "Orası Pennsylvania'da."

"Öyle ve her zaman da oradaydı." Kayıtsızdı Lincoln.

"Sizin topraklarınıza yapılan bir akın bu öyleyse?"

Başını hayır anlamında salladı Lincoln. "Hayır, sir. Tam tekmil bir istila bu. Görebildiğimiz kadarıyla, ki arzu ettiğimiz kadarını bilmiyoruz, Lee'nin hedefi Harrisburg ve sonra da, Philadelphia."

"Bu son olur, öyle değil mi?" Sandalyesinde iyice doğrulmuştu Bayan Blair.

"Ah, son olmaz. Ama İngiltere ve Fransa'nın isyancıları tanıyacağı anlamına gelir. Copperhead'lerin bizi gelecek seneki seçimlerde yenecekleri anlamına gelir; ayrıca Güney'le barış yapacakları ve tüm çabalarımızın bir hiç uğruna heba edilmiş olacağı."

Bir kereliğine, "Bu mümkün görünmüyor" dedi İhtiyar Beyefendi ve başka da bir şey söylemedi.

O gece saat sekiz buçukta, onu Savaş Bakanlığı'nda görmek istediğine dair Başkan'a haber yolladı Stanton. Her zamanki gibi, her ağacın ardında suikastçılar gördüğünü zannediyordu Hay; her zamanki gibi, Hay'in görebildiği kadarıyla nadiren kişisel güvenlik sorunu üzerine odaklanan kendi düşünceleri dışında hiçbir şeye aldırış ettiği yoktu Lincoln'ün.

Lincoln, Hay'in önünden loş Savaş Bakanlığı'nın merdivenlerini çıkarken, merdivenlerden aşağıya doğru telaşla koşturan genç bir teğmen, Başkan'la kafa kafaya çarpıştı; çarpışmanın etkisiyle sersemleyerek, tırabzanlara doğru geri kaykıldı Başkan. Çarptığı kişinin kim olduğunu gören teğmen, "Oh, Tanrım! Binlerce kez özür dilerim!" diye haykırdı.

"Bir kere dilemeniz kafi" diye karşılık verdi Lincoln. "Keşke ordunun geri kalanı da böyle hücum edebilse."

Stanton, ofisinde yalnızdı. Lincoln ve Hay ofise girince, Lincoln'e bir telgraf uzattı Stanton. Ancient telgrafı okudu ve Stanton'a geri verdi. "Neden?" diye sordu, "Daha önce değil de, şimdi istifa etmeyi uygun görmüş General Hooker?"

"General Halleck yüzünden, sanırım. Hooker, garnizonu Harper's Ferry'den geri çekmek istedi; çünkü Lee'nin ordusunun sayıca bizimkinden fazla olduğunu düşünüyor. Ama Halleck, Harper's Ferry'den korumasız ayrılmayacağını söyledi Hooker'a."

"Öyleyse, bir istilanın tam ortasında, komutanımız bizi terk ediyor. Birlik ordusundaki her bir generali vurmak istediğim zamanlar oluyor, Mars."

"Baştan çıkarıcı bir fikir bu ve muhtemelen savaşı da kısaltacaktır. Ne yapılacak?"

Acımasızdı Lincoln. "İlk olarak, 'Muharip Joe'yu' şaşırtacağız. İstifasını kabul ediyorum. İkinci olarak, onun yerini alması için General George Meade'i atıyorum."

"Peki, sir." Stanton odadan çıktı. Başkan, sandalyesinde sallanıyordu. Bir Demokrat ve Kongre'deki tüm Jakobenlerin, başta Hooker'ın akıl hocası Chase'in ölesine nefret ettiği biri olan Meade'in Hooker'ın yerine atanmasına verilecek siyasi tepkinin ne olacağını merak etti Hay. Öte yandan, yetenekli bir generaldi Meade; Potomac Ordusu'nda böylesi bir şeyin varlığından söz edilebilirse tabii; ayrıca bir Pennsylvania'lıydı ki, memleketi olan eyalette iyi savaşması için ona ilham verebilirdi bu.

Ertesi günkü Kabine toplantısında kabaca, "General Meade'in kendi çöplüğünde iyi savaşmasını bekliyorum" dedi Başkan. Senatörler delegasyonunun önünde etkileyici bir edayla Kabine'sine her konuda danışıldığını ileri sürmüş aynı Başkan'ın, şimdi hiçbir ön tartışma yapmaksızın çoktan gerçekleştirmiş olduğu bir eylemi tekdüze bir şekilde onlara anlatmasına hayranlık duyuyordu Seward. Chase konuşmaya yeltendi; fakat sonra vazgeçti. Chase'in entrikalarının izini sürmeyi şahsi görevi haline getirmişti Seward. Cumhuriyetçi senatörlerin belirgin bir çoğunluğunun ona güvenmediğini öğrendiği gün, 1864'te başkan adayı olmaya dair ne kadar arzusu varsa, hepsinden vazgeçmişti Seward. Kendi siyasi kariyeri artık sona ermiş olduğundan, Başkan Lincoln'ün bir uzantısı olmakla yetiniyordu. Bağlılığından değilse bile, görevinden hoşnut olduğundan, Lincoln'ün yeniden başkan seçilmesi için mümkün olan her şeyi yapmaya karar vermişti. Şu an için yapılması kolay

bir iş değildi bu. Başkan ulusun güvenini kaybetmişken, Barış Demokratları ülkenin dört bir yanında yükseliştеydiler. Müstakbel damadı ve Jay Cooke sayesinde büyük mali kaynakları olacaktı Chase'in; ayrıca mükemmel bir örgütlenmesi de vardı. Eyaletlerin her birindeki binlerce Hazine temsilcisinin hemen hemen hepsi, önümüzdeki yıl gerçekleşecek seçimler göz önünde bulundurularak bizzat Chase tarafından seçilmişti.

Stanton daha fazla erkeğin askere alınması tezini sunarken, Seward her zamanki gibi son derece nazikçe, komplosunu kurmaya başladı. "Evden eve gezen kayıt memurlarımız var. Erkeklerin nerede olduklarını biliyoruz. Kimin askerlik yapabilecek, kimin yapamayacak durumda olduğunu biliyoruz ya da bileceğiz. Yerinin değiştirilmesi için kimin üç yüz dolarlık ücreti ödeyip, kimin ödeyemeyeceğini de. Kanımca, bir milyon asker toplamak için tam tekmil bir istila bahanesini kullanabiliriz şu anda."

Başkan mutsuz görünüyordu. Stanton'a, son çağrının kaç erkek getirdiğini sordu Seward. Stanton kaşlarını çattı. "Vali Curtin'le sorunlar yaşadık. Savaş, tahmini süreden daha az zaman almadığı takdirde, üç yıl boyunca askerlik yapacak erkekler istiyoruz. Bu koşullar uyarınca tek bir asker dahi toplayacağını garanti edemeyeceğini söylüyor Vali. Bugünden itibaren, Pennsylvania'yı savunmak için altmış günlüğüne elli bin milisi devreye sokmak istiyor. Ona hayır cevabını verdim. Bu yeterince iyi değil."

"Ama şimdilik hiç yoktan iyidir" dedi Seward. Ilık bir rüzgâr Kabine masasının üzerindeki kağıtları hareketlendirdi. Rüzgâr yön değiştirmişti ve çürüyen hayvanların, dışkıların ve yakınlardaki kanaldan gelen pis suyun kokusu Başkan'ı ve Kabine üyelerini neredeyse boğacaktı. Hay pencereleri kapattıktan sonra, "Savaşın, başkanlar için kanalın ve bataklıkların uzağında, şehrin dış mahallelerinde bir ev inşa edilmesi harika planına engel olması" dedi Lincoln, "ne yazık."

"Eğer Başkan, sözgelişi, Silver Spring'e taşınsa, Beyaz Saray'ı ne yapacağız?" diye sordu Seward.

"Her zaman arzu ettiğiniz gibi fevkalade bir Dışişleri Bakanlığı olmaz mı buradan; ayrıca, sanki içi yabancı nesnelerle doluymuşçasına kanala da hükmedebilirsiniz o zaman." Stanton'a döndü Lincoln. "Vali Curtin'le uzlaşacağız. Pennslyvania, Maryland, West Virginia ve Ohio'dan, altı ay için yüz bin erkeği hedefleyelim."

"Fakat, sir, eğer bu konuda sözümüzden dönersek..."

"Fazla şansımız olduğunu sanmıyorum. Vali'nin ne düşündüğünü bir yoklayın."

Kabine resmi olarak dağılana dek bekledi Chase; her zamanki gibi, bir işadamına hiç yakışmayan, gayri resmi bir iş olmuştu bu. Başkan söylemek istediği her şeyi söyledikten sonra, ayağa kalkar veya odayı terk eder ya da bakanlarından biri veya ötekiyle odanın bir köşesine çekilirdi. Bu sefer, Başkan'ın Ofisi'ne açılan kapının eşiğinde Chase yakalamıştı Lincoln'ü. "General Hooker'ın istifasını kabul etmek gerekli mi?"

"Başka ne yapmam gerekirdi, bilemiyorum Bay Chase. Ah, gerçi bir an için askerlikten kaçma suçundan onu vurdursam mı acaba diye de düşündüm..."

"Fakat, muhakkak ki, dikkatinizi General Halleck ile kendisi arasındaki anlaşmazlıklara çekmenin bir yoluydu General Hooker'ın istifası."

"Dikkatim o yöne çoktan çekilmişti; aslına bakarsanız, günde birkaç kez çekiliyordu. Bay Chase, bir erkeğin memleketi istila edilmekte ve her birimiz tehlikedeysek, bu tür oyunlar oynamaz insan. General Hooker'ı sevdiğinizi biliyorum ve iyi yönleri olduğuna da eminim; ama General'in bu aşırı bencilliğine kolaylıkla göz yumamam." Gülümsedi Lincoln; ama Chase'in apaçık görebildiği, hiç de Lincoln'e özgü olmayan öfkeyi hiçbir şekilde yatıştırmamıştı bu tebessüm.

Hem fiziksel hem de mecazi anlamda Başkan'dan uzaklaşan Chase, "Yalnızca, General Meade'in bu komutanlık için yeterli olduğunu umut ediyorum" dedi.

"Bu saatte böylesi pek çok dileğin olduğunu zannediyorum."

Bir sonraki hafta boyunca, tüm pratik gerekçelerden ötürü Savaş Bakanlığı'nda yaşadı Başkan. Telgraf Ofisi, tıpkı büyük kulakları gibi, bir uzantısına benziyordu şimdi Başkumandan'ın. Genellikle telaşlı olan Stanton'ın sakin ve düzenli birine dönüşmüş olmasına şaşırıyordu Hay. Öte yandan, General Halleck her zamankinden de çok, batmakta olan bir bankanın başkâtibine benziyordu.

Ancient çok yaşlı ve bıkkındı; fakat sakindi. Bir Maryland-Pennsylvania haritası üzerinden Lee ve Meade'in hareketlerini takip ediyordu. Haberler geldikçe, Birlik kuvvetleri için mavi, isyancılar için de sarı topluiğneler haritanın üzerinde şu veya bu yöne kaydırılıyordu. Askerlerini Pennsylvania'ya yayarak harekâta başlamıştı Lee. York şehri teslim olmuştu. Şimdi eyalet başkenti Har-

risburg'ü zapt etmek için acele ediyordu Lee; sonra da, Birlik depolarından aldığı tedariklerle ve yeniden silahlanmış olarak, yol üzerinde Meade'le muharebeye girerek, Philadelphia'ya doğru ilerleyecekti. Halleck'in Meade'e verdiği asıl emir, her zaman Washington için bir kalkan olmanın yanı sıra, Birlik'in istilaya verdiği cevabın sivri kenarı da olmak zorunda olduğuydu. Bunun ötesinde, bir hayli kendi başına sayılırdı Meade.

"Nasıl biridir General Meade?" Odayı arşınlar ve haber beklerken zaman zaman bu soruyu sorardı Lincoln.

Meade hakkında fazla şey bilmiyordu Stanton. Mevki sahibi ailelerden daima etkilendiğini Hay'in biliyor olduğu Stanton, "Philadelphia'dan; Biddle ailesinin dostu olan güçlü bir aileden geliyor" diye cevap verdi. "Kapan Kaplumbağa diyorlar ona. Olağanüstü aksi biri olduğu söyleniyor."

"Tam gönlünüze göre bir general, Mars."

"Ya da mideme" dedi Stanton. "İddia edilen huysuzluğum akciğerlerimden geliyor benim; General Meade'inkisi ise midesinden. Hazımsızlık çekiyor."

"Ah, şu generallerin iç organları!" Derken, Burnside'ın kronik ishalinin savaşın gidişatına doğrudan ve dolaylı etkisini analiz etmeye koyuldu Lincoln.

Çarşamba günü, 1 Temmuz'da, sarı topluiğneler Pennsylvania'daki Cashtown ve Gettysburg'de bir araya gelmekteyken, mavi topluiğneler Gettysburg'ün yaklaşık on beş mil uzağındaki Maryland, Pipe Creek'teydiler. Gün ortasında, 1 Temmuz'da, Halleck, Stanton'ın ofisine girdi. Halleck'in yüzündeki ifadeden, bankaya hücumun başlamış olduğunu anlamıştı Hay. "İki ordu Gettysburg'de karşı karşıya geldi" dedi Halleck. "Muharebe başladı."

2 Temmuz'da, Birlik'in sol kanadını yarmayı denedi Lee ve geri püskürtüldü. Başkan'ın sinirleri gittikçe daha da geriliyordu. Senatörler onu görmeye geldiklerinde, neler olduğunu, olası en sakin terimlerle açıklıyordu. Ama senatörler gittiğinde, yeniden odayı arşınlayıp, yerinde duramamaya başlardı Lincoln ve endişelerini dile getirirdi. Günün sonunda, Soldiers' Home'a giderken yol üstündeki Savaş Bakanlığı'na uğradı Madam.

Haritaya bakarak, "Muharebe hâlâ devam ediyor mu?" diye sordu Mary.

"Evet, Mother. Eskisinden daha da şiddetli. Bugün çok kayıp verdik."

"Bu, General Sickles'ın kolordusu, öyle değil mi?" Madam'ın kayda değer derecede askeri bilgiye ne kadar da çabuk eriştiğine şaşmıştı Hay. Nisan ayında, General Hooker ve orduyu görmek için Başkan'la birlikte Falmouth'a gitmek için ısrar etmişti Madam. Bin tane soru sormuştu ve cevapların en azından dokuz yüzünü hatırlıyordu. Tıpkı Washington'daki diğer herkes gibi, bir nevi askeri stratejistti Madam.

"Evet, Mother. Bu Sickles'ın kolordusu; ya da en azından, Sickles'ın kolordusunun orada bulunduğunu düşünüyoruz. Sickles yaralandı."

"Kötü mü?"

Başını evet anlamında salladı Lincoln. Elinde birkaç telgrafla Stanton odaya girdi; telgrafları verdiği Lincoln önce onlara bir göz attı, sonra da, sanki kendini daha yeni almış olduğu bilgiden başını sallayarak kurtarabilirmişçesine salladı başını.

"Nedir o, Father?"

"Kayıp tahminleri. Şimdiye dek on bin kişi. Ve çoğunluğu da Sickles'ın birliklerinden."

Başını kaldırarak Lincoln'e baktı Mary ve onu ayakta tutan şeyin ne olduğunu merak etti. Günbegün savaşın onu eritip bitirişini izlemişti. Nadiren yemek yiyor ya da uyuyor; en beteri de, nadiren gülüyordu Lincoln. Sonra başını yeniden haritaya çevirdi Mary. "Bu kasaba tüm şu yollar yüzünden önemli, öyle değil mi?"

Stanton şaşırmış görünüyordu. Haritaya yaklaştı ve ufak, sulu gözleriyle dikkatlice inceledi haritayı. "Şey, *gerçekten* de çok yol var, evet."

Aniden heyecanlanan Mary, "Ama, bakın" dedi. Bu tür ayrıntılar her zaman büyülerdi onu. İyi bir terziyle karmaşık bir elbise modeli üzerinde çalışmak gibiydi bu. "Şu Baltimore'a giden anayola ve şu Philadelphia'ya gidene" dedi Mary, "dikkat edin; bir de şu Harrisburg'e giden yol var. Baksanıza, Pennsylvania'daki her şeyin tam ortasında bu kasaba."

"Biliyor musun, Mother, haklı olabilirsin." Lincoln de gözlerini dikkatle haritaya dikmişti. "Burada en yüksek komuta görevinde olan bizden hiç kimsenin, Gettysburg adındaki bir noktadan fazlasını fark ettiğini söyleyemeyeceğim bu haritada." Lincoln, Stanton'a doğru döndü. "Old Brains'in bizim için bunu analiz etmesini sağlamalıyız."

Stanton'ın Lincoln'ün bu fikrine verdiği tepki bir homurtu çıkarmak oldu. "Şayet bu kasabanın herhangi stratejik bir önemi varsa" dedi, "bu bir rastlantıdır."

"Ama *birinin* bilmesi gerekirdi." Bir savaş tanrısı ve taktikçisi olarak edindiği bu yeni itibardan büyük heyecan duyuyordu Mary. "Bu yerler rasgele seçilmiyor, öyle değil mi?"

Lincoln kıkırdadı. "İçimden bir ses rasgele seçildiklerini söylüyor, Mother." Uzun parmaklarından biriyle haritaya dokundu Lincoln. "Görüyorsunuz ya, General Meade tam buradaydı. Ve Lee de daha yukarıda, şurada. Ve şimdi gidip, şu iki yer arasında... Gettysburg'de buluştular."

Yanlarından ayrılırken kendisini fazlasıyla önemseyen bir edayla, "Bu çok mühim kasabayı kaybetmememiz için dua edelim" dedi Mary. Günün ilerleyen saatlerinde Soldiers' Home'da ona katılmaya çalışacağını söyledi Lincoln.

Başkanlık faytonunun arka koltuğunda yalnız başına yol alırken, aklında para vardı Mary'nin. Başkan'ın sekreterlerinin, kırtasiye masrafları ve diğer ofis gereçleri için harcadıkları yıllık yirmi bin doların bir kuruşunu bile ele geçirmeyi başaramamıştı. Son zamanlarda Köşk için yaptığı kati suretle minimal harcamaları konusunda gittikçe artan bir güçlük çıkarıyordu Binbaşı French. Watt güçlü sağ koluydu Mary'nin; ama orduya alınmıştı. Aracı olarak görev yapan Watt'un olmaması, Mary'nin, New York City'deki olağan kaynaklarının herhangi birinden para toplayabilecek kimsesi kalmadığı anlamına geliyordu. Bir süreliğine, kişisel borçlarını az çok kontrol altında tutmak için, hükümet işleri konusunda yaptığı türlü iyilikler karşılığında yeterli miktarda para toplamayı başarmıştı Mary. Haziran ayında, Simon Cameron'ın kendisine bir ziyarette bulunduğu Philadelphia'daki Continental Hotel'de bir hafta geçirmişti Mary. Doğrudan bir kelime kullanmaksızın, siyasi iyilikler karşılığında para toplanabileceğini ima etmişti Cameron. Ona bir söz vererek kendini bağlamamasına karşın, tahrik olmuştu Mary.

Çok şükür, Lincoln hiçbir şeyden şüphelenmedi. Wikoff meselesi yüzünden Mary'ye hiç yakınmamıştı. Aslında, Watt'un ifadesini kabul etsinler diye, onlara yalvarmak için Lincoln'ün gerçekten de Judiciary Committee'ye gitmiş olduğunu tesadüf eseri öğrenmişti Mary. Bunu öğrenince dehşete kapılmıştı; kendini suçlamıştı; ona, "Endişelenmemiz gereken, gerçekten korkunç öyle çok şey

var ki, Molly, haydi bunu unutalım gitsin" diyen kocasından özür dilemişti. Ama kendini hiçbir zaman affetmemişti.

Onu öylesine ustalıkla kullanmış Şövalye'ye ne olduğunu nafile merak etti Mary. Şövalye'nin arkadaşı Dan Sickles'ın ne denli ağır bir yara almış olabileceğini merak etti. Faytonun sürücüsünün, atların birdenbire böyle hızlı koşmaya başlamalarına neden izin verdiğini merak etti. Sürücü koltuğunun yerinden çıkıp, sürücüyü ve koltuğu tepetaklak yola fırlattığını görebilmek için, tam zamanında başını kaldırarak, öne doğru baktı Mary.

Üstü açık faytondan çıkmak için ayağa kalktı Mary. Ama atlar denetimden çıkmışlardı artık. Kendini faytondan dışarı atmaya cesaret edemedi. Yardım isteyerek bağırdı. Ne var ki, Soldiers' Home'u çevreleyen ormana gelmişlerdi çoktan ve görünürde de kimseler yoktu.

Derken, çılgınca hareket eden atların ardından süratli bir kavis yaparak döndü fayton ve muazzam yankı yapan bir gürültüyle ağaçlara çarptı ve tıpkı sönmüş bir mumun fitili gibi söndü Mary'nin aklı.

Bayan Lincoln'ün yaralanmış ve Soldiers' Home yakınlarındaki bir ordu hastanesine kaldırılmış olduğu haberi geldiğinde, Köşk'te Lincoln'le beraberdi Seward. Bir an için, Lincoln'ün kendisini de hastaneye kaldırmak gerekebileceğini hissetti. Sanki kalbi ansızın atmamaya başlamışçasına geriye doğru kaykıldı Lincoln. Fakat sonra toparlandı. "Haydi, Vali" dedi. Dıştaki ofiste, Nicolay'a onu nerede bulabileceklerini söyledi Lincoln. "Tüm mesajları bana, hastaneye göndermesini söyleyin Stanton'a."

Süvari sınıfından muhafızların eşliğindeki fayton Seventh Street Road'a girdiğinde, askerler Başkumandan için selama durdular ve birkaç sivil de şapkasını kaldırdı. Sağ elinin dalgınca sallanmasını takip eden, şapkasının kenarına dokunuşlarıyla onlara karşılık verdi Lincoln. "Kader hiçbir işi yarım yapmıyor, değil mi, Vali. İşte savaşın en büyük muharebesi devam ederken, karım bir hastanede baygın yatıyor ve ben de zehirli bir bataklık olan bu şehirde hiç de iyi hissetmiyorum kendimi."

"Savaşı kazanınca, başkenti kuzeye taşıyalım." Durumu mümkün olduğunca hafife almanın en iyisi olacağını düşünmüştü Seward. Arkadaşının ruh halini şimdi anlıyordu. Her ne kadar Lincoln'ün bunalımları derinse de, iyi zamanlanmış bir kahkaha onu her zaman bunalımdan çıkarabilirdi. "Geldiğim şehir Auburn'ü

öneriyorum. Sağlığa yararlı bir iklimi vardır. Tek bir kokuşmuş kanalı bile yok. Ne de sıtma ya da safra kesesi hastalıkları."

"Peki" dedi Lincoln, ansızın gülümseyerek, "Toronto'ya ne dersiniz?"

"Ah, yaşlı bir adamı mutlu etmek istiyorsunuz!" Lincoln'ün dudaklarındaki tebessümü ortaya çıkardığına memnun olan Seward haykırmıştı. "Kanada'yı ilhak etmek, bir rüyanın gerçekleşmesi olurdu! Ve şayet halka başkentimizi oraya taşıyacağınıza söz verirseniz, hangi Kanadalı şikâyet eder ki?"

Yaralı askerlerle hıncahınç dolu, uzun bir odanın köşesindeki bir hastane yatağında yatıyordu Mary. Ona biraz mahremiyet sağlayabilmek için kenarlarına çarşafların tutuşturulduğu ipler gerilmişti yatağının çevresine. Lincoln ve Seward bu çarşaftan çadırın içine girdi. Keckley yatağın yanında oturuyordu. Başkan'ı görünce ayağa kalktı. "Hâlâ kendinde değil."

"Molly?" Doğrudan Mary'nin kulağına doğru seslenmişti Lincoln; fakat Mary kımıldamadı bile. Bayan Lincoln'ün gözlerinin fal taşı gibi açık olmasının endişe verici olduğunu düşündü Seward; dudaklarında da kibar bir tebessüm vardı. Başını kaplayan, beyaz bir türbana benzeyen bandaj, Beyaz Saray'daki Dolley Madison portresinden pek de farklı görünmemesine yol açıyordu.

Lincoln, Keckley'ye döndü. "Doktor ne diyor?"

"Ciddi değilmiş. Kendine gelip, yeniden bilincini kaybediyor. Tüm duyuları çalışıyor. Tek korkusunun yaranın iltihap kapması olduğunu söylüyor doktor. Yanında sürekli bir hemşire bulunmalı. Bayan Pomroy'u buraya çağırttım."

Lincoln başını salladı. "Onu ne zaman eve götürebiliriz?"

"Belki yarın."

Lincoln'ün koğuştaki varlığı kayda değer bir velveleye sebep oluyordu ve oradan ne kadar çabuk ayrılırlarsa o kadar iyi olacağını düşünüyordu Seward. Ne var ki, Lincoln, kendisi kaleyi korurken, gidip biraz hava alıp, dinlenmesini söyledi Keckley'ye.

Böylece, Seward yatağın bir kenarına, Lincoln de diğer kenarına oturdu; koltuk değnekli askerler, çarşafların arasındaki bir yarıktan Başkan'ı görebilmek için paldır küldür etraflarında dolanıyordu. Bilinçsiz yatan Mary'nin üzerinden alçak sesle konuşuyordu Lincoln ve Seward. Kasvetle, "Meade, Lee'nin saldırması için bekliyor şimdi" dedi Lincoln. "Bizim generallerimiz her zaman onla-

ra saldırılmasını bekliyorlar. İlk olarak onların saldırması tabiatlarına uymuyor."

"Grant var." Keşke doktorun emriyle enfiyeyi bırakmak zorunda kalmış olmasaydı diye düşündü Seward: Sıcak, boğucu koğuşun havası midesini bulandırmaya başlamıştı.

"Şimdilik o da hareket etmiyor. Vicksburg'de durduruldu. Biliyorsunuz, nisan ayında, onu görmesi için Washburne'ü oraya yolladım. Görünüşe göre, söylentiler doğru. Zaman zaman sarhoş oluyor; ama sarhoş olduğu zamanlarda ona adamakıllı zılgıt çeken bir yardımcı komutan var; işler çok kötü göründüğünde de, Bayan Grant'ı çağırtıyorlarmış. Washburne, yardımcı komutanla yakın irtibat halinde. Yani her şey yolunda." Gözlüğüyle oynadı Lincoln. "Grant'tan hoşlanıyorum. Beni üzüp canımı sıkmıyor. Sürekli takviye için feryat etmiyor. Ona güvenle verebileceğimiz ne kadar asker varsa alıp, elinde olanla yapabileceğinin en iyisini yapıyor. Eğer Vicksburg'ü alırsa..."

Çarşaflardan tırmalanma gibi bir ses geldi. Ardından, Savaş Bakanlığı'ndan bir albay, parmak uçlarında yürüyerek eğreti çadırın içine girdi. Nasıl davranacağını bilemeden, Başkan'a mesajları vererek, parmak uçlarında çıktı çadırdan. Lincoln süratle okudu raporları. "Lee saldırıyor. Meade olduğu yerde kalacak. Kendi harekâtlarının savunma mı, saldırı mı olacağını bilmiyor." İç çekti Lincoln. "Muhakkak ki, her ikisi de olacak."

"Ya da hiçbiri. Biraz dinlenmelisiniz, Bay Başkan."

"Hayır; Bayan Pomroy nöbeti devralana dek burada kalacağım. Ama siz eve gidin, Vali. Ne de olsa, günün *kendi* takviyelerinizi almayı beklediğiniz saati geldi."

Seward kıkırdadı. "General Grant ve bana biraz benzemiyor oluşunuz ne yazık."

"Hiç değilse bu durumda, sahiden de acınacak bir halim olduğu fikri benim aklıma da geliyor bazen."

Seward ayrılırken, genç bir ordu doktoru telaşla çadıra girdi. "Doktor benim, Ekselansları. Yüzbaşı Rewalt. Pennsylvania'dan. Bayan Lincoln'ün yaralarına ben pansuman yaptım. Biraz enfeksiyon tehlikesi var..."

Seward koğuştan çıkmak üzereyken, Savaş Bakanlığı'ndan gelen albay ona şık bir selam çaktı. "Sir, Başkan'ı bekleyeyim mi? Yoksa Bay Stanton'ın ofisine geri mi döneyim?"

"Başkan'ı beklemenizi öneririm. Ben Bay Lincoln'ün faytonunu ödünç alacağım; sonra da hemen buraya geri göndereceğim. Bayan Lincoln'e tam olarak ne oldu?"

"Arabacı –bir kolu kırılmış ama başka bir şeyi yok– birinin sürücü koltuğunun bütün vidalarını çıkardığını ve belirli bir miktar sarsıntıdan sonra koltuğun düşeceğini bilerek onu tekrar yerine yapıştırdığını söylüyor."

Pinkerton hemen hemen her gün Başkan'a suikast düzenlemek için yapılan planların söylentilerini getiriyordu Seward'a. Çoğu, Başkan'ı vurmak için doğrudan tehditlerdi. Beyaz Saray'ın içinde düzenlenmiş olan bu girişim sahiden de dahiyaneydi. "Koltuk... bugün mü değiştirilmiş?"

Albay evet anlamında başını salladı. "Bayan Lincoln'ün şehrin içinden geçerek Soldiers' Home'dan Köşk'e gittiği sabah saatleriyle geri dönüşü arasında."

Albay'a teşekkür ederek, faytona bindi Seward. Kazayı her kim ayarladıysa, Beyaz Saray'ın ahırlarına girebildiği aşikârdı.

Ertesi gün, Mary'nin bilinci yerine gelmişti. O, Beyaz Saray'a getirilirken, Başkan, Savaş Bakanlığı'nın Telgraf Odası'na taşındı. Pennsylvania'daki muharebeyi buradan takip etti. Raporlar birbiriyle çelişmesine rağmen, her iki tarafın da verdiği kayıpların büyüklüğü çabuk açığa çıktı. Bunun sıradan bir muharebe olmadığı aşikârdı.

Köşk ve Savaş Bakanlığı arasında mekik dokuyordu Hay. Nicolay şimdi *de facto* başkanken, *de jure* başkan, zemini şu anda gelen telgrafların sarı kopya kağıtlarıyla kaplı Telgraf Odası'ndan üç günlük bir muharebeyi yönetmeye çalışıyordu. Stanton ve Halleck ara sıra Başkan'a katılıyordu. Bu iki adamın yönlerini nasıl da büsbütün kaybetmiş olduklarına şaşıyordu Hay. Tıkırdayan makineden gelen mesajlara haykırışlar ve öfkeli feryatlar, iniltiler ve iç çekişleriyle karşılık veriyorlardı.

Lincoln'ün, en azından, bir gayesi vardı. Lee'nin ordusu sonsuza dek yok edilmeliydi. Lee evinden çok uzaktaydı ve Lincoln'ün fikrince, ordusunun mevcudu Meade'inkinden azdı. En iyisi de, meydanı Meade'e bırakıyor olmasıydı. Telgraf tellerinden tuhaf, yeni isimler çıkıyordu. Seminary Ridge ve Cemetery Hill sık sık karıştırılıyordu: Bir bakıyorsun Cemetery Ridge'e, bir bakıyorsun Seminary Hill'e hücum ediliyordu; sonra, Culp's Hill ve Round Top Mountain vardı. Sıcak ve nemli geçen o uzun gün boyunca, bu yer-

leri gözünde canlandırmayı denedi Hay; fakat başarılı olamadı. Telgraf Odası'nı ziyaret eden kişiler arasında bir tek Stanton, Gettysburg'de bulunmuştu ve zimmetine para geçiren bir kimseyi savunmuş olduğu mahkeme salonundan başka hiçbir şey hatırlamıyordu bu kasabaya dair.

Akşam karanlığı çökerken, Lee geri püskürtülmüştü. "Şimdi onu yakaladık!" Lincoln'ün gözleri parlıyordu. Odada olan Halleck'e döndü. "Meade'e düşmanın peşine düşmesini ve Lee, Potomac'a ulaşmadan onun işini bitirmesini söyleyin."

Halleck kollarını gererek, sulanmış gözlerini ovuşturdu. "Gecenin bu saatinde, yüzlerce bin yaralı ve saatlerce süren şiddetli bir savaştan sonra, hiçbir generalin bir kovalamacaya başlayabileceğini sanmıyorum, sir..."

Telgrafçı irkildi. "Bay Lincoln, General Meade'den bir mesaj var. General'in sözlerini aynen okuyorum, sir, 'Bu orduyu yenmeye ve yok etmeye yeltenmiş olan, sayıca kendilerinden üstün ve başarılı bir istilanın gururuyla dolu bir düşmanı' yendiği için Potomac Ordusu'nu kutluyor."

"Ne tuhaf bir ton!" Lincoln kaşlarını çattı. "Öyle olmadığında bile düşmanın sayıca üstün olduğunu söylemek hep iyidir sanıyorum; fakat şu an durum böyle değilken, başarılı bir istiladan bahsetmek niye? Peki, bizim düşmana yapmamız gereken buyken, düşmanın bizi yenip, yok etmeye kalkıştığını söylemek niye? Devam edin."

Telgrafçı okumaya devam etti. "'Topraklarımızda istilacıların varlığından eser bırakmamak adına daha büyük çabalar göstermeleri için orduya güveniyor komutan."

Lincoln sandalyesinden fırladı. "*Topraklarımızda* istilacıların varlığından eser bırakmamak mı! Aman Tanrım! Hepsi bu mu?"

"Bu yeter de artar bile, sir" dedi Halleck.

Lincoln, Halleck'in etrafında dolandı ve bir an için Tycoon'un gözlerinde gerçek bir şiddetin parıltısını yakaladı Hay; fakat sonra, Lincoln'ün her zamanki, demirden iradesi geri döndü. "Vakti geldiğinde, General –yani yarın sabah– General Meade'e, Lee'nin peşine düşmesini söyleyeceksiniz. İsyancılar elle tutulacak kadar yakın bize. Tek yapmamız gereken, ellerimizi uzatmamız ve böylece, onları ele geçirmiş olacağız. Savaş, General Halleck, süratle sona ermeli artık." Bu sözlerin ardından Potomac Ordusu'na bir tebrik mesajı yazdırdı Lincoln. Bu mesaj telgrafla gönderildiğinde, Lincoln, Hay'e

dönerek, "Şimdi yatmaya gidebilirim. Ama öncelikle, Bay Chandler" deyip, eliyle telgrafçıya işaret etmişti Lincoln, "oğluma bir mesaj yollayın. İki kelime: 'Washington'a gel.' Mesajın altına adımı yazın ve ücretini de benim şahsi hesabıma kaydedin. İyi geceler."

Caddeyi geçerlerken hem yorgun hem de telaşlıydı Tycoon. "Topraklarımız" tabiri bir türlü aklından çıkmıyordu. "Pennsylvania elbette bizim toprağımız. Ama Virginia da öyle. South ve North Carolina da öyle. Teksas da. Sonsuza dek bizim toprakları-mız olacak buraları. Savaşın sebebi bu ve bu kahrolası ahmaklar bunu anlayamıyorlar; ya da anlamayacaklar. Tüm ülke bizim toprağımız. Böyle adamları anlayamıyorum."

Lincoln'ün, onun için tanrısal değilse bile dünyevi ilahiliğin nihai simgesi haline gelmiş Birlik'e duyduğu tutkuyu pek az insanın anlayabildiğini düşünmeden edemedi Hay.

Ertesi gün –tarihler pek münasip bir şekilde, başkentin ne olursa olsun kutlamaya çoktan karar vermiş olduğu bir Bağımsızlık Günü olan 4 Temmuz'u gösteriyordu– Lee'in ordusunun Gettysburg'den geri çevrilmiş ve şimdi güneye, Potomac River ve Virginia'ya doğru geri çekilmekte olduğunu bildirdi Stanton.

Beyaz Saray'ın önünde toplanmış kalabalıklara el salladı Başkan ve havai fişek gösterilerini izledi; ayrıca Bayan Lincoln'e arkadaşlık etti. Robert'tan hâlâ bir haber alamamış olduğu için son derece sinirliydi.

Hay'e, "Hellcat'le Demiryolu Prensi arasına" dedi Nicolay, "husumet girdi." Yan yana durmuş, Beyaz Saray'a ulaşmaya başlamış çeşitli tebrik telgraflarına cevaplar hazırlıyorlardı.

"İçinde şimşekler çakan gözleri son Noel mevsiminde ve özellikle de, Robert'ın bana Demiryolu Prensesi rütbesine yükseldiğini görmek istediğini fısıltıyla itiraf ettiği Bayan Eames'ın salonunda Robert'ı tuzağa düşüren Georgetown'lu manifatura kralının kızı, güzel Bayan Hooper mı acaba bu husumetin sebebi?"

"Tanrı korusun! Eğer öğrenirse, bu gerçekten öldürür Madam'ı. Hayır, Bay Barnum'un Beyaz Saray'a getirdiği o iki cüce yüzünden."

"Madam'ın bir minyatüründen pek de farklı görünmeyen Tom Thumb* ve gelini. Demek istediğim, Madam'a benzeyen Tom Thumb'dı, güzel refakatçisi değil."

* Thumb: İngilizce'de "başparmak" anlamına gelen bu sözcük, metinde olduğu gibi bırakıldı. (ç.n.)

"Bu iki Thumb'ın kabul töreninden önce" dedi Nicolay, "Robert onlara katılmayacağını söyledi annesine. Madam, Robert'a bunun sebebini sorduğunda, 'Benim görev inancım sizinkilerden biraz farklıdır belki de' diye cevap verdi Robert."

Hafifçe ıslık çaldı Hay. "İşte, Harvard insana bunu yapar, Nico. Onu Brown'a göndermeliydiler. Gittikçe daha da çekilmez olacak."

Anadiline geçerek, "Gerçi" dedi Nico, "Robert *ist unser Prinz*."*

Salı günü gerçekleşen Kabine toplantısının çok kasvetli geçtiğini düşünüyordu Chase. Meade'in Lee'nin peşine düşmesini sağlamak için sarf ettiği çabaları uzun uzadıya anlatmıştı Başkan. Fakat Meade hâlâ Gettysburg'deydi. "Şimdiye dek Hagerstown'da olabilirdi. Lee'nin ordusu, şimdi taşmış olan Potomac'ın kuzeyinde hâlâ. Yani biz ve nehir arasında tuzağa düşmüş bir halde, en önemli kısmı bulunuyor düşman ordusunun."

"General Halleck ne diyor?" Bir süredir, Old Brains'i emekliye ayırması için Başkan'a baskı yapıyordu Welles. Tek bu konuda, Chase ve Welles mükemmel bir uyum içindeydi.

Başkan üzüntüyle, "General Halleck bana fazla bir şey anlatmıyor" dedi. "Askerlerin henüz hazır olmadıklarını söylüyor. Ve savaş meydanındaki general her zaman en iyisini bilir. Bu yüzden, ben de konuyu kapatıyorum."

Vefat etmiş ve yası tutulmamış olan Caleb Smith'in yardımcılığını yapmış, Indiana'lı, tombul ve açık tenli bir avukat olan yeni İçişleri Bakanı Bay John P. Usher, askere alınabilecek nitelikte olan erkeklerin kayıt işlemlerindeki gelişmelerle ilgileniyordu. Stanton'ın *Usher'a* kısa ve öz bir cevap verdiğini düşündü Chase. "Tam raporlar henüz elimize geçmedi. Generallerimizin de dediği gibi, hâlâ meydanlardalar. Ama, askere alabileceğimiz milyonlarca sağlıklı erkeğe sahibiz; isyancılarsa değil."

"Fakat, onları askere almamıza izin verecekler mi?" diye sordu Usher.

"Onlar –her kimseler– başka bir seçenekleri yok" diye cevap verdi Stanton.

Tüm Kabine toplantısı süresince boylu boyunca uzanmış olduğu kanepeden kalktı Seward; Chase'in gözünde, yönetimin tem-

* Alm.: Robert bizim prensimiz. (ç.n.)

belliğinin mükemmel bir simgesiydi bu. Keşke Ben Wade, her nasılsa burada ama, görünmez olsaydı diye içinden geçirdi Chase. "Kayıplarımızın ne kadar olduğu konusunda kimsenin bir fikri var mı?" diye sordu Seward.

Stanton, "Gettysburg'de" diye söze girdi.

Ama Seward onun sözünü kesti. "Hayır, demek istediğim tüm yıl boyunca. Yarımada'daki muharebeden beri durmadan savaşıyoruz ve büyük kayıplar verdik. Fredericksburg, Chancellorsville, Antietam ve şimdi de Gettysburg muharebeleri. Nicedir iyi bir sopa yemekteyiz..."

"İsyancılar da öyle ve onların sahip olduğu erkeklerin sayısı bizimkilerden az." İnce uzun sakalını çekiştirip, kanlanmış gözlerini kırpıştırdı Stanton. "Verdiğimiz kayıpların onların vermiş olduğu kayıplarla hemen hemen eşit olduğunu hesapladık; onlar için ümitsiz bir durum bu; ama bizim için değil."

"Öyle olsa bile" dedi Usher, "bizim vermiş olduğumuz bu kayıplar daha fazla erkeği askere alma dürtümüzü biraz soğutmuyor mu?"

Şimdi yalnızca bedenen yanlarında bulunan Lincoln'e baktı Chase. Ayakta gördüğü düşün içinde kaybolmuş birinin gözleri gibiydi Başkan'ın gözleri.

Sinir bozucu bir şekilde öksürüp, hırıltıyla soludu Stanton. "Askere almak askere almaktır, Bay Usher. Askere alınan kişilerin kayıplarımızdan dolayı ürperip ürpermemesi hiçbir şeyi değiştirmez."

Hafif bir tebessümle, "Eğer herhangi bir kimse zorunlu askerliğe direnirse, bu kişinin asılacağını söylemeye çalışıyor Bay Stanton; başsavcı olarak ben de, Conscription Act'e* dayanarak bu idamları meşrulaştırmak zorunda kalacağım."

Seward kanepeye oturmuş, saçlarını tarıyordu; Chase'i çok sinir eden bir alışkanlıktı bu ve Chase'in kendisinin artık neredeyse tamamen kel kalmış olması da değildi bunun sebebi yalnızca. "Asıl soruma geri dönüyorum, Bay Stanton. Geçen sene içinde verdiğimiz kayıpların sayısı nedir?"

"Yüz on bin kişi kayıp, yaralı ya da ölü" diye cevap verdi Stanton. "Doğal olarak, Batı'ya dair tüm rakamlara sahip değilim."

* Asker Alım Yasası. (ç.n.)

Lincoln ayağa kalktı ve hoşça kalın dedi Kabine üyelerine. Chase, piyasaya sürülen yeni senetleri onunla tartışmak için biraz daha kalıp kalamayacağını sordu Başkan'a. İki adam beraberce Başkan'ın Ofisi'ne gitti. Konu ne zaman mali meselelere gelse, her zaman olduğu gibi, belirsiz ve çekingen buluyordu Lincoln'ü Chase. Çok şükür, Chase'i her zaman özgür bırakmıştı. Ama son zamanlarda sorunlar yaşamışlardı ve altının fiyatı da artmaktaydı. Gettysburg'ün kendi başına mali pazarları teşvik etmeye yetecek derecede büyük bir zafer olmayabileceğinden endişeleniyordu Chase; altın spekülasyonu da cabasıydı. Ansızın, ofisin kapıları Gideon Welles tarafından hızla açıldı. Peruğu yana kaymış, kıpkırmızı kesilmiş ve nefes nefese kalmış Welles, Lincoln ve Chase'e baktı.

"Korkunç bir tür deniz canavarı görmüş gibisiniz, Neptune" dedi Lincoln. "Oturun. Alın, biraz su için."

Lincoln'ün bir bardağa doldurduğu suyu içti Welles. Sonra, nefes nefese, "Mesaj. Amiral Porter'dan. Batı'da Vicksburg düşmüş" diye bildirdi.

Böylesine büyük bir iyi haberin olabileceğine inanamıyormuşçasına, "Hangi yöne?" diye sordu Lincoln.

"Bizim yönümüze doğru. Sekiz günlük bir kuşatmadan sonra, 4 Temmuz'da. Konfederasyon garnizonunu oluşturan yaklaşık otuz bin kişinin, General'in söylediği şekliyle, şartlı terhisle evlerine gitmelerine izin vermiş Grant. Sonra da, şehri ele geçirmiş. Mississippi River bizimdir."

"Bunu anlayamıyorum!" Başını hayretle sallıyordu Lincoln.

Sakin bir şekilde çok sevinmiş olan Chase, "Er ya da geç, Vicksburg'ü alacağımıza her zaman inandığımı söylemek zorundayım" dedi. "Ve savaşı kazanacağımıza."

"Hayır, hayır, Bay Chase. Beni yanlış anladınız. Anlayamadığım şu: Savaşın en büyük zaferinin galibi, bana ve ulusa haber vermedi bunu. Generallerim genellikle, savaş devam ederken zaferlerinden bahsederler basına." Ayaklanmıştı Lincoln. "Haydi, Neptune, haberi General Meade'e göndermeliyiz. Grant bana ilham verdiği gibi, ben de Meade'e ilham vermeye çalışacağım."

Başkan ve Welles bekleme odasında belirdiğinde, Hay ve Nicolay, dalga geçerek sağa sola ciddi selamlar veren Başkumandan'ı alkışladı. Derken, belirli bir kişiye hitap etmeksizin, "Davamızın haklılığının delili bu" yorumunu yapan Chase'i arkalarında bırakarak, Savaş Bakanlığı'na doğru koşturdu Tycoon ve Welles.

Chase büyük bir gemiyi andıran holden aşağıya doğru ilerlerken, Hay, Nicolay'a doğru dönerek, "Ben Wade'in Chase hakkında söylediği şeyi duydun mu?" diye sordu. "'İyi biri ama teolojisi çürük: Teslis'te bir dördüncü kişi olduğunu düşünüyor.'"

Birlik'in bir ucundan diğer ucuna kilise çanları çalınıyor, hatipler konuşuyor ve gazeteler Vicksburg fatihini övüyorlardı. Kongre dağılır dağılmaz, çoğu, Kongre tekrar toplanana dek şehrin isyancıların eline geçmiş olacağı inancıyla şehri terk etmiş tüm o büyük siyasetçilerin kümeler halinde şehre geri dönüşleri Hay'i eğlendirmişti. Sumner, Fessenden ve Chandler yeniden Köşk'ün ziyaretçileri arasındaydılar şimdi. Bir bacağı eksik General Sickles, F Street'teki bir arkadaşının evindeydi. General Hooker, Sickles'ı rahatlatmak için şehre geldiğinde, generallerin özel izinleri olmaksızın başkente gelmelerini yasaklayan Savaş Bakanlığı emriyle derhal tutuklandı. Old Brains'in düşmanının tutuklanmasını bizzat ayarlamış olduğu söyleniyordu.

Güneş batarken, Başkan'a Beyaz Saray'ın önünde serenat yapıldı. Sonra da, Vicksburg'ün düşmesiyle bir hayli alakasız, 4 Temmuz günü üç başkanın ölmüş olduğu tuhaf yorumu dışında, incir çekirdeğini doldurmayan boş laflarla dolu ve Hay'in kesinlikle, Lincoln'ün şimdiye dek yaptığını işittiği en kötü konuşma olduğunu düşündüğü bir konuşma yaptı Ancient. Kalabalığın arasından Willard's Hotel'e, dolayısıyla akşam yemeğine doğru ilerlerlerken, Nicolay'a, "Başkan bitti tükendi" dedi Hay.

"Ben de" dedi Nicolay. "Ama sen burada sıcakla boğuşurken, ben çok yakında içime doğru dürüst hava çekebileceğim Rocky Mountains'ta olacağım."

"Robert gelecek mi, merak ediyorum." Lincoln'ün çektiği ilk telgrafa hiçbir cevap gelmemişti. Tycoon ikinci bir telgraf yollamıştı; muhtemelen, şu anda yoldaydı Robert. Madam ateşler içinde yanıyordu; enfeksiyon yayılmıştı.

Kabine'nin bir sonraki toplantısının yapıldığı, 14 Temmuz Perşembe günü, Vicksburg coşkusu uçup gitmeye başlamıştı. Soğuk ve kararlıydı Lincoln. "Pazar gecesi, tavsiyeme karşı gelerek, bundan sonraki hareketinin ne olması gerektiğini komutanlarına sormak için bir savaş konseyi topladı General Meade."

Genellikle Başkan'ın oturduğu sandalyede oturuyordu Seward; dizlerini çenesinin altına çekmişti. Aklında başka şeyler vardı Se-

ward'ın. Başkan'ın aksine, Meade'in işe yaramaz biri olduğuna çoktan kanaat getirmişti. Potomac Ordusu'na atanan Birlik generalleri, şaşmaksızın, korkak ya da daha beteri oluyordu.

Önlerinde bekleyen çok daha büyük bir tehlike görüyordu Seward. Bir önceki gün, New York City'de, iyi örgütlenmiş bir çete, Cumhuriyetçi belediye başkanının evini harabeye çevirmişti; askere alma dairesi de dahil olmak üzere, bir düzine binayı ateşe vermişlerdi; düzinelerce zenciyi öldürmüşlerdi; ulusal muhafızlardan bir yüzbaşıyı asmışlar ve Polis Şefi'ni ağır yaralamışlardı. Sonra da, Ninth Avenue'nun yanı sıra First Avenue'da da, 11. Street ve 14. Street arasına barikatlar kurmuşlardı. Tüm bunları Conscription Act'e duydukları öfkeyi göstermek için yapmışlardı. Şafak vaktinden beri, neredeyse tümü İrlandalılardan oluşan bu çeteyi kontrol edebilecek tek kişi olan, arkadaşı Başpiskopos Hughes'a, nafile bir çabayla haber göndermeye çalışıyordu Seward. İrlandalıların çoğu, Birleşik Devletler'e henüz yeni gelmiş olmalarına rağmen, hem zencilerden hem de Cumhuriyetçi Hükümet'ten nefret ediyordu. Genellikle, Başpiskopos ve Vali kontrol altında tutuyordu onları. Fakat, hakikaten de çok kurnaz biri işin içine girmişti bu sefer. Mevcut New York milisi Gettysburg'e gitmek için eyaleti terk ettiğinde, çete saldırıya geçmişti. Şehrin yüz elli bin polisi kısa zamanda şehir dışına yollanmıştı; demiryolu ve tramvay hatları aksatılırken, telgraf ofisleri zapt edilmiş ve telgraf telleri kesilmişti. Şehir, eyaletin geri kalanından ve ülkeden özenle yalıtılmıştı.

Bu kayda değer derecede iyi gerçekleştirilmiş ihtilalin ardında kimin olduğunu bir türlü çıkaramıyordu Seward. Vallandigham'ın şehirde olduğuna dair bir söylenti vardı; ama bu Copperhead demagogun böylesine büyük bir şehri devirebilecek kabiliyeti olduğundan şüphe duyuyordu Seward. Fakat, kimin vardı ki? Yoksa, her gün hükümeti, zencileri suçlayan ve asker alımlarını eleştiren *Daily News* ve *World* gibi gazetelerin galeyana getirdiği bir tebaanın kendiliğinden bir isyanı mıydı yalnızca bu?

Hayli keyfi kaçmış bir halde, Demokrat-Birlikçi Başkan olarak Lincoln'ün tercih ettiği Vali Seymour'a kendisinin ve Thurlow Weed'in yapmış olduğu gizli önerileri düşündü Seward. Çok şükür, Seymour'ın kibirli ve sıkıcı biri olduğu ortaya çıkmıştı; Seward'a göre, son derece itici bir bileşimdi bu. Daha da beteri, 4 Temmuz'da, New York Müzik Akademisi'nde toplanan büyük bir kalabalığa, hükümetin gece yarısı tutuklamalarından, gazetelerin ka-

patılmasından, *habeas corpus*'un geçiçi olarak yürürlükten kaldırılmasından ve jüri tarafından yargılanma hakkıyla vatandaşlık haklarının çiğnendiğinden bahsetmişti Seymour. Vali kibriti güzelce çakmış ve şehir alev almıştı.

Lincoln şimdi de McClellan'la karşılaştırıyordu Meade'i; bunun Meade için sonun başlangıcı olduğunu düşündü Seward. "Meade de aynı yanlışları yapıyor. Bir konsey toplamak gibi. Tarihte, savaşmak isteyen tek bir konsey dahi olmadığı konusunda uyarmıştım onu; korkarım, onun topladığı konsey de bir istisna değil."

Odaya Stanton girdi. "Sizinle görüşebilir miyim, sir?"

Lincoln ofisine geçti; Stanton da onu takip ederek, ardından kapıyı kapadı. Masadaki meslektaşlarına baktı Seward. "Başkan'ın arkasından gayri resmi bir konsey düzenleyelim haydi. Bu sabah itibariyle, buradaki kaç kişi Vallandigham'ı kurşuna dizmiş ya da belki asmış olmamız gerektiği konusunda benimle hemfikir?" Seward'ın sorusuna verilen cevap tam anlamıyla kana susamış bir cevaptı. Chase bile Başkan'ın anlaşılmaz yumuşaklığını sert terimlerle eleştirmeye koyuldu. Lincoln ve Stanton odaya geri döndüğünde, Kabine üyeleri New York City'den gelen haber ve dedikodu parçalarını anlatıyorlardı birbirlerine.

Stanton'a kötü bir haber mi var diye sordu Usher. Soluk soluğa olumsuz bir yanıt verdi Stanton. Ardından, Lee'nin çoktan Potomac'tan geçip, Virginia'ya girmiş olduğu söylentisinde herhangi bir doğruluk payı var mı diye sordu Welles. "Lee'nin hareketleri hakkında hiçbir şey bilmiyorum" dedi Stanton.

"Ben biliyorum" dedi Başkan ve Stanton'a sert bir bakış attı. "Eğer Lee tüm askerlerini nehrin diğer yakasına henüz geçirmemişse bile, yakında geçirmiş olacaktır." Yeniden Stanton'a döndü Lincoln. "Halleck'i görmek istiyorum. Savaş Bakanlığı'nda." Tek kelime etmeden, odayı terk etti Stanton.

Seward, "New York City'deki ayaklanmayla ilgili olarak" diye söze girmişti ki, Lincoln onun sözünü kesti.

"Bu toplantıya devam edecek havada olduğumuzu sanmıyorum; en azından *ben* değilim. Elimde iki yanardağ var şimdi."

"Vali Seymour'ın" diye sordu Bates, "askere alımların New York City'de belirli bir süre için durdurulması ricasına nasıl cevap vermeyi planlıyorsunuz?"

"Bilmiyorum" dedi Başkan ve Beyaz Saray'ın çimenliklerinin yarısına kadar onunla beraber yürüyen Welles'la birlikte odadan

ayrıldı. Welles tam Deniz Kuvvetleri'ne dönmek üzereyken, Lincoln durdu ve Welles'ın kolunu tuttu. "Bay Welles, aşırı derecede tuhaf bir durum var ortada. Bir yerlerde bir sadakatsizlik söz konusu. General Meade'e, Lee'nin peşine düşmesi ve onu devre dışı bırakması için tarafımızdan baskı uygulandı. Fakat, generallerinden yalnızca bir tanesi acele bir saldırıya olumlu bakıyordu. Bu ne demek oluyor, Bay Welles? Tanrım, ne demek oluyor bu?"

"Meade'e saldırıya geçmesi için doğrudan bir emir verdiniz mi hiç?"

"Onu zorladım. Teşvik ettim. Zannedersem, Stanton da aynısını yaptı. Halleck daima Meade'den haber almayı bekliyordu."

"Meade'in, demiryoluyla yalnızca dört saat uzağındaydı Halleck. Neden Gettysburg'deyken onun yanına gidip, saldırıya geçmesi gerektiğini söylemedi ona?"

Lincoln cevap vermedi. Parlak güneş ışıkları yüzünü her zamankinden de çok solduruyordu ve göz yuvarları kocamandı şimdi.

"Sir, sorunun General Halleck olduğunu düşünüyorum. En iyi ifadeyle, tembel biri o. En kötü ifadeyleyse, yetenekli değil."

İçini çekti Lincoln. "Halleck benden daha iyi biliyor. Asker kökenli biri o; askeri bir eğitim almış. Buraya bana askeri tavsiyelerde bulunması için getirttim onu. Onun ve benim görüşlerim arasında büyük bir fark olduğu doğru. Gene de, asker biri olmayan benim ona boyun eğmem, onun bana boyun eğmesinden daha iyi."

Başkan'ı onaylamadığını ifade ederek, başını salladı Welles. "Size katılmıyorum, Bay Başkan. Benim şimdiye dek duyduğum *hiçbir* fikri yok Halleck'in. Ortaya hiçbir şey çıkarmıyor. Sizin aklınızdaysa, askeri ve siyasi tüm kollarıyla, ayrıntılı bir haritası var savaşın. Yol gösterilmesi gerekenlere yol göstermekten asla çekinmemelisiniz."

Welles'ın bu sözlerinden hiçbirini duymamış gibi görünüyordu Lincoln. Sanki kendi kendine konuşurcasına döküldü kelimeler ağzından. "Vicksburg'ün düştüğü, Potomac'ın taştığı ve Lee'nin nehri geçebilmek için ümitsizce suların alçalmasını beklemekte olduğu haberini aldığımızda, isyanın sonunun gelmiş olduğunu görüyordum. Ama generaller, Lee'ye saldırmama kararı için oy kullandılar ve şimdi savaş devam ediyor... ve devam ettikçe edecek."

Derken, ansızın döndü Lincoln ve tek başına Savaş Bakanlığı'na doğru yola koyuldu. Welles da karşıdaki Deniz Kuvvetleri'ne geçti. Bayan Lincoln'ün ineği möledi. Bucktail'lerden biri susmasını iste-

di inekten. Bunaltıcı bir sıcak vardı. Yaz havasını sivrisinekler doldurmuştu.

Nicolay Batı'ya doğru yola çıkmak üzere hazırlanırken, Robert Lincoln, Nicolay'ın ofisine girdi. Hay, Nicolay'ın ofisine taşınmıştı bile. "Nihayet, Prens burada!" diye haykırdı Nicolay.

"Nerelerdeydin?" diye sordu Hay.

"Ayaklanmanın ortasında kaldım. En azından başlangıcının. Şans eseri, Fifth Avenue Hotel'de kendine ait bir faytonu olan bir arkadaşım vardı. Çete, araba geçişlerini durdurmadan önce, şehrin içinden geçirerek, feribota ulaştırdı beni. Baltimore'a giden son vagonlardaydım." Biraz kıskançlıkla, Robert'ın otuz yaşında gibi göründüğünü düşündü Hay ve bir Boston Brahmanı gibi konuşuyordu. "Neredeler?"

Hay'e küçük bir anahtar vererek, "Baban her zamanki gibi Savaş Bakanlığı'nda" dedi Nicolay. "Bu anahtar ufak kasanın. Kaybetme onu." Robert'a döndü Nicolay. "Ve annen de Soldiers' Home'da. Daha iyi olduğunu söylüyorlar. Enfeksiyon geçiyor."

"Her şey aynı anda oluyor burada."

Şen bir edayla, "Asla boş bir gün geçirmemeye çalışıyoruz" dedi Hay.

"Şehir bir yaz mevsimi için çok kalabalık, öyle değil mi?" Gazete yığınını inceledi Robert. Birlik'in dört bir köşesinden gelen gazetelerdi bunlar; tabii ki Richmond'dan da.

"Vicksburg" dedi Nicolay, bir hayli hoşnutça. "Muzaffer başkanı desteklemek için tüm yüreksizler şehre geldiler."

Müşterek tanıdıklarının nasıl olduklarını sordu Robert; ama Hay, Robert'ın yalnızca bir kişiyle ilgilendiğini biliyordu: manifatura kralının kızı; bu yüzden, derin bir nefes alarak, "Bayan Hooper bu ay evleniyor" dedi.

Güçlükle yutkundu Robert. Bay Watt oralarda mı diye sordu; Bay Watt'un orduya yazılmış olduğunu söylediler ona.

"Ayaklanmayı ne başlattı?" diye sordu Hay.

"Kim bilir?" Bulanık konuşuyordu Robert; aklı başka yerde, Georgetown'daydı. "İlk başta, düzenli görünüyordu. İrlandalılar şehirdeki her zenciyi öldürmeye kararlıydılar. Ah, onlar hayvan!"

Haylazca, "Zenciler mi?" diye sordu Hay.

"Hayır, İrlandalılar. Kahrolası ayyaş Katolikler!" Tam bir Boston Brahmanı'ydı Robert. "Zengin adamın savaşı ve fakir adamın kavgası diyorlar buna."

"Şimdiye dek yanılmış sayılmazlar" diye karşılık verdi Nicolay. "Başka birinin onun yerine savaşa gitmesi için ödeyecek üç yüz doları var diye, birinin savaştan uzak durmasına göz yummak muhakkak ki adil değil. Bela çıkacağı kesin."

"Bela *çıktı*" dedi Robert. "Sokak lambalarına asılan tüm o insanlarla, Fransız İhtilali'ne benziyor orada yaşananlar." Robert'ı babasına götürecek faytonun hazır olduğunu söyledi Edward. "Bense, savaşmama izin verilmesi için üç yüz dolar *verirdim*."

"Annene ver" dedi Hay. "Göz açıp kapayıncaya kadar orduya katılmana izin verir." Çok ileri gittiğinin ürpererek farkına varmıştı Hay. Fakat Robert yalnızca bir kahkahâ attı ve odadan ayrıldı.

"Bu hiç de nazik değildi." Nicolay kaşlarını çattı.

"Özür dilerim. Kendime hâkim olamadım. Her neyse; Robert'ın, Madam'ın gizemli para toplama yöntemlerinden haberi olduğunu sanmıyorum. Ne tuhaf, her ikisine de ne kadar az benziyor Robert."

Üzerindeki tüm topluiğnelerin çıkartılmış olduğu Pennsylvania haritasını asıldığı yerden indirdi Nicolay. "Bence tam bir Todd o."

Birdenbire, Springfield'a yaptığı son seyahatte Herndon'la yaptığı bir sohbeti hatırladı Hay. "İhtiyar Herndon, Ancient'ın gayri meşru olduğuna dair söylentilerin doğru olmadığına inandığını; fakat Ancient'ın ta kendisinin, Herndon'a, asıl *annesinin* –Hanks adında biriymiş– gayri meşru ve Virginia'lı bir asilzadenin kızı olduğunu anlattığını söylüyor."

"Başka hiç kimsenin duymadığı dedikodular patlatmakta üstüne yok Bay Herndon'ın." Başkan'ın iş ortağına dostane bir gözle bakmıyordu Nicolay.

Hay düşünceliydi. "Yalan söylediğini zannetmiyorum. Ama, tahminlerde bulunmaktan hoşlanıyor. Ancient'ın büyükbabasının kim olduğunu bildiğini düşünüyor; ama bunu Herndon'a asla söylemezmiş."

"Hiçbir şey değilse, bilgedir Ancient."

"Bu yüzden, gizemli büyükbabanın, köleliğin o büyük savunucusu, aristokrat John C. Calhoun'dan başkası olmadığı görüşünde Herndon."

"Tanrı yardımcımız olsun!" Nicolay dehşete düşmüştü.

"'Birbirlerine' dedi Herndon, 'benziyorlar bile.' Bu senin kitabın için mi; yoksa benimkine mi alayım?"

Hay ve Nicolay'ın kendi başlarına Lincoln'ün biyografisini yazma hayalleri vardı. Son zamanlarda, birleştirilmiş bir çabayla ortaya çıkacak tek bir kitabı tartışıyorlardı.

Nicolay, masasının üstünü kapadı. "Dünyaya Abraham Lincoln'ün gerçekte bir hiç olduğunu anlatma görevi, bu asil görev, ikimize düşmeli, John. Bu da, Billy Herndon'ı bu işin dışında bırakmak zorunda olduğumuz anlamına geliyor."

"Fakat, Nico, onun gerçekte kim olduğunu biliyor muyuz ki? O gerçekte kim?"

"Bildiğimiz kadarını biliyoruz, ki bu da epey bir şey, bence."

"Merak ediyorum" dedi Hay. "Gizemli biri Tycoon ve büyük bir sır."

"Diğer herkesten daha zeki olduğu için. Bunda gizemli hiçbir yan yok. Anahtar nerede?"

"Burada, saat cebimde."

"Onu iyi koru ve Cumhuriyet'i de."

"Ölene dek, Nico."

Lincoln'le beraber Başkan'ın Ofisi'nde oturmuş, Seward'ın New York'tan gelen son delegasyonu içeri almasını bekliyordu Hay. Altın çerçeveli gözlüğü burnunun ucunda, pencere eşiğine oturdu Lincoln ve Artemus Ward'dan bir bölüm okumaya başladı: "'Ne bu ülkede hiç bulunmamış, İrlanda'da yaşayan herhangi bir beyefendi, ne de atalarımız askerlik yapmak zorundadır.'" Kıkırdadı Lincoln ve gözlüğünün üzerinden Hay'e baktı. "Devlet adamı tınısı var bu sözlerde." Sonra okumaya devam etti. "'Askerlik süresi üç yıl ama, iki yerde askere alınmış bir erkeğin altı yıl askere gitme hakkı var. Kocası California'da olan fakir bir dulun oğulları askerlikten muaf değil; fakat Vermont Central Railway'de deposu olan bir erkek muaf.'" Başını arkaya atarak, kahkahalara tutuldu Lincoln. Tycoon'un iyileşme gücüne hayret ediyordu Hay. Bu olağanüstü motorun çalışmasını sağlayan ateş her ne ise, yakıt olarak kahkahayı kullandığı takdirde söndürülemez olduğu aşikârdı. "'Zır deliler, daimi konuşmacılar, tahta bacaklar ve sahte dişlerle doğan kimseler, kör erkekler ve kasten John Tyler'a oy vermiş olanlar da öyle.'" Edward kapıyı açıp, ciddiyetle, "Dışişleri Bakanı, Senatör Morgan ve New York'tan Bay Samuel J. Tilden" diye anons ettiğinde, hem Hay hem de Lincoln kendine hâkim olamayarak, kahkahalarla gülmekteydi.

Seward kahkahaları duymuştu; içeri girince Artemus Ward'ın bir kopyasını gördü. Başkan'a, "Sizden sonra ben de isteyeceğim bu kitabı" dedi.

"Size söylememe izin verin ki, kuvvet verici bir ilaç bu. Başkan Tyler öldü, öyle değil mi?"

"Bir sene önce Ocak ayında, Richmond'da. İsyancıların kongresine daha yeni seçilmişti. Bay Başkan, tanıyor olduğunuz Senatör Morgan ve henüz tanımadığınız Bay Tilden'ı size takdim etmeme izin verin."

İki adamın da elini sıktı Lincoln ve ufak tefek, zayıf, elli yaşlarında ve sinekkaydı tıraşlı biri olan Tilden'a, "Siz Martin Van Buren'ın iş ortaklarından biriydiniz..." dedi.

Masadaki her zamanki yerine kurulurken, araya girerek, "*Kendisi* öleli bu ay bir sene oluyor" dedi Seward.

"Bunu biliyorum, Vali." Tilden'a döndü Lincoln. "Bay Van Buren'la beraber çalışmıştınız, değil mi?"

"Başkanlığı boyunca elimden geldiğince yardım ettim kendisine. Onun için, pek çok dava dilekçesi yazdım." Bir geğirtiyi bastırdı Tilden. Akut ve kronik hazımsızlığın Bay Tilden'ı bir bakan adayı olarak saf dışı bırakmış olmasına rağmen, sahnenin arkasında usta bir manipülatör olmasına mani olmadığına dair Seward'ı temin etmişti Senatör Morgan.

"Kırk sekiz seçimlerinde, Van Buren'ı desteklemedim ama, sonradan da açığa çıktığı gibi, hepsinin içinde apaçık en iyisiydi o. Ve bir zamanlar, zencilerin oy hakkını da savunmuştu." Lincoln kıkırdadı. "Tepeden tırnağa bir Van Buren adamı olan Yargıç Douglas'a bunu okuduğumda, fenalık geçirecek zannettim. Muazzam bir kalabalığın önünde, 'Bunu nerede söylemiş?' diye sordu. Böylece, söz konusu sayfanın açık olduğu kitabı Douglas'a verdim ve Yargıç, 'O kahrolası kitapla ilgili hiçbir şeyi istemiyorum' dedi ve yere fırlattı kitabı."

Lincoln'ün birkaç hatırasını daha anlatmasına müsaade etti Seward; sonra, toplantının konusunu açtı. "Başpiskopos Hughes ve ben, çeteyi ayaklanmanın üçüncü gününde durdurmayı başardık." Başpiskopos'u öylesi bir telgraf bombardımanına tutarak, Yüce Kardinalleri'ni, dinine bağlı insanları, çoğu İrlandalı, beş bin kadar kişiden oluşan bir kalabalığı paylayıp yatıştırdığı Madison Avenue'daki evine çağırmaya mecbur etmiş olduğu için tüm övgüyü kendisinin hak ettiğini düşünüyordu Seward. Sonuç olarak, şehir sakindi... şimdilik.

"Şimdiki tehlike, Bay Başkan" dedi Senatör Morgan, "askere alma dairelerinin yeniden açılması. Vali Seymour, göçmenleri yatış-

tırmak için elinden geleni yaptı ama, şeytani bir ruh hali içindeler. Asker alımlarının şehirde hiç değilse erteleneceğini ifade ettiğiniz açık bir beyanat vermenizi istiyor sizden."

"Vali'nin bu dileği asla gerçekleşmeyecek, Senatör. Eğer askere alımları bir eyalette ertelerseniz, diğer eyaletlere, onların da erteleme hakkı elde edebilecekleri fikrini vermiş olursunuz."

"Ne var ki, askere alımları dayatmaya kalkıştığınız takdirde, şehrin yeniden patlayacağının farkındasınızdır." Lincoln'ün yüzünü dikkatle inceliyordu Tilden; bir avukat bir diğerini süzüyordu.

"Askere alımları *ben* dayatmıyorum, Bay Tilden. Kongre dayatıyor. Conscription Act çok tartışıldı ve gözden geçirildi. Mükemmel bir yasa değil. Anayasa da mükemmel değil. Ama en azından, neredeyse oybirliğiyle Meclis'ten geçirildi Conscription Act. Kanun budur ve ben de onu uygulamak zorundayım." Lincoln'ün şu anda ve kendine has şekliyle, ses tonunu yumuşatması gerektiğini düşündü Seward. Fakat Seward'ı şaşırtıp, daha bile sertleşerek, yasal bir dil kullanmaya başladı Lincoln. "Bunu sağlamak için, on bin piyade şu anda New York City'ye doğru ilerlemekte. Ayrıca, birkaç topçu sınıfı bataryası da."

"Şehirde sıkıyönetim mi ilan edeceksiniz?" Lincoln'ü yokladı Tilden.

"Aslında, Bay Tilden, savaş zamanı olduğundan, tüm Birlik bir çeşit sıkıyönetim altında. Sizin, Vali Seymour'ın ve birtakım başka Demokratların, Anayasa'yı yerle bir ettiğimizi düşündüğünüzü biliyorum. Fakat tek yapmaya çalıştığımız, Anayasa'yı ve ulusu kurtarmak." Lincoln'ün nihayet uzlaşmacı bir telden çalması Seward'ın içine su serpmişti. "Vali'ye deyin ki, sadık kalınmasını istediğim ilke, askere alımların devam etmesidir; ancak aynı zamanda herhangi büyük bir yanlıştan sakınmak için..." dedi ve sert bir kelime bulmak için duraksadı Lincoln; Seward'ın fazla sert olduğunu düşündüğü bir tane buldu da. "...*şaşmaz* yöntemler uygulanması da gerekmektedir."

"Bu" dedi Tilden, Lincoln'ün attığı yemi yoklayarak, "New York'un askere alım idaresine belirli bir esneklik vermek olarak mı yorumlanmalı?"

"Böyle bir şey söylemedim *ben*. Ama sözlerime atfedilen her yorumu kontrol edemem."

Başını sallayarak, "Evet" dedi Tilden. Seward memnundu. İki seçkin avukat birbirini anlamıştı.

Ne var ki, Senatör Morgan meseleyi çözememişti. "Demagoglar üç yüz dolarlık muafiyete karşı feryat ettiklerinde ne diyeceğiz? 'Zenginin parası fakirin kanına karşı' diyorlar. Şehirde pek çok komünist düşünce olduğunu biliyorsunuz; böylesi düşünceleri alevlendiriyor tüm bunlar."

"Bir ordunuz olması için, elinizde öncelikle erkekler olması gerek." Makuldü Lincoln. "İdeal olanı, bu kişilerin gönüllüler olması. Aksi takdirde, zorunlu askerliğe başvurmak zorundayız. Ne de olsa, diğer ülkeler, monarşilerin yanı sıra cumhuriyetler de, zorunlu askerlik uyguluyorlar. Muafiyet yeterince adil bir uygulama gibi görünüyor bana. En azından, Hazine'ye para getiriyor ki, bu da savaşa yardım ediyor."

Senatör Morgan aldığı cevaptan hoşnut değildi. "Yüksek Mahkeme Conscription Act'in Anayasa'ya uygun olup olmadığını tespit edene dek neden bekleyemiyorsunuz ki?"

"Çünkü zamanım yok, Senatör. Her geçen gün daha da zalimleşiyor savaş. İsyancılar yürüyebilen her erkeği askere alıyorlar ve sığırlar gibi katledilmeleri için meydanlara salıyorlar onları. Sahip olduğumuz daha fazla nüfusla, yasalara uygun bir askere alma yöntemi uyarınca yeterli bir ordu toplayamayacak kadar yozlaştık mı biz?"

"Öyleyse, Yüksek Mahkeme'nin hükmünü vermesini beklemeyi reddediyorsunuz, sir?" Şimdi çok gergindi Morgan.

Ortada anlaşılır hiçbir sebep olmaksızın gülümsemekte olan Lincoln'e baktı Seward. "Sir, hiç kimseyi beklemeyeceğim. Tartışma zamanı geçti. Bu hoşunuza gitmiyorsa, kimin daha güçlü olduğunu bekleyip görmek zorunda kalacağız öyleyse."

Eklem yerlerinde gayri ihtiyari bir ürperti hissetti Seward. Anın ironisi de büyük haz veriyordu ona. Neredeyse üç yıldır, kendisininki de dahil olmak üzere, binlerce ses bir Cromwell, bir diktatör, bir despot için haykırmıştı ve tüm bu süre zarfında, Beyaz Saray'da en başından beri tek bir amaç güden bir diktatörün, savaşı tek başına istediği gibi yürüten Birlik'in koruyucu bir tanrısının olduğunu hiç kimse tahmin etmemişti. İlk kez, Lincoln'ün siyasi dehasının tabiatını anladı Seward. Etrafında sürüler oluşturmuş, kasılarak yürüyen askeri ve siyasi tavuskuşlarının huzurunda tevazu nöbetlerine tutulan, şakacı, ürkek bir taşra avukatından ötesi olduğundan kimsenin şüphe etmesine izin dahi vermeksizin, kendini mutlak bir diktatör yapmayı başarmıştı Lincoln.

İki New Yorklu da uğraşmakta oldukları ya da onlarla uğraşmakta olan kişinin kim olduğunu sezmiş gibi duruyordu. Senatör Morgan sessizliğe gömülürken, Bay Tilden hafifçe geğirdi. Derken, odadaki havayı canlandırmak için, Artemus Ward'dan bir iki sayfa okudu Başkan.

Toplantı sona erdiğinde, Tilden başını kaldırıp Lincoln'e bakarak, "Bay Van Buren bu savaştaki kararlılığınıza ve genel* muhakemenize büyük saygı duyardı" dedi.

Aşikâr olan şakayı yapmaya karşı koyamadı Lincoln. "Her şey göz önüne alındığında, 'genel' muhakemem oldukça kötüydü. Fakat, kararlı olduğum doğru. Bay Van Buren'ın bunu takdir etmiş olmasına memnun oldum."

Bu şakayı göz ardı ederek, "Kendisinin başkanlığını tarif etmek için bir zamanlar kullanmış olduğunuz bir sıfatı hatırladığında" dedi Tilden, "çok eğlenmişti Bay Van Buren."

Lincoln kaşlarını çattı. "Neydi o sıfat?"

"'Monarşik', Bay Başkan. Bu kelimenin sizden gelmesi çok eğlendirmişti onu. Nihayetinde, onu geçmeye meyilli olduğunuzu hissetmişti Bay Van Buren."

Beyaz dişlerinin tümünü açığa çıkaran bir kahkaha attı Lincoln. "Eğer ben monarşiksem, tacı başıma yerleştiren, içinde bulunduğumuz zamandır. Her neyse; savaş kazanıldığında, çok uzun sürmez, tacımı ve muhtemelen, kellemi de kaybedeceğim. Ve açıkçası, aramızda kalsın ama, ikisinden de fazlasıyla sıkıldım."

Böylesi bir hükümdar, asasını nasıl *bırakırdı*? Solunda Senatör Morgan, sağında Bay Tilden'la Köşk'ün ana merdivenlerinden aşağıya inerken, bunu merak ediyordu Seward.

Düşünceli bir edayla, "İyi niyetli birine benziyor" dedi Tilden, "Bay Lincoln."

"Ah, Bay Tilden!" Seward haykırdı, "İnanın, bu konuda sizi temin edebilirim! Bay Lincoln'ün niyeti hakikaten de çok iyidir. Aslına bakarsanız, burada Bay Lincoln'ün niyetinden başka bir şey yok."

* İngilizce'de, "general" sözcüğü hem genel hem de general anlamına gelir; yazar burada "general" anlamı üzerinden bir oyun yapıyor. (ç.n.)

Otuz Üç

Soğuk, gri bir günün öğleden sonrasında, Grover's Theater'ın perde arkasında hazır bulunuyordu David. Bugünlerde şehrin kenar muhitleri, bilhassa da zenci bölgeleri ve Navy Yard çevresinde salgın olan çiçek hastalığına yakalandığını söylemişti Bay Thompson'a. Aslında sapasağlamdı David; ama ekim ayını kendine ayırmaya karar vermişti. Bir miktar para biriktirmişti. Kız kardeşlerinden ikisi –yoksa üçü müydü?– evden ayrılıp, evliliğe ya da evlilik görünümünde bir yaşam şekline yelken açmış olduklarından, daha sessiz bir yer haline gelmiş evinde yaşıyordu şimdi yine. Jambon-Hanım ona kızgın olmasına rağmen, ona emeğinin para olarak değil, başka yollarla ödendiği Marble Alley'de yapılacak tuhaf işler vermesi için Sal Austin'e güvenebilirdi daima. Bay Ford'un tiyatrosu dışında, zaman zaman da, bir önceki hafta büyük bir heyecanla açılan, 13. Street ile 14. Street arasında kalan E Street'teki National Theater'ın harabelerinden yapılmış yepyeni bir tiyatro olan, Bay Grover'ın yeni müessesesinde de çalışıyordu David. New York'un batısından gelen bir Yankee olmasına rağmen hoş biriydi Bay Grover. David'in adını bilen bir Maryland'li olan Bay Ford'un aksine, Bay Gover simasından tanıyordu David'i. Kulis girişi, E Street'in arkasındaki dar bir sokaktandı. Önümüzdeki akşam sahnelenecek olan oyunun sahne dekoru dört tekerlekli arabasında duruyordu hâlâ. David'in hayran olduğu iki aktör olan E. L. Davenport ve J. W. Wallack, en şaşalı anı, Charlotte Cushman'ın, David'in en az, yaşlıca bir kısrağa benzeyen bir trajedi aktrisi olan meşhur Bayan Cushman kadar hoşlanmadığı bir oyun olan *Machbeth*'te Leydi Machbeth'i canlandıracak olduğu tek bir hayır gösterisi olacak bir sezona girişmişlerdi ve ne zaman Washington'a gelse, daima Bay Seward'ın evinde kalırdı Bayan Cushman. Şayet Bayan Cushman daha az çirkin, Bay Seward da daha genç olsaydı, bir skandal yaratırdı bu durum. Durum şimdiki gibiykense, hiç kimsenin umurunda değildi bu.

Kuliste, daha düzenlenmemiş üçüncü perdenin setinin kurulmasına yardımcı olması için David'e seslendi yönetmen. Bir düzine sahne görevlisi, masaları, sandalyeleri yerleştiriyor ve dekoru kuruyordu. Boyanmış panolar hem zengin hem de egzotik bir ese-

rin söz konusu olduğu izlenimini bırakıyordu insanda. Tiyatronun arka kısımlarında yanan gazyağı lambaları, ipleri, yüksek ve tehlikeli geçitleri, yığınla mobilya ve sahne dekorlarını açığa çıkarıyordu. Pahalı gaz ışığı, yalnızca temsil boyunca kullanılıyordu.

Perde şimdi açılmış olduğundan, kulisten yayılan soluk ışığın altında perili gibi görünen tiyatronun yeni ve yeniden biçimlendirilmiş iç kısımlarını ancak seçebiliyordu David. Olağan zamk ve talaş kokusuyla ucuz boya kokusu yerli yerindeydi; sonralarıysa, terlemiş aktörlerin ve parfüm sürünmüş aktrislerin ağır kokusu ve bir temsil boyunca her şeyin üzerine siner gibi duran o kuvvetli ve hoş toz kokusuyla karışan kalsiyum ışığının ekşi, yanmış oksijen kokusu duyulacaktı oyun süresince. Tiyatro kulisinin tadına ve bu defa, sahne önündeki seyirciliğin tadına da bir türlü doyamıyordu David.

Artık, Bay Ford'un devamlı sahne görevlilerinden biri olan Edward Spangler'la beraber çalışıyordu David. "Ama çocukların bu gece burada biraz yardıma ihtiyaçları vardı; bu yüzden, Bay Ford da başını diğer yana çevirdi." Ağır konuşan bir Maryland'liydi Spangler; yüzü içkiden kıpkırmızı olmasına rağmen, çok güvenilir ve pek aranan biriydi.

Spangler'ın, yeşil kağıttan yaprakların tahtadan, nazik bir kafese zamklanmalarından oluşan bir çardağı düzenlemesine yardım etti David. Gazeteleri neredeyse hiç okumayan ve bir haftadır da tiyatrolardan uzak kalmış David, "Oyun ne?" diye sordu.

"*The Pearl of Savoy*; her ne demekse artık. Sanırım, dokuz sahne değişimi var. Ve bu perdede bir at olsun istiyorlar; ama geçen hafta olanlardan sonra, Bay Grover'ın onlara izin vereceğini sanmam."

"Ne oldu ki?"

"Şey, bir atı sahneye salarsan ne olursa, o oldu."

Halden anlayan bir edayla kıkırdadı David. "Forrest, Shakespeare'in oyunlarını burada oynarken görmüştüm bunu."

"Bu gece böyle bir şey görmek istemiyorlar. Bu yüzden, kadın kahraman, 'Baksanıza, akşam karanlığında beyaz bir at! Gidip, ona binmeliyim' demekle yetinecek. Ah, bunu görmelisin." Islık çaldı Spangler.

"Kim o kadın?"

"Davie, isimlerini hiç bilmem. Yalnızca görünüşlerini beğenir ya da duruma göre beğenmem. Ford'un tiyatrosunda iş ister misin?"

Başını evet anlamında salladı David; dikkatle sağ köşeye yerleştirdi çardağı. "Thompson's Drug Store'dan biraz izin aldım. Bay Thompson hasta olduğumu sanıyor, ki öyleyim de; onun eczanesi beni hasta ediyor."

Spangler'ın, "Bu işi sakın bırakma" diye onu uyarması David'in sinirine dokunmuştu. Öyle görünüyor ki, 15. Street'teki bir eczanenin arka odasında kalfa olarak geçirilecek bir ömür, tanıdığı herkese kusursuz görünüyordu. Hiç değilse, ayrılıkçı arkadaşları, David'in başka bir hayatı olduğunu da biliyorlardı; ama kendisi de bir ayrılıkçı olmasına rağmen, Gece Süvarileri ve Albay Bay Henderson ve Surrattsville hakkında hiçbir şey bilmiyordu Spangler. Yalnızca David'in toplumsal konumuna uygun, iyi bir işi olduğunu biliyordu Spangler ve bu işi bırakmaması gerektiğini.

Şu anki işi ve sınırlı imkânları gibi hassas bir konuya girmek istemeyerek, "Ford's Theatre'da ne oynuyor?" diye sordu David.

"İhtiyar Junius Brutus'un oğlu oynayacak iki hafta boyunca; ilk gösteri 1 Kasım'da başlıyor. Bu oğlanın babasını pek severdim. Aslına bakarsan, Johnny daha bir çocukken, Baltimore yakınlarındaki Cockeysville'deki evinin çoğunu ben yapmıştım babası için."

"Bu çocuk gerçekten dünyadaki en genç yıldız mı?" diye sordu David. Yosun kaplı, taştan bir duvar gibi görünen dekoru sahnenin sağ tarafındaki yerine taşıyorlardı şimdi.

"Biliyorsam namerdim, Davie. Neden sordun?"

"Geçen bahar burada sahne aldığı zaman böyle yazıyordu tabelada. *III. Richard*'da oynadığında izlemiştim onu. Ne var ki, o sakal ve takma burunla, kaç yaşında olduğunu anlayamamıştım."

"Şey, zannedersem, bir yıldız o. Babası gibi değil. Öncelikle, İhtiyar Junius Brutus Booth hayatımda gördüğüm en iyi ve muhakkak ki, en çılgın aktördü; genç Junius Brutus ise bir yönetmen olarak gördüğüm en cimri insan. Ailenin gerçek aktörü Edwin; Johnny ise yalnızca... Johnny işte. Zannedersem, şimdi yirmi üç ya da yirmi dört yaşlarındadır. "

Ansızın, sahip olabileceği mesleği düşündüğünde, bedenine saplanan o her zamanki sancıyı hissetti David. Ne zaman aktörleri, özellikle de genç ve yakışıklı olanlarını düşünse, en şiddetli haline bürünüyordu sancı; çünkü bu aktörler yalnızca aktrisleri tanıyıp, onlarla beraber çalışmakla kalmıyor, bütün kızlar onlara hayranlık da duyuyordu. Nisan ayında, Grover's Theatre'da gerçek bir başarı yakalamıştı John Wilkes Booth ve şehrin genç hanımları haf-

talar boyunca dükkânlardan onun fotoğrafını alırken, başka hiçbir şeyden de söz etmemişlerdi.

Ne var ki, Spangler, İhtiyar Booth'tan bahsetmeyi tercih ediyordu. "Onun gibi bir başkası görülmedi sahnelerde; hiçbir yerde görülmedi. Baltimore'dan değildi; kırk yıldan fazla bir zaman önce buraya yerleşmiş bir İngiliz'di. On çocuğu vardı ve ömrü boyunca hiçbir canlıya zarar vermedi."

Arka cebine uzandı Spangler ve ev yapımı, mısır viskisiyle dolu yassı bir şişe çıkardı cebinden. Şişeden ufak bir yudum aldı David; ama bu kadarı bile boğazını yakmaya yetmişti. Spangler şişeyi ağzına dikti. Her zaman içki içiyor olmasına karşın, çalışırken asla sarhoş olmazdı. "İhtiyar Junius Brutus, çiftliğinde her türlü hayvanı beslerdi; ama bir tavuğu dahi öldüremezdi. Batı'dayken, bir keresinde, bir tarlada bir yığın kuş ölüsü buldu ve onlara bir mezar kazması için bir mezarcı bulup, bir cenaze töreni düzenlemesi için de bir vaiz ayarladı."

"Deli miydi bu adam?"

Spangler kaşlarını çattı ve kocaman bir kapının neredeyse üzerlerine devrilmesine sebep olacak kadar sertçe bir kenara itti David'i. Başaktörlerden hangisinin gelmiş olduğunu görmek için etrafına bakındı David. Fakat şimdiye dek, branda bezinin arkasındaki kulislerde makyajlarını yapmakta olanlar, karakter oyuncularıydı yalnızca.

İki adam bir İtalyan çeşmesini kurarken, Spangler, "*Kimi* zamanlar deliydi. Ama asil ruhlu biriydi. Hiçbir şeyi öldürmemelisin; çünkü seni sonradan ziyaret edebilirler gibi bir şeyler diyen şu eski Yunan Pie-tah-gorus'a inanırdı. Tiyatroda sarhoş olduğu zamanlarda..." Kıkırdadı Spangler.

Junius Brutus hakkındaki eski bir hikâye geldi David'in aklına. "Şu uzun süre sahnede ölü gibi yatıp, sonra ayağa kalkarak seyirciye, 'Bunu nasıl buldunuz bakalım?' diyen aktör değil miydi o?"

"*Othello*'da." Başını sallayarak David'i onayladı Spangler. "Kılıcı elinde, diğer aktörün peşine düştüğü ve onu gerçekten öldürmeye çalıştığı zamanlar da olurdu; herkes bir olup, onu yatıştırmak için üzerine oturmak zorunda kalırdı."

"Junius Brutus'un hiçbir canlıyı öldürmediğini söylediğini sanmıştım."

"Ayık olduğu zamanlarda böyleydi bu. Sarhoşken terör estirirdi. Bir keresinde öyle kötü olmuştu ki, içkiden delirmek üzereydi;

soyunma odasına kilitlediler onu. Ama elinde bir şişeyle yanına gelip, İhtiyar Junius Brutus anahtar deliğinden bir kamış geçirerek viskiyi kapının diğer tarafından höpürdetirken, kilitli kapının arkasında dikilecek bir dostu vardı."

"Oğlu Edwin kadar iyi bir aktör müydü?"

"Şey, zannedersem, Edwin'den çok daha ilginçti. Bir keresinde, Kentucky, Lexington'da bir at hırsızıyla dost oldu. Ama onu kurtaramadı. Bu yüzden, adam asıldıktan sonra, İhtiyar Junius Brutus hırsızın bedenini eline geçirdi ve öncelikle adamın kafasını kesip, kemikleri kalıncaya kadar pişirdikten sonra bir Hıristiyan defini düzenledi onun için. Ve o günden sonra, ne zaman Hamlet'i oynasa, kafatasıyla göründüğü sahnede daima o adamın kafatasını kullandı."

Hazla ürperdi David. "Düpedüz iğrenç bu."

Başını sallayarak ona katıldığını belirtti Spangler. "Bugüne dek, Hamlet'i her oynayışında, *Edwin*'in de o at hırsızının kafatasını kullanmış olması da iğrenç bir bakıma."

Grover's Theater'ın fuayesinde, tıslayan gazyağı lambalarının altında, Hay ve (iki haftadan kısa bir süre içinde Bayan Sprague olacak) Kate Chase yerlerini almıştı. Geniş kasnaklı elbiseleri içindeki hanımefendiler bir aşağı bir yukarı geziniyorlardı salonda. Bu sezon renkler canlı fakat koyuydu: Çoğunlukla Burgundy kırmızıları ve orman yeşilleri; henüz şen olmasalar da artık tam bir yas içinde olmayan dullar için de en koyu siyahlar. Yeşil kadifeden bir elbise giymişti Kate ve gözlerinin üzerine de çatılmış kaşlar takmıştı. Kate, Hay'e onu önce tiyatroya sonra da Oyster Saloon'a götürmesini önerdiğinde, memnun olmuş ve şaşırmıştı Hay. Oldukça ürkütücü bir edayla, "Bekârlık günlerim neredeyse sona eriyor" demişti Kate. Gerçi, Hay'in coşkulu bir anında Nicolay'a da söylemiş olduğu gibi, "Babasının oğludur Kate Chase."

Bayan Siddons'ın meşhur tablosunun bir kopyasının da kopyasının asılı olduğu duvarın önünde dikiliyordu Hay ve Kate. İnsanlar onu tebrik etmek için yanına geldiklerinde, her zamanki gibi şahaneydi Kate. Hay de, yaşları ondan iki üç kat fazla olan erkeklerden oldukça saygı görmüştü. Her şey bir yana, herkesin hükümetten bir şeyler istediği bir savaş boyunca, bir başkanın ikinci sekreteri olmak güzel bir şeydi. Chase'in Hazine'deki baskı makinesinden dünyaya saldığı büyük para dalgaları, kır saçlı, kır sakallı,

kibar tebessümlü, ağırbaşlı ve dürüst yüzlü beyefendilerin, yeşil papeller denizinden mümkün olduğunca fazlasını kovalarına doldurmak için bir araya gelmiş oldukları başkente doğru geri akın eden, dolunaydaki gelgiti andırıyordu şimdi. Yozlaşmanın ilk lordunun ta kendisi olan Simon Cameron, Hay ve Kate'in yanına yaklaştı. "Ah, Bayan Kate, nasıl da bir birlik bu!"

Cameron'a yan gözle bakarak tebessüm etti Kate. "Tam da öyle, General Cameron, içinden on bir eyalet eksik"

Cameron bir kahkaha patlattı. "Hangi birliği kastettiğimi biliyorsunuz. Vali Sprague ne şanslı bir erkek!"

"Siz davette bulunmayacak mısınız?" Kate artık tüm gün çalışan bir siyasi menajer olduğundan, Sixth and E'ye çağrılacak misafirler çok ince hesaplar yapılarak belirleniyordu. Düşman kamptan olanlardan bir tek Hay düzenli olarak çağrılıyordu bu davetlere. Ama, Hay'e takılmaktan hoşlanıyordu Kate ve Hay de Kate'e takılmaktan. Hay'i Başkan hakkında sorguya çekmekten de hoşlanıyordu Kate; ama hiçbir zaman, işe yarayabilecek en ufak bir şey dahi anlatmıyordu ona Hay. Aslında, başını şimdilerde yozlaşmış bir Kansas senatörü olan Pomeroy adındaki birinin ve elbette Cooke Kardeşler ve Senatör Sprague'nun çektiği Chase grubunun aklını karıştırmak için ağzından sık sık yanlış bir bilgi kaçırıyordu Hay.

İnce, fısıldarcasına çıkan sesiyle, "*Yalnızca* nikâhınızı kutlamak için" diye yalan attı Cameron, "buradayım."

"Ne kadar iyisiniz!" Cameron'a dönerek, gaz lambalarının ışığı altında akik kadar donuk görünen gözlerinin tüm parlaklığını ona sundu Kate.

Hay'e, "Batı'dan" diye sordu Cameron, "ne haberler var?"

"Yalnızca iki hafta kaldım orada" diye yanıt verdi Hay. Eyalet seçimlerine gözlemci olması için Başkan tarafından Ohio ve Illinois'ye gönderilmişti Hay. Bir önceki yılın felaket Kasım seçimlerinde yapılmış hataları ne Lincoln ne de Stanton yapmıştı bu sefer. Kritik eyaletlerden gelen askerler, izin verilerek, oy kullanmak için evlerine yollanmıştı. General Grant kırk bin askerden oluşan Ohio birliklerini oy kullanmak için eve göndermeyi reddedince, bu askerlerin savaş meydanlarında oy kullanmalarını sağlamıştı Stanton; daha öncesinde örneği olmayan bir şeydi bu. Kırk bin kişinin neredeyse oybirliğiyle Cumhuriyetçi Parti için oy kullanmış olduğunu söylemeye gerek yok; böylece, Ohio eyaleti yeniden Cumhuriyetçi olmuştu. New Jersey haricinde, eyaletlerin hepsi

Cumhuriyetçi'ydi şimdi. Fakat, bir önceki senenin seçimlerini yansıtan Kongre'de hâlâ güçlü bir Demokrat muhalafet vardı.

"Oy kullanmalari için askerlerin bazılarını evlerine yollayarak, Başkan'ın tavsiyeme uymuş olmasına memnunum, Bay Hay. Eğer böyle yapmasaydık, evimizde Vali Curtin'i kaybedecektik. Bunun kendi başına" diyen Cameron, Hay'e ters ters baktı, "gerçek bir kayıp olacağından da değil ya." Bu sözün ardından, kalabalığın içinde kayboldu Cameron.

Koltuk değnekli General Dan Sickles tebriklerini sundu. Son zamanlarda, o ve Hay samimiyeti artırmışlardı. Gettysburg kahramanı olarak halinden çok memnundu Sickles. Gözleri ışıldayarak, "Düğününüzde dans edemeyeceğim, Bayan Kate" dedi. "Ama kadriller boyunca, tek ayağımla tempo tutuyor olacağım."

"Ben de *sizi* alkışlıyor olacağım, General Sickles. Ve boynunuza defneden bir çelenk dolayacağım."

Sickles gürültüyle yanlarından uzaklaşırken, Hay, "O bacağı kaybettikten sonra karakterinde meydana gelen değişim hayret verici. Sanki tüm o skandal akıp gitti ve bir kahraman olarak yeniden doğdu General" dedi.

"Fakat, her zaman bir kahramandı General Sickles. Karısının aşığını öldüren her adam bir kahramandır benim gözümde." Hay ciddi olup olmadığını anlayamasın diye, yüzünün alt yarısını saklamak için yelpazesini kaldırdı Kate.

"Ama herkese, Bay Key'in Bayan Sickles'ın aşığı olmadığını söylüyor."

"Beni heyecanlandıran da bu düşünce, Bay Hay." Bunun ardından, iki âşık değilse de, genç bir adam ve ona gözle görülür şekilde âşık, genç bir kadın katıldı aralarına. Bessie Hale hâlâ yirmili yaşlarını sürüyor olmasına rağmen, orta yaşlı gibi görünüyordu. Balık etiydi; birden fazla çenesi vardı ve hep eşit derecede değilse de, daima kolaylıkla kızarırdı yüzü. Genç adam ise, dünyanın en genç yıldızı John Wilkes Booth'tan başkası değildi. Hem Kate hem de Hay, ilkbaharda Grover's Theatre'da son derece sportif bir performans sergilediği, babası ve iki erkek kardeşinin sivrilmiş olduğu bir oyun olan *III. Richard*'da izlemişlerdi Wilkes'ı. Ünlü babası ve kendinden büyük ağabeyleriyle rekabet ediyor diye bilindiğinden, Wilkes'ın bu oyunda oynamasının cesur bir hareket olduğunu düşünmüştü herkes. Tiyatro müdavimleri, babası ve ağabeylerinin sınıfından olmadığından, Wilkes'ın aslında onlarla gerçekten de re-

kabet ediyor olmadığını hissetmişlerdi. Ne var ki, Wilkes'ın oyunu devam ederken satılmıştı tiyatro. Ünlü ismi ve olağanüstü güzelliğinin bileşimi, dünyanın en genç yıldızı değilse de, en azından hakikaten de popüler bir oyuncu yapmıştı onu.

"Oh, Katie!" Bessie'nin suratı heyecandan kızarıp, al al olmuştu. Washington'ın tüm genç kızları arasında, bu arzulanan güzelliği tuzağa düşüren o olmuştu. "Bay Wilkes Booth'u tanıyorsun. Onu burada beraber izlemiştik. Hatırlıyor musun?"

"Amerika'daki en yakışıklı erkeği" dedi Kate çekingen bir edayla, "nasıl unutabilirim?"

Kate'in eline doğru eğildi Booth. Sinirle, *gerçekten* de yakışıklı diye düşündü Hay. Booth'un saçları siyah ve kıvırcıktı; Lord Byron'ın saçları gibi, bir fırtınada romantikçe dağıltılmış gibiydi. Teni açık renk ve yumuşakken, bıyığı Hay'in bıyığı gibiydi; fakat Hay'in bıyığı hafif kızıl ve inceyken, Booth'unki yumuşak, koyu renkli ve ipek gibiydi. Kaşları fildişi gibi kıvrımlıyken, parlak gözleri en açık balrengindeydi. Hay'in elini sıkan el, böylesine kısa boylu bir erkek için beklenmedik derecede iri ve kaslıydı; gerçi, onu sahnede sıçrarken görmüş herkesin şahitlik edebileceği üzere, bir akrobat kadar kaslıydı Booth. *III. Richard*'da, krallığıyla değiştirmek için bir at ararken, yaklaşık dört buçuk metre yüksekliğindeki bir dağdan, sahnenin zeminine atlamıştı. Daha önce ilk görüşte hiç kimseden bu kadar nefret etmemişti Hay. Fakat, Booth bir gönül avcısıydı ve Kate'i de kolaylıkla avladı; Hay ise yavaş yavaş. O gece izlemek için tiyatroda bulundukları oyundan, *The Pearl of Savoy*'dan bahsetti Booth. "Eğer iyi oynanırsa, özel anları var oyunun. Orada sahneye çıkarken, Richmond'da izlemiştim bu oyunu."

"Richmond'da mı?" Kate'in gözleri fal taşı gibi açılmıştı. "Düşmanın başkentinde sahneye mi çıkıyorsunuz?"

Dişleri beyaz ve muntazamdı Booth'un; *her şeyi* mükemmel miydi bu adamın? Hay'in merak ettiği buydu işte. "Savaştan iki yıl önceydi bu. Henüz on dokuz yaşındaydım o zamanlar..."

"Dünyanın *en genç* yıldızı?..." Araştırıyordu Kate.

"Gençtim. Ve başrol oyuncusuydum. Ama geçen bahar benim için o afişi yaptıran Bay Grover'dı. Her neyse; Richmond'ı sevmiştim; çünkü bana tahammül ettiler. Herkesin benim olgunlaşmamış, kaba, üstelik babam ve ağabeylerim kadar iyi olmadığımı söylediği New York gibi değildi. Öyle görünüyor ki, yaşlanana dek

beklemem gerekiyor ya da ağabeylerim sahneye çıkmayı bırakana kadar. Her neyse; sizin Washington'daki en güzel genç kadın olduğunuz doğru Bayan Chase. Tıpkı Bayan Hale'in" deyip ustaca Bessie'ye döndü Booth, "beni ikaz etmiş olduğu gibi."

"Şehrin en güzel çifti değiller mi?" diye nefes nefese konuştu Bessie. "Katie ve..."

"Ben mi?" diye masumca sordu Hay.

"Hayır, Bay Booth. Bay Hay'in" diye ekledi, babası, Lincoln'e düşman olan Bessie, "kendi erdemli cazibesi olmadığından değil, elbet."

"Erdemli" diye mırıldandı Kate. "Aradığım kelimenin ta kendisi."

Kendine hâkim olamayarak, "Bay Barnum, ikinizi sirkine almalı belki de" dedi Hay. "Sahnede heykeller gibi yan yana dikilebilirsiniz ve herkes de size tapar."

Tavrıyla, ciddi olduğuna dair her türlü belirtiyi sergileyerek, "Gerçekten de taparlar mı sizce?" diye sordu Kate.

"Oh, evet!" Ciddiyetin ta kendisiydi Bessie ve buna herhangi bir kıskançlık da dahil değildi. "Ne manzara!"

"Bizi görmek için para *öderler* mi?" Israrlıydı Kate.

Booth'un fiziksel kusursuzluğunun, bir elinin üstüne mürekkeple gelişigüzel dövme yapılmış kendi isminin baş harfleri yüzünden bozulduğunu fark eden Hay, "Ne olursa, görmeleri için kesinlikle para ödetebilir insanlara Bay Barnum" dedi.

"Ben bunu yapmaya hevesliyim, Bayan Chase." Gözleri parlıyordu Booth'un. "Yunan tanrıları gibi beyazlara bürünmüş olarak çıkarız sahneye."

"Mermer ve alçıdan yapılmış gibi mi?" Yumuşak başlıydı Hay.

Kibrinden ve zaferinden pek memnun olan Kate, "Oh, Bay Hay, Olimpus'tan yeryüzüne inmiş bulutlar gibi" dedi.

Lord Lyons ve ekibinin üyelerinin de hazır bulunduğu, Başkan'ın Locası denen bölümde yerlerini aldı Hay ve Kate. Lyons, Kate'e çok önem veriyordu ve locanın en iyi görüş açısı dahi fazla iyi olmadığından, Kate'in sahneye en hâkim olan, Başkan'ın sallanan koltuğunda oturmasını sağladı. Monarşik görünmemek için, hem Grover hem de Ford, sahnenin sol ve sağ tarafındaki birinci balkona, gerekirse ikiye bölünebilecek, geniş localar inşa ettirmişti. Bu localar öyle sert açılıydılar ki, perdeler localarda oturanları gizlediğinden, locaları dolduranlar tiyatro seyircilerine görünmüyorlar-

dı; yalnızca sahnedeki aktörler localarda kimin olduğunu görebiliyorlarken, loca sakininin sahneye bakış açısı bir hayli çarpıktı. Son zamanlarda, Madam'ın yası sona erdiğinden, tiyatronun müdavimi olmuşlardı Lincoln'ler. Madam operayı, Tycoon ise Shakespeare ve farsı tercih ediyordu. Bu yüzden, bazen Shakespeare oyunlarını görmeye yalnız ya da Hay'le gidiyordu Lincoln; Madam ise sevdiği İtalyan opera ve operetlerine arkadaşlarıyla –çoğunlukla Senatör Sumner'la– gidiyordu. Genellikle son dakikada, Grover ya da Ford'un tiyatrosuna dikkat çekmeden girmesine izin verirler mi diye öğrenmesi için Hay'e ricada bulunurdu Lincoln; genellikle, her iki tiyatro müdürü de Başkan'a bu konuda yardım etmekten büyük memnuniyet duyardı. Perde açılana dek tiyatroların yan sokaklarından birinde beklerdi Lincoln. Sonra da, bir polis memurunun eşliğinde, aceleyle üst kattaki locaya koştururdu. Başkan'a Lamon da eşlik ederdi çoğunlukla.

Parterde uvertür başladığında, "Amerika'daki en yakışıklı erkek, Bessie Hale'de ne buluyor?" diye sordu Kate.

"Tapınma."

"Ah, *o* demek." Soğukkanlıydı Kate. "O şeye fazlasıyla sahip olduğunu sanıyordum Bay Booth'un."

"Belki de Bayan Hale'in zekâsıdır neden." Kate'in Başkan'a ait sallanan sandalyeyi aniden kuvvetle sallamaya başlamasıyla neredeyse dilimlenecek olan ayaklarını süratle geri çekti Hay.

Locada kimler var diye bakınırken, "Şunu söylemek zorundayım ki, gizemli bu" dedi Kate.

Lord Lyons, Kate'in onunla konuştuğunu sandı. Her zamanki hafif tebessümü dudaklarının kenarında, "Gizemli olan nedir, Bayan Chase?" diye sordu Lord Hazretleri.

Hay'i nazikçe dürterek, "Erkeksi güzellik ve bunun kadınlarla diğerleri üzerindeki etkisi" diye cevap verdi Kate.

Fakat gafil avlanacak göz yoktu Lord Lyons'ta. "Benim güzelliğimi kastediyorsunuz elbette ve bu güzelliğin evrensel etkisini. Şahsen, bunu bir yük olarak görüyorum. Ama bir diplomat olarak, yararları da var. Ülkeme hizmet ederken, kasti olarak göz kamaştırıyorum."

Bu raundu Lord Lyons'ın kazanmasına müsaade ederek, "*Benim* gözlerim kamaşıyor" diye bir alıntı yaptı Kate.

"Ama" dedi Lyons, Kate'in başladığı alıntıyı tamamlayarak, "Washington ve hastalıklarına rağmen, genç yaşta ölmedi o."

Geçen Mart ayında, Galler Prensi'nin Danimarkalı bir prensesle evliliğini ilan etmek için Lord Lyons üniformasıyla ortaya çıktığından, bu kutsal haberi son derece kutsal bir edayla karşılamıştı Başkan ve sonra da Lord Lyons'a, "Siz de gidip aynısını yapınız" demişti.

Üzerinde Shakespeare'in bir tablosu asılı olan, Grover's Theatre'ın yeni perdesi açılıyordu şimdi; salona loş bir ışık hâkim oldu. Çok romantik ve gösterişli oyunu dikkatle takip etti Hay. Âşıkların ayrıldığı duygusal bir sahne oynanırken, hemen yanı başında derin bir soluma sesi duydu. Döndü ve sahneden gelen yarım ışığın altında Kate'in hıçkırıklarını başarısızca zapt etmek için yumruğuyla ağzını kapamış olduğunu gördü. Gözlerinden yaşlar süzülüyordu. Hay'in ona baktığını gördü Kate; sanki gözyaşlarına engel olamadığını ve Hay'in ona bakmaması gerektiğini söylercesine başını salladı; Hay de diğer yana çevirdi başını.

Gecenin ilerleyen saatlerinde, Harvey's Oyster Saloon'un büyük ve hareketsiz vantilatörleri altında gözyaşlarından hiç bahsetmedi Kate; Hay de bu konuyu açmadı. Köşedeki bir masada oturup, istiridye güveci yediler. Kurşun ve kalay karışımı, üzerinden dumanlar çıkan büyük bir kase içindekileri kepçeyle küçük porselen kaplara boşaltırken, gülümseyerek, "İki yıldır ilk kez Rappahannock istiridyeleri" dedi garson. Siyah ve beyaz karolar halinde döşenmiş mermer zemin üzerinde dolaşan topukları Bay Barnum'un İspanyol dansçıları gibi tıkırdayan garsonlar gelip geçiyordu yanlarından. Hay ve Kate'in oturduğu masanın karşısında, astsubaylar ve her biri kendisinin değil, bir başkasının saygıdeğer eşi olan güzel hanımlardan oluşan bir grubu ağırlıyordu General Dan Sickles; Harvey'in belli odalarında çok rafine fakat mutlak adabımuaşeret hatları çizilirdi; diğer odalardaysa, Hay'in zaman zaman tadını çıkardığı üzere, yoktu böyle çizgiler. Bir keresinde, Sal'in evinden Azadia'yı dahi üst kattaki odalardan birine getirmişti Hay. Orada bulunan tanıdıklarına, New York'tan Vali Seymour'ın kızı olarak tanıtmıştı Azadia'yı. Bu yaramazlığın dedikodusu Ancient'a ulaştıysa bile, Hay'e hiçbir şey söylememişti. Zaten konu hanımefendiler olduğunda, asla sağır olmasa da, daima dilsizdi Ancient. Dansçılardan çok hoşlanıyordu Lincoln ve dansçılar gösterilerine devam etmek için cezp edici bir şekilde kuliste dikiliyorlarken, hem o hem de Hay süzerdi onları. Bir keresinde, ta ki Tycoon kadının çok büyük ayaklarını fark edene dek, hem Başkan hem de sekrete-

ri aynı güzel dansçının büyüsüne kapılmıştı. "Korkarım" diye mırıldanmıştı Başkan, "hiçbir kanatlı böceğin onunla bir şansı olamaz." Başkan'ın Locası'nın yegâne avantajı, kulisin engelsiz ve teklifsiz manzarasına hâkim oluşuydu.

"Sonra... sonrasında nereye gideceksiniz?" Yaklaşan düğünden ne Hay ne de Kate doğrudan bahsediyordu.

"*Fanny*'yi... görmek için Providence'a gidiyoruz." Bu ismi komik bir şekilde telaffuz etmişti Kate. "Muhtemel kayınvalidem çok canlı bir hanımefendi."

"Biliyorum. Brown'dayken onu görürdüm. Bir ejderha o."

Fanny'nin ejderhalığına onay vermedi Kate. "Sonra da, babamın herkesin beni görmesini istediği Ohio'ya gidiyoruz. Biliyorsunuz, memleketteki gazeteler, 'Şirret Kate' diye bahsediyorlar benden. Neden bilemiyorum. Şirret miyim ben?"

"Hiç de değil. Belki de" dedi, komplo kurarcasına fısıldayarak, "sizi kıskanıyorlardır."

"Ah, muhakkak ki, sebep bu değil!" Kaşığını gürültüyle, üzerinden buharlar çıkan istiridye güvecinin bir kuşaktır defalarca çınlatmış olduğu mermer kaplı masaya bıraktı Kate. "Ve ben böylesine basit, böylesine gösterişsiz, böylesine geri planda..."

Booth'u düşünerek, "Sade de" dedi Hay.

"Doğru. General Garfield'a bakılırsa, burnum çok kalkık."

"Bunu kendisi mi söyledi size?"

"Hayır, karısına söylemiş General; karısı da Ohio'daki herkese."

"Bir alçak, General Garfield..."

"Düelloya çağırın onu."

"Yapacağım. Bir alçak ve sizden de korkuyor."

"Kimse benden korkmuyor." Kaşlarını çattı Kate. "Keşke korksalardı."

"Ben korkuyorum."

"Ah, siz! *Siz* ne zaman evleneceksiniz?"

"Ben bir çocuğum daha."

"Çocuklar bazen büyüyorlar."

"Eğer beni bekleseydiniz, sizinle evlenirdim." Söylemiş olduğu şeye kendisi de inanamıyordu.

Fakat Kate buna inanabilirdi. Düşünceli bir edayla, "Bizim için hiç ama hiç zaman olmadı" dedi. "Aslında, hiç kimse için fazla zaman yok. Hepimiz süratle.... hedeflerimize doğru ilerlemek zorundayız."

bir aktör olabilirdi. Genç aktörü izlerken, ansızın Wilkes Booth ve kendisi arasında fiziksel bir benzerlik olduğunun farkına vardı David. Her birinin de kömür karası kıvırcık saçları ve açık renk gözleri vardı. Eğer David'in hafif dışarı fırlamış iki ön dişi ve dünyanın en genç yıldızının kaymaktaşı gibi solgunluğundan büsbütün farklı olan al yanakları olmasaydı, ikiz olabilirlerdi diye düşündü David. İkiz olmadıkları aşikârdı; fakat kardeş olabilirlerdi.

Dava uğruna her şeyi yapabilecek kişilerden olmasa da, Konfederasyon'a sadık biri olan Spangler, "Booth bir ayrılıkçı" dedi.

"Öyleyse neden evine dönüp, bizim için savaşmıyor?"

David'in bu sorusuna, gecenin ilerleyen saatlerinde, Sullivan'ın yerine Booth'un kendisi cevap verdi. Booth ve sarışın kız, Skippy'nin yerinden ayrılırlarken, Booth, Spangler'a sıcak bir selam vermişti ve yanındaki genç kadını, Bayan Turner'ı, "Maryland'de beni büyüten İhtiyar Ed Spangler"la tanıştırdı. Tatlı bir edayla Spangler'a gülümsedi kız ve hiçbir şey söylemedi. Spangler her ikisini de bir içki için masasına davet ettiğinde, Bayan Turner'a evine kadar eşlik etmesi gerektiğini söyledi Booth; ama sonradan onlara katılabilirdi. David Sullivan's Saloon'dan bahsedince, orayı biliyormuş gibi göründü Booth.

Gecenin bu ilerlemiş saatinde, yalnızca yarısı dolu olan uzun barın arka kısımlarına oturdular. Sullivan, Booth'u tanımıştı. "Büyük bir onur, sir. Baş başa kalmak isteyeceksiniz, biliyorum" dedi Sullivan. Bardaki bir grup Yankee'yi işaret etti sonra. Yüzünde şen bir tebessüm vardı Sullivan'ın; ama David'e fırlattığı bakış bir uyarı işaretiydi.

Üç yanından çam ağacından duvarlar yükselen bir masaya oturdu Spangler, Booth ve David. Booth bir şişe Fransız konyağı ve üç bardak sipariş etti. Hayatında hiç bu aktör kadar çok içki içen ve içkiye bu denli dayanıklı birini görmemişti David. Kendisi temkinli giderken, Spangler sarhoş olmuştu.

Hafif kanlanmış gözlerini David'e dikerek, "Anneme savaşmayacağıma dair söz verdim" dedi Booth. "Sen *niye* savaşmaya gitmedin?"

"Burada kalmamı istiyorlar. Thompson's Drug Store'da. Anlıyorsunuz ya, ayak işlerine bakmam gerekiyor. Beyaz Saray'a, Savaş Bakanlığı'na, Bay Seward'ın evine ve burada olduğu zamanlarda General McClellan'ın evine girip çıkmam gerekiyor. Albay için olayları takip ediyorum."

"Albay'ı tanıyor musun?" Sesinin tonunu sahne fısıltısından gerçek bir fısıltıya dönüştürdü Booth.

"Hayır, sir. Ama bana haber ulaştırıyor ve eğer önemliyse, ben de ona bilgi gönderiyorum."

"Ben Albay'ı tanımıyorum" dedi Booth. "Tanımak isterdim. Bazen onun kim olduğunu bildiğimi düşünüyorum. Kanada."

"Kanada mı?"

Booth başını salladı. "En iyi adamlarımızdan bazılarının bulunduğu yer orası. Bilgi topluyorlar. İngiltere, Fransa ve New York'taki dostlarımızla ilgileniyorlar."

Başparmağının kara tırnağını masanın üzerindeki derin bir yarığın üzerinde bir aşağı bir yukarı gezdiriyordu Spangler. "Davie de bir Gece Süvarisi. Seyehatlerinden Wilkes'a de bahsetsene."

David kıpkırmızı kesilmişti. Zaman zaman, Yankee hatları arasından Richmond'a yaptığı tehlikeli yolculuklarla övünürdü. Aslında, Fredericksburg'den ileriye gönderilmemişti hiç. Ama Spangler'a yalan atmakta olduğunu Booth'a itiraf edecek hali yoktu. Bu yüzden, gizemli görünebilmek için gözlerini yarı kapayarak, "Ah, bunlardan bahsetmememiz gerekiyor. Her neyse; o kadar sık gitmiyorum" dedi David.

"Hangi yoldan gidiyorsun?"

Booth'un sorusu beklenmedik derecede isabetliydi.

"Bu değişiyor, sir. Ama ben genellikle Maryland'den... Surrattsville'e geçiyorum."

Onaylarcasına başını salladı Booth. "Oradaki Surratt ailesi hakkında bir şeyler duydum. O bölgede çok kişiyi tanıyorum ve yolların bazılarını da biliyorum. Ama hepsini değil."

"Geçen Paskalya'da Surrattsville'deydim." Bu doğruydu. Tatili ailesiyle geçirmesi için David'i Annie davet etmişti oraya. Surratt ailesinin evi yalnızca kiralanacak odalarla bir barı değil, John'un postane müdürü olduğu ve yerine başka birinin getirileceği gelecek aya, yani 15 Kasım'a kadar da müdürü olarak kalacağı postaneyi de içeriyordu. Bugünlerde Washington'da bir iş arıyordu John. Askeri Bando'nun birkaç üyesi de Paskalya'yı Surratt'larla birlikte geçirmişti. Hepsi de ateşli ayrılıkçıydı.

John'un, Richmond'a yaptığı en tehlikeli gece yolculuklarından birini, türlü ayrıntılarla özgürce süsleyerek Booth'a anlatmaya koyuldu David. O konuşurken, Booth'un ilgisi gittikçe daha da arttı ve gittikçe daha da fazla konyak içti. Donanma ve Thompson's

Drug Store'dan David E. Herold'ın, bizzat kendisinin, Amerika'nın en yakışıklı aktörünü büyülediğine inanamıyordu David. Şu anda David'in olduğu yerde, onun daha büyük olsa da biraz rötüşlanmış bir imgesine böylesine benzeyen, solgun ve güzel Wilkes Booth'un karşısında olmak için sahip olduğu en kıymetli şeyi –hani neredeyse her şeyini– vermeyecek tek bir kız dahi yoktu Washington'da.

David hikâyesini tamamladığında, Booth bardağına biraz daha konyak doldurarak, "Eğer böylesine tanınıyor olmasaydım, ben de bunu yapıyor olurdum. Ama hepimiz bulunduğumuz yerde elimizden geleni yapıyoruz. Albay haklı. Thompson's Drug Store'da mümkün olan en iyi yerdesin."

Üzüntüyle, "Biliyorum" dedi David. Çok ciddi bir şekilde işini bırakmayı düşünmüştü. İşten bıkmış usanmıştı ve toplayabildiği bilgilerin önemini abartmaktan hoşlansa da, gerçekte Konfederasyon'nun hiç işine yaramadığını biliyordu; en azından, geceleri hâlâ Richmond'a at süren John Surratt'ınki gibi değildi onun Konfederasyon'a olan katkısı.

"Thompson aynı zamanda bir sahne görevlisi olduğunu da biliyor mu?"

Konyak yüzünden hafif ağrımaya başlayan başını sallayarak hayır dedi David. "Çiçek hastalığına yakalandığımı sanıyor. Evde, hasta yatağımda olduğumu düşünüyor."

"Güzel. Öyleyse, benim için Ford's Theatre'da çalışabilirsin. Yarın provalara başlıyorum. İki haftalık rezervasyonlarım dolu."

"Hiçbir şeyi bundan daha çok isteyemem, sir."

"Bana Wilkes diye hitap et."

"Peki, sir. Wilkes."

Titrek parmaklarından birini Booth'a doğrultarak, "Bu çocuğa atış yapmayı ben öğrettim" dedi Spangler; sonra çenesi göğsüne düştü ve oracıkta uyuyakaldı.

"İhtiyar Ed sayesinde iyi de bir nişancıyımdır. Babam, Ed Spangler'a çok değer verirdi. Maryland'in o kısmındaki yolları gerçekten de iyi biliyorsun öyleyse?" Bunun ardından, Richmond'a giden çeşitli arka yollar hakkında sorular sordu Booth. Dürüstçe, "Size en çok yardımı dokunacak kişi John Surratt'tır. Orada yaşıyor ve çoğu gece at sürüyor; ya da son zamanlara kadar böyle yapıyordu. Şu anda şehirde" diye de ekleyerek, bildiklerini Booth'a anlattı David.

"Onunla tanışmak isterim." Saatine baktı Booth. "Beni bekleyen bir hanımefendi var."

"Tiyatrodaki hanımefendi mi?" Konyağın etkisiyle cesareti artmıştı David'in.

Booth bir kahkaha attı. "Benim bedenim Troya Savaşı'ndan beri en çok ırzına geçilmiş beden; Byron'ınkinden bile çok. Ama düpedüz de tecavüze uğramadım henüz. Hayır, Davie, tiyatroda yanımda olan hanımefendi New Hampshire senatörünün kızı ve babası o kurulun başkanı olduğundan, pek çok tatlı hiçliğin ve Yankee donanma meseleleriyle ilgili birkaç sıkı bilginin kaynağı olan Bayan Hale. Ben ondan bizim bilmemiz gereken şeyleri öğrenirken, o benden... sevmenin ne demek olduğunu öğreniyor!"

"Öyleyse, diğer hanım. Bayan Ella."

"Beni National Hotel, 29 Numaralı odada bekleyen kişi, Bayan Ella. Sen de oraya gel. Hayır, şimdi değil, Davie. Yarın sabah saat sekizde. Yemek odasında kahvaltı ederiz." Konyağının son yudumunu da bitirdi Booth. Yüzünün fildişi rengi, mercan pembesine dönmüştü şimdi; gözleri de biraz donuklaşmıştı. Fakat sesi hiçbir şekilde yükselmemiş ya da kelimeleri birbirine karıştırmaya başlamamıştı; daha çok, oldukça alçalmıştı ses tonu ve David'e, "Old Abe'i zehirlemelisin, hem de bir an önce" diye fısıldarken de, çok anlaşılır çıkmıştı.

"John da bunu söylemişti." İrkilmişti David; Booth, John'u tanıyor muydu? Ve eğer tanıyorsa, bunu neden söylememişti?

"Buna karşı olan görüşleri biliyorum." Iago'nun sesi gibiydi şimdi Booth'un sesi; ya da daha çok, Iago'yu oynayan erkek kardeşi Edwin'in sesi gibi. "Öylesine zavallı bir başkan olduğu için Lincoln'ün bizim işimize yaradığı görüşü. Bu doğru elbet. Ama Yankee'ler batıda zaferler kazamaya başladılar."

David, "Bizimkilerin yanından bile geçemeyecek zaferler..." diye söze girdi.

"Bizimkilerin yanından bile geçemeyecek zaferler. Ama bizim elimizde fazla erkek yok. Dinle, David, onu neden şimdi öldürmek zorunda olduğumuzun cevabı çok basit. Eğer yaşarsa, gelecek Kasım ayında yeniden seçileceği kesin; savaş da sürdükçe sürecek ve Yankee'lerden çok önce tüm adamlarımızı kaybedeceğiz."

"Ama kimi seçerlerse sesinler, savaş devam edecek."

Başını hayır dercesine salladı Booth. "Eğer Lincoln aday olmazsa, Demokratlar kazanacak ve Yeni Başkan McClellan bizim şartlarımıza göre barış yapacak."

"McClellan gerçekten de bizden mi?" McClellan'ın Güney'e sempati duyan Kuzeylilerden oluşan gizli bir derneğin, Golden Circle'ın Şövalyeleri'nden biri olduğunu yıllardır duyardı David.

"Bunu bilemem." Wilkes Booth ayağa kalktı. "Ama eğer başkan o olursa, bize istediğimizi vereceğini biliyorum. Bu yüzden..." Tek kaşını kaldırdı Booth. "İyi geceler, Davie. Uyandığında İhtiyar Ed'e de iyi geceler de benim için. Şayet daha uygun olacaksa, günaydın dersin."

"İyi geceler, sir. Wilkes." Booth gitmişti. Ne kadar sakin olduğuna şaşıyordu David. Ondan, olabilecek en hoş şekilde Başkan'ı öldürmesini istemiş ünlü yıldızın sırdaşı olmuştu. Teoride, Old Abe'i şu anda herkesin ikamet etmekte olduğu gözyaşı vadisinden çıkarmaya kesinlikle istekliydi David. Ama nasıl? Müshilin içine arsenik koyamazdınız. Başkan tattaki değişikliği fark eder ve ilacı tükürürdü. Lincoln şans eseri ilacı alsa ve ölse bile, Thompson's Drug Store'dan birinin, Başkan'ın mavi kütlesine zehir karıştırmış olduğunu herkes anlardı. Elbette, ilaç Köşk'e teslim edilir edilmez ortadan kaybolabilirdi David. Fakat nereye giderdi? Konfederasyon ordusunda görev yapma fikri hoşuna gitmiyordu. Washington'daki bitkin ve perişan erkeklerin yarısı –Sullivan'ın yerindekileri saymıyordu bile– Konfederasyon .ordusunun asker kaçakları ya da Birlik'e sadakat yemini ettikten sonra serbest bırakılmış tutsaklardı. Öte yandan, Lincoln'ü zehirlemeyi başarırsa, Richmond'da bir kahraman olurdu. Bu yüzden, belki de, saflar arasından bir Gece Süvarisi olarak sıyrılıp geçebilir ve Başkan Davis'e rakibinin öldürülmüş olduğunu haber verebilirdi; hem de kendi elleriyle.

Ama kullanılacak en iyi zehir ne olabilir diye merak ediyordu David. Az ya da hiç tadı olmamalıydı bu zehrin ve çabuk etki etmeliydi. İdeal olarak da, safra kesesi ya da çiçek hastalığı gibi bildik hastalıklara benzemeliydi zehrin ortaya çıkaracağı etki...

"Çiçek hastalığı olduğunu düşünmüyorsunuz, öyle değil mi?" Doktor çocuğun nabzını ölçerken, Mary, Tad'in yatağının yanı başında dikiliyordu. Ateşten kıpkırmızı olmuştu Tad'in yüzü ve her zaman anlaşılmaz olan konuşması, çocuk ateş nöbetlerine sürüklenip, zaman zaman da kendine gelirken, Mary için dahi anlaşılmaz bir hal almıştı.

"Bir şey söylemek için çok erken, Bayan Lincoln. Çiçek hastalığı olduğundan şüpheliyim. Ama yarın belirtiler baş gösterdiğinde ya da umut edelim göstermediğinde, ne olduğunu anlayacağız."

"Tanrım! Zavallı Taddie!"

Kapının eşiğinde Lincoln belirdi. "Sorun nedir?"

"Çiçek!" diye haykırdı Mary.

"Hayır" dedi doktor. "Henüz hiçbir kesin belirti yok. Yalnızca bir ateş nöbeti."

Bu arada Keckley ortaya çıktı. "Haydi, Bayan Lincoln, düğün için hazırlanmalısınız."

"Hayır, düğüne gitmeyeceğim! Sen de gitmeyeceksin, Father. Taddie böylesine hastayken olmaz."

"Oğlunuz o kadar da hasta değil, Bayan Lincoln" dedi doktor.

"Duyuyor musunuz?" Sonra, Mary'yi odadan çıkarması için Lincoln'e işaret etti Keckley; Lincoln de bunu yaptı. Başkan'ın göz yummasıyla, Mary'yi her geçen gün daha da iyi idare etmeye başlamıştı Keckley.

Yatak odasında, Lincoln düğün için giyinmeye başladı; ama Mary giyinmedi. "Taddie'nin hasta olduğunu söyleyebilirsin. Ya da benim hasta olduğumu. Veya hâlâ yas tuttuğumu. Ne dilersen onu söyle Chase'lere. Umurumda değil. O düğüne gitmeyeceğim."

"Nasıl istersen, Mother." Aynanın önünde dikildi Lincoln ve beyaz kravatını bağladı.

"Sen de gitmemelisin." Kocasının aynadaki yansımasını seyrediyordu Mary. Aşırı zayıf değildi Lincoln; ama yemek yememekte direniyordu. Bu gece, en sevdiği yemek olan bisküvili ve et soslu tavuk yahniyi yemeyi reddetmişti.

"Bay Chase, Kabine'min Hazine Bakanı."

"Adaylık için rakibin o. Her gün senin aleyhine çalışıyor. Öyle meşgul ki; tıpkı bir..."

"İri bir mavi sinek gibi. Nerede çürümüş ya da bozulmuş bir şey görse, oraya yumurtalarını bırakıyor."

"Başkanlığa o aday gösterilecek, Father. O seçilecek!"

Dalgınca, "Tanrı bizi daha kötü bir başkandan korusun" dedi Lincoln. Derken, konuyu değiştirdi. "Küçük Emilie hakkında hiçbir şey öğrenemiyorum. Lexington'da değil. Zannedersem, hâlâ Güney'in iç bölgelerinde bir yerlerde."

Mary'nin gözleri yaşlarla doldu. "Zavallı Ben. Zavallı Little Sister; onun yaşında dul kalmak."

"Ortalarda pek çok genç dul var artık. Günün acımasız modası bu."

Lincoln'ün ceketini giymesine yardım etti Mary. Kederden çok hayretle, "Üç erkek kardeşimi kaybettim" dedi.

Chase için ise hem hayret hem de kederle dolu bir gündü bugün; aynı zamanda, gururla da. Kate ışık saçıyordu. Beyaz kadifeden, dantel işlemeli bir elbise giymiş, üzerine turuncu renk çiçekler işlenmiş bir duvak takmıştı. Başında küçük bir süs tacı değil, Sprague'nun hediyesi olan, elmaslar ve incilerle bezeli gerçek bir taç vardı. Kate'in şu anda Fransız imparatoriçeden bile daha görkemli göründüğünü söylüyordu herkes.

Kırmızı, beyaz ve mavilerle süslenmiş ana salonu çiftin elli arkadaşı doldurmuştu. Daha sonra, düğün resepsiyonu için beş yüz davetli gelecekti. Üst kattaki odalarda, Gautier ve garsonları muhteşem bir büfe kurmuşlardı. Son kez, bankaya yüz dolar borçlanmıştı Chase. Bundan böyle, Sprague'nun açıkça dile getirdiği gibi, Sixth and E.'nin tüm masrafları Sprague tarafından karşılanacaktı.

Üstü kapatılmış ön salondaki, cübbesi sırtında bir papazın başında dikildiği şöminenin önüne bir mimber yerleştirilmişti. Sprague ve kuzeni Byron mimberin sol tarafında dururken, üzerinde Fransa'dan yeni alınmış, nar rengi, ipekten bir yelek olan Chase, kollarını Kate'e dolamış, kızının yanında dikiliyordu. Beyazlara bürünmüş Nettie de, gelinin nedimesiydi. Akrep ve yelkovan sekiz buçuğu gösterene dek sessizlik içinde beklediler; sonra, salonlar arasındaki kapıları ardına dek açtı hizmetkârlar.

Bu göz kamaştırıcı tabloyu gören davetliler bir alkış tutturdu. Birdenbire ürperdi Kate. Kenar görüşü mükemmel olan Chase, sağ gözünün ucuyla Kate'e baktı. Her zamanki gibi sakin görünüyordu. Belki de bir çekim hissetmişti. En azından bu dünyada artık asla birbirlerinden ayrılmayacakları için her ikisi için de elbette mutlu bir andı bu.

Papaz, Kate Chase'i IV. William Sprague'yla evlendirmeye girişti. Chase kızını Sprague'ya verdi; Sprague'nun kuzeni de sonunda Kate'in parmağına geçirmeyi başardığı yüzüğü verdi Chase'e. Kate ve Sprague evlendikten sonra, gelini öpen Sprague değil Chase oldu. "Tanrı seni korusun, çocuğum" derken, dehşete kapılarak, dudaklarından peltek kelimeler döküldüğünü işitti Chase.

Salon, yemek odasından içeri giren insanlarla dolunca, Askeri Bando, bugün için özel olarak bestelenmiş, "Kate Chase Düğün Marşı"nı çalmaya başladı.

Düğüne geliniyle katılmıştı Seward. Haylazca, "Kimin burada olup, kimin olmadığını" dedi Seward, "göreceğiz şimdi."

Ancak, artık Chase ve onun yaptığı tüm işlerin yeminli düşmanı olan Montgomery Blair haricindeki tüm Kabine üyelerinin düğüne katılmış olması Seward'ı hayal kırıklığına uğrattı. Beraberce, Kate'in, Askeri Bando'nun tüm üyelerinin küçük bir bölmeye sıkışmış olduğu yemek odasında Mercier'yle kadril dansını izlerlerken, Hay'in Başbakan'ı temin ettiği üzere, Başkan gelmeyi planlıyordu.

Bir duvara yaslanırken, "Ne tuhaf" dedi Seward, "büyük eğlencelerin artık istisna değil, kural olduğunu kabul etmeye ne kadar da gönülsüzüz bu eyaletlerde."

"Hiç balo salonumuz olmamasını mı" diye sordu Hay, "kastediyorsunuz, sir?"

"Tam olarak da bunu kastediyorum. Büfeleri yerleştirmek için yatak odalarını boşaltıyoruz ve yemek odasını da dans pistine çeviriyoruz."

"Ve ön salonu da" dedi Hay, "bir şapele."

Keyifle bir kahkaha attı Seward. "Kesinlikle! Başka hangi ulusun Hazine Bakanı'nın, freskleri Michelangelo tarafından yapılmış, kendi özel şapeli olmazdı ki?"

Henry D. Cooke'un, sanki sıkı dostlarmış gibi kendisine yaklaşması Seward'ı şaşırtmıştı; ayrıca bir Birlik askerinin tüniğinden daha kara olmayan bir bulutun altına gizlenmiş de değildi; Henry D.'nin ta kendisiydi yaklaşan. Hay, Seward ve Cooke'un yanından uzaklaştı; Bay Cooke'a bir nebze olsun katlanmak istemiyordu.

"Bay Seward!" Başbakan'ın hiç de gönüllü olmayan, büsbütün yumuşak elini sıktı Henry D. "Ohio'da olan tüm o saçmalıklar hakkında uzun süredir sizinle konuşmayı istiyordum."

"Konu, sizin saçmalık, dünyanınsa zimmete geçirme olarak adlandırdığı şeye gelince, muhakkak ki, Bay Stanton size benden daha çok... yardımcı olacaktır."

Bu saldırıyı sükûnetle karşıladı Henry D. "Bir duruşma olmadı, Bay Seward; bu yüzden, Demokrat gazetelerin iddia ettiğinin aksine, ortağımın gerçekten ne yapmış olduğunu bilmiyoruz."

Ansızın konunun özüne inen Seward, "Temmuz ayında" dedi, "hükümet fonlarını çalmak suçuyla General Burnside tarafından tutuklandı ortağınız." Henry D. Cooke ve Isaac J. Allen'la beraber, eyaletin başkentindeki Lincoln yanlısı bir gazete olan *Ohio State Journal*'ın sahiplerinden F. W. Hurtt'ün tutuklandığı haberi Washington'a ulaştığında dehşete kapılmıştı Lincoln.

Yılın ilk aylarında, gazetenin editörlüğünü Allen'a devretmişti Hurtt; sonra, bir yüzbaşı olarak orduya tayin edilmiş ve Cincinnati'ye yerleştirilmişti. Derken, bir ordu levazım subayı olarak, görünürdeki her şeyi çalmaya girişmişti Hurtt. Henry D.'nin bilmediği, Seward'ın ortaklar arasındaki yazışmaları okumuş olduğuydu. Bu mektuplardan, Henry D.'nin yalnızca ortada neler döndüğünün son derece farkında olduğu değil, hükümetlerin fonlarını pekâlâ Hurtt'e yönlendirmiş olabileceği de açıkça anlaşılıyordu. Çok şükür, skandal, Ekim seçimlerini etkilememişti. Hurtt ise Şubat ayında yargılanacaktı. Chase'in Başkan'dan duruşmaya karışmasını istemiş olması Seward'ı çok memnun etmişti. Varsın Chase, Hurtt'ün kefili olarak görünsündü; Chase'in gittikçe öfkeli bir hal alan başkanlık arzusunun da sonu olurdu bu.

Seward'ı hayrete düşürerek, şimdi de şöyle dedi Henry D.: "Ortağımız Bay Allen'ın bir süre için yurtdışına çıkmasının iyi bir fikir olabileceğini düşünüyoruz. Bangkok'taki konsolosluk makamı hâlâ boş olduğundan, kardeşim ve ben, Bay Allen'ı oraya gönderemez miydiniz diye merak ediyoruz."

Bir ömrün çoğunluğunu hiçbir zaman şaşırıp kalmayarak geçirmişti Seward. Fakat baş döndürücüydü bu. "Bay Cooke, Tanrı bilir, kaç kişinin içine karışmış olduğu bir skandalın ortasında, benim... yani yönetimin... şerefli bir göreve..." –özellikle bataklıktan geçilmeyen Bangkok'taki bir göreve ilişkin kullanıldığında, bu tabirden bir hayli hoşlanmıştı Seward– "...skandalın başaktörlerinden birini mi tayin etmesini istiyorsunuz?"

"Durum... en azından şimdilik, o kadar da kötü değil, Vali." Sakindi Henry D. "Hatırlamamız gereken şey, kardeşim Jay'in tek başına bu savaşı finanse etmekte olduğu."

"Kardeşiniz savaşın haricinde de fazla başarısız sayılmaz." Cooke'un bankası piyasadaki diğer bankalardan önce senet ve altın alıp satabilsin diye, Chase'in askeri zafer ve yenilgi haberlerini basın bildirilerinden önce Jay Cooke'a ilettiğini biliyordu Seward ve Lincoln'ün bu uygulamayı teşhir etmesini istemişti; fakat Lincoln, düşüncesizlikten başka bir şey olma ihtimali bulunmayan bu eylemde yasadışı bir yan olmadığı görüşünü benimsemişti. Öte yandan, eğer Seward, Chase'in bilgi vererek para kazanmakta olduğunu ispat edebilirse, bu başka bir meseleydi. Şimdiye dek, Chase'in cephesinde açık bir sahtekârlık örneği bulamamıştı Seward.

"Jay'in işi teftişe açık" dedi Henry D. "Saklayacak hiçbir şeyi yok. Fakat mesele şu: Hepimiz Cumhuriyetçi'yiz. Ohio'da büyük bir skandal olmaksızın da gelecek yıl Demokratlarla yeterince sorun yaşayacağız. Hurtt'e yöneltilen suçlamaları düşürün ve o da yurtdışına gidecektir. Allen'ı da Siam'a gönderin."

"Peki ya siz, Bay Cooke?" Tek kaşını kaldırdı Seward. "Sizi de İspanya Elçisi yapayım mı?"

"Ah, bu hoşuma giderdi, Vali. Fakat... daha önceden kardeşime verilmiş bir sözüm var."

"Ve Bay Chase'e" diye eklemeden edemedi Seward.

Yumuşakça, "Bay Chase'e çok değer veriyoruz" dedi Henry D. Derken, ön salondan kâhyanın sesi duyuldu. "Bayanlar Baylar, Başkan!"

Uzun boylu ve kırılgan Lincoln, kapının eşiğinde dikildi. Lincoln'ü karşılamak için aceleyle öne doğru ilerlerken, Başkan'ın çok zarif göründüğünü düşündü Chase. Ne var ki, ikinci salondaki Hay, Ancient'ın çok kötü göründüğü kanısındaydı.

Chase, "Hoş geldiniz, sir! Sevincimiz şimdi tamamlandı. Katie..." dedi. Bayan William Sprague ve kavalyesi, Başkan'a gereğince takdim edildi; Kate'e, açtığında içinden fildişi bir yelpaze çıkan küçük bir paket uzattı Başkan. "Biri bunu da diğer hediyelerinizle birlikte yollamayı unuttuğundan, kendim getirdim." Yelpazeyi açıp, "Çok güzel" diye haykıran Kate'e gülümsedi Lincoln.

Tebrikler kabul edildi. Düğün hediyelerinden bahsedildi. Hediyelerin boyutları Chase'i şaşırtmıştı; değerleri de cabasıydı. Bir Hazine yaverinin tahminine göre, hediyelerin değeri yüz bin doların üzerindeydi.

Ufak tefek ve amirane Fanny Sprague, Başkan'a musallat oldu. "Eğer kadınlar oy kullanabilseydi" dedi Fanny, "sizin için oy kullanırdım *ben*. Fakat, zannedersem, bizden önce zencilerin oy kullanmalarına izin vereceksiniz!" Chase de, "Biliyorsunuz, Illinois'de hanımefendilere oy hakkı verilmesini desteklemiştim" diyen Başkan gibi ciddiyetini korudu.

"Ama şimdi değiştiniz. Bu konuda bir şeyler *yapın*!" Oğluna döndü Fanny.

"Ben yapamam, anne."

"Evet, yapabilirsin. Ama hiçbir şeyi doğru yapmazsın sen. Burada neden böyle bir cereyan var?"

Oğlanın tarzının annesi tarafından oluşturulmuş olduğu aşikâr diye düşündü Chase. Çok şükür, Başkan eğleniyordu. "Belki de, oy hakkını önce beyaz kadınlara ve sonra da zenci kadınlara vermeliyiz. Ardından da, zenci erkekleri dahil ederiz..."

Yeni karısı ile eski annesinin yanından ayrıldı Sprague; aradığını Gautier'nin iyi depolanmış odalarının ilkinde bulduğu üst kata çıktı. Sprague, garsondan bir bardak Widow alırken, New York Limanı Gümrük Tahsildarı Hiram Barney ona katıldı. Lincoln'ün 1860'daki seçim kampanyası için otuz beş bin dolar toplamış ve bunun karşılığında da kârlı bir tahsildarlıkla mükafatlandırılmış, Cumhuriyetçi bir avukattı Barney. Hazine Bakanlığı'nın bir üyesi olmasına rağmen, Başkanlık-için-Chase hareketinin bir parçası değildi henüz. Yine de, Chase'le son derece dostane bir ilişki sürdürüyordu Barney; ona beş bin dolar borç bile vermişti. Bunun karşılığında, Başkan, Barney'in yerine başkasının getirilmesinde ısrar edecek olursa, istifa edeceği tehditini savurmuştu Chase. Yönetimin günün birinde, radikal siyasi görüşleri New Yorklu Cumhuriyetçilerin nefretini uyandıran ve görevini üstünkörü idare eden Barney'den utanç duyacağından endişelenmesine rağmen, Chase'e boyun eğmişti Lincoln.

Sprague ve Harris Hoyt'un da dostuydu Barney. Bir garsonun, onun için, adamakıllı tütsülendiğinden kırmızıdan çok siyaha çalan Virginia jambonundan birkaç dilim kesmesine müsaade ederken, sesini alçaltarak, "O kaçtı" dedi Barney. Jambonu yavaşça çiğnerken, "Doktor tuz yemememi söylüyor" dedi. "Ama itaatsizim. Meksika, Matamoros'ta."

Barney'ye baktı ve hiçbir şey söylemedi Sprague. Geçen bahar ve yaz boyunca, Hoyt sayesinde yüklü miktarda pamuk Teksas'tan Rhode Island'a ulaşmıştı. Hoyt'un, silahları New York gümrüğünden geçirmesine yardımcı olan Barney'di. Resmi olarak, Havana'daki İspanyol yerel hükümetine götürülecekti silahlar. Zaman içinde, Havana ve Konfederasyon'un elindeki Galveston'ın hemen altındaki bir liman olan Matamoros üzerinden Teksas'a varmıştı silahlar ve pamuk eğirme tezgâhları. Hoyt, hemen –Jamestown'lu, merhum– General Magruder'a gidip, bir pamuk ipliği işletmesi kurmak için iznini almıştı. Derken, karşılığında Hoyt'un, A. & W. Sprague & Company'ye ihraç edilecek iki bin balya pamuk için baskı altına alınmaktan muaf tutulacağı bir on bin tüfek desteği daha istemişti Magruder. Fakat elinde tüfek olmadığından, pa-

muklarla beraber kaçmaya karar vermişti Hoyt. Denize açılmadan kısa bir süre önce, Magruder'ın emriyle tutuklanmıştı. Şimdiyse, Barney'ye göre, her nasılsa kaçmıştı Hoyt; bu haberi nasıl duyduğunu da söylemiyordu Barney; ama, "Bu kış bir ara New York'ta olacak" dedi.

Şampanyasını bitirirken, "Kahrolası salak" dedi Sprague. "O gemisinin ablukada yakalanması yeterince kötüydü. Şimdi de gidip, Teksas'lılarla birlikte kendini mahvediyor. Geri dönemez. Öyleyse, ne yapacağız?"

"Savaşın en kısa zamanda sona ereceğini umalım." Barney'nin pek yardımcı olduğu söylenemezdi.

"Şansımız varmış ki, yakaladıkları o gemide hiçbirimizle ilgili bir şey yoktu. Adı neydi o geminin?"

Jambonla dolu ağzıyla, "*Amerika*" diye cevap verdi Barney.

"Hoyt'ta yaptığımız yatırımdan yüzde altmış kâr ettik." Hafiften canlanmıştı Sprague. "O kadar da kötü değil."

Büfeler davetlilerle dolmaya başladı. Kendini birdenbire, başında Bessie Hale ve Aktör Wilkes Booth'un dikildiği düğün pastasının önünde buldu Hay. Booth'a, "Dün akşam sizi izledim" dedi Hay. "Romeo'yu oynuyordunuz."

İç çekerek, "O her zaman Romeo" dedi Bessie.

"Mercutio'nun rolü daha iyi." Biraz tersti Booth. "Oynamanın neredeyse imkânsız olduğu bir karakter Romeo. Ama halkın istediği o." Booth'un çevikliğine hayranlık duyuyordu Hay. Juliet'in balkonuna bir sincap gibi tırmanmıştı aktör. Sonra da, üç metrelik bir duvardan atlamış ve seyirciler de onu alkışlamışlardı.

Tycoon'un şimdi sol elinde bir kadeh şampanya, sağ eliyle de el sıkarak odanın diğer köşesinde durduğunun farkında olan Hay, "Bu gece niye oynamıyorsunuz?" diye sordu.

"Bu gece sahneye koyuyorum. *Para* adında bir oyun bu. Temasıysa şu" dedi Booth, dudaklarının ucunda uçucu bir tebessümle, "bir kız, parası için bir erkekle evlenmeli mi yoksa evlenmemeli mi."

Ona yüce bir masumiyet gibi gelen bir edayla, "Neden" diye sordu Hay, "tüm geceler dururken, bu gece sahneye koydunuz bu oyunu?"

"Çünkü" dedi Booth, en az Hay kadar masumane bir tavırla, "içinde benim olmadığım ve repertuarımda olan tek oyun bu. Bayan Hale'le buraya gelip, gözlem yapmak istedim..."

"Gerçeği mi?"

"Hadi ama, Bay Hay!" Haykırdı Bessie. "Katie ve Bay Sprague mükemmel bir çift."

Lincoln'ün dikildiği kapıya doğru baktı Booth. "Onu geçen gece gördüm... ve sizi de. Locada."

Hay başıyla Booth'u onayladı. "*The Marble Heart*'ta sizi izlemekten keyif aldık." Aslında, hepsi biraz sıkılmıştı ve Bayan Lincoln uyuyakalmıştı.

"Sıkıcı bir gösteriydi" dedi Booth. Aktörlerin iyi oynayıp oynamadıklarını içgüdüsel olarak bilmelerine her zaman şaşıyordu Hay; ya da daha doğrusu, seyircilerin onları takip edip etmediğini sezmelerine. "Başkan'ın dün gece tiyatroda olacağını ummuştum. Shakespeare'i iyi bildiği söyleniyor." *The Marble Heart*'ı gördükten sonra, Beyaz Saray'da, dünyanın en genç yıldızını izlemek için fazla heves kalmadığını söyleyecek hali yoktu Hay'in. Ayrıca, *Romeo ve Juliet*'e de fazla düşkünlüğü yoktu Tycoon'un.

Kibarca, "Başkan'la tanışmak ister miydiniz?" diye sordu Hay.

İstemediğini belirterek başını salladı ve "Bir aktörle konuşmak için çok meşgul ve çok yorgun görünüyor Başkan" dedi Booth. "Peki, şarkılar hakkında *siz* ne düşünüyorsunuz?"

Bir yenilik olarak, repertuarındaki çeşitli oyunlara duygusal ve modern şarkılar eklemişti Booth. Bunu yaptığı için çok eleştirilmişti; bilhassa da *III. Richard*'da. Dürüstçe, "Dün gece çok hoştular bence" diye cevap verdi Hay.

"Gördünüz mü?" Booth'a döndü Bessie. "Gerçekte isyancı bir gazete olan *Sunday Chronicle*'ı dikkate almamanızı söylemiştim size."

"İkinci sınıf bir aktör olduğumu yazdılar" dedi Booth. "O makaleyi gördünüz mü?" Hay'e dönmüştü Booth.

Başını evet anlamında salladı Hay. "Her şeyi okumak zorundayım. Ama en azından size karşı, benim patronuma olduğundan çok daha kibar basın. Horace Greeley'den gelecek 'ikinci sınıf yorumu' Bay Lincoln için büyük bir övgü olurdu."

"Diğerleri de" dedi Booth, "eğer yeniden seçilirse, Lincoln'ün başka bir Bonapart olacağını düşünüyor. Kendini kral ilan edecekmiş."

Bu saçmalığa kahkalarla güldü Hay. "Chicago *Times*'ı okuyor olmalısınız."

Booth başını sallayarak Hay'i onayladı. "Öyle. Ne tuhaf!" Çelikten bakışları Bessie'ye çevrilmişti. "Benim oynadığım Romeo'yu

mimiyetle dua ettim ve Tanrı şahidim olsun, korkarım biraz abartmışım dua etmeyi."

Wade'in çok sevdiği bu espriye kibarca güldü Chase. Partilerinden hiç kimse kölelik taraftarı olan ve eyaletlerin hakları doğrultusunda çalışan başka bir başyargıç daha atamasını istememişti Buchanan'ın. Çok şükür, Buchanan'ın başkanlığı boyunca sağ kalmıştı yaşlı adam; eğer Taney gelecek yıl içinde ölürse, onun halefini başyargıçlığa getirecekti Lincoln. Taney bir yıldan fazla yaşarsa, başkan olarak Chase yapacaktı bu atamayı. Doğrudan konuştu Chase. "Açıkça, Bay Wade, eğer atamaları yapmak benim elimde olsaydı, bu görev için tercihimin sizden yana olacağını düşünmüşümdür hep."

Artık ne kadar şaşırmış görünebilirse o kadar şaşkın görünüyordu Wade. Sonra, "Çok duygulandım, Bay Chase" dedi. Her zamanki sakin tavırları geri dönmüştü. "Bunu bir anlaşmanın başlangıcı olarak mı algılamalıyım?"

"Ah, hayır, hayır!" Ama sohbetin aldığı yön Chase'i memnun etmişti. "Ticaret yapmıyorum elbette. Aynı zamanda genel de olan, şahsi bir düşüncemi dile getirdim yalnızca."

Başkan düğünden ayrılıyordu şimdi. Wade ona gülümserken, Chase'e dönerek, "Burada iki saat kaldım, sanırım" dedi Lincoln. "Ama bu süre zarfında da tek kişilik katılımımın lanetinden kurtulmaya çalıştım."

"Umarım, Bayan Lincoln iyilerdir." Kibardı Chase.

"İniş çıkışları oluyor. Geçen yaz, başına aldığı o darbe hâlâ sıkıntı veriyor ona."

Ben Wade, "Sir, ben de Bay Chase'e ne fevkalade bir başyargıç olabileceğini söylüyordum tam" dedi.

Ayaklarının altındaki kilerin derinliklerinde bir sandık dinamit patlamış gibi hissetti Chase. O sallanırken, diğer insanların neden titreyen zemine tepki vermediklerini merak ediyordu. Dermansızca, "Benim şahsi tercihiminse *kendisi* olduğunu söyledim Bay Wade'e" dedi Chase.

Dudaklarında belli belirsiz bir tebessümle, "Bay Wade" dedi Lincoln, "Capitol'deki o kürsüye her ikiniz de çok yakışırsınız. Bay Chase ise..." dedi ve başını eğerek, öpücük bekleyen bir çocuk gibi başını kaldırıp gözlerini yummuş, ona bakmakta olan Chase'i süzdü Lincoln, "...geçici olarak ve..." diye devam etti ve Chase'in yukarı kaldırılmış başından Ben Wade'inkine döndü Lilcoln'ün yüzü-

"...muhakkak, yakışıksızca elimde bulundurduğum görev de dahil olmak üzere, ülkedeki her görevi süsleyecektir."

"Hiç de değil, sir!" Sesindeki dalkavuklara yaraşır tonu kendi de işitmişti Chase. "Siz hepimize ilham veriyorsunuz."

"Öyleyse, gelecek hafta ülkemizin en büyük hatibi Edward Everett'ın ulusa ilham vermesine yardım ederken, alabileceğim her türlü yardıma ihtiyaç duyacak olduğum Pennsylvania'ya gelin benimle."

"Pennsylvania'da ne oluyor?" diye sordu Wade.

Bir uşak, Başkan'ın paltosunu giymesine yardım ediyordu şimdi. "Gettysburg'deki savaş meydanını bir şehit mezarlığı yapıyoruz. Vali Seward ve Bay Stanton benimle geliyorlar."

"Keşke ben de gelebilseydim" dedi Chase. Chase gelecek hafta yapacağı işleri açıklamaya başladığında, uşaktan şapkasını ve bastonunu aldı Başkan. "Yeni evli çifte veda ettim. Şimdi de size ediyorum, Bay Chase. Bay Wade."

Başkan'ın arkasından, "Keşke sizinle gelebilseydim, sir" dedi Chase.

Chase'in Lincoln'ün duyabileceğini bildiği bir sesle, "Bırakın da" dedi Wade, "ölüleri siyasi olarak ölmüş olanlar gömsün."

Dehşete düşmüş olan Chase, Başkan'ı geç olmasına rağmen yüzlerce insanın hâlâ Chase'lerin evine gelip giden faytonları izlemekte olduğu sokağa kadar geçirmek için telaşla koşturdu.

Kapıda Başkan'a ait olduğu şüphe götürmeyen silueti gördüklerinde, sokaktaki halktan bir alkış yükseldi. Lincoln şapkasını kaldırdı. "Ölüleri, Bay Chase" dedi Lincoln sakince, "*yaşayanlar* için şereflendiriyoruz. Vakti geldiğinde bizim de kurtulacağımız gibi, buradan kurtuldu onlar." Chase'e baktı Lincoln ve gülümsedi. "Siyasi olarak... ya da başka türlü." Bu sözün ardından özel faytonuna bindi ve uzaklaştı Lincoln.

Otuz Dört

Madam, hâlâ hasta olan Tad'i yalnız bırakamayacağına son dakikada karar verirken, Stanton, Grant'ın Chattanooga'ya yapacağı saldırıyı takip etmek için Savaş Bakanlığı'nda kalması gerektiğini söylemişti. Bu yüzden, Başkan'a eşlik edecek Kabine üyeleri yalnızca Seward, Blair ve Usher olmuştu sonunda. Her yerde hazır ve nazır olan Lamon, her zamanki gibi Lincoln'ün yanındayken, Nicolay da bir kereliğine bir gezintiye çıkmanın onun da hoşuna gideceğine karar vermişti; böylece, her iki sekreter de Gettysburg'de Başkan'ın yanında hazır bulundu.

19 Kasım 1863 sabahı ılık ve sakindi. Kızılderili yazı başlamıştı. Meşhur eski hatip Edward Everett, konuşmasının basılmış bir kopyasını çoktan Başkan'a göndermişti bile. "Tanrım, John!" Özel vagonuna oturduğunda, böyle demişti Lincoln. "İki saat boyunca durmaksızın konuşacak Everett." Kalın broşürü Hay'e verdi Lincoln ve gözlüğünü çıkardı.

"Sanırım daima bu bekleniyor ondan." Duymak mecburiyetinde kalacağı şeyi okumamaya karar vermişti Hay.

"Olağanüstü bir ihtiyar." Üzerine, mezarlığın açılışı münasebetiyle "kısa, kısa, kısa bir konuşma" diye adlandırdığı metnin yarısını yazmış olduğu, Beyaz Saray antetli bir kağıdı tek eliyle tutuyordu Lincoln. "Bilirsin, Everett'ın methini ömrüm boyunca duymuşumdur ve her zaman ünlü biriydi o; ancak, hiçbir zaman neden öyleydi öğrenemedim."

"Ulusumuzun en büyük hatibi olduğu için mi ki?"

"Clay ya da Webster'dan da mı büyük?" Gülümsemişti Lincoln. "Hayır, yalnızca meşhur biri o; hepsi bu. Sosyal yaşamda böyle insanlar vardır. Oradadırlar ve kimse neden orada olduklarını bilmez."

Böyle insanların hepsi ertesi sabah Cemetery Hill'de hazır bulunuyordu. Aralarında Seymour ve Curtin'in de olduğu yedi vali, pek çok diplomat ve Kongre Üyesi vardı törende. Yanında uzun bir gönder olan bir platform kurulmuştu. Sıcak sükûnetiyle, gönderinden cansız sarkıyordu bayrak. Askeri bir bando marşlar çalıyordu. Başkanlık alayı nihayet saat onda görüş alanına girip, askeri bando, "Hail to the Chief'i" çalmaya başladığında otuz bin kişilik bir kalabalık çoktan meydanda toplanmıştı bile.

Perişan meşhur simalar konvoyunun başında Lincoln sürüyordu atını. Onun için çok küçük olan doru bir atın üzerinde dimdik duruyordu. Nico'yla beraber Lincoln'ün arkasında at süren Hay, Başkan'ın büyük bir heykel gibi göründüğünü düşündü. Ülkenin en büyük adamının, ülkenin en iri –ya da en azından, en uzun– erkeklerinden biri de olması tuhaftı doğrusu. Tycoon'un yanında at süren Seward fevkalade baştan savma görünüyordu. Pantolonunun paçaları, kalın, buruşuk, gri çoraplarını gözler önüne serecek şekilde kıvrılmıştı; kendisi ya da başka herhangi birinin nasıl göründüğü konusunda kayıtsızdı Başbakan.

O sabah erken saatlerde, Başkan'ın geceyi geçirmiş olduğu eve gitmişti Nico ve bir saat boyunca Tycoon'la baş başa oturmuşlardı. "Haberler nedir?" diye sormuştu Hay. Şarkı söyleyen kalabalıklar tarafından durdurulmuştu şimdi konvoy. "Geliyoruz, Father Abraham." Lamon'ın etrafa öfkeyle emirlerini haykırdığını görebiliyordu Hay; fakat kimsenin onu dinlediği yoktu. Başkan'ı görmek ve ona dokunmak istiyordu halk.

"Tad'in durumu iyiymiş" dedi Nico.

"Sarsıcı bir haber bu. Başka ne var?"

"Chattanooga'da bir muharebe başlamış. Grant saldırıyor. Burnside ise Knoxville'de güvende; onun saldırmak gibi bir niyeti yok."

"Tycoon nasıl?"

"Konuşma üzerinde yaptığı değişiklikleri bir saat önce bitirdi. Baş dönmesinden şikâyetçi."

Tedirginlikle Nico'ya döndü Hay. "Ah, Tanrım! Biliyorsun, trende halsiz olduğunu söyledi bana."

Başıyla Hay'i onayladı Nico. "Bir sorun var. Ne, bilmiyorum."

Ne var ki, Ancient iyi değilse bile, Pericles'in Atinalı ölüleri anma töreninde yaptığı konuşmanın genişletilmiş versiyonu olan Edward Everett'ın söylevi boyunca, görev bilinciyle yerinde oturan Tycoon'un bir şeyi yoktu. Pericles'in Atinalı bakış açısını isabetle yansıttığı yerlerde, Everett, New England bakış açısını bolca yansıtıyordu.

Everett'ın güzel sesi çınlamaya devam ededursun, Hay savaş meydanına çevirdi gözlerini. Ağaçlar çapraz ateş sonucu parçalanıp kıymık kıymık olmuşken, top mermileri çamurlu zeminin altını üstüne getirmişti. Dört bir yanda, gömülmemiş ölü atlar yatıyordu; henüz, sırf kemik haline gelmemiş olduklarından, çürüyen

et kokusuyla karışan kalabalığın kokusu biraz mide bulandırıcıydı. Bunaltıcı bir günün öğle sıcağında, terlemeye başlamıştı Hay.

Everett yerine oturduğunda, cebinden bir kağıt çıkardı Lincoln ve gözlüğünü taktı. Fakat tahammül edilmesi gereken müzikal bir ara vardı programda; bu yüzden, kağıdı bir kenara bıraktı Lincoln. Bugün için özel olarak bestelenmiş bir ilahiyi çaldı Baltimore Glee Club. Ilık bir rüzgâr çıktı ve Amerika bayrağı şakırdayan bir kamçı gibi direğe vurmaya başladı. Konuşmacı kürsüsünün karşısında, bir fotoğrafçı, Başkan konuşurken fotoğraf makinesi doğrudan Başkan'a çevrilmiş olsun diye küçük bir platform kurmuştu. Durmaksızın teçhizatıyla oynuyordu; arka kısımdaki bezden başlığı kaldırıp indiriyor ve camdan fotoğraf klişesinin tozunu alıyordu.

Nihayet her yeri sessizlik kapladı. Lamon ayağa kalkarak, "Birleşik Devletler Başkanı!" diye bağırdı.

Elinde kağıt, burnunda gözlüğü, ayağa kalktı Lincoln. Başkan'ın betinin benzinin atmış olduğu Hay'in gözünden kaçmadı; ama her hatibin korktuğu şey gelmedi başına; kağıdı tutan eli titremiyordu. Bir an için –Everett yüzünden bitkin düşmüş de olsa– hararetli bir alkış yükseldi kalabalıktan.

Sonra, Lincoln'ün trampet gibi sesi, Gettysburg toprakları üzerinde çınlamaya başladı ve otuz bin kişi sessizliğe gömüldü. Everett'ın sesi kalın, tok bir viyolonselin sesini andırırken, yaz günü çakan ani bir şimşeğin gümbürtüsüne eşlik eden bir ses gibiydi Lincoln'ün sesi. "Seksen yedi yıl önce" diyerek doğrudan konuya girmişti Lincoln, "babalarımız, özgürlük içinde doğmuş ve tüm insanların eşit yaratıldığı savına sadık, yeni bir ulus yarattılar bu kıtanın üzerinde."

Bu cümle radikalleri memnun edecek diye düşündü Hay. Derken, iki tuhaf şeyi fark etti. İlki, Tycoon elindeki kağıda bakmıyordu. Yalnızca bir saat kadar önce son şekli verilmiş metni, imkânsız ama, ezberlemiş gibi duruyordu. İkincisi, görülmedik bir yavaşlıkla konuşuyordu Tycoon. Ağzından çıkan her bir kelimeyi savaş meydanına doğru ateşliyor gibiydi; ölmüşlere bir tüfek selamı mıydı yoksa bu?

"Bu ulusun –ya da bu şekilde doğmuş ve bu gayeye adanmış herhangi bir ulusun– uzun süre ayakta kalıp kalamayacağını sınayan büyük bir iç savaşın içindeyiz şimdi."

Lincoln'ün hemen sağında oturan Seward, Lincoln'ün konuşmasını hakikaten de dinlemeye başlamıştı. Yaşamı boyunca kim

bilir kaç bin konuşma duymuş ve kendisi de kim bilir kaç binini yapmıştı; artık kendi konuşması da dahil olmak üzere, bir konuşmayı nadiren gerçekten dinleyebiliyordu Seward. Lincoln'ün görülmedik ağırlığını o da fark etmişti. Sanki, diye düşündü Seward, yapmış olduğu şeyi ulusun, tarihin ve Tanrı'nın gözünde haklı çıkarmaya çalışıyor şimdi Lincoln.

"Bu savaşın büyük çarpışmalarından birinin gerçekleşmiş olduğu savaş alanında bir araya geldik. Bu savaş alanının bir kısmı, bu ulus yaşayabilsin diye yaşamlarını vermiş olanların nihai huzur bulacakları bir yer olsun diye buradayız." Gayri ihtiyari, başını sallayarak Lincoln'ü onayladı Seward. Evet, mesele buydu; tek mesele buydu. Eyaletlerden oluşan bu emsalsiz ulusu korumak. Bu arada, fotoğrafçı, Başkan'ı kadrajın içine almaya çalışıyordu.

"Bunu yapmamız bütünüyle doğru ve uygun." Kalabalığın üzerinden, belli bölümlerine daha yeni tahta haçlar yerleştirilmiş bir tepeye dikmişti gözlerini şimdi Lincoln. Bir an için, konuşma metninin yazılı olduğu kâğıdı tutan eli yana düştü. Sonra kendine geldi ve metne bir göz attı. "Fakat daha geniş bir bakış açısıyla, bu toprağı biz yüceltemez, kutsayamaz, kutsallaştıramayız. Burada mücadele vermiş, yaşayan ya da ölmüş, o cesur insanlar, bizim üzerine bir şey eklemeye veya ona gölge düşürmeye kudretimizin yetmeyeceği şekilde kutsadılar bu toprakları." Duraksadı Lincoln. Aralıksız bir alkış yükseldi kalabalıktan; bunu, Seward'ı hayrete düşüren bir susturma sesi takip etti. Başkan'ın konuşması bitmeden müziğe başlamak istemiyordu seyirciler.

Başkan'ı –büsbütün teknik olsa da– yeni bir merakla izlemeye başladı Seward. Yumuşaklıktan fevkalade uzak sesi ve sert Orta Batı aksanıyla, böylesi bir sihre nasıl kadir olmuştu Lincoln?

Şimdi yine hülyalı gözlerle kalabalığın ötesine bakıyordu Lincoln; bu sefer gökyüzüne dikmişti gözlerini. Fotoğrafçı, fotoğrafı çekmeye hazır, başını kara örtünün altına sokmuştu.

"Burada söylediklerimize çok az kulak verecek, onları uzun süre de hatırlamayacaktır dünya; ama o askerlerin burada neler yaptıklarını asla unutamaz." Metnin yazılı olduğu kağıdı tutan el yeniden yana düştü. Tycoon'un gözlerinin artık kendi içine dönmüş olduğunu biliyordu Hay. Beynindeki o mermerden tabletin üzerinde yazanları okuyordu şimdi ve kandan başka bir şeyle yazılmamış bir metindi okumakta olduğu. "Onların şimdiye dek büyük asaletle götürmüş oldukları henüz bitmemiş bu işe kendimizi ada-

mak, daha çok bizlere, yaşayanlara düşüyor. Önümüzde duran büyük göreve kendimizi adamak asıl bize düşüyor şimdi; onların, burada, uğruna..." Lincoln'ün trampet-sesinin boğulmuş olduğunun farkındaydı Hay; gri gözlerinin ansızın, görülmedik yaşlarla dolduğunun da. Ama süratle kendini toparladı Tycoon. "...kanlarının son damlasına kadar sadık kalmış oldukları bu davaya, artan bir sadakat duygusuyla bağlanmak için o aziz şehitlerden güç almak; onların boş yere ölmüş sayılmayacaklarına..." diyen Lincoln'ün sesi şimdi, hücuma geçilmesi için bağıran bir borazan gibiydi. "...büyük bir azimle ant içmek; özgürlüğe gebe ulusumuzun" dedi ve bir anlığına duraksadı Lincoln ve sonra, "Tanrı'nın dileğiyle..." Seward onaylarcasına başını salladı; verdiği tavsiyeye uyulmuştu.

Nico, "Bunu yeni ekledi. Metinde böyle bir şey yok" diye fısıldadı Hay'e.

"...yeniden doğum yapacağı ve halk tarafından seçilmiş, halkın ve halk için olan hükümetin yeryüzünden silinmeyeceği gayesine kendimizi adamak bize düşüyor."

Düşünceli bir ifadeyle, gözlerini ona diken kalabalığa bakarak, bir süre öylece dikildi Lincoln. Sonra yerine oturdu. Hafif bir alkış yükseldi kalabalıktan. Yüksek sesle lanet okumakta olan fotoğrafçıya yönelik kahkahalar da duyuldu; Başkan'ın tek bir resmini dahi çekmeyi başaramamıştı fotoğrafçı.

Seward'a dönerek, mırıldandı Lincoln: "Üzerlerine ıslak bir battaniye gibi düştü bu konuşma."

Başkan'ın özel vagonlarının sonuncusunda, arka peronda dikiliyordu Lincoln. Sağ eliyle trenin önünde toplanmış kalabalığa el sallarken, sol eli Lamon'ın koluna sarılmıştı. Nicolay ve Hay, Başkan'ın hemen arkasında duruyordu. Özenle onlara temin edilmiş vagonda, dantel koltuk başlıkları olan kırmızı ve yeşil pelüş koltuklar, at kılından uzunca bir kanepe ve dört bir yanda da hayli işlenmiş ahşap, kristal ve pirinç vardı. Yeri yeşil bir Brüksel halısı kaplıyorken, bir dizi pirinç tükürük hokkası altın gibi parlıyordu.

Her biri de Başkan'ın dikkatini çekmeye hevesli siyasetçiler doldurmuştu vagonu. Rüyada olan biri gibi, Vali Curtin'la bir öğle yemeği yemişti Lincoln; bunu bir resepsiyon takip etmiş, resepsiyonun ardından da Presbiteryen kilisesinde bir vaaz dinlenmişti. Sonra da, Washington'a giden altı buçuk trenine binmişti Başkan. Şimdi, tren Gettysburg İstasyonu'ndan hareket etmişken, Lincoln ve Lamon vagona ayak bastı. Lincoln'ün solgun, sarı suratından ter

boşanıyordu; gözlerini hiçbir yere odaklayamıyor, geniş ağzı titriyordu. Lamon ise, korkudan en az Lincoln kadar hasta görünüyordu. Sekreterlere, "Çocuklar" diye fısıldadı Lamon, "bu insanları çıkartın buradan. Onları Başkan'a yaklaştırmayın."

Lincoln hiçbir şey söylemedi. Lamon'dan destek alarak, trenin hareketiyle sallana sallana, öylece dikiliyordu. Nicolay hayal kırıklığına uğramış Simon Cameron'ı vagondan çıkarırken, Hay diğerlerini çıkmaya ikna edebilir mi diye sordu Seward'a. Başkan'ın yapacak işleri var demişti Hay. Stanton'dan haber gelmişti. Seward meseleyi anladı; Lincoln'ün yüzünün halini görmüştü. Neşeyle, siyasetçi dostlarına trenin restoranında bir ziyafet önerisinde bulundu.

Vagon boşaltıldığında, Lamon gibi kuvvetli bir adam için bir çiftçinin bostan korkuluğundan daha ağır olmaması gereken Lincoln'ü kucakladı Lamon; yarı baygın Başkan'ı kanepeye taşıyarak, boylu boyunca yatırdı. Nicolay bir battaniye buldu ve bunu, Başkan'ın titreyen bedeni üzerine örttü.

"Nesi var?" diye sordu Nicolay.

Bilmediğini belirterek başını salladı Lamon. "Bilmiyorum. Sanırım, humma. Sıtma mı acaba?"

Ömrü boyunca bu nükseden hastalığın kurbanı olmuş Hay, "Ama sıtmaya daha önce hiç yakalanmadı ki o" dedi.

"Zannedersem, her zaman yakalanabilir" dedi Lamon.

Lincoln'ün gözleri kapalıydı şimdi. Bir havlu bularak, sürahideki suyla havluyu ıslattı Lamon; sonra da Ancient'ın yüzüne bastırdı havluyu. Ansızın, pürüzsüz bir sesle, "Yanlış bir şeyler oldu" dedi Lincoln. Derin bir nefes aldı ve uyudu; ya da bayıldı.

Kararlaştırdıkları gibi, Booth'la National Hotel'in lobisindeki ilan tahtasının önünde buluştu David. Willard's Hotel'de de olduğu gibi, buraya da telgraf mesajları düzenli aralıklarla postalanıyordu; cepheden, Kongre'den ya da şimdi olduğu gibi, Başkan'ın birkaç gündür kızıldan hasta yatmakta olduğu Beyaz Saray'dan gelen son haberleri okumak için toplanmış bir kalabalık bir an olsun eksik olmazdı lobide. Ailenin en yakın üyelerinden başka hiç kimsenin Başkan'ı görmesine izin verilmiyordu. Başkan'ın can çekiştiğine dair söylentiler vardı.

İlk buluşmalarından beri Booth'u görmüyordu David. Thompson's Drug Store'a gelen Bayan Ella Turner olmuştu. David'e boğaz

pastilleri sipariş ederken, "Dostumuz öğlende National Hotel'in lobisinde onunla buluşmanızı istiyor" diye fısıldamıştı Bayan Turner. Sonra da çekip gitmişti.

İlan tahtasının önündeydi Booth. Chattanooga Valley'deki Lookout Mountain adındaki bir yer kısa süre önce "Muharip Joe" Hooker'ın ordusunun eline geçmişti. Görünüşe göre, Grant'ın komutası altında, nihayet savaşmayı öğrenmişti "Muharip Joe". İsyan ordusu geri çekiliyordu şimdi. Kaşları çatık, David'e döndü Booth. Fakat onu tanıyınca çatık kaşların yerini göz kamaştırıcı bir tebessüm aldı. "Davie, seni gördüğüme sevindim! Bugün şehirden ayrılıyorum." Yan yana duran ve Pennsylvania Avenue'daki bir dizi at arabasına bakan bir manzarası olan, iki deri koltuğun bulunduğu, lobinin yüksek camekânlarından birine götürdü David'i. Hafif, tuhaf derecede tüye benzeyen bir kar yağıyordu. Kongre o dakikada toplantı halinde olduğundan, seramik saksılar içindeki palmiye ağaçları dışında kimseler yoktu lobide. Yakınlardaki bir kapıdan, gerekli zanaatlarını sergileyen berberler ve ayakkabı boyacıları görülebiliyordu.

"Tanrım, Davie, Richmond'da büyük bir adamsın sen!" Sesi alçaktı Booth'un; fakat yüzü ışıl ışıldı heyecandan.

Bir an için, kulaklarına inanamadı David. O, David Herold, büyük bir adam mıydı?

"Bunu nasıl yaptın? Ne kullandın? Yoksa bir sır mı bu? Eğer öyleyse, buna saygı gösterecek ve daha fazla soru sormayacağım."

Tam gerçeği söyleyecekti ki, böylesi konularda uyguladığı olağan politikasını değiştirmek için hiçbir sebep göremedi David. Booth'u son görüşünden beri, Başkan'ı zehirlemek için yalnızca tek bir fırsat geçmişti eline. Lincoln, Gettysburg'e gitmeden iki gün önce, Lincoln ailesi için bir reçeteyle Thompson's Drug Store'a gelmişti İhtiyar Edward. Mavi kütleye eklenecek siyanürün tadının zar zor hissedileceği ve çabuk etki edeceği konusunda çoktan karar kılmıştı David. Zehir, caddenin karşısına geçer geçmez Washington'dan tüyecekti elbet. Fakat İhtiyar Edward, "Artık mavi kütle yok, Bay Thompson. Başkan'ın bağırsaklarını çalıştırmak için hintyağı alınmasını emretti Bayan Lincoln. Bu yüzden, hintyağı alınacak" demişti. Bu kadar kısa süre içinde, bu berrak viskoziteye güvenle eklenebilecek hiçbir şey gelmedi David'in aklına. Kuşkusuz, hintyağının tadı arseniğin acılığını dahi bastırırdı ama, karışımın berraklığı, toz haline getirilmiş zehri ele verirdi. Bu yüzden,

saf hintyağı gönderilmişti Başkan'a. Derken, birkaç gün sonra Başkan hastalanınca, zamanının geldiğini farz etmişti David. Ama Beyaz Saray için hiçbir ilacı hazırlamasına izin verilmemişti; çünkü Lincoln'ün kendi doktoru, Bay Thompson'la beraber arka odada çalışmayı tercih etmişti. İlk başta yüksek ateş ve vücudu kaplayan kızıl ya da zehirlenme gibi döküntüleri içeren bu gizemli hastalığı tedavi etme umuduyla birtakım karışımlar hazırlamışlardı beraberce. Hastalığın gizemi, belirtiler çiçek hastalığının belirtilerine dönüşünce çözülmüştü. Başkan'ın yakalandığı hastalığın ne olduğunu Beyaz Saray'ın itiraf etmeyeceğini söylemeye gerek yok. Savaş senetlerinin satışını düşürmek ve altın fiyatını şişirmek için, Başkan'ın can çekiştiğine dair şimdiden yeterince söylenti dolanıyordu zaten ortalıkta. Bu yüzden, resmi olarak scarlatina* denmişti Lincoln'ün hastalığına.

Booth'un ona ikram ettiği puroyu alırken, "Kullandığımın ne olduğunu... söyleyemem gerçekten de" dedi David. "Ama gördüğünüz gibi, ilaçtan yeterince almadı. Eğer almış olsaydı, daha Pennsylvania yolunda ölmüş olurdu."

"Başka fırsatlar da olacak. Senden şüphelenmiyorlar, değil mi?"

En hafif tebessümünü dahi budala bir sırıtışa çeviren dışa fırlak dişlerine rağmen, gizemli olduğunu umduğu türden bir tebessüm oturttu David yüzüne. "İşin içinde benim olduğuma dair kimsenin en ufak bir fikri dahi yok; çünkü ilaç, patentli bir ilaçtı. Bu da, dükkânda çalışan hiç kimsenin onu hazırlamadığı anlamına geliyor. Ayrıca, belirtiler şehrin yarısının tutulduğu çiçek hastalığının belirtilerine çok benziyor. Lincoln'ün doktorunu Bay Thompson'la konuşurken duydum" diyen David'e uydurma ilhamı gelmişti. "Hâlâ ölmesi mümkün."

"Tanrım, Davie! Bir hazinesin sen. Bir gün senin heykellerin dikilecek ve bunun için sana söz veriyorum." Fakat sonra kaşlarını çattı Booth. "Yani savaşı biz kazanırsak. Bu gece Pennsylvania'ya gidiyorum. Satmayı düşündüğüm birkaç petrol saham var. Sonra da, Konfederasyon temsilcileriyle görüşmek için Kanada'ya gideceğim. Eğer Lincoln bu arada ölürse, sen doğrudan, sonradan benim de sana katılacağım Richmond'a gideceksin. Ama yaşarsa, burada kal ve benden ya da Albay'dan gelecek emirleri bekle."

* Kızıl. (ç.n.)

"Albay'ı gerçekten tanıyor musunuz?"

Başını evet anlamında salladı Booth. "*Sanırım*, tanıyorum. Her neyse; ona nasıl ulaşacağımı biliyorum ve o da bana nasıl ulaşacağını biliyor." Ayağa sıçradı Booth. Her zaman sıçrıyordu. Gerçi, Booth'un sahne dışında da sahnedeki gibi olduğunu hayranlıkla fark etmişti David. "Haydi, bara gidelim. Bunu kutlamalıyız."

Beyaz Saray'daysa hiçbir kutlama yoktu. Lincoln ve bakanların az çok toparlamış oldukları, Başkan'ın 'Kongre'ye Mesaj"ı üzerinde çalışıyordu Hay. Teknik olarak, Birlik'in 1863 yılındaki durumuna ilişkin bir rapordu bu. Ama hastalığı yüzünden, tüm bağlantıları kurup, sonuçları çıkaramamıştı Tycoon. Bundan dolayı, Stanton'ın savaş üzerine hazırladığı rapor ayrı bir mesaj olarak tasarlanmışken, Usher'ın İçişleri'ne dair raporu yeniden yazılmak zorunda kalınmıştı. Eklenen tek yeni ifade, Lincoln'ün Güney'i nasıl yeniden yapılandıracağına dair yaptığı ilk imaydı. Wade, Sumner ve Stevens gibi radikallere rağmen, Birlik'e sadakat yemini eden herhangi bir kimseye tam vatandaşlık hakkı verecekti Lincoln. İsyankâr eyaletlerden herhangi birinin seçmen nüfusunun yüzde onu *Emancipation Proclamation*'ı kabul etmeyi tercih ettiğinde, Kongre'ye bir delegasyon gönderebilirlerdi. Bu konu üzerinde, Lincoln'le savaşmaya hazırdı radikaller. Onlara göre, on bir eyalet, Birlik'ten ayrılınca yok olmuştu. Bir kez Birlik'ten ayrıldıktan sonra, işgal edilmiş düşman toprakları gibi muamele görmeliydi o on bir eyalet; liderleri de cezalandırılmalıydı. Lincoln'e göreyse, bu eyaletler bir zamanlar Birlik'in bir parçası olduklarından ve yeniden böyle olacaklarından, arada geçen süre içinde *nerede* zaman geçirmiş oldukları konusuna kafayı takıp sinirlenmek, metafizik bir zaman kaybıydı. İsyan bastırıldıktan sonra, başkana, Birlik *içindeki* eyaletlere koruma bahş etme yetkisi veren Anayasa'nın Dördüncü Maddesi'nden destek almıştı Lincoln. Son zamanlarda, Lincoln de dahil olmak üzere herkesin Anayasa'yla özgürce oynadığından ve bunun yeniden, Birlik'in *içindekilere* karşı *dışındakiler* hassas sorusunu ortaya attığından, hiç de uygun bir sav olmadığı gerekçesiyle, bu yoruma karşı çıkmıştı Seward. Kederle, Dördüncü Madde'yi bir kenara bırakmaya razı olmuştu Lincoln.

Seward ve Bates'in yardımıyla Hay mesajı düzenlerken, Nicolay, yardım isteyenleri kabul eden, mektuplara cevap veren, bir oturuşta bir saatten daha fazla çalışamayan Tycoon'a mümkün olduğunca az iş bırakan *de facto* başkan olmuştu yine.

Gazete kupürleriyle Stoddard ilgileniyordu şimdi; seçim yılı yaklaşmış olduğundan önemli bir konuydu bu. Tycoon planları hakkında alenen hiçbir şey söylememiş olmasına karşın, yönetimi ne kadar kusurlu olursa olsun, nehri geçerken tam orta yerde at değiştirmenin –Hay'in pek de görkemli bulmadığı bir imgeydi bu– belki o kadar da iyi bir fikir olmadığı görüşünü savunmaya kararlıydı şimdi.

Hay için önemli olmasa da, görkem yoksunluğu, Lincoln'ün basındaki sayısız eleştirmenini çok ilgilendiriyordu. Beyaz Saray'a yeni ulaşan gazetelerden bazı bölümleri Hay ve Nicolay'a yüksek sesle okudu Stoddard. İngiltere'den Charles Francis Adams, Gettysburg'deki şehit mezarlığı açılışını, "zavallı Başkan Lincoln'ün bazı nükteleriyle gülünçleşen" bir tören olarak tanımlayan Londra *Times*'ın bir kopyasını yollamıştı.

Kalemini bıraktı Nicolay. "Orada Londra *Times*'tan biri var mıydı?"

"Kim bilir?" dedi Stoddard.

Tıpkı tüm Kabine üyeleri ve Başkan'ın avukat olması gibi, sekreterlerin üçünün de gazeteci olduğunun; ancak Seward'ın tuhaf zevki olan editörleri gerçekten tutuklamak dışında, yapmaları gerektiği gibi basını kontrol etmeyi hiç de beceremediklerinin birdenbire farkına varan Hay, "Her şekilde uyduruyorlar zaten" dedi.

"Başkan'ın konuşması için, 'Bundan daha sıkıcı ve bayağı bir şey yazmak kolay olmazdı' diyor *Times*."

"Chicago *Times* ne diyor?" diye sordu Hay.

"Neler demiyorlar ki?" Masanın üzerinden bir gazete kupürünü aldı Stoddard.

"'Zeki yabancılara Birleşik Devletler Başkanı olarak gösterilmek zorunda olan kişinin ağzından çıkan salak, yavan ve bulaşık suyuna benzeyen ifadeleri okurken her Amerikalının utançtan yüzü kızarmalı. Ve ne o ne de Seward, bu ciddi günde bile o iğrenç köleliğin kaldırılması öğretilerini döktürmekten kaçınmadı.'" Başını yukarı doğru kaldırdı Stoddard. "Vali Seward konuştu mu ki o gün?"

"Hayır" dedi Hay. "Ama, *Times*'a göre konuşması *gerekirdi* ve şayet konuşsaydı, bunları söylemiş *olmalıydı*."

"Pekâlâ, Chicago *Tribune* şöyle diyor: 'Başkan Lincoln'ün ithaf ifadeleri, insanlığın tarihi olayları arasındaki yerini alacak.'"

"Adil yorum budur" dedi Hay. "Edward Everett'ın Lord Byron'ın arkadaşı olduğunu biliyor muydunuz?"

"Bunun konuyla ne ilgisi var?" Lincoln'ün imzasını taşıyan mektupların sonuncusunu bir dosyaya yerleştirdi Nicolay.

Törenden bir önceki gece, yaşlı adam, Gettysburg'lü nüfuz sahibi bir kimsenin şöminesinin önüne oturup, ziyaretçileri olağanüstü hatıralarıyla ağırladığında şaşkına dönmüş olan Hay, "İlgimi çekti" dedi. "Elli yıl önce Venedik'te tanışmış Byron'la. Onun büyüleyici fakat ahlaksız biri olduğunu söyledi Everett."

Byron'a karşı en ufak ilgisi olmayan Stoddard, "İlginç biri o" dedi. "*Ohio State Journal*..."

"Henry D. Cooke'un gazetesi mi?" Stoddard'a döndü Nicolay. Byron gibi trajik düşünmeye çalışarak (ve keçi şarkısı anlamına gelen Yunanca kelimeden yola çıkarak), düzensiz olduğu zamanlarda Nico'nun sakalının rüzgârdaki bir keçinin sakalını andırdığını düşündü Hay.

"Ta kendisi. Ve şu anda hapiste olan Yüzbaşı Hurtt'ün. Şimdiki Editör Isaac J. Allen şöyle yazmış: 'Başkan'ın bu kısa ve güzel hitaptaki dingin ve ciddi ifadeleri, önünde toplanmış büyük kalabalığın yüreğinin derinliklerindeki duygu ve coşku çeşmelerini harekete geçirdi. Başkan konuşmasına son verdiğinde, kalabalıktaki herkesin ellerinden boğulmuş coşku hıçkırıkları yükselirken, nadiren yaşlarla dolmamış bir göz görülebiliyordu.' Böyle mi oldu?"

"Hayır" dedi Nicolay.

Bilgiçlik taslayarak, "Aslına bakarsanız, şayet herkesten hıçkırıklar yükselseydi, olan hıçkırıklara olur, kimse hiçbir şey duyamazdı" dedi Hay. "Her neyse; bahse girerim ki, hapse girmeden önce Bangkok'ta konsolos olacak Allen." Bir önceki gece ilerleyen saatlerde, Hay ve birkaç dostunu Ohio'nun önde gelen gazetesinin sahiplerinin çok kötü ve ahlaksız davranışlarını anlatarak eğlendirmişti Seward.

"Beyler!" Kapının eşiğinde dikilen Başkan'dı. İçlerinde sanki et değil de, tahtadan bir iskelet varmış gibi üstünden düşüyordu Lincoln'ün elbiseleri. Boynundaki damarlar ip gibiydi. Beti bezi atmış, yüzü çökmüştü. Ama gözleri şen ve canlıydı Lincoln'ün. "Vaizin dul kadının evinden ayrılırken dediği gibi, kalktım."

Patronlarını içtenlikle karşıladı sekreterler. Son üç hafta içinde ofislerine öyle nadiren gelmişti ki Lincoln, Birleşik Devletler'i yönetmekten genellikle bir hayli hoşlanan Nicolay'ı bile bunaltmaya başlamıştı başkanlığın işi.

"Doktor dolanabileceğimi söylüyor ama, camdan yapılmış olduğumu hatırlamak zorundayım. Bu yüzden ziyaretçileri asgari düzeyde tutacağım. Bay Nicolay, Kongre'ye gönderilecek mesajı getirin bana."

"Tabii, sir."

"Hepiniz aşılandınız mı?"

"Evet, sir" diye cevap verdi Hay.

"Bir işe yarıyor mu, merak ediyorum." Uzun mesajı Nicolay'ın elinden aldı Lincoln. "Bu arada, çiçek hastası değilim; en azından kulağa çiçek hastalığı kadar kötü gelmeyen ama aslında aynı şey olan varioloid'e yakalanmışım. Her neyse; bir değişiklik olarak, herkese verebileceğim bir şeye sahip olmak güzeldi." Gitmek için döndü Lincoln; ama sonra duraksadı.

"Bildiğiniz gibi, Bayan Lincoln'ün üvey kardeşi Bayan Emilie Helm burada bizimle beraber. Bayan Helm bir... Konfederasyon generalinin yeni dul kalmış eşi olduğundan" –Ancient'ın "Konfederasyon" kelimesini kullandığını ilk kez duyuyordu Hay– "size onunla ilgili sorular sorarlarsa, basına hiçbir şey söylenmemesinden yanayım."

"Söylemeyiz, sir" dedi Nicolay.

"Bayan Lincoln için bir teselli o" dedi Başkan ve odayı terk etti.

Fakat tam o sırada, Emilie'nin pek de teselli kaynağı olduğu söylenemezdi. Başkan'ın hastalığı ve Emilie'nin ziyareti boyunca Mary'nin az sayıda ziyaretçisi olmasına rağmen, daha biraz önce New York'tan Senatör Ira Harris'in eşliğinde paldır küldür üst kattaki salona girmiş, eski dostu Dan Sickles konusunda bir istisna yapmıştı Mary. Misafirlerini kibar karşıladı Madam; şimdi neredeyse yeniden sağlıklı görünen Bayan Helm'e takdim etti onları.

Bir önceki ay, memleketi Lexington, Kentucky'ye gidebilmek için geçiş izni istediği Monroe Kalesi'ne varmıştı Emilie Helm ve küçük kızı. Kanunların gerektirdiği üzere, Birleşik Devletler'e bağlılık yeminini imzaladığı takdirde geçiş iznini alabileceği söylendi Bayan Helm'e. Emilie bunu yapmayı reddedince, komutan bu haberi Savaş Bakanlığı'na telgrafla iletti; Savaş Bakanlığı da isyancı baldızı konusunda ne yapılması gerektiğini Lincoln'e sordu. "Onu bana gönderin" dedi Lincoln. Mary buna çok sevinmişti. İki kadın baş başa epey bir ağlaştı. Müşterek kayıplarından bahsettiler birbirlerine ve siyaset konuşmaktan kaçındılar. Emilie ve –onun

Tad'in yaşındaki– kızına yazı Soldiers' Home'da geçirmeleri için yalvardı Mary. Emilie'ye de çekici görünmüştü bu fikir.

Şimdiyse, Harris ona ters ters bakarken, Sickles büyük merakla süzüyordu genç kadını. Sickles'ı Emilie'ye takdim ederek bir hata yapmış olduğunu anlamıştı Mary; Sickles ise, davetsiz misafir olan, sevimsiz New York senatörünü özel odalara getirerek ikiye katlamıştı bu hatayı.

Takma bacağını ayak taburesine uzatırken, "Çok zor günler geçirmiş olmalısınız, Bayan Helm" dedi Sickles.

Kibarca, "Savaş zamanı bir çocukla seyahat etmek" dedi Emilie, "kolay değil. Fakat, Brother Lincoln, evimiz Lexington'a giderken burada mola vermemiz için ısrar etti."

"Zannedersem, eşiniz eski meslektaşım Breckinridge'in altında görev yapmıştı" dedi Sickles.

Başıyla Sickles'ı onayladı Emilie. "Evet, General Helm... sonuna dek Kuzen John'un yanındaydı."

"Bay Breckinridge'in de mi kuzenisiniz?" Şaşırmış görünüyordu Harris.

"Annemle kuzenlerdir, evet. Kullandığınız 'de' ekinin ne anlama geldiğiniyse" dedi Emilie, dudaklarını büzmeye başlayarak, "bilemeyeceğim."

Mary araya girdi. "Kuzen John hepimizin hayatında daima önemli bir figür olmuştur. Bizim için bir trajediydi, onun..." Kendini tuttu Mary. Şu anda, şu veya bu şekilde potansiyel olarak utanç verici olmayan hiçbir şey yoktu söyleyebileceği.

Ciddiyetle, "Bay Breckinridge'e büyük saygı *duyardım*" dedi Harris. "Arkadaştık hatta. O nasıl, Bayan Helm?"

"Bunu bilmem imkânsız. Kocam üç ay önce öldürüldü ve onunla görev yapan diğerleri hakkında başka hiçbir şey duymadım."

"Sanırım" dedi Harris, "Güney'de yaşam çok zordur şimdi."

"Belirgin bir değişiklik gözüme çarpmadı." Böylesi bir sorgulama altına girse, Mary'nin olacağından çok daha sakindi Emilie.

"Abluka her çeşit yoksunluğu da beraberinde getiriyor olmalı..."

"Ah, gemilerimiz her zaman sizin ablukanızdan geçebilmeyi başarıyor gibi görünüyor." Tatlı bir edayla gülümsedi Emilie. "Charleston Limanı hiç bu kadar yoğun olmamıştı."

Süratle, "Sevgili Bayan Sickles nasıl?" diye sordu Mary; kocasının muhtemelen aşığı olan ya da olmayan erkeği öldürmesinden ziyade, sonrasında kocası ona dönmüş olduğu ve daha da beteri, o

da kocasına dönmüş olduğu için bu hanımefendinin adı, müşterek bir fikir birliğiyle, nazik topluluklar arasında hiç anılmadığından fazla süratle sormuştu bu soruyu Mary.

"Ah, Teresa çok sağlıklı ve iyi. 91. Street'teki evde kalıyor. New York'ta." Havaiydi Sickles. "Başkan nasıl?"

"Ayaklandı ve dolaşmaya başladı; iyileşti artık. Geçen hafta onu çok yoran bir Kabine toplantısı düzenledi. Gazetelerin dediği gibi, çiçek hastalığı *değildi* yakalandığı. Yalnızca varioloid ve genel yorgunluk."

"Temiz hava alabilmesi için bir iki haftalığına onu Lexington'a götüremiyor olman" dedi Emilie, "çok kötü."

"Bir günlüğüne bile Telgraf Odası'nı bırakabileceğini sanmıyorum. Ortada neredeyse daha hiç haber yokken, savaşla ilgili bilgi istiyor."

"Chattanooga konusunda memnun olmuştur herhalde" dedi Harris. Meydan okurcasına Emilie'ye baktı Harris. "Sürü halindeki tavşanlar gibi bizden kaçtı isyancılar."

Bu atağa süratle karşılık verdi Emilie. "Şayet bu doğruysa, Senatör Harris, Bull Run'da, Manassas'ta, Chancellorsville'de, Fredericksburg'de ve daha nice yerde onlara örnek olmanızdandır bu..."

Şiddetli bir ağrının başlangıcını hissetti Mary. Sickles'ın donuk gözleri tehlikeli bir şekilde parlıyorken, Harris'in ağzı sonuna dek açılmıştı şimdi.

"Bugün böyle şeyler üzerinde durmuyoruz burada." Saçmalıyordu Mary ve bu anın geçtiğini düşünene dek de saçmalamaya devam etti.

Ama geçmemişti. Ansızın, Mary'ye döndü Senatör Harris. "Oğlunuz Robert neden orduda değil? Orduya katılmak için yeterince büyük ve çevik."

"Harvard'da eğitimini tamamlıyor..."

Amansızca, "O bir örnek oluşturmalı" dedi Senatör.

"Vakti geldiğinde oluşturacak, Senatör." Kendini bayılacak gibi hissetmeye başlamıştı Mary. "Bir süredir gitmek istiyor."

Senatör, "Yapması gereken tek şey" diye söze girmişti ki, Mary onun sözünü kesti. "Sir, sizin ima ettiğiniz gibi bir kaçak değil o. Gerçek şu ki, daha yeni bir oğlumu kaybetmiş olduğumdan..."

"Ama oğlunuzu savaşta kaybetmediniz, Bayan Lincoln" dedi Harris. "Şu anda yalnızca tek bir oğlum kaldı ve benim onayımla ülkesi için savaşıyor." Emilie'ye döndü Harris. "Eğer yirmi oğlum olsa, yirmisi de isyancılarla savaşıyor olurdu!"

Emilie ayağa kalktı. "Eğer benim yirmi tane oğlum olsaydı, Senatör, sizi temin ederim ki, *benim* onayımla sizin oğullarınızın yirmisini de yenilgiye uğratırdı."

Mary ayaklandı. "Beyler, ziyaret etmeniz büyük incelikti" dedi. Erkeklerin hiçbirine elini uzatmadı Mary. Sickles ve Harris odadan çıkarken Mary, Emilie'ye döndü. "Özür dilerim, Little Sister. Her şey öyle acı ki burada."

"Her yerde öyle."

Ne var ki, bir dakika sonra, Sickles yeniden odada belirdi. "Bir dakika için Bay Lincoln'ü görebilir miyim?"

"Ofisinde değil mi?"

"Uzandığını söylediler."

"Eğer Bay Lamon Başkan'ın yatak odasına girmenize izin verirse, elbette onu görebilirsiniz."

Sickles gürültüyle koridor boyunca yürürken, Emilie, "Burada kalamam, Sister Mary" dedi.

"Kalmalısın! Bunu ciddiye alma. Kapımızın herkese açık olmadığı Soldiers' Home'da her şey farklı olacak. Yalnızca biz, Willie, Alleck ve Ben, olacağız. Ben'i henüz görmedim ama diğerleri görmüşler; bana anlattılar."

Sanki bir an için duyma yetisini yitirmişçesine, inanamayarak başını salladı Emilie. "Ne? Ne olmuş Ben ve Alleck'e?"

"Willie her gece bana geliyor. Yatağımın ucunda dikiliyor. Öyle... öyle bir ışık saçıyor ki. Bana gülümsüyor ve yanına gelen diğerlerinden bahsediyor bana. Ben'i görmüş; durumu iyiymiş ve mutluymuş. Bazen Alleck de Willie'yle birlikte geliyor; küçük Eddie de iki kere annesini görmeye geldi. Beni hatırlıyor. Düşünsene, Emilie! Bunca yıldan sonra ve o diğer tarafa geçtiğinde öylesine küçük olmasına rağmen beni hatırlıyor."

Mary'yi sanki küçük kız kardeş, hatta çocuk oymuş gibi kollarına aldı Emilie. "Senin adına sevindim" diye fısıldadı. "Sana böyle göründükleri için çok sevindim."

Ama Dan Sickles sevinçli değildi. Koltuk değnekleriyle Başkan'ın odasına atılır atılmaz, tüm elbiseleri üzerinde, öylece yatağına uzanmış Lincoln'e Emilie'nin söylediklerini anlattı. Sickles hem konuşmayı hem ileri atılmayı bitirdiğinde, Lincoln, "Tüm diğer Todd'lar gibi bir dili var çocuğun. Onlardan biriyle münakaşaya girmek akıllıca değil" diye bir gözlemde bulundu Lincoln.

"Sir, asıl *sizin* o isyancıyı bu evde tutmanız akıllıca değil!" Yatağın oymalı ayakucuna elinin tersiyle vurdu Sickles.

Sanki yumruk atılan kendisiymiş gibi doğruldu Lincoln. "Eleştirilere rağmen, tıpkı *sizi* de davet ettiğimiz gibi, evimize kimi davet edeceğimiz konusunda eşime ve bana tavsiyelerde bulunmak ya da yardımcı olmak sizin işiniz değil, General Sickles."

"Özür dilerim, sir. Öyle konuşmamalıydım; fakat..."

"Evet, öyle konuşmamalıydınız." Buz gibiydi Lincoln. "Her neyse; o çocuğun burada olması kendi suçu değil. Hepsi benim işimdi."

Emilie Todd Helm ve kızı Katherine'in Lexington'a dönmesi için, 14 Aralık'ta bir geçiş izni kaleme aldı Lincoln. Gülümseyerek, "Sadakat yeminiyle birlikte bir bağışlama da kaleme aldım" dedi Lincoln.

"Bağışlanmamı gerektirecek hiçbir şey yapmadım, Brother Lincoln."

Aile, kahvaltı sofrasındaydı; en azından Lincoln, Mary ve Emilie sofradaydı. Tad ve Katherine pencereden Tad'in keçilerine bakıyordu.

"Ah, her şekilde imzala bu belgeyi, Emilie" dedi Mary. "Yalnızca bir parça kağıt bu."

"Yapamam. Hâlâ Ben'e sadığım; ülkemize de."

Hayretle başını salladı Mary. Yine tam bir gerçekdışılık hissi vardı ortamda. "Bu kabustan" diye sordu Mary, "bir gün uyanacak mıyız?"

Belgeyi yırtıp attı Lincoln ve Emilie'ye, "Ben'in öldürülmüş olduğunu duyduğumda, Absalom'un öldüğünü öğrenen, İncil'deki David gibi hissettim kendimi. 'Ah, Absalom, oğlum, oğlum, Tanrı adına, senin yerine ben ölseydim!' "

Emilie'ye, "Şimdi yine beni bırakıp gideceksin" dedi Mary. "Katlanılmak için midir yaşam?"

Bu soruya odadakilerden yanıt gelmedi. Derken Tad yüksek bir sesle, "Hayır" dedi kuzenine; babasına, "Katherine, Jeff Davis'in başkan olduğunu söylüyor; ben de sen başkansın diyorum. *İkiniz de* başkan olamazsınız, öyle değil mi?" Tad'in düşünce biçimi de hukuksaldı.

"Hayır" dedi Lincoln gülümseyerek, "olamayız. Bu büyük sorunun kaynağı da bu zaten. Her neyse; Tad, sen kendi başkanının kim olduğunu biliyorsun ve Katherine de Lincoln amcasının kim olduğunu biliyor; bu da yeterli sayılır."

Kaçarak odayı terk eden Mary için haydi haydi yeterliydi bu. Ansızın kocasının başında o ateşten haleyi görmüştü. Aklı başından gidiyordu yeniden; bu sefer geri dönemeyebilirdi.

Otuz Beş

Lincoln'ün gizli yardımına rağmen, Temsilciler Meclisi Başkanı seçilemedi Elihu B. Washburne. Dürüstlükten pek nasibini almamış, sürekli gülümseyen, Lincoln karşıtı Schuyler Colfax seçimi kazandı ve Washburne de, bir devlet adamına yaraşırcasına davranmak ve anlayışlı görünmek için elinden geleni yaptı. Seçimi kaybettikten sonra, Colfax'ın ismini nihai adaylık için bizzat kendi sunmuştu Washburne; böylece, oybirliğiyle seçilmişti Colfax. Yapacak hayli iş ve aralarında ağzı iyi laf yapan Maine'li gazete editörü James G. Blaine ve Chickamauga Muharebesi'nin kahramanı ya da kahramanlarından *biri* olan Tümgeneral James A. Garfield'ın da bulunduğu, yardım edilecek birkaç yeni üye vardı şimdi.

Ama Kongre'de ilgilerin odaklandığı konu, Tümgeneral Frank Blair Junior'ın 12 Ocak'ta Kongre'ye varışıydı. Stanton'ın Savaş Bakanlığı'nda, Thaddeus Stevens'ın da Temsilciler Meclisi'ndeki büyük çabaları sonucunda, artık bir general değildi Frank Blair; ama hâlâ Kongre'nin bir üyesiydi.

Koyu kızıl bir bıyığı ve sakalı olan, zayıf, uzun boylu Blair, Meclis'e dramatik bir giriş yaptı; Garfield, başını başka yöne çevirirken, balkondaki üyelerden alkış yükseldi. Garfield, devlet adamlarına özel, tümüyle siyahlara bürünmüşken, Blair hâlâ üniforması içindeydi. Meclis'te işler on dakika için durdu. Sınır eyaletlerinden gelen birkaç Kongre Üyesi gibi ona hoş geldin diyen Meclis Başkanı'na iltifat etti Blair. Diğer üyeler ise gazetelerini açıp, meşe ağacından masalarına oturdular ve erteledikleri yazışmaları yapmaya koyuldular. Geçici de olsa, galip gelen Blair'in gözüne çarpmamak için topallayarak Meclis'ten çıktı Thaddeus Stevens.

Blair'i yarım daire şeklindeki Meclis salonunu çevreleyen kanepelerden birine götürdü Washburne. Meclis onlarla ilgili işleri sürdüredursun, Washburne, Başkan'ın işini yapmaya koyuldu. Blair ailesinin bölücülük kabiliyetinin farkındaydı Lincoln. Meclis Başkanı olarak, Lincoln'ün çok işine yarardı Blair; aksi takdirde, orduda kalması daha iyiydi. Tüm siyasi generaller içinde, şu anda ülkedeki tüm generallerin üzerinde olan iki profesyonel asker, Grant ya da Sherman'da bir nebze hayranlık uyandırabilmiş tek kişiydi Blair.

Uzun, çizmeleri içindeki bacaklarını yeni halının üzerine fiyakalı bir edayla uzatırken, "Grant cephesinde endişelenmenizi gerektirecek hiçbir şey yok" dedi Blair. Capitol'e girerken, Blair'in mahmuzlarını çıkarmamış olduğunu gördü Washburne; halıda küçük delikler açıyordu şimdi o mahmuzlar.

"Endişelenmek mi?" Blair'in ne demek istediğini bilmiyormuş gibi yaptı Washburne. Aslında, Grant'ın Kongre Üyesi olarak Washburne'e, basın ya da siyasetçiler tarafından, General Grant'ın başkanlık için uygun olup olmadığına dair soruların sorulmadığı tek bir gün bile geçmiyordu. Eğer Cumhuriyetçi aday, Grant olursa, muhakkak ki McClellan'ı alt ederdi. Ama Washburne'ün radikallerin dikkatini çekmekten hoşlandığı derecede, zamanında Douglas'ı desteklemiş bir Demokrat'tı Grant. Şayet Grant adaylık için McClellan'ın karşısına dikilirse, pek çok kişi adaylığı onun elde edeceğini düşünüyordu. Lincoln'ün böyle düşündüğü kesindi. Eğer dilerse, Grant'ın Cumhuriyetçi Parti'nin adaylığını da ele geçirebileceğini düşünüyordu Lincoln. Grant'a karşı gireceği herhangi tür bir yarışta, muhtemelen kaybedeceğini hissediyordu. Şimdiye dek hiçbir aleni yorumda bulunmamış Grant'ı göklere çıkarıyordu şimdi basın.

"Grant yalnızca savaşmak istiyor. İstediği son şey bir siyasetçi olmak." Kesin bir edayla konuşuyordu Blair. Gerçi, her zaman öyleydi Blair.

"Buna inanmakta güçlük çekiyorum" dedi Washburne. Şimdiden generallerle dolmaya başlamıştı Kongre; savaş ise bitmiş olmaktan çok uzaktı. Ancak, Grant konusunda kendini bir sahtekâr gibi hissediyordu Washburne. Onun Kongre Üyesi olduğundan, bu konuda yetkin biri kabul ediliyordu; ama işin gerçeği, bu adamı çok az tanıyordu Washburne. Çok şükür, savaşın başlangıcında, tuğgeneralliğe Grant'ı önermişti; bunun tek sebebi, Grant'ın şans eseri Washburne'ün doğduğu kasaba olan Galena'da yaşayan bir West Point mezunu olmasıydı. Kongre Üyesi'ne minnettardı ve minnettar kalmaya da devam etmişti Grant. Son zamanlarda, Lincoln'ün ricasıyla, Grant'a yakın olduğu bilinen, Galena'dan bir arkadaşını Washington'a çağırtmak için Galena'ya birini yollamıştı Washburne. Grant'ın ikinci bir dönem başkanlık için Lincoln'ü destekleyeceğini bildirmişti bu arkadaş Lincoln'e. Başkan bunun üzerine rahatlamıştı. Ama New York *Herald,* "halkın adayı, Ulysses S. Grant" kampanyasına devam ediyordu.

"Başkan ne yapmamı istiyor?"

"Bu size bağlı." Temkinliydi Washburne.

"Bence" dedi Blair, "eğer Stanton müsaade ederse, orduya geri dönmeliyim. Bugün buraya gelmekle görevimi tamamıyla kaybetmiş olduğum anlamına gelen yeni bir yasa olduğunu duydum."

"Bu doğru. Fakat ne zaman isterseniz size yeni bir görev vermeye istekli Başkan; siz de böylece kolordunuza geri dönebilirsiniz."

"Bunu yapacak mı Başkan?" Washburne'e sert bir bakış attı Blair.

Washburne evet anlamında başını salladı. "Onun adına konuşuyorum sizinle."

Blair rahatlamıştı. "Öyleyse, burada biraz iş yapıp, geri döneceğim. Zannedersem, Grant, Doğu'ya atanacak."

"Bilmiyorum. Bildiğim, Başkan'ın Grant'ı tüm orduların komutanlığına getirmek istediği."

"Peki ya Old Brains?"

"O Grant'ın altında görev yapacak."

Bir ıslık çaldı Blair. "Bu sorun yaratacaktır. Ya Meade?"

"Sanırım, Grant'ın işlerin her zamanki gibi sakin olduğu Potomac Ordusu'nun başına geçmesini isteyecek Başkan."

"Grant, Batı'da kalmak istiyor. Planını biliyorsunuz. Atlanta ve Savannah'a saldırmak. Sonra da kuzeye, Richmond'a ilerlemek."

"Grant, Virginia'da Lee ile savaşırken, Sherman yapabilir bunu. Ama Savaş Bakanlığı'nın gizli bilgilerini alamıyorum." Şu anda Stevens'ın peruğunun arka kısmına bakmakta olan Blair'e döndü Washburne; peruğun sahibi yerine geri dönmüştü. "Hepimizin merak ettiği bir şey var: Neden Grant, Vicksburg'le ilgili haberleri Stanton'a telgrafla bildirmedi? Neden orada neler olduğunu öğrenmek için üç gün beklemek zorunda kaldık ve sonunda da bir amiralden aldık haberi?"

Blair sırıttı. "Çünkü, Grant'ın karargâhından Washington'a uzanan telgraf telleri kesilmişti."

"Telleri onarmak zor bir iş değil; özellikle de tüm isyancılar dağılmışken."

"Ah, Bay Washburne, Batı'da nasıl olduğumuzu bilmiyor musunuz? Washington'a uzanan telgraf tellerini kesen isyancılar değil, General Grant'tı."

Şaşkınlıktan dili tutulmuştu Washburne'ün. "Grant kendi telgraf tellerini kesiyor, öyle mi?"

"Washington'a uzananları, elbette. Stanton'ın ya da Halleck'in veya, Tanrı onu korusun, Old Abe'in bize ne aptalca emirler göndermekte olabileceğini asla bilemediğimizden, ne zaman Vicksburg'ün düşmesi gibi gerçek bir kriz gerçekleşse, kriz sona erene dek tüm iletişimi keser Grant."

"Bunu Başkan'a anlatmayın" dedi Washburne.

"Ah, ona anlatacağım bunu; yoksa Grant anlatır. Asla bilmemesi gereken Stanton. Öğrenirse, bizi vurdurur."

Derken, aralarındaki başlıca meseleyi tartışmaya başladı Washburne. "Geçen sonbahar St. Louis'de yaptığınız konuşma, bildiğiniz gibi belli bir sansasyon yarattı burada."

"Zenci sorununu öne çıkarıyorum; bunu söyleyebilirim." Kendinden amansız bir memnuniyet duyuyor gibi görünüyordu Blair; teker teker ya da topluca, sıcak bir yaz gününde sızıntı yapan bir dinamit variliyle uğraşırcasına Blair'lerle uğraşmayı kendine iş edinmiş Washburne, Blair'in bu tavrının daimi bir ifade olduğunu düşündü. "Sona ermekte ve savaş olmasaydı da sona erecek olan kölelik değil sorun. Kıyılarımızı terk etmesi gereken zencidir sorun olan."

Blair'in ırkçı görüşlerine pek fazla ilgi duymayan Washburne, "Elbette" dedi. "Doğal olarak, bir çalkantı yarattınız; kardeşiniz Monty de, seçimler süresince Rockville'de konuştuğunda aynı şeyi yapmıştı." Bu konuşmada kardeşinin ifadelerini ayrıntılarıyla dile getirmişti Montgomery Blair. Irk sorununun tek çözümü olarak o da, kolonileştirmeden bahsetmişti. Şayet Kuzey bu uğurda vefakâr, beyaz Güneylilerle bir arada hareket edip, bir tek, halkı isyana teşvik eden kavgacı siyasetçileri ve köle sahiplerini cezalandırmazsa, ortaya çıkacak melez mulattolardan oluşan korkunç bir gelecek tasviri yaparak, renkli nüfusun yerinin değiştirilmesine karşı çıkan Sumner ve tüm diğer İlgacıları kınamıştı Montgormery Blair. Özel bir konuşmada Lincoln'den duyduklarını tekrar ederek, "Vatana ihanet suçunu bir eyalet işlemedi" demişti Monty Blair. "Eyaletleri kullanarak hükümeti parçalamaya yeltenmiş kişiler işledi bu suçu."

"Başkan adına konuştuğumuzu biliyorum" dedi Blair, "ve Sumner, Greeley ve diğerlerine bizden başka hiç kimse kafa tutamıyor."

"Ama siz kafa tutuyorsunuz onlara. Bunu yapıyorsunuz." Dinamit fıçısını adeta yamamaya başlamıştı Washburne. "Sanırım, burada olan pek çoğumuzun ilgisini çeken, sizin Missouri'deki belirli Hazine temsilcilerine yönelik iddialarınızdı..."

"İddialar mı? Elimde kanıtlar var, Bay Washburne. Boğazlarına dek yolsuzluğa batmış durumda o temsilciler. Düşmanla ticaret yapmak için 'izin' satan Bay Chase'in ta kendisi de öyle."

Dinamiti kontrol altına almış ve şimdi kontrollü bir şekilde kullanılmaya hazır kıvama getirmiş Washburne, "Bay Chase'e ilişkin söylediğiniz şey" dedi süratle, "ilginç. Belki biraz açabilirsiniz bunu." Fitil böyle ateşlenmişti işte.

Mobilyaların yarısının mevcut olduğu ofisine bir göz gezdirdi Chase ve yarı yarıya memnun kaldı. Bakan olarak göreve başladığı ilk günlerde inci grisi olan halı çoktan tütün suyuna boğulmuş ve kaldırılmıştı. Şu anda Hazine Bakanı için özel olarak dokunmakta olan bir Axminster halısını beklemekteydi daha yeni mozaiklerle donatılmış mermer zemin. Tamirden geçirilmiş tik ağacından mobilyalar hâlâ yerli yerinde duruyorken, yeni yaldızlanmış olanlar, Jay Cooke'un kefil olduğu, Philadelphia'daki bir marangoz tarafından şekillendiriliyordu. Tüm bunlar içinde Chase'e göre en memnuniyet verici olanı, ofisinin bitişiğindeki, yapımı daha yeni tamamlanmış, mermer banyoydu. Kendi sınıfında, Washington'da eşi benzeri yoktu bu banyonun ve konu nazik bir konu olmadığından –elbette, edebi kelam kuralları içinde– sık sık bu banyoya gönderme yapan First Lady tarafından da çok kıskanılıyordu.

Elinde, Chase'in zarif, küçük kitabı, *Going Home to Vote*'un bir kopyasıyla, Hamilton'ın portresi altındaki kanepede oturuyordu Ohio'lu genç gazeteci ve savaş muhabiri Whitelaw Reid. Bir süredir, konuşmalarını yazarken Chase'e yardım ediyordu Reid. Ekim ayında, Chase'in resmi olarak Cumhuriyetçi Parti adına Batı'daki muzaffer turu sırasında, devlet adamı Chase'e dair mümkün olan en yüce, insan Chase'e dairse en sade ve cazip terimlerle yazabilmek için Chase'le beraber yol almıştı Reid.

Halkın Chase'e, "Old Greenbacks"* diye sevecence seslenişinden bahsetmişti Reid; ona "Old Abe'den" çok daha tınılı ve hoş bir isim gibi gelmişti bu. Kurnazca üretilmiş, "Old Abe the Rail-Splitter"** imgesiyle aşık atabilmek için, John T. Trowbridge ismindeki biri, Chase hakkında bir başka kitap daha hazırlamıştı: Tehlikeli "kam-

* Yaşlı/eski yeşil papeller. (ç.n.)
** Demiryolu makasçısı. (ç.n.)

panya-biyografisi" tabiri, komplocular tarafından asla kullanılmıyordu. Chase, on iki yaşındayken, birkaç kere Cuyahoga River'da karşı kıyıya feribotla yolcu taşımış olduğundan, demiryolu-makasçısı imgesine karşı mütevazı, çalışkan çocuk imgesiyle savaşmaktı Trowbridge'in parlak fikri. Bu fikrin meyvesi, şu anda Chase'in masasının üstünde duruyordu. Başlığı, "*The Ferry Boy and Financier*" olan kitap, Chase'i huzursuz ediyordu biraz. Asla yalan söylememesine rağmen, gerçeğin yalnızca yararlı olan kısmını anlatmayı tercih ederdi Chase. On iki yaşında yaptığı birkaç günlük iş, Lincoln'ün çoğunlukla efsanevi olsa da büsbütün yetişkinlere has demiryolu-makasçılığıyla boy ölçüşebilir miydi? Birleşik Devletler'in tüm başkanları içinde, bir tek Lincoln'ün bir yetişkin olduktan *sonra* geçinmek için bileğinin gücüyle çalışmış olduğu gerçeğinden pek çok anlam çıkarılmıştı ve daha da çıkarılacaktı. Fakat, Trowbridge'in kitabı baskıya verilmişti ve artık değiştirilemezdi.

Kansas'tan Senatör Pomeroy, Bakan'ın masasının yanındaki bir sandalyede oturuyordu. Cumhuriyetçi Parti başkan adaylığını Chase'e kazandırmak için kurulmuş ve şimdiye dek gizli olan kurulun başında Pomeroy vardı. Bu kurulda olduğu söylenen diğer kişiler, senatörler Sumner, Wade, Sherman, Sprague ve Kongre Üyesi Garfield iken, ülkenin en büyük editörlerinden Horace Greeley de Chase'i destekliyordu. Öte yandan İlgacı William Cullen Bryant, Chase'i desteklemiyordu.

"Hiram Barney, gümrüklerin başındayken, tüm New York delegasyonunun sizin elinizde olacağını düşünüyor Bay Greeley. Bunun kolay olduğunu söylüyor." Chase'in hiç de hoşuna gitmeyen cerbezeli biriydi Pomeroy. Senato'ya seçilmesini ahlaksız yollarla sağladığı düşünülüyordu. Ama bu işlerden anlamayan Sumner'a ve anlayan Wade'e göre, fevkalade bir siyasi yöneticiydi Pomeroy. Kendisinin atamış olduğu Hiram Barney'in Lincoln'ü desteklediğini ne Pomeroy'a ne de Greeley'ye söylemişti Chase.

Sandalyesine geri dönerek, "Hiçbir şey kolay değildir, Senatör" dedi Chase.

"Bay Lincoln de böyle düşünüyor. Sizin yüzünüzden endişeli. Grant yüzünden de endişeli. Bir arkadaşıma, 'Şayet partideki memnuniyetsiz öğeler', bire bir Lincoln'ün sözleri bunlar, 'güçlü bir adayda birleşirlerse' işinin biteceğini söylemiş. Şey, Grant aday değil ve siz..."

"Hayır, hayır. *Bildik* manada bir aday değilim; ya da..."

"Bu doğru. Bu doğru." Chase'in sözünü kesmişti Pomeroy. "Her neyse; tüm memnuniyetsiz üyeleri bir araya getirmek için uğraşıyoruz; ki bu da hemen hemen herkesi demek oluyor. Bana kalırsa, Senatör Sherman'ın kısa bildirisi 'Gelecek Başkanlık Seçimi'ni tamamlamalıyız şimdi..."

Sevimli bir edayla, "*The Ferry Boy and Financier*"ın sayfalarından ona bakmakta olan kendi yüzüne gözünü dikerek, "O bildiriyi resmi kanaldan dağıttığı için çok eleştirildi Bay Sherman" dedi Chase.

"Evet, eleştirildi. Ve cüretimi bağışlarsanız, umurunda bile değil bu. Fakat, Bay Sherman, Lincoln *karşıtı* yazılar yazıyordu, sizi destekleyen değil. Kurulumuzun aklında olan, *sizin* görüşlerinizin öne çıkarılacağı ve biraz daha ağırbaşlı bir şeyler yapmak; sonra da, bu bildirinin basına sızmasına izin vermek."

"Bu bildiriyi öncesinde görmek istemem elbette" dedi Chase. "Hâlâ yönetimin bir üyesiyim. Ama son otuz yılın uygulamalarına bağlı kalınması gerektiğini düşünüyorum; her yerde ve her zaman açıkça dile getireceğim bunu. Hiçbir başkan iki dönem görev yapmamalı. Aslında, benim tek dönemlik bir başkan olacağımı vaat edeceğim."

"Bu çok takdir edilecektir, sir" dedi Whitelaw Reid.

Kapının eşiğinden, Bay Henry D. Cooke'u anons etti bir kâtip. Henry D. ofise girince, içeride kimler olduğunu görmek için ofise bir göz gezdirdi. İçeride yalnızca davaya sadık kimseler olduğunu görünce, "Frank Blair yapacağını yaptı" dedi.

"Ne yaptı?" diye sordu Pomeroy.

"Biraz önce Hazine Bakanlığı'nda bir soruşturma yapılmasını rica etti. Beş kişiden oluşan bir kurulun, Hazine'de çalışan devlet memurlarının işlediği ve uzun bir liste oluşturduğunu iddia ettiği suçları ya da suç iddialarını incelemesini istiyor; memurların ve..." Davet beklemeksizin kanepeye, Reid'in yanına oturdu Henry D.

"*Benim* mi?" Ne de olsa, bir askerin yoluna çıkan kadar gerçek olan bir yangın karşısında sergilediği serinkanlılıktan memnundu Chase.

"Sizin, sir" diye cevap verdi Henry D.

"Ne yapmışım ki?" St. Paul'ün Efeslilerle yazışmalarından konuyla ilgili bir bölüm hatırlamaya çalıştı Chase ama başaramadı.

Böylesi badireleri Chase'in aksine, suçlu taraf olarak çoğu kez atlatmış olan Pomeroy, "Eminim, oldukça belirsiz konuşmuştur Frank" dedi.

"Evet, özel olarak bir noktayı öne çıkarmıyor. Ama, düşmanla ticaret yapmak için çeşitli işadamlarına gizlice ve yasadışı yoldan izinler verdiğinize –ya da sattığınıza– inanmak için nedenleri olduğunu söylüyor. Ayrıca, şayet bu doğruysa ve düşmana yardımcı olunduysa, vatana ihanetle suçlanıp yargılanmalıymışsınız."

Bir an için, kendini öfkeden bayılacakmış gibi hissetti Chase. Sonra, tüm meselenin olağanüstü ironisiyle teselli etmeye çalıştı kendini. Kimi zamanlar dürüstlükten biraz uzaklaşmış olabilirdi ama, bundan ötesi yoktu. Ticaret izinleri konusunda, kendi damadının da son derece acıyla farkında olduğu gibi, kusursuz davranmıştı. Öfkesini dizginleyerek, "İnanıyorum ki" dedi Chase, "artık Bay Frank Blair Junior'ı mahvetmemiz ve o... şeytani aileyi ebediyen parçalamamız kaçınılmaz oldu." Sekreterini çağırmak için zile bastı Chase. Sekreter odada belirdiğinde, ona, "Bana *özel* Frank Blair dosyasını, Vicksburg dosyasını ve *özel* Montgomery Blair dosyasını getirin" dedi. Sekreter odadan çıktı. Chase, Pomeroy'a döndü. "General Blair'in Vicksburg'de hükümeti dolandırmakla suçlanmasını sağlayacağız. Blair'in Missouri'deki şüpheli iş ortaklarını da teker teker araştıracağım. Montgomery Blair'e gelince..."

Pomeroy elini kaldırdı. "Bir dakikalığına atlarımızı dizginleyelim. Bulabileceğiniz tüm cephaneyi biriktirmeniz gerektiğine katılıyorum, Bay Chase. Ama şimdilik saklıyoruz bu cephaneleri. Şimdilik barutlarımızı kuru tutuyoruz." Henry D.'ye döndü Pomeroy. "Blair'in bir soruşturma komitesi oluşturulmasını istediğini söylüyorsunuz, öyle mi?"

"Evet, Senatör. Henüz oy kullanılmadı. Ama..."

Pomeroy gülümsedi. "Henüz oy kullanılmadıysa, bu meselenin sonudur bu." Chase'e döndü Pomeroy. "Meclis Başkanı, gizli olarak, Bay Lincoln'ün yeniden seçilmesine karşı. Gizli olarak sizi destekliyor. Blair ailesinden alenen nefret ediyor; zaten kim etmiyor ki? Meclis Başkanı ve General Garfield orada olduğu sürece, *asla* bir soruşturma olmayacak. Bu teklifi geçersiz sayın. Kaç oya sahip olduğumuzu biliyorum. Temsilciler Meclisi, sizin lehinize yetmiş küsur oya karşı altmış küsur oyla ikiye bölünecek."

Bir bakıma rahatlamıştı Chase. Ama diğer bakımdan, "Eğer dostlarım, başında olduğum bakanlıkta soruşturma yapılmasını engellerlerse, dışarıdan nasıl görünür bu?"

"Ortada hiçbir şey yok gibi görünür, Bay Chase. Yapayalnız bozkırlar üzerinde esen, dünden kalmış rüzgâr gibi görünür yalnızca."

Chase, "Aklanmak iyi olurdu" diyerek, konuşmaya başladı.

Fakat, Chase'in başladığı cümleyi Henry D. bitirdi onun adına: "Ama ticaret izinleri meselesinin deşilmesi kötü bir fikir. *Siz* yasadışı hiçbir şey yapmadınız, Bay Chase. Ama biz, izinlerin genellikle yalnızca sizin başkanlık adaylığınızın sadık destekçisi olan kişilere verilmesini sağladık. Blair'in açığa çıkarmayı umduğu... en azından bu."

"Bay Cooke'a katılıyorum" dedi Pomeroy. "Dostlara yardım etmekte yasadışı hiçbir yan olmamasına rağmen, göze iyi görünmeyecektir bu." Ayaklanmıştı Pomeroy. "Görüşlerimizi yaymaya başlayacağım." Sanki Excalibur'muş gibi yüksekte tutuyordu elindeki belgeyi Pomeroy.

Chase'e göre, Winchell adındaki New Yorklu bir gazetecinin eseri olan bildiri hakikaten de iyi hazırlanmıştı. Lincoln'ün yeniden aday gösterilmesine karşı geliştirilen sav, asalet ve telkinle öne sürülüyordu. İlk olarak, ona karşı oluşturulan birlikler karşısında mağlup olacaktı Lincoln. McClellan zor bir aday olurdu. Eğer Grant bir Demokrat olarak seçim alanına girerse, ortada yarış falan kalmazdı. İkinci olarak, savaş sürüp gittiğinden, kararsızlıklar içinde bocalayan bir yönetim dönemi ülkeyi batırabilirdi. Üçüncü olarak, himaye sistemi kontrolden çıkmıştı artık; yalnızca tek-dönemlik başkanlar kontrol edebilirdi bunu. Bizzat kendisi bakanlığındaki kâtip sayısını, Savaş Bakanlığı da dahil olmak üzere diğer tüm bakanlıklardan daha süratle artırmış olduğundan, bu görüşün mantığından biraz şüphe duyuyordu Chase. Ne var ki, siyasi danışmanlar bu hissiyatın kulağa hoş geldiğini düşünüyorlardı. Dördüncü olarak, daha iyi bir insan, daha iyi bir yönetici ve kamu meselelerinde dürüst olan Chase'di. Kendisine dair yapılan bu değerlendirmeyi tüm kalbiyle paylaşıyordu Chase; bu yüzden, Blair'in suçlamaları çok daha sinir bozucu ve tehlikeliydi. Beşinci olarak, Lincoln taraftarları onun yeniden adaylığını ne kadar çok desteklerlerse, Lincoln'ün başarısız yönetimine karşı o kadar fazla muhalefet doğacaktı. Bu sebepler dolayısıyla, başkanlığını Senatör Pomeroy'un yaptığı Washington'daki Republican National Executive Committee'yle ortaklaşa, ulusal bir örgütlenme başlatmıştı Chase'in destekçileri.

"Bu genelgeyi ülkenin her köşesine göndereceğim" dedi Pomeroy.

"Bir an önce Pennsylvania'ya gönderseniz iyi olur" dedi Henry D. "Simon Cameron'ın hükmettiği Meclis'in her Cumhuriyetçi üyesinden Lincoln için onay topladığını duydum kardeşimden."

"Thaddeus Stevens bizim için çalışmıyor mu?" O öfkeli ve sinir bozucu olsa da, tamamıyla dürüst adam, Pennsylvania'yı Chase'e teslim etmeyi başaracağına dair temin etmişti Chase'i.

"Bay Stevens, Simon Cameron'ın kızgın bir sobayı çalmayacağını söylemeyi reddettiğinden beri, bir savaş var aralarında."

Cameron için Kabine'den ayrılışların en zarifini bulmuş olduğu geceyi hatırladı Chase. Ama insanların vefasızlığı artık şaşırtmıyordu onu. "Onu Kabine'den çıkardığı için Bay Cameron'ın Başkan'a hâlâ sinirli olduğunu sanıyordum."

"Ayrılışının sizin ve Seward'ın işi olduğuna" dedi Henry D., "ikna olmuş durumda Cameron."

"Bundan sonra asla bir iyilik etmeyeceğim!" Haykırmıştı Chase.

Kapının eşiğinden, "Edeceksiniz, edeceksiniz, Bay Chase" dedi Pomeroy. Elindeki genelgeyi yeniden yukarı kaldırdı. Bu sefer, tarihin koridorunda onlara yol gösterecek bir meşale olarak. "Ve başkan olarak yapacaksınız bu iyiliği."

Seward ve oğlu genelgeyi inanamayarak okudu. Metnin tamamı *National Intelligencer*'da yayımlanmıştı. "İstifa etmek zorunda kalacak" dedi Fred Seward.

Titreyen ellerle günün ilk purosunu yakarken, "Ama etmeyecek" dedi babası. Jambon halkasının üzerine purosunun dumanını üflerken, önünde uzanan sabah kahvaltısı kalıntılarının Troya'nın kalıntılarına benzediğini düşündü Seward; o da Odysseus'tu.

Bir tahmin yürüterek, "Belki de bilmiyordur" dedi Fred.

"Ah, siyasetçiler asla bir şey *bilmezler* zaten. Ama bunun amacını anlamıyorum. Cameron, Pennsylvania'yı çoktan bize teslim etti. Sprague, Rhode Island'ı bile teslim edemez; Chase'in memleketi Ohio da şaibeli. Gerçi, Horace Greeley faktörü var elbette. Şükürler olsun."

Görev bilinciyle, "Şükürler olsun" dedi Fred.

Fred, Dışişleri Bakanlığı'na giderken, Seward doğrudan Beyaz Saray'a yollandı. Her zamanki gibi, Hazine için yapılan yeni ek bina inşaatının mermer blokları ve demir levhaları arasından tırmanmak zorunda kalırlarken, sokağın karşı tarafında, Hazine binasından, caddenin alt kısmında Jay Cooke'un finanse ettiği bir şirket olan Washington Horsecar Company'nin faytonlarının yarı donmuş çamurun üzerini tıkırdattıkları Pennsylvania Avenue'yla ayrılan, Jay Cooke and Company'nin beyaz mermerden, yepyeni

bankası tüm ihtişamıyla yükseliyordu göğe. Chase'in başka hiçbir konuda değilse de, arkadaşları bakımından şanslı olduğunu düşündü Seward.

Nicolay'ı odasında yalnız buldu Seward. Yeni atanmış bir binbaşı olarak, Başkan'ın desteğiyle Florida'daydı ve kendine Kongre'de bir koltuk arıyordu Hay. *National Intelligencer*, Nicolay'ın masasının üzerindeydi. "Başkan bunu gördü mü?" diye sordu Seward.

"Hayır, sir. *National Intelligencer'ı* ona götürdüm. Ne olduğunu da anlattım; okumamayı tercih edeceğini söyledi."

"Hepsi bu mu?"

"Şey, dün gece tuhaf bir rüya görmüş; rüyayı size anlatıp, sizi bunu Başkan'dan dinleme zevkinden mahrum etmeyeceğim; çünkü, bu sabah gördüğü herkese bu rüyayı anlatıyor." Saatine baktı Nicolay. "Kalabalık, saat dokuzdan önce içeri alınmıyor; bu da düşünüp, bir şeyler yazmak için iki saat veriyor Bay Lincoln'e."

Seward, Lincoln'ün ofisine girdiğinde, ne yazı yazıyor ne de, görünüşe göre, düşünüyordu Başkan. Daha yeni yakılmış şöminenin önündeki büyük sandalyeye oturmuş, ayaklarını şöminenin paravanasına uzatıp, gözlerini yummuştu. Tutulduğu çiçek salgını boyunca kaybettiği kiloları hâlâ geri alamamıştı Lincoln. Ama yüzünün rengi normale dönmüş, enerjisi de geri gelmişti.

Gözlerini açıp, sonra tekrar yumarak, "Oturun, Vali" dedi Lincoln. "Dün gece olabilecek en komik rüyayı gördüm ve bu rüya kadar güzel bir rüya daha görebilmek için uyumaya çalışıyordum. Genellikle, kasvetli olur da rüyalarım."

"Nasıl bir rüya gördünüz?" O da ayaklarını şöminenin paravanasına uzatabilsin diye, bir sandalye çekti Seward; şömineye, Başkan'dan en azından doksan santim daha yakın durduğu anlamına geliyordu bu.

"Anayasal görevim ve büyük zevkim olduğundan Mavi Oda'da halktan insanları kabul ederken gördüm kendimi; birden, insanlar görünüşümle ilgili kırıcı sözler söylemeye başladılar."

"Buna cüret edemezler!"

"Öyle bir ettiler ki. Biri çok yüksek sesle, 'Old Abe çok sıradan görünüşlü biri' dedi. Bunun üzerine herkes gülmeye başladı ve ben de bu meydan okuyuşa cevap vermek mecburiyetinde hissettim kendimi. Böylece, 'Sıradan görünüşlü insanlar yeryüzündeki insanların en iyileridir: Tanrı bu yüzden onlardan çok yaratmış ya' diye karşılık verdim."

Bir kahkaha patlattı Seward. "Uyuyan biri için oldukça iyi bir cevap bu."

"Oldukça şık olduğunu düşündüm."

"En azından rüyalarınızda Tanrı'ya başvurulduğunu duymak da memnun etti beni."

"İşte şimdi rüyalarımın nelerle dolu olduğunu görüyorsunuz. Evet, Vali, genelgeden haberim var. Hayır, onu okumadım ve okumayacağım da."

"Zannedersem, Chase şimdi... yine istifa edecektir." Lincoln'ün yüzünü olağan merakıyla izliyordu Seward. Merak içindeydi; çünkü Lincoln'ün yüzündeki ifade aklından neler geçtiğine dair pek az şeyi ele veriyordu.

"Bana bir mektup yazmış Chase; bakın bu mektubu *okudum* işte." Seward'a mektubu uzattı Lincoln. "Bunun özel bir mektup olarak yazıldığını sanmıyorum."

Mektubu bir çırpıda okudu Seward; suçun itirafını şu cümlede gördü: "Bu mektubun varlığından hiç haberim yoktu." Ardından, başkanlık için onu öne çıkarmayı arzu eden birtakım beyefendilerle birkaç kez bir araya gelmiş olmasına rağmen, bu beyleri ne teşvik ettiğini ne de onları bundan vazgeçirmeye yeltendiğini itiraf ediyordu Chase. Ancak şunun farkındaydı Chase: "Şayet eylemlerimde ya da mevkimde, sizin görüşünüze göre, sorumluluğum altında olan halkın çıkarlarına zarar verecek herhangi bir şey varsa, bunu açıkça dile getirmenizi şiddetle rica ediyorum sizden. Hazine Bakanlığı'nı günün birinde sizin güveninize tamamıyla haiz olmadan idare etmek istemem." Mektubu elinden bıraktı Seward. "İstifa etmiş."

"Tam olarak değil. Ona gitmesini söylememi istiyor."

"Söylemeyecek misiniz?"

İç çekti Lincoln. "Sanırım, Chase'i anlıyorum. Bilirsiniz, Vali, o başkanlık böceğinin insanı kemirmeye başlaması korkunç bir şeydir."

Tarihte onun alacağı yeri ebediyen eline geçirmiş adama doğru başını kaldırarak, "Öyle olduğunu duydum, Bay Başkan" dedi Seward.

"Evet, duymuşsunuzdur bunu. Tanrı şahidim, ben ilk elden biliyorum. Bu yeri şans eseri ele geçirmiş olabiliriz; ama ele geçirmeyi *yeterli derecede istememiş olmaktan* değil bu."

"Chase'e ne cevap vereceksiniz?"

Lincoln'ün yüzüne bir tebessüm yayıldı. "Biraz telaşlanmasına izin vereceğim sanırım. Zamanım olduğunda görüşlerimi ileteceğimi bildiren bir not yolladım ona."

"Eminim, Sixth and E.'de karanlık hâkimdir bu sabah." Seward, Lincoln'ün yanından ayrılmak için ayaklandığında, şimdi sivil kıyafetlere bürünmüş Frank Blair'i içeri aldı bir teşrifatçı. Blair kabilesinin en atılgan hainini görünce sevince kapılmış gibi yaptı Seward. Blair de en az Seward kadar samimiyetsizdi. Derken, Seward ofisi terk etti.

Blair'in elinde de Pomeroy genelgesinin bir kopyası vardı. "Evet" dedi Lincoln. "Bundan haberim var."

"Ne yapacaksınız?"

"Duruma göre değişir, General. Bakacağız." Blair'e biraz önce Seward'ın boşaltmış olduğu sandalyeye oturması için işaret etti Lincoln. "Zannedersem, arzu ettiğiniz o soruşturma komitesine asla sahip olamayacaksınız" diye bir gözlemde bulunan Lincoln'le yan yana oturabilmek için, sandalyeyi şöminenin gerisine çekti Blair.

"Hayır" dedi Blair. "Chase'in adamları çok güçlü. Ama hâlâ ne düşündüğümü söyleyebilirim."

"Evet, buna hiç şüphe yok." Düşünceli bir edayla şöminenin ateşine daldı Lincoln. Ve, "Dün gece olabilecek en komik rüyayı gördüm..." diye söze başladı.

"Hıyanetin vücut bulmuş haliyle ilgili olabilir mi bu rüya? Ben Bay Chase hakkında böyle düşünüyorum da."

"Hayır. Oldukça farklı bir rotayı takip ediyordu rüyam. Size başka bir zaman anlatırım. Bay Chase ve temsilcilerinin kötü ve ahlaksızca eylemlerine dair... kanıtlarınız tam olarak nasıl şeyler?"

"Notlarımın bir kopyasını Bay Nicolay'a bıraktım bile. Şimdilik kendime saklamayı tercih ettiğim başka kanıtlar da var."

"Anlıyorum." Yeleğinin cebine gizemli bir şekilde yerleştirilmiş mendilin tersiyle gözlüğünün camını temizledi Lincoln. "Hazine Bakanı'nın ahlaksızlıktan suçlu olduğu iddiası çok ciddi bir mesele, Frank."

"Bunu biliyorum. Şimdi Kongre'ye tam ve detaylı bir rapor sunmam gerektiğini de bu yüzden düşünüyorum ya."

"Doğal olarak, bu Bay Chase'e zarar verecektir."

"Uygulamanın gayesi bu." Yere düşmesine göz yumduğu genelgeyi işaret etti Blair. "Chase'in size ihanetinin ışığı altında, buna karşı mı çıkıyorsunuz?"

"Şey, şöyle diyelim; bugünden itibaren, sizin soruşturma önerilerinizi incelemeye dün olduğumdan daha hevesliyim." Gözlüğünün şimdi cilalanmış gibi olan merceklerinin ardından bakıyordu Lincoln. "Frank, dostlarınıza ve destekçilerinize yardım olarak yasal ticaret izinleri vermek başka şey; bu izinleri satıp, parasını iç etmek başka şey. Bu dediklerimden ilkini yapması Chase'in vefasız ve ahlaksız olduğunu gösterir; fakat yasadışı bir eylem değil bu. İkincisiyse bir suç. Bay Chase bir suç işledi mi?"

Başıyla Lincoln'ü olumladı Blair. "Bay Chase'in birkaç kere bu suçu işlemiş olduğuna inanıyorum. Ama bunu ispatlamanın güç olduğunu da kabul ediyorum. Jay Cooke, kampanyasında ona destek olmak için Chase'e beş bin dolar verdiğinde, karşılığında, sattığı savaş senetleri için daha yüksek bir komisyon alıyorsa, bu rüşvet almak mı olur?"

"Bu müphemdir, Frank. Kongre'ye geri dönmenizin mi yoksa orduda kalmanızın mı daha iyi olacağı konusunda ne düşündüğümü öğrenmek istemiştiniz. Colfax yerine siz Meclis Başkanı olabilirseniz, Kongre'ye dönmenizin iyi bir fikir olduğunu söyleyebilirim size. Aksi takdirde, savaş meydanlarındayken daha değerlisiniz."

"Şimdi her şey kararlaştırıldı. Stanton, atamamı geri aldı. Orduda değilim artık."

Sol kaşını kaldırdı Lincoln; ağır gözkapağını da normal bir yüksekliğe getiriyordu bu hareket. "Eğer küçük bir kağıt parçasına imzamı atarsam, tümgeneral olup bir tümenin başına geçersiniz yeniden."

"Bunu yapar mıydınız?"

"Bence, bunu yapmak *zorundayım*. Bu sorun çözülür çözülmez."

"Öyleyse, Kongre'ye, Bay Chase'e yönelttiğim suçlamaları sunsam iyi olacak."

"Bu suçlamaların desteklenebileceğini düşünüyorsanız, bana kalırsa, yönetim için her ne kadar utanç verici olacaksa da, görevinizdir bu."

"Gözlerimi Chase'den ayırmayacağım. Endişelenmeyin."

"Maalesef, halk tarafından her şey hakkında endişelenmek için görevlendirildim. Fakat, Bay Chase'in bu genelgeyle sizin görevinizi –ve benim de utancımı– bir hayli kolaylaştırdığını düşünüyorum. Kendisinin böylesine sinsi bir şekilde öne çıkartılmasına müsaade ederek, kendini benden uzaklaştırmış oldu..."

"Uzaklaştırmış mı? Gitti ve beşinci kaburganızın altından bıçakladı sizi!"

"Evet." Dönüp, düşünceyle Blair'e baktı Lincoln.

Nihayet, "Sizi anlıyorum, Bay Başkan" dedi Blair.

"Evet" dedi Lincoln, "bence de anlıyorsunuz, Frank."

Ansızın sırıttı Blair. "Kongre'ye geri dönmemi istemenizin sebebinin Chase'i yok etmek olduğunu söylüyor Monty."

"Siz Blair'ler yalnızca insanlardaki en karanlık güdüleri görürken, benim sadece doğru ve iyi olanların üzerinde durmaya çalışmam ne tuhaf." Sol gözkapağını, bir anlığına tüm gözü kaplamaya mecbur bırakarak ansızın düştü sol kaş. Bu düşüşün doğurduğu etki, kasti bir göz kırpışa daha fazla benzeyemezdi.

Dışişleri Bakanlığı'ndaysa, Seward'ın her iki gözü de hiç huyu olmayan göz kırpışlarıyla açılıp kapanıyordu hayretten. Tahta bacağını epey nahoş bir şekilde, Seward'ın sıklıkla tekrarlanan şekerlemelerinde yastık niyetine kullandığı mindere yerleştirmiş olan Dan Sickles boylu boyunca kanepeye uzanmıştı. Gözlerini yeniden açarak, "Mektuplarda" dedi Seward, "neler var?"

"Daha görmedim. Ama Isaac Newton üç tane mektup olduğunu söylüyor ve üçünde de, yapılacak siyasi iyilikler için para aldığını ya da almayı beklediğini açıkça ifade ediyor Bayan Lincoln."

"Cennet'teki Yüce Tanrı'mız" diyerek, her şeye kadir olduğu aşikâr bir tanrıya fısıldadı Seward.

"Akıllılar" dedi Sickles. "Nomination Convention'a* dört ay kalana dek bekliyorlar ve sonra da, Başkan'ın bir manevra yaparak olaya müdahale edecek zamanı kalmadığını bilerek para istiyorlar."

"Başkan biliyor mu?"

"Sanmıyorum. Tıpkı bir çiftçinin diğerini tanıması gibi, Bay Newton'ı iyi tanıyor alçak Watt. Bay Newton şu anda Tarım Bürosu'nun başkanı ve Başkan'la görüşme hakkına sahip olduğundan, Watt ona yaklaştı. Newton bana ne yapılması gerektiğini sordu sonra da. Watt şu anda New York'ta yaşıyor olduğundan, sizinle konuşacağımı söyledim."

* Nomination Convention: ABD'de, başkan adayının belirlendiği parti kongresi. (ç.n.)

Onaylarcasına başını salladı Seward. "Doğrusunu yapmışsınız. Başkan'ı bu işin dışında tutmalıyız."

"Eğer tutabilirsek. Ne de olsa, parayı ödemek zorunda kalacak kişi o olacak."

"Ne kadar?"

"Üç mektup için yirmi bin dolar" diye cevap verdi Sickles. "Yoksa, Kongre'den önce yayımlanacak mektuplar ve aday gösterilen de, Bay Chase olacak böylece."

Sarkık altdudağı üstdudağıyla tam olarak birleşmediğinden, olabilecek en başarısız ıslıklardan birini çalmaya başladı Seward. Derken, "Bayan Lincoln biliyor mu?"

"Hayır."

"Bu bir nimet. Dan, New York'a gitmenizi istiyorum. Ve Bay Watt'la bir sohbet gerçekleştirmenizi. Onun orduda olması gerekmiyor muydu?"

"Ordudaydı. Ama şimdi değil. Bir sera işletiyor. Wikoff meselesinde kötü muameleye maruz kalmış olduğunu düşünüyor."

"Bu konuda daha da kötü muamele göreceği kesin." Kayda değer bir kumar oynamaya hazırdı Seward. Eğer bu oyun yenilgiyle sonuçlanırsa, yönetimin pekâlâ sonu da olabilirdi bu. "New York'a varınca, arkadaşım Simeon Draper'a bir ziyarette bulunmanızı istiyorum. Onu tanıyorsunuz, değil mi?"

Başını evet anlamında salladı Sickles. "New York için Seward-Weed ikilisinin adamı."

"Zannedersem, bu da bir açıklama. Genel olarak, New York Liman Tahsildarı olarak bilinir. Ama ben nazik meseleler için kullanıyorum Draper'ı. Örneğin, Dışişleri Bakanı olarak vatana ihanet ettiğinden şüphelenilen herhangi birinin tutuklanması ve Lafayette Kalesi'nde alıkonulması emrini vermek mecburiyetinde kaldığımda, Bay Draper meseleyi Polis Şefi'yle sessizce ayarlıyor ve ben onu salıvermeyi tercih edene dek –bu durumda, seçim sonrası oluyor– ortadan kayboluyor vatan haini."

Kesilmiş bacağını kanepenin ucuna doğru salladı Sickles. Gülümsedi ve bir aktör gibi burdu bıyığını. "Sanırım, Beyaz Saray'da çalışırken devlet mektuplarını çalıp, düşmanın eline veren John Watt adlı birinin tutuklanması için bir emir olacak cebimde?"

Resmi bir mektup kağıdına hızla bir şeyler karalarken, "Mürekkep kurur kurumaz cebinizde olacak mektup" dedi Seward.

"Ya Bay Watt söz konusu mektupların kopyalarını başkalarına vermişse?"

"Yalnızca sahte mektupların kopyaları onlar. Hiçbir şeyi ispatlamıyorlar. Bizi ilgilendiren, asıl mektuplar." Gösterişli bir el hareketiyle imzasını attı Seward. "Bay Watt'tan almak zorunda olduğunuz asıl mektuplar."

"Peki ya Watt onları vermeyi reddederse?"

"Dan, siz hiç Lafayette Kalesi'nde bulundunuz mu?"

"Hayır, Vali, Washington'ın haşaratlarla dolu olsa da son derece uygar hücrelerinde cinayetten alıkonuldum yalnızca."

"Dehşetli bir yerdir Kale. Bay Draper'dan orasını Bay Watt için detaylıca tarif etmesini rica edin. Ayrıca" –bir puroyu avcunun içinde döndürüyordu Seward– "o karanlık, rutubetli, ümitsiz zindanlarda bir çırpıda hummadan ölebilir insan. O örümcekli, yılan gibi karanlıkta insanın birdenbire hastalanıp... ölebilecek oluşu gerçekten de hayret verici."

"Evet, Vali." Halinden memnun bir halde, yetkiyi devralıp, tüniğinin içine soktu Sickles.

Pomeroy genelgesinin yayımlanmasından beş gün sonra, Frank Blair, Temsilciler Meclisi'nde söz alarak, memleketi Missouri'deki Jakobenler dediği kişilere karşı bir saldırı başlattı. Ama, Blair güçlü sesiyle Meclis salonunu çınlatarak konuştukça, yönetimi çökertmeye çabalayan o Missouri İlgacılarının ötesine geçti saldırının hedefi. "Burada bir temsilci olarak, sorumluluğum gereği, daha önce hiçbir hükümette Hazine Bakanlığı'nın şu andakinden daha savurgan bir yönetiminin var olmadığını; şu anda tüm Mississippi Valley'in, Hazine temsilcilerinin dolandırıcılıkları ve ahlaksızlıklarıyla kaplanıp, kokuştuğunu; pamuk alma 'izinlerinin' en az pamuğun kendisi kadar pazarlanabilir bir mal olduğunu; bu pamuk satın alma izinlerinin St. Louis ve diğer Batı şehirlerine ülkenin dört bir yanından siyasetçiler ve gözdeler tarafından getirildiklerini ve bir ayrılıkçı mı değil mi aldırmaksızın ve üstelik, bu şehirlerdeki Birlik'ten yana olan en saygıdeğer kişilerin ticaret izinlerinden mahrum bırakıldığı bir zamanda, en yüksek fiyatı verene, para karşılığında satıldığını söylüyorum."

Ön sıradaki koltuğundan, birkaç senatörün Blair'lerin Chase'e karşı yükseltilmiş sesini duyabilmek için Capitol'ün oturdukları köşelerinden ön sıralara doğru geldiklerini gördü Washburne. Ana kapının önünde dikilmiş, dikkatle Blair'i dinleyen Sprague'ydu bu senatörlerden biri.

Şimdi de Chase'in, Federal askerler tarafından işgal edilmiş Birlik'ten ayrılmış eyaletlerin belli bölgelerinde kurmuş olduğu sözde ticaret depolarına saldırıyordu Blair. "Kârı, sermayeyi sağlayan diğer insanlarla paylaşan siyasi yandaşlara ve gözdelere veriliyor bu ticaret depoları belli bölgelerde; ticareti tekeline almak için izinler ve imtiyazlar kisvesi altında dostlarına ve tarafgirlerine sermaye sağlıyor Bay Chase."

Masasında oturmuş, aniden patlayabilirmiş hissiyle, Blair'in konuşmasını okuyordu Chase. "Sanırım, bu kişilerden bir kısmı, geçen gün ortaya çıkan ve bizi, Bay Chase'in arkadaşlarının ülkenin dört bir yanında gizlice Chase taraftarı bir örgüt kurmakla meşgul olduklarından haberdar eden ve Bay Lincoln'ün yönetimini yozlaşmış olmakla suçlayan o 'çok gizli' genelgeyi dağıtmakla görevlendirmişler kendilerini. Hazine Bakanlığı'nın soruşturulmasını engellemek için burada göstermiş oldukları gayretlerin de apaçık ortaya koyduğu gibi, söz konusu yozlaşmışlığın kimin kapısında durduğunu hiç kimse Bay Chase'in arkadaşlarından daha iyi bilemez."

Hazine ve Banka arasında ince ince yağan yağmuru izleyen Jay Cooke'a, "Bu çok korkunç" dedi Chase. "Herhangi belirgin bir suçlama yok. Yalnızca..." Başladığı cümlenin sonunu getiremedi Chase; kalbi yerinden fırlayacak gibi atıyordu; daha yeni elli altı yaşına basmıştı ve yaşam, yaşlanmakta olan bedeninden her an kanatlanıp uçabilirmiş gibi bir his vardı içinde.

"Pomeroy'un genelgesinin bize yardımı dokunmadı" dedi Cooke. "Bu kesin. Ama vakti geldiğinde ve tam da bu konuşmayı yaptığı yerde Bay Blair'i asıyor olacağız."

"Fakat, ya bu konuşmanın bana verdiği zarar! Ülkenin dört bir yanına yayıldığında, bu konuşmanın, ne doğru ne yanlış, hiçbir önemi kalmaz. İstifa etmek zorundayım."

"Öncelikle Başkan'ın söyleyeceklerini duymayı beklemeniz gerektiğini düşünmüyor musunuz?" Jay Cooke'un bela beklemeye inanmadığını biliyordu Chase. Zaten siyasetçilerin birbirleriyle nasıl haberleştiklerini anlamıyordu Cooke.

Kendini geç değil, pek yakında feragat edilecek olan tik ağacından tahtına bırakırken, "Bay Cooke" dedi Chase, "Bay Lincoln'den çoktan haber aldık."

"Size yazdı mı?"

"Hayır, bana yazmadı. Mesajını Frank Blair aracılığıyla yolladı bana."

İnanamayarak, başını salladı Jay Cooke. "Frank Blair'i Lincoln mü kontrol ediyor?"

"O tuhaf, değişken, zayıf haliyle herkesi kontrol ediyor Bay Lincoln. Görevimde neden kalamayacağımı anlıyor musunuz şimdi?"

"Bay Lincoln'ün mektubunu bekleyin, Bay Chase."

Harvard'dan gelen Robert ofisine girdiğinde, söz konusu mektubu yazmayı bitirmiş ve yeniden okumaktaydı Başkan. Mektubu Robert'a uzatarak, "Sende nasıl bir izlenim bırakıyor burada yazılanlar? Pomeroy Genelgesi yüzünden istifa etmesi gereken Bay Chase'e yazılmış bir mektup bu."

"İstifa etmeli. Sizce de öyle değil mi?"

"Oku mektubu."

Mektubu okudu Robert; oldukça şaşkınlığa kapılmış bir halde, "Genelgeyi *hiç* mi okumadınız?" diye sordu.

"Hayır. Bilmemenin çoğu kez daha iyi olacağı şeyler de vardır."

"Sırf merak bile benim o genelgeye bir göz atmama sebep olurdu."

"Sanırım, kafatasımdaki o yumru noksan" dedi babası.

Mektubu okumayı bitirdi Robert. "Onu Kabine'de mi tutacaksınız?"

Başını sallayarak Robert'ı olumladı Lincoln. "Bir anlamda, gayri resmi olarak. Bence Frank Blair, Bay Chase'in fiyakasını bir hayli altüst etti. Başkan adaylığını asla kazanamaz artık. Bir ulak bulup, Hazine'ye yolla bu mektubu." Mektubu alarak, ofisi terk etti Robert. Kabine Odası'ndan Seward girdi içeri.

"Ee, Vali, biraz önce Bay Chase'le aramızdaki anlaşmazlığı giderdim."

"Kongre'de Chase'in idam emrini verdikten sonra."

"Blair'leri bilirsiniz." Pencereden dalgın dalgın, karanlık, kış göğünün altında kirli beyaz görünen, Birleşik Devletler'in Birinci Başkanı'nın anısına dikilmiş, güdük anıta bakıyordu Lincoln.

Seward derin bir nefes aldı; ardından da John Watt ve üç mektup hakkındaki hikâyeyi anlattı Lincoln'e. Sickles'ın başarılı olduğunu haber vermekten memnuniyet duyuyordu şimdi. Lafayette Kalesi'yle tehdit edilince, mektupların fiyatı yirmi bin dolardan bin beş yüz dolara düşmüştü; Sickles da ödemişti bu parayı. Mektuplar Seward'daydı. Savaş devam ettiği ve *habeas corpus* yürürlükten kaldırılmış olarak kaldığı müddetçe, asla konuşamazdı Watt. Savaş bittikten sonraysa, konuşsa da fark etmezdi.

Seward konuşurken, pencerenin çerçevesine yaslanmıştı Lincoln. Yüzündeki ifade değişmemişti; fakat sakin duran yüzü daima derin bir melankoli yansıttığından, Seward'ın gözüne kederden bir put gibi görünüyordu şimdi Lincoln. Hikâyenin hiçbir yerinde herhangi bir şaşkınlık göstermemişti Lincoln. Seward'ın diyecekleri bittiğinde, "Mektuplar yanınızda mı?" dedi Lincoln.

Seward'ın kendisine uzattığı mektupları alır almaz, bir göz bile atmaksınız, onları derhal şömineye fırlattı. Ateşte çabucak küle döndü mektuplar. Derken, yazı masasına gitti ve bin beş yüz dolar değerinde şahsi bir çek yazarak, Seward'a verdi. "Sickles'a ya da her kim parayı temin ettiyse, ona parasını geri verin."

"Tamam, sir."

Lincoln gözlerini şömineye dikmiş bakarken ve Seward da, bir kez daha, ifadesi Baba Bay Blair'e çok benzeyen, İhtiyar Andrew Jackson'ın öfkeli yüzünü incelerken, uzun bir sessizlik hüküm sürdü odada. Nihayet, "Benim için acı verici olduklarından ve bu acıyı paylaşmaya gerek görmediğimden, şahsi meselelerimi kimseyle konuşmadığımı bilirsiniz, Vali. Fakat siz ailemle çok yakından ilişki kurageldiğinizden, size tüm bunlar hakkındaki görüşlerimi anlatmam gerektiğini düşünüyorum... yani, Bayan Lincoln'ün kaprisleri, ikna olduk ki" –söylemek üzere olduğu şeyi *görmek* istemiyormuşçasına, elinin tersiyle gözlerini ovuşturdu Lincoln– "kısmi delilikten kaynaklanıyor."

Seward'ın bu konu üzerine söyleyebilecekleri herhangi bir işe yaramayacağından, yalnızca, "Size yardımımız dokunabildiğine sevindim. Bu bölüm sona erdi" demekle yetindi Seward.

"*Bu* bölüm sona erdi."

Sixth and E.'nin ön salonunda toplanmış, Salmon Portland Chase'in siyasi danışmanları da, hayati önem taşıyan bir bölümün sona erdiğini kasvetle kabul etmişlerdi. Kate'in siyasetle meşgul olmadığına dair tüm bahanelerden vazgeçilmişti. Chase her zamanki sandalyesine pasifçe yayılmış, Cooke Kardeşler de iki kişilik bir kanepede yan yana oturmuşken, Kate, bir orkestra şefi gibi şöminenin önünde dikiliyordu. Bir sürahiden kendine konyak koydu Sprague. Evli olduğu beş ay içinde, birkaç kez sonsuza dek bırakmıştı içkiyi. Elindeki sanki Birlik'in kutsal bayrağıymışçasına, durmaksızın bir mendili katlayıp açıyordu Senatör Pomeroy.

"Ohio'nun bizi terk ettiğine inanamıyorum." Öfkeden bembeyaz kesilmişti Kate.

"Ettiler" dedi Henry D. "İçimizden birinin geçen ay oraya geri dönüp, Eyalet Meclisi üyelerini harekete geçirmesi gerektiğini söyleyip durdum hep..."

"Ama bizzat babam, Ekim ayında oradaydı. Ömrümde hiç öyle kalabalıklar görmemiştim ve şimdi de hepsi bize sırtını çevirdi."

"Toledo'dan arkadaşım Bay Hall'a bir mektup yazarak, ismimin başkanlık adaylığı için göz önüne alınmasını artık arzu etmediğimi söyledim." Eski dostlarının ve müttefiklerinin ona sırt çevirip, Lincoln'e dönmüş olduklarına inanmayı güç bulmuyordu Chase. Başkan, Lincoln'dü ve parti aygıtını da başkan kontrol ederdi. Askeri haberlerin kötü olduğu altı ay öncesinde, üstün gelen Chase olabilirdi. Fakat şimdi savaş iyiye gittiğinden, tarih denen nehrin ortasında at değiştirmeye hevesli değildi Cumhuriyetçiler. Öte yandan, ülke halkının Kasım ayında Demokrat bir adayı başkan seçmesi de büyük bir olasılıktı. McClellan'dan memnun olmayan birkaç ileri gelen Demokrat'tan çoktan birkaç ima işitmişti Chase. Ama, Demokrat Parti başkan adaylığını ele geçirmesinin, siyasi bir mucize gerektirdiğini biliyordu Chase ve mucizelere tuhaf derecede az rastlanmaktaydı Sixth and E.'de.

"Elimizden gelenin en iyisini yaptık, Bay Chase." Elindeki mendili bir kez daha katladı Pomeroy. "Asla işimizi bitirmiş sayılmayız elbette. Pek çok Cumhuriyetçi liderle konuştum ve stratejimizin, şimdilik gizlenip, bir yandan da partideki Frémont tayfasıyla çalışmak olması gerektiğine inanıyorlar. Sonra, Kongre'de Lincoln'ü durdurmayı başarabileceğiz. O sahneden silindikten sonra, ortada Bay Chase'den başka kim kalır ki?"

"Mantıklı görünüyor bu plan" dedi Jay Cooke; sonra da Chase'e doğru döndü. "Genelgeyle ilgili mektubunuza Başkan'ın verdiği tepki ne oldu?"

"Frank Blair'in bana yaptığı saldırı *sona erene dek* bekledi; sonra da hiçbirimizin arkadaşlarını kontrol edemeyeceği ve benim Hazine'de kalmam gerektiği konularında benimle hemfikir olduğunu dile getirdiği bir mektup yazdı bana." Bu mektubu yırtıp atmak istemişti Chase; fakat buna cesaret edememişti. Olduğu yerde kalmak ve onu, olabilecek en aleni biçimde alt etmiş rakibinin ayağını kaydırıp, yerine geçmeye yeltenmiş ve başarısız olmuş birinin küçük düşüşüne, olabilecek en aleni biçimde katlanmak zorunda olduğunu biliyordu şimdi. Genelgenin yayımlanmasından sonraki üç gün içinde, Ohio Meclisi'ndeki Cumhuriyetçilerin öz evlatları

Chase'i reddetmesini ve oybirliğiyle Başkan'ı desteklemelerini ayarlamıştı Lincoln. Genelgenin yayımlanmasından sonraki beş gün içinde, kendi Hazine Bakanı'nı ahlaksızlıkla suçlaması için Frank Blair'e ilham vermişti. Derken, iki gün sonra, dostane fakat Chase'e göre son derece lütufkârlık içeren zafer mektubunu kaleme almıştı Lincoln.

Ansızın, "Frank Blair'in ticaret izinleriyle ilgili iddia ettiği tüm o zımbırtılar doğru mu?" diye sordu Sprague.

"Elbette değil!" Babası adına Sprague'nun karısı cevap verdi bu soruya. "İnsanların birbirlerine ileri geri ticaret izinleri satmaları, babamın kontrol edemeyeceği bir mesele. Elbette bu satışlardan *o* kâr sağlamıyor."

"Frank Blair'e karşı epey iyi bir davamız var şimdi" dedi Henry D. "Önümüzdeki ay ona fırlatacağız bunu. Temsilciler Meclisi'nde."

"Çok geç olur" dedi Kate.

Nazik bir tebessümle, "İntikam için çok geç diye bir şey asla söz konusu değildir" dedi Senatör Pomeroy. "O ve Lincoln'ün Bay Chase'i mahvetmek için işbirliği içinde olduklarını da göstereceğiz. Bundan iyi bir şeyler çıkacaktır; sakın endişelenmeyin."

Sanki kendi cenazesinde bulunuyormuşçasına, arkadaşlarının konuşmalarını dinledi Chase. Her şey geçmiş zamandaydı şimdi. Henry D. dinlenmek ya da Hurtt meselesinde itham edilmekten kaçınmak için Avrupa'ya doğru yola çıkmak üzereydi. Yaklaşık doksan bin doların harcanmış olduğu Chase kampanyasıyla ilgili işleri sona erdiriyordu Jay Cooke. Sprague, Sixth and E.'yi finanse etmeyi sürdürüyordu ama, konu siyasi işler için para sağlamaya geldiğinde hiç de cömert olduğu söylenemezdi. Chase'in korktuğu gibi, Kate ve Sprague uyumsuzdu. Kate çok zeki, Sprague ise kalın kafalıydı. Babasının çökmekte olan siyasi geleceği, Sprague'ya ihtiyacı olan ilgiyi gösteremeyecek kadar dikkatini dağıtmıştı Kate'in. Uzaklardan gelen cenaze seslerini dinlerken, siyasi mezar kitabesini yazdı Chase: "İnsanların neden başkan olduğumu değil de, neden başkan olmadığımı merak etmelerini tercih ederim, sanırım."

Bu sırada, Birleşik Devletler'de alkışlarla başkan seçilip, Lincoln ve tüm diğerlerini tarihe gömebilecek adama bakıyordu Washburne. Kısa boylu, ince adam, Willard's Hotel'in resepsiyon masasındaydı. General Ulysses S. Grant'ın kâtibe, "Bir oda istiyorum. Kendim ve oğlum için" dediği sırada, daha yeni berberden çıkıp, Wil-

lard's Hotel'e gelmişti Washburne. Belirgin bir hayretle kalabalık lobiyi izlemekte olan, on dört yaşlarında, iskelet gibi bir çocuktu Grant'ın oğlu.

Bezmiş bir edayla, "Üzgünüm ama, sir, en üst katta küçük bir oda dışında hiç boş odamız yok" dedi kâtip.

"Öyleyse, o odayı alacağız." Kayıt kartını doldurdu Grant. Kâtip kartı aldı; formalite gereği karta bir göz attı ve sonra, tavırlarında en ufak bir değişim olmaksızın, "Başkanlık süitini alacaksınız, General Grant. Beklemeye aldırmazsanız, bir saat içinde boşalacak daire."

"Hayır" dedi Grant. "Aldırmam. Bir şeyler yiyeceğiz."

"Ben de size katılayım" dedi Washburne.

Gür, kahverengi sakalının altından belli belirsiz seçilebilen bir tebessümle, "Burada olacağımı nereden öğrendiniz?" diye sordu Grant.

"Bilmiyordum. Berberdeydim. Muhafızınız nerede?"

"Muhafızım yok. Kurmayımın iki üyesi var yalnızca yanımda ve onlarda National Hotel'e yerleştiler. Bu oğlum, Fred."

Sıcak bir edayla oğlanın elini sıktı Washburne ve oğlanın, annesinin şaşırtıcı derecede şaşı gözlerini almamış olduğunu görünce rahatladı. Lobi boyunca yürürlerken, "İstasyonda Savaş Bakanlığı'ndan hiç kimse olmadığından, bir at arabasına seslenip, buraya geldik."

Geniş yemek odasına girdiler. Şef garsona sessiz bir köşe istediklerini söyledi Washburne ve hemen bulundu bu köşe. O kocaman, gürültülü, kızarmış et kokan salonda yemek yemekte olan yüz kadar Birlik subayının içinde hiç kuşkusuz en pejmürdesi olan Grant'a, kimse en ufak bir ilgi dahi göstermedi. Her bir omzun kayışındaki iki yıldız bile dikkat çekmedi: Tümgenerallerle doluydu Washington.

Ama bir mareşal olmak üzereydi Grant; Birlik'in en büyük generalinin Kongre Üyesi olarak rolünü ciddiye alıyordu Washburne. "Böyle bir rütbenin yeniden kullanılmaya başlanmasına izin veren yasa tasarısını, nihayet, Meclis'ten geçirebildim. Kolay olmadı bu."

"Tahmin edebiliyorum." Konuyla fazla ilgili görünmüyordu Grant. Açık mavi gözleri tetikte ama biraz da kanlıydı. General, Nashville'den gelen trende sarhoş olmuş olabilir mi diye merak etti Washburne. Şu anda çok su içiyor ve onlara günün çorbasını ge-

tirecek garsonu beklerlerken ekmek yiyordu Grant. Fred ise tırnaklarını yiyor ve odadaki generalleri sayıyordu.

"George Washington'dan sonra böyle bir rütbe kullanılmadı. Winfield Scott'ın mareşalliği, daha çok... bir emeklilik unvanıydı."

Kesin bir ifadeyle, "Onursal" dedi Grant.

"Evet, tam dediğiniz gibi. Savaş hâlâ devam ederken, bu onurun herhangi biri için fazla büyük olduğunu düşünüyordu Garfield."

"Öyle mi?" Gülümsedi ve ekmeğini çiğnemeye devam etti Grant.

"Evet, öyle düşünüyordu. Her neyse; tasarıyı geçirdim ve yarın rütbenizi size verecek Başkan. Senato'nun herhangi bir sorun çıkartmasını beklemiyoruz."

"Kabul için bir şartım var" dedi Grant. "Karargâhımı burada kurmayacağım."

Washburne şaşırmıştı. "Ama tüm orduları komuta ediyor olacaksınız..." Bu arada, çorbalar masaya geldi.

"Bunu batıdan da yapabilirim." Hendek kazan biri gibi çorbasını içmeye koyuldu Grant. Kaşığın orada olma sebebi tabağı boşaltmaktı ve bu amaç doğrultusunda kullanıldı da; böylece boşaltıldı tabak. Grant'ın asker ve insan olarak tek bir bütün olduğunu düşündü Washburne.

"Biliyorsunuz, ortada hakkınızda dolaşan pek çok spekülasyon var." Grant ne gibi spekülasyonlar diye sorabilsin diye duraksadı Washburne. Ama, şu anda boş çorba kasesinin ortasında duran kaşığa bakmaktan ötesini yapmadı Grant. "Sonbaharda başkanlık için yarışmaya razı olup olmayacağınıza dair spekülasyonlar bunlar. Muhakkak ki, Demokratlar sizi aday gösterecek; belki Cumhuriyetçiler bile." Bunun ortaya koyduğu en zeki siyasi yaklaşım olmadığının üzüntüyle farkına vardı Washburne. Fakat, olağan, siyasi dolaylı anlatımların adamı değildi Grant.

"Bu işi istemediğimi söyledim." Başını tabaktan kaldırdı Grant. "Bu şehirden nefret ediyorum. Washington'a karşı beni uyardı Sherman." Söyleyeceklerini Fred duymasın diye sesini alçalttı Grant. "Sodom ve Gomora'dan bile kötüdür" dedi. "Ayrıca, yaptığım işi seviyorum ben. Bay Lincoln'e benden yana endişelenmesini gerektirecek hiçbir şey olmadığını söyleyin."

Washburne için bile fazlasıyla kesindi bu. "Şey, Washington'ı nitelendirirken General Sherman'ın aklında tam olarak ne olduğundan emin değilim ama, kendini entrikalara adamış bir şehirdir

burası ve yaklaşan bir seçimle birlikte, her zamankinden de şeytani."

Yemeğe hazırlık olarak, bütün bir bifteği dikkatle dilimlemekteydi şimdi Grant. Yemek odasında beş tümgeneral ve on sekiz tuğgeneral olduğunu bildirdi Fred. "Ama sen hepsinden daha yüksek rütbedesin, babacığım."

"Başkan öyle olmamı ister ve Senato da ona katılırsa, öyleyim. Aksi takdirdeyse, onlardan yüksek değil rütbem." Şansını zorlamak niyetinde değildi Grant.

"Başkan, siyasetin sizi baştan çıkarıp çıkarmadığını merak ediyor. Biliyorsunuz, belki de, savaştan *sonra*..." Kendi beceriksizliğine şaşıyordu Washburne. Grant'ın sözünü sakınmayan, gerçekçi tabiatında Washburne'ün tavrına belirgin bir hamlık getiren bir şeyler olduğu aşikârdı.

Aynı anda hem konuşup hem de lokmalarını çiğneyerek, "Savaş sonrası için belli bir siyasi merakım var. Bu işten sağ çıkarsam, Galena'da belediye başkanlığı için seçimlere katılmayı düşünüyorum; şayet seçilirsem, evim ile istasyon arasındaki yaya kaldırımını düzeltmek niyetindeyim."

Ansızın bir haykırış duyuldu: "General Grant!" Yemek salonundakilerin yarısının şimdi onların masalarına doğru yönelmesi Washburne'ü hayrete düşürürken, Grant'ı huzursuz etmişti. Tanınmıştı Grant. Yerinde durdu ve yemeğini bitirmesine müsaade edilmeyeceği aşikâr olana dek gelenlerin ellerini sıktı. Birdenbire ağzından, "Haydi gidelim, Fred" diye bir cümle çıktı Grant'ın. Bunun ardından, Fred ve Washburne'ün takip ettiği General, kalabalığı yarıp geçerek, Grant'ın Washburne'e, "Şimdi odamda saklanacağım, sanırım" dediği lobiye ulaştı.

"Ama, bu gece Başkan'ı göreceksiniz, öyle değil mi?"

"Davet edilmedim." Bir kez olsun elin kime ait olduğunu görmek için başını kaldırmaksızın, dalgınca, kendisine uzatılan bir dizi eli sıkmaya devam etti Grant.

"Haftalık kabul var bugün. Herkes davetli."

"Ah." Bir an için düşünüyormuş gibi göründü Grant. Sonra, "Saat kaçta?"

"Saat dokuz buçukta gelip sizi alacağım. Beyaz Saray'a beraber yürürüz."

"Ben de gelebilir miyim, baba?"

"Hayır" dedi General Grant.

Saat dokuz buçukta, Grant'ın iki yaveri Beyaz Saray'ın girişinin önünde General'i bekliyordu. İçlerinden biri, "Buralarda olabileceğiniz söylentisi yayıldı. İçeride oldukça büyük bir kalabalık var" dedi.

Bir sonraki hareketin ne olacağını kesinleştirmek istercesine Washburne'e baktı Grant. Sonra da, ilk olarak o adım attı Köşk'e.

Giriş holünde misafirler dolanıp duruyordu. Üç pejmürde subay ve Kongre'den tanıdık, pişkin bir üyenin içeri girişi kimsenin ilgisini çekmedi ilk önce. Ayrıca, söz konusu generaller dünyası olduğundan, kır saçlı ya da en azından kurşuni renkte komutanlara alışkındı başkent. Kırk bir yaşında, tamamıyla kahverengiydi Grant'ın saçları; Grant ve Washburne, Başkan ve Bayan Lincoln'ün misafirlerini kabul etmekte oldukları Mavi Oda'ya doğru ilerlerken, Grant'ı tanıyan ilk kişi olan Gideon Welles'ın aksine, tüm saçları kendisinindi de Grant'ın. Ona yarım bir selam çakarak karşılık veren Grant'a, eğilerek selam verdi Welles. Mavi Oda'nın önündeki uzun sıraya girmek konusunda ısrar etti Grant. Washburne, Grant'ın doğrudan doğruya Başkan'ın yanına girmesini önerdiğinde, "Hayır" dedi Grant. General'in bu iki heceli sözcükten pek hoşlanır gibi durduğuna kanaat getirdi Washburne.

Grant, Başkan'a doğru öne çıktığında, Lamon onu takdim edebilmek için Grant'a adını sormaya yeltenmişti ki, Lincoln bu ufak tefek figürü tanıdı. Beyaz dişlerinin tümünü açığa çıkaran bir gülümsemeyle, "Bu General Grant!" dedi Lincoln. Hararetle Grant'ın elini sıktı Lincoln. "Benim için büyük bir zevk."

Grant karşılık olarak bir şeyler mırıldanırken, yanlarına gelip, General'in elini sıkması için Mary'ye işaret etti Lincoln. Bunu sahici bir ilgiyle yaptı Mary. "Sizi burada görmeyi, sir" dedi Mary, "dört gözle bekliyorduk; uzun zamandır, sir." Derken, odanın önündeki sıra dağıldı ve herkes Mavi Oda'ya koşuşturdu. Washburne bir köşeye itilmiş ve Lincoln'lerin fiziksel olarak boğulmalarını bir tek korkunç Lamon önleyebilmişken, aklı süratli çalışan Seward da Grant'ı ayaklar altında kalmaktan kurtarmıştı.

Nereden geldiği anlaşılmaksızın, Grant'ın yanında bitmişti Seward. Ufak tefek olmasına rağmen, sırf el kol hareketleriyle geniş bir yer kaplıyormuş gibi görünmeyi başarabiliyordu Seward; ya da bu durumda olduğu gibi, kendisinin ve Grant'ın etrafında yeterli bir alan yaratabilmeyi. Kollarını sağa sola sallayarak, "Buradan, General! Doğu Odası'na!" diye bağırdı Seward. Sonra da, herkesi

arkalarına alarak, kapıya doğru sürükledi Grant'ı. Bir dakikadan kısa bir süre içinde, Lamon'la yalnız kalmıştı Lincoln'ler.

"Ömrümde böyle bir şey görmedim!" Hakikaten de şaşakalmıştı Mary.

"Ee, halk ilk defa gerçekten başarılı bir general görüyor" dedi Lincoln. "Sanki Tom Thumb tekrar burada gibi."

Doğu Odası'ndan alkış sesleri duyuldu. "Haydi, Mother, bu manzarayı biz de görsek hiç fena olmaz."

Seward suratı kıpkırmızı kesilmiş Grant'ı bir kanepenin üzerine çıkmaya ikna ettiği sırada Doğu Odası'nın kapısına vardı Lincoln'ler; herkesin apaçık görebileceği bir şekilde, hafifçe sallanarak, kanepenin üzerinde dikiliyordu şimdi Grant. Derinden telaşlanan Mary, "Father" dedi, "başkan olmak için yarışıyor Grant!"

"Böyle aşağılık niyetleri olmadığını söyledi General, Mother."

"*Herkes* böyle söylüyor." Burada, Köşk'te, bir manifaturacı kâtibine benzeyen adam, yeni döşenmiş kanepenin üzerinde sendeler ve odadaki herkes de onu alkışlayıp, onun elini sıkmaya çalışırken; ayrıca Seward her zamankinden de çok günün kahramanının etrafında sıçrayan tuhaf bir papağanı andırırken, Başkan'ın büsbütün göz ardı edildiğine inanamıyordu Mary. "Onu aday gösterirler, öyle değil mi?" Üzgündü Mary.

"Eğer bizim için Haziran ayından önce savaşı kazanacak olursa, elbette gösterirler. Ama, Haziran'a yalnızca dört ay kaldığından, Grant'ın General Lee'yi bu kadar çabuk yenilgiye uğratabileceğini sanmıyorum. Şayet bunu başarabilirse, onun başkan seçilmesi için elbette elimden geleni yaparım."

"Böyle söylemesene!" Lincoln'ün yeniden başkan seçilemeyeceği fikri Mary'nin geceleri gördüğü kabusların en kötüsüydü. Yaklaşık otuz bin dolar kadar borcu vardı ve şimdi, ona New York'ta borç para alması için yardım edecek John Watt da olmadan, pek çoğu yıllarca geçikmiş olan şahsi faturalarını nasıl ödeyeceğine dair hiçbir fikri yoktu Mary'nin. Bir dört yıl daha First Lady olacakmış gibi göründüğü sürece alacaklılarının gözünü korkutabilirdi. Ama, kocasının seçimlerde yenilgiye uğrayabileceğinin ilk işaretiyle birlikte, alacaklılar aç kurtlar gibi üzerine saldıracaklardı. Durumu Başkan'a anlatması için Mary'ye yalvarmıştı Keckley; ama bunu yapamazdı Mary. Onun yüzünden zaten öyle çok şeye katlanmak zorunda kalmıştı ki Lincoln. Şu anda kulaklarını süsleyen yeni elmas ve inci küpelerimden ayrılabilir miyim diye düşün-

dü Mary. Üç bin dolara mal olmuştu bu küpeler. İşaret parmağıyla küpelerden birine dokundu Mary. Satın almayı reddetmiş olduğu, küpelere uyan broşu düşündü. Nefsine hâkim olmayı *başarabilirdi*; bunu biliyordu. Üstelik, Bay Lincoln'e çok borcu olan Cumhuriyetçilerden biri Mary için satın alabilirdi bu broşu. Lincoln'ün devlet görevine atamış olduğu pek çok kişi bir servet sahibi olduğuna göre, Mary mali bakımdan mahcup duruma düştüğünde, bu kişilerin Mary'nin geçimini sağlamaları, adaletin yerini bulması olurdu yalnızca. Bu kişilerden biri olan William Mortimer daha kısa bir süre önce, üzerinde kırk yedi adet elmas bulunan, altından, mineli bir broş hediye etmişti Mary'ye. Hâlâ dostları vardı. Fakat, Başkan yeniden başkan seçilmediği takdirde de dost olarak kalacak mıydı bu kişiler? Bu düşünce tüylerini ürpertti Mary'nin.

Vicksburg galibi için üç kez "hurra" çekilmesini öneriyordu şimdi Seward; Mary'ninkini olmasa da Lincoln'ün sesini de kapsayan binlerce haykırışla çınladı Doğu Odası. Ardından kanepenin üzerinden indi Grant. Etrafını kaplayan kalabalık, Grant'ın elini sıkmaya çalışırken, General onlardan gözle görülür biçimde çekiniyordu. Tecrübeli gözleri bu manzarayı takip eden Lincoln, "Şimdilik başkanlığa yarıştığını sanmıyorum" dedi. "Halktan fazla korkuyor. Ama onları idare etme marifetini kazanır kazanmaz, onu tutmak söz konusu bile olamaz."

"Gelecek Kasım ayının sonuna dek böyle bir şeyin olmayacağını umalım."

Başıyla Mary'yi onayladı Lincoln. "Öyle umalım. Çünkü, yeryüzünde, bir savaş sırasında başkanlığa yarışan bir general kadar işe yaramaz başka hiçbir şey yoktur. Bu konuda, dünyadaki en büyük –ve en kederli– otorite benim."

Seward da Lincoln'le aynı görüşteydi. Şu açık ki, Grant da diğer herkes kadar hırslıydı ve tüm büyük adamlar ve o kadar da büyük olmayan epey büyük bir çoğunluk gibi, hiç alçakgönüllü değildi. Lookout Mountain Muharebesi'nden beri bir başkan adayı olarak adı geçiyordu Grant'ın. Amerikan halkının siyasette askeri liderlere karşı tuhaf bir iştahı vardı ve Seward, içerlemesine karşın, eğer mecbur kalırsa, doyurmaya da çalışırdı bu iştahı. Eğer savaşı kazanırsa, terbiye edilebilirdi Grant. Fakat, durumunun gerçekten de farkında mıydı Grant? Sorun buydu işte.

Grant'ın durumunun gerçekten de farkında olduğunu düşünüyor gibi görünüyordu Lincoln. İki adam, Başkan'ın Ofisi'nde otu-

ruyordu. Yan odadaysa, Grant'ın Birleşik Devletler'in tüm ordularının komutasını devralacağı, mareşalliğe atanma töreni için Kabine ve ilgili gruplar toplanmaya başlamıştı.

Kongre'nin General'in şerefine basılmasını emretmiş olduğu son derece çirkin, altın madalyonun alçıdan bir kopyasını havaya kaldırarak, "Aklı başında birine benziyor Grant" dedi Başkan.

"Hepsinin aklı başındadır; ta ki..."

"Ta ki başkanlık kurtçuğu içlerini kemirmeye başlayana dek." Alçı diski bir kenara bıraktı Lincoln. "Dün gece onunla pek konuşamadım ama, bence, en az benim bir general olarak ona ihtiyaç duyduğum kadar, onun da başkan olarak bana ihtiyacı olduğunu anlıyor Grant. Zaferler kazandı. Ama mağlubiyetleri de oldu. Shiloh Muharebesi'ndeki hatalarını ben gizledim. Eğer... arzu ederse..." –Grant'a dair en derin değerlendirmelerini açıklamaması, ne kadar da Lincoln'e has bir davranış diye düşündü Seward– "...birbirimizi desteklemek zorundayız. Benim sayemde George Washington'ın rütbesini alıyor. Şimdi bu rütbeye layık olmak zorunda."

Anlamlı bir şekilde, "Savaşı kazanmak zorunda elbette" diye ekledi Seward. "Başka bir generalin değil, bizzat *onun* kazanması gerek savaşı. Bu bir sorun olur mu?"

Lincoln gülümsedi. "Kendimi, elimde olan yalnızca bir buçuk generalken, yüzlerce fevkalade mareşali olan Napolyon gibi hissetmemi sağlıyorsunuz, Vali."

"Adı Sherman mı bu yarım generalin?"

Başını sallayarak Seward'ı onayladı Lincoln. "Sherman'a benim duyduğumdan daha çok saygı duyuyor Grant. Dün gece Nashville'e geri dönüp, Mobile ve Atlanta'ya saldırma planını yürütmeye hevesliydi Grant; fakat onu bundan vazgeçirdim. İsyanın canevi Richmond ve kazanılacak zafer de Lee'ye karşı kazanılacak olan. Bunu şimdi kavrıyor Grant."

"Buraya mı taşınacak?" diye sordu Seward.

Bu arada kapıda Nicolay belirdi. "Herkes hazır, sir."

"Şimdi geliyorum." Masasından bir yaprak kağıt aldı Lincoln. "Her iki tarafın da bunu doğru algılamasını istiyorum. Grant'a kısa konuşmamın bir kopyasını verdim dün gece ve telgraf servisi ağzımızdan çıkan her kelimeyi yayacağından, kendi cevabını kaleme alması gerektiğini söyledim. Diğer generallerin kıskançlığını biraz azaltacak bir şeyler söylemesini önerdim ona..."

"Birkaç saat o odada tutulmamıza yol açacaksınız."

"*Kısa ve öz* bir şey dedim. Başlıca... silahımız o ordu olduğundan, Potomac Ordusu'nu, her nasıl olacaksa, övmesi gerektiğini de düşündüm."

Sonradan görüldüğü üzere, Başkan'ın tavsiyelerinden hiçbirini dikkate almamıştı Grant. Başkan'ın, Seward tarafından eklenen bir, "Tanrı'nın huzurunda" tabirinin de bulunduğu nazik görev takdiminden sonra ayağa kalkarak, üzerine kurşunkalemle birkaç cümle karalamış olduğu bir kağıt parçasından, güçlükle konuşmasını okudu Grant. Tanrı yerine Yaradan'a başvuruyordu Grant ve komutanlarını değil, orduları övüyordu. Grant'ın performansını düş kırıcı buldu Seward.

Chase ise güçbela dinleyebilmişti Grant'ın konuşmasını; aklı başka yerdeydi. Grant, Lincoln'ün generaliydi ve asla onun generali olmayacaktı. Kendi kariyeri sona ermiş gibi göründüğünden, başkalarının yükselen yıldızlarıyla ilgilenmiyordu Chase. Bir Pauline vaazıyla kendini teselli etmeye çalıştı ama, yalnızca Jeremiah'ın ritimleri çınlıyordu aklında.

Toplantı dağıldığında, herkesi General Grant ve oğlu Fred'le tanıştırdı Lincoln. Sonra da, Grant, Lincoln ve Nicolay, Başkan'ın Ofisi'ne geçti. Şayet Stanton ya da Halleck dikkate alınmadığına bozulduysa da, ikisi de bunu belli etmedi.

Doğrudan konuya girdi Lincoln. "Harekâtın hedefi Richmond şimdi ve General Lee'nin yenilgiye uğratılması. Batı'da bulunmayı tercih edeceğinizi biliyorum ama, böylesine büyük bir girişimin idaresini kişisel olarak ele almanız için çok uzak kalıyor Batı."

"Katılıyorum. Batı'da yerimi Sherman'ın almasını istiyorum."

Grant'ı onayladı Lincoln; sonra da, "Başkomutanlıktan istifa etti General Halleck. Bu yüzden, bu rütbenin sahibi de sizsiniz şimdi."

"Eğer kabul ederse" dedi Grant, "kurmayımın başı olarak göreve devam etmesini isterim General Halleck'in. Washington'da o kadar da uzun kalmayı beklemediğimden, benden daha iyi koordine edebilir meseleleri."

Lincoln'ün sol kaşı yavaşça havaya kalktı. "Öyleyse, şehirde bir ev tutmayacaksınız?"

"Bayan Grant ve çocuklar için bir yer bulmak zorundayım. Şimdi buraya taşınmaları gerekecek. Ama ben Potomac Ordusu'yla birlikte yaşayacağım."

Gözlerini, Tanrı'ya ya da Yaradan'a kaldırarak, ellerini çırptı Lincoln. "Bir generalin bunu söylediğini duymak için üç yıl bekledim!"

Bu ilahi kendinden geçişi göz ardı etti Grant. "General Meade'i olduğu yerde tutacağım."

Kaşlarını çattı Lincoln. "The Joint Committee onun yerine başkasının getirilmesini istiyor. Hooker'ın Meade'in yerini almasını istiyorlar; çünkü Hooker iyi bir İlgacı."

"Gidip, General Meade'le konuşsam iyi olacak" dedi Grant.

"Onu buraya çağırtırım."

"Hayır, ben onun yanına giderim. Ayrıca, Potomac Ordusu'na da bir göz atmak istiyorum. Eğer hepsi buysa?..."

Grant'ın elini sıktı Lincoln. "Size yalnızca tek bir tavsiyem var, General. Lee'nin ordusu her neredeyse, siz de orada olmalısınız."

"Bu doğru, sir." Ofisi terk etti Grant.

Kapı, yeni mareşalin ardından kapandığında, Nicolay'a, "En azından diğerlerine benzemiyor" dedi Lincoln. Ardından, her zamanki kadar ihtiyatla, "*Neye* benzeyeceği ise şimdiki konumuz değil."

Otuz Altı

13 Mayıs'ta, gece yarısından hemen önce, yatak odasının kapısı ardına dek açılıp, geceliği içindeki Ancient kapıda belirdiğinde, günlüğüne o gün için eklediği yazıyı bitirmek üzereydi Hay. "Işığının yanık olduğunu gördüm" dedi Lincoln.

Gecenin ilerleyen saatlerinde, Beyaz Saray'da dolanmaya başlamıştı Ancient. Kimi kez bir sabahlık oluyordu üzerinde, kimi kez yalnızca hafif bir palto; kimi kez ise, şu anda arkasına toplanmış olan ve onu uzun, sıska bacaklı, son derece komik bir devekuşuna benzeten gömleği.

Her zamanki Savaş Bakanlığı raporları elinde, Hay'in yatağının köşesine kuruldu Ancient. "İsyancılar kısa süre önce Spotsylvania'yı terk ettiler ve Grant ilerlemeye devam ediyor. Ömrümde böyle şey görmedim; ne olursa olsun devam ediyor Grant!" Bunun ardından, "Ve ne kadar kayıp vermiş olursa olsun" diye eklerken, yüzü karardı Ancient'ın.

Virginia Wilderness diye anılan bölgenin içlerine düzenlediği harekâta on gün önce başlamıştı Grant. İnsanı hayretler içinde bırakan kayıplar vermişti. Otuz bin kadar Birlik askeri ölmüş ya da yaralanmıştı. Gerçi, Lee de, Grant kadar ağır kayıplar vermişti ve Lee'nin elinde daha az adam vardı. Meydanlarda çarpışarak kazanamadığını, asker sayısı ve dayanma gücüyle kazanacaktı Grant. Bu korkunç yeni savaş şekli karşısında hem dehşete kapılmış hem de çok heyecanlanmıştı ülke; ne halk ne de Başkan, Grant'ın gizli planlarından haberdar edildiğinden de değil ya. Bir noktada, Grant ve yüz yirmi bin askerden oluşan ordusu, arkalarında hiçbir iz bırakmadan ortadan kayboluvermiş ve Stanton'ın solunum güçlüğü daha belirginleşmişti; bunun bulaşıcı bir hal alması da cabasıydı; Ancient'ın bile ara ara nefesi kesiliyordu. Ama şimdi, raporlar gelmeye başlamıştı. Spotsylvania Court House'da, Grant ve Lee arasında kafa kafaya bir çarpışma olmuştu. Grant'ın ikiye birlik bir avantajı vardı. Her iki taraf da büyük kayıplar verdikten sonra, Lee geri çekilmişti.

Günlüğünün sayfalarını kapatırken, "General Grant'ın belirgin bir özelliği var; asla geri dönmüyor" dedi Hay.

Başıyla Hay'i onayladı Lincoln. "İnanıyorum ki, böylesi kayıplar verdikten sonra, o ordunun başında başka bir general olsaydı, şu

anda çoktan geriye dönmüş, aceleyle Rapidian'ın karşı tarafına geçiriyor olurdu ordusunu. Ama Grant bastırdıkça bastırıyor ve bir toprak parçasını ele geçirdiğinde, sanki kendisine miras kalmış gibi davranıyor o topraklar. Zavallı Wadsworth" dedi ansızın Lincoln ve gözlerini yumdu. Wilderness'te verilen kayıpların arasında, Ancient'ın iyi bir dostu olan General James S. Wadsworth da vardı. Cumhuriyetçi Parti'nin New York vali adayı olmak için orduyu bırakmıştı Wadsworth. Horatio Seymour tarafından alt edilince, orduya geri dönmüştü. "Onun gibisi... yoktur... yoktu. Şeref ya da kişisel ikbal için orduda değildi. Ordudaydı çünkü doğrusunun bu olduğunu düşünüyordu; bunun görevi olduğunu da. Hesapçı Iago'larla dolu bu dünyada, sahiden de asil biriydi Wadsworth. Gettysburg Muharebesi'nden sonra Lee'nin işini bitirmeyi isteyen tek general de oydu; fakat Meade..." Sustu Ancient; bu hikâyenin çok eski zamanlara ait bir hikâye olarak kalmasına müsaade etti. "John, bir şairsin sen."

"Ah, sir! Keşke olabilseydim."

"Hayır. Key West hakkında yazdığın şiiri beğendim." Rahatça yastıkların üzerine yerleşti Ancient ve yorgunluktan sersemlemiş Hay, Ancient'ın tıpkı Coleridge'in Denizci'si gibi şiir okumak niyetinde olduğunu anladı. "Grant'tan haber beklerken, *Hamlet*'i düşünüyordum. Hamlet'in 'Olmak ya da olmamak' monologuna hayran kalmak moda şimdi ama, son bölümü hariç, ben hiç hoşlanmam ondan: 'Keşfedilmemiş ülke' son derece tüyler ürpertici. Hep, 'Ah! Kusurum rütbe...' bölümünü tercih etmişimdir."

Sonra, bu bölümün tümünü okudu Lincoln. Derken, aktörlerin çoğunun III. Richard'ın "Hoşnutsuzluğumuzun kışı bugün..." repliğindeki ironi ve acıyı nasıl da yanlış anladıklarını gösterdi. Shakespeare'i aktörlerin çoğundan daha zekice oynuyordu; en azından, onu cezbeden aryaları. Böylece yarım saat geçti. Artık hiç mi uyumuyordu Ancient? Gözlerini açık tutmak için çabalıyordu Hay; ama bunu başaramadı. III. Richard'ın, "Haydi yere oturalım ve kralların ölümüne dair kederli hikâyeler anlatalım" kısmının çoğunu kaçırmıştı. Bir kahkaha attı Ancient ve Hay'in yatağından kalktı. "Uyuyun, Bay Hay. Son zamanlarda uyuma melekemi yitirmiş gibiyim ben."

"Sir, destek elemanlarınız gelişmiş gibi görünüyor." Çiçek hastalığının sonrasına göre biraz daha etli butlu olan Lincoln'ün bacaklarını işaret etmişti Hay.

Başını sallayarak onu onayladı Lincoln. "Yetmiş iki kilo çekiyorum şimdi." Nihayet, diye düşündü Hay, "Dürüst Abe" ona yalan söylemişti. "İyi geceler."

Sixth and E.'de ise yalnızca şeytani bir isim değildi Dürüst Abe; iğrenç bir ironiydi de. Yalnız başına çalışma odasında oturmuş, çoğunluğu, şayet Grant'ın ismi olur da aday listesine konulmazsa, Lincoln'ün ikinci kez başkanlığa aday gösterilmesi beklenen Cumhuriyetçi Parti'nin gerçek kongresinin önemini azaltmayı arzu eden dost siyasetçiler olan, Chase'in hayranlarından oluşan ve Cleveland'da gerçekleşen bir kongreden gelecek haberleri bekliyordu Chase.

Tıpkı, Blair'lerin Başkan'ın kontrolünü artık kati suretle ele geçirmiş olmaları gibi, Chase'in Lincoln'e duyduğu öfke de –belki, Chase'in Jay Cooke'la konuşurken bizzat kullandığı "gazap" kelimesi haricinde başka bir kelime yoktu Chase'in duygularını ifade edecek– mutlak bir öfkeydi artık. İtiraf etmek gerek ki, Chase'in müttefikleri Frank Blair konusunda büyük bir hata yapmışlardı. Meclis'te yaptığı ve Chase'in yaptığı tüm işleri eleştirdiği ve yardakçılarına saldırdığı öfkeli bir konuşmada, bizzat Blair'in de işaret etmiş olduğu gibi, Blair'in Vicksburg'deki yolsuzluğunun "delili" denen şeyler bir hayli beceriksizce uydurulmuştu. Fakat sonra, son derece manidar bir şekilde, kendi meslektaşını desteklemek yerine, Blair'i yanına çağırtmış ve "arı kovanına çomak soktuğu için" nazikçe azarlamıştı Başkan ve bir tümgeneral olarak cepheye geri yollamıştı.

Chase'in her zamanki müttefikleri Lincoln'ün yerini alması için her geçen gün daha da çok Grant'tan bahsediyorlardı şimdi. Bu müttefiklerin onun yarıştan çekilişini, sadık dostların yapması gerektiğinden daha fazla ciddiyetle karşılamış olmaları üzmüş ve şaşırtmıştı Chase'i. Ona Başyargıç'ın ölümünü beklemesi gerektiğinin söylenmesinden hoşlanmıyordu. Ayrıca, Azrail bile zamanı şaşırıp geç kalabilirdi. O ve Başkan arasındaki ilişkiler çok zoraki olduğundan, pekâlâ Chase'den daha düşük mevkide olan birini başyargıç olarak atayabilirdi Lincoln. İlk kez, Kabine'den istifa etmeye hakikaten de hevesliydi Chase. Maalesef, Lincoln'ün ona ihtiyacı vardı ve böylece sürüp gitti bu huzursuz ilişki. Lincoln yeniden seçilir seçilmez, şayet çoktan başyargıçlığa doğru ilerlememiş ya da eve, Ohio'ya dönmemiş olursa, görevden atılacaktı Chase. Yaşamın adaletsizliğine ancak Kurtarıcı'nın ıstırabının derin tefekkürüyle katlanılabileceğini düşündü Chase kasvetle.

Çalışma odasının kapısını, "Frémont'u aday gösterdiler" diye duyurmak için ardına dek açtı Kate. "Cosmopolitan Hall'da yalnızca dört yüz kadar kişi vardı. Hepsi evlerine döndü."

"Umalım ki, doğru yolda savaşsın Frémont." Kendi kayıtsızlığı karşısında şaşkına dönmüştü Chase.

"Ah, tüm bunlar bir şaka diyor Bay Sumner."

Sumner çalışma odasına girdi. Son zamanlarda ahlaki konularla son derece başarıyla uğraşmış dostu ve müttefiki Sumner'ı karşılamak için ayağa kalktı Chase. Fakat, siyasi meselelerde öyle kötü hamleler yapmıştı ki Sumner, tanrısal tavsiyeleriyle, Chase'in kariyerinin bir gemi enkazına çevrilmesine yardımcı olmuştu. "Hiçbir generale güvenmiyorum" dedi Sumner. "Ama Grant, Baltimore'da aday gösterilebilir."

"Eğer bunu kabul ederse" dedi Kate. "Ve etmeyecek. Her neyse; tıpkı McClellan gibi Virginia'ya saplanıp kaldı. Richmond'ın dokuz mil ya da her ne kadarsa, uzağında ama, Lee onunla savaşmayacak."

Her zamanki gibi, uygunsuz ayrıntılarla tasalanmayan Sumner, "Yine de, günün adamı Grant" dedi. "Sıradan insanlar ona güveniyor ve saygı duyuyor."

Sumner'a karşı daha önce hiç kullanmadığı kadar sert bir ses tonuyla, "Fakat, *biz* güvenmeli ve saygı duymalı mıyız?" diye sordu Chase. "Bunu yapmamız gerekli mi? Grant kimdir? Köleliğin kaldırılması konusunda nerede duruyor? Fethedilmiş eyaletlerin yeniden Birlik'e kabul edilmesi konusunda nerede duruyor?"

"Yalnızca Grant'ın Bay Lincoln'ü yenilgiye uğratabileceğine dikkat çektim ben" dedi Sumner. "Eğer Cumhuriyetçi Parti onu ele geçirebilirse."

"Böyle bir şey söz konusu değil" dedi Kate. "Baltimore'daki kongreye ne isim vermeyi düşündüklerini duydunuz mu?"

Sumner kaşlarını çattı. "Muhakkak ki, Cumhuriyetçi... Şey, *Ulusal* Cumhuriyetçi Parti Kongresi'dir?"

"Hayır, Bay Sumner. Cumhuriyetçi kelimesi bizim yüzümüzden hiç kullanılmayacak. Bay Lincoln'ün emri üzerine..."

"Blair'ler, Katie" diyerek araya girdi Chase.

"Blair'ler" diye düzeltti Kate, "partimize yeni bir isim verdiler. Şimdi partimizin adı, Ulusal Birlik Partisi."

"Bu korkunç!" Başını sallayarak, gözlerinin üzerine düşen saman sarısı bir bukle saçı dağıttı Sumner. "Şimdi bizim kesinlikle

kendi kongremizi, *Cumhuriyetçi* bir kongreyi, düzenlemek mecburiyetinde olduğumuz anlamına da geliyor bu."

Chase'in müttefikleri, bir süre oldukça gelişigüzel bir tavırla, Blair-Lincoln grubundan ayrılma ihtimalini tartışmışlardı. Sırf Frémont'un bizzat kendisi yüzünden dahi olsa, nafile bir girişim olmuştu Frémont Kongresi. Ama, Massachusetts'ten Vali Andrew ve Pennsylvania'dan Vali Curtin tarafından desteklenen ve kongrenin liderliğinde yönetilen, gerçek Cumhuriyetçilerin bir araya geldiği tam takım bir kongre, Blair-Lincoln unsurunu pekâlâ da yok edebilirdi. Artık tutuşmuştu Sumner. "Demokratların Chicago'daki toplantısı bitene dek bekleyeceğiz. Ağustos ayının sonuna denk geliyor bu. Sonra da, Eylül sonlarına doğru yeni bir kongre yapılmasını talep edebilmek için, zavallı Bay Lincoln'ü kenara çekilmeye ikna edeceğiz. Kongrenin yapılacağı yer..."

"Ohio" dedi Kate. "Cincinnati uygun bence."

"Kesinlikle! Sonra..." diyen Sumner, hem Chase'i hem de yeryüzünün ta kendisini kucaklamak istercesine kollarını açtı. "...*siz,* düşmüş değerlerimizi yükselteceksiniz!"

Bir süredir ilk kez umudun heyecanını içinde hissetti Chase. "O zamana dek" dedi, "ulusun bize dönmesi olası."

"Ah, baba! Başka nereye dönebilirler? Başka kime?"

"*In hoc signo*" dedi Sumner, "*vinceremus.*"*

Başkan Chase diye aklından geçirdi Chase. Yeniden, bir ihtimaldi bu. Öylesine de yakındı ki!

Gerçek Başkan ise masasında oturmuş, Seward'ın getirmiş olduğu Frémont Kongresi'nin bir raporunu okuyordu. Seward telaşlanmıştı. Lincoln ise neşelenmişti. Özellikle de, Cosmopolitan Hall'u binlerce kişinin doldurması beklenirken, yalnızca dört yüz rasgele kişinin binaya dalıp, delege olduklarını söylediğini okuduğunda eğlendiğini söylemişti Seward'a Lincoln. Raporu masaya bırakıp, Horace Greeley'nin mektuplarıyla aynı kağıt gözünde tuttuğu İncil'in bir kopyasına doğru uzanırken, "Dört yüz" dedi Lincoln. "Bu bana bir şeyi çağrıştırıyor, Vali." Aradığını bulana dek İncil'in sayfalarını karıştırdı Lincoln. Yüksek sesle şunları okudu: "'Ve keder içinde olan herkes, ve borçlu olan herkes, ve hoşnutsuz olan herkes onun yanında birleşti; ve onların reisi oldu o; ve yanında dört yüz

* Lat.: Bu işaretle kazanacağız. (ç.n.)

kadar insan vardı.'" İncil'i kapatıp, gözlüğünü çıkardı Lincoln. Şayet Frémont bir gün yarışa dahil olursa, buna şaşarım. Hayır, Vali, New York'ta, ifade ettikleri gibi, General Grant'ın şerefine düzenledikleri o toplantılar daha çok endişelendiriyor beni."

"Dün ne olduğunu bilselerdi, bu şereflendirme ne kadar büyük olurdu, merak ediyorum." Grant'ın Virginia'nın Cold Harbor bölgesinde daha yeni uğramış olduğu yenilginin tüm rakamlarını halka duyurup duyurmama konusunda bir bölünme vardı yönetimde. Richmond'ın kuzey savunma hattına, ön cepheden bir saldırı yapmıştı Grant ve Lee tarafından geri püskürtülmüştü. Şimdiye dek yalnızca, Grant'ın Richmond'ı almayı başaramadığını bildirmişti basın. Grant'ın uğradığı yenilginin büyüklüğünün ulustan saklanmasını Stanton sağlamıştı. Tek bir harekâtta, Wilderness'e götürdüğü muharip ordunun yarısı olan elli bin adamı kaybetmişti Grant. Eğer ulus bunu öğrenirse, hiçbir partinin Grant'ı başkanlığa aday göstermesinin söz konusu olamayacağını söylemişti Seward. Fakat Lincoln, ülkenin Grant'a olan güvenini kaybetmesine yol açacak herhangi bir şeyin, yönetimi de çökerteceği ve McClellan'ın seçilmesine sebep olacağı görüşündeydi. "Son umudumuz Grant, Vali. Ayrıca, aday olmadığını söylediğinde ona inanıyorum ben."

"Missouri delegasyonu ilk oy pusulasında Grant için oy kullanmaya ant içti."

"Ama diğerleri benim için oy kullanacaklar." Missouri'nin Blair'lere has sadakatsizlik ya da tuhaflık gösterisine karşı kayıtsız görünüyordu Lincoln. "Nicolay'ı Baltimore'a gönderiyorum. Missouri'lilerle konuşacak."

"Cold Harbor'da olanlara dair haberleri de yayacak mı?"

Omuz silkti Lincoln. "Umarım buna gerek kalmaz."

"Grant'ı şereflendiren bizim New Yorkluların bazıları varken, bence gerekli olacaktır bu."

Alenen gideceğine gizlice ileri gitmeye muhakkak ki hazır olan Lincoln, "Öyleyse, yapacak bunu" dedi. "New England'dan haberler neler?"

"Weed meşgul." Prensipte, 1860 yılındaki Lincoln ve Hamlin aday listesinin yeniden aday gösterilmesini destekliyordu Lincoln; bu yüzden, alenen kimseyi desteklemeyecekti. Ama gizli gizli, Hamlin'i yeniden aday gösterilmekten muaf bırakmak için Seward, Weed ve Cameron'la beraber çalışıyordu. "Maine delegasyonu, en sevdikleri oğulları olan Hamlin'i destekleyecek. Ama Mas-

sachusetts'in çoğunluğu, New Yorklu arkadaşım Dickinson'ı tercih edecek." Radikallerin, Başkan Yardımcılığı'na bir New Yorkluyu seçip, iki böylesine yüksek devlet görevinin aynı eyaletin yerlileri tarafından doldurulamayacağı gerekçesiyle, onu Kabine dışı bırakmak için kurulmuş Bizans stratejisinden tedirgin olmaktan çok keyif alıyordu Seward.

"Welles, Connecticut'ın Andrew Johnson'ı destekleyeceğini söylüyor." Pencereden parlayan, yeşil yaz ağaçlarının yapraklarına baktı Lincoln. Bu senenin havası tuhaftı. Mart ayının sonunda, hiç kimsenin daha önce olduğunu hatırlamadığı bir şey olmuş ve kar tüm şehri kaplayarak, bahar çiçeklerini telef etmişti. Şu an içinde bulundukları Haziran ayıysa, ekvator sıcaklarına sahne oluyordu. Her şey çığırından çıktı diye düşündü Seward. "En büyük müttefiğimiz Sumner" dedi Seward. "Ama bunun farkında değil; ki bu her zaman için bir zevktir. Sonradan evi Maine'e dönüp, Sumner'ın düşmanı Fessenden'ın Senato'daki yerini alabilmesi için, Hamlin'in Başkan Yardımcılığı'nı bırakmasını istiyor Sumner; bu arada bir New Yorklu olan Dickinson da..."

İç çekti Lincoln. "Sumner beni çok yoruyor zaten. Şimdilik bir dert yeter. Benim görüşlerimi paylaşan bir başkan-yardımcım olmalı; Hamlin ise benim görüşlerimi paylaşmıyor."

"En hafifinden söylemek gerekirse." Hamlin'in olası ahlaksızlığı, Lincoln ve Seward arasında şimdiye dek hiç tartışma konusu olmamıştı. Birkaç ay önce, iki adam da kendi kendine, bir sonraki Başkan Yardımcısı'nın bir Demokrat, bir Birlikçi ve bir Güneyli olması gerektiği sonucuna varmıştı. Cameron da onlarla aynı fikirdeydi. Ayrıca, Chase'in bu yarışta adayı olan Ben Butler'a yaklaşmıştı da Cameron.

Ben Butler, bu şerefi geri çevirmişti. "Kırk altı yaşındayım" demişti Cameron'a, "dört sene boyunca sıkıntıdan patlayarak senatörlerin aptalca konuşmalarını dinlemek için çok gencim."

Başkan Yardımcılığı için ikinci seçenek Tenessee'den Vali Andrew Johnson'dı. Birlik'e hep sadık olmuştu Johnson. Lincoln'ün, nüfusun yüzde onu Birlik'e bağlılık yemini ettikten sonra isyancı eyaletleri Birlik'e yeniden kabul etme politikasına katılıyordu. Kuzey'de popülerdi. Lincoln'ün Dan Sickles'ı Güney'de bir tura gönderdiğini ve Sickles'ın, köle sahiplerine duyduğu ölümcül öfkesi Lincoln'ü huzursuz etmiş Johnson hakkında iyi bir rapor verdiğini biliyordu Seward.

Belki yüzüncü kez, "Doğal olarak, herhangi bir tercihim varmış gibi görünmemeliyim" dedi Lincoln.

"Peki ya ibre Dickinson'a doğru kaymaya başlarsa ne olacak?"

"Kesinlikle gerekli olursa delegelere göstereceği bir mektup verdim Lamon'a. Fakat bana kalırsa, Weed ve Cameron'ın arasında büyük yaygara koparark Johnson'ı aday göstereceğiz." Kıkırdadı Lincoln. "Elbette, hiçbir şeye güvenemeyiz, öyle değil mi? Delegelerin üçte ikisinin diğer aday adayını tercih ettiği bir kongrede başkan adayı gösterildiğimi asla unutamam."

"Beni."

"Sizi."

Odaya Nicolay girdi ve Seward'a bir mesaj uzattı. İki gün öncesinde bir faytondan atılmış olan ve şimdi de birkaç kırılmış kaburganın acısını çeken Lamon'ın nasıl olduğunu sordu Lincoln. "Biraz önce Baltimore vagonlarına bindi" diye cevap verdi Nicolay.

"Demirden yapılmış bu adam" dedi Lincoln. "Siz ne zaman gidiyorsunuz?"

"Bu gece, sir. Bay Cameron'la birlikte." Odayı terk etti Nicolay.

Seward başını aldığı mesajdan kaldırdı. Gözleri, ne zaman gelecek bir mükafatı düşünse parladığı gibi parlıyordu. "Meksika" dedi. "İmparator Maximilian sorunlar yaşıyor."

Yüzünü ekşiterek, "Başkan Polk'un Monroe Doktrini'ni yorumlayışı bu sorunlardan biri değil" dedi Lincoln.

"Baltimore'daki radikallerin Meksika'yı bir sorun haline getireceklerini biliyorsunuz. Öncelikle, Maximilian, Fransa'nın kuklası durumunda. İkinci olarak da, Fransa isyancıların tarafında. Hayalimi biliyorsunuz."

"Birleşik Devletler'in tüm dünyanın efendisi olması. Çin'den İspanya'ya kadar. Kuzey Kutbu'ndan Güney Kutbu'na kadar. Her yerin bizim olması!" Bir kahkaha patlattı Lincoln. "Topraklar söz konusu olduğunda, Vali, sizden çok daha mütevazıyım ben. Tek istediğim, yalnızca altmış mil uzaktaki Richmond."

"Bu savaşı şanlı bir biçimde sonlandırmanın bir yolu var." Son hayalini Lincoln'le paylaşma fikrine karşı koyamadı Seward. "Önerdiğiniz gibi köleleri satın alacağız ve tıpkı önerdiğiniz gibi, Orta Amerika'da kolonileştireceğiz onları. *Şayet* sonrasında yeniden tek bir ulus olarak bütünleşebilir ve birleşmiş ordularımız, Grant ve Lee'nin komutası altında Fransızları bu yarıküreden atarak, Rio Grande üzerinden Meksika'ya akın eder ve ardından da,

İspanyolları ve Portekizlileri defedip, Orta ve Güney Amerika'ya geçerlerse, Güney'in bu şartları kabul edeceğinden eminim. Ah, tüm sorunlarımızı halledecek böylesine görkemli, mantıklı ve *Amerikanvari* bir çözüm düşlüyorum işte!"

Sahte bir dehşet ifadesiyle başını salladı Lincoln. "Sumner, Ben Wade ve Zach. Chandler'ı bu planı kabul etmeye nasıl ikna ederim?"

Şen bir edayla, "Vurun onları!" dedi Seward.

"Şayet emri siz imzalarsanız, Vali ve eğer ben de söz konusu zamanda aciz duruma düşürüldüğümü ispatlamayı başarabilirsem..."

Bu arada kapıda Hay belirdi. "Sir, South Carolina delegasyonu olduğunu söyleyen bir grup sizi görmek istiyor. Bana kalırsa dolandırıcılar, sir."

"İçeri yolla onları, John. Beni dolandırmayacaklardır."

İçinde birkaç zenci de bulunduran delegasyon odaya girerken, Seward, Kabine Odası'na açılan kapıyı kullanarak odayı terk etti. Savaşa bulduğu çözüm konusunda büsbütün ciddiydi Seward. Richmond'a da bir mesaj yollamıştı ve fikrinin, şu anda Konfederasyon'un en yüksek çevrelerinde ciddiyetle tartışılmakta olduğunu biliyordu. Grant ve Lee ve sonra da tüm dünya.

Binbaşı John Hay, Eames ailesinin evinde üniformasını giyiyor olmaktan hoşnuttu. "Bu üniforma üzerimdeyken savaşıyor sayılmam; fakat" dedi Hay, "bu üniformanın içindeyken *savaşabileceğimi* hissediyorum." Oturma odasının, bir Venezüella hatırası olan Simon Bolivar'ın kaba bir tablosunun asılı olduğu küçük bir bölümünde dikiliyordu Hay ve Bay Eames. "Savaşmayı diğerlerine bırakmalısınız" dedi Bay Eames. "Gerçek savaş burada, Washington'da."

Bir zamanların ve belki de geleceğin savaşçısı Chase'in biraz önce odaya girmiş olduğunu fark eden Hay, "Muhakkak ki, buradaki de kendi türünde bir savaş" dedi.

"Baltimore'da olanlar Başkan'ı memnun etmiş olmalı." Diplomatik bir tavırla, karşısındaki kişiye dilerse cevaplamama hakkını vererek, sorularını nadiren soruymuş gibi yöneltirdi Eames.

"Ah, evet. Seçimlerde Vali Johnson'la yarışacak olmaktan bir hayli memnun görünüyor. Parti programı konusunda tamamıyla tatmin olmuş değil; fakat, parti programlarını kim ciddiye alıyor ki." Kongre'den yorgun ve canı sıkkın dönmüştü Nicolay. Başkan Yardımcılığı adaylığı için Johnson'ın seçilmesinde Başkan'ın par-

mağı olduğundan hiç kimsenin kuşkulanmamış olduğunu rapor etmişti Hay'e. İşleri her zamanki hüneriyle ayarlamıştı Cameron. Missouri, Grant için oy kullanmıştı; ardından da oybirliğiyle aday seçilen Lincoln'e dönmüşlerdi. Konuşmalar yorucu fakat, merhametlice, kısa olmuştu; olağandan daha az içki içilmişti. Gülümseyerek, Grant'ın Cold Harbor'da uğradığı yenilginin son dakika detaylarının, Grant'ın hayranlarının şevkini kırdığını anlattı Nicolay. Son zamanlarda, Tycoon'a Beyaz Saray'da öyle çok serenat yapılıyordu ki, tamamıyla zahmetli olan tek konuşma yapma türünün, cansız bir edayla kendisine yapılan bir serenada karşılık vermek olduğu sonucuna varmıştı Lincoln.

"General Grant'tan ne haber?" Bunu doğrudan bir soru şeklinde sormuştu Bay Eames.

Hay de en az onun kadar doğrudan bir cevap verdi. "Richmond'ın güneyine ve batısına doğru hareket etti. Petersburg'ü almayı umuyor. Eğer bunu yaparsa, Richmond'ı Güney'in geri kalanından koparmayı başarabilecek."

"Ama, durduruldu."

Başıyla Eames'ı onayladı Hay. Bu haberi mümkün olduğunca iyi karşılamıştı Tycoon. Fakat, Lincoln'ün her geçen gün daha da çok, hemen hemen aynı yere saplanıp kalmış McClellan'ı hatırladığını görebiliyordu Hay. Çok şükür, karargâhını Harrison's Landing'e kurmamıştı Grant. Bunun yerine, kuşatma altındaki Petersburg'ün yaklaşık on mil uzağındaki, James River'ın güney kıyısında önemsiz bir liman olan City Point'i seçmişti karargâh olarak. "Grant olduğu yerde kaldığı sürece, Lee de, ya orada kalmak ya da Richmond'ı vermek zorunda. Bu sırada, Batı'daki generallerimiz doğuya doğru harekete geçtiler." Konuşurken, Chase'in bir süredir Washington'da bulunan ve "Ahlaki Trigonometri" ve diğer karmaşık konularda yüce konferanslar vermekte olan ünlü kadın şair Julia Ward Howe'a yaklaşmasını izledi Hay. Bayan Howe'a çok saygı duyuluyordu şehirde. Gerçi, "John Brown's Body'nin" sözlerinin kısaca iliştirilmiş olduğu o eski meyhane masası şarkısına yeni kelimeler ekleyerek ulus çapında meşhur olmuştu Bayan Howe. Şimdi, adeta canlı müzikten koparılmıştı John Brown ve "gecenin çiği ve nemi" tabirinin pek keyif verdiği Washington'ın edebi çevrelerinde bir hayli gülüşme ve şiirsel coşkuyla, Brown'un yerini almıştı Bayan Howe'un "Battle Hymn of the Republic"i. Hay her şeye rağmen, skandalların adamı yaşlı Walt Whitman'ı, hâlâ şehir-

deki hastaneleri dolaşıp yaralı genç erkeklerle ilgilenen ve ara sıra gazetelere yazdığı sabun köpüğü makalelerde kendine, yaşlı iyi şair Walt Whitman'a övgüler düzen Walt Whitman'ı kimselere değişmezdi. Fırsat buldukça, her ikisi de, Hazine kâtibi ve Chase tarafından işe alınmamış Whitman'ın dostu olan John Burroughs ve William O'Connor gibi edebiyatçılarla keyifli akşamlar geçirirdi Hay.

Ancak, Chase şu anda tamamıyla hayranlık duyabileceği bir şairin yanındaydı ve kendini tam yerinde hissediyordu. Kırmızı sıçan tüylerine benzeyen saç örgüleri küçük taçlar gibi dolgun suratını süsleyen ufak tefek kadına, "Bu gece, Bayan Howe" dedi Chase, "sizi görme şerefine erişeceğimi bildiğimden, *benim için imzalayacağınız umuduyla*, yanımda ilk şiir kitabınızı getirme cüretinde bulundum."

"Memnuniyetle, Bay Chase." Chase'in ona uzattığı ince cildi aldı Julia Ward Howe ve beraberce, Bayan Howe'un *Passion Flowers* isimli kitabının baş sayfasına Chase'in ve kendisinin ismini yazdığı bir yazı masasına çekildiler. İki ismi sağlamca kazıyıp, kitabı, öylesine derin bir özlemle beklenen bir şeyi elde eden koleksiyoncunun tuhaf hazzını hisseden Chase'e geri verirken, "İnsanın, yanıltıcı da olsa, gösterdiği ilk çabaya duyduğu sevgi tuhaf" diye gözlemde bulundu Bayan Howe.

"Bu dizelere duyduğunuz sevginin yanıltıcı olduğunu hissetmenize asla lüzum yok. Columbus'taki edebiyat grubumuza yüksek sesle okurdu kızım Kate dizelerinizi."

"Kızınız tam bir Rönesans hanımefendisi, Bay Chase. İnsan Kraliçe Elizabeth'ten bir şeyler görüyor onda. Evet, Gloriana'nın ta kendisine ait bir şeyler. Tüm yeteneklere sahip; istence de! 'Eşitlikler' adlı makalemde de belirttiğim gibi, tüm farkı yaratan, amansız bir istençtir..."

Bu arada, Chase için paha biçilmez bir yardımcı olan Hazine Bakan Yardımcısı Maunsell B. Field katıldı aralarına. Saçlarını, Chase'in onaylamadığı bir şekilde ortadan ayıran, üstün nitelikli biriydi Field. Ama efendisine olan sadakati mutlaktı Field'ın. Güzel sanatlar dünyasında da kendini son derece rahat hissederdi. Chase'in ofisini yeniden dekore eden, çok kıskanılan mermer banyoyu tasarlayan, Axminster halılarının modellerini seçen oydu. Chase, New York City'deyken, Bakan'ın şehrin en yüksek sosyetesiyle buluşmasını sağlayan Field'dı. Baron Renfrew'den –namı di-

ğer Galler Prensi'nden– Jenny Lind'e kadar, Birleşik Devletler'i ziyaret etmiş önemli ziyaretçilerin hepsini tanıyordu Field. Julie Ward Howe'la da çok iyi dost olduğunu söylemeye gerek yok. Ve bu müşkül hanımefendi istencin doğasına dair kullandığı genel ifadelere Field'ı de dahil ediyordu şimdi.

Bayan Howe konuşurken, Chase de istencin doğası üzerine düşüncelere dalmıştı. New York'taki Hazine'den sorumlu Bakan Yardımcısı, yetenekli John J. Cisco kısa bir süre önce istifa etmişti. Onun yerine yapılacak atamayı, kanatlarını namlı büyük metropolün daha göz kamaştırıcı olan atmosferine doğru açmak için adeta dört gözle bekleyen Field'ın almasını istiyordu Chase. Aslında, Field'ı Washington'da tutmayı tercih ederdi; ama Hiram Barney, eyaletteki ılımlı unsurları yatıştırmak için son derece nankörce, Barney'den istifa etmesini rica etmiş Lincoln'e sırtını çevirmiş olduğundan, New York'ta kendisine böylesine sadık birine sahip olmak hiç de kötü bir şey sayılmazdı.

İlk başta, bu göreve Field'ın atanmasına hiçbir itirazda bulunmamıştı Başkan; fakat, eyaletleri için böylesine önem taşıyan bir atamada iki New York senatörünün uyuşması gerektiğinde ısrar etmişti. Senatör Morgan ve Chase birkaç toplantı yapmıştı. Kibarlığın ve uzlaşmanın vücut bulmuş hali gibi davranmıştı Chase. Senatör Morgan'ın görev için ilk tercihini atamayı kabul etmişti; fakat söz konusu beyefendi bu şerefi geri çevirdi. Morgan'ın ikinci önerisine de rıza gösterdi Chase; ama bu şeref yine reddedildi. Ardından, görev için Field'ı önerdiği bir mektup yazdı Başkan'a Chase. Bu atamayı "büyük mahcubiyet duymadan" yapamayacağını söyledi Lincoln; çünkü Senatör Morgan, Field'ın atanmasına kati bir şekilde karşıydı. New Yorklular tarafından üç ilave isim daha önerilmiş olduğundan, Chase muhakkak ki bu isimlerden birini seçebilirdi. O sabah itibariyle, geçici de olsa, zekice, Cisco'yu bir üç ay daha görevinde kalmaya ikna etmiş bulunuyordu Chase. Eşzamanlı olarak, Lincoln'den, bu meseleyi yüz yüze konuşmaları yönündeki talebini geri çeviren rahatsız edici bir mektup almıştı Chase. "Ayakkabının nereden vurduğunu kimsenin, ayakkabıyı giyen kişi kadar iyi bilemeyeceği" gibi gizemli bir zeminde yapılacak bir tartışmanın herhangi bir anlamı olacağını zannetmediğini yazmıştı Lincoln. Vuran ayakkabı *ben* miyim diye merak etmişti Chase. Yoksa, Lincoln'ün yatıştırmayı dilediği New York unsuru mu?

Lincoln'ün mektubundaki tondan hiç hoşlanmamıştı Chase. Senatör Morgan'ın siyasi bir makineye çevirmeyi arzu ettiği bir görev için uygun kişinin Bay Field olmadığını doğrudan söylemişti Lincoln; daha da beteri, konuyla doğrudan ilişkili olan Kabine görevlisiyle böylesine önemli bir meseleyi tartışmayı dahi reddetmişti. Lincoln'ün mektubuna bir hayli sertçe cevap verdi Chase. Şayet Başkan için bir mahcubiyet kaynağıysa –yürürlükte olan kelimeye el koymuştu Chase– bundan dolayı üzgündü. Çünkü, eğer durum buysa ve Chase'in konumunun Başkan'ın hoşuna gitmediği ortaya çıkarsa, gerçek bir ferahlamayla bu konumdan istifa ederdi Chase. Aslında, eğer görevinden ayrılacaksa, doğru zaman buydu. Mali durum, hiçbir zaman olmadığı kadar halkı tatmin etmekten uzaktı. Altın fiyatı göğe yükselmişti. Savaş masrafları yalnızca vergilendirme yoluyla karşılanabiliyordu ve gerekli vergileri seçimlerin yapılacağı sene koyma niyetinde değildi Kongre.

Kendinden geçmiş Bay Field'a, Fransız İhtilali'ni açıklıyordu şimdi Julia Ward Howe. Chase dinlermiş gibi görünse de, *Passion Flowers*'ı ciltleteceği derinin cinsi ve kalitesiyle ilgili olmayan, bambaşka meselelerdeydi aklı.

Odanın karşı tarafında, Bay Eames, Hay'i şiirlerini okuduğunu ve onun gerçek bir şair olduğunu söylüyordu. "Şu anki göreviniz sona erdiğinde, kendinizi şiire vermelisiniz. Herkes bir eylem insanı olabilir. Fakat pek az insan asırlarca yaşayacak bir dize yazabilir."

Neredeyse söylediğini kastederek, "*O kadar* yetenekli değilim" dedi Hay. Son zamanlarda yazdığı şiirlerin iyi olduğunu biliyordu; yetenekli olduğu alanın komik dizeler olduğunu da; ayrıca, şimdiye dek hiçbir komik dize, asırlarca yaşamak şöyle dursun, bir kuşaktan diğerine geçememişti bile.

"Kendi başınıza kalana ve elbette, evlenene dek kim olduğunuzu bilemeyeceksiniz. Evet, evlenmeniz gerek." Mutlu bir evlilik yapmış olduğundan, özellikle halinden hoşnut genç bekârlarla ilgilenirken, bu konu üzerine hararetle konuşmaya meyilliydi Bay Eames. "Aslına bakarsanız, bir erkek evliliğe ne kadar erken alışırsa, bu o kadar iyidir onun için. Eğer çok ertelenirse..." İşin hünerine erişemeyecek kadar geç yaşta evlenmiş bir kişiyi bekliyor olabilecek korkuların düşüncesiyle başını salladı Bay Eames; ansızın ve belki de sadakatsizce, tıpkı Ancient gibi diye düşündü Hay.

Ertesi sabah, Beyaz Saray'da konuşulan konu da sadakatsizlikti. Saat dokuzda Hay'i çağırtmıştı Tycoon; yazı masasına oturmuş, da-

ha yeni yazmış olduğu bir mektubu yeniden okuyordu. Başını kaldırmadan, "Senato bugün kaçta toplanıyor?" diye sordu Lincoln.

"Saat on birde, sir."

"Dükkânı açtıklarında orada olmanızı istiyorum." Başını mektuptan kaldırdı Lincoln ve gülümsedi. "Oltadaki, büyük bir balık bu sefer. Aslına bakarsanız, bir sombalığı. Bay Chase üçüncü ya da dördüncü –sayıyı şaşırdım artık– defa istifa etti ve istifasını kabul ettim. Ona daha fazla katlanamayacağım."

Şaşkına dönmüştü Hay. Chase, yer aldıkları Washington manzarasının öylesine ayrılmaz bir parçası gibi görünüyordu ki, Tycoon'un kaleminin bir darbesiyle varlığının son bulabileceği tasavvur edilemez bir şeydi. Pencereden görünen, Washington'ın tamamlanmamış anıtının olmadığı bir manzara gibiydi bu. "Field meselesi yüzünden mi?"

"Evet."

"Bay Chase'in yerine kim gelecek?"

"Dave Tod. Zekâ küpü bir arkadaşım kendisi. Ayrıca, Douglas taraftarı bir Demokrat da."

"Fakat, maliyeden anlıyor mu?"

"İyi bir Ohio Valisi'ydi ve ticarette bir servet yaptı. Ona güvenmekten yanayım." Hay'e Senato'ya gidecek mesajı verdi Lincoln. Sonra da, "C" harfiyle işaretli kağıt gözüne yerleştirdi Chase'in mektubunu. "Zannedersem, önünde sonunda istifalarından biri kabul edilecekti."

"Neden bu seferkini kabul ettiniz, sir?"

"Aramızda geçen onca şeyden sonra, Bay Chase ve ben nasıl devam edebilirdik? Ayrıca, bana gönderdiği mektubun anlamı şuydu: 'Çok kötü davranıyordunuz. Üzgün olduğunuzu söyleyip, görevde kalmamı rica etmediğiniz ve benim her şey, sizin de bir hiç olduğunuzu kabul etmediğiniz takdirde, ne kadar yalvarırsanız yalvarın, gideceğim.' Şimdi de gitti işte Chase."

Neler olduğunu Nicolay'a anlattı Hay. İnanamayarak başını salladı Nicolay. Sonra da, amansızca, "Eğer param olsaydı, bugün altın alırdım" dedi.

Başkanlık faytonunda yalnız başına Capitol'e doğru yol aldı Hay. Günün erken saatleri olmasına karşın güneş yakıcıydı; aldığı her hafif, gönülsüz nefeste, yakınlardaki kanal kolaylıkla ayırt edilebilen kokusunu sızdırabilsin diye can vermiş olan milyonlarca kedinin hayaleti geliyordu Hay'in aklına.

Senato toplantı salonunun kapısında durdu Hay. Papaz hararetle her şeye kadir Tanrı'nın yolunu öğütlerken, senatörler halsizce yelpazeleniyordu; balkonlar boştu. Papaz nihayet "Amin" diye haykırınca, John Forney, Hay'e doğru döndü. "Bir mesaj var mı? Başkan'dan?"

Başını evet anlamında salladı Hay ve mesajı Forney'ye verdi.

"Acil bir mesaj mı?"

"Bakın ve görün."

Mesaja baktı ve gördü Forney; sonra bir ıslık çaldı. Aceleyle faytona geri döndü Hay. Kongre'nin üzerinde patlayacak fırtınaya yakalanmak istemiyordu.

Fayton 7. Street'ten geçerken, kadın şapkaları satan bir dükkândan çıkan Azadia'yı gördü Hay. Yüzünü saklamak için şapkasını çıkardı fakat çok geç kalmıştı. Azadia gülümsedi ve Hay'e reverans yaptı. Ona kibarca şapkasını salladı Hay. Azadia'nın onu tanıdığını biliyordu Hay. Bunu birilerine anlatır mıydı Azadia? Belki de Bay Eames haklıydı. Belki de evlenmeliydi. Ama kiminle? Ne de olsa, Harvard'da okuyan Demiryolu Prensi'ni saymazsak, Washington'daki en önemli genç adam John Hay'di. Fakat, Tycoon'un başkanlığının ilk dönemi sona erdiğinde, adı sanı bilinmeyen biri olacaktı. Hem Nicolay hem de Hay, dört yıldan sonra, göreve yeni sekreterler alması gerektiğini söylemişlerdi Başkan'a. Üzülmüş ama kedere gömülmemişti Tycoon. İkisinden birinin doğru dürüst bir kariyeri olacaksa, bir an önce işe başlanması gerektiğini de anlamıştı Lincoln. Her ikisi de, küçük bir kasaba gazetesinin editörlüğünü yapabileceğini düşünüyordu ve siyasete girmeyi. Bu arada, hâlâ savaşa fiilen katılma ihtimali vardı Binbaşı Hay'in ve sonra da Florida'ya geri dönerek, yeni bir Kongre Üyesi olarak, o egzotik eyalete yeniden Birlik'e dahil olana dek refakat etme. Kısa süre önceki seçim başarısızlığı ne Hay'in ne ikinci bir denemeyi değer gören Tycoon'un hevesini kırmıştı.

Sixth and E.'de, Blair saldırısına verdiği bir nevi gecikmiş cevabı hazırlaması için Sprague'ya yardım ediyordu Chase. Blair'in saldırısını takip eden yaygara boyunca sessiz kalmıştı Sprague. Bugün, 4 Temmuz'da, Senato'da ayağa kalkarak söz alacak ve kayınpederininin verdiği bir ticaret izninin alıcısı olarak kendisine yöneltilmiş olanlar da dahil olmak üzere, tüm suçlamalara yanıt verecekti. Müşterek çalışmalarının ürününü hoşnutlukla yeniden okudu Chase. "Argümanların iyi kurulduğunu düşünüyorum" de-

di Chase. "Fakat" dedi ve Kutsal Kitap'tan alıntı yaptı. " 'Ah, biraz inanç ve daha açık bir görüş! Tanrı'nın Şehri ne kadar da dengeli! İnsanoğlunun Şehri ise ne düzensiz!' "

Sprague'nun bu alıntıya verdiği yegâne yanıt, "Keşke Fred Ives burada olsaydı. Çok iyi bir konuşma yazabilirdi o" oldu.

Çoğunluğu onun eseri olan ellerindeki kompozisyonun ışığı altında, Sprague'nun yaptığı bu yorumun oldukça münasebetsiz olduğunu düşündü Chase. Bu sırada Kate çalışma odasına girdi. "Baba, fayton hazır. Kahvaltı etmeyecek misin?"

"Hayır, orucumu General Schenk ve General Garfield'la bozacağımı söylemiştim." Chase, Kate'in yüz hatlarını net olarak göremiyor olsa da, solgunluğunu ve zayıflığını seçebiliyordu. Chase'in başkanlık kampanyasının çöküşünden beri içine kapanmış ve durgunlaşmıştı Kate. Tek umutları, Eylül ayındaki, hâlâ resmileşmemiş, gerçek Cumhuriyetçilerin toplantısıydı. Şayet Grant o zamana dek başkanlıkla ilgilendiğini bir şekilde ortaya koymazsa, Lincoln'ün yerine başkasını getirmek için güçlü bir hareket başlayacaktı Cumhuriyetçiler arasında. Her zamanki gibi, vazifenin gereğini yerine getirmeye hazırdı Chase.

General Schenk ve General Garfield'la olan vazife National Hotel'de, kahvaltıda görüldü. Ardından faytonuyla, Senatör Fessenden'dan gelmiş bir mesajın onu beklediği ofisine doğru yol aldı Chase. Derhal Capitol'e gelebir miydi? Kendi kendine alçak sesle Zion'nun şehri için yakılmış bir ağıtı mırıldanıp, Fessenden'ın, sözde Altın Kanun Tasarısı'nın iptali üzerine verdiği bir önergeyi yeniden okuyarak, Afrika sıcağında ilerledi Chase.

İki askerin bir savaş şarkısı söyleyerek, akustiği test etmekte olduğu rotundanın içinden yalnız başına geçti Chase. Fark edilene dek ayakta dikilerek bekledi; sonra da etrafındakilerle el sıkıştı. Derken, eski bir senatör olarak, günlük işlerin gelişigüzel bir edayla devam etmekte olduğu salona girdi. Meclis'te oylamaya sunulacak birkaç mali kanun tasarısı olduğundan, Chase'in Meclis'teki varlığı dikkate değer değildi. Daha fazla kişinin elini sıkarak, rahat, deri koltuklarında Senato'nun gerçek işlerinin görüldüğü, vestiyerin yanındaki, uzun ve dar mekâna çekildi Chase.

Vermont'tan bir senatör Chase'i köşeye sıkıştırdı. "Fessenden daha geri dönmedi. Onun adına konuşamam elbette; fakat, vergilerdeki en ufak artışa dahi karşıyım. Halk bunu desteklemeyecektir."

Chase yatıştırıcı bir edayla savaş zamanında vergilendirme ihtiyacından bahsederken, aralarına Fessenden katıldı. Ama Fessenden, Altın Kanun Tasarısı'nı Chase'le tartışamadan, bir ulak yanına yaklaştı ve, "Sir, salona bekleniyorsunuz" dedi.

Vermont'lu senatör gibi Fessenden da izin istedi. Ulak tuhaf bir edayla Chase'e bakıyordu. Derken, "Sir, istifa mı ettiniz?" diye sordu.

Chase öyle şaşırmıştı ki, cevap verirken hem kekeledi hem de peltek konuştu. "İstifamı, evet, arz ettim. Ama kabul edildiğinden haberim yoktu."

"Kabul edildi, sir. Üzgünüm, sir. Yerinizi alacak kişinin ismini Senato'ya yolladı bile Başkan."

"Ve... ve..." Chase'in küçük düşürülüşü şimdi tamamlanmıştı. Bir Senato ulağına halefinin ismini sormak mecburiyetinde kalmıştı. "Başkan kimin ismini yolladı Senato'ya?"

"Vali Tod, sir. Ah, üzgünüm, sir."

Dehşete düşen Chase, "Seçkin ve onurlu biridir" dedi. "Ve, elbette, bir Demokrat."

Hazine'deki yakında-boşaltılacak-olan lüks ofiste, bastırılmış bir panik havası vardı. Field, kelimenin tam anlamıyla ellerini ovuşturuyordu; bir tek Chase'in anlamını bildiği bir şeydi bu. "Bu bir felaket, Bay Chase! Ve sebebi de benim."

Hem bu hisse hem de tahlile tüm kalbiyle katılıyordu Chase; ama duygusallığın üstüne çıkmayı tercih etti. "Başkan için artık herhangi bir değerimin kalmadığı Baltimore Kongresi'nden beri sayılıydı günlerim." Sonra Başkan'ın mektubunu okudu Chase: "Dün elime geçen ve Hazine Bakanlığı görevinden istifanızı içeren mektubunuz kabul edildi." Bayılacak gibi hissetti kendini Chase. Her biri o tanıdık el tarafından amansızca yaratılmış bu korkunç kelimeler, nihayet gözlerinin önünde olabilir miydi gerçekten? "Kabiliyetinizi ve sadakatinizi övmek için söylediklerim içinde, geri alacak hiçbir şeyim yok; ancak, siz ve ben resmi ilişkilerimizde, üstesinden gelinemeyecek ve kamu hizmetiyle uzun süre tutarlı olarak sürdürülemeyecek gibi görünen müşterek bir mahcubiyet noktasına eriştik." Hepsi buydu. Hazine'nin New York politik çevreleri tarafından uygulandığı gibi bir ganimet sistemine çevrilmesine müsaade etmeyi reddetmiş olduğundan, şimdi kurban edilmişti Chase. Aynı duygularını paylaştığından, onun da görevinden istifa etmeyeceğini umduğunu dile ge-

tiren bir mektup yazmıştı Stanton'a –tek müttefiğine– Chase; elbette, Stanton'ın da istifa edeceğini umduğu anlamına geliyordu bu.

Beyaz Saray'da ise, Washburne öfkeden köpürüyordu. "Onun gitmesine izin verebileceğiniz tüm zamanlar içinde bu en kötüsüydü!" Washburne kollarını sallayarak odayı arşınlarken, Başkan uysalca yazı masasında oturuyordu. "Vergi programımız yok. Paranın değeri düşüyor. Her kim Hazine Bakanı'ysa, ayda nasıl yüz bin dolar para toplanacağını bilmek zorunda; ki Chase bunu becerebiliyordu. Grant, McClellan'a benzedi; umarım, geçicidir. Tüm savaş haberleri kötü ve Jakobenler de Eylül ayında, kendi adaylarını çıkaracakları Cumhuriyetçi bir kongre yapmakla tehdit ediyorlar bizi; bu aday Chase olacak şimdi!"

Washburne'ün edecek daha çok lafı vardı ve hepsini etti de. Derken, Hay, Senato Maliye Komitesi'nin tamamının Kabul Odası'nda beklediğini haber verdi. Hay, o sabah saat on bir itibariyle, ülkenin mali durumunun tam bir düzensizlik içinde olduğu bir zamanda Chase'in görevinden ayrılmasına izin vermekle Tycoon'un büyük bir hata yapmış olduğuna kanaat getirmişken, Washburne, derme çatma Birlik Partisi'nin Demokrat McClellan'ın başkanlık seçimlerini kazanmasına imkân vererek, kolaylıkla ikiye ayrılabileceğinden emindi.

Nihayet, Lincoln ayağa kalktı. "Brother Washburne, endişeye düşmeyin. Böylesi daha iyi olacak, inanın bana. Biraz önce dostumuz, Kongre Üyesi Hooper'ı bekleme odasında gördüm. Bugün onunla konuşma fırsatı bulamayacağım ama, Bay Hooper'ın Chase'in arkadaşı olduğunu biliyorum; ayrıca, sizin de arkadaşınız Bay Hooper. Eğer bu öğleden sonra Bay Chase'i ziyaret edip, müşterek... mahcubiyetimize rağmen, ona olan saygımın azalmaksızın devam ettiği konusunda tekrar temin edebilirse, kendisine minnettar olacağımı söyleyin Bay Hooper'a." Mahcubiyet kelimesini telaffuz ederken yüzüne bir tebessüm yayılmıştı Lincoln'ün. "Bay Chase'in bu dünyada elde etmeyi çok arzuladığı bir *diğer* görevin de başyargıçlık görevi olduğunu bana ifade ettiğini çok iyi hatırladığımı ve şayet Bay Taney bir gün ölürse, aklımda bu göreve Bay Chase'i atamak olduğunu da söylesin Bay Hooper."

Washburne'ün Lincoln'e olan öfkesi birden uçup gitti. "Bunu yapar mıydınız?"

Başını evet anlamında salladı Lincoln.

"Eğer onu başyargıç yapacağınızı düşünürse, Chase'in bu sene size karşı yarışa girmesinin ihtimal dahilinde olacağını zannetmiyorum."

"Ben böyle bir ihtimal olacağını hiç samıyorum. Öyleyse, siz Bay Hooper'la konuşurken, ben de şu odadaki senatörlerin bana işimi nasıl yapmam gerektiğini söylemelerine izin vereyim." Kabul Odası'nın kapısını açtı Lincoln. Ayağa kalkan ve selamlaşan erkeklerin seslerini duyabiliyordu Washburne. Sonra, kalabalık bekleme odasında Bay Hooper'ı aradı ve Salmon Portland Chase'i ağa düşürme planı işlemeye başladı.

Tycoon, Chase'in ülkenin mali durumunun ümitsiz olduğu bir anda Hazine'den kaçmasına izin vererek bir hata yapmış idiyse de, Maliye Komitesi'nden gelen beş senatörün yanındayken en ufak bir huzursuzluk emaresi dahi göstermedi. Aslına bakarsanız, çılgına dönmüş gibi görünen, kurulun başkanı Fessenden'dı. Washburne'ün söylediklerini yineleyerek, "Bay Chase'in gitmesine izin vermek için" dedi Fessenden, "daha kötü bir zaman düşünemiyorum, sir." Fessenden'ın sert, ince, New England'lara özgü suratı, Hay'in sevgi dolu olmayan gözlerine, kötü beslenmiş bir keçinin suratı gibi görünüyordu. "Altın Kanun Tasarısı Kongre'ye sunulacak. Çeşitli vergi ve ticaret önerilerimiz var. Bay Chase'in bilge nasihatlerine ihtiyaç duyuyoruz."

Sıcakkanlı bir tavırla, beklenen "biz" vurgusunu atlayarak, "Eminim, ihtiyacınız vardır" dedi Lincoln. "Ve eminim bu görüşlerini sizinle paylaşacaktır Bay Chase."

"Fakat, Hazine Bakanı olarak durumumuzu kurtarabilirdi Bay Chase. Siz ise şimdi gitmesine müsaade ediyorsunuz onun." Başkan'a ters ters baktı Senatör Conness.

Hiçbirinde herhangi bir şey olmadığını göstermek istercesine kollarını iki yana açtı Tycoon. "Onu nasıl durdurabilirdim? Üçüncü ya da dördüncü istifasıydı bu."

"Onun vatanseverliğine oynamalıydınız" dedi Fessenden.

"Öyle mi *yapmalıydım*?" Alaycıydı Lincoln. "Şey, ne yapmam gerektiğini bana söylemeniz için size ihtiyaç duyduğumda nedense hiç yanımda olmuyorsunuz. Her neyse; Vali Tod, tarafımdan görevlendirildi. Sizlerin şimdiki görevi ve sorumluluğu ise, Bay Tod'un sağlığına duacı olmak."

Vali Tod'un erdemleri hakkında karışık bir sohbet oldu. Komite'nin böylesine güçlü bir siyasetçiyi reddetmeye cüret etmediğini

fakat Fessenden'ın canının sıkılmış olduğunu görebiliyordu Hay. Nihayet, kendine ve Tod'a haksızlık ederek, atamayı geri çekmeyeceği anonsuyla toplantıyı sona erdirdi Lincoln.

Fakat o gece bir telgraf çekerek, sağlığının iyi olmadığı gerekçesiyle bu görevi geri çevirmek zorunda olduğunu bildirdi Tod. "İşte bu beklenmedik bir şeydi." Suratından düşen bin parçaydı Tycoon'un.

Hay ise endişeliydi. "Sanırım, Senato bir gece oturumu yapıyor ve sanırım, Tod'u reddedebilirler. Bu yüzden, sizce ben..."

"Evet" dedi Başkan.

Capitol'ün Senato tarafı gaz lambalarıyla ışıl ışıldı; sayısız senatör ve lobici, içkiden alev alevdi. Fakat Fessenden, soğuk, katı ve Robespiervari ayıklığın ta kendisiydi. Meclis'e açılan kapının önünde Fessenden'la buluştu Hay. "Vali Tod görevi geri çevirdi. Başkan bunu bilmeniz gerektiğini düşündü."

"Vali'nin zannettiğimden daha mantıklı olduğunu gösteriyor bu. Sıradaki kim?"

"Bilmiyorum, sir."

Ertesi sabah saat on buçukta, bir teşrifatçı Hay'in kulağına Başkan'ın onu görmek istediğini fısıldadığında, Hay'in ofisinde oturuyordu Fessenden.

Tycoon'u keyfi yerindeydi. Chase'in hükümetten ayrılışı onu canlandırmıştı. Hay'e bir zarf uzattı Başkan. "İşte, John, bu atamayı Senato'ya götür. Sanırım, bir kereliğine memnun olacaklar."

"Kimi atadınız, sir?"

"Fessenden."

Hay şaşkına dönmüştü. "Ama şu anda ofisimde Fessenden."

"Ne hoş bir tesadüf, öyle değil mi? Şahsen, bunun mülhem bir tercih olduğunu söyleyebilirim. Maliye Komitesi'nin başkanı o. Sorunları biliyor. Bir radikal ve bu türün olağan hırçınlığından ve saldırgan bölücülüğünden yoksun. Eğer Bay Hamlin Senato'ya girmeye karar verirse, Maine'de yeniden seçilmekte zorlanacak da." Hakikaten de kendinden pek memnundu Tycoon ve *şayet* Fessenden bu teklifi kabul ederse, memnun olmakta haklıydı da.

Kaderin bohçasında onun için neler sakladığı hakkında pek az şey bilen ağırbaşlı Yankee'ye, "İçeri girebilirsiniz, Senatör" dedi Hay.

Sixth and E.'deki tüm mobilyalar koltuk kılıflarıyla kaplanmış ve Washington'da parlayabilen her şeyin bir zamanlar orada parlamış olduğu holü vapur sandıkları doldurmuştu şimdi. Sıcak, tozlu

odaların arasında bir hayalet gibi dolanıyordu Kate. Sprague şimdilik içki içmeyi bıraktığından, asık yüzlü olmaya meyilliydi. Kate mümkün olduğunca süratle Avrupa'da inzivaya çekilmeyi istemişti; fakat Sprague, Kongre şu anda dağılmış olduğundan, Avrupa yerine, Newport, Rhode Island'a gitmeleri gerektiğini düşünmüştü. Sprague'nun Chase'i savunan konuşması, bir tek, konuşmanın yapılışından beş gün önce Chase'in Hazine Bakanı olarak görevinin sona ermiş olduğu gerçeğiyle hafifçe gölgelenen, büyük bir başarıydı. Her halükârda, Güney pamuğunun satın alınmasına ilişkin kanunlarda şimdi bir değişiklik olacağını beklediğinden, yurtdışına çıkmaya cesaret edemiyordu Sprague. Bedensel değil, ahlaki zayıflıktan Sprague'ya boyun eğdi Kate.

Sanki kefenlerle kaplanmış mobilyaların arasından, Senatör Sumner'ın onu beklediği çalışma odasına doğru ilerlerken, dünyanın gerçekdışı bir hal aldığını düşünüyordu Chase. Bugünlerde pek az ziyaretçisi oluyordu. Kabine'den yalnızca Stanton, Chase aralarından ayrıldığı, ismi, tarihin tozlu tabletlerinden değilse de iktidardan adeta silindiği için üzülmüştü; ya da üzüldüğünü söylemişti. Kabine'nin geri kalanının Chase'in ayrılışına verdiği tepki, edepsizce, sevinçten havalara uçuş şeklinde olmuştu. Pomeroy, Garfield ve koruması onlara kulak misafiri olamayacağı ikinci salonda bekleyen Sumner sadıktı. "Ah, dostum! Dostum!" Gözleri yaşlarla dolmuş gibi görünüyordu Sumner.

Romalılara has bir asalet ve özlük olduğunu umut ettiği bir edayla, "Her şey sona erdi" dedi Chase. Bir kereliğine, erdi kelimesindeki "r" gerekten "r" olarak dökülmüştü dudaklarından; elde olmaksızın çıkan korkunç "y" olarak değil.

"Fessenden'ın yanından mı geliyorsunuz?"

Başını evet anlamında salladı Chase. "Yerleşmesi için elimden gelen yardımı yaptım. Bence, bu göreve layık biri. Gelirlerinden yüzde ondan daha fazla vergi kesersek, Amerikan halkının isyan edeceği konusunda hemfikiriz; ama benim de daima yaptığım gibi, bu yönde istikrarla devam etmeli."

Başıyla Chase'i onayladı Sumner. "Şimdi nereye gideceksiniz?"

"Doğduğum yere... New Hampshire'ın White Mountains'ına. Düşünmek zorunda olduğum..."

"Siz kendinizi toparlarken, biz burada sizin için çalışıyor olacağız. Eylül ayı sonunda yeni bir kongre yapma planı var. Sonra da..." Ellerini çırptı Sumner.

Fakat Chase, iki parçaya bölünmüştü. Başkanlık için gerçek bir Cumhuriyetçi aday olarak, Lincoln'ü mahvedebilirdi. Fakat o zaman, McClellan da onun ve İlgacıların başarmış olduğu tüm işleri mahvetmez miydi? Elbette, hiçbir şey yapmadığı takdirde, muhtemelen başyargıç olacaktı. Ama, yalnızca ahlaksızca olmakla kalmayıp, ulusal ekonomiyi de enkaza çevirecek olan, zencileri Kuzey Amerika'nın dışında kolonileştirme fikrini ahmakça savunan bir başkanın yeniden seçilmesini engellemek için hiçbir şey yapmamak *doğru* muydu ki? Daha o hafta, isyancıların genel affına düpedüz bir saldırı niteliği taşıyan Kongre'nin Yeniden Yapılandırma Kanun Tasarısı'nı imzalamayı reddetmiş, Güney yanlısı bir Başkan'a karşı *çıkmamak* doğru muydu? Lincoln'ün savaşta yenilgiye uğramış isyancı eyaletlerin, sanki hiçbir şey olmamış gibi, bir şekilde süregiden ve hatta kısaca göz yumulan kölelikle birlikte Birlik'e geri dönmelerine izin vermesine müsaade etmek doğru muydu?

Ona bir işaret göndermesi için sessizce Tanrı'ya yalvardı Chase; ama tek elde ettiği, Senatör Sumner'ın kurduğu tarihsel bir benzerlik oldu. "Son zamanların hatırlayabildiğim tüm hükümdarları içinde XVI. Louis'ye en çok benzeyen Lincoln. Tüm fırtına onun etrafında kopuyor ama, o hiçbir şey yapmıyor."

"XVI. Louis olarak düşünmemiştim hiç Lincoln'ü; fakat, 'benim politikam hiçbir politikamın olmaması' ya da 'ben olayları değil, olaylar beni kontrol ediyor' dediğinde, muhakkak ki o... Başsız Kral'ı anımsatıyor."

"Tıpkı sizin de Kral'ın parlak Maliye Bakanı Necker'ı anımsatmanız gibi. Ve tıpkı Necker gibi, Lincoln'ün de sizi göreve geri çağırmak zorunda kalacağını tahmin ediyorum."

"Şayet Lincoln kral olsaydı, size katılabilirdim" dedi Chase. "Ama bir kral değil, bir siyasetçi o. Ve benim işim de sonsuza dek bitti."

Otuz Yedi

10 Temmuz 1864, Pazar günü, gece yarısından biraz önce, Robert Lincoln tarafından uyandırıldı John Hay.

Hay yarı uykulu, "Ne oldu?" diyerek sıçradı yerinden.

"Stanton" dedi Robert; üzerinde yalnızca gömleği vardı. "Soldiers' Home'dan çıkmamız emredildi. İsyancılar Silver Spring'deler. Tanrım, nefret ediyorum buradan!" Bunları dedikten sonra, yatağın kendisine ait tarafına döndü ve şimdi cin gibi olan Hay'e sırtını dönerek uyudu. Tüm gece boyunca iç çekişler ve iniltiler duyuldu; Nicolay'ın süreğen bir yağmur kadar ritmik horultusundan düpedüz ayrıydı Robert'ın uyurken çıkardığı sesler. Batı'da Kızılderilileri öfkelendirmekle meşguldü Nico ve onun yerinde Robert yatıyordu şimdi.

Şafak sökerken, Robert capcanlı ve dinlenmiş olarak yataktan fırlarken, Hay yorgunluktan ölüyordu. Banyodaki tek aynada sırayla tıraş olurlarken, Canterbury kızlarının, birkaç gün öncesinde her ikisinin de izlemekten büyük keyif almış olduğu, benzersiz derecede müstehcen bir yapıt olan *The Bushwhackers of Potomac*'ı hâlâ oynayıp oynamadıklarını sordu Robert. Aslına bakarsanız, Hay'in Washington'ın şeytani haz muhitlerine dair Virgilvari bilgisi sayesinde, bu kızlardan birkaçıyla tanışıp, bir akşam yemeği yemişlerdi de. Kızların en azından birinin daima nerede bulunabileceğini biliyordu Hay. Fakat, "Bugün hepimiz şehri terk edebiliriz" dedi.

"Ah, babamın kılını kıpırdatmaya dahi niyeti olduğunu sanmam." Bıyığının uçlarını özenle kıvırdı Robert.

"Baksana" dedi Hay, pencereden dışarıyı işaret ederek. Smithsonian Institution'ın arka kısmına bir gambot demir atmıştı. "Beyaz Saray'ın boşaltılması için bu."

"Korkunç Stanton'ın işi mi bu?" Bu işi ayarlayan aslında annesiyken, onu ordudan uzak tuttuğu için Savaş Bakanı'nı suçlamaya meyilliydi Robert.

"Her halükârda, Savaş Bakanlığı'nın başının altından çıkıyor bu iş. Bir kereliğine, saçını başını yolmuyor Stanton. Ama durum kötü. Dün Monocacy Bridge'te bizi bir güzel patakladı isyancılar..."

"Ama orası neredeyse Washington'da!" Robert kaşlarını çattı. Tıraş bıçağıyla hafifçe çenesini sıyırmıştı. Şimdi bir damla kan bi-

rikmişti çenesinde. Ancient'ın böylesine mühim bir mağlubiyetten Soldiers' Home'daki ailesine *bahsetmemiş* olmasını ilginç buldu Hay. Gerçi, Madam çok kolay telaşlanıyordu.

Robert'ı korkutmaya devam etti Hay. "Dün gece, Blair ailesi Silver Spring'den kaçmaya çalışırken, Georgetown'da isyancı ileri karakolları görülmüş."

Boston Brahmini Robert, "Aslında bir bakıma, bu kahrolası şehri yerle bir etseler iyi olur, biliyor musun?" dedi. Havlunun temiz tarafında taze kandan ince bir çizgi bırakarak, Hay'in tek havlusuyla özenle yüzünü kuruladı Robert.

"Ülkenin başkentini bu kokuşmuş bataklıkta... ve Güney'de kurmak korkunç bir fikirdi."

Ilık bir yaz rüzgârı banyoyu, pis kanalın bilhassa mide bulandırıcı kokusu ve mezbahadan gelen yasemin ve sakatat kokusuyla doldururken, "Şu kesin ki, bataklık leş gibi kokuyor bugün" dedi Hay.

Asil kanı saklamak için havluyu katlayarak, "Her neyse; hayli dikkat çekerek, Saratoga'da boy göstereceksin" dedi Hay. Robert, Harvard'dan daha yeni mezun olmuştu. Madam mezuniyet törenlerine katılmıştı. Şimdiyse Harvard Hukuk Fakultesi'ne kayıtlıydı Robert; çünkü, şayet Robert orduya girerse, delireceğini söylemişti Madam. Kimse Madam'ın ağzından çıkan kelimelerden şüphe etmediğinden beri, savaşın en ünlü ve en öfkeli "kaçağı" Robert'tı.

"Hiç değilse, haftaya Monroe Kalesi'ne gidip, savaşı *izleyebileceğimi* söylüyor babam."

Tycoon'u ofisinde, elinde küçük bir dürbünle, nehirde, City Point'teki Grant'ın yolladığı takviye birliklerin belirtilerini ararken buldu Hay. Hay'in daha önce hiç görmediği kadar öfkeliydi Tycoon. "Stanton'ın aklından neler geçtiğinin sırrına vakıf olamadım. Beni gecenin bir yarısında Soldiers' Home'dan kaçmaya zorluyor ve şimdi de, başkentten uzaklaştırmaya çalışıyor."

"Sanıyorum, bu Amiral Porter'ın fikriydi."

Bu arada, dürbünü elinden bırakmıştı Lincoln. "Savaş Bakanlığı'ndan hiçbir haber alamıyorum. Kimse isyancıların nerede olduğunu bilmiyor gibi görünüyor. Halleck'e sorduğumda..."

Blair'lere has hiddetiyle Lincoln'ün öfkesini masum bir tepkiymiş gibi gösteren Genel Posta Hizmetleri Bakanı'nı içeri aldı Edward. "General Jubal Early'nin adamları şu anda Silver Spring'deki evimi yakıyorlar. Babamın evini yakıyorlar. Ama öncelikle, gü-

müşlerden babamın mektuplarına varıncaya kadar, ellerine geçirebildikleri her şeyi çaldı o piçler. Evden çıkan dumanları buradan görebiliyorsunuz."

"Yine kurnazlıkla alt edildik gibi görünüyor" diye mırıldandı Ancient.

"Halleck'in suçu bu. Bir korkak o. Bir vatan haini. Asılmalı." Ne Lincoln'ün ne de Hay'in fazla dikkate almadığı bu Blair'lere has öfke, anlatılandan daha fazlasını barındırıyordu. Ziyaretçiler gelmeye başladığında neler olduğunu anlamak için elinden geleni yaptı Lincoln.

Görünüşe göre, kimsenin kaç kişiden oluştuğunu bilmediği bir ordu verilmişti Jubal Early ve John C. Breckinridge'e. Süratle Shenandoah Valley'den yukarı doğru çıkmışlar, bir kez daha Harper's Ferry'yi zapt etmişler ve bir kez daha başkenti izole etmişlerdi; derken, cumartesi günü, Monocacy Junction'da General Law Wallace'ı yenilgiye uğratmış ve Silver Spring'in büyük kısmını ateşe vermişlerdi. Şimdiyse Soldiers' Home'ın iki mil kuzeyinde kamp kurmuşlardı ve bulundukları yerle, başlangıç noktasında Beyaz Saray'ın bulunduğu Seventh Street Road arasında Stevens Kalesi'nin bir hayli köhne savunma hatlarından başka hiçbir şey yoktu. Yakınlardaki gambota daha dostane bir gözle bakmaya başladı Hay.

Grant'ın askerlerinin sabahın erken saatlerinde şehre varması bekleniyordu; fakat kimse tam olarak zamanını bilmiyordu. "Eğer öğlene kadar burada olmazlarsa, her şey sona ermiş demektir" dedi Blair. "Çünkü, onları durduracak adamımız yok. Nasıl oldu da" diye haykırdı Blair, "böyle bir şey meydana gelebildi?"

Lincoln'ün Blair'in bu feryadına verdiği cevap, Hay'in daha önceki kriz anlarında da dikkatini çekmiş o tuhaf, alaycı tebessüm oldu. "Bana kalırsa, Bay Blair, *neler* olduğunu öğrenmeliyiz öncelikle. 'Nasıl' olabildiğiyse, boş zamanlarımızda araştıracağımız bir konu."

Ani bir öfke feryadı yükseldi Blair'den. "Babamın mektupları! Andrew Jackson'dan gelen mektuplar! Henry Clay'den! Hepsi gitti!"

Yeniden pencerenin önündeki yerini almış Lincoln, "Sanırım, ben de yazmış olabilirim babanıza" dedi. Derken, sevinçle parladı yüzü. "İşte geliyorlar! City Point'ten nakliye gemisi." Yüzünü yeniden odaya çevirdi Lincoln. "Sanırım, oraya gidip, kurtarıcılarımızla tanışacağım."

Blair, "Fakat, ya Stevens Kalesi'ni yarıp geçerse General" diye söze girmişti ki, cümlesi yarıda kaldı.

"Elimizde gerçek bir savaş olur, öyle değil mi?" Hay'e ona eşlik etmesini, Blair'e de olduğu yerde kalmasını işaret etti Tycoon. Dış ofise geldiklerinde, Hazine'den bir ulak çıktı karşılarına. "Sir, telgraf çekilmeden önce, altın için iki yüz seksen beş dolar fiyat belirlendi. Bay Fessenden ne yapmamız gerektiğini bilmek istiyor."

"Şahsen, şeytani altın tüccarlarını vururdum ben. Fakat bunu yapmama müsaade edilmeyeceğinden, bugün isyancıları vuracağımızı söyleyin Bay Fessenden'a; altının fiyatı da sonrasında düşecektir."

Pennsylvania Avenue toz içinde ve sineklerle doluydu. Tramvaylar işlemiyordu. Bir kereliğine, görünürde tek bir asker dahi yoktu. Bedenen sağlam her erkek ve sağlam olmayıp, hastanelerden alınmış olan pek çok erkek şehri kuşatan kalelere gitmişti. "Asla kuşatma altında olduğu zamanki kadar" diye gözlemledi Tycoon, "sakin olmuyor bu şehir."

"Kongre'nin dağılmış olmasının da yararı var."

"Evet, bir lütuf bu." Lincoln'ün şu anda, Kongre'nin iki meclisinden de geçmiş, Ben Wade'in kanun tasarısıyla, pek yakınlarındaki tehlikeden daha çok ilgilenmesi Hay'i şaşırtmıştı. Sanki, içgüdüsel olarak neyin gerçekten tehlikeli, neyin de olmadığını biliyor gibiydi Lincoln. Başkente yapılan bir isyancı akını utanç vericiydi. Fakat, Blair'in aksine, boş yere telaşlanmamıştı Lincoln. Bir süre önce savaşın muhakkak kazanılacağına karar vermiş olmasına karşın, Birlik'in hangi şartlar altında yeniden düzenleneceğinden hâlâ emin değildi. Ne *istediğini* biliyordu; ama, kendi partisinin intikam peşindeki Kongre çoğunluğu arasında azınlıkta kaldığını da biliyordu.

Şehrin kuzeyine doğru, gökyüzü Silver Spring'den yükselen dumanlarla kararır, 7. Street ve Capitol arasındaki vadi top ve tüfek atışlarıyla inlerken, radikal sorundan bahsetti Lincoln. "İsyancı eyaletleri harap etmeye zorluyorlar beni; ama ben bunu yapmayacağım. Doğal olarak, belli bazı asileri cezalandıracağım; fakat bütün bir halkı cezalandıramam... ve cezalandırmayacağım da. İşte bu yüzden, yüzde onluk formülüme sadık kalacağım."

"Ama Kongre bu formülü reddetti."

"Bu yüzden, elimdeki tüm silahları kullanmalıyım. Savaş zamanında, benim genelgelerime itaat edilmeli. Başkan olarak, köleleri

özgür bırakamam. Böyle bir yetkim yok; Kongre'nin de böyle bir yetkisi yok. Ama *askeri* bir gereklilik olarak azat edebilirdim köleleri ve bunu yaptım da. Tüm sorunlara ebediyen son verecek, köleliği kaldıran anayasal bir değişiklik istiyorum şimdi. Louisiana ve Arkansas'ta artık makul bir yönetimimiz olduğu için de memnunum."

"Fakat Kongre memnun değil; Louisiana ve Arkansas delegasyonlarını Kongre'deki yerlerini almaktan mahrum edebilir."

"Tüm bunlar çok tuhaf. Ben Wade'in kanun tasarısının bir kısmını kabul ettiğime göre, tasarının tümünü veto etmeyeceğim. Ama tasarının geri kalanını kabul etmediğimden, onu imzalamayacağım da."

"Öyleyse, ne olacak?"

"Eğer tasarıyı imzalamazsam, bir kanun olmayacak bu tasarı. Bu yüzden, bu kanun tasarısını cebime koymakla yetineceğim sanırım."

"Bu, Anayasa'ya uygun olur mu, sir?"

Lincoln gülümsedi. "Burada benim bildiğim anayasal bir sorun söz konusu değil."

Lincoln'ün Wade'in kanun tasarısına karşı doğrudan eyleme geçmeyişinin, şimdi başkanlık için kendi adaylarını gösterecekleri kesin olan partinin radikal kesimine karşı üstü hiç de kapalı olmayan bir savaş ilanı olduğuna ikna olmuştu Hay. Frémont şimdiden Cumhuriyetçi bir aday ve Lincoln de Ulusal Birlik Partisi adayı olduğundan, aday listesine radikal bir Cumhuriyetçi'nin –Bay Chase'in mi ki?– eklenmesi partilerini üçe bölecek ve tıpkı 1860 yılında Demokratlar ikiye bölündüklerinde, bir azınlık başkanı olarak Lincoln'ün seçimi kazanmış olduğu gibi, Demokrat McClellan kazanacaktı yarışı. Bir yandan, Tycoon'un Kongre'ye verdiği müthiş cevaba hayranlık duyuyordu Hay; fakat aynı zamanda, olağanüstü askeri bir zafer kazanılmadığı takdirde, Lincoln'ün isminin, pek yakında James Buchanan ve Franklin Pierce gibi, son otuz yılın tüm diğer tek dönemlik, alelade başkanları arasına yazılacağını da açık seçik görüyordu.

6. Street'teki iskeleye vardıklarında durdular. Takviye gemilerinin ilki iskeleye yanaşmıştı. Lincoln küçük bir teftiş platformuna tırmanırken, karaya çıkmakta olan askerler ona tezahürat etmeye başladılar. Şapkasını kaldırdı Lincoln. İkinci takviye gemisindeki erkekler de tezahürata başlamıştı şimdi; sesleri yeri göğü inletiyordu. Her zamanki gibi, Ancient'ın askerler üzerinde bıraktığı sihir-

li etkiden şaşkına dönmüştü Hay. Lincoln'ü anlamak için ellerinde, onu bilerek ya da bilmeyerek yanlış aksettiren gazeteler dışında başka hiçbir araçları olmadığından, Old Abe ya da Father Abraham'ın bu kadar çok sevgi uyandırması mucizeden başka bir şey değildi. Lincoln'ün oldukça muğlak karikatür kahramanı "Sam Amca'ya" çok benzemesi de işi kolaylaştırıyordu elbette.

Şapkasını çıkarmış, sol elinde tutuyordu şimdi Lincoln. Esmer yüzünde bir pırıltı, geniş ağzında bir tebessümle, ona göre çok dik bir şekilde ayakta duruyorken, iskele boyunca önünde tek sıra olmuş askerlere sağ eliyle el salladı Lincoln. Ona selam çakıp, tekmil veren Altıncı Kolordu Komutanı Tümgeneral Horatio Wright da katılmıştı şimdi Lincoln'e.

"Bizi rahatlattınız, General" dedi Tycoon. "Her bakımdan."

Müsamahasız Lamon, yanında Başkan'ın unutulmuş askeri muhafızlarıyla çıka gelmeseydi, tüm sabahı orada geçirebilirdi Lincoln. "Bir kere daha bu şekilde Beyaz Saray'dan ayrılırsanız, istifa edeceğim, sir" diye yakındı Lamon.

"Üzgünüm, Lamon. Ama Bay Hay ve ben yerimizde duramadık." Sonra General Wright'a döndü Lincoln. "Bence, General, durum elverişli olur olmaz, Stevens Kalesi'ne yerleşmelisiniz."

"Planım bu, sir."

"İsyancılar siz oraya varmadan bir hücuma girişecek olurlarsa, tamirini daha yeni tamamladığımız Capitol'de pek çok şey kırılabilir."

General Wright, isyancıların esasen nerede yoğunlaşmış olduklarını sorunca, bunu hiç kimsenin bilmediğini fakat kendisinin Stevens Kalesi'nin yalnızca üç mil kuzeyindeki Silver Spring'de olduklarından şüphelendiğini söyledi Başkan. Lincoln ve Hay, Başkan'ın süvari muhafızlarıyla kuşatılmış bir şekilde Beyaz Saray'a geri dönerken, "Şimdi tek bir tehlike var..." dedi Lincoln. Capitol'ün yeni kubbesine hoşnut bir bakış atmak için durdu.

"Bulunduğu yere çivili olmayan her şeyi çalacaktır isyancılar." Bu durumun birkaç gündür devam etmekte olduğunu biliyordu Hay. Silahlar, atlar, gümüş, altın, yiyecek... Yakınlardaki Rockville ve Tennalytown kasabaları isyancılar tarafından soyulup soğana çevrilmişti ve kasabaların korkmuş sakinleri, açık havada uyumak mecburiyetinde kaldıkları Georgetown'a kaçmışlardı.

"Hayır" dedi Lincoln. "Point Lookout'ta tutmakta olduğumuz on yedi bin mahkûm. Lee'nin her şeyden çok istediği şey bu ve asla elde etmemesi gereken şey de bu."

Ertesi gün şehrin çevresinde tüm telgraf telleri kesilmiş ve demiryolları kapanmıştı. Savaşta, ikinci kez, ülkenin geri kalanından yalıtılmıştı başkent. Fakat bu sefer, Beyaz Saray'daki hava şendi. Başkan bir gün önce Stevens Kalesi'ni bizzat ziyaret etmişti ve Early'nin adamlarıyla şehre yeni varmış Birlik askerlerinin birbirlerine ateş açmalarını izlemişti. Tycoon'un savaş boyunca gördüğü ilk harekâttı bu.

Kabine'nin gün ortasında yaptığı kısa bir toplantının ardından, Lincoln, muharebe alanına dönmeye hevesliydi; Binbaşı Hay de onunla beraber Stevens Kalesi'ne gitmeye. Fakat, 12 Temmuz günü öğleden sonra, muharebenin ön saflarına giden Hay değil, Madam oldu.

Bir safra kesesi rahatsızlığından mustarip olmasına rağmen, bir savaş gezintisi düşüncesi fevkalade canlandırdı Mary'i. Başkan kati bir edayla Mary'nin hiçbir koşulda onunla Stevens Kalesi'ne gelemeyeceğini söylerken, Lamon da, Başkan'ın Stevens Kalesi'ne dönmesine hiçbir koşulda izin vermeyeceğini belirtmişti. Bu yüzden, uzlaşmış olarak, kılıçları çekilmiş bir bölük süvarinin eşliğinde, üçü de Seventh Street Road'da at sürüyordu şimdi.

Mary için, esrarengiz bir şekilde ilaç görevi görüyordu savaş fikri. Esrarengiz; çünkü en basit gök gürültülü sağanak dahi, çoğunlukla en yakınındaki yatağın altından çığlık çığlığa haykırmasına sebep olurdu Mary'nin. Şimdiyse, içi gerçek kurşunlarla dolu gerçek silahlarla yüz yüze gelecekti. Meydan okurcasına, koyu kırmızı bir elbise giymişti. Nefesi kesilen Keckley'ye, "Yaralarımı saklamak için" demişti Mary.

Ne Başkan'la ne de First Lady'le konuşuyordu Lamon. Alınan bu gereksiz risk yüzünden öfkeden köpürmüş, yalnızca ters ters bakıyordu onlara.

Soldiers' Home'un bir mil öncesinde, sokak bir yola dönüşüyor, ardından da tedirgin edici, seyrek ağaçlar arasında tozlu bir patika olup çıkıyordu.

"Faytonum işte şurada ağaçlara çarptı!" Ölüme benzeyen o süratli karanlığı paniğe kapılmaksızın anımsadı Mary. "Sürücü koltuğunu gevşetenin kim olduğuna karar verebildiler mi?"

Başını hayır anlamında salladı Lincoln. "Ahırlara girip çıkan öyle çok kişi var ki."

"*Vardı* ki" dedi Lamon.

Soldiers' Home'un önünden geçerlerken, ileride yanan evlerin dumanının kokusunu duyabiliyorlardı ve topların tuhaf, kapı çarpmasını andıran seslerini.

Şişman bir çiftçi ve sürücü koltuğunda oturan ondan daha da şişman karısının içinde olduğu, tıka basa mobilyayla dolu atlı bir yük arabası geçti yanlarından. At arabasının arkasında, yarım düzine çocuk, bir çiftlik hayvanları alayına kılavuzluk ediyordu. Yıkımlarının kaynağına zalimce bakan çiftçi ve karısına şapkasını kaldırdı Başkan.

"Ne kaba!" Haykırmıştı Mary. "Ne nankörce!"

Şapkasını başına yerleştirirken, "Maryland hiçbir zaman tam olarak benim eyaletim olmamıştır" dedi Lincoln.

"General Grant bunun olmasına nasıl izin verebildi?"

"O Richmond *yakınlarında*, Mother. Burası daha çok General Halleck'in alanına giriyor."

"O da ümitsiz bir vaka!" Lincoln'ün kötü generallere gösterdiği hoşgörüyü hiç anlayamamıştı Mary. General Grant'a dair, Mary'nin başlangıçtaki ümidi, Grant, Cold Harbor'da, kimsenin böylesine kısa bir sürede kaybedilebileceğini tasavvur dahi edemediği kadar çok adam kaybettiğinde sona ermişti. Bir kasaptı bu adam, hem de kendi adamlarının kasabı. Bir ara, savaşın nasıl idare edilmesi gerektiğine dair kendi fikirleri olmuştu Mary'nin; fakat kimse onu ciddiye almamıştı. Halleck'e gelince, onun ümitsiz olduğu konusunda herkes hemfikirdi ama, kocaman, sulanmış ve uyuşturucudan irileşmiş gözleriyle, Savaş Bakanlığı'nda kalakalmıştı işte. Başkaları Halleck'in afyon kullandığından şüphe ededursun, Mary, Halleck'in afyon kullandığını biliyordu. Ne de olsa, uyuşturucu maddelerle ilgili bilmediği pek az şey vardı Mary'nin. Baş Ağrısı'na ve onun acılı sonuçlarına maruz kaldığı yıllar boyunca, onun üzerinde deneyler yapmaktan pek keyif almıştı doktorlar.

Stanton'a gelince, gerçek bağlılığının kime olduğunu açığa çıkarmıştı o. Chase'den, yeni doğmuş kızının vaftiz babası olmasını rica etmişti. Daha da beteri, beraberce ilahiler söylemişlerdi. Stanton'ın gizliden gizliye Chase için çalıştığından şüphesi yoktu Mary'nin. Savaş başka hangi nedenden ötürü böylesine kötü gitmişti ki zaten? Son zamanlarda, kocasının yaklaşan seçimlerde yenilgiye uğrama ihtimaline boyun eğmeye başlamış olduğunu hissetmişti Mary. Bunun düşüncesi bile çılgına çeviriyordu onu. Mary'nin şimdiki borçları, Lincoln'ün yeşil papellerle yıllık yirmi beş bin dolar olan –vergi kesilmeden önceyse altın olarak, ki bunu kabul etmeyecekti Lincoln, on bin dolardan az değerdeki– maaşından fazlaydı. Lincoln'ün hem eski başkan hem de –Mary'nin sayesinde– if-

las etmiş olmasına tahammül edemezdi Mary. Çok şükür, müşterek dostları Abram Wakeman'ı New York Liman Müfettişi olarak tayin ettirmek için Bay Thurlow Weed'i inceden inceye işliyordu şimdi Mary; Wakeman'ın elde etmek için Mary'ye seve seve para ödeyebileceği, avantası bol bir görevdi bu. Sonrasında, New York mağazalarıyla, özellikle de uzun süredir ıstırap içinde olsa da, ebediyen böyle devam etmeyecek A. T. Stewart'la olan hesabını kapatabilecekti. Başkan'ın yeniden seçilmeyi başaramayabileceğinin işaretleri başta olmak üzere, Birlik'in aldığı her yenilgiyle, faturalar daha acil, alacaklıların ifade tarzları da daha saygısız bir hal almıştı. Fakat, Wakeman işini alır almaz, Bay Stewart'ın hesabı derhal kapatılacaktı. Bu arada, Stewart'ın onun için fiyatını yalnızca üç bin dolar olarak verdiği, Hindistan'dan gelmiş, siyah deve tüyünden bir şalda gözü vardı Mary'nin. Fayton, Stevens Kalesi'ne doğru tırmanırken, şansı yaver giderse, bugün tüm acılarının ve ıstıraplarının kaynağından, yani başından vurulamaz mıydı acaba diye merak etti Mary.

Stevens Kalesi'nin bir kaleden çok bir dizi toprak tabya olduğu ortaya çıktı. Monroe Kalesi tarzında, taştan duvarları, mazgalları ve kuleleri olan bir şey canlandırmıştı Mary kafasında. Bunun yerine, kenarlarından tahta kepenklerle desteklenen ve bir somun ekmeğe benzeyen, topraktan bir tümsek vardı Stevens Kalesi'nin tam ortasında. Sağına ve soluna toplar yerleştirilmişti.

Kalenin kuzeye doğru uzanan kırlara hâkim bir manzarası olduğundan, yolun üst kısımlarındaki çam ormanlarında ve iki gün öncesine kadar Birlik'in içinde, şimdiyse, Jubal Early sayesinde Birlik'in dışında olan iki küçük çiftlik evinde isyancıların üniformalarının grisini seçebiliyordu Mary.

Topraktan ekmek somununun hemen arkasında, Mary'ye biraz memnuniyetsizlikle bakan General Wright tarafından karşılandı başkanlık faytonu. "Etrafımızda isyancı keskin nişancılar var, Madam."

Sanki Wright'ın söylemek istediğini ispat edercesine, iki çiftlik evinden, Federal askerlerin karşılık verdiği ani bir yaylım ateşi açıldı. Birlik askerlerinin çoğunun Massachusetts'ten olduğu Mary'nin gözünden kaçmamıştı. Kibarca, "Sir, geride duracağım" dedi. Sonra da, tahta kalkanların çarpık bir siper meydana getirdiği bir toprak tabyanın tepesine doğru giden Başkan'a eşlik etti Mary. Bu yükseklikten, gri, dumanlı bir gökyüzünün altında uzanan, yeşil ve tozlu bir manzara görünüyordu.

"Buranın yalnızca bir mil uzağında kimin olduğunu biliyorsun, değil mi?" İsyancıların asıl kuvvetleri için bir sığınak görevi gören ormanı işaret etti Lincoln.

Biliyordu Mary. "Kuzen John Breckinridge. Zannedersem, Beyaz Saray'ı Davis'ler için devralmaya geldi."

"General Grant sayesinde, yalnızca bir gün farkla çok geç kalmış oldu."

Pennsylvania alayından bir çavuş, manzarayı gösterdi onlara ve görüşlerini beyan etti: "Bana öyle geliyor ki, sir, bu daha çok bir öncü birlik saldırısına benziyor. General Grant'ın yolladığı tüm askerler buraya ulaşır ulaşmaz, kuyruklarını kıstırıp toz olacaklar. Fakat şundan eminim ki, eğer General Wallace, Monocacy Bridge'te savaşmış olduğu gibi savaşarak, tüm bir gün boyunca onları geciktirmeseydi, doğrudan şehri istila ederlerdi; çünkü bizim hiçbir zaman..."

Uzun bir analiz olmayı vadeden konuşmasını tamamlamadı çavuş. Tüfek atışları duyuldu. Çavuş ansızın bir çığlık atarak, boylu boyunca Mary'nin ayaklarının dibine düştü. Kendisinin çığlık atmamış olması Mary'yi şaşırtmıştı. Bunun yerine, başını eğip, adamın şimdi acıdan buruşmuş olan yüzüne baktı. "Sir?..." dedi Mary.

Ama iki emir eri çıktı ortaya. Çavuş başını kaldırıp, "Ciddi bir şey değil. Sol ayak bileğimden vuruldum" dedi Mary'ye. Emir erlerineyse: "Ayağa kalkmama yardım edin. Bağışlayın beni, Bayan Lincoln."

"Elbette, sir. Üzgünüm, sir." Savaş meydanına uygun görgü kurallarının ne olduğu konusunda emin değildi Mary. Derken, Lincoln kolunu Mary'nin boynuna doladı. "Bence, sen faytona dönsen daha iyi olur."

"Ah, hayır, Father! Şimdi değil. Kuzen John'un bana iyice bir bakmasını istiyorum. Ona nasıl da, Köşk'ten vazgeçmeden önce şahsen benimle savaşmaları gerekeceğini söylediğimi hatırlıyor musun? Bir silah ver bana ve ben de ateş etmeye başlayayım."

"Mother, beni şaşkına çeviriyorsun."

Ne var ki, heyecandan kendinden geçmişti Mary. "Hayır, Father, ciddiyim ben. Küçük bir kızken harika bir nişancıydım. Otuz yardadan bir tavşanı vurabilirdim... hem de tam gözünden."

"*Gerçekten* de kana susamışsın sen. Fakat işler..." Tam bu sırada, Federallere ait toplar Lincoln'lerin sağ ve sol tarafına doğru salvoya başladı ve kesif duman gözlerini yaşarttı. Genç bir Massachu-

setts'li yarbaya, faytona kadar Mary'ye eşlik etmesi için işaret etti Lincoln. Gözleri dumandan yarı kör olmuş, kulakları da top seslerinden yarı sağırlaşmış Mary, faytona geri dönmeye gönülsüz değildi şimdi. Yine de, Kuzen John onu siperin üzerinde yükselmiş, doğrudan ona ateş ederken görmemiş olduğu için kandırılmış hissediyordu kendini.

İki tahta kazığın arasında, etrafı izleyerek yalnız başına dikiliyordu Lincoln. Her iki tarafın keskin nişancıları da öldürücü görevlerini yapmaya koyulmuşlardı. General Wright emirler vererek, istihkâmlar arasında bir aşağı bir yukarı gidip geliyordu. Başkan'ın mevcudiyetinin ona zevk vermediği aşikârdı. Fakat şimdi, ilgisini taze bir teğmene yöneltmişti Lincoln. "City Point'ten dün mü geldiniz?"

Onu ölü olarak, Başkan'ın dikildiği yerin yaklaşık bir metre ilerisine fırlatan kurşun, teğmenin yüzünün tam ortasına isabet ettiğinde, Lincoln'ün gözleri önünde ansızın genişleyerek al bir kütleye dönüşen bir tebessümle, "Evet, sir" diyordu genç adam. Tam bu esnada, faytonuna giderken Bayan Lincoln'e eşlik etmiş, uzun boylu, genç subay, sanki gaipten ortaya çıkarak Başkan'ı yakaladı. "Eğilsene, kahrolası salak!" diye haykırdı subay ve siperin altına iteledi Lincoln'ü. Başkan, omurgasının üzerine çökerken, "Peki, Albay, madem öyle söylediniz..." dedi.

Keskin nişancılar saflarını almışlardı şimdi. Dünyadaki tek bir doksanlık başkanı tanımış olmaları gibi mükemmel bir olasılık da vardı. Yaylım ateşi başlamıştı şimdi. Genç subay, Başkan'ın yanına çömeldi. "Adın ne senin?" diye sordu Lincoln.

"Holmes, sir. Ve umarım, bizi işimizle baş başa bırakırsınız."

"Holmes. Massachusetts'ten. Oliver Wendell Holmes'la bir akrabalığınız var mı?"

"Oğluyum, sir."

"Ne tuhaf! Babanızın şiirlerinin büyük bir hayranıyım." Keskin nişancıların mermileri üstlerinden gelip geçerken, Holmes'un "Lexington" adlı şiirini okudu Lincoln.

Bırakın yeşil olsun şehitlerin öldükleri korular!
Kefensiz ve tabutsuz gömülür onlar huzura...

Gri gözleri dumanlanan Lincoln, "Devam etmenin bana çok zor geldiği" dedi, "bölüm burası işte."

"Ben bu şiiri hiç ezberlemedim, sir. Gerçi, bana kendi şiirlerinden, benim yapabileceğimden daha iyi –ve öyle çok– alıntı yapar ki babam, şiir okumalarını ona bırakıyorum."

"Bir zamanlar şiire yeteneğim olduğunu düşünürdüm. Zannedersem, tüm gençler hayatlarının belli bir döneminde düşünürler bunu. Ama, Blackstone aklınızı başınıza getirir."

"Şayet bir sonraki kurşun başıma isabet etmezse, o getirir, sir."

"Daha önce yaralandın demek?"

"Evet, sir. Ball's Bluff'te."

Derken, ikinci bir generalin ve yeni bir tugayın gelişiyle huzuru kaçmış General Wright değil, Gideon Welles ve Senatör Ben Wade katıldı aralarına.

Sırtını sipere dayamış, oturur halde kalmasına rağmen, iki devlet adamını Yarbay Oliver Wendell Holmes Junior'a takdim etmeye koyuldu Lincoln. "Bay Holmes'un babasının şiirlerinden bahsediyorduk. Gelin, katılın bize."

Yüzünü ekşiterek, "Muharebeye bir göz atmayı" dedi Ben Wade, "tercih ederim."

Gerçekçi bir edayla, "O kadar da ilginç değil" dedi Başkan.

İki siper arasında kahramanca bir duruş aldı Wade. Ama onun bulunduğu yöne doğru durmaksınız ateş açılınca, kaba saba Ben Wade, dudak uçuklatacak kadar dinç bir sıçrayışla ateş hattından çekti kendini.

"Görecek fazla bir şey olmadığı konusunda uyarmıştım sizi." Sırıtıyordu Lincoln. Sinirli bir şekilde, sanki bir kaskmışçasına peruğunu düzeltti Welles. Albay Holmes izin istedi. Lincoln konuşmaya devam etti. "Üzerinize ateş açılması nasıl bir şey görmek için bir süre şurada dikildim. Hoşa giden türden bir deneyim olduğunu söyleyemem. Ancak, Bayan Lincoln yukarıdayken eline bir silah alıp, onlara karşılık vermek istedi."

Kaba ve sert tutumuna geri dönmüş Wade, "Ben de aynısını yapmak isterdim" dedi. "İsyancıları öldürmek harikulade bir şeydir."

"Şey, eminim ki, size bir tüfek ödünç verecektir General Wright." Tam o sırada, emir erleri ölü genç subayı bir sedyeye yuvarladılar. Subayın yüzü tanınır bir yüz değildi artık. Sedye yanlarından geçerken, Welles ürperdi ve Wade de kaşlarını çattı. "Vurulduğu sırada o çocukla konuşuyordum" dedi Lincoln. "Tam yanımda dikiliyordu. Bir dakika önce fevkalade bir genç adamdı. Bir sonraki dakika ise... buna döndü." Emir erleri ve sedye gözden kay-

bolmuştu şimdi. "Çok acı bir işle meşgulüz, beyler ve şayet bu işin gerçek bedelini başlangıçta biliyor olsaydık, acaba bu işe hiç kalkışır mıydık, merak ediyorum."

"Davamızın haklılığına ve onların davalarının şeytaniliğine dair hiçbir kuşkum yok benim" dedi Wade.

"Şey, eğer doğru tarafta *değilsek*, tam şu anda ölmek isterim" dedi Başkan. "Doğal olarak, haklı olduğumuza inanıyorum, Bay Wade. Fakat, keşke ben de karşı tarafın kötülüğüne dair sizin sahip olduğunuz mutlak inanca sahip olup, her türlü şüpheden arınmış olsaydım."

"Bunu ben de çok isterdim, Bay Lincoln."

Mizacı Stanton'ınkinden dahi beter ve dolayısıyla da, daha çok dizginlenmiş Gideon Welles, "Küstahsınız, Bay Wade" dedi.

Gülümseyerek, "Bay Wade'in söylediği, tüm isyancıları cezalandırma yönündeki kendi arzusuyla ilgili aslında" dedi Başkan.

"Siz onları *cezalandırmaz* mıydınız, Bay Lincoln?" Meydan okuyordu Wade.

"Bir kısmını cezalandırırdım; fakat diğerlerini değil. Bu büyük belaya rağmen, ne de olsa, hâlâ Birleşik Devletler vatandaşları onlar."

"Birleşik Devletler'in bir parçası değil artık onlar. Yenilgiye uğratmakta olduğumuz yabancılar sadece."

"Eğer daima Birlik'te değilseler, neredeler öyleyse? Eğer gerçekten Birlik'in dışındaysalar, neden savaşıyoruz onlarla? Korkarım, bu ilginç metafizik soruna kaptıramayız kendimizi; çünkü Bay Wade, onların yabancı olduklarını kabul ettiğiniz takdirde, ortada Birleşik Devletler diye bir yer yok demektir ve durum şayet buysa, ne ben Başkan'ım ne de siz Kongre Üyesi..."

Patlayan bir top sesi Lincoln'ün geri kalan sözlerini bastırdı. Top sesleri kesildiğinde, uğursuzca, "Fikrinizi değiştirmek zorundayız, Bay Başkan" dedi Wade.

Lincoln ayağa kalktı. "Şu içinde bulunduğumuz durumda, bu ne mümkün ne de –sizi uyarıyorum– akıllıca."

General Wright yakınlardaydı şimdi. Güneş ışınları etkisini kaybetmeye başlamıştı. Tüfek ateşlerinin yanında, birbirleriyle uyuşmayan ateşböcekleri parıldıyordu Seventh Street Road'da. "Beyler" dedi General, "gitmenizi rica etmek zorundayım sizden. Bayan Lincoln Bay Lamon'la birlikte Köşk'e döndü bile. Sizi sağ salim eve ulaştıracağıma dair ona yemin ettim, sir."

"Yemininize saygı gösterilecektir, General. Bugün çıkardığınız iş için iltifatlarımı kabul edin."

Lincoln ve Donanma Bakanı, Welles'ın faytonuyla, silahlı bir muhafızın eşliğinde beraberce savaş alanından uzaklaştı. At üstündeki Ben Wade yalnız başına takip etti onları.

Welles'a, "Zannedersem" dedi Lincoln, "Valley'den yaptıkları son akın olacak bu; bu yüzden, eğer General Wright peşlerine düşerse, Potomac River'ı geçmeden önlerini kesebiliriz onların. Ve bu da Jubal Early'nin sonu olur."

Fakat, her zamanki gibi, isyancıları takip eden kimse olmadı. Tarihler 14 Temmuz'u gösterdiğinde, Jubal Early ve John Breckinridge gitmiş, demiryolları yeniden işlemeye başlamış, telgraf telleri yeniden bağlanmış ve ülkenin dört bir yanından mektuplar ve gazeteler her zamanki gibi Washington'a ulaşmaya başlamıştı. Tiksintisini Hay'e açıkladı Ancient; tıpkı ulusal basının da yaptığı gibi.

İlk kez, Tycoon'un, yeniden başkan seçilmek için gireceği seçimlerde büyük bir yenilgiye uğrama ihtimali olduğunu kavradı Hay. Gene de, bir sonraki Kabine toplantısında, durumun daha da kötü olabileceğini ifade etti Montgomery Blair. John Breckinridge sayesinde, İhtiyar Beyefendi'nin Silver Spring'deki evi yalnızca yağmalanmış ama ateşe verilmemişken, "Benim evim" dedi Monty Blair, "hem yağmalanıp hem de ateşe verildi." Öyle görünüyordu ki, durumu eşitlemek için yapılmıştı bu. "Biz Virginia Valisi'nin evini yaktık. Onlar da benim evimi yakıyorlar şimdi. Bundan sonra, biz onlardan birinin evini ateşe vereceğiz."

En çok, söz sanatına özgü sorular sormayı seven Usher, "Bu kanunsuzluk nerede sona erecek?" diye sordu.

"Anahtar Eumenides dedi" klasikçi Blair; Blair'in bu yorumu Usher'ı şaşkına çevirirken, "Ve Bay Lincoln de bizim Apollo'muz" diye ekleyen Seward'ı eğlendirmişti.

"Hayır" dedi Başkan, "barış elçisi, Horace Greeley olacak." Önünde, masanın üzerine serilmiş bir halde, Greeley'ye ayrılmış kağıt gözünü dolduran belgelerin yarısı duruyordu. "Savaşı yeterince acımasız idare etmediğimi söyledikten sonra, şimdi de fazla teslimiyetçi olduğumu düşündüğünü belirtiyor Brother Greeley! İki hakiki isyancı arabulucu olduğunu iddia ettiği kişilerle iletişim halindeymiş ve bu kişiler bizim hangi şartlar altında barış yapacağımızı bilmek istiyorlarmış." Bir of çekti Ancient. Ümitsizlik ka-

sılmaları dışında, işlevini uzun süre önce yitirmiş bir beyniyle, hâlâ büyük önem arz eden bir sesi olan Horace Greeley'yle ciddi olarak uğraşmak zorunda kalan herkes için üzüntü duyuyordu Hay.

"Âdet yerini bulsun diye, bu gayri resmi barış heyetiyle ilgilenmeye karar verdim. Barış şartlarımızı bildiren 'ilgili şahsa' başlıklı bir mektup hazırladım." Camları sıcaktan buğulanmış gözlüğünü taktı Ancient; sonra da, sineklerin vızıltıları ve Başsavcı'nın hafif horultuları arasında, mektubu okumaya başladı: "'Birlik'in yeniden yapılandırılmasını, Birlik'in bütünlüğünü ve kölelikten vazgeçilmesini kapsayan ve şu anda Birleşik Devletler'e karşı savaşta olan orduları kontrol edebilecek bir otorite tarafından ya da bu otoriteyle birlikte sunulacak herhangi bir öneri, Birleşik Devletler idari hükümeti tarafından kabul edilip, göz önüne alınacak ve diğer birincil ve ikincil konulara ilişkin getirilen öneriler de, liberal koşullarla karşılanarak, hamil ya da hamiller, bu şekilde, her iki açıdan da güvenle hareket etme imkânına sahip olacaklardır.'" Elindeki notu masaya bıraktı Ancient ve gözlüğünü çıkardı. Sıcak, Lincoln'ü asla etkilemez gibi görünürdü; fakat Seventh Street Road'daki ciddi heyecana rağmen, son zamanlarda, ona çarpan her dalgayla daha da bitkinleşmeye başlamıştı Lincoln. Başkan'ın, birkaç ay içinde görevinden ayrılmış olacağını ve büyük kararların bir başkası tarafından verileceğini bilirmişçesine, başkanlığın devinimleri arasında öylesine ilerliyormuş gibi göründüğünü düşündü Hay.

"Gerçek ya da hayali isyancı arabulucular –Brother Greeley söz konusu olduğunda hangisi olduğundan hiç emin olamazsınız– Kanada tarafında bir yerlerde, Niagara'dalar. Ne düşünüyorsunuz, Vali?"

Şu anda kısacık boyuyla sere serpe yayılmakta olduğu kanepeye geçmek için biraz önce Kabine masasını terk etmişti Seward. "Greeley'ye bir şans verin. Bir süreliğine onun çenesini kapatacaktır bu. Ayrıca, aptalca bir şey yapacağı kesin olduğundan, niye onu ayartmayalım ki?"

Seward'ın boylu boyunca serilmiş bedenini, vaktiyle selefinin atmış olduklarına çok benzeyen kınayıcı bakışlarla süzdü Fessenden. Hem Hay hem de Nico, Hazine Bakanlığı görevinde, makamı işgal eden kişiyi aşırı resmi ve kurumlu yapan bir şeyler olduğunu hissediyordu. "Bay Başkan! Bu heyeti buraya kabul edecek misiniz?"

"Eğer gelirlerse, elbette. Fakat, bir engel var gibi görünüyor. Sanırım, Brother Greeley bu işe kendisini de dahil etmek istiyor." Gözlerini tavana dikti Lincoln. Sıcağa ve genel halsizliğine rağmen, Ancient'ın ağlarından birini örmeye başlamakta olduğunu görebiliyordu Hay. "Bence yapmalı da. Aslında, bu barış görevine ilişkin olarak halkın tüm takdirini Greeley'nin almasını istiyorum..."

"Ve barış heyetinin sahte, yetkisiz ya da köleliğin kaldırılmasına ebediyen karşı olduğu ortaya çıkarsa, barış görevinin başarısızlığa uğramasının halkın nezdindeki tüm sorumluluğunu da." Lincoln'ün aklının, kendininkine son derece benzeyen kısmını her zaman okuyabiliyordu Seward.

"Evet" dedi Lincoln, "bunun gibi bir şey. Her neyse; Greeley'yle ilgilenmesi için karşınızdaki Binbaşı Hay'i New York City'ye yolluyorum." Görevini ilk kez duyuşuydu bu Hay'in. Hileci sol gözüyle Hay'e bilerek göz kırptı Ancient. "Ne de olsa, günün birinde gazetecilikte bir kariyer yapmayı hedefliyor Binbaşı Hay ve Horace Greeley'yle geçirilecek bir ya da iki haftanın onun için bir eğitim –hatta bir 'açıl susam, açıl' dersi– olacağına karar verdim."

Montgomery Blair buna memnun olmamıştı. "Köleliğin kaldırılmasını, ilk kez, görüşmeye açık olmayan, kesin şartlarımızdan biri yapıyorsunuz. Bu akıllıca mı, sir?"

"Akıllıca olmayabilir, Bay Blair. Ama Kongre'ye Mesaj'ımla ve Wade Kanun Tasarısı'na karşılık verdiğim bildiriyle tutarlılık sergiliyor. Ne de olsa, köleliği kaldıran anayasal bir değişiklik istedim."

"*O* akıllıca" dedi Blair. "Çünkü savaşı sona erdirmek ve Birlik'e geri dönmek için bir fırsat veriyorsunuz isyancı eyaletlere; sonra da, on bir eyalet olarak, köleliği kaldırmak adına Anayasa'yı değiştirmek için ihtiyaç duyacakları üçte ikilik oydan mahrum bırakıyorsunuz İlgacıları." Tarihi kayıtlar için gür bir sesle konuşuyordu Blair; sinirli bir edayla, "İyi de, bunların her ikisini, gerçekten de, aynı anda yapabilir misiniz?" diye sordu Lincoln'e.

"Her ikisini, birini, hiçbirini." Hayır dercesine başını salladı Lincoln. "Askeri bir gereklilik olarak, isyancı eyaletlerde köleleri azat ettim. Bunu geri alamam."

Ansızın öksürdü Stanton. Tüm toplantıyı çeşitli cephelerden gelen raporları okuyarak geçirmişti. Fakat, görünüşe göre, bu son diyaloğu takip ediyordu. "Sir, siyasi muhalifleriniz buna ne diyeceklerdir? Ülkede güçlü bir her-ne-pahasına-olursa-olsun-barış

hareketi var; bilhassa Kuzey'de; bilhassa, bir sonraki asker alımlarımızın henüz daha önce görülmemiş kadar kötü ayaklanmalar doğurabileceği New York City'de. Durum, Güney *kendi iradesiyle* köleliği kaldırana dek bu savaşı uzatmaya kararlıymışsınız gibi görünürse, Demokratlar Kuzey'deki her şehri alırlar ve biz de ordu sayesinde, yalnızca sınır eyaletlere bel bağlamak zorunda kalırız."

Hay ise sınır eyaletlerin dahi sağlam olduğundan emin değildi. Ağustos ayının ilk gününde, Kentucky'de bir seçim yapılacaktı. Bu aralar, önemli bir yargıç adayı da dahil olmak üzere, her çeşit Demokrat siyasetçiyi "ihanet"ten tutukluyordu Stanton. Bu adayın yerine derhal yeni bir aday göstererek, Stanton'ın bu tavrına karşılık vermişti Demokratlar; Lincoln de bunun ardından, tüm eyalette sıkıyönetim ilan etmişti.

Şimdi bir mendille yüzünü siliyordu Ancient. Onun için üzülüyordu Hay; acıma ve hayranlıkla karışık bir duygu da besliyordu Lincoln'e karşı. Bir trajediye yakışırdı bu yaşananlar. *Vox populi*'nin tanrıları tarafından düşürülmese bile, kendi kibriyle pek yakında düşecek olan aşkın kişi vardı burada. "Bu büyük sorun süresince, hepimizin yavaş yavaş değiştiği gibi" dedi Lincoln, "ben de değiştim. Hiçbir zaman bir İlgacı olmadım. Ama şimdi, hoşunuza gitsin ya da gitmesin, partimizin tümü İlgacı olmak zorunda."

Acemice, "Azat edilmiş zencilere hakikaten de oy hakkı verecek misiniz?" diye sordu Blair.

"Ee, Monty, biliyorsunuz ki, ben de sizin gibi, kolonileştirmeyi destekliyorum..."

"Ama Louisiana'da azat edilmiş zenciler var şimdi." Amansızdı Blair. "Onların oy kullanmasına izin verecek misiniz?"

"En zekilerine vereceğim, sanırım." Gittikçe daha da kaçamak cevap veriyordu Lincoln. Kanepenin rahatlığı içinde, Lincoln'ün yeniden seçilemeyeceğine kanaat getirdi Seward. O ise Auburn'e geri dönmekten sahici bir mutluluk duyacaktı. Fakat, bu tuhaf, hırslı adama ne olacaktı? Dünyanın gördüğü en büyük askeri gücün başkumandanını, bizzat kendisinin seçmiş olduğu bir Yüksek Mahkeme'nin karşısında savunma yaparken hayal edemiyordu Seward. Yeniden, "Çok zeki zenciler" dedi Lincoln. "Ve bizim ordumuzda savaşmış olanlar." Konuyu değiştirerek, Stanton'a, "General Sherman'dan" diye sordu Lincoln, "haber var mı?"

"Atlanta'yı kuşatma altına alıyor. Uzun bir kuşatma olacağını söylüyor."

Hani neredeyse kendi kendine, "Ve General Grant da Virginia'ya daha fazla adam istiyor" dedi Lincoln. "Tıpkı üç yıl önceki gibi. Tek fark, o zamanlar böylesine yorgun değildim."

"Bay Jefferson Davis, sizden çok daha yorgun" dedi Montgomery Blair ve bir kereliğine, Blair'in son sözünü onaylamıştı Hay.

Otuz Sekiz

2 Ağustos 1864'te, bol, buruşuk, pamuklu pantolon ve ona iki beden büyük gelen açık renkli bir gömlekle, tropikal iklime uygun bir şekilde giyinmiş Seward, Stanton'ın küf kokulu ofisinde Başkan'la karşılıklı oturmuş, Pennsylvania'dan gelen ve okunmakta olan raporları dinliyordu. 30 Temmuz'da Jubal Early'nin ordusu, Chambersburg'de yeniden ortaya çıkmış ve iki yüz bin altın dolar fidye için kasabayı zapt etmişti. İstediği para ödenmeyince, Chambersburg'ü yerle bir etmişti Early. Aynı gün, neler olduğundan bihaber Lincoln, Grant'la buluşmak için Monroe Kalesi'ne gitmişti. Felaketlerle dolu o aynı gün, Grant'ın Petersburg istihkâmlarının altına özenle inşa ettirmiş olduğu tünel, isyancılara az bir zarar verip, Birlik'in 3500 askerini kaybetmesine yol açarak, havaya uçmuştu. Tüm planın aptalca olduğunu Lincoln'e itiraf etmişti Grant. Seward'ın kanısı, o uğursuz günde herkesin payına düşeni aldığı yönündeydi. Askere alımlar –orduya yazılmaları için daha yeni yarım milyon erkeğe çağrı yapmıştı Lincoln– ile isyancı akıncıların Capitol'ün yeni kubbesinin görüş alanı içindeki başarıları üzerine kopan fırtına arasında, Birlik'in talihi kapanmış serveti de dibe vurmuştu.

Lincoln'ün tüm orduların komutasını, şimdi Richmond'ın hemen batısında Petersburg kuşatmasına bir son veremeyen Grant'ta toplamasının en başından beri bir hata olduğu fikrindeydi Seward. Grant savaş meydanlarında fevkalade bir general olmasına rağmen, Old Brains eski fikirlerle düşünürken, Stanton'ın da kaçak demiryolu vagonlarının çılgına dönmüş kondüktörü gibi davranmakta olduğu başkentte, komutanlık görevlerinin üst üste binmesinin ve amansız askeri yetersizliğin yarattığı kargaşayı anlaması beklenemezdi ondan. Grant'ın bulunduğu yerin kuzeyiyle ordusunun esas kısmı arasında, Early'ninkiler gibi becerikli akıncılarla hiçbir general başa çıkamamıştı şimdiye dek.

Washington kuşatıldığında, Lee'nin bunu, stratejisinin bir parçası olduğunu düşündüğü, kuşatmasının gevşemesi olarak yorumlayacağı gerekçesiyle Washington'a gelmeyi kati suretle reddetmişti Grant. Halleck yetkiden mahrum bırakılmış olduğundan ve Lincoln de Grant'ın aldığı kararlara karışmayacağına dair yemin

etmiş bulunduğundan, kendisini Washington'dan kovmanın ötesinde bir şey yapmama emri almış General Wright'tan kaçmıştı Early.

Nihayet, "Bence" dedi Lincoln, "General Grant'ı buraya çağırsak iyi olacak. Durumumuza bir göz atıp, ne yapılması gerektiğine karar vermek zorunda. Sürekli bize ödünç asker vermesini isteyemeyiz ondan. Burada doğru dürüst bir ordumuz olmalı."

"O orduyu komuta edecek doğru dürüst bir generale de ihtiyacımız var" dedi Stanton. "Grant hâlâ Meade'i yollamak istiyor bize."

Lincoln kaşlarını çattı. "Meade şu anda Potomac Ordusu içinde hiç sevilmediğinden, şimdi buraya gelip herkesi gücendireceğini bildiği halde mi istiyor bunu?"

Çenesini, Stanton'ın masasının arka tarafındaki yüksek pencere pervazına dayamış, "Casuslarım" dedi Seward, "General Grant'ın 27 Temmuz'dan beri her gün, öğleden sonraları sarhoş olduğunu söylüyor bana."

Hem Lincoln hem de Stanton, bir kereliğine, bu sefer büsbütün çok ileri gitmiş gibi baktılar Seward'a.

Sonunda, "Ben bunu duymadım" dedi Başkan. "31 Temmuz'da, morali biraz bozuk olsa da, ayık olduğuna şahsen tanıklık da edebilirim. Bir kere de olsa, bu konuda şaka yapmıyorum."

"Bu söylentiyi sürekli duyuyorum" dedi Stanton, "ve ciddiye almayı reddediyorum. Bunu size kim söyledi, Vali?"

"Dedikleri gibi, o da bana kalsın. Fakat, şayet bu söylenti doğruysa, ki ben doğru olduğuna inanıyorum, 27 Temmuz'dan... Her neyse; kaygı verici bir durum bu."

"Evet" dedi Lincoln. "Öyle."

City Point'ten haber getiren bir ulak geldi; neredeyse, Grant'ın ruhu –ya da heyecanlı ruhu diye düşündü Seward– bu konuşmayı duymuş gibiydi. Early'nin üstesinden gelmek için bir ordunun şu anda hayli gelişigüzel bir şekilde toparlanmakta olduğu Monocacy Junction üzerinden Washington'a gelmeyi öneriyordu General. Bu arada, ilk olarak, tüm kuvvetlerin komutasının başkentte birleşmesini; ikinci olarak da, tek görevi Early'nin ordusunu yok etmek ve Shenandoah Valley'i tamamen kontrol altına almak olacak bir komutan atanmasını teklif ediyordu Grant. Ayrıca, gerekli olanı başarıyla gerçekleştirebilecek bu tek subayın Washington'a doğru yola çıkması emrini vermişti bile.

Yüzünü pencereden odaya çevirerek, "General Meade" dedi Seward.

İrin dolu gözkapaklarının arasından telgrafa bakarak, "Hayır" dedi Stanton, "General Philip Sheridan."

"Sheridan daha bir çocuk " dedi Seward.

"Hayır" dedi Başkan, "aradığımız şey olabilecek bir oğlan o. Sahip olduğumuz en iyi süvari subayının Sheridan olduğuna yemin ediyor Grant."

"Fazlasıyla genç" dedi Stanton. "General Grant'ı bu fikirden caydırmak zorundayız."

"Ya da onun bizi ikna etmesine müsaade etmek."

"Kaç *yaşında* ki Sheridan?" diye sordu Seward.

Söz konusu ismi bulana dek bir defterin sayfalarını karıştırdı Stanton. "Burada, otuz üç diyor..."

"Efendimiz İsa ile aynı yaşta." Başpiskopos Hughes gibi istavroz çıkaran Seward'a, dindar bir tavırla baktı Lincoln. "Sorun, bana kalırsa" dedi Başkan, "onun çok ufak tefek olması. Sheridan benden otuz santim kadar daha kısa ve sanki yapıştırılmış gibi duran bir sakalı olan, sıska bir çocuğa benziyor."

Center Market'ta –yüzüne yapıştırılmış bir sakalı olmayan (fakat, öyle gergindi ki, el altında bir takma sakal olsa, kılık değiştirmek için kullanabilirdi onu)– bir oğlan, Bay Henderson'dan Başkan'ın yaşamına kastedecek bir sonraki girişimin detaylarını dinleyerek, bir alay kesilmiş piliç arasında dikiliyordu. Lincoln'ün sözümona zehirlenme yüzünden az kalsın ölecek olduğu zamandan beri, Sullivan'ın yerinde ve başka yerlerde, kendisine yeni bir gözle bakıldığı, farklı bir muamele görmeye başladığı dikkatinden kaçmamıştı David'in. Başkan'ı zehirleme girişiminin başarısızlıkla sonuçlanmış olması, David'in tarafındaki vatanseverlerin hevesini kırmamıştı. Ne de olsa, denemekten fazlasını yapamazdı kişi. Bay Sullivan aracılığıyla, Albay'ın bizzat kendisi tarafından tebrik edilmişti David. Bu arada, Sullivan eliyle imzasız, şifreli mektuplar gelmişti David'e. Birkaçı Kanada posta damgası taşıyordu. Wilkes Booth onu unutmamıştı.

Bir pilicin içini hünerle temizledi Henderson. "Şimdiki plan, elimize geçen ilk fırsatta onu vurmak."

"Ama, seçimi her şekilde kaybedeceği belliyken, niye böyle bir zahmete girelim ki?" Artık kendisinin de, zehirlemiş olduğuna büsbütün ikna olduğu adamdan neredeyse hoşlanmaya başlamıştı David.

"Onun kurnaz biri olduğunu söylüyor Albay. Seçimleri yine de kazanabilir. Ama ölürse, kazanamayacağı kesin. McClellan'la bir anlaşmamız var; anlarsın ya."

Barlarda duydukları haricinde hiçbir şey bilmeyen David, "Biliyorum" dedi. Jubal Early şehri alacakmış gibi göründüğü zaman, Lookout Point'teki bir grup Vahşi Çocuk'un arasına katılması talimatını almıştı David. Early şehre girdiği an, mahkûmların tutulmakta olduğu şarampole hücum edeceklerdi. Fakat, Seventh Street Road'un ötesine geçememişti Early; Washington'ın ev hanımları, Henderson ailesinin kadınlarının etrafında toplaşıp, tavukları dürtükler ve fiyatlardan yakınırlarken, dikkatle, Bay Henderson'ın alçak sesle, gıdaklarcasına konuşmasını dinleyen David, on yedi bin Konfederasyon askerinin hâlâ, tıpkı... tavuklar gibi kafeslenmiş olduğunu düşündü. Saatine baktı David. Teslimatları yapacağı sabahtı bu. Öğlene kadar Thompson's Drug Store'a geri dönmüş olmalıydı.

"İşi artık talihe bırakamayacağımızı söylüyor Albay. Bizim için kötüye gidiyor durum. Elimizde neredeyse hiç erkek kalmadı ve Yankee'ler daha fazla tutuklu değiş tokuşu yapmayacaklar. Buna güveniyorduk." Elindeki tavuk ciğerine, sanki çok pahalı mor bir mücevhermişçesine baktı Bay Henderson.

"Öyleyse, ne diye Old Abe'i yakalayıp, fidye için elimizde tutmayalım ki?" Bu ihtimal her zaman çok heyecanlandırıyordu David'i. Tartışmalı tüm planlar arasında, en mantıklısı ve isabetlisi bu gibi görünüyordu. Old Abe'i geri almak için bir sürü Konfederasyon askerinden vazgeçerdi Yankee'ler.

"Seward'ın, Old Abe için herhangi bir değiş tokuş yapmayacağını düşünüyor Albay. Bunun anlamsız olduğunu da. Richmond'ın, bunu yaparsak, yabancıların bundan hoşlanmayacağını ve gemilerimiz konusunda İngilizlerin bize yardım etmeye devam etmelerine ihtiyacımız olduğunu söylediğini de belirtiyor. Bilmiyorum. Her neyse; pek yakında onu öldürüyoruz. Bilmek istediğim, şu anki hareketlerinin neler olduğu?"

Bay Henderson'ın duymazlıktan geldiği bir şaka yaparak, "Şey, hâlâ mavi kütleden kullanıyor" dedi David. "Çoğu geceyi Beyaz Saray'ın dışında, Soldiers' Home'da geçiriyor. Bayan Lincoln, iki oğlu ve o zenci kadın şehir dışında; John Hay de öyle. Çoğu zaman oldukça yalnız Old Abe. Hemen hemen güneş doğarken Soldiers' Home'dan at üstünde ya da faytonuyla ayrılıyor ve hava kararda-

ğında geri dönüyor. Ama artık sürekli askerler var yanında; Bucktails diyorlar onlara."

"Komutan Lamon mı?"

"Çoğunlukla onun yanında Bay Lamon. Ama her zaman değil." Lamon, Washington Polis Müdürü olduğundan, herhangi bir başkandan daha fazla korku ve saygıyla bakıyordu ona Bay Henderson.

"Son zamanlarda, Old Abe geceleri Savaş Bakanlığı'nda olduğundan, yanında Lamon olmadan dönüyor Soldiers' Home'a. Büyük bir adam olduğu kesin, öyle değil mi? Lamon... üstündeki tüm o silahlarla."

Bay Henderson başını sallayarak onayladı David'i. Kanlı bir bezle ellerini sildi. "Önümüzdeki hafta boyunca, gözün onun üstünde olsun. Old Abe'in geç kalacağını düşündüğün bir gece olursa ya da Komutan Lamon'ın onun yanında olmayacağı veya işe yarar herhangi bir şey duyarsan, Sullivan'a söyle; o da bize iletecektir haberi."

Gecelerinin mahvolacağını anladı David. Geçenlerde, Shillington's Kitabevi'nde paket yapan bir kızla tanışmıştı. Kız teyzesiyle yaşayan bir yetim olduğundan, hava kadar özgürdü ve bir o kadar da hercai. Son zamanlarda, David'in onu, her zaman uğrayıp yemek yediği ve Yankee askerlerle ilişkiye giren ya da sık sık, sarhoşların ve uyuşturucu kullananların bulunduğu yerlere giden kızlardan kınamayla söz ettiği, saygıdeğer yerlere yemeğe götürmesine müsaade etmişti kız. Ayrıcalık için kişisel olarak değil, parayla ödeme yaptığı, şimdilerde uyuduğu yer olan Jambon-Hanım'ın evinin arka odasında bu kızla ilişkiye girmeyi bekliyordu David. Şimdiyse, Old Abe yatağa gitmeye karar verene dek, ki bazı geceler bunu hiç yapmıyordu, her gece Köşk'ün ve Savaş Bakanlığı'nın çevresinde gizli gizli dolanmak zorunda kalacaktı. Süregiden bir muharebe olduğu zamanlarda, tüm geceyi Savaş Bakanlığı'nda geçireceği kesindi Lincoln'ün.

Sanki David'in sorununu anlamış ve ona acımış gibi, "Beyaz Saray'ın ahırlarında Walter adında bir seyis var. Yanlışlıkla, Bayan Lincoln'ün o kötü düşüşü yaşamasına sebep olan kişi o. Beni tanıdığını söyle ona. Eğer gece geç saatlerde faytonun ya da daha da iyisi, bir atın hazırlanması gerektiğini öğrendiğinde, senin de bundan haberdar olmak istediğini söyle Walter'a. Bize biraz fikir verir bu" dedi Bay Henderson.

Bu daha iyiydi. "Zannedersem, Köşk'e girip çıkan herkesi görebildiğiniz Thompson's Drug Store'dan, Lamon'ı takip edebilirim. Ama neden ona ilişkin şeyler bizi bu kadar endişelendiriyor ki? Kurşun onu da öldürecektir, öyle değil mi?"

Yaşlı bir tavuğu öylesine marifetle boğdu ki Bay Henderson, ölmeden önce, bir an için dahi uyarıcı bir umutsuzluk hissetmedi tavuk. "Lamon dikkatsiz değil. Old Abe ise öyle. Old Abe'in etrafında, daima, askerlerden örülmüş bir duvar olmasını sağlıyor Lamon; bu da vurmak için zor bir hedef yapıyor onu. Kendi başına kaldığında, sallana sallana gezinir Old Abe."

Durumun bu olduğunu biliyordu David. Aslında, bir keresinde, yapayalnız, Thompson's Drug Store'a çıkagelmişti Başkan. Bay Thompson büyük bir heyecana kapılmıştı. Ekselansları için ne yapabilirdi? Fakat Old Abe yalnızca gülümsemiş ve "Hiçbir şey, Bay Thompson. İçeri girdim çünkü buradaki koku hoşuma gidiyor" demişti.

Bay Henderson tavuğu şimdi öyle süratli yoluyordu ki, bir tüy bulutu hem tavuğu hem de Bay Henderson'ın ellerini görünmez kılmıştı. "General Grant geçen hafta buradayken, onu halletmeyi denedik. Ama yeterince yaklaşamadık ona."

"Onu gördüm" dedi David. "Adamakıllı sarhoş olmuş gibi görünüyordu. Yanında arkadaşı küçük Sheridan, atının üzerinde, yıldırım gibi geçti caddeden." Sheridan'ın gençliğinden etkilenmişti David. Ama genç ve cesur olmasına rağmen, "Stonewall" Jackson'ın ölümü ardından Konfederasyon'un ilk kahramanı olan Jubal Early'ye denk olamazdı Sheridan.

"Gidip Grant'ın City Point'teki karargâhının içine bir bomba koyduk. Tam da buradan ayrıldığı gün patlayacağı tuttu." Şimdi çıplak kalan tavuğu, neredeyse şefkatle, beyaz mermerden kasap tezgâhına yatırdı Henderson. "Karargâhına bir beş dakika önce girmiş olsaydı..." Hayıflanarak başını salladı Bay Henderson. Onları gözleyen birinin, Bay Henderson'ın tavuğun bedeninden ayrılmış ruhu için dua ediyor olduğunu düşüneceği geçti David'in aklından.

Sullivan'ın yerinde, birtakım sabahçılar karşıladı David'i. Bay Sullivan'la ona bilgi ulaştırabileceği en iyi yolu tartışmak istiyordu David; fakat, İrlandalı Sullivan yerinde değildi ve ne zaman döneceğine dair hiçbir fikri yoktu barmenin.

Barda bir Gece Süvarisi'yle yan yana dikildi David; her birinin tek ayağı, alçak, pirinç parmaklıktaydı. Gece Süvarisi, çiğnemesi

için bir tutam tütün verdi David'e ve David de gereğince çiğnedi tütünü. Ağzı nikotinin sebep olduğu tükürükle dolar dolmaz, bir yardadan uzakta olan tükürük hokkasına tükürdü David ve tam isabet ettirdi; sonra da kalan tütünü geri verdi.

Hafif bir İrlanda şivesi olan, yumuşak bir Güneyli ses, "İyi atıştı" dedi. Arkasını döndü ve şehrin bugünlerde yüzlercesiyle dolu olduğu, hırpani kılıklı bir genç gördü. Gencin üzerindeki, şüphe götürmez şekilde gri olan, eski püskü pantolonu, bir parça ip tutuyordu. "Bağlılık yemini mi ettin?" diye sordu David; bu mevsim, Sullivan'ın yerinde sohbete başlamanın olağan ve nazik yoluydu bu.

"Yankee'ler beni yakaladı ve kendi kendime, ben zaten İrlandalıyım diyene dek kodese tıktılar beni; ben de bu yüzden, bağlılık yemini ettim. Bay Sullivan bana gerçekten kibar davrandı."

Gece Süvarisi'nin, kutsal davadan vazgeçmiş bir Konfederasyon askerine kibar davranacak hali olmamasına karşın, Thompson's Drug Store'daki işine şans eseri sahip olmasaydı, kendisinin de karnını dağıtılan yiyeceklerle doyurup, iş arayan bu oğlanın yerinde olabileceğini düşünmeden edemedi David. Adı Pete Doyle olan bu genç adama bir bira ısmarladı. Bir süre savaştan bahsettiler; fakat Pete'in savaşa ilişkin sahip olmuş olabileceği ufacık bir ilgi vardıysa da, bunu kaybetmiş olduğunu gördü David. "İş arıyorum" dedi Pete. "At arabalarının oradaydım. Yakında bir iş çıkabileceğini söylüyorlar. Ama bilmiyorum. Şehirde benim gibi öyle çok insan var ki." Dümdüz, kızıl saçlarını geriye doğru attı Pete. Şayet bu kadar pis kokmasaydı, Jambon-Hanım'a götürebilirdi onu David.

Fakat tam o sırada, uzun boylu, kambur duran bir şahıs belirdi barda. Sullivan'ın yerinin müdavimleri iyi tanıyorlardı bu kişiyi; Sullivan, bu yaratığın, Yankee aksanına ve tuhaf tavırlarına rağmen, bugünlerde askeri kovuşturmadan kaçmakta olan, New York City'deki Konfederasyon yanlısı küçük bir derginin editörlüğünü yapan, William de Latouche Clancey olduğunu söyleyene dek, onun Pinkerton'ın casuslarından biri olduğunu düşünmüşlerdi. Clancey'i barda birkaç kez görmüştü David. Sullivan, Clancey'e şahsen tahammül ediyor olmasına rağmen, David'i ve diğer genç adamları ondan uzak durmaları konusunda uyarmıştı; çünkü, "Cork'tan gelen muhteşem ve diri bir genç kız bedeniymişsiniz gibi üzerinize atlayacaktır." Dediği gibi, beş parası olmayan birkaç gencin üzerine, hakikaten de, başarıyla atlanmıştı. Şu anda, bu

gençlerden biri copavia kullanıyor ve hastalığından Clancey'i sorumlu tutuyordu. Sullivan sevgi ve acıma duyguları içinde değildi. Adilce uyarılmış olduğundan, suç genç adamındı.

Barın müdavimlerinin hepsinin ismini öğrenmiş olan Clancey, kaz gibi sesiyle, "Demek buradasın, Davie'ciğim!" dedi.

"Dikkatli ol, Pete" diye fısıldadı David.

Ama Clancey uzun, sıska kollarından birini omuzlarına dolayıp, yeni arkadaşı Pete için bir bira ısmarlarken, yalnızca neşeyle sırıtmakla yetindi Pete. Gece Süvarisi, tiksintiyle ayrıldı yanlarından. "Erdemli bir savaşın cehenneminden sağ salim dönmüş biriyle karşılaşmak ne harika!" David'le uğraşmaktan çoktan vazgeçmiş olan Clancey, daha doğru dürüst sakalı bile çıkmamış Pete'in masum yüzüne dikti gözlerini.

"Şey, yakalanıp Birlik'e bağlılık yemini etmeden önce, o kadar da fazla görmedim cehennemi."

"Ah, mütevazısın! Vatan sevgisi dışında, tüm diğerlerinden daha fazla sevdiğim bir özelliktir bu!" Biralar geldi. Körpe avına bakarken gözleri yerinden fırlayacak gibi olan Clancey, "Lincoln'ün ölümüne ve kaçınılmaz zafere içelim!" dedi. Bu dileğe David de kadeh kaldırdı. Sonra da, saat on ikiyi geçmiş olduğundan bardan ayrıldı. Bekletilmeyi sevmezdi Bay Thompson.

Senatör Sumner da beklemekten hoşlanmazdı. Nicolay'a bir mesaj yollamıştı: Başkan'ı bir an önce görebilir miydi? Gazetecilerin onları bir arada görebilecekleri, Beyaz Saray dışındaki herhangi bir yerde Lincoln'le buluşurdu Sumner. Biraz fesatça, en uygun yerin Vali Seward'ın Old Club House'u olacağını ileri sürmüştü Lincoln. Senatör buna razı olmuştu; ama görüşme gizli olmalı demişti. Lincoln, Seward'a evini kullanabilir mi diye sorduğunda, Seward pek keyiflenmişti. "Siz ikiniz, yalnızca Pericles'in şahitliğiyle çalışma odamda komplo kurarken, ben İmparator Maximilian ve onun başının altından çıkan tüm işlerle mücadele ederek, masamda oturuyor olacağım."

Seward'ı onaylarcasına başını salladı ve masasını kaplayan, büyük ve tıka basa dolu tabaktaki tek kaynamış yumurtayı seçti Lincoln. Bizzat kendisinin sipariş verdiği öğle yemeğiydi bu. Eğer Bayan Lincoln olmasaydı, Başkan'ın yemek yemeyi temelli bırakabileceğinden şüpheleniyordu Seward. Elbette, şimdi olduğu gibi, Bayan Lincoln şehir dışında olduğunda, yemekle ilgileniyormuş gibi gözükerek numara yapmıyordu Lincoln. Başkan'ın yegâne düş-

künlüğü suydu. Gün boyunca, koridordaki su soğutucusuna sayısız ziyarette bulunuyordu; sanki en iyi beyaz Alman şarabıymışçasına bardak bardak su içerdi orada. Gayret edip yumurtasını bitirirken, "Bay Sumner muhtemelen Pericles'le aşık atmaya yeltenecektir" dedi Lincoln.

"Sizce New York'taki o malum gizli toplantıdan bahsedecek mi?"

"Bence, başka hiçbir şeyden bahsetmeyecek." Göz alıcı Waterford cam sürahiden kendisine bir bardak daha su koydu Lincoln. Başkan'ın, karısının, kendine ayrılan bütçeden başka, devlet parasının ne kadarını harcamakta olduğuna dair herhangi bir fikri var mıydı acaba diye merak etti Seward. Gazeteler, muhakkak ki, Bayan Lincoln'ün New York ve Philadelphia'daki mağazalara yaptığı ziyaretleri dikkatle takip ediyordu. Fakat bunlar, Lincoln'ün göz atacağı türden hikâyeler değildi. Bugünlerde, Lincoln'ün, bir savaş meydanındaki ölülere baktığı sırada Lamon'dan ona müstehcen şarkılar söylemesini istediği hikâyesine çok önem veriyordu basın. Çok tiksinti verici bir şeydi bu; bu yüzden de, pek çok kişi inanıyordu buna. Cevap vermek şöyle dursun, hikâyenin herhangi bir versiyonunu dahi okumayacaktı Lincoln. Söz bu olaya geldiğinde, Seward'a, "Siyasette" demişti Lincoln, "herkes kendi pisliğini örter. Bu pisliği örtmek isteyen çıkarsa, başımızın üstünde yeri var. Ya böylesi bir şeyin yalan olduğunu gösterecek bir karakter yaratmayı başarabilmişimdir ya da başaramamış. Eğer başaramadıysam, bu sona gelindi demektir."

Lincoln'ün, dudaklarını bir peçeteyle kurulamasını izlerken, sonun şu anda yaklaşmakta olduğunu düşündü Seward. Birkaç aydır –aslında, birkaç saattir– ilk kez, 1860 yılında Lincoln değil de kendisi başkan seçilmiş olsaydı, neler olabileceğini merak etti Seward. Başka hiçbir sebepten değilse bile, Seward'ın üstün kurnazlığı sayesinde, şimdiye dek muhakkak ki bitmiş olurdu savaş. Mükemmel olmasa bile, daha şehvetli bir Birlik'e geri dönmesi için Güney'i ikna etmiş olurdu Seward. Fakat bunun ne pahasına gerçekleşebileceğini tahmin edemiyordu. Elbette, Lincoln'ün şu anda tahammül ettiklerine katlanmak zorunda kalsaydı, istifa etmiş ya da Auburn'e geri dönmüş olabilirdi. Ona, bir kere ateş aldıktan sonra, kendine özgü ve zamanla sınırlandırılmış doğası uyarınca, kendini tamamıyla yakıp kül etmeden söndürülemeyen, parlak ve çabuk alev alan bir madde gibi göründüğü zamanlar oluyordu Lincoln'ün.

"Horace Greeley onunla yazışmalarınızı yayımlayacak mı?"

Başını hayır anlamında salladı Lincoln. "Belli bölümlerin çıkarılması gerektiğinde ısrar ettim. Davamızın fazla karamsar bir bakış açısını yansıtarak, yalnızca isyancılara yararı dokunacağını hissettim; Demokratlar da cabası. Fikrinden caydı Greeley. Zaten o mektupların yayımlanmasını istediğini sanmıyorum. Hiç olmadığı kadar aptal görünmesine yol açıyor o mektuplar Greeley'nin. Niagara toplantısının bir hatalar komedisi olduğunu yazıyor Hay. Sözde barış heyetinin hiçbir yetkisi yokmuş ve Bay Davis de, ileri sürülen şartların hiçbirine katılmıyormuş. Her zamanki gibi, herkesin vaktini boşa harcadı Greeley ve bu girişimden hiçbir sonuç çıkmadı."

"Geçen hafta, şu gizli toplantıdaydı Greeley."

Ansızın bir tebessüm yayıldı yüzüne Lincoln'ün. "Johnny Hay, Greeley'nin *Tribune*'deki ofisinden ayrılırken, kapıdan kimin girdiğini tahmin edin?"

"Bay Chase?"

"Altıncı hissiniz kuvvetli, Vali. Ama, Bay Taney, muhakkak ki, bitmek tükenmeksizin nefes alarak, ölüm döşeğinde yattığı sürece, buna önem vermiyorum!"

"Cassandra gibi gerçekleri haykırmak istemiyorum –Bay Blair içimdeki klasik akımcıyı nasıl da dışarı çıkartıyor!– ama, beni mazur görürseniz, bir tuzağa düştüğünüzü düşünüyorum. Greeley'nin Niagara'daki o iki isyancıya karşı en ufak bir ilgisi dahi olduğunu sanmam. Bence, sizi zorla bir İlgacı gibi göstermeye çalışıyordu ve zannedersem, bunu başardı da. Daha önce hiç olmadığı kadar açık ve net bir biçimde, Güney, barışın önkoşulu olarak kölelikten kesinlikle vazgeçmediği takdirde, savaşın devam edeceğini ifade etmenizi sağladı. Sonuç olarak, New York'ta kıyamet koptu. Başpiskopos Hughes saçını başını –daha doğrusu, zannedersem, piskoposluk tacını– yoluyor ve benim sevgili İrlandalı destekçilerim, tek bir zencinin özgürlüğü için dahi savaşmayacaklarını söylüyorlar şimdi."

"Durum böyleyken de, pek az savaşıyorlar zaten." Lincoln'ün suratından kararlılık okunuyordu. "Askerlerimizin en az disiplinli ve en korkak olanları İrlandalılar. Buyursunlar, McClellan'ı ve hemen gerçekleşecek kötü bir barışı desteklesinler." Buckthorn sandalyesini masanın ilerisine itti Lincoln. "Greeley'nin beni ifşa etmeye çalıştığı konusunda haklısınız sanıyorum. Ne var ki, Yeniden Yapılandırma Bildirisi, Kongre'ye gönderilen son mesaj ve

Wade'e verilen cevaptan sonra çoktan kamuoyuna ifşa edilmiştim."

"Güneyliler gelip size, 'Silahlarımızı bırakıp yeniden Birlik'e katılacağız' derse, kölelerini azat edene dek bunu yapamayacaklarını hiç söylememiştiniz şimdiye dek."

"Eğer yeniden Birlik'e katılırlarsa, köleler *özgür*, benim tarafımdan azat edilmiş olacak."

"Askeri bir gereklilik olarak. Lakin, o durumda, bu gereklilik ortadan kalkmış olacak."

"Güneyliler, şayet ileri sürdüğünüz gibi Birlik'e geri dönecek olurlarsa, doğal olarak, bir çeşit kongre düzenleriz. Her zaman köle sahiplerinin zararlarının telafi edilmesinden yana oldum. Bunu herkes biliyor."

"Ah, ne demek istediğinizi *ben* biliyorum. Fakat, Başpiskopos'un cemaati anlar mı bunu? Greeley sizi İlgacıların saflarına kattı ve bu yüzden kıyamet kopacak."

Bir tebessüm belirdi Lincoln'ün solgun yüzünde. "Bu kirli işlere çok alıştım, Vali." Önündeki tabağı ileri itti Lincoln. "Greeley'ye her zaman hayranlık beslemişimdir. Benim bu göreve gelmeme yardımcı oldu; belki genel bir sevinç yaratmadı bu, hatta kişisel olarak bile havalara uçmadım. Şimdi, tıpkı eski bir pabuç gibi, hiçbir işe yaramaz Greeley. Batı'da yaşarken, yani genç olduğum zamanlarda, iyi tek bir ayakkabıcımız bile yoktu; bu yüzden, eskiyen bir ayakkabının derisi çürür, dikişleri tutmazdı ve ayakkabının sonu olurdu bu. Greeley öylesine çürümüş ki, onunla hiçbir şey yapılamaz artık. Dürüst biri değil o; tüm dikişleri patlıyor."

Seward'ın çalışma odasındaki, çiçeklerle doldurulmuş şöminenin önünde, iki dirhem bir çekirdek dikiliyordu Sumner. Başkan çalışma odasına yalnız başına girerken, daima hazır ve nazır olan muhafız, Başkan'a bir selam çaktı. "Bay Sumner, sizi Bayan Lincoln'ün evinde değil, burada, düşman topraklarda görmek tuhaf doğrusu." Sıcakkanlıydı Lincoln. Sumner ise zoraki.

"Sir, hayatımda hiçbir şey, sizinle burada buluşmak kadar üzmedi beni."

"Ah, hadi ama! Vali Seward kimi zaman kutsal şeylere saygısızlık eder ve nefsine hâkim olmak onun nezdinde hiç de cazip bir nitelik değildir; ama biliyorsunuz ki, şeytanın teki de değildir o."

"Ah, kastettiğim bu değildi, sir. Tam tersine." Gümüş düğmeleri, yaz ışığında, daha yeni basılmış madeni paralar gibi parlayan,

açık mavi ceketini düzeltti Sumner. Lincoln'ün üstü başıysa, her zamanki gibi darmadağınıktı. "Bu arada, Saratoga Springs'de olan Bayan Lincoln'den çok hoş bir not aldım geçenlerde. Çok hünerli bir mektup yazarı Bayan Lincoln; çok hünerli bir hanımefendi. Size şunu itiraf etmeliyim ki, onun salonuna daima kendi arzumla gidiyorum; sırf sıkıcı görev bilinciyle değil."

"Uzmanlık alanınız olan dış ilişkilerin bizi dahili sorunlardan daha çok meşgul edeceğini umduğum, önümüzdeki dört yıl içinde, sizi daha fazla görmek isteriz, Bay Sumner." Serinkanlı bir şekilde tahrik ediciydi Lincoln.

"Ah, sir, meselenin püf noktası da *bu*!" Pericles'in büstünün önünde kendine çekidüzen verdi Sumner. Kendi mermer gibi alnına, bir bukle sarı-gri saç düştü. Her yanıyla, en az Pericles kadar tarihi görünüyordu Sumner; gerçi, bir keresinde, evinin mahremiyetinde yapayalnız olduğunda dahi, tüm ulusun önünde olduğu Meclis kürsüsünde takınmaya gönüllü olmayacağı bir tavır takınmadığını ifade etmişti.

"Er ya da geç, Meksika'daki Fransızlarla ilgilenmek zorunda kalacağız. Doğal olarak, her zamanki gibi, sizin Dışişleri Komitesi'nin liderliğini takip edeceğim. Sonra, İspanya meselesi var."

"Yenilgi!" Her heceyi, kendi başına öylesine korkunç bir kelimeymişçesine telaffuz etti ki Sumner, sanki gök yarılıp, her ikisine de şimşek çarpabilirdi.

Seward'ın koltuğuna kuruldu Lincoln. "Dün Kentucky'de yapılan seçimi mi kastediyorsunuz?"

"Sir, partimizi ve Kasım ayındaki davamızı kastediyorum."

"İşlerin bizim adımıza tam olarak iyi gittiğinin söylenemeyeceğini kabul ediyorum."

"Ya da kendimizi adadığımız dava adına. Sir, yalnızca siyaset değil işin içindeki. Eğer öyle olsaydı..." Tek eliyle, tüm insanoğlunun dar kafalılığına duyduğu nefreti ifade eden, yerle bir edici bir hareket yaptı Sumner. "Fakat, daha büyük bir mesele var ortada. Davamızın ahlakiliği ve haklılığı. Zencilerin özgürlüğü ve onlara oy hakkı verilmesi, pek çoğumuzun ömrümüz boyunca kendini adadığı iş oldu. Bu iş şimdi, sonsuza dek olmasa da, en azından bir nesil için yatmak üzere; çünkü McClellan, her ne pahasına olursa olsun, barış yapacak ve ödenecek bedelin ne olduğunu da biliyoruz. Siyah adam için insanca özgürlük, siyah adam için insanca yaşama onuru..." Küçük çalışma odası meşhur hatibin sesiyle çınlamaya başlamıştı.

İş kontrolden çıkmadan önce Sumner'ın sözünü kesti Lincoln. "Bir dakika, bir dakika, Bay Sumner, istimbot kaptanının dul kadına dediği gibi, hemen denize atlamayalım. General McClellan henüz başkan seçilmedi."

"Yüz binlik bir çoğunlukla McClellan'a oy verecek Pennsylvania." Diğer herkes kadar çevikçe siyasileşebiliyordu Sumner. "Yandaşınız Cameron'dan duydum bunu."

"Bugün için geçerli bu. Ama seçimlere yüz gün var daha. Her şey değişebilir."

Ellerini dizlerine koydu Sumner ve dimdik oturdu. "Evet, hepimizin istediği bu; işlerin değişmesi. Belirli Cumhuriyetçi liderler tarafından, büyük bir saygıyla ve şayet şahsi olarak konuşmama müsaade ederseniz, büyük bir... sevgiyle, bugün itibariyle aslında yüz günden daha kısa süre sonra gerçekleşecek seçimi kazanabilecek bir kişinin etrafında birleşebilelim diye, sizden partimizin başkanlık adaylığından çekilmenizi rica etmek için görevlendirildim."

Dalgınca, dolgun butları şu anda sandalyenin dış köşesinde durduğundan heybetli duruşunu korumakta güçlük çekmeye başlamış Sumner'a bakarken, yarım tebessümü dudaklarındaydı Lincoln'ün. Nihayet, "Doğal olarak" dedi Başkan, "New York City'deki toplantıdan haberim var."

"Benim katılmadığım toplantıdan." Sandalyesinde arkasına yaslandı Sumner.

"Fakat, Brother Greeley ve sözü geçen diğer İlgacılardan bir kısmının yanı sıra Bay Bryant'ın damadı da oradaydı. Anladığım kadarıyla, yeni bir Cumhuriyetçi aday seçmek için, önümüzdeki ay ikinci bir ulusal kongre düzenlemeyi arzuluyorsunuz –yoksa onlar mı arzuluyor?– anlıyorum, siz arzuluyorsunuz."

Lincoln'e değil, Pericles'e hitap etti Sumner. "Açıkçası, eğer kendi iradenizle kenara çekilip, başka birinin arkasında birleşmemize izin verirseniz, asıl desteğini, savaştan tek kelimeyle bıkıp usanmış olan ve savaşın ahlaki yönünü hiç umursamayan o düşüncesiz unsurlardan alan McClellan'ı alt edeceğimize şüphe yok." Lincoln'e döndü Sumner.

Başkan'ın sol kaşı öyle yükseğe kalkmıştı ki, sol gözü sağ gözüyle aynı hizadaydı şimdi. Bu gerçekleştiğinde, Lincoln'ün, sanki güvende olmak hatırına aralarındaki mesafeyi artırmak istercesine sandalyesinde geriye doğru kaykılmış Sumner'a doğrulttuğu her

daim hülyalı bakışları, bir avcının dik bakışlarına dönüşmüştü. "Yürüttüğünüz mantığa katılmıyorum, Bay Sumner. Bay Chase gibi –ya da sizin gibi– tam bir radikal Cumhuriyetçi'yi partinin başkan adayı seçerseniz, yıllardır bir arada tutabilmek için elimden geleni yapmış olduğum bu iki başlı partiyi ikiye bölersiniz. Ilımlılar –ki ben de onlardan biriyim– sizi terk ederlerken, her-ne-pahasına-olursa-olsun-barış diyenler de sizin aleyhinizde oy kullanıp, McClellan'ı göreve getirirler."

Yeninden, beyaz, pamuklu kumaştan ve üzerine parfüm sıkılmış bir mendil çıkarıp, bunu şimdi terden hafif parlamakta olan şakaklarına dokundurdu Sumner. "Henüz toplanmamış bir kongrenin muhtemel tercihi üzerine konuşamam. Fakat, dostum Bay Chase'in seçilen aday *olmayacağından* oldukça eminim. Ne de olsa, McClellan'ı alt etmek istiyoruz ve ancak Grant, Butler ya da Sherman gibi önemli bir askeri simayla ya da Amiral Farragut gibi bir ismin başkan yardımcısı adaylığıyla mümkün olabilir bu."

Şu anda ışıl ışıl parlamakta olan gri gözler doğrudan, sandalyesinde hafifçe kıpırdanan Sumner'a dikilmişti. "Bu konularda uzman değilim." Temkinliydi Lincoln'ün sesi. "Ama geçmişte, George Washington'dan Andrew Jackson'a, Andrew Jackson'dan Zachary Taylor'a tüm muzaffer generaller, yalnızca galip geldikten ve yer aldıkları savaşlar kazanıldıktan sonra başkan seçildiler. Şimdiki savaş hâlâ devam ediyor ve ettikçe de ediyor. Hükmen galip sayılarak, beni yenilgiye uğratabilir McClellan; çünkü halk savaşla geçen bir güne daha tahammül edemez. Bu bir ihtimal. Fakat, bir savaş kahramanı olarak üstün gelemez McClellan; çünkü öyle değil. Görevinden almak zorunda kaldığım, başarısız olmuş bir general sadece."

"Sir, Baltimore'da ele geçirdiğiniz adaylığı, oylama olmaksızın kazanabilirdi General Grant. Tek yapması gereken, kendi adaylığını sunmasıydı."

"Grant'ın ismi öne sürüldü. Missouri tarafından ve bundan başka da oy almadı."

"Kongre, tarafınızdan idare ediliyordu elbette."

"İşi yarıda kalmış birinin başka ne yapmasını beklerdiniz? Elbette, Kongre'yi kontrol ettim. Ne de olsa, partimizin lideri benim."

"Partinin bir kanadına önderlik ediyorsunuz."

"Daha geniş olan kanadına, Bay Sumner."

"Bunu biliyorum, sir. Bu yüzden, sonsuza dek hatırlanacağınız yurtsever bir görev bilinci göstererek kenara çekilmeniz ve sözgelimi, Grant'ın önderliğinde seçimi kazanmamıza müsaade etmeniz için yalvarıyorum size."

"Adayınız Grant demek ki." Lincoln'ün yüzündeki yarım tebessüm yok olmuştu; gözlerinde çakan şimşekler ise yerli yerindeydi. "Grant'ın yarışa gireceğini düşünmüyorum. Sorumluluğu altındaki görevi henüz tamamlamadı. Bana karşı yarışa girmeyeceği muhakkak."

"Sir, geri çekilmeniz ve... sizden daha iyi olan kişiyi, Grant'ı aday göstermeniz için daha da fazla sebep var demektir bu. Tarihteki yeriniz böylece sağlamlaşır ve o zaman, tüm görevler içinde en önemli olanını tamamlayabiliriz." Ansızın konuşmayı kesti Sumner. Odada duyulan tek ses, holdeki saatin ahenkli melodisiydi. Bir kerelik de olsa, sinekler dahi sessizdi.

Nihayet, Lincoln konuşmaya başladı. "Baltimore'da partimiz tarafından oybirliğiyle aday gösterildim. Şimdi, benden daha iyi birine yer açmak için yarışmadan çekilmemi istiyorsunuz. Keşke bunu yapabilseydim. Bunda ciddiyim, Sumner. Çünkü, bu iş için benden çok daha iyi kişiler olduğuna eminim. Ama onlar değil, ben buradayım. Diyelim ki, benden daha iyi o kişiyi buldunuz ve ben de kenara çekildim. Sizin şu safkan olsa da riyakâr ve gerçek Cumhuriyetçiler tarafından desteklenen adamınız önce partiyi, sonra da ülkeyi birleştirebilir mi? Bunun hiç de ihtimal dahilinde olduğunu sanmıyorum. Bana karşı olan gruplar kendi aralarında kavgaya tutuşurlar ve şu anda benden daha iyi birine yer açmamı isteyenlerin eline, pek çoğunun hiç de istemediği biri geçer. Adaylıktan çekilmem, muhtemelen, şimdiye dek eşi benzeri görülmemiş bir kargaşa getirir. Tanrı biliyor, en azından, görevimi yapmak, herkese doğru davranıp, kimseye yanlış yapmamak için çok uğraştım. Gücü arzuladığım için savaşı uzattığımı söyleyenler var. Bildiğiniz gibi, saçmalıktan başka şey değil bu. Bir zamanlar güç istemiş –hatta, bunu şiddetle arzulamış– olabilirim; fakat tüm bunlar geçmişte kaldı. Bende böyle bir arzu namına hiçbir şey kalmadı. Ama ortada hâlâ bir başkan var. Bir görevi yerine getirmek için seçildi ve şimdi bu görevi tamamlamasına müsaade edilmeli. Bu yüzden, beni rahat bırakın. Bu iş biter bitmez, siz ve daha iyi adamlarınız, doldurduğum tehlikeli yeri almakta serbestsiniz. Aslına bakarsanız, siz ve daha iyi adamlarınız cenazeme de gelebilirsiniz;

çünkü bu savaş sona erdiğinde, benim de sona ereceğimin farkındayım bir süredir."

Başkan ayağa kalktı. Sumner da ayaklandı. Bir süredir, kimsenin dikkatini çekmeden efendisinin masasının altında uyumakta olan Seward'ın köpeği Midge de ayağa kalktı.

Başkan'ın elini sıkarken ciddiyetle, "Üzgünüm" dedi Sumner.

"Ben de öyle, Sumner. Zaten, keder bolca sahip olduğumuz bir şey."

Seward, bu süre içinde, Lafayette Square'de bir bankta oturmaktaydı. Devlet adamıyla yanındaki kaslı gölgenin evden ayrıldığını görür görmez, Lincoln'ü, gözleri kapalı, çalışma odasındaki bir kanepede boylu boyunca uzanırken bulduğu evine geri döndü. Midge, Seward'ı öyle gürültülü karşıladı ki, Lincoln gözlerini açıp, "Biraz önce başkan adaylığından geri çekilmem istendi" dedi.

"Hangi sebeple?"

"Vatansever sebeplerle, sanırım. Kullanılan tabir, duruma yaraşacağı şekilde, belirsizdi."

"Kimi aday gösterecekler?"

"Grant'ı deneyecekler."

Kendine konyak koydu Seward. "Katlanılmaz salaklar bunlar."

"Katlanılmaz oldukları doğru. Aptallar mı?..." Yorgunluktan kısıldığı zamanlarda olduğu gibi, yavaş yavaş kısıldı Lincoln'ün sesi.

"Seçimi *kaybedebileceğimizi* kabul ediyorum" dedi Seward. "Ama ordumuz sınır eyaletlerini ve yeniden yapılandırılmış isyancı eyaletleri işgal ettiği sürece, kıl payı farkla kazanabiliriz seçimi... zannedersem. Kentucky'den sonra, bundan o kadar da emin değilim."

"Halkın yönetiminden bahsederken tam olarak kastettiğim şey gibi görünmüyor bu bana." Ansızın muzipleşti Lincoln; doğruldu ve kocaman ayakları gürültüyle yere düştü.

"Halk tarafından yönetim olmayabilir ama, tumturaklı söylevler çekmekte ısrar ettiğinizden, halk *için* olduğu kesin; gerçi, yönetimi aslanlar ve kaplanlar devralmadığı sürece, hiçbir yönetim şekli halktan başka bir şeyden meydana geliyor olamayacağından, *halkın* yönetimi ne demektir, onu da Tanrı biliyor ya."

Biraz kendine biraz da boşluğa, "Ya da şahinler devralmadan yönetimi..." diye mırıldandı Lincoln.

Seward, göndermeyi anlamadığından, bir açıklama yapmaya yeltenmedi. Her halükârda, bilmediği şeyleri didiklemek şöyle

dursun, kendisine bilmediği şeylerin anlatılmasından bünyesel bir nefret duyardı Seward. "Gördüğüm şekliyle, tek tehlike, General Grant'ın başkanlığa adaylığını koymaya karar vermesi."

"Richmond'ı almadığı takdirde, böyle bir ihtimalin olduğunu sanmıyorum; zaten, böyle bir durumda, özellikle ölmek istemese de, ölmesi gerekiyorsa bu yolda ilerlemekten çekinmeyecek kişinin durumunda olurum." Burnunu Lincoln'ün dizine koydu Midge. Talep edildiği üzere, dişi köpeğin kulaklarını kaşıdı Lincoln. "Ne var ki, Grant buradayken dikkatimi çeken tuhaf bir şey oldu. Seçim konusundan bahsetmeye başladık; nasıl, hiç bilemiyorum! Her neyse; onunla benim ne fevkalade bir takım olduğumuzu düşündüğümü söylediğimde, ağzından tek kelime dahi çıkmadı Grant'ın."

"Uğursuz bir işaret bu." Siyasette, hiçbir şeyin konuşulmayan bir şey kadar bağıra çağıra konuşmadığını biliyordu Seward. "Sizi desteklemeyeceğini mi düşünüyorsunuz?"

"Desteklemeyeceğini biliyorum. Ah, nedenini anlayabiliyorum. Eğer yenilgiye uğrarsam, bir sonraki başkanla çalışmak mecburiyetinde olacak. Şayet McClellan başkan olursa, Grant'ın bir gün dahi görevinde kalabileceğini sanmasam da, Beyaz Saray'da bir düşmanı olsun istemeyecektir Grant." Seward'ın evinden ayrılmaya artık hazırdı Lincoln. "Ama, söylediğime karşılık vermediği için, yine de bir hayli kırıldım."

"Hâlâ vakit var." Teskin ediciydi Seward.

"Hayır, Vali. Hiç vakit kalmadı. Daha doğrusu, vakit geldi. Şimdi işe geri dönmem lazım."

"Benim de Midge'in beni akşamüstü gezintisine çıkarmasına izin vermem."

Köşk'te, Thaddeus Stevens soğuk ama hararetliydi. "Andy Johnson'dan memnunuz; hiçbir Blair'dense memnun değiliz."

Zach. Chandler daha da ileri gitti. "Gerçek Cumhuriyetçilerin, oylarını Frémont'a ya da Cinninnati'de her kimi bulurlarsa ona değil de size vermelerini sağlamanın tek yolu, Blair'lerin yönetiminizle ilişkilerinin kesilmesi olacaktır."

Haklı olarak, "Yönetimde tek bir Blair var yalnızca" dedi Lincoln.

"Eğer Pennsylvania'yı elimizden kaçırmak istemiyorsak" dedi Simon Cameron, "Blair seçimlerden önce yönetimden ayrılmış olmalı."

"Elimizden kaçırmak mı?" diyerek Cameron'ı tekrar etti Lincoln.

"Tümden kaybetmek de var tabii" dedi Stevens; koyu renkli peruğu, meşeden bir çerçeveyle çevrelenmiş gibi gözler önüne seriyordu sert ifadeli, beyaz suratını.

"Yeniden başkan seçilmemin, Kabine'de bir Blair olup olmamasına bağlı olduğuna inanmıyorum, Bay Stevens." Şöminenin karşısındaki kanepeye dizilmiş üç adamın üzerinden yükseldi Lincoln.

"Öyleyse, şöyle diyelim, sir: Bay Blair'in Kabine'de kalmasından, parti liderlerinin Pennsylvania'da sizin adınıza çalışırken gösterecekleri gayret etkilenecektir." Buz gibiydi Stevens.

Durum Lincoln'ü eğlendirmeye başlamıştı. "Sizin de çok iyi bildiğiniz gibi, yararlı gayret vardır, yararsız gayret vardır, Bay Stevens."

Stevens'ın Pennsylvania'yı Lincoln'den Chase'e çevirme girişimine yapılan bu gönderme, "Bu birlik masum –şayet böyleleri varsa– gözlere her ne kadar tuhaf görünürse görünsün, Bay Cameron ve ben beraber çalışmadığımız sürece, Pennsylvania'nın desteğini alamazsınız ve Pennsylvania olmaksızın seçimi kazanamayacaksınız" diyen Stevens dışında, odadaki herkes tarafından algılanmış ve takdir edilmişti.

Stevens'ı aileden gelen bir nefretle süzerken, "Benim görüşüm bu" dedi Cameron.

"Blair'den kurtulmak zorundasınız." Sertti Chandler. "Derhal!"

"Demek, kendi kabinemin kimlerden oluşacağını bana zorla dayatmak niyetindesiniz?" Kızgın değil, daha ziyade keyfi yerinde görünüyordu Lincoln. "Benim şimdi, bu tuhaf birlik sayesinde seçildiği zaman, *sizin* yöneteceğiniz bir kukla olduğum anlamına mı geliyor bu?"

"Adi bir Blair'den vazgeçmek, muhakkak ki, kuklalık teşkil etmiyor" dedi Stevens.

Esneyerek, "Daha çok bir pazarlık bu" dedi Cameron.

"Ben farklı bir görüşü benimsiyorum, beyler. Dört yıldır, şu ya da bu grup beni yönetmeye çalıştı ve hiçbiri bunu başaramadı. Doğal olarak, yerine getirmeyi gaye edindiğim işi bitiremediğimden, yeniden başkan seçilmek istiyorum." Cameron'a döndü Lincoln. "Bildiğiniz gibi, pazarlık etmeyi de becerebilirim." Sıcak bir edayla başını salladı Cameron; bizzat kendisinin Kabine'ye geliş şeklinin bu doğrudan tasdikinde dahi, utanç duymaktan acizdi. "Ama,

herhangi bir grubun, yönetimimde kimin yer alıp, kimin yer almayacağına dair bana emirler vermesine ya da belirli şeyleri yapmak zorunda olup olmadığımı bana buyurmasına izin vermeyeceğim."

Kaşlarını çatarak, "Bize daha fazla kolaylık sağlayacağınızı ummuştuk" dedi Cameron. "Biliyorsunuz ki, gerçek bir siyasi partimiz var da, herkes ne yapması gerektiğini biliyor değiliz. Arkanızda, aşağı yukarı birlik olmuş, karmakarışık bir şeyiz."

"Öyleyse, bu birliğin güçlenmesini umuyorum; çünkü birliğiniz daha da zayıflarsa, hepimiz kaybederiz. Her halükârda, beyler, bana dayattığınız bu yüz kızartıcı şartları kabul etmektense, görevi reddederim."

Ayağa kalkarak, "Öyleyse, son sözünüz bu" dedi Stevens.

"Evet" dedi Lincoln. "Son sözüm bu."

İki Pennsylvania'lı el sıkıştı; Stevens keyifsizce, Cameron yas tutarcasına. Chandler arkada kaldı. "Benim bildiğim ama onların bilmediği bir şey var."

"Nedir o, Bay Chandler?" Güneş, Washington'ın anıtının arkasından batmaktaydı şimdi ve gökyüzünden geçen, gül ve safran rengi bulut dalgalarına kayıp duruyordu Lincoln'ün gözleri.

"General Frémont'la konuştum. Monty Blair'i Kabine dışı bıraktığınız *takdirde*, yarıştan çekileceğini size iletmemi istedi benden."

Viskinin çatlattığı damar silsilelerinin, hatıralarını kırmızı çapraz çizgiler halinde bırakmış olduğu, Chandler'ın kocaman ve çirkin bir tuğlaya benzeyen yüzünü inceledi Lincoln. "Bunu aklımda tutacağım, Bay Chandler."

Başını salladı Chandler ve Başkan'ın yanından ayrıldı.

Lincoln atına bindiğinde hava kararmıştı. Sonra, büyük bir afişin "Canterbury Yıldızı Asla Batmaz" diye ilan ettiği 15. Street üzerinden, bir bölük süvarinin tam ortasında, Soldiers' Home'a doğru at sürdü Lincoln. Stanton, Başkan'ın at sırtındaki gezintilerini öyle bir tasarlamıştı ki, her iki yanını saran süvarilerin bedensel hacimleri yüzünden, sokaktan geçen hiç kimse göremiyordu Başkan'ı.

Üzerinde Soldiers' Home'un yükseldiği alçak tepenin sapağında, dizginleri saldı Lincoln ve ona eşlik eden muhafızların gitmesine izin verdi. Bir an için, at ve binicisi, ormanın sükûnetinin, ayrıca ılık, rüzgârsız ve yıldızsız gecenin ayrılmaz bir parçası oldu.

Geri dönen süvarilerin sesleri kesilir kesilmez, bir tek cırcırböceklerinin ve kurbağaların sesi duyulur oldu. Bir dakika boyunca, mis kokulu yaz havasını derin derin içine çekti Lincoln.

Derken, nihayet ve gönülsüzce, Soldiers' Home'un taştan kapılarına giden giriş yolundan yukarı doğru sürdü atını. Kapılara varan yolu yarıladığında, bir tüfek ateşlendi; paniğe kapılan at, dörtnala kapıya doğru fırladı. Tavuskuşlarının şu anda çığlık çığlığa feryat etmekte oldukları, sedir ağaçlarıyla dolu bir koruda, bir asker, atın dizginlerine yapıştı ve olduğu yerde hareketsizce durmaya ikna etti onu.

Atından inerken kaygısızca, "Ben dizginleri çekemeden, gemi dişlerinin arasına aldı. Onu yakaladığın için memnunum, Nichols. Kendimi bir düşüşe hazırlıyordum."

"Onu irkilten bir şey mi oldu, efendim?" diye sordu Nichols; daha önceleri Başkan'ı korumakla görevlendirilmişti.

"Hayır, hayır." Dalgınca, elleriyle saçını karıştırdı Lincoln.

"Şapkanızı düşürmüşsünüz, efendim."

"Öyle oldu. Neyse, iyi geceler; teşekkür ederim."

Kendisine tahsis edilen emir erinin onu karşıladığı, taştan kulübeye girdi Lincoln. Çay getirilmesini istedi; onun için hiç alışılmadık bir ricaydı bu. Sonra, kulübenin küçük salonuna oturdu ve bir gaz lambasının altında Artemus Ward'ın bir eserini okumaya koyuldu. Fakat kahkaha atmak şöyle dursun, Lincoln'ün yüzünde daha ilk tebessüm bile oluşmadan, elinde Lincoln'ün şapkasıyla Nichols çıktı ortaya. "Bunu yolda bulduk, efendim."

"Ah, iyi. Hole koyun şapkayı."

"Sir." Lincoln'ün şapkanın tepesinin iki buçuk santim altındaki, iki küçük, yuvarlak deliği açıkça görebilmesi için şapkayı havaya kaldırdı Nichols. "Kurşun buradan girmiş ve işte şuradan da çıkmış" dedi Nichols.

"Bir tüfeğin ateşlendiğini duydum." Kayıtsızdı Lincoln. "Bir rakun avcısı olduğunu düşündüm; muhtelemelen ormanda bir yerlerde."

"Gerçekten de bir *avcıydı*, efendim."

"Bu şekilde kaybettiğim ikinci iyi şapka bu. Çok daha kolay bir hedef olan gövde yerine, vurulması çok güç olan başı hedef alması –ya da almaları– tuhaf." Şapkayı Nichols'a verdi Lincoln. "Bundan kimseye söz etme. Özellikle de, Komutan Lamon'a tek kelime dahi etme."

"Muhafızlarınızı bu kapılardan içeri girmeden *önce* geri göndermemeniz şartıyla, efendim."

Gülümsedi Lincoln. "Bir pazarlık mı bu? Bugün tamamıyla bir pazarlık günü oldu ve zannedersem, böyle de sona erecek. Pekâlâ, Nichols, arzunu yerine getireceğim. Şimdi şapkayı yak. Kimsenin onu görmesini istemiyorum."

"Evet, efendim." Salondan çıktı Nichols.

Ertesi sabah, Kabine toplantısında, Başkan'ın dikkatini dağınık olduğunu fark etti Seward. Seward-Weed makinesi Roscoe Conkling'in Temsilciler Meclisi'ne geri dönmesini istememesine rağmen, Lincoln, Conckling'i onaylıyordu ve Seward da ona boyun eğmişti. O sabah, Seward'ın Washington'dan bahsederken kullanmaya başlamış olduğu bir sıfatla ifade etmek gerekirse, Afrika Başkenti için dahi, alışılmadık derecede nemli ve sıcaktı.

Başkan huzursuzca odayı arşınlıyordu. Seward sandalyesine çökmüş, öylece oturuyordu. Her daim yeni ve ilginç düğümler –hatta Gordian düğümleri, diye düşündü Seward– bulan Stanton, iki parmağıyla sakalını sıvazladı. Şüphesiz, Kabine'den hakikaten de ayrılmış olacağı günlerin düşüncesiyle, sanki orada değilmiş gibi görünüyordu Blair. Yeni çocuk "Fessenden" pek dik oturuyordu sandalyesinde ve etrafındaki her şeye dikkat kesilmişti. Nicolay odaya girip çıkıyordu. Sonuç her ne olursa olsun, seçimlerden sonra evine geri döneceğini çoktan söylemişti Bates. Usher oradaydı; fakat Seward'ın gözünde daimi olarak görünmezdi o. Welles not alıyordu. Bir zamanların edebi şahsiyeti olarak, hepsini mahvedecek kapsamlı bir günlük tutmakta olduğu söylentileri dolaşıyordu ortalıkta.

Son uğursuz haberlerden bahsetmeye ilk başlayan Fessenden oldu. "General Butler'ın Ben Wade'le aynı aday listesinden, başkanlık için yarışmaya hazır olduğunu öğrendim." Fessenden'ın eski senatör meslektaşını ve aynı zamanda müttefikini kınayışını son derece memnun edici buldu Seward; gerçi, siyasette ne denli aşina olunursa olunsun, mevsimlerle birlikte ortaya çıkan en ufak huy değişikliğini dahi görmekten daima hoşlanırdı Seward. Jakoben Senatör sadık bir iktidar yanlısıydı şimdi.

"Ben Butler" diye söze girmişti ki, sonunu getirmedi Başkan. Konunun onu yorduğu aşikârdı. Yok yere, sırf meraktan, bundan önceki başkanlardan herhangi birinin Butler kadar şaşı olup olmadığını ya da Butler kadar çirkin olup olmadığını düşündü Seward.

New Orleans'tayken elini uzatabildiği tüm kıymetli eşyalara el koymasının sonucu olarak "Kaşık" takma ismini kazanmış bu bastıbacak siyasi generalin yanında, hakikaten de Apollo sayılırdı Old Abe. Radikal Cumhuriyetçiler, Butler ve Wade'i aday gösterecek kadar aptallık ederlerse, eğreti partilerinin Whig'lerin yolundan gideceğini ve seçimi McClellan'ın kazanacağını biliyordu Seward.

Genel bir siyasi bilgi alışverişi oldu ve tüm haberler kötüydü. Seward'a, seçimler şayet bugün, 23 Ağustos 1864'te yapılırsa, Lincoln'ün New York'u elli bin oyla kaybedeceğini söylemişti Weed; ve daha Butler'ın yarışa gireceği konuşulmazken tahmin edilen rakamdı bu.

Chicago'da olan Washburne'den gelen bir notu okudu Lincoln: Illinois, şu an için, kaybedilmişti. Yüzünü ekşiterek, Pennsylvania'nın sorumluluğu Cameron ve Stevens'ın elinde olduğu sürece, Keystone State'in kaybedilmiş sayılacağını ifade etti Blair.

Lincoln, kederle iç geçirdi. "Ne tuhaf. Henüz hiç düşmanımız yok; tabii dostumuz da. Bunun eşi benzeri olmayan bir durum olduğu kanısındayım." Masanın ortasındaki yerine geçti Lincoln ve bir mektuba göz attı. "*New York Times*'tan Bay Raymond, zannedersem, Horace Greeley sayesinde, şimdi bir İlgacı olarak tanımlandığımı düşünüyor. Seçimi kazanabilmemin tek yolunun, Anayasa'nın üstünlüğünü kabul etme yegâne şartıyla, Bay Davis'e –derhal– barış şartları sunmam olduğu kanısında. Kölelik de dahil olmak üzere tüm diğer konular, ulusal bir kongrede karara bağlanacak.

Parmaklarını sakalından çekip, acıyla boğulmuş bir çığlık atarken, "Utanç verici!" dedi Stanton.

"Bay Raymond'ın demek istediğini anlıyor insan" dedi Bates. "Güney'in köleliği kaldırmasını, barışın mutlak önşartı yaptınız. Bu meselenin tartışmalı bir mesele olarak bırakılması daha iyiydi belki de."

"Köleleri yalnızca askeri bir önlem olarak azat ettim." Kapkara noktalardan oluşan bütün bir vaziyeti değiştirmenin eşiğindeydi şimdi Lincoln ve onun bu değişimi gerçekten gerçekleştirmesini yürekten arzu ediyordu Seward. Ama konuyu kapattı Lincoln; Nicolay'a döndü. "Memorandum sizde mi?"

İkiye katlanıp, mühürlenmiş bir yaprak kağıt uzattı Başkan'a Nicolay. "Sizden rica ettiğim şeyi yerine getirmenizi istiyorum, beyler" dedi Lincoln. "Her biriniz bu kağıdın arkasına imzanızı atacak mısınız?"

"İmzamızla neyi devrediyoruz?" diye sordu Seward. "Yaşamlarımızı ve kutsal onurumuzu mu?"

"Böylesine paha biçilmez bir şeyi değil" diye cevap verdi Lincoln. "Yalnızca, şayet..." dedi ama cümlesini tamamlamadı Lincoln. Talep üzerine kağıdı imzaladı yedi kişi.

29 Ağustos günü, Demokrat Parti Chicago'da George B. McClellan'ı başkan adayı olarak gösterince, en azından, resmi bir düşman kazanmış oldu hiç dostu olmayan Başkan. Haberler gelmeye devam ederken, Lincoln ve Seward, Savaş Bakanlığı'nın Telgraf Odası'nda oturuyordu. Zaman zaman, artık ne gözyaşı dökmeksizin görebilen ne de tıkanmaksızın nefes alabilen Stanton katılıyordu aralarına.

McClellan'ın aday gösterilmesine ilişkin haberler tıkırtılarla odaya geldiğinde, herkes Başkan'dan en azından *pro forma* bir şaka bekledi. Fakat şaka yapmadı Lincoln. Ahşap bir sandalyede, öyle alçakta oturuyordu ki Lincoln, kocaman elleri incik kemiğini kavrarken, dizleri çenesine dokunuyordu.

Sessizliği, nihayet, Seward bozdu. "Vallandigham'ın bu işte böylesine geniş ve aşikâr bir rol oynamasına izin vererek, kendilerini bitirdiler bana kalırsa. Ne de olsa, savaşın da gösterdiği gibi, bir vatan haini olmaya yakın duran biri o."

Başını sallayarak Seward'ı onaylasa da, tek kelime etmedi Lincoln. Bu tuhaf beynin başka bir yerlerde, en az bir minotaur* sürüsünün yanına çıkan bir labirentte ilerlemekte olduğunu düşündü Seward. O kadar nadide olmasa da, azımsanmayacak kadar zekâ fışkıran kafasında Seward da, savaşçı McClellan'a, üzerinde yükselip, koşması için her-ne-pahasına-olursa-olsun-bir barış platformu hazırlamış olan, sürgüne gönderilmiş vatan haini Vallandigham'ı bir delege olarak kabul ettikleri için Demokratlara karşı bir dizi saldırı planlıyordu.

Resmi tebliği General McClellan'a Vali Horatio Seymour'ın teslim edeceğini bildirdi telgrafçı. Bu arada Kongre, McClellan'ın cevabını duymak için can atıyordu. İlk kez, gülümsedi Lincoln. "Umarım, McClellan'dan haber alana dek, topluca Chicago'da kalmaya karar vermezler. Şayet böyle yaparlarsa, kalacak daimi konut bakmaya başlasalar iyi ederler."

* Minotaur: Yunan mitolojisinde, insan eti yiyip, Girit'te bir labirentte tutulan, yarı insan yarı boğa canavar. (ç.n.)

Şakayı komik bulmanın ötesinde, Başkan'ın yeniden kendine geldiğini görmenin verdiği rahatlıkla bir kahkaha attı Seward. "Bir şey var ki" dedi Seward, "Demokratlar bizden bile daha bölünmüş durumdalar. McClellan ve New Yorklular, köle sorununu göz ardı ederek, Birlik adına savaşa devam etmek niyetindeyken, Vallandigham'ı destekleyenler acil barış istiyorlar. Seçimlerden çok önce, partilerinin ikiye ayrılacağını tahmin ediyorum."

"Bizimkinin şu anda ayrılmakta olduğu gibi mi?" Sorgulayıcıydı Lincoln.

"Yeni bir kongre düzenleme düşüncesiyle, iki hafta önce New York'ta bir araya gelen grubun yarın yine bir araya gelmesi gerekiyor. Ama casuslarım, bu grubun yarın toplanmak gibi bir planı olmadığını söylüyor. Zannedersem, Horace Greeley dahi, elimizdeki tek kişinin siz olduğu gerçeğini kabul etti."

Seward'ın bu sözlerine karşılık vermedi Lincoln.

Dört gün sonra, oldukça boş gözlerle, Thompson's Drug Store'un penceresinden dışarıya bakıyordu David Herold. Bay Thompson, arka odada, sabah kırıklıkları her zamanki karaağaç kabuğu ve bikarbonat karışımına artık boyun eğmediğinden ve Seidlitz pudralarından çoktan ümit kesildiğinden, Vali Seward'ın derdine derman olacak bir başka tonik bulmaya uğraşıyordu yine.

David dışarıyı izlerken, Savaş Bakanlığı'ndan Köşk'e geçen Başkan'ın aşina simasını gördü; Gideon Welles ve Komutan Lamon eşlik ediyordu Başkan'a. Eğer Sullivan'ın hikâyesi doğruysa, birkaç santimetreyle kaçırılmış en son fırsatı üzüntüyle andı David. Başkan'ın yaptığı gibi özgürce ortalıkta dolaşan birinin kolayca vurulamamasının hakikaten de tuhaf olduğu konusunda herkes hemfikirdi artık. Old Abe'in şanslı bir adam olduğu aşikârdı.

Ama Lincoln'ün ne kadar şanslı olduğunu bilmiyordu David. Başkan, yürürken, City Point'teki Grant'tan gelmiş, tipik derecede yavan bir telgraf mesajının bir kopyasını tutuyordu elinde: "Cumberland Telgraf Müdürü'nden gelen ve az önce elimize ulaşan bir rapor, Atlanta'nın bugün itibariyle askerlerimiz tarafından işgal edildiğini bildiriyor. Sherman tarafından Chattahoochee üzerinde bırakılmış Yirminci Kolordu olmalı bu; Sherman ise, ordunun geri kalanıyla, şehrin güneyine doğru ilerledi."

Pennsylvania Avenue'nun köşesinde, önlerinden at arabaları geçerken, durdu üç adam. Binicilerden birkaçı Başkan'ı tanıdı. Te-

zahürat ve yuhalama karışımı bir gürültü yükseldi. Neşeyle şapkasını kaldırdı Lincoln.

Serin sonbahar rüzgârıyla tek bir kırmızı akçaağaç yaprağı üzerlerine doğru savrulurken, "Yarın herkes size tezahürat ediyor olacak" dedi Lamon.

Köşk'ün kapısına geldiklerinde, at sırtındaki bir ulak onları durdurdu. İkinci bir raporun kopyasını uzattı Başkan'a. "Bay Stanton bunu görmek isteyeceğinizi söyledi, sir." Başkan'a selam çakıp, yanlarından ayrıldı ulak.

Lincoln mesaja bir göz attı; sonra da, kocaman bir tebessüm yayıldı dudaklarına. "Sherman'ın kendisinden geliyor mesaj. 'Atlanta bizimdir ve dürüstçe kazanılmıştır' diyor. Ee, Neptün, Sherman'ın şerefine bir şükran günü ilan edeceğim sanırım şimdi."

"Amiral Farragut'u unutmayın. Donanma, Mobile Harbor'ı işgal etti."

"Mars'ın yanı sıra, Neptün de kutlanacak."

Sütunlu girişe çıkan araç yolundan yukarı doğru ilerlerlerken, "Peki, ya Jüpiter?" diye sordu Welles. "Ona ne olacak?"

"Jüpiter" dedi Lincoln, "yıldırımlarını geri kazandı."

Girişte, Nicolay karşıladı onları. O da haberleri duymuştu. Sanki tüm sabahı birlikte geçirmemişler gibi, Başkan'ın elini sıktı Nicolay.

"Oybirliğiyle seçileceksiniz!" Heyecandan, "seçileceksiniz" kelimesini, "seçileceksinis" diye telaffuz etmişti Nicolay; Amerika'ya yeni gelmiş, altı yaşındaki Bavyeralı çocuktu yine.

İhtiyar Edward da Başkan'ın elini sıktı. "O gazete yazarlarının birkaçı üst kattalar" dedi Edward. "Onları göremeyecek kadar savaşı kazanmakla meşgul olduğunuzu söyledim onlara."

"Ben de tam olarak aynısını söyleyeceğim" dedi Lincoln ve sihirli cümleyi yüksek sesle yineledi: " 'Atlanta bizimdir ve dürüstçe kazanılmıştır.' "

Otuz Dokuz

Başkan'ın yatak odasında, pencereden içeri giren güneş ışıkları doğrudan üzerine vurabilsin diye, Lincoln'ün aynayı ayarlamasına yardım ediyordu Hay. Tam istediği açıyı elde edene dek, aynayı bir ileri bir geri iteledi Lincoln. "Evet" dedi. "Tam dünkü gibi oldu şimdi." Gözlerini kısarak, aynadaki yansımasına baktı. "Ve Springfield'dayken olduğu gibi." Aynanın önüne bir koltuk çekti; ama koltuğu tam orta kısma yerleştirmedi. Ardından, koltuğa oturdu Lincoln. "Şimdi John, aynaya baktığında beni görebileceğin ama benim seni göremeyeceğim gibi dikil." Lincoln ona durmasını söyleyene dek, çekingen bir tavırla sağa doğru yürüdü Hay. "Aynadaki yansımamı görebiliyor musun?"

"Evet, sir."

"Öyleyse, şimdi..." Aynadaki yansımasına dikkatle baktı Lincoln. Ancient'ın hem saçının hem de sakalının şekil verilmeye ihtiyacı olduğu, Hay'in gözünden kaçmadı; hiç olmadığı kadar zayıf ve teni de hiç olmadığı kadar, yağda kızartılmış şekerli çörek gibi kahverengiydi.

Başını yana yatırdı Lincoln ve tek gözünü yumdu. Derken, diğer gözünü de kapadı. Sonra kaşlarını çattı. Nihayet, "Onu göremiyorum" dedi. "Daha tuhaf bir şey olamaz. Sen de hiçbir şey görmüyor musun?"

"Hayır, sir. Yalnızca sandalyede oturan sizi görüyorum."

Hayal kırıklığına uğramıştı Lincoln. "Tıpkı dört yıl önce Springfield'da olduğu gibi, yeniden gerçekleştiğini düşündüm dün. Bir an için, iki kere gördüm kendimi: Bir imge çok netti; diğeri ise daha soluk ve daha çok bir gölge gibiydi. Springfield'da, sanki kendi hayaletimin yanında oturuyormuşum gibi görünmüştü."

"Hayaletlere inanıyor musunuz, sir?"

Gülümsedi Lincoln. "Hayır, buna inanmak için fazla dünyevi bir insanım. Ama Bayan Lincoln'e söyleme. Şarlatanlar çok rahatlatıyor onu. Eğer Willie'nin her gece onu ziyaret ettiğini düşünüyorsa, bırak düşünsün. Fakat ben fenomenlerle *ilgileniyorum*, fiziksel fenomenlerle. Bu seferkini bir şahidin huzurunda sergilemeyi ummuştum. Çünkü şayet ben kendimi ve diğer benliğimi gördüy-

sem ve eğer sen de görürsen, her ikimiz de bilimsel ucubeler olurduk. Ama ben bir şey görmüyorum... sen de."

"Bu etkiyi ne yaratıyor sizce?" Hay de fenomen denen bir şeylere inanıyordu; aklınıza gelebilecek herhangi şeyi olabileceği gibi, her şeyi de kapsayabilirdi bu kategori.

"Bunun nasıl gerçekleştiğini keşfetmeyi planlıyordum. Zannedersem, güneş ışınlarının aynaya, aynadaki görüntüyü ikiye katlayarak çarpma şekli yol açıyor buna; fakat, seni temin ederim ki, bıraktığı *etki*, tam olarak, kendi hayaletini görüyormuşsun hissi." Ayağa kalktı Lincoln. "Rüyalara oldukça itimat ettiğimi söylemeliyim. Gerçi, benliğin benlikle konuşmasıdır rüya dediğimiz. Büyük bir olayın bir gece öncesinde, daima tekrar eden bir rüyam var. Atlanta düşmeden bir gece önce de gördüm bu rüyayı." Gördüğü, hakikaten de kendi hayaleti ya da belki, asıl kendisi, aynaya hapsedilmiş ve hâlâ, insan şeklinde cisimleşmiş bedenine hitap eden bir hayaletmişçesine, aynadaki yansımasına baktı Lincoln. "Yanımda bir sırık ya da herhangi bir çeşit dümen olmaksızın, bir salın üzerindeyim. Öyle geniş bir nehrin ortasındayım ki, iki kıyıyı da göremiyorum; hızlı bir akıntı da olduğundan, sürükleniyor... sürükleniyor... sürükleniyorum." Hülyalı gözlerle aynaya daldı Lincoln.

"Sonra ne oluyor?"

"Sonra?... Ah, uyanıyorum." Bir tebessüm kapladı Ancient'ın yüzünü. "Ben rüya görürken, salın muzafferce karaya oturduğunu, Atlanta'nın bizim olduğunu ve dürüstçe kazanıldığını görmek için uyanıyorum."

"Son zaferden önceki gece de gördünüz mü rüyanızı? Sheridan, Winchester'da Jubal Early'yi katlederken?"

"Hayır. Sanırım, vesikalı bir rüya bu. Yalnızca dönüm noktalarında varlığına ihtiyaç doğuyor."

Bu konuşmanın ardından, Başkan, Kabine'nin Cuma toplantısı için yola çıkarken, Hay de Nicolay'ın ofisine gitti. Son zamanlarda ortalıktan yok olan Thurlow Weed'i bulmak için New York'a gitmişti Nicolay. Nico sekreter masasına hâkim olduğu zamanlarda Hay'in kullandığı küçük masadaydı Stoddard. Olağan mektup yığını, her zamanki gibi, yere dökülmüştü. Son gazete sevkiyatı, odanın orta yerindeki masanın üzerine yığılmıştı. Holde, bir talebi olanlar ileri geri yürüyordu. Kimileri Binbaşı Hay'le görüşmek istiyordu. Güzel kadınlardan hoşlanıyordu Hay; genellikle, onunla flört ediyorlardı. Ancak Nico, hiçbir kadının bir kez olsun onunla

flört etmediğini iddia ediyordu. Bunun sebebinin, kadınların Nico'nun alnında, ateşten harflerle yazılmış, kutsal "Therena" ismini görebilmeleri olduğunu söylemişti Hay.

"Baksana!" Stoddard'ın kaşlarının olağan, endişeli çatıklığı, tehditkâr bir edaya bürünmüştü. Frémont'tan gelen ve bir önceki gün, yani 22 Eylül'de postalanmış bir mektup olduğu ortaya çıkan, resmi görünüşlü bir yaprak kağıt uzattı Hay'e. Başkanlık adaylığından çekiliyordu Frémont. Lincoln'ü destekleyecekti. Yine de, başarısızlıkla sonuçlanmış, Lincoln'ün yolunu tasvip edemezdi... Mektubun geri kalanını okumadı Hay. Aceleyle koridorun karşı tarafına doğru ilerlerken, kılıcına uzanan bir amirale çarpıp, tökezledi. Ama kılıç bedenine saplanmadan, emniyetle, Kabul Odası'na dalabilmişti. Tüm kafalar ona doğru çevrildi. Sessizce, Tycoon'a mesajı verdi ve sonra aynı şekilde odayı terk etti Hay.

Mektubun içeriğini tahmin edebilmek için elinden geleni yaptı Seward. Mektubun önemli olduğu açıktı; yoksa bu şekilde toplantılarını bölmezdi Johnny. Eğer orduyla ilgili bir mektup olsaydı, önce Stanton ya da Welles'a vermiş olurdu mektubu. Öyleyse, siyasi bir mesajdı. Ama Sherman ve Farragut, Chicago aday belirleme kongresinin tüm anlamını yitirmesine yol açmıştı. McClellan'ın işi bitmişti artık. Radikallerin, gereğinden de fazla hevesli olan Butler'ı aday göstermeleri gibi zayıf bir ihtimal hâlâ vardı. Belki de, bu vardı mektubun içinde. Bu arada, Montgomery Blair'in toplantının başlangıcından beri ters ters kendisine bakmakta olduğunun son derece farkındaydı Seward. Blair'ler ailece, ilkesel olarak, etrafa ters bakışlar fırlatmaya meyletseler de, ailenin ortak gazabının masum hedefinin bugün yalnızca kendisi olduğunun tedirginlikle farkına varmıştı Seward.

Kabine toplantısına, Petroleum V. Nasby'nin şakalardan oluşan son kitabından kısa bir bölüm okuyarak son verdi Lincoln. Seward'ı şaşkına çevirerek, "Cehenneme kadar yolu var!" diye homurdanan Stanton dışında herkes kahkahalarla güldü şakalara. Chase'in Hıristiyanlığa döndürme görevinin, savaş tanrısı örneği dışında tamamlanmış olduğu aşikârdı. Toplantı dağılırken, Başkan'ın yanına doğru ilerledi Seward; fakat o, Lincoln'e yetişemeden, Monty Blair, Başkan'ın yanında bitti; iki adam, Başkan'ın Ofisi'ne doğru gözden kayboldu.

Lincoln Kabul Odası'nın kapısını kaparken, "Özür dilerim, çok ani oldu."

"Ben de üzgünüm." Üzerinde Lincoln'ün imzası bulunan bir mektup tutuyordu elinde Blair. "Silver Spring'den döndüğümde, odamda beni bekliyordu bu mektup."

"Başka seçeneğim yoktu, Monty. Babanız da bana katılıyor."

"Bu öğleden sonra, resmi istifamı kaleme alacağım. Bu işin içinde Seward'ın parmağı olduğunu biliyorum."

Başını sallayarak Blair'i olumsuzladı Lincoln. "Seward'ın bununla hiçbir ilgisi yok. Chase'in gitmesine izin vererek, tüm radikalleri gücendirdim. O zamandan beri, sizi göndermem için peşimdeler. Her neyse; partiyi birleştirmek zorundayız ve pek çok kişi söz konusu olduğunda, siz ve Frank, bir boğaya gösterilen, bir takım kırmızı iç çamaşırı gibisiniz."

"Öyleyse, ayrılırım."

"Monty, eğer başka türlü olabilseydi, sonuna dek yanımda tutardım sizi. Bana karşı daima naziktiniz ve size derinden minnettarım bunun için."

"Benim de size minnettar olduğum gibi" dedi Blair.

"Şimdi ne yapacaksınız?"

"Sizin için konuşmalar yapacağım. Başka ne yapabilirim?"

"Yapabileceğiniz en büyük şey, bu elbette. Bunun için minnettarım ve bunu unutmayacağım." Bu sözlerle ayrıldı Lincoln ve Blair.

Ofise Hay girdi. "Bay Blair'in istifa ettiği doğru mu?"

"Evet, John. Doğru."

Frémont yarıştan çekilir çekilmez, Blair'e yol verilmişti. Tycoon'un Machiavelli gibi davranmaya başladığı aşikârdı; bunun zamanı da gelmişti diye düşündü Hay. "Frémont meselesini biliyor muydunuz?"

Başını evet anlamında salladı Lincoln. "Dün gece haber aldım. Bay Stanton biraz önce bunu verdi bana." Bir telgrafı açtı Lincoln. "'İşsiz John G. Nicolay, New York City'de orduya alındı. İmzalayan, General Dix.'"

"Tanrım! Zavallı Nico. Ne yapacağız?"

"Bu konuda sessiz kalmanın dışında bir şey yapmayacağız. Dix aracılığıyla, mümkün olduğunca gizlilikle, kendi yerine geçecek birini satın alması için Nicolay'a haber yolladım."

"Bay Greeley'nin bu olaydan haberdar olmamasını umalım."

"Başınızdaki en ufak sorun Greeley şu an." Bu doğruydu. Niagara Şelalesi'ndeki felaketten beri, Lincoln için elinden geleni

yapmıştı Greeley. Kişisel olarak, meşhur editörü tuhaf fakat büyüleyici buluyordu Hay. Barış heyetinin saçmalıktan ibaret olduğu açığa çıkar çıkmaz –Jefferson Davis tarafından dahi reddedilmişti– Lincoln'ün dediğine gelmişti Greeley. *Tribune* şimdi tamamıyla Lincoln yanlısıydı; hatta, Atlanta'nın öncesinden beri böyleydi. Ya da Nico'nun, yönetiminin karanlık devirlerine verdiği yeni isimle söylemek gerekirse, B. A.'dan beri; A. A. ise yeni, muzaffer dönemi tanımlıyordu. Greeley'nin, bir şekilde, şayet Blair Kabine'den ayrılırsa, bir sonraki Genel Posta Hizmetleri Bakanı'nın kendisi olacağı izlenimine kapılması da bu duruma zarar vermemişti. Aslında, Tycoon'a, geçenlerde bir kısım New Yorklu tarafından Greeley'yi bu görev için göz önüne alıp almayacağı sorulduğunda, bir zamanlar Benjamin Franklin adındaki başka bir editörün bu görevde oldukça başarı göstermiş olduğu cevabını almışlardı. Bir kamu görevini şehvetle arzulayan Greeley oltaya gelmişti ve kaleme aldığı başmakalelerden bal damlıyordu şimdi.

Seward kapıda belirdi. İçeri girmesi için ona işaret etti Lincoln. Ofisten çıkarken ardından kapıyı kapatan Hay'e, "Kalabalığı bir yirmi dakika kadar uzak tut" dedi Lincoln. Blair'e yol verdiği için Lincoln'ü tebrik etti Seward. "Tıpkı Papa, Peter'ın varisi olduğu gibi, Franklin'in varisi olan Horace Greeley'nin pek yakında aramıza katılacağını tahmin ediyorum."

Bir kahkaha patlattı Lincoln. "Korkarım, niyet edilen bu değildi. Biraz önce, Ohio'daki William Dennison'a, yeni Genel Posta Hizmetleri Bakanı'nın *o* olduğunu bildiren bir telgraf çektim ve hemen buraya gelmesini istedim."

Seward kaşlarını çattı. "Blair ailesinin dostudur Dennison."

Tatlı bir edayla, "İnsanların dostudur o, Vali" dedi Lincoln.

"Greeley bunu nasıl karşılayacak?"

"Kendimi hiçbir zaman ona adamadım. Her neyse; *Tribune* söz konusu olduğuna göre, en kötüsünü atlattık demektir. Butler aday olmadığı sürece, benden başka kimseleri yok. Bu alandaki –birden çok şekilde, *sizin* alanızdaki– sorun *Tribune* değil, *Herald*."

"James Gordon Bennett." Bu üç ismi, sanki *Macbeth*'teki üç cadının ismiymişçesine telaffuz etti Seward.

"Ta kendisi." Pencereyi açtı Lincoln. Rüzgâr kuzeyden esiyordu; hava, bir kereliğine de olsa, temiz ve sağlıya yararlıydı. Derin bir nefes aldı Lincoln. "Artık paranın satın alabileceği her şeye sahip

olduğundan, paranın satın alamayacağı şeyleri arzu ettiğini duydum Bennett'ın."

"Paranın satın alamayacağı o şeyler ne olabilir, Tanrı aşkına? Ve şayet, Cennet'te değil, yeryüzündeyse bu şeyler, bana da söyleyin lütfen."

"Benim de bu konularda tam olarak bilgili olduğum söylenemez; ama zannedersem, sosyal mevki denen şey, o... ya da karısı için büyük önem taşıyor."

Başını sallayarak Lincoln'ü onayladı Seward. "Böyle olduğuna eminim. Ama New York'taki diğer her şey gibi sosyal mevki de satılıktır."

"Belki fiyatı biraz yüksektir ya da Bennett beklemek istemiyordur. *Herald*'ın bizim yanımızda olmasına ihtiyacımız var."

Lincoln'ü yeniden onayladı Seward. "Kolaylıkla McClellan'ı destekleyebilirler... ya da sırası gelince, İmparator Maximilian'ı da."

"Bu iyilik, Dışişleri Bakanı olarak sizden gelebilir, Vali. Başmakale desteği karşılığında, Fransa ya da her nereye gitmek isterse orasının elçisi olabilir Bay Bennett."

Islık öttürdü Seward. "Büyük bir bedel bu."

"Asıl büyük olan *Herald*'ın tirajı. Bennett ve Weed şimdi konuşuyor olduğundan, bu haberi Bennett'a iletmek için Weed'i kullanmanızı öneririm."

Lincoln'ün, dolaylı olarak bir şeyler söylediği zamanlarda, hiç bu denli doğrudan konuştuğuna şahit olmamıştı Seward. "*Herald* sizi destekler ve siz de yeniden başkan seçilirseniz ne olacak?"

Sırıttı Lincoln. "İmparator Napolyon, ömründe gördüğü en şaşı iki göze bakarak, dört yıl geçirmek zorunda kalacak yalnızca. Bu manzarayı korkutucu bulabilir; ama Meksika için gerçekleştirilecek bir savaştan daha iyi olacaktır."

"Belki de" dedi Seward, "hem Bay Bennett'ı hem de savaşı elde edebilir İmparator."

"Hayır, hayır. Mevcut şişmiş fiyatlarda, bir Bennett, bir savaş değerinde. Her ikisini de karşılayamayız. Ayrıca, ilk önce *kendi* savaşımızı kazanmak zorundayız."

"Ve seçimi..."

"Ve seçimi" dedi Lincoln. "Neredeyse, Jordan River'ın diğer tarafına geçmiş olabiliriz gibi hissetmeye başladım."

Chase ise, Jordon River'ın büsbütün yanlış kıyısındaydı ve karşıya geçmek için bir yol göremiyordu. Ama Sumner'ın bir fikri

vardı. O sabah, 12 Ekim'de, Birleşik Devletler Başyargıcı Roger B. Taney'in ruhu, seksen yedi yaşındaki dünyevi zarfından uçup gitmişti. "Sizi temin ederim ki, Bay Chase, desteğime sahipsiniz. Bay Fessenden'ın desteğine de. Hepsinden de iyisi, Bay Stanton sizin yanınızda ve o da, başka hiç kimsenin geçirmediği kadar çok zaman geçiriyor Başkan'la."

"Ama Seward bizim yanımızda değil." Şömine rafındaki alçı büstünün aksine, melankolikti Chase. Hazine Bakanı olduğu sıralarda, bir heykeltıraşın, yüz kısmı sonradan bronzla kaplanacak ve masrafı Hazine çalışanlarının bağışlarıyla karşılanacak, alçı bir büstünü yapmasına müsaade etmişti Chase. Büst, sonsuza dek, Hazine'nin ana holünde sergilenecek bir ulus malı olacağından, buna en ufak bir itiraz dahi gelmeyeceğini düşünmüştü Chase. Fakat talihsizlikler art arda gelirdi hep. Şimdiye dek gelen bağışlar yetersiz ve Chase'in halefi Bay Fessenden da üşengeç olduğundan, Maunsell Field, büstün hiçbir zaman bronzla kaplanamayacağından endişeleniyordu şimdi. "Duyduğuma göre, ondan hakiki bir tutkuyla nefret eden Montgomery Blair'i istiyormuş Seward."

"Bay Seward'ın hilelerini görmezden geliyoruz. Bay Blair'inkileri de. Bizim için hiçbir anlamı yok onların."

"Welles, Blair'i destekliyor." Yeni çökmekte olan alacakaranlık gibiydi Chase'in ruh hali. Tüm yaz boş olan ev rutubetliydi ve hiç de davetkâr değildi; şömineler doğru dürüst çekmiyordu; bacaların temizlenmeye ihtiyacı vardı. İlkbahardan beri geçmeyen bir öksürükten mustarip olan Kate, Kuzey'deydi. Bunun ne anlama gelebileceğini düşünmeye cesaret edemiyordu Chase. Daha da beteri, Kate'in Sprague'yla yaptığı evlilik bir felaketti; Narragansett'te, Chase'in önünde, öfkeyle tartışmıştı karı koca. Her şey için kendini suçluyordu Chase. Fakat bunun ne yararı olabilirdi ki? "Batest Bates'i destekliyor" diye ekledi Chase.

Sumner dinlemiyordu. "Evet! Kabul edin!" diye haykırdı. "Anayasa'yı sadeleştirip, cumhuriyeti kurtarılabilecek yasaları onaylatarak, büyük reform hareketinizi tamamlayın!"

"Bay Sumner, kabul etmem için bana bir şey önerilmedi henüz. Şehre döndüğümden beri iki defa gördüm Başkan'ı ve hiçbirinde de yalnız değildik. Bana karşı kibar davranıyor. Ama hiçbir şey söylemiyor. Onu tanımadığımı hissediyorum."

Yunan tanrılarına özgü bir yalınlıkla, "Ben tanıyorum" dedi Sumner. "Bu işi halledeceğim."

Bayan Lincoln'e bir ziyarette bulunarak ilk önlemini aldı Sumner. Öğleden sonraki kabullerinden kısa bir süre önce, Mavi Oda'da buldu Bayan Lincoln'ü. Tüm dikkatini, asık yüzlü, sakallı bir adamla yaptığı konuşmaya vermişti.

Üç hafta önce Başkan'dan seçimlerden çekilmesini istemiş adamı karşısında görünce şaşkına döndü Mary. Ama Bay Sumner Bay Sumner'dı. Yeri geldiğinde tarafgir olmasına rağmen, saplantılı olmanın ne demek olduğunu bilirdi Mary; Bay Sumner'ın suyuna gidilmeliydi. Çok zeki ve uzak görüşlü olmasına rağmen, dünyevi biri değildi Sumner. Her halükârda, Mary'nin ara sıra Ayrılma Şehri diye söz ettiği Washington'daki o ilk korkunç yıl boyunca Mary'nin dostluğunu kazanmıştı Sumner.

"Bay Sumner, sir. Bu bir şeref, sir. New York Limanı'nın yeni müdürü Bay Wakeman'ı size takdim etmeme izin verin." Wakeman'ın Eylül ayında bu göreve atanmasını, tek başına başarmıştı Mary; şimdi de, minnettarlığını ifade etmek için Mary'yi ziyarete gelmişti Wakeman. Varlıklı Wakeman'ın yerinde çalışmaları ve kocasının yeniden başkan seçilmesinin sağlama bağlanması sayesinde, kayda değer derecede düzelmişti Mary'nin morali ve tabii, posta kutusu da. Atlanta'nın düşüşünün ardından, mağazalar onu sıkıştırmayı kesmişti. Geçenlerde, Lonthrop'un dükkânına dahi gitmiş ve hoş, panellerle kaplı özel odada, Keckley'nin homurtulu uyarılarına rağmen, yüz çift zarif Fransız eldiveni sipariş etmişti. Dört yıl boyunca güvende olacaklardı. Bunun ötesine bakmaya gerek duymuyordu Mary.

Her zamanki kibar, ilgili tavrını takınmıştı Sumner. Mary Ağustos ayında yaşananlarla ilgili olarak ona takıldığında, nahifçe, "Ama savaşı kaybediyorduk o zaman. Yeni birini denemekten başka seçeneğimiz yoktu. Derken, Bay Lincoln bizi şaşırttı. Savaşı kazanmaya başladı. Dualarımız kabul oldu. Bu yüzden, partimizin içinden, onun adaylığına hiçbir itiraz olmayacak artık; korkunç Butler dahi bunu kabul ediyor."

Zafer kazanmaktan hoşlanıyordu Mary ve kocası için hakikaten de bir zaferdi bu. Mavi Oda misafirlerle dolmaya başladığı sırada –Atlanta düşmeden önceki ziyaretçi sayısının iki katıydı şu anki misafirlerin sayısı– misafirlerini ağırlamaya koyuldu Mary.

Başkan kalabalık odaya kapıdan göz attığında, Sumner onunla karşılaşmaya hazırdı. Ağustos ayı ortalarında aralarında geçen sahne sanki hiç gerçekleşmemiş gibi, cana yakındı Lincoln. Fakat ne

zaman ki Sumner, Chase'i övmeye başladı, işte o zaman ona mani oldu. "Sumner, Bay Chase'e büyük hayranlık besliyorum. Bildiğiniz gibi, Bay Blair'i de takdir ederim. Aslına bakarsanız, adaletin yerini bulması için, köle Dred Scott'ın davasına bakmış avukat olarak Bay Blair, Scott aleyhine hüküm verip, beni bu yere getiren... ve başımıza tüm bu belayı saran Başyargıç'ın yerine geçmelidir."

Sumner'ın konuşması, Chase konusuna gelindiğinde, güzel ve etkileyici olmaya başladı. Fakat konuşması bitmez tükenmez bir söyleve dönüşmeye başladığında, bir el hareketiyle Sumner'ı durdurdu Lincoln. "Şimdi dostlarımıza merhaba demeliyim. Bay Chase'e gelince; tek bir korkum var. Başkanlık konusunda neredeyse çıldırmış gibi Bay Chase. Eğer onu başyargıç yaparsam, tüm zamanını yargıç kürsüsünde, başkan olmak için birileriyle gizli gizli işbirliği yaparak geçirmeyeceğini nereden bileceğim?"

"Çok şaşırdım, sir..." diye söze girdi Sumner.

"Bu gerçekleşecek olursa, ben de çok şaşırırım. Başyargıçlık kendi başına bir amaç olduğuna göre, aklı işinde olmayan birini bu göreve yerleştiremezsiniz."

"Peki, ya şu konuda size güvence..."

"Başka biri hakkında asla güvence veremeyiz ve siyasette bazen kendimiz hakkında dahi güvence veremeyiz. Bay Chase'e bu konudaki fikrimin net olduğunu söyleyin." Yanında Başkan'a takdim edilecek iki hanımefendiyle birlikte, Bayan Gideon Welles yanlarına yaklaştı. Neredeyse aklına sonradan gelmişçesine, "Bizim için Ohio'da –ve belki Indiana'da da– birkaç konuşma yaparsa, kendisini takdir edeceğimi söyleyin Bay Chase'e" dedi Lincoln. "Bayan Welles" diyen Başkan'ın yüzü sevinçle parladı, "bana ne getirdiniz?"

Sumner gibi bir devlet adamlığı anıtının, bir yerden ne denli dikkat çekmeksizin ayrılabileceği söylenebilirse, öylesine bir gizlilikle Mavi Oda'yı terk etti Sumner ve ümitsizliğin şimdi yalnızca saltanatını sürmekle kalmayıp, derinleştiği Sixth and E.'ye doğru yol aldı. Ancak Sumner iyimserdi; son derece kararlıydı da. Çantasını toplamak ve Ohio'ya gitmek zorundaydı Chase. Şahsi çıkarlardan daha büyük şeyler olduğunu anlattı Chase'e.

Ne var ki, bu şeylerin neler olduğunu açıkça dile getirmedi Sumner. Bunu yapmak istemedi. Her halükârda, kendini St Paul'ün Corinth'lilere söylediği tuhaf kelimelerle avutan Chase'e işkence eden tüm o seslerden birinden ötesi değildi Sumner da: "Ba-

zen öyle bir gün olur ki, yeryüzünde pek çok farklı ses duyulur ve hiçbiri de anlamdan yoksun değildir."

8 Kasım 1864, Salı günü, Washington City yağmurluydu. Başkan'ın Parkı sarı bir çamur deryasıyla kaplanmıştı. Kısa bir Kabine toplantısı için, yalnızca Welles ve Blair, Beyaz Saray'a geldi o sabah. Fessenden, New York City'de borçlar konusunda görüşmeler yapıyordu. Usher ve Dennison, doğdukları eyaletlerde oy vermekle meşguldü. Seward, bir süredir kampanyalar düzenlemekte olduğu New York'tayken, Stanton, safra kesesindeki ciddi rahatsızlıktan dolayı istirahatteydi. Olağan sinirsel baş ağrısı ve Baş Ağrısı arasındaki bir baş ağrısı yüzünden, Mary de yatağına çekilmişti. Tad, bir albay üniforması içinde, oğulları Tad'in özel alayında görev almış, Georgetown'daki bir aile dostlarının evine yollanmıştı. Keckley, Madam'a hizmet ederek, Beyaz Saray'ın ikamet alanları içinde dolanıp duruyordu. Bekleme odası boştu. Edward gitmişti. Oyları çıkaran Nicolay, Illinois'deydi. General Dix, ordudaki yerini alması için Nicolay'ın bir zenci bulmasına yardım etmişti; hiçbir gazetede skandal patlak vermemişti.

Karanlık evde yalnızca Tycoon ve Hay hareket halindeydi Seçim Günü'nde. Ancient'ın hoşlandığı ve Hay'in hoşlanmadığı, California'lı bir gazeteci dışında hiç ziyaretçi gelmemişti. Bir deftere eyaletlerin isimlerini sıralarken, ne yapılması gerekiyorsa yapıldı diye düşündü Hay. Sonradan, sonuçlar Beyaz Saray'a ulaşmaya başlayınca, oyları bölge bölge deftere kaydedecekti. Sekiz gün önce eyalet olan Nevada'yı atlayarak –bunu ansızın fark etmişti Hay– alfabetik sıraya koydu eyaletleri.

Pennsylvania, Indiana ve Ohio'yu kapsayan, Ekim ayında yapılmış bir önseçimin sonuçlarını defterine çoktan kaydetmişti Hay. Lincoln'e en çok oy, üç eyalet içinde en şüphelisi olan Indiana'dan çıkmıştı. Cameron ve Stevens'ın ortaklaşa çabaları sayesinde, Pennsylvania'dan Indiana'ya yakın oy çıkmıştı. Çok şükür, Washington hastanelerindeki Ohio'lu ve Pennsylvania'lı askerlerin oy kullanmasına izin verilmişti. Ohio'lular bire on Birlik taraftarıydı. Pennsylvania'lılarsa bire üçten daha az bir oranla. Lincoln ve Stanton'ın her gün önünden geçtikleri Carver Hastanesi, en düşük oyun çıktığı yer olmuştu. Carver Hastanesi'nin sonuçları açıklandığında, Stanton öfkeden köpürmüş, Lincoln ise kahkahayı basmıştı. "Acı ama gerçek bu, Mars. Bizi başkalarına göre daha iyi ta-

nıyorlar." Lincoln'ün özel muhafızları, 63'e karşı 11 oyla, Lincoln lehine oy kullanmışlardı.

Asker oylarının seçimin anahtar oyları olacağı herkes için aşikârdı. Mümkün olan her askeri oyu elde etmek için olağanüstü bir gayret sarf ederken öylesine bitap düşmüştü ki Stanton, şimdi ciddi anlamda hastaydı. Savaş meydanlarındaki erkeklerine oy kullanmaları iznini veren eyaletler hiçbir güçlük çıkarmadılar. Ama –Lincoln için çok mühim olan– Illinois böyle bir izin çıkarmadı. Dolayısıyla, Grant'ın ordusundaki her Illinois askeri izne yollanmıştı ve Lincoln'e oy vermek için evlerine giden, izne çıkmış askerlerle doluydu trenler.

Tüm bu adamların Lincoln'e ve Birlik'e neden böylesine bağlı oldukları konusunda hiçbir fikir yoktu Hay'in. Eğer kendisi savaş meydanındaki erlerden biri olsaydı, McClellan ve barış için oy kullanmak onu baştan çıkarırdı. Tuhaf bir şekilde, Lincoln de, içten içe Hay'le aynı görüşteydi. Illinois'nin kaybedildiğinden emindi ve Ekim ayındaki kanıtlara rağmen, asker oylarına güvenmiyordu.

Akşamüstü, saat yediden hemen önce, Lincoln'ü yazı masasında buldu Hay. O da eyaletlerin alfabetik bir listesini yapmıştı. O da Nevada'yı eklemeyi unutmuştu; Lincoln'e Hay işaret etti bunu. "Yalnızca üç geçerli oyları var ama yine de."

"Yine de, o oylara ihtiyacım olacak." "Nevada"yı da listeye ekleme konusunda hemfikirdi Lincoln. Sonra, Hay'e tahminini gösterdi Lincoln.

Hay bir ıslık çaldı. "Bu kadar yakın mı olacağını düşünüyorsunuz?"

Başını evet anlamında salladı Lincoln. "Electoral college'da* alabileceğim en yüksek oy, McClellan'a giden 114 oya karşılık 120 oy."

Lincoln'ün önemli eyaletler arasından New York, Pennsylvania ve Illinois'yi McClellan'a vermiş olduğunu gördü Hay. New England ve Batı'yı kendine yazmıştı. Kağıdı Lincoln'e geri uzatırken, "Öyleyse, tüm farkı askeri oylar yaratacak" dedi Hay.

"Tıpkı savaşta yarattıkları gibi" dedi Ancient. "Haydi, Telgraf Odası'na gidip, kaderimizi öğrenelim."

* Electoral college: Amerika Birleşik Devletleri Başkanı'nı seçmek için, her eyaletteki seçmenlerin oyuyla saptanan ulusal kurul. (ç.n.)

Yanlarına bir tek Lamon'ı alarak, beraberce, karanlık, boş sokaktan geçip, Savaş Bakanlığı'na gittiler. Sağanak yağmur bir dakikalığına dinmişti; yaya kaldırımının, gaz lambalarının ışığı altında, damarlı bir akik gibi parladığını düşündü, son şiirleri değerli ve yarı-değerli taş isimleriyle bezeli olan Hay. Başkan, Stanton'ın imparatorluğuna girip çıkan trafiği kontrol etmesi gereken hantal turnikeden geçerken, muşamba pelerin giymiş bir muhafız, Başkan'a selam çaktı; ana kapı yerine, sırılsıklam olmuş ve üzerinden buharlar çıkan bir nöbetçinin onu selamladığı bir yan kapıya yöneldi Lincoln ve kapıyı açtı.

Yarım düzine kadar emir eri, kısa süre için esas duruşa geçti. Tycoon onlara el salladı ve sonra da kendi işlerine baktı emir erleri. Erlerden birinin görevi, Indianapolis'ten gelen seçim sonuçlarını Başkan'a vermekti. Lincoln lehine 8000 oy çoğunluğuydu sonuç; bu sonuç, Ekim ayındaki oyların sayısından daha yüksek olduğundan, Tycoon'un yüzü parladı. Ama Forney'den gelen bir sonraki mesaja inanmadı Lincoln. "Philadelphia'yı on bin oyla alacaksınız." Başını hayır anlamında salladı Lincoln. "Bana kalırsa, biraz kolay heyecanlanabilen tarafta Forney."

Lincoln'ün bir kanepeye kurularak rahatladığı üst kata çıktılar. Başlangıçta, bir kapıyla Savaş Bakanı'nın ofisine bağlanan bir kütüphaneydi bu geniş oda. Göreve geldiğinde Stanton'ın gerçekleştirdiği ilk eylemlerden biri, ordunun telgraf karargâhlarını General McClellan'ın idaresinden Savaş Bakanlığı'na geçirmek olmuştu. Telgraf Odası'nın hemen ötesinde, askeri şifrelerin saklandığı küçük bir ofis vardı. Ona Binbaşı Eckert'ın nerede olduğunu soran Başkan'ı selamladı telgraf makinesinin başındaki adam.

"İşte burada" dedi ordunun baş telgrafçısı. Kapının eşiğinde, üstü başı çamurla kaplı, genç binbaşı dikiliyordu.

"Tanrı'ya şükür, Bay Stanton sizi göremiyor, Eckert." Dalgacı bir tavırla ama dehşetle başını salladı Tycoon. "Bu tip şeyler aşama kaydeder, bilirsiniz. Çamurda ilk yuvarlanış, kaygısız ve keyiflidir. Ama bir sonraki o kadar da eğlenceli gelmez. Sonunda, yuvarlanmadan edemezsiniz. Her nerede çamur olursa, siz de orada bir domuz gibi içinde yuvarlanırken, dönerken, oraya kök salarken bulacaksınız kendinizi, Binbaşı!"

"Düştüm, sir. Sokakta. Yolun ilerisindeki birini izliyordum; yürürken öyle komik bir şekilde kayıp duruyordu ki, gülmeye başladım ve bir anda yüzüstü yere kapaklandım." Bir emir eri, Eckert'a

bir havlu getirdi. Eckert yüzünü silerken, Douglas ve kendisi arasındaki Senato'ya girme yarışının sonucunu belirlemiş olan günün akşamından bahsetti Tycoon. "Böyle bir geceydi. Oy sonuçlarını görmüştüm ve kaybedeceğimi biliyordum. Bu yüzden, yorgun argın, tümseklerle dolu kaygan bir yoldan eve gitmeye koyuldum. Derken, bir ayağım kaydı ve diğer ayağıma çarptı; iki ayağım da yerden kesildi bir anda ama yine de ayaklarımın üzerine düşmüştüm ve kendi kendime, 'Yalnızca ayağım kaydı, düşmedim' dedim."

Gelen bir sonraki rakamlar tahminiydi. Maryland eyaletini 5000, Baltimore şehrini 15 000 oyla Lincoln alacaktı. "Eğer doğruysa, hoş bir sürpriz bu" dedi Lincoln.

Hay notlarını tuttu. California'lı gazeteci Noah Brooks aralarına katıldı. Tycoon'un onunla ilk tanıştığı yer olan Illinois'de çalışıyordu önceleri Brooks. Başkan'ı utanmazca pohpohladı ve Başkan'ın sekreterlerine hor görürcesine muamele etti. Yalnızca, Brooks'un Lincoln'ün ikinci dönem başkanlığında sekreterlik işini elde etmeye çalıştığından emin olmakla kalmıyordu Nicolay, "Buyursun, alsın" da diyordu.

Kuşku içindeki Lamon, yarım düzine yüksek rutbeli yandaş subayın Başkan'ın yanında kalmasına gönülsüzce müsaade etmişti. Bu uzun nöbete Gideon Welles da katılmıştı.

Saat dokuzda, kesin sonuçlar gelmeye başladı. Orta Batı'daki fırtınalar, Illinois sonuçlarının gelişini engelleyip ertelemesine rağmen, vakit gece yarısı olduğunda, Lincoln'ün memleketi olan eyaleti aldığı kesinleşmişti. Derhal bir emir erini Beyaz Saray'a yolladı Lincoln. "Bayan Lincoln'e haber ver. O benden bile endişeli."

Hay, Massachusetts'ten gelen tatmin edici sonuçları kaydederken, Lincoln, "Baltimore Kongresi'nde olduğu gibi, işlerin ne zaman hemen hemen belli olduğunu anlayabilecek kadar siyasetçiyimdir. Ama bu seçim hakkında hiç de emin sayılmam" diyordu Brooks'a.

"Şimdi kendinizden bir hayli emin olmalısınız" dedi Brooks. Dalkavukluk derecesi Hay için fazla yüksekti. Elde edilmiş gibi görünen ikinci dönem başkanlığı boyunca, Brooks'un dalkavukluğunun Tycoon için de fazla kaçacağını umut etti Hay.

New Jersey, McClellan'a kaymaya başladığında, Tycoon felsefileşti. "İçinde benim olduğum seçimlerin garip bir yanı var. Özellikle kinci ya da partizan biri olarak görmüyorum kendimi; ama

içinde bulunduğum her yarış –Kongre için yarıştığım ilk seçim haricinde– mümkün olan en fazla üzüntü ve kinle lekelendi. Merak ediyorum, farkında olmadan tüm bunları kışkırtan ben olabilir miyim?"

"Bana kalırsa, sebep zamanlardı, sir, siz değil" dedi Brooks. "Ve şanslıymışız ki, arabuluculuk edecek siz vardınız."

Bir kereliğine de olsa, Tycoon'un arkadaş seçiminin endişe verici olduğuna kanaat getirdi Hay. Belirsiz kendinden hoşnutluk halleri ve entrikalarla bezeli bir dönem mi olacaktı Lincoln'ün ikinci dönem başkanlığı? Hay'in tanıdığı sade, iyi Ancient, genç dalkavuklar tarafından yozlaştırılacak mıydı? Görevi bırakmaması gerekiyordu belki de. Fakat sonra, Hellcat'i düşündü Hay ve yıllar şöyle dursun, bir dört ay daha Beyaz Saray'da kalmaya dayanamayacağının farkına vardı. Aslında, yılın ilk gününden sonra Willard's Hotel'e taşınma ve Mart ayındaki Yemin Töreni'nden kısa bir süre sonra da –Nicolay'ın da yapacağı gibi– Washington'dan ayrılma kararı almıştı Hay.

Binbaşı Eckert'ın Savaş Bakanlığı'nın mutfağında hazırlatmış olduğu akşam yemeğine yetişerek, gece yarısı, Telgraf Ofisi'ne vardı Seward. Çok sevinçliydi Başbakan. Baykuş Treni denen trenle dönmüştü Kuzey'den. "New York Eyaleti'ni kırk bin oyla alacağız" diye haber verdi.

"McClellan, New York şehrini silip süpürürken. Biraz kızarmış istiridye alın." Lincoln ve tanınmadık bir general, herkesin tabağının yemekle dolmasına yardım ediyordu.

Telgraf makinesiyle bizzat Eckert ilgileniyordu şimdi. "İşte New York geliyor" dedi.

Ne var ki Seward, imparatorluğa en çok yaraşan bu eyalette neler olduğuna dair kendi yorumlarını vermeyi tercih etti. "Halkımızı korkutup kaçırmak için ulusal muhafızları devreye sokma tehditleri savurdu Vali Seymour. Bu yüzden, Sumner, ulusal muhafızları korkutup kaçırmaları için, derhal orduyu devreye soktu. Tüm gün Demokrat ajanları tutuklamakla meşguldü." Kendine şampanya koydu Seward ve Ben Butler'a kadeh kaldırdı.

Eckert bildirdi: "McClellan, otuz beş bin oyla New York City'yi aldı."

Kızarmış istiridyeyi küçük lokmalarla yerken, "Benim tahminim de hemen hemen buydu" dedi Tycoon.

"McClellan, dört bin oyla eyaleti de aldı" dedi Eckert.

"Mümkün değil!" Neredeyse kadehini yere düşürüyordu Seward. "Burada hile var."

İstiridyenin geri kalanını bırakarak, "Benim tahminim *bu* değildi" dedi Lincoln. "Ama eyaleti kaybedeceğimden emindim."

"Seçimi kazandınız" dedi Brooks.

"Tam olarak değil..."

Kentucky'nin McClellan'a gitmesinin neredeyse garanti olduğunu anons etti Eckert. Hay, toplayıp çıkarmaya başladı. Tycoon'un kafasından yapabildiğini, kağıt üzerinde yapmak mecburiyetindeydi. Her bir eyaletin seçici oyları, o süratli çalışan, zeki fakat benzersiz bir şekilde tuhaf kafasında dosyalanmıştı. Lincoln'ün nasıl olup da kaybedebileceğini anlayamıyordu Hay. Yine de, şayet New York'un seçici oyları McClellan'a giderse, zafer payı, gittikçe daha da fazla, Ancient'ın ilk baştaki kasvetli tahminine benzeyebilirdi.

Derken, yüzünde bir sırıtışla şunu anons etti Eckert: "New York'tan düzeltme. Eyaleti McClellan değil, dört bin oyla Lincoln aldı ve Vali Horatio Seymour yenilgiye uğratıldı."

Odada bir alkış koptu ve Seward, Tycoon'un bir kadeh şampanya içmesi için ısrar edince, bunu yaptı Lincoln. "Seymour'a ilişkin, daha bu geceki umutlarınızı ve hayallerinizi hatırlıyor musunuz?" Lincoln'e sataştı Seward. "Bir düşünsenize, Ortadoğu yöneticisinin siz olduğunuz, bir Başkan Seymour olabilirdi."

Ciddiyetle, "Kader bizi bundan mahrum etti" dedi Lincoln.

Eckert anons etti: "Steunbenville, Ohio; Bay Stanton'ın kasabası Cumhuriyetçilerin."

"Güvendeyiz!" Haykırdı Lincoln. Sonra, Stanton'ı taklit ederek hırıltıyla, "Steunbenville için üç kere hurra çekelim, haydi!" dedi.

Tezahüratlar kesildiğinde, Seward özgürce, "Bay Stanton'a çok şey borçluyuz bu gece. Asker oylarını onun sayesinde aldık ve tüm farkı yaratan da o oylar" diye bir gözlemde bulundu.

Ansızın kederlenen Lincoln, başını sallayarak Seward'ı onayladı. "Bu doğru" dedi. "Onlara her ne kadar minnettar olsam da... neden bu yönde oy kullanmış olduklarını anlayamıyorum."

"Size sadıklar." Kadehini yeniden kaldırdı Seward. "Orduya, Birlik'e, kendilerine ve geçen dört yılda yapmış oldukları şeylere ve ölüme giden tüm yakınlarına da sadıklar."

"Buna içeceğim" dedi Lincoln ve kadehindeki şampanyayı bir dikişte bitirdi. "Elbette, bana oy verdikleri için onur duydum. Şim-

diye dek verilen onca kayıptan sonra, onur duydum ve şaşırdım." Yavaş yavaş kısıldı Lincoln'ün sesi.

Samimiyetle, "Eğer oy kullanabilseydiler, *onlar* da sizin tarafınızda olurlardı" dedi Seward.

"Şehitler mi?" Şaşkına dönmüş gibi çıkıyordu Lincoln'ün sesi. Derken, olumsuzlarcasına başını salladı. "Hayır, Vali. Bu dünyada –ya da başka herhangi birinde– asla benim için oy kullanmazdı şehitler."

Kırk

Üç gün sonra, rahatsızlığı endişe yaratmaya başlamış Stanton haricindeki tüm Kabine üyeleriyle buluştu Lincoln.

Üç eyalet dışında, Birlik'teki tüm eyaletleri Lincoln almıştı. Kaybedilen eyaletler, New Jersey, Delaware ve Kentucky'ydi. Yarım milyon oya ve genel çoğunluğa sahipti Lincoln; dolayısıyla, güçbela, bir çoğunluk başkanıydı şimdi.

Seward, sevinçten kabına sığamıyordu. Konuşmadan duramıyordu. Konuşmayı kesmeyi umuyordu ama, bir nöbete tutulmuştu. "New York Eyaleti'ni, ilk başta düşündüğümüz kırk bin oy yerine dört bin oyla almış olsak da, basından valiye, validen Copperheads'e kadar, aleyhimize olan tüm güçler göz önüne alındığında, olağanüstü bir başarı bu."

Odaya Hay girdi. "Sir, Illinois'deki Nicolay'dan bir rapor geldi. Illinois'yi yirmi beş bin oyla almışsınız." Kabine'den bir alkış yükseldi. Bir dakika boyunca rapora baktı Lincoln, sonra bir kahkaha attı. "Memleketim olan beldeyi, Sangamon'u McClellan'a kaptırdığımı görüyorum. Doğduğum eyaleti, Kentucky'yi de McClellan'a kaptırdım. Öyle görünüyor ki, en iyi tanındığım yerler, en sevilmediklerim."

"Kuşkusuz, Nevada'daki zaferinizi açıklıyor bu" dedi Seward.

Savaş Bakanlığı'ndan gelen son haberleri Başkan'a verdi Hay. Tycoon anons etti: "General McClellan tümgenerallikten istifa etmiş bulunuyor ve derhal Avrupa'da bir tatile çıkmak için ülkeden ayrılıyor."

Kabine'de yine bir alkış koptu. Bu arada, Hay'e mühürlü bir yaprak kağıt vermişti Lincoln. "Beyler, geçen yaz sizden, içeriğini size göstermediğim bir kağıdın arkasına imzalarınızı atmanızı istediğimi hatırlıyor musunuz?" Kağıdı havaya kaldırdı Lincoln ve sonra da Hay'e verdi. "Şimdi, Bay Hay, mektubu yırtmadan açabilecek misiniz, deneyin bir." Bir mektup açacağı aldı Hay ve bir cerrah gibi, bir dizi karmaşık giriş yaptı. Mektubu, en tuhaf açılardan, sımsıkı zamklamıştı Tycoon.

Belge açıldığında, içeriğini yüksek sesle Kabine'ye okudu Lincoln. "'Bu sabah, 23 Ağustos 1864'te, birkaç gün öncesini göz önüne alırsak, bu yönetimin yeniden *seçilmemesi* fazlasıyla olası görü-

nüyor.' " Lincoln'ü onaylayarak başını sallamak zorunda kalan Seward'a bir göz attı Lincoln. " 'O zaman, seçimler ve Yeni Başkan'ın Yemin Töreni arasındaki zamanda, Birlik'i kurtarmak için, Henüz Görev Yeminini Etmemiş Başkan'la işbirliği yapmak, görevim olacak; Yeni Başkan, muhtemelen daha sonra yakalayamayacağı bir fırsatı da yakalamış olacak.' " Notu masaya bıraktı Lincoln. "McClellan'ın aday gösterilmesinden bir hafta önce yazıldı bu mektup. Seçimi onun kazanacağından oldukça emin olduğumdan, seçimi kazandığında, ona tam burada, 'Bakın, görevi devralmanız öncesinde, neredeyse beş aylık bir süremiz var. Yürütme yetkisi hâlâ bendeyken, ülkenin güvenini almış olan sizsiniz. Bu yüzden, haydi beraberce, toplayabileceğimiz tüm askerleri toplayalım ve bu savaşa birlikte bir son verelim' demeye karar vermiştim."

"Ve general de, 'Evet, evet' diye cevap verecekti size ve ertesi gün, onu yeniden gördüğünüzde ve görüşlerinizi ona yeniden belirttiğinizde, 'Evet, evet' diyecekti ve hiçbir şey yapılamayacaktı sonunda" diyen Seward haricinde, tüm Kabine gereğince ciddi görünüyordu.

"En azından" dedi Tycoon, "görevimi ifa etmiş olacaktım ve vicdanım rahat olacaktı."

New York City'den yeni dönmüş Fessenden, "Little Mac için kederlenmemize gerek yok" dedi. "Ona yılda on bin dolar maaşla, Illinois Central Railroad'un başkanlığının teklif edildiğini duydum."

"Bu teklife çabucak 'evet' cevabını verecektir" diye onayladı Seward.

"Ben de" dedi Lincoln, " 'evet' derdim. Onun yerinde olsaydım; yani... geçen Ağustos ayında, olacağımı düşündüğüm yerde."

Derken, vaktiyle Donanma Bakanlığı'na büyük üzüntü vermiş, yolsuzluklar abidesi –eski Senatör– Hale'in yaklaşmakta olan, Washington'dan ayrılışından hayli memnuniyetle söz etmeye başladı Gideon Welles. Belki, daha da fazla cezalandırılmalıydı Hale; belki, Başsavcı tarafından soruşturmaya tabii tutulmalıydı. Ama Lincoln iri ellerinden birini havaya kaldırarak, "Siyasette zaman aşımı kısa olmalıdır" dedi.

Seward, intikamcı olmayan bir siyasetçiyle hayatı boyunca karşılaşmamış olduğundan, ya iyi bir siyasetçi değildi Lincoln ya da kuraldışıydı: İkincisine inanmaya meyilliydi Seward.

Kabine toplantısından sonra, Francis P. Blair'le buluştu Lincoln. Artık hakikaten de çok yaşlı fakat Jacksonvari öfkesini ve elbette kendine has havasını kaybetmemiş olan İhtiyar Beyefendi, "Bir sonraki başyargıç olmayı hak eden" diye söze girdi, "Monty adına burada olduğumu düşüneceksinizdir, sir."

Washington'a adanan, solgun, kısaltılmış dikilitaşa bakarak, "Aklınızda bu konunun olabileceğinden şüphe ediyordum" dedi Başkan. "Benim aklımda olduğu muhakkak."

"Aklınızda olduğu sürece, bu konuya dair fazlasını söylemeyeceğim. Blair ailesi ve gelecek kuşaklarının sonsuza dek minnettarlığını kazanmak için yeterince şey yaptınız Blair'ler için." Bu duygunun ifadesi, yaşlı adamın, eski dostu Jackson'ın duvardaki portresinden ayırmaksızın bir mendille sildiği gözyaşları gibi, bir hayli salya sümük salgılamasına yol açtı. "Aslında, başka bir iş için buradayım. Bildiğiniz gibi, bir zamanlar Jefferson Davis'le iyi arkadaştık."

"Biliyorum" dedi Lincoln.

"Richmond'a gitmek istiyorum." Apansız ve beklenmedikti İhtiyar Beyefendi'nin tavrı; Jacksonvariydi. "Davis'le konuşmak istiyorum. Ayrıca, bu savaşa bir son vermek."

"Nasıl?"

"Barış yapmaya, Birlik'e geri dönmeye ve Fransız-Habsburg kuvvetlerini Meksika'dan atmak için, bize katılmaya ikna etmek istiyorum Davis'i."

Çekimserdi Lincoln. "Vali Seward'ın da rüyası bu. Fakat Bay Davis bunu düşler mi ki?"

"Haydi, öğrenelim bunu. Richmond'a gitmek için mükemmel bir bahanem var. Evimi yağmalayan o piçler tüm mektuplarımı çaldılar ve şimdi geri istiyorum onları. Davis bunu anlayacaktır. Richmond'a gelmeme izin verecektir. Sonra da planımı anlatacağım ona."

Başını derin düşüncelere dalmışçasına sallayarak Blair'i onayladı Lincoln; sonra, "Savannah düşene dek bekleyin. Sonra bana gelin ve sizin City Point'e veya Grant o sırada her nerede olursa oraya, güvenli geçiş yapmanızı sağlayacağım."

"O zamana dek harekete geçmeyecek miyim?" Bir nevi hayal kırıklığına uğramış gibi görünüyordu İhtiyar Beyefendi.

"Bence ipi biraz daha sıkmalıyız. Ayrıca, kölelik sorunu da o zamana dek çözüme kavuşturulmuş olmalı. Bu Kongre'nin Anaya-

sa'da, köleliği sonsuza dek kaldıracak bir değişiklik yapılmasını isteyeceğine dair bir his var içimde. Bu gerçekleştiğinde, Bay Davis, iyi de olsa, kötü de olsa, nerede durduğunu anlamış olacaktır."

David ise, *kendisinin* Bay Thompson karşısında hangi konumda olduğunu gayet iyi biliyordu: Vahşi Çocukların bunu ifade edecekleri şekliyle, kovulmuştu; gitmesine izin verilmişti; işten çıkarılmıştı. "Bir süredir, burada olduğun zamanlarda, tam olarak burada olmadığını ve ne zaman yardımına ihtiyacım olsa, çoğunlukla, büsbütün burada olmadığını hissediyorum, David." Üstü Latin yazılarla kaplı, parlayan, uzun seramik kavanozlar dizisinin önünde, üzüntüyle dikiliyordu Bay Thompson. Kıvrımlı, altın sarısı, Gotik harfler, sabahın parlak ışıkları altında parlıyordu. "Annenle olan dostluğumun hatırına, burada bulunmayışlarını göz ardı etmek için elimden geleni yaptım. Ayrıca, bunu şimdi söyleyeceğim sana, en başından beri, birinci sınıf bir eczacının niteliklerini keşfettim sende. Tahta kesebilen herkes bir tıp doktoru olabilir; fakat iyi bir eczacı olmak, sonradan değil, doğuştan bir sanatçı olmak demektir. Gerçek bilim adamları bizleriz; tozlarımızın, iksirlerimizin ve bunları birleştirerek yaptığımız zekice karışımların derinliklerinde sıhhat ve Tanrı yatıyor. Umarım, çok geç olmadan içindeki sesi dinlersin." Cüzdanını açtı Bay Thompson. "Tatil olan –gerçi, ne kadar önemli bir gün olursa olsun, asla bitmez bizim işimiz– seçimden bir önceki güne kadar hak ettiğin maaşın."

"Ama dün tüm gün çalıştım..." Bay Thompson'dan bir beş dolar daha koparmak için didişiyordu David. Bir bakıma, buradan gideceğine memnundu. Bir ezcanenin arka odasında geçirilecek bir ömür, Bay Thompson'ın yaptığı gibi, herkesle tanışmaya mecbur olacağın ön odada geçirilecek bir ömürden bile daha beterdi. Geçen yıl boyunca, Bay Thompson'a öyle sık hasta olduğunu söylemişti ki, bahane olarak ileri süreceği hastalıklar bitmişti artık. Bir önceki sene, annesinin evinin fazla uzağında olmayan, Navy Yard'daki bir eczacının, Bay Walsh'un yanında, yarım günlüğüne çalışmıştı David. Bay Thompson'ın Bay Walsh'la bir anlaşması vardı ve David'in birçok "nekahat dönemlerinden" biri boyunca, eve yakın bir yerde çalışmasına karar verilmişti. Fakat iki eczacı, aldıkları notları bir gün karşılaştırıp, David'in çoğu zaman hiçbiri için çalışmamakta olduğunu gördüğünde, sona ermişti bu anlaşma. Dramatik olarak, perdenin, kalfalık kariyerinin üzerine bir daha

açılmamak üzere kapanmakta olduğunu düşündü David. Çok şükür, tiyatrolarda bir sürü iş vardı ve en iyisi de, dostu Wilkes şehre geri dönmüştü.

Son kez, Thompson's Drug Store'un kapısını ardından kapadı David ve dahili kulpa iliştirilmiş ufak zilin son defalığına tıngırdadığını duydu. Sonra da, özgür bir erkek olarak, 15. Street'e ayak bastı. Yağmur dinmiş ve gökyüzü açılmıştı. Sertçe esen bir rüzgâr kış kokuyordu. Yerlerdeki çamurlar katı toprağa dönüşmüşken, dar sokaklardaki domuzlar her zamankinden daha tetikte duruyorlardı. İyi bir ruh hali içinde, New York Avenue'dan geçerek, H Street'teki Surratt'ların evine doğru yollandı David.

Miskin eski köleler ve David'in sertleşmiş gözüne en az onlar kadar miskin görünen, Birlik'e bağlılık yemini etmiş ve şimdi gidecek hiçbir yerleri ve yapacak hiçbir işleri olmayan, Güney'den gelen beyaz erkeklerle tıka basa dolmuştu şehir. Çöpleri toplayarak ateşler yakıp, mısır likörü içerek, açık alanlarda oturuyordu bu insanlar. Silahlı olmamaları gerekiyordu ama hepsinin bıçağı vardı ve en ufak bir tahrik bu bıçakları kullanmalarına yetiyordu. David'in bile geceleri gitmeye cesaret edemediği bölgeler vardı şimdi kentte.

Bir süvari alayı, caddeyi istila ederek trafiği durdurdu. Fakat Yankee askerlerini artık fark etmiyordu bile David. Tüm gerçek Washington'lılar gibi o da, düşman tarafından işgal edilmiş bir şehirde yaşadığını ve bu konuda kimsenin bir şey yapamayacağını biliyordu; yapabileceği tek şey vardı, o da Başkan Lincoln'ü kaçırıp, yüz bin tutsak edilmiş Konfederasyon askeri değerindeki fidye için alıkoymaktı.

Seçimden hemen önce, tüm Surratt ailesi H Street'e taşınmıştı. Surrattsville'deki yerlerini, yılda beş yüz dolara, Lloyd adındaki birine kiralamıştı Bayan Surratt. John artık Genel Posta Hizmetleri Bakanı olmadığından, onun doğru dürüst bir iş bulabileceği ve Bayan Surratt'ın 541 Numaralı evi bir pansiyona çevirerek para kazanabileceği şehirde yaşamak dururken, kasabada kalmaları için hiçbir sebep yoktu. Gece yolculuklarından vazgeçmeye gönülsüz olmuştu John. Ama geleceklerinin Maryland'deki bir kasabanın dörtyol ağzında değil, şehirde olduğuna ikna etmişti onu Bayan Surratt. Tüm ailede, şehre döndüklerine en çok sevinen kişi Annie olmuştu.

David ön salona girdi; Bay Surratt'ın vefat etmiş olduğu arka salon, David'i sıcak fakat aceleyle karşılayan, capcanlı Bayan Surratt'ı ağarlıyordu şimdi. "Annie dışarıda; ders veriyor..."

"Peki John?..."

"İşte buradayım." Üzerinde gömleği, salona girdi John. Jefferson Davis'i taklit ederek, nihayet bir keçi sakalı bırakmayı başarmıştı. "Her işe bakan kişiyim burada" diye yakındı.

"İş bulabildin mi?"

İç geçirdi John. "Çalışacak bir yer bulabildim, evet; ama doğru dürüst bir iş bulamadım. Adams Express Company'de bir yer boşalıyor. Oraya başvurdum." Kendini kanepeye attı John. "İşe yarayabileceğim yerde, evimde olsaydım keşke."

Manidar bir edayla, "Burada yapabileceğin çok şey var" dedi David. Ama onun söyleyebileceği hiçbir şey, Wilkes'ın ses tonunu kısarak yaptığı basit bir ayarlamayla becerebildiği şekilde önemli *gelemezdi* kulağa. Her halükârda, kimse David E. Herold'ı ciddiye almadığından, gecenin geç saatlerinde planlarını kurarlarken ona kulak veren Wilkes'ın dışında kimse, David'in söylediği hiçbir şeyi saygıyla ya da dikkatle dinlemezdi zaten. Booth'un sarışın kızı, seçimlerin ertesi günü Thompson's Drug Store'a gelmişti. "O, National Hotel'de" diye fısıldamıştı kız. Sonra da kaçıp gitmişti; muhtemelen, kız kardeşinin bir genelev işlettiği Ohio Avenue'ya geri dönmüştü. Ella Turner'ın, onu kendisi için olabildiğince temiz tutsun diye Ella'nın kız kardeşine belli bir miktar para ödeyen Booth'a âşık olduğunu Sal'den öğrenmişti David. Booth'un günün birinde onunla evleneceğini hayal ediyordu Ella.

Booth'u, seçim sonuçları yüzünden perişan olmuş bir halde buldu David. "Yerine, vatan haini, tiksindirici Johnson'ın bedeniyle başka bir zorba geçecekse, zorbayı öldürmenin ne anlamı var şimdi?" Scipione Grillo'nun restoranının arka odasında, çoğunlukla trajik bir oyunda rol yapıyormuşçasına konuşurdu Booth. Özellikle, o da dramın içindeyse, böylesi anları büsbütün nefes kesici bulurdu David.

"Senin, ölümcül kadehi ona uzatacağın 13 Ağustos'ta geçmişti son şans elimize; ve ben de, başarısızlığa uğrayan, ah, bu görkemli zorba cinayetinin fikriyle coşarak, mola verdiğim Meadville'deki harap bir kulübenin penceresinin camını bir elmasla delerek, takdirle anacaktım bu eylemi." Uzun uzadıya, başarısızlığı için özür diledi David. Hakikaten de, Başkan'ı bir kez daha zehirlemeye yeltenmesi için bir plan yapılmıştı ve bir kereliğine, zehrin alınacağı kesin gün önceden biliniyordu.

Başkan bir haftadır uyumamıştı. 12 Ağustos günü, öğleden sonra geç saatlerde, Başkan'ın doktoru, ertesi sabah teslim edilecek ve

o günün gecesi denenecek bir uyku ilacı siparişi vermişti Thompson's Drug Store'a. Tam zamanı diye bildirdi Sullivan. Sullivan'a katılıyordu David; Meadville'deki Booth, desteğiyle David'in arkasındaydı; muhtemelen, Richmond'daki Konfederasyon Hükümeti de Booth'un arkasındaydı ve hepsinin arkasında da tarih duruyordu...

Fakat cesaretini kaybetmişti David. 13 Ağustos sabahı, saf afyon ruhu gitmişti Köşk'e ve o gece, deliksiz bir gece uykusunun tadını çıkarmıştı Old Abe. Yine de, Sullivan tarafından, silahı ikinci kez ateş almamış, şanssız ama cesur bir asker olarak selamlanmıştı David

Şimdilik, öldürülme tehlikesiyle karşı karşıya değildi Başkan. Tennessee'li dönek Andrew Johnson'ın Lincoln'den bile tehlikeli olduğu düşünülüyordu. Ama Grant'ın kıyıcı stratejisinin etkilerinden dolayı yalpalıyordu şimdi Konfederasyon. Savaşacak hiç erkek kalmamıştı neredeyse.

On birinci saatte, John Wilkes Booth içeri girdi.

Holohan isimli bir çift de ön salona girdi. "Annen nerede, Johnny?" diye sordu hanımefendi.

"Üst katta, odalarınızı hazırlıyor, Bayan Holohan. Size yukarı çıkmanızı söylememi istedi." Merdivenlerden yukarı doğru gözden kayboldu çift. Üzüntüyle, "Pansiyonerler" dedi John. "Annie'nin bir kız arkadaşı da burada kalıyor bugünlerde. Ve okuldan arkadaşım bir çocuk da benim yanımda uyuyor. Oda ve yemek, ayda otuz beş dolar. Hepsi bu. Sen niye bize katılmıyorsun? Bir yatağa üç kişi."

Başını hayır anlamında salladı David. "Şimdi evde yaşıyorum. Söyledikleri gibi, daha yeni işten atıldım. Dolayısıyla, tiyatrolarda tuhaf işler yapmanın haricinde, nasıl yaşayacağımı hiç bilmiyorum."

"Uğruna yaşayacak hiçbir şeyi olmayan iki kişi olduk desene."

"Bu kadar aceleci olma." Derken, John'a, Konfederasyon'u kurtarmak için bir planı olan arkadaşından –hiç isim vermemeye dikkat ediyordu– bahsetmeye koyuldu David. İlk başta, duruma şüpheyle yaklaştı John. "Bir garnizondan başka bir şey değil tüm bu şehir. Dolayısıyla, ordusunun ve donanmasının tam ortasındayken, tüm bu işlerin başındaki kişiyi nasıl kaçıracaksınız? Onun vurulmasını anlayabilirim. Bu zor olmazdı. Ama onu kaçırmak..." Başını hayır dercesine salladı John.

"Bunu arkadaşıma anlatırsın. Çok iyi bağlantıları var. Zengin. Tek ihtiyacı, Maryland yollarını bilen biri. İşte bu konuda aklıma sen geldin. Geçen ay onunla tanışmanı istedim ama Montroyal'a gitmesi gerekti."

"Nereye?" Konuya ani bir ilgi göstermişti John.

"Kanada'nın üst kısımlarında bir yer. Her neyse; arkadaşım Montroyal'dayken..."

"Montreal." David'i düzeltti John. Ayağa kalktı. "Gizli servisimizin gözünü Yankee'lerden ayırmadığı yer orası. Şu arkadaşın nerede kalıyor?"

National Hotel'in lobisinde, at kılından bir kanepede, bir mendile sessizce gözyaşı akıtan Bessie Hale'in yanında oturuyordu Wilkes Booth. Bessie'yi yatıştırıyor gibi görünüyordu. Derken, Bessie sümkürürken, Booth'un dikkatini David çekti. O ve John'un pencerelerin kenarında beklemeleri için David'e bir işaret yaptı Booth. David ve John, Booth ve David'in daha önceleri altında planlar yaptıkları büyük palmiye ağacının yanına geçerlerken, ana merdivenlere kadar Bayan Hale'e eşlik etti Booth. Yavaş yavaş yukarı çıktı Bayan Hale. Süratle, kalabalık lobiden geçerek, palmiye ağacının yanına geldi Booth. David akıllıca davranıp, Booth'un adını anmaksızın, John'u Booth'a tanıttı.

Kalabalık 6. Street'e bakan pencerelerden birinin önüne, birbirlerine yakın yerleştirdikleri, üç sandalye çektiler. Görgü kuralları, Booth'un, Bayan Hale'in onun kaldığı otelin lobisindeki varlığını açıklamasını gerektiriyordu. "Babası Senato'ya yeniden seçilemedi; bu yüzden, evlerini boşaltıp, buraya taşındılar. Zavallı kız. Rochester, New Hampshire'a geri dönme fikrine dayanamıyor. Onu teselli ediyordum." John'a döndü Booth. "Siz, sir, Surrattsville'den Surratt ailesinin bir üyesi olmalısınız?"

"Doğru. Tek fark, artık hepimiz yakınlardaki H Street'teniz."

"Ülkemize iyi hizmet verdiniz" dedi Booth. "Pek çok ilginç yerde, sizden bahsedildiğini duydum. Satın alınacak bir çiftlik arıyorum."

"Tüm çiftlikleri bilirim; en azından, o bölgedeki."

"Richmond'a giden bir yolun üzerinde –yolun hemen üstünde değil ama, yeterince yakın– bir yerde almak isterim."

"Richmond'a giden tüm yolları bilirim, sir."

Koyu, balrengi gözlerini Surratt'ın üzerine sabitledi Booth; sonra da, bir sonuca varmış gibi göründü. "Haydi, odama gidip, otelin özel nesi var nesi yoksa paylaşalım; sütlü punç ve puro."

6 Aralık 1864 sabahı, National Hotel'in uzun, yarı boş barına William Sprague adım attı. Sütlü punç değil, cin içmeye hevesliydi Sprague. İmzalanmamış bir notta, kendini "acil bir haberi getirmiş, Harris Hoyt'un bir arkadaşı" olarak tanımlamış biriyle buluşmak içinse daha az hevesliydi.

Barın en karanlık köşesine oturup, cin ısmarladı Sprague; sonra da, Senato'daki o günün işine bir göz attı. Başsavcı Bay Bates, Kasım ayı sonunda istifa etmişti. Lincoln de, Kentucky'den James Speed'i Blair'in yerine atamıştı. Speed, Başkan'ın Springfield'dan yakın dostu Joshua'nın kardeşi olduğundan, onlar Bay Speed'in kimin nesi olduğunu öğrenmek için ellerinden geleni yaparlarken, Lincoln birkaç gün beklemek mecburiyetinde kalırsa, bunun Yeni Seçilmiş Başkan üzerinde iyi bir etki bırakabileceğine karar vermişti Senate Judiciary Committee. Ayrıca radikaller, böylesine önemli bir mevkinin, seçimlerde McClellan'a oy vermiş sınır eyaletlerinden gelen birine gitmiş olmasından hoşnut değillerdi. Sprague bu oyunda rol almıyordu. Başsavcılarla ilgilenmiyordu Sprague. Pamukla ilgileniyordu.

Geziye çıkmış Baptist bir papaz gibi giyinmiş, esmer bir Güneyli, Sprague'nun yanına oturdu. "Senatör, nihayet sizinle tanıştığımıza memnun oldum. Bay Hoyt sizden öyle büyük saygıyla bahsediyor ki. Tıpkı Bay Prescott gibi. Tıpkı Bay Reynolds gibi. Ve tıpkı kuzeniniz Byron gibi."

"Byron'ın böyle yapıyor oluşu" dedi Sprague, "doğal."

Sek rom sipariş etti Güneyli. Rom tek bir dikişte bardaktan midesine inene dek, neredeyse ilahi bir sükûnet içinde oturdu Güneyli Adam. Sonra, "*Sybil*'in iki hafta önce donanma tarafından yakalandığını biliyorsunuz."

"Evet" dedi Sprague, "biliyorum." Matamoros'tan New York'a giden bir Britanya gemisiydi *Sybil*. Sprague ve meslektaşları için pamukla doluydu geminin ambarı. Her zamanki gibi, gemideki pamuğun gideceği yer olarak, cana yakın Hiram Barney'nin başında olduğu New York Gümrüğü'nden başka bir istikamete dair hiçbir kayıt yoktu. Eskiden olsa, bir mal limana ulaştığında, Byron, Reynolds ya da Prescott, Barney'ye bir ziyarette bulunur ve pamuk gümrükten çekilirdi. Ama son zamanlarda sorunlar yaşanmıştı. Uygunsuz ilişkiler ve rüşvet suçlamalarına karşılık, Kongre'de oluşturulmuş bir kurul, Gümrük skandalları hakkında oturumlar düzenliyordu. Savaşın oturumlar sona ermeden sona ereceği belli

olduğundan, bu konuda fazla kaygılı değildi Sprague. Ayrıca, Gümrük bir Cumhuriyetçi ganimetiydi ve tıpkı Başkan gibi, Kongre de baştan aşağı Cumhuriyetçi'ydi. Endişeye mahal yoktu. İkinci cinini sipariş etti Sprague.

"Öyleyse, dostumuz Bay Charles L. Prescott'un New York'ta, askeri yetkililerce tutuklanmış olduğunu da biliyorsunuzdur."

Nefesi daraldı Sprague'nun. Burnunda duran gözlüğü masanın üzerine düştü; bir merceği kırıldı gözlüğün. "Gözlüğünüzü kırdınız" dedi kötü haberlerin habercisi.

Sprague'nun ağzından çıkarabildiği tek sözcük, "Nasıl?..." oldu.

"Bilmiyoruz. Kargonun izini, geminin Londra'daki sahibi üzerinden sürdü belki de ordu. Veyahut, Gümrük'te çalışan biri ele verdi onları. Her neyse; Prescott'a ulaşmayı başardım. Ölesiye korkuyor. Hoyt'un ona kazık attığını düşünüyor. Bugün, eksiksiz bir itirafta bulunmayı planlıyor."

"Eksiksiz mi?" Sanki yaşamı yaklaşan tehlikenin şeklini çıkarmaya bağlıymışçasına kıstı miyop gözlerini Sprague.

"Doğu Bölgesi Komutanı'na tüm hikâyeyi anlatacak Prescott."

"Dix."

"O ne demek, Senatör?"

"General John A. Dix. Onu tanıyorum. Şirketi ben işletmiyorum. Byron işletiyor. Bir senatörüm ben. İş dünyasında değilim. Altmış dört yılından beri de hiç olmadım. Savaşın ilk gönüllü askeri bendim. Pamuk hakkında hiçbir şey bilmem. Umurumda da değildir."

"Sizin umurunuzda olmayabilir, Senatör; ama başkalarının umurunda; kendi postlarını kurtarabilmek için. Prescott sizin isminizi verecek."

"Veremez." Şimdi paniğe kapılmıştı Sprague. Çatlamış gözlüğünü taktı. "Dix'e gideceğim. Hoyt nerede?"

"Sanırım, New York City'de."

Masanın üzerine madeni paralar fırlatarak, "Bul onu" dedi Sprague. "Hiçbir şey bilmiyorum. Teksas'ta yapılanlar, oradaki Birlik halkına yardımcı olmak içindi. Hepsi bu." Haberci'nin elini sıktı Spargue ve sonra da barı terk etti.

Sixth and E.'nin önünde bir kalabalık toplanmıştı. Neredeyse fırlayıp kaçmaya yeltenen Sprague'ya yaklaştı iki polis. Ama Sprague'ya selam verip, gülümsedi adamlar ve içlerinden biri, "Tebrikler, Senatör" dedi.

Evin ön salonuna girdi Sprague. Son günlerde onunla konuşmayan Kate, kollarını Sprague'nun boynuna doladı. "Olabilecek en iyi ikinci şey!" diye haykırdı Kate. "En azından şimdilik."

"Ne?"

"Babam başyargıç oldu. Başkan mesajı bu sabah göndermiş Senato'ya." Ansızın Sprague'nun nefesindeki cin kokusunu aldı Kate. "Sen neden Senato'da değildin?"

"Bir iş toplantım vardı." Işık saçan kayınpederine yaklaştı Sprague. "Tebrikler, sir."

"Sevgili oğlum!" Kendini kaptıran Chase, Sprague'yu kucaklayıverdi. Sumner ve Wade onları alkışladı. Kate de onlara katıldı. Sumner'a takıldı Kate: "Bundan, yani babamın emekliye ayrılmasından siz sorumlusunuz. Ama son sözü biz söyleyeceğiz."

"Kate" dedi Chase, "kaymağa ulaşamıyorsan, süte razı olursun."

"Yargıç kürsüsünde geçireceği bir ömürle" dedi Wade, "ismini veremeyeceğim bir başkası gibi, yaptığı tek şeyin bir sonraki seçimi düşünmek olduğu, Beyaz Saray'da geçirilecek dört yıldan daha fazla işimize yarayacak Bay Chase..."

"Ne var ki, o ismini veremediğiniz kişi, bendeki ışığı gören şahsın ta kendisi" dedi Sumner. "Aptalın teki de değil ayrıca. Uğraşmak zorunda olacağınız iki büyük meselenin, şu anda önümüzde olan, köleliğin anayasal kaldırılışı ve sizin icat ettiğiniz, savaş zamanındaki maliye politikaların savunusu olacağının farkında Lincoln."

Hazine Bakanı olarak yaptığı bir şeyi, Başyargıç olarak feshedip edemeyeceğini merak etmeye başlayarak, "Oldukça *ad hoc* biçimde" dedi Chase. Her halükârda, onun için tam bir sevinç zamanıydı bu. Varsın, onun emekliye ayrılmasının sağlanmış olduğunu düşünsündü Kate; başyargıcın başkan olamayacağını söyleyen bir kanun yoktu. Dört yıl uzun bir zaman değildi. Tanrıların kürsüsünde tüm tutumlarını açıklığa kavuşturur kavuşturmaz, dilerse, savaş meydanına inebilirdi Chase ve nihai ödüle el koyabilirdi.

Cuma sabahı, oybirliğiyle Chase'in başyargıçlığını onayladı Senato. Öğleden sonra, Chase ve ailesi, görev Yemin Töreni için Capitol'e gitti. Kate'in seçtiği fakat Sprague'nun hediye ettiği, siyah ipekten, yeni bir yargıç cüppesi giydi Chase. Washington'ın revaçtaki tüm simalarının toplanmış olduğu Yüksek Mahkeme'ye ulaşmadan hemen önce, rotundada, Bay Forney tarafından önleri kesildi. Yeni boyanmış, beyaz ve leylak rengindeki kubbenin altında,

"Korkarım, hâlâ bir başsavcımız yok, Bay Chase ve resmi belgeleri imzalayacak bir başsavcı olmaksızın, yemin ederek, makamınıza yerleşemezsiniz. Judiciary Committee, Bay Speed'i göreve getirmeden, yemininizi edemezsiniz" dedi Forney.

"Bu ne zaman gerçekleşecek?" diye sordu Kate.

"Zannedersem, yarın. Evet, kesinlikle, yarın öğlende."

Pocahontas'ın büyük bir tablosunu kaplayan aynada kendi yansımasına yakalayarak, "Ah, pekâlâ" dedi Chase. Siyah cüppenin bıraktığı etki muhakkak ki görkemliydi. Birleşik Devletler Başyargıcı diye fısıldadı kendi kendine Chase ve sonra da, onun için böylesine mucizevi bir şekilde yarılmış olan yıllanmış kayaya, detone olarak, bir ilahi mırıldandı.

Ertesi gün, ortada bir başsavcı olmamasına karşın, kalabalık yine toplanmıştı. Ama bu sefer, Capitol'e gelmemesi için uyarılmıştı Chase. Göreve resmi başlangıç, ayın on ikisine, yani Pazartesi gününe ertelendi.

Son zamanlarda hırslı kimselerin uzak durması gereken bir ev olan Sixth and E.'ye daimi bir ziyaretçi akını vardı şimdi. Birleşik Devletler'deki her önemli avukat, Jay'in, Marshall'ın ve Taney'in varisini tebrik etmeye şahsen gelmenin gerekli olduğunu düşünüyordu.

Ülkenin kuruluşundan beri –on altı başkanın aksine– yalnızca beş tane Başyargıç olmuştu. Hükümetin birbirine eşit üç organı içinde –yürütme, yasama, yargı– bir tek, zirvesinde Yüksek Mahkeme'nin bulunduğu yargı, yaşam boyu hizmet hakkı sunuyordu; ve bir tek, Yüksek Mahkeme, esrarengiz biçimde esnek olan Anayasa'nın anlamını belirleyebiliyordu. Cumhuriyetteki en yüksek gücün bu olduğunu düşündü Chase. Yine de...

Cumartesi sabahı, New York City'deki bir arkadaşından bir telgraf aldı Sprague. İnzibat Amiri General John A. Dix'in emriyle, "düşmana yardım ve destek sağlama" suçundan, Byron Sprague ve William H. Reynolds'ı tutuklamıştı. İki adam New York City'de, aynı otelde kalıyordu. Şimdiyse, Lafayette Kalesi'nde, Prescott'la birlikteydiler.

Yarım saat sonra gelen ikinci bir telgraf, Harris Hoyt'un tutuklandığını bildirdi. Bir senatör tutuklanabilir miydi? Sprague için, son derece acı veren bir ilgi kaynağı olan, anayasal bir sorundu bu. Sprague, mektuplara ve telgraflara cevap vermekte olan kayınpederine konudan sıradan bir edayla bahsettiğinde, dalgınca, "Oh, as-

la! Cinayet işlemediğiniz müddetçe elbet" diye cevap verdi Chase. Bir mektubu havaya kaldırdı Chase. "Bay Whittier'dan bir el yazması! Nihayet! Nerede kalmıştım? Oh, cinayet diyordum; ya da vatana ihanet! Katie!" Kızına seslendi Chase.

Süratle, Sixth and E.'nin diğer ucundaki kendi çalışma odasına giderek, General Dix'e yollanacak tek bir telgraf için bir düzine farklı telgraf yazdı Sprague. Telgrafın nakaratı şuydu: Ben bir açıklama mektubu gönderene dek hiçbir şey yapmayın. Bundan sonra tutuklanacak kişinin Sprague olduğu aşikârdı.

Telgrafın çekildiği o öğleden sonra, masasına oturup, General Dix'e, konuyla tek ilişkisinin siyasi ve elbette ailevi olduğunu açıklayan bir mektup yazdı Sprague. İlk gönüllü askerin kendisi olduğu savaşın başlangıcından itibaren, pamuk işiyle hiçbir bağlantısı olmamıştı Sprague'nun. Şirket, kuzeni Byron'ın yönetimindeydi; Sprague'nun şu anda bu mektubu yazıyor olmasının sebebi de buydu. General Dix ve kendisi arasındaki bir görüşmenin, kuşkusuz karışık olan bu meseleyi aydınlatacağını hissediyordu Sprague. Kuzeninin hiçbir kanunu çiğnememiş olduğundan emindi. Byron'ın iş ortaklarına gelince; onlara kefil olamazdı. Söylemeye gerek yok; hadisenin siyasi sonuçları öyle bir vaziyetteydi ki, Başkan'ı ya da yeni Başyargıç'ı mahcup etmemek için, belirli bir ihtiyatla hareket etmeliydi herkes. Mektuba Harris Hoyt'a dair herhangi bir gönderme katmama konusunda dikkatli davrandı Sprague.

Saat beşte mektup tamamlanmıştı. Mektubu ertesi sabah trenle New York'a götürmesi için çoktan bir arkadaşını ayarlamıştı Sprague. Kendisi için tehlike arz eden tek varlık olan Hoyt'a iletilmek için sözlü talimatlar da vermişti arkadaşına. Sprague'nun meseleyle ilgisinin, Birlik'e fayda sağlama gayesinden ileri gitmediğini söylediği takdirde, serbest bırakılırdı Hoyt. Bunun nasıl olacağını söylemedi Sprague. Bunun nasıl olacağını bilmiyordu çünkü. Ama Hoyt bildiklerini anlatmamalıydı; en azından Pazartesi gününü geçirmeden. Öncelikle, Chase yeminini edip, makamına oturmalıydı.

Her iki elinde katlanmış gazetelerle, çalışma odasına girdi Kate. "Ne yaptın sen? Bu gazeteler... hepsinin manşetinde adın var."

"Hiçbir şey yapmadım. Karışık bir durum. Byron tutuklandı. Reynolds da tutuklandı. Prescott da. Yasadışı yollarla Teksas'tan pamuk getirmekle ilgili bir saçmalık. Bilmiyorum." Mektubu mühürlerdi Sprague; elleri titriyordu.

Titreyen elleri gördü Kate. "Biliyorsun."

"Bilmiyorum. Öğreneceğim ama. Bir açıklama istediğimi belirten bir mektup yazdım General Dix'e."

Providence Press'te yazılı olanlardan bir bölüm okumaya koyuldu Kate. " '...seçkin vatandaşlarımızın, isyancılarla kaçak mal alışverişine karıştığı doğrultusundaki söylentilerle dolu sokaklarımız.' Vatan hainliği bu."

"Bunu yapan ben değilim. Olamam. *Providence Press*'in başında ben varım."

"*New York Times*'ın da mı başındasın? Bak o ne diyor..."

"Gazetelere ne zamandan beri bu kadar inanıyorsun? Baban hakkında neler yazdıklarına baksana..."

"Byron hapiste. Kuzenin. İşi yürütmesi, *senin* işini yürütmesi için seçtiğin kişi. Ah, bu işin içindesin sen."

Sprague ayağa kalktı. "Ben bu işin içindeysem, siz de öylesiniz, Bayan Sprague."

"Bu ne demek oluyor?" Öfkeden kıpkırmızı kesilmişti şimdi Kate'in yüzü.

Sprague buz gibiydi. "Benim karımsın demek oluyor yalnızca. İyi günde ve kötü günde. Bu kötü bir gün. Evet, Teksas'tan pamuk alıyordum. İmalathanelerimi nasıl işletiyorum sanıyorsun? Baban bana izin belgesi vermeyecekti. Bu yüzden, babanın dostu ve onun atamış olduğu Bay Hiram Barney'yin yardımıyla, New York Gümrüğü üzerinden, yasadışı getirtiyorum pamuğu."

"Sen..." Sanki çok büyük bir fiziksel efor sarf ediyormuşçasına, güçlükle nefes alıyordu Kate. "Sen bir vatan hainisin!"

"Yasal adı bu. Ama becerebilirsem, asılmayacağım."

Sanki Sprague ansızın kocası, hatta bir tanıdığı olarak var olmaktan çıkmış gibi bakıyordu ona Kate. Sonra, kasıtlı olarak, "Ama asılmayı hak ediyorsun" dedi.

"Bundan hoşlanmadım, Kate." Zarfın üzerine adını yazarak, mektubu damgalamış oldu Sprague. "Nankör bir tavır bu. Senin için çok şey yaptım. Baban için..."

"Kendin için!"

"Neden yapmayayım ki? Siz ikiniz kadar bencil olamaz mıyım ben de? Benim paramla, biriyle daima gizli işbirliği yapan sizler kadar!"

"Paraymış!" En büyük lanetmişçesine, Sprague'ya fırlatmıştı bu sözcüğü Kate. "Lanet olsun parana!"

Sixth and E.'nin diğer ucundaki salondan, kızının dudaklarından dökülen, insanı şaşkına çeviren tabiri duydu Chase. Çok şükür, buna kulak misafiri olabilecek mesafede ondan başka kimse yoktu. Gelecek Pazartesi okuması için kürsüye çağrılacağı yemini tekrarlayarak, yalnız başına oturuyordu Chase.

Daha fazlasını duymak istemese de, daha fazlasını duymaya engel *olamayan* Chase, hızla damadının çalışma odasına doğru ilerledi.

"Büyük miktarlarda harcadığın bir şeye lanet okumak için biraz geç kaldın. Başkan Chase kampanyasının masraflarını ben karşıladım. Her ikinizi de ben geçindiriyorum. Her şeyi ben ödüyorum. Para ödediğim zamanlarda, belli bir karşılık beklerim. Buna ticaret denir."

"Seni korumamızı istiyorsun bizden; bu mu mesele? Başyargıç'ın seni korumasını istiyorsun..."

"Daha Başyargıç olmadı baban ve bu haber Pazartesi gününden önce yayılırsa, asla da olamayacak..."

Kimsenin dikkatini çekmeden, çalışma odasının kapısında dikildi Chase. Bu sefer ne hakkında tartışıyorlardı, Tanrı aşkına? Geçen yaz, Narragansett Pier'daki "patlamadan" dahi daha kötü geliyordu şu an sesleri. Ve *hangi* haberin yayılmasıyla *ne* alakası olmuştu Sprague'nun?

Sprague kadar önemsiz birinin *onların* düşüşüne yol açabilecek oluşuna inanamayarak, "Bizi mahvettin" dedi Kate.

"Belki. Belki de etmedim." Baş-kâhyayı çağırmak için zile bastı Sprague.

Çalışma odasına girmek için fırsat kollayan Chase, içeri girdi. Tatlılıkla, "Öfkeli sözcükler işittiğimi sandım" dedi. "Hem de böylesine mutlu bir zamanda."

"Hiçbir şey yok, baba." Alışkanlığın etkisiyle, Kate'in elindeki gazetelere kaydı Chase'in gözü. Üzerlerine hangi yeni korkunçlukları fırlatmaya karar vermişti ki basın? Ama Kate, kocasının çalışma odasını ziyaret edişinin tek sebebi buymuş gibi, şömineye fırlattı gazeteleri.

Kâhya odada belirdi. Ona mektubu verdi Sprague ve nereye götürmesi gerektiğini söyledi. Sonra bir su bardağı dolusu konyak koydu kendine. Chase'e, "Paradan bahsediyorduk" dedi Sprague. "Sıkıcı bir konu." Bardaktaki konyağı nefes almaksızın bitirdi Sprague.

"Biliyorum. Biliyorum." Birdenbire huzursuzlanmıştı Chase. Ters giden bir şey vardı. Ters giden çok ciddi bir şey vardı. İzin istedi ve ardından Kate'in gelmesini bekleyerek, kendi çalışma odasına çekildi. Fakat Kate ortalarda görünmeyince, onu yanına çağırtmak zorunda kaldı Chase. Kate'in ateşe atmadan önce elinde tutmakta olduğu gazetelerden biri olan *New York Times*'ı dikkatlice gözden geçirdi sonra; derken, Providence'tan gelen son haberi okudu. Sprague'nun böylesine beceriksiz davranmış olması, Chase'i şok etmekten ziyade hayrete düşürdü. Paylaştıkları bu tehlikeli ormanda ilk kural, izini belli etmemekti.

İlkbahardan beri, bir iyileşip bir hastalanıyordu Kate. Kilo kaybetmişti, solmuştu; veremden çok bir çeşit astımın belirtisi olacak şekilde öksürüyordu. Fakat, Salı gününden beri, ışık saçan eski haline geri dönmüştü. Şimdi ise kötüye gidiyordu. "Ne oldu, baba?"

"Sen bana söyle, Katie." Masasının üzerindeki gazeteyi Kate'e doğru itti Chase. "Ne olduğunu buldum, sanırım."

Babasını onaylarcasına başını salladı Kate. "Keşke yapmasaydın; özellikle de şimdi."

"Bulduğuma memnunum; özellikle de şimdi. Suçlu olduğunu söylüyor mu Sprague?"

"Yaptığını tanımlamak için kullandığı terim, 'düşmana yardım ve destek sağlamak.'"

Yavaş yavaş bir ağrı saplanmaya başlamıştı Chase'in başına. Peltek bir şekilde, "Vatan hainliği" dedi.

"Evet." Kate babasına hikâyeyi anlatırken, Chase'in başına saplanan ağrı, başını çatlatacakmışçasına yoğunlaşan bir ağrıya dönüştü. Kate anlatmayı bitirdiğinde, başı öylesine ağrıyordu ki Chase'in, güçbela konuşabildi. "Pazartesi günü, yemin etmeyeceğim."

"Etmek zorundasın!"

"Edemem. Blair tarafından, yok yere, ahlaksızlıkla suçlandım bile. Pamuk izni satmaktan, yok yere, suçlandım..."

"Kocama ne tek bir izin verdin ne de sattın..."

"Buna kim inanır? Benden ziyade Bay Lincoln'ün arkadaşı olsa da, görüyorum ki, yanılgıya düşerek, bağlı kaldım Gümrük'teki Hiram Barney'ye." Ayağa kalktı Chase. "Başkan'a gitmek zorundayım. Bu görevi reddetmek zorundayım."

"Hayır! Bu kadar yükseğe çıkabilmek için çok uğraştık."

"Bu kadar yükseğe mi? Çocuğum, damadımın vatan hainliğinden suçlandığı bir zamanda başyargıçlık makamına otururum, dosdoğru uçurumdan aşağı yuvarlanırız."

"Görev yeminini ettiğin zaman bundan haberin yoktu..."

"Ama haberim var. Her şey bitti, Kate."

"Hayır!" Bu sefer bir çığlığa dönüşmüştü Kate'in sesi. "Eğer şimdi geri çekilirsen, bir daha asla konuşmayacağım seninle! Bunda ciddiyim. Sen ve ben, tek kişiyiz. O hiçbir şey değil. Unut onu. Bırak asılsın. Bizimle hiçbir ilgisi yok onun. Hiç olmadı. En başından beri nefret ettim ondan..." Derken, kendisinin şaşkın, babasının dehşetli bakışları arasında istifrağ etti Kate. Kate içinden boşalan ani seli her iki eliyle de tutmaya çalışırken, birbirlerine bakakaldılar.

"Tanrım, Katie! Neyin var?"

Ne var ki, başladığı gibi aniden sona erdi Kate'in kusma nöbeti. Bir mendille yüzünü kuruladı. "Hayır, hasta değilim, baba. Ama üç aylık hamileyim. Sana söylemeliydim."

"Ah, Tanrım!" Tanrı'nın adını bu sefer boş yere ağzına almadığını umuyordu Chase. Üç ölümsüz ruh için yüksek sesle dua ediyordu daha ziyade. Derken, en nihayetinde, yemin ederek göreve başlamayı denemeye razı oldu Chase.

Sprague olayları kontrolü altına almış gibi görünüyordu. New York City'den "iyi haberler" beklediğini söyledi. Chase'e gelince; sinirsel bir çöküntü geçirmeye yakındı. Tüm yaşamını ahlaki ilkelerin hizmetinde geçirmişti. Şimdiyse, tüm dünyaya ve daha da beteri, kendine, damadının suçlarına dair hiçbir şey bilmiyormuş gibi davranmak zorundaydı. Çok şükür, adaletin gözü kör diye düşündü Chase. Terazinin bir kefesinde üç kişinin yaşamı; diğerinde şeref duruyordu.

Pazartesi günü öğle vakti, tam büyük bir kalabalığın toplanmış olduğu Capitol'e doğru yola çıkacaklarken, ortada hâlâ bir başsavcı olmadığı haberini yolladı Bay Forney; fakat yarın, makama yerleştirme kesinlikle gerçekleşecekti. Chase'in şu anda yapabileceği tek şey, "Providence, Rhode Island'dan gelen ilginç haberler" için, dikkatlice gazeteleri okumaktı.

Perşembe günü sabahı itibariyle, Sixth and E.'deki gerginlik neredeyse histeriye dönüşmüştü. Taney'in 1836 yılında görevi ele almasından bu yana ilk başyargıcın göreve geçişi için, beş kere, büyük bir kalabalık toplanmıştı Capitol'de ve beş kere, evlerine geri

yollanmıştı kalabalık. Bu olaydan başka hiçbir şeyden bahsetmiyordu insanlar. Şimdilik, diye düşündü Chase, Sprague'dan söz etmiyorlar. Her sabah duasından sonra, Başkan'a görevden çekildiğini bildiren bir mektup göndereceğine yemin ediyordu Chase. Her öğlen, Kate'le vakit geçirdikten sonra, unutuyordu yeminini. Önemi olan tek şey Kate'in mutluluğuydu ve tabii ki torununun. Ama, saat başı basının dehşetiyle yaşıyordu Chase ve hiç de ona has olmayan bir incelik sergilemekte olan Sprague'nun. Asla evin Chase'e ait olan kısmına geçmiyordu Sprague ve nadiren, kendi yaşadığı bölümde görülüyordu. Görünüşe göre, mümkün olan her türlü baskıyla, General Dix'e yükleniyordu Sprague.

Perşembe günü sabah saatlerinde, Başkan adına bir iş görmek için, şans eseri Stanton'ın ofisindeydi Hay. Önlerindeki işi uzun uzadıya ele aldı Hay; sonra da gitmeye yeltendi. Stanton, Hay'i durdurdu. "Oturun, Binbaşı. Sizinle... paylaşmak istediğim bir şey var."

Meraklanarak, Stanton'ın bir kaleyi andıran masasının yanına oturdu Hay. Sır küpü Mars'ın herhangi biriyle bir şey paylaşacağı fikri olağandışıydı. Bir dosyayı açtı Stanton ve dosyaya dikti sulu gözlerini. "Güney'le yasadışı pamuk ticareti yapmakla suçlanan dört kişiyi tutukladı General Dix. Bu kişilerden biri Byron Sprague."

Başını sallayarak Stanton'ı onayladı Hay; örtük gazete haberlerini o da okumuştu. "Byron Sprague'yla tanıştım. Brown'da okurken. Senatör Sprague'nun işini onun için Byron Sprague yürütüyor."

Düşünceli gözlerle Hay'e baktı Stanton. "General Dix'e de söylediğim gibi, hassas bir konu bu. Tutuklanan ilk komplocu, diğer üç kişinin yanı sıra Senatör Sprague'nun da söz konusu suçla bağlantısı olduğunu belirten bir itirafta bulundu. Şimdi ikinci bir komplocu, Pazartesi günü itibariyle, Senatör Sprague'nun bu meseleyle bilgisi dahilinde bir bağlantısı *olmadığını* söylüyor. Senatör Sprague'ya karşı suçlamada bulunulup bulunulmaması gerektiğini bilmek istiyor General Dix."

Şimdi hakikaten de çok sinirlenmişti Hay. Stanton kasti olarak, Başkan yerine onu bulaştırıyordu bu meseleye. Saatine baktı Hay. "Bir saat içinde, Bay Chase başyargıç oluyor."

"Evet" dedi Stanton ve bekledi.

"Tüm bunlar aleni bilgi olsaydı, Bay Chase'in başyargıç olamayacağı belli."

"Doğru" dedi Stanton ve bekledi.

"Fakat, göreve geldikten sonra damadı vatan hainliğiyle itham edilirse, belki de istifa etmek mecburiyetinde kalabilir –ya da böylesi bir zorunluluk hissedebilir– Bay Chase."

"Evet" dedi Stanton ve bekledi.

Vaktiyle Stanton'ın başyargıç olmayı hayal ettiğini bilen, Washington'daki birkaç kişiden biriydi Hay; hatta, ortak arkadaşlarını Tycoon'la konuşmaları için araya sokmaya kadar vardırmıştı işi. Ama Stanton'ın olduğu yerde kalmasını istemişti Lincoln; daha da önemlisi, Stanton'ın Savaş Bakanlığı'nda olmasını Grant istemişti. Kendisinin başyargıçlığa getirilme yönünde hiç şansı olmadığını anlar anlamaz, bu göreve Chase'in atanması için çok çalışmıştı Stanton ve gerçekten de, büyük çaba gerektirmişti bu iş. Şayet Tycoon'un bu dünyada herhangi birinden hoşlanmadığı söylenebilirse, Salmon P. Chase'di bu kişi. Aslında bir keresinde, derinden hislenerek, "Bu göreve Chase'i atamaktansa, şu sıçanların kemirdiği sandalyeyi mideye indirmeyi tercih ederim" demişti Lincoln. Ama radikallerin baskısına boyun eğmişti Tycoon ve Stanton'a.

Mümkün olduğunca süratli düşünerek, "Denge sağlamak için" dedi Hay, "Bay Chase'in yargıç kürsüsünde olmasına ihtiyacı var yönetimin. Göz önüne alınması gereken, köleliğin kaldırılmasına dair anayasal değişiklik var; ayrıca..." Konuşmayı kesti Hay ve bakışlarına doğrudan karşılık veren Stanton'a baktı.

Dikkatle, "Anladığım kadarıyla" dedi Hay, "acil sorunumuz şu: Birinci kişinin mi yoksa ikinci kişinin mi itirafına inanmaya karar vereceğiz." Stanton'ın Hay'i onaylayan baş sallayışı güçbela fark ediliyordu. "General Dix için belirgin bir seçim söz konusu olduğundan, bu soruna dair gerçeklere ulaşana dek, zannedersem, ikinci itirafa meyletmeli; doğruları açığa çıkarmak da biraz zaman alabilir. Bu esnada, bir savaşın ortasında, bir Birleşik Devletler senatörünü –*Cumhuriyetçi* bir senatörü– vatan hainliğiyle suçlamak" –kendi yüce dindarlığından hoşnuttu Hay– "...halkın çıkarları doğrultusunda olmaz; bilhassa da, bu suçlama Başyargıç'ın ve onu göreve atayan Başkan'ın şerefine de gölge düşürecekse."

Başını sallayarak Hay'i onayladı Stanton ve dosyayı kapattı. "Şu an bildiğimizden daha fazlasını öğrenene dek, Senatör Sprague'yu bu işin dışında tutması talimatını vereceğim General Dix'e. Bu olayı Başkan'a anlatacak mısınız?"

Stanton'ın hükümran tavrına denk bir tavırla cevap verdi Hay. "Ya siz?"

"Hayır. Buna gerek görmüyorum" dedi Stanton. "Onu kaygılandıracak yeteri kadar sorun var şu an başında."

"Öyleyse, ben de bir şey söylemeyeceğim ve tam olarak da, sizin ileri sürdüğünüz nedenden ötürü."

Önceleri Senato'nun toplanmakta olduğu ufak fakat zarif Yüksek Mahkeme salonuna güçlükle sıkışmayı başardı Hay. Kubbeli, balkonlu büyük salon, yalnız yerel seçkinlerle değil, Kongre'deki Jakoben grubun tümüyle de tıka basa dolmuştu. İşlerini, ince, mermer sütunlar arasındaki bir yarım dairede oturan seyircilerin karşı tarafındaki nişin içinde görüyordu Yüksek Mahkeme. Büyük bir heyecan içinde olan Charles Sumner'ın dikildiği mermer sütunların birinin yanı başına yerleşti Hay. "Mahkemenin tarihindeki en büyük gün bugün" dedi Sumner.

Bir yanında kız kardeşi Nettie, diğer yanında Sprague'yla, mor elbisesi içinde solgun ama şahane görünen Kate'i bulana dek gözleriyle etrafı tararken, çekimser bir edayla, "Büyük bir gün" dedi Hay. Sprague'nun solgun yüzü kızarmıştı. Cin miydi yoksa konyak mı bunun sebebi? Merak etti Hay. Yoksa, tören esnasında tutuklanma korkusu mu?

Konuşmacı kürsüsünde bir teşrifatçı belirdi ve alçak, kiliseye yaraşır bir ses tonuyla, "Birleşik Devletler Yüksek Mahkemesi'nin saygıdeğer yargıçları" dedi. Yan kapılardan biri açıldı ve kolu Chase'in kolundaki, kıdemli yargıç ortaya çıktı. Aralarında, Cameron'ı Savaş Bakanı yaparak, felaket getiren eyleminin sorumlusu olan, Lincoln'ün korkunç derece şişman eski dostu, Springfield'dan Yargıç Davis'in de bulunduğu, Yüksek Mahkeme'nin diğer sekiz yargıcı onları takip etti. Ancak Tycoon'un Davis'i affetmiş olduğunu düşündü Hay; yüksek mevkilere getirmişti onu.

Her bir yargıç, kendi sandalyesinin önüne geçip, sola ve sağa doğru eğilerek selam verdi. Sonra Chase, kıdemli yargıcın bulunduğu kürsünün ortasına doğru adım attı ve yargıcın ona uzattığı bir kağıdı titreyen eliyle aldı.

Chase, "'Ben, Salmon P. Chase, Birleşik Devletler Başyargıcı olarak, yetkilerimi en iyi şekilde kullanıp, Anayasa ve Birleşik Devletler kanunları doğrultusunda...' " diye yemini okumaya başladığında, dikkatle Chase'i izledi Hay.

Sprague'ya, Kate'e, Chase'e baktı sonra. İçinde bulundukları müşterek tehlikenin farkındaydı üçü de. Bunun hakikaten de cesaret olduğuna kanaat getirdi Hay; ya da toplu bir delilik nöbeti olmalıydı. Kimin arzusunun galip gelmiş olduğunu merak ediyordu Hay.

" '...zengine ve fakire eşit ve tam adalet'dağıtacağıma yemin ediyorum.'" Elindeki bir yaprak kağıdı kıdemli yargıca geri verdi Chase; sonra derin bir nefes aldı ve gözlerini göğe kaldırıp, "Bana yardımcı ol, Tanrım!" dedi.

Hay kendi kendine, *ve* Abraham Lincoln'e de yardımcı ol Tanrım, diyerek, Chase'in yakarışına bir ilave yaparken, yakınlarda bir yerde oturmakta olan Ben Wade, herkesin duyabileceği bir sesle, "Tanrım, kulunun huzur içinde buradan ayrılmasına izin ver şimdi... çünkü gözlerim selametini gördü artık" dedi.

Hay'in yanında duran Sumner'ın dudaklarından "Amin" kelimesi döküldü.

Kırk Bir

Tek bir uşağın eşlik ettiği Başkan, Hampton Roads'a demirlemiş, *River Queen* isimli buharlı gemiye çıktığında, hava kararmıştı. Seward ve Binbaşı Eckert, Başkan'ı karşılamak için öne çıktıklarında, gemi kaptanı, Başkan'a selam çaktı. Saatine bir göz atarak, "Çabuk geldiniz, sir" dedi Eckert.

"Yola erken çıktık" dedi Lincoln. "Tam bir gizlilik içinde ayrıldık şehirden; muhtemelen, New York *Herald* dışında hiç kimsenin burada olduğumu bilmediği anlamına da geliyor bu."

"Umut edelim ki, bilmiyor olsunlar" dedi Seward. "İçeri ya da bir gemide iç kısımlara her ne demek gerekiyorsa, oraya buyurun."

Geminin alçak tavanlı salonu genişti ve rahat bir tasarımla tamamlanmıştı. Seward bir önceki gün varmıştı gemiye ve ev sahibi olarak ikramda bulundu. Başkan kahve rica etti ve güverteye vidalanmış bir koltuğa kuruldu. Geminin yuvarlak pencerelerinden Monroe Kalesi'nin parlak ışıkları görünüyordu.

Başkan ve Başbakan koltuklarında yayılmışken, taburesinde dimdik oturuyordu Binbaşı Eckert. Yönetimle şu anda *Mary Martin* isimli, yakınlardaki bir buharlı gemide bulunan üç Güneyli hükümet temsilcisi arasında haberci görevini görmüştü Eckert. "Yarın önerdiğiniz herhangi bir saatte, burada, bize katılacaklar" dedi Eckert.

"Ne kadar çabuk olursa, o kadar iyi. Öyleyse, kahvaltıdan sonra ilk iş diyelim. Şimdi" dedi ve Seward'a döndü Lincoln, "yalnızca, General Grant'ın arzusu üzerine buradayım. Bu arkadaşlar önkoşullarımızı kabul etmeyeceklerinden, birbirimize söyleyecek fazla şeyimiz olacağını sanmıyorum. Ama Grant niyetlerinin iyi olduğunu söylüyor; her ne demekse bu."

"General Grant'a, hükümet temsilcileriyle yapılacak başlangıç müzakerelerine kendisinin *katılmayacak* olduğunu söyledim" dedi Eckert. "Bay Stanton'ın bana verdiği talimatlar bunlardı. Dikkatini, şayet ben bir gaf yaparsam, buna kimsenin aldırmayacağına fakat *onun* bir hata yapması halinde tepkilerin korkunç olacağına çektiğimde bile, General'in bana olan kızgınlığının azalmadığını sanıyorum."

Dudaklarında bir tebessümle, "Zannedersem" dedi Lincoln, "size hâlâ çok kızgındır General?"

"Evet, sir." Eckert da gülümsedi. "Çok şükür, savaş sona erince işime geri dönüyorum; General Grant'ın elinin erişemeyeceği bir mesafede olacağım."

Kral Lear'inki kadar vahşi saçları arasında dolaştırdı elini Seward. "Öyle görünüyor ki" dedi, "bu adamlara bir noktaya kadar özgürce hareket etme hakkı veriyor Jefferson Davis; lakin, o belli noktanın ne olduğundan emin değilim."

"Birlik kanunlarını ve köleliğin kaldırılmasını kabul etmek zorundalar." Kendi mantığı doğrultusunda, son derece isabetliydi Lincoln. "Eğer bunu yaparlarsa, savaş biter ve ben de köle sahiplerinin zararlarını telafi etmeye çalışırım."

"İhtiyar Bay Blair, razı olacaklarını düşünüyor" dedi Seward. "Ama ben aynı fikirde değilim."

Hayır dercesine başını salladı Lincoln. "İhtiyar Beyefendi, Richmond'a doğru, saflar arasında bir ileri bir geri at süren bir delikanlı gibi. Tıpkı bir delikanlı gibi, çok da hayal kuruyor. Bu üç beyefendiye dair sizin izlenimleriniz nelerdir, Vali?"

"Kölelik konusunda bize rıza göstereceklerini sanmam. Ama zararların telafisi, muhakkak ki, baştan çıkarıcı bir öneri. Ayrıca, mali olarak neredeyse batmış durumdalar ve ellerinde savaşacak erkek de kalmadı. Sonun yakın olduğunu söyleyebilirim. Ama..."

"Ama, prensipleri olarak benimsedikleri görüşlerden taviz vermeyecekler" dedi Eckert. "Onlarla uzun uzadıya konuştum."

"*O* tuhaf bir küçük adam, öyle değil mi?" Bay Seward'ın elinden bir kupa kahve aldı Lincoln. "Kongre'de olduğum zamanlarda, Temsilciler Meclisi'nde büyük bir simaydı Alexander Stephens. Zekâ olarak büyük demek istiyorum. Bedenen, büyük bir oyuncak bebek boyutlarındadır yoksa..."

Tasvip etmeyen bir edayla, "Çok zeki biri Bay Stephens" dedi Eckert.

"Korkarım" dedi Seward, "İhtiyar Beyefendi isyancılara yanlış yansıtıyordu bizi."

"Meksika planı mı?"

Başını sallayarak onayladı Seward. "Öyle görünüyor ama, ne yazık ki, sizin politikanız *değil* bu tasarı."

İç geçirdi Lincoln. "Ayrı tellerden çalıyor olacağız. Özellikle de, savaşımızın yegâne maksadı, tek bir ülke olduğumuzu kanıtlamakken, Bay Davis'in bizlerin savaşta olan iki ülke olduğumuz mitinde ısrar ederlerse."

Ertesi sabah, eski bir Birleşik Devletler Yüksek Mahkemesi Yargıcı olan John A. Campbell ve eski bir Birleşik Devletler Senatörü olan R. M. T. Hunter'ın eşlik ettiği Amerika Konfedere Devletleri Başkan Yardımcısı, Georgia'lı Alexander H. Stephens, Lincoln ve Seward'ın onları bekliyor oldukları salona girdi. Soğuktan gözleri parlayan ve yanakları kızarmış olan Stephens, açmaya koyulduğu metrelerce işlenmemiş, yün kumaşla sarıp sarmalanmıştı. Nihayet, kozasından çıkıp, uzatılmış eliyle Lincoln'ün yanına geçtiğinde, Başkan, "Bu kadar kabuğun içinde hiç böylesi ufak çekirdek mi olurmuş?" dedi.

El sıkışırlarken bir kahkaha attı Stephens. "Hep aynı Bay Lincoln olduğunuzu gördüğüme sevindim, Bay Lincoln. Tüm bu ihtişamın içinde daha da uzamış olabileceğinizden endişeleniyordum."

"Muhteşem denebilecek bir şey varsa, o da başımdaki belalardır."

"Öyleyse" dedi Stephens, "paylaşacak bir şeyimiz var demektir."

Sohbeti konuya odaklı tutmak için elinden geleni yaptı Seward. Ama Lincoln söz konusu olduğunda hep olduğu gibi, anlatacak hikâyeler ve ilk başta manasız gibi görünse de, Seward'ın son derece anlamlı kaçamaklar ve nazik uzak duruşlar olduğunu şimdi anladığı, konuyu dağıtan birtakım şeyler oldu.

Uyumsuzluk yaratan ilk ifade, köleliğin kaldırılmasıyla ilgiliydi. İlk başta olağanüstü anlayışlıydı Lincoln; kendini Stephens'ın yerine koyup, eğer o da Stephens gibi Georgia'lı bir siyasetçi olsa, ne yapacağı üzerine varsayımlar da bile bulunmuştu. İki ırk böylesine değişmiş koşullar altında, beraber yaşamanın bir yolunu bulabilmek için yeterli zamana sahip olsun diye, aşamalı bir azat etme süreci –örneğin, beş yıl içinde– öne süreceği tahmininde bulundu Lincoln.

"Fakat, Georgia'lı yurttaşlarım, kölelerini tutmayı tercih ederler belki de." Ufacık ellerini kahve dolu bir kupayla ısıttı Stephens.

"Bu mümkün değil" dedi Lincoln.

"Ama, şayet sizi doğru anladıysam, *bizim* kölelerimizi *askeri bir gereklilik* doğrultusunda azat ettiniz; prensip olarak köleliğin kaldırılmasını desteklediğiniz için değil."

Başını sallayarak Stephens'ı onayladı Lincoln. "Bu doğru."

"Öyleyse, eğer barış yaparsak, böylesi askeri bir gereklilik kalmaz ortada ve biz de eskiden olduğumuz gibi oluruz, öyle değil mi?"

Araya Seward girdi. "Onaylandığı takdirde, Anayasa'ya eklenecek On Üçüncü Madde bunların hepsini değiştirecek."

"On Üçüncü Madde" diye sordu Campbell, "nedir? Ben Yüksek Mahkeme'deyken yalnızca on iki madde vardı."

"Birleşik Devletler'in tümünde köleliğin kaldırılması yönündeki değişikliği 31 Ocak'ta, yani üç gün önce kabul etti Kongre" diye cevap verdi Seward. "Doğal olarak, eyaletlerin üçte ikisi bu yeni maddeyi onaylamak zorunda. O zamana dek Birlik'in içinde olursanız, 'hayır' oyu kullanma şansınız olacak. Şayet böyle olmazsa..."

"Bu her şeyi değiştiriyor" dedi Stephens. Elindeki kupayı masaya bıraktı. "Bay Blair, kıta çapında bir alternatif olduğuna inanmamızı sağladı."

Başını hayır anlamında salladı Lincoln. "Bu, Bay Blair'in çözümü. Benim değil. Günün birinde, Meksika'daki Fransızlarla savaşa girme mecburiyetinde kalmamız olası; fakat bu olmadan önce, Birlik'i yeniden bir bütün haline getirmeliyiz."

"Öyle görünüyor ki" dedi Stephens endişeyle, "bütünlüğün bedeli tarafımızdan ödenmek zorunda."

"Hayır, tam olarak doğru sayılmaz bu. Köle sahiplerinin zararlarını telafi etmek için dört yüz milyon dolar toplayabileceğimi düşünüyorum. Bunun için, isimleri sizi hayrete düşürecek kişilerden gelecek, kayda değer, *gayri resmi* desteğe sahibim."

"Şayet bu gerçekleşirse" dedi Hunter, "eğer kölelerin bedelleri ödenir ve azat edilirlerse, nasıl yaşarlar? Her zaman bir efendiyle yaşamaya alıştılar. Yalnızca baskı altındayken çalışmaya alışkınlar. Şimdi bu yönetim biçimini kaldırıyorsunuz; bundan sonra hiçbir iş yapılmaz. Hiçbir şey yetiştirilmez ve hem siyahlar hem de beyazlar açlıktan ölür."

"Köleci bir toplumda yaşamanın nasıl bir şey olduğunu siz benden daha iyi biliyorsunuz. Ama getirdiğiniz yorum, Illinois'den tanıdığım bir çiftçiyi hatırlattı bana..."

Hikâyenin konuyla ilgili olmasını umdu Seward. Görüşmelerin en can alıcı noktasındaydılar şimdi ve biraz umutlanmıştı.

Kendine büyük bir domuz sürüsü alıp, sonra da onları nasıl besleyeceğini merak edip duran, efsanevi bir Bay Case'den bahsediyordu şimdi Lincoln. Sonunda, kocaman bir patates tarlası yaratma fikri gelmişti Bay Case'in aklına; böylece, domuzlar yeterince büyüdüklerinde, tüm sürüyü tarlaya salıp, hem domuzları besleme hem de patatesleri toplama işinden kurtulacaktı. Fakat sonra, bir

komşusu ortaya çıkıp, kırağının Illinois'ye erken düştüğünü ve kesim zamanın kışa kadar uzayacağını, toprağın uzunca bir süre otuz santim buzla kaplı olacağını hatırlattı Bay Case'e. Bu durumda, patateslerine nasıl ulaşacaktı Bay Case'in domuzları? Bu görüş Bay Case'i şaşırttı. Fakat nihayet, kekeleyerek, "Şey, burunları için kötü olabilir bu; ama zannedersem, buzu delmeye çalışıp, patatesleri aramak ya da ölmek tercihiyle karşı karşıya kalacaklar!" Yüksek sesle güldü Lincoln ve neşesinde yalnız sayılırdı.

Hikâyenin, bilhassa tatsız ve hatta sert olduğunu düşündü Seward. Silahının tutukluk yaptığının farkına varan Lincoln, "Demek istediğim, işlerin düşündüğünüz kadar güç olduğu ortaya çıksa bile, hem beyazların hem de siyahların yaşamlarını ne denli iyi idame ettirdiklerine şaşıracağınızı düşünüyorum" dediği sırada, konuyu değiştirmeye hazırlanıyordu Seward.

Dört saat boyunca konuştular ve hiçbir sonuca varamadılar. Bir noktada, Birlik'e bağlılık yemini etmeyi tercih eden herhangi bir kimsenin ya da herkesin bunu yapmasına seve seve izin verilecekken, diğerlerini isyana kışkırtmaktan dolayı ceza almayı hak ediyor olabilecek belirli bireylerin bulunduğu görüşünü savundu Lincoln.

Hunter, bu görüşe hitaben söz aldı. "Bay Başkan" diye söze girdi. Güneylilerin Lincoln'e ilk defa unvanıyla hitap etmiş oldukları Seward'ın dikkatinden kaçmamıştı. Lincoln, Davis'ten başkan olarak bahsetmek şöyle dursun, Stephens'tan da asla Başkan Yardımcısı diye söz etmediğinden, bu imtina hassasiyetine aynı şekilde karşılık vermeye dikkat etmişti hükümet temsilcileri. "Eğer sizi doğru anlıyorsak, Konfederasyon'dan yana olan bizlerin vatana ihanet suçu işlemiş olduğumuzu, başı olduğunuz hükümetin nezdinde vatan hainleri sayıldığımızı, haklarımızı kaybettiğimizi ve artık meseleyi celladın çözeceğini düşünüyorsunuz. Söylemekte olduğunuz asıl şey bu, değil mi?"

Herhangi bir vurgu yapmadan, "Evet" dedi Lincoln. "Bu büyük sorun hakkında en başından beri söylemekte olduğum bu."

Gözlerini güverteye dikti Stephens. Uzun bir süre kimse konuşmadı. Söyleyebileceği, çıkmazı açacak bir şey düşünmeye çalıştı Seward; ama bulamadı.

Nihayet, konuyu hafife almak için gayret sarf ederek, şöyle bir gözlem yaptı Hunter, "Öyleyse, siz başkan olduğunuz sürece –davranışlarımıza dikkat ettiğimiz müddetçe– asılma tehlikesiyle karşı karşıya değiliz."

Yavaşça, "Tüm bu meseleden çıkmamızı sağlayacak kolay bir yol olsaydı... olmuş olsaydı" dedi Lincoln, "uzun zaman önce girmiş olurdum bu yola."

"Meksika çözümünün" dedi Stephens, "bunu sağlayabileceğini ummuştuk."

"Size olan saygımdan ötürü" dedi Lincoln, "bunu yeniden gözden geçireceğim. Ama fikrimi değiştireceğimi zannetmiyorum."

Müzakere sona ermişti. Şu anda servis edilmekte olan şampanyanın getirilmesini söylemişti Seward. "En azından" dedi Seward, "eyaletlerin yeniden birleşmesini değilse bile, açık denizlerde bizim yeniden bir araya gelişimizi kutlayacağız."

Lincoln ve Stephens eski günlerin dedikodusunu yaparken, Yüksek Mahkeme'nin eski yargıçlarından Bay Campbell, "Başyargıçlık için Bay Chase'den daha kötü bir tercih düşünemiyorum" dedi Seward'a.

Bu çok hoşuna giden Seward, "Monty Blair gibi konuştunuz" dedi.

"Ah, siyasi gerekçelerle karşı çıkmıyorum buna. Elbette, Bay Chase'in orada olmasına karşıyım. Fakat daha önemlisi, Chase hukuk hakkında tek bir şey dahi bilmez."

"Ah, geri kalanımızın yapmış olduğu gibi, o da öğrenecektir."

Konfederasyon üyesi olsun ya da olmasın, kendi Washington'ını iyi bilen Campbell, "Öğrenmeyecek" dedi. "Başkanlığa aday olmakla öyle meşgul olacak ki. O eski sahtekârı tanırım ben."

"Şahsen –ve aramızda kalsın– haklı olduğunuzu düşünüyorum" dedi Seward. Sonra da haylaz bir edayla, "Ne düşündüğünüzü neden Başkan'a söylemiyorsunuz?"

"Artık çok geç. Ayrıca, vatan hainliğinden asılacağım, bari majestelerine ihanetten de asılmayayım."

Güneylilerle güvertede vedalaştı Lincoln. Batıdan soğuk bir rüzgâr esiyordu ve günün ortasında kapkaraydı gökyüzü. Altlarındaki dalgalı denizde, hükümet temsilcilerini gemilerine geri götürmek için bir tekne bekliyordu. "Ee, Stephens..." dedi Lincoln, ufak tefek adamın gözlerine bakabilmek için eğilerek; Başkan'ın, Tom Thumb'la buluştuğu zaman da aynı hareketi yapmış olduğu geçti Seward'ın aklından. "...ülkemiz için yapabileceğimiz hiçbir şey olmadığına göre, sizin için, kişisel olarak yapabileceğim bir şey var mı?"

"Hayır." Stephens duraksadı; sonra, "Aslında, Johnson's Island'da hapis tutulan yeğenime kavuşmaya itirazım olmazdı."

"Yeğeninize kavuşacaksınız." Oğlanın ismini defterine yazdı Lincoln. Veda sözcükleri söylendi. Hükümet temsilcileri tekneye bindiler. Güneyliler kayıkla karşı taraftaki *Mary Martin*'e taşınırken, Lincoln ve Seward onları izledi.

"Öyle görünüyor ki, Vali, sonuna dek bu işin içindeyiz artık."

Başını sallayarak Lincoln'ü onayladı Seward. "Gerçekten ümidim yoktu. Olan onca şeyden sonra... vazgeçemezler."

Gemilerinin güvertesinde parmaklıklara dayanıyordu şimdi hükümet temsilcileri. *River Queen*'den yola çıkan sandal, *Mary Martin*'in yanındaydı hâlâ ve zenci bir kürekçi, geminin tayfalarından birine bir kasa şampanya uzatıyordu. Seward, lostromoya döndü: "Borazanınızı kullanabilir miyim, sir?"

Borazanı Seward'a uzattı lostromo. Borazanı ağzına dayayıp, "Size bir hediye gönderdik!" diye bağırdı Seward.

Hükümet temsilcileri gülümsediler ve teşekkür etmek için el salladılar. "Şampanya sizde kalsın" diyerek buz gibi denizin üzerinden gürledi Seward, "ama zenciyi geri verin!"

Bir zamanlar arkadaşı olan Alexander Stephens'a son kez el sallayıp veda ederken, "Bu yaptığınız neredeyse yolculuğuma değdi" dedi Lincoln. İçeri girmek için dönerken, artık sürekli soğuk olan parmaklarını kavuşturup, içlerine üfledi Lincoln. Sonra da, "Sona yaklaştılar" dedi.

"Benim izlenimim de bu yönde. Daha ne kadar sürer sizce?"

"Yüz gün" dedi Lincoln. "Doğal olarak, kaybedilecek yaşamların sayısını tahmin etmeye cesaret edemiyorum."

Üç gün sonra, köle sahiplerinin zararlarını telafi etmek için hazırladığı tasarıyı Kabine'ye sundu Lincoln. Kabine üyelerinin hepsi Başkan'a karşı çıktı. Onlarla tartışmaya başladı Lincoln; sonra vazgeçti. Tycoon'un ciddi olup olmadığını merak ediyordu Hay. Türlü savaş hilesi ve savuşturma manevraları gerektiren, karmaşık bir oyun oynuyormuş gibi göründüğü zamanlar oluyordu Lincoln'ün. Devlet belgelerini çoğunlukla karınca duvası gibi yazardı Lincoln. İlk olarak, kolayca karman çorman olmayan, normal kağıt yerine, kartondan karelere cümleler karalardı; önemli bir söylev hazırladığı süreçteyse, pek çok kartonu karman çorman ederdi; özellikle de, ikinci Yemin Töreni için şu anda yazmakta olduğu nutku kağıda dökerken. Lincoln, nihayet, bir taslak hazırladığında, karton parçalarını, nihai düzenleri olmasını umut ettiği sırasıyla, bir yazıcıya götürürdü Hay; yazıcı ise, Lincoln ayrıntılı dü-

zeltme sürecine yeniden, en baştan başlayabilsin diye, sözcükler ve fikirler labirentini daktiloyla kağıda geçirirdi.

Ancient'ın daha önce hiçbir konuşmasıyla şimdiki konuşma kadar ilgili olduğunu görmemişti Hay. Savaşın haklılığını kanıtlamak istiyordu; savaş sona erdiğinde Birlik'i nasıl yeniden kuracağını da, fazla ayrıntıya girmeden, açıklamak istiyordu Lincoln. İlk yazıcının çıkardığı kopya üzerinde işaretlemelere başladığında, "Bu şey dayansa iyi olur" dedi Hay'e. "Siyasi vasiyetim olacak bu yazı."

Yemin Töreni'nin yapılacağı 4 Mart günü, Bayan Surratt'ın pansiyonunda hâkim olan görüş de buydu. Annie salonun bir köşesinde genç bir kıza piyano çalmayı öğretirken, John Surratt ve David salonun diğer köşesinde oturmuş, alçak sesle planlardaki son değişiklikleri tartışıyordu. Kış mevsimi boyunca, aşağı yukarı sadık kişilerden oluşan, çoğunluğu Güneyli, çoğunluğu genç, bir grup erkek toparlamıştı Booth. En yaşlıları Ned Spangler ile en gençleri Lewis Payne, Mosby'nin birer akıncısı olarak görev almıştı. Booth'la ilk olarak, aktöre derinden bağlanmış olduğu 1861 yılında, Richmond'da tanışmıştı Payne. Dört yıl sonra, şans eseri, Baltimore sokaklarında görmüştü Booth yarı aç Payne'i. Gettysburg'de yaralanmıştı Payne ve Booth onu teşkilatın içine sürükleyene dek, ettiği yemine sadık kalmanın dışında, doğru dürüst bir yaşamı olmamıştı. Bu kişilere ilaveten, her biri Baltimore'dan olan, iki eski Konfederasyon askeri de vardı grupta; bu askerlerden biri Booth'la aynı okulda okumuştu. Son olarak da, Potomoc River'ın bir ucundan diğerine kaçakçılık yapmakta uzmanlaşmış, Alman asıllı bir denizci, George Atzerodt bulunuyordu aralarında.

David'in tahmin ettiği gibi, Booth'tan hoşlanmaya başlamıştı John Surratt. Konfederasyon'a olan tutkularında, muhakkak ki, tek yürekti Booth ve John. Kış boyunca, onların arasındaki yakınlığı biraz kıskanmaya dahi başlamıştı David. O bir işe koşulurken, diğer ikisi sık sık, National Hotel'in üst katlarına doğru gözden kayboluyordu. Gerçi, David ne zaman hoşnutsuz hissetmeye başlasa, ya onun çok hoşuna gidecek bir şey söyler ya da bir şey yapardı Wilkes ve David'e hiç sahip olmadığı, mükemmel ağabeyi olduğunu hatırlatırdı; David şimdi yine yedi kız kardeşiyle birlikte evde yaşıyor olduğundan, gerekli bir hatırlatmaydı bu; âşık olan kız kardeşleri bile, bir şekilde, geçici de olsa ilişkilerinden kopup, eve

geri dönmüşlerdi; durmaksızın ağlayıp, yemek pişiriyor ve kızlarını azarlayıp, dua ediyordu Bayan Herold.

Başkan'ın 18 Ocak günü, duruma yaraşırcasına, devrimci bir figür olan *Jack Cade*'i oynayacak Edwin Forrest'ı izlemek üzere Ford's Theater'da olacağı anons edildiğinde, Booth harakete geçmişti. Tiyatronun arkasına iki at bağlanmıştı. Atzerodt'un teknesi nehir kıyısındaydı. İki Baltimore'lu ve Booth, Başkan'ın locasında hazır bulunurken, Lewis, Payne ve David sahne arkasındaydı. Booth'un vereceği bir sinyalle, yardımsever bir aktör, tiyatrodaki tüm gaz lambalarını söndürecekti. Başkan ondan sonra yakalanacak, bağlanacak ve güçlü kuvvetli Payne'in onu alıp arka tarafta bekleyen atların yanına götüreceği sahneye indirilecekti. İki gün boyunca dikkatle provası yapılmıştı planın. Fakat sonra, 18 Ocak gecesi, Başkan tiyatroya gitmemişti.

Teşkilat içinde epey bir yakınma oldu ve Şubat ayı boyunca genellikle Washington'dan uzakta olmayı uygun gördü Booth. Ama Baltimore'lu iki genç ve Payne, Booth'un parasıyla geçinerek, hâlâ şehirdeydi; Adams Express'ten talep ettiği izin geri çevrilen John Surratt ise işinden izinsiz ayrılmıştı. David, Ford's Theatre'da Spangler'a yardım etmeyi sürdürüyordu.

Konfederasyon, Grant'ın Richmond'ın kuzeyinde uyguladığı ezici baskı ve Sherman'ın güneyden yönelttiği ateş hattı altında parçalanırken, şimdi her zamankinden de ateşli bir halde, yeniden ortaya çıkmıştı Booth. "Korkarım, çok geç kalındı" dedi John Surratt.

Booth'un görkemli tabirlerini kullanmayı âdet edinmiş David, "Öyleyse, trajik ülkemiz için yapabileceğimiz son şey olacaktır bu" dedi.

"Onu neden, korunan biri şöyle dursun, herhangi birini bile bir locadan sahneye, oradan da sahne arkasına götürmenin yeterince zor olduğu tiyatroda yakalamakta ısrar ettiğini bilmiyorum Booth'un." Booth'un teatrallığından David'in hoşlandığı kadar hoşlanmıyordu John. Bir Gece Süvarisi'ne yaraşacağı üzere, pratik, gizli adımlara meyilliydi John.

Konuya ilişkin tüm savları duymuş olan David, "Yanında Pinkerton'ın adamlarından yalnızca biri olacak" dedi. "Ve sonra, lambalar yeniden yakıldığında, neyin olup bittiğinden kimsenin haberi olmayacak."

"Ama biz de karanlıkta olacağız." Salonun diğer ucunda, genç öğrencisini eğlendirerek, "Dixie'yi" çalıyordu şimdi Annie. "Eski-

den Soldiers' Home'a gitmek için kullandığı Seventh Street Road sahip olduğumuz en büyük fırsattı."

"Ama geçen yaz boyunca, tüm o askerler onunla birlikteydiler. En büyük fırsatımızı geçen gün, hastanede yakalayacağımızı düşünmüştüm..."

"Lincoln'ün gitmediği hastanede" dedi John.

"Şey, yanlışlıkla neredeyse şu adamı –kimdi o?– alıyorduk faytona."

"Bay Chase'i.* Bizim için yanlış avdı" dedi John, kendi yaptığı basit şakaya kahkahalarla gülerek. "Dün gece tuhaf bir şey söyledi."

"Bay Chase mi?"

"Hayır. Bay Booth. Kongre'nin dağılışını izlemek için birlikte Capitol'e gitmiştik..."

"Benim Sprangler'ı ve atları ayarlamak zorunda olduğum zaman." Her zamanki gibi, David plana dahil edilmemişti. Booth'un neden John'un arkadaşlığını kendisininkine tercih ediyor gibi göründüğünü merak etti David. Eğitim böylesine bir fark yaratabilir miydi? Ancak, söz konusu tiyatro olduğunda, John Surratt'ın bildiklerinin kat kat daha fazlasını biliyordu David; ayrıca, söz konusu Aktör Wilkes Booth olduğunda, hemen hemen herkesin bildiğinden fazlasını biliyordu. Öte yandan, John, Maryland'in yollarını David'in bildiğinden daha iyi biliyordu ve tutsak edilecek Başkan'ı, Booth'a rehberlik ederek, Maryland'in tüm arka yollarından geçerek Richmond'a götürecek kişinin John olacağına çoktan karar verilmişti bile.

"Şey, kapının önündeki kalabalığı yarıp, Temsilciler Meclisi'nin balkonuna doğru geçtiğimiz sırada, duvarın karşısında Lincoln'ün bir heykeli duruyordu. Ve Booth, 'Bu kim?' dedi. Heykelle Lincoln arasındaki benzerlik zayıftı ama, ben onu tanıyabilmiştim ve bunu Booth'a söyledim de; o da, 'Zamanı gelmeden burada ne işi var Lincoln'ün?' dedi."

Booth'un sorusunu makul bulan David, "Ee, ne var bunda?" diye sordu.

"Sorun, Booth'un bunu söyleyiş şekliydi. Gecenin ilerleyen saatlerinde, sarhoş olduğumuz Skippy'nin yerindeyken, tiranların ölümü hakkında Shakespeare'den alıntılar yapıp durdu..."

* Chase: Kelimenin İngilizce'deki anlamlarından biri de, avdır. (ç.n.)

Bilmiş bir tavırla, "*Julius Caesar*" dedi David. "Yalnızca bu sefer, Booth'un da dediği gibi, Brutus'u o oynacak; aslında, üç kardeşin geçen sonbahar New York'ta oynadıkları gibi, hep kardeşi Edwin alır Brutus rolünü; Wilkes, Mark Anthony olur; Junius Burutus'u da..."

Ansızın, "Bence, bugün Capitol'de onu öldürmeyi deneyecek" dedi John.

"Onu öldürmeyi mi?" Son zamanlarda, çizmesinin içinde taşır olduğu Bowie bıçağının kabzasıyla oynamakta olan Surratt'a döndü David. O da çizmesinde bir bıçak taşımayı denemişti ama, çizmeleri dardı ve ayak bileğinin derisini kaldırmıştı bıçak. Şimdi, kemerinde taşıyordu bıçağı David. "Ne anlamı var ki bunun? Canlıyken, yarım milyon Konfederasyon askeri değerinde Lincoln. Ölüsü beş para etmez."

"Skippy'nin yerindeyken ben de bunu söyledim. Ama beni dikkate almadı. Yemin Töreni'ne gelip ona destek olacağımı ve gerek olursa, onu nehrin diğer yakasına geçireceğimi söyledi yalnızca. Ya bunu yapmazsam dedim ona. O da, o zaman senin yapacağını söyledi."

"Ama ben yolları o kadar da iyi bilmiyorum." John'un zaten bildiğini söylemişti John Surratt'a David.

"Booth bildiğini düşünüyor. Söz konusu olan bir kaçırmaysa, bu işin *içindeyim* ama, cinayet işlenecekse, bu işin *dışındayım* ben."

"Neden değişti ki Booth?"

Omuz silkti Surratt. "Bilmiyorum. Ama bana kalırsa –yanılıyor da olabilirim– durması için Richmond'dan emir aldı. İhtiyar Abe'i öldürmek için çevrilen başka bir dolap olduğunu da biliyorum..."

"Kim?"

"Bir teorim var. Ama bunu söylemeyeceğim." İnsanı çıldırtacak şekilde sırıttı Surratt. "Her neyse; zannedersem, eğer Richmond onun yardımını istemiyorsa, yapmak istediği şeyi başka biri yapmadan önce, pekâlâ da, kendi başına ve kendi yöntemiyle yapabileceğini düşünüyor Booth."

"Yani gidip Brutus'u oynama ve Lincoln'ü bıçaklama yönünde şansını deneyecek, öyle mi?"

"Bir tabancası var."

Salona Lewis Payne girdi ve girer girmez, salonu doldurmuş gibi göründü. Annie ve öğrencisi ona bakmamak için çaba sarf etti ve bu süreçte, uyumsuz notalar çıkararak, Payne'e yine de baktılar.

Payne'in yüzü, Capitol'deki Yunan ya da Roma heykellerinden birine benziyordu ve düz, kaslı boynu, neredeyse David'in göğsü kadar genişti. Hayvanat bahçesindeki, parmaklıklarının üzerinden atlayıp, tapındığı Wilkes dışında, görünürdeki herkesi öldürmeye hazır, bir çeşit aslan gibi yürürdü. Gecenin ilerleyen saatlerinde, Skippy'nin yerinde ya da her nereye gitmişlerse orada, gri-mavi gözleri tetikte, bacaklarının ve kollarının iri kasları, pek çok düğmesi olan, yepyeni, koyu mavi ceketinden taşarken, tehlikeli bir ormanın orta yerinde, etrafta Wilkes'ın haricinde kimseler yokmuş ve yapayalnızmış gibi otururdu Payne. O hiç kıpırdamadığında bile, bir kedininkiler gibi gevşer ve kasılırdı Payne'in kasları. Hayranlıkla karışık bir korkuyla, Payne'in hakikaten de sahici bir katil olduğunu düşündü David. Gerçi, Mosby'nin Shenandoah Valley'in efendisi olduğu ve Lewis Powell'ın da "Korkunç Lewis" olarak bilindiği günlerde, ödünün patladığı ordu tarafından özel muameleye tutulma korkusuyla Birlik'e bağlılık yemini ettiğinde değiştirdiği Lewis Payne olan asıl ismiyle, bir Mosby akıncısı olarak da nam salmıştı vaktiyle Payne.

Belirgin bir South Florida aksanı, şaşırtıcı derecede yumuşak bir sesi vardı Lewis'ın. "Kaptan sizi Capitol'e bekliyor çocuklar" dedi. "Old Abe'in dikileceği, şu yeni yaptıkları platformun alt kısmında pozisyonumuzu alacağız. Kaptan, Old Abe'in hemen arkasında, Capitol'ün merdivenlerinde dikilecek."

John sözünü sakınmadı. "Neden orada olmamızı istiyor?"

David, nasıl kendisi John'un Wilkes'a olan yakınlığını kıskanıyorsa, John da aynı şekilde, Payne'in Wilkes'e olan yakınlığını kıskanıyor olabilir mi diye geçirdi aklından.

"Spangler şu atlardan birini hazırladı" dedi Payne. "Hepsi bu. Yalnızca tek bir at. Bu yüzden, Kaptan birdenbire bu atı sürmek isterse, onun ata ulaşmasına yardım edeceğiz."

"Maryland, My Maryland" isimli şarkının yüksek nağmeleri arasında, Annie ve öğrencisinin onları duyabilmesi imkânsız olmasına rağmen fısıldayarak, "Onu vurmak niyetinde, öyle değil mi?" dedi John.

"Ne yapılacaksa buna Kaptan bizzat kendi karar verir. Biz emirlere uyarız. Haydi."

Uysalca, emirlere uydu David ve John Surratt; salondan çıkan genç devi takip ettiler.

National Hotel'in lobisinde, pencereden, şafak vaktinden beri yağmakta olan yağmuru izliyordu Booth. Atlar ve onlardan da kalabalık insanlar, şu anda nehirden sürüklenmiş, kirli bir sisin altında görünmez olan Capitol'e doğru ilerlerlerken, domuzların ve ıslak tavukların, içinde vahşice koşuşturup durdukları, sarı çamurla parlıyordu Pennsylvania Avenue.

National Hotel'in lobisi kalabalıktı. Açılıp kapanırken ya da açılıp kapanmayı reddederken etrafa büyük zarar veriyordu şemsiyeler. Şehir dışından gelenleri ağırlamak için yataklar dizilmişti üst kattaki koridorlara.

Nihayet, ortaya çıktı Bessie Hale. "Özür dilerim, Bay Booth! Geç kaldım..."

"Önemli değil" diye mırıldandı Booth. "Geldiniz ya."

"Ah, geçen kış Romeo'yu oynadığınızda konuştuğunuz gibi konuşuyorsunuz tıpkı. Avonia Jones gerçekte nasıl biridir?"

"Juliet'i oynamak için fazla yaşlı olan aktrislerden biri yalnızca."

"Ondan hiç hoşlanmamıştım; özellikle de, balkonda olduğu sahnede. Sizi hayal kırıklığına uğrattı. Ama ben uğratmadım. Biletler konusunda mümkün olabilecek tüm sorunları yaşadım. Sonunda, Binbaşı French'i ziyaret etmek zorunda kaldım dün; törenin idaresinden o sorumlu." Booth'a uzattığı kartı bulmak için el çantasını altüst etti Bessie. "Sizi Capitol'ün içine ve doğu girişinin merdivenlerine götürecek bu bilet; ama Başkan'ın, Father'ın ve benim bulunduğum platforma giremeyeceksiniz. Biliyorsunuz..." diyen Bessie'nin sesi biraz alçaldı. "...İspanya'ya gidiyoruz!"

"Ah?" Düşünceli bir edayla elindeki karta bakıyordu Booth. "Uzun bir tatil mi?"

"Hayır, hayır. Babam İspanya Elçisi olacak. Hepimiz öyle sevinçliyiz ki! Demek istediğim, New Hampshire'a geri dönmek zorunda kalmayacağımız için... Bizi görmeye gelecek misiniz?"

Coşkulu bir tavırla yerlere dek eğilerek, Bessie'nin elini öptü Booth. "Tek yapmanız gereken bana tek bir satır, tek bir cümle göndermek –Gelin!– alır almaz, dünyanın her neresinde olursanız olun, yanınızda olacağım!"

"Madrid oluyor bu yer. Ne zaman isterseniz, gerçekten, gelin" dedi Bessie. Derken, Booth'un arkadaşı, National Hotel'in gece kâtibi katıldı onlara: "Daima gece kâtibinin dostluğunu kazanın" diyerek, yalıtılmış aktör bilgeliğini sergiledi Booth. Bessie, anne ve babasına katılmak üzere yanlarından ayrıldı.

Saat on olduğunda, yağmur hâlâ yağıyordu ama, kuzeyden bir rüzgâr esmeye başlamıştı ve sis yok olmuştu. Mücevherlerini kuşanmış ve görkemli bir elbise giymiş Mary, Hay'in ofisine girdi. "Bay Lincoln nerede?"

Tycoon ve Nicolay'ın, sabahın erken saatlerinde ve kimseye haber vermeden, Başkan'ın imzalaması gereken kanun tasarılarının beklediği Capitol'e gittiklerini Madam'a söylemekten hafif bir keyif aldı Hay. "Tanrım!" diye haykırdı Mary. "Bu mümkün değil! Birlikte caddeden yürüyeceğimiz geçit töreni var."

"Mareşal Lamon, Başkan'ın kendini kalabalığa teşhir etmemesi gerektiğini düşündü. Bu yüzden, Başkan Yardımcısı yeminini edip, görevinin başına geçtiğinde, Capitol'de buluşacak sizinle." Madam'ın bunu makul karşılaması ve Lamon'ın planını takdir etmesi Hay'i şaşırttı. Sonra, Mary'ye, General Grant'ın özel kurmayının değerli bir üyesi olan Yüzbaşı Robert Lincoln'ün eşliğinde Capitol'e gideceğini söyledi Hay. Annesiyle girdiği savaşı nihayet kazanmıştı Robert; ancak, Grant'ın gözünün önünden asla ayrılmaması şartıyla.

Öğlen olmadan yağmur dinmiş ve Capitol'ün doğu girişindeki küçük kalabalık, büyük bir kalabalığa dönüşmüştü. Kalaslardan yapılmış bir platforma çıkıyordu basamaklar. Platformun ortasında, köşeye yakın duran ve üzerinde bir bardak su olan yuvarlak bir masa vardı. Başkan, konuşmasını hemen bu masanın arkasında yapacakken, Başkan'ın arkasındaki uzun sandalye sırası, Kabine üyeleriyle Yüksek Mahkeme yargıçlarını ağırlayacaktı. Kongre Üyeleri, diplomatlar ve hanımefendiler de üst basamaklarda durup, tek parlak rengin, pencere kenarlarına iliştirilmiş, sırılsıklam flamaların olduğu, çamurlu meydanda bir araya toplanmış birkaç bin şemsiyenin oluşturduğu manzaranın tadını çıkaracaklardı.

Dört yıl önceki küçük kalabalığı hatırladı David ve her pencerede ateş etmek için hazır bekleyen askerleri. Bugün, dört yıl öncesinden de daha fazla asker vardı; fakat, toplanmış olan kalabalık ayrılıkçılardan oluşmuyordu artık. Aslına bakarsanız, çok uzaktaki California da dahil olmak üzere, Birlik'in dört bir yanından gelmiş insanların aksine, meydanda şaşırtıcı derecede az sayıda yerli halk bulunuyordu.

Başkan'ın, üstünde yemin ederek, görevinin başına geçeceği platformun biraz solunda, Spangler'ın yanında dikildi David. Payne'in sayesinde, platformun öyle yakınında bir arada duruyorlardı

ki, kalasların ve hiçbir talimat almamış gibi duran Yankee askerlerinin dışında hiçbir şey göremiyorlardı. Askerlerden biri –maymun suratlı İrlandalı bir oğlan– David'in ayağına basıp duruyordu.

"Johnny'nin çılgınca bir şey yapmaması için Tanrı'ya dua ediyorum" diye mırıldandı Spangler.

"Eğer yaparsa" dedi David, "hayatta yaptığı son şey olacak bu. On bin kadar askerleri var burada."

"Ayrıca, yol üzerine bağlanmış bir attan başka onu kurtaracak bir şey de yok." Onaylamadığını belirtircesine başını salladı Spangler. "O platformdan asla canlı ayrılamayacak."

"Şayet aklındakini yaparsa olur bu." Söyledikleri kulağa, çoğunlukla, henüz ezberlememiş olduğu bir oyunda rol yapıyormuş gibi gelse de, genel olarak çok anlamlı konuşurdu Wilkes. Ama son birkaç gündür, Wilkes'ın konuşmaları David'i tedirgin etmeye başlamıştı. Wilkes'ın tüm dünyanın gözleri önünde Old Abe'i öldürmeyi ve ardından da, yalnızca öldüğü zaman açılacak mühürlü bir zarf vermiş olduğunu David'e söylediği kız kardeşi tarafından yayımlanacak bir vasiyetname bırakarak, kendini vurdurmayı da pekâlâ başarabilecek olduğu aşikârdı. Bu planın ihtişamı David'in gözlerini kamaştırmıştı. Tarihti bu. Dolu dolu yaşanmış ve fırtınalı bir sonla tükenmiş bir hayattı bu. Fakat, ne de olsa, dünyanın en genç yıldızının emsalsiz ölüm sahnesi olamayacağı gibi, David Herold'ı da tanrılaştırmayacak bu gösterinin bir parçası olmak istediğinden o kadar da emin değildi David.

Çenesini eline dayamış ve yüzünde hiçbir ifade olmaksızın Senato'nun balkonunda oturuyordu şimdi Booth'un avı. Onun altında, Başkan Yardımcısı'nın koltuğu önünde, Birleşik Devletler'in henüz görev yeminini etmemiş Başkan Yardımcısı, Tennessee'den Vali Andrew Johnson, körkütük sarhoş bir halde dikiliyordu.

Bir zamanlar denizci olan Johnson, köşeli bir çenesi olan, sinekkaydı tıraşlı ve ciddi görünüşlü biriydi. Savaş öncesinde, Senato'da Johnson'la birlikte hizmet vermişti Seward ve biraz budala olsa da, cana yakın biri olduğunu düşünmüştü hep onun. Ama Johnson'ın ne –kıpkırmızı– yüzü ne de –vahşi– tavrı budalaca görünüyordu. Johnson'ın arkasında, görevinden ayrılan Başkan Yardımcısı, ne tarafa bakacağını şaşırmış görünen Bay Hamlin oturuyordu. Törenin hemen öncesinde, Seward'a Johnson'ın Washington'a geldiğinden beri sarhoş olduğunu söylemişti Hamlin. Johnson tifo hastalığını henüz atlatmış olduğundan, viski ve fiziksel yetersizlik ka-

rışımının öldürücü olduğu ortaya çıkmıştı. Sanki mermerden yapılmış gibi ve dolayısıyla da, Johnson'ın dudaklarından dökülmekte olan taşra hitabına kayıtsızmışçasına oturan Chase dışında, Johnson'ın sağında ve solunda yer olan tüm Yüksek Mahkeme üyeleri hayrete düşmüş gibi görünüyordu.

Kuşandıkları altın ve gümüş şeritler, tam tekmil kılıçlar, apoletler, tüylü şapkalar, parlak yıldızlar ve zincirlerle ışıl ışıl parlayan izleyici topluluğu, Johnson'ın sırlarına ortak ediliyordu şimdi. Tam dört kez dikkat çektiği üzere, halk tabakasındandı Johnson. Bu tabir dördüncü kez kullanıldığında, Welles'ın kulağına eğilerek, "Kesinlikle, gereğinden fazla şikâyet ediyor Johnson" diye fısıldadı Seward.

"Mide bulandırıcı" dedi Welles. Topluluğa hâkim görüş bu gibi görünüyordu. Johnson'ın konuşması hiç bitmeyecekmişçesine süregiderken, hafif bir homurdanma başladı seyirciler arasında. Yüzündeki ifadeyi değiştirmemesine karşın, Başkan'ın sanki başka bir yerde olmayı dilermişçesine sandalyesinde büzülmeye başlamış olduğu Seward'ın gözünden kaçmamıştı. Bu arada, Hamlin aşikâr ve sert bir tavırla Johnson'ın ceketinin kuyruğunu çekiştiriyordu.

Gözü pek Johnson bir çığlık attı: "Tennessee, tiranın sopasını eğdi! Kölelik boyunduruğunu kırdı Tennessee!" Senato Başkanı, yüzünde mütevazı bir tebessümle, nazikçe, Johnson'a doğru ilerliyordu şimdi. "Hiçbir eyalet Birlik'ten ayrılamaz!" diye haykırdı Johnson.

Welles'ın kapıldığı dehşetin ve elbet, Stanton'ın sabit, "Adam çıldırmış!" nakaratının tadını çıkaran Seward, "Gerçek Ortodoksluk *budur* işte" dedi.

"Dahası, Kongre bir eyaleti Birlik'ten atamaz!" Başkan Yardımcısı, Başyargıç ve Senato Başkanı aynı anda ileri atılıp, Johnson'ın geniş sırtı, seçkin topluluğa bakacak şekilde, Johnson'ı kendilerine doğru döndürmeyi başarana dek devam etti bu gürültülü anırtı; Johnson'ın çevrilişi, böylece, yüzü kireç beyazı olmuş Chase'in Yeni Başkan Yardımcısı'na görev yeminini ettirmesine olanak sağladı. Ama böylesine fevkalade bir anın sonsuza dek ellerinden uçup gitmesine izin vermeye gönlü olmayan Johnson, bir kez daha, Meclis'e doğru döndü ve İncil'i göğe kaldırarak, "Amerika Birleşik Devletleri'nin huzurunda öpüyorum bu kitabı!" diye gürledi.

Johnson bu cümleyi haykırdığı sırada, Başkan koridordan kürsüye yürüyüşünü yarılamıştı. Lincoln, Seward'ın yanından geçer-

ken, "Zannedersem, Senato'ya böylesine dramatik bir şekilde geri dönüşü, Bay Johnson'ı çok duygulandırdı" dedi Başbakan.

Lincoln'ün her iki kaşı da bir an için havaya kalktı; sonra da, sütunlu girişe doğru yürürken ona eşlik edecek Binbaşı French'e döndü. "Johnson'ın dışarıda konuşmasına izin vermeyin" dedi Lincoln. Ardından, Meclis'i terk etti Başkan; Seward ve diğer Kabine üyeleri de onu takip etti.

Rotundaya geldiklerinde hepsi durdu; Yüksek Mahkeme üyelerinin ve Forney'den destek alarak yürüyen Andrew Johnson'ın da aralarına katılmasını beklediler. Devlet adamına ipek, silindir şapkasını uzatan Forney, "Şapkanız, Bay Başkan Yardımcısı" dedi. Şapkayı aldı ve neşe dolu bir tebessümle başına değil, yüzüne yerleştirdi Johnson.

"Mide bulandırıcı" dedi Stanton.

Polis memurlarının dizildiği sıraların arasından şimdi soğuk bir rüzgârın estiği ve gökyüzünün kurşuni bulutlarla lekelendiği sütunlu girişe doğru yürürlerken, "Buna karşın, aptal değil" dedi Seward.

Oturacak bir koltuk bulamamış olduğundan, Birleşik Devletler Hükümeti'nin yaklaşık dokuz metre üzerinde, bir heykel kümesinin ayağında toplanmış bir kalabalığın arasında dikiliyordu Booth. Eli paltosunun sağ cebindeydi ve parmakları bir tabancanın kabzasına kenetlenmişti.

Lincoln konuşmak için ayağa kalktığında, mükemmel ve ıskalanması imkânsız bir hedef oluşturdu. Fakat Booth'un dikkati, tıpkı diğer herkesinki gibi, aniden güneşin ortaya çıkışıyla dağılmıştı. Göz kamaştırıcı, beklenmedik bir ışık çemberinde dikiliyordu şimdi Başkan.

"Yurttaşlarım!" Tanıdık yüksek ses, açık meydanda çınlayıp, yankılandı. Dikildiği yerden, üzerine iki sütun halinde konuşmanın basılmış olduğu yarım sayfalık dosya kağıdını tutan Lincoln'ün sağ elini ancak seçebiliyordu David. "Başkanlık görev yeminini etmek için huzurunuza bu ikinci çıkışımda, uzun bir söylev vermeye, ilk seferde olduğu kadar gerek yok."

Rahat bir tavırla, meydandaki koyu renkli şemsiyelere, silindir şapkalara, ipek şapkalara, düz asker şapkalarına ve parlak süngülere bakarken, kısa bir konuşma olacak diye düşündü Seward. En son bu platformun üzerine çıktıkları günden bugüne, aradan dört sene geçmiş olduğuna inanmak güçtü. Elbette, yaşlandıkça, gençlikte

olduğundan daha süratli akıyor gibi gelirdi zaman. Yine de, karşıdaki tepeden faytonuyla şeytani Winfield Scott iniverecek ya da savaşın başında öldürülen genç Zouave'ı –adı neydi o delikanlının?– görüverecek gibi geliyordu Seward'a. Nasıl da kahraman olmuştu o asker. Ama o günden sonra öyle çok kişi öldürülmüştü ki, herhangi birinin ölümü fikrini artık ciddiye alamıyordu Seward. Şüphesiz, Avrupa'daki Veba Salgını'na da böylesi uyuşuk tepki vermiş olmalıydı insanlar. Siyasi olarak hayatta kalabilmeye gelince; Lincoln'ün ilk dönemindeki Kabine'den yalnızca iki kişi hâlâ görevinin başındaydı; o ve Welles. Kabine'ye yeni katılmış Fessenden bile yakında gitmiş olurdu: Yeniden Senato'ya seçilmişti Fessenden ve yeri Hugh McCulloch tarafından...

Lincoln'ün konuşmasını –duymanın aksine– dinlemeye başlamıştı şimdi Seward. "Tüm gayesi, Birlik'i savaş olmaksızın *kurtarmak* olan bu Yemin Töreni nutku bu kürsüden haykırılırken, isyancı ajanlar, Birlik'i savaş olmaksızın *yok etmenin* yollarını arıyorlardı şehirde; Birlik'i dağıtmanın ve geriye kalanları da görüşmelerle bölüşmenin yollarını." Vaktiyle, o küstah, salak Virginia'lıları ne kadar da ciddiye almış olduklarını hayretle hatırladı Seward. "Her iki taraf da savaşı onaylamadığını ifade ediyordu; fakat içlerinden biri, ulusun hayatta kalmasına müsaade etmektense savaş *çıkartacaktı* ve diğeri de, ulusun yok olmasına göz yummaktansa savaşı *kabul edecekti*."

Ansızın, yavaş başlayan fakat gittikçe yükselen bir alkış dalgası yükseldi meydandaki kalabalıktan. Bu tepkiye hazırlıklı değilmişçesine duraksadı Lincoln. Ortalığa yeniden sessizlik hâkim olana dek seyircilere baktı. Derken, sessizliğin içinde, Seward onun konuşmada kaldığı yeri kaybetmiş olabileceğinden endişelene dek beklemeye devam etti Lincoln. Fakat, kaldığı yeri kaybetmek şöyle dursun, Seward'ın gözlerinin dahi yaşlarla dolmasına sebep olan üç sözcüğü söylemek için tam doğru yeri bulmuştu Lincoln. "Ve savaş geldi."

Arka tarafta, Hay sümkürdü. Konuşmanın son halini ne o ne de Nicolay görmüştü. Önlerine çıkan kağıt parçalarını incelemişlerdi ama, daha çok, savaşın ta kendisi gibi, bir bulmacaya benziyordu bu parçalar.

"Savaşın erişmiş olduğu bu büyüklük ve uzunluğu taraflardan hiçbiri beklemiyordu. Savaşın *sebebinin,* savaşın bitişiyle ya da savaşın bitmesi gereken zamandan da önce ortadan kalkacağını hiç-

biri tahmin etmiyordu. Daha kolay bir zafer, daha önemsiz ve şaşırtıcı bir sonuç arıyordu her biri."

Robert'la yan yana oturuyordu Mary; çoğu konuşma, Kentucky'li babasının hep dediği gibi, incir çekirdeğini doldurmayan laflardan ibaret olduğundan, nadiren sergilediği bir dikkatle dinliyordu Lincoln'ün konuşmasını. "Her iki taraf da İncil'i okuyup, aynı Tanrı'ya dua ediyor ve her biri, diğerine karşı kendisine yardım etmesi için yakarıyor Tanrı'ya." Başkan'ın, Kuzey'le Güney'i, her ikisi ve her biri tabirleriyle sürekli birbirine bağlama şeklinden hoşlanmıştı Mary. "Herhangi bir kimsenin, ekmeğini diğer insanların yüzündeki terden çıkarabilmek için, adil bir Tanrı'nın yardımını istemeye cüret etmesi tuhaf görünebilir; fakat, kendimiz de yargılanmamak için, yargılamayalım bunu." Ağlamaya başladı Mary. Bayan Laury'nin son seansında Ben de aynı şeyi söylememiş miydi ona? "Her iki tarafın da duaları kabul edilemez. Hiçbirinin duası tam olarak kabul edilmedi."

"Her şeye kadir Tanrı'nın kendi gayeleri var. 'İşlenen tüm suçlar için keder insin yeryüzüne.'" Siyah, ipek cüppesi içindeki Chase de, Başkan'la beraber İncil'deki bu metni mırıldandı. Başkan'ın bir imansız olduğunu düşünmüştü hep; ama şimdi, bu kutsal günde, atalarının gerçek dinine dönmeye hazır gibi görünüyordu Lincoln. Ancak Başkan şu anda özgürce, Tanrı'dan ve Yüce Tanrı'dan bahsediyor olmasına rağmen, çarmıha gerilip yeniden doğmuş olan Tanrı'nın Oğlu'nun adını tek bir kez dahi ağzına almamıştı. Lincoln kendini, o Oğul olarak görüyor olabilir mi diye merak etti Chase; fakat sonra, süratle aklından uzaklaştırdı bu düşünceyi. Lincoln'ün temel yalınlığı ve alçakgönüllülüğüyle birleşen –dini şöyle dursun– tarihi hayal gücünden yoksunluğu, böylesi bir hırsın onu aşmasına yol açıyordu. En fazlası, sevimli bir sıradanlığı vardı Lincoln'ün ve bu, umudunu kırıyordu Chase'in.

Booth'un işaretparmağı tabancasının tetiğindeydi şimdi. Bir sahnede ölmek hiçbir şeydi. Aslında, babasının bir zamanlar cümle âleme göstermiş olduğu üzere, biraz gülünçtü bile bu. Ama böylesi bir yerde ve böylesi bir zamanda, gerçekten öldürmek ve öldürülmek...

Meydanın karşı tarafındaki hafif yankısından daha yüksek ve daha berrak bir tınıyla çınladı Lincoln'ün sesi. "Hiç kimseye kötü niyet beslemeden, herkes için hayır dileyerek ve Tanrı bize doğruyu görebilecek gözleri verdiğinden, doğrudan şaşmayarak, içinde

bulunduğumuz savaşı sona erdirmek için, ulusumuzun aldığı yaraları sarmak için, savaşa katlanmak zorunda kalacak o erkeği, dul karısını ve yetim kalmış çocuğunu şefkatle bağrımıza basmak için, kendi içimizde ve diğer uluslarla ilişkilerimizde adil ve sürekli bir barış sağlayabilecek ve bu barışı yaşatabilecek her şeyi yapmak için uğraşalım."

Elindeki konuşmayı bıraktı Başkan. Dört bir yandan çılgınca alkışlar yükseliyordu. Booth cebindeki tabancayı mümkün olan en belirgin hedefe doğrulttu ve tetiği çekti.

Elinde sayfaları açık İncil, ayağa kalkmış olan Chase'e döndü Başkan. Yüksek sesle Başkan'a yeminini ettirdi Chase. Bu kısa konuşmaya öyle çok çalışmıştı ki, tek bir kez dahi peltek bir ses çıkarmadı Başyargıç. Sonra, ikinci kere elini İncil'in üzerine koyup, sesinde Chase'in akıtılmış onca kanla kararmış olduğunu düşündüğü yeni bir tınıyla, daha önce de Tanrı'nın huzurunda edilmiş o ünlü yemini etti Lincoln. "Birleşik Devletler Başkanlığı görevini sadakatle yerine getireceğime ve elimden gelen en iyi şekilde Birleşik Devletler Anayasası'nı muhafaza edeceğime, koruyacağıma ve savunacağıma..." Anahtar sözcük olan "savunma" kelimesinin, Lincoln'ün dört sene önceki ilk yemininde olduğu kadar keskin telaffuz edilmediği Hay'in gözünden kaçmamıştı. "...namusum ve şerefim üzerine yemin ederim; bunun için bana yardımcı ol Tanrım!"

Başkan'a selam için yirmi bir pare top atışı yapılırken, Booth'un, paltosunun cebindeki parmakları tabancayı yokladı; emniyet kilidini açmayı unutmuştu.

Kırk İki

River Queen, 24 Mart 1865 gecesi, City Point açıklarında, James River'a demir attı. Geminin güvertesinde, Başkan, Bayan Lincoln ve bir elinde tabanca, diğerinde de bir Amerikan bayrağı tutan Tad vardı. Çevrelerinde, demir atmış her boyutta gemi bulunuyordu; nehrin kıyısı silah ve erzak doluydu. Sarp bir kayalıkta, yakılmış ateşlerin ve gaz lambalarının ışığı altındaki çadırlardan, kulübelerden ve barakalardan kendiliğinden oluşan bir şehir görünüyordu. Yüzbaşı Robert Lincoln, anne ve babasına el salladı; sonra da hızla gözden kayboldu.

"Zannedersem, General Grant'ı getirecek." Nehir limanının üst kısmındaki sarp kayalığı işaret etti Lincoln. "Grant'ın karargâhı yukarıda."

Tabancasını Başkumandan'a doğrultarak, "Robert *gerçek* bir yüzbaşı mı?" diye sordu Tad.

"Elbette, öyle, Taddie" diye cevap verdi Lincoln. "Bu arada, insanlara o şekilde silah doğrultma."

Vakti gelince, General, Bayan Grant ve Robert bir tekneyle *River Queen*'e taşındı. "Bayan Grant ne kadar da sıradan görünüyor" diye mırıldandı Mary.

"Yapma ama, Mother." Lincoln'ün onunla konuşurken, Tad'le konuşurken sergilediği tavrın tıpatıp aynısını sergilemesinden hoşlanmıyordu Mary.

Tad, ağabeyinin omuzlarına tırmanırken, Mary, Robert'ı kucakladı. Grant önce Başkan'la el sıkıştı, sonra da Mary'le. General'in, ne Lincoln'ün ne de kendisinin gözlerine bakmadığı Mary'nin dikkatinden kaçmadı. Öte yandan, tek gözü daimi olarak kartal burnuna çevriliyken, diğer gözü komşusunun vahşi bakışlarından kaçmak istermiş gibi durduğundan, kimsenin gözünün içine bakmayı beceremiyordu Julia Grant.

Grant'ları, tüm gaz lambalarının yakılmış olduğu salona doğru yönlendirdi Lincoln. "Buraya gelirken geminin suyundan zehirlendik" dedi. "Ama Monroe Kalesi'nde iyi suyumuz var."

"Buranın suyu kirli" dedi Grant. "Suyu kaynattıktan sonra içiyoruz." Grant acaba böylesine tatsız bir sıvıyı gerçekten içiyor mudur diye merak etti Mary. Işıl ışıl salonda, Grant'ı dikkatle inceledi

Mary. Gözleri berrak ve ayık *görünüyordu.* Bayan Grant'ın varlığının, ayıklığın teminatı olduğu biliniyordu elbet.

"City Point'e hoş geldiniz, Bayan Lincoln." Bayan Grant'ın nezaketi, Mary'nin tam olarak hoşuna gitmeyen bir tarzdaydı. Sanki City Point –ve ordu– Mary'ninmiş gibi konuşuyordu.

Mary gülümseyip, reverans yaptı; ama cevap vermedi. Lincoln, hemen o an ve oradan kıyıya çıkmak istedi ve her ne kadar Grant gece görülecek pek bir şey olmadığını söylediyse de, bunda ısrar etti.

Salondaki tek kanepeye oturarak, kendini evindeymiş gibi hissetmeye koyulan Bayan Grant'la yalnız kalmıştı Mary. Bayan Lincoln hiçbir şey söylemedi; fakat, ters bakışlarının, Bayan Grant'a, görgü kurallarını nasıl da yerle bir etmiş olduğunu ima etmeye yeterli olduğundan hiç şüphesi yoktu. First Lady'nin huzurunda, izin verilmediği sürece, hiç kimse oturamazdı. Yavaşça ve sessizce, eğilerek kanepeye oturdu Mary. İki hanımefendi şu an öyle yakındı ki birbirine, etekleri üst üste biniyordu.

Mary doğrudan ileriye bakarak, dimdik oturuyordu. Bir dakikalık huzursuz edici sessizlikten sonra, kanepeden, karşıda duran küçük bir sandalyeye geçti Bayan Grant. "Seyahatiniz güzel geçti mi?" diye sordu.

"Evet" dedi Mary.

Bir öncekinden biraz daha uzun süren bir sessizlik daha oldu; derken, Bayan Grant, "Zannedersem, General Sherman yarın burada olacak. North Carolina'dan deniz yoluyla geliyor. Atlanta ve Savannah'ı alışından bu yana, General'i ilk görüşümüz olacak bu."

"Bu sizin için iyi olacaktır" dedi Mary. Fakat sonra, "Atlanta'yı işgal edişinden üç ay sonra tüm şehri neden yerle bir ettiğini açıklayacaktır umarım General Sherman" diye ilave etmekten kendini alamadı.

"Kuzeye ilerlerken arkasını korumak için bunun gerekli olduğunu düşündü General."

"Bunun gerekli olduğunu düşünmüş olduğu muhakkak. Ama barış görüşmeleri yapmayı çok daha güçleştirmiş oldu eşim için."

"Artık, görüşmeler sonucunda bir barış olacağını sanmıyorum, Bayan Lincoln. Eşim Richmond'ı alana dek savaş sona ermeyecek."

"Bu cümleyi kim bilir kaç kez duyduk!" Julia'ya kocaman gülümsedi Mary ve ne denli iyi bir ruh hali içinde olduğunu göstermek için gözlerini kırpıştırdı. Bayan Grant'ın yüzünün hayli kı-

zardığını görmekten de hoşnuttu. Son derece doyurucu bir sessizlik hâkimdi salona ve Tad koşturarak gelip, karaya ayak basmış olduğunu söyleyene dek bu böyle sürdü. "Ama hemen geri döndüm. Bay Crook ve ben, 'Kim var orada?' ve 'Parola nedir?' gibi şeyler soran askerler tarafından durdurulduk. Onlara, 'Benim' dediğimde, beni tanımadılar. Bu yüzden ben de, onlar bizi vurmadan buraya geri dönersek iyi edeceğimizi söyledim Bay Crook'a."

"Ne... sevimli bir oğlan" dedi Bayan Grant.

Bayan Grant'ın kullanmış olduğu sıfatın öncesindeki hesaplanmış tereddüdünü fark etmiş olan Mary, "Evet" dedi. " Biz de, *sizin* en büyük oğlunuzla tanıştık" diye ilave etti ve o adamakıllı basit çocuğu nitelendirecek hiçbir sıfat kullanmadı.

Üç gün sonra, Mary, Baş Ağrısı'nın belirli başlangıç belirtileriyle yatağına çekilmişken, Lincoln, Grant, Sherman ve Amiral Porter geminin salonunda bir araya geldi.

"Washington'dan uzaklaşmanın nasıl bir keyif olduğunu size anlatamam, beyler" dedi Lincoln.

"Sizi bu yüzden buraya çağırmıştım, sir" dedi Grant. "Bir seyahate çıkıp, dinlenmek istiyor olabileceğinize dair bir hisse kapıldım."

"Ve cepheden daha dinlendirici neresi olabilirdi ki?" Gülümsedi Lincoln.

"Sheridan'ın her an buraya ulaşmasını bekliyoruz." Bir masanın üzerine, Virginia'nın bir haritasını yerleştirmişti Lincoln. "Şuradaki vadiden, Harrison's Landing'e doğru bir yay çiziyor Sheridan. Şu anda, hemen altımızdaki James River'ı geçmekte. O ve süvarileri, buraya varır varmaz... nihayet, Petersburg'ü alabileceğiz."

"Nihayet" diye tekrar etti Lincoln. Sonra, Sherman'a döndü. "Elbette, ordunuz General Grant'ın ordusuna katıldığında, her şey bitmiş olacak."

"Evet, sir." Dağınık, ince telli, kızıl saçları ve avcı kuşlara yaraşır donuk gözleri olan, ince ve adaleli biriydi Sherman. "North Carolina'daki Johnston ve şu yukarıdaki bölgede olan Lee dışında hiçbir şey kalmadı isyandan geriye; Lee'nin elinde de elli bin askerden fazlası olamaz."

"Öyleyse, ordumuzun sayısı Lee'nin ordusunun sayısından üç kat daha fazla şimdi." Başıyla onu onaylayan Grant'a baktı Lincoln. "En azından, bir muharebe daha olacak."

Grant yine başını sallayarak onayladı Başkan'ı.

"Eğer becerebilirsek, böyle bir muharebeden kaçınmamız iyi olur. Öyle fazla kan akıtıldı ki." Grant'a döndü Lincoln. "Richmond düşünce ya da daha bile öncesinde, trenlere atlayıp North Carolina'ya gitmekten ve Johnston'ın ordusuyla birleşmekten ne alıkoyacak Lee ve ordusunu? Vurkaç taktiğiyle, yıllarca bizimle savaşmaya devam edebilirler."

"İlk olarak sir, trene binmeyi başaramazlar." Yumuşak fakat vurguluydu Sherman'ın sesi.

"Onlara ne engel olacak? Güneye ve batıya giden en az iki demiryolunu hâlâ onlar kontrol ediyor."

"Bizim bulunduğumuz yerlerde, demiryollarını kontrol etmiyorlar ve North Carolina'dan bu bölüme uzanan şu son arazi parçası dışındaki her yeri ele geçirdik."

"Evet" dedi Lincoln. "Oraları ele geçirdiniz ama, *şimdi* orada değilsiniz. Buradasınız ya da pek yakında burada olacaksınız. Demiryolları hâlâ eskiden oldukları yerlerdeler."

"Ah, yollar hâlâ orada" dedi Sherman, "ama raylar yok oldu. Rayları yerlerinden söktük. Kullanılamaz haldeler."

"Rayları ve traversleri yerlerine geri koymak zor değil. Savaşın yeni başladığı zamanlarda, Annapolis'te biz de yapmıştık bunu."

Sherman kıkırdadı. "Benim çocukları anladığınızı sanmıyorum. Buldukları her tahtayı yakıp, gördükleri her metal parçasını da eritip şişe açacağı yaptılar. Virginia'nın dışında, Lee'nin kullanabileceği tek bir demiryolu dahi yok."

Komik bir şekilde ıslık öttürdü Lincoln. "İşinizi yarım yapmıyorsunuz, öyle değil mi?"

"Hayır, sir" dedi Sherman. "Dört yıl önceki ilk karşılaşmamızı hatırlıyor musunuz?"

"Elbette hatırlıyorum." Biraz fazla süratli konuşmuştu Lincoln. "Kardeşiniz Senatör Sherman'la beraberdiniz, öyle değil mi?"

Lincoln'ün ikircikte kalışını göz ardı etti Sherman. "Bunun uzun ve korkunç bir savaş olacağını söylemiştim size o zaman; siz de bu işin uzun süreceğini düşünmediğinizi, sürse bile bir şekilde işleri yoluna koyacağınızı söylemiştiniz."

"Böyle mi dedim?" Hayretler içinde başını salladı Lincoln. "Şey, yalnızca bir siyasetçiyim ben ve bilirsiniz, aptalca şeyler söylemeye meyilliyizdir bizler. Bundan beteri, bu aptalca şeyleri yaparız da. Siz benden daha iyi bir kahinmişsiniz. Öyleyse, söyleyin bana, bizi bundan sonra neyin beklediğini tahmin ediyorsunuz?"

"Bu sefer, sir, kahinin üzerinde düşünmesi gereken şey *sizsiniz*. Çünkü, savaş sona erdiğinde siz nasıl şekillendirirseniz, öyle olacak gelecek."

Gözlerini Lincoln'den ayırmıyordu Grant. "Sherman haklı. Her şeye siz karar vermek zorunda kalacaksınız. Örneğin, isyancı ordularla ne yapacağımız gibi? Generallerle? Siyasetçilerle? Jefferson Davis konusunda ne yapabiliriz?"

"Bay Davis..." Lincoln'ün yüzü aydınlandı. "Ağzına içki koymayacağına yemin eden şu adamı hatırlatıyor bu bana. Sonra, onu baştan çıkarmaya çalışan bir içki arkadaşının evine gider adam; ama baştan çıkarılmamaya kararlıdır. Limonata rica eder. İstediği gibi, limonata getirilir adama. Derken, arkadaşı bir konyak şişesini işaret edip, 'İçine biraz da şundan koysan, tadı daha iyi olmaz mı?' der; ağzına içki koymayan adam da, 'Eğer benim bilgim dışında koyulursa, itiraz etmem' diye cevap verir."

Üç adam kahkahalarla güldü. Amiral Porter, "Başka bir deyişle, eğer Bay Davis başka bir ülkeye kaçarsa, buna aldırmazsınız, öyle mi?"

Bunun üzerine yalnızca gülümsedi Lincoln; sonra da, "Mümkün olduğunca çabuk ve acısız, Birlik'i eski haline getirmekten yanayım ben."

Bir senatörün kardeşi olan Sherman, "Kongre'yle sorunlar yaşayacaksınız" dedi.

"Ee, benim işim bu. Şunu söylemek zorundayım ki, Sherman, ordunuzla beraber North Carolina'ya geri dönseydiniz, kendimi daha güvende hissederdim."

Bir kahkaha patlattı Sherman. "Size söz veriyorum, o kadar çabuk parçalanmayacak."

Kürek kemiklerinden bir çıtlama sesi gelene dek kollarını gerdi Lincoln. Sonra birdenbire, "Sherman, size ve Grant'a ilk görüşte neden kanım ısındı, biliyor musunuz?"

"Bilmiyorum, sir. Bana hiç hak etmediğim kadar kibar davrandığınızı biliyorum ama."

"Tüm diğer generallerin aksine, bende hiç kusur bulmadınız çünkü sizler." Ayağa kalktı Lincoln. "En azından benim kulağıma geldiği kadarıyla."

Derken, gemi bölmesinde asılı duran bir baltayı eline aldı Lincoln. "Bakalım, sizler bunu yapabilecek misiniz." Baltayı sapından kavradı ve kolunu ileri uzatıp, güverteye paralel şekilde, bedeninin

uzağında tuttu. Diğerleri, teker teker, aynı hareketi yapmayı denediler ama, her seferinde ağırlık çok fazla geldi. "Bir çeşit denge hilesidir bu" dedi Lincoln.

"Ve kas" dedi Sherman.

Ertesi gün, James Ordusu'nun büyük teftişine tanık olmak için ana kamp yerine gitti Başkan ve generaller. Kırmızı Virginia çamuru deryasının ve bataklık arazinin ortasından geçen kütük bir yolda zorlukla ilerleyen ambulansın içinde onları takip ediyordu Bayan Lincoln ve Bayan Grant. Ömründe böylesi rahatsız bir yolculuk yapmamıştı Mary; acı da cabasıydı. Baş Ağrısı gözlerinin ardına yerleşmişti şimdi ve oradan ayrılmaya niyeti de yoktu.

Sallanan ve yalpalayan ambulansın arka kısmındaki bir sedyede, üzerinden fırlatılmadıkları müddetçe, yan yana oturuyordu Mary ve Julia Grant. General Grant'ın yaverlerinden biri karşılarına oturmuş, yolun durumu için durmadan özür diliyordu.

Taşıtın kenarına tutunan Bayan Grant, "Hiçbir zaman rahat değil zaten" dedi.

Kraliçelere yaraşır bir edayla, "Rahatsızlığa katlanabiliriz" dedi Mary. "Fakat, muhakkak ki" derken subaya hitap ediyordu Mary, "teftişe geç kalacağız, öyle değil mi?"

"Sanmıyorum" dedi adam. "Tabii ki, şoför kasti olarak yavaş gidiyor."

"Öyleyse, daha hızlı gitmek istediğimizi söyleyin ona."

"Fakat bunun akıllıca olduğunu sanmıyorum" dedi Julia Grant ve Mary'ye yakın olan gözü küstahça diğer yöne çevrildi.

"Ama daha hızlı gitmek *zorundayız*!" Haykırdı Mary. Subay emri şoföre iletti ve tam delik deşik kütük yol bitip bir düzlüğe eriştikleri sırada, dörtnala ileri atıldı atlar. Ambulans havaya sıçradı. Tek vücut olmuş iki hanımefendi yerlerinden fırladı ve şayet aracın arka kısmının üstü kapalı olmasaydı, büsbütün ambulanstan da fırlarlardı. İki büyük, fevkalade şapka, altlarındaki başları yarılmaktan kurtarmıştı; fakat, şapkacının hünerinin iki mucizevi örneğinin artık paramparça olması bedeliyle. Mary koltuğuna geri düştüğünde, "Durun! İnmek istiyorum! Yürüyeceğim!" diye çığlık attı.

Ambulans durdu. Bayan Grant'ın şapkasının ana süsü olan cafcaflı sülün alnına kaymıştı ve tek bir parlak kanat, dokunaklı bir şekilde yuvarlak yanağını okşuyordu şimdi. "Bayan Lincoln, hayır! Lütfen."

Subay onu içeri geri çektiği sırada, yarı yarıya faytondan inmişti Mary. Yatıştırıcı bir ses tonuyla, "Madam" dedi subay, "çamur üç fit derinliğindedir burada. Hiç kimse yürüyemez."

Doğrudan, ona cevap vermeyen Tanrı'ya seslenerek, "Oh, Tanrım" diye bağırdı Mary. Zonklayan başı ve kapalı gözleriyle tekrar yerine oturduğunda, şapkasını güzelleştiren mumdan kirazların gevşediğini ve nasıl gerçek kirazlar olgunlaştıklarında yere düşerlerse, aynen öyle, teker teker, ambulansın zeminine düştüklerini hissetti Mary.

Ama Mary doğru tahminde bulunmuştu. Teftişe geç kaldılar. Geniş, çamurlu bir arazide, yürüyüşünü tamamlamak üzereydi bir ordu birliği. Yardımsever bir tavırla, uzaktaki komutanı teşhis etti Bayan Grant; James Ord'du bu general. Bu sırada, ambulans teftiş kürsüsüne yaklaşırken, büyük bir atın üzerindeki ince bir kadın, dörtnala yanlarından geçti. "Bu kim?" diye sordu Mary. "Kadınların cepheye gelmesinin yasak olduğunu sanıyordum."

"Öyle" dedi Julia Grant, "ama General Griffin'in karısı bu hanım. Özel izni var."

Mary'ye göre, şehvet göstergesi bir tebessümle, "Bizzat Başkan'ın verdiği bir izin" dedi yaver. Bir çığlıkla karşılık verdi bu cevaba Mary ve yaverin o iğrenç, alaycı dudaklarındaki kırmızılığın bir kısmının silindiğini görmekten memnuniyet duydu.

"Başkan'la bir görüşme mi yaptı bu *kadın*? İma ettiğiniz bu mu? *Özel* bir görüşme?" Yanındaki Bayan Grant'ın alaycı bir tavırla kıs kıs güldüğünü işitti Mary. Hepsi bu işin içindeydiler. "Evet, insanların inanmalarını istediğiniz şey bu. Ama hiçbir kadın, Başkan'la asla yalnız kalamaz. Bu yüzden, dilediğiniz kadar çok yalan söyleyin..."

General Meade ambulansın yanına gelmişti şimdi. İnerken yardım almak için General'e döndü Mary. General, ambulanstan inerken ona yardım ettiği sırada, Mary son derece hünerle, "General Meade, at üstündeki şu kadının, cephede bulunabilmek için bizzat Başkan'ın kendisinden *özel* bir izin aldığı ileri sürülüyor" dedi, sanki yüksek sesle düşünüyormuş gibi.

Meade, "Hayır, Bayan Lincoln. Başkan'dan değil. Böylesi izinler, çok nadiren, Bay Stanton tarafından verilir."

"Gördünüz mü?" Dümenini işkencecilerine döndürdü Mary. Yoz subaya hitap etti. "General Meade bir beyefendi, sir. Bu kaltağa izin veren Başkan değil, Savaş Bakanı'ydı." Zaferinin tadını çı-

kardı Mary. Çok şükür, Philadelphia'nın en iyi eski ailelerinden birinden gelen, son derece beyefendi biriydi General Meade; dolayısıyla, teftiş kürsüsüne doğru ilerlediği sırada Mary'ye eşlik ederken hiçbir şey olmamış gibi davrandı. Fakat, iki ölümcül düşmanının kafa kafaya vermiş, birbirlerine müstehcen sözler fısıldayarak tam arkasından geldiğinin farkındaydı Mary. Şimdi sırası değildi, bekleyecekti.

Şu anda önlerinde tam tekmil hazır olda bekleyen birliğe yüzünü dönerek yerine geçtiği sırada, General Grant ve General Ord'un kuşatması altındaki Başkan'ın, koyu mavi üniformaları içindeki asker sıralarının en başından teftişe başladığını gördü Mary. Başkan her bir alayın önüne geldiğinde, adamlar onu alkışlıyor ve Başkan da şapkasını çıkarıyordu. Üç kişinin arkasında, bir düzine yüksek rütbeli subay ve at üstünde, güzel ve genç bir kadın vardı.

"O kim?" diye sordu Mary.

Bayan Grant, "Bayan Ord; General'in eşi" diye cevap verdi.

"Kocamın yanında sürüyor atını."

"Aslına bakarsanız" dedi Bayan Grant kibarca, "*kendi* kocasının, General Ord'un yanında sürüyor atını."

Destek için General Meade'e döndü Mary; ama teftiş kürsüsünün sonundaki telgraf kulübesine geçmişti General. Onun yerinde kaygılı bir albay duruyordu. "Sir, şu kadın tüm teftiş boyunca Başkan'ın yanında mı at sürüyordu?" Albayın yüzünü büyük dikkatle inceledi Mary; yalan söylerse, anında anlayabileceğini biliyordu; adamın sıkıcı suratını delip, beyninin derinliklerini mükemmel bir berraklıkla görebilirdi sanki gözleri.

"Elbette" dedi albay.

Julia Grant, "Aslında, Bayan Ord *kendi* kocasının yanında at sürüyor, Bayan Lincoln..." diye söze girdi.

"Mesafeyi hesaplayabilecek zekâya sahibim; şuna bakın!" Hakikaten de, Başkan'ın yanındaydı Bayan Ord. "Tanrım!" Haykırdı Mary. "*Benmiş gibi davranıyor*! Bu aşağılık kadını ben zannedecekler! *Başkan*'ın *onu* böyle yanında istediğini mi sanıyor bu kadın?"

Genç bir binbaşı atını ileri doğru sürdü. Albay süratle, "İşte Binbaşı Seward, Dışişleri Bakanı'nın yeğeni..."

"Bayan Lincoln." Binbaşı, Mary'ye selam çaktı.

Genç adamın, Mary'nin düşmanı olan amcasınınkine çok benzeyen, papağan gagasını andıran burnunu fark ederek, "Her şeyden haberim var, Bay Seward" diye söze girdi Mary.

Hanımefendilerin, atlarını yan yana sürmeyen Başkan ve Bayan Ord'u izlediklerinin farkındaydı Binbaşı Seward. Amcasının tüm edepsizliğini ve küstahlığını taşıyordu. "Başkan'ın atı çok nazik" dedi Binbaşı Seward. "Bayan Ord'un atının yanından gitmekte ısrar ediyor."

Herkesin içinde küçük düşürülmenin artık dibine vurmuş olan Mary, "Bu sözle" dedi, "neyi kastediyorsunuz?"

Binbaşı Seward'ın bu soruya verdiği cevap, ani bir geri çekilme oldu. Bu arada, Bayan Ord atını teftiş kürsüsüne doğru sürerken, Başkan ve generaller savaş meydanından ayrılıp, Petersburg cephesine doğru harekete geçmişlerdi. Gözlerine inanamıyordu Mary. Ömrü boyunca tahammül etmek zorunda kaldığı her şeyden daha öteydi bu kadının küstahlığı. Atından indi ve teftiş kürsüsüne doğru yürümeye başladı kadın. "Hoş geldiniz, Bayan Lincoln" dedi.

Mary ayaklandı. Asilzade koltuğundan kalkmıştı. Nihayet, ölümcül bir darbe vurabilirdi düşmanlarına. "Seni fahişe!" dedi Mary; sesini böylesine iyi kontrol edebildiğine memnundu. Derken, hiç zahmete girmeksizin, o ve davranışı hakkında ne düşündüğünü harfi harfine söyledi kaltağa. Kırların üzerinde bir bulut gibi süzüldüğünü hissetti; doğru, bir fırtına bulutuydu bu; ama sakin bir fırtına bulutu. Şimdi, yüzü kıpkırmızı kesilmiş kadına söylenmesi gereken her şey söylenmişti. Bu ahlaksız surattan süzülen gözyaşlarını çok yukarılardan görebiliyordu, kendini bulut gibi hisseden Mary; onu bu gerekli vazifeden başka yönlere kaydırmaya çabalayan Albay'ı görüyordu; onun sözünü kesmeye cüret eden Julia Grant'ı...

Bir bakıma, Julia Grant en beterleriydi, tabii ki. Fahişeler her yerde fahişeydiler ve iyi bir eş onları utandırmayı ya da şayet hakikaten utanmazlarsa, yanlarından uzaklaştırmayı başarabilirdi her zaman. Ama Bayan Grant bir tehditti. Bir kahramanın karısıydı; kasap bir kahramanın elbette ama, aptal halkın gözünde yine de bir kahramandı Grant. Küstahtı da Bayan Grant. First Lady'nin huzurunda, davet edilmeksizin kanepeye oturmuştu. Gerçi, Bayan Grant'ın bir gün First Lady olabilmek için şimdiden entrikalar çevirmekte olduğu sır değildi. Akıl almaz bir kurnazlık ve olabilecek en nazik tebessümle, "Zannedersem" dedi Mary, "Beyaz Saray'a ulaşacağınızı düşünüyorsunuz, öyle değil mi?"

Gözleri en az karakteri kadar şaşı ve kusurlu olan Bayan Grant, Mary'nin bu sorusuna, "Olduğumuz yerden oldukça memnunuz, Bayan Lincoln" cevabını verme cüretini gösterdi.

"Eğer ulaşabilirseniz, kaçırmasanız iyi olur bu fırsatı." Kendi inceliğinden başı dönüyordu Mary'nin. Ancak, çığlık atan bir kadının sesiyle bir hayli şaşkına döndü. Bayan Ord olabilir miydi bu kadın? Hayır, sessizce ağlıyordu *o*. Serinkanlılıkla, "Beyaz Saray çok güzeldir" derken, bir yandan da, çığlığın nereden geldiğini merak ediyordu Mary. Derken, Julia Grant'ın başının etrafında o ateşten haleyi gördü; sonra, duyduğu çığlığın kendi çığlığı olduğunun farkına vardı. Daha sonra da, bilincini yitirdi.

Ama Baş Ağrısı değildi bu; çünkü aynı günün gecesinde, *River Queen*'de, neredeyse her zamanki haline geri dönmüştü Mary. Doğal olarak, herkesin gözü önünde Bayan Ord tarafından küçük düşürülmüştü ve Bayan Grant tarafından da özel olarak aşağılanmıştı. Fakat yemek masasına, hayranlık uyandırıcı olduğunu düşündüğü bir özgüvenle başkanlık ediyordu Mary. Teftiş kürsüsünden gemiye nasıl getirilmiş olduğunu hatırlayamamayı rahatsız edici buluyordu elbet. Aslında, altı personel subayı ve Başkan'ın sağ tarafındaki Bayan Grant ve Mary'nin sağındaki Bay Grant'la yemek masasına oturduklarında, yemeğin nasıl başlamış olduğundan da tam olarak emin değildi. Ama şimdi, her şey güzelce devam ediyor olduğundan, Grant'a, "Umarım, bugün kocamın peşindeki gösterisi çok fazla olumsuz yoruma yol açan Bayan Ord'u kontrol etmenin bir yolunu gelecekte bulursunuz" diye mırıldanabileceğini düşündü Mary.

General Grant'ın cevabı net değildi. Fakat Başkan, "Haydi ama Mother, hanımefendinin orada olduğunun bile farkında değildim" dedi.

"Bir şey olacağından değil." Burnundan kıl aldırmıyordu Mary. "Her neyse; Bayan Ord ya da herhangi bir kadın niye burada olsun ki?"

"Bay Ord'un ona ihtiyacı var" dedi Grant.

"General Grant'ın zaman zaman bana ihtiyacı olduğu gibi" dedi Bayan Grant.

"Ah, *o* zamanları iyi biliyoruz" diye söze girdi Mary. Ama Başkan, sözünü yarıda kesti Mary'nin. "Mother, askeri bando yemekten sonra gemiye geliyor. Dans edilecek."

"Eğlenceli olabileceğini düşündük" dedi Bayan Grant. "Tüm bu dehşetin içinde. Bir an olsun, her şeyi unutabilmek."

"Sizi memnun edecekse sevindim." Dört dörtlük bir incelik sergiliyordu Mary. Lincoln'e döndü. "James Ordusu'nun bunca aydır burada durdurulmuş olmasının başlıca nedeninin General Ord ol-

duğunda herkes hemfikir gibi görünüyor." Grant'ları şimdi arkadan kuşatmaya almış olduğunu hissetti Mary. "General Ord'un yerine bir başkası getirilse, savaşı daha çabuk kazanamaz mıyız?"

"Mother..." Masanın kendi oturduğu ucunda, Mary'den çok uzak görünüyordu Lincoln. Onun sesini duymakta güçlük çekiyordu Mary; ama, "Ord iyi bir subay. Ona ihtiyacım var" diyen Grant'ın sesini duymakta hiç güçlük çekmedi.

Mary, Grant'a, Ord'un yerine bir başkasını getirme acil gerekliliğini açıklarken, tüm beynini ve bedenini kaplayan, uçucu, ani bir coşku hissetti. Aynı anda, yeniden, bir bulut hatta belki de ay gibi, masanın çok çok yükseklerinde süzülüyordu Mary. Yeniden, Lexington'da küçük bir kız çocuğuydu; işte, oyuncak bebekleri ondan çok aşağılarda, çay partisi düzenliyorlardı.

1 Nisan'da, kısa bir ziyaret için Washington'a geri döndü Bayan Lincoln. Lincoln'ün görmüş olduğu sarsıcı bir rüya yüzünden hem o hem Lincoln'ün bizzat kendisi korkuya kapılmıştı: Beyaz Saray alevler içindeydi. Mary'nin geri dönüşünün bahanesi buydu. Ama küçük bir grup arkadaşı ve Keckley'yle birlikte geri döneceğini söylemişti.

Birkaç günlüğüne, Grant'ın kütüklerden yapılmış kulübelerden oluşan karargâhının yanındaki telgraf ofisine yerleşti Lincoln. Savaş Bakanlığı'ndaki Stanton'a şahsen haber göndermekten zevk alıyordu ve gönderilecek pek çok haber vardı. Birlik askerleri tüm yönlerden Richmond'a doğru ilerliyordu. Sheridan'ın varışı şehrin dış dünyayla ilişkisini kesmişti aslında.

Cepheye gitmek için hazırlanırken, "Sherman'ın son muharebede" dedi Grant, "yer almayacak oluşu iyi bir şey."

Başını eğip, hayli şaşkınlıkla ufak tefek General'e baktı Lincoln. "Muhakkak ki" dedi, "herkese yetecek kadar şan ve şeref var."

"Yok" dedi Grant. "Sorun da bu. Buradaki ordu Doğu Ordusu. Daha önemlisi, *Kuzey* Ordusu bu. Ve Kuzey için özel bir önemi var savaşın. Ama bu ordu her zaman başarısızlığa uğradı. Eğer Sherman bize katılırsa, Doğu'nun, Batılıların bitirmek zorunda kaldıkları savaşlar çıkardığını söyleyecek halk."

"Biliyor musunuz, General" dedi Lincoln, düşünceli bir edayla, "çok üstün bir siyasetçinin niteliklerine sahipsiniz."

Neredeyse gülümseyecekti Grant. "Tıpkı sizin, çok üstün bir askeri taktikçinin niteliklerine sahip olduğunuz gibi."

Telgraf ofisinden karargâha doğru yürürlerken, "Bu söylediğinizi nasıl algılamam gerektiğinden hiç emin değilim" dedi Lincoln.

"Bana bir şey söyleyin." Kulübenin kapısında durdu Grant. Tilki kürkü gibi parlak kahverengi sakalı ve ışıl ışıl parlayan mavi gözleriyle, keskin bahar güneşinin ışığı altında çok genç görünüyordu. "Geçen dört yıl içinde, davanın nihai başarısından kuşkuya düştünüz mü hiç?"

"Asla" dedi Lincoln, "bir an için bile."

Başını sallayarak Lincoln'ü onayladı Grant. "Ben de bunu söylemiştim Sherman'a."

Kulübenin kapısında yavru bir kedi belirdi. Dalgınca, kediyi ellerinin arasına alıp, havaya kaldırdı Lincoln ve emir erlerinin girip çıktıkları ve Virginia haritası üzerindeki tüm çizgilerin artık Richmond'a yönelmiş olduğu, hareketli savaş odasına girerlerken, kulaklarını kaşıdı kedinin.

2 Nisan'da, General Grant, Petersburg'ü işgal etti. Lee, Richmond'a çekilmişti. Lee'nin bölgeden ayrılmasına izin verilmemesi acil bir meseleydi şimdi.

Vagonlarla Petersburg'e doğru ilerlerlerken, Başkan'a, "Korkumuz" dedi Amiral Porter, "Lee'nin North Carolina'ya geri çekilmesi ve Johnston'ın ordusuyla birleşmesi. Eğer bunu yaparsa, o eyaleti uzunca bir süre ellerinde tutabilirler."

Başını sallayarak Amiral'i onayladı Lincoln. "Artık bitmek zorunda bu savaş; sonsuza dek." Pencereden, sarı-yeşil, yeni yapraklara bürünmüş ağaçlara baktı Lincoln ve savaş işaretlerine: terk edilmiş toprak tabyalar, ölü atlar, kafatasları, mermi kovanları...

Petersburg istasyonunda, Yüzbaşı Robert Lincoln karşıladı babasını. Başkan'a selam çakarken, "Petersburg'e hoş geldiniz, sir" dedi Robert.

Selama karşılık verdi Lincoln ve, "Buraya gelmek için acele etmedik; ama nihayet ulaştık Petersburg'e" dedi. Robert'ın onun için getirmiş olduğu ata bindi Lincoln. Sonra da, dört yanları bir süvari birliğiyle çevrili halde, ürkek siyahlar dışında herkesin terk ettiği şehrin sokaklarında at sürdüler.

Karargâhı olarak kendisi için ayırdığı evin verandasında karşıladı onları Grant.

Lincoln, Grant'ın elini sıktı. "Birkaç gündür, sonunda bu işi bitireceğinize dair" dedi Lincoln, "sinsi bir şüphe vardı içimde. Şimdi yapıyorsunuz işte bunu."

Kalın bir puro yakarken hiç acele etmedi Grant. Sonra, "Bay Başkan, bu sabah saat sekiz elli de, General Weitzel, Richmond'ı teslim etmeyi kabul etti. Bay Davis ve sözde hükümeti, dün gece Danville'e geçti. General Lee, şu anda güneye kaçmaya çalışıyor. Ama ona izin vermeyeceğiz. Nihayet, tam istediğimiz yerde elimize geçti Lee."

Kaşları çatık, gözlerini yere dikmiş bir halde, sert ve kuru çamurun üzerinde dikiliyordu Lincoln. Gizemli bir şekilde kilo vermeye devam ederken, daha da kamburlaşmıştı; söylemekten pek hoşlandığı gibi, yeryüzünün sıkı bir öğrencisiydi artık. Fakat sonra, başını kaldırıp, "Öyle görünüyor ki, General, işimiz neredeyse tamamlandı" dedi.

"Çok fazla zaman kaybettik, sir. Ama her iki taraf da tam bir cehalet içinde başladı bu işe."

"Artık cahil değiliz" dedi Lincoln. "Söylenecek bir şey varsa, o da, savaş ve bedelleri hakkında şimdi gereğinden fazla şey biliyor olduğumuz... Ulusa, telgraf çekerek haberleri bizzat ben ileteceğim. Pek çok insana pek çok kötü haber vermiş olan ben, şimdi en azından, bu muazzam belanın sonunu ilan edebilirim."

Ertesi gün, Lincoln ve ekibi, Amiral Porter'ın amiral gemisi *Malvern*'in güvertesinde, nehrin üst kısımlarına doğru ilerleyerek, geminin derhal karaya oturduğu Richmond limanına girdi. Ama, on iki kişilik resmi bir mavnayla, Başkan'ı düşman başkente taşımak için hazır bekliyordu Amiral Porter.

İskelede, durmadan "Kim o?" diye soran, zencilerden oluşan büyük bir kalabalık vardı. Mavnadaki adamın Başkan Lincoln olduğu onlara söylendiğinde, buna inanamadılar. Ama sonra, Tad'in elinden tutan Lincoln ayağa kalkıp karaya ayak bastığında, onu alkışlamaya başladı kalabalık ve kimileri utangaçça, Başkan'ın elini sıkmak isterken, kimileri yalnızca ona dokunmak istiyordu.

Yanında Amiral Porter'la, ellerinde karabinaları olan, on iki sinirli denizcinin koruması altında, sokağın üst kısımlarına doğru harekete geçti Lincoln.

Onlar, hiç trafiğin olmadığı sokaktan aşağı doğru inerlerken, kalabalıklar oluşmaya başlamıştı; siyahların yanı sıra beyazlar da görünüyordu artık ortalarda. Telgraf direklerine yapışmış, Yankee şeytanının vücut bulmuş hali olan Old Abe'in –ya da Old Nick'in– ta kendisini görmek için can atan erkekler vardı. Tad'in koruması Bay Crook bıkıp usanmadan, "Bu kalabalığın halini beğenmedim"

gezdirdi Lincoln. "Birlik yeniden öyle bir kurulmalı ki, hiç kimse, uzun bir gece uykusundan nihayet uyandığında, etkisini yitiren bir rüya gibi, sona ermekte olan bu büyük sorunun en ufak bir izini dahi bir daha asla görememeli."

Kırk Üç

Başkan'ı daha önce hiç bu denli pasif görmemişti Elihu B. Washburne; tuhaftı bu doğrusu. Ofisindeki kanepede, kravatı gevşetilmiş, yakası açık, tembel tembel yatıyordu Lincoln. Washburne'ün tahminine göre, on beş yirmi kilo kaybetmişti. Bir Kızılderili'ninki gibi siyah saçı ve sakalına ak düşmüş, yüzü Virginia güneşi altında, bir Kızılderili gibi bakır rengine çalmıştı. İlk defa, sağlığından şikâyet ediyordu Lincoln: "Ellerim ve ayaklarım, tüm yaz boyunca buzhanede tutulmuş gibi."

"Hasta değilsiniz, değil mi?"

"Sanmıyorum. Ama öyleysem, mutlu bir hastayım." Dalgın bir edayla gülümsedi Lincoln.

"Hasta adamlardan söz açılmışken, Seward istifa edecek mi?" Birkaç gün önce, faytonundan düşmüştü Dışişleri Bakanı. Bir omzu çıkmış, çenesinin her iki tarafı ve her iki kolu da kırılmıştı; çoğu zaman tutarsızca sayıklayarak, metal bir korsenin içinde yatıyordu şimdi.

"Ah, sanmıyorum. Umarım etmez. Ne de olsa, kırılan kemikler düzeliyor. Seward ve Welles'ın ünlü –ve adı kötüye çıkmış– Birleşik Kabine'mden geriye kalan tek üyeler olduğunu düşününce." Kıkırdadı Lincoln. "Öyle uzun zaman önceymiş gibi geliyor ki bu. Şimdi bir dizi yeni sorunumuz var."

Başını sallayarak Lincoln'ü onayladı Washburne. "Jakobenler, isyancıları cezalandırmaya hazırlanıyorlar."

"Kamçımızı biraz da Bay Wade ve arkadaşlarının üzerinde şaklatmak zorunda kalacağız..." Duraksadı Lincoln; derken uzun bir süredir yapmıyor olduğu bir şeyi yaptı. Cümlenin tam ortasında, mevcut konudan öylece uzaklaşıverdi. "Illinois eyaletinin borcu ne kadar şu an?"

Şaşkına dönmüş Washburne, sıkıntıyla başını salladı. "Tam olarak bilmiyorum. Ama çıkardığınız International Improvement Act sayesinde, kayda değer bir meblağ olduğunu *biliyorum*."

"Benim olduğundan çok, Yargıç Douglas'ın icadıydı bu."

"*Şayet* sizin kampanya biyografinize inanacak olursak." 1860 yılında, Lincoln'ün, eyaletlerinin herhangi birinin borcu için sorumluluk almayı reddetmesine hayret etmişti Washburne. Ancak

şimdi yasama organının bir lideri olarak, kendinden geçmiş bir halde, yollar, köprüler ve kanallar için o kadar çok oy kullanmıştı ki Lincoln, eyaletin borcu kısa sürede on beş milyon doları bulmuşken, eyalet senetleri on beş sente satılıyordu. Senetler üzerindeki faiz, eyaletin toplam gelirini, düzenli olarak, kat kat aşmıştı."

Eline bir Springfield gazetesi alarak, sinsice, "Görüyorum ki" dedi Lincoln, "o senetler üzerindeki faizleri ödemeye başlıyor şimdi eyalet ve 1882 yılı itibariyle tüm faizler ödenmiş olacak. Bu süre zarfında, Illinois'yi mümkün olan en harikulade şekilde, kendi imkânlarımızla geliştirebildik."

Washburne homurdandı. "Altlarında nehir olmayan köprüler, hiçbir yere gitmeyen yollar..."

"Yalnızca detay bunlar." Sandalyesinde arkasına yaslandı Lincoln. "Yeniden, ileriye bakıyorum ben."

"Umarım, öncesinden daha gerçekçi gözlerle. Meclis üyelerinizin yaptıklarıyla neredeyse enkaza dönüyordu eyaletimiz."

"Biliyorum. Bu yüzden, meseleyi incelemekteydim. Aramızdan hiç kimse, böylesi masrafları onaylayanlardan teki bile, olanlardan fazla gurur duyamaz. Yalnız, buna benzer bir şeyi bir kez daha yapmak zorunda kalabiliriz. Görüyorsunuz ya, köle sahiplerinin zararlarını telafi edeceksem..."

"Bunu *hâlâ* yapmak istiyor musunuz?" Hayretler içindeydi Washburne. İsyancılar sonuna dek dayanmış olduklarından, onlara en ufak bir yardımda bulunmak için dahi herhangi bir sebep görmüyordu.

"Evet. Bunun adilce olduğunu düşünüyorum. Yeniden yapılandırma için Güney'e para götürmenin de süratli bir yolu olacak bu." Lincoln iç çekti. "Sonrasındaysa, Orta Amerika'da mümkün olduğunca daha fazla zenciyi kolonileştirmek için paraya ihtiyacımız olacak."

Şaşkınlıkla başını salladı Washburne. "Bir şeyi kafanıza takınca asla vazgeçmiyorsunuz, öyle değil mi?"

"Daha iyi bir fikir bulana dek hayır. Zenciler orada kaldığı takdirde, Güney'deki yaşamın nasıl olacağını hayal edebiliyor musunuz?"

"Zor olacak" dedi Washburne. "Ama zencilerin çoğu gitmek istiyorlarmış gibi görünmüyor. Fakat, şayet giderlerse, kölelerin yaptığı işleri yapabilecek, dört milyon beyazı nereden bulacaksınız Güney'de?"

Haklı olarak, "Köle sahiplerinin zararlarını telafi etmek için" dedi Lincoln, "daha da fazla sebebimiz var desenize."

Kapının eşiğinde Hay belirdi. "Bay Stanton burada, sir. Size bir mesajı var."

Oturuş pozisyonuna geçti Lincoln. Başkan'ın hareketlerindeki dermansızlık Washburne'ün gözünden kaçmamıştı; karşısında havanın dahi dirençli hale geldiği biri gibiydi Lincoln. "Merkür görevini, resmi olarak Binbaşı Eckert görürken, Mars'ın bana bir mesaj getirmesi alışıldık bir şey değil."

Şimdi odadaydı Stanton. Ne Lincoln'e ne de Washburne'e selam verdi. Bunun yerine, sarı bir kopya kağıdını kızarmış gözlerine yakın tutarak, "Bu öğleden sonra, saat dört buçukta geldi bu mesaj. General Grant'tan. Okuyorum. 'General Lee, bu öğleden sonra, tarafımdan önerilen şartlarla, Northern Virginia Ordusu'na teslim oldu. Sunmuş olduğum şartlar, takip eden ilave mektupta tamamıyla yer almaktadır.'" Telgrafı Lincoln'e verdi Stanton. Bir an için, hepsi sessiz kaldı. Sonra Lincoln ayağa kalktı ve Washburne'ün kulağına, hayret belirtiyor gibi gelen bir ses tonuyla, "İşimiz tamamlandı" dedi.

"Bizi düzlüğe çıkarttınız" dedi Stanton ve Başkan'ın elini sıktı. Çok duygulanmış olan Washburne de aynısını yaptı. Eski dostunun bir insan olarak varlığı büsbütün sona ermiş ve bu varlığın yerinde, ansızın, bütün ve bölünmemiş bir ulus vücut bulmuştu sanki.

Tüm gün ve akşamın erken saatleri boyunca kalabalıklar doldurdu Beyaz Saray'ın bahçelerini ve ötesindeki caddeyi. Her kamu binası ışıklandırılmıştı ve sisli gece kocaman ışıklı panolarla aydınlandı. Kimilerinin üzerinde, "U. S. Ordusu, U. S. Donanması, U.S. Grant" okunuyordu. Postanenin afişinde, "Ey Ahali, büyük bir sevincin haberlerini getiriyorum size" yazısını taşıyan genç bir postacı göze çarpıyordu; Jay Cooke and Company, aşırı bir kendini kutlama havasında, renkli ışıklarla şöyle ilan ediyordu: "Çalışkan Arılar: Mermiler, Toplar, Senetler" ve "Bize Grant'la Zaferi Bahş Eden Tanrı'ya Şükürler Olsun!"

Kalabalık, Başkan'ın ortaya çıkışını beklerken, Tad ele geçirilmiş bir Konfederasyon bayrağını sallayıp, eğlendiriyordu onları. Fakat sonra, onu pantolonunun kıçından yakalayarak pencerenin önünden çekip alan Bay Crook tarafından Tad de ele geçirildi.

Üst kattaki yatak odalarından birinde, konuşmasını tekrar okuyan Hay ve Noah Brooks'la birlikte dikiliyordu Lincoln. Tüm

gün, bu konuşma üzerinde çalışmıştı Başkan. Onu bir hayli uğraştırmıştı metin. Beklenen muzaffer tonu yakalamak istiyordu ama, daha da önemlisi, Birlik'in şimdi nasıl yeniden yapılandırılacağını ayrıntılarıyla dile getirmekti arzusu. Kongre'nin kinci Jakobenlerine karşı, mümkün olduğunca süratle, üstünlük sağlamak da istiyordu. Noah Brooks'un, hâlâ bir Sacramento gazetesi için yazıyor olmasına rağmen, bir bakanlıktan diğerine atama işlemi yapılır yapılmaz başkonsolos olarak Paris'e gidecek olan Nicolay'ın yerine geçeceği aşağı yukarı herkes tarafından bilinen bir gerçekti. Seward onu çağırtıp, "Her genç adamın, Fransızca'sını mükemmelleştirmek ve ahlakını kuvvetlendirmek için mümkün olduğunca uzun süre Paris'te yaşaması gerektiğine inanıyorum; kaldı ki, kötü alışkanlıkların yalnızca her yeri kaplamış olduğu değil, son derece tiksindirici de olup, hiçbir baştan çıkarılışı mümkün kılmadığı bir başkentte çok daha kolaylıkla kuvvetlendirilir ahlak. Bu yüzden, –James Gordon Bennett bu şerefi reddedince– elçimiz olması için Bay Bigelow'u terfi ettirdim ve bir zamanlar Bay Bigelow'un görevi olan elçilik sekreterliğini size verdim. Sizi Nicolay'dan ayırmanın adil olmayacağını da düşündüm" dediğinde, neredeyse eve, Warsaw, Illinois'ye gitmeye karar vermek üzereydi Hay.

Bu görevi sevinçle kabul etmişti. Tycoon'dan ayrılışını daha tahammül edilebilir kılmıştı Paris fikri. Ne de olsa, yetişkin yaşamının çoğu Lincoln'le geçmişti. Beyaz Saray'a yirmi iki yaşında, toy bir delikanlıyken gelmişti Hay; şimdi yirmi altı yaşındaydı ve Amerika siyaset dünyasına dair bilmediği hiçbir şey yoktu. Tycoon'u özleyecek olmasına rağmen, artan çürümeyi gizlemek için ortaya konan bir girişim sonucunda, üzerlerine altın yaprağı ve damasko serpilmiş sıçanlar ve ak karıncalarca istila edilmiş, korkunç, harap, eski evden bahsederken Hay'in kullanmayı âdet edindiği tabirle ifade etmek gerekirse, bu ağulu köşkü zerre kadar özlemeyecekti. Ayrıca, ne Hay ne de Nicolay, yakında yerlerini alacak olan Noah Brooks ve diğer yeni, genç adama saygı duyuyordu. Bir noktada, Brooks'un yardımcısı olarak görevinde kalmayı bile düşünmüştü Hay. Ne de olsa, Brooks ondan on yaş büyüktü ve Lincoln'ün Illinois'den eski bir dostuydu. Fakat sonra, Hellcat'le aynı evde geçirilecek bir dört yıl daha düşüncesi, hayır demesine yol açtı Hay'in. Ağulu köşkte, çekilmez olmuştu yaşam ve ilerlemenin zamanı gelmişti artık. Çıldırmış bir eşle birlikte, perili bir evde kapa-

na sıkışmış Ancient'a acıyordu Hay; üstelik, dalkavuk Noah Brooks'tan başka kimsesi olmayacaktı konuşacak.

Pencereden, dışarıda toplanmış kalabalığa baktı Brooks. "Bence vakit geldi" dedi.

Başını sallayarak Brooks'u onayladı Lincoln. Sonra, sol elinde bir mum, sağ elinde konuşması ve burnunun üzerinde gözlüğüyle, pencerenin önündeki düz çıkıntıya adım attı Lincoln. Onu gören kalabalık alkışlamaya başladı. Lincoln'ün uzun, ince bedeni, parkın diğer tarafındaki şeffaflıkların pırıltısı karşısında bir gölge gibi yükselince, Hay'in gözüne bir an için, Cennet'teki tüm alevleri herkes adına kendi içine çeken, bir çeşit insan yıldırımsavar gibi göründü Lincoln.

Alkışların, bir konuşma başlamadan önce genellikle olduğu üzere hafiflememesi, Hay'i şaşkına çevirmişti. Aksine, gittikçe daha da yoğunlaştı, hatta vahşileşti alkışlar. Bir başka hayal daha belirdi Hay'in gözleri önünde. Bir kalabalıktan çok, devasa dalgaları evi içine alan fırtınalı bir denize benziyordu bu kalabalık. Babasının ayaklarının üzerine oturmuş olan Tad, başının üzerinde ellerini çırpıyordu. Tüm bunlar gerçekleşirken, açık pencerenin önünde, elindeki mumun ışığının aydınlattığı ciddi suratıyla hareketsiz dikiliyordu Tycoon.

Nihayet, bir fırtınanın dinişi gibi ansızın kesildi alkış sesleri ve Lincoln konuşmaya başladı. Böylesi coşkulu bir topluluk için yanlış bir konuşma olduğunu biliyordu bunun Hay. Ama Birlik'e geri dönen eyaletler konusunda bir an önce görüşlerini ifade etmek zorunda olduğunda ısrar etmişti Lincoln.

Zafere yönelik tüm beklenen göndermelerle dolu konuşmanın ilk sayfasını okudu Lincoln. Sonra, elindeki mumla ilgili sorun yaşadı ve Brooks öne çıkıp, onun için mumu tuttu. Lincoln birinci sayfayı okumayı bitirdiğinde, sayfayı düşürdü. Tad sayfayı yakaladı ve, "Başka bir tane daha ver" dedi.

Söz konusu eyaletin hükümetinin düzenleniş şeklinin şu veya bu yönüne dair itirazlar olmasına rağmen, Louisiana'nın Birlik'e kabulüne yönelik kendi görüşünü, kalabalığın –ve ötesindeki ülkenin– önüne sermeye koyuldu Başkan. "Yumurta, tavuğun gözünde neyse, farz edelim ki, Louisiana'nın yeni hükümeti de bizim için öyle olsun; yumurtayı paramparça etmek yerine, civcivin yumurtadan çıkmasını sağlarsak, daha çabuk elde ederiz tavuğu." Kongre'deki radikallere işte böyle yanıt verdi Lincoln. Louisi-

ana'nın köleliği kaldıran On Üçüncü Madde lehine oy kullanacağının da altını çizdi. Zencilere oy hakkı verilmesine yönelik can sıkıcı soruna dairse şunu itiraf etti Lincoln: "Renkli halka oy hakkı verilmiyor oluşu, kimilerini tatmin etmiyor. Şahsi olarak, oy hakkının, şimdilik, çok zeki kişilere ve davamıza asker olarak hizmet etmiş olanlara verilmesini tercih ederim."

John Wilkes Booth ve Lewis Payne, Başkan'ın Parkı'nın köşesindeki bir sokak lambasının altında dikiliyordu. "Tanrım! Zencilerin oy kullanmasına izin verecek!" Booth dehşete kapılmıştı. Sonra, "Onu şimdi vur!" diye fısıldadı Payne'in kulağına.

Payne hayır dercesine başını salladı. "Şimdi değil, Kaptan. Çok riskli. Ve çok uzakta. Sonra..."

Başkan konuşmasını tamamladı. Konuşmanın başlangıcında olduğundan daha az alkış yükseldi kalabalıktan. Yağmur düşmeye başlayana dek bando şarkılar çaldı; sonra da, dağıldı kalabalık.

O ve Payne, aceleyle Pennsylvania Avenue'nun aşağısından Sullivan's Saloon'a doğru ilerlerken, "Eee" dedi Booth, "yaptığı son konuşma olacak bu. Çünkü gününü göstereceğim ona?"

Capitol'ün üzerinde, ateşten harflerle şu yazılıydı: "Bu Tanrı'nın işi; gözümüzde olağanüstü bu." Bu sözcükleri yüksek sesle okuyunca kahkahayı patlattı Booth. "Tanrı'nın gerçekleştireceği başka mucizeler ve kullanacağı, akla hayala gelmez başka yöntemler var daha."

Sullivan'ın barının arka kısmında, David Herold ve Atzerodt bekliyordu. Wilkes'ı, daha önce hiç, onlara Başkan'ın konuşmasını anlatırken olduğu kadar öfkeli görmemişti David. "Hepimizin en başından beri korktuğumuz şey buydu; zencilerin bizden üstün tutulması."

"John Surratt nerede?" diye sordu Atzerodt.

"Kanada'ya gitti" dedi David. "Bizi terk etti."

"Ona ihtiyacımız yok" dedi Booth. "Davamızı gerçekleştirmek için –yalnızca biz– yeterliyiz."

Lincoln'ü kaçırmaya yönelik çeşitli girişimler başarısızlığa uğradıkça, Booth'a karşı daha da eleştirel olmuştu Surratt. Nihayet, Richmond düşünce, artık bir kaçırmanın anlamı olmadığını düşündüğünü söylemişti David'e. Booth cinayetten bahsetmeye başlayınca, bunu yapmanın hiçbir anlamı olmadığını ifade etti Surratt ve bu yüzden, bu teşkilatla daha ileri herhangi bir ilişkisi olmasın diye, Kanada'ya gitmek üzere ülkeden ayrılmıştı. En azından,

John'un David'in inanmasını istediği hikâye buydu. Wilkes bu konuda sessiz kalıyordu.

Booth konyak, diğerleri de Sullivan'ın en iyi birasını içerlerken –Sullivan eski dostlarını görmek için Richmond'a gitmişti– Konfederasyon'un son muharebesi, duman altı salonun arka kısmındaki, çam ağacından yapılmış, alçak masada tasarlanıyordu.

Booth'un iki tane tiyatro afişi vardı. Biri Ford's Theater, diğeri de Grover's Theatre içindi. "Gizli servis, bu haftanın sonunda, Başkan'ın ve General Grant'ın birlikte tiyatroya gitmesini bekliyor. Eğer Cuma günü giderlerse, ya Grover's Theater'daki vatansever mitinge ya da Ford's Theater'daki Laura Keene komedisine gidecekler. Hangisi olursa olsun, biz hazır olacağız." Koyu balrengi gözlerini David'in üzerinde sabitledi Booth. "Başkan ve General Grant'la ben ilgileneceğim. Tam Atzerodt'un Kirkwood House Hotel'de Başkan Yardımcısı'nı öldürdüğü sırada, Lewis, Bay Seward'ı öldürecek. Süratli, tek bir vuruşla hükümetin kafasını keseceğiz. Sonra, North Carolina'ya doğru yola çıkacağız ve hâlâ tepelerde savaşmakta olan Johnston'ın adamlarına katılacağız."

İçlerinde en az hevesli olan Atzerodt, "*Eğer* kaçabilirsek" dedi.

"Kaçamazsak, kaçamayız. Ama bence kaçacağız. Özellikle de, Ned Spangler'ın ayarladığı iki atın şimdiden orada olduğu Ford's Theater'a giderlerse. David'le birlikte Maryland'e geçeceğiz ve onun yollara dair bilgisi sayesinde, çok yakında, Yankee olsun ya da olmasınlar, Richmond'daki dostlarımızın yanında olacağız."

Richmond'da giden tüm yolları bildiğine kendisini artık ikna etmişti David. Aslında, son altı ay içinde, John Surratt'la birlikte Maryland'de epey vakit geçirmişti ve Wilkes'ı sağ salim Richmond'a geçirebileceğinden oldukça emindi. Ne denli az korku duyduğuna şaşıyordu. Gerçi, iki kere Old Abe'i zehirlemeye kalkışmamış mıydı David? Ya da hayatındaki en mühim kişilerin David'in yapmış olduğunu düşündükleri şey buydu; neredeyse, bunu gerçekten yapmış olmak kadar iyiydi bu.

Derken, yumuşak sesiyle, kaptanın sağlığına kadeh kaldırmalarını teklif etti Payne; çünkü: "Davamızın son kahramanlarından biri... ve en ölümsüzü o." Hepsi Booth'a içti.

Onlar Booth'a ve ölümsüzlüğe kadeh kaldırırken, Abraham Lincoln ölümün hayalini kuruyordu. Her zamanki gibi, Mary'nin kocaman, ahşap oymalı yatakta uyuduğu, geniş yatak odasının ilerisindeki küçük odada, yalnız başına, hafif bir uykuya dalmıştı Lincoln.

Ansızın, tahtaların gıcırdamayı, sıçanların da duvarlarda gezinmeyi bir an olsun kesmedikleri eski evi kaplayan, olağandışı bir sessizlikle uyandı Lincoln. Karanlıkta gözlerini açtı. Bir an için, acaba ölmüş de mezara girmiş olamaz mıyım diye merak etti. Derken, hıçkırık sesleri duydu. Yataktan çıktı ve Mary'nin odasına girdi. Işıklar yanıyordu; ama Mary odada değildi. Üzerinde hâlâ geceliği varken, üst katın holüne çıktı. Fakat ne Lamon ne de Crook görevinin başındaydı. Hol boştu. Sekreterin odasına baktı Lincoln; yatak boştu.

Sonra alt kata indi ve ana holün de boş olduğunu gördü; görünürde tek bir kapıcı, teşrifatçı ya da ulak yoktu. Nihayet, insanlarla dolu olan Doğu Odası'na girdi Lincoln. Odanın orta yerinde, siyah kadifeyle kaplı bir katafalkın üzerinde, yüzü bezle örtülmüş ve bir çarşafa sarılmış bir beden yatıyordu.

Yüzleri acı dolu insanlar, bedenin yanından geçiyorlardı sırayla. Kimileri ağlıyor, kimileri de dehşet içinde öylece bakıyordu. Odanın girişinde nöbet tutan askerlerden birinin yanına geçti Lincoln. "Beyaz Saray'da kim öldü?" diye sordu.

Lincoln görünür değilmişçesine, onun içinden ötelere bakıyor gibi görünen asker, "Başkan" diye cevap verdi. "Bir suikastçı tarafından öldürüldü." Derken, katafalkın başındaki bir kadın, birdenbire çığlık attı ve o anda, yüzü ter içinde, yatağında gözlerini açtı Lincoln. *Bu* da ne demek oluyor diye geçirdi içinden. Ben miyim yoksa başka bir başkan mı bu? Rüyalar geleceğin tersini mi gösterir yoksa geleceğin ta kendisini mi? Uzun bir süre, karanlıkta, merak içinde yattı Lincoln.

14 Nisan 1865, Cuma sabahı, saat on birde Kabine toplandı; General Grant toplantıda hazır bulunuyordu ve babasının yerine, Fred Seward oturuyordu koltuğunda.

Sekreter odasında, Yüzbaşı Lincoln, Hay'in masasında, Hay de, geleceğin başkonsolosu, Tycoon adına bir Güney turu yapmakta olduğundan, şimdi boş olan Nicolay'ın masasında oturuyordu. Robert E. Lee'nin yakışıklı bir portresini şömine rafına yerleştirmişti Robert Lincoln. "Kahvaltıda babama gösterdim bunu."

"Memnun oldu mu?"

"Lee'nin çok yakışıklı göründüğünü ve savaşın sona erdiğine memnun olduğunu söyledi."

"Şimdi radikaller... ve Ben Butler'la yeni bir savaşımız var."

Lincoln'ün, Louisiana'nın Birlik'e geri dönüşü üzerine yaptığı konuşmadan beri harıl harıl çalışıyordu radikaller. Tek kelimeyle, Yürütme'yi devirmeyi ve sonra da, Kongre aracılığıyla Güney'e sert bir barış anlaşmasını zorla kabul ettirmeyi istiyorlardı. Erişilmez derecede hırslı ve şaşkınlık verecek derecede sahtekâr Ben Butler, diğer Ben'in, Wade'in yanı sıra, Chandler, Stevens, Sumner ve tüm aksi tayfayla da ittifak kurmuştu şimdi. Bu kişilerin yönetime karşı bir çeşit darbe yapmaya kalkışacaklarından emindi Hay. Fakat, endişelerini Tycoon'a anlattığında, yalnızca bir kahkaha atmakla yetinmişti Lincoln. "Yanımda General Grant, General Sherman ve General Sheridan var. Kongre'nin onların karşısında ne yapacağını bilemiyorum."

Ama Lamon endişeliydi. Kasvetle, Başkan'ı öldürmek ya da değiştirmek için kurulan komplolardan bahsediyordu. Ne var ki, Ben Butler'ın askeri bir darbeye girişmeye yeltenecek kadar ileri gidebileceğini Hay bile olası görmüyordu. Öte yandan, Lamon'a göre, sadakat dışında bir köpeğin tüm niteliklerine sahip Başyargıç Chase tarafından onaylanacak her türlü yargı hilesini yapmaya ehildi Kongre.

"Lamon nerede?" diye sordu Robert.

"Bir iş için Richmond'da gitti."

Ofise Edward girdi. "Bu gece" dedi, "Tad ve arkadaşlarının..."

"...ki bir alaylar" dedi Robert.

"...Grover's Theater'a gidecekleri, ayrıca Başkan'ın, General Grant'ın ve eşlerinin de Ford's Theater'a olacakları teyit edildi. Siz de gitmeyi arzu eder misiniz, Yüzbaşı?"

"Laura Keene mi var?"

"*Amerikalı Kuzenimiz* adlı oyunda" dedi Hay.

"Hayır, teşekkür ederim." Edward odayı terk etti. Robert, Hay'e döndü. "Şehrin mermer sokaklarını* keşfedebiliriz birlikte."

"Neden olmasın?" dedi Hay.

Başkan, Kabine'yle rüyaları tartışıyordu şimdi. "Eski ve Yeni Ahit'te rüyalardan sıkça söz ediliyor olması inanılmaz..."

"Ve Shakespeare'in eserlerinde" dedi, bu yazar söz konusu olduğunda kendini evinde hisseden Welles.

* Marble alleys: Harfiyen tercümesi, mermer ara sokaklar olan bu deyimle yazar, Washington genelevlerinin bulunduğu Marble Alley bölgesine gönderme yapıyor. (ç.n.)

Başını dalgınca sallayarak Welles'ı onayladı Lincoln. Sonra, karşısındaki yeşil, çuha kaplı masada oturan General Grant'a döndü. "Size North Carolina'daki Sherman'dan haberleri sordum; çünkü önemli bir zaferin haberlerini almak üzere olduğumuzu düşünüyorum. Görüyorsunuz ya, savaştaki her büyük olaydan önce, o hep aynı, son derece tuhaf rüyayı gördüm. Tuhaf... tanımlanamaz... bir teknenin üzerinde, belirsiz bir kıyıya doğru süratle ilerliyorum... küreklerim yok ve sürükleniyorum. Sumter, Bull Run, Antietam, Gettysburg, Stone River, Vicksburg ve Wilmington muharebeleri öncesi, hep bu rüyayı gördüm."

"Şey" dedi Grant, yavan bir edayla, "Rosecrans sayesinde, muhakkak ki, bir zafer olmadı Stone River ve hiçbir önemli olaya da yol açmadı bu muharebe. Aslında, birkaç tane daha böylesi mücadele bizi mahvederdi."

"Bu konuda farklı görüşte olmalıyız" dedi Lincoln. "Her hâlükârda, rüyam bu muharebeden önce geldi."

"En azından" dedi Welles, "bu sefer bir zafer ya da bir yenilginin habercisi olamaz rüya; çünkü savaş bitti."

Askeri haberler fikrinden vazgeçmeye gönüllü olmayan Lincoln, "Ortalıkta serbestçe dolanan birkaç isyancı var hâlâ" dedi.

"Belki de, sir" dedi Fred Seward, "büyük bir değişiklik ya da kargaşanın öncesinde geliyor rüya ve rüyalarınıza giren bir belirsizlik hissediyorsunuz."

"Bu bir ihtimal" dedi Lincoln.

Derken, rüyalar ya da elle tutulur olmayan her şey konusundaki olağan tahammülsüzlüğünü göstermeye koyuldu Stanton. Birlik'in yeniden yapılandırılması için kendi hazırladığı planın bir kopyasını sundu Başkan'a. Kabine'nin diğer üyeleri için de kopyalar hazırlamıştı. Lincoln belgeyi eline aldı ve bir göz attı; sonra da, özgürce, "Önümüzde duran, yegâne büyük sorun bu elbette ve bir an önce bununla ilgilenmek zorundayız. Aslına bakarsanız, Kongre Aralık ayında şehre geri dönmeden önce. Dokuz... ayımız var." Gülümsedi Lincoln. "Yeni bir Birlik doğurmak için."

"Ben Wade ve Senato çalışma döneminde olursa, yapmamızın çok güç olacağı bir iş bu" dedi Welles.

"Ben de, bu yüzden, önerilerimi getirdim" dedi Stanton. "Virginia'nın düzenlenmesi anahtar. İşler orada tatmin edici bir şekilde halledilir halledilmez, diğer isyancı eyaletler için bir model olacak elimizde."

Welles, Stanton'ın bu görüşüne katılmadı. "Virginia kuraldışı bir yer. Sınır ilçelerini bir süredir kontrol altında tutuyoruz ve Birlik yanlısı bir valimiz var. Eyaletin geri kalanı tarafından seçilmiş olmamasına rağmen, bana kalırsa, öyle olmuş gibi davranmalıyız."

Welles'la hemfikirdi Lincoln. "Aralık ayında sorunlar başlayacak elbet. Eğer Kongre bu eyaletleri düzenleme şeklimizden hoşlanmazsa, eyaletlerin delegasyonlarına koltuk vermeyi reddedebilir. Kongre'nin yaptıklarını kontrol edemem. Ama bu eyaletler içinde düzenin korunmasını sağlama yetkim var ve valilerini destekleyebilirim; bunu yapacağım da."

"Ve siz bunu yaptığınızda, Kongre dediğinize gelecektir" dedi Stanton uğursuzca.

"Umuyorum öyle olur." Lincoln temkinliydi. "Elbette, şimdi savaş bitmişken, kanlı hiçbir iş görülmesini istemiyorum. Daha fazla insanı, hatta en kötülerini dahi asmak ya da öldürmek gibi işlerde rol almamı hiç kimse beklemesin."

"Jefferson Davis de dahil olmak üzere mi?" diye sordu Fred Seward.

"Şey..." Bir zamanki düşmanını nehrin aşağılarına doğru kaçarken görebilirmişçesine, pencereden dışarı baktı Lincoln.

İsyancıların liderleri ülkeyi terk etmek zorunda bırakılırlarsa, Başkan'ın bundan, muhtemelen, üzüntü duymayacağını ileri sürdü Genel Posta Hizmetleri Bakanı.

Başını onay belirterek salladı Lincoln. "Onların ülke dışında olmalarından hiç de üzüntü duymam ama, onların gerçekten de gittiklerinden emin olmaktan yanayım."

Kabine saat birde dağıldı. Başkan'a, Lord Lyons'ın yerine geçecek elçinin Londra'dan gelmiş olduğunu ve güven mektuplarını kendisine sunmak istediğini hatırlattı Fred Seward.

"Bu işi yarın yapalım" dedi Lincoln. "Saat ikide. Mavi Oda'da. Ama benim için yazdığınız konuşmayı, vermeden önce okumak istiyorum. Yüce kelimelerinizi telaffuz ederken dilimiz sürçebilir; kötü bir izlenim bırakmak istemeyiz."

Sonra, ofisine doğru onu takip etmesi için General Grant'a işaret etti Lincoln. "Bu gece için" dedi, "kusura bakmayın. Basın hepimizi bir arada görmek için ortalığı yıktı ve herkes sizi görmek için orada olacak."

"Olacaklarını biliyorum. Demek istediğim, sir" dedi Grant kekeleyerek, "her ikimiz için de orada olacaklar; fakat, Bayan Grant

çok kararlı. Bu öğleden sonra, Philadelphia'ya giden vagonlara binmek zorundayız. Çocuklar..." Sesi yavaşça alçalıp, tamamen kısıldı Grant'ın.

"Anlıyorum. Şey, bu konuda elimizden bir şey gelmez. Yalnızca, siz, Bayan Grant ve kalabalığı memnun etmek için, oraya gideceğimi söyledim."

"Kalabalık mı!" Ansızın haykırdı Grant. "Bu gösteri işinden adamakıllı bıktım usandım! Hayatım boyunca hiç böylesine didik didik edilmemiştim."

"Buna alışsanız iyi edersiniz, General."

"Öyle mi düşünüyorsunuz?"

"Evet, öyle düşünüyorum." Elini uzattı Lincoln. "Hoşça kalın, General."

"Hoşça kalın, Bay Başkan." Grant odadan çıktı. Ofisinin hemen ötesindeki tuvalete girdi Lincoln ve Hay'in onu başında bulduğu lavaboda yüzünü yıkamaya koyuldu. "Bu gece için Meclis Başkanı'nı davet ettim. Ama daha önceden verilmiş başka bir sözü var."

"Başka birini bul. Ayrıca, faytonun saat beşte hazır olması emrini ver lütfen."

"Pekâlâ, sir. Bay Johnson burada."

"Kim?" Lincoln yüzünü kuruladı.

"Başkan Yardımcısı, sir. Bu gece için *onu* davet edeyim mi?"

Hayır anlamında başını salladı Lincoln; Hay de odayı terk etti.

Andrew Johnson ofise girdiğinde, Lincoln, Stanton'ın memorandumunu inceliyordu. Özel görüşmelerde, bir dinleyici kitlesinin görüntüsünün onu fazlasıyla tahrik ettiği kamusal alanlara oranla, sessizliğe daha fazla değer veriyordu Johnson. Lincoln'ün samimiyet kurmaya yönelik ölçülü gayretlerine rağmen, Johnson ve Lincoln'ün birbirini neredeyse hiç tanımıyor olması, ilişkilerini uyumsuz kılıyordu. Memorandumu masanın üzerine bırakırken, "Bugünkü Kabine toplantısına gelmenizi rica etmeliydim *sizden*" dedi Lincoln. "Güney eyaletlerinin yeniden yapılandırılmasını tartışıyoruz; sizin uzman olduğunuz bir konu bu. Fakat, itiraf ediyorum" diyen Lincoln komik bir el hareketi yaptı, "bana nadiren ziyarette bulunan bir Başkan Yardımcısı'na öyle alışkınım ki, böylesi bir şahsın olduğu bana hatırlatılmak zorunda."

"Elimden her ne gelirse yapacağım, Bay Başkan. Köle sahiplerinin dostu değilim ben."

"Tüm dünyanın bildiği gibi." Johnson'ın, tüm köle sahiplerini asma arzusu nam salmıştı. "Ama, sıradan vatandaşlarımıza hiçbir zarar gelsin istemem" dedi Johnson dikkatle.

Başını sallayarak onu onayladı Lincoln. "Öyleyse, benim gibi siz de –bu aramızda kalsın– Bay Stanton'ın, biz onlara fethedilmiş halklar olarak muamele etme arzusunda olduğumuz sürece, Güney'deki insanların bizden emir almak zorunda olduğu düşüncesini onaylamayacaksınızdır. Güneylileri, Aralık ayından önce, kendi kendilerini yönetme kabiliyetine sahip, özgür vatandaşlar olarak yeniden Birlik'in içinde istiyorum. General Grant bu konuda benimle hemfikir." Gözlerini ayırmaksızın Johnson'a baktı Lincoln.

"Buna muhakkak ki... katılıyorum. Ne de olsa, benim de aralarından geldiğim halktan bahsediyoruz."

"*Tek* halk adamı siz değilsiniz, Andy." Bir kasenin içinden bir elma seçti Lincoln ve Johnson'a verdi elmayı; sonra da, bir tane kendisi için aldı. "Birbirimizi anladığımıza sevindim. Çünkü, işimiz bitmeden önce, Capitol Hill'de bir hayli gürültü patırtı kopacak."

Saat beşte, Başkan ve Bayan Lincoln faytonlarına bindi. "Bizimle oraya gelmesi için Bay Johnson ya da başka birine ricada bulunmamı" diye sordu Mary, "istemediğine emin misin?"

"Hayır, Mother. Bugün biz bize olalım."

Açık ve aydınlık bir öğleden sonraydı; bahar çiçekleri, eskiden askeri kamp yerlerinin kurulu olduğu Washington'ın anıtının dibinde ve geçenlerde bir yangın sonucu yerle bir olan Smithsonian Institution'ın bahçelerinde, alelacele açmaya başlamıştı bile. Bir süvari müfreze birliği faytona eşlik ediyordu. O günün erken saatlerinde, Lincoln ve Stanton, bir kez daha, koruma konusunda tartışmıştı. Artık savaş sona ermiş olduğundan, suikastçıların daha az ilgisini çekeceğini düşünüyordu Lincoln. Stanton, şimdi hiç olmadığı kadar tehlikede olduğunu söyledi Lincoln'e. Lamon da Stanton'a katılırdı; ama Richmond'daydı. Yine de, Güney'e gitmeden hemen önce, tiyatrodan ya da orada bulunacağı önceden duyurulmuş herhangi bir kamu alanından uzak durması için Başkan'ı uyarmıştı Lamon.

Fayton, Pennsylvania Avenue'nun daha az kalabalık olan tarafından aşağıya doğru ilerlerken, "Belki de" dedi Lincoln, "bu gece evde kalabiliriz."

"Ama Laura Keene'in son gecesi bu ve bizim orada olmamızı bekliyor." Kaşlarını çattı Mary. "General Grant'ın kabalığını bir türlü unutamıyorum. Dün bizle geliyordu, bugünse gelmiyor."

"Zannedersem, evine, çocuklarına gitmek isteyen Bayan Grant." Önlerinden bir dizi ambulans geçerken durdu fayton. Faytonun içindeki kişinin Lincoln olduğu anlaşılınca, yaralılar Başkan'a tezahürat etti. Lincoln şapkasını çıkardı ve son ambulans da önlerinden geçip uzaklaşana dek elinde tuttu.

Bayan Grant konusunda kaygılıydı Mary. "Sanırım, City Point'te çıkarttığı olaydan sonra benimle yüz yüze gelmeye cesaret edemiyor. Hayatımda kontrolünü bu kadar kaybeden birini hiç görmemiştim. Hırslı, küçük bir şey o kadın. Hoş, Bay Grant da öyle ya. Bugün, Beyaz Saray'dan Willard's Hotel'e doğru yürürken pencereden izledim onu. Sanki senmiş gibi, muazzam bir kalabalık vardı etrafında."

"Ee, Başkan değil ama *General Grant* o, Mother; bu da çok özel bir şey."

Navy Yard'a giden bir yan sokaktan ilerledi fayton. "Başkanlığa oynuyor. Bunu görebiliyorum. Bunu her zaman anlayabilirim."

"Öyle. Anlayabilirsin. Ayrıca, buyursun oynasın başkanlığa. Biz bu zor işi kotarmayı denedik. Bu yüzden bırak, dilerse yönetimi üstlensin Grant."

"Dört sene" dedi Mary. "Gençken kulağıma sonsuzluk kadar uzun gelirdi bu. Şimdiyse hiçbir şey değil. Dört hafta. Dört gün. Nehre düşen bir kar tanesi gibi üzerimizden akıp geçiyor zaman."

"Tüm bunlar sona erdiğinde" dedi Lincoln, "Batı'ya gitmek istiyorum. California'yı ve Pasifik Okyanusu'nu görmek istiyorum."

"*Ben* Avrupa'ya gitmek istiyorum. Paris'i görmem gerek..."

"Şu kesin ki, önüne Paris'e dair pek çok şey çıktı, Molly. Aslına bakarsan, baştan ayağa bedenine yapışmış durumda Paris."

"Oh, Father! Artık çok az şey alıyorum. Keckley'nin elinden her şey geliyor zaten. Nerede yaşayacağız?"

"Springfield. Başka nerede olabilir? Herndon'la beraber avukatlığa geri döneceğim..."

"Eğer bunu yaparsan, seni boşarım." Öfkeliydi Mary. "Father, artık nasıl yaşayabilirsin Springfield'da? Hadi bu bir yana, nasıl Billy'yle avukatlık yapabilirsin?"

"Başka ne yapabilirim ki? Altmış bir yaşında olacağım. Para kazanmak için bir şey yapmam gerekecek. Bu da avukatlık anlamına geliyor..."

"Öyleyse, Chicago'da yap." Bugünlerde sarayların yükselmeye başladığı göl kenarında, güzel, yeni bir evi çoktan kafasında canlandırmıştı bile Mary.

"Eğer gücümüz yeterse. Bugün herhangi bir konu hakkında endişelenmeyi reddediyorum." Çok zayıf olmasına rağmen, daha yeni hapisten salınmış bir adamın yüzüne benziyordu Lincoln'ün suratı. "Uzun yıllardır böylesine mutlu hissetmemiştim."

"Böyle söyleme!" Ansızın telaşlanmıştı Mary. Lincoln'ün tam olarak bu sözcükleri telaffuz edişini, daha önce bir kez daha duymuştu ve meşum sonuçlara gebe olduğu görülmüştü bu sözcüklerin.

"Niye ki? Bu doğru."

"Çünkü... ağzından bu kelimeler son kez, tam Eddie'nin ölümü öncesinde çıktı."

Bir an Mary'ye baktı Lincoln; sonra, sol taraflarındaki, kurulduğu tepeler üzerinde yükselen Capitol'e çevirdi başını. "Artık şu yeni kapak da takılmış olduğundan" dedi Lincoln, "kişisel olarak öyle tam hissediyorum ki kendimi. Ayrıca, Kongre şehirden ayrıldığı ve mekân boş olduğu için de çok rahatladım."

O gece yemekten sonra, Mary tiyatro için üstünü değiştirmeye giderken, Lincoln üst kattaki oval ofiste oturdu ve Illinois'nin yeni valisi ve yeni senatörüyle dedikodu yaptı; Petroleum V. Nasby'den birkaç paragraf okuyup, eğlendirdi de onları. Derken, durum her ne olursa olsun, gülümsemeyi bir an olsun kesmeyen biri olan Meclis Başkanı Bay Colfax'ı anons etti Noah Brooks. "Sir, Bay Stanton'ın yeniden yapılandırma önerisini göz önüne almak için" –mısır kadar sarı dişlerini açığa çıkararak gülümsedi Bay Colfax– "özel bir Kongre oturumu yapılması çağrısında bulunmak niyetinde olup olmadığınızı öğrenmek zorundayım."

Stanton'ın sözümona gizli memorandumuna yapılan bir gönderme, Lincoln'ü şaşırttıysa da, bunu hiç belli etmedi. "Hayır, özel bir oturum çağrısında bulunmayacağım. Geçen oturumda harcanan insanüstü emekten sonra, Kongre'nin dinlenmeyi hak ettiğine inanıyorum."

Yüzü, hayal kırıklığını ifade eden bir tebessümle parladı Colfax'ın. "O halde, uzun süredir ertelediğim Batı yolculuğuna çıkacağım."

Colfax'ın önermiş olduğu yüksek eyaletler turundan hayli ilgiyle bahsetti Lincoln. Derken, Senatör Sumner'ın geçenlerde yaptığı

Richmond ziyaretinde, Konfederasyon Kongresi'nin başkanının tokmağını çalmış olduğu hatırlatıldı Lincoln'e. "Bu tokmağı Stanton'a vermekle tehdit ediyor bizi Sumner. Ama, bu özel savaş ganimetinin uygun muhafızı olarak, ben almak istiyorum tokmağı."

Bir sırtlanınkini andırıyordu Colfax'ın sevinci. "Bundan daha çok hoşlanacağım başka bir şey yok."

"Sumner'a, o tokmağın sizin olacağını söylediğimi anlatın."

Bu arada, tiyatro için şahane hazırlanmış olan Mary süzüldü odaya. Herkesin iltifatlarını topladı.

Saatine bakarak, "Sanırım" dedi Brooks, "gitme vakti geldi."

Mary'nin koluna girerek, "Her şey göz önüne alındığında" dedi Lincoln, "gitmemeyi tercih ederdim. Ama dul kadının vaize dediği gibi..."

"Oh, Father, yine o hikâye olmasın!" Sevimli bir şekilde atışarak, içinde Hay'in böylesi kısa zamanda bulabildiği en iyi arkadaşlar olan, New York'tan Senatör Harris'in kızı ve nişanlısı Binbaşı Rathbone'un bulunduğu, onları beklemekte olan faytona gitmek için alt kata doğru ilerlediler.

Lincoln faytona binince, Crook'a, "Hoşça kalın" dedi. Derken, araç girişinde onlara doğru şapkasını sallayan eski bir dostu belirdi. "Üzgünüm, Isaac, tiyatroya gidiyoruz. Yarın sabah gel beni görmeye." Metropolitan Polis Merkezi'nden bir görevlinin eşliğinde caddeye doğru ilerledi fayton.

Bay Ford'un genç erkek kardeşinin onları beklemekte olduğu, ışıl ışıl aydınlatılmış tiyatronun ana girişi dışında, 10. Street'in doğu tarafının tümünü uzun bir fayton sırası kaplamıştı. Oyun çoktan başlamıştı.

Genç Bay Ford, başkanlık grubunu, sahnenin sol tarafında onlar için hazırlanmış bir locaya doğru götürürken, sahnedeki keskin gözlü aktörler Başkan'ı tanıdılar ve diyalogdaki replikleri değiştirerek, araya başka şeyler eklemeye başladılar. "Askere alma" kelimesi üzerinde dönen yoğun bir kelime oyunu, karşı konulamaz Laura Keene'in Başkan'ın Locası'na doğru başını kaldırıp, "Askere alımlar geçici olarak durduruldu!" diye haykırmasına olanak sağladı. Sonra, saçlarındaki pek beğenilen bukleler kasketinden ayrılma tehlikesiyle karşı karşıya kalana dek çılgınca başını salladı Laura Keene.

Sufle etme görevini böylece devralan seyirciler, Başkan ve General Grant'a tezahürat yapmaya başladılar. Ama, locadan bir an

için kendini gösteren yalnızca Başkan oldu. Sonra da, geniş sallanan sandalyesine tekrar oturdu Lincoln ve bir perde seyircilerden gizledi onu.

Saat onda, atlı ve silahlı Booth, Herold ve Payne sokaktaydı. Booth'un yaptığı bir el hareketiyle, David ve Payne, Seward'ın evine doğru yola çıkarken, Booth arka bir yoldan, doru kısrağını bağlamasına bir sahne görevlisinin yardım ettiği Ford's Theater'a sürdü atını. Sonra, tiyatronun önüne doğru yürüdü Booth ve lobiye girdi. Kapıcıya el salladı. "Umarım, benim bir bilet almamı istemiyorsundur?"

Adam hayır dedi; ve o, bilet fişlerini saymaya devam ederken, adamın yanındaki birkaç dostu, kapıcı çiğnemek için bir tutam tütün isteyen dünyanın en genç yıldızını onlara takdim edene dek, Booth'tan ayırmadı gözlerini. Derken, Booth merdivenlerden çıkıp, balkona doğru ilerlerken, Başkan'ın Locası'nda boş bir koltuk olduğunu gördü. Polis memuru vazifesinin başında değildi. Beklenmedik bir küçük şanstı bu.

Ön kemerden sızan yarı aydınlıkta, kapıyı açtı ve locanın girişinden içeri adım attı Booth. Kalsiyum ışığı altında silueti belirgin olan Başkan yalnızca birkaç metre önündeydi. Başkan'ın sağ tarafında Bayan Lincoln ve onların sağında da, bir kanepede oturan genç bir çift vardı.

Seyirciler kahkahalar atarlarken, sağ cebinden pirinç bir silah çıkardı Booth; sol cebinden de uzun, çok iyi bilenmiş bir hançer.

Dirseğini rahat bir şekilde Lincoln'ün ön koluna dayamıştı Mary; gerçi, bunun bir hanımefendiye hiç yakışmayacak bir hareket olduğunun farkındaydı ve dik oturdu; sonra da Lincoln'ün kulağına, "Senin üzerine böyle yayılmam hakkında ne düşünür Bayan Harris?" diye fısıldadı.

Lincoln, "Neden ki, Mother, hiçbir şey düşünmeyecektir bu hususta" diye mırıldandı.

Tam o anda, bir buçuk metre uzaklıktan, Başkan'ın kafasının arkasına tek bir el ateş etti Booth. Tek ses çıkarmaksızın, sandalyesinin arkasına doğru kaykıldı Lincoln ve tahta bölme tarafından durdurulana dek sola doğru yığıldı başı. Gözleri fal taşı gibi açılmış bir aktör kulisten locaya doğru bakakalırken, Mary, Booth'a değil, kocasına döndü. Olan bitenin tümünü görmüştü kulisteki aktör.

Binbaşı Rathbone, Booth'un üzerine atıldı; Booth ise süratle, genç adamın tam kalbine saplamak üzere hançerini kaldırdı. Ama,

bıçağın ağzının yönünü değiştirdi Rathbone'un kolu. Booth onu itip, locanın tırabzanına sıçrarken, Bayan Harris feryat figan bağırıyordu. Sonra, vaktiyle aynı tiyatronun sahnesinde hayranlarını mest ettiği türden atletik bir hareketle dört metre yükseklikten aşağıya, locadan sahneye atladı Booth. Fakat, Booth'un izleyici üzerinde bıraktığı etkinin dramatik ve ölçülü olmaktan çok, atletik ve doğaçlama olduğu diğer birkaç seferde de olduğu üzere, locanın ön kısmını süsleyen ipekten flamayı dikkate almamıştı Booth. Çizmelerinden tekinin mahmuzu ipeğe dolanmış ve Booth'un dengesini kaybederek sahneye düşüp, bileğindeki bir kemiğin kırılmasına yol açmıştı.

Rathbone locadan, "Durdurun o adamı!" diye bağırdı. Booth anlaşılmaz bir şeyler haykırdı seyircilere doğru ve hızla sahneden uzaklaştı.

Locada, şimdi ayağa kalkmış, çığlık atıyordu Mary. Bayan Harris onu rahatlatmayı denedi. Laura Keene'in ta kendisi locaya geldi ve bir doktor yarayı incelemek üzere oraya varana dek, Başkan'ın bilinçsiz başını kucağında tuttu. Kurşun, sol kulağının üstünden, Lincoln'ün kafasının arkasından girmiş ve sonra da, sağ taraftan aşağıya doğru ilerleyerek, sağ gözün hemen altında durmuştu.

Yeni kapıcı Tom Pendel apar topar odaya daldığında, Hay ve Robert Lincoln, viski içerek, rahat rahat Beyaz Saray'ın üst katındaki salonda oturuyordu. "Başkan vurulmuş!"

Hay, Robert'ın arkasından aşağıda bekleyen faytona doğru koşarken, bu anı daha önceden yaşamış olduğuna dair, rüya gibi bir his kapladı içini. Pendel, kontrolünü tamamen kaybetmişti. "Bay Seward da öldürüldü. Tüm Kabine üyeleri öldürüldü!"

Fayton, 10. Street'i doldurmaya başlamış olan kalabalığın arasından ilerlerken, şaşkına dönmüş Robert, "Kim?" diye sordu. "Kim yaptı bunu?"

"İsyancılar?" Hiçbir şey düşünemiyordu Hay.

Lahana kokan bir pansiyonun küçük yatak odasında, söylemeye gerek yok, onun için çok kısa olan bir yatakta, iki büklüm yatıyordu Ancient. Anlamsızca, böylesi bir zahmete katlandığı son sefer olacak bu diye düşündü Hay.

Bir doktor, Lincoln'ün parçalanmış kafatasından sızan kanı pamukla durdurmaya çalışırken, güçbela nefes alarak, sırtüstü yatıyordu Lincoln. Sağ gözü şişmiş ve sağ yanağının üstündeki deri siyaha dönmeye başlamıştı. Yatak örtüsünün üzerindeki çıplak, uzun kollarının şaşırtıcı derecede kaslı olduğu Hay'in gözünden

kaçmadı. Son zamanlarda, Ancient'ın yalnızca deri ve kemikten ibaret olduğunu düşünme eğilimindeydi Hay. Yan odadan gelen, Bayan Lincoln'ün hıçkırıklarını duyabiliyordu. Yatak odasının içindeyse, yatağın başında bir dul gibi duran Senatör Sumner'ın hıçkırıklarına hem şahit oluyor hem de işitebiliyordu onları. Sumner'dan hiç şu anda olduğu kadar nefret etmemiş olan Hay, "Koruması neredeydi?" diye merak etti. Peruğunun altında kötü kokan ve yaşlı görünen Welles, bir köşede oturuyordu.

Kabine üyeleri gelip gidiyorlardı. Yalnızca, tüm kontrolü eline almış Stanton hep orada kaldı. Robert, "Hiç umut var mı?" diye sorduğunda, doktorun yerine cevap verdi Stanton. "Hiç umut yok. Tek kelimeyle, sönecek. Beyni parçalanmış. Yara ölümcül." Sonra, bir yavere döndü Stanton. "Haberi Philadelphia'daki General Grant'a telgrafla bildirin. Bir an önce buraya dönmesi gerek. Ama, tam kadro muhafızlarıyla beraber." Başka bir yavereyse, "Başyargıç'a git. Olanları anlat ona. Yeni Başkan'a görev yemini ettirmesi için ona ihtiyacımız olacak" dedi Stanton.

Dışişleri Bakanlığı'ndan bir memur, şunu bildirmek üzere pansiyona geldi: "Old Club House'a zorla bir erkek girdi. Uşak, adamın tam bir isyancı gibi konuştuğunu söylüyor. Adam üst kata çıktı ve Bay Seward'ı bıçakladı; fakat, Bay Seward'ın çenesindeki demir aygıt onu kurtardı. Hiç yara almadı. Ama Fred Seward'ın başı yarıldı ve bilinci yerinde değil."

Şaşkına dönen Stanton, "Daha yarım saatten az bir zaman önce, o ikisiyle beraberdim" dedi. "Adam kaçtı mı?"

"Evet, sir."

Odaya Mary Lincoln girdi. "Ah, Robert" diye haykırdı Mary. "Bize ne olacak?" Yataktaki kocasına baktı. "Father, konuş bizimle! Böyle ölemezsin; şimdi olmaz. Bu düşünülemez. Robert, Taddie'yi getir! Taddie'yle konuşacaktır. Eğer Taddie burada olursa, ölümün onu almasına izin vermez baban."

Hayır anlamında başını sallayan Stanton'a baktı Robert. Derken, tiz bir çığlık atarak, kendini Lincoln'ün bedeninin üstüne attı Mary. "Bizi bırakma!"

Öylesine uzun zamandır gönlünü almak için elinden geleni yapmış olduğu bir hanımefendiye karşı ansızın acımasızlaşan Stanton, "Çıkarın bu kadını buradan" dedi. Stanton'ın, Madam'ın bir daha hiçbir zaman gönlünü alması gerekmeyeceğini düşündü Hay. "Bir daha da içeri almayın onu."

Başkan Yardımcısı hantal bir şekilde odaya girerken, Sumner ve Dışişleri Bakanlığı'ndan gelen adam, Mary'yi odadan dışarı çıkardı.

Birdenbire saygılı bir tavır takınan Stanton, "Sir" dedi Johnson'a. "Düşmanın kim olduğunu öğrenene dek, daimi koruma altında tutulmanızı istiyorum; korunmanız için biraz önce tahsis ettiğim askerler Kirkwood House'dalar."

"O... ölecek mi?" Hayretler içinde, yataktaki figüre baktı Johnson.

"Evet, sir. Gerekli hazırlıkları yaptım bile. Bay Chase'e haber verildi. Vakti geldiğinde, otelinize gelerek, görev yemininizi ettirecek."

Herhangi bir vurgu yapmaksızın ya da –kendi standartlarına göre– tumturaklı bir eda takınmadan, "Çok kuvvetli" dedi Johnson, "bir darbe aldık."

"Evet, sir. Ama *o* şanslı. Biz bu enkazın içinde yaşamaya devam etmek zorundayken, o, tarihe ait olacak."

Gece sabaha yol verirken, yatağın yanında Robert'la oturdu Stanton. Stanton'ın hâlâ şapkasını tutmakta olan sağ eli, sol dirseğinden destek alıyordu.

Saat yediyi biraz geçmişti ki, derin bir nefes aldı Abraham Lincoln; yavaşça verdi aldığı nefesi ve öldü. Bir robot gibi, sağ kolunu havaya kaldırdı Stanton; sonra, tam olarak kare şeklinde, başına yerleştirdi şapkasını ve hemen ardından da, en az biraz önceki kadar kesin bir tavırla çıkardı şapkayı başından. Ayağa kalktı. "Başkan Johnson'ın görev yeminini ederek makamına geçişinin tebliğini ve bu hükümetin aksamadan devamını tartışmak için" dedi Stanton, "toplanacak şimdi Kabine."

Mary odaya alındı. Sessizce ağlayarak, yataktaki cansız bedenin yanına uzandı Mary; derken, nihayet, kendi rızasıyla, uzun süre ağlamaktan kurumuş gözlerle ayağa kalktı ve herhangi birine hitap etmeksizin, "Ah, Tanrım! Kocamın da ölmesine sebep oldum" dedi. Robert odadan çıkardı Mary'yi.

Doktor, ağzı düşüp açılmasın diye Lincoln'ün çenesini bir bezle bağlamaya çalışırken, gülümsüyor gibi görünen Ancient'a baktı Hay. Tıpkı, sanki kendi ölümü ona bir hikâye hatırlatmış gibi görünüyordu Lincoln. Fakat sonra, Ancient'ın aklına bundan sonra asla bir hikâye gelmeyeceğinin farkına vardı Hay. Artık kendisi, başkalarının aklına gelecek bir şey olmuştu.

Cesaret edebildiği kadar Seward'ın evinin dışında beklemişti David Herold. İçeriden gelen çığlıklara bakılırsa, Payne evdeki herkesi öldürüyor gibi görünüyordu. Sonunda, buna daha fazla dayanamadı David. Atına atladı ve şansına, ahırdan bir adamın, "Geç kaldın! Fazla uzun tuttun o atı. Teslim et onu" diye bağırdığı Pennsylvania Avenue'ya doğru sürdü atını.

David'in bu haykırışa cevabı, atını 14. Street'e doğru mahmuzlayıp, vardığında doğuya döndüğü F Street'e kadar dörtnala sürmek oldu. Aklında yalnızca tek bir düşünce vardı şimdi. Wilkes'ı bulmak zorundaydı.

Donanma köprüsünde, nöbetçi bir asker David'i durdurdu ve adını sordu ona. David, "Smith" diye yanıt verdi. Karşıda ne işi olduğu sorulduğunda, Anacostia Creek'in diğer tarafında, White Plains'te yaşadığını söyledi askere. Nöbetçi asker, David'in köprüden geçmesine izin verdi; ama bundan böyle köprünün saat dokuzda herkese kapatılacağını söyledi ona. Askere teşekkür etti ve atını sürmeye devam etti David. Nihayet, Bryantown Road'da, bir süredir yalnız başına dörtnala at sürmekte olan Wilkes'a yetişti David.

"Başardınız mı?" diye sordu Booth.

"Evet" dedi David.

"Ben de öyle" dedi Booth. Surrattsville'e varana dek birbirlerine söyledikleri tek şey bu oldu. David, Surrattsville'de atından indi ve eskiden Surratt Tavernası olan ama şimdi John Lloyd'un işlettiği tavernaya girdi. Daha önceden kararlaştırıldığı gibi, onlara bir çift tüfek ve bir şişe viski getirdi Lloyd. Booth'a, hâlâ atının üzerindeyken içtiği viskiyi verdi David. Wilkes tüfekleri almayı reddetti. Serinkanlı bir şekilde, "Ayak bileğimi kırdım" dedi.

"İhtiyacınız olan başka bir şey var mı?" diye sordu Lloyd.

Booth, "Başka bir şey yok. Ama, eğer öğrenmek istersen, sana birkaç haber vereceğim" dedi.

"Meraklı değilim" dedi Lloyd.

Atını mahmuzlarken, "Başkan'ı ve Dışişleri Bakanı'nı öldürdüğümüzden oldukça eminim" dedi Booth.

Bu sözle birlikte, yok oldu David ve Booth. Hafızasının aldığı kadar uzun süredir buydu David'in hayalini kurduğu. Kahramanca bir iş yapmak ve sonra da, yanında gerçek kardeşiyle, tüm gece boyunca at sürmek. Wilkes'ın Lloyd'a söylediği sözcükler kulaklarında çınlayıp duruyordu: "Başkan'ı ve Dışişleri Bakanı'nı öldür-

düğümüzden..." Bundan daha muhteşem ne yapabilirdi ki bir Konfederasyon kahramanı?

Sabah saat dört buçukta, dostları olan bir doktorun evine vardılar; Wilkes'ın, kemikler dik açı oluşturacak şekilde kırılmış ayak bileğini tedavi etti doktor. Sonra bir ustura istedi Wilkes ve bıyığını kesti.

Güneş ışıkları kuvvetlendiğinde, tedirgin doktor, Booth ve David'in yola devam etmesi gerektiğini söyledi. John Wilkes Booth'un Başkan'ı öldürmüş olduğu haberi bölgede yayılmaya başlamıştı; dünyada yayılmakta oluşu da cabasıydı. Bay Seward'a ilişkin hiç haber olmadığını öğrenmek, David'i üzmüştü. Her neyse; önemi olan tek şey, Wilkes'ın, onun, David Herold'ın, kendine söyleneni yapmış olduğunu düşünmesi ve ikisinin, dostların ve gerçek kardeşlerin, artık ölümsüz oluşuydu.

Kırk Dört

Fransız İmparatoriçe Eugénie, muhtemelen, yaklaşık kırk yaşlarında olmasına karşın, İmparatoriçe'nin kocası İmparator III. Napolyon'u nasıl itici buluyorsa, İmparatoriçe'yi de en az o kadar çekici bulmaktan asla vazgeçmemişti John Hay. Diplomasi sınıfı şerefine, 1 Ocak 1867'de, Tuileries Sarayı'nda verilen resepsiyonda, Eugénie'nin misafirlerini ağırladığı görkemli oturma odasında kalmaya özen gösterdi ve İmparator'la bakanlarının, imparatorun hiç oturmadığı, özenle hazırlanmış, yaldızlı tahtın yanında dikilmekte oldukları, daha da görkemli odadan uzak durdu Hay.

Eugénie'nin doğuştan kızıl olan saçları hâlâ kızılken, her zaman solgun olan teni de hâlâ solgundu. Üzgün gözleri griydi. Boynunu süsleyen elmas gerdanlığı daha görünür kılmak için, derin dekolteli, yakut kırmızısı, kadife bir elbise giyiyordu. Gözlerini Eugénie'ye dikmemek için elinden geleni yapıyor ama gözlerini ondan ayıramıyordu Hay. Gerçi, kadınların Eugénie'yi taklit edişlerini izleyerek tam dört yıl geçirmişti Washington'da; şimdi, Eugénie'nin kendisine huşuyla bakabilecek bir durumdaydı. İspanyol asıllı İmparatoriçe, hakiki Napolyon'un eşi, selefi Marie-Louise'in bire bir ölçekli bir portresinin altında dikilirken, diğerleriyle iletişim kurabilmek için, akıllıca, fildişi bir yelpaze kullanıyordu. Eugénie'yi, ona ancak göz kamaştırıcı bir gündoğumunun, ya da Fransız siyasi sisteminin kronik kırılganlığını göz önünde bulunduracak olursak, belki de, günbatımını izlemenin verebileceği bir hazla izliyordu Hay.

Altınla kaplı odanın her yanında, altınla kaplı diplomatlar dikilirken, menekşe rengi üniformaları içindeki saray personeli, nafile, işe yaramaya çalışıyordu. İmparator'un şahsi muhafızları, tıpkı bir sürü mavi ve altın sarısı heykel gibi, düzenli aralıklarla, hazır ola geçiyorlardı. Dışarısı hâlâ aydınlık olmasına karşın, avizeler ışıl ışıldı ve mermer şöminelerin hepsi odun ateşiyle parlıyordu. Amerikalı bir yarbayın, açık mavi üniforması içinde göze çarpıyor olmaktan memnundu Hay; gerçi, hiç olmadığı kadar, kendini davaya adamış bir Cumhuriyetçi'ydi şimdi; tüm tiranların amansız düşmanı oluşu da cabasıydı; hatta, eşi mükemmel bir günbatımına benzeyen bir tiranın bile.

Görevinden ayrılan Amerikan Elçisi John Bigelow, Hay'e doğru ilerledi. Toplu, pembe yanaklı, yaşlı bir adam ve kesinlikle, günbatımından çok gündoğumuna benzeyen, güzel bir genç kız eşlik ediyordu Bigelow'a. Sonradan Amerikan tarihçisi Charles Schermerhorn Schuyler ve kızı, yani Emma, yani büyük Napolyon'un mareşalinin varisi olan kocasının, içinde hiç görülmediği salonuyla ünlü bir hanımefendi olan Princesse d'Agriente, yaşlı adam ve genç kıza, "Bay Hay, birinci sekreterim" dedi Bigelow. Göz kamaştırıcı Prenses'le daha önce hiç tanışmamış olmasına rağmen, Prenses'in yaptığı mutsuz evliliğe dair her şeyi biliyordu Hay; ayrıca, mutsuz evliliklerin âdetten olduğu bir şehirde, kesinlikle, hiç kimsenin Emma için üzgün olmadığını da biliyordu. Prens, metresiyle beraber başka bir yerde yaşıyordu. Prenses de, sanki varlıklı bir dulmuş gibi, çocuklarıyla hayatını sürdürüyordu. Hiçbir skandala bulaşmıyordu; ki bunun Paris'te bir âdet olduğu söylenemezdi.

Diğer taraftan Prenses kara gözlerini Hay'e çevirip, hafif aksanlı bir İngilizce'yle, "Gerçek bir Amerikalıyım ben; ancak Birleşik Devletler'e hiç adım atmadım" dediğinde, Emma'nın nadir görülen kadınlardan olduğunu düşündü Hay.

"Bu benim suçum" dedi, cana yakın Bay Schuyler. "Tıpkı sizin gibi bir diplomat olmak için, bin sekiz yüz otuz altı yılında terk ettim New York'u. Yalnız, İtalya'ya giderek evlendim ve..."

"...ve bir daha asla evine dönmedin" dedi Emma. "Oraya gitmek için sabırsızlanıyorum."

"Ben de öyle" dedi Bigelow. "New York'u nasıl da özledim!"

"Burada da özleneceksiniz" dedi Bay Schuyler. "Ne de olsa, eğer siz olmasaydınız, Bay Seward şimdiye dek çoktan Fransa'yla savaşa sokmuştu bizi."

"Ah, şimdi abartıyorsunuz işte." Durumun gerektirdiği kadar mütevazıydı Bigelow. Ama Bigelow'un, Fransa'yla Amerika arasında, Meksika üzerinde çıkacak bir savaşı önlemediyse bile, kesinlikle bir krizi bastırmış olduğunu biliyordu Hay.

Kasım ayında, Seward'ın Napolyon'dan, bu, bedbaht Fransız kuklası İmparator Maximilian'ın ölümü anlamına gelecek olsa bile, daha önceden kararlaştırıldığı üzere, askerlerini Meksika'dan çekmesini isteyen ültimatomunun şifresini bizzat kendisi çözmüştü Hay. Seward'ın vaazının yerine, gereğince kadirşinas davranan Fransızlar için son derece makul olan, kibar bir not sunmaya karar vermişti Bigelow. Bigelow'un diplomatik darbesinden bizzat Bay

Schuyler söz etmişti *Atlantic Monthly*'de. Şimdi evine geri dönüyordu Bigelow ve boşalttığı görev, diplomasi cennetinde hizmet vermek yerine, New York'un cehenneminde hüküm sürmeyi tercih ettiğine karar vermiş Şeytani Majesteleri James Gordon Bennett değil, Stanton'ın ısrarı sonucu, Senatör Sprague ve onun gibi vatan haini olan arkadaşlarına karşı getirilen tüm suçlamaları düşürmüş olan generalin ta kendisi, General John A. Dix tarafından devralınacaktı.

Dix'in, Hay'in Sprague meselesine dair her şeyi bildiğinin hayli farkında oluşu, ilk buluşmalarına belirgin bir gölge düşürmüştü. Hay'in istifasını sunmuş olduğu ikinci buluşmalarında, istifasının derhal kabul edilmesi Hay'i hayal kırıklığına uğratmıştı. Ama Hay'in imdadına Seward yetişmişti; Dışişleri Bakanı'nın özel yardımcısı olarak Washington'a geri dönecekti Hay. Başkan Johnson'ın, Avenue des Champs-Elysées, 47 Numara'nın ihtişamlı odalarının kendi adamlarıyla dolmasını istediğine yönelik daimi söylentilere rağmen, konsoloslukta nispeten güvendeydi Nico.

Hay'i görkemli Prenses ve babasıyla baş başa bırakarak yanlarından ayrıldı Bigelow. "Başkan'ın sekreterliğini yapmış olmak için" dedi Emma, "çok genç görünüyorsunuz."

"Öyleyim... zamanında öyleydim." Kendisine hâlâ genç denmesine oldukça alışkındı Hay. İmparator'a ilk takdim edildiğinde, Napolyon İngilizce olarak, "Albay olmak için genç değil misiniz?" diye sormuştu Hay'e. Hay'in albaylığı, onursal bir rütbeydi gerçi. Sonra, neredeyse Prenses'inkiler kadar güzel olan gözleriyle Hay'e bakarak, "*Bir* albay olmak için genç değil misiniz?" demişti İmparatoriçe. Saraylılar zaten zekâlarıyla dikkat çekiyor olmamalarına rağmen, dilediği zaman kırıcı bir pot kırabilirdi İmparator. Son zamanlarda, büyük dünya sergisi için inşa edilmekte olan binalara karşı neredeyse kişisel bir nefret geliştirmişti İmparator. Ana hol için, "Gazometreye benziyor!" demişti bir keresinde.

Hem baba hem de kız, uzun uzadıya, Lincoln hakkında sorguladılar Hay'i. Nasıl biriydi Lincoln? Hay, "Her zaman kendinden çok emindi" dediğinde şaşırmış göründüler. Konuşurken kendinden hiç de emin olmayan, yan odadaki İmparator'u düşündü Hay. "En başından beri, ülkedeki birinci adam olduğunu biliyordu ve *şayet* yaşasaydı, istediğini yaptıracağının kesin olduğunu da."

"Beni şaşırtıyorsunuz" dedi Schuyler. "İnsan hep çok... mütevazı olduğunu düşünüyor onun."

"Mütevazı kişiler ne böylesi yükselir ne de bu kadar çok şey yapabilirler."

Büsbütün bir Amerikalı dolaysızlığıyla, "Onu kim öldürdü?" diye sordu Prenses.

Kibarca, "Aktör Booth" dedi Hay. "Etrafına topladığı bir grup aptalın yardımıyla. Sonra Virginia'da bir ahırda öldürüldü Booth ve içlerinde muhtemelen masum olan Bayan Surratt isminde bir hanımefendinin de bulunduğu tüm o aptallar da asıldılar. Fakat o günlerde, gözüne çarpan herkesi asıyordu Bay Stanton. Her neyse; Booth bir mektupla çoktan enişte sine itirafta bulunmuştu zaten."

Büsbütün Parisli şüpheciliğiyle, "Bunu yapanın yalnızca" dedi Prenses, "çılgın bir aktör... ve birkaç salak olduğuna inanamıyorum. Muhakkak ki, komplonun arkasında Güneyliler vardı, değil mi?"

"Bunu inkâr ediyorlar ve ben onlara inanıyorum. Başkan'ın ölümüyle kazanacakları hiçbir şey yokken, her şeyi kaybedebilirlerdi. Ne de olsa, Kongre'deki radikalleri yalnızca Lincoln kontrol edebilirdi. Bay Johnson..." Bir diplomat olduğunu hatırladı Hay. "Bay Johnson radikallerle sorun yaşıyor."

Hay'e, kendisine verdiği son derece diplomatik cevabın onu kandıramadığını göstermek için konuyu değiştirerek, "Bayan Lincoln'e ne oldu?" diye sordu Prenses.

"Chicago'da yaşıyor. Yaklaşık yüz bin dolar değerinde bir malikâne bıraktı Başkan. Elbette, hayli para harcıyor Bayan Lincoln."

Komplo konusuna geri dönenin baba değil, kızı olması Hay'i şaşırttı. "Eski dostlardan öyle çok ilgi çekici söylenti duyuyorum ki" dedi Schuyler. "Örneğin, Aktör Booth'un Kongre'deki belirli radikal unsurlar tarafından kullanıldığı bir komplonun hakikaten de var olduğu fikrinin ileri sürüldüğünü duydum."

Bu söz üzerine gülümsedi Hay. "Şayet bu teori kanıtlanabilir olsaydı, en olası üç komplocu olabilecek Senatör Wade'i, Senatör Chandler'i ya da General Butler'ı asmak isteyecek ilk kişi Bay Stanton olmaz mıydı sizce?"

Neredeyse özür dilercesine, "Ama Bay Stanton'ın da" dedi Bay Schuyler, "komplonun içinde olduğunu duydum. Booth'un müttefiklerinin Bay Stanton'ın kendi askeri mahkemesinde yargılanışlarının ve sonrasındaki asılmalarının sürati –ve gizliliği– bu yüzdenmiş."

Lincoln hakkındaki muhtemel her söylentiyi duymuş olduğunu zannediyordu Hay; ama bu yeniydi onun için. Hay'in şimdiye dek uğraşmak zorunda kaldığı en sahtekâr kişi Stanton'dı elbette. Kongre'deki radikallere de çok yakındı. Sonuç olarak, onu her dönemeçte baltalayan Güney'e karşı Lincoln'ün ılımlı politikasını sürdürmekte olan Başkan Johnson'la Savaş Başkanı arasında gerginlik vardı bugünlerde. Eğer Başkan hayatta olsaydı, Stanton ve Lincoln siyasi olarak bozuşurdu. Ama Stanton dünyada sahip olduğu her şeyi Lincoln'e borçlu olduğundan, Stanton'ın Başkan'ı öldürmek için komplo kurmasının hiç de olası olmadığını düşünüyordu Hay.

Muhakkak ki, Başkan'ın katafalkta cansız yatıyor olduğu Doğu Odası'ndaki sahneyi asla unutamazdı Hay. Yas tutan herkes, siyah katafalkın üzerinde duran tabutun önünden geçiyordu. Stanton odaya girdiğinde, Tad'in elinden tutmuş, kapının yakınında dikiliyordu Hay; Tad, Stanton'ı görünce –onun için çok anlaşılabilir bir şekilde– "Bay Stanton, babamı kim öldürdü?" diye sordu. Bunun üzerine bir tür çığlık attı Stanton ve aceleyle odadan dışarı çıktı. Aslında, cinayet yüzünden öyle öfkelenmiş ve cesareti öyle kırılmıştı ki, Ford's Theater'ın sonsuza dek kapatılması emrini vermişti Stanton; çoğunun gözünde tuhaf bir jest olsa da, tam da, hayatta belki de sevdiği tek kişinin kurban gittiği cinayetin parçası olduğundan bahsedilmekte olan o yaslı ve tuhaf adamın yapacağı bir hareketti bu.

Bay Schuyler'e, Stanton'ın nasıl biri olduğunu anlatmaya çalıştı Hay; ama herhangi bir kimseye Stanton'ı anlatmak asla kolay olmazdı.

Çok şükür, entrikaya duyulan Avrupalı aşkı ateşlemeyi bir nevi başardı Hay. "Duymuş olduğunuz bu söylentiyle ilgisi olabilecek bir ilginç şey daha var. Çevrilmekte olan *ikinci* bir dolap olduğunu biliyoruz. Booth'un bu ikinci plandan haberdar olduğunu da biliyoruz; diğerlerinin ondan önce hareket etmelerinden korkuyordu."

"Bakın" dedi Bay Schuyler, "çözüm bu olabilir. Kongre'deki radikal unsurlar, böylesi bir komployu düzenleyebilirler mi sizce?"

"Oh, evet!" Wade, Chandler, Butler... ve Sumner'ın da gelecekte yargılanabilecekleri ihtimali Hay'i mest etmişti. Neden olmasındı ki? Hepsi asılsınlar. "Ne de olsa, radikal senatörlerden birinin kızı, Booth'un yakın bir arkadaşıydı ve aslına bakarsanız, Başkan'ın

ikinci Yemin Töreni'ne katılması için Booth'a bir bilet temin etmişti."

"Oh, tüm bunlar hakkında yazmalısınız, Bay Hay!" Şimdi adamakıllı tahrik olmuştu Prenses.

"Başkan'ın diğer sekreteri Bay Nicolay'la birlikte, muhtemelen yazacağız bunları."

"Ülkemizin tüm başkanları arasında" diye sordu Bay Schuyler, "nereye yerleştirirdiniz Bay Lincoln'ü?"

"Oh, birinci sıraya yerleştirirdim onu."

"Washington'ın da mı *üstüne*?" Çok şaşırmış görünüyordu Bay Schuyler.

Tycoon'un tarihteki yeri üzerine daha önce bir hayli düşünmüş olan Hay, "Evet" dedi. "Bay Lincoln'ün Wahington'dan çok daha büyük ve zor bir görevi vardı. Görüyorsunuz ya, Güney eyaletlerinin Birlik'ten ayrılmak için her türlü anayasal hakkı vardı. Ama Lincoln hayır dedi. Bu Birlik asla parçalanamaz dedi. Tek bir kişi için, alınması çok güç bir sorumluluk bu. Ama insanlık tarihinde görülmüş olan en büyük savaşı vermek zorunda kalacağını bilerek, bu sorumluluğu aldı Lincoln; bu savaşa girdi ve kazandı da. Böylece, yalnızca Birlik'i yeniden bir araya getirmekle kalmadı, tamamıyla yeni bir ülke de yarattı; ayrıca, her yeri de, kendi hayaline göre düzenlendi bu ülkenin."

"Beni şaşkına çeviriyorsunuz" dedi Bay Schuyler.

"Bay Lincoln hepimizi şaşkına çevirdi."

Kızına dönerek, "Bana öyle geliyor ki" dedi Charles Schermerhom Schuyler, "Martin Van Buren'ın sakin günlerinde bıraktığım o ülkeyle hiç benzerlik taşımayan bu yeni ülkeye iyi bir göz atmalıyız."

"Bir an önce gelin" dedi Hay. "Çünkü bundan sonra ne olacağını kim bilebilir?"

"Son zamanlarda Alman Başbakanı hakkında yazı yazıyorum." Düşünceliydi Bay Schuyler. "Aslında, İmparator'u görmeye geldiği geçen yaz, Biarritz'te tanıştım onunla. Ne tuhaf ki, bize Bay Lincoln'ün ülkemize yaptığını söylediğiniz şeyin aynını, şimdi Almanya'ya yapmakta bu bey. Tüm diğer Alman devletlerinden, tek bir merkezi ulus yarattı Bismarck."

• Başını sallayarak Bay Schuyler'i onayladı Hay; Bismarck ve Lincoln arasındaki benzerliğin Hay de farkına varmıştı. "Bismarck da, daha önce hiç oy kullanmamış insanlara oy hakkı verirdi."

Prenses'e, "Sanırım" dedi Bay Schuyler, "önümüzde yeni bir konu var; Lincoln, Bismarck ve eskilerin yerine kurulan yeni ülkeler."

Lincoln'ün, ulusuna böylesine kanlı ve mutlak bir yeniden doğum bahş ederek yapmış olduğu muhteşem ve korkunç şeyin bir tür kefaleti olarak, gizemli bir şekilde, kendi ölümünü arzu etmiş olduğuna şimdi her zamankinden de çok ikna olan Hay, "Herr Bismarck'ın *kendi* kariyerini nasıl sonlandıracağını görmek ilginç olacak" dedi.

Sonsöz

Lincoln'ün ne kadarının, genel olarak, gerçeklere dayalı olduğu düşünülüyor? Ne kadarınınsa hayal ürünü? Her okur için yakıcı bir sorudur bu ve yazarın verebileceği denli dürüst bir cevabı da hak eder. *Lincoln*'de, *Burr* ve *1876*'da yarattıklarımdan daha az hayal ürünü karakter yarattım. Surratt ailesi ve (gerçekten de yaşamış ve aslında, New York Avenue'ya, Pennsylvania Avenue'ya göre daha yakın olan Thompson's Drug Store'da çalışmış olan) David Herold dışında, kitaptaki başlıca karakterlerin tümü gerçekten yaşadılar ve hemen hemen, tam da benim romanda onlara söylettiklerimi söyleyip, yaptırdıklarımı yaptılar. David'in yaşamı Booth'un komplosuna dek büyük ölçüde bilinmiyor olduğundan, romanda, alt sınıfa ait bir yaşam yarattım onun için.

Bu tarihsel romanlar serisindeki diğer romanların okurları, *Lincoln*'de de karşımıza çıkan Charlie Schuyler (*Burr* ve *1876*), Emma (*1876*) ve daima hazır ve nazır olan, aşağılık William de la Touche Clancey'i tanıyacaklardır; bu üç kişi, kurgusal karakterler. Lincoln ve diğer tarihi figürlere gelince; mektuplar, günceler, gazeteler, günlükler ve benzeri kaynaklara dayanarak yeniden yarattım onları. Ara sıra, karakterlerin yerlerini değiştirdim. Kate Chase'in Boxing Day'de verdiği davette, McClellan yaklaşık bir haftadır hasta yatağında istirahatteydi; fakat o gün, Chase ailesinin evinde ihtiyacım vardı ona. Böylesi yer değiştirmelere fazla başvurmadım *Lincoln*'de. Başkan söz konusu olduğundaysa, hiç.

Gettysburg Nutku'nu sunuş şeklimden dehşete kapılabilecek olanlar içinse şunu söylemeliyim: Lincoln'ün üzerinde ufak tefek değişiklikler yapılmış nihai taslağından değil, o gün Gettysburg'de bulunan bir kişinin kaleme aldıklarından yararlandım bu konuşmayı aktarırken. Son olarak, yalnızca Lincoln, Herndon ve Charles Sumner üzerine kaleme aldığı kitapları için değil, *Lincoln*'ün müsveddesini sabırla okuduğu –ve üzerinde düzeltmeler yaptığı– için de, Harvard Üniversitesi Tarih Bölümü'nden Profesör David Herbert Donald'a teşekkür etmeliyim. Bunlar haricindeki hatalar, şayet var iseler, Profesör'ün değil, benim hatalarımdır.

G. V
25 Ocak, 1984